Digitized by Google

BIBL. NAZ.
Vitt. Emanuele III
RACCOLTA
VILLAROSA
H
159
NAPOLI

Digitized by Google

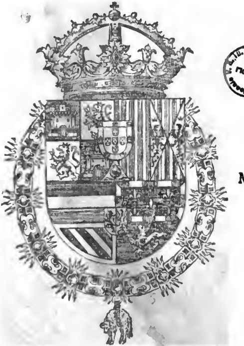
598310 Racc. Vill. H. 159

DECISIONES SACRAE REGIAE AVDIENTIAE VALENTINÆ.

AVCTORE DON FRANCISCO HIERONYMO Leo, ſiue de Leon, I.C. Valentino, Conſiliario domini noſtri Hiſpaniarum Regis in eius Sacro, Supremo, Regio & Aragonum Conſilio, necnon Fiſci, & Regij Patrimonij Aduocato.

EIDEM DOMINO NOSTRO PHILIPPO Hiſpaniarum Regi dicatæ.

LIBER PRIMVS.

ANNO M.DC.XX.

Biblioteca Napoli

CVM PRIVILEGIIS.

MATRITI.

Apud Thomam Iuntam, Typographum Regium.

Digitized by Google

Digitized by Google

TASSA.

YO Iuan de Xerez, Eſcriuano de Camara de ſu Mageſtad, de los que reſiden en ſu Conſejo, doy fee, que auiendoſe preſentado ante los ſeñores del dicho Conſejo vn libro intulado *El primer tomo de las Deciſiones de la Chancilleria de Valencia*, compueſto por el Doctor don Geronymo de Leon Abogado Fiſcal en el Conſejo Supremo de Aragon, que con licẽcia de los dichos ſeñores fue impreſſo, le taſſaron à cinco marauedis cada pliego en papel, que el dicho libro tiene dozientos y doze pliegos, que à razon de los dichos cinco marauedis cada vno, montan mil y ſeſenta marauedis, que hazen treinta y vn reales y ſeis marauedis. Y à eſte precio, y no à mas mandaron ſe venda, y que eſta fee de taſſa ſe ponga al principio de cada libro de los que anſi fueren impreſſos en virtud de la dicha licencia. Y para que dello conſte di eſta fee, En la villa de Madrid à veinte è ſeis dias del mes de Agoſto de mil è ſeiſcientos è veynte años.

Ioan de Xerez.

Digitized by Google

ERRATA ET PRÆTERMISSA.

¶ *Primus numerus paginam, ſecundus columnam, tertius lineam denotat, niſi vbi dicitur numero.*

PAg.1.col.2.n.9.cenſuali cenſualis.2.2.26.in re.iure.ibi 32.dominio.domino. 7.2.10.26. mamet.manament.ibi 28.nocet.no ferà.10.1.n.17.fundam.fundan.11.2.n.22. habẽtem. habentis.17.39.vendentem,lege detinentem.23.1.n.12.ſcholis.ſcholijs.25.2.n.26. vbi dicitur conuoniri,& poſt hæc ſimiles conueni in rubro negro, lege, conueniantur, & poſt hoc apud ciuiles iudices in rubro nigro.26.1.n.27.à ius.eius.30.2.10.Clericus.Clericis.32 1.5. obligationum.oblationum.36.2.12.ſe.ſed.38.1.n.13.lin.11.poſt verba.nu.2.adde. ff.de iure dot.47.2.n.4.foro.forus.65.1,lin.8.conformari.confirmari.ibi lin. 14. d. c. Clem. 75.1.n.9. ayta.aytal.76.1.lin.1.ſit.tit.84.2.n.29.vbi dicitur.metu non compelleretur.lege,metu ne cõpelleretur fecerit.87.in fi.col.minoris.maioris.88.1 in fi.noſtræ.nomine.92.2.n.30.l.preces. l.Præſes.95.1.lin.11.petitionis.præteritionis.ibi lin.15.tum.tamen. ibi 2.nu.1.in fin.delenda ſunt inclufa intra verbum 46.vſque ad verb.nec obſt.98.1.lin.29.vbi dicitur.d.c.dilect. & lege c.dilecto.de appellat.&.99.2.lin.25.iam.etiã.105.2.n.12.regis.regij.106.1.li.1.præſumptione.præſcript.ibi col.1.in fi.vbi dicitur,forus 17.dele illud 17.& col.2. in princ.vbi dicitur ius Romanorum.lege ius Regni.pag.120.1.ſi Titium.lege fictum.ead.col.vbi dicitur. n.1 lege n.24.127.1.in fi.ei.alteri.131.1.ad med. generat. gerat.133.1.lin.10.Hæc.Nec. 136.2.li. 2.nõ nebet.dele non.160.1.n.2.ad fi.percipere.præcipue.163.1.n.22.in fi. tã gentibus.tãgentibus.164.2.n.29.adeptio.adoptio.182.1.circa med.exemptionem.executionẽ.191.1. n.13. Alc.Alci.196.col.2.in fi.Regiæ.in Regia.198.col.2.lin.4.reſoluta.res ſoluta.200.1.lin.7. ſi à diuerſ.ſi aduerſ.205.1.lin.12.deciſ.31.in l.lectu.dicendum eſt, Decius,nn.31.in 2.lectu.223. 2.lin.2.&.de.235.2.lin.5.vſucap.acquir.poſ.205.2.lin.fi.cuiuis.cuius.264.2.n.4.ante ius.Antæus.291.2.lin.6.dotes.dotem.292.2.lin.18. incõmodum.id cõmodũ. 295.n.36.vbi dicitur, in c.ad l.dicendũ eſt,in eadem l.299.1.lin.3.Gabr.Guill.313.2.n.9.& deio.& de primo.324 1.lin.16.& ita.& dicta.328.2.n.11.mercarores.mercata es.ibi exempto.ex empto.369. 1.n. 4.abſobrra.abſoldra.410.1.lin.11.cum.ſin.432.1.lin.29.procuratoris.ſi probaberis. 465.1.n. 3.ad fi.deciſ.deceſsio. 482.2.n.8.in fi.& ſic.& ſi.533. 1.ad med. proceſsiſſe,præceſsiſſe.544 1.n.4.cir.fi.terminis,terminus,561.2.n.8.ad med.compellere,compelli,574.1.n.12.in princ. poſt verba,relinquere legitimam,adde,contẽplatione matrimonij,581.1.n.2.dari,lædi.630 2.18.ſubdit,ſubditi,634.1.ad med.litibus,ritibus,703.2.poſt med.altrix,actrix,705.2. ſe ſibi, ſe ei.708.1.lin.6.cnm.eu.709.1.lib.3.probat,probabat,723.1.n.18.in fi.ſtradere,tradere.

Reliqua quæ minutiora ſunt faciliùs corriges.

E*Ste libro intitulado* Deciſiones Sacræ Regiæ Audientiæ Valentinæ,*con eſtas erratas correſponde cõ ſu original. Madrid y Agoſto* 28.*de* 620.

El Licen. Murcia
de la Llana.

APRO-

APROVACION EN VIRTVD DE LA comiſsion del Ordinario.

HE viſto por orden del ſeñor Vicario deſta villa de Madrid el libro intitulado *Deciſiones Sacræ Regiæ Audientiæ Valẽtinæ*, Auctore don Franciſco Hieronymo Leo, ſiue de Leon, Iuris conſulto Valentino, Conſiliario domini noſtri Hiſpaniarum Regis, &c. Y me parecen digniſsimas de que ſe impriman para comũ prouecho: porque la erudicion de ſu Autor es grande, el eſtylo graue, la doctrina ſegura, la eleccion prudente: y en las materias mas dificultoſas juntò la ſuma de todo, que es ſer claro con breuedad, y con ſuauidad vtiliſsimo. En el Colegio Imperial de la Compañia de IESVS de Madrid, à 10. de Nouiembre 1619.

Manuel Suarez.

APRO-

APROVACION DEL ORDINARIO.

EL Doctor Andres de Ariſti Canonigo de Toledo, Vicario general de la villa de Madrid, y ſu partido, &c. Por la preſente, auiẽdo hecho ver vn libro, que el ſeñor don Geronymo de Leon Abogado Fiſcal del Supremo Conſejo de Aragon, ha fecho, intitulado Deciſiones Sacræ Regiæ Audientiæ Valentinæ, &c. *El qual no tiene coſa contra la Fè, y buenas coſtumbres, y anſi, ſiendo ſeruidos los ſeñores del Conſejo de ſu Mageſtad, podian mandar dar licencia para que ſe imprima. Fecha en Madrid à onze dias del mes de Nouiembre de mil y ſeiſcientos y diez y nueue años.*

Doctor Andres de Ariſti.

Por ſu mandado.

Simon Ximenez, Notario.

APPRO-

APPROBATIO
OPERIS EX COMMISSIONE S.S.R.C. ARAGONVM.

EX commiſsione Sacri, Supremi, Regijque Senatus Regnorum inclytæ Coronæ Aragonum, qua potui cura, diligentia, & animi attentione, ego Michael Martinez del Villar, Iuris vtriuſque Doctor, dictique Conſilij Regens Conſiliarius inſpexi, reuoluique hunc primum Deciſionum tomum Sacræ Regiæ Audientię, Opulentiſsimi Regni Valentiæ, à Conſultiſsimo don Franciſco Hieronymo de Leon Iuris vtriuſque Doctore, Conſiliario domini noſtri Regis, & in eodem Supremo Conſilio Fiſci, & Regij Patrimonij Aduocato meritiſsimo editum, & in eo, diuino, humanoque Iuri quid contrarium haud vidi, ſed vtrique conſonum, typis, & foro dignum arbitror, ac ſummopere laudo, & Iuris ſtudioſos ad legendum hortor. Datum Matriti vndecimo Kalendas Auguſti 1620.

Regens D. Michael Martinez del Villar.

APRO-

APROVACION POR LA CORONA DE CASTILLA.

HE viſto por mandado del Conſejo eſte libro intitulado *Deciſiones Sacræ Regiæ Audientiæ Valentinæ*, y demas de ſer muy docto, es couueniente que ſe imprima para la vtilidad publica, y lo firmè, En Madrid à diez dias del mes de Deziembre de mil y ſeiſcientos y diez y nueue años.

El Licenciado Iuan de Mena.

APPROBATIO.

HAs Valentinas Deciſiones à doctiſsimo viro don Franciſco Hieronymo Leo Iuris vtriuſque Doctore, à Conſilijs domini noſtri Regis Catholici, & in Sacro, Supremo Aragonum Conſilio Regij Fiſci, & Patrimonij Aduocato coaceruatas, & elucubratas ſedula, qua potui diligentia euolui, ex decreto eiuſdem Supremi Aragonum Conſilij, in quibus labor improbus, vbertas breuis, ſana, atq; inſignis reſolutio elucet, dumque patrios coniudices tacitus in Deciſionibus laudat, ipſe omnium linguis laude, honoreque dignum ſe præbet, proprij ingenij aciem, & eruditionem patefaciens in maximum commodum, atque vtilitatem, & eorum, qui iudicant, & iudicantur. Nihil verò in ipſis inueni fidei Catholicæ, & moribus diſſonum, aut Sanctæ Matris Eccleſiæ diffinitionibus contrarium, quare dignas typis cenſeo, & quòd in omnium oculis aſsiduè verſentur. Matriti 15. Kalendas Auguſti, anno Domini 1620.

Doctor Fr. Michael Beltran.

EL

EL REY.

POr quanto por parte de vos el Doctor don Geronimo de Leon Abogado Fiſcal en el nueſtro Conſejo Supremo de Aragon,nos ha ſido fecha relacion,que vos auiades compueſto vn libro intitulado, primer tomo de las *Deciſiones Sacræ Regiæ Audientiæ Valentinæ*, y nos ſuplicaſtes os mandaſſemos dar licencia para lo poder imprimir,y priuilegio por diez años,para que ninguna otra perſona lo pudieſſe imprimir en eſtos nueſtros Reynos,ni meterlos impreſſos fuera dellos,o como la nueſtra merced fueſſe; lo qual viſto por los del nueſtro Conſejo, por quanto en el dicho libro ſe hizieron las diligencias, que la Prematica por nos hecha,ſobre la impreſsion de los libros diſpone, fue acordado que deuiamos demandar dar eſta nueſtra cedula para vos en la dicha razon,y nos tuuimos lo por bien. Por la qual por os hazer bien y merced,os damos licencia y facultad, para que por tiẽpo de diez años primeros ſiguientes que corran y ſe cuenten deſde el dia de la data deſta nueſtra cedula,vos,o la perſona que vueſtro poder ouiere , y no otra alguna,podays imprimir y vender el dicho libro intitulado, primer tomo de las *Deciſiones Sacræ Regiæ*,que de ſuſo ſe haze mencion, en todos nueſtrosReynos de Caſtilla por el original,que en el nueſtro Conſejo ſe ha viſto,que va rubricado y firmado al cabo de Martin de Segura nueſtro eſcriuano de Camara de los que reſiden en el nueſtro Conſejo , con que antes que ſe venda lo traygais ante ellos juntamente con el original,para que ſe vea ſi la dicha impreſsion eſtà conforme a el, o traygais fee en publica forma,en como por corretor por nos nombrado ſe vio y corrigio la dicha impreſsion por el original:y mandamos al Impreſſor que anſi imprimiere el dicho libro no imprima el principio y primer pliego,ni entregue mas de vn ſolo libro con el original al autor , o perſona a cuya coſta le imprimiere , ni otra alguna para efeto de la dicha correcion y taſſa,haſta que primero el dicho libro eſtè corregido y taſſado por los del nueſtro Conſejo;y eſtãdo anſi,y no de otra manera,pueda imprimir el dicho principio y primer pliego , y en el ſeguidamente ponga eſta nueſtra cedula y licencia,y priuilegio,y la aprouacion, taſſa y erratas,ſo pena de caer,e incurrir en las penas contenidas en la dicha Prematica y leyes de nueſtros Reynos:y mandamos que durante el dicho tiempo perſona alguna ſin vueſtra licencia no lo pueda imprimir, ni vender,ſo pena que el que lo imprimiere aya perdido,y pierda todos y qualeſquier libros,moldes y aparejos, que de los dichos libros tuuiere,y mas incurra en pena de cincuenta mil marauedis por cada vez que lo contrario hiziere,la qual dicha pena ſea la tercia parte para la nueſtra Camara,y la otra tercia parte para la perſona que lo denũciare,y la otra

** tercia

tercia parte para el juez q̃ lo ſentenciare:y mandamos à los del nueſtro Cõſejo,Preſidẽtes,y Oydores de las nueſtras Audiẽcias, Alcaldes, Alguaziles de la nueſtra caſa y Corte y Chancillerias, y a todos los Corregidores,Aſsiſtente,Gouernadores, Alcaldes mayores y ordinarios, y otros juezes,y juſticias qualeſquier de todas las ciudades, villas y lugares de los nueſtros Reynos y ſeñorios,aſsi a los que aora ſon,como a los que ſeràn de aqui adelante,os guarden y cumplan eſta nueſtra cedula y merced que anſi os hazemos,y contra el tenor y forma della,y de lo en ella contenido,no vayan,ni paſſen en manera alguna,ſo pena de la nueſtra merced,y de diez mil marauedis para la nueſtra Camara. Fecha en Madrid a doze dias del mes de Enero de mil y ſeyſcientos y veynte años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nueſtro ſeñor,

Pedro de Contreras.

NOS

✠

NOS Don Felipe, por la gracia de Dios Rey de Caſtilla, de Aragon, de Leon, de las dos Sicilias, de Ieruſalen, de Portugal, de Vngria, de Dalmacia, de Croacia, de Nauarra de Granada, de Toledo, de Valécia, de Galicia, de Mallorca, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, Indias Orientales, y Occidentales, Islas, y tierra firme del mar Oceano: Archiduq̃ de Auſtria, Duq̃ de Borgoña, de Milã, de Brabãte, de Atenas, y Neopatria: Cõde de Abſpurg, de Flãdes, de Tirol, de Barcelona, de Roſellon, y Cerdaña: Marques de Oriſtan, y Conde de Goceano. Por quanto por parte de vos el Noble, Magnifico, y amado Conſejero nueſtro don Franciſco Geronymo de Leon, Abogado Fiſcal, y Patrimonial en nueſtro Sacro, Supremo, y Real Conſejo de Aragon, nos ha ſido hecha relacion, que con vueſtra induſtria, y trabajo aueis compueſto vn libro de Deciſiones de cauſas que ſe han votado en nueſtra Real Audiencia de Valencia, las quales ſon muy vtiles, y prouechoſas, y las deſſeais imprimir en los nueſtros Reynos de la corona de Aragon, ſuplicandonos, fueſſemos ſeruido de hazeros merced de daros licencia para ello. E Nos, teniẽdo conſideracion a lo ſobredicho, y que auiendoſe reconocido las dichas Deciſiones con orden nueſtro por perſonas doctas, auemos ſido informados del prouecho que ſerà ſacarlas a luz, lo auemos tenido por bien en la manera infraſcripta. Porende, con tenor de las preſentes, de nueſtra cierta ciencia, y Real autoridad, deliberadamente, y conſulta, os damos licencia, permiſſo, y facultad a vos el dicho don Franciſco Geronymo de Leon, para que por tiempo de diez años, que ſe cuentẽ deſde el dia de la data de las preſentes en adelante, vos, ò la perſona, ò perſonas que vueſtro poder tuuieren, y no otro alguno, podais, y puedan hazer imprimir, y vender el dicho libro de Deciſiones en los dichos nueſtros Reynos de la Corona de Aragon. Y prohibimos, y vedamos, que ningunas otras perſonas lo puedan hazer por todo el dicho tiempo, ſin nueſtra licencia, permiſſo, y voluntad, ni le puedan entrar en los dichos Reynos para vender, de otros adonde ſe huuiere imprimido. Y ſi deſpues de publicadas las preſentes, huuiere alguno, ò algunos, que durante el dicho tiempo intentaren de imprimir, ò vender las dichas Deciſiones, ni meter las impreſſas para vender, como dicho es, incurran en pena de quinientos florines de oro de Aragõ, que ſe han de diuidir en tres partes, en eſta forma. La vna para nueſtros Reales cofres: otra para vos el dicho don Franciſco Geronymo de Leon: y otra para el acuſador. Y demas de la dicha pena, ſi fuere Impreſſor, pierda los moldes, y libros que huuiere impreſſo. Y mandamos por el miſmo tenor de las

preſentes à qualeſquier Lugartenientes,y Capitanes generales, Regentes la Chãcilleria, Regente el oficio,y Portant vezes de nueſtro general Gouernador, Alguaziles, Vergueros, Porteros, y otros qualeſquier oficiales,y Miniſtros nueſtros mayores, y menores en los dichos nueſtros Reynos,y Señorios,conſtituydos,y conſtituyderos,y à ſus Lugartenientes, y Regentes los dichos oficios, ſo incurrimiento de nueſtra ira, è indignaciõ,y pena de mil florines de oro de Aragon, de bienes del que lo contrario hiziere,exigideros,y à nueſtros Reales cofres aplicaderos, que la preſente nueſtra licencia,y prouiſion,y todo lo en ella cõtenido, lo tengan,y guarden,tener,guardar,y cumplir hagan;y no permitan,ni den lugar que ſea hecho lo cõtrario en manera alguna,ſi demas de nueſtra ira,è indignacion,en la pena ſobredicha deſſean no incurrir. En teſtimonio de lo qual mandamos deſpachar las preſentes cõ nueſtro ſello Real comun,en el dorſo ſelladas. Dat. en San Lorenço a dos dias del mes de Agoſto. Año del Nacimiento de Nueſtro Señor Ieſu Chriſto mil ſeiſcientos y veinte.

YO EL REY.

V. Roig Vicecancellarius.
V.Caruajal Agurto pro Theſ.gẽ.
V.Perez, Manrique.R.
V.Villar.R.
V.Don Saluador Fontanet.R.
V.Sentis. R.
V. Dõ Frãciſco de Caſtellui.R.
V.Orlandis Conſul.generalis.

Paulus Papa Quintus.

AD futuram rei memoriam. Cùm ſicut dilectus filius Hieronymus de Leõ, Aduocatus Fiſci Conſilij Regnorũ Aragoniæ, nobis nuper exponi fecit ipſe, opus quoddam Deciſiones Sacræ, Regiæ Audientiæ Valentinæ inſcriptum, & à ſe compoſitum, in lucem edere intendat, ac vereatur, ne poſtquam in lucem prodierit, alij, qui ex alieno labore lucrum quærunt, id ipſum opus typis cudi facere procurẽt in ipſius Hieronymi præiudicium. Nos eius idemnitati, ne ex impreſsione huiuſmodi aliquod diſpendium patiatur, opportunè prouidere, illumque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes, & à quibuſuis excommunionis, ſuſpenſionis, & interdicti, alijſque Eccleſiaſticis ſententijs, cenſuris, & pœnis à iure, vel ab homine quauis occaſione, vel cauſa latis, ſi quibus quomodolibet innodatus exiſtit, ad effectum præſentium dũtaxat conſequendũ harum ſerie abſoluentes, & abſolutũ fore cenſentes, ſupplicationibus eius nomine, Nobis, ſuper hoc humiliter porrectis inclinati. Eidem Hieronymo, vt decennio proximo à primæua dicti operis, dummodo tamen antea à Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici approbatum ſit, impreſsione computando durante, nemo tam in Vrbe, quàm in vniuerſo ſtatu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè Nobis ſubiecto, opus prædictum, ſine ſpeciali dicti Hieronymi, aut eius hæredum, & ſucceſſorum, vel ab eis cauſam habentium licentia imprimere, aut ab alio, vel alijs impreſſum vendere, aut venale habere, ſeu proponere quoquomodo audeat, ſeu præſumat. Inhibẽtes propterea vniuerſis, & ſingulis vtriuſque ſexus Chriſti fidelibus, præſertim librorum impreſſoribus, ſub quingentorum ducatorum auri de Camera, ac amiſsionis librorum, & typorum omniũ pro vna Cameræ noſtræ Apoſtolicæ, ac pro alia eidẽ Hieronymo, & pro reliquis tertijs partibus accuſatori, & iudici exequenti irremiſsibiliter applicandorum, & eo ipſo abſque vlla declaratione incurrendis pœnis, ne dicto decennio durante opus prædictum, aut aliquam eius partem, etiam prætextu additionum, aut explanationum, tam in magno, quã in paruo folio, ac tam in Vrbe, quàm in vniuerſo ſtatu Eccleſiaſtico prædictis ſine huiuſmodi licentia imprimere, aut ab alio, vel alijs, vt prædicitur impreſſum vẽdere, ſeu venale habere, ſeu proponere quo-

quomodo audeant, ſeu præſumant. Ac mandantes dilectis filijs noſtris, & Apoſtolicæ Sedis de latere Legatis, ſeu eorũ Vicelegatis, nec non Præſidentibus, Gubernatoribus, Prætoribus, & alijs Iuſtitiæ miniſtris Prouinciarum, ciuitatum, terrarum, & locorum ſtatus noſtri Eccleſiaſtici ſupradicti, quatenus eidem Hieronymo, eiuſque hæredibus, & ſucceſſoribus: ſeu ab eis cauſam habentibus huiuſmodi in præmiſsis efficacis defenſionis præſidio aſsiſtentes, quandocunque ab ipſo Hieronymo, & alijs prædictis fuerint requiſiti, pœnas prædictas contra quoſcunque inobedientes irremiſsibiliter exequantur. Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, ac quibuſuis ſtatutis, & conſuetudinibus, etiam iuramento confirmatione Apoſtolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegijs quoque, indultis, & literis Apoſtolicis in contrarium præmiſſorum quomodolibet conceſsis, confirmatis, & innouatis, cæteriſque cõtrarijs quibuſcunq; Volumus autem, quòd præſentium tranſumptis, etiam in ipſo opere impreſsis manu alicuius Notarij publici ſubſcriptis, & ſigillo alicuius perſonæ in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis præſentibus adhiberetur, ſi forent exhibitæ, vel oſtenſæ. Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, ſub Annulo Piſcatoris, die xxjx. Octob. M.DC.XIX. Pontificatus noſtri anno decimoquinto.

S. Card. S. Suſanna.

CATHOLICO.
MAXIMO, ET POTENTISSIMO
HISPANIARVM REGI, PHILIPPO
Auſtriæ, Caſtellæ Tertio, Aragonum verò, & Portugaliæ Secundo. Don Franciſcus Hieronymus de Leon, ſalutem, & perpetuam fœlicitatem exoptat.

CVM Quæſtionum in Foro vſufrequentium (CATHOLICE, & POTENTISSIME REX) & rerum iudicatarũ in tua Sacra, Regia Audientia Valentina, materias (ad Dei gloriam, tui obſequium, & Reipublicæ vtilitatẽ) in quatuor libros diſtribuiſſem, & eorum primũ nunc in lucem proferre decreuiſſem, cui illum dicarem nõ mihi diù deliberandum fuit, cùm tibi pluribus de cauſis conſecrandum fore euidenter appareat. Tùm, quia debitum eſt à vaſſallis domino ſuo tributum in recognitionem dominij. Vnde cùm meo bono fato ſim tuæ Maieſtatis vaſſallus, iure, tanquam tributum debitum hoc opus tibi offerendum eſſe non eſt dubitãdum. Tùm, quia ſicut primitiæ fructuum terræ, Deo ſunt debitæ, ita etiam tibi, qui in Dei locum es conſtitutus in tuis Regnis ad temporalem iuriſdictionem, & iuſtitiam adminiſtrandam, offerri debet hoc primum Deciſionum volumen, tanquam primitiæ meorum operum. Vt etiam conſtet vniuerſis, quomodo iuſtitia per tuos Regios Conſiliarios adminiſtretur. Et in tua Sacra, Regia Audientia Valentina, quàm exactè dubia iuris in cauſis incidentia diſcutiantur, non fortuito, & caſu, vel quod primo intuitu videtur iudicando, vt in Regnis Barbarorum conſueuit, ſed digeſto, & maturo conſilio, Chriſtiana æquitate obſeruata, ſententias proferendo, adhibito priùs neceſſario ſtudio, præcedenteque congrua diſputatione inter Senatores (vt in illa Regia Audientia fieri ſolet) quod tibi gratiſsimum eſt, cùm iuſtitiæ, & iuris cultor exiſtas. Ideoque verus Princeps ſis, vnde nihil tibi iucũdiùs, quàm de iuſtitia audire, quæ ipſe Deus eſt, & de ipſo iure, quod Principis opus eſt. Tùm, quia nullis meritis, & precibus ætatis meæ trigeſimo quarto anno, tua gratia honeſtatus, apud Valentinos meos iudicandi munere in Conſiſtorio tui Sereniſsimi primogeniti, nimirum Aſſeſſoris Gubernatoris fungi cæpi in primo anno fœlicis regiminis tuorũ Regnorũ, in prima nominatione à te facta iudicũ illius Regni, in tuo aduentu ad illam ciuitatem, quam inter omnes tuæ Monarchiæ elegiſti ad celebrandum in ea tuas fœliciſsimas nuptias, quas tunc maxima cum Valentinorum iucunditate ibi celebraſti. Et ab eo tempore vſque in hodiernam diem ſemper permanſi in tuo Regio obſequio, maioribus honoribus in

dies

dies decoratus,nam non poſt multũ tempus ad tuum Regium Valentinum Conſilium me euexiſti, ibique exiſtens in fine anni 1603. & in principio anni 1604. cùm ad Valentiæ Regnum te contuliſſes ad celebrandum ibi comitia,bono meo fato mihi contigit tibi obſequendi munus, tuamque Regiã perſonam comitandi,à confinibus Regni Caſtellæ, vſque ad ipſam ciuitatẽ Valentiæ in aduentu,& receſſu,quod obſequium gratum tibi fuiſſe à tuo Regio ore audiui, quando tuam manum oſculatus fui in ipſis confinibus Regniorum in receſſu.Et tandem ad hoc S.S.R.A.C.me promoueri iuſsiſti.Hæreditarium eſt etiam in me hoc tibi obſequendi ſtudium, cùm multi ex anteceſſoribus meis ab antiquiſsimo tempore fuerint in obſequio glorioſiſsimorum anteceſſorum tuorum in rebus pacis,& belli, à quibus ſingularibus honoribus fuerunt decorati;quorum veſtigia inſequẽdo rei meæ familiaris vtilitate contempta,tuo Regio ſeruitio ſemper fui,& ſum intentus. Præterea cũ à tua Regia dignitate ſpiritum vitæ,& auctoritatem ſumpſerint ſentẽtiæ ſub tuo nomine promulgatæ in dicta Regia Audientia,æquum eſt,vt Deciſiones in illis cauſis factę tui nominis ſplendore decorentur.Deniq; vt Regius vates dicebat:*Eructauit cor meum verbum bonum:dico ego opera mea Regi.*Hocque meritò,vt quæ impolitè,& ruditer conſcripta ſunt,tua magnitudine illuſtrẽtur, & tua vmbra protegantur. Suſcipe igitur ea benignitate qua ſemper ſoles, hoc tenue meæ venerationis monumentum,munuſculum, ſcilicet, pro mei ingenij imbecillitate. Proprium enim eſt animi verè Regij, munera licèt minima,non aſpernari, quod præcipuè vetuſtiſsimi illi Perſarum Reges ex legis etiam præſcripto obſeruaſſe dicuntur,cùm vnumquemque pro ſuis opibus dona quantumuis minimi pretij,ac Regali amplitudine indigna ferentẽ lætiſsimo vultu ad ſalutationem admittebant. A quo Regio more,te minimè alienum eſſe,mihi eo argumento perſuaſi, quod ea animi magnitudine ab ineunte vſque ætate eſſe cœperis, vt velles virtutes omnes Regias in tuo collectas ſinu coruſcare. Quod & omnium iudicio iam aſſequutus es; quãdo nullus toto in Orbe Chriſtiano ſit qui non fateatur,& prædicet in te collucere illam clementiam,& liberalitatem quæ potentiſsima dos in Principe dicitur ineſſe.Item tibi duas res illas, quas ſummi Philoſophi in perſona Regũ præcipuè expetiuere,bonitatem,ſcilicet,& doctrinam, hocque virtutum cõcentu efficere te,quod proprium veri Principis creditum eſt,nocere nemini, prodeſſe omnibus. Supereſt, vt pro tua magnitudine, & clementia hoc munuſculum,& me tuum fideliſsimum vaſſallum, & humilem alumnum qua ſoles benignitate accipias, & amplectaris, & Deus te incolumem ſeruet per multos & fęlices annos, vt oportet ad commune bonum totius Religionis Chriſtianæ,& hic humilis ſeruus exoptat.Matriti die 25. Iulij 1620.

ILLVS-

ILLVSTRISSIMO DOMINO DON ANDREAE ROIG VICECANCELLARIO IN

Regnis Coronæ Aragonum, & Præſidi in Sacro, Supremo, Regio Conſilio, Aſſeſſori Generali Ordinis Militaris Virginis Mariæ Monteſiæ, & Sancti Georgij, Commendatori Præceptoriæ de Silla. Don Franciſcus Hieronymus Leo S. & P. F. exoptat.

CVM Deciſiones Sacræ, Regiæ Audientiæ Valentinæ (Illuſtriſsimè Præſes) annis retro elapſis, à me elaboratas, typis mandare decreuiſſem, hoc primùm earum volumẽ, quod modò in lucem profero, ſub nullius nomine, & clientela æquiùs, quàm domini noſtri Regis emittere debuiſſe conſtat, ob cauſas in epiſtola ad ſuam Maieſtatem præmiſſa, a me declaratas. Æquum etiam, & à ratione non alienum viſum eſt, tibi, tanquam participi Regiæ ſollicitudinis, idem opus dicare, cùm à domino noſtro Rege præfectus ſis ad ſuſtinendam regimen Regnorum Coronæ Aragonum, iuſtitiam, pacemque in eiſdem conſeruandam. Te etenim excelſo ingenio pollentem, & in Iuriſprudentia præcellentem, in tractandis negotijs, tam regiminis, quàm Iuſtitiæ maxima dexteritate præditum, in iudicando maturum, & rectum, & præſertim ſuauẽ (quòd in ſummis præſidibus magni eſt ponderis, à quorũ vultu omnes illas res recedere oportet) ſua Regia Maieſtas, noſtri Sacri, Supremi, Regij Conſilij Aragonum Vicecancellariũ, & Præſidem meritò conſtituit. Iure etiam debeo has Deciſiones tibi conſecrare, quem poſtquam comitem ſtudiorum in Vniuerſitatibus Illerdenſi, & Salmanticenſi habui, in noſtra Valentiæ patria in Regio Conſilio criminali, & in Regia Audientia ciuili, necnon

in

in Tribunalibus Sanctæ Inquiſitionis,& Ordinis Militaris Mõ teſiæ collegam numeraui,nunc verò in hoc Sacro,Supremo,Regio Conſilio noſtrum Præſidem colo,& obſeruo.Et dum in eadem Aula dictæ Regiæ Audientiæ ciuilis,ſimul Auditores, & in munere iudicãdi comites eſſemus; tuo etiam grauiſſimo ſuffragio cauſæ ferè omnes in hoc primo libro.ſiue tomo memoratæ,deciſæ fuerunt:tuoq; acutiſſimo ingenio,& doctrina, quandò in eis occurrentia dubia diſcutiebamus,tuis collegis, ad ea decidendum non modicum iuuamen tribuiſti.Et ita tanquam particeps laboris, honoris etiam, & gloriæ particeps eſſe debes. Placuit etiam animum erga te meum, ſtudiumq; quo hactenus ab habita olim familiaritate, & ſocietate ſum proſequutus,& prædicta omnia cunctis patefacere, vt exteræ nationes,ad quas hoc opus meum peruenerit,eorũ notitiam habeãt, debitamquè tibi gloriam, apud poſteritatem omnem poſſis comparare.Quod libentiſſimè,& alacriter præſto in hac lætiſſima die,in qua ſumma cum iucũditate chariſſimam filiam tuam in matrimonium collocaſti cũ Marchione de Villaſorris,aſſiſtentibus pluribus Magnatibus,quatuor Conſiliarijs Regij Conſilij Status,& omnibus noſtri Supremi Conſilij Aragonum, pluribus Marchionibus & Comitibus,& alijs nobiliſſimis viris repertis in hac Regia Curia Metropoli Monarchiæ Hiſpaniæ. Te igitur (Illuſtriſſime Præſes) exoro,vt hoc,quod debita cum obſeruantia opus tibi trado, libenter ſuſcipias;erit enim mei erga te animi teſtimonium, atque pignus. Vale. Matriti die vigeſima ſexta Iulij 1620.

Ad Lectorem.

CVM in ciuitate Valentiæ ad forenſem palæſtram deſcendiſſem, litigantium clientelas, & patrocinia ſuſcipiendo: experimento didici, quám diuerſa eſſet theorica à praxi, & quàm laborioſum in ingreſſu, aduocãdi munus in eadem ciuitate. Ex eo quòd nullus noſtri Regni praxim, vel materias vſufrequentes ſcripſerat (Petro Belluga dumtaxar excepto, qui in ſuo Speculo Principum aliquas ex ijs in lucem edidit.) Et expertus fui ad habendum de ijs notitiam quotidiè conſulendos eſſe non procuratores cauſidicos (vt facere ſolebãt aliqui ex tyronibus, qui ab ſcholis diſceſſerant) ſed Aduocatos magis celebres, & antiquiores: vt ſcire poſſem ad praxim neceſſaria, & legibus noſtri Regni conformia, conſuetudineq; vel per ſtylum introducta, deciſave per Regias ſententias, quæ in noſtro Regno vim legis habent. Quæ omnia, nec in Scholis, nec ab ſcribentibus diſci poſſunt. Et intellexi verũ eſſe, quòd vulgò dicitur, leges degluciuntur in Scholis, digerũtur verò in Palatijs, hoc eſt, in Regijs Senatibus, qui congregantur in Regum Palatijs. Et quòd dicitur, Omne tulit punctum, qui miſcuit vtile dulci, rectè de eo dici poſſe, qui coniunxit ſtudium practicũ cum theorico. Theorica enim abſque praxi, aut nullius, aut perexigui certè eſt vſus. Mancum, & mutilum, ſi per eos qui iura, & res forenſes tractant, praxis à theorica ſeiungatur; ſed in hoc ipſo practicæ ſcribendi genere illud longè cætera ſtudia antecellit, quod in intelligẽdo Senatuũ placita, & diffinitiones verſatur. Præſtat enim hoc potiùs quàm Iuriſperitorum reſponſa, & conſultationes, quorum labores quãdoque perſonarum, quibus conſulunt gratia, vel auri auiditate, qua illiciuntur à vera iuris ratione deflectunt. Vnde dicere ſolebat, vir aprime doctus in tanta conſulentiũ congerie, & in dubio certantiũ diſcrimine, non quid ipſi reſponderint, ſed quid iudicãtium iudicia ſenſerint inſpicere velle. Et meritò, nã omninò apertiùs à quotidiano iudiciorum vſu ipſis rerum documentis apparent.[A] Decidit Imperator probari ea oportere quæ frequenter in eodem genere controuerſiarum ſeruata fuerunt. Et antea id ipſum docuerunt Iuriſconſulti,[B] ſic enim inueni Senatum cenſuiſſe.[C] Vnde ſententia Principis, aut Senatus Principem repræſentantis, exemplum, ſeu præiudicium in cæteris ſimilibus iudicãdis præbere iampridem receptum eſt. In Principe quidem indubia res eſt,[D] & in noſtro Valẽtiæ Regno priuil. 2. Regis Ioan. II.

[A] *Teſte Iuſtiniano in inſt. de ſatiſd. §. fin. & alibi in l. 1. C. de ædifi cijs priua.*

[B] *In l. libro 21. de ſtatu. lib. ibi morẽ agentiũ ſequi debet. & in l. 1. §. eodẽ autem titulo ad Syllania.*

[C] *Et in l. filius 14. ff. ad l. Cornel. de falſis.*

[D] *Ex l. fi. C. de legibus, & in l. apud Iulianũ 17. § vtrũ autem præſenti ff ad Trebel. & in l. metũ 9. §. Sed ex facto. ff quod metus cauſa, latè Bern. Grauen in proœm ad obſeruationes. Gayl. nu 9. cum ſeq.*

cauetur, quòd Princeps iudicauit legis vim obtinere. In Sentētijs autem Senatus, idem procedit, præcipuè ſi in perſona Principis proferuntur, [A] ſed hoc intelligi tantùm poteſt, quoad ſubditos eius Principis, cuius Senatus ita iudicauit; quoad exteros verò licèt ſententia non liget ex vi iudicati, negari tamen non poteſt quin quodammodo ad ita iudicandum deuinciat ex iure, & ratione diſcuſſa. Prodeunt namque á Senatu decreta maturis digeſta rationibus, multorum ingenio, & labore limata. Et quòd præcipuum eſt, omnium conſenſu, vel maioris partis Senatus benè reſoluta. In cœtu enim grauiſsimo, vbi Principi aſsident doctiſsimi viri, dubia ad partes accuratè excutiuntur, non vnius, ſed plurium oculis, huius, alterius perſpicatiùs videntur, & reuidentur, & acerrima cenſura Doctorum traditiones, quaſi aurum igne, purgātur. Vnde eiuſmodi præiudicia in dirimendis cauſarum, & litium cōtrouerſijs præferri debere omnium opinioni obſeruauit etiam Greuen. [B] Et vt ait Valentinus noſter Ludouicus Gomezius. [C] Rotæ auctoritas in tam illuſtri, & excelſo loco poſita eſt, vt ab ea recedere nefas quodammodo videatur, quæ ſentētiarum grauitate, & authoritatis pondere cæteros Doctores, licét numero plures, ſuperat. Et eius opinio propter eius auctoritatem communis reputatur. Nam communis opinio nō ex numero Doctorum, ſed ex pondere auctoritatis fit. [D] Et ob eam cauſam dicta, ſiue vota conformia dominorum Rotæ cæteris pręferuntur. [E] Et Auditores Rotæ non ſolent fortuitò, & caſu, vota ſua proferre, ſed cauſa ſępiùs Aduocatorū informationibus trutinata, ac proprijs ſtudijs diſcuſſa: Eorum igitur opinio, tùm propter eorum auctoritatem, tùm propter numerum perſonarum, tùm quia eorum vota habentur pro ſententia, magis vera, & firma pręſumitur, quàm dicta aliorum Doctorum pro libito ſcribentium. [F] Præſertim, quia Doctores facientes communes faciunt eas per adhæſionem variorum Doctorum, varijs, & ſucceſsiuis temporibus factā, non communicato conſilio, nec adhibita communi diſcuſsione. Et ideò faciunt ſicut aues, quæ quando vna volat, aliæ omnes ſequūtur. [G] Quæ ratio ceſſat in Auditoribus Rotæ per ea, quæ dicta ſunt. Et quia Auditores Rotæ à communiter accidentibus eliguntur viri vnde cumquè doctiſsimi qui in Rota quotidiè magis depurantur, veluti aurum in fornace. Hæc autem auctoritas præmaximè tribuenda eſt his Deciſionibus, quorum ſcriptores ſunt de numero Senatorum, qui deliberationi interfuerunt, & quæ Senatum mouerint, probè cognoſcere potuerunt. Latent enim hæc quandoque exiſtenti extra Senatum, &

ipſis

[A] *Vt latiùs deduxit Greuen loco citato. n 26.*

[B] *In proœmio ad obſeruationes Gayl. n. 22. poſt Vrſil. Bor & Monal. quos allegat.*

[C] *Super regulis cācellaria in proœm q. 2. num. 10.*

[D] *Vt dicit Alexā in conſ. 102. col ſi lib 7.*

[E] *Vt voluerunt moder Hiſp in paraphraſi ad l. iura ſanguinis ff de reg iu. & Mode Aſten. in tract nuptials. fol 124 poſt Alex. quē ibi allegant.*

[F] *Arg. c prudētiā, & quæ ibi notat Abbas de officio de leg.*

[G] *Vt ad literam dicit Dec. in conſ 194 incipiēti, quod ſup. col. fin.*

Digitized by Google

ipſis cauſarum patronis.ex quo difficilè eſt eius ſenſum aſſequi, & mentem Senatus ſcrutari, cum deciſionum auctores,in ipſarum cauſis,non iudicis,& Senatoris, ſed aduocati, & aliquandò ſpectatoris officio fungûtur;& ego nullam deciſionem ſcripſi in qua vti iudex non interfuerim. Et cum Senatus placita, & ſententiæ, tam proprijs hominibus quàm exteris proſint, & exempla his, illis verò præiudicia proponant, factum inde eſt, vt ex omnibus ferè Principum,& Senatuū ſubſellijs, & tribunalibus, decreta prodierint in dubijs cauſis deciſa, & diffinita.Ex Rota Romana. deciſiones Ægidij Bellameræ. Guillermi Caſſadori Gotolani, deciſiones nouæ antiquæ, & antiquiores,Purei,Achillis de Graſsis, & Cæſaris de Graſsis, Crecencij,Mohedani,Æmilij Veralli Caputaquē. Cardinalis Mantic. & plures eiuſdem Rotæ quæ nouiſsimæ appellantur, in tria volumina diſtributæ, aliæ Seraphini Oliuarij, & plurimæ in diuerſis voluminibus recollectæ per Farinacium. Ex noſtris Hiſpanis prodierunt Regiæ Audientiæ Aragoniæ deciſiones Martini Monter quondam Regentis Cancellariam in hoc Sacro,Supremo,Regio Conſilio, & Ioſephi Seſſe Regentis Cancellariam in dicto Regno Aragoniæ. Sacri Cōſilij Cathaloniæ Michaelis Ferrer, & don Ludouici de Peguera,Regiorum Conſiliariorum,ſiue Senatorum,in dicto Regio Conſilio Cathaloniæ.Regij Auditorij Hiſpalenſis, decif. Gomezij,Leonij, Portugaliæ, Gammæ, Valaſci, & Cabedo.Supremi Conſilij Italiæ, ſiue Collateralis Conſilij Regni Neapolitani, Ioannis Franciſci de Ponte.Sacri Conſilij Neapolitani Matthæi de Afflictis, Capicij, Thomæ Grammatici, & Vincentij de Frāchis. Regni Neapolitani Franciſci Viuij, Garciæ,Thomæ Minadoy,Villagut,Vincentij de Anna,& Riccij.Magnæ Regiæ Curiæ Regni Siciliæ Franciſci Milanenſis, & don Nicolai Intriglioli.Conſiſtorij Sacræ Regiæ conſcientiæ eiuſdē Regni Siciliæ dō Garcia Maſtrilis,& Marij Giurba.Parlamēti Pariſiēſis Arreſta Ioannis Papon.Extant etiam eiuſdem Regni Galliæ deciſiones Boerij.Capellæ Toloſ.Franciſci Marci, Guid. Pap.Hieronymi de Laurērijs,& Franciſci Stephani Senatus Mediolani Ioan.Griuelli.Conſilij.Pedem.Oſſaſci,Cacherani, Anto. Theſſaurij,Ant.Fabri,Gaſparis Theſſauri.Rotæ Bonon.Petri de Benintendis,& Cæſaris Bartij.Rotæ Genuæ incerti Autoris, ſiue Antonij Belloni, Flaminij Carrarij,& Hieronymi Mariliani .Patauinæ, Marci Antonij Peregrini.Rotæ Lombardiæ, & Etruriæ Alexandri Raudenſis, Ambroſini Curiæ Epiſcop.Peruſ.Borgnini Caualcani,Fiuiſſan Carocij Vercellen.Cornaſani. Rotæ Lucenſ.

Franciſci Monaldi, Iaffredi Balbi, Ioſephi Ludouici Peruſ. & Lucenſ. Magonij, Florent. & Lucenſ. Martæ. Rotæ Piſanæ, Polidorij, Ripæ, Mediolanen. Rotæ Lucenſis Diuerſ. Sacri Senatus Mantuani Surdi: Rotæ Venetæ Triuiſani: Rotæ Germaniæ Andreæ Gayl, Annei Roberti: Koppini, Franciſci de Claperijs, Iacobi Thomingij, Adriani Gilandi, Matthiæ Caleri, Minſingerij, Petri Royſij: Rotæ Lipſienſ. Rubini: Prouinciæ Marchiæ Marci Antonij de Amatis, Sebaſtiani Medicis, Stephani Gratiani. Solus autem Regius Senatus Valentinus (nec dignitate, aut ingenijs alijs inferior, nec in laborando pigrior, aut tardior) huius communis fructus ſterilis exiſtit huc vſque, & in fæcundus, ob id, quòd à noſtris nihil circa hoc vnquam actum fuit á tátis hominibus, quibus ſemper Senatus ille, quaſi ſyderibus refulget, cuius rei cauſam, nec ſocordiæ, aut puſillanimitatis, ſed litium multitudini, & numeroſis occupationibus, quibus Senatores inceſſanter diſtinentur, tribuendum exiſtimabit, qui Senatum illum benè nouerit magnitudini enim negotiorum (qualiacũque ſint) exercitatiſsimi hominis diligentia ſuperior eſſe poteſt, multitudini verò rerũ eodem tempore tractandarum, vt inferior ſit induſtria paucorũ hominum, neceſſe eſt. Sed nõ defuit ex noſtris, qui de hoc aliquã do cogitauerit, nam ſuperioribus annis ſui expectatione diutiùs ſuſpenſos tenuit concepta fiducia de excudendis huius Senatus Deciſionibus à Doctore Petro Gerardo de Sola, viro quidem acutiſsimo, & Senatore integerrimo. Nec habuiſſet fruſtrari hominis doctiſsimi parturientis nixus, niſi mors immatura intercepiſſet. Et certè quo antiquior eſt noſter Senatus plus cẽtum ab hinc annis à Catholico Aragonũ Rege Ferdinando II. conſtitutus, & honorabiliori titulo Sacræ Audiẽtiæ decoratus (prout in foro vnico, in rubrica, Encorporatio, in extrauaganti fororũ, fol. 61. & in priuilegio 11. in extrauaganti priuilegiorum. fol. 237.) eò maiora exigi videbantur à tot, & tantis eximijs Senatoribus, quos retrò lapſis temporibus eorundem Regum benignitas, & approbatio, ſibi Conſiliarios adſciuit, & ad Senatorum ordinem erexit. Eſt autem noſtrum Valentiæ Regnum propria virtute, & ſanguine à Sereniſsimo Rege Iacobo Primo conquiſitum, & à Chriſtianæ Fidei hoſtibus, quibus impiè detinebatur, ereptum, & Coronę Aragonum principaliter adiunctum, non, vt pars Regnorum, quibus adiungitur, ſed vt vni Regi ſubſit, ex diuerſis titulis cum vti Rex Valentiæ non ſit Rex Aragonum, nec è cõuerſo, immò vnumquodq; proprijs legibus, & moribus gubernatũr, & peculiarem retinet naturam, ac ſi nunquam in vnius perſonam

deueniſſent.

deueniſſent. [A] Viuitur enim in Regnis Coronæ Aragonum proprio iure,& legibus,quas Aragones,& Valentini foros, Catalani verò Cōſtitutiones appellāt.Vtrobiq; tamē ius propriū,& patriū, ius cōmune eſt, nō ſtatutariū,quo deficiente,ratio naturalis iudicia moderatur,quæ cū anima ſit legū Romanorū, hæ tantū obſeruantur,nō vt leges,ſed vt ipſarū ratio: [B] Senatus autē cuiuſq; Regni ſuperiorē alterū nō recognoſcit,nec vnus ab alio dependet, immò quilibet cæteris in dignitate,& iuriſdictione coęqualis eſt nō inferior.Ab horū igitur altero qui Valētiæ reſidet,tanquā in capite,& Regni Metropoli,vt iuris exercendi exēpla(vti Riuoli à flumine)cæterę vrbes,& tribunalia ſuſcipiāt,& à quo hactenus hoc fuit expetitū,& poſtulatum,prodeunt in lucē ſententię,atq; decreta,non ſolū noſtris,ſed exteris omnibus profutura, in quibus colligendis,& exornandis,quod ingenij, & doctrinæ mihi defuit,improbus labor ſuperauit.Nā vt conſilij rationē reddā,ſtatim Senatorio ordini adſcriptus,cœpi Senatus cōſulta memorabiliora excerpere, doctrinaſq; quibus Senatus motus fuit ad ita iudicandū in aduerſaria referre,ſubleuandæ memorię cauſa,& cū aliud ſimile contingeret,notulæ illæ labori eſſent ſubſidiariæ.Quòd cum alii qui ſciuiſſent,quibus conſilium latere,nec potuit,nec debuit,cœperunt mecum de edendis Deciſionibus dictæ S. R.A. Valentinæ priùs amicè colloqui,poſt rationibus ſuadere, vrgere, deinde & ſępiùs inſtare. Et ita plurimū crebræ petitiones, & hortatus vehemens omnibus obtemperandi ſtudium, & admonitio facta per Illuſtriſsimum Vicecancellariū ad ſupplicationē Deputatorum noſtri Regni, qui domino noſtro Regi, vt mihi hoc præciperet ſupplicarunt,effecerunt,vt in lucē ederē hoc primū volumen Deciſionū S.R A. Valentinæ, ad ſubleuandū tyrones Aduocatos in praxi non verſatos,& cōmuni bono noſtri Regni conſulendū, vt litigantiū dubietatibus,& malitijs ſit occurſum, & litiū materia præciſa,bella ciuilia quieſcant.His,& alijs commotus,& deuinctus,ex aduerſarijs illis Codices,& quatuor volumina cōfeci,quorum primum nunc lucem aſpicit.Illud tamen ingenuè profiteor, quæ in his Deciſionibus diſcuſſa,& reſoluta proponam, quibuſque iuribus,& rationibus comprobabo,nō ex Aduocatorum patrocinijs ipſorumq; allegationibus (paucis tamē exceptis) ſed ex Senatus mente, & indefeſsis Senatorū pro veritate indaganda,& recta iuris ratione aſſequenda adhibitis laboribus delibaſſe, & proprio ſtudio locupleraſſe.Tāta autem á me Doctoribus, à quibus aliqua deſumpſi,habita eſt reuerentia,vt nomina eorum taciturnitati dare nullatenus voluerim, ne eorum quiſquam debita

ei

[A] *Vt tradit concinus Belluga in Speculo Principū, rub. 11.§. iam ſupra nu. 2. Socarr. ad cōſuetudines Cathaloniæ. pag. 287. num. 05. Auend reſponſ. 20. nu.7*

[B] *Iuxta Bald traditionē in l nemo in prin. C de ſent & in textu om. iud & obſeruauit Mōter deciſ.21.nu. 4.*

ei laude fraudaretur. Et quæ ex Doctorum, & ſcribentium fonti bus deſumpſi, ita tranſcripſi, vt ſæpè nihil ex proprijs verbis detra herem, aut immutarem, ne ob id contingeret aliter á me concipi; aut explicari, quã à Doctoribus fuerit ſcriptũ. Et in toto hoc Deci ſionum contextu eo loquendi idiomate vſus fui, quod effingẽdis, & delineandis factorum figuris, & explicandis legum, & Docto-rum ſenſibus aptum viſum fuit, licèt non inconcinnum, nedum oratoriæ eloquentiæ animum applicarem, vel obſcurior fierem, vel difficilior eſſet ſenſus harũ Deciſionũ, qui dilucidus, & planus omnibus eſſe debet. Fieri enim aliquando ſolet, cũ rectè quis ſen tiat, politè tamen eloqui non poſsit. Et conatus fui, vt quæ ſcripſi omnibus intellectu facillima eſſent. Aliqua etiam quotidiana cõ rexi in his Deciſionibus in gratiã tyronũ, & iuniorum Iuriſcõſul-torum noſtri Regni, vt eorum praxim diſcendi ſtudiũ adiuuarẽ, & ne, dũ vſufrequentia ſcire cupiunt, aduocatos antiquiores adi re tenerentur. Probè ſcio hoc opus meum nõ ab omnibus fore ap probandũ, id enim fieri non poteſt, cũ nemini eorũ qui hactenus ſcripſerunt acciderit: quid enim difficiliùs, quã varijs tot lectorũ iudicijs, vel ex parte ſatisfacere? Solent etiam aliqui libenter dam nare, quæ aſſequi ipſi non potuerunt. Tùm, quia diuerſa eſt homi nũ, ſicut animalium natura, & bonus cibus ſanũ rectè nutrit, infir mo verò eſt nociuus, & eundẽ florem apis in mel, veſpa verò in venenũ conuertit. Et quòd fortiùs eſt, lux quæ gratiſsima eſt, infir mos oculos offendit. Huius generis ſunt inuidi, & detractores, quorum ſuffragium non eſt admittendũ. Spero tamen, quòd per multis hic meus liber gratus erit: Quòd ſi longa nimis, & tædioſa oratione ſcripſiſſe lectori videbitur, & verba legũ, fororum, vel Auctorum ad literam fruſtra tranſcripſiſſe, aduertat non in eius gratiã, qui hoc moleſtum iudicat, ſed ad cõmodum eius, cui iucũ-dum videbitur me hoc feciſſe, forſan enim propter inopiam li-brorum, quos comparare impoſsibile aliquãdo eſt, vel vt eos re-uoluere non teneatur, ad habendam veram rei, de qua agitur, cog nitionẽ, hoc ei valde erit gratum. Et ſi quid in eo laude dignum fuerit inuentum, illi acceptum eſt referendum, qui linguas infan-tium facit eſſe diſertas, & à quo omne datum optimum, & donũ perfectum procedit. Cui infinitas ago gratias, quòd hoc primum volumen Deciſionum in lucem prodire conceſsit, & ſpero, vt propter ſuam infinitam miſericordiam, alios etiam tres Deciſionum tomos edere ad maiorem eius gloriam concedet.

Vale.

INDEX

DON FRANCISCO HIERONYMO DE LEON, VIRO NOBILITATE, ET SCIENTIA præcellenti. Catholici D.N. Philippi Hiſpaniarum Regis, huius nominis Citerioris, ſcilicet, & Luſitaniæ Secundi, vlterioris verò Tertij noui Orbis Monarchæ, omniumque Regum potentiſsimi à Conſilijs, & Fiſci Regijq; patrimonij Aduocati apud S. S. Regium Aragonum Conſilium.

D. Michael Martinez del Villar eiuſdem Senatus Regens Conſiliarius. S. & P. F. E.

ANIMORVM Imagines (Baſilius orbis, & Eccleſiæ Doctor inſignis, Maximum Philoſophum alloquitur) reuera ſunt ſermones. Agnouimus te per literas quantùm (vt aiũt) per vngues leonem: gauiſique ſumus, quòd te circa primaria, & maximè bona haud ocioſè affectũ inuenimus. Quid ni ex ore, & calamo tanti patris verba deprompta ad te ò LEO, maximè & iuris, & Sophiæ amice, traducenda iudicem? Siquidẽ per Valentinas Deciſiones à te luce donatas, luceque perfuſas (quas ex decreto S. S. noſtri Senatus perlegi, vt quid de ipſis ſentiam, candidè proferam) tanquam nouum Thelephi Capitarium, veram tui animoſi ingenij, & ingenui pectoris imaginem (vt aiunt) per vnguem Leonem, te primaria Reip. negotia & conſulta, vti primarium virum decet, expedita fingentem conſpicimus manu. Si Phidias vngui leonino inſpecto, totum hoc Princeps animal duxit debita proportione effingendum: quiſque ſi Iuriſprudentiã ac Phidias ſculptoriam artem, calleat; te quotus quantuſque ſis inter Iuriſprudentiæ Principes, hoc inſpecto euolutoque libro ſimulque probato vti Phidiæ ſigno, iudicabit. Pelleum Alexandrum & Imperio, & animo magnum, Leone maternis viſceribus inſculpto, legimus præſignatum, qui enſe & barbaras gentes, & Gordium nodum, cuius enodatio Imperium dabat, diſſolueret. Tuum Leonis Stemma, iuſtaque Guimeranum à Claris deductum maioribus; tuos hæreditarios nobiles Leonis ſpiritus prædixiſſe videtur: Quandoquidem Guimerana familia à Caroli magni Imperio inter nouem Gotolanas, quas delos. Valuaſores vocant; pellendis ex Cathalonia Arabibus delectas, armis, & facinoribus clariſsima cenſetur. Itidem tuũ Leonis cognomen, cuius ab ingenuis atauis es tradux; quodque huius voluminis eſt inſigne; te calamo, nouo iuſtitiæ, & ſapientiæ gladio & ſymbolo, placita adhùc inter literatos homines intellectu difficilia, tanquam Caſioticos, & Gordios nodos, inter iudicandum, ſcindentem oſtentat.

Quare ſi ſecundũ Romanæ eloquentiæ Principẽ eò noſtrùm tendit vitæ,

ſſſ ſſſ ratio,

Digitized by Google

ratio, vt de republica benè merẽtes noſtræ & famæ, & æternitai cõſulamus: iure conſultũ ſatis tibi, ſibique glorietur Reſp. Valẽtina, adhùc & ius noſtrũ, cũ ſua conſulta perfuſa luce clientibus ipſis, ipſiſque Bocchyri, & Radamãto vtilia, grata, explanata, cõſpicua donas. Quidquid enim in iure tenebris obſcurum, & quaſi vndis vndique refluxum, aut ſubter verberũ inuolucris pretioſi theſauri inſtar opertum: iuſtitia acribus & rectis illuſtrat oculis, in veritatis recta ſemper naui, deducit portum, & reſeratis dubiorum latebris auream expoſitionum gazam, tanquam alter Sol, orbis præſes, per Leonem noſtrum, ſignum cœlo donatum, pandit atque propalat.

Si Sydus Leo dictũ humũ calore vrget, fructus arborũ excoquit, homines ad bella ciet, aera nouo ſplẽdore donat, & malaciam inducit pelago: Sidereũ ex hiſce Deciſionibus, cui non micat lumẽ? Dum earũ auctor iuuenes amãdę iuriſprudentiæ ſuimet exemplo vrget? Qui à quinto decimo pubertatis anno per quadraginta ferme, iugem iuri diſcendo & dicundo dedit operam: & quæ cruda, ac indurata ingenium hominum, inter iudicandum olim fuit expertum; deinceps tanti ſyderis radijs racta, ſuauia & dulcia de guſtu (vt habet paremia) cognoſcat, quin etiam, ſi iuxta vetus dictum, Leonem videre hoſtiũ prçlia portendit: tuas deciſiones videre eaſque legere ad quid aliud quàm ad inſtructas intueri acies, bellicũ audiri claſicum, quo iuris prudentia ad arma & bella ciuilia tractata pacemque fruendã, inuitat. Ad hæc emiſſi inter dicendũ radij iuriſprudentiæ, quã mentem ſplendidam non reddunt? Demum litiũ per vndas iactatis pacatum oſtenditur littus, dũ deciſione & ſententia conſulta, quã ipſe Salomon ſi rediuiuus, in Valentino diceret tribunali penſis vtrinq; placitis referret, ne incaſſum patroni clientes, ne cliẽtes patronos fatigent, quiſque ſibi eã amplectẽs, liteque ſuperſedẽs, cõſular.

Ergo ne diſtentos, & intentos amplius haberes amicos, cũ per plures annos iam prælo, & luci paratas in tuo muſeo Deciſiones, ac nouum nouẽ muſis celatum opus reconderis: en nebulis quærentium fugaris, iam luces, iam micas, iam niteris à Valentino cœlo ad nouum aliud tua ingenuitate, ſolertia, & doctrina ab vnguiculis culta dignum ad ſcriptus: Leonis cum nomine dignatus, Leonis iam fungens officio. Animantis enim huius oculis apertis ſomnus inter vetuſtos Hierologos vigilantiæ typus fuit, Præſagiri te eſſero audax Leonis agnomine Patroni fiſci munere functurum: vt innata ſolertia, & admirabili tua perſpicacia, nunquam ei ob repente offundẽteque ſomno, Regium ius tutans, ſarrumque habens; verè in noſtro S.S.R.C. nomophilax habearis. Verùm tanquam vnus ex Conſilio, in quo quotidiè cogeris, & tibi pro labore exhantlato, & conſilio, vno quidem mentis tuæ fœtu, ſed Leone decorato referendæ gratiæ, parem vtinam facultatem haberem, at cùm eam nequaquam habeam, quam poſſum refero, cum referendo habeam, & habẽdo referam. Perge vir virtute, & munere clariſsimè ſic itur ad aſtra tibi, & leonino fulgore, & germano (ſatius Guimerano dixerim) fulgore cognata, vt enim illa inopaca cœli inter capedine luce vibrant, pertinguntque nebulas; ſic effulges, micaſque è Supremo noſtri S. Senatus Cælo, vt liuor malignus re, ſi laudare ſciat, laudet; alioquin & ſi effundere prætendat tenebras, iaculatis hiſce Deciſionum radijs diſsipentur. Vale, Mantuæ Carpentanorum pridiè nonas Auguſti. 1620.

N O-

Digitized by Google

NOBILISSIMO
ET LITERATISSIMO VIRO
DON FRANCISCO HIERONYMO LEO domini noſtri Regis Philippi Secundi, Hiſpaniarum, & Indiarum Regis, Conſiliario in eius S. Supremo Regio Conſilio Aragonum.

Frater Iacobus Bleda Præſentatus, Prædicator generalis Ordinis Prædicatorum, & Sanctæ Inquiſitionis Qualificator. S. P. D.

FELICES, & fauſtæ tuæ primi voluminis Deciſiones aureæ materiarum vſu frequentiũ Valẽtini fori in manus hominum prodierũt, quibus tanto ſplendore Forenſis diſciplina illuſtratur; patroni, & aduocati cauſarum, necnon qui iura populis reddunt, labore immenſo liberantur; & multis litium protrahendarum verſutijs præcluditur aditus: nam diſiectis, & diſsipatis litigantium ſine fine moleſtis altercationibus, ac inter prerum Iuris opinionibus pugnantibus examinatis, doctrina hæc trita, & enucleata, media incedens via inter contrarias ſententias, ex limpidiſsimis Iuriſprudentię, & Regni Valentini legum fontibus exhauſta clara, ſecũra, ſana, illibata, omnibus denique intrepidè imitanda, propinatur. Non immeritò Iulius Clarus primò Senator Mediolanenſis, ac poſteà in Supremo Italiæ Conſilio domini noſtri Hiſpaniarum Regis Conſiliarius, & Regens Cancellariam, vocauit Iuriſprudentiæ theoriã aquam paludoſam, ſiue ſtagnantem, praxi verò, & experimento adeptam ſcientiam, aquam fluentem, vſui hominum perutilem, & neceſſariam, atque ſine tædio potabilem. Mirabilem quidem continent doctrinam Iuris ciuilis commentarij, quamuis ea paſsim multi abutãtur, ſine culpa forſan auctorũ, ſiue quia ſcelus eſt in abuſu, vt dixit Gerſon, [A] cum nil ſit tam ſalubre, ſanctum, vel pium, quo non contingat abuti, ſiue quoniam (vt quidam noſtratum ſapientum [B] dolebat) Ius reddit obſcurũ tãta explanatio iurium. Nihilominus inæſtimabiles habẽt theſauros iuris illius interpretes, eorumque libri innumerabiles, ſed tamẽ illi theſauri ſunt informes, terrena labe concreti, vtentiũ voluntati, etiã vt adulterentur, obnoxij. Hæc verò experimentalis doctrina aurũ mundum eſt, purgatum terra, receptum vſu, & obſignatum, in monetã probatam redactum, conſuetudine ſtylo, & moribus vtentiũ comprobatũ.

Adauget dignitatem huius tam neceſſariæ doctrinæ tradentiũ grauis auctoritas. Nam cùm vrbs Metropolis Valentina ſit fœcundiſsima ingenijs, & locupletiſsima viris literatis, nõ quilibet, ſed prouectiores, & in palæſtra Forenſi exercitatiores, ad Regiũ eius Senatũ ferè ſemper

[A] *Prima parte, alphabeto 1. de laudibus ſcriptorũ, conſider. 11.*

[B] *Iacob. Falco Valẽtin. Perpunchẽtĩ cõmendatarius, cuius ſententiã laudauit Cõpluti in ſuis publicis prælectionibus don Enecus à Mendoça vir ſãguine, & literis illuſtriſsimus*

prouehuntur. Ibi toti incũbunt in ius reddendo toti Regno Valentino. Inde aliqui, poſt multos, & magnos exhantlatos labores euolarunt noſtris diebus ad hoc Sacrum, Supremum Conſilium Regium Aragonũ: inter quos vidimus, triginta annis proximè elapſis, tres Vicecancellarios Valẽtinos (nempè don Simonẽ Frigola, don Diegũ a Couarruuias, & don Andreã Roig, qui nunc eſt ſuperſtes, & Supremus ipſiuſmet Cõſilij Præſes digniſsimus, incorruptiſsimus, integerrimus (quẽ dominus conſeruet diutiſsimè incolumẽ) qui omnes, vt ſtellæ in firmamento, vt luces mũdi, vt candelabra lucẽtia ſplẽdorẽ, & fulgorẽ dederũt. Opportunè igitur tu (doctiſsime don Franciſce Hieronyme Leo) nunc eorũ Deciſiones tuo graui ingenio digeſtas, tua recondita doctrina, & eruditione præſtanti, quaſi pretioſis margaritis ornatas, refertas, prælo paraſti dare: nam cũ multorũ decreta, & geſta contineant, eorumdẽ hiſtoriã, eas edendo, videbere confeciſſe. Et vt nihil deſit ornamẽti, eas emittis in vulgus Matriti, in hoc Regio Oppido, patria fœliciſsima noſtrorũ Regũ, & Cæſarũ, domina innumerabiliũ prouinciarũ, linguarũ, nationũ, theatro, & ſolio maioris maieſtatis, ac (quòd in toto orbe hactenus cognitum eſt) ſanctioris regiminis.

Aſſumpſiſti autẽ hanc prouinciã boni publici flagrans deſiderio, & cõmotus egeſtate, qua hactenus laborabãt noſtri tyrones Iuriſconſulti, cũ primum onus aduocandi ſuſcipiebant, nullis ferè inſpectis vſus Fori noſtri, praxiſq; Valentinæ exemplaribus: ea perfectiſsima illis hìc abũde exhibentur, quibus poſſunt, qui penuria praxis, & exercitationis tantæ ſcientiæ laborant, etiã qui humi conſumpti egeſtate iacẽt, erigi, & ſubleuari. Propter quod gratias immortales tibi ſemper habebũt, & quẽ iampridem propter tuas animi dotes, & præclaras virtutes colebãt, & ſuſpiciebant, poſt hac ſuum Magiſtrum, & Doctorem agnoſcent, & reuerebuntur.

Mirabamur Valẽtiæ, dũ iudicẽ geſiſti in eo R.C. qua dexteritate, & claritate res difficiles diſſoluebas, dubia diuellebas, technas diſsipabas, qua fœlicitate iura hominibus reddebas, qua æquitate, & breuitate cauſas pauperũ, pupillorũ, viduarũ, Religioſorũ, aliarũq; miſerabiliũ perſonarũ, expediebas. Mirentur nunc oportet Iuriſperiti omnes, quã propalata, & reſerata ſit á te via cunctis in poſterũ ad Forenſem facultatẽ aggrediendã: vt appareas vndequaq; conſpicuus, & admirabilis. Accedãt ſi qui ſunt qui hæc ignorant, euoluant hos tuos libros, & illuminabuntur: nã tantũ lumẽ, quin videat, diſsimulare iã nemo poterit. Diſcãt in te vno homines, quãtũ interſit, à teneris annis bene aſſueſcere, & à probis, atq; nobilibus parentibus educari. Vidi te Valentiæ puerũ, ita modeſtũ, & ſtudioſum, vt omniũ in te oculos raperes. Ab hinc triginta ſeptẽ annis te ætate prouectiorẽ, & ſtudioſiorẽ tractaui, & agnoui Salmanticæ, totũ virtutibus deditũ, tanto feruore literis aſsiduè vacantẽ, vt pleraſq; noctes duceres inſomnes. Eras iam ibi cũctis gratiſsimus, quia te, vt ſoles,

les,exhibebas humanũ,& affabilẽ vniuerſis: Et quoniam, Adoleſcẽs in via ſua cũ ſenuerit,non recedet ab ea,vt docet Spiritus Sanctus,nec la-tum vnguem,vſq; in præſentẽ diem ab his virtutibus receſsiſti, immò maioribus vigilijs,& lucubrationibus literas colis,vt eſt palam.Neque vllus ignorat,qua humanitate,& hilaritate omnibus diebus vitæ tuæ te omnes alloqui volẽtes,ſemper excipias,audias,lætoſq; dimittas,exemplo magnorũ,& prudentũ gubernatorũ: quæ quidẽ te in primis virtus clarũ apud omnes homines facit. Multum quidẽ debes tuis deuotis parentibus,qui te ab incunabulis ad tantum virtutis ſpecimẽ direxerunt, & innata ſanguinis ſui nobilitate decorarunt: quæ in te ſplendidior refulget tanto ornatu virtutũ vermiculata Eſt quòd glorieris de tui ſanguinis nobilitate,vt ego in meo Chronico Maurorum Hiſpaniæ dicebam: [A] oriundus enim es à Caſtella, & Cathalonia, anteceſſoreſque patris,& matris tuæ, à quibus ex legitimo matrimonio procreatus fuiſti,à tẽpore immemoriali priuilegio militari gaudebant. Auus enim tuus Doctor Antonius de Leon in Caſtella veteri natus,erat ea nobilitate decoratus, quã Caſtellani, & Bœtici, Hidalguiam vocant. Mater verò tua,oriunda à Cathalonia,erat à nobiliſsima, & antiquiſsima progenie de Guimera exorta à Valuaſore de Guimera, quẽ Imperator Carolus Magnus,anno 843 inter proceres Cathaloniæ numerauit,& collocauit,vt referunt Lucius Marineus Siculus, [B] & multi ex noſtratibus. Conflixit Valuaſor à Guimera cũ Sarracenis in expugnatione Principatus Cathaloniæ iuſſu dicti Imperatoris,cuius Monarchæ eſſe Regẽ Catholicum Philippum dominum noſtrum vigeſimumſextum nepotem,ſcribit Ioannes Garcia. [C] Gisbertus de Guimera fuit in prælio Vbedenſi ad Tholoſæ conualles cũ Sereniſsimo Petro Aragonũ Rege, [D] & multi alij de domo Guimera fuerũt comites noſtrorũ Regũ in expugnatione Hiſpaniæ,vt eſt manifeſtũ. Abauus tuus Bernardus de Guimera adfuit Regibus Catholicis Dux in bello Granatẽſi. Auus tuus Antonius à Leõ fuit de cubiculo Imperatoris Caroli Quinti aui D. N. Regis, vt videamus nõ eſſe nouũ vobis Regibus inſeruire,ſeruiſq; tu in hoc S.S.R. Aragonũ Cõſilio Regis præeminencias Regiã iuriſdictionẽ,& patrimoniũ maxima conſtantia pro viribus ſtrenuè defendẽdo contra omnes cum Fiſco litigãtes,Regio ſeruitio dũtaxat maximè intẽtus: Adiunxiſti hæc tantarũ virtutum emblemata inſerta nobilitati tuorũ maiorũ ad eam ampliùs illuſtrandã,& totam Rempublicã,tantis opibus tuæ doctrinæ locupletandã.Suppeditet tibi vires Dominus,cui in his obſequeris,teq; ſeruet in æuũ ſanũ,incolumẽ,longæuũ, & incepta tua, cogitationeſque tuas fœlicitet,& prouehat,vt alios tres eiuſdem argumẽti à te digeſtos libros in lucem prodire magna cum voluptate in commune bonum, inque tuæ domus amplificationem fœliciter intueamur. In Mantua Carpentana die 25. Iulij. Anni M.DC.XX.

[A] Lib 4 c. 13. pagin. 446.

[B] De primis Aragonia Regibus, lib. 2. titul. dè prouincia Tarraconẽſis Eccleſ. fol 12.

[C] In tracta. de expenſis, & meliora c. 12. n. 12. to 17. tracta f. 300.

[D] Vt dixi in meo Chronico Maurorũ, lib 8. c. 30 pag 394. col. 2. ad med.

¶¶3 IN

IN PRAECLARISSIMI VIRI D. FRANCISCI HIERONYMI LEO CONSILIARII HISPANIARVM

Regis in eius Sacro, Supremo, Regio Conſilio Aragonum Deciſiones. Fratris Saluatoris Conterà Sardi, Ordinis Sancti Franciſci.

EPIGRAMMA.

QVàm pulchros vernas genioſa Valentia flores,
Heſperidũ ſepes, opulentaque, & aurea Tellus,
Carula quà paſsim cultus premit vbera Nais.
Haud locus hic ſtrenuos armis memorare Gigantes,
Heroeſque tuos, & quos habet inclyta Roma
Purpureos proceres, calamos, Cathedraſque ſuperbas
Non lauros, hederaſque ſacras velamina Muſis,
Illuſtres, claroſque viros ab origine prima
Quos calo, terriſque parens generoſa dediſti,
Quàm noua dat ſoboles, auget praconia moles
Franciſcus iura edoctus, Hieronymus ambo
Guimerans à matre trahens, à patre Leonem
Cervellon auia genus altum, & nobile Regni,
Qui velut irradians emittit lumina ſydus,
Queis omnem Heſperiam decorat, queis patria fulget
Cincta triumphali currus, & tempora lauro,
Armatum ſurgit monſtrum admirabile flammis,
Anguis, & ora lea ſuper alti culmine montis,
Inde Chimæra triceps, noſtri Doctoris imago
Diuinum ingenium pandit Leo, territat Aſtra
Prolatus magni rugitus ab ore Leonis
Voce regit mentes, animiſque regimina firmat,
Vota per ambiguos rapiant ne pectora caſus,
Neue gradum læuus tendat per compita iudex.
Serpentis patet in vaſta prudentia vultu
Ceruellonum armis, & nobilitate potentum,
Principis Ichnuſa decoris, quam mœnibus vnde
Neptunus vallat, cuius victoria bello
Extitit in Piſas, illi pars maxima finis
Obtentus gaudent ergo loca, pramia palma,
Multa ſub imperio, tandem caput ora Chimæra
Oſtentat Lycia montis, venerabile ſignum,
Palladis altiloquum diua, monſtrumque Mineruæ,
Guimerans opus aternum, cui gloria ſalue
Iuris honorificum debet, Reſpublica plaudat,
Intonet alta domus iuris, Caſtella reſultet;
Sponte opus egregium, patet en tibi ianua noſtra,
Amplexus accede, vides opus vtile Regnis
Iuſtitia ſplendor, nemorum via, Lucifer æqui.
Terque quaterque mihi ſalue nam conſulis author
Oppreſſoque faues, iras Aſtraa propago
Veſanos enſes, & litis prælia pacas,
Iuridicum tanto fulget ſplendore tribunal
Aduenietque oras puppis iactata procellis
Legalis pelagi, ſapienti ducta Magiſtro.

EIVSDEM.

DEcidis, à volucris præconis voce diei,
Et iudex horres iudicis æua Leo.
Hinc meritò cantũ, quod nuntiat ore tremendũ
Iudicium præfers rebus, vtrumque paras.
Quæſitōr Minos vrnam ſi iura mouebat
Mente peritorum, nunc procul, antra colat.
Nam via iudicij, labyrinthia panditur, æqui
Clara ſerenatis ſis Cynoſura togis.
Cerue Leo fontem curſu petis Auſter aquatum
Extinctura ſitim pocula ſacra bibes.
Rugit iniqua vetans, molem veſtigia ſignant,
Qua Leo fert greſſum, pes manifeſtat iter.
Excipiat grata venerandum fronte Senatus
Munus, & ingenio Palladis aula fremat.
Quas referam grates Iberi gloria Regni,
Aut queis te cœlo laudibus æquet humus,
Vtile tu miſeris redimis, rectoque ſecundas,
Iuſtitiæ fulcis alta columna baſim.
Iam redeant hederæ, lauriq; in tẽpla Coloſum
Marmoreum velet Bæthica Roma tibi,
Immortale chori decus, & ſapientis imago,
In firmamento iuris vt aſtra micas.
Perge viam, rugique magis leo terror Auerni,
Ne leo de Iuda rugiat ille tribu.

A D

Digitized by Google

AD ILLVSTREM ET DOCTISSIMVM VIRVM DON FRANCISCVM

Hieronymum Leo in Sacró , Supremo, & Regio
Aragonum Conſilio domini noſtri Regis
Conſiliarium.

VINCENTII MARINERII VALENTINI.

EPIGRAMMA.

ΤΗΣ Θέμιδος μὲν δῶρα Λέων, καὶ ἀκτῖνας ἐγείρει,
Καὶ Διὸς ἰσχυμένος πάντοθε δῶκε νόμους.

Πανσόφῳ ἠ μεγάλῳ ἐναλίγκιός ἐστι Λυκούργῳ,
Ἔνδον νόμοις καθαροῖς χέρα Σόλωνος ἔχει.

Κάρτα μὲν τούτου καὶ φρενὶ πεποιθότες αὐτοῖς
Πάντες, καὶ μεγάλων σφόδρα κραίνουσι κακῶν.

Οὗτος μὲν βίβλοισι βίην ἐπαμύνεται ἀνδρῶν,
Ὥσπερ ζῶα Λέων πάντα ὀδοῦσι δάκει.

Ταῦτ᾽ οὔτις ποίησε μόνος Μούσῃσι πόνησεν
Ὅσσα ὁρᾷς πόλεος πράγματα Τυριακῆς.

Τὰ δ᾽ ἔπεσσι γνῶμαι λαμπραὶ ἅτε κύματα πόντου,
Ταὶ φρένας αὐτὸς ἄγει ὥσπερ ἐκεῖνα νέας.

INTERPRETATIO LATINA EIVSDEM.

ET iura,& radios Themidis Leo concitat altos,
Et ſummi leges dat Iouis ipſe ſacras.
Et docto eſt ſimilis ſemper,magnoque Lycurgo,
Legibus & puris corda Solonis habet.
Viribus atque huius freti,mentiſque nitore
Sæpè omnes litis crimina quæque terunt.
Hic libris pellit doctis geſta atra virorum,
Mordet Syluiuagas,vt Leo dente feras.
Nemo hæc fecit adhùc,cum Muſis excutit iſte
Vrbis Turiacæ quæ tibi facta vides.
Splend:da verba effert,currunt velut æquoris vndæ,
Quæ vt naues ducunt,ſic vehit iſte viros.

MI-

MICHAELIS
ANGELI DE OÑATE
IVRISCONSVLTI VALENTINI.

AD ILLVSTREM DON FRANCISCVM Hieronymum Leo I. V. D. Regium Conſiliarium, & in S. S.R.A.C. Aduocatum, Fiſcique, & Regij Patrimonij, huius operis Auctorem.

EPIGRAMMA.

CVm noſtri reſponſa lego Franciſce Senatus;
Quæ tua collegit ſedula nempè manus.
Vocibus elatis, opus hoc (exclamo) Leonis
Dignum eſt æthereos euehi ad vſque lares.
Sed Leo quid cœlos hic fertur vocibus? inter
Ipſa poli qui diu; candida ſigna micat.

EIVSDEM AD LECTOREM.

DIſcere ſi legum cupias arcana viator.
Hoc opus attento pectore quæſo lege.
Et ſi nomen aues autoris ſcire, Leonis
Oſtendit nomen pagina prima ſibi.
Ne mirere precor, iuris vel vt abdita pandit
Senſa, repugnantes conciliat que modos.
Hæc etenim decuit ſolum præſtare Leonem.
Et præſtare Leo non niſi magna poteſt.

EIVSDEM AD LECTOREM, ET VRBEM VALENTINAM.

STemmate præclaro noſtræ pingatur in vrbis
Cur veſpertilio, candide Lector habes.
Nempè Valentinus quando Rex bella pararet,
Venturæ pacis nuntius ipſe fuit.
Noſtro quanta foro ſurget pax? quando Senatus
Mandantur noſtri vota cupita typis.
At quis vota typis mandat? Leo, quæſo Leonem
Vrbs in ſtemmatibus pinge deinde tuis?

INDEX

INDEX PRINCIPALIVM QVAESTIONVM, SIVE ARGVMENTORUM DECISIONUM HUIUS PRIMI LIBRI, ſiue tomi.

1 Cenſus, ſiue cenſualis cōtractus, in Regno Valētiæ eſt emphyteuticus, & executio inſtari poteſt per dominum cenſualis, ſiue per creditorem redditualem, virtute inſtrumenti cenſus, contra tertium detinentem rem ſpecialiter in eo hypothecatam, quamuis non ſit obligatus, nec eius hæres; fallit tamen ſi detineat dictam rem virtute emptionis Curiæ, ſiue per ſecundum decretum ſibi adiudicatū ad inſtantiam creditoris cenſualis habentis anteriorem hypothecam ſpecialiter ſuper eadem impoſitam. pagin. 1.

2 Recurſus admittitur in Regia Audientia à iudicibus Eccleſiaſticis opprimentibus, vel vim inferentibus ſubditis Eccleſiaſticis quibus mandatur ne violentias faciant, & hoc de iure procedit, & praxi receptū eſt nedum in Hiſpania, ſed etiam in multis alijs partibus, non tamen admittitur recurſus interpoſitus per Familiares Sancti Officij in cauſis ciuilibus à mādatis eis factis per Inquiſitores Fidei eorū ſuperiores. pag. 18.

3 Decimæ in Regno Valentiæ ex priuilegio Apoſtolico Regi conceſſæ, effectæ fuerunt profanæ, & de earum cauſis iudices Regij cognoſcunt etiam in petitorio. pag. 28.

4 Filia ſororis de iure excludit

¶ fratres

fratres patrueles, & conſobrinos defuncti in ſucceſsione ab inteſtato, maximè iuxta foros, ſiue leges Regni Valentiæ, quia ibi dicta ſororis filia eſt in ſecundo gradu, & fratres patrueles in tertio. pagin.47.

5 Sequeſtrum, ſiue empara, licèt non iuſtificatur per litiſpendentiam, tamen ſi debitor ſit extraneus à Regno fieri poteſt penes eius debitorem, & tollitur præſtita cautione. pagin.64.

6 Emptor Curiæ non efficitur dominus rei per Curiam emptæ, non facto integriter depoſito pretij illius. pag.69.

7 Cedens bonis, an debeat detineri in carcere, in caſibus in quibus leges noſtri Valentiæ Regni diſponunt, vt detineatur carceratus, donec ſoluerit. pag.71.

8 Vxor vſufructuaria ex teſtamento bonorum mariti intra annum facit fructus ſuos, ſi nõ fuit interpellata, quod præſtaret cautionem, & poſt annum quoque ratione tenutæ foralis. pag.77.

9 Dotis conſtitutio facta in bonis immobilibus, ab vxore marito mercatori triginta ſeptẽ diebus ante eius decoctionẽ, vt conſequatur donationem propter nuptias (quæ Creix appellatur, Antefatum dotarium, vel Arrhas) an & quando valeat in præiudicium creditorum mariti.

Dolus, ex quibus coniecturis probatur. pagin.83.

10 Teſtamentum in quo pater filijs præteritis hæredem inſtituit animam ſuam, validum eſt iuxta foros Regni Valentiæ. pag.94.

11 Nullitates allegatæ cõtra ſententiam latam in Regia Audiẽtia, à qua fuit ſupplicatum ad S.S.R.C. ſi reſpiciunt rectum, & iuſtitiam, repelluntur per eandem R. A. reſeruato iure in cauſa ſupplicationis, ſi verò conſiſtunt in ritu ſuper eis declaratur cum ſententia in eadem R. Audientia. pag.96.

12 Ius dotatoris locum habet in donatione, quã pater ſimpliciter fecit filiæ in poteſtate cõſtitutæ, de qua infra tres menſes ſe dotauit.

Et licèt dotata teſtamentum fecerit, hæredes ex ſanguine dotatoris, ſuccedunt in duabus tertijs partibus dotis. p.101.

13 Tutor debet ſoluere intereſſe pupillare, ſiue intereſſe inter vſu-

vſurij, vſquè ad diem maioris ætatis pupilli.pag. 108.

14 Legatum á teſtatore factum certæ quantitatis præſtandæ poſt præfixũ tempus,& quòd interim in ſingulos annos certum aliquid præſtetur, validũ eſt,vel ſi teſtator iuſſerit ex illa quãtitate redditũ annuũ emi, ſi hoc factũ non ſit intereſſe legatario debetur,& in nullo ex dictis caſibus vſura committitur.pag.112.

15 Tutoris,vel curatoris hęres tenetur ſoluere intereſſe pecuniæ debitæ per tutorẽ ex ſua adminiſtratione. p.120.

16 Ab interlocutoria non licèt appellare de iure,nec iuxta forũ, fallit tamen ſi vim diffinitiuę habeat.

In cauſa executionis non licèt appellare executiuè conuẽto,tertius tamen habens notorium intereſſe poteſt.p.122.

17 Augmentum dotis viduæ debetur integriter, etiam ſi maritus intra tempus ſolutioni pręſtitum deceſſerit, nec ipſa dicto priuatur augmento,etiam ſi non petito filijs tutore, nec redditis rationibus,ſecũdò nubat. Appellatio ab alio interpoſita ei prodeſt, nec hæredes mariti bonorum eiuſdem donec rationem reddiderint,habent retentionem,ſi ab eadem idonea cautione præſtetur de ſoluẽdo omni eo,in quo reddi tis poſtea rationibus veniat cõdemnanda.p.126.

18 Tutor ſoluere debet intereſſe pecuniæ otioſæ, vel eius, quã in ſuos vſus conuertit. p.137.

19 Cenſus perpetuus irredimibilis (qui apud nos mortuus dicitur)quomodo probetur impoſitus ſuper re immobili.

Confeſsio cedẽtis quãdo noceat ceſsionario, & confeſsio venditoris emptori.p.141.

20 Executio vltimarum voluntatum,eſt mixti fori,& intra annum executores teſtamẽtarij habent electionem reddẽdi rationes coram iudice ſæculari ordinario vrbis, & ab eo obtinendi liberationem,ſeu diffinitionem,vel coram Eccleſiaſtico.Poſt annum verò reddẽdæ ſunt coram Eccleſiaſtico.Et in Regno Valentiæ Auditor cauſarum piarum ſolùm poteſt percipere duos nummos pro libra,pro ſuo ſalario examinis dictarum rationum. p.152.

21 Actus Curiæ factus in odium alicuius priuati , & obtentus per obreptionem, illo, qui ex eo lęditur,querelam proponẽte,

te, per ſuã Maieſtatem poteſt reuocari etiã extra curias. 173.

22 Pignora iudicialiter capta in executione rei iudicatæ, quicquid ſit de iure Cæſareo, in Valentiæ Regno vti bona Curiæ oblata, ſiue affixa, per debitorem alienari non poſſunt: Ex cauſa tamen dotis benè poſſunt. Quod declaratur in hac deciſione, in quibus caſibus procedat, vel non. p. 177.

23 Mandatum de non faciendis actis, ſiue prohibitio alienationis à iudice facta, non impedit alienationẽ quæ fit pro ſoluendo debito hypothecario anteriori. Et regulatur ad intereſſe inſtantis, & etiã ſi ſimul concurrãt dictũ mandatũ, & oblatio Curiæ, poſſunt ex cauſa dotis anterioris per debitorẽ Curiæ affixa alienari. p. 180.

24 Hæres inſtitutus in Baronia, vel in oppidis dato etiã cohęrede vniuerſali, qui adiuit hæreditatem, debet mitti in poſſeſſionem rerũ in quibus fuit inſtitutus.

Fideicommiſſarius, qui non poſsidet, nõ poteſt impedire miſsionẽ in poſſeſsionẽ hęreditatis, ſi intẽtio fideicõmiſſarij requirit altiorẽ indaginem. p. 187.

25 Decretum de vendendo, cum quo per iudicem plures res debitoris creditori venditæ fuerunt vnico pretio, in ſolutũ ſui crediti, pro maiori quantitate, quam ei debita erat, eſt nullũ, & nõ poteſt valere pro parte. pag. 197.

26 Cenſuale, ſiue cenſus ſuper cẽſu ſpecialiter imponi poteſt.

Cenſualis virtute, executio inſtari poteſt, contra poſſeſſorẽ prædij ſpecialiter obligati, in cenſuali ſpecialiter hypothecato huic cenſuali, cuius virtute inſtatur executio. p. 202.

27 Poſſeſſor bonorũ maioratus tenetur deſcendentibus à teſtatore, alimenta præſtare, etiã non natis, nec conceptis in vita inſtitutoris maioratus. p. 205.

28 In cauſa alimentorũ ſupplicatio tantùm admittitur, quoad effectum deuolutiuum, quoad ſuſpẽſiuum denegatur. p. 216.

29 Syndicus ciuitatis Valẽtiæ, an eſſe poſsit ille qui actu reperitur Iuratus tẽpore quo fit electio, vel conſtitutio Syndici. pag. 220.

30 Teſtamentũ aliena manu ſcriptum, & à teſtatore manu propria ſubſcriptum, abſque teſtibus, vel alia ſolemnitate, quando valeat.

Approbatio teſtamenti, quòd eſt nullum

nullam quando præiudicet ap probanti illud.pag.226.

31 Dos cõſiſtens in immobilibus æſtimatis,conſtitui non poteſt per curatorẽ minoris, abſquè decreto,ſecùs verò ſi conſtituã tur inæſtimata,& vtilis ſit minori,vel conſiſtat in bonis mobilibus.

In Regno Valentiæ non habet locum priuilegium maritale, vt prætextu paupertatis maritus poſsit retinere dotem conſiſtentem in bonis immobilibus æſtimatis,vel inæſtimatis, ſed tantùm habent dictam retentionem,qui gaudent priuilegio Militari.p.232.

32 Teſtamentum manu teſtatoris ſcriptum etiam abſque ſigillo,notario, & teſtibus, perfectum eſt in Valentiæ Regno, & quamuis teſtator filum cũ quo erat clauſum inciderit, & ſigillum cum quo erat ſigillatum amouerit, non cenſetur illud reuocare,& quid in teſtamento inſcriptis.p.237.

33 Molẽdinum dirutum, poteſt per vnum ex dominis pro indiuiſo reædificare,inuito, & prohibente condomino.p.249.

34 Alguazirij,ſiue Alguazelli, licèt tantùm eſſe poſsint in Regia Audientia Valentina duo maiores,ſiue ordinarij, & alij duodecim extraordinarij, tamẽ vbi neceſsitas poſtulat, poteſt locũtenens generalis, qui eſt alter Nos ſuæ Maieſtatis creare tot quot neceſsitas, & vtilitas publica poſtulat, & hoc non eſſe contra foros, ſeu leges Regni oſtenditur.252.

35 Fideicommiſſarius in vita grauati,an agere poſsit, vt declaretur poſt mortem primi hęredis bona ad eum iure fideicõmiſsi pertinere. p.263.

36 Iocalia miſſa, ſeu donata ab ſponſo ſponſæ, vel à ſocro nurui ante matrimonium cõtractum,ſeu conſummatũ, an ſoluto matrimonio fiant vxoris? an verò reſtitui debeant marito,ſeu eius hæredi.p.270.

37 Fideicõmiſſo res ſubiecta æſtimata data marito in dotẽ ab vxore grauata,ipſa ſine liberis decedente, licèt non tranſeat in fideicommiſſarium de iure Cæſareo, ſecùs de iure Regio Valentiæ.p.277.

38 Donatio excedẽs ſummã quinquaginta librarum, non tenet de iure Regni Valentię,niſi de ea inſtrumento publico conſtet,tamen vſquè ad ſummam dictarum quinquaginta librarum ſubſiſtit.p.286.

¶ 3 39 Ma-

39 Maritus qui gaudet priuilegio militari, & ſoluto matrimonio habet retentionem dotis vita eius durante, iuxta foros Regni (quod olim erat beneficium maritale, ne conueniatur vltra quam facere poteſt deducto ne egeat) non tenetur cauere de dote reſtituenda, niſi tranſeat ad ſecundas nuptias.p.288.

40 Sententia lata contra principalem, non poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem contractus, immò opus eſt nouo proceſſu: ſed contra fideiuſſorem iudicij de iudicato ſoluendo poteſt. p.296.

41 Maritus an poſsit repetere ab vxore magnas expēſas factas in eius infirmitate excedentes fructus dotis, quando ęgrotauit morbo Gallico quo maritus laborabat.p.300.

42 Supplicationis cauſæ, ſiue appellationis, iudex non poteſt cognoſcere de eo de quo non fuit actū in prima inſtātia.306

43 Dominium rei per vxorē emptæ, an & quando de iure Cæſareo, & iuxta foros Valentiæ Regni, quæratur marito, & quando vxori cum diſtinctione multorum caſuum, reſolutio traditur multis Regijs ſententijs illuſtrata.p.307.

44 Fideicommiſſaria ſubſtitutio, ita concepta ſi filius hæres inſtitutus moriatur minor viginti annorum, & abſque liberis an locum habeat grauato decedente maiore, ſed abſque liberis.p.310.

45 Dominus cenſualis, ſiue creditor redditualis, qui executionem inſtat virtute inſtrumenti cenſus, ſiue annui redditus, in quo eſt renuntiatum beneficio cedendarum actionum, non tenetur cedere fideiuſſori, vel poſſeſſori rerum in eo ſpecialiter hypothecatarū executiue conuento iura dicti cenſualis.p.314.

46 Præſcriptio annalis, currit contra Medicos, ſalaria, & labores intra annum non potētes iuxta forum.p.316.

47 Periculum euictionis, an dicatur imminere in limine contractus, lite mota ante pretij ſolutionem rei emptæ pro annuis redditibus debitis ex cenſibus impoſitis ſuper eadem re, ſiue pro penſionibus dictorum cenſualium decurſis, vt emptor poſsit retinere pretium.

An ceſsionarius vēditoris agens ad pretium, teneatur cauere de

de euictione eo modo quo venditor tenebatur.

Si emptor domus procurauit executionem contra eum inſtari pro annuis redditibus cenſualis ſuper re empta impoſiti, & ſic litem ſibi moueri, an dicatur dolo feciſſe, & ita an venditor hoc caſu teneatur. Ex quo lite pendente, tria ex quatuor cenſualibus impoſitis ſuper dicta domo, fuerunt redempta, & dicta domus fuit exempta ab hypotheca alterius cenſus, ſiue cenſualis per creditorem reddituale, ſiue dominum dicti quarti cenſualis, an venditor, ſiue eius ceſſionarij teneantur cauere cum fideiuſſoribus emptori, non ſolùm pro illa quæſtione, tunc mota, ſed etiam pro alia quacumque in futurum mouenda. p. 324.

48 Debitorium cum reſponſione intereſſe ex pretio domus, non tenetur ſoluere, qui eam emit tanquam liberam, ſi ſuper ipſa inuentus fuerit cenſus ſpecialiter impoſitus, etiam ſi poſtea fuerit redemptus; donec venditor cauerit emptori idoneè pro quacunque quæſtione mouenda. p. 332.

49 Inſaculatio ad munera publica, licèt iuxta forum Valentiæ fieri debeat per Vniuerſitates ciuitatum, & oppidorum Regiorum, priuatiuè ad Regiam Audientiam, tamen grauatus poteſt appellare, & recurſum habet ad dictam Regiam Audientiam. p. 334.

50 Maritus cui in dotem fuerunt conſtituta omnia bona vxoris, tenetur ſatisfacere eius creditoribus, quatenus dotis vires ſuppetunt iuxta forum.

Cautio facit extare rem, licèt conſumpta ſit. p. 337.

51 Munera publica in Regno Valentiæ quando obtinere poſſunt, qui non habent vigeſimumquintum annum completum, & quãdo non. p. 341.

52 In fideicommiſſo inſtituto ab aſcendente, in quo poſt mortem filij inſtituti, vocauit nepotes ex filia qui ſuperuiuerent, vel ſuperuiuentem: quòd ſi eueniente caſu fideicommiſſi, dicti nepotes iã à viuis deceſſiſſent, bona peruenirẽt ad filios legitimos, & naturales illorum, præmortuo vno ex nepotibus filijs relictis, altero nepote ſuperſtite, filij nepotis præmortui ſuccedunt ſimul cum eorum patruo ſuperſtite. p. 344.

53 Detinens rem ſpecialiter in cenſuali hypothecatã, executiuè conuentus poteſt iuuari exceptione retentionis ex cauſa crediti hypothecarij anterioris, ex quo antea generaliter eadem res fuerat ipſi hypothecata. p. 355.

54 Socer qui præſens fuit, & conſenſit conſtitutioni dotis factæ eius filio familias, cui ipſe fecerat donationem contẽplatione matrimonij in pecunia, & bonis mobilibus, an teneatur ad reſtitutionẽ dotis, & augmenti, vulgò dicti Creix ipſius nurus. p. 367.

55 Patria poteſtas ferè in tota Hiſpania, & in multis alijs prouincijs tollitur per Sacramentum matrimonij, & in Regno Valentiæ non ſunt neceſſariæ ad hunc effectum benedictiones nuptiales, ſecùs in Regno Caſtellæ. p. 379.

56 Familiæ vnum ex pluribus ſi hæres eligere ſit grauatus, ipſo non eligẽte, ad fideicõmiſſum veniẽt proximiores, non omnes de familia. p. 383.

57 Tutor vel curator datus, qui nedũ literas neſcit, ſed etiã eſt expers negotiorum, excuſationem habet ab adminiſtratione, ſecùs ſi tantùm literas neſciat. pag. 388.

58 Ius dotatoris in Regno Valentiæ non habet locum in tertia parte dotis, quãuis dotata ſine liberis deceſſerit, & de ea ſpecificè non diſpoſuerit, ſi hæredem in teſtamento reliquit, facit ad declarationem fori 2. ſo lut. matri. p. 389.

59 Habitationem habens poteſt alteri locare, ſed habens facultatem vt poſsit habitare, non poteſt locare nec alteri cedere maximè ſi pater ſibi reſeruauit facultatem, vt poſsit cum filio habitare. p. 395.

60 Fideicommiſſum inſtitutũ per dominam Beatricem de Borja ſororem Alexandri Sexti ſummi Pontificis non extendi ad deſcendentes maſculos primi eius hæredis, ſed bona libera remanſiſſe in caſu ſecuto probatur, non obſtantibus coniecturis relatis per Meno. conſ. 1006. lib. 11. contra cuius conſultationem fuit iudicatum. p. 397.

61 Præſcriptio triginta annorum non procedit in hypothecaria contra Eccleſiam, ſed neceſſarius eſt curſus quadraginta annorum non obſtante foro 6. de præſcriptionibus. pagin. 418.

62 Tenuta cum facultate faciẽdi ſuos fructus bonorum mariti competit viduæ, cui intra annum luctus nõ fuit ſoluta dos, & ſuo in caſu augmentum dotis debitum ratione virginitatis, antefatum, ſiue dotarium, iuxta forum ſiue legem Regni Valentiæ, quæ iuſta eſt, & nõ vſuraria, & quamuis multò poſt vidua obtulerit petitionem tenutæ, ei debentur dicti fructus à die finiti anni luctus. pag.422.

63 Teſtatus pro parte, & pro parte inteſtatus in Regno Valentiæ, quando quis decedere poſsit, & quomodo concilientur forus 5. de hæredib. inſtituen. & forus 27. de teſtamen. p.433.

64 Teſtes recipi non poſſunt in Regno Valentiæ in cauſa executionis inſtatę virtute publici inſtrumenti, quando quantitas eſt liquida, ſecùs ſi illiquida, quia tunc ad impugnãdum petitionem certæ quantitatis, vel definitionem eius poſſunt teſtes produci.

Pendẽte cauſa executiua poſſunt pignora capi, niſi per eum pręſtetur commẽdatarius, vulgò dictus Caplleuador. p.436.

65 Venditio Curię ſiue decretum de vendendo nullum eſt, ſi bona Curiæ oblata, ſiue pignori capta non fuerunt ſubhaſtata per tempus à foro præfixum. pag.445.

66 Poſſeſſorium ad exigendum annuas præſtationes intentari poteſt per eum qui iudicialiter emit dictum ius, quando ſuus auctor erat in poſſeſsione, licèt emptor Curiæ dicti iuris nõ exegerit dictas annuas præſtationes. p.447.

67 Venditione iudiciali ſiue Curiæ reſoluta, quia ille qui extra iudicialiter emit ius redimendi rem venditam reſtituto pretio (ſiue inſtrumentum gratiæ, cum quo vendita res fuerat) eo vtens, illam recuperauit: reuiuiſcunt hypothecæ quibus erat affecta. Et qui in ſolu tum ſui crediti rem per Curiam emerat, & fecerat obligationem, & præſtiterat cautionem de reſtituendo pretio, ſi apparerent creditores anteriores, vel potiores, remanet à dicta obligatione liberatus. p.449.

68 Spurius natus ex cõiugato, & ſoluta, an patri ſuccedere poſſit de iure Cæſareo, controuerſum eſt. Iuxta foros autem, ſiue leges, Valentiæ Regni,

¶5 ſucce-

ſuccedere non poteſt. pagin. 455.

69 Diſpoſitio facta in fauorem filiæ ſpuriæ, an valeat.

Impugnans diſpoſitionem factã in fraudem legis, an incurrat pœnam priuationis hæreditatis à teſtatore adiectam, caſu quo impugnaretur. p. 457.

70 Emptor Curiæ cui iudicialiter cum debitis ſolemnitatibus venditum fuit nomen debitoris, debet præferri in exactione debiti, creditori hypothecario anteriori habenti ceſſionem ad exigendum idem debitum, quod poſteà per Curiam fuit venditum. pag. 463.

71 Executio inſtari poteſt virtute inſtrumenti cenſualis cancellati, quãdo cancellatio fuit ſimulata, & præter mentem cõtrahentium, ſecùs ſi fuit vera. p. 470.

72 Mors non præſumitur, & quo modo probetur. p. 474.

73 Hæredum vnus ex pluribus actione hypothecaria in ſolidum conueniri poteſt, etiã via executiua pro debito hæreditario, ſecus actione perſonali. p. 476.

74 Alere, quando teneatur frater ſororẽ, & quo caſu alimenta ab eo præſtita repeti non poſſint. p. 479.

75 Ratificatio non præſumitur niſi ex verbis vel factis neceſſariò inferatur, ſed interpretatio fit vt gerenti eſt vtilius. pag. 483.

76 Cenſum ſiue cenſuale redimere, ſeu luere compelli poteſt debitor, qui eius penſiones, ſeu redditus non ſoluit, nec habet bona mobilia, vel ſe mouentia quæ pignori capi, & diſtrahi poſſint pro dictis pẽſionibus. p. 485.

77 Quindennium (hoc eſt laudemium, quod ſoluitur decimo quintò quoquo anno) debetur de conſuetudine Valentiæ domino directo de rebus emphyteuticarijs, quæ tranſeunt in manũ mortuã, ſecùs de iure, & de hac queſtione an debeatur, non cognoſcit ordinarius, nec Regia Audiẽtia, ſed iudex delegatus in cauſis emphyteuticarijs per dominum directũ iuxta for. p. 488.

78 Sententia cõtra perſonas exercentes quandam artem reſpectu iuris publici nocet alijs eiuſdem artis, qui partem non fecerunt in cauſa. p. 497.

79 Melioramentorum in re ſpecialiter cenſui hypothecata

reten-

retentionem allegare non poteſt illius poſſeſſor, ad excludẽdum executionem contra eũ inſtatã pro annuis redditibus, ſiue penſionibus debitis dicti cenſualis.p.500.

80 Filij naturales qui ſunt poſiti in diſpoſitione,ſuccedũt in fideicommiſſo in defectũ deſcẽdentium legitimorum, & naturalium, maximè in Regno Valentiæ. Et an hoc procedat quãdo ſubſtituta eſt Eccleſia, vel cauſapia,reſoluitur adhuc, filiũ naturalem excludere ſubſtitutum.p.505.

81 Filius an præſumatur naturalis vel ſpurius, & an filius naturalis dicatur tantùm ille qui eſt natus ex concubina domi retẽta, vel ſufficiat, vt ſit natus ex ſoluto,& ſoluta,quamuis mater fuerit meretrix,& cũ multis concubuerit.p.514.

82 Vniuerſitas, licèt regulariter poſsit inter ſuos imponere collectam,ſiue gabellam, ſine ſuperioris licentia,hoc tamen locum non habet in Regno Valentiæ.

Domini oppidorum, qui habent merum imperium, poſſunt cõcedere licentiam Vniuerſitati imponẽdi gabellas, ſiue collectas.Nõ tamẽ hoc facere poſſunt qui tantùm habent iuriſdictionum Alphonſinã. p. 519.

83 Falcidia non poteſt detrahi per fideicommiſſarium, maximè quando hæres grauatus erat filius teſtatoris,quia tunc in Valentiæ Regno tantùm poteſt detrahere legitimam, non Falcidiam,nec Trebellianicam.

Præſcriptio immemorialis, procedit etiam contra fideicõmiſſarium,ſeu ſuccedẽte iure maioratus.526.

84 Ius accreſcendi in fideicõmiſſis,habet locum inter coniunctos verbis tantum. p.534.

85 Alimẽta quomodo ſint decernenda nobili, vel equiti ære alieno grauato, vltra quam facere poteſt deducto ne egeat. pag.540.

86 Dilationes duæ, altera in materia principali, altera in materia impugnatiua à iudice ſimul cõcedi,& eodem tempore currere poſſunt. p.544.

87 Baiulus generalis, ſiue procurator Cæſaris, quando ſcribit iudicibus ordinarijs ciuitatum, & oppidum Regni Valentiæ,in cauſis de quibus cognoſcit, ex prorogata iuriſdictione, non poteſt vti verbis præceptiuis,ſed debet ſcribere

his verbis, requirimus, rogamus, & hortamur. p. 544.

88 Deſerta quando dicatur cauſa ſupplicationis, quia non fuit in ea proceſſus concluſus intra annum præfixum à Regia pragmatica, & an annus currat pendente altercato.

Super deſertione poteſt declarare Regia Audientia (quę eſt iudex à quo) lapſo anno ſi intra illũ non fuit cauſa ſupplicatio nis introducta in S.S.R.C. & ſic coram iudice ad quẽ, cum præuẽta ſit iuriſdictio per iudicem à quo. p. 546.

89 Pretium locationis quãdo ſuccedat loco fructuũ, & ad illud agere poſsit qui obtinuit ſententiã reuocatoriã illius, quæ lata fuerat in fauorẽ locatoris.

Actio perſonalis contra Milites Religionis Monteſiæ intentari debet coram locumtenente generali dictę Religionis. 552.

90 Pro Eccleſia ædificanda, vel amplianda compellitur poſſeſſor vendere iuſto pretio rem fideicõmiſſo ſubiectã, & quid in poſſeſſore maioratus. p. 558.

91 Ius dotatoris locum habet quã do pater fecit filiæ legatũ pro dote de quo ipſa ſe dotauit.

Et dictum ius dotatoris nõ habet locum in quãtitate legata pro legitima, vel quæ filiæ dotatæ debetur ratione legitimę. 569.

92 Maritus gaudẽs priuilegio militari, an durante eius vita ſoluto matrimonio habeat retẽtionem dotis, non obſtante, quòd virtute fideicommiſsi ſotalis ſiue iure dotatoris dos reuertatur ad dotatorem, vel ad eius hęredes ex ſanguine. 575.

93 Sentẽtia lata in cauſa legitimitatis citato hęrede, ſeu primo fideicõmiſſario, nocet ſequẽtibus fideicõmiſſarijs nõ citatis.

Legitimatus per ſubſequẽs matrimonium, eſt de agnatione.

Repetitio qualitatis, an & quãdo facta cenſeatur? 580.

94 Violarium ſiue cenſus vitalitius, quãdo nullitati ſubiaceat, & quando nõ, explicaturq; Regia pragmatica de qua in cap. 63. de iur. emphyt. in volu. for. Valentiæ. p. 595.

95 Literarũ cauſa recognoſcendi materia & praxis tractatur, & quomodo cauſæ vertentes in Sacra Regia Audientia Valentina virtute dictarum literarum in hoc S. S. R. C. Aragonum decidantur.

Et de firmis iuris ſiue de interdictis vti poſsidetis, de earũ praxi. p. 602.

96 Teſtes regulariter recipi non

poſſunt

poſſunt lapſis dilationibus, etiam ſi allegetur factũ, vel teſtes nouiter perueniſſe ad notitiam illos producere volentis, niſi ignorantia ſit probabilis, & excuſabilis, tunc enim beneficio reſtitutionis in integrũ recipi poſſunt, nõ obſtante diſpoſitione for. 69. anni 1564. p. 608.

97 Dilatio ad dominum conſulẽdum procuratori abſentis, regulariter cõcedi debet iuxta diſtãtiam locorũ, Fallit tamen in caſibus hic enumeratis, & præſertim quando veroſimiliter petitur malitioſè animo litem differẽdi. p. 611.

98 Fructus meliorationum ſunt proprij bonæ fidei poſſeſſoris qui in re aliena ſumptus fecit: & licèt fuerit condemnatus, reſtituere vero domino rem ſimul cũ fructibus perceptis à die motę litis, tantũ tenetur reſtituere fructus ſecundùm antiquum rei ſtatũ, antequã fuiſſet meliorata, non verò fructus meliorationum. 615.

99 Monaſterium Virginis Mariæ de Monteſerrato, habet priuilegium, vt colligentes eleemoſynas pro Camera Angelica eiuſdem, nõ poſſint cõpelli ad munera publica oppidorum, quod ſeruari debet in oppidis, & locis quæ non ſunt Regiæ iuriſdictionis, nõ obſtante diſpoſitione fori 57. anni 1547. & fori 129. anni 1585. pag. 621.

100 Hęres grauatus fideicõmiſſo non poteſt præuenire tẽpus reſtitutionis in pręiudicium fideicommiſſarij, & an, & quando teneatur cauere fideicommiſsi nomine. p. 625.

101 Dominus loci, qui tantũ habet iuriſdictionem Alphonſinam, de qua in foro 78. de iuriſdictione nõ poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus, in quibus pœna etiam leuis venit imponenda pro delictis cõmiſsis per terras tenẽtes in termino eiuſdem loci, vel per eorum famulos. 629.

102 Legatarius qui rei ſibi legatę cũ certo grauamine poſſeſsio nẽ accepit, videtur legatũ cũ onere ei iniuncto acceptaſſe.

Legatũ pingue ſi fuerit relictum filio ordinato ad titulũ patrimonij, cui donatio fuerat facta ad ſacros ordines ſuſcipiẽdos, & legato ſit adiecta cõditio q donationi renũtiaret, legatũ acceptando, cẽſetur eidẽ donationi renũtiare. 635.

103 Supplicatio à Regia ſententia

tia ſimpliciter interpoſita prodeſt aduerſario qui intra decem dies non ſupplicauit dũmodo faciat obligationẽ, & pręſtet cautionem de ſoluendis expenſis, perinde ac facere tenebatur, ſi à dicta ſententia intra decem dies ſupplicaſſet. p. 638.

104 Procurator ad habendũ, qui accepit pecunias ſui principalis non debet detineri captus, donec ſoluerit, quando debitum eſt illiquidum, non obſtante foro. 19. de procuratoribus. p. 640.

105 Baiulus generalis, ſiue procurator Cæſaris, iuriſdictionẽ habet prorogabilem. p. 643.

106 Appellans, licèt de iure Cæſareo indiſtinctè non teneatur exhibere primitiuũ proceſſum, ſed tantùm ille qui eſt actor originaliter in cauſa, ſiue appellans, ſiue appellatus, tamen iuxta forum Valentiæ, appellans tenetur exhibere primitiuũ proceſsũ, ſententiam, & omnia inſtrumenta, quæ in eo fuerunt exhibita, aliàs appellatio eſt deſerta. p. 648.

107 Regia Audientia (in qua nomine Regis ſententiæ proferuntur) etiam ſi cauſa ad eam deuoluta per appellationem, vel ſupplicationem ſit deſerta, ante quã ſuper deſertione declaretur, poteſt cognoſcere de meritis cauſę, & de iuſtitia originali, & ſi videt iuſtitiam fauere ei, qui appellauit, vel ſupplicauit, poteſt ſententiã infirmare, non curando de deſertione. p. 650.

108 Subhaſtatio requiſita à foro in bonis mobilibus, non eſt neceſſaria quando venditur pecunia iudicialiter denariũ pro denario. p. 660.

109 Nepos ex filio primogenito in ſucceſsione fideicõmiſsi inſtituti per viam maioratus vel primogenituræ, excludit patruum, ſcilicet filium ſecũdo genitum. p. 663.

110 Donatio non regiſtrata, ſiue non manifeſtata, transfert dominium rei donatæ in donatarium, non tamen impedit hypothecam eiuſdem rei donatæ in pręiudicium creditorum, qui poſtea contraxerunt. & declaratur for. 17. fol. matr. in quo differat manifeſtatio ab inſinuatione donationis. pag. 668.

111 Intereſse an, & quando peti poſsit, poſt ſententiam latam

Google

latam ſuper ſorte. pag. 675.
112 Tutori, vel curatori non prodeſt diffinitio, ſiue liberatio facta per pupillum, vel minorem, etiam maiorem ætate factum, ſi non præcedant rationes adminiſtrationis corā iudicibus calculatoribus, iuxta forum. pag. 677.
113 Debitores ciuitatis, vel Reipublicę, antequam ſoluāt ad honores inuitari nō poſſunt, vel munera publica Reipublicæ exercere, hoc tamen non procedit ſi debitum eſt minimum. pag. 685.
114 Compromiſſum debet fieri iuxta actus Curiæ Brachiorum Regalis, & Militaris Regni Valentiæ inter perſonas hic enumeratas: litigare enim nō poſſunt pater, nec mater cum filijs, nec fratres, vel ſorores inter ſe, nec vir cum vxore, ſed debent ſupra dicti, vnuſquiſquè arbitrum nominare, & dicti arbitri, ſi ſint diſcordes tertium eligere, dictarum tamen legum diſpoſitio non comprehendit viduā præſertim Magnatem, veluti Duciſſam, cuius cauſa poteſt tractari in Regia Audientia, ſi litiget cum filio. pag. 690.
115 Intereſſe an debeat ſoluere tutor pecuniæ per eum non exactæ à debitoribus pupilli. pag. 696.
116 Immiſcuitio, ſiue oppoſitio tertij qui ſe liti opponit, vtrūquè excluſurus actorem, & reū à re petita, debet admitti in eo ſtatu in quo cauſa reperitur, & per talem oppoſitionem non debet retardari expeditio cauſę vertentis inter actorem, & reum. pagin. 702.
117 Oppidum commune inter duos dominos licitatur, & plus offerenti totum adiudicatur, & alteri medietas pretij. p. 712.
118 Ius offerendi, an, & quando habeat locum contra vxorē cui dos conſtante matrimonio fuit reſtituta, & an ſolutio dotis facta conſtante matrimonio, ſit aſſeruatio dumtaxat. An verò transferat dominium in vxorem. p. 713.
119 Præſcriptio in actione hypothecaria intentata contra tertium bonorum poſſeſſorem non currit impedito agere quando non poterat remouere impedimentum, ſecùs qnādo poterat, & ſic currit antequam fiat diſcuſsio

in

in bonis debitoris. pag.716.

120 Copia frãca, hoc eſt, expẽſis actoris, debet dari reo libelli actoris in cauſis ordinarijs valoris quinque mille ſolidorum: ſecùs tamen eſt libelli oppoſitionis tertij, ſiue immiſcuitionis in cauſa ad excludẽdum actorem, & reum à re petita.

Finis huius indicis.

Digitized by Google

DECISIO PRIMA.

CENSVS, SIVE CENSVALIS CONTRACTVS in Regno Valentię eſt emphiteuticus, & executio inſtari poteſt per dominum cenſualis, ſiue per creditorem redditualem virtute inſtrumenti cenſus contra tertium detinentem rem ſpecialiter in eo hypothecatam, quamuis nō ſit obligatus, nec eius hæres. Fallit tamē; ſi detineat dictam rem virtute emptionis curiæ, ſiue per ſecundum decretum ſibi adiudicatam ad inſtantiā creditoris cenſualis habentis anteriorem hypothecam ſpecialiter ſuper eadem re impoſitam.

SVMMARIVM.

1 *Caſus, ſiue facti ſpecies, & nu. 12.*

2 *Cenſus virtute poſſeſſor rei immobilis ſpecialiter in eo hypothecatæ, poteſt via directa conueniri.*

3 *Cenſus ſuper re immobili impoſiti contractus in Regno Valentiæ eſt emphyteuticus.*

4 *Emphyteuticum contractum ſine Laudimio, & Fatica forus Valentiæ approbauit.*

5 *Cenſus emptor in Regno Caſtellæ iuxta opinionem Matienzo, & aliorum, videtur emere rem immobilem ſuper qua imponitur, & breui manu eam reddere venditori, vt ſuper ea cenſus fundetur.*

6 *Cenſus conſignatiui ex ſpeciali hypoteca, ſoluenda eſt gabella, vbi ſita ſunt bona, ſuper quibus conſignatur.*

7 *Opinio Auendañi de cenſibus, & Petri Nuñez de Auendaño, qui contrarium tenuerunt, & rationes quibus ſuam confirmant ſententiam, allegantur, quibus reſpondetur num. ſeq.*

8 *Opinio Petri Belluga dicentis, quod in contractu cenſus tanta pars rei ſpecialiter in eo hypothecatæ cenſetur vendita per venditorem cenſus emptori, & per emptorem reſtitutum eius vtile dominium venditori, defenditur, & declaratur.*

9 *Cenſuali in inſtrumento in Regno apponitur clauſula executoria, quæ afficit detinentem rem ſpecialiter hypothecatam.*

10 *Executio inſtari poteſt contra detinētem rem ſpecialiter obligatam iuxta forum.*

11 *Executio in Regno Siciliæ, ſtante Regia pragmatica, quandò debitū eſt ex forma bullæ, inſtatur contra detinētem rem ſubiugatam.*

12 *Facti ſpecies.*

13 *Forus Regni Valentiæ in materia cenſualium conditus fuit ab eodem Rege Alphonſo, qui fecit pragmaticã cenſus in Regno Siciliæ, cũ inſertione bullæ, & verba dicti fori referuntur.*

14 *Forus ſiuè lex Regni quæ excludit exceptionem in cauſa executionis, non tollit defenſionem, ſed differt, & modus illius præſcribitur.*

15 *Defenſio, licet per legem non poſsit tolli, bene tamen poteſt differri.*

16 *Opinio Intriglioli contrarium ſententis refertur, & diſpoſitio fori conditi Sagunti.*

17 *Leges Regni Valentiæ non admittunt interpretationem iuris Cæſarei vel Canonici, nec gloſſas, ſed ad literam ſunt intelligendæ.*

18 *Creditori anteriori ſoluens, vt in eius locum ſuccedat, debet ſub hoc pacto credere pecuniam, vt idem pignus ei obligetur & in locum eius ſuccedat.*

19 *Venditio curiæ rei ſpecialiter hypothecatæ non tollit ius domini cenſualis ſuper ea impoſiti.*

20 *Retentionis in iure ſuccedit ſoluens priori creditori hypothecario, qui ſe tueri poteſt contra poſteriorem.*

21 *Retentio priuilegiata datur ementi rem quæ diſtrahitur in executione inſtata virtute cenſualis anterioris.*

22 *Cenſui rem ſubiugatam poſsidens, nõ habens titulum à ſubiugante, ſed à tertio, veluti à Domino cui per caducitatem fuit deuoluta, non poteſt conueniri à creditore reddituali.*

23 *Retentionem ex cauſa anterioris hypothecæ non excludit forus & pragmatica cenſualium.*

24 *Exceptio vbi eſt denegata non denegatur retentio.*

25 *In pari cauſa potior eſt poſsidentis conditio, & habens priorem hypothecam excludit excipiendo creditorem poſteriorem agentem ex pacto executiua.*

26 *Creditor ſecũdus nõ poteſt auocare rẽ à primo creditore, & cõtra ementẽ per curiam rem hypothecatam, vel à vendente inre creditoris nõ habet locum ius offerendi, ſecus cõtra creditorem, qui in ſolutum accepit: & ratio differentiæ redditur.*

27 *Fori, ſiue leges Regni allegantur, quibus eſt diſpoſitum per venditionem curiæ tolli ius hypothecæ.*

28 *Curiæ venditio licet non tollat ius proprietatis, vt eſt ius domini cenſualis, fallit tamen quando venditur ad inſtantiam domini primi cenſualis, & nu. 38.*

29 *Debitor, qui ſpecialiter rem hypothecauit in primo contractu cenſus, non poteſt abſque licentia dicti primi creditoris alij ſpecialiter obligare iux ta forum hic allegatum.*

30 *Regiæ ſententiæ, ſiue Senatus deciſiones allegantur, dictum forum, ſiue legem Regni declarantes.*

31 *Succedens in ius prioris creditoris habentis clauſulas conſtituti, & precarij, ſe tueri poteſt contra ſecundum creditorem reddituale m.*

32 *Poſsidentem rem ex cauſa hypothecæ anterioris non poſſe conueniri à ſecundo creditore reddituali, ſiuè dominio cenſualis multi tenuerunt, & Regia ſententia ad id allegatur.*

33 *Fori*

33 *Fori, ſiue leges Regni repugnāt, quòd poſsidens rem virtute primi cenſualis non poſsit ſe tueri contra dominum ſecundi cenſualis.*

34 *Deciſio Senatus Pedemontani, Statuta debent interpretari, ne ſequatur abſurdum iuxta communem.*

35 *Nullitatis exceptio licèt ſit ſublata, non tamen euidens, & notoria reſultās ex actis, quod procedit in pragmatica cenſualium.*

36 *Fori, ſiue leges Regni non excludunt iuſtam, & legitimam interpretationem, ſeu declarationem, quæ fit ratione abſurdi vitandi.*

37 *Tueri ſe poteſt prior creditor adquē ex pretio pecunia peruenit, cōtra ſecundum creditorem.*

38 *Deciſio Senatus, ſiue Regia ſententia in hac cauſa lata refertur.*

1 CEnſus, ſiue annui redditus inſtrumenti virtute, fuit expeditum mandatum executiuum ad inſtantiam Felicianæ Paſſabo nello, & de Gallent viduæ Doctoris Gallent, & ad inſtantiam curatoris eius filiæ, vti hęredis dicti eius viri, contra Beatricem Sentaſilia, & de Pedros viduam, poſsidentem quaſdam terras ſpecialiter, & expreſsè hypothecatas, ſiue ſubiugatas dicto cenſui; & cùm cōſtaſſet de iure actorum, & dictas terras poſſeſſas per dictam Beatricē, eſſe ſpecialiter hypothecatas in dicto cōtractu cenſus, fuit declaratum in vna aula noſtræ Sacræ Regiæ Audientiæ Valentinæ, dictum mandatum executiuum deducendum fore ad realem facti executionem contra dictam Beatricem dicto nomine, & meritò: quia licèt tertius poſſeſſor, qui nec contraxit, nec contrahentis hæres eſt, non poteſt conueniri actione hypothecaria, excuſsione non facta, Authent. hoc ſi debitor, C. de pignor. tamen benè poteſt via directa impetiri poſſeſſor prædij, ſuper quo annuus redditus fuit conſtitutus, quia eſt ius quoddam, & onus reale prædio inhærens, quod tranſit in quemcumquè poſſeſſorem, & ſequitur ipſum fundum, prout onus tributi rem tributariam quocumquè erit, l. 2. & fin. C. ſine cenſu, vel reliquis, ibi: *Tam pro ſolitis cenſibus fundi comparati, quā pro reliquis vniuerſis eiuſdem poſſeſsionis obnoxius teneatur, cùm neceſſe ſit, eum qui comparauit cenſum rei comparatæ agnoſcere*: eſt enim ſicut vectigal, & ſic procedit diſpoſitio textus in l. Imperatores 7. ff. de publicanis, cuius verba ſunt, *Imperatores Antonius, & Verus reſcripſerunt, in vectigalibus ipſa prædia, non perſonas conueniri: & ideò poſſeſſores etiam præteriti temporis vectigal ſoluere debere: eoquè exemplo actionem, ſi ignorauerint habituros*. Ita conciuis meus Belluga in ſpeculo Principum, rub. 41. in §. leges Regni, numero 11. poſt medium, fol. 180. qui ad hoc allegat legem noſtri Regni, ſcilicet, forum Regis Martini 44. de iure emphyteutico, cuius verba ſunt. *Si algu comprara alguna coſa per franca, e en apres ſe moſtrara legitimament*

Digitized by Google

timament que aquella coſa fabia cens, lo comprador no ſia tẽgut de pagar dels altres bens ſeus les penſions del temps paſſat: ans que ſia declarat la dita coſa ſer lo dit cens. Mas ſolament biſia tenguda la coſa comprada, la qual ſe moſtrara ſer lo dit cens. E per ſemblant ſia entes en aquell, que comprarà alguna coſa à cert cens, e puys apparra que ſabia major cens, en tant quant lo cens ſerà mes que no ſerà ſtat venut, no ſia tengut lo comprador de pagar lo dit mes cens del tẽps paſſat, ço es ans que ſia moſtrat, e declarat ſer lo dit mes cens dels altres bens ſeus: ſino ſolament de la coſa comprada. Et poſt Caſſan. in conſuetud. Burgun. rubric. 11. §. 6. in princip. numero 2. & in verſic. Aduerte, num. 16. & Guid. Pap. quæſt. 42. & quæſt. 576. quos refert: docet Couarru. variar. reſol. lib. 3. capit. 7. numero 6. & multis relatis probat Anton. Gamma deciſ. Luſitana 145. per totam, vbi bene confirmat, & ait, ita ſæpiſsimè iudicatum, tam per Senatores antiquos, quàm per recentiores: eandem tenuerunt Valaſcus de iure emphyteutico quęſt. 32. numero 13. Parlad. rerum quotidia. lib. 1. capit. 3. numero 52. Surd. conſ. 162. numero 10. 11. & 12. lib. 2. Gratian. diſcep. forenſ. part. 1. capit. 16. num. 17. Rodriguez de annuis redditib. lib. 2. quæſt. 9. num. 52. pagin. 285. Lara plurimis relatis de anniuerſar. lib. 1. capit. 8. num. 22. & Milanen. deciſ. 2. lib. 2. vbi probat, quód licèt executio inſtrumenti non poſsit fieri contra non nominatum in contractu, etiam ſtante ſtatuto tribuẽte executionem inſtrumento, iuxtà multos DD. quos ibi allegat numer. 1. & 2. tamen ſtante Regia pragmatica Regni Siciliæ in materia cenſuum, poteſt contra tertium exequi debitum cenſus.

3 Et hoc indubitatum eſt in noſtro Valentiæ Regno, in quo contractus cenſus, ſiue annui redditus ſuper certa proprietate aſsignatus, eſt contractus emphyteuticus, ſine laudimio & fatica, in quo venditor cenſus, transfert vtile, & directum dominium rei immobilis, ſuper qua illum cenſum imponit in emptorem, & ille quadam breui manu reſtituit vtile, & retinet penes ſe directum, vt docet Valentinus noſter Belluga in ſpeculo Principum rub. 41. §. leges Regni, numer. 5. in fine. Vnde licèt Valaſcus de iure emphyteutico quæſt. 32. numer. 7. tantum referat duplicem cenſum, vnum videlicet quando res alicui datur, venditur, vel alienatur pleno iure, hoc eſt, vt in accipientem tranſeat tam vtile quàm directum dominium, retenta modica penſione annua antiquo domino, in memoriam priſtini dominij, quæ penſitatio appellatur cenſus, & ideò contractus ipſe etiam cenſuarius appellatur (& apud Gallos penſio quæ ſoluitur, dicitur redditus feudarius) & ita communiter docent interpretes poſt gloſ. in capit. cõſtitutus, de relig. domibus, alterum contractum cenſualem,

de

de quo apud Gallos, & in tota Francia, quo, vtile dominium certi fundi transfertur ſub certa annua, & perpetua penſione, quæ appellatur cenſus, & retinetur dominium directum, ex quo iura dominicalia, & laudimia debentur de alienationibus, & non fuit ab eo cognitus iſte contractus emphyteuticus ſine laudimio, & fatica, qui conſtituitur in cenſualibus
4 noſtri Regni Valētiæ introductus eſt à foro 26. de iure emphyteutico, ibi: *Ordenam que alguna ſingular perſona ſobre algun lloch, heretat, opoſſecio, fara cens, ò tribut, ab oſens luiſme, ò fadiga*. Et hoc eſt conforme clauſulis contentis in inſtrumento cenſualis noſtri Regni, vbi venduntur tot ſolidi monetæ Valentinæ cenſuales rendales, & annuales, ſine laudimio & fatica, verùm cum toto alio pleno iure emphyteutico, ac iure ipſos percipiendi ſecundùm forum Valentiæ. Et quod in cenſuali interueniat hæc venditio, vel ſuper qua illud imponitur, tradit Molin. in repertorio fororum Aragonum, verbo cenſualia, fol. 64. col. 2. in fine his verbis. Quia quædam tributa formata ſunt, hoc videlicet modo, quia datur alicui aliqua quantitas, & ille pro illa quantitate dat aliquam rē immobilē: faciendo venditionem de ea dicto offerendi dictam quantitatem, & demum ille emptor in continenti ſine eo quod diuertatur ad alios actus dat ad tributū dictam rem dicto venditori, concedendo ei inſtrumentum gratiæ luendi, & quitandi dictum tributum pro conſimili pretio, quod reſtituto dicto pretio, res & tributum remaneant penes venditorem ſine aliquo onere tributi. Et in dicto Aragonum Regno, ita olim fuiſſe obſeruatum, refert Ioſephus Seſſe Regens Chancellariç in illo Regno, deciſione 32. num. 10. tomo 1. Et eādem opinionem Petri Belluga, tenuit Matienço in l 3. titul. 15. lib. 5. nouæ Recopilationis gloſ. 1. fol. 471. quod refert, & deduxit ex eadem lege, ibi: *Por quanto nos es hecha relacion que ſe eſcuſarian muchos pleytos, ſabiendo los que compran cenſos y tributos, los cenſos, è hypothecas que tienen las caſas y heredades que compran*. Inquit enim ibi Matienço, Nota tex iſtum ſingularem, quòd emptor cenſus videtur emere domum vel poſſeſsionem, ſuper qua cenſus imponitur, & breui manu eam reddere venditori, vt ſuper ea cenſus fundetur, & penſio imponatur, arg. text. cum materia in l. ſingularia, ff. ſi cert. pet. & ita intellexit l. 1. ſupra eo, Ant. Gomez in l. 68. Tauri, numer 2. verſic. ex quibus ego infero, & conſtat hoc ex lege iſta, quæ in principio loquitur de emptore cenſus vel tributi, & deinde dicit, quòd iſte emptor cenſus emit domum, vel poſſeſsionem, ſuper qua cenſus imponitur, & ſic magis iuſtificatur cenſus, & confirmatur, de quo ſupra in l. præcedenti gloſ. 1. Hactenus Matienzo.

Idem etiam probatur in l. 68. Tauri, cuius verba ſunt: *Si alguno puſiere ſobre ſu heredad algun cenſo con condicion, que ſino pagare à ciertos plazos, que caya la heredad en comiſſo, que ſe guarde el contrato, y ſe juzgue por el, pueſto que la pena ſea grande, y mas de la mitad*. Eandem opinionem tenuit Albornoz de cōtractibus lib. 3. de arte contractuum, tit. 2. del cenſo al quitar. Et pro eadem opinione Velazquez de Auendaño de cenſibus Hiſpaniæ c. 17. num. 7. conſiderat facere communem & receptam ſententiam, quòd ex ſpeciali hypotheca cenſus conſignatiui ſoluenda eſt gabella, vbi ſita ſunt bona, ſuper quibus conſignatur. Et ſubiungit hæc verba, Vt reſoluit Parladorius rer. quotid. cap. 3. §. fin. Auend. reſponſo 23. nu. 1. Didac. Per. in rubric. tit. 2. lib. 8. ordin. pag. 37. Ignat. Laſarte de decima vend. c. 4. nu. 31. Ludouic. Molina in tractat. de contract. diſput. 384. per totam, vbi in verſ. quando cenſus. Aduertit, quòd ſi bona cenſualia in diuerſis locis ſita ſint, facienda erit diſtributio pro rata bonorū iuxta quantitatem, & qualitatem rerum, vt decimæ gabella vtriuſquè loci gabellario pro rata ſoluatur. Quod etiam aduertunt Guid Papæ q. 432. Caſſan. in conſuet. Burg rub. 5. §. 2. nu. 35. Couar. lib. 3. variar. cap. 7. nu. 8. ergo ſi decima ſeu gabella creationis cenſus ſoluenda eſt in loco, vbi bona immobilia cenſualia ſita ſunt, reſpectu eorum bonorum apertiſsimè præſupponitur, quòd vera emptio & venditio eorundem bonorum formatur, cū gabella præſupponat emptionem. Idem Velazquez de Auendaño refert, nu. 8. aliquos Doctores Caſtellanos eādem opinionem noſtri Valentini tenentes, licèt ipſe ab ea diſcedit, nu. 9. cum ſequentibus, ſequendo Petrum Nuñez de Auēdaño, reſp. 12. & 23. qui mouetur potiſsimè his rationibus, quòd cenſuarius nō perdit vſumfructum earum rerū, ſuper quibus cenſus conſignatur, ſed vtrumquè dominium, & poſſeſsio earundem rerū penes ipſum reſidet, & tantùm iuxtà ſortis quantitatem onerat poſſeſsiones obligatione ſoluēdi cenſum, creās ſuper eiſdem veram, & efficacem hypothecam, iuſquè reale perpetuum, & inſeparabile, fundo cohærens, cuius natura, & conditio lōgè diſtat ab emptione. Quia ſi emptio formaretur, dominiū, & poſſeſsio in cenſus emptorē tranſirent: ergo emptio non formatur. Item, quia cum prædium, ſuper quo cenſus imponitur, regulariter valeat in duplum, & amplius quàm pretium cenſus, ſi eius venditio fieret, deceptio vltra dimidiam iuſti pretij
8 interueniret. Quæ rationes non concludunt, nam vt docent Belluga, & Matienço ſup. allegati num. 3. & 5. licèt venditor cenſus tranſferat in emptorem dominium directum, & vtile rei immobilis, ſuper qua cenſus imponitur, tamen in continenti ad eum reuertitur

vtile

vtile dominium, & hoc ſemper reſidet apud dictum debitorē annui redditus, nec res ſpecialiter hypothecata cenſetur per venditorem cenſus in totum vendita cēſus emptori, ſed tanta pars pro indiuiſo dictæ rei, quanta correſpondet pretio cenſus: & ita non interuenit deceptio vltra dimidiam, ſed iuſto pretio fit venditio dictæ partis pro indiuiſo: & hoc modo formatur cenſus reſeruatiuus, de quo Rodriguez de annuis redditibus lib. 2. quæſt. 22. vbi nu. 3. rectè probat, quód vbi in accipientem vtile tantum dominium transfertur, & dominus rei immobilis directum dominium reſeruat, & ius percipiendi pēſionem in pecunia, formatur contractus emphyteuticus. Et vtcumque ſit, ſiue transferatur fictione breuis manus dominiū in emptorem, & emptor reſeruatō ſibi cenſu transferat in venditorē vtile dominium eiuſdem rei, & ita formetur cenſus reſeruatiuus, ſiue dominus rei immobilis conſtituat ſuper ea cenſum, & ſic ille cenſus ſit conſtitutiuus, benè formatur contractus emphyteuticus ex voluntate contrahentium iuxtà clauſulas inſtrumenti cenſualis, de quo in noſtro Regno, quando ille cenſus conſtituitur, cum iure emphyteutico, tamen ſine laudimio, & fatica, hoc eſt abſquè iure prælationis, quam habet dominus directus, iuxtà l. finalem, C. de iure emphyteutico (quòd ius prælationis, ſiue retinendi ſibi rem pro eodem pretio apud nos fatica appellatur, & etiam in Cathalonia, vt teſtatur Iacob. Cancer tom. 1. var c. 11. nu. 45) vnde, cum ſuper re ſpecialiter hypothecata annuo reddituí in cōtractu cenſualis conſtituatur apud nos ius emphyteuticum, quòd afficit rem ipſam, rectè poſſeſſor illius via directa conueniri poteſt, maximè attenta illa clauſula, quæ apponitur in inſtrumento eiuſdem contractus, ibi: *Iniungens ſerie cum præſenti eius ſpecialium obligationum detentoribus, quatenus de cætero reſpondeant vobis, aut alijs ſucceſſoribus in dicto cenſuali*, &c. Poſt quam, & alias 21
clauſulas eſt inſerta executoria, ſiue guarentigia, quæ afficit rem ipſam, & ita abſquè controuerſia detentor rei ſpecialiter obligatę in cenſuali, via executiua á domino cenſus conuenitur pro pēſionibus,
10 ſiue annuis redditibus. Quod etiā apud nos probatur in d. foro 58. col. fi. de iure emphyteutico fol. 224. ibi: *E ſi mamet executori contra algu axi com à detenidor de alguns bēs, e lo qual nocer a obligat en lo contracte, mas ſerà ſolament conuengut axi com à*
11 *detenidor, &c.* Quo fit, vt licèt executio inſtrumenti non poſsit fieri contra non nominatum in contractu, etiam ſtante ſtatuto tribuente executionem paratam, vt poſt Maran. Rebuff. Suarez, Dueñas, Rip. Ioan. Trig. Bertran. Ant. Maça, Galleſ. Pet. Greg. Vanti. Gutierr. Dec. & Alex. quos allegat, ſcribit Milanenſis deciſ. 2. nu. 1. & 2. lib. 2. tamē vt ipſe inquit, num. 3. ſtante Regia

pragmatica, quia debitum eſt ex forma Bullæ, poteſt cõtra tertium exequi. Quod corroboratur ex traditis per Bertran. conſ. 303. etiam ſi debitor, nu. 8. volum. 2. par. 1. vbi ait, poſſe de ſtylo fieri, vt inſtrumẽtum exequatur contra tertium: & nu. 6. ſubiungit Milanenſ. dicti prædij poſſeſsionem, ſuper quo fuit conſtituta penſio huiuſmodi, conueniri poſſe ad eius ſolutionem, quia tranſiuit affectũ hoc onere: in hoc nulla eſt dubitatio in noſtro Valentiæ Regno, vbi quotidiẽ ita iudicatur in omnibus tribunalibus.

12 Lata autem dicta ſententia, cum qua fuit declaratum, dictum mandatum executiuum, deducendũ fore ad realem facti executionẽ contra dictum detinentem rem cenſui ſpecialiter obligatam, dicta Beatrix ab ea ſupplicauit ad aliam aulam dictæ Regiæ Audientiæ: & mihi cauſa ſupplicationis commiſſa, allegauit, dictas terras poſsidere per ſecundum decretum, & exhibuit inſtrumenta, cum quibus docuit, emiſſe dictas terras in quadã executione inſtata pro pẽſionibus alterius cenſus anterioris ſpecialiter etiam impoſiti ſuper eiſdem terris, pretiumque earundem depoſuiſſe, illudque conuerſum fuiſſe in redemptionem dictorum cẽſuum anteriorum, & ita allegauit, retentionem ex cauſa crediti hypothecarij anterioris æquè priuilegiati, cuius beneficio ſupplicauit dictã Regiam ſententiam reuocari.

Primò iuxta forum 58. de iure

13 emphyteutico, qui conditus fuit ab Alphonſo Aragonũ, Valentiæ, & Siciliæ Rege anno 1428. qui etiam edidit pragmaticam cenſuũ in Regno Siciliæ anno 1452. cum inſertione Bullæ Sanctiſsimi domini Nicolai Papæ Quinti, & in dicto foro ſiue lege noſtri Regni prohibuit in executione inſtata virtute dicti cenſus tam redimibilis quã vitalitij, exceptionẽ aliquã vel defenſionem admitti, quæ probata non ſit cũ inſtrumento publico intra decem dies, in mãdato executiuo præfixos, reſeruato iure reo cõquento in alio pleniori iudicio, ibi: *Ordenã, eſtatuhim perpetualment eſſer obſeruat, que ſi per rahó de cenſal, ò violari ſerà impetrat, ò fet algun manament executori contra alguna vniuerſitat, ò contra qual ſeuol perſona, ò perſones ſingulars, que contra tal dit manament executori, no puxa eſſer poſada exepcio alguna de paga, de fals, de nullitat, o altra qual ſeuol que ſia ſemblant a les ſobredites, ni defenſio alguna, ſi ja tal excepcio, o defenſio no ſerà eſtada poſada, e ab acabament prouada per inſtrument public, ò altra publica, o autentica ſcriptura plena fe fahent dins los deu dies en lo dit manament executori contenguts. En axi que ſi dins los deu dies en lo dit manament executori contenguts, la dita exepcio, o defenſio poſada contra lo dit manament executori no ſerà prouada ab carta publica ab acabamẽt ſegons dit es, lo jutge qui haura fet lo dit manament executori, ſia tengut continuar, e acabar la execucio, no obſtãt qual ſeuol exepcio, ò defenſio. Empero ſi aquell contra el*

qual

qual lo dit manament executori ſerà fet, haurà excepcio alguna, ò defenſio, puixa en altra inſtancia de iuhi allegar la excepcio, o defenſio que haura, e aquella provar ab carta, o teſtimonis, o en aquella
14 *manera que pora ebenviſt liſera.* Quæ lex noſtri Regni non tollit vllam iuſtam exceptionem ſiue defenſionem, cū permittat reo per modum petitionis, vel actionis principaliter intentatæ, ſuas exceptiones in ſummario iudicio executionis repulſas deducere, vt inquit Belluga dict. rub. 41. nu. 16. ad mediū, quòd etiā tradit Gutierrez practi. quæſt. lib. 1. q. 115. vbi ait, iuxtà legē Caſtellæ idem obſeruari, quòd executio nō retardetur, ſed omninò fiat ſolutio: & in hoc iuſtificabitur dicta lex Regni, non enim tā defenſio tollitur, quàm defenſionis modus præſcribitur, vt poſt Iaſonem, quem allegat, ſcribit Paſladorius rerum quotidianarū lib. 2. c. fin. 5. p. §. 11. nu. 51. Rodriguez poſt hæc ſcripta viſus de executione ſententiæ, c. 6. nu. 27. in fin. Aloiſius de Septimo, in tract. de cēſibus n. 58. fol. 349. qui hoc cōfirmat per tex. in Clem. 1. de ſentētia, & re iudicat. vbi non obſtantibus nullitatibus allegatis contra tres ſententias conformes, nō debet impediri earum executio, quia ibi non repellitur remediū nullitatis, ſed differtur poſt factā executionē. Et mul-
15 tis relatis probat Coler. de proceſſibus executiuis 4. p. c. 1. nu. 31. pag. 757. quòd licèt per legem nō poſſit tolli iuſta defenſio, quia eſſet præcipere facere iniuſtitiam, benè tamē poteſt differri, vt fit quando lex præcipit debitorem non audiri ante factam executionē: ea nāque perfecta, & ſolutione facta, nō prohibetur repetere, quod indebitē ſoluit, cum ſe tueri poſſet legitima exceptione. Cū igitur dicta Beatrix intra decem dies nō probaſſet dictā exceptionē, & quod fortius eſt,
16 nec ante ſentētiā, videbatur quòd non erat audienda in hoc iudicio executiuo: & ita tenet Intrigriolus de cenſibus q. 51. num. 5. vbi dicit hanc ſententiam iudicare veriorē iuxta verba dictæ pragmaticæ Regis Alphōſi de cenſibus, vbi diſponitur, quòd executio cenſus Bullaris nō debet impediri, differri, aut retardari: quæ verba anteà adiecerat idē Alphonſus Rex in dicto foro 58. de iure emphyteutico, qui conditus fuit Sagunti, ſiue in oppido appellato Moruedre, in quo adhuc remanēt veſtigia ciuitatis Sagunti toto orbe celebratæ, quæ ab Annibale fuit debellata: & Petrus Gregorius de cēſibus q. 6. n. 93. inquit, quòd licèt fortè hæc exceptio nō impediat executionē ab initio, impedit tamē in effectu poſt ſolutionē in cauſa oppoſitoria: & plenè non reſoluit, ſed inquit, ſuper quo melius cogita.
17 Secūdò, quia leges noſtri Regni (quę vulgo fori appellātur) ſunt ad literā intelligendæ, & obſeruandę, neque admittūt interpretationem iuris Cæſarei, vel Canonici, neć gloſſas, vt diſponitur in foro 4.

in prooemio fororũ noſtri Regni, fol.2. cuius verba ſunt. *Com per ocaſio deles intricaſions,les quals poſſen los juriſtes en los pleyts,donant diuerſos entenimẽts als furs fundam, è intèrpretan,e declaran lo entenimẽt de aquells per leys decretals,e decrets, ò gloſſes daquells ſia donada grã materia als litigãs de lõgament pledejar. Perçoco bejãts obuiar a la longea dels pleyts, e queſtions ſen fur nou, ordenam que la Cort jutge,è determin los pleyts,è queſtions que ſon,è ſeràn en lo Regne de Valentia ſegons la forma del fur de Valentia à la lletra tan ſolament ſens alguna allegacio, ò interpretacio de leys,ò decretals, ò decrets, ò ſegons gloſſes de aquelles*: & ita non poteſt admitti interpretatio cõtra verba dicti fori 58.de iur. emphyteut.

18 Tertiò, nam licèt dicta Beatrix Sentacilia, & de Pedros ſoluerit anterioribus creditoribus, vel ex eius pecunia, illi ſint liberati, non tamen ex hoc videtur anterior creditrix,cùm non dederit pecuniam hoc pacto,vt dictæ terræ, quæ erãt obligatæ anterioribus creditoribus,ipſi eſſent hypothecatæ,l.1.C. de his qui in prior.credit.loc. ſucceſ. cuius verba ſunt, *Non omnimodo ſuccedunt in locum hypothecarij creditoris hi, quorum pecunia ad creditorem tranſit: hoc enim tunc obſeruatur, cùm is qui pecuniam poſteà dat, ſub hoc pacto credat, vt idem pignus ei obligetur, & in locum eius ſuccedat*: & ibi gloſſa magna ad medium, inquit: *Vt creditor ſuccedat loco primi, tria ſunt neceſſaria. Primum, quòd hic conueniat, vt in locũ primi ſuccedat, & quòd illa pecunia perueniat ad primum. Itẽ, vt ad hoc detur, vt ex ea pignus liberetur.*

19 Quartò, quia per venditionem curiæ non tollitur ius proprietatis foro 11.de euictio.fol.181.& ita licèt per ſecundum decretum, ſiue curiæ vẽditionem iuxta dictũ forũ tollitur ius generalis, vel ſpecialis hypothecæ, non tamen dominium directum, vel vtile, & ita non tollitur ius domini cenſualis, quòd eſt ius emphyteuticum, vt probaui ſupra nu.3. ſed res cẽſui obnoxia, ſiue ſpecialiter obligata tranſit in emptorem curiæ cum onere dicti cenſus, ſiue cenſualis, l.2.C. ſine cenſu, vel reliquis. Et hæc opinio, quòd per venditionem curiæ rei ſpecialiter hypothecatæ non tollatur ius domini cenſualis, ſiue creditoris redditualis, fuit canonizata cũ Regia ſententia lata in fauorẽ adminiſtratorum Tho. Garcia, publicata per Franciſ. Paul. Alreus, die 4. Aprilis 1587. & rurſus cũ alia ſententia lata in fauorẽ Beatricis Gomez & de Iordi viduæ, contra Iolãtem Molins, publicata per dõ Ioãnem Daça die 22. Martij 1603. & hoc iure vtimur in noſtro Regno: ergo quãuis dicta Beatrix per curiã emerit dictas terras, tenetur ſoluere annuos redditus dicti cenſualis.

20 Sed his nõ obſtãtibus, contrariũ fuit iudicatum. Primò, quia cũ dicta Beatrix emerit per curiã dictas terras, & ex pretio earũ priores creditores dimiſsi ſint, qui habebant ante hypothecam, in ius eorum

succeſ-

ſucceſsit, l. ſi potiores 3. C. de his qui in prior. cred. loc. cuius verba ſunt, *Si potiores creditores pecunia tua dimiſiſi ſunt, quibus obligata fuit poſſeſsio, quam emiſſe te dicis, ita, vt pretium perueniret ad eoſdem priores creditores: in ius eorum ſucceſsiſti, & contra eos qui inferiores illis fuerunt, iuſta defenſione te tueri potes.* Et ſicut creditor hypothecarius anterior, ſi poſsidet rem hypothecatã, ſe tueri poteſt contra poſteriorem creditorẽ eandem rem hypothecaria actione vindicantem, vt ad literam dicit I. C. in l. creditor 12. ff. qui potiores in pign. hab. ita etiam dicta Beatrix, quæ ſucceſsit in ius anteriorum creditorum, maximè cum in cauſa iudicati, ex cauſa hypothecæ anterioris, authoritate iudicis pignus ab ea captum ſit, l. ſi & iure 10. ff. eodem, cuius verba ſunt, *Si & iure iudicatum, & pignus in cauſa iudicati ex authoritate eius, qui iubere potuit, captum eſt, priuilegijs temporis fore potiorem hæredem eius, in cuius perſona pignus conſtitutum eſt.*

21 Secundò, quia dicta Beatrix fuit cõſequuta dictas terras in executione inſtata virtute alterius cenſus anterioris, & ſic actione priuilegiata, & per conſequens durat priuilegiata retẽtio, quia vt in proprijs terminis ſcribit Conradus, Puteus in tractatu de cenſibus, nu. 20. poſt tractat. Petri Gregorij de cenſibus, fol. 245. priuilegium cõceſſum ſubiugationibus in agendo, non videtur eſſe conceſſum cõtra pariter priuilegiatum, & qua ratione fauetur ſubiugatario in agendo, multò fortiùs in excipiendo, quia cui damus actionem, multò fortiùs exceptionem. Et pro hoc eſt text. in cap. 2. de ordine cognit. vbi eſt caſus, quòd agens ſpoliatorio iudicio, in quo non admittũtur defenſiones, l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad l. Iul. de vi public. cum ſimil. ſi excipit de ſecũdo ſpolio, auditur, quia potuiſſet agere contra eum: ita tradit eleganter Dec. per illum textum in dict. cap. 2. de ordin. cogn. & in conſil. 200. incip. In caſu propoſito. Propterea dixit Abb. in dict. c. 2. quòd quando priuilegium actoris eſt reſpectu eiuſdem cauſæ, magis fauetur reo: quem ſequitur Barbac. ibi per plura: hoc idem tenet Angel. in l. licèt, C. de exception. & adeò eſt priuilegiata retentio, quòd retardat executionem inſtatam virtute Camęralis obligationis, vt docet Anton. Maſa Galleſius de forma Camęr. obligat. 4. par. q. 2. num. 12. tom. 6. tract. par. 2. fol. 355. qui alijs relatis benè confirmat.

22 Tertiò facit, Nam dicta Beatrix non habet cauſam in terris, quas poſsidet à debitore obligato in cenſuali, cuius virtute inſtatur executio. Ius enim illius fuit reſolutum per venditionem Curiæ factam de eiſdem terris ad inſtantiam creditoris anterioris habentem eaſdem terras ſuis cenſibus ſubiugatas, & reſoluto iure actoris, reſoluitur ius acceptatoris, l. lex vectigali, ff. de pignor: vnde Phi-

Philippus de Paternione numer. 8. cum tribus ſequentibus ait, ptag maticam obligantem ſingularem ſucceſſorem ad ſolutionem cenſus non comprehendere poſſeſſorem, qui non haberet titulum, & cauſam à ſubiugante, ſed à tertio veluti à domino, cui res per caducitatem fuit deuoluta, idem tenet Ludouic. Montaltus de cenſibus numer. 8. Cùm igitur per impoſitionem ſecundi cenſus abſque licentia domini prioris cenſualis res ſpecialiter hypothecata incidat in commiſſum, vt dicemus infrà, numer. 29. & dicta res ſpecialiter obligata, veluti per caducitatem reuerſa fuerit ad dominum primi cenſualis, in cuius locum ſiue ius ſucceſſit D. Beatrix, vt dixi ſupra numero 20. non poteſt conueniri per dominum ſecundi cenſualis.

23 Quartò, Nam licèt forus 58. de iure emphyteutico excludat omnem exceptionem, non tamen ius retentionis ex cauſa hypothecę anterioris, quia vbi eſt denegata exceptio, non dicitur denegata retentio, qui enim retinet tantùm ſuperſedit executionem, Corn. cōſ. 61. num. 27. verſic. eſt etiam aduertendum, & per totum volu. 3. vbi probat, quòd licèt aduerſus depoſitum non poſſit opponi exceptio compenſationis, vel dominij, tamen poteſt opponi exceptio retentionis ratione hypothecæ; & in duobus debitis, quando aduerſus executionem vnius denegatur exceptio, & pro iure alterius allegatur compenſatio, datur retentio, vt poſt Bald. conſil. 315. lib. 3. inquit Milanenſis deciſ. 1. num. 180. lib. 2. ſubiungēs, quòd immò magis priuilegiata eſt retentio, quàm actio, Decian. conſil. 94. nu. 27. & 28. lib. 3. Rota Lucen. deciſ. 64. num. 5. & extante ſtatuto, quòd nulla exceptio poteſt opponi, poteſt tamen obijci retētio, Bald. in l. ſi traditio, num 3. C. de action. empti, & poſt plures, quos allegat Boer. qui commune dicit deciſ. 43. nu. 15. & 16.

24 Quintò, quia in pari cauſa potior eſt conditio poſsidentis, c. in pari, de reg. iur. in 6. c. ex literis de probationib. l. ſi debitor, ff. de pig. l. ſi decreto, C. qui pot. in pig. hab. glo. in c. nulli dubium, 12. q. 5. Vincen. de Franc. deciſ. 167. num. 13. deciſ. 260. nu. 4. deciſ. 550. num. 12. deciſ. 649. nu. 7. Pont. deciſ. 34. n. 25. Cùm igitur dicta Beatrix poſsideret ex cauſa cēſualis ſpecialiter impoſiti, & ſic æque priuilegiata, debet præferri. Facit, quia habēs priorem hypothecā, ſicuti auocat poſſeſsionē ab eo, qui habet poſteriorem hypothecam, multò magis excludit excipiendo, quandò poſterior agit ex pacto executiuo, Ang. Aretin. conſ. 55. nulli dubium, in princ. nu. 3. verſic. ex quo ſequitur, Tuſchus in verbo exceptio concluſ. 374. nu. 40. tom. 3. fol. 303.

25 Sextò, quia ſecundus creditor non poteſt auocare rem à primo creditore poſſeſſam, l. 1. in princ. C. ſi antiqu. credit: ibi: *Si vendidiſſet*

didiſſet, qui ante pignus acciperet: *perſequutio tibi hypothecaria ſupereſſe non poſſet*, l. ſi fundum, ff. qui potior in pign. habeant. l. qui balneum 9. in princ. & l. potior, ff. eodem, regula qui prior, de regul. iur. in 6. foro 5. de pignor. Neguſan. in tract. de pignor. part. 5. mem. 3. nu. 4. tom. 6. tract. nouiſ. part. 1. fol. 231. vbi probat, ementem rem hypotheca tam ab eo qui vendit iure creditoris, eſſe ſecurum contra ſecundum creditorem, & non habere locum ius offerendi, licèt ſi ipſe creditor in ſolutum acciperet, haberet locum dictum ius offerendi, & ratio, (inquit) differentiæ eſt, quia quãdo creditor primus vendit iure creditoris, trãsfert in emptorem dominium non affectum, quia ipſe creditor tempore acceptæ hypothecę habuit á debitore licentiam, & ius alienandi, l. ſi conuenerit, ff. de pignorat. actio. & ideò vendendo fuit reſolutum omne ius ſecundi creditoris, & eſt ac ſi illa res nũquam ei obligata fuiſſet, quia licentia vendendi præceſsit obligationem ſecundi creditoris, & reſoluto iure debitoris reſoluitur ius ſecundi creditoris, l. vbi §. ſed Marcellus, ff. de in diem adiect. Sed quando debitor in ſolutum dat, non reſoluitur hypotheca ſecundi creditoris, quia debitori non erat data licentia â ſecundo creditore vendendi, prout data fuit á debitore, primo creditori, & comprobat Neguſant. authoritatibus Iaco. de Aren. Cyn. Salice. & Corn. quos allegat: & eandem opinionem tenent Afflict. deciſ. 16. num. 2. & ibi Vrſil. num. 2. qui alijs relatis idem probant: & hoc maximè procedit, quando res venditur per Curiam. Afflict. deciſ. 187. & ibi Vrſil. quia per talẽ vẽditionem tollitur ius hypothecæ in re, & remanet in pretio, & ſic tollitur ius offerẽdi: ita Solis de cenſib. tom. 2. lib. 3. ad cap. 2. nu. 14. in §. Pro qua parte, & §. Secundo, & §. Tertio pro eadem. Et ita in ocurrenti caſu eſt obſeruãda diſpoſitio tex. in l. ſi generaliter. 6. C. qui potior. in pignor. cuius verba ſunt. *Si generaliter bona ſunt obligata, & poſtea res alij ſpecialiter pignori dentur, quoniam ex generali obligatione potior habetur creditor qui antea contraxit, ſi ab illo priori tempore tu comparaſti, non oportet te ab eo qui poſtea credidit, inquietari.*

27 Septimò, hoc magis expeditum eſt, attẽtis foris noſtri Regni. Nam iuxta for. 12. §. E ſi coſes, de dilationib. fol. 60. emptor curiæ eſt ſecurus, vt cõſtat ex illis verbis: *E ſi coſes mouents no haura, vene de les coſes ſehents tantes que abaſten al deute a pagar en que haura eſtat condempnat, e la cort ſie fermança de ſaluetat, ella dõques lo comprador, ol crehedor ſie feyt ſenor de la coſa, empero ſi aquell era ſenor per lo deute del qual la coſa es venuda e que noy haie altre crehedor qui hi ſia primer de temps ney haje millor dret.* Et iuxta forum 11. de euictionibus, fol. 181. per ſecundum decretum, ſiue venditionem curiæ tollitur generalis & ſpecialis hypotheca: & quamuis non

non tollitur ius proprietatis, ſiue ius dominij directi, vt eſt domini cenſualis, tamen ſi res vẽdatur per curiam ad inſtantiam domini primi cenſualis, qui erat dominus directus, antequam fuiſſet impoſitũ ſuper eadem re, ſecundum cenſuale, & totum pretium fuit conuerſum in redemptionem primi cenſualis, tunc abſque dubio remanet excluſus dominus ſecundi cenſualis, cùm in hoc habeant ambo eandem cauſam priuilegiatam, & prior ſit antiquior, & potior: & quẽadmodũ enim, ſi ad inſtantiam primi creditoris res vẽdatur, iure creditoris, emptor eſt ſecurus contra ſecundum creditorem hypothecaria agentem, vt dixi nu. 20. ita etiã erit ſecurus hìc emptor curiæ, cum eadem militet ratio: ita Anton. de Ball. qui dicit communem lib. 5. var. tit. de pragmatic. Regni, & ſuper Bulla q. 2. num. 10. fol. 270. Et hoc diſpoſitum eſt expreſsè in for. 27. de iur. emphyt.

29 Nono, quia debitor, qui ſpecialiter hypothecauit rem, in primo contractu cenſus, non poteſt abſque licentia dicti primi creditoris illam alij ſpecialiter obligare, in alio contractu cenſualis for. 26. de iure emphyteutico, cuius verba ſunt: *Ordenam, que alguna ſingular perſona ſobre algun lloch, heretat o poſſeccio, fara cens, o tribut algu ab oſens, loyrme o fadiga, è ab forma del ſennor directe, hicarregara altre cens, en apres hi voldra carregar mes cenſal que en aquell carregament, ò carregamẽs ſien demanats tots aquells qui hauran cenſals ſobre lo dit lloch heretat, ò poſſecio, axi lo primer com los altres, e ab conſentiment de tots ſia fet, en altra manera que ſia comis à tots aquells qui hauran cenſal.* Et ita impoſitio ſpecialis rei hypothecatæ alteri cenſuali facta non valet in præiudicium domini primi cẽſualis, ita fuit declaratum in hac Regia Audientia, in fauo-
30 rem Bernardi Querol presbyteri, nomine beneficiati, contra pauperes verecundantes Eccleſiæ parochialis diui Bartholomæi, ſententia publicata per Michaelem Ferran, die octauo Iunij 1553. & cum alia publicata per eundem Ferran, die 18. Februarij 1546. in fauorem nobilis Hieronymi de Aguilar contra Iolantẽ Zapena, & de Tamarit.

31 Decimò in Regno Valentiæ iuxta clauſulas inſtrumenti cenſualis, creditor redditualis habet præcarium, & conſtitutũ, quo caſu impediri poteſt executio inſtata ab alio poſteriore creditore contra detinentem eandem rem ſpecialiter hypothecatam, Granmat. deciſ. 92. num. 21. Theſau. deciſ. 207. Cartar. deciſ. 8. num. 2. Vnde rectè dicta Beatrix, quę poſsidet ex adiudicatione facta virtute primi cenſualis, & ſucceſsit in ius primi creditoris habẽtis clauſulas cõſtituti, & præcarij, ſe tueri poteſt cõtra dictũ ſecundũ creditorẽ reddituale.

32 Deniqué hanc opinionẽ tenuerũt grauiſsimi Doctores, nimirum Belluga d. rub. 41. §. leges Regni, n. 63. verſ. vnũ reſtat, vbi dicit, hanc quæſtio-

quæſtionem habuiſſe de facto in quadam ſua cauſa, & benè confirmat, licèt dicat, nolle determinare, quia in cauſa propria: & eandem virtualiter tenet Couarru. var. reſolut. lib. 3. cap. 7. num. 6. vbi ait, redditus conſtitutionem ſuper aliquo prædio hypothecam inducere, fortiorem quidem omnibus alijs, quo ad hunc effectum, vt conueniri poſſit ad eius ſolutionem nõ facta excuſsione, abſque præiudicio priorũ creditorum, & ſic admittit ius prioris creditoris, de quo agimus. Eandem verbis expreſsis tenuit Milanenſis dict. deciſ. 1. à numero 180. ad fi. lib. 2. & in fine deciſionis dicit, ita fuiſſe iudicatum per magnam Regiam Curiam. Eandem opinionem tenuerunt Henricus de Medicis ad bullam de cenſibus, num. 11. in volum. Petri Gregor. & aliorum de cenſibus, folio 283. Antonio de Lancea in eodem tractat. num. 26. & 27. & Iacob. Chirc. in tract. de cẽſibus, numero 32. Ballis lib. 5. variar. ad pragmat. de cenſibus, quæſ. 2. num. 10. don Garcia Maſtrillis in additione ad Petrum Gregorium in tractatu de cenſibus, q. 6. nu. 93. idem Maſtrill. deciſione 37. nu. 1. lib. 1. vbi dicit, in ſupremis tribunalibus pluries ita fuiſſe iudicatum. Marcell. Conuerſan. in additione ad Intrigliolum de cenſibus, quæſ. 51. Giurba (poſt hæc ſcripta viſus) deciſ. 22. numero 2. cum quinque ſequentibus, & deciſ. 61. num. 19. cum ſequentibus, & iuxta hanc opinionem fuit ſæpiùs iudicatum in noſtra ſacra Regia Audientia, præſertim ſententia lata in fauorẽ domnæ Hieronymæ Argent, & de Sans, & don Michaelis Sans contra Dionyſium Iulia, publicata per Gaſparem Melia Regium ſcribam mãdati, die 22. Martij 1580.

33 Nec obſtant in contrarium deducta, & primò nõ obſtat forus 58. de iure emphyteutico, licèt enim eius verba videantur repugnare, tamen illius mens fuit, maximè priuilegiare dominos cenſualiũ, ita vt ſi agãt ad recuperationem, ſiue exactionẽ penſionum, ſiue annuorum redditum, nullatenus differatur ſolutio: ſi autem ex obſeruantia literali verborum dicti fori dicta Beatrix, quæ poſsidet ex cauſa primi cenſualis, poſſet cõueniri per dictam Felicianam, & per curatorem filiorum Doctoris Gallent, dominos ſecũdi cenſualis, reſultaret contra mentem, & intentionem dicti fori, & ſic contra legem Regni, l. non dubium, C. de legib. cuius verba ſunt, *Non dubium eſt in legem cõmittere eũ, qui verba legis amplexus contra legis nititur voluntatem, nec pœnas inſertas legibus euitabit, qui ſe contra iuris ſententiam ſæua prærogatiua verborum fraudulenter excuſat.*

34 Quam rationem ponderat in ſimili caſu Cacher. deciſione Pedemõtana 59. nu. 9. & 10. dicens, non eſſe veriſimile, quòd ſi ſtatuentes fuiſſent interrogati de hoc caſu, voluiſſent primum creditorem poſsidentem iure prioris hypothecæ prædiũ poſtea alteri hypothecatum, teneri ſoluere cenſum ſecundo creditori, &

& ſic prodeſſe vltimo in præiudiciũ primi, imò veriſimiliter decreuiſſent tanquam æquitati, & iuſtitiæ conſentaneum, ius ſuum vnicuique conſeruandum, iuxta gloſ. communiter approbatam in l.tale pactum, ff.de pactis. Et ibi multis relatis hoc bene confirmat ſubiungens, quòd ratio naturalis potiſsima eſt in ſtatutorum interpretatione, & quód debēt ita interpretari, ne comprehendant caſum abſurdum, & per quẽ indebitè, & ſine cauſa quis damnũ pateretur: & hîc dicit communem num.8. allegans ad id Bart. Alexan. Decium, Pariſ. Tiraquel. & alios, & in finalibus verbis dicit, ita fuiſſe iudicatum in Senatu. Et ita in occurrẽti caſu non poteſt conſiderari in cõ-
35 trarium dictus forus, qui licèt tollat exceptionem nullitatis, non tamen tollit nullitatem euidentem reſultantem ex eiſdem actis, Milanen. deciſione 2.num.133.cum pluribus ſequentib. lib.2. vbi alios multos refert Follerius de contractibus cenſuatijs, §.vt vides, num.4.cum ſeqq. tom.6.tractatuum, p.2.fol.159.don Garcia Maſtrill. in additione ad Petrum Gregorium de cenſibus, q.9. n.35.pag.119. Ioannes Alois de Septimo in tract. de cenſibus, n.139.fo. 315.qui plures alios allegant, & reſoluunt, non eſſe ſublatum remediũ notoriç nullitatis in terminis Regiç pragmaticæ Siciliæ de cenſibus, in qua eadem verba leguntur, quæ in noſtro foro, & iuxta hanc opinionẽ fuit iudicatũ tam in magna Regia curia, quàm in conſiſtorio S. R. C. vt teſtatur Milanenſis d.deciſ.2.nu. 170 lib.2. Hîc autem adeſt notoria nullitas executionis, cum agatur virtute ſecundi cenſualis impoſiti ſuper re ſpecialiter obligata priori cenſuali ſine licentia prioris creditoris, vt foro 26.de iure emphyteutico.

36 Nec obſtat, quòd fori noſtri Regni ſunt ad literam intelligẽdi, neq; admittunt interpretationes, nec gloſſas, ſed ad literã: quoniam per hæc verba non tollitur iuſta, & legitima interpretatio, ſeu declaratio: ita Bart. in l.omnes populi, num.65. de iuſt. vbi iuribus, & rationibus relatis bene confirmat. Ideò dixit Bald. in l.ſi quis filium, C. de liber. præter. & in l.2.C.de conditionibus inſer. & alibi ſçpè, quòd tale ſtatutũ ſolũ impedit interpretationem extrinſecam, non autem intrinſecam, quæ venit ex mente & ratione: & Petr. Ancha. in repetitione Canonũ ſtatuta de conſtitutionibus, videtur quaſi generaliter conſtituere, quòd ſtante ſtatuto, quo cauetur, ſtatuta debere intelligi ad literam, abſque gloſſatione, ſubauditione, & interpretatione, nihilominus locum habere interpretationem, quę fit ratione abſurdi vitãdi, refert & ſequitur Camil. Galli. de verb. ſignific. lib.8. cap.30.num.27. qui per totum illud caput, & cap. ſequẽti, latiſsimè multis relatis, hãc proſequitur materiã: & fori noſtri Regni quando ſunt deſumpti à iure communi Romanorum, iuxta illud ſunt interpretandi, ita conciuis meus Bellug. in ſpeculo

peculo rubr. 38. de præſidibus, §. conqueruntur, nu. 2. verſ. ſine merito, fol. 171. col. 4. in princip. & de foris Aragoniæ ita dicit Portol. in ſchol. ad Molin. in verb. forus, nu. 9. dicens, foros loquentes in materia iuris communis recipere omnes limitationes, intelligentias, & reſtrictiones, quas ius commune recipit, quod confirmat auctoritatibus Alex. Dec. Caual. Tiraq. Caſſan. Cot. & Curt. iun. quos allegat, & hoc iure vtimur in noſtro Regno: vndé merito admittẽda eſt interpretatio ſupra relata ad dictum forum.

37 Nec obſtat tertium, licèt enim ad agendum non ſufficiat ſoluiſſe pecuniam primo creditori hypothecario, niſi concurrant requiſita, l. 1. C. de his qui in prior. credit. & relata per gloſ. ibi, tamen ſecus eſt ad tuendum, l. eum qui 17. ff. qui potior. cuius verba ſunt, *Eum qui à debitore ſuo prædium obligatum comparauit, eatenus tuendum, quatenus ad priorem creditorem ex pretio pecunia peruenit*, & ita declarat Surdus de aliment. tit. 9. quæſt. 32. num. 54. cum ſeqq. Beninten. deciſ. 50. per totã, & in finalibus verbis ait, ita fuiſſe iudicatum, & laté confirmat Vincen. de Franc. deciſ. 134. 1. par. & ita fuit iudicatum in hac Regia Audientia ſententia lata in fauorem Coſme Roig contra Ludouic. Muñoz, publicata per Ludouicum de Berbegal, die 2. Septembris 1603.

38 Nec obſtat quartum, licet enim per venditionem curiæ regulariter non tollitur ius domini cenſualis, fallit tamen quando res ſpecialiter in eo obligata per curiam venditur ad inſtantiam domini primi cenſualis ſuper ea ſpecialiter impoſiti, & pretium illius conuertitur in luitionem ſiue redemptionem annui redditus anteriorem ſpecialẽ hypothecam habentis, vt probaui ſupra num. 27. cum tribus ſequentibus.

39 Ex quibus omnibus, me referẽte, hæc ſacra Regia Audientia ſententia publica per Ludouicum de Berbegal Regium mandati ſcribam, die 22. Nouembris 1605. iudicauit dictam Beatricem Sentacilia, & de Pedros viduam vendentẽ terras ſpecialiter hypothecatas in dicto cenſuali, cuius virtute agebant dicta Feliciana Paſſabonello, & de Gallet vidua, & curator filiorum, & hæredum dicti eius viri, nõ potuiſſe conueniri propẽſionibus, ſiue annuis redditibus dicti ſecundi cenſus ſuper eis impoſiti, & reuocauit ſententiam latam in alia aula dictæ Regiæ Audientiæ, in qua fuerat declaratum, dictũ mandatum executiuum deducendum fore, & eſſe, & deduci mandauerat ad realem facti executionem. *Quid autem ſi detinens rem ſpecialiter cenſui ſubiugatam velit eam retinere virtute generalis hypothecæ anterioris, dicam in ſequenti deciſione 53.*

†
*

DECISIO II.

RECVRSVS admittitur in Regia Audientia à iudicibus Eccleſiaſticis opprimentibus, vel vim inferẽtibus ſubditis Eccleſiaſticis, quibus mandatur, ne violentias faciant, & hoc de iure procedit, & praxi receptum eſt, nedum in Hiſpania, ſed etiã in multis aliis partibus non tamen admittitur recurſus interpoſitus per Familiares ſancti Officij in cauſis ciuilibus à mandatis eis factis per Inquiſitores fidei, eorum ſuperiores.

1 *Regum officium eſt facere iuſtitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppreſſos.*

2 *Summus Pontifex ſcripſit Imperatori, vt examinaret ſi quid incompetenter egiſſet, & in ſubditis iuſtæ legis tramitem non conſeruaſſet, volebat enim hæc Imperatoris iudicio emendare.*

3 *Principis boni eſt, ſacerdotes tueri ab abuſiua oppreſſione.*

4 *Regibus licet cognoſcere de abuſu notorio Eccleſiaſticæ poteſtatis (quæ vis quædam eſt) cui nullus iudex Eccleſiaſticus inferior obuiare vult, vel poteſt.*

5 *Paulus Apoſtolus timens à iudice in eius necem conſpirante occidi, miſit adoleſcentem, qui indicaret Tribuno Iudæorum conſilium perdendi eum.*

6 *Principes Chriſtiani ſæculares fere omnes vtuntur poteſtate auferendi vim illatam a iudicibus Eccleſiaſticis.*

7 *Rex Franciæ habet ius de abuſibus prælatorũ cognoſcendi, quoties Eccleſiaſtica poteſtas abutitur ſua iuriſdictione.*

8 *Rex Hiſpaniæ in Regnis Caſtellæ ſolet auferre vim illatam, & oppreſſiones factas per iudices Eccleſiaſticos, & ita eſt diſpoſitum in l. 36. tit. 5. lib. 2. Recop. cuius verba referuntur.*

9 *Vim illatam per iudices Eccleſiaſticos ſolet auferre Regij Senatus, Nauarræ, Luſitaniæ, Galitiæ, Aragoniæ, Cathaloniæ, Valentiæ, Neapolis, Sabaudiæ, & nu. ſeq. vſque ad 16. incluſiuè.*

17 *Poſſeſſorij cauſa etiam de poſſeſſione rei Eccleſiaſticæ, & inter Eccleſiaſticos, tractatur in Senatu Pedemont. & in Camera Imperiali, num. 18. & in Parlamento Delphinali, n. 20. & in Curia Burdegalenſi, & in vniuerſa Gallia, numero 21. & 22.*

19 *Firmæ iuris cauſa ſuper poſſeſſione dignitatum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum, etiã inter Eccleſiaſticos, tractatur Valentiæ, corã officialibus Regijs iuxta forum, cuius verba hic allegantur.*

23 *Recurſus interpoſitus ad Regium conſilium per Eccleſiaſticas perſonas, pro manutentione ſuæ poſſeſſionis, ſæpius fuit approbatus per Rot. Rom.*

24 *Deciſ. Rot. Rom. Salmaticenſis Cano-*

Canonicatus 24. Maij 1595. Tenor refertur.

25 *Iuris firmam Eccleſiaſticus, qui obtinuerat coram iudice ſæculari, licèt hac occaſione fuit per Auditorem Cameræ condemnatus, poſteà tamen in gradu appellationis cũ ſententia in rem iudicatam tranſacta, fuit abſolutus.*

26 *Appellatur à ſententijs Epiſcoporum in cauſis temporalibus ad Imperatorem ſeu ad alium principem ſæcularem, in cuius territorio fuit lata ſententia, & nu. 27.*

28 *Appellatur à iudice delegato ad delegantem.*

29 *Inquiſitores fidei habent iuriſdictionem temporalem circa familiares ſancti Officij inquiſitionis à Rege, & ſunt eius delegati.*

30 *Recurſus prohibetur iure Regio Caſtellæ, ab inquiſitoribus fidei ad Regia tribunalia.*

31 *Iuris firma admitti nõ debet in Regno Aragonum contra mandata Inquiſitorum fidei.*

32 *Regis Caſtellæ mandatum non ligat Regnum Valentiæ.*

33 *Familiares ſancti Officij facilè poſſunt appellare, & recurſum habere ad Inquiſitorem Generalem, & ad ſupremum Conſilium ſanctæ Generalis Inquiſitionis.*

34 *Recurſus remedium ſubſidiariũ eſt.*

35 *Grauatus quilibet recurſum habet ad Regẽ vbi commode adiri non poteſt ſuperior iudicis grauantis.*

36 *Recurſus interpoſitus per familiarẽ ſancti Officij ad Regiam Audientiam non fuit admiſſus.*

Recurſum interpoſuit ad Regiam Audientiã Paulus Pedro Familiaris ſancti Officij Inquiſitionis Valentiæ, qui litigabat coram Inquiſitoribus fidei in quadam cauſa ciuili prætendendo per dictos Inquiſitores eſſe grauatum & oppreſſum, & non poſſe ab eis conſequi iuſtitiam in dicta cauſa exiſtẽte pro Rege Illuſtriſsimo, & Excellentiſsimo domino don Ioãne de Ribera Patriarcha Antiocheño, & Archiepiſcopo Valentino, qui cum videret rem nouam & inuſitatam, noluit cauſam dicti recurſus ad Regiam Audientiã euocari donec per Regios Cõſiliarios, & Senatores trium aularum reſolueretur, an poſſet ab Inquiſitoribus contra hæreticam prauitatem recurri ad Regiam Audientiam, & ita diuerſis diebus Auditores trium aularum præcedente reuolutione librorum hunc articulum tractauimus, quia agebatur de re magni ponderis, & de Regalia, & præeminentia quã habet dominus Rex in hac materia recurſus ad ſuã Maieſtatem, & ad eius ſacram Regiã Audientiã emiſsi: & ita quãdo cępit de hoc tractari, videbatur dictum recurſum emiſſum á Familiari ſancti Officij Inquiſitionis fore admittendum.

1 Primò, quia ad Regẽ, & ad eius Regiã Audientiã nomine ſuę Maieſtatis ſpectat admittere recurſum interpoſitũ à grauatis, vt eos liberet à vi, & oppreſsione. Hoc enim eſt Regiũ officium, Can. Re-

gum 23.q.5. ibi: Regum officium eſt proprium facere iudicium, & iuſtitiam, & liberare de manu calumniatorum vi oppreſſos, & peregrino, pupilloquè, & viduæ, qui facilius opprimuntur à potentibus, præbere auxiliũ, Can. Adminiſtratores 26. ead. cauſa, & quæſt. ibi: Adminiſtratores planè ſæculariũ dignitatum, qui ad Eccleſiarũ tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciumquè refrænationem cõſtituti eſſe procul dubio debent, quoties ab Epiſcopis, & Eccleſiaſticis viris conuenti fuerint, eorum querimonias attentiùs audiant, & ſecundũ quòd neceſſitas expetierit, abſquè negligẽtia examinent, & diligenti ſtudio corrigant, & Principes ſæculi intra Eccleſiam poſſunt ſuperborũ ceruices comprimere, Can. Principes 20. ead. cauſa, & quæſt. cuius verba ſunt, Principes ſæculi nonnũquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, vt per eandem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticã muniãt, cæterum intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi vt quòd non præualet ſacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc impleat per diſciplinæ terrorem, ſæpè per Regnũ terrenum cæleſte. Regnum proficit, vt qui intra Eccleſiam poſiti cõtra fidẽ, & diſciplinã Eccleſiæ agũt, rigore Principũ conterantur, ipſamquè diſciplinã, quã Eccleſiæ humilitas exercere nõ præualet ceruicibus ſuperborũ poteſtas principalis imponat, & vt venerationem mereatur virtutem poteſtatis impertiat. Cognoſcant Principes ſæculi Deo debere ſe rationem reddere propter Eccleſiam, quã à Chriſto tuendã ſuſcipiũt. quem textum ad hoc ponderant Azpilqueta in c. cũ contingat. de reſcript. remed. 1. in verſ. & quamuis. pag. 151. ad med & Couarru. pract. q. c. 35. nu. 3. verſ. Tertio adidẽ, ex eo concludens, quòd ſi præſto non eſt, qui liberet oppreſſos à iudicibus Eccleſiaſticis, poteſtate quidem Eccleſiæ ipſo Princeps ſæcularis poterit auxilium miſeris præſtare.

2 Secũdò pro eadẽ ſententia facit tex. in Can. nos ſi incõpetenter 41. 2. quæſt. 7. vbi ſummus Põtifex ſcribendo Imperatori, ait hæc verba: Nos, ſi incõpetẽter aliquid egim⁹, & in ſubditis iuſtæ legis tramitem nõ cõſeruauimus, veſtro ac veſtrorũ miſſorũ cuncta volumus emendari iudicio: quoniã ſi nos, qui aliena debemus corrigere peccata, peiora cõmittimus, certè nõ veritatis diſcipuli (ſed quod dolẽtes dicimus) erimus præ ceteris erroris magiſtri. Inde magnitudinis veſtræ magnopere clementiam imploramus, vt tales ad hæc, quæ diximus perquirenda miſſos in his partibus dirigaris, qui Deum per omnia timeant & cuncta (quemadmodũ ſi veſtra præſens fuiſſet Imperialis gloria) diligenter exquirant, & nõ tantùm hæc ſola quę ſuperiùs diximus, quærimus, vt ex amuſsim exagitẽt, ſed ſiuè minora, ſiuè etiã maiora

maiora illis ſint de nobis iudicata negotia, ita eorũ cuncta legitimo terminẽtur examine quatenus in poſterũ nihil ſit, quod ex eis indiſcuſſum, vel indiffinitũ remaneat: vbi ſummus Põtifex vult per Imperatorẽ emendari, ſi quid fecit ipſe incõpetenter, & ſubditis iuſtitiam nõ cõſeruauit: ergo à fortiori permittit ſupremis Principibus ſæcularib⁹, vt eſt Rex Hiſpaniç, auferre vim, & oppreſsionẽ illatã per iudices Eccleſiaſticos; nam vt ait tex. in
3 cap. boni Principis. 97. diſ. ibi: *Boni Principis eſt, ac religioſi Eccleſias cõtritas, atq; cõſciſſas reſtaurare, nouas ædificare, & Dei ſacerdotes honorare, atque tueri.* Quod interpretandũ eſt, ſcilicet, ab abuſiua oppreſsione, vt declarat Carol. de Graſ. Regaliæ Frãciæ, lib. 2. iur. 7. qui pro eadẽ ſententia allegat text. cap. tributũ 22. q. 8. ibi, *Quia nos defenſari & tueri deberẽt.*
4 Tertiò facit, quod ſcribit Azpilqueta in d. c cũ cõtingat, de reſcri. remed. 1. verſ. decimo, pag. 151. dicẽs, quòd de abuſu notorio Eccleſiaſticæ poteſtatis, quç vis quędam eſt, cui nullus iudex Eccleſiaſticus inferior Papa obuiare vult, vel poteſt, licet Regibus cognoſcere ſecũdũ Steph. de pot. ſæcul. ſuper. Eccl. reg. 2. fol. 30. tex. videtur ſing. in c. filijs, 16. q. 7. quod habet Epiſcopis & Archiepiſcopis negligentibus obuiare rectoribus, qui Eccleſiarũ iuris patronat⁹ bonis abutũtur, Reges adiri poſſe, cui gloſ. in verb. Reges, addit hęc verba, vt eũ corrigat cũ per Eccleſiaſticũ iudicẽ cogi nõ poteſt, vt 11. q. 1. Petimus, 17. diſt. nec licuit, vel etiã cũ iudex Eccleſiaſticus deſes eſt, & quãuis illã reprehẽdat Pan. in c. qualiter, & quãdo de iud. col. 2. & alio modo illũ text. intelligat; eius tamẽ intellectus nõ eſt literæ germanus, quãuis itẽ dicat, illũ text. corrigi per iura noua: reſpõderi tamen poteſt, Primò, illã correctionẽ nunquã fuiſſe receptã in his, quę ad vim pertinẽt, & violẽtiã, vt omniũ fere Regnorum conſuetudo antiquiſsima probat, quod non contra voluntatem, ſed ſecundum ipſam videtur introducta vel potiùs conſeruata.

5 Quartò, Diuus Paulus, timens à iudice in eius necẽ conſpirãte occidi, miſit adoleſcẽtẽ qui indicaret Tribuno Iudæorũ conſiliũ perdendi, & occidendi eũ, vt legitur Act. Apoſtolorũ c. 23. & in Cã. Maximianus videlicet q. 3. alibi etiã metuẽs duci Hieroſolimã ob Phariſæos æmulos, Cæſarem appellauit Actuũ Apoſt. c. 25. ſi itaq; Paulus metuẽs Phariſæorũ iudiciũ, & cõſiliũ, miſit ad Tribunũ, vt defenderetur, Cęſarẽq; appellauit: cur nõ poterit clericus ad Principẽ recurrere, vt eũ defendat, ne indebitè grauetur, vbi à iudice Eccleſiaſtico opprimitur.

6 Quintò, vt inquit Couarr. pract. q. c. 35. n. 3 verſ. 5. iuſtitia huius praxis ex eo deduci videtur, quod cũ omnes fere Chriſtiani orbis Principes ſæculares hac vtantur, & tot annis fuerint vſi poteſtate cõſilio prudẽtiſsimorũ virorũ, qui iuſtitiæ

 zelo,

zelo, & Chriſtiana pietate ipſis perſuaſerint, credendum omninò eſt, hoc in maximã fieri reipublicæ vtilitatẽ, & commodum, & ad rectũ vtriuſquẽ ſpiritualis, & tẽporalis iuriſdictionis vſum, & compendiũ, quòd ſi quis cõtendat à principibus ſæcularibus hanc tollere poteſtatẽ ſtatim, non quidẽ ſero cõperiet experimẽto manifeſtiſsimo, quantũ calamitatis reipublicę inuexerit, & ita obſeruari per Chriſtia-
7 niſsimũ Regẽ Franciæ ſcribit Carol. de Graſſ. Reg. Frãciæ lib. 2. iur. 7. pag. 257. dicens, dictũ Regẽ habere ius in Eccleſia ſancta Dei, vt de abuſibus prælatorũ Eccleſiæ cognoſcat, quoties Eccleſiaſtica poteſtas notoriè abutitur ſua iuriſdictione, idem teſtatur Stephan. Aufrerius in Cle. 1. de Offi. ord. Reg.
8 2. Fallent. 30. Dominus noſter Rex Hiſpaniæ fere in omnibus ſuis Regnis hoc obſeruat, nam in Regnis Caſtellæ ſancitum eſt in l. 36. tit. 5 lib. 2. Recop. his verbis: *Por quanto aſsi por derecho, como por coſtumbre inmemorial, nos pertenece alçar las fuerças, que los juezes Eccleſiaſticos, y otras perſonas hazẽ en las cauſas de q̃ conocẽ, no otorgando las apelaciones q̃ dellos legitimamente ſon interpueſtas. Por ende mandamos a nueſtros Preſidentes y Oydores de las nueſtras Audiencias de Valladolid y Granada, q̃ quando alguno viniere ante ellos, quexãdoſe q̃ no ſe le otorgan la apelacion q̃ juſtamente interpone de algun juez Eccleſiaſtico, den nueſtras cartas en la forma acoſtũbrada en nueſtro Conſejo, para q̃ ſe otorgue la apelaciõ, y ſi el juez Eccleſiaſtico no la otorgare, manden traer à las dichas nueſtras Audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente, el qual traydo, ſin dilacion le vea, y ſi por el les conſtare, q̃ la apelacion eſtà legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, proueã que el tal juez la otorgue, porq̃ las partes puedan ſeguir ſu juſticia, ante quien y como deuan, y repongan lo q̃ deſpues della huuieren hecho, y ſi por el dicho proceſso pareciere la dicha apelacion ſer juſta y legitimamẽte interpueſta, remitã luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico cõ cõdenaciõ de coſtas, ſi les pareciere, para q̃ el proceda y haga juſticia.* Quã latè declarat, & benè exornat Ceuallos (multò poſt hæc ſcripta viſus) in tract. de cognitione per viã violẽtiæ glo. 1. & per totũ illum tractatũ, vbi exactiſsimè hãc materiã pertractauit, quæ frequẽtiſsima eſt in Regnis Caſtellæ in Regijs Senatibus, & idẽ obſeruari te-
9 ſtatur in Regno Nauarræ Azpilqueta in c. cũ cõtingat, de reſcript. in 1. remed. in verſ. pro hoc remedio, pag. 146. vbi ait, à multis annis in Caſtella, & in Nauarra à paucis annis id quotidianã teſtari obſeruantiã, & ibidẽ in verſ. 3. facit, in-
10 quit in Luſitania pro cõperto, & in dubitato haberi, non ſolũ eorũ Regem, & curiã illorũ ſupremã, ſed etiã alios inferiores iudices laicos cognoſcere poſſe de omni vi noua contra clericos, modo intra vnum annũ, & diẽ cõqueſtio de illa proponatur, iuxta ordinationẽ Regiã lib. 2. tit. 1. §. Et põdera, & idẽ teſtatur Rodr. de annuis redditibus, lib.

q. 17.

q.17.n.66.cũ ſeqq. vbi dicit, ita ſer-
uari in illo Senatu, quando agitur
de violẽtia, querela in eo propoſi-
tã dicentis, ſe legitimè appellaſſe
à iudicis Eccleſiaſtici ſententia in
caſibus à iure permiſsis iudicẽquè
ipſius appellationis deferre nolle,
11 & idẽ ſeruari in Senatu Galleco, vt
teſtatur Ioã Garcia de nobilitate,
12 gloſ.9. n. 51. in Regno Aragoniæ,
vt teſtatur Cenedo in Collectan. ad
decretũ, collectan. 5. n. 3. poſt Hie-
ron. Portoles quẽ allegat in Scho-
lis ad Mol. in §. firma n. 101. & ele-
gantiſsimè Regens Seſſe, omninò
videndus in ſuo tractatu inhibitio-
13 nũ c.8.§.3. in Cathalonia, idẽ obſer
uari teſtatur dõ Ludouicus Pegue-
ra deciſ.92. vbi benè confirmat. In
14 Regia Audientia Valẽtina pluries
vidi per Regios Auditores mãdari
iudicibus Eccleſiaſticis vim infe-
rentibus, vt comparerent in Ban-
cho Regio, hoc eſt in Regio conſi-
lio cum proceſſu actitato cõtra Ec-
cleſiaſticos recurrentes, & vim ſibi
inferri prætendentes, vt poſſet vi-
deri, an iuſta eſſet querela, & re-
curſus, & conſtando legitimè pro-
ceſsiſſe, eis relinquebatur cauſa, vt
li-berè ad vlteriora in ea procede-
rẽt: ſi verò cõſtabat de vi, & oppreſ
ſione, mandabatur eiſdẽ iudicibus,
vt deſiſterent à vi illata, vt puta ad-
mittendo appellationẽ ab eis legi-
timé interpoſitam in caſibus à iure
permiſsis, & abſoluendo ab eis ex-
communicatos ex quo noluerant
parere ſententijs ab eis prolatis, &
per appellationem ſuſpenſis, & in

15 Regno Neapolitano, idem ſeruari
teſtatur Matth. de Afflict. dec. 24.
16 & in Senatu Sabaudiæ Cacheran.
17 deciſ. Pedemont. 30. vbi latè hanc
opinionẽ cõfirmat, & iudex laicus
Regius cognoſcit de cauſa poſſeſ-
ſoria inter Eccleſiaſticos, eis mãdã
do ne perturbent exiſtentem in ſua
poſſeſsione, vt probat Theſaur. de-
ciſ. 82. vbi inquit cognoſcere, ſuper
poſſeſſorio beneficij inter Eccle-
ſiaſticos, & hoc iure vti cõtinuè Se-
natũ, & ita reſolutum fuiſſe de iure
fieri poſſe, ipſo Theſauro interue-
18 niente, cũ Reuerẽdiſsimo domino
Nuncio Apoſtolico, & ita iudicatũ
fuiſſe in Camera Imperiali teſta-
tur Myſing. ſingular. obſeruãt. Cẽ-
19 tur. 2. obſeruatio. 67. in princ. & hoc
diſpoſitum eſt in Valentiæ Regno
in foro vnico in rubr. *Que los fer-*
mants de dret, in extrauag. fororum,
fol. 87. pag. 2. his verbis: *Item, ſeñor,*
per quãt axi matex les dites perſones que
reſidixem en Roma, apres que han citat,
eſet citar les dites perſones Eccleſiaſti-
ques que tenen, è poſſehexen dignitats, è
beneficis en lo dit voſtre Regne de Va-
lencia de facto procuren de hauer la poſ-
ſeſsio de dites dignitats, e beneficis no obſ
tant la dita perſona haja fermat dedret
dauant lo oficial Real de V. M. de la di-
ta ciutat, e Regne, e com qual ſeuol fer-
mant dedret per los furs del dit Regne
de Valencia dega eſſer mantengut, è de-
fenſat en la poſſeſsio, fins entant ſia co-
negut de la cauſa principal ſuper proprie-
tate, y aquella ſia deciſa y determinada
ab ſententia paſſada en coſa jutjada, y à
V. M. y preheminencia Real, y à ſos

oficials en lloch de aquella ſes guarda
prouedir, e vedar noſia ſi ta força, e vio-
lencia ſobre la dita poſſeſsio, e ſobre aque
lla partes non veniant ad arma, per ço los
dits tres braços ſupliquen à V. M. *ſia*
merce de aquella ſtatuhir, e ordenar que
ſi per alguna perſona ſerà fermat dedret
per raho de la dita poſſeſsio que te de les
dites dignitats, e beneficis en poder de
V. M. *ò de los oficials Reals per V.* M.
e per los oficials Reals la poſſeſsio liſia
guardada emanar mantenir aquella do-
nant li letres de manu tenencia dedita
poſſeſsio no obſtāt qual ſeuol inhibitories
de jutges, citacions, ò altres prouiſions
Impetrades de Roma, ò alias per les dites
perſones, plauaſa Mag. q̃ lo firmant ſia
mātengut en la poſſeſsio finis, q̃ per lo jut-
20 *ge aqui pertanialiter ſia declarat.* Et idē
ſeruari in Parlamento Delphinali
teſtantur Guid. Pap. deciſ. 1.71. &
85. & Franc. March. q. 190. nu. 3. &
512. nu. 2. 1. p. vbi ſcribit curiā illā
21 ſic ſemper ſernaſſe, idē frequentiſ-
ſimè obſeruat curia Burdegal. vt
ait Boer. q. 69. nu. 23. & quod vni-
22 uerſa Gallia idem obſeruat dicunt
Rebuf. in Cōment. ad conſtitutio-
nes Regias tom. 3. tit. de cauſis be-
neficio. poſſeſſoris, art. 8. glo. 2. Gui-
ller. Bened. in c. Rainuntius de te-
ſtam. 1. p. in verbo, & vxorē nomi-
ne Adelaſiam nu. 39. Cū igitur ferè
omnes Principes Chriſtiani orbis
hac vtantur poteſtate tollēdi vim,
& oppreſsiones illatas ab Eccleſia-
ſticis, dicendū eſt id iuſtè fieri, cum
factū fuerit cū cōſilio doctiſsimo-
rū, & Catholicorū hominū valdè
Deū timentiū, & à Principibus qui
Eccleſiā ſummè tuentur, & inimi-
cis fidei reſiſtunt, ſummumquē Pō-
tificem ſummè venerantur.

23 Sextò, & conſuetudo recurrēdi
ad Regiū conſiliū per Eccleſiaſti-
cas perſonas, fuit approbata per Ro
tā Rom. teſte Achile de gratijs de-
ciſ. 36. de appellatio. vbi dictū fuit
attentaſſe illū noluerunt domini in
vna Eluen. coram D. Proſpero, qui
poſt inhibitionē á Rota iuit ad cō-
ſiliū Regiū pro manutētione poſ-
ſeſsionis ſuę, quam poterat propria
auctoritate defendere, quiá Vrba-
nius egit per plura quę ponit Pariſ.
conſ. vlt. vol. 4. & iterū idē fuit de-
ciſum in eadem Rota Rom. in Ta-
rraconenſi villa de Reus die 4. De-
cembris 1592. quæ eſt deciſio Se-
raphini 1003. p. 2. pag. 2. nā ibi re-
fert Seraphinus Oliuarius corā quo
fuit dicta cauſa tractatā, fuiſſe per
dominos dictæ Rotæ concluſum
poſſeſsionē captā per Archiepiſco-
pū Tarraconenſem, nō fuiſſe attē-
tatā, quia habebat facultatē illā ca-
piendi propria auctoritate ſibi cō-
ceſſam in breui cōfirmationis: vn-
dè licèt vrbanius agēdo fuerit adi-
tus iudex pro aſsiſtentia, nō tamen
hoc facit quin voluerit vti faculta-
te ſibi cōpetente, & n. 2. ſubiungit,
nō obſtare inhibitionem Rotalē,
cū data fuerit iuxta formā cōmiſ-
ſionis, quæ habebat clauſulam, ſine
præiudicio executionis literarum
Apoſtolicarū, & ibidem n. 3. ait, pro
ceſſum fuiſſe præſentatū Ioāni Sa-
bate r officiali Regio (hoc eſt don
Ioanni Sabatet, qui tūc erat Audi-
tor

tor Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, poſteà verò Regens Chācellariā in hoc S.S.R.C.Aragonum)ad quem vniuerſias habuerat recurſum,&illius vigore potuit procedere, & ſic Rota tacite approbauit recurſum emiſsū ad Regiū cōſiliū, & poſſeſſionē captā cū authoritate eiuſdem Regij conſilij,& dictus Regēs Seſſe de inhibitio c.8.§.3.nu.174.pag.
24 609.refert aliam deciſionem Rot. Rom.Salamātin.Canonicatus 24. Maij 1595.vbi fuit reſolutū, Antoniū de Soria manutenēdū. Nec obſtat,inquit,exceptio excōmunicationis propter recurſum ad cōſiliū Regiū.nā iſte recurſus hoc caſu ad defenſionem propriæ poſſeſsionis, & appellationis admiſsionē nō eſt improbatus, & ibi allegat dictas duas deciſiones Achil.36.de appel lat.& Terraconēſem viliç de Reus corā dicto Reuerēdo Decano,hoc eſt,dicto Seraphino,& idē Seſſe ibi
25 dem,nu.182.refert verba ſequētia, poſtea tamen (vt accepi) repetio meis tēporibus, variè fuiſſe determinatū in Romana Curia,nā ante annum 1592.cū quidā doctor Paulus Lezanus Archidiaconus de la camara,ciuitatis oſciç,appellaſſet à quodā iudice ad ſedē Apoſtolicā, & ne appellatione pendēte,aliquid fieret,obtinuiſſet inhibitionē a Curia iuſtitiæ Aragonū (quā nos iuris firmam dicimus) in anno 1587.quā poſteà præſentauit dicto iudici à quo 18. Nouēbris eiuſdē anni fuit propter hunc recurſum citatus criminaliter corā Auditore Cameræ in Curia Romana, dicebant enim eum excōmunicatum propter recurſum,cūque cōparuiſſet,fuerunt ibi contra eum latæ duæ ſententiæ criminales, vna ab Auditore Cameræ in prima inſtantia, alia à Vicario vrbis in ſecunda inſtantia, in quibus fuit condēnatus,ratione dicti recurſus,ad certā pœnā pecuniariam, & fuit declaratū incidiſſe in excōmunicationē propter recurſum,& obtentam firmā iudicis ſæcularis,cūque appellaſſet Lezanus, & fuiſſet cauſa cōmiſſa ad quendā Auditorē cameræ, ſeu ad eius locū tenentem Proſperū Farinaceum in tertia inſtantia, is reuocauit duas ſententias ſupradictas, & abſoluit Lezanum á pœna pecuniaria, declarando eum immunem eſſe eo crimine de quo accuſabatur, quæ ſentētia fuit lata vltima Iulij 1592. & tranſacta in rem iudicatam.
26 Septimò in terris Imperij aliorū quē Principū ſæcularium à ſententijs Epiſcoporū, ſeu eorū Vicariorū in cauſis tēporalibus appellatur ad Imperatorē,ſeu ad aliū Principē ſæcularē in cuius territorio fuit lata ſententia,iuxta titulū in auth. vt Clerici, apud proprios Epiſcopos primū cōueniri, & poſt hæc ſimiles conueni in rubro nigro,& ibi gloſ. in verbo cauſæ naturā,tex.expreſſus in auth. de ſanctiſ. Epiſc. §.ſi quis contra aliquē clericū,verſi. ſi tamē, cuius verba ſunt ſi tamē, & ſi Imperiali iuſsione, aut iudiciali præcepto Epiſcop' iudicat inter quaſcūq; perſonas,appellatio ad Imperiū,aut ad

eum qui tranſmiſit negotium refe-
ratur. Cache. deciſ. Pedem. 30. n. 6.
tradit Alber. in auth. ſtatuimus, C.
27 de Epiſ. & cle. n. 6. Inquiẽs, quod in
tẽporalibus ab Epiſcopo appellatur
ad Regẽ, & idem tenet Greg. Lop.
in l. 7. tit 9. p. 1. in gl. *Otros Prelados.*
Et facit, quod tenet Bal. in c. ſolitæ
de maiori, & obedien. in princ. vbi
ait, quòd ab Epiſcopo appellatur
ad Regem, in his, quæ Epiſcopus
tenet ſub Rege, & à ius directo do-
minio, & decretum in contrarium
eſſet quædam tyrannia, & receptũ
eſt, à iudice delegato ad delegantẽ
28 debere appellari, l. 1. ff. qui & à quo
appellatur, l. præc ipimus, C. appel-
lat. Franc. Marc. deciſ. 585. n. 9. in 2.
p. vbi refert notabilem doctrinam
Bald. in auth. ſi quis litigantiũ, n. 4.
C. de Epiſcop. aud. vbi ait, quòd iu
dices ſæculares poſſunt Epiſcopis
cauſas delegare, & non appellabi-
tur à ſententia Epiſcopi ad Papam,
quia iſta non eſt iuriſdictio Epiſco-
palis, ſed ſæcularis, vnde appellabi
29 tur ad delegantem. Cum igitur In-
quiſitores fidei habeant iuriſdictio
nem temporalem, circa Familiares
ſancti officij Inquiſitionis, conceſ-
ſam à Catholico Rege Ferdinãdo
anno 1488. & ſunt delegati Regiæ
Maieſtatis, vt inquit Paramus Reg
ni Siciliç Inquiſitor, in tract. de ori-
gine & progreſ. offic. ſanctæ Inqui-
ſitio. lib. 3. q. 2. num. 114. & 121. me-
ritò à grauaminibus illatis per di-
ctos Inquiſitores in cauſis iuriſdi-
ctionis temporalis, poteſt appellari
& recurri ad Regem, & ad eius
Regiam Audientiam.
Sed his non obſtantibus contra-
riũ fuit reſolutũ per DD. trium Au-
larum dictæ ſacræ Regiæ Audien-
tiæ, nam vt refert Iacobus Simãcas
in Cathol. inſtitut. tit. 36. de iudicib.
ſæcularib. n. 2. tom. 11. tractatu no-
30 uiſsimo, p. 2. fol. 166. in Caſtella iu-
re Regio prohibetur, ne quiſpiam
ſæculariũ iudicũ, quantacũque dig-
nitate, & poteſtate ſit prçditus, cog
noſcere vllo modo præſumat de
cauſis ciuilibus, aut criminalibus,
quarũ cognitio pertinet ad Inquiſi
tores, & iudices bonorũ publicato-
rũ, ne ſub prçtextu quidẽ ſubleuãdi
vi oppreſſos, quod alioqui ſalube-
rrimũ, & pretioſiſsimũ remediũ eſ
ſe ſolet ad propulſanda grauamina
iudicũ Eccleſiaſticorũ, ſi qui tamẽ
appellare voluerint in ſupraſcriptis
cauſis, adire debẽt Senatũ ſanctç Ge
neralis Inquiſitionis iuxta mãdatũ
Regiũ, datũ Burgis die 17. Martij,
anni 1508. Innouatũ anno 1553. re
fert, & ſequitur Salzedo in additio.
ad pract. criminalẽ Canonicã, Diaz
de Luco, c. 102. in 1. addit. in fi. pag.
359. verſ. Et licet, Rodr. de ann. red.
lib. 1. q. 17. nu. 75. & nouiſsimè re-
fert & ſequitur Cenedo in collect.
31 17. ad decretales, n. 4. pag. 128 ſub-
dens, ſibi videri in hoc caſu in Reg
no Aragonum iuris firmam conce
dendã non eſſe, & licèt mandatum
32 Regis Caſtellæ, vt eſt ſupradictũ,
quod à Rege Hiſpaniæ vti Caſtellç
Rege factum fuit, non liget Reg-
num Valentiæ, quod non ſubiacet
Coronæ Caſtellæ, ſed Aragonum:
tamen

tamen cum ratio quæ Catholicum Regem omniũ Regnorũ Hiſpaniæ dominum mouit, pariter militet in Regno Valentiæ, ac in Regnis Caſtellę, obſeruari debet in Regno Va-
33 lẽtię: nimirũ poſſe Familiares ſancti Officij Inquiſitionis appellare, & recurſum habere ad Illuſtriſ. Inquiſitorẽ Generalẽ, & ad ſupremũ cõſiliũ ſanctæ Generalis Inquiſitionis, quod reſidet in oppido Matriti, & cũ hoc facilè fieri poſſet, nõ eſt æquũ, vt Regia Audiẽtia in cauſis Familiariũ Inquiſitionis per viã recur-
34 ſus ſe intromitteret. Nãq; recurſus remediũ ſubſidiarium eſt, vt inquit Coſta in tract. de remedijs ſubſidiarijs, rem. 22. n. 4. verſ. Secũdò, vbi inter alia requiſita ponit, vt alio modo nõ poſsit de grauamine cõqueri, aut aliter nõ poſsit grauamẽ repara-
35 ri. Ex quibus facilè reſpõdetur omnibus in cõtrariũ deductis, nõ enim negatur, quẽlibet grauatũ, etiã per iudicẽ Eccleſiaſticum habere recurſum ad dominũ Regem, vbi cõmodè adiri nõ poteſt ſuperior iudicis grauãtis, vt fit quãdo delegati Apoſtolici volũt exequi ſuas ſententias, nõ obſtante appellatione ab eis legitimè interpoſita in caſibus à iure permiſsis, & hac de cauſa ſententiã excommunicationis proferũt, & volunt facere publicari excõmunicatos, ſuis ſententijs nõ parentes: cum enim non poſsit facilè adiri ſummus Põtifex Romæ reſidẽs, propter magnã loci diſtantiã, tunc in ſubſidiũ admittitur recurſus per Regiũ conſilium ad aufetendũ dictã, vel ſimilẽ oppreſsionẽ; ſecus tamen eſt in caſu noſtro, in quo facilè adiri poterat Inquiſitor Generalis, & cõſiliũ ſanctæ Generalis Inquiſitionis Matriti in Curia ſuæ Maieſtatis reſidens, vbi poterat appellatio, vel recurſus introduci, & obtinere inhibitionem, vel aliud remediũ, & vbi aderat via ordinaria, nõ erat admittendus recurſus ad Regiã Audiẽtiã.
36 Ex quibus dicta reſolutio ſumpta fuit magno cũ applauſu dicti Illuſtriſsimi & Excellentiſsimi domini Patriarchæ D. Ioannis de Ribera Proregis, qui erat ſapiẽtiſsimus & prudentiſsimus, & maximè exoptabat, ne eſſet diſſenſio vel diſcordia inter tribunal ſancti Officij & Regiã Audientiam, quæ orta fuiſſet, ſi dictus recurſus fuiſſet admiſſus, & dicta inhibitio Inquiſitoribus notificata, & ex iudicũ diſcordia maxima incõmoda oriuntur, vt probat Simancas, vbi ſupra, tit. 34. n. 19. & licet dictus dominus Prorex maxima cum conſtantia & fortitudine, dixit Regio conſilio, quod ſi hæc erat præeminẽtia Regię iuriſdictionis, & de Regalibus ſuæ Maieſtatis conſtãter eam defenderet, gauiſus tamẽ fuit, quod obſeruata lege iuſtitiæ, ſupradicta reſolutio ſumeretur, licet & in hoc caſu nulla fuit facta prouiſio in ſcriptis, ſed dictum fuit dicto Familiari ſancti Officij Regiam Audientiã nolle ſe intromittere de hoc recurſu, ſed quòd adiret conſilium ſanctæ Generalis Inquiſitionis, & hoc factum fuit in æſtate, Anni 1603.

DE-

DECISIO III.

DECIMÆ IN REGNO Valentiæ, ex priuilegio Apoſtolico Regi cōceſſæ effectę fuerunt profanæ, & de earū cauſis iudices Regij cognoſcunt etiam in petitorio.

1 *CAſus, ſiue facti ſpecies proponitur.*

2 *Laycus de cauſa Eccleſiaſtica, maximè de ſpirituali, cognoſcerē nō poteſt.*

3 *Decimarum cauſa ſpiritualis eſt.*

4 *Decimarum cauſa ad iudicem pertinet Eccleſiaſticum.*

5 *Decimæ ſunt de iure diuino.*

6 *Concilium Lateranenſe, de quo in cap. prohibemus de decimis, fuit celebratum ab Alexandro* III. *anno* 1179. *ante quam Regnum Valentiæ fuiſſet expugnatum.*

7 I*udex Eccleſiaſticus ſaltem cumulatiuè cum laico de cauſis decimarum cognoſcit excommunicando laicos.*

8 *Ad id allegantur actus Curiæ, ſiue leges Regni Valentiæ.*

9 *Decimæ fuerunt datæ Epiſcopo, & Eccleſiæ Dertucenſi, ante Regni Valentiæ expugnationem à Rege expugnatore, & ſic cum dicta donatione videtur translata iuriſdictio in dictum Epiſcopum.*

10 *Decimæ & primitiæ terrarum, quas iure belli à Sarracenis acquirerēt, fuerunt conceſſæ per Vrbanum* II. *Papam Petro primo Aragonum Regi & ſucceſſoribus, anno* I*ncarnationis Dominicæ* 1095.

11 I*uxta dictum priuilegium ſæpius fuit in Rota Romana iudicatum, & multæ deciſiones ad id allegantur.*

12 I*n decimis priuilegio Apoſtolico Regibus conceſsis, iudex competens eſt ſæcularis, & non Eccleſiaſticus.*

13 *Licet ius decimandi non poſsit laicis concedi, tamen fructus decimarum bene poſſunt cadere in laicū.*

14 *Et hoc ius non eſt ſpirituale, ſed temporale.*

15 *Rex dominium & iuriſdictionem in Regno illud expugnando acquiſiuit, & ſuper iuriſdictione fundatam habet intentionem.*

16 *Et ſic acquiſiuit iuriſdictionem in fructibus decimarum, quorum erat dominus ex priuilegio Apoſtolico.*

17 *Decimæ laicis iuſtè competunt, quādo Eccleſia loco decimarū aliud percepiſſet à laicis.*

18 *Rex* I*acobus iuriſdictionem ſibi reſeruauit ſuper terris ſui Regni, & fructibus eorum in donationibus factis Eccleſiæ.*

19 *Licet laici poſsint ab Eccleſiaſtico iudice circa decimas excommunicari, hoc tamen procedit quando Eccleſiaſtici habent proprio iure decimas, ſecus quando habent à Rege.*

20 *Ad id allegatur deciſio Rotæ Seraphini.*

21 *Decimæ de iure communi ſpectant ad Rectores Eccleſiarum parochialium.*

22 *Reges licitè percipiunt tertiam decimarum de his quæ à Mauris recuperarunt, vt fuit dictum in* Rota *Romana, & ad id deciſiones allegantur.*

23 *Decimæ, priuilegio Apoſtolico ad exaltationem fidei, Regibus con-*

conceſſæ, ſunt temporales.

24 Decimæ non ſunt de iure diuino, ſed humano; iuxta opinionem multorum.

25 Vera reſolutio in hac quæſtione per Couarru. traditur, quòd ſunt de iure diuino quoad alimenta ſpiritualia miniſtrãtium, & de iure poſitiuo quo ad quotam.

26 Præuentioni non eſt locus in cauſa decimarum in Regno Valentiæ, ſed iudex laicus tantùm eſt competens.

27 Reſpondetur actibus Curiæ, de quibus in rubric. de decimis in foris Valentiæ.

28 Rex tanquam ſucceſſor iure primogenituræ in Regno non tenetur ſtare conceſioni iuriſdictionis factæ per Reges prædeceſſores.

29 Donatio decimarum, licèt ante expugnationem Regni Valentiæ fuit facta per Regem Epiſcopo, & Eccleſiæ Dertucenſi, tamen iuriſdictio remanſit ſemper penes Regem, & eius ſucceſſores in Regno; & numer. 32.

30 Iuriſdictio Regi competens in cauſis decimarum etiam inter Eccleſiaſticos in Regno eſt de regalibus.

31 Regalia per generalem verborũ conceptionem non intelliguntur tranſlata.

32 Iudices Regis in Epiſcopatu Dertucenſi de cauſa decimarum Regni Valentiæ, etiam in petitorio cognouerunt.

33 Sententia Regij Cancellarij lata in hac cauſa allegatur.

1 IN cauſa contentionis vertenti coram Regio Cancellario inter Fiſcũ Regiæ iuriſdictionis ex vnã, & Fiſcum iuriſdictionis Eccleſiaſticæ parte ex altera; ſuper eo, quod á Curia Vicarij Generalis Dertucenſis fuit expeditum monitorium ad inſtantiã Archidiaconi maioris mandãdo vicinis vallis de Vxo, vt ſoluerent decimas non in pecunia, vt cõſueuerant, ſed in fructibus ſub pœna excommunicationis, & ita dubium erat, an cauſa decimarum intentata coram dicto officiali, & Vicario Generali Epiſcopi Dertucenſis per Archidiaconum maiorem Eccleſię Cathedralis Dertucenſis contra laicos vicinos vallis de Vxo, vaſſallos Ducis Cardonæ, deberet corã eo tractari: an verò coram iudicibus Regijs Regni Valentiæ? In quo articulo arbitri per vtramquè iuriſdictionẽ nominati, fuerunt diſcordes, habito cõcilio cum Doctoribus Regiæ Audientiæ noſtræ Aulæ; qui in eius deciſione interfuimus. Conſiderabantur autem ſequentia in fauorem Eccleſiaſticæ iuriſdictionis.

2 Primò, nam iudex laicus de cauſa Eccleſiaſtica, maximè de ſpirituali cognoſcere non poteſt; ſed cauſa decimarum Eccleſiaſtica & ſpiritualis eſt; ergo de ea iudex laicus non poteſt cognoſcere. Maior illa propoſitio probatur in cap. 2. de iudic. ibi: Decernimus, vt laici Eccleſiaſtica tractare negotia nõ præſumant, ſed Epiſcopi, Abbates, Archiepiſcopi, & alij Eccleſiarum

rum Prælati de negotijs Eccleſiaſticis, maximé de illis quæ ſpiritualia eſſe noſcuntur laicorum iudicio non diſponant. cap. tuam, de ordine cognit. ibi: Tuam nō credimus latere prudentiam cauſam nataliū Reginæ Cipri ad examen noſtrū, vt pote, quæ ad forum Eccleſiaſticum pertinēt, eſſe delatam. Minor
3 illa propoſitio, ſiue aſsūptio, quod decimarū cauſa ſpiritualis ſit, probatur in c. 2. ext. de iuram. calum. ibi: Sanè Romana Eccleſia in his caſibus, in quibus de Eccleſijs, decimis, & rebus ſpiritualibus tātùm agitur, & ibi gloſ. in verbo rebus, dicit, dictas cauſas ſpirituales eſſe, & idem not. Abbas num. 2. & alij DD. cap. fin. extra de rerū permutatione, ibi: Cum ſuper cauſa quæ inter ipſos ex vna, & Præpoſitum Albanenſem ex altera, ſuper quibuſdam decimationibus vertebatur, & ibi: Cum permutatio de ſpiritualibus ad tēporalia improbetur, cap. tua nobis 26. extra de decimis, ibi: Verùm ſi ad Deum (à quo cuncta bona procedunt) aſſertores huiuſmodi debitum reſpectū haberēt, ius Eccleſiaſticum diminuere non contenderent, nec decimas (quæ tributa ſunt egētium animarum) præſumerent detinere. Cum enim Deus, cuius eſt terra, & plenitudo eius orbis terrarū, & vniuerſi qui habitant in eo, deterioris cōditionis eſſe nō debeat, quam dominus tēporalis, cuius ſtatutū de terris quas exhibet alijs excolendas, quidē deductis ſumptibus, aut ſemine ſeparato neceſſario cū integritate perſoluitur, nimis profectò videtur iniquum, ſi decimæ, quas Deus in ſignum vniuerſalis dominij ſibi reddi pręcipit, ſuas eſſe decimas, & primitias, aſſeuerās occaſione pręmiſſa, vel excogitata magis fraude diminui valeant: cum Deo debita ſit ſolutio decimarum in tantùm, vt ad eas clericus exhibendas, quibus eas ipſe pro ſuo cultu conceſsit, laici ſi moniti reddere noluerint Eccleſiaſtica ſunt diſtri-
4 ctione cogendi. Et ita hæc decimarum cauſa ad iudicem pertinet Eccleſiaſticum, d. cap. fin. de rerum permutatione, Clement. diſpēdioſam, §. ſtatuimus, de iudi. ibi: *Statuimus, vt in cauſis ſuper electionibus, poſtulationibus, vel prouiſionibus, aut ſuper dignitatibus perſonalibus, officijs, canonicatibus, vel præbendis, ſeu quibuſuis beneficijs Eccleſiaſticis, aut ſuper decimis, ad quarum etiam præſtationem poſſunt, qui tenentur ad eas præmoniti cenſura Eccleſiaſtica, coerceri, &c.* cap. tua nobis, §. fin. de decimis, cap. poſtulaſti, de homicid. & idē ſi ex aliqua cauſa, quis prætendat ius decimandi ſibi competere. Hæc enim quæſtio tanquā iuris ad Eccleſiaſticū pertinebit, cap. cauſam, de præſcriptionibus, cap. ex tenore, iuncta gloſ. verb. Eccleſiaſticū, de foro cōpet. gloſ. in ſumma. 11. q. 1. gloſ. in cap. placuit 2. verbo decimationum 16. quæſt. 3. & vt inquit Rebuff. in tract. de decimis, quæſt. 10. numer. 2. tom. 15. tractatuum nouiſ. part. 2. fol. 133. extat integra decre-

decretalis, quæ incipit ſententias vero, in tit. de decimis, ſic dicens: *Sententias verò ſuper decimis à conſulibus datas, præſertim cum ſanctorum Patrum inſtitutionibus obuient, irritas eſſe decernas*, & decretalis illa directa eſt, Brixien. Epiſcopo, & quando agitur de iure decimandi, quia cauſa ſpiritualis eſt cognoſcere Eccleſiam, tenent Calde. conſ. 15. an iudex, rubr. de iudic. & foro competent. Cuman. cõſ. 38. quia cauſa, in princip. Fulgoſ. conſil. 166. col. 2. cap. ea quæ fiunt, de regul. iur. in 6. Feder. de Sen. conſ. 245. incipienti domino Andreæ Felin. in cap. cauſam, nu. 15. de præſcription. Dec. in c. 2. nu. 188. de iudic. Thom. Zerol. in praxi Epiſcopali, verbo decimę, verſ. ad ſextum, Marcheſ. in tract. de commiſsion. & reſcript. cap. 4. num. 30. 2. part. Ambroſ. de Vignat. in cap. ſalubriter, num. 125. de vſur. vbi dicit communem, & nouiſsimè Alexand. Moneta in tract. de decimis, cap. 8. num. 1. & 2. Barboſ. in l. Titia 35. nu. 39. & 40 ff. ſolut. matrim. & ita fuit iudicatum in Camera Imperiali, vt teſtatur Gail. obſeruat. 38. lib. 1. & in Senatu Pariſ. vt teſtatur Papon. lib. 1. tit. 12. arreſto 8. & quia decimarum cauſa ſpiritualis eſt, de ea cognoſcit iudex ſpiritualis etiã inter laicos, Gomes Leo. deciſ. 49.

5 Secundò, Nam decimæ ſunt de iure diuino, Gen. cap. 14. num. 20. ibi: *Et dedit ei decimas*. Exod. cap. 22. num. 29. ibi: *Decimas tuas, & primitias tuas non tardabis reddere*. Deuter. cap. 12. num. 6. ibi: *Offeretis in loco illo holocauſta, & victimas veſtras, decimas, & primitias*. Et Leuitici cap. 27. num. 30. ibi: *Omnes decimæ terræ, ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborum, Domini ſunt, & illi ſacrificantur*, cap. parrochianos 14. extra de decim. ibi: *Cum decimæ non ab homine, ſed ab ipſo domino ſint inſtitutæ*, c. in aliquibus 32. §. fi. extra eodem, ibi: *Illæ quippè decimæ neceſſariò ſoluendæ ſunt, quæ debentur ex lege diuina*, vbi gloſ. fin. notat, decimas deberi de iure diuino. Diuus Thomas, & Hugo de ſancto Victore, in 4. ſententiarũ, diſtinct. 1. art. 2. gloſ. Archidiac. & Anchar. in cap. 1. de decim. in 6. Innocent. in cap. fi. de parrochijs. Et tandem hæc eſt communis opinio, vt teſtatur Francus in dict. c. 1. de decim. Menchac. (plures referens) lib. 2. controuerſiar. illuſtrium, cap. 81. nu. 1. Veracruz in ſpeculo cõiugio. 2. par. art. 21. pa. 433. Gigas conſ. 119. nu. 2. Nauar. in manuali, c. 21. num. 28. & nouiſsimè vltra omnes hanc opinionem pluribus fundamentis, ſequitur & confirmat cõtra Couarru. Anaſtaſius Germon. lib. 3. de ſacrorum temp. immunitat. cap. 19. à nu. 11. vbi refert plures ſacræ paginæ authoritates, & conſilia Rotomagenſe, & Muguntenſe, & Concilium Tridentinum, Seſ. 25. cap. 12. de reformat. ibi: *Non ſunt ferendi qui varijs artibus decimas Eccleſijs obuiantes ſubtrahere moliuntur, aut qui ab alijs ſoluendas, temerè occupant, & in rem ſuam vertunt, cum decimarum ſolutio debita ſit Deo, qui*

eas

eas darè noluerint, aut dantes impediunt rês alienas inuadunt. Et inferius ibi: *Qui verò eas aut ſubtrahunt, aut impediunt excommunicentur.* Et latè proſequitur hanc quęſtionem Caſtro, lib. 5. aduerſus hæreſes in verbo, decimæ, & Camil. Borrel. in Reg. Arag. §.2. gloſ.1. nu. 314. Sebaſtianus de Medicis in ſumma omni. hæreſum, 1. par. verb. decimæ, nu. 41. Belluga in ſpeculo Princip. in. rub. 13. §. tractemus, ex nu. 3. Paul. Tuſc. de viſitatione, lib. 2. cap. 21. nu. 40. Didacus Perez in l. 1. tit. 5. lib. 1. ordin. pag. 117. & laici non ſunt capaces decimarum, cap. fin. verſ. Quod autem 16. quæſt. 1. ibi: *Quod autem beatitudo tua quæſiuit, vtrùm vſus decimarum, & obligationum ſæcularibus prouenire poſsit, nouit veſtra ſanctitas omninò non licere*, &

6 in Conc. Lateranenſ. pœna priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ laicis decimas detinentibus impoſita eſt, cap. prohibemus 19. de decimis, ibi: *Prohibemus ne laici decimas cum animarum ſuarum periculo detinẽtes in alios laicos poſsint aliquo modo transferre: ſi quis verò receperit, & Eccleſiæ non reddiderit Chriſtiana ſepultura priuetur:* quod Lateranẽſe Cõcilium fuit celebratum ſub Alexãd. III. anno 1179. vt poſt hiſtoricos cõmemorat Ioan. Andr. Collecta. Anton. & Card. in cap. cum Apoſtolica, de his quæ fiunt à Prælat. Capella Toloſa. deciſ. 439. in fin. Guido Papæ, quæſt. 288. Balbus in tract. de præſcriptionib. 1. par. 5. p. princip. q. 7. num. 21. tom. 17. tract. fol. 88. part. 2. Et poſt ſupradictos quos allegat, probat Couarr. lib. 1. variar. cap. 17. nu. 5. Moneta de decimis, cap. 5 nu. 67. Menoc. de præſumption. lib. 6. præſumpt. 86. nu. 3. licèt Illeſcas in hiſtoria Pontificali, in vita Alexand. III. Pontific. 176. fol. 220. colu. 4. teſtetur fuiſſe celebratum anno 1180. & Caputaquen. deciſ. 271. nu. 2. affirmat ex Balbo, vbi ſuprà, fuiſſe celebratum anno 1189. ſed vtcunquè ſit, dictum priuilegium Vrbani II. fuit Regibus Aragonum conceſſum, antequam Regnum Valētiæ fuiſſet à Barbaris bello captum, quod fuit expugnatum anno 1238. & per conſequens Rex Iacobus primus, quia laicus non potuit acquirere dominium dictarum decimarum.

7 Tertiò, licèt iudex ſæcularis de decimis cognoſcere poſſet, nihilominus tamen iudex etiam Eccleſiaſticus de eis iudicare poteſt: nam vt ait Federic. de Sen. in dict. conſ. 245. in fin. & ibi Lapus Eccleſia contra laicos ſuper decimis habet duos iudices, Tuſch. in verbo, decima, concluſ. 73. nu. 2. dicens, quòd indiſtinctè procedat iudex, qui prę uenit, refert Belluga de decim. in §. reſtat, nu. 3. & 4. ſubiungens hæc verba: *Et pro hoc facit dict. cap. poſtulaſti, de homi. maximè cum ſubtractio decimæ, & aliarum rerum ſpiritualium, poſſit dici ſacrilegium ad hoc de peculio clericorum, cap. inquirendum 12. q. 2. c. 3. cum ſimilibus. Et ſi ſic eſt habeò intẽtum, vt in cap. cum ſit generale, de foro compet.*

compet. ſecundùm eum, vel poſſet dici de iure, & eſt noua opinio, quod ſiuè agatur in facto, ſiuè in materia decimarum, & aliarum exactione, ſiuè iuris, ſiue facti ad fructuum perceptionem cōtra laicum, ſi agatur coram Eccleſiaſtico, per cenſuram, illam poteſt fulminare, & ſic loquuntur iura de decimis ex parte, & cap. tua, in Clemen. diſpendioſam, de iud. ſi verò loquamur de executione facti, ſiue bonorum, ſiue perſonæ, tunc eſt iudex laicus competens, & non alius. Et ſic loquitur cap. poſtulaſti, de homicid. & ſic quilibet eſt iudex; tamen quilibet exequitur per ſuam iuriſdictionem. Et ad hoc allego tibi dicta Innocēt. in cap. ſignificaſti, de officio delegat. dicentis, quod executionem facti in bonis laicorum, non facit iudex Eccleſiaſticus, etiam de cauſis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, minùs de perſona, vt in dict. cap. poſtulaſti; de homicid. & hoc eſt de iure. Hactenus Belluga. Et ita iudex Eccleſiaſticus poteſt laicos debitores decimarum excommunicare, Clemen. diſpendioſam, de iudi. ibi: *Super decimis ad quarum etiam præſtationem poſſunt, qui tenentur ad eas præmoniti cenſura Eccleſiaſtica coerceri:* & ibi gloſ. in verbo, tenētur. Ait, quilibet autem laicus tenetur qui ſe
8 non oſtendit immunem: & hoc videtur innuere actus Curiæ brachij Eccleſiaſtici (qui quod attinet ad Eccleſiaſticos, habent vim legis in noſtro Regno) in quibus diſponitur à Rege eſſe nominandum miniſtrum executorem, ſiuè portarium qui exequatur ſententias iudicum Eccleſiaſticorum, vt in capit. 4. & 13. rubr. de decim. in foris Valentiæ, fol. 131. & vt ibi dicitur exequutio quæ fit per miniſtrum, ſiuè portarium rerum iudicatarum per Eccleſiaſticum iudicem, non poteſt impediri per firmas iuris, neque euocari; & alibi ſæpè, ſed in occurrenti caſu per iudicem Eccleſiaſticum, nimirum per Vicarium Generalem Epiſcopi Dertuſenſis fuit præuenta iuriſdictio, cum monitorio per eum expedito, cum comminatione pœnæ excommunicationis, & ſic ſpiritualem iuriſdictionem exercendo; ergo ad eum ſpectat cognitio huius cauſæ.
9 Quartò, nam sereniſsimus Iacobus Primus Rex Aragonū, annó 1225. & ſic ante expugnationem noſtri Valentiæ Regni, dictas decimas conceſsit Epiſcopo, & Eccleſiæ Cathedrali Dertucēſi, vt conſtitit cum inſtrumento exhibito in proceſſu huius cauſæ, pro parte Fiſci Eccleſiaſticæ iuriſdictionis; quemadmodum igitur Rex prætendit ex donatione decimarum ſibi facta à ſummo Pontifice, ei competere iuriſdictionem, ita etiam ex donatione per dictum Regem Epiſcopo Dertucenſi facta competit iuriſdictio præfato Epiſcopo; nam quod quiſquè iuris in alium ſtatuerit, ipſe eodem iure vti debet, l. 1. ff. quod quiſquè iuris, maximè quia dicta donatio facta fuit antequam idem Rex Iacobus conderet legem Regni, ſiue

ſiue forum, *Silech, ò clergue*, 6. de iuriſdict.in no. diſponentem, etiam Eccleſiaſticos teneri ſubire iudiciũ coram officialibus Regijs ſuper terris, vel earum fructibus, vel ſuper alijs bonis, quæ à Rege proceſſerunt: vnde quãuis reſpectu aliarũ decimarum, quæ fuerunt donatæ per eundem Regem, tunc Epiſcopo, & Eccleſiæ Valentinæ poſsit procedere fiſci Regij intentio circa iuriſdictionem tamen reſpectu decimarum vallis de Vxo, ſitæ in Diœceſi Dertucẽſi, in qua decimæ ſpectant ad Archidiaconum maiorem Eccleſiæ Cathedralis Dertucenſis, iuriſdictio in hac materia erit Epiſcopi, ſiue eius Vicarij generalis.

10 Sed pro parte Regiæ iuriſdictionis faciunt ſequẽtia. Primò, nã multò antea expugnationem noſtri Valentiæ Regni, Vrbanus Secundus Pontifex maximus, pro exaltatione ſanctæ fidei Catholicæ, vt euelleretur Mahometana ſecta, & induceretur ſancta Religio Chriſtiana, conceſsit Regibus Aragonum, & ſuis ſucceſſoribus decimas, & primitias terrarum, quas iure belli à Mauris, ſiue Sarracenis adquirerẽt, dummodo miniſtris Eccleſiæ neceſſaria ſubminiſtrarẽt, vt teſtãtur conciuis meus Belluga de decim. rubr.13.in verſ.Reſtat, nu.14. Hieronymus Zurita, lib.2. cap.50: Miedes in hiſtoria Regis Iacobi Primi, lib.1.cap.9. Valdeſius de dignitat. Regum Hiſpan.cap.20 à num.25. Pet. Greg. lib. 17. ſyntagma. iur. vniuer.cap.7.n.22.tom.1.pag.224. Bobadilla in Polit.lib.2.cap.18.nu.146. Valençuela in defenſione monitorij contra Venetos, 3. part.nu.702.pag.109. Michael.Ferrer.in 3. p.obſeruantiarum Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, cap.278.in §. priuilegium, vbi aliqua verba dicti priuilegij recenſentur, & integer illius tenor eſt inſertus in Chronica generali Hiſpaniæ, Doctoris Petri Antonij Beuter, lib.2.cap.9.pagin. 44. cum ſequenti, vbi in §. quoniam igitur, ad medium, leguntur hæc verba: *Sãcimus, vt Eccleſias quas in Sarracenorum terris iure belli acquiſierint, vel in proprijs hæreditatibus fundauerint ſibi ſuiſquè hæreditatibus, cum primitijs, & decimis propriarum dumtaxat hæreditatum, dummodò cum neceſſariorum adminiſtratione diuina, in eis miniſteria rite à conuenientibus perſonis celebrari faciant eis liceat retinere, vel quarumlibet capellarum, vel monaſteriorum ditioni ſubdere. Tu autem ſereniſsime Rex tuiquè poſteri, & ſuperni patris, & eius quæ tanquam ſpecialibus filijs tantæ prærogatiuæ dona vobis confert, ſemper memores matris, tales fieri laborate, vt ipſis in nullo abutentes, ſed iam memorati Regis Sancij per omnia conuerſationem ſequentes, poſt momentanei Regni gubernacula, fæliciter ad Regis Regum perpetuo congregati, peruenireque mereamini conſortium. Hanc ergo noſtram conſtitutionem perpetua cupientes ſtabilitate teneri omnibus notum eſſe volumus, quòd quiſquis contra eam temere venire voluerit, totius Chriſtianitatis expulſus*

*expulſus conſortio; anathematis iudicio ſubiacebit. Qui autem pia illa veneratione ſeruauerit, & Apoſtolicæ benedictionis gratiam, & æternæ retributionis conſequatur abundantiam, Amen. Datum Romæ 16. Kalendas Maij, per manus Ioannis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis, & præſignatoris domini Vrbani Papæ ſecundi, Anno Domini*cæ *Incarnationis* 1095. *Indictione tertia, Anno Pontificatus eiuſdem Domini*

11 *octauo.* Et iuxta dictum priuilegiũ fuit declaratum in Rot. Roman. in fauorem Archiepiſcopi, & Capituli Eccleſiæ Valentinæ, contra Monaſteria Mendicantium, in cauſa decimarum Valentina, coram Pamphilo die 9. Iunij. 1597. Et iterum in alia cauſa, coram eodem Pamphilo die 2. Iunij. 1599. in cauſa decimarum Gandiæ, in quibus fuit dictum priuilegio Apoſtolico, decimas ad Regem perueniſſe, & à Rege ad Archiepiſcopum, & Capitulum. Et ex priuilegio Apoſtolico, tam ante, quàm poſt Lateranenſe Concilium laici fuerunt, & ſunt capaces decimarum, & ita fuit deciſum in Rota Romana, in vna Hiſpalenſi decimarum, vt teſtatur Æmil. Veral. Capu. deciſ. 241. nu. 3. 1. part. & hoc Papam facere poſſe pluribus Iuribus, & Doctoribus relatis, bene probat Monota in tract. de decimis, cap. 5. num. 83. pag. 67. Et ita pro conſtanti habuit dicta Rota, vt conſtat ex deciſ. Putei 332. lib. 3. & Seraphini deciſio. 1295. numer. 7. lib. 2. pagin. 202. quæ deciſ. facta fuit in cauſa decimarum Valentina, & in deciſ. 665. in 3. p. nouiſsimarum, fol. 187. & in deciſ. 4. cẽturia 7. in recollectis per Farinaciũ nouiter nouiſsimis; quæ deciſio fuit facta in cauſa decimarum de Gandia, noſtri Valentiæ Regni; & ibi dicitur, quòd in profanis qualis ad hunc effectum reputatur materia decimarum, &c. Et vt inquit Azpilcueta in Apologia de redditibus Eccleſ. quæſt. 1. monito, 64. decimę ante Cõcilium 12
Lateranenſe ex iuſta cauſa conceſſæ fuerunt Principibus à Sede Apoſtolica: & quòd Archidiaconus cum communi non negat, immò confitetur, poſſe Eccleſiam iuſta de cauſa concedere bona Eccleſiaſtica laicis ad tempus, & in perpetuum etiam taliter, vt fiant profana. Ita, vt eorum redditibus, tanquam aliorum profanorum libere vti poſsint, vt dictum eſt per eundem Mon. 54. & 58. Tum quia Archidiac. & communis loquitur, de redditibus bonorum Eccleſiaſticorum, pro tempore quo manẽt Eccleſiaſtica, non autem pro tempore quo iuſta de cauſa, & cum ſolemnitate debita deſierunt eſſe ſacra, & Eccleſiaſtica: qualia eſſe deſinunt per alienationem factam in perſonas profanas, ad hoc, vt eis pro libito, perinde ac patrimonialibus, vtantur per notat. in ſumma, & in cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2. & in cap. nulli, de reb. Eccleſ. nõ alien. Hactenus Azpilquet. Rebuf. etiam in tractatu de decim. q. 13. num. 110. tom. 15.

tract.par.2. fol.139.multis iuribus relatis bene probat, poſſe Papam Principi ſæculari dare decimas, etiam in perpetuum, ex maxima cauſa, vt fecit Regi Franciæ, vt poſſet homines ad fidei vnitatem conuertere, facit Can.Adrianus 22.63. diſtinct.& ibi gloſ.verbo, Per ſingulas.in fine, ait, Quod Reges Hiſpaniæ Regnum ab hoſtium faucibus eruerunt.

12 Et quando decimæ Regibus, & Principibus Chriſtianis priuilegio Apoſtolico ſunt conceſſę, iudex cõpetens eſt ſæcularis, non vero Eccleſiaſticus, ita Couar.pract.quæſt. cap.35. nu.2. verſ. Tertio quoties, vbi dicit, eis competere iuriſdictionem priuatiuè, & ſic ſemel ex literis Regijs vidiſſe decimarum cauſam tractari inter Eccleſiaſticos in Granatenſi prætorio, ex eo, quod Reges Catholici Ferdinandus & Eliſabeth decimas dicti Regni Granatenſis obtinuerunt à Pontifice maximo, cum onere dotãdi Eccleſias, conciuis meus Belluga in ſpeculo Princip. rubr. 13. de decimis, in verſ.Reſtat, á num. 5. vſque ad fin. Aufrerius in addit. ad deciſ. 109. Capellæ Toloſanæ, vbi dicit Epiſcopum Albienſem litigaſſe cũ ſubditis ſuis, ſuper decimis, in Parlamento, Imber. Rupell. inſtitution. forenſ. lib.1. cap.25. fol.107. Caſtellus in l.6.Tauri, verbo, *De qualquier calidad*, verſ.Et quod dixi, & in l. 13.Tau.verb. *Veinte y quatro horas*, verſ. Ex quibus infertur. Bernard Greuen. in cõcluſionibus practicabilib.Cameræ Imperialis, cõcluſ.38.nu.5.vbi allegat, ita in terminis tenentes Menoch. conſil. 757.num.16.& Anton.Queta, cõſ. 99.num.5.verſ.Quando, vbi teſtatur, quod Epiſcopus Tridentinus iudicat de feudo decimarum, non tanquam Epiſcopus ſe, tanquam Princeps, & dominus temporalis. Et eleganter poſt alios reſoluit Petrus Rebuf. in tract. de decimis, quæſt.10.nu.39.tom.15. tract. p.2. fol. 134. vbi inquit, quod in Gallia 13 ex priuilegio conceſſo Philippo Regi Franciç (vt quidã aiunt, quod Philippinam vocant) iudices laici de decimis feudalibus cognoſcut, & ſi laici inquietantur coram iudicibus Eccleſiaſticis ſuper huiuſmodi decimis ſic infeudatis ante conſilium Lateranenſe ſolent impetrare literas à Rege, ad inhibendum iudicibus Eccleſiaſticis, ne de his cognoſcant, cauſaſque ad iudices ſęculares remittant, quibus per Regem mandatur, vt faciant laicos vti & gaudere priuilegio dicto, & iure tenendi, portandi, colligendi, & poſsidendi huiuſmodi decimas in vim prædicti priuilegij, de quo (vt ibi inquit Rebuf.) Benedict.meminit in repet. cap.Rainuntius, in verb.Si abſque liberis 2.de ſubſtit. fideicom. nu. 45. & Caſan. in conſuet.Burg.rub. *Des iuſtices*, §. 6. nu. 350.Ioã.Gar.in trac. de expen.c.9. n.98.to.17.tract.fol.289. qui teſtatur ſæpiùs vidiſſe in Senatu Galleco ſuſtineri vẽditiones, permutationes, locationes, harũ decimarũ, &

& quod quotidie deducuntur in iu-diciun[illegible] familię herciſcundæ, & re-[illegible]hun[illegible]r iure retractus ſicuti reli-qu[illegible] & vidiſſ[illegible]tas plures ſen-te[illegible] nobis S[illegible]atoribus, no-ua res ſ[illegible] viſa f[illegible]i, & iuxta opi-nion[illegible]oto, lib. 10. q. 4. art. 3. ad finē, inquit, quod ex hac ratione, ſcilicet, quod hæc benefi-cia ſint patrimonialia inſtar bono-rum ſæcularium, quod tales deci-mæ conceſſæ laicis, nō poſſunt col-lectari per Epiſcopum eo caſu, quo neceſſarium ſit collectari decimas pro Eccleſiæ neceſsitate, ſiue vt re-paretur, ſi[illegible] ob aliam rem ſimilē, vnde ai[illegible] manus Epiſcopi nō extendun[illegible] ad has decimas laico-rum [illegible]ue igitur iuſſerit Epiſ-copus fieri ex decimis, minimè de-ducuntur ex iſtis decimis laicorū; quia ſunt inſtar patrimonij, reſpe-ctu cuius Epiſcopo nulla poteſtas eſt, & ita iam ſemel contra Epiſco-pum Lucenſem in Senatu iudica-tum eſt, in cauſa tanquam de vi, & violencia nobilis, qui de eo cōque-ſtus fuit. Eandem opinionē tenuit Matthæus, in notis ſiue additioni-bus ad deciſionem primam Gui-donis Papæ, in verbo, putà decima-rum, vbi ait, quod ſi decimæ Ponti-ficio indulto, in feudum tranſlatæ ſunt fauore alicuius Principis laici litis deciſio iuriſdictionem Regiā ſuſpicit, & ita fuiſſe iudicatum in S. C. Pariſ. 17. Aug. 1492. quod ſi-cut ſunt iudices magnorum die-rum, ſiue iuridici conuentus Picto-num 26. Septemb. 1531. Adrianus Gilandus, lib. 2. rerum iudicata-rum Auguſtæ Cameræ Imperial. deciſ. 13. nu. 5. & 6. pag. 73. Guido Pap. deciſ. 283. nu. 1. ad med. vbi di-cit, vidiſſe obſeruari in Curia Par-lamenti, Cabedo in 2. par. deciſio. Supremi Senatus Luſitani, deciſ. 63. num. 4. Gutier. pract. quæſt. lib. 1. cap. 14. n. 4. Barboſ. in l. Titia 35. ff. ſolut. matrim. nu. 42. in 2. p. pag. 784. Alexand. Moneta in tract. de decim. c. 8. n. 15. ad med. pag. 118. propè finem, Ioann. Azor. lib. 7. inſtitut. moral. cap. 36. q. 3. in fin. & ita deciſum fuit in Regia Audien-tia Cathaloniæ, in cauſa cuiuſdam laici contra Capitulū Eccleſiæ 30. Iunij 1539. vt habetur in deciſ. 431. inter manuſcriptas, & Fontanella de pact. nuptialibus, clauſ. 4. gl. 13. par. 2. n. 58. fol. 206. ait, in Cathalo-nia Principem in ſua Curia de his cauſis cognoſcere, nec permittere pro illis laicos trahi ad forum Ec-cleſiæ, docet Mier. in conſtit. Regi-næ Mariæ incipient, *volents*, col. 10. cap. 4. num. 24. ibi: Dicit, ſe ita ſæ-piùs vidiſſe ſeruari in Audientia Regia, de quo etiam teſtatur ipſe Fontanel. Camil. Borrel. de Regis Catholici præſtantia, cap. 71. nu-mer. 348. vbi ait in Regno Neapo-litano Regios Magiſtratus eſſe in poſſeſsione cognoſcēdi de his cau-ſis decimarum, & idem teſtatur in additione ad Bellugam, litera E. in verbo Princeps, fol. 90. & alle-gat, vidiſſe duos proceſſus in his cauſis actitatos in Regio collate-rali Conſilio, Girond. in tractat. de

de priuileg.nu.251.& ſequen. Bobadilla in politica tom. 1. lib. 2. c. 18.n.147.pag.1064.

13 Secundò, nam licèt ius decimãdi non poſsit laicis cõcedi: fructus tamen decimarum bene poſſunt cadere in laicum, ita fuit deciſum in Rota Romana, deciſ.2. de iudicijs, in nouis, & antea docuit Baldus in l. ſi vſusfructus, 67. in lectura antiqua, numer.2. dicens, quòd licèt ius decimarum non poſsit concedi laico, tamen ipſa perceptio bene poteſt concedi, & hoc modo conceſsit Papa decimas Regi Francorum, refert & ſequitur Barboſa in l.Titia 35.num.41.ff. ſoluto matrimonio, Pet. Gregor. ſyntagm.iur.vniuerſ.1.par. lib.2. cap. 25.num.8.in fin. pag. 59. conciuis meus Salon.de iuſt.& iur.2.tom. in tract.de vectigal.art.4.controuerſ. 1.verſ.ſecundo, col. 412. vbi dicit, ex priuilegio Apoſtolico ſolui Regi tertiam partem decimarum ad iuuandas ingentes expenſas, quas Reges Aragonum fecerunt in expellendis Mauris, & liberandis his Regnis á faucibus infidelium, quas iuſtè ab ipſis exigi, dicit eſſet citra controuerſiam, & ita bene ſcribit Monera de decimis, cap.5. nu. 61. verba ſequentia: *Secundò, poſſe Epiſcopum alicui laico, ex iuſta cauſa, putà quia Eccleſiam eiuſue patrimonium à tyranni oppreſsione liberauerit, concedere ad vitam, aliud ve tempus, non quidem ius percipiendi decimas, ſed ipſarum decimarum fructus, & vt eas quodammodo nomine, & titulo Eccleſiæ conſequatur*: vt voluit gloſ. & magis communiter Doctor. in dict. cap. quamuis, de decim. Cardin. c. cum Apoſtolica, colum. 4. de his, quæ fiunt á Prælat. Abb. cap. ad hæc, de decimis. Hiſpan. d.tract.q. 12.n.1.& 13.n.9. Rebuf. d.tract.q. 10.n.34.& q.13.n.110. Couar. d.c. 17.n.5. Bald. l. vſusfructus, ff. de iur. dot. & inter Theologos S.Tho.d.q. 87.art.3.& quodlib.2.art.8. Tertiò declarat, poſſe concedi ab Epiſcopo cum conſenſu eius, de cuius intereſſe agitur in vim nõ priuilegij, ſed alienationis cum cauſæ cognitione, & alijs ſolemnitatib. text. eſt in c.2. de his quæ fiunt à Prȩlat. pro ut intelligit Rebuf. d.q.5. num.35.

14 Et tunc iam non erit ſpirituale ius tale laico conceſſum, cum ſpiritualia non miniſtret, ſed temporale, hoc eſt, fructus & commoditates decimarum, quæ quid temporale ſunt, vt inter cæteros notauit Abb. in c. ad hęc, n.4. de decim. Argen. in cõſuet. Britaniȩ, art.266. de decim. c.2.n.12.& Barboſ. in l. Titia 35.n. 41.ff. ſolut. matrim. ſubiungit verba ſequẽtia: *Eſt, & ſecũdo præmittendũ, quòd, vt inquit D. Tho. 2. 2.q.100. art.4. ad tertiũ, quãdo Principibus, vel militibus cõceduntur decimæ, nõ eſt intelligendũ ius ſpirituale percipiendi decimas illis fuiſſe cõceſſum, cuius laici ſunt incapaces, c. cauſam, de præſcrip. ſed tantùm eis cõceditur facultas percipiendi ſuo nomine fructus, qui ſub nomine decimæ includũtur, qui quidẽ fructus nõ cenſentur res ſpirituales, vel Eccleſiaſticæ, ſed potiùs res temporales, c. fi. ne Prælati vices*

ſuas,

ſuas, cap. veſtra, de locat. latè Redoan. de ſpolijs clericor. quæſt. 14. à num. 14. & ideò laici illorum ſunt capaces. Vnde cum ius tantum temporale videatur conceſſum, meritò dicit Soto lib. 9. de iuſtit. & iur. quæſt. 7. artic. 1. column. fin. quòd quando Papa Principibus concedit decimas, adiudicat illas ſub ſæculari titulo defendendi Eccleſiam. Item, neque eis concedit Ius ſpirituale, ſed merè temporale percipiendi fructus temporales, & profanos, ſubſcribit Ioannes Garcia, tract. de expenſis, cap. 9. nu. 97. & Caſarte de decima venditio. cap. 19. nu. 525. Vnde nimirum ſi iuriſdictio in hoc caſu competat Regibus.

15 Tertiò, nam Reges Hiſpaniæ proprio ſanguine, & cum multis expēſis, & periculis terras acquiſierunt, & ſic dominiū, & iuriſdictionem ipſa bellica acquiſitione habuerūt, Belluga rubr. 14. de amortiſationibus, §. veniamus, n. 25. quem refert & ſequitur Auendan. de exequend. mandat. 1. par. cap. 1. n. 7. & Rex in toto Regno ſuper iuriſdictione fundatam habet intentionē ſuam: idem Belluga rub. 22. de iuriſdictione, verſ. Quia quotidiana, nu. 66. quem & alios refert & ſequitur Bouadilla in Politica, lib. 2. cap. 16. n. 92. Molin. in repertor. fororū Aragoniæ, in verbo, iuriſdictio, in princip. & Portoles in Scholijs ad Molin. ibi in dicto verbo, iuriſdictio. numer. 1. Couarru. pract. quæſtion. cap. 1. num. 9. Bardaxi ad forum vnicum de iuriſdictione omnium iudicum, num. 1. fol. 297. Et ita procedit, & intelligitur doctrina Hoſtienſis in cap. ſi diligenti, de præſcript. quem ſic ibidem declarat Panorm. nu. 2. & latiſsimè Henricus Boich. Bart. l. 1. in fin ff. de iuriſdict. Ita etiam tenet Caſan. in conſuet. Burgun. rub. 9. §. 4. num. 5. verſ. Aliquando, & tertio, fol. 303. colum. 4. in fin. Montaluus in l. 5. titul. 28. par. 3. Alciat. l. 1. numer. 15. ff. de acquiren. poſſ. Auilenſis Mōueltran in ſuo libro Prætorū, cap. 1. num. 2. & num. 13. Palat. in cap. per veſtras, §. ſed eſt pulchra, n. 43. pag. 409. ſed & Petrus Auendanius lib. 1. de exequen. mandat. cap. 4. num. 3. & num. 5. verſ. & in quantum, text. c. 1. §. iudices, §. ad hoc, de pace iura. firman. gloſ. verbo, diſtrictu, in cap. paſtoralis, de re iud. notatur in l. bene, C. de quadr. præſcr. & in l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. & eſt ratio in promptu, quia de iure regimen reipublicæ manet, vt in fonte, & origine, apud Principem, iuxta cap. in apibus 7. quæſt. 1. & á Principe tanquam è fonte manat, ac deriuatur iuriſdictio in alios, Alexand. l. 1. numer. 35. Bal. in l. more, ff. de iuriſdict. & in d. capit. 1. §. iniuria, in princip. col. 4. de pace iur. firm. laté tradit Tho. Gram. voto 28. Felin. in rubr. de appell. numer. 4. Suarez allegar. 7. poſt Alexan. conſ. 16. lib. 4. Auiles vbi ſupr. nu. 13. & poſt ſupradictos Valaſcus de iur. emphyteu. quæſ. 8. nu. 21. Ergo Princeps habet intentionem fundatam, contra omnes qui prætendunt habere iuriſdictio-
16 nem in ſuo Regno. Cum igitur

Rex Iacobus primus noſtrum Valentiæ Regnum expugnauerit, & illud à manibus Sarracenorum eripuerit iure belli, in continenti iuriſdictionẽ acquiſiuit in omnibus terris, & earũ fructibus, etiam decimarũ, quarũ erat dominus, ex priuilegio Apoſtolico Vrbani Papæ ſecundi, ſibi conceſsi ante expugnationem dicti Regni.

17 Quartò, decimæ laicis iuſtè cõpetunt, quando Eccleſia loco decimarum aliud percepiſſet à laicis; ita Belluga rubr. 13. de decimis, §. tractemus, num. 27. & ibi Camil. Borrel. in additio. litera O. ait, hac ratione dicere Matth. de Afflictis in conſt. quanto cæteris, n. 14. quod ciuitas Neapolitana non ſoluit decimas clericis, ex quo clerus habuit pro decimis caſale Turris Græci, & Moneta in tractat. de decimis, c. 8. num. 15. ad med. pagin. 118. inquit, quòd vbi hoc ius decimandi ſummi Pontificis authoritate tranſlatum eſt in laicos contractu quodam permutationis; quia laici decimam illam re alia, vel maioris, vel æqualis æſtimationis compenſarunt, tunc bene cauſa de decima, quæ laico illi debetur coram ciuili magiſtratu poterit tractari, quoniam ſpiritualis ampliùs non eſt, ex eo, quod Eccleſiæ ius integrum retinet in alia re, cum qua decimam permutauit, ita Ioann. Azor lib. 7. inſtitut. Moral. cap. 36. quæſt. 3. in fine: & cum hac obligatione, neceſſaria miniſtrandi perſonis Eccleſiaſticis, vt diuina miniſteria ritè celebrari poſſent, Vrbanus ſecundus, decimas Regi Aragonum conceſsit, iuxta tenorem priuilegij, de quo ſupra num. 10. Cũ igitur dictus Rex Iacobus, in recompenſam decimarum quæ ſibi donatæ fuerant à dicto Vrbano ſecundo ſummo Pontifice, Eccleſiam Metropolitanam Valentinam, & alias Eccleſias Cathedrales Regni Valentiæ dotauerit, dicendum eſt iuſtè decimas ad eum pertinuiſſe: & per conſequens tanquam dominum earum quæ profanæ factæ fuerunt iuriſdictionem ei competere in dictis cauſis decimarum.

18 Quintò, nam dictus Rex Iacobus primus, qui iuriſdictionem habebat in omnibus terris, & fructibus ſui Regni, vt probaui ſupr. nu. 15. eam expreſsè ſibi reſeruauit in donationibus factis Eccleſiæ, vt in foro 6. de iuriſdictione, cuius verba ſunt: *Si llec ò clergue, ò religios de clergue, ò religios, ſe clamara de manant a aquell caſes, orts, reals, camps, vinyes, ò altres heretats, ò poſſeſsions per raho de penyora, ò per alcun altre dret, ò manera, ò encara que demanfruyts de les dites coſes, lo clergue, ol religios tota hora reſpona, e faça dret en poder de la Cort noſtra de Valentia, a caſcu qui dell ſe clam de les coſes damunt dites, car al començament totes les damunt dites coſes foren de noſtra ſenyoria, e aquells qui les prengueren, e les rebèren no vengueren per raho de religio, ni de Ygleſia, e per aqueſta raho deuẽ eſſer dites ejutiades per tots tẽs de realẽc;*

Et

Et hunc forum, ſiué legem noſtri Regni, allegat Belluga rubr. 13. de decimis, §. reſtat. nu. 6. dicens, quòd à principio omnia fuerunt in Principis dominio, vt in foro finali, de iuriſdictione omnium iudicũ, qui forus finalis in foris antiquis Regis Iacobi, incipiens, *Si llech, ò clergue*, hodiè eſt forus ſextus, ſub rubr. de iuriſdictio. in noua editione fororũ, & numeris ſequent. latè & exactiſsimè dictus Belluga hanc materiam proſequitur, vſque ad finẽ §. qui omninò videndus eſt: & ibidem nu. 13. teſtatur, quòd licet antiquis temporibus fuit attentatum per Eccleſiaſticos prælatos, & per iudices á Sede Apoſtolica deputatos in cauſis decimarum, per cẽſuram Eccleſiaſticam contra laicos procedi, tamen Rex nunquã permiſit laicos ſibi ſubditos, in iudices Eccleſiaſticos prorogare iuriſdictionem, & ſic fecit Rex Petrus qui prohibuit Petro de Xerica impetito per Epiſcopum Sugurbicẽſem, coram Sede Apoſtolica, ſuper materia decimali, reſpondere corã

19 iudice Eccleſiaſtico. Et nu. 9. dicit, Quòd decimæ ſunt fructus terrarum, & poſſeſsionũ de realenco, de quibus habet reſponderi de foro, coram laico iudice. Et nu. 10. propè finem, inquit, Quòd licet aliás laici circa decimas, poſsint coram iudice Eccleſiaſtico conueniri, & ab eo excommunicari: hoc tamẽ procedit, quando clerici habent proprio iure decimas, ſed hic illas duas partes habuerunt à Principe, & ſic illas poſsident, vt bona de realenco, cum onere ſuo, foro eſtablim. 6. in fin. de reb. non alienãdis; & ſic cum Principis iuriſdictione quaſi bonis affectis ante donationem: vt notatur per Bart. in l. reſcripto, §. fi. ff. de muneri. & honor. & per Bald. in l. placet, nu. 9. C. de ſacroſanctis Eccleſijs, & ibi Iaſ. nu. 19.

20 Quòd confirmatur ex deciſ. Seraph. Oliuar. 1295. nu. 7. in 2. part. vbi dicitur, quòd ex quo Archiepiſcopus, & capitulum Eccleſiæ Valentinæ, cauſam habuerunt in decimis à Rege, earum natura nõ fuit per hanc trãſlationem immutata.

21 Sextò, quia Archidiacono maiori Eccleſiæ Dertucenſi agenti ad decimas reſiſtit præſumptio, nam decimæ de iure communi ſpectãt ad Rectores Eccleſiarũ parochialium, non autem ad Archidiaconum, cap. cum contingat 29. de decim. ibi: *Cum perceptio decimarum ad parrochiales Eccleſias de iure communi pertineat*, capit. cum in tua, 30. eod tit. ibi: *Alioquin parochialibus Eccleſijs exoluantur, ad ſuas de iure communi ſpectat perceptio decimarum*: & vtrobique notant DD. & in c. de quarta, de præſcriptionib. & ibi Imol. in primo notabili. Abb. in cap conquerẽte, nu. 2. propè fin. verſ. 12. habes & nu. 6. de offic. ordinar. DD. in cap. dudum, de decimis, Rebuf. in tract. de decimis, q. 7. nu. 4. & Epiſcopo de iure cõmuni tantùm quarta decimarum debetur. Vt latè probat deciſio Rot.

Rom.31.nu.1.& 5.in 2.p.nouiſſimarum, & in eodem nu. 5. propé finem,leguntur hæc verba: *In hac difficultate domini dixerunt, quòd ſi Reges habebant tertiam decimarum de his quæ à Mauris,& Sarracenis recuperabant(vt facilè fieri potuit)vtiquè Epiſcopus haberet intentionem fundatam, cum verba donationum circa tertiam decimarum videantur clara*, & Seraphin.Oliuar.deciſ.1295.nu.7.in 2. p. pag.202.in cauſa Valentina decimarum,loquẽs de Archiepiſcopo,& capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ Valentinæ ſubiungit hæc verba: *Verùm cum nitantur priuilegio Apoſtolico, in quo Papa has decimas de iure communi curatis debitas donauit Regi,à quo poſteà cauſam habuerũt Archiepiſcopus, & Capitulum,vtiquè earũ natura non fuit per trãſlationem immutata*, & hoc argumẽto vſa fuit Rot. Rom.deciſ.381.in 3.par.nouiſſim. fol. 130.dicendo, quòd Decanus agebat,vt ſibi ſoluerentur decimæ in fructibus, & incolæ fatebantur ſe teneri ad decimas in pecunia,nõ autem in fructibus, & domini dixerunt,non conſtare de bono iure Decani,cum de iure communi decimæ ad eum non ſpectent, ſed ad Rectorẽ,nec obſtare, quòd incolæ fatebantur debere decimas in pecunia,& ſic non erat lis ſuper decimis, ſed ſuper modo, quia cũ Decanus ſe fundaret in confeſſione,& haberet præſumptionem cõtra ſe, debebat confeſſionem acceptare cum ſua qualitate, qui propriè eſt caſus noſter, nam vicini vallis de Vxo non negant debere decimas, ſed allegant conſuetudinem antiquiſſimam ſoluendi eas in pecunia, & ita cum dictus Archidiaconus maior de iure communi decimas conſequi non poſſit, ſed tantũ tanquam habens cauſam à dicto Rege Iacobo primo, Regni expugnatore, negari non poteſt dictas decimas, cum ſua cauſa, hoc eſt, cũ onere Regiæ iuriſdictionis adquiſiuiſſe;& fructus decimarum nõ mutaſſe naturam bonorũ temporalium quàm habuerunt penes ipſum Regem, à quo cauſam habet Archidiaconus,qui non poteſt donatione vti, & onus Regiæ iuriſdictionis cum quo ad eum res donatæ tranſierunt reijcere, l. 1.§. pro ſecundo,verſ. nec enim, C. de caducis tollend. ibi: *Neque enim ferendus eſt is qui lucrum quidem amplectitur, onus autem ei annexum contemnit.*

23 Nec obſtat contraria argumẽtatio.Primò,nam licèt regulariter de iure ſpiritualis eſt cauſa decimarum,hoc tamen eſt,quãdo agitur de iure decimandi,quod debetur Deo & eius Eccleſijs in ſignum vniuerſalis dominij, ſecùs ſi decimæ deberentur alio iure, vel ageretur de meris fructibus,& non de iure decimãdi, ita in terminis ſcribit Marianus Socinus in cap. literas, num. 2. de iurament. calumn. Præterea, contrarium argumentũ non procedit,quando decimæ Regibus fuerunt conceſſæ priuilegio Apoſtolico ad exaltationẽ ſanctæ

Catholicę fidei, nimirum vt regna à manibus Maurorum eriperentur, & vbi ſecta Mahometica ſeruabatur ſancta Fides Catholica exaltaretur, & lex Euangelica ſeruaretur, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus ab omnibus veneraretur, tunc fructus decimarum fiunt profani, & cauſa cognitionis earũ, non erit ſpiritualis, ſed temporalis, vt probaui ſup. nu. 14. & 19. latè probat Cabedo in ſecũda par. deciſio Senatus Luſitani deciſ. 63. nu. 3. aliàs nu. 5. verſ. 3. infertur, cum ſeqq. cõciuis meus Morla in emporio iuris, tit. 2. de iuriſdict. nu. 137. fol. 84. & hoc caſu iuriſdictio ad Regem ſpectat, vt tenent relati ſup. n. 12. vndè cum noſtrum Valentiæ Regnum à Rege Iacobo Primo fuerit expugnatũ, cui priuilegio Apoſtolico decimæ & primitiæ fuerãt conceſſæ cum onere faciendi celebrari diuina miniſteria à conuenietibus perſonis cum neceſſariorum adminiſtratione, dicendũ eſt, in dicto Regno decimas iam fuiſſe effectas profanas, & de earum cauſa iudices Regios cognoſcere poſſe.

24 Nec obſtat ſecundũ licèt enim decimæ ſint de iure diuino, iuxtà opinionem eorum, quos retulimus ſupra nu. 5. tamen contrariã opinionem (immò quòd decimæ debeantur iure humano, & Pontificio, non autem iure diuino) tenent Theologi frequentiùs, inter quos ſanctus Thom. 2. 2. q. 87. art 1. & ibi Caietanus, & Turrecremata in cap. reuertimini 16. quæſt. 1. & S. Tho. quodlibeto 2. cap. 8. Archiepiſcop. Florent. 2. par. tit. 4. cap. 3. §. 5. Silu. verb. decima, quæſt. 3. & 4. Maior. in 3. diſtinctio. 37. q 36. Alexand. de Ales 3. par. ſummæ, q. 57. memb. 7. art. 2. Et tandẽ apud Teologos hanc opinionem dicit communem Alphonſ. de Caſtro, ſupra lib. de hære. in verb. decima, Couar. lib. 1. variar. cap. 17. num. 2. vbi pluribus rationibus, & fundamentis hanc Theologorum ſequitur opinionem, & Rebuf. in tract. de decimis, q. 1. à nu. 2. & Soto de iuſt. & iur. lib. 6. q. 4. art. 1. & 3. quã opinionem nouiſsimè defendit Gutier. lib. 2. canoni. c. 21. à nu. 1. & 7. vbi latè diſputat pro vtraque parte hanc quæſtionem, & refert auctoritates & fundamenta.

25 Et vera reſolutio eſt, quòd decimæ ſunt de iure diuino, quòd attinet ad alimenta, & congruam ſuſtentationem clericorum, qui ſpiritualia miniſtrant, tamen quãtum ad quotam (quæ verè decimæ pars eſt) iure humano Pontificio inſtitutæ fuerunt, ita Couar. lib. 1. variar. cap. 17. nu. 2. propè finẽ, verſi. cæterùm, & nu. 4. & per tot. illud caput, latiſsimè & doctè ſuo more probat, quomodò decimæ ſint de iure diuino, & quomodò de iure Pontificio, dicens, quòd licèt in l. antiqua veteris teſtamenti, decimę eſſent in præcepto, tamen dictã legem de decimis ſoluendis, ea ex parte qua cęremonialis fuit, vim & obligationis ius per legis Euangelicæ

ſiue forum, *Silech, ò clergue*, 6. de iuriſdict. in no. diſponentem, etiam Eccleſiaſticos teneri ſubire iudiciũ coram officialibus Regijs ſuper terris, vel earum fructibus, vel ſuper alijs bonis, quæ à Rege proceſſerunt: vnde quãuis reſpectu aliarũ decimarum, quæ fuerunt donatæ per eundem Regem, tunc Epiſcopo, & Eccleſiæ Valentinæ poſsit procedere fiſci Regij intentio circa iuriſdictionem tamen reſpectu decimarum vallis de Vxo, ſitæ in Diœceſi Dertucẽſi, in qua decimæ ſpectant ad Archidiaconum maiorem Eccleſiæ Cathedralis Dertucenſis, iuriſdictio in hac materia erit Epiſcopi, ſiue eius Vicarij generalis.

10 Sed pro parte Regiæ iuriſdictionis faciunt ſequẽtia. Primò, nã multò antea expugnationem noſtri Valentiæ Regni, Vrbanus Secundus Pontifex maximus, pro exaltatione ſanctæ fidei Catholicæ, vt euelleretur Mahometana ſecta, & induceretur ſancta Religio Chriſtiana, conceſsit Regibus Aragonum, & ſuis ſucceſſoribus decimas, & primitias terrarum, quas iure belli à Mauris, ſiue Sarracenis adquirerẽt, dummodo miniſtris Eccleſiæ neceſſaria ſubminiſtrarẽt, vt teſtãtur conciuis meus Belluga de decim. rubr. 13. in verſ. Reſtat, nu. 14. Hieronymus Zurita, lib. 2. cap. 50. Miedes in hiſtoria Regis Iacobi Primi, lib. 1. cap. 9. Valdeſius de dignitat. Regum Hiſpan. cap. 20 á num. 25. Pet. Greg. lib. 17. ſyntagma. iur. vniuer. cap. 7. n. 22. tom. 1. pag. 224. Bobadilla in Polit. lib. 2. cap. 18. nu. 146. Valençuela in defenſione monitorij contra Venetos, 3. part. nu. 702. pag. 109. Michael. Ferrer. in 3. p. obſeruantiarum Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, cap. 278. in §. priuilegium, vbi aliqua verba dicti priuilegij recenſentur, & integer illius tenor eſt inſertus in Chronica generali Hiſpaniæ, Doctoris Petri Antonij Beuter, lib. 2. cap. 9. pagin. 44. cum ſequenti, vbi in §. quoniam igitur, ad medium, leguntur hæc verba: *Sãcimus, vt Eccleſias quas in Sarracenorum terris iure belli acquiſierint, vel in proprijs hæreditatibus fundauerint ſibi ſuiſquè hæreditatibus, cum primitijs, & decimis propriarum dumtaxat hæreditatum, dummodò cum neceſſariorum adminiſtratione diuina, in eis miniſteria rite à conuenientibus perſonis celebrari faciant eis liceat retinere, vel quarumlibet capellarum, vel monaſteriorum ditioni ſubdere. Tu autem sereniſsime Rex tuiquè poſteri, & ſuperni patris, & eius quæ tanquam ſpecialibus filijs tantæ prærogatiuæ dona vobis confert, ſemper memores matris, tales fieri laborate, vt ipſis in nullo abutentes, ſed iam memorati Regis Sancij per omnia conuerſationem ſequentes, poſt momentanei Regni gubernacula, fœliciter ad Regis Regum perpetuo congregati, peruenireque mereamini conſortium. Hanc ergo noſtram conſtitutionem perpetua cupientes ſtabilitate teneri, omnibus notum eſſe volumus; quòd quiſquis contra eam temere venire voluerit, totius Chriſtianitatis*

expulſus

expulſus conſortio; anathematis iudicio ſubiacebit. Qui autem pia illa veneratione ſeruauerit, & Apoſtolicæ benedictionis gratiam, & æternæ retributionis conſequatur abundantiam, Amen. Datum Romæ 16. Kalendas May, per manus Ioannis, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconi Cardinalis, & præſignatoris domini Vrbani Papæ ſecundi, Anno Domini cæ Incarnationis 1095. Indictione tertia, Anno Pontificatus eiuſdem Domini
11 *octauo.* Et iuxta dictum priuilegiũ fuit declaratum in Rot. Roman. in fauorem Archiepiſcopi, & Capituli Eccleſiæ Valentinæ, contra Monaſteria Mendicantinũ, in cauſa decimarum Valentina, coram Pamphilo die 9. Iunij. 1597. Et iterum in alia cauſa, coram eodem Pamphilo die 2. Iunij. 1599. in cauſa decimarum Gandiæ, in quibus fuit dictum priuilegio Apoſtolico, decimas ad Regem perueniſſe, & à Rege ad Archiepiſcopum, & Capitulum. Et ex priuilegio Apoſtolico, tam ante, quàm poſt Lateranenſe Concilium laici fuerunt, & ſunt capaces decimarum, & ita fuit deciſum in Rota Romana, in vna Hiſpalenſi decimarum, vt teſtatur Æmil. Veral. Capu. deciſ. 241. nu. 3. 1. part. & hoc Papam facere poſſe pluribus Iuribus, & Doctoribus relatis, bene probat Moneta in tract. de decimis, cap. 5. num. 83. pag. 67. Et ita pro conſtanti habuit dicta Rota, vt conſtat ex deciſ. Putei 332. lib. 3. & Seraphini deciſio. 1295. numer. 7. lib. 2. pagin. 262. quæ deciſ. facta fuit in cauſa decimarum Valentina, & in deciſ. 665. in 3. p. nouiſſimarum, fol. 187. & in deciſ. 4. cẽturia 7. in recollectis per Farinaciũ nouiter nouiſſimis; quæ deciſio fuit facta in cauſa decimarum de Gandia, noſtri Valentiæ Regni; & ibi dicitur, quòd in profanis qualis ad hunc effectum reputatur materia decimarum, &c. Et vt inquit Azpilcueta in Apologia de redditibus Eccleſ. quæſt. 1. monito. 64. decimę ante Cõcilium 12
Lateranenſe ex iuſta cauſa conceſſæ fuerunt Principibus à Sede Apoſtolica: & quòd Archidiaconus cum communi non negat, immò confitetur, poſſe Eccleſiam iuſta de cauſa concedere bona Eccleſiaſtica laicis ad tempus, & in perpetuum etiam taliter, vt fiant profana. Ita, vt eorum redditibus, tanquam aliorum profanorum liberè vti poſſint, vt dictum eſt per eundem Mon. 54. & 58. Tum quia Archidiac. & communis loquitur, de redditibus bonorum Eccleſiaſticorum, pro tempore quo manẽt Eccleſiaſtica, non autem pro tempore quo iuſta de cauſa, & cum ſolemnitate debita deſierunt eſſe ſacra, & Eccleſiaſtica: qualia eſſe deſinunt per alienationem factam in perſonas profanas, ad hoc, vt eis pro libito, perinde ac patrimonialibus, vtantur per notat. in ſumma, & in cap. ſine exceptione, 12. quæſt. 2. & in cap. nulli, de reb. Eccleſ. nõ alien. Hactenus Azpilquet. Rebuf. etiam in tractatu de decim. q. 13. num. 110. tom. 15.

Digitized by Google

tract.par.2. fol.139.multis iuribus relatis bene probat, poſſe Papam Principi ſæculari dare decimas, etiam in perpetuum, ex maxima cauſa, vt fecit Regi Franciæ, vt poſſet homines ad fidei vnitatem conuertere, facit Can. Adrianus 22.63. diſtinct.& ibi gloſ. verbo, Per ſingulas. in fine, ait, Quod Reges Hiſpaniæ Regnum ab hoſtium faucibus eruerunt.

12 Et quando decimæ Regibus, & Principibus Chriſtianis priuilegio Apoſtolico ſunt conceſſę, iudex cōpetens eſt ſæcularis, non vero Eccleſiaſticus, ita Couar. pract. quæſt. cap.35. nu.2. verſ. Tertio quoties, vbi dicit, eis competere iuriſdictionem priuatiuè, & ſic ſemel ex literis Regijs vidiſſe decimarum cauſam tractari inter Eccleſiaſticos in Granatenſi prætorio, ex eo, quod Reges Catholici Ferdinandus & Eliſabeth decimas dicti Regni Granatenſis obtinuerunt à Pontifice maximo, cum onere dotādi Eccleſias; conciuis meus Belluga in ſpeculo Princip. rubr. 13. de decimis, in verſ. Reſtat, á num. 5. vſque ad fin. Aufrerius in addit. ad deciſ. 109. Capellæ Toloſanæ, vbi dicit Epiſcopum Albienſem litigaſſe cū ſubditis ſuis, ſuper decimis, in Parlamento, Imber. Rupell. inſtitution. forenſ. lib.1. cap.25. fol.107. Caſtellus in l.6. Tauri, verbo, *De qualquier calidad*, verſ. Et quod dixi, & in l.13. Tau. verb. *Veinte y quatro horas*, verſ. Ex quibus infertur. Bernard Greuen. in cōcluſionibus practicabilib. Cameræ Imperialis, cōcluſ.38. nu.5. vbi allegat, ita in terminis tenentes Menoch. conſil. 757. num.16.& Anton. Queta, cōſ. 99. num.5. verſ. Quando, vbi teſtatur, quod Epiſcopus Tridentinus iudicat de feudo decimarum, non tanquam Epiſcopus ſe, tanquam Princeps, & dominus temporalis. Et eleganter poſt alios reſoluit Petrus Rebuf. in tract. de decimis, quæſt.10. nu.39. tom.15. tract. p.2. fol.134. vbi inquit, quod in Gallia ex priuilegio conceſſo Philippo Regi Franciç (vt quidā aiunt, quod Philippinam vocant) iudices laici de decimis feudalibus cognoſcut, & ſi laici inquietantur coram iudicibus Eccleſiaſticis ſuper huiuſmodi decimis ſic infeudatis ante concilium Lateranenſe ſolent impetrare literas à Rege, ad inhibendum iudicibus Eccleſiaſticis, ne de his cognoſcant, cauſaſquè ad iudices ſęculares remittant, quibus per Regem mandatur, vt faciant laicos vti & gaudere priuilegio dicto, & iure tenendi, portandi, colligendi, & poſsidendi huiuſmodi decimas in vim prædicti priuilegij, de quo (vt ibi inquit Rebuf.) Benedict. meminit in repet. cap. Raiuntius, in verb. Si abſque liberis 2. de ſubſtit. fideicom. nu. 45. & Caſan. in conſuet. Burg. rub. *Des iuſtices*, §. 6. nu. 350. Ioā. Gar. in trac. de expen. c.9. n.98. to.17. tract. fol.289. qui teſtatur ſæpiùs vidiſſe in Senatu Galleco ſuſtineri vēditiones, permutationes, locationes, harū decimarū, 13

&

& quod quotidie deducuntur in iudicium familiæ herciſcundæ, & retrahuntur iure retractus ſicuti reliqua bona, & vidiſſe latas plures ſententias, & ſi nobis Senatoribus, noua res ſemper viſa fuit, & iuxta opinionem Dominici Soto, lib. 10. q. 4. art. 3. ad finẽ, inquit, quod ex hac ratione, ſcilicet, quod hæc beneficia ſint patrimonialia inſtar bonorum ſæcularium, quod tales decimæ conceſſæ laicis, nõ poſſunt collectari per Epiſcopum eo caſu, quo neceſſarium ſit collectari decimas pro Eccleſiæ neceſsitate, ſiue vt reparetur, ſiue ob aliam rem ſimilẽ, vnde ait, quod manus Epiſcopi nõ extenduntur ad has decimas laicorum, quæcũque igitur iuſſerit Epiſcopus fieri ex decimis, minimè deducuntur ex iſtis decimis laicorũ; quia ſunt inſtar patrimonij, reſpectu cuius Epiſcopo nulla poteſtas eſt, & ita iam ſemel contra Epiſcopum Lucenſem in Senatu iudicatum eſt, in cauſa tanquam de vi, & violentia nobilis, qui de eo cõqueſtus fuit. Eandem opinionẽ tenuit Matthæus, in notis ſiue additionibus ad deciſionem primam Guidonis Papæ, in verbo, putà decimarum, vbi ait, quod ſi decimæ Pontificio indulto, in feudum tranſlatæ ſunt fauore alicuius Principis laici litis deciſio iuriſdictionem Regiã ſuſpicit, & ita fuiſſe iudicatum in S.C. Pariſ. 17. Aug. 1492. quod ſicut ſunt iudices magnorum dierum, ſiue iuridici conuentus Pictonum 26. Septemb. 1531. Adrianus Gilandus, lib. 2. rerum iudicatarum Auguſtæ Cameræ Imperial. deciſ. 13. nu. 5. & 6. pag. 73. Guido Pap. deciſ. 283. nu. 1. ad med. vbi dicit, vidiſſe obſeruari in Curia Parlamenti, Cabedo in 2. par. deciſio Supremi Senatus Luſitani, deciſ. 63. num. 4. Gutier. pract. quæſt. lib. 1. cap. 14. n. 4. Barboſ. in l. Titia 35. ff. ſolut. matrim. nu. 42. in 2. p. pag. 784. Alexand. Moneta in tract. de decim. c. 8. n. 15. ad med. pag. 118. propè finem, Ioann. Azor. lib. 7. inſtitut. moral. cap. 36. q. 3. in fin. & ita deciſum fuit in Regia Audientia Cathaloniæ, in cauſa cuiuſdam laici contra Capitulũ Eccleſiæ 30. Iunij 1539. vt habetur in deciſ. 43. inter manuſcriptas, & Fontanella de pact. nuptialibus, clauſ. 4. gl. 13. par. 2. n. 58. fol. 206. ait, in Cathalonia Principem in ſua Curia de his cauſis cognoſcere, nec permittere pro illis laicos trahi ad forum Eccleſiæ, docet Mier. in conſtit. Reginæ Mariæ incipient, *volents*, col. 10. cap. 4. num. 24. ibi: Dicit, ſe ita ſæpius vidiſſe ſeruari in Audientia Regia, de quo etiam teſtatur ipſe Fontanel. Camil. Borrel. de Regis Catholici præſtantia, cap. 71. numer. 348. vbi ait in Regno Neapolitano Regios Magiſtratus eſſe in poſſeſſione cognoſcẽdi de his cauſis decimarum, & idem teſtatur in additione ad Bellugam, litera E. in verbo Princeps, fol. 90. & allegat, vidiſſe duos proceſſus in his cauſis actitatos in Regio collaterali Conſilio, Girond. in tractat.

Digitized by Google

de priuileg.nu.251.& ſequen. Bobadilla in politica tom. 1. lib. 2. c. 18.n.147.pag.1064.

13 Secundò, nam licèt ius decimãdi non poſsit laicis cõcedi: fructus tamen decimarum bene poſſunt cadere in laicum, ita fuit deciſum in Rota Romana, deciſ. 2. de iudicijs, in nouis, & antea docuit Baldus in l. ſi vſusfructus, 67. in lectura antiqua, numer. 2. dicens, quòd licèt ius decimarum non poſsit concedi laico, tamen ipſa perceptio bene poteſt concedi, & hoc modo conceſsit Papa decimas Regi Francorum, refert & ſequitur Barboſa in l. Titia 35. num. 41. ff. ſoluto matrimonio, Pet. Gregor. ſyntagm. iur. vniuerſ. 1. par. lib. 2. cap. 25. num. 8. in fin. pag. 59. conciuis meus Salon. de iuſt. & iur. 2. tom. in tract. de vectigal. art. 4. controuerſ. 1. verſ. ſecundo, col. 412. vbi dicit, ex priuilegio Apoſtolico ſolui Regi tertiam partem decimarum ad iuuandas ingentes expenſas, quas Reges Aragonum fecerunt in expellendis Mauris, & liberandis his Regnis á faucibus infidelium, quas iuſtè ab ipſis exigi, dicit eſſet citra controuerſiam, & ita bene ſcribit Moneta de decimis, cap. 5. nu. 61. verba ſequentia: *Secundò, poſſe Epiſcopum alicui laico, ex iuſta cauſa, putà quia Eccleſiam eiuſue patrimonium à tyranni oppreſsione liberauerit, concedere ad vitam, aliud ve tempus, non quidem ius percipiendi decimas, ſed ipſarum decimarum fructus, & vt eas quodammodo nomine, & titulo Eccleſiæ conſequatur:* vt voluit gloſ. & magis communiter Doctor. in dict. cap. quamuis, de decim. Cardin. c. cum Apoſtolica, colum. 4. de his, quæ fiunt á Prælat. Abb. cap. ad hæc, de decimis. Hiſpan. d. tract. q. 12. n. 1. & 13. n. 9. Rebuf. d. tract. q. 10. n. 34. & q. 13. n. 110. Couar. d. c. 17. n. 5. Bald. l. vſusfructus, ff. de iur. dot. & inter Theologos S. Tho. d. q. 87. art. 3. & quodlib. 2. art. 8. Tertiò declarat, poſſe concedi ab Epiſcopo cum conſenſu eius, de cuius intereſſe agitur in vim nõ priuilegij, ſed alienationis cum cauſæ cognitione, & alijs ſolemnitatib. text. eſt in c. 2. de his quæ fiunt à Prçlat. pro ut intelligit Rebuf. d. q. 5. num. 35.

14 Et tunc iam non erit ſpirituale ius tale laico conceſſum, cum ſpiritualia non miniſtret, ſed temporale, hoc eſt, fructus & commoditates decimarum, quæ quid temporale ſunt, vt inter cæteros notauit Abb. in c. ad hęc, n. 4. de decim. Argen. in cõſuet. Britanię, art. 266. de decim. c. 2. n. 12. & Barboſ. in l. Titia 35. n. 41. ff. ſolut. matrim. ſubiungit verba ſequẽtia: *Eſt, & ſecũdo præmittendũ, quòd, vt inquit D. Tho. 2. 2. q. 100. art. 4. ad tertiũ, quãdo Principibus, vel militibus cõceduntur decimæ, nõ eſt intelligendũ ius ſpirituale percipiendi decimas illis fuiſſe cõceſſum, cuius laici ſunt incapaces, c. cauſam, de præſcrip. ſed tantùm eis cõceditur facultas percipiendi ſuo nomine fructus, qui ſub nomine decimæ includũtur, qui quidẽ fructus nõ cenſentur res ſpirituales, vel Eccleſiaſticæ, ſed potiùs res temporales, c. fi. ne Prælati vices ſuas,*

ſuas, cap. veſtra, de locat. latè Redoan. de ſpolijs clericor. quæſt. 14. à num. 14. & ideò laici illorum ſunt capaces. Vnde cum ius tantum temporale videatur conceſſum, meritò dicit Soto lib. 9. de iuſtit. & iur. quæſt. 7. artic. 1. column. fin. quòd quando Papa Principibus concedit decimas, adiudicat illas ſub ſæculari titulo defendendi Eccleſiam. Item, neque eis concedit ius ſpirituale, ſed mere temporale percipiendi fructus temporales, & profanos, ſubſcribit Ioannes Garcia, tract. de expenſis, cap. 9. nu. 97. & Laſarte de decima venditio. cap. 19. nu. 525. Vnde nimirum ſi iuriſdictio in hoc caſu competat Regibus.

15 Tertiò, nam Reges Hiſpaniæ proprio ſanguine, & cum multis expẽſis, & periculis terras acquiſierunt, & ſic dominiũ, & iuriſdictionem ipſa bellica acquiſitione habuerũt, Belluga rubr. 14. de amortiſationibus, §. veniamus, n. 25. quem refert & ſequitur Auendan. de exequend. mandat. 1. par. cap. 1. n. 7. & Rex in toto Regno ſuper iuriſdictione fundatam habet intentionẽ ſuam: idem Belluga rub. 22. de iuriſdictione, verſ. Quia quotidiana, nu. 66. quem & alios refert & ſequitur Bouadilla in Politica, lib. 2. cap. 16. n. 92. Molin. in repertor. fororũ Aragoniæ, in verbo, iuriſdictio, in princip. & Portoles in Scholijs ad Molin. ibi in dicto verbo, iuriſdictio. numer. 1. Couarru. pract. quæſtion. cap. 1. num. 9. Bardaxi ad forum vnicum de iuriſdictione omnium iudicum, num. 1. fol. 297. Et ita procedit, & intelligitur doctrina Hoſtienſis in cap. ſi diligenti, de præſcript. quem ſic ibidem declarat Panorm. nu. 2. & latiſsimè Henricus Boich. Bart. l. 1. in fin ff. de iuriſdict. Ita etiam tenet Caſan. in conſuet. Burgun. rub. 9. §. 4. num. 5. verſ. Aliquando, & tertio, fol. 303. colum. 4. in fiñ. Montaluus in l. 5. titul. 28. par. 3. Alciat. l. 1. numer. 15. ff. de acquiren. poſſ. Auilenſis Mõueltran in ſuo libro Prætorũ, cap. 1. num. 2. & num. 13. Palat. in cap. per veſtras, §. ſed eſt pulchra, n. 43. pag. 409. ſed & Petrus Auendanius lib. 1. de exequen. mandat. cap. 4. num. 3. & num. 5. verſ. & in quantum, text. c. 1. §. iudices, §. ad hoc, de pace iura. firman. gloſ. verbo, diſtrictu, in cap. paſtoralis, de re iud. notatur in l. bene, C. de quadr. pręſcr. & in l. deprecatio. ff. ad l. Rhod. & eſt ratio in promptu, quia de iure regimen reipublicæ manet, vt in fonte, & origine, apud Principem, iuxta cap. in apibus 7. quæſt. 1. & á Principe tanquam è fonte manat, ac deriuatur iuriſdictio in alios, Alexand. l. 1. numer. 35. Bal. in l. more, ff. de iuriſdict. & in d. capit. 1. §. iniuria, in princip. col. 4. de pace iur. firm. laté tradit Tho. Gram. voto 28. Felin. in rubr. de appell. numer. 4. Suarez allegat. 7. poſt Alexan. conſ. 16. lib. 4. Auiles vbi ſupr. nu. 13. & poſt ſupradictos Valaſcus de iur. emphyteu. quæſ. 8. nu. 21. Ergo Princeps habet intentionem fundatam, contra omnes qui prætendunt habere iuriſdictio-
16 nem in ſuo Regno. Cum igitur

Rex Iacobus primus noſtrum Valentiæ Regnum expugnauerit, & illud à manibus Sarracenorum eripuerit iure belli, in continenti iuriſdictionē acquiſiuit in omnibus terris, & earū fructibus, etiam decimarū, quarū erat dominus, ex priuilegio Apoſtolico Vrbani Papæ ſecundi, ſibi conceſsi ante expugnationem dicti Regni.

17 Quartò, decimæ laicis iuſtè cōperunt, quando Eccleſia loco decimarum aliud percepiſſet à laicis; ita Belluga rubr. 13. de decimis, §. tractemus, num. 27. & ibi Camil. Borrel. in additio. litera O. ait, hac ratione dicere Matth. de Afflictis in conſt. quanto cæteris, n. 14. quod ciuitas Neapolitana non ſoluit decimas clericis, ex quo clerus habuit pro decimis caſale Turris Græci, & Moneta in tractat. de decimis, c. 8. num. 15. ad med. pagin. 118. inquit, quòd vbi hoc ius decimandi ſummi Pontificis authoritate tranſlatum eſt in laicos contractu quodam permutationis; quia laici decimam illam re alia, vel maioris, vel æqualis æſtimationis compenſarunt, tunc bene cauſa de decima, quæ laico illi debetur coram ciuili magiſtratu poterit tractari, quoniam ſpiritualis ampliùs non eſt, ex eo, quod Eccleſiæ ius integrum retinet in alia re, cum qua decimam permutauit, ita Ioann. Azor lib. 7. inſtitut. Moral. cap. 36. quæſt. 3. in fine: & cum hac obligatione, neceſſaria miniſtrandi perſonis Eccleſiaſticis, vt diuina miniſteria ritè celebrari poſſent, Vrbanus ſecundus, decimas Regi Aragonum conceſsit, iuxta tenorem priuilegij, de quo ſupra num. 10. Cū igitur dictus Rex Iacobus, in recompenſam decimarum quæ ſibi donatæ fuerant à dicto Vrbano ſecundo ſummo Pontifice, Eccleſiam Metropolitanam Valentinam, & alias Eccleſias Cathedrales Regni Valentiæ dotauerit, dicendum eſt iuſtè decimas ad eum pertinuiſſe: & per conſequens tanquam dominum earum quæ profanæ factæ fuerunt iuriſdictionem ei competere in dictis cauſis decimarum.

18 Quintò, nam dictus Rex Iacobus primus, qui iuriſdictionem habebat in omnibus terris, & fructibus ſui Regni, vt probaui ſupr. nu. 15. eam expreſsè ſibi reſeruauit in donationibus factis Eccleſiæ, vt in foro 6. de iuriſdictione, cuius verba ſunt: *Si llec ò clergue, ò religios de clergue; ò religios, ſe clamara de manant a aquell caſes, orts, reals, camps, vinyes, ò altres heretats, ò poſſeſsions per rahò de penyora, ò per alcun altre dret, ò manera, ò encara que deman fruyts de les dites coſes, lo clergue, ol religios tota hora reſpona, e faça dret en poder de la Cort noſtra de Valentia, a caſcu qui dell ſe clam de les coſes damunt dites, car al començament totes les damunt dites coſes foren de noſtra ſenyoria, e aquells qui les prengueren, e les reberen no vengueren per rahò de religio, ni de Ygleſia, e per aqueſta rahò deuē eſſer dites ejutiades per tots tēs de realēc.*

Et

Et hunc forum, ſiue legem noſtri Regni, allegat Belluga rubr. 13. de decimis, §. reſtat. nu. 6. dicens, quòd à principio omnia fuerunt in Principis dominio, vt in foro finali, de iuriſdictione omnium iudicũ, qui forus finalis in foris antiquis Regis Iacobi, incipiens, *Si llech, ò clergue*, hodiè eſt forus ſextus, ſub rubr. de iuriſdictio. in noua editione fororũ; & numeris ſequent. latè & exactiſsimè dictus Belluga hanc materiam proſequitur, vſque ad finé §. qui omninò videndus eſt: & ibidem nu. 13. teſtatur, quòd licèt antiquis temporibus fuit attentatum per Eccleſiaſticos prælatos, & per iudices á Sede Apoſtolica deputatos in cauſis decimarum, per cẽſuram Eccleſiaſticam contra laicos procedi, tamen Rex nunquã permiſit laicos ſibi ſubditos, in iudices Eccleſiaſticos prorogare iuriſdictionem, & ſic fecit Rex Petrus qui prohibuit Petro de Xerica impetito per Epiſcopum Sugurbicẽſem, coram Sede Apoſtolica, ſuper materia decimali, reſpondere corã

19 iudice Eccleſiaſtico. Et nu. 9. dicit, Quòd decimæ ſunt fructus terrarum, & poſſeſsionũ de realenco, de quibus habet reſponderi de foro, coram laico iudice. Et nu. 10. propè finem, inquit, Quòd licét aliàs laici circa decimas, poſsint coram iudice Eccleſiaſtico conueniri, & ab eo excommunicari: hoc tamẽ procedit, quando clerici habent proprio iure decimas, ſed hic illas duas partes habuerunt à Principe, & ſic illas poſsident, vt bona de realenco, cum onere ſuo, foro eſtablim. 6. in fin. de reb. non alienãdis; & ſic cum Principis iuriſdictione quaſi bonis affectis ante donationem: vt notatur per Bart. in l. reſcripto, §. fi. ff. de muneri. & honor. & per Bald. in l. placet, nu. 9. C. de ſacroſanctis Eccleſijs, & ibi Iaſ. nu. 19.

20 Quòd confirmatur ex deciſ. Seraph. Oliuar. 1295. nu. 7. in 2. part. vbi dicitur, quòd ex quo Archiepiſcopus, & capitulum Eccleſiæ Valentinæ, cauſam habuerunt in decimis à Rege, earum natura non fuit per hanc trãſlationem immutata.

21 Sextò, quia Archidiacono maiori Eccleſiæ Dertucenſi agenti ad decimas reſiſtit præſumptio, nam decimæ de iure communi ſpectãt ad Rectores Eccleſiarũ parochialium, non autem ad Archidiaconum, cap. cum contingat 29. de decim. ibi: *Cum perceptio decimarum ad parrochiales Eccleſias de iure communi pertineat*, capit. cum in tua, 30. eod tit. ibi: *A lio.quin parochialibus Eccleſijs exoluantur, ad quas de iure communi ſpectat perceptio decimarum*: & vtrobique notant DD. & in c. de quarta, de præſcriptionib. & ibi Imol. in primo notabili. Abb. in cap conquerẽte, nu. 2. propè fin. verſ. 12. habes & nu. 6. de offic. ordinar. DD. in cap. dudum, de decimis, Rebuf. in tract. de decimis, q. 7. nu. 4. & Epiſcopo de iure cõmuni tantùm quarta decimarum debetur. Vt latè probat deciſio Rot.

Rom.31.nu.1.& 5.in 2.p.nouiſsimarum, & in eodem nu. 5. propé finem, leguntur hæc verba: *In hac difficultate domini dixerunt, quòd ſi Reges habebant tertiam decimarum de his quæ à Mauris, & Sarracenis recuperabant (vt facilè fieri potuit) vtiquè Epiſcopus haberet intentionem fundatam, cum verba donationum circa tertiam decimarum videantur clara*, & Seraphin.Oliuar.deciſ.1295. nu.7. in 2. p. pag.202. in cauſa Valentina decimarum, loquẽs de Archiepiſcopo, & capitulo Eccleſiæ Metropolitanæ Valentinæ ſubiungit hæc verba: *Verùm cum nitantur priuilegio Apoſtolico, in quo Papa has decimas de iure communi curatis debitas donauit Regi, à quo poſteà cauſam habuerũt Archiepiſcopus, & Capitulum, vtiquè earũ natura non fuit per trãslationem immutata*, & hoc argumẽto vſa fuit Rot. Rom.deciſ.381.in 3.par.nouiſsim. fol. 130. dicendo, quòd Decanus agebat, vt ſibi ſoluerentur decimæ in fructibus, & incolæ fatebantur ſe teneri ad decimas in pecunia, nõ autem in fructibus, & domini dixerunt, non conſtare de bono iure Decani, cum de iure communi decimæ ad eum non ſpectent, ſed ad Rectorẽ, nec obſtare, quòd incolæ fatebantur debere decimas in pecunia, & ſic non erat lis ſuper decimis, ſed ſuper modo, quia cũ Decanus ſe fundaret in confeſsione, & haberet præſumptionem cõtra ſe, debebat confeſsionem acceptare cum ſua qualitate, qui propriè eſt caſus noſter, nam vicini vallis de Vxo non negant debere decimas, ſed allegant conſuetudinem antiquiſsimam ſoluendi eas in pecunia, & ita cum dictus Archidiaconus maior de iure communi decimas conſequi non poſsit, ſed tantũ tanquam habens cauſam à dicto Rege Iacobo primo, Regni expugnatore, negari non poteſt dictas decimas, cum ſua cauſa, hoc eſt, cũ onere Regiæ iuriſdictionis adquiſiuiſſe; & fructus decimarum nõ mutaſſe naturam bonorũ temporalium quàm habuerunt penes ipſum Regem, à quo cauſam habet Archidiaconus, qui non poteſt donatione vti; & onus Regiæ iuriſdictionis cum quo ad eum res donatæ tranſierunt reijcere, l. 1. §. pro ſecundo, verſ. nec enim, C. de caducis tollend. ibi: *Neque enim ferendus eſt is qui lucrum quidem amplectitur, onus autem ei annexum contemnit.*

23 Nec obſtat contraria argumẽtatio. Primò, nam licèt regulariter de iure ſpiritualis eſt cauſa decimarum, hoc tamen eſt, quãdo agitur de iure decimandi, quod debetur Deo & eius Eccleſijs in ſignum vniuerſalis dominij, ſecùs ſi decimæ deberentur alio iure, vel ageretur de meris fructibus, & non de iure decimãdi, ita in terminis ſcribit Marianus Socinus in cap. literas, num. 2. de iurament. calumn. Præterea, contrarium argumentũ non procedit, quando decimæ Regibus fuerunt conceſſæ priuilegio Apoſtolico ad exaltationẽ ſanctæ

Catho-

Catholicę fidei, nimirum vt regna à manibus Maurorum eriperentur, & vbi ſecta Mahometica ſeruabatur ſancta Fides Catholica exaltaretur, & lex Euangelica ſeruaretur, & Dominus noſter Ieſus Chriſtus ab omnibus veneraretur, tunc fructus decimarum fiunt profani, & cauſa cognitionis earũ, non erit ſpiritualis, ſed temporalis, vt probaui ſup. nu. 14. & 19. latè probat Cabedo in ſecũda par. deciſio Senatus Luſitani deciſ. 63. nu. 3. aliàs nu. 5. verſ. 3. infertur, cum ſeqq. cõciuis meus Morla in emporio iuris, tit. 2. de iuriſdict. nu. 137. fol. 84. & hoc caſu iuriſdictio ad Regem ſpectat, vt tenent relati ſup. n. 12. vndè cum noſtrum Valentiæ Regnum à Rege Iacobo Primo fuerit expugnatũ, cui priuilegio Apoſtolico decimæ & primitiæ fuerãt conceſſæ cum onere faciendi celebrari diuina miniſteria à conuenĩetibus perſonis cum neceſſariorum adminiſtratione, dicendũ eſt, in dicto Regno decimas iam fuiſſe effectas profanas, & de earum cauſa iudices Regios cognoſcere poſſe.

24 Nec obſtat ſecundũ licèt enim decimæ ſint de iure diuino, iuxtà opinionem eorum, quos retulimus ſupra nu. 5. tamen contrariã opinionem (immò quòd decimæ debeantur iure humano, & Pontificio, non autem iure diuino) tenent Theologi frequentiùs, inter quos ſanctus Thom. 2. 2. q. 87. art 1. & ibi Caietanus, & Turrecremata in cap. reuertimini 16. quæſt. 1. & S. Tho. quodlibeto 2. cap. 8. Archiepiſcop. Florent. 2. par. tit. 4. cap. 3. §. 5. Silu. verb. decima, quæſt. 3. & 4. Maior. in 3. diſtinctio. 37. q 36. Alexand. de Ales 3. par. ſummæ, q. 57. memb. 7. art. 2. Et tandẽ apud Teologos hanc opinionem dicit communem Alphonſ. de Caſtro, ſupra lib. de hære. in verb. decima, Couar. lib. 1. variar. cap. 17. num. 2. vbi pluribus rationibus, & fundamentis hanc Theologorum ſequitur opinionem, & Rebuf. in tract. de decimis, q. 1. á nu. 2. & Soto de iuſt. & iur. lib. 6. q. 4. art. 1. & 3. quã opinionem nouiſſimè defendit Gutier. lib. 2. canoni. c. 21. à nu. 1. & 7. vbi latè diſputat pro vtraque parte hanc quæſtionem, & refert auctoritates & fundamenta.

25 Et vera reſolutio eſt, quòd decimæ ſunt de iure diuino, quòd attinet ad alimenta, & congruam ſuſtentationem clericorum, qui ſpiritualia miniſtrant, tamen quãtum ad quotam (quæ verè decimæ pars eſt) iure humano Pontificio inſtitutæ fuerunt, ita Couar. lib. 1. variar. cap. 17. nu. 2. propè finẽ, verſi. cæterũm, & nu. 4. & per tot. illud caput, latiſsimè & doctè ſuo more probat, quomodò decimæ ſint de iure diuino, & quomodò de iure Pontificio, dicens, quòd licèt in l. antiqua veteris teſtamenti, decimę eſſent in præcepto, tamen dictã legem de decimis ſoluendis, ea ex parte qua cęremonialis fuit, vim & obligationis ius per legis Euangelicæ

licæ promulgationem amiſiſſe,& quia ibi exactiſsimè hoc ſcribit, nolo per eum adducta hic tranſcribere,ſed ad ipſum me refero.

26 Nec vlteriùs obſtat,quòd vterquè iudex, Eccleſiaſticus & ſæcularis, de cauſis decimarum inter laicos competens ſit, & Eccleſiaſticus procedit eos excommunicando, iuxtá Federicum de Sen. conſil. 245. relatum per Bellugã, rub. 13.§.reſtat,num. 3. in fin.quia idem Belluga nu. 5. verſ. ſed quid dices, cum ſequentibus, contrariũ reſoluit, & quia doctiſsimè ſuo more hoc benè confirmat,eius dicta quæ omninò legenda ſunt, hic tranſcribere nolui,& vt vnico verbo dicam, contrarium procedit attento iure Canonico, ſecus tamen eſt attentis priuilegio Apoſtolico,Regi Aragonum conceſſo fauore fidei, & legibus noſtri Regni,quibus iuriſdictio Regi competit.

27 Nec rurſus obſtat, quòd per actus Curiæ in cap.4.& 13. in rub. de decimis,in foris Valentię à Rege nominatur Ianitor, ſiuè porrarius, qui exequatur ſententias per iudices Eccleſiaſticos latas in cauſis decimarum, licèt enim Catholicus Rex Ferdinandus,& inuictiſſimus Imperator Carolus Quintus hanc gratiam fecerint Eccleſiaſticis, tamen de rigore iuris iuriſdictio erat, & hodiè eſt domini Regis in cauſis decimarũ Regni Valentiæ,iuxtá ea quę latè tradit Belluga,rubr. 13. verſ. reſtat, á num. 5. vſque ad fin. & ſupra laté probauimus nu. 12. cum ſequentib. Et ita potiùs ex gratia quàm de iure hoc factum fuit, quæ gratia non nocet Regibus ſucceſſoribus, iuxtá ea quæ tradit idem Belluga dict. rub. 13. in §. tractemus, num. 40. poſt med. fol. 86. colum. 3. his verbis:

28 *Primò, quia iſtud ius decimarum, ex ſummi Pontificis auctoritate, & cõceſſione pleno iure tranſiuit in Principem, & in eius ſucceſſores, & ſic in quolibet ſucceſſore videtur facta fuiſſe noua conceſsio, ad hoc l. antiquitas, cum gloſ. C. de vſufructu. Nam hoc eſt quodammodo, quædam res relicta, vel data dicto Regi Iacobo, & data eius ſucceſſorib. & ſic bina cõceſsio. Ad hoc l. ſtipulatio iſta habere licet, §. ſi quis ita, ff. de verbor. oblig. maximè, quia hoc quod Regibus, & ſucceſſoribus datur, non tranſmittitur ad hæredit. ſed pro ſucceſſoribus in Regno conſeruatur, & in quolibet eſt eorum ius. Ad hoc notatur in cap. licet, de voto, iuxtà l. ſi in annos, ff. quib. modis amitta. vſusfructus, & ſic de iſto iure dictus Rex Iacobus, niſi ad tempus non poterit diſponere.* Hactenus Belluga, nec poteſt Rex in præiudicium ſucceſſorum in Regno dimi nuere iuriſdictionem, vt benè probat Peregrin. de iure fiſci, lib. 1. tit. habentes iura fiſci, nu. 71. Et ita do minus noſter Rex, qui in Regno ſucceſsit, non iure hæreditario, ſed primogenituræ, poteſt prohibere, vt iudices Eccleſiaſtici in cauſis decimarum huius Regni, quę pro fanę ſunt, non ſe intromittant, prę ſertim inter laicos, maximè cum

decreta Regum contenta in fine actuum Curiæ brachij Eccleſiaſtici, de quibus in dict. rubr. de decim. fuerunt obtenta, preſſuppone do iuriſdictionem decimarum in hoc Regno, ad iudices Eccleſiaſticos pertinere, quòd quam ſit à veritate alienum, conſtat ex ſupradictis: & ita meritò in ocurrenti caſu, habet locum diſpoſitio textus in l. 2. ſiue, fin. de fund. & ſaltib. rei dominicæ, lib. 11. C. cuius verba ſunt: *Si qua loca ad ſacrum dominium pertinentia, cuiuslibet temeritas occupauerit ſecundùm veteris cenſus fidem in ſua iura retrahantur reſcriptis per obreptionem impetratis, & præſcriptione longi temporis, & noui cenſus præiudicijs in hac cauſa ſubmouendis. Neq; enim, aut precatio colorata, aut incubatio diuturna, aut nouella profeſſio, proprietatis noſtræ priuilegium abolere potuerunt:* quem text. ad id allegat Belluga de decim. rubr. 15. §. tractemus, num. 54. fol. 88. Præterea, actus Curiæ brachij Eccleſiaſtici non ligat eos qui ſunt de brachio militari, Belluga in ſpeculo, rubr. 47. §. ſciendum, nu. 4. fol. 214. vbi benè confirmat, ſed vallis de Vxò eſt Ducis Cardonæ, & ſic brachij militaris, & non Eccleſiaſtici: ergo actus Curiæ loquentes de iuriſdictione in materia decimarum, nõ habent locum in caſu noſtro.

29 Nec obſtat quartum, licèt enim Rex Iacobus ante Regni expugnationem conceſſit Epiſcopo, & Eccleſiæ Dertucenſi, perceptionẽ fructuum decimarum, quã habebat priuilegio Apoſtolicõ, non tamen conceſſit iuriſdictionem, quã acquiſiturus erat iure belli, expugnando dictum Regnum, & illud à manibus infidelium eripiendo, & quam habiturus erat, vti Rex in omnibus terris Regni, & in fructibus earum, hanc enim iuriſdictionem, non adquiſiuit à Sede Apoſtolica, virtute donationis decimarum, ſed tantùm dominiũ earum, & diuerſa ſunt dominium, & iuriſdictio. vaſſalli enim ſunt domini terrarum, & domorũ, & Rex habet iuriſdictionẽ in eis, vt probaui ſupra, nu. 15. & hinc iudices Regij habent iuriſdictionẽ in his decimis, quæ priuilegio Apoſtolico Regibus fuerunt conceſſæ ex cauſa exaltationis ſanctę fidei Catholicæ, vt probaui ſupr. n. 12. quia dictæ decimæ fuerunt effectæ patrimoniales, & incorporatę Regio
30 patrimonio. Et ita iuriſdictio Regi competens in cauſis decimarũ, etiam inter Eccleſiaſticos in noſtro Regno eſt de regalibus, quia omnis iuriſdictio quæ à Rege profluit, eſt de regalibus Aroſentalus de feudis, tom. 1. cap. 5. de regalibus, concluſ. 4. nu. 7. & ibi additio. latè per Peregrin. de iure fiſci, lib. 1. tit. 1. nu. 10. Et hoc expreſsè declarauit dominus Rex cũ ſua Regia Epiſtola, directa Comiti Benauentano, data Matriti, die 10. Maij 1598. vbi loquens de iuriſdictione in materia decimarum vallis de Confrentes (quæ eſt don Petri Centelles) ſitæ in Archiepiſcopatu

copatu Valentiæ, leguntur hæc verba: *Y porque es aſsi dicha que toca à mi juridiction Real el conocimiento de los pleytos, y diezmos entre Eccleſiaſticos, ò ſeglares y otramente de qualquier manera os encargo, que ampareys al dicho don Pedro Cenſilles, porque no ſe le haga moleſtia por la juridicion Eccleſiaſtica, y ſi ſe la hizieren, mandareys à mi abogado patrimonial, que ſalga à defender mi juridicion, y Regalia Real.*

31 Regalia autem per generalé verborum conceptionem, non intelliguntur tranſlatæ, ſed requiritur ſpecialis expreſsio, cap. quod translationé, extra de offic. legati. & ibi plenè notatur, & idem Albertic. in l. quoties, C. de precib. Imper. offer. Calcan. conſil. 102. quia quibuſdam, Ancharran. conſ. 331. viſis colu. 3. Abbas conſ. 6. 2. in cauſa, & quæſtione, volum. 1. Rippa in l. obligatione, ff. de pignorib. in 1. colum. Boer. qui plures adducit, deciſ. 50. nu. 12. & 13. Boſſ. in titul. de Regal. nu. 25. Alciatus conſ. 1. lib. 7. Peregrin. qui ſupradictos allegat de iure fiſci, lib. 1. tit. 2. de his, qui iura fiſcal. hab. nu. 75. Couarr. practic. quæſt. cap. 1. num. 10. verſ. decima concluſio, vbi dicit, quòd conceſſo caſtro cui nulla adhæret iuriſdictio, nec merum, nec mixtum imperium (quia quantùm ad hæc ciuitati, villæ, vel Comitatui ſubijcitur) non cenſetur vlla tranſlata iuriſdictio, etiam ſi Princeps, qui cócedit eam, vt Princeps alioqui habeat ibidem: vbi multis relatis benè cófirmat, & inter alia,

quia nihil commune habet dominium cum iuriſdictione, & ita in occurrenti caſu non eſt applicabilis regula rubricæ, & legis optimæ, ff. quod quiſque iuris, nihil enim prætendit Regij patrimonij procurator domino Regi competere iuriſdictionem in cauſis decimarum, virtute donationis Apoſtolicæ, ſed virtute acquiſitionis iure belli, & quia Rex eſt, quæ ceſſant in Epiſcopo Dertuſenſi.

32 Nec denique refert, quòd dicta donatio decimarum fuerit facta Epiſcopo, & Eccleſiæ Dertuſenſi, antequam Rex Iacobus Primus condidiſſet forum 6. de iuriſd. ſiue legem, cum qua diſpoſuit, iuriſdictionem, etiam inter Eccleſiaſticos, fore exercendã per ſuos officiales Regios, in his bonis, quæ fuerunt ſua, quæ in noſtro Regno appellantur, *de realenco*, hoc eſt, à Rege proceſſa, licèt enim dictos foros non condidiſſet, iam hoc de iure erat, quòd iuriſdictio in dubio non cenſebatur conceſſa per donationem fructuum decimarum, & dictus Rex ad vberiorem cautelam, & maiorem declarationem hoc expreſsit in foro ſexto, de iuriſdictione omnium iudicũ, & hoc declarauit obſeruantia ſubſecuta, quæ eſt optima legum interpres, l. ſi de interpretatione 37. ff. de legibus. Nam in Epiſcopatu Dertuſenſi, cum cauſa in petitorio verteretur inter Sacriſtam dictæ Eccleſiæ Cathedralis Dertuſenſis, ex vna, & vicinos, ſiue ſyndicum

oppidi

oppidi de Benicarlo, ex alia ſuper eo, an decima vini albi eſſet ſoluẽda in vuis nigris (vt erat aſſuetum:) an verò in vuis albis ex quibus vinum album conficitur, cauſa hæc fuit tractata in prima inſtãtiã, coram iudice decimarum ciuitatis, & Regni Valentiæ, qui eſt officialis Regius, & in gradu appellationis in Regia Audientia Valẽtina, coram Doctore Hieronymo Nuñes, & in ea lata ſentẽtia, & ſic fuit dicta cauſa decimarum diœceſis Dertucenſis actitata in tribunalibus Regijs, & non coram Epiſco-
33 po. Ex quibus meritò in hac cauſa contentionis inter iuriſdictionem Eccleſiaſticam, & Regiã, fuit declaratum per dictum fratrem Andream Ferran, Priorem templi Regium Cancellarium in fauorẽ Regiæ iuriſdictionis, contra iuriſdictionem Eccleſiaſticam, ſententia publicata per Ludouicum Palau Notarium, die 16. Septembris 1610.

DECISIO IIII.

FILIA SORORIS DE iure excludit fratres patrueles, & conſobrinos defuncti in ſucceſsione abinteſtato, maximè iuxta foros, ſiue leges Regni Valẽtiæ, quia ibi dicta ſororis filia eſt in ſecũdo gradu, & fratres patrueles in tertio.

1 *C Aſus, ſiue facti ſpecies.*

2 *Deficiente lege Regni, priùs recurrimus ad ius Canonicum, quàm ad ciuile.*

3 *Iure Canonico attẽto, filia ſororis, frater patruelis, & ſoror Amitina ſunt in ſecundo gradu.*

4 *Foro 8. de inteſtatis, in multis gradibus ibi expreſsis facit computationẽ iuxta ius Canonicũ, & ita in reliquis gradibus non expreſsis, videtur eadem computatio ſeruanda.*

5 *Filios fratris, & ſororis eſſe in ſecundo gradu: in dicto foro 8. diſponitur, quæ verba duplicem poſſunt habere ſenſum, vt ibi, & nu. 7.*

6 *Verba proœmij denotant, & declarant mentem Legiſlatoris.*

8 *Geminatio denotat enixam voluntatem ſtatuẽntium.*

9 *Iudex, qui eſt conſanguineus intra quartum gradum litigatoris eſt ſuſpectus, facta computatione iuxta ius Canonicum.*

10 *Amitam, & conſobrinos eſſe in æquali gradu, & ſimul abinteſtato ſuccedere allegatur Regia ſententia cum qua fuit deciſum.*

11 *Fratrum filij præferuntur patruis defuncti de iure Cæſareo.*

12 *Lex noua diſponens in vno ex caſibus æquiparatis per legem antiquã, trahitur ad alterum.*

13 *Abſurdum ſemper eſt vitandum.*

14 *Iuxta noſtri Regni foros eſt indicãdũ omni forma legum penitus excluſa per iudicem ordinarium, qui non eſt peritus in iure.*

15 *Secundùm communem vſum loquẽdi computatio graduum fit ſecundùm*

dùm ius Canonicum.

16 *In materia ſucceſsionis in computatione graduum attenditur diſpoſitio iuris ciuilis, non Canonici.*

17 *Gradus iuris ciuilis ſunt propriè gradus, non autem iuris Canonici.*

18 *Sororis filia præfertur fratri patrueli de iure ciuili.*

19 *Statutũ faciens mentionem de gradu, intelligitur iuxta ius ciuile.*

20 *Quod procedit etiam in ſtatutis factis in terris Eccleſiæ.*

21 *Si de iure Canonico ſint duo in æquali gradu, alter verò illorum ſit proximior de iure ciuili, iſte proximior præfertur in caſu ſtatuti vocantis proximiores in gradu.*

22 *Naturalis ratio, & æquitas dictat quemlibet potiùs velle relinquere bona filio fratris, quam fratri patrueli, & æquitas ſequenda eſt iuxta fori verba hic declarata.*

23 *Ordo literæ prælationem tribuit.*

24 *Fratres patrueles ſunt in tertio gradu iuxta forum 8. de inteſta. hic declaratum, & cum Regia ſententia confirmatur.*

25 *Declaratur verba finalia dicti fori.*

26 *Diuerſæ deciſiones, ſiue Regiæ ſententiæ allegantur, quibus deciſum fuit, amitam eſſe in proximiori gradu, quàm conſobrinos.*

27 *Fratres patrueles, nec ſunt in 2. gradu iuxta ius Canonicum, nec in 4. iuxta ius ciuile, ſed in 3. iuxta forũ.*

28 *Licet in linea inæquali tranſuerſalium, & in fratribus in Regno fit cõputatio iuxta ius Canonicum, in reliquis tamẽ gradibus tranſuerſaliũ, nõ fit iuxta ius Canonicum, nec ciuile, & ratio redditur, & nu. 29.*

30 *In materia recuſationis iudicis ſuſpecti, computatio graduum fit iuxta ius Canonicum in noſtro Regno, ſecus in materia ſucceſsionum.*

31 *Refertur, quod tradit Gaſp. Theſau. q. foren. 65. lib. 2.*

32 *Declaratur auth. poſt fratres, primo, C. de legit. hæred.*

33 *Per forũ correcta eſt d. Auth. quod attinet ad repræſentationem, exiſtentibus tantùm collateralibus.*

34 *Declaratur forus 1. de inteſta. verſ. En aqueſt caſ.*

35 *Guillerm. Iaſſer gloſſator fororum Valentiæ, fuit Vicechancellarius Regis Iacobi II.*

36 *Repræſentatio in quibus caſibus locum habeat in Regno.*

37 *Reſpondetur ad 7. 8. & 9. arg.*

1 Inteſtato mortuo dõ Dima Pardo, exiſtẽtibus doña Magdalena Fenollet, filia dõ Michaelis Fenollet, Baiuli ciuitatis Setabis, & domnæ Caſtellanę Pardo, eius cõiugis, & ſororis defuncti, Marco Antonio Pardo fratre patruele dicti don Dimæ, nec nõ domna Philippa Boluda, & de Rotla, vxore don Chriſtophori Rotla Iuriſconſulti, ſororis amitinæ eiuſdẽ Dimæ defuncti: mota fuit lis in R. Audiẽcia Valentina, corã Illuſtriſ. dõ Andræa Roig, nunc Vicechãcellario, ſiue Præſide, in S.S.R.C. Regnorũ Coronæ Aragonũ, tũc cauſæ Auditore ſuper eo, An ſuccedere deberent omnes, an verò dũtaxat dicta Magdalena filia ſororis, reliquis excluſis,

excluſis, ſtante lege noſtri Regni, nimirum foro primo de inteſtatis diſponēte, quòd nō extātibus aſcē dētibus, nec deſcēdentibus, nec fratribus, nec ſororibus ab inteſtato defuncti, ei ſuccedāt proximiores in gradu. Et pro parte dictorū Marci Antonij Pardo, & dominę Philippæ, prætenſum fuit ſimul cū dicta domna Magdalena æqualiter ſuccedere debere in omnibus bonis dicti don Dimæ, pro tribus æqualibus portionibus inter eos faciendis.

2 Primò, quia in noſtro Valentiæ Regno, deficiente foro, ſiue lege Regni, prius recurritur ad ius Canonicum, quàm ad ciuile; ſed attēto iure Canonico, omnes ſupradicti ſunt in æquali gradu: ergo ęqualiter debent ſuccedere. In noſtro autem Regno non reperitur diſpoſitum, in quo gradu ſunt cū defuncto frater patruelis, & ſoror amitina, quia de hoc nullum verbum. Et ita in hoc caſu potiùs recurrēdum eſſe ad ius Canonicum, quàm ad ius ciuile, docent Bellug. in Specul. Princip. rubr. 11. §. his igitur. num. 3. Portoles in Scholijs ad Molineum, in verbo forus, num. 2. pagin. 73. vbi dicit, receptiùs eſſe imprimis ad ius Canonicum recurrendum eſſe, ex quo illud magis iuri diuino inhæret, & eo deficiente ad ius ciuile recurri, Bald. in l. 2. C. quemad. teſtamen. aperi. & Mōtal. in l. 4. titul. 5. in verbo, *Acuerden*, lib. 1. for. ll. & Ioan. Lup. in repet. rub. de donat. inter virum, & vxor. in princ. num. 15. & 16. Caſſan. conſ. 63. nu. 24. & Salon de Pace in l. 1. Tauri. nu. 590. Villalobos in Antino. iuris in princ. nu. 15. qui rationem adducit, quia ius Canonicum inhæret iuri diuino: ſed ſub lege diuina ſunt omnes populi, ac nationes, at ius Imperatoris non viget vbique locorum, maximè in hoc Regno, vbi ius ciuile non allegatur pro authoritate, ſed ſolū pro ratione, vt dixit Bald. in cap. 1. §. iniuria. de iuramento firman. & in noſtro Regno Valentiæ iuxta forum quartū proœmij, deficiēte foro, recurrimus ad rationem naturalem, & ſic ad ius Canonicū,

3 quo attento filia ſororis, frater patruelis, & ſoror amitina, omnes ſunt in ſecundo gradu, Can. ad ſedem. ad med. 35. quæſt. 5. ibi: *Filij fratrum, qui illic numerantur in quarto, hic computantur in ſecundo, & inferiùs*, ibi: Ecce hìc apertè monſtratur filios, & filias fratrum in ſecunda generatione numerari, & conſtat ex regula quoto gradu remotior diſtat à ſtipite, & à quolibet per aliam lineam deſcendentium, ex eodem capit. 3. & cap. fin. de conſang. & affi. ergo cū iuxta ius Canonicum filia ſororis, frater patruelis, & ſoror amitina ſint omnes in ſecundo gradu, ęqualiter debent ſuccedere.

4 Secundò, nam in for. 8. de inteſt. computatio fit iuxta ius Canonicum, dicendo, quòd in primo gradu ſunt frater, & ſoror, in ſecundo filius, & filia fratris, & ſororis, pa-

truus,& amita, in tertio gradu nepos,& neptis fratris,& ſororis patruus magnus, & amita magna, hoc eſt,frater,& ſoror aui,in quarto gradu pronepos, & proneptis fratris, & ſororis, frater,& ſoror proaui,& proauię,in quinto gradu abnepos,& abneptis fratris, & ſororis, frater, & ſoror abaui, & ab auiæ. Cùm igitur ſemper facta fuerit computatio in tot gradibus expreſſis iuxta ius Canonicum,in reliquis idem ius eſt ſeruandũ, quia vna,& eadem res non debet diuerſo iure cenſeri contra regulam, l. cum qui ædes, ff. de vſucapion. & probat Iaſ. conſil. 69. libr. 3. vbi cõcludit,ſi in vna parte ſtatuti ſit mẽtio de computatione graduum ſecundum ius canonicum facienda, & in alia ſimiliter fiat mentio de gradu,quòd debet intelligi de gradu ſecundùm ius Canonicum, Magon. deciſ. Floren. 105. n. 11. in fi. & n. 12. Et ſuadetur ex finalibus verbis dicti fori, vbi dicitur, idẽ eſſe ſeruandum in alijs gradibus, his verbis: *E caxi dels altres que ſeguexen de aqui euant.*

5 Tertiò probatur, nam in eodẽ foro 8. de inteſtatis diſponitur, filios fratris,& ſororis eſſe in ſecũdo gradu, his verbis: *Fill, e filla de frare, e ſor*, quæ verba duplicem poſſunt habere ſenſum, vnum videlicet, filius fratris ſit cum defuncto in ſecundo gradu, alterum verò, filius fratris, & filius ſororis inter ſe ſint in ſecundo gradu, & vtrumq; ſenſum videntur habere dicta verba, ex quo Rex in prooemio fori 6. de inteſtat. dixit, velle declarare gradus conſanguinitatis, ita vt nullũ

6 dubium remaneat, his verbis: *Perço que dels graus del parenteſc no ſia dubtança*, quæ verba prooemij denotãt, & declarãt mentem legiſlatoris, l. fin. ff. de hæredib. inſtitu. l. 1. de origin. iur. l. 1. ad Macedon. Grammatic. deciſ. 65. numero 48. & in dict. foro 6. Rex declarauit gradus lineæ deſcendentium, & in foro ſeptimo gradus cõſanguinitatis in linea aſcendentiũ, & in dicto foro octauo gradus lineæ collateralium, qui tres fori in veteri editione fororum, ſiue in antiquis immediatè ſiti ſunt poſt forum primum de inteſt. & omnes dicti quatuor fori ſunt cõditi à Rege Iacobo. Primo, & ita veniunt tres vltimi ad declarandum, quòd in primo fuerat diſpoſitum, proximiores eſſe præferendos, vt conſtaret, quis eſſet proximior in gradu, & qualiter fieri deberet graduum computatio, & ſi illa verba fori 8.

7 ibi: *Fill, e filla de frare, o ſor*, hoc eſt, filius,& filia fratris,& ſororis, qui ſunt in ſecundo gradu, non intelligerentur de conſobrinis, non ſatis declaraſſet dictus Rex Iacobus, in quo gradu eſſent cõſobrini, & hoc dubium indeciſum remaneret in noſtris foris, ſiue legibus, contra id quod pollicitus fuerat, idem Rex in principio dicti fori ſexti. Ne igitur hoc abſurdum ſequatur, facienda eſt illa interpretatio, vt in dicto foro decidatur,

filios

filios fratris, & ſororis, eſſe in ſecundo gradu cum patruo, & auunculo, & eſſe pariter in ſecundo gradu ipſos conſobrinos inter ſe, iuxta ea, quæ latè tradunt Hyeronim. Gabri. conſ. 14. num. 33. & 34. vol. 1. & Rolland. á Valle conſ. 72. num. 38. & 39. volu. 1 & cũ dictus forus geminatis vicibus ſequatur computationem iuris Ca-
8 nonici, ſatis oſtendit enixam voluntatem legiſlatoris volentis ſequi ius Canonicum, nam ſtatuentium voluntas oſtenditur, ex verbis geminatis, Nata conſ. 506. nu. 12. lib. 3. Burſat. conſ. 245. numer. 24. vol. 3. poſt Aretinum in l. ventre, num. 7. ff. de acquirenda hæreditat. Menoch. conſ. 95. num. 124. lib. 1. Deniqué vna pars legis, vel ſtatuti per aliam declaratur, Surd. deciſ. 43. num. 14. Oſſaſc. deciſ. 66. num. 13. Et ex contextu ſcripturæ ſumitur interpretatio, l. Mæuia, ff. de manum. teſtamẽ. l. numis, ff. de leg. 3. in dicto autem foro 8. nullus gradus computatur iuxta ius ciuile, ſed omnes iuxta ius Canonicum: ergo ſtandum eſt in gradibus omiſsis computationi iuris Canonici, & per cõſequens dicendum eſt, iuxta diſpoſitionem dicti fori 8. omnes in hac cauſa contendentes eſſe in eodem gradu.

9 Quartò, iuxta forum 91. Curiarum anni 1585. iudex, qui eſt conſanguineus intra quartum gradũ vnius ex partibus litigantibus, eſt ſuſpectus, & nõ poteſt interuenire in deciſione cauſæ, & in hoc caſu non fit graduum computatio iuxta ius Cæſareum, ſiue ciuile Romanorum: nam iuxta illud ſobrini (qui in noſtra patria, *Coſins prims*, Caſtellæ verò, *Primos ſegundos*, appellantur) ſunt in ſexto gradu, l. Iuriſconſultus, 10. §. ſexto gradu poſt me, ff. de gradibus, §. ſexto gradu, in fin. inſti. eo. ibi: *Itẽ ſobrini ſobrinæquè, id eſt, qui quęve ex fratribus, & ſororibus patruelibus, vel conſobrinis, vel amitinis progenerantur, & tamen ſi iudex eſt ſobrinus litigantis, ſemper fuit habitus ſuſpectus, & abſtinuit à deciſione cauſæ tanquam conſtitutus intra quartum gradum, quia attento iure Canonico, eſt in tertio gradu*, Can. ad ſedem, ad med. 35. quæſtion. 5. ibi: *Fratres itaquè, qui ſecundùm ſæculares leges dicuntur in ſecundo gradu, iuxta ius Canonicũ numerantur in primo filij fratrum, qui illic numerantur in quarto, hic computantur in ſecundo, nepotes verò, qui in ſexto ibi iſtic numerantur in tertio*, & ita conſtat in noſtro Regno in computatione graduum ſtandum eſſe iuri Canonico, & non Cæſareo, & per conſequens in occurrenti caſu fratres patrueles ſimul ſuccedere cúm filia ſororis, cùm omnes iuxta ius Canonicum ſint in ſecundo gradu.

10 Quintò, cum Regia ſententia lata in hac Regia Audientia, & publicata per Ioannem Fernandez de Soto, Regium ſcribam mandati, die octauo Ianuarij

rij 1563. inter nobilem Angelam de Rocafull, & Andream Maſquefa, Enricum Maſquefa, & Marqueſiam Maſquefa, fuit declaratum, amitam, & conſobrinos eſſe in æquali gradu, ac pro virilibus portionibus abinteſtato ſuccedere, ſed iuxta dict. forum 8. de inteſtatis, amita eſt in ſecundo gradu cum defuncto, & in eodem gradu eſt filia ſororis: ergo deciſum cum dicta Regia ſententia legem facit in caſu noſtro.

11 Sextò, iuxta dict. forum 8. de inteſta. patruus, & filia ſororis ſunt in ſecundo gradu, & ſic pariter ſuccedunt, ſed de iure Cæſareo fratrum filij præferuntur patruis defuncti, Authentica poſt fratres. 1. verſi. hi autem, C. de legitim. hæredib. cuius verba ſunt: *Hi autem fratrum filij, cùm pares ſint defuncti fratribus, præferuntur procul dubio eiuſdem defuncti patruis, & alijs ſimilibus, & in his ſucceſsionibus omninò ceſſat ſexus, & agnationis ratio*, & idem probatur in Authentic. de hæredib. ab inteſtat. venien. in §. illud palam. ex quo deſumpta fuit dicta Authentic. ibi: *Illud palam eſt, quia filijs defuncti maſculis, & fœminis, ſiue à patre, ſiue à matre præponuntur, ſi etiam illi tertium cognationis ſimiliter obtineant gradum*, & Gaſpar Theſaur. quæſt. foren. lib. 2. quæſt. 63. numer. 2. ait, dict. Authentic. in verſicul. hi autem. & dict. §. illud. loqui de conſobrinis, qui reſpectu eorum patris dicuntur filij fratrum: ergo iuxta dicta iura conſobrini, ſiue fratres patrueles excludunt patruum, & per conſequens etiam filiam ſororis, quæ eſt in eodem gradu cum patruo.

12 Septimò, lex noua diſponens in vno ex caſibus æquiparatis per legem antiquam trahitur ad alterum, l. ſi quis ſeruo. C. de furtis, & ibi not. DD. & in l. Gallus. §. & quid ſi tàtùm. ff. de liber. & poſth. ſed per legem antiquam æquiparatur gradus, in quo reperitur filia ſororis, & gradus, in quo exiſtit frater patruelis, qui omnes ſunt in ſecundo gradu. Can. ad ſedem. 35. quæſt. 5. cap. 3. & cap. fin. de conſanguinitate, & affinitate: ergo lex noua ſuperueniens, ſcilicet, dict. for. 8. de inteſta. diſponens, filium, & filiam fratris, & ſororis eſſe in ſecundo gradu, debet trahi ad caſum æquiparatum fratrum patruelium, vt ſint in eodem ſecundo gradu.

13 Octauò, nam ſi hæc non fieret interpretatio, ſequeretur abſurdum, quòd frater, & ſoror proaui, & nepos fratris, & ſororis, qui iuxta forum 8. de inteſta. ſunt in 4. gradu, ſuccederent ſimul ab inteſtato cum fratribus patruelibus, qui de iure Cæſareo ſunt in 4. gradu, l. Iuriſconſult. §. 4. gradu. ff. de grad. & abſurdum ſemper eſt vitandum, l. nam abſurdum. ff. de bonis libert. Ne igitur hoc abſurdum ſequatur, dicendum eſt, non debere fieri computatio-

em

nem iuxta ius ciuile, ſed Canonicum.

14 Nonò, nam fori noſtri Regni, vt conſtat ex proœmio, conditi fuerunt anno 1250. & in eodem anno fuit conceſſum priuilegium 37. Regis Iacobi Primi, cùm quo fuit diſpoſitum, quòd nullus legiſta, ſiue aduocatus, poſsit vti officio aduocationis in ciuitate Valentiæ, & toto Regno, nec procedere ſecundùm formam legum in cauſis, quæ in dicta ciuitate, & Regno agitabantur, ſtatuẽs, quòd in perpetuum iudex ordinarius cũ conſilio iuratorum eiuſdem ciuitatis ſecundùm diſcretionem, & prouiſionem eorum iudicet omnes cauſas criminales, & ciuiles, omni forma legum, & aduocatorum penitus excluſa, & ita claré excluſit computationem faciendam iuxta leges, ſiue ſecundùm ius ciuile, & voluit, vt iudicaretur ſecundùm communem vſum loquendi, quem obſeruant dicti iu-

15 dex ordinarius, & iurati, & omnes alij, qui non ſunt legum periti, & ſecundùm communem vſum loquendi computatio graduum fit ſecundùm ius Canonicum. Felin. in proœmio decreta. num. 5. cum ſeqq. & poſt Corne. quem allegat ſcribit Brunus in tractatu de ſtatutis excluden. fœmin. articul. 12. numer. 284. tom. 2 tractat. fol. 236. Decius in l. fin. C. de ſucceſſorio edicto. circa fin. dicens, quòd ſi eſſet conſuetudo, ſeu communis vſus loquendi, vt gradus computentur ſecundùm Canones, tunc computatio, etiam quo ad ſucceſsiones, fieri debet ſecundùm ius Canonicum, & ita ipſum conſuluiſſe Senis, & iudicatum fuiſſe. Et licèt dictum priuil. 37. Regis Iacobi Primi, fuit poſteà reuocatum per priuil. 70. eiuſdem Regis, quòd fuit conceſſum anno 1266. nihilominus tamen ad effectum de quo agitur, inſpici debet diſpoſitio dict. priuil. 37. quod fuit conceſſum anno 1250. in quo fori fuerunt conditi, & non dicti priuilegij 70. conceſsi multò poſteà.

Sed his non obſtantibus contrarium reſoluit noſter Regius Senatus, nimirum, dictam domnam Magdalenam filiam ſororis, in omnibus ab inteſtato ſuccedere, excluſis dictis Marco Antonio Pardo, fratre patruele, & domna Philippa, ſorore amitina defuncti.

16 Primò, quia in materia ſucceſſionis attenditur diſpoſitio iuris ciuilis, non Canonici in computatione graduum: ita colligitur ex Canon. ad ſedem. 35. quæſt. 5. ibi: *Deniquè diu ventilatis legibus, à Sacris Canonibus diſtinctè inuenimus ob aliam atquè aliam cauſam, alteram legum fieri, alteram Canonum computationem, in legibus ſiquidem ob nihil aliud ipſorum graduum mentio facta eſt, niſi vt hæreditas, vel ſucceſsio ab vna ad alteram perſonam inter conſanguineos deferatur, in Canonibus verò ob hoc*

progenies computatur, vt apertè monſtretur vſque ad quotam generationem à conſanguineorum ſit nuptijs abſtinendum, per quem text. ita docet Bart. in l. fin. numer. 1. C. de ſucceſſor. edicto, & ibidem Bald. & omnes Doctores, teſte Gozadin. conſ. 19. numer. 1. gloſ. in §. hactenus, inſtituta de gradibus, verb. generata. Dec. conſil. 158. ad fin. Felin. in capit. ex literis in 2. notab. de conſtitu. quem & alios refert, & ſequitur Cota in memorabili. verb. graduum computatio, vbi dicit communem, Couarru. in Epito. ad 4. 2. part. cap. 6. §. 6. num. 8. & poſt gloſ. Angel. Alexand. Iaſ. Dec. Corn. Pariſ. & alios, quos allegat, tradit Rodulph. Sacard. de feud. part. 7. cap. 7. numer. 12. pag. 205. Matienço in l. 7. titul. 11. gloſ. 5. numer. 7. libro 5. Recopilation. vbi dicit, quòd computatio Canonica dumtaxat, quo ad matrimonia procedit, & non in reliquis diſpoſitionibus, & ſucceſsionibus, & hanc dicit communem opinionem, Decius in capit. 2. numer. 3. de probationibus, Socin. Iun. conſil. 94. numer. 15. & 16. volum. 1. Vincent. Hond. conſil. 4. numer. 3. & 4. in 1. & poſt alios nouiſsimè Thom. Sanchez, tom. 2. diſputationum de matrimon. lib. 7. diſput. 50. numer. 8. Gratian. poſt hæc ſcripta viſus. diſcepta. foren. lib. 1. cap. 35. numer. 44. & Ceuallos plurib. relatis, practicar. quæſt. com contra com. quæſt. 398 num.
17 18. pagin. 505. Et facit, quia gradus iuris ciuilis ſunt propriè gradus ad ſimilitudinem ſcalarum, prout docet text. in l. Iuriſconſultus, §. gradus. ff. de gradibus: gradus verò iuris Canonici non eſt propriè gradus, ſed quidã ſaltus, qui ſalit de fratre ad fratrẽ, omiſſo patre, prout expreſsè docet Bart. poſt Iacob. Butr. quem ibi ſequuntur Doctores omnes in dict. l. ſi auiæ, ad fin. C. de ſucceſ. edicto, Paul. Caſtren. conſ. 422. quòd iſta mater, numer. 3. volu. 1. Eſt enim impropria dinumeratio graduũ, ſecundùm ius Canonicum, & ex Angel. Aretin. in §. hactenus, inſt. de grad. non eſt iuridica, quia gradus Canonicus eſt compoſitus, & non ſimplex, vt per Card. Alex. poſt alios, in cap. quod dilectio, extra, de conſanguin. & affinit. Surd. conſ. 568. numer. 13. volum. 4. Alber. Bru. tract. de ſtatu exclu. fœm. artic. 5. num. 20. Et inuentus ſolùm ad matrimonia, quæ ſicut non poſſunt conſiſtere, niſi ex duabus perſonis, ita ius Canonicum voluit, quòd duæ perſonæ efficerent vnum gradum: At verò computatio, quæ fit de iure ciuili, fit reſpectu ſucceſsionũ, & tutelarũ, quæ ſicut deferuntur de vna perſona in aliam, ita etiam ius ciuile voluit, quòd quælibet perſona faceret vnum gradum, & ita magiſtraliter reſoluit Bald. in d. l. ſi auiæ, additio. Bart. ad conſ. 10. volum. 1. & Doctores, ibi citati Chriſtoph. Porchus in princip. inſt. de grad. Caſt. in dict. l. ſi auiæ, in fin. quos refert,

Digitized by Google

refert, & ſequitur Iaſ. ibi colum. 1. & ideò nihil mirum, ſi in ſucceſſionibus hæreditatum, & tutelarũ nulla habenda ſit ratio dinumerationis graduum iuris Canonici, quod ſolùm, quo ad matrimonia compoſitum fuit ex Summi Pontificis. deciſ. in dict. Can. ad Sedem,
18 35. quæſtio. 5. Sed attento iure ciuili noſtri Regni, & iure Cæſareo, ſororis filia præfertur fratri patrueli. §. ſi igitur. in verſicul. Huiuſmodi. in Authentico de hæredib. ab inteſtat. venienr. collat. 9. ibi: *Vnde conſequens eſt, vt ſi fortè præmortuus frater cuius filij viuunt, per vtramque partem nunc defunctæ perſonæ iungebatur, ſuperſtites autem fratres per partem ſolùm forſan, aut matrem ei iungebantur: præponantur iſtius filij proprijs, ϑεῖοι thijs (hoc eſt patruis, vel auunculis) licet in tertio ſint gradu.* Et inferiùs, ibi: *Huiuſmodi verò priuilegium in hoc ordine cognationis ſolis præbemus fratrum maſculorum, & fœminarum filijs, aut filiabus, vt in ſuorum parentum iura ſuccedant.* Et de iure Cæſareo in tertio gradu eſt ſororis filia. §. tertio gradu, Inſtituta de gradibus: at verò fratres patrueles, ſiue conſobrinos eſſe in quarto gradu, dicit text. in §. quarto gradu, Inſtitut. eod: & hinc fit, quòd auunculus præfertur conſobrino. l. auunculo. C. commun. de ſucceſſion. cuius verba ſunt: *Auunculo priori, qui eſt in tertio gradu, quàm conſobrino, qui ſequentem occupat, deferri ſucceſſionem inteſtati certi iuris eſt.* Parlador lib. 2. rerum quotidianarum capit. 15. vbi probat patruum præferri fratri patrueli in ſucceſſione ab inteſtato, quoniam patruus eſt in tertio gradu, & frater patruelis in quarto, & poſt Bart. Bald. Salicet. Corn. & alios, quos allegat. probat Boer. deciſ. 302.

19 Secundò facit, quod docet Bartol. conſil. 13. numer. 3. lib. 2. dicens, gradus poſſe conſiderari naturaliter ſecundùm ius ciuile, nam ſi conſideremus fratres patrueles inuicem, non habent gradum, ſed ſaltum: ſi enim quis velit tranſire de vna ſcala ad aliam, non erit per gradus procedere, ſed ſalire: ſi autem aſcendat per vnam ſcalam, & deſcendat per aliam, vt fit in computatione graduum ſecũdùm ius ciuile, dicitur, naturaliter procedere aſcendendo, & deſcendendo per gradus: cùm autem fiat tranſitus de vno fratre patruele in alium, dinumerando inter eos ſecundùm gradum, dicendum eſt dinumerationem iuris Canonici repugnare naturali, & rationabili computationi, & continere abuſum, & improprium intellectum, præcipuè, in noſtra ſpecie, cùm ſimus in tranſuerſalibus; & ideò rectè infert ſtatutum, de quo ibi, faciens mentionem de gradu intelligi debere ſecundùm ius ciuile. Idem concludit in caſu ſtatuti in dict. l. Iuriſconſultus. §. fin. in fin. ff. de gradibus, vbi dicit, ſtatutum eſſe propriè intelligẽdum, gradus verò iuris Canonici non

poſſe dici propriè. Et ſubdit, ſe ita conſuluiſſe, & in praxi ita communiter obſeruari, tenet Butrigal. in l. ſi auiæ.C.de ſucceſſo.edic. & ibi Bald. Salic. Alexan. Dec. & omnes.Innocen.Ioann.Andr.Anchar. Barbatia. Caſtr. & alij relati in additione ad Bart.conſil. 10.lib. 1.idem Dec. conſil. 85. & 334. & conſil.444.Bald.conſi.496.incipit, ſtatuto cauetur.in fin.lib.1.& conſ. 293.volum. 2. & conſ.330.volu.3. colum. 2. Angel. in l. ſciant col. 1. C.de leg. hæredibus. Raph. Fulg. conſil.45.Mattheſil.tract.ſucceſ.in 3.art.prin. verſic. Tertio loco, ibi, & vocantur omnes.Pariſ. conſ. 51. & 66.volum.2.Albar. conſ.40.Couar.de Sponſa.2.par.cap.6. §.6.nu. 8.Tiraquel.alijs relatis,de retract. ligna.§.1.gloſ.9.num.23.Ang.d.§. hactenus,num.3.Miſinger.ibidem nu.2.Faber.in prin. inſtit. de grad. cog.Hoſtien.in Summa.rub. de cõſan.& affin.8.Borguin. Caualcan. deciſ.9.num.85.& deciſ. 1[illegible] nu. 3. lib.2.Magon.deciſ.Florent.105. Zanchus inter conſilia vltimarum voluntatum.conſ.169.nu.6. Ruyn. conſi.29.num.1.& 2. & conſil.53. volu.3. Forſterius. tract. de ſucceſ. lib.3.cap.8.

20 Tertiò, nam quando fœminæ excluduntur propter maſculos, vſque ad certum gradum in ſtatutis factis in terris Eccleſiæ (vbi ius Canonicum obſeruatur) in materia ſucceſsionis computandus eſt gradus iuxta ius ciuile, ita poſt Bar.Bald.Salic.Paul.Caſt.& Alex. in l.fi.C. de ſucceſſo. edict. Alber. Brun. dict. tract. ſtat. exclud. fœmin.artic.12. num.282. 2. tractat. fol.236. vbi dicit communem, & num. ſequent. refert. Curt.Senior. conſi.6.dicentem, quòd etſi ſtatutum in prima parte vocet agnatos tenentes primum gradum, ſecundùm ius Canonicum: nihilominus tamen in alijs partibus eſt facienda computatio ſecundùm ius ciuile, Dec conſi.444.num fin.4.par. & plures alij relat. à Surdo. conſil. 568.numer.13.vol.4.qui quamuis hanc ampliationem abſolutè non probet: tamen dicit communem quando in ſtatuto nõ eſt facta ſpecialis mentio iuris Canonici in dinumeratione graduum, qui eſt caſus noſter: nam dictus forus 8. de inteſt. nullam mentionem facit iuris Canonici, & ita in gradibus lineæ tranſuerſalis æqualis, vbi caſus nõ eſſet deciſus per forum, potiùs ſtandum eſſet diſpoſitioni iuris ciuilis, quàm Canonici.

21 Quartò, facit doctrina Bart. cõſil.10.numer. 11.lib.1. quam communem dicit Alex. Rauden.conſi. 1.num.95.& 97. & eandem ſecutus fuit Socin. in conſi.89.num.15. volum.2.Bertazolus, & ab eo relati.conſil.22.numer.8. & per totum lib.1.Decian.conſil.71.num.7.vol. 3.& poſt ſupradictos Pet. de Lara de Anniuerſar.lib.2. cap.3. nu.33. quòd ſi de iure Canonico ſint duo in æquali gradu, alter verò illorum proximior de iure ciuili: proximiorem de iure ciuili præferendum

rendum eſſe, quia ſtatutum non videtur vinculorum pluralitatem infringere, ſed tantum circa gradus proximitatem diſponere. Caſtro.conſil.376. volum. 2. Hieron. Zanchus inter conſil. vltimar. volunt.conſil. 169.numer.10.volum. 1. Et licet attento iure Canonico, quo ad matrimonia in eodem ſecundo gradu ſunt patruus, & frater patruelis, qui eſt filius dicti patrui, tamen proximior eſt patruus; bene enim poſſunt in eodem gradu ambo eſſe, & tamen alter eſſe proximior altero. Caſtr. conſil.376.numer.1. 2. part. quia quoto gradu remotior diſtat á communi ſtipite, tanto diſtant inter ſe, capit.fin. de conſanguin. & affini. & ibi ponit Caſtro exemplum in filio fratris, ac in filijs duorum fratrum, qui eſt caſus noſter. Cùm igitur dicta domna Magdalena filia ſororis, vtroque iure inſpecto proximior ſit, cùm de iure noſtri Regni, & Canonico ſit in ſecundo gradu, de iure verò ciuili in tertio: at verò dicti fratres patrueles, licet de iure Canonico ſint in ſecundo gradu, tamen de iure noſtro ciuili ſunt in tertio, & de iure Cæſareo in quarto, debet in hac ſucceſsione præferri, & facit text. in Authentica, Itaque. C. commun. de ſucceſſion. cuius verba ſunt: *Itaque mortuo patreſamilias, ſi filius decedat inteſtatus ſine liberis, relictis fratribus, & ſororibus, alijs conſanguineis, alijs vterinis, & quibuſdam ex vtroque parente coniunctis: in eos ſolos tranſmittit hæreditatem, qui ex vtroque latere connexi ſunt*, §. primum quidem in Authentic. de conſanguin. & vterinis fratribus, ibi: *Conſequens eſt, licet pater non exiſtat, ſed fratres ſolùmmodo, præponi ÿs, qui ex vno parentum ſolùmmodo copulantur morienti eos, qui ſimiliter quidem conſanguinei, ſimiliter autem vterini ſunt*. Et latè probant Anton.Gomez. in l.8.Taur. numer.7. vbi poſt medium ſubiungit hæc verba: *Immò, quòd magis eſt, filius, vel filia fratris vtrinque coniuncta præfertur alteri fratri ex vno latere coniuncto, & ſic patruo ſuo, textus eſt in Authentica ceſſante, verſicul. final C. de legitim. hæredib. cuius verba ſunt, & quidam prædicti fratris filius, etſi tertio gradu ſit, præfertur fratribus defuncti, qui ex vno tantùm parente cognati erant, text. in Authentic. poſt fratres. 1. eodem titul. text. in Authentic. de hæredib. ab inteſtat. ven. §. ſi igitur defunctus*, el ſegundo. *verſic. Vnde conſequens eſt. Cuius ratio eſt, quia ſuccedunt repræſentando perſonam patris defuncti, & in locum eorum, ideò meritò præferentur ſicut pater eorum: & ita etiam diſponit l. 5. in finalibus verbis, titulo 13. partita ſexta.* Et negari non poteſt, quòd domna Magdalena Fenollet, coniungitur defuncto per matrem ſuam, quæ erat illius ſoror, ex vtroque parente, at Marcus Antonius Pardo, tantùm iungebatur don Dimæ per patrem ſuum, qui erat frater patris defuncti, & domna

D 5 Philippa

Philippa per matrem, quæ erat ſoror eiuſdem patris defuncti, & ita maior eſt coniunctio ſanguinis cũ dicta domna Magdalena, & per conſequens debet præferri in ſucceſsione, & faciunt, quę tradit Bal. conſ. 188. 1. p. probans vtrinque cõiunctum, præferri ex vno latere tãtùm coniuncto.

22 Quintò, naturalis ratio docet, quòd ſi quis habeat filium fratris, & conſobrinum, potiùs relinquet bona filio fratris, quàm fratri patrueli, quòd conſonum eſt æquitati, iuxta quam, deficiente foro, iudicandum eſt iuxta forum 4. proœmij, vbi dicitur: *Sia recorregut à ſeny natural*, hoc eſt, ad æquitatem, vt fuit declaratum cum Regia ſententia, lata in cauſa Baroniæ de Alcala, in fauorem domnæ Franciſcæ Catala, & de Almunia, publicata per Vincentium Alberiſſu, in locum Martini Pineda Regij mandati ſcribæ, die 26. Martij 1579. de quibus foro, & Regia ſententia loquitur Menoch. conſil. 215. numer. 114. & 115. lib. 3. hocque videtur ſecutus forus primus de inteſtat. nam exiſtente aſcendente, fratre, & filio fratris præmortui, ſimul eos admittit ad hæreditatem inteſtati. Et ſic aliquo in caſu admittit filium fratris, & tamẽ fratrem patruelem conſobrinum nunquam admittit, niſi in defectum aſcendentium, & fratruum, & aliorum collateralium proximiorum.

23 Sextò probatur in foro primo de inteſtat. in fin. vbi diſponitur, quòd ſi quis moritur inteſtatus, nullis relictis fratribus, nec ſororibus, nec filijs fratrum, nec ſororũ, nec alio conſanguineo, tunc vxor defuncti ſuccedat, his verbis: *E ſi aquell que morra ſens teſtament, no aura ninguns collaterals, ſo es frares, ne ſors, ne nebots, ne nebodes, ne nengun altre parent, la muller venga a la ſucceſsio dels bens de aquell.* Ex quibus verbis apparet, fratres, & ſorores defuncti, ſororum, ac fratrum filijs, filios autem fratrum, vel ſororum, qui vulgari verbo apud nos, *Nebots* appellãtur, cæteris collateralibus prælatos eſſe, nam ordo ſcripturæ deſignat ordinem ſucceſsionis, & prælationem tribuit primo nominatis. l. qui ſoluendo. 60. ff. de hæred. inſtituen. ibi: *Solus is, qui primo loco ſcriptus eſt hæreditatem capit.* l. hæredes mei. §. fin. ff. ad Trebellian. ibi: *Ex cæteris autem cognatis, ſi nepotes ſupereſſent, non rectè mulierem electuram propter gradus fideicommiſſi præſcriptos*: & latiſsimè, multis relatis, probat don Ioann. del Caſtillo. lib. 3. quotidiana. quæſt. capit. 26. numer. 31. cum pluribus ſequentib. Cùm igitur dictus forus priùs nominauerit filios fratris, & ſororis (ſub illis verbis: *Ne nebots, ne nebodes*) quàm alios collaterales, voluit præferre fratrum filios reliquis exiſtentibus in remotiori gradu, quales ſunt fratres patrueles: quòd etiam diſponitur in Authentica poſt fratres, ſecunda. C. de legitim.

gitim. hæredibus, his verbis: *Poſt fratres fratrumque filios vocantur quicumque gradu ſunt proximiores.* Idem etiam ſuadetur, ex l. liberorum. 220. ff. de verborum ſignificatio. ibi: *Totiens enim leges neceſſariam ducunt cognitionem ſingulorum nominibus vti, veluti filij, nepotes, pronepotes cæterorumve, qui ex his deſcendunt, quotiens non omnibus, qui poſt eos ſunt, præſtitum voluerint, ſed ſolis his ſuccurrent, quos nominatim enumerent. At vbi non perſonis certis, non quibuſdam gradibus præſtatur, ſed omnibus, qui ex eodem genere orti ſunt, liberorum appellatione comprehenduntur.*

24 Septimò, caſus noſter ſatis videtur deciſus in foro octauo de inteſtatis, in quo iuxta verùm illius intellectum, fratres patrueles, & conſobrini ſunt in tertio gradu, ex quo enim iuxta illum forum fratres efficiunt vnum gradum, & computatio facienda eſt aſcendẽdo vſque ad fratres, & deſcendendo à fratribus, certum eſt dictos fratres patrueles eſſe in tertio gradu, vt in caſu noſtro dictus don Dimas Pardo defunctus aſcendẽdo vſquè ad ſuum patrem, efficiebat vnum gradum pater dicti don Dimæ, & pater Marci Antonij Pardo, qui erant fratres, efficiebant alium gradum, deinde dictus Marcus Antonius, deſcendendo à ſuo patre efficiebat alium gradum, & ita indubitatum eſt, dictum Marcum Antonium eſſe in tertio gradu cum dicto don Dima defuncto, eius fratre patruele, & iuxta eundem forum, quia dictus don Dimas erat in primo gradu cum domna Caſtellana eius ſorore, cuius filia eſt dicta domna Magdalena, deſcendendo, eſt in ſecundo gradu cũ defuncto. Et licèt quãdo fuit ſentẽtia lata in hac cauſa, non fuit verbis expreſsis dictum, poſteà tamen in alia cauſa me referente fuit expreſsè hoc declaratum in ſententia lata in fauorem Michaelis Tudela, Petri Tudela, & Franciſci Tudela, oppidi de Beniganim, contra Franciſcum Tudela, & Eugenium Tudela, eiuſdem oppidi, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, in locum Damiani de Berbegal, die 24. Decembris. 1609. his verbis: *Amita enim eſt vno gradu proximior, quàm conſobrini, iuxta huius Regni leges, iuxta quas non connumerantur gradus à communi ſtipite, ſed fratres efficiunt vnum gradum, & reliqui gradus computantur aſcendendo, & deſcendendo vnde amita eſt in ſecundo gradu, con-*

26 *ſobrini verò in tertio.* Et hoc eſt, quòd denotant verba finalia dicti fori 8. ibi: *E axi dels altres ques ſeguexen de ahi enant*, hoc eſt, & ſic in alijs ſequentibus, quaſi diceret, eadem computatio fiat aſcendendo vſque ad fratres, & ab his deſcendendo ad alios, iuxta exempla ſupra relata. Et ſimilibus verbis vſus fuit Imperator Iuſtinianus in §. hactenus,

inſtituta

Inſtituta de gradibus, his verbis: *Hactenus oſtendiſſe ſufficiat quemadmodum gradus cognationis numerentur: nam que ex his palam eſt intelligere quemadmodum vlteriores quoquè gradus numerare debeamus: quippe ſemper generata perſona gradum adycit, vt longe faciliùs ſit reſpondere quotoquiſque gradu ſit, quàm propria cognationis appellatione quenquam denotare.*

26 Octauò, eos qui ſunt in ſecundo gradu iuxta forum, vt ſunt amita, & matertera, in ſucceſsione ab inteſtato excludere dictos fratres patrueles, & conſobrinos, tāquam in gradu remotiores, fuit ſæpiùs iudicatum in hac ſacra Regia Audientia. Primò ſententia lata per Regem Illefonſum Tertiũ, die 20. Octobris. 1430 quæ ſententia eſt regiſtrata in lib. 4. ſententiarum dicti Regis. fol. 43. recondito in archiuo Regij Palatij Valentini, & ſæpiùs ita fuit iudicatum in Regia Audientia, nimirum cum ſententia publicata per Ludouicum Dominguez die 9. Decembris. 1530. in fauorem Catherinæ Pons. Rurſus me conſulente, & eandem opinionem defendente, fuit eam amplexa Regia Audientia in cauſa Baronię de Borriol, ſententia lata in fauorem dō Ioannis Boil de Arenos, contra domnam Iolantem Caſalduch, & de Daſio, publicata per Franciſcũ Paulum Alreus, die 22. Octobris. 1598. vndè cùm iuxta forum octauum de inteſtatis, filia ſororis ſit in ſecundo gradu, excludere debet dictos patrueles.

Quibus ſic conſtitutis, non obſtant in contrarium adducta.

27 Non primum. Licèt enim verum ſit, deficiente. l. noſtri Regni, ſiue diſpoſitione fori, potiùs recurrendum eſſe ad ius Canonicũ, quàm ciuile: tamen in occurrenti caſu non deficit deciſio. l. Regni, nam per forum 8. de inteſtatis, benè intellectum, conſtat, fratres patrueles, & conſobrinos, nec eſſe in ſecundo gradu, iuxta ius Canonicum, nec in quarto gradu, iuxta ius Cæſareum, ſed in tertio gradu, vt dixi in ſexto huius partis fundamento ſupra nu. 24. Item, quod dicitur deficiente foro, recurri ad ius Canonicum, non procedit in ſucceſsionibus circa computationem graduum, vt dixi in primo huius partis fundamento. nu. 16.

28 Non obſtat ſecundũ. Licèt enim iuxta forum 8. de inteſtatis, computatio fiat iuxta ius Canonicũ in linea inæquali tranſuerſalium, & in fratribus: in reliquis tamen gradibus, nec fit iuxta ius Canonicum, nec iuxta ius Cæſareum, in hoc enim differt à iure Cæſareo: nam eo attento fratres ſunt in ſecundo gradu. l. Iuriſconſultus 10. §. ſecundo gradu. ff. de grad. & de iure Canonico, & iuxta forum ſunt in primo gradu. Et ratio diuerſitatis eſt, quia de iure ciuili aſcendimus vſquè ad cõmunem ſtipitem, & deinde deſcendimus, & ita computamus gradus:

dus: nam dicimus, quòd pater eſt in primo gradu, aſcendendo vſquè ad eum, qui eſt communis ſtirps, & ab eo deſcendendo dicimus, quòd frater eſt in ſecundo gradu: de iure autem Canonico, & iuxta forum, fratres efficiunt vnum gradum, & ita non aſcendimus in computationem huius gradus, vſquè ad communem ſtipitem, reſpectu verò aliorum graduum, fit computatio iuxta dictum forum octauum, aſcendendo, & deſcendendo, ita, vt addita noua perſona, addatur nouus gradus: quippè generata perſona gradum adijcit, §. hactenus. inſtit. de grad. vndè dicimus: Fratres patrueles eſſe in tertio gradu, quia nō aſcēdimus vſquè ad auum communem ſtipitem, vt fit de iure Cæſareo, ſed vſquè ad fratres, vt dixi in ſexto huius partis fundamento, nu. 24.

29 Neque obſtat tertium: nam attenta lege Regni, ſiue iuxta forum, licèt cōputatio in aliquibus gradib⁹ fiat iuxta ius Canonicū, in alijs verò ſeruatur forma tradita à iure ciuili in materia ſucceſsionū, in modo computādi, nimirum, vt fiat aſcendendo, & deſcendendo per gradus, in hoc tamen differt, quòd fratres efficiunt vnum gradum in noſtro Regno, & ita fit cōputatio aſcendendo vſquè ad fratres, & deinde deſcendendo veluti per ſcalas: & cum forus tradat certam formam, non eſt ſtandum iuri Cæſareo, nec Canonico, ſed iuxtà forum quartum, in procemio fororum iudicandum eſt iuxta foros qui ſunt ius commune in noſtro Regno, & non eſt admittenda interpretatio iuris Canonici, nec ciuilis Romanorum.

30 Ad quartum argumentum reſpondetur in materia recuſationis iudicum, qui ſuſpecti ſunt, quando exiſtunt intra quartum gradum cum litigante, computationem graduum fieri iuxta ius Canonicum, ex quo ſecundùm communem vſum loquendi iudex dicitur in ſecundo, tertio, vel quarto gradu cū litigante ſecundùm computationem iuris Canonici: & quando brachia, ſiue Eſtamenta Regni, hoc eſt perſonæ, quæ illud repræſentant in curia, ſiue comitijs generalibus, ſupplicarunt dominum noſtrum Regem ſtatui in dict. foro 91. ſupra allegato, numer. 9. iudicem conſangui neum intra quartum gradum eſſe ſuſpectum, intellexerunt intra quartum gradum iuxta dictum communem vſum loquendi, vt dixi ſupra, numer. 15. & Rex illud conceſsit iuxta petita: ſecùs tamen eſt in materia ſucceſsionū in qua verſamur, quia habemus leges particulares in Regno, nimirum foros, ſextum, ſeptimum, & octauum de inteſtatis, declarantes ad omne dubium remouendum, qualiter fieri debet graduum computatio, tam in linea deſcendentium, quàm aſcendentium, & collateralium. Vndè in

in hac materia ſucceſsionis ſtandum eſt iuri ciuili noſtri Regni, in computatione graduum :, & non valet argumentum à recuſatione iudicis ad ſucceſsionem.

Nec obſtat quintũ. Licèt enim cum ſententia relata ſupra, num. 10. fuit declaratum, amitam, & conſobrinos eſſe in æquali gradu: contrarium tamen fuit anteà, & poſteà deciſum, cùm alijs Regijs ſententijs relatis ſupra in vltim. huius partis fundamento, numer. 26.

31 Nec obſtat ſextum. Licèt enim Theſaurus quæſtionum foren. lib. 2.quæſt.63. nu. 1.& 2. videtur annuere, conſobrinum excludere patruum, tamen idem numero quinto, benè probat: immò auúculum, ſiuè patruum præferri conſobrino:& numero ſeptimo in fin.dicit, ita fuiſſe iudicatum, quòd in iure eſſe diſpoſitum probauimus ſupra numer. 18.& quòd dicitur in

32 in Authentica poſt fratres prima, in verſiculo,hi autem, fratrum filios præferri defuncti fratribus, non habet hunc ſenſum, vt fratrum filij inter ſe ſe, qui ſunt fratres patrueles, præferantur patruis, ita, vt moriente vno ex fratribus patruelibus, relicto patruo in eius ſucceſsione præferatur frater patruelis ſuperſtes defuncti patruo, ſed potiùs, quòd filius fratris defuncti præferatur in ſucceſsione patruo eiuſdem defuncti, quia dictus filius repræſentat ſuum patrem, qui erat frater defuncti, & ſicut frater præferebatur patruo, ita etiam debet preferri eius filius. Et quòd iſte ſit verus ſenſus probãt clarè illa verba dict. Authentic. ibi: *Hi autem fratrũ filij cùm pares ſint defuncti patruis, quaſi dicat, omnes pares ſunt in gradu: nã ſicut filij fratrum ſunt in tertio gradu, ita etiam patrui*, l. Iuriſconſultus, §.tertio gradu, ff.de grad.& ita declarant Bald.Salicet. & alij in dict. Authentica poſt fra-

33 tres. Licèt autem hæc procedant attento iure Cęſareo, tamen in noſtro Regno contrarium reperitur diſpoſitum in foro primo de inteſtatis. Nimirum, quòd non exiſtẽtibus deſcendentibus, nec aſcendentibus, primò loco abinteſtato ſuccedunt fratres, & tunc filij fratrum, qui ſuperſunt ex alio fratre defuncto, nõ ſuccedunt ſimul cùm ſuperſtitibus fratribus eius de cuius ſucceſsione agitur, & ita exiſtẽtibus tantùm collateralibus non datur in noſtro Valentiæ Regno repræſentatio. Et licèt illa verba

34 d. for. 1. de inteſt. ibi: *En aqueſt cas*, hoc eſt, in hoc caſu, duplicem poſſint habere ſenſum, nimirum in hoc vltimo caſu, quando extant filij fratris, & ſororis ex vno latere tantùm, nimirum conſanguinei, vel vterini, filij non repræſentant perſonam patris, ad ſuccedendum cùm eorum patruis, qui erant fratres defuncti, vel in hoc caſu, quando non extant deſcendentes, nec aſcendentes, ſed tãtùm collaterales eius, qui abinteſtato deceſsit

deceſsit, filij eiuſdem fratris, non ſuccedant cum fratribus defuncti. Et prima interpretatio videtur cõformis diſpoſitioni, tex. in §. ſi igitur, in authen. de hæred. ab inteſt. hæc tamen vltima interpretatio recepta eſt in noſtro Regno, vt declarat Guillermus Iaſer, gloſſator

35 fororum noſtri Regni (qui fuit Vicechancellarius Regis Iacobi II. vt legitur in priuilegio 141. eiuſdem Regis, fol. 73. col. 3. in fin.) in interpretatione d. fori primi de inteſt. cuius commentaria nunquam fuerunt typis mãdata, ſed tantùm manu ſcripta habemus, ſicut & alia auctorum ſuper noſtris foris ſcribentium.

36 Repræſentatio igitur tantùm admittitur in linea rectã deſcendẽtium, nimirum quandò moritur auus relicto filio, & ex filio præmortuo nepotibus, tunc enim nepotes ſuccedunt in locum filij præmortui, ſimul cùm eorum patruo in illa parte, & portione, quã eorum pater, ſi viueret, habiturus erat, for. 2. de inteſtat. vel quandò extant aſcendentes & collaterales, nimirum fratres, & ſorores vtrinquè coniuncti, hoc enim caſu filij fratris vtrinquè cõiuncti præmortui ſuccedunt in portione eorũ patris ſimul cum aſcendente, & cum alio fratre ſuperſtite defuncti. Et exceptis his duobus caſibus, nõ datur repræſentatio in noſtro Regno, & ita in eo correcta eſt d. authent. ceſſante, C. de legit. hæred. prout fuit declaratum Regia ſententia, lata in fauorem Ioannis Perales, contra Michaelem Borja, publicata per Ludouicũ de Berbegal, die 30. Maij 1606. Sed vtcumquè ſit, numquam filij fratris, ſimul cũ fratribus patruelibus, ſiue cõſobrinis ſuccedunt, ſed ſemper filij fratris excludunt fratres patrueles defuncti, tam iuxta ius Cæſareum, quã iuxta leges, ſiue foros noſtri Regni, vt probaui ſupra numer. 18. & nu. 24.

37 Ad ſeptimum reſpõdetur, quòd licèt à iure Canonico æquiparẽtur gradus in quo exiſtũt filiæ ſororis, & frater patruelis, tamen dictus forus 8. de inteſtat. nouiter diſponit, filios fratris, & ſororis eſſe in ſecũdo gradu, & fratres patrueles, ac conſobrinos eſſe in tertio gradu, & quando lex noua certum quid ſtatuit, non eſt arguendum à caſibus æquiparatis.

Ad octauum reſpondetur negãdo, ſequi abſurdum allegatum, ex quo fratres patrueles, vt dixi ſupra numer. 24. ſunt in tertio gradu iuxta forum, & ita ſuccedere debent ab inteſtato, ſimul cũ his qui ſunt in eodem tertio gradu, & nõ cum ſorore proaui, nec cum nepote fratris, qui ſunt in quarto gradu.

Ad nonum reſpondetur, iuxta forum quartum proœmij, cauſas omnes eſſe terminandas iuxta diſpoſitionem fororum, vnde cùm in dicto foro octauo de inteſtatis iã ſit ſtatutum, fratres patrueles eſſe in tertio gradu, non debemus recurrere ad ius Canonicum, nec ad communem vſum loquendi circa com-

computationem graduum in materia hæreditatum, ſiue ſucceſsionis de qua agitur.

Ex quibus ita fuit iudicatum in noſtra ſacra Regia Audientia Valentina, ſententia lata in fauorem dictæ domnæ Magdalenæ Fenoller, filiæ ſororis, cõtra dictos Marcum Antonium Pardo fratrem patruelem, & domnam Philippam Boluda ſororem amitinam, ſententia publicata per Damianum de Beruegal Regium mandati ſcribam, die 14. Iulij 1608.

DECISIO V.

SEQVESTRVM, SIVE empara, licèt non iuſtificatur per litispendentiam: tamen ſi debitor ſit extraneus à Regno, fieri poteſt penes eius debitorem, & tollitur preſtita cautione.

1 *Facti ſpecies.*
2 *Sequeſtratio eſt de iure prohibita.*
3 *Litiſpendentia non iuſtificat ſequeſtrum, ſiue emparam.*
4 *Emparam non iuſtificari per litis pendentiam cùm Regijs ſententijs hic relatis fuit declaratum.*
5 *Sequeſtrum fit lite pendente, ſi perſona eſt ſuſpecta, donec ſatisdatum ſit, ne iudicium fiat illuſorium.*
6 *Empara, ſiue ſequeſtratio fit etiam non citata parte, vbi debitor eſt ſuſpectus.*
7 *Debitoris forenſis bona arreſtantur, vel ſequeſtrantur in Gallia, Hiſpania, & Italia, vt inquit Rebuf.*
8 *Empara, niſi fieret, multi creditores creditis ſuis fraudarentur, ex quo credito liquidato bona debitorum non inuenirentur.*
9 *Sequeſtratio fit, cùm perſona, à qua res mobilis petitur, eſt ſuſpecta.*
10 *Sequeſtrum, & empara in quo differant, & num. 13.*
11 *Emparamm praxis in Regno Valentia, & nu. 14.*
12 *Emparæ ſunt inhibitiones factæ dicte debitori, ne ſoluat.*
13 *Emparam tolli præſtita cautione, in Regia Audientia fuit iudicatum.*

1 CVratores filiorum, & hæredũ Guilliermi Saluador Architecti litigabant cum Antonio Dexado Lapidicina, prætendendo eſſe debitorem quingentarum librarum, ratione melioramentorũ factorum in fundamentis pontis portæ maris ciuitatis Valentiæ: & ad eorum inſtantiam per gerentẽ vices generalis gubernatoris in dicta ciuitate, & Regno fuit prouiſum ſequeſtrum, ſiue empara pecuniæ debitæ per Iuratos, & Vniuerſitatem loci de Puſol dicto Antonio Dexado, & quia adhùc non erat liquidum creditum hæredum dicti Saluador, fuit prouiſum per dictum gerentem vices gubernatoris, vt tolleretur dictum ſequeſtrum, ſiue empara, & hoc ipſum fuit confirmatum cum Regia ſententia in alia Aula Regia Audientiæ

tiæ ciuilis, publicata per Franciſcũ Paulum Alreus Regium mandati ſcribam die 13. Octobris 1606. & cùm à dicta ſententia ſupplicaſſent curatores dictorũ minorũ ad noſtrã Aulam, & cauſa ſupplicationis mihi fuiſſet cõmiſſa. Dubitatũ fuit an deberet confirmari? Pro parte dicti Dexado faciebat.

2 Primò, nam regulariter ſequeſtratio tam de iure Canonico, quã Cæſareo prohibita eſt cap. 2. & ibi gloſ. & Doct. ex. de ſeq. poſ. & fruc. d. c. 1. eod. tit. c. 1. vt lite pendẽte, & l. vnic. C. de prohib. ſequeſt. Cãcer. lib. 2. var. c. 4. de ſequeſ. & empara. n. 1. & 6. vbi inquit, Emparas, quæ in Cathalonia paſsim fiunt penes debitorẽ, ne pecuniã creditori ſoluat, ob quod inhibitiones à Caual. deciſ. 3. per tot. p. 1. appellãtur, ſine aliqua iuſta cauſa, aut ſuſpicione eſſe á iure prohibitas. Pro his facit quod tradunt Pau. de Caſtr. & alij in l. 3. n. 3. C. vbi in rem actio. Gail obſeruatio. 148. nu. 10. lib. 1. arreſta ſine cauſæ cognitione facta reprobata eſſe, & valere præceptũ iudicis de relaxando, vt notant Doct. in l. de pupillo §. meminiſſe. ff. de no. ope. nuntia. & refert: *In comitijs Spirenſibus fuiſſe cõſtitutionem Imperij promulgatam, ſtatuentem, poſſe in Camera, mandata ſine clauſula ſub cautione idonea iudicio ſiſti, & iudicatum ſolui, & relaxando arreſto inter perſonas immediatè Imperio ſubiectas decerni*: ergo bene fuit prouiſum, vt tolleretur dictum ſequeſtrum, ſiue empara.

3 Secundò, nam litis pendentia non iuſtificat ſequeſtrum. l. vnica. C. de prohibita ſequeſtratione pecuniæ, cuius verba ſunt: *Quoties ex quolibet contractu pecunia poſtulatur, ſequeſtrationis neceſsitas cõquieſcat: oportet enim debitorem primo conuinci, & ſic deinde ad ſolutionem pulſari. Quam rem non tantùm iuris ratio, ſed & ipſa æquitas perſuadet, vt probationes ſecum afferat, debitoremque conuincat pecuniã petiturus.* Andreas Gail obſeruatio. 148. lib. 1. c. 1. in fi. de ſequeſtratione poſſeſsionum & fructuum, ibi: *Mandato ſequeſtrationis penitus reuocato*. gloſ. in verbo, Sequeſtrari in c. 2. eod. tit. Et litis pendentiam non iu-
4 ſtificare emparam, ſeu ſequeſtrum fuit declaratum in Regia Audientia Valentina cum pluribus Regijs ſententijs, & inter alias referente Doctore Gerardo de Sola, ſententia lata in fauorem Sindici Monaſterij Sãcti Iacinthi, oppidi de Agullent, contra Plebanum eiuſdem oppidi, publicata per Alreus die 27. Iulij 1604. & cum alia lata in fauorem Iacobi Martini Vaziero Notarij, contra Lucam Ioannem Riudaura, & Gaſparem Triſtany, publicata per Ludouicum de Berbegal die 16. Octobris 1596. & ruſſus cum alia ſententia lata in fauorem Martini Frances, publicata per Damianum de Berbegal die 8. Nouembris 1607. Cũ igitur in occurrenti caſu, adhuc non ſit liquidum creditum, quod prætendunt habere curatores hæredum dicti Saluador contra dictum Dexado, ſed tantùm ſuper hoc lis pendeat,

rectè prouiſum fuiſſe videtur, tollendam emparam.

Sed his non obſtantibus fuit declaratum, non eſſe tollendum dictũ ſequeſtrum, ſiue emparam, niſi præſtita priùs idonea cautione per dictum Dexado, qui erat forenſis, & extraneus à Regno.

5 Primò, nam vbicunque perſona eſt ſuſpecta, ſequeſtrum prouidetur, donec ſatiſdatum ſit. l. ſi fideiuſſor. 7. §. ſi ſatiſdatum. ff. qui ſatiſdare, cuius verba ſunt: *Si ſatiſdatũ pro re molili nõ ſit, & perſona ſuſpecta ſit, ex qua ſatis dari deſideratur, apud officiũ deponi debebit, ſi hoc iudici cederit donec vel ſatiſdatio detur, vel lis finem accipiat.* gloſ. in verbo ſequeſtrari. in c. 2. de ſequeſt. poſſeſsio. & fructuũ. Gail dicta obſeruat. 148. n. 2. lib. 1. Vbi inquit, hoc caſu permitti, ne iudicium fiat illuſorium, Ant. Fab. in ſuo. C. Fabriano. lib. 4. tit. 3. de pro-

6 hibita ſequeſtratione, diffinitio. 2. vbi ait, Sequeſtrationem permitti etiam non citata parte, quando eiuidens eſt periculum in mora. Et idẽ probatur in foro, *Si alcun ciutada.* 22. de pignor. fol. 177. cuius verba ſunt: *Si alcun ciutada de Valencia ſe clamara dalcun deutor ſtrany, qui ſera trobat en la ciutat de Valencia, e aquel ſtranx haura alcunes coſes en la ciutat, ſien entredites, e emparades por la cort, ſegons la meſura del deute, e ſegons la meſura del quart de la juſticia que li pertãyera per lo clam que ſera feyt del deute, ẽ a aquell entrediment, e emparament dur entro que ſia dada fermança a la cort per aquel clam.* Et ita bona extranei à Regno intra illud inuẽta pro debito illius ſequeſtrantur, vt fuit declaratum ſentẽtia publicata per Alreus die 11. Decembris 1604. in fauorem Hyppolitæ Blanco, & de Amigo, & cum ſentẽtia lata in fauorem eiuſdem Hyppolitæ Blanco, publicata per don Ioann. Daça die Iulij 1614. Vnde cum dictus Dexado eſſet extraneus à Regno, & in eo nulla haberet bona mobilia, nec immobilia, ne iudicium redderetur eluſorium, non debuit aliter ſequeſtrum, ſiue empara tolli, niſi præſtita idonea cautione.

7 Secundò facit, quod ſcribit Rebuf. primo tom. ad conſtitutiones Regias, titul. de liter. obligat. articul. 6. gloſ. 3. numer. 41. & 42. pagin. 143. his verbis: *Eodem iure vtuntur Aureliani, vt ſi inueniam equum vel aliam rem debitoris forenſis, poſſum eam ſiſtere, & arreſtare per ſeruientem, qui interim illam rem cuſtodiendam hoſpiti, vel alicui idoneo habitatori tradet, nec concedet debitori, vel alteri ſine iudicis decreto. Seruatur etiã Toloſæ, & in Monteperſſulano, & ibidem vidi: & ſi debitor ſe opponat, res cuſtoditur, & vulgo dicitur, Sera receue le oppoſition la main de iuſtice demorant garnie. Pendente lite, & aſsignatur breuis dies, & aliquando hora, ad dicendum oppoſitionis cauſas, & fit defenſio ei qui cuſtoditur, ne alteri tradere habeat, donec fuerit per iudicem decretũ, & fere practici in tota Francia, Italia, & Hiſpania, hoc iure vtuntur, & tota* 8

Vaſ-

Digitized by Google

Vaſconia, & patria Burdegal, vt per Boer. quæſ. 218. ſi quis tranſiens in ſuis deciſ. Et quia hoc eſt frequentiſsimum: ideò aliqua ad huius rei notitiam hic duxi inſerenda. Ratio huius conſuetudinis generalis eſt ad vitandū ſumptus, & expenſas quæ fieri poſſent ad proſequendū debitorem alibi commorantē, nempe aliquando plus expenderetur ad proſequendum debitum, quam valeat, contra l. mediterraneæ. C. de anno. & tribu. lib. 10. & illa quæ ibi ſcribit Bartolus. Item qui promiſit in aliquo loco ſoluere, ſi ibi non inueniatur, poterit in alio loco, vbi nunc inuenitur, conueniri, & ſic ſua res arreſtari l. vnic. C. vbi conue. qui certo loco dare promiſit, & quia melius eſt in tempore occurrere, quàm poſt exitum, & receſſum rem perſequi. l. 1. C. quando liceat vnicuique ſine iudic. ſe vind. & in l. ait prætor §. ſi debitorem. ff. quæ in fraudem cred. vbi à debitore fugiente, creditor poteſt auferre pecuniam debitam propria authoritate. Multò magis poterit ſiſtere, & arreſtare, vt hic facit l. generali. C. de decurio. lib. 10. vbi non ſolùm pecuniam debitam, ſed etiam rem propriam poſſum auferre propria authoritate à debitore fugiente, hactenus Rebuf. refert, & ſequitur Cancer. lib. 2. var. capit. 4. de ſequeſtro ſiue empara numer. 7. & 8. & 9. qui ſubiungit, quòd niſi dicta arreſta, inhibi-
8 tiones, & emparæ permitterentur, multi creditores debitis ſuis fraudarentur, ex quo bona debitoris debito liquidato non inuenirētur l. 1. C. quādo lic. ſine iur. ſe vindi. & l. ait prętor. §. ſi debitorē. ff. quæ in fraud. cred. & ſic iure optimo in Cathalonia hęc conſuetudo probatur.

Nec obſtant in contrarium adducta, licèt enim ſequeſtratio ſit prohibita, vt inquit gloſ. in cap. 2. de ſequeſt. poſſeſsionum, & fruct. verbo ſequeſtrari, in princi-
9 pio, tamen vt eadem gloſ. dicit, quandoquè fit ſequeſtratio, cum perſona, à qua res mobilis petitur, ſuſpecta eſt l. ſi fideiuſſor. §. fin. ff. qui ſatiſ. cog. In quo caſu verſamur, quia cum ſit dictus Dexado extraneus á Regno, & in eo non habeat bona aliqua, eſt perſona ſuſpecta, & iudicium redderetur eluſorium, ſi lata ſententia non inuenirentur bona, in quibus fieri poſſet executio, & ideò per forum 22. de pignoribus in hoc caſu permiſſa eſt ſequeſtratio, ſiue empara rerum, quas extraneus habet in vrbe.

Ad ſecundum reſpondetur primò cum gloſ. in verbo ſequeſtrationis, in l. vnic. C. de prohibita ſequeſtra. pecu. regulam (de qua ibi) limitari, quādo res mobilis petitur à perſona ſuſpecta, vt proximè dixi. Secūdò, & melius reſpōdetur nō verſari in ſequeſtro, ſed in empara, quę differūt: nā vt inquit d. gl. in d. l. in verbo ſequeſtrationis, in principio, ſequeſter eſt ille apud quē plures eādē rē, de qua cōtrouerſia eſt, deponūt, dictus ab eo quod occurrēti, & quaſi ſequēti eos, qui cōtendūt, cōmittitur res. l. ſequeſter, de verb. ſignificat. ſequeſtratio autem

 dicitur

dicitur rei, vel poſſeſsionis ſeparatio à poſſeſſore, dũ apud ſequeſtrũ ponitur, & hoc ſequeſtrũ fit in Regia Audientia Valentina cũ cauſæ cognitione, poſſeſſore prius citato, & audito, & concluſis articulo, & cauſa ſequeſtri, & fertur ſententia diffinitiua, vel interlocutoria vim diffinitiuæ habens. Quæ prouiſio apud nos vocatur declarando ſequeſtrari debere poſſeſsiones, & fructus manere penes ſequeſtrũ, & hoc fieri mãdãdo, & poſteà per Proregẽ nominatur ſequeſter ſiue ſequeſtrator, qui adminiſtrat poſſeſſiones, percipit fructus, redditus, prouẽtus, & emolumenta ſpectantia ad eum, cuius bona fuerunt ſe-
11 queſtrata. Secus tamẽ eſt in empara, quę nõ aufert poſſeſsionẽ ab eo, penes quẽ res eſt, ſed tantũ ei mãdatur ne tradat creditori pecuniã vel res, quas penes ſe habet, ſub pęna ſexaginta ſolidorũ, & reſtituẽ-
12 di res emparatas iuxtà forum 3. de quarto, & pœnis curiæ. Et ita propriẽ emparæ ſunt inhibitiones factæ à iudice debitori, ne ſoluat ſuo creditori, de quib⁹ Fel. alijs relatis in c. cũ M. Ferrarẽſis n. 41. de cõſtitutio. Alij dicũt eſſe proteſtationes factas auctoritate iudicis debitori ne ſoluat ſuo creditori: quibus proteſtationibus tenet debitorẽ parere, latè probat Nata. conſ. 348. n. 4.
13 tom. 2. & inter ſequeſtrũ, & arreſtũ iure Saxonico cõſuetudinario introductũ, quòd idẽ eſt, quod empara, multæ ſunt differẽtiæ, vt videre eſt apud Matthiã Colerũ de proceſsib. executi. p. 3. c. 11. à n. 51. vſquè ad nu. 94. vbi latè probat, in quibus differat illud arreſtũ cõſuetudinariũ à ſequeſtro, & à precepto de nõ alienãdo, & in quibus cõueniant, & inter alias tertiã differẽtiã cõſtituit, quia in ſequeſtratione regulariter requiritur citatio partis contra quã impetratur, vt dicit, & pluribus cõfirmat nu. 56. & 57. & arreſtũ conceditur abſquè omni cauſę cognitione, ſimpliciter ſuper precibus inſinuatis pro arreſto, & vt plurimũ inſcio, & ignorãte debitore, vt inquit idẽ Coler. n. 60. & 61. & cõſtituit quartã nu. 70. & 72. quod ſuper ſequeſtro fides de debito fieri debet ſaltem per iuramentum creditoris, at in arreſto non requirunt iudices aliquã probationẽ, ſed credunt ſolis narratis
14 ſupplicantis. Et hoc iure vtimur Valentiæ, & etiã in Cathalonia idem obſeruari teſtatur Cãcer. lib. 3. var. c. 4. n. 14. Poſteà verò mãdatur per eũ, cuius bona fuerunt emparata, vt iuſtificet emparam, quam ſi nõ iuſtificauerit, mandatur per iudicẽ eã tolli, vt factũ fuit per Gubernatorẽ, & per Regiam Audientiam.

15 Sed quia viſum fuit ex ſupradictis iuditiũ reddi eluſoriũ, ſi ſimpliciter tolleretur à pecunia empara, ex quo dict⁹ Dexado erat extrane⁹ à Regno, fuit modificata beneficio ſupplicationis in hunc modũ, quod emparaMetur præſtita cautione.

Et ita fuit pronunciatum, me referente, ſententia lata inter dictum Dexado ex vna, & curatores filiorum

filiorum, & hæredum Guillermi Saluador parte ex altera publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 9. Maij 1607.

DECISIO VI.

EMPTOR CVRIÆ non efficitur dominus rei per curiam emptæ non facto integriter depoſito pretij illius.

1 *Emptor curiæ debet integriter deponere pretium, aliàs non adquirit dominium, num. 4. & 8. vbi Regiæ ſententiæ allegantur.*

2 *Venditio iudicialis non facta præſenti pecunia eſt nulla: quia in eis non poteſt haberi fides de pretio.*

3 *Depoſitum debet eſſe integrum, ita vt nec vnus nummus deficiat, numer. 5.*

6 *Venditor poteſt rem venditam retinere, ſi vnus nummus deſit.*

7 *Depoſitum pretij, etiam per errorem diminutè factum, non ſufficit ad adquirendum dominium rei emptæ.*

1 IN vēditionibus iudicialibus debet emptor, vt cōſequatur dominiū rei per curiā emptæ, deponere integriter pretiū: quia iudex nequit habere fidem de pretio, vt probatur in l. à Diuo Pio viij. §. ſed ſi emptor. verb. oportet. ff. de re iudic. ibi: *Oportet enim res captas pignori, & diſtractas, præſenti pecunia diſtrahi, non ſic, vt poſt tempus pecunia ſolua-*
2 *tur.* Et aliter facta venditio eſt nulla, vt tradit Vrſil. in addition. ad Afflict. dec. 358. n. 4. Et ita fuit deciſum in Rot. Roma. teſte Farina. deciſ. 50. incipienti, *domini non dubitarunt*, pag. 21. & dec. 63. in deciſ. Rot. Rom. nouiter nouiſſimis per
3 illum recollectis. Et quod integrū pretium ſit deponendum, probatur in l. ſi procurator. 5. in fin. ff. de iur. fiſc. Alex. in l. ſi inſulam, n. 9. ff. de verb. oblig. & in l. ſi ſeruus. de vulgar. vbi dicit, depoſitum debere fieri cum vſuris, aliàs nihil valere, licèt vnus nummus deficiat, quem refert, & ſequitur Vrſil. ad Afflict. deciſ. 205. n. 10. gloſ. in l. itē illa. verſ. Ad diem. de conſtit. pecu. & pulchra Genuæ dec. 144. n. 14. & 15. vbi traditur, niſi fiat obligatio de intereſſe, non cogi creditorem depoſitum de ſorte accipere, eo quod ſit imperfecta ſolutio. Vidēdus in terminis Signorol. de Homo. conſ. 254. Et viſione ſcripturarū n. 4. confert, & quod notat Bar. in l. eleganter. §. non ſolū, in fin. de dolo malo, ſequitur Anto. Sala in conſtit. Sabau. part. 1. titul. 30. de pignor. & ſubhaſta. gloſ. 8. numer. 8. vbi idem de litis expenſis dicit, allegat Salicet. in l. 2. C. ſi antiq. cred. & Neguſ. de pign. 3. membro. 5. par. num. 18. & ſupra dictis relatis nouiſſimè Cācer. lib. 3. var. cap. 8. num. 5. & 6. & ita fuit iudicatum in R. A. Valētina, ſententia lata in fauorem Petri Poma, pub. per Albicu. die 4. Decembris
4 1573. ibi: *Illum quo reale, & verum*

depoſitum dicti pretij non feciſſe, cum in venditionibus Curiæ non poſsit haberi fides de pretio. Et poſt latam ſententiam in præſenti cauſa, idē fuit declaratum in alia aula huius Regiæ Audientię ſententia lata in fauorem comitis de Alaquas, publicata per don Ioannem Daça die 28. Ianuarij 1610. ibi: *Conſiderato demum, quòd depoſitum pretij eiuſdem domus factum die 16. Octobris 1567. fuit diminutū, etenim inter alia, penes ſe retinuit emptor quadraginta libras, aſſerens, illas eſſe ſoluendas de ordine dō Gaſparis Aguilar, non expreſſa creditoris perſona, nec conſtito de credito, aut ſolutione dictæ quantitatis, pro vt hactenus non conſtitit, eaque de cauſa cum ſecundùm rationem naturalem ſcriptam in venditionibus Curiæ non habeatur fides de pretio, nec trāſferatur dominium, niſi facto, vero, reali, & integro depoſito, dicendum eſt, traditionem poſſeſsionis dictæ domus factam dictæ emptrici*
5 *pariter fuiſſe nullam*. Et quòd integrum pretium ſit deponendum, ita, vt nec vnus nummus deficiat ex Bald. Cepha. Iaſ. & Deci. & Caſtrenſ. tradit Tiraq. de retract. cōuent. §. 4. glo. 6. nu. 23. & 24. & probatur in l. quamdiu. C. de diſtra. pign. & in l. 2. C. debit. vend. pign. impet. non poſſe. ibi: *Nam ſi vel modicum de ſorte, vel vſuris*, &c. Facit quòd ſcribit Bal. in l. fi. verſ. Sed re
6 uocatur. C. commodati. quòd venditor poteſt totam rem venditam retinere, etiam ſi tantùm vnus nummus deſit. Amplius
7 ſubiungit Tiraq. ibidem num. 30. quod licèt ad excuſationem pœnæ ſufficiat error in re tam modica, veluti ſi vnus nummus deficiat ad integrum depoſitū, tamē vt emptor dominium adquirat, non ſufficit error, ſed depoſitum debet eſſe integrū, ita, vt nec vnus nummus deſit. Quia in his, quæ ſunt introducta ad conſeruandum rigorem iuris, non parcitur errori etiam ruſticorum, aut minorum, aut mulierū, aut militum, aut aliorum huiuſmodi, quibus alias facillimè parcitur, ſecundùm gloſ. Bart. Bald. & Paul. Caſtren. in l. cum quis. C. de iur. & fact. ignor. Et quod (citra pœnam) modicus defectus integri depoſiti nullitatem inducat, multis relatis probat Carroſ. in tract. de oblat. p. 1. q. 6. de ſubſtant. oblat. nu. 1 & ſequentibus, præſertim nu. 3. & 4.

8 Ex quibus ita fuit deciſum in cauſa vertenti in S. R. A. Valētina me referēte, inter filios, & hæredes Baltaſaris Iuſt notarij ex vna, & Petrū Marti oppidi de Bexix, parte ex altera in ſententia, ad cuius finē leguntur hæc verba: *Licet ex defectu legitimi depoſiti non potuerit fieri dominus omnium bonorum in dicto decreto de vendendo comprehenſorum*. & ita fuit pronuntiatū ſententia lata in fauorem dictorū filiorū, & hæredū publicata per Franciſcum Paulum Alreus Regij mādati ſcribam die 6. Septembris 1607.

Et iterū idem fuit declaratū in hac Regia Audientia ſentētia lata inter Ioſephā Sāchez, & de Arques viduā ex vna, & Baltaſarē Garcia ex

ex alia publicata per Alreus, die 29. Maij 1610. ibi: *Curia ſiquidem nequit habere fidem de pretio, & ita ante ſolutionem illius Curiæ emptor non fit dominus rei venditæ. In venditionibus enim Curiæ ſolo titulo non transfertur dominium, ſed oportet deponere pretiũ illius, vel eius loco facere intratam, & exitam, ſubinde iuxta regulas rationis naturalis ſcriptæ, fructus omnes, quos antea ex re vendita percepit, Curiæ emptor tenetur in ſortem imputare.* Quæ ſentẽtia fuit confirmata in gradu ſupplicationis cum alia lata in alia Aula eiuſdem R. A. publicata per eundẽ Alreus die 1. Octobris eiuſdẽ anni.

DECISIO VII.

CEDENS BONIS AN debeat detineri in carcere in caſibus, in quibus leges noſtri Valentiæ Regni diſponunt, vt detineatur carceratus, donec ſoluerit?

1 F*Acti ſpecies.*
2 *Cedens bonis non debet in carceribus detineri.*
3 *Debitor fiſci ex cauſa collectarum, cedendo bonis, à carceribus liberatur.*
4 *Statutum diſponens, vt inſtrumenta guarentigiæ mandentur executioni per carcerem non excludit beneficiũ ceſsionis bonorũ, ne in eo detineatur.*
5 *Forus 10. de executio. rei iudica. declaratur, & nu. 12.*
6 *Forus 3. qui bon. ced. poſ. declaratur, & nu. 17.*
7 *Dictio, o, ſiue, aut, diſiunctiua eſt.*
8 *Debitores fiſcales à cõpedibus liberari, ſi bonis ceſſerint, praxis recepit.*
9 *Debitor pretij bonorũ mobiliũ, captus debet detineri, donec ſoluat, & declaratur for. 15. de clam. non mut.*
10 *Quãdo ſtatuto cauetur, quòd debitor captus detineatur, donec ſoluerit, ceſſio bonorum non admittitur, & ita declarauit Rota Valentina: nu. 11.*
12 *For. 10. de execut. rei iud. declaratur.*
13 *Diſpoſitio tex. in l. 1. C. qui bon. ced. poſ. & for. 1. eiuſdem tit. procedũt regulariter, non in caſibus fallentialibus.*
14 *Non eſt inconueniens, quod ſit magis priuilegiatus creditor priuati per foros Regni, quã fiſcus contra debitorẽ ex cauſa tributaria, & ibi ratio.*
15 *For. vni. in rub.* q̃ los cãbis, *anticipat capturã debitoris, nec ampli⁹ diſpouit.*
16 *For. 3. qui bon. ced. poſ. alternatiuè diſponit, quod debitor, aut detineatur captus, aut cum iuramẽto bonis cedat.*
17 *Praxis Caſtellæ in Regno Valentiæ nõ admittitur circa detẽtionẽ carcerati facta ceſsione bonorum.*

1 POntius de Vi Mercator, inſtrumento recepto per Antonium Ioannẽ Pomar Notariũ, die 12. Martij 1605. confeſſus fuit debere Melchiori Figuerola militi, domino Baroniæ de Naquera ſeptẽmille centũ ſeptuaginta dragmas Bœticas, ſiue argenteos Caſtellanos, ex precio tercentarũ & quinquaginta cupparũ, ſiue botades. Quod pretiũ eidem ſoluere promiſit diebus Natiuitatis Domini, annorũ 1606. & 1607. tunc primò vẽturis. Et cũ pro dicto debito fuiſſet carceribus mancipatus, dictus Pontius de Vi ad inſtantiam procuratoris dicti

Digitized by Google

Figuerola,vt excarcerationẽ obti-
nere poſſet, fecit ceſsionem om-
nium bonorum ſuorum coram ge
rente vices generalis gubernato-
ris in præſenti ciuitate,& Regno,
per quem fuit lata ſententia, decla
rando dictum Pontium de Vi non
poſſe detineri in carceribus ad in-
ſtantiam ſuorum creditorum, ex
quo fecerat dictam ceſsionem. A
qua ſententia procurator dicti Fi-
guerola domini de Naquera appel
lauit:& quia inter partes non dubi
tabatur,immò ex dicto inſtrumen
to conſtabat,debitum dicti Pontij
de Vi procedere ex pretio bonorũ
mobilium,pro quo iuxta foros Va
lentini Regni debitor debet deti-
neri captus, donec illud ſoluerit.
Dubitatũ fuit;an hoc caſu, ceden-
do bonis, deberet à carceribus li-
berari.Et ita ſentẽtia iudicis à qua
deberet confirmari? Et pro parte
debitoris faciebat.

Primò,quia cedens bonis, ſi de-
2 bitor ſit ex cauſa ciuili,non poteſt
in carcere detineri.l.1.C. qui bon.
ced.poſ. ibi: *In eo enim tantummodo
hoc beneficium eis prodeſt, ne iudicati
detrudantur in carcerem*. & ibi DD.
Bart.in rub. de ceſ. bon. Alber. de
Roſa.in rubr. C.eod.& eſt dictũ in
§.fin.Inſt.de action.Afflic.deciſ.71.
num.4.vbi dicit, voto omnium ita
fuiſſe iudicatum,Couar. var.reſol.
lib.2 cap.1.nu.4. verſ. Quod ſi de-
bitor.latè Farin. de delict. & pœn.
q. 26. num.25. Brun. à Sole in ſuis
qq.legal.q.6.per tot. Matth.Brun.
in tract.de ceſ.bon.q.3. princip. &
Vital. de Camb. in tract. clau. in
tit.an poſsit renũ.ben.ceſ.bon.n.1.
Nata conſil.361.n.1.in fi.latè Bae-
ça de inope deb.cap. 1. numer. 1.
Et probatur, in for. 1. in rubr. qui
bon.ced.poſ. ibi: *Car en aquella coſa
tan ſolament los aprofite aquell benefici
del renunciament, e del deſamparament
de llurs bens, que ells ſeran forſats, e
condemnats de pagar llurs deutes, no ſiẽ
meſos en la preſo de la Cort, mas ſien ten-
gunts de jurar, que no han que pagar*. Et
cũ dictus forus generaliter loqua-
tur,generaliter debet intelligi etiã
3 in caſu,quo diſponitur, vt debitor
detineatur captus, donec ſoluerit.

Secundò,fiſcus magis priuilegia
tus eſt; quam priuatus in exactio-
ne ſuorum debitorum. Debitor
namque fiſcalis pro debito eius li-
quido executiuo in ære,& in perſo
na excuti poteſt. l. ſacrilegij. 9. §.
vlt.ff,ad leg.Iul.pecul.ibi: *Pignus ca
piendo,corpus retinendo,mulctam dicen
do*.Peregin.de iur.fiſ. lib.6. tit.7.de
debitorib.fiſcal.num.5. Alfaro de
offic.fiſcal.gloſ. 16. num. 56. cum
ſeq.ſed debitor fiſci ex cauſa colle
ctarum,ſi non eſt ſoluendo, admit
titur ad ceſsionem bonorũ. Gyn.
in l.1.q.3.C.de ceſ. bon. & ibi Bal.
n.7.Salic.n.etiã 7.Ioã.Fab. in §.fin.
Inſt.de act. ſi vero eſt ſoluẽdo,tũc
capietur, non tamen carcerabitur,
ſed ſub aperta, & libera cuſtodia,
ſub cautione in palatio detinebi-
tur, donec ſoluerit, & ita procedit
tex.in l.nemo carcerẽ. C.de exact.
trib.lib.10.ſecũdũ Sali.col.3.verſi.
quæro 3.debitor fiſci. C.de ceſ.bõ.

Cancer.lib.2.var.c.8.de ceſ.bon.n. 12.Brun.in trac.de ceſ.bõ.4 p. q.9. n.4.tom.3.trac.p 2.fo.185.Ioſeph. Lud.deciſ.Peruſ.32.n.2.&4.Farin. de delict.&pœn.q.26.n.8. cum igitur, debitori fiſci proſit ceſsio bonorum, ne in carcere detineatur:
4 ergo à fortiori debitori priuati ex pretio bonorum mobilium.

Tertiò, facit doctrina Bal. in l.1. nu.3.verſ. quæro.C.qui bonis ced. poſ.qui ſic ait: *Quæro, ſi ſtatutũ dicit, quòd inſtrumenta guarentigia mãdẽtur executioni per carcerem, & quauis alia via, quæ magis placuerit creditori: nunquid debitor ne carceretur, bonis cedere poſsit. Reſpõ. ſic, niſi ſtatutũ nominatim aliud in contrariũ diſponat, vt no.in l.fi. §.in cõputatione, ſupra de iure delibe. & ſic no. quòd ſicut promptũ eſt leges legibus cõcordare, ſic & ſtatuta municipalia eiuſdem municipij.* Quã Bal. doctrinã refert & ſequitur Anch. in repet.c. Canonũ ſtatu.col.18.in ſexto principali quæſito, verſ.Pone exẽplum cũ ſtatutum dicit, extra de cõſtitutio. Alex.cõſ.62.Viſa col.1.n.2.volu.2.Canar.in trac.de execut.inſtr. q.28.nu. 63.& Galleſi.in tract.de oblig.in for.camc.in 3.q. ſecundæ partis ad quartam partic. oblig.cãmera.ſub.n.1.Vnde cum forus 1.in rub.qui bonis ceder. poſ. expreſsè diſponat, per ceſsionem bonorum debitorem á carcere liberari, licèt forus 15 in rub. de clamo non mutũdo.diſponat debitorẽ pretij bonorum mobiliũ (qui eſt caſus noſter) detinendũ eſſe in carcere, declarandus eſt, niſi faciat ceſsionem bonorum, vt ita iura iuribus cõcordemus, & nulla ſit contrarietas inter dictos duos foros.

5 Quartò, idem probatur in foro 10.de execut.rei iudic.fol. 166.vbi obligatus cũ publico inſtrumento ad ſoluendum duos mille ſolidos, vel vltra, cũ decreto iudicis ordinarij debet detineri captus, donec ſoluerit, &nõ poteſt à carcere liberari per reſcriptum Principis, vel per guidaticũ, vel remiſsionẽ, ſed debet detineri captus donec realiter ſoluerit: & dictus forus declarat, quòd per ceſsionem bonorum nõ poteſt á carceribus liberari. Et ſic videtur, quod in caſu ſpeciali dicti fori 10. de execut. rei iudic. ceſsio non proſit. Ergo in omnibus alijs caſibus proderit. Quemadmodũ enim Rex in dicto caſu expreſsè declarauit, in alijs etiã caſibus carceris, ſi voluiſſet, dixiſſet l. 1.§.ſin autẽ, ad deficiẽtis, in fi.C. de cad.tollen.c. ad audientiam, de decimis. latè Dec.reſp.63.n.14.lib.2. Facit, nam in Cathalonia iuxta prag. Regis Petri III.data Gandeciæ 12. kalẽdas Iulij.1337.fol.291.aliàs.296. habetur in 2.vol conſt.Cathal.nouiter editarum fol.115.ſub rub.de actio.& obligat.c.8.obligatus aliquid ſoluere ſub pœna tertij in libris Curiarũ, vel Baiuli Barchinonæ, facto inde retroclamo, ſiue ſecunda querela, debet capi, & captus detineri, quouſque ſatisfaciat creditori, non obſtãte ceſsione bonorum. Et inquit Cancer.lib.2.variar.c.8.de ceſ.bon.nu.13. quod vt

ceſsio bonorum,non euitet carceres,oportet,vt expreſsè ſtatutū diſponat,provt eſt diſpoſitū in Catha lonia in dict.Pragmatica. Vnde cū in emptore bonorum mobiliū expreſsè nō ſit prohibitū,cedēdo bonis debitor à carcere liberabitur.

6 Quintò,probatur in foro 3.eiuſdem rubricæ,qui bon.ced.poſ. vbi diſponitur, debitorem inuentum nō ſoluendo,mittendū fore in carcerem,& ſi creditor oſtenderit bona intra triduū, ex quibus ſibi ſoluere poſsit,quod talis debitor detineatur captus, donec ſoluerit, aut iuret,quod non poteſt ſoluere, & cedat bonis, publicè in Curia, his verbis: *Can lo deutor, o la fermança no pora pagar, ſia pres, e mes en poder de la cort: e ſil creedor podra moſtrar dins tres dias ont puſque pagar, ſia tengut pres en troque aja pagat, o jur, que no pot pagar, è deſamparen la cort publicament tots los ſeus bens e cantitats que pora pagar.* Et ſic alternatiuè diſponitur, quod vel detineatur captus, vel præcedente iuramento, quòd non poteſt ſoluere,faciat ceſsionē. Quod probatur ex illa dictione,o,

7 ſiue,aut,quæ eſt diſiunctiua. l. hæc verba.ff.de verb.ſign.ibi: *Hac verba, ille, aut ille, non ſolum diſiunctiua, ſed etiam ſubdiſiunctiuæ orationis ſunt:* diſiunctiuum eſt veluti cum dicimus, Aut dies,aut nox eſt: quorū poſito altero neceſſe eſt tolli alterum: itē ſublato altero poni alterum.l.ſi ita ſtipulatus.12.ff.de verb. oblig. ibi: *Si ita ſtipulatus fuero: decem, aut quinq; dari ſpōdes, quinque debentur.* Et regula eſt, quod vbi apponitur hæc dictio diſiūctiua, ſufficit alterum ex diſiūctis interuenire, vt poſt Ang. cōſ.373.n.6.in fi.tradit Tuſc.lib.2. practic.concluſ.in lit.D. cōcl.268. n.2.& ſic ſufficit,quod debitor cedat bonis,vt à carcere liberetur.

8 Sextò facit, quod ſcribit Ferdinandus Vaſquius Menchaca,Senator Supremi Conſilij Caſtellæ, in tract. de ſucceſ.crea.lib.1.§.6.n.49. vbi dicit, in vſu forenſi ſæpiſsimè reſpondiſſe, quod debitores fiſcales,qui, ex forma legum Hiſpaniarum, nimirum Caſtellæ, vinculis continendi ſunt, donec debitū fiſcale perſoluerint, adeò vt vinculis non liberentur,etiā ſi idoneos præſtiterint fideiuſſores: tamen ſi bonis ceſſerint, liberabuntur à compedibus,nō minus ac ſi reuera perſoluerint. refert Ioan. Gutier. pract. quæſt.lib.7. in tract. de gabellis, q. 170.num.4. verſic. Et in terminis. Vnde quamuis in foris noſtri Regni ſit diſpoſitum, vt debitor pretij bonorum mobiliū detineatur captus,donec ſoluerit, cedendo bonis debet liberari. Et ita docet Bart. cōſ.116.lib.2. Sed his non obſtantibus contrarium fuit, me referente, per noſtrum Senatum iudicatum.

9 Primò, quia dictus Pontius de Vi eſt debitor pretij bonorum mobilium: quo caſu debet detineri captus donec ſoluerit iuxta forum 15. de clam. non mutan. folio 33. cuius verba ſunt; *Si alcu comprara alcuna coſa moble, o ſemouent, o aura* arren-

arrendats alcuns bens, e deura lo preu de la coſa venuda, o arrendada, en tot, o en partida, bé dira, que no ha de que pagar, o ſera atrobat nó pagador: aquell ayta que ſera deutor del preu de la coſa venuda, o arrendada eſtiga pres tant, e tan llongament, tro cóplidament aya pagat. Et quandò ſtatutum vel lex diſponit, vt debitor detineatur captus, donec ſoluerit, tunc facta ceſsione non liberatur à carceribus. Ita Angel. in l. 15. cui bonis. num. 4. in fi. ff. de ceſ. bō. n. 4. in fi. vbi dicit, ita fuiſſe iudicatum Peruſi, Paul. Caſt. in l. alia. §. elegāter. n. 5. ff. ſolut. matrim. dicés, quòd ita iudicatū fuit in ciuitate Florentiæ, & ita cōſuluit Bart. Soc. conſil. 204. vol. 2. ad id allegans Ang. in dict. §. eleganter, & ponderat, quòd in ſuo caſu ſtatuti, de quo ibi, diſponebat, quòd debitor detineretur in carceribus donec ſolueret, & ſic prohibebat relaxationem, & quod illa verba: *Detineatur quãdiu ſoluerit*, excludunt alias exceptiones, præter illã ſolutionis, & ſic alias exceptiones, qualis eſt ceſsionis bonorum. Itē, quia quando ſtatutum non vult, quòd extrahatur, niſi ſoluat, nō vult executionem impediri, ſiue tolli, niſi ſolutum ſit: quo caſu non poteſt beneficium ceſsionis opponi, iux. doct. Bart. in l. ſi filius. ff. quod eum eo.

10 Secundò, Matthæus Brun. in tract. de ceſſ. bono. q. 3. principali. nu. 3. tom. 3. tract. nouiſ. par. 2. fol. 180. qui ex profeſſo pertractauit quæſtionem, an ſcilicet debitor detentus in carceribus, facta ceſſione bonorum, debeat ab eis relaxari, pluribus DD. pro vtraquè parte relatis, hanc facit diſtinctionem, cum qua vtramquè conciliat opinionem: quòd aut ſtatutum ſimpliciter diſponit, quod eſt caſus carceris, & tunc facta ceſsione debitor liberatur, aut vlterius diſponit, quod detineatur captus, donec ſoluerit, & tunc cedendo bonis, à carcere non liberatur, refert & ſequitur Gracian. diſcepta. forenſium. lib. 2. cap. 222. num. 23. & 24. pag. 92.

11 Tertiò, nam ita fuit iudicatum in noſtra Regia Audientia ſentētia lata in fauorem Petri Mallols contra don Didacum Ferrer, publicata per Alreus die 17. Martij 1587. & cum alia lata in fauorem Petri Salzedo contra don Ferdinādum de Benamir, publicata per eundem Franciſcum Paulum Alreus die 16. Octobris 1579.

12 Quartò, hoc expreſsè probatur in for. 10. de executione rei iudicatæ, ibi: *Declarans, que per ceſsio debens no puixa eſſer deslliurat de la dita preſo.* Qui enim declarat, nihil de nouo addit. l. hæredes palam. 21. §. 1. ibi: *Nihil enim noui dat, ſed datum ſignificat.* ff. qui teſta. facere poſſ. & ita declarat omnes foros diſponētes, vt in cæteris caſibus ſpecialibus debitor detineatur captus, donec ſoluerit, intelligendū eſſe ita, vt ceſsio bonorum non proſit.

13 Nec obſtant in contrariū adducta nam l. 1. C. qui bon. cede. poſ. &

& for.1.eiuſdem ſit,procedunt regulariter, non verò in caſibus fallentialibus, in quibus diſponunt fori,ſiue leges noſtri Regni, quod debitor detineatur, captus, donec ſoluerit,iuxta ea,quæ dixi ſupra n. 9.& 10.

Nec obſtat ſecundum,nõ enim eſt incõueniens,vt ſit magis priuilegiarus debitor priuati in caſibus ſpecialibus,in quibus leges Regni diſponunt, vt detineatur captus, donec ſoluerit,quam debitor fiſci ex cauſa tributaria, propter rationem allegatam à Matt. Bru. de ceſſione bonorũ quæſt.9.4. quæſt. princip.num.4.quia tributa rebus, vel perſonæ pro rebus imponuntùr,vndè eis cedendo liberatur, & bona per fiſcum venduntur,ſecus eſt in caſibus, in quibus leges diſponunt, quòd debitor derineatur, captus donec ſoluerit.Debet enim in his caſibus ſpecialibus ſeruari expreſſa prouiſio legis.

15 Nec obſtat tertiũ, videlicet doctrina Bald in l.1.nu.3.verſ.Quæro.C.quibon. ced. poſſ.& ſequacium, non enim negamus, quòd etiam in caſibus, in quibus lex vel ſtatutum diſponit, quòd debitor detrudatur in carcerem, vt pro debito cambij forus vn. in Rubr. *Que los cambis ſiencas de preſo*, in extrauagan.fororum. fol.99. cedendo bonis nõ liberatur;quia tunc tãtùm anticipat capturam debitoris,vt obſeruat Cancer. lib.2.varia rum c.9.de ceſ. bonorum. nu.10. Sed tantùm dicimus,quòd vbi lex ampliùs procedit diſponendo, vt debiror detineatur captus, donec ſoluerit, tunc cedendo bonis non liberatur,vt probauimus ſupr. nu. 9.& 10.

16 Nec obſtat quartum deſumptũ ex foro 10.de execu.re. iudica.immò noſtram confirmat ſententiã, vt probaui ſupra nu. 12.

Nec obſtat quintũ,fateor enim quod in caſu for.3.qui bonis cedere poſſunt, debitorem, qui iurauit non poſſe ſoluere, & fecit ceſſionẽ omnium bonorum,liberari, quia in illo caſu ſpeciali forus alternatiuè diſponit, quod aut detineatur, captus,vel præſtito iuramento faciat ceſſionem bonorum,ſecus tamen eſt in caſibus, in quibus forus ſimpliciter diſponit,vt debitor detineatur captus,donec ſoluerit.

17 Non obſtat ſextum: quia licèt in Caſtella, illa opinio praxi recepta ſit,tamen in Valentiæ Regno contraria eſt vſu recepta,vt cõſtat ex Regijs ſententijs ſupra relatis nu.3. & validioribus fulcitur rationibus, & fundamentis, vt cõſtat ex ſupradictis.

Deniquè non obſtat,quod ſcribit Bar.conſ.116.lib.2. de quo ſupra nu.8. in fin. contrarium enim docuit ipſe Bar.in l.ſi filius.ff. quod cum eo,& tenent allegati ſupra n. 9.& 10.

Ex quibus omnibus fuit reſolutum in Senatu dictum Pontium de Vi,cedẽdo bonis non eſſe à carreribus relaxandum, & ita fuit iudicatum me exiſtente Auditore,&

Comiſ-

Cōmiſſario ſententia lata in fauorem dicti Melchioris Figarola domini Baroniæ de Naquera publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 24. Octobris 1607.

DECISIO VIII.

VXOR VSVFRVCTVAria ex teſtamento bonorum mariti intra annum facit fructus ſuos, ſi nō fuit interpellata, quòd præſtaret cautionem, & poſt annum quoquè ratione tenutę foralis.

1 *Facti ſpecies.*
2 *Vſufructuarius regulariter tenetur præſtare cautionem de benè vtendo.*
3 *Non facit fructus ſuos ante præſtitam dictam cautionem.*
4 *Vxor, cui vſusfructus bonorum à marito fuit legatus, tenutam bonorum prætendere non poteſt.*
5 *Vt poſsit vidua tenutam bonorum mariti prætendere, mentem ſuam declarare tenetur.*
6 *Dotis intereſſe viduæ non debetur, quando continuauit habitationem domus, & poſſeſsionem bonorum mariti.*
7 *Vxor, ſi ab ea cautio petatur de bene vtendo, fructus facit ſuos intra annum luctus.*
8 *Poſt annum luctus vxor facit fructus ſuos virtute vſusfructus legalis, iux. for. 9. verſ. fin. rub. ſol. mat.*
9 *Mentis nulla eſt neceſſaria declaratio, vt vidua poſt annum luctus faciat fructus ſuos.*
10 *Bene poteſt vidua ex duabus cauſis, virtute ſcilicet legati vſusfructus, & tenutæ, facere fructus ſuos.*
11 *Nemo prohibetur duabus exceptionibus vti, quamuis ſint diuerſæ.*
12 *Licet vidua, cui dos fuit ſoluta, vſum fructū legalē amittat, nō tamē vſumfructum, ex teſtamento mariti.*
13 *Licet regulariter vſufructuarius teneatur præſtare cautionem, nec aliter faciat fructus ſuos, ſi tamen bona poſsideat, nec cautio fuerit petita, ſecus erit.*
14 *Doctrina Hiero. Gabr. conſ. 143. lib. 1. procedit in caſu diuerſo.*
15 *Conſilium Socin. 131. reprobatur.*
16 *Deciſ. Vincentij de Frāch. 217. 1. par. nu. 4. in caſu diuerſo procedit, & ibi ratio.*

1 PAulus Pedro de Sebaſtian Senior in ſuo vltimo teſtamento cōfecto die 10. Iunij 1582. & publicato die 26. Auguſti 1583. heredes vniuerſales inſtituit Paulū Pedro, & Gaſparem Pedro eius filios, & vſumfructū omniū bonorū ſuorū reliquit Fācifcæ Sācho eius vxori, á qua non fuit petita intra primū annū per heredes cautio de vtēdo, & fruendo arbitrio boni viri: ſed poſteà aliquo tēpore elapſo, cū ea ſemper remanſiſſet in poſſeſſione bonorū viri, per Paulū Pedro alterū ex dictis filijs, & hæredibus, dicta cautio petita fuit, quā nō præſtitit, & deceſsit hærede vniuerſali relicto dicto Gaſpare Pedro altero ex

ex dictis filijs, cõtra quem actioné intẽtauit dictus Paulus eius frater, petendo condemnari ad ſibi reſtituendum fructus per dictã vſufructuariam perceptos, ob nõ præſtitam cautioné. Dictus autẽ reus opponebat, quod intra annum nõ fuerit petita cautio, & ita potuiſſe vti vſufructuariã, fructus ſuos facere, & poſt annum luctus vti tenutariã etiam feciſſe fructus ſuos. Et ita, vbi ob non præſtitã cautionem vti vſufructuaria, fructus percipere nõ potuiſſet, eos tamen reſtituere non teneri aſſerebat, cũ eſſent illius proprij ratione tenutę. Et licèt ipſa non interpellauerit hæredes mariti ad dotis ſolutionem, tamen talis interpellatio non erat neceſſaria; & de credito dotali nõ dubitabatur, & quod non fuiſſet de eo ſoluta.

In hac cauſa, quæ ventilabatur in Regia Audientia, me referente, pro parte actoris allegabatur.

1 Primò, quòd vſufructuarius tenetur cauere, ſe boni viri arbitratu vſurum, & fruiturum, id eſt, nõ deteriorẽ cauſam vſusfructus redditurum, & finito vſufructu reſtituturum, ſalua rerum ſubſtantia, l. 1. in princ. & §. Cauere. & §. habetur. ff. vſufructuarius quemadmodum caueat. & in l. fin. ff. ſi cui pluſquam per legem Falcidiam, in l. ſi vſusfructus, l. ſi cuius. cum l. ſequenti. ff. de vſufructu, & in l. 1. & 4. C. eod. tit. c. vltimo. de pignorib. l. 20. titul. 31. par. 3. & de iure noſtri Regni probatur in foro 1. de vſufructu, ibi: *Tot hom, qui haja violari en los bens de Altrui, ell tendrà la proprietat, que ſia tengut de donar fermança de reſtituhir aquella proprietat ſens tot afollament.* Et ita tenẽt innumeri doctores relati à don Ioanne Caſtillo lib. 1. quotidianarum controuerſiarum, ſiue de vſufructu. c. 16. per totum, vbi latiſsimè hanc explicat materiam, & quòd facit fruct⁹ ſuos poſt præſtitam cautioné, & non antea l. hac edictali. § his illud. C. de ſecũ. nuptijs, l. vxori 24. ff. de vſufructu. cuius verba ſunt: *Vxori fructu bonorum legato, fœnus quoque ſortium, quas defunctus collocauit, poſt impletam ex Senatuſcõſulto cautionem præſtabitur. Igitur vſuras nominum in hæreditate relictorum, ante cautionem interpoſitam debitas, velut ſortes in cautionem deduci neceſſe eſt.* Et hanc opinionem, quòd vſufructuarius non faciat fructus ſuos, ſaltem à die, quo interpellatus recuſauit cauere, tenuerunt Bartol. in dict. l. vxori. in verſic. quandoquè præcipiuntur. & in l. ſi homo. numer. 3. ff. de vſucap. & in l. hac edictali. §. his illud. C. de ſecund. nuptijs. Imol. in capit. cum conſtet. colum. 4. de pignorib. Bald. & Salicet. in l. 1. in fine. C. de vſufruct. vbi dicunt, quòd proprietarius, petendo cautionem, dicitur contradicere. Aret. Inſtitut. de vſufruct. in princip. num. 6. verſ. Aut quæritur. de perceptis à ſe ipſo. Socin. conſil. 131, num. 2. 3. & 4. caſu. volum. 1. Corn. conſ. 173. colum. fin. volum. 3. Deci. in conſil. 607. numer. 3.

Rui.

Ruin.conſil.vltim.numer. 26. vol. 2.Socin.Iun.conſil.72.numer.8. & 9.volum.2.Bero. conſil. 60. num. 50.volum.2.Natta.conſil. 297.numer.3.& hanc dicit eſſe receptiſsimam reſolutionem Pinel.in l. 1. p. 2.num.77.C. de bon. mater. folio 283.Simon de interpret. vltimar. voluntat.lib.3.dubitatio.10.numero 80.verſic.*Si vero requiſitam*. Caualcan.de vſufructu mulier. relict. numero 90. don Ioann.del Caſtillo de vſufructu, capit.16.numer. 10. cum ſequentib. Cum igitur in occurrenti caſu dictus Paulus Pedro e dicta matre vſufructuaria cautionem petierit, & eam illa nõ præſtiterit, fructus ſuos non fecit, & eos reſtituere tenetur.

4 Secundò, licèt dicta Franciſca poſſet alias prætendere tenutam bonorum viri: ex quo tamen ei à marito fuit vſusfructus legatus, eã conſequi non poterit,iuxta ea,quę tradit Hieron.Gabr.conſil.143.numer.1. colu. 1. vbi dicit, quòd vbi fructus viduę debetur ex teſtamẽto, ſi relicta ſit á viro vſufructuaria,non poteſt conſequi fructus dotis.

5 Tertiò,quia ad hoc,vt vidua poſſit conſequi fructus bonorum viri ratione tenutæ , debet declarare mentem ſuam, & intẽtionem hãc fuiſſe,iuxta ea,quæ tradunt Socin. conſ.131.n.7.vol.1.& Dec. in l.dotis.n.3.C.de collationib. dicentes, quòd licèt mortuo marito, vxor, quæ in domo reperitur,habeat retentionẽ bonorum pro dote,debet tamen declarare mentẽ ſuã, quod velit retinere bona mariti, & ſic velle ex noua cauſa poſsidere, & non iure familiaritatis, ſicut viuente viro faciebat. Et in caſu noſtro dicta vidua vſufructuaria omniũ bonorum non declarauit, ſe velle gerere pro tenutaria:ergo non poteſt conſequi virtute tenutæ foralis fructus bonorum mariti.

6 Quartò, nam etiam ſi viduæ in aliqua prouincia, provt in Regno Neapolitano,intra primos ſex mẽſes debeantur alimẽta, & illis elapſis debeatur intereſſe dotis ipſo iure,ſi dos ei non ſoluatur: ſi tamen vidua continuauit habitationẽ domus cũ filijs, & recepit alimenta provt receperat in primis ſex mẽſibus,ei non debetur dotis intereſſe,vt dixit deciſum in ſacro Cõſilio Neapolitano Vincen. de Fran. deciſ.217. Cũ igitur in caſu noſtro dicta Franciſca,quę cępit poſſidere bona mariti tanquã vſufructuaria, cõtinuauerit fructus percipere,nõ poteſt eos retinere tanquã tenutaria, ex quo vti vſufructuaria percipiebat,nec tanquã vſufructuaria,ex quo petitã cautionẽ nõ præſtiterit,& ita eos reſtituere tenetur.

7 Sed his non obſtantibus contrarium iudicauit noſter Senatus.Primò,quia reſpectu fructuũ perceptorum in primo anno, in quo non fuit ab ea petita cautio cũ bona poſſideret,fecit fructus ſuos, etiã ante ſatiſdationẽ,gl.in l.vxori.ff.de vſufructu legato , iuxta opinionem Azonis, quem ſequuntur Bartol.

&

& Fulgoſ. in l.ſi cuius.1 5. ff.de vſufruct. Bart. Alberic.Paul.poſt antiquiores in l.4.C. de vſufruct. Bald. in l.1.num.15.& Salicet.num.6.C. eodem.Bart.in l.ſi homo.nu.3.ff.de vſucap.Imol in d.c.fin.num.19. de pig.& ibi Panormit. ad fin. Angel. Aret.in prin.nu.4.Inſt.de vſufruct. Socin.conſil.131. ad fi.lib.1.Corn. conſi.173.n.8.lib.3.Caſ.in Conſuetud.Burgun.rub.4.§.6.fol.155.col. 1.ad finem.Bertran.conſ.40. nu. 6. lib.2.Socin. nepos, vbi latè conſil. 71.nu.8.lib.2.Angel.Aretin.de teſtam.quæſt.93. nu. 2.& ita omnes tenere tradit Alex.conſ. 120.nu.5. lib.6.Pinel. in l.1. C. de bonis maternis.2.p.nu.77.Minſinger.obſer. 6.lib.1. Don Ioannes del Caſtillo dict.l.1.c.16. nu.9. ſi tamen petita fuerit cautio per hæredem, & vſufructuarius eam non præſtiterit, etiam ſi poſſideat,nō facit fructus ſuos,& ita conciliatur varietas gloſſæ in d.l. ſi cuius. de vſufruct. & in dict.l.vxori.de vſufruct.legat.eſtq; receptiſsima concordia & reſolutio. Bart. & Fulgoſ. in d. l. ſi cuius. Bart.in d.l.vxori.omnes in d.l.1.& & l.4. C. de vſufruct. Imol. & Panor in c.fi.de pignorib. Alex. dict. conſ.120 lib.6.Corn.Socin. & alij in dictis conſi.Bart.Bal.& Salic. in l.hac edictali.§.1.in fin. verſic. Sin autem vtraque.C. de ſecundis nuptijs.ſuper text.ibi Pinel.vbi ſupr. in 2.limitatione.Don Ioannes del Caſtillo d.c.16.num.12.& 13. Petrus Surd.deciſ.281.

8 Secūdò,reſpectu fructuum perceptorum poſt annum luctus dicta vidua,quæ de dote ſoluta non fuit, eos ſuos fecit virtute vſusfructus legalis per l.noſtri Regni cōceſsi viduis,quibus intra annū luctus dos ſoluta non fuit.Eo enim elapſo ipſo iure, vxor fructus bonorum mariti ſuos facit,for.9.verſ. fin. ſoluto matrimonio,ibi: *Mas del primer any enant ſi hom no la paga del exonar, tots los fruits dels bens,que foren del marit, ſien ſeus.* Et dicta vidua tenutaria propria auctoritate adipiſcitur poſſeſsionem bonorum mariti virtute dicti for.ſiue conſtitutionis Cathaloniæ,incipiētis,Hac noſtra, idem diſponentis,vt teſtatur Mier.ſuper ead.conſt.hac noſtra.n.46.fol.147. lib.3.in fin.vt in l.prædia & in l.iuſte poſsidet.ff.de adquiren. poſſeſ.

9 Et non eſt neceſſaria declaratio,ſiue petitio tenutæ,vt fructus ſuos faciat à die finiti anni luctus. Ita fuit declaratum cum ſententia lata inter Ioānem Moram ex vna, & Ioalantem Puig ex alia, publicata per Ludouicum de Berbegal, die 12. Iunij 1596.Et apertius cum alia lata,referente Doctore Sola, in fauorē Ioannæ Franciſcæ Franco,& de Molla,contra Balthaſarem Albeſa,publicata per eūdem Berbegal, die 6.Septēbris 1603.ibi: *Vnde cum intra annum luctus non fuerit ſoluta dicta Franciſca Franco de dictis dote, & augmento, ſequitur manifeſte eidem poſt dictum annum competijſſe ius tenutæ, cū priuilegio faciendi fructus ſuos in omnibus bonis, quæ tempore mortis à marito detinebantur, & ſi ſuper hoc, lapſo anno,* *non*

non fuerit incontinenti ſubſequuta petitio, &c. Cum Regia ſententia lata, in fauorem domnæ Franciſcæ Vilanoua, & de Vallebrera publicata per Alreus die 22. Martij 1603. & cum alia lata in fauorem Mariæ Calbo, publicata per eundem Alreus die 4. Nouembris 1604. Et tandem poſt hæc ſcripta me referente, idem fuit iudicatum in eadẽ R. A. ſententia lata in fauorem Magdalenæ Ballaſter, & de Aranda, publicata per eundem Alreus die 19. Feb. 1610.

10 Tertiò ex plurimis cauſis eandẽ rem quis poſsidere poteſt l. 3. §. ex plurimis. ff. de acquiren. poſſeſſ. cuius verba ſunt: *Ex plurimis cauſis poſsidere eandem rem poſſumus, vt quidam putant, & eum qui vſuceperit, & pro emptore, & pro ſuo poſsidere, ſic enim, & ſi ei, qui pro emptore poſsidebat, hæres ſim, eandem rem, & pro emptore, & pro hærede poſsideo.* Et ibi Bart. ante nu. 1. notat, quòd poſſeſsio poteſt haberi ex pluribus cauſis nõ contrarijs, ſed diuerſis, ſe inuicem compatiẽtibus, & n. 7. aſſerit, tam naturalem quam ciuilem poſſeſsionẽ ex pluribus cauſis poſſe haberi, & in hoc nullam eſſe repugnantiam. Et poſſeſsio præſumitur ex titulo præcedẽti l. Mulier. 77. ff. de rei vindica. cũ igitur in caſu noſtro dicta Franciſca Sancho haberet duos titulos ad faciendum ſuos fructus bonorũ mariti, alterum legati vſusfructus ſibi ab eo relicti, alterũ tenutæ foralis ſiue vſusfructus legalis ſibi à foro cõpetentis, & in poſſeſsione bonorũ mariti poſt eius mortẽ remanſerit, præſumitur, eã retinuiſſe ex dictis duobus titulis, & dictus actus debet interpretari factus ex titulo præcedẽti magis vtili faciẽti, nõ ex titulo nocibili, ita Cardi. Tuſchus p. tit. practic. cõcluſ. iur. in verbo actus. concl. 152. nu. 5. pag. 131. vbi allegat. Florian. cõſ. 21. n. 42. & ſeq. Debet igitur fieri interpretatio in caſu noſtro, quòd cum vtroq; titulo poſsideret, intra annũ luctus percepit fructus bonorũ mariti, & ſuos fecit titulo legati vſusfruct⁹, & poſteà titul. tenutę foralis ex diſpoſitione legis noſtri Regni.

11 Quartò nemo prohibetur pluribus exceptionibus vti, quãuis diuerſæ ſint, vt ad litterã dicit text. in l. nemo. 8. ff. de exceptio. & ibi glo. ait, etiã ſi cõtrarię ſint, vt quia ſoluiſſe, & ſe tutũ præſcriptione diceret l. nemo ex his, 43. in princip. ff. de regul. iur. Potuit igitur dicta Franciſca Sancho allegare exceptionẽ vſusfructus ſibi legati, & exceptionẽ tenutæ. Poteſt enim quis plures titulos allegare, etiã cõtrarios, quãdo tẽdunt ad eũdem effectũ, & fic vnus actus ſupplet, & coadiuuat alium Ægid. Bellame. conſ. 10. nu. 54. Tuſc. 2. to. concl. 1005. incipiẽti cõtraria allegans, n. 21. pag. 340. & tit. 8. verbo. tit. conclu. 321. n. 15.

12 Quintò facit, quod ſcribit Mieres. ſuper conſt. hac noſtra de iure dotium nu. 94. fol. 151. quod licèt mulier, cui dos ſoluitur, amittat vſumfructũ legalẽ, de quo in dicta conſtitutione, ſi tamẽ maritus

F in

in teſtamento, vel alia voluntate ei reliquerit vſumfructum, licèt offeratur ſibi dos, nõ amittit vſum fructum legatum, ſed tunc non faceret fructus ſuos auctoritate dictę conſtitutionis, tenebitur tamen præſtare ſatiſdationem, quam fortè non teneretur præſtare, quando facit fructus ſuos auctoritate dictæ conſtitutionis. Et idem num. 163. prope fin. in verſic. Sed pone. folio 157. col. 4. vbi inquit, quod ſi vir legat vſumfructum vxori, quæ omiſit facere inuentarium infra tempus dictæ conſtitutionis, non perdet commodum fructuum, virtute legati, quia tunc habet ab homine, & non à lege. Vnde in caſu noſtro, licèt intra annum luctus virtute tenutæ foralis non fecerit fructus ſuos, virtute tamen legati vſusfructus illos conſequitur, nec ex quo vſa fuit dicto legato vſus fructus, cenſetur renunciaſſe iuri tenutæ foralis, cuius virtute poſt annũ luctus ob dotẽ non ſolutam fructus omnium bonorum mariti ſuos fecit. Nemo enim prȩſumitur remittere, atq; renuntiare iuri ſuo, cùm renũtiatio ſit donatio. l. ſi quis delegauerit. vbi Bart. ff. de ſolutio. Dec. in l. poſtquam lite. n. 15. & ibi in ſpecie Curt. Iun. nu. 5. C. de pactis. Alex. in conſ. 206. col. 2. in fin. lib. 7. & ſupradictis relatis Menoch. de præſumptionibus. lib. 3. præſumptione. 45. num. 11. & ad ſenſum patet, quòd dicta vidua, quæ ſimul erat vſufructuaria, ac tenutaria, habuit annum faciendi fructus ſuos omni meliori modo quo poterat, & ita iuſtè fructus perceptos retinere poteſt.

13 Nec obſtãt in contrariũ adducta. Non primũ: licèt enim regulariter ante prȩſtitã cautionẽ vſufructuarius non faciat fructus ſuos, ſi tamen bona poſſideat, & cautio ab eo petita non fuerit, fructus conſequitur, vt probaui ſup. n. 7. vnde cũ intra annũ luct⁹ in caſu noſtro petita nõ fuerit ſatiſdatio ratione vſuſfructus, rectè vſufructuaria fecit fruct⁹ ſuos bonorũ quę poſſidebat.

14 Secundò non obſtat, quòd tradit Hiero. Gabr. conſ. 143. Incipiẽti, fructus dotis. lib. 1. ibi enim non agit de fructibus omnium bonorũ mariti, ſed tãtùm de fructibus dotis, & inquit, quod ex quo vxor fuit relicta vſufructuaria omniũ bonorũ mariti, hæres non tenebatur ad intereſſe ſiue ad fructus dotis, qui ſolui debent ab vſufructuario omnium bonorum iuxta doctrinam Bar. in l. fin. de vſufructu legato, & ita inquit exiſtimandum eſt ex fructibus bonorum vſufructuariam habuiſſe fructus dotis, & ita eos petere non poſſe ab hæredibus mariti, & de hoc nõ agimus in caſu noſtro, ſed tantùm dicimus, dictam Franciſcam, tam vtì vſufructuariam, quam vtì tenutariam reſpectiuè omnes fructus bonorum mariti, ſuos feciſſe, & dictos titulos legati vſusfructus, & tenutę non eſſe repugnantes, ſed potius vnum ſupplere, & coadiuuare alium.

Nec

15 Nec obſtat tertium, quia conſ. Socin. 131. de quo ſupra nu. 5. reprobatur à Neguſan. de pignor. 4. par. princip. n. 27. cum ſequẽ. tom. 6 tractat. nouiſsim. p. 1. fol. 220. & reprobari dixerũt domini de Rota teſte Achil. de Graſ. dec. 104. alias. 4. de cauſa poſſeſsio. & proprietat. nu. 2. & Burſat. conſ. 9. num. 8. poſt med. lib. 1. ait, Rotam ſacri Palatij Apoſtolici nunquam admiſiſſe dictũ conſilium Socin. vt per Pale. deciſ. 422. mulier dotata, & alios illud reprobantes refert. Surd. dec. 214. n. 19. poſt med & reſpectu noſtræ tenutæ foralis habemus diuerſas Regias ſententias ſupra relatas n. 9. cũ quibus eſt reprobata opinio Soc. & Dec. de qua ſupra nu. 5.

16 Nec obſtat deciſ. Vincent. de Franchis 217. 1. p. nam vt ibi legitur. n. 4. ex quo vidua lapſis ſex mẽſibus, cõtinuauit habitationẽ cũ filio, & ab eo recepit alimenta, hanc viam alimentorũ elegit, & nõ viã conſequutionis intereſſe, quòd nõ debetur niſi ex mora, quę licèt fuiſſet cõtracta ipſo iure elapſo anno virtute cõſuetudinis Neapolitanæ, de qua ibi, nihilominus ex quo elapſo anno mater ſtetit cũ filijs, & hanc viam elegit, nõ poteſt mora induci ſine noua interpellatione iuxta DD. ibi allegatos. Et ita ibi agebatur, an percipiẽdo alimenta ſibi prẹiudicaſſet in petitione intereſſe, quod erat diuerſum: at in caſu noſtro non agimus de rebus diuerſis, ſed de eadẽ, nimirũ de eiſdẽ fructibus omniũ bonorum mariti, quos conſequi poteſt ex dictis duobus titulis vſusfructus legati, & tenutæ foralis, qui tendunt ad eundẽ finẽ, nimirum vt vidua omnes fructus bonorum mariti conſequatur.

Ex quibus omnibus, me referẽte, fuit lata ſententia in dicta Regia Audientia in fauorem dicti Gaſparis Pedro hæredis dictæ Frãciſcæ Sancho contra dictum Paulũ Pedro publicata per dõ Ioannem Daça Regium. mandati ſcribam die 3. Nouembris 1607. cum qua fuit declaratum, omnes fructus bonorum viri ſuos feciſſe infra annũ luctus vti vſufructuariam, & poſteà vti tenutariam.

DECISIO IX.

DOTIS CONSTITVtio facta in bonis immobilibus ab vxore marito mercatori triginta ſeptem diebus ante eius decoctionẽ, vt conſequatur donationem propter nuptias (quæ Creix appellatur, Antephatum, dotarium, vel Arrhas) an & quãdo valeat in præiudicium creditorum mariti?

Dolus ex quibus coniecturis probetur?

1 F*Acti ſpecies.*

2 *Maior dicitur in Regno Valentiæ, qui habet viginti annos completos.*

3 *Maiores dicuntur de iure communi Rom. qui habent viginti quinque annos.*
4 *Dos in fraudem creditorum conſtitui non poteſt.*
5 *Dolus probatur ex coniecturis.*
6 *Breuitas temporis inter contractum, & decoctionem, arguit dolum.*
7 *Vicinitas actuum facit præſumi dolum.*
8 *Qualitas perſonæ, quia mercator decoctus, ſeu fallitus, inducit coniecturam doli.*
9 *Fallitus mercator non gaudet beneficio ceſsionis bonorum.*
10 *Dolus ex malo effectu ſequuto præſumitur, qui ex ſubſequentibus probatur, & n. 19.*
11 *Dolus arguitur ex actu facto cum perſona coniuncta, ſeu ſuſpecta.*
12 *Donatio inter virum & vxorem regulariter prohibita, limita. numero 13.*
14 *Dolus arguitur, & probatur ex enormi, ſiue enormiſsima læſione ſequuta.*
15 *Dolus arguitur ex donatione omnium bonorum facta per debitorem.*
16 *Læſione enormi interueniente, contractus reſcinditur.*
17 *Doli, & fraudis coniectura deſumitur ex loco.*
18 *Dotis inſtrumentum poſt contractum matrimonium, arguit dolum.*
20 *Dos augeri poteſt ab vxore, conſtante matrimonio, & maritus augmentum facere, dummodo fiat in bonis immobilibus, & n. 31.*
21 *Qui facit lege permittente, dolo non facit, cum dicatur iure ſuo vti. & n. 25. & 30. 33.*
22 *Creditores hypothecarij anteriores præferendi ſunt in prètio rei feudalis ſoluto virtute pacti de retrouendendo.*
23 *Dolus non præſumitur, vbi excogitari non poteſt cauſa, qua quis dolum commiſit.*
24 *Paria ſunt, aliquid ab initio fieri, vel ex poſt facto, ſi pactum de faciendo praceſsit.*
26 *Dotis augmentum non eſt noua dos, ſed eadem cum prima.*
27 *Vbi duæ concurrunt cauſæ, vna neceſſaria, & alia non, actus ſemper ſuſtinetur, & intelligitur factus ex cauſa neceſſaria.*
28 *Dos data donationem propter nuptias meretur.*
29 *Paria ſunt, quòd quis compellatur à iudice, aut quòd metu non compellere tur.*
30 *Dolus non præſumitur in actu, qui fit iure permittente.*
32 *Donatio propter nuptias, ſiue creix, dotarium, vel antephatum, quod Caſtellæ, Arras appellant, fieri poteſt contracto matrimonio.*

1 DOtis nomine conſtituerant curatores domnæ Claræ, præcedente iudicis decreto, Fieramonte eius ſponſo, quatuor mille libras monetę Valerinæ, inſtrumētò dotali cōfecto die 21. Maij 1596. cum pacto, & conditione, quòd dicta

dictaClara facta maior ætate poſſet dictam dotem augere ex reſiduo hæreditatis Darij eius patris; & ratione virginitatis iuxta leges Valentiæ Regni , dictus Fieramonte promiſit ei ſoluere duas mille libras, medietatē dictarum quatuor mille librarum, vt eis vita ſua durante dicta Clara vteretur. Quam donationem ratione virginitatis per virum vxori factam, medietati dotis correſpondentem, in Regno Valentiæ, Creix appellamus , in Caſtella Arras. Inſuper in eodem inſtrumento dotali dictus Fieramonte promiſit, quod ſi amplior dos ei per vxorem, conſtante matrimonio, conſtitueretur , iuxta facultatem reſeruatam dictæ ſuæ ſponſæ, faceret etiam ſimilem donationem propter nuptias Creix appellatam, in medietatē quantitatis quæ ſibi amplius in dotem fuiſſet conſtituta.
2 Dicta domna Clara fuit facta maior viginti annorum anno 1603, cum in Valentino Regno maiores dicantur , qui habent viginti annos completos, iuxta eius leges ſiue foros , quemadmodum de iure Cæſareo maiores dicuntur , qui habent viginti quinquè annos.
3 *Poſteà ergò maior facta dicta domna Clara* , & vtens facultate ſibi reſeruata , die 21. Auguſti 1605. in dotem conſtituit dicto Fieramonte eius viro decem, & nouem mille nongentas ſexaginta nouem libras, vndecim ſolidos, & vndecim denarios monetæ Valentinæ, valoris decem argenteorum Caſtellanorum pro qualibet libra, in bonis immobilibus æſtimatis; & dictus Fieramonte ei fecit donationem propter nuptias ſiue Creix in quantitate nouem mille nongentarum octuoaginta quatuor librarum quindecim ſolidorum, decem denariorum, & oboli dictæ monetæ pro executione pacti conuenti in dictis nuptialibus inſtrumentis factis tempore contractus matrimonij. Et die 27. Septembris eiuſdem anni, & ſic triginta ſeptem diebus elapſis poſt factum dictum augmentum dotis , & donationem ſiue Creix , dictus Fieramonte decoxit.

Et cum dicta domna Clara ageret ad recuperandum ex bonis eius viri dictam dotem, & donationē propter nuptias ſiue Creix. Pro parte creditorum dicti Fieramonte opponebatur, non deberi, quia dicta ſecunda dotis conſtitutio , & donatio propter nuptias á marito facta , dotis medietati correſpondens ratione virginitatis, cenſetur facta in fraudem creditorum , & ita non valet, vel ſaltem eſt reuocanda l. ait Prætor. 10. §. ſi cum mulier. ff. quæ in fraudem creditorum, ibi: *Nequè enim dos in fraudem creditorum conſtituenda eſt*, & hoc certo certiùs eſt ; & ſæpiſsimè conſtitutum.
4
6 Dol' enim arguitur, & probatur ex

ex coniecturis l.dolum.C.de dolo. In caſu antem noſtro concurrunt hæ omnes coniecturæ.

6 Prima,quę deducitur ex breuitate temporis 37. dierum inter contractum, & decoctionem, ex qua breuitate fraus regulariter præſumitur, gloſ. fin. in fin. in l. ſi ventri.§. fin.vbi Bart.& Angel.de priuileg. credit.& rectè obſeruat Benauent.ſtract. in tract. de decoctoribus.2.par.nu.29.tom.6.tract. par.1.fol.317. dicens, ſolere mercatores, cum iam conſilium conturbandi inierũt,omnia bona ſua, vel maiorem partem alienare, ex qua alienatione paulò ante decoctionem facta, dolus præſumitur, Maſcard. de probatio. concluſ.

7 815.num.4.vbi ait, ex vicinitate actuum fraudem præſumi, & hoc de breuitate temporis remanear arbitrio iudicis, vt poſt Bart. in l. ſicut. §. ſuper vacuum, num. 5. ff. quibus mod. pign. & in l. poſt contractum, numer.5.ff. de donationib.docet Menoch. de arbitra.caſu.39.vbi alios allegat. Et in occurrenti caſu videtur ſatis breue tempus 37. dierum, cum per illud iam videret dictus Fieramonte grauem creditorum molem,& non poſſe eis ſatisfacere, & ita de neceſsitate eſſe decocturum.

8 Secunda coniectura deſumitur ex qualitate perſonæ, licèt enim dictus Fieramonte eſſet miles mediolanenſis, erat tamen mercator, qui ſtatim decoxit, & iſti mercatores decoquentes, fallaces, mendaces, & fraudulenti præſumuntur,vt ex Bald proximè dixi, & ex qualitate perſonarum dolos, & fraus præſumitur, Lucas de Pen. Alberi. Dec. Tiraq. & Crauet. citati per Farina. in praxi. 3. tom. quæſt. 89. numer. 74. & 75. quia falliti faciles ſunt ad mentiendum, & ſunt infames, & more antiquiſsimæ legis debent tradi creditoribus laniandi, vt notatur. in l. 1.C.qui

9 bon. ceder. poſ. Ideòque propter dolum ſuum non habent ceſſionis bonorum beneficium,quod eſt ſubſidium miſerorum,ſed non præſidium doloſorum, vt in l. fina.§. fin. ff. qui in fraudem credito.

Tertia coniectura deſumitur ex ſequta decoctione, nam ex ſubſequentibus dolum, & fraudem præſumi probat text. in capit. 2. de renunciation. in 6. Zabarella conſil. 28. column. 2. verſicul. & præſumitur.Maſcard. de probatio. lib. 1. concluſione. 531. numer. 16. & lib. 2. concluſione. 815.numer. 16.Farina. dict.

10 quæſt. 89. numer. 99. & 100. vbi ait, ex malo effectu ſequuto dolum præſumi l. ſi quis adulterij. C. de adulter. & finis demonſtrat principium l. reprehendenda. C. de inſtitutio. & ſubſtitutio.Bald. conſil. 230. nu.1.lib.1.& in l. circa fin.ff. ſi quis omiſ.cauſ. teſta.vbi dixit, quòd cuius effectus malus eſt, eius quoque voluntas mala

mala præſumitur. Aymon Crauet. conſ.282.num.8. verſi. Tertio arguitur. Maſcard. de probation. lib. 1. concluſ. 531. nu. 158. & Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſump. 3. numer. 49.

11 Quarta coniectura doli deſumitur ex perſona vxoris, cui facta fuit donatio in præmium virginitatis. Dolus enim arguitur ex actu facto cum perſona coniuncta. l. data 27. C. de donatio. ibi: *Quòd maximè inter neceſſarias coniunctaſque perſonas conuenit cuſtodiri. Si quidem clandeſtinis, ac domeſticis fraudibus facilè quid vis, pro negotij opportunitate, confingi poteſt.* Bartol. in l. poſt contractum. num. 3. ff. de donation. communiter receptus, vt conſtat ex allegatis per Maſcard. de probation. concluſ. 815. numer. 10. & generaliter dolus arguitur ex actu facto cum perſonis ſuſpectis, vel prohibitis. Aymon. Crauet. conſil. 142. numer. 18. Grat. reſponſ. 36. numer. 2. lib. 1. Decian. conſil. 32. numer. 4. lib. 3. Maſcar. de probat. lib. 1. concluſione 531. numer. 62.

12 & 145. Vnde fraus præſumitur cũ vxor ſit perſona ſuſpecta, ex quo donatio inter virum & vxorem de iure eſt prohibita, vt in titulis. ff. C. & extra de donation. inter vir. & vxor. & magis in ſpecie prohibetur per for. vnicum de donatio. inter vir. & vxor. his verbis: *Donatio que el marit fara a la muller, o la muller al marit, puix que el matrimoni ſera fet entre ells, no haja va-*

13 *lor: ſi donchs en la darrera voluntat aquella donatio no ſia confermada expreſſament de ells per paraula, o en teſtament, jatſia ço que aquella donatio non ſia feyt lo vn pus pobre, e labtre pus rich.* Dictaque fraus magis arguitur concurrente cauſa, ob quam fiebat donatio coniunctæ perſonæ, vt notat. Bartol. in dict. l. poſt contractum. numer. 3. Quæ cauſa euidens eſt in caſu noſtro. Fiebat enim dicta donatio propter nuptias, ſiuè crix in quantitate 9984. librarum. 15. ſolidorum, & 10. denariorum: vt ſequuta decoctione dicta domna Clara poſſet in ſolutum ſui crediti, dotis, & augmenti accipere bona dicti eius viri, cum quibus commodè viuere poſſent dictus Fieramonte, & eius vxor, & dicti creditores fraudati remanerent. Ex defectu enim bonorum non poſſent conſequi ſolutionem ſuorum creditorum.

14 Quintà coniectura doli deducitur ex enormi, ſiuè enormiſſima læſione. l. omnes. §. Lucius. ff. quæ in fraud. creditor. ibi: *Lucius Titius cum haberet creditores, libertis ſuis, iiſdemq; filijs naturalibus vniuerſas res ſuas tradidit. Reſpondit, quãuis non proponatur, conſilium fraudandi habuiſſe: tamen, qui creditores habere ſe ſcit, & vniuerſa bona ſua alienauit; intelligendus eſt fraudandorum creditorum conſilium habuiſſe.* Et nedum quando debitor facit donationem omnium bonorum, procedit diſpoſitio dict. l. Sed etiam quando facit donationem minoris partis. Ita Angel. Aretin. in

§.Item ſi quis in fraudem.numer. 3. & ibi Iaſ.numer.36. Inſtitut. de actionibus, latè Roland. à Valle. conſil.58.numer.3. volum.2. Menoch. de præſump.lib.3.præſump
16 tione 124.num.8. Et interueniente læſione immodica reſcindi contractu m, probatur in l. ſi ſuperſtite.5.verſicul.Sanè.C.de dolo. cap. ſuper hoc.de renunriat.Et poſt innumeros, quos allegat, probat Farinac. in dict.quæſtione.89. numer. 140. Negari autem non poteſt dictum Fieramonte Paraueſino, tempore quo fecit ſuæ vxori dictam donationem propter nuptias in quantitate 9984.libras. 15.ſolid.& 10. denariorum, probe ſciuiſſe multos habere creditores, & omnia ſua bona non ſufficere ad ſoluendum æs alienum. Et ita ex dicta donatione propter nuptias fuit ſecuta creditoribus enormiſsima læſio,& in eorum fraudem factam fuiſſe,eſſe dicendum apparet.

Sexta coniectura deducitur ex loco, in quo contractus fuit celebratus. Cum enim dicti Fieramonte, & domna Clara coniuges habitarent in ciuitate Valliſoleti, vbi habebant ſuum domicilium, procuratorem conſtituerunt ad faciendum dictum augmentum dotis, & donationem propter nuptias, degentem in ciuitate Valentiæ, quem ambo fecerunt procuratorem, vt noſtræ domnæ Claræ dotem conſtitutam augeret, conſtituendo in dotem omnia bona paterna. Et dictus Fieramonte Paraueſino mādatum dedit, vt procurator donationem propter nuptias faceret in quantitate correſpondenti medietati bonorum ei in dotem
17 conſtituendorum. Namque ex loco deſumitur fraudis coniectura. Maſcardus.concluſ.815.numero 28.vbi alios refert. Nulla enim alia ex cauſa verisimile videtur dictum contractum nō fuiſſe Valliſoleti celebratum, præterquam quod ne creditores ibidem exiſtentes notitiam illius haberent.
18 Et in terminis quando poſt contractum matrimonium, factum eſt inſtrumentum dotis, fraudem præſumi ſancit Imperator in.§.Aliud quoque., verſicul. Et ne. in authentic. de æqualitat. dot. ibi: *Et ne contingat augmentum non ipſa fieri veritate*. Et ibi: *Et ne viri creditores circumſcribat*. Iuriſconſultus in l. qui in Prouincia. §.Diuus. de rit.nupt, et in dict. l. poſt contractum. de donation. ita reſpondit. Calcan. in conſil.36. viſis dictis petitionibus. column.1. numer.2.verſicul.Sic etiam eſt in augmento dotis. Idem placuit Ioann.Baptiſt. de Plot. in conſil. 168. in cauſa teſtamenti conditi. numer.28. verſicul. Fraus autem. ibi: *Item fraus præſumeretur*. volumin.1. inter conſilia vltimæ vo-
19 luntatis. Maximè cum poſt factam alienationem, mediante dicta donatione propter nuptias, ſequutum fuerit delictum decoctionis.

ctionis. Nam quando poſt factam donationem delictum illico conſequitur, fraus probatur. l. ait Prætor 10. §. 1. ff. quæ in fraud. credit. Et tradit Bartol. in dict. l. poſt contractum. ff. de donation. numer. 8. quos, & alios refert, & ſequitur Maſcar. d. concluſione 815. n. 34.

20 Pro parte dictæ domnæ Claræ faciunt ſequentia. Primò, nam etiam ſi maritus habeat creditores, poteſt dos augeri ab vxore, & maritus incrementum celebrare, dummodo hoc dotis augmentum fiat in bonis immobilibus, vt ſuſpicio fraudis excludatur, Authentic. Sed iam neceſſe. C. de donation. ante nuptias. Cuius verba ſunt: *Sed iam neceſſe eſt, ſi alia pars augmentum præſtat, alteram quoque partem incrementum celebrare. Et ſi quidem vir alieno ære non impediatur, in rebus quibuslibet procedat augmentum: & ſi debitor ſit, ne fraudis erga creditores ſuſpicio ſubeſſe poſſit, omninò res immobiles incremento dotis proficiant.* Et in noſtro caſu dicta domna Clara in dotem conſtituit, conſtante matrimonio, prædia, & cenſualia, & ſic bona immobilia, & 2259. libr. 13. ſol. 1. denar. quæ curator dictæ domnæ Claræ tradiderat, dixerat ſiue girauerat per tabulam cambiorum vrbis, dicto Fieramonte Paraueſino die ſeptimo Decembris 1601. Et ſic erat omnia certa, & apparentia, & nulla poterat eſſe dubitatio circa hoc, quòd augmentum dotis erat reale, & ſubſiſtens. Quo ſuppoſito dolus non interuenit. Nam, vt inquit text. in l. nullus 55. ff. de reg. iur. nullus videtur dolo facere, qui

21 ſuo iure vtitur. Ita Menoch. de præſumptionibus lib. 4. præſump. 188. numer. 15. Et non eſt in conſideratione damnum quod reſultat creditoribus, cum factum ſit lege permittente, virtute pacti præcedentis: & non fecerit principaliter ad damnum inferendum, ſed ad ſibi conſulendum. iuxt. tex. expreſſum in l. Proculus. 26. ff. de dam. infect. Et poſt Bartol. & Bal. quos allegat Vincent. de Franch. deciſ. 64. numer. 17. & 18. qui ita deciſum, ac iudicatum ſe referente aſſerit, iunctis dominis conſiliarijs duarum Aularum in Sa-

22 cro Regio Neapolitano Conſilio, creditores hypothecarios anteriores eſſe præferendos in pretio rei feudalis, ſoluto virtute pacti de retrouendendo, non obſtāte quod ille allegauerat in eadem deciſione numer. 2. quod non erat in poteſtate vendentis rem cum pacto de retrouendendo reemere, & pecuniam deponere, & facere, quòd præferantur creditores non habentes aſſenſum. Reſpondet Vincent. de Franch. nu. 17. in fine, hoc non eſſe in conſideratione, cum fecerit lege permittente, & ex pacto præcedente. Et idem dicendum eſt in noſtro caſu.

Secundò, quia dotis cōſtitutio ſecunda, & donatio propter nuptias

F 5 (quam

(quam in Valentiæ Regno, & in Cathalonia, Creix, vocamus; & in Regno Caſtellæ, & Portugaliæ vocant, Arras) factæ fuerunt die 21. Auguſti 1605. pro executione conuentionis initæ in capitulis matrimonialibus tempore contractus dicti matrimonij inter dictos coniuges factis: quo tempore nulla fraudis ſuſpitio conſiderari poteſt. Curatores enim dictæ minoris, ne damnum eis reſultare poſſet, noluerunt omne patrimonium (quod amplum erat) in dotem conſtituere: ne ſi fortè maritus illud diſſiparet, poſſet minor contra curatores regreſſum habere. Nec Doctor Michael Maior, qui tunc erat Aſſeſſor Prætoris Valentini, & poſtea huius cauſæ Auditor, voluit permittere, vt decretum interponeretur per dictum Gubernatorem circa conſtitutionem totiùs patrimonij in dotem, vt ipſe verbo retulit in Regio Cōſilio, maximè quia dicta capitula matrimonialia fuerūt firmata per curatores, in quibus non poteſt conſiderari vlla cauſa, vel vtilitas ad fraudandum creditores. Et ſic
23 ceſſat omnis fraudis ſuſpitio. Vbi enim excogitari non poteſt cauſa, qua quis dolum cōmiſiſſe dicatur, ibi dolus non præſumitur. l. ſi mulier. in princip. ff. rer. amot. Crauet. conſ. 6. num. 22. & conſ. 8. n. 13. & 19. poſt Bart. Aret. & Corn. in locis per eum citatis.

Tertiò, quia dicti actus ſecundæ dotis conſtitutionis, & donationis propter nuptias, cenſentur facti tempore contractus matrimonij, ex quo pro executione pacti, eo tunc in capitulis matrimonialibus appoſiti fuerunt facti. l. Modeſti-
24 nus. 76. & ibi Bartol. nu. 1. in 2. notab. ff. de ſolut. vbi ait, quòd paria ſunt aliquid ab initio fieri, vel ex poſt facto, ſi pactum de faciendo præceſſit. Ergo ſicut ſecunda dotis conſtitutio, & donatio propter nuptias, ſi tēpore nuptiarū fierent, abſque dubio dicerentur factæ ſine fraude creditorū: Ita etiam factæ ex poſt facto pro executione præcedentis contractus, ſicut etiā libertas procedēs ex cauſa de præterito, fingitur competiiſſe, & retrotrahitur ad tēpus cauſæ de præterito. l. Neratius, ff. de manumiſſ. teſta. Cauſa enim dotis, ſicut & libertatis fauorabilis eſt, vt not. DD. per tex. ibi in l. 1. ff. ſolut. matrim.

25 Quartò, cū iure permittente, ni mirum, pro executione dictorum capitulorum matrimonialium, dicta domna Clara Paraueſino dotem auxerit, & in neceſſarium cōſequens dictus Fieramonte Parauefino dictam donationem propter nuptias ei fecerit, non poteſt vlla conſiderari fraus. l. qui autem 6. §. apud Labeonē ff. quę in fraud. creditor. ibi: *Apud Labeonem ſcriptum eſt eum, qui ſuum recipiat, nullam videri fraudem facere.* Hoc eſt, eum, qui quod ſibi debetur, receperat. Et dolum excludi ex actu quem quis facit iuris ſui conſeruandi gratia, probat text. in leg. 1. §. quod

§. quod ait Prætor. ff. de incend. rui. & naufr. l. nullus. 55. ff. de reg. iur. cuius verba ſunt: *Nullus videtur dolo facere, qui ſuo iure vtitur.* Alex. in l. Titius. nu. 9. ff. ad Treb. Alberi. in l. dolum. nu. 4. C. de dolo. Aynon. conſ. 8. num 15. Ruyn. conſ. 213. nu. 10. lib. 1. Decia. conſ. 23. nu. 21. lib. 2. Roland. conſ. 11. nu. 23. lib. 3. Menoc. de præſumption. lib. 5. præſumptione 3. num. 23. Et ita cum dicta domna Clara iure ſuo vſa fuerit, non poteſt cõſiderari actus fraudulentus.

26 Quintò, nam augmẽtum dotis nõ intelligitur noua dos, ſed eadẽ l. ſi proprietati. ff. de iur. dot. Decia. conſ. 49. nu. 5. lib. 2. Cephal. d. conſ. 468. nu. 4. & conſ. 598. nu. 50. & ita in terminis conſuluit Abb. conſ. 46. nu. 2. lib. 1. Ruyn. Roland. & Rimi. quos citat, & ſequitur Manti. de taci. & ambig. cõuentio. 3. tom. lib. 12. tit. 26. nu. 12. pag. 744.

Sextò, nam etiam ſi dictus Fieramonte recuſaſſet dictum dotis augmẽtum cõſtante matrimonio ſibi factum acceptare, & donationem propter nuptias facere, ad id inuitus per iudicem compelli potuiſſet in executione cõtentorũ in dictis capitulis matrimonialibus; & ita dictus actus ex cauſa neceſſaria præſumitur factus, licèt volũtariè dicti coniuges mandatũ dederint ad faciendum dictum dotis augmẽtum, & donationem prop-

27 ter nuptias, vbi enim duæ præcedunt cauſæ, vna neceſſaria, & alia non, ſemper actus ex cauſa neceſſaria factus præſumitur. l. fina. vbi Bart. C. de alimen. pupil. prętand. Bart. in l. cum ſeruus. ff. de verb. oblig. Signorol. in conſ. 103. nu. 6. Crauet. qui alios citat in conſ. 106. nu. 8. & conſ. 135. nu. 12. & in conſ. 200. nu. 4. & ſoluere in dubio quis præſumitur in cauſam neceſſariã, potius quã in voluntariam. l. 1. cum ſeqq. ff. de ſolutio. Et alienario, quę poteſt eſſe neceſſaria, & volũtaria, præſumitur potiùs neceſſaria. l. fideicommiſſa. §. Si rem. ff. de legat. 3. & actus dicitur ex neceſsitate, non ex voluntate præciſè, quando compelli quis poterat ad faciẽdum, Ioan. And. in cap. præterea. in verb. extorquentes. de iur. patr. Bal. in l. nouiſsime. ff. quod fals. tuto. autho. Dec. qui alios addit. in l. velle non creditur. nu. 2. ff. de Reg. iur. latiſsimè Cagnol. in l. ſi quis maior. nu. 67. C. de tranſact. eandem concluſionẽ probat Menoc. conſ. 56. nu. 29. Surd. conſ. 164. nu. 23. 26. & 27. lib. 2.

28 Septimò, præſuppoſito quòd dicta domna Clara potuit dotem augere, in neceſſarium conſequens debebat fieri dicta donatio propter nuptias, ſicut enim dos data donationem propter nuptias meretur, authẽ. dos data. C. de donatio. ante nupti. adeò vt maritus, qui recepit dotem, cogi poſsit ad faciendum donationem propter nuptias condictione illius l. vt voluit, ibi gloſ. 1. quam ſequuntur Odofred. Bar. Bald. Angel. & alij Agn. in §. 1. in authent. de æquali. dot. Salic.

Salic.in l.fin.in fin. C.ſi maior fac. alie.rat.habue. Afflict. in dec. 242. Bald. Nouel.in titul.dot.par.6. priuileg. 16. in princip. Campeg. in eo tract. par. 1. quæſt. 61. Ruy. in conſ.110.nu.1. vol.5 Plenè Surd. deciſ. 397.num.13.lib.3.Theſaur. quæſtionum forenſ. lib.2.quæſt.9. nu. 7. Ita etiam virginibus debet fieri augmentum dotis ab earum maritis ratione virginitatis, vt in Cathalonia dicit Mieres in conſtitutione hac noſtra.nu. 110. in fin. & in noſtro Regno extat lex expreſſa in for.2.de arris, & ſponſalib. cuius verba ſunt: *Quāt alcu pendra muller, ſegōs la quantitat de exuar, que pendra ab ella, faça creximent à ella, ò donatio per nuptias entro alamitat de aquells coſes, que la muller aporta ra à ell.* Ergo cum dictus maritus poſſet ad id compelli, ex eo, quòd fecerit dictam donationem propter nuptias, nulla fraus præſumi poteſt. Ita in ſimili argumentatur Hiero. Gab. conſ.58.lib.2. nu.25. quem refert, & ſequitur Surd. de-
29 ciſ.114.nu.8.paria enim ſunt, quòd quis cōpellatur à iudice, aut quod metu, ne compelleretur, fecerit. l. nouiſsimè. 7. ff. quòd falſ.tuto.autho.ibi: *Quid ſi compulſus, aut metu, ne compelleretur, authoritatem accommodauerit? Nonne debebit eſſe excuſatus?* Et ibi gloſ. reſpondit certè ſic, per quē text.ita tradit Surd.deciſ.305. n.28.vbi inquit, quòd coactus dicitur ille actus, qui etſi ſponte fiat, ab eo tamen ſit, qui ad faciendū cogi poterat, arg.l.velle non creditur.ff. de Reg.iur. Sufficit enim potentia cogendi, quamuis ad actum coactionis non ſit deuentum, vt per multa probat Areti.omninò videndus in conſ.24.n.9. Dec.in authen. præterea.nu.12.verſic.Finaliter tamen.C.vnde vir.& vxor. Felin. in c.cum.M.Ferrarienſ.col.11.de cōſtit.Marſil. in l. quæſtionis. nu.20. ff.de quæſtio.Menoc.conſ.175.n. 20. Gabr. conſ.92.nu.5. in 1.volu. Surd.in titul. de alimentis tom.6. q.8.nu. 60.Roland.conſ. 2. nu.72. volu.1.

30 Octauò, quia fraus vel dolus præſumi non poteſt in actu, qui fit iure permitēte iuxta l.Grachus.C. ad leg.Iul.de adulte. Craue. conſ. 8. nu.18.Farinatius, plures allegās, in praxi 3.p.q.89.nu. 59. nec fraus poteſt præſumi in actu, quem quis facit iuris ſui conſeruandi gratia, vt poſt Menoc. lib. 5. præſump. præſump.3.num.23.tradit Farina. vbi ſup.nu.61. Nec qui ſe plus diligit altero, in dolo, vel fraude ver-
31 ſari dicitur.Crauet.d conſ.8.nu.6. quia vt idem inquit n. 17.charitas benè ordinata incipit à ſeipſo. l. preces. C.de ſeruit. & aqua. Hinc eſt, quod licèt domino ædes ſuas altius erigere in damnum vicinorum, ædium lumina prorſus auferendo DD. in l. altius. C.de ſeruit. per l.cū eo.ff.de ſeruit.Vrban.prædio.cum alijs vulgatis: quòd procedit, etiamſi ex illo actu permiſſo perueniatur ad aliquid prohibitū, ita Craue.d.conſ 8.nu. 18. qui allegat Paul. de Caſtr. in conſil. 192.

incipienti

incipienti verba appoſita. n. 2. ibi: *Non ergo conqueri poſſunt filij de matre. Ipſa enim ſibi proſpexit ſeipſam dotando; quia aliàs maritum non reperiſſet, & plus ſe, quam filios tenetur diligere, & fecit actum licitum, & permiſſum, vt ſupra dixi, licèt ergo ex illo poſteà perueniatur ad id, quod erat prohibitum, ſcilicet ad fraudationem liberorum, hoc toleratur, &c.* lib. 2. refert, & ſequitur Menoch. conſ. 98. nu. 26. lib. 1. Farina. vbi ſupra num. 59. Ergo in occurrenti caſu fraus conſiderari non poteſt, & quod Fieramonte coactus inſtrumenta firmauit. At verò dicta domna Clara iure ſuo vſa fuit. l. nullus videtur. de Reg. iur. vbi Dec. & Cagnol. declarant procedere, vbi quis facit actum ad ſui vtilitatem, & vt ſibi proſpiciat, non autem principaliter vt alterũ lædat, quòd regulariter non præſumi Cagnol. ibidem iuribus comprobat. Et ad ſenſum patet, quòd dicta domna Clara principaliter fecit dictam ſecundam dotis conſtitutionem, & donationem propter nuptias ſibi fieri curauit, vt ſibi proſpiceret, non autem principaliter vt creditores fraudaret, licèt ex dicta cõſtitutione dotis, & augmenti damnum creditoribus reſultaret.

31 Nam dos conſtante matrimonio conſtitui poteſt, & augeri l. ſi conſtante. C. de donatio. ante nuptias. §. eſt & aliud. inſtitut. de donatio. Bald. conſ. 477. nu. 5. lib. 4. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 11.
32 tit. 12. nu. 2. Tepa. lib. 2. var. tit. de iur. dot. colu. penulti. verſ. conſtante, & pariter donatio propter nuptias fieri poteſt conſtante matrimonio. l. cum multæ. 20. in prin. C. de donatio. ante nupti. & quòd Arrhæ, quas Valẽtiæ Creix vocamus, conſtitui poſsint cõſtante matrimonio, docet Palat. Rube. in repet. rubr. de donatio. inter. §. 24 nu. 2. & fieri in Hiſpania ante vel poſt matrimonium contractum, inquit Couar. in Epitome ad quartum 2. par. c. 3. §. 7. nu. 12. & multis relatis Sanchez de matri. lib. 6. diſput.
33 28. num. fin. Matienz. lib. 5. Recop. tit. 2. l. 2. glo. 2. num. 2. & dolus, vel fraus non præſumitur in eo, qui iure ſuo vtitur Menoc. de præſump. lib. 4. præſumpt. 188. nu. 15. & non eſt in conſideratione, vel non eſt attendendum damnum, quòd reſultat creditoribus, quando non fit principaliter ad damnum inferendum, ſed ad ſibi conſulẽdum, iuxta text. in l. Proculus. ff. de dam. infect. Bal. conſ. 399. lib. 3. non obſtãtibus coniecturis per eum relatis nu. 5. verſ. Sed è contra, vbi contrarium conſuluit. Et iuxta hanc ſententiam deciſum ac iudicatũ fuit in S. R. Valentino conſ. cum ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus Regij mandati ſcribam die 24. Nouembris 1607.

†

DE-

DECISIO X.

TESTAMENTVM IN quo pater, filijs præteritis, hæredem inſtituit animam ſuam, validum eſt, iuxta foros Regni Valentiæ.

1 *Teſtamentum, in quo teſtator, filijs præteritis animam ſuam hæredem inſtituit, non eſt nullum, ſed firmum, & validum, & ita deciſum in R. Audientia, ſalua filijs præteritis legitima.*

2 *Teſtamentum nutu factum, fauore piæ cauſæ valet.*

3 *Teſtator, qui reliquit pro malè ablatis, ſiue aliàs piæ cauſæ ſimpliciter, ſemper cẽſetur relinquere in honorẽ Dei.*

4 *Lex plus fauet piæ cauſæ, quàm liberis, excepta legitima.*

5 *Anima teſtatoris non eſt hæres extraneus, ſed ipſemet teſtator, & ratio ibi.*

ANimam ſuam hæredẽ inſtituerat Michael de la Torre in ſuo teſtamento, filijs præteritis, an eſſet nullum dictũ teſtamentum ex cauſa præteritionis, fuit dubitatum in R. C. in cauſa vertenti inter Auziam de la Torre, & Raphaelã de la Torre ex vna, & adminiſtratores, ſiue executores teſtamenti dicti Michaelis de la Torre, & Catherinæ Tudela ex alia, referẽte D. Marco Antonio Siſternes. Et dictum teſtamentum nullum eſſe, probatur primò per text. in l. inter cætera. ff. de libe. & poſth. ibi: *Inter cætera, quæ ad ordinanda teſtamẽta neceſſariò deſiderantur, principale ius eſt de liberis hæredibus inſtituendis, vel exhæredandis, ne præteritis iſtis rũpatur teſtamentum. Namque filio, qui in poteſtate eſt, præterito, inutile eſt teſtamentũ.* Idem probatur in l. dum, apud hoſtes. & l. fi. eiuſdem tit. l. 1. ff. de iniuſt. rupt. ibi: *Aut nullius eſſe momẽti, cum filius, qui fuit in patris poteſtate, præteritus eſt.* Coſta in §. & quid ſi tãtùm. 3. p. nu. 37. & 38.

Secundò facit cap. fi. 17. q. 4. ibi: *Quicunque vult, exhæredato filio, hæredem facere Eccleſiam, quærat alterum, qui ſuſcipiat, non Auguſtinũ, immò Deo propitio nullum inueniet.*

Tertiò facit doctrina Bellugæ. rub. 17. de mate. executio. in verb: videamus. nu. 43. vbi multis adductis probat, non valere inſtitutionẽ hæredis nutu factã, etiã fauore piæ cauſæ, liberis exiſtẽtibus, niſi teſtator diſpoſuiſſet, vt omnia bona ſua pro malè ablatis incertis reſtituerẽtur. Tũc enim, inquit Belluga, talis diſpoſitio nutu facta valet, etiã filijs præteritis, quia magis præſumitur teſtator velle animã ſuã lucri facere, quã filios diuites relinquere. Excepto autẽ hoc caſu, tenet nõ tenere hanc diſpoſitionem; quia non præſumitur velle extraneos ſuis anteponere.

Quartò, quia liberi nedũ reſpectu legitimæ, ſed ſimpliciter ſunt fauorabiliores, quàm pia cauſa, vt poſt Bal. Ançar. Roman. Capram. Marianum. Soc. Barbac. Corn. Iaſ. Dec. & Altia. quos refert, & ſequitur, tradit. Socin. Iun. cõſ. 189. n. 76. vſque ad numerum. 84. libr. 2. receptius dicit Intriglio de ſubſtitutio.

tutio. Cent. 4. quæſt. 73. nu. 295. & bene cõprobat Dec. in l. licet. 19. num. 5. C. de pact.

Quintò, apertius probatur in fo. 10, *Si algu*. 50. verbo; *E ſiel defunct haura mults fills, e multes filles, e alguns de aquells dexara alguna part dells bens ſeus, e à vn fill, o algunes de aquells fills res no lexara, lo teſtament no valla*. Et licet iuxta for. pari etiã ratione 8. qui teſta. facer. poſſ. occaſione peti tionis filiorum, teſtamentum non poſſit dici nullum, dum filij, aut, filiæ, aut alius deſcendens, vel aſcẽ dens, hæredes fuerint inſtituti, tum iuxta eundem for. ſi non ſit filius, nec filia, ſed extraneus inſtitutus, quantùm ad hæredem extraneum dumtaxat, teſtamẽtum nullum re manet ipſo iure. Et idem diſponi tur in for. 9. in fin. de teſtamen. ibi. *E ſi hom eſtrang hi hauia inſtituit, que no for fill, o filla, que ſia lo teſtament nul le quant alls hereus eſtrangs tan ſolamẽt*. Vnde in occurrenti caſu dicẽdum videbatur, teſtamentum dicti Michaelis de la Torre eſſe nullum, quia animam ſuam hæredem inſti tuerat, quę appellãda eſt extraneus hæres. §. cæter. inſti. de hæred. qual. & differen. ibi: *Cæteri, qui teſtatoris iuri ſubiecti non ſunt, extranei hæredes appellãtur*. for. 7. in verſ. *Aquell deim*, de hæred. inſtit. ibi: *Aquell deim que es eſtrang hereu, que no ſera fill, o net, o beſnet, o de quienſus*. Et idem eſt, animam hæredem inſtituere, ſeu relinquere pro anima, quod relinquere in cauſam piam. Bart. in l. ſi quis. Tit. 17. n. 3. in fi. de leg. 2. iuxta gloſ. ibi in verb. Vt miniſtrum. idẽ Bart. in l. 1. C. de Sacroſan. Eccleſ. num. 33. Tiraq. de priuil. piæ cauſ. in præfatione. num. 13.

Sed his non obſtantibus contra rium fuit iudicatum. Quia licet præteritione filiorum teſtamentũ ſit nullũ. l. inter cætera, cũ duabus ll. ſequẽtibus. de liber. & poſth. l. 1. de iniuſt. rup. for. 50. de teſtam. & for. 7. qui teſtam. facer. poſſ. tamen iuxta verbum. ſi. dicti for. 7. reſpe ctu relictorum pro anima, non rũ pitur, nec annullatur teſtamentũ. ibi. *Salues empero a defunct totes aque lles coſes, q̃ hauia dexades per ſa anima, en les qualls no es irencat lo teſtament*. Et meritò, quia anima eſt omnibus rebus præferenda. l. Sancimus in fi. C. de Sacroſan. Eccleſ. & iuxta illud Euangelij: *Niſi quis reliquerit patrem, matrem, & filios, non eſt me dignus*. Et filij præteriti iuxta for. 8. & 9. eiuſdem tit. & iuxta for. 9. de teſtamentis, ſolùm conſequuntur in bonis patris legitimam, ex quibus tollitur primum argumentum.

Nec obſtat ſecundum, quia con ſilium Auguſtini, de quo in Can. ſi. 17. q. 4. intelligitur quoad legitimam, quæ filijs debet eſſe ſalua, fa cit conſilium Anchar. 46. & for. de annot. Cur. 164.

2 Nec obſtat tertiò doctrina Bellu gę, rub. 17. in verſ. Sed videamus. num. 43. in primis enim magis cõ munis opinio eſt, quod teſtamentũ nutu factum fauore piæ cauſæ valet, vt ait Tiraq. de priuil. piæ cauſ. priui-

priuilegio 8. num. 3. & ibi num. 1. refert multos Doctores hanc opinionem tenentes. Et vbi opinio Petri Bellugæ, quæ eſt contra communem, eſſet vera, non eſt applicabilis caſui noſtro, Non enim hic
3 fuit factum teſtamentum nutu, ſed verbis claris, & vt inquit Rota deciſione 74. num. fin. ſi quis reliquit piæ cauſæ pro male ablatis, ſiue aliàs ſimpliciter, ſemper cenſetur relinquere in honorem Dei. Non inquit Belluga, non valere diſpoſitionem claram teſtatoris, in qua animam ſuam inſtituit hæredem.

Nec obſtat quartum, nam licèt relati per Socin. Iun. conſil. 189. numer. 76. cum ſequentib. volumine 2. quos ipſe ibi ſequitur, tenuerint nedum reſpectu legitimæ, ſed etiã ſimpliciter filios fauorabiliores eſſe pia cauſa, tamẽ contrariã, quia magis fauet animæ, quam filijs,
4 excepta legitima, tenuerunt Bart. in l. 1. num. 55. C. de Sacroſ. Eccle. Couar. in cap. relatum. 1. num. 10. ex. de teſtam. Marius Anguiſola, qui latè confirmat conſil. 64. nu. 5. volum. 1. patet in authentica ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & eſt magis communis Doctor. ſententia, vt teſtatur Rota dict. deciſ. 74. numer. 17. & 20. in 2. parte nouiſsima. quam tenuerunt Bar. Bald. & Salicet. Butrig. Ancharr. Aretin. Alex. Antonius de Alex. Socin. Iaſ. Dec. & Tiraquel. ibi allegati, & ſequuntur alij relati per Intriglio. de ſubſtitut. Centuria. 3. q. 13. numer. 294. & benè declarat Mantica de coniectur. vltimar. volunt. lib. 6. titul. 3. numer. 17. dicens, quòd tunc lex fauet piæ cauſæ, potius quàm liberis, excepta legitimà, quando legitimè apparet aliquem voluiſſe diſponere in fauorem piæ cauſæ.

Nec obſtat quintum, quia for. 50. de teſtamen. qui fuit conditus à Rege Iacobo Primo, fuit correctus per foros nouos Petri Secũdi. 9. de teſtament. & 8. qui teſtamen. facer. poſſ. nec poteſt dici, anima
5 teſtatoris extraneus hæres, cùm ſit ipſemet teſtator. Anima enim rationabilis eſt forma hominus, per quã diſtinguitur á cæteris animalibus. Rot. Roman. deciſ. 545. aliàs 11. nu. 4. de iur. patron. in antiquis.

Et ita ex ſupra dictis fuit iudicatum, referente D. Marco Antonio Siſternes, ſententia publicata per don Ioannem Daça, Regium mãdati Scribam die 6. Nouembris 1607. in fauorem Adminiſtratorũ bonorum dicti Michaelis de la Torre.

DECISIO XI.

NVLLITATES ALLEgatæ contra ſententiam latã in Regia Audiẽtia, à qua fuit ſupplicatum ad S.S.R.C. ſi reſpiciunt rectum, & iuſtitiam, repelluntur per eandẽ Regiam Audientiam, reſeruato iure in cauſa ſupplicationis,

tionis; ſi vero conſiſtunt in ritu, ſuper eis declaratur cum ſententia in eadem Regia Audientia.

1 *NVllitas, quando deducitur principaliter contra ſententiã, poteſt allegari coram eodem iudice ordinario, qui ſententiam protulit.*

2 *Nullitas contra ſententiam diffinitiuam, poteſt deduci, & probari coram iudice ſuperiore.*

3 *Nullitatem principaliter allegans cõtra ſententiam latam per iudicem ordinarium, habet optionem eam deducendi, vel coram eodem iudice, qui ſententiam tulit, vel coram ſuperiore. Et hæc eſt communis opinio.*

4 *Nullitates quando reſpiciunt rectũ, & iuſtitiam originalem ſententiæ latæ, de eis cognoſcendum eſt coram iudice ſuperiore.*

5 *Appellatio deuoluit cognitionem cauſæ ad ſuperiorem.*

6 *Nullitas ſententiæ, licet poſsit cognoſci per iudicem ordinarium, tamen quando fuit ab ea appellatum, non poteſt, quia illius cognitio, & reuocatio ſpectat ad iudicem appellationis.*

7 *Iudex ſuperior, aditus ſuper nullitate, poteſt non ſolùm cognoſcere de ea, ſed inuenta ſententia nulla, poteſt eam reformare.*

8 *Nullitates principaliter ſi allegentur contra ſententiam latam in Regia Audientia, ſi reſpiciunt ritum, ſuper eis in eadem declaratur, quamuis ab eadem ſententia fuerit ſupplicatum: Si vero reſpiciunt rectum, & iuſtitiam originalem, repelluntur, & reſeruatur ius partibus in cauſa ſupplicationis. Et hic eſt ſtylus Regiæ Audientiæ.*

9 *Sententia Regia lata cum votis S. S. R. C. cum qua fuit declaratum nullitates reſpicientes iuſtitiam, & merita cauſæ ſupplicationis, repellendas eſſe, ſaluis iuribus in cauſa ſupplicationis.*

10 *Regia ſententia cum qua fuit declaratum in viam iuris, & iuxta Regiæ Audientiæ ſtylum, nullitates reſpiciẽtes rectum, non procedere, nec locum habere in Regia Audientia, reſeruato iure in cauſa ſupplicationis.*

IOannes Baptiſta Queyto Notarius, procurator Franciſci Ludouici Blanes nullitates allegauit aduerſus ſententiam latam in Regia Audientia Valentina contra eum; & in fauorẽ Ludouici Baldo, Raphaelis Zapena, & litis conſortiũ; à qua etiam Regia ſententia ſupplicauit ad Regiam Maieſtatem, & S. S. R. C. Et iniuſtificationem nullitatum in eadem Regia Audiẽtia allegauit eam eſſe notorie iniuſtam, & ſic quod reſpiciebat rectum, & prætenſam iniuſtitiam dictæ Regiæ ſententiæ. Dubitatum fuit, an de his eſſet cognoſcendum in eadem Regia Audientia, in qua fuit lata dicta ſentẽtia.

1 Et videbatur poſſe, quia quando nullitas deducitur principaliter contra ſententiam, poteſt

intentari, vel coram iudice ordinario, qui ſententiam protulit. l. 1. C. de ſententijs, & interloquutionibus omnium iudic. ibi: *Non videtur nobis rationẽ habere ſententia prædeceſſoris tui, qui cũ cognouiſſet inter petitorẽ & procuratorẽ, nõ procuratorẽ, ſed ipſã dominam litis condemnauit, cuius perſona in iudicio non fuit. Potes igitur, vt re integra, de cauſa cognoſcere.* Poteſt namque iudex ordinarius reformare ſuam ſententiam diffinitiuam nulliter prolatam, ex quo per prolationem ſententiæ, quæ nulla eſt, eius officium, & iuriſdictio non expirat, vt eſt gloſ. ordinaria, & ibi Bald. & alij in dict. l. ſi vt proponis la 1. C. quo. & quan. & dicta l. ſi Præſes. C. eod. tit. l. 1. iuncta gloſ. in verſic. Profertur. C. de adu. diuer. iud. & dict. l. 1. C. de ſentẽ. l. ſi accuſatoribus. C. de accuſ. l. fi. Bald. & Angel. C. de ſentẽ. quæ ſine cer. quan. prof. eſt gloſ. in cap. loci. 35. quæſt. 9. & facit text. in cap. Diabertum. ibi: *Reiterari oportet, quòd male actum eſt.* Et cap. 1. 7. q. 1. & text. in l. quid tamen. & l. quia. ff. de arbitr. & ponunt Doct. omnes in dict. c. dilect. & Felin. in cap. qualiter, & quando. el 1. colu. 21. verſi. Octauo fallit. extra. de accuſationib. Quod procedet etiam ſi iuriſdictio talis iudicis fuiſſet prorogata, & vigore huiuſmodi prorogationis pronunciaſſet: quia nihilominus ſi ſententia fuerit nulla, poterit iteratò pronuntiare. ita Paul. de Caſtr. in l. 1. in §. 7. ff. de iu. & in terminis Guid. Pap. q. 462. vtrũ iuriſdictio prætermittatur. Ponit etiã Capic. in 1. deciſ. Neap. col. 7. n. 26. cum ſeq. Vel poteſt de nullitate dici coram iudi-

2 ce ſuperiore. l. abſentẽ. C. de accuſ. ibi: *Abſentem capitali crimine accuſari non poſſe, ſed requirendum tãtummodo annotari ſolere, ſi deſit, vetus ius eſt. Et ideò cũ abſentem, & te ignorantem, cui nullum vnquam crimen denuntiatũ eſſet, per iniuriam à Præſide prouinciæ in metallum damnatum eſſe dicas, quò magis in præſenti te agente (vt aſſeueras) iam nunc fides veri poſſit illuminari, præfectũ prætorio adire cura, qui quicquid ne uombre, & contra formam conſtitutionũ geſtum deprahenderit, pro ſua iuſtitia reformabit.* l. 1. §. 1. iuncta gloſ. in verbo Iudex. ff. quæ ſententię ſine appellatione reſcindantur. c. fraternitatis. extra. de frigidis, & maleficiatis. Vnde Felinus in capite per tuas. 40. numer. 8. verſicul. Aut ipſe petit. extra. de ſententia

3 excommunicationis. Ita ait: *Aut ipſe petit principaliter ſententiam pronuntiari nullam, & tunc datur optio ipſi grauato, coram quo velit oſtendere, ſiue iudice primo, vel iudice appellationis.* Et hoc caſu ſi appellatio deuoluit totam cauſam ad ſuperiorem, adeò vt ipſe poſſit ſententiam reformare, vt in cap. Rainuntius. cum materia. de teſtamentis, ita & nullitas principaliter intentata deuoluit totam cauſam, adeò vt iudex nullitatis poſſit primam ſententiam reformare. Ita nobiliter dicit Bartol. in l. ſi vt proponis. C. quomodo, & quando iudex. & allegat tex. in l. 1.

§. 1.

-§. 1. ff. quæ ſententiæ ſine appellatione reſcind. in verſ. iudex quæſtioni iuncta gloſ. vbi patet, quòd nullitas ſententiæ, quæ non eſt ex turpitudine iudicis, poteſt deduci coram ſuperiore, qui eã reformet. Idẽ voluit Bart. in l. ſi expreſsim, in vlt. colu. ff. de appellat. dicens, iſtud dictũ eſſe multum notandũ, idem repetit Bart. in l. 1. C. quãdo prouocare nõ eſt neceſſe, & iſta dicta Bart. ſequitur Pe. de Ancar. in Clemen. 1. de re iud. & dominus Abb. in d. c. dilectio in 3. col. & in c. cũ Io. in fi. de fid. inſtrumentorũ, Imol. in d. l. iudex poſteaquam in 6. col. & iſta reputatur communis opinio in hoc art. ſecundùm Imol. in d. l. iudex. Eandem opinionem, quod ſit in electione eius, qui dixit de nullitate principaliter, eã deducere, vel coram eodem iudice, vel coram ſuperiore, tenuit Papien. in pract. in form. appella. ſent. diffinit. in gloſ. fuiſſe, & eſſe nullam. nu. 7. & de communi opinione teſtatur Vant. tract. nullit. rub. corã quo poſsit. nu. 7. & 8. tom. 4. tract. nouiſ. fol. 374. vndè cũ ſit in electione dicentis de nullitate cõtra ſententiã diffinitiuã eligere iudicẽ, potuit nullitates allegare in Regia Audiẽtia.

4 Sed cõtrariũ fuit deciſum in occurrẽti caſu, cũ enim nullitates allegatæ reſpiciãt rectum, & iuſtitiã originalẽ, de his cognoſcendũ eſt per iudicẽ ſuperiorẽ, ad quem fuit appellatũ, vel ſupplicatũ. Appellatio enim, vel ſupplicatio deuoluit

5 cognitionẽ cauſæ ad ſuperiorẽ, vt poſt Iacob. de Aren. Caſtrẽ. Frãch. Alex. Dec. Niſſel. Greg. Toloſ. & Breder. quos allegat, probat Sigiſmund. Scaci. de appellat. q. 17. limit. 19. n. 8. pag. 684. qui n. 9. ait, ex

6 iſto effectu oriri aliũ, nẽpè quòd licèt iudex ordinarius poſsit cognoſcere de nullitate ſuæ ſententiæ, & eã reuocare, tamẽ quando fuit ab ea appellatũ, ampliùs nõ poteſt: quia illius cognitio, & reuocatio tunc ſpectat ad iudicẽ appellationis, & Guid. Pap. de appellat. q. 82. n. 54. ad med. to. 5. tract. fol. 59. ait, quòd de nullitate cognoſci debet coram ordinario, ſi nõ ſit appellatũ. c. dilecto. de appellat. ſed ex vi appellationis cognoſcit iudex ad quẽ de nullitate, vt dicit Inno. in d. c. dilecto. de appel. & Scaccia de appel. n. 19. rem. 1. cõc. 6. n. 109. pag. 851.

7 inquit, quòd ſuperior, qui ſit aditus ſuper nullitate ſentẽtiæ, poterit nõ ſolũ cognoſcere de nullitatẽ ſẽtẽtiç diffinitiuç, ſed iàvbi cognouerit quòd ſentẽtia eſt nulla, poterit eã reformare, ſeu aliã ferre, & iterũ reformare. Bar. in d. l. ſi expreſsim. 19. n. 14. & 15. ff. de appel. & relat. & in d. l. ſi vt propoſuis. n. 3. in fin. C. quomodo, & quan. iud. Abb. in c. in literis verſus finẽ. ſub n. 6. & Fel. n. 4. verſ. qui dicat. de offi. & poteſt iud. 1. delegati, & in c. 40. per tuas. ſub n. 8. de ſent. excom. & eſt opinio cõmunis. Hacten⁹ Scaccia. hoc tamẽ ita recepit praxis, & ſtyl⁹

8 Regiæ Audientiæ, vt ſi nullitates principaliter allegatæ contra Regiam ſententiam in eadem laram

 reſpi-

reſpiciant ritum, de eis cognoſci tur in dicta Regia Audientia, non obſtante ſupplicatione ab eadem interpoſita, vt in ſimili probat mul tis relatis Regens Seſſe in tractat. de inhibition.c.11.§.1.numer.10. & 11.pag.704. vbi inquit, iuſtitiam Aragonum nõ poſſe cognoſcere de notoria iniuſtitia, quæ ex actis, & inſtrumentis iam productis, & ex eorum inſpectione reſultat, licèt ſit nullitas, ſed tantùm de nullitate circa ritum, & teſtatur ita vidiſſe practicari. Si verò nullitas, quæ allegatur contra ſententiam in Regia Audientia latam, reſpicit iuſtitiam originalem, & rẽctum, tunc de ea non cognoſcit Rẽgia Audientia, ſed reſeruat huiuſmodi cognitionem ad cauſam ſupplicationis, & ita pluries fuit in eadem Regia Audiẽtia declaratum, repellendo nullitates reſpiciendo rectum. Et præſertim cum ſententia lata inter Hieronymum Caldero, & Onofrium Ianco, publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 12. Septembris 1598. Et poſt hæc ſcripta, ita fuit declaratũ in eadem Regia Audientia ſenten-
9 tia lata cum votis S. S. R. C. in fauorem don Ioſephi de Proxita, Marquionis de Nauarres, contra don Ludouicum Ferrer de Proxita, publicata per Alreus die 10. Decembris 1615. his verbis: *Attento, quod ex meritis proceſſus conſtat, excepciones oppoſitas per nobilem Ludouicum Ferrer de Proxita aduerſus ſententiam contra eum, & in fauorem* Illuſtris *Ioſephi de Proxita, & de Borja, Marquionis de Nauarres, in hac Regia Audientia die 5. menſis Octobris 1611. Ex quibus eandem ſententiam Regiam nullitatis vitio laborare contendit, reſpicere rectum, & iuſtitiam, & concernere merita ſupplicationis ab eadem ſententia per dictum Ludouicum interpoſitæ, & in S. S. R. Coronæ Aragonum Conſilio introductæ, nec tales eſſe, quod ex his nullitas ſit iudicãda.* Et inferiꝰ, ibi: *Declaramus exceptiones prædictas, quoad effectum nullitatis, ſeu nullitatum cõtra dictam Regiam ſententiam prætenſarũ non procedere, nec vllo nullitatis vitio laborare, ſaluis iuribus vtrique parti, quo ad rectum, de quibus in dicta ſupplicationis cauſa habenda eſt ratio.*

Ex quibus in præſenti cauſa vertẽte inter dictas partes, ita fuit pronuntiatũ: *Attento, quòd aſſertæ nullitates allegatæ pro parte* Ioannis *Baptiſtæ Queyto Not. procuratoris* Frãciſci *Ludouici Blanes, verſus Regiã ſententiã contra eũ latã, & in fauorem Ludouici Baldo Raphaela Capena, & litis conſortiũ, reſpiciũt rectũ, iniuſtitiã nimirum dictæ Regiæ ſententiæ, de quibus etiã agit dictus Queyto in cauſa ſupplicationis per eũ interpoſitæ à dicta Regia ſententia, ante cuius publicationem fuit etiam actum de eiſdem aſſertis nullitatibus dictis per di-*
10 *ctũ Queyto de prouiſione facta per iuſtitiã in ciuilibus præſentis ciuitatis, quo in caſu in viã iuris, & iuxta R. A. ſtylũ in cauſa dictæ ſupplicationis agi debet de dictis aſſertis nullitatibꝰ quæ nõ reſpiciũt ritũ, idcircò, & aliàs cõcluſionem, & deliberationem in Regio Conſilio ſumptam inſequendo, pronuntiamus, ſentetiamus,*

&

& declaramus, dictas aſſertas nullitates, quæ rectum reſpiciunt, non procedere, nec locum habere, reſeruato iure ad proponẽdum, & proſequendum eas in cauſa prædictæ ſupplicationis. Et ita fuit pronuntiatum, referente Illuſtriſsimo don Andrea Roig, ſentẽtia publicata per Damianum de Berbegal Regium mãdati Scribam die 28. Februarij 1608. in fauorẽ dicti Ludouici Baldo, & litis conſortium contra Ioannem Baptiſtam Queyrto procuratorem Franciſci Ludouici Blanes.

DECISIO XII.

IVS DOTATORIS locum habet in donatione, quam pater ſimpliciter fecit filiæ in poteſtate conſtitutę, de qua infra tres menſes ſe dotauit.

Et licèt dotata teſtamentum fecerit, hæredes ex ſanguine dotatoris ſuccedunt in duabus tertijs partibus dotis.

1 *Facti ſpecies.*

2 *Donatio cenſenda eſt libera, & abſque grauamine reſtitutionis, quando donator non expreſsit.*

3 *Donationis natura eſt, vt res perpetuò abdicetur à donãte, & applicetur donatario.*

4 *Forus 2. ſolut. matrim. exorbitans eſt à regulis iuris.*

5 *Exorbitans lex nõ extẽditur ad aliũ caſum: declara, vt infra nu. 16.*

6 *Forus 2. & 3. ſolut. matrim. an procedant; quando dotata, quæ fecit teſtamentum, moritur ſine liberis, præmortuo dotatore, & infra n. 18. & 19.*

7 *Filio in poteſtate conſtituto donatio facta non valet.*

8 *Donatio facta ex cauſa dotis, filio in poteſtate conſtituto valet.*

9 *Donatio facta à patre, filiæ in poteſtate conſtitutæ intelligitur ex cauſa dotis; in quo multum verſatur iudicis arbitrium.*

10 *Dos, licet verè non dicatur ſinè matrimonio, tamen ſi à patre fuit verbaliter factum legatum pro dote, habetur ac ſi eſſet ſoluta.*

11 *Ius dotatoris locum habet in donatione facta ex cauſa dotis.*

12 *Donata res iuxta forum reuertitur ad donantem, ſi donatarius præmoritur donatori.*

13 *Ius Cæſareum non ſeruatur vt lex in Regno Valentiæ, & nu. 15.*

14 *Rex Hiſpaniæ non recognoſcit Imperatorem in ſuperiorem.*

15 *Ius commune in Regnò ſunt fori, nõ diſpoſitiones iuris Cæſarei, vel Pontificij.*

16 *Lex exorbitans ex identitate rationis extenditur de caſu ad caſum.*

17 *Diſponere quis tacitè cenſetur in venientes ab inteſtato.*

18 *Ius dotatoris locum habet, etiam ſi dotata, facto teſtamento, moritur ſine liberis, præmortuo dotatore: Nam tunc hæredes ex ſanguine dotatoris ſuccedunt iuxta foros hic declaratos.*

19 *Sententiæ Regiæ allegantur ad declarationem fori 2. & 3. ſolut. matrim.*

1 PHilippus Pujol donationē fecit mille librarū, purā, ſimplicem, & irreuocabilem dictam inter viuos, filiæ ſuæ Mariæ Annæ Pujol, virgini, ſiue domicellæ (ſimpliciter, & non contemplatione matrimonij) inſtrumento recepto die 26. Auguſti 1583. dicta Maria Anna donataria nupſit Martino Bonig, & cum inſtrumentis nuptialibus, receptis per Ioannē Armengol Notarium die 19. Nouembris eiuſdem anni, in dotem conſtituit dictas mille libras, & abſque liberis deceſsit, hærede inſtituto dicto Martino Bonig eius viro. Vincentia Fuſter, & Ioanna Anna Fuſter propinquiores ex ſanguine dicti Philippi Pujol prætendebant, dictas mille libras dotis ad eas iure dotatoris, ſiue fideicommiſsi foralis pertinere. Et per iudicem ordinarium vrbis (apud nos appellatum iuſtitiam in cauſis ciuilibus) fuit declaratum, duas tertias partes dictarum mille librarum ad dictas Vincentiam Fuſter, & Ioannam Annam Fuſter iure dotatoris pertinere. A qua ſententia dictus Martinus Bonig appellauit, & cauſa appellationis in Regia Audiētia, in noſtra Aula introducta, & cōmiſſa d. Marco Antonio Siſternes. Dubitatū fuit, an deberet confirmari?

Et videbatur in occurrenti caſu dictas mille libras donatas non reuerti ad hæredes donantis.

2 Primò ex his, quæ ſcribit Burſat. conſi. 31. numer. 6. verſi. Tertio. & num. 7. vbi inquit, quòd ſi donans voluiſſet poſt mortem donatarij in defectum deſcendentium illius, ad ipſum, vel ad hæredes ſuos redire, vtique hoc debuiſſet exprimere ſecundùm formam. l. 2. & l. quoties. C. de donat. quæ ſub modo. Bartol. conſi. 56. Quod cum non dixerit, certè donatio cenſenda eſt libera, perpetua, & abſoluta, ſine ſpe reuerſionis alicuius ad donantem: maximè cum vſus fuerit clauſulis omnibus idem importantibus. Videatur in propoſito Gerard. Mazol. ſuo conſil. 1. numer. 34. cum ſequentibus, & 52. 90. & 91. poſt Socin. Iuni. conſil. 142. numer. 11. volumin. 2. & Bero. conſil. 121. numer. 7. & 8. volumin. 2. Achil. deciſio. vnica de donat. Et natura do-
3 nationis eſt, vt res perpetuo abdicetur à donante, & applicetur donatario. l. 1. §. Senatus. ff. de donationibus.

4 Secundò, nam forus ſecundus ſolut. matrim diſponens, vt ſi dotata, cui etiam ab extraneo facta fuit donatio pro dote, deceſſerit ſine liberis, res donata reuertatur ad donantem, ſeu dotatorem, exorbitās eſt à regulis iuris. Exorbitare enim eſt, à communibus regulis deuiare. vt per gloſ. in cap. ea, quæ à iure. de regul. iur. in 6. & per Imol. in l. ſi vero. §. de viro. colum. 3. ff. ſolut. matrim. & tradit Villagut in tractatu de exceptione legum. titul. de exceptione legum exorbitantium à iure communi, ante numer. 1. Et ex dictis proximè cōſtat dictum

dictum forum deuiare à regulis iu-
5 ris, & lex exorbitans non extenditur ad alium caſum, vt notat Iaſſ. in l. illam. C. de collat. numer. 14. per text. ibi, ſecundùm Bald. Fulgoſ. & Alexand. ibi, inquit enim Iaſſ. leges loquentes in auunculis non habere locum in patruis. Anton. de Butrigar. conſi. 26. viſo prædicto legato, vbi tenet, quòd diſpoſitio Clementinæ. 1. dudum. verſic. Huiuſmodi. de ſepulturis. quę vult, quòd etiam fratres minores Prædicatores teneantur de legatis eis factis ſoluere quartam parochialem, cum ſit exorbitans, non extenditur ad fratres ſeruiorum, quanuis in eis ſit eadem ratio. Ec ita diſpoſitio dicti fori ſecundi ſoluti matrimon. loquentis in conſtitutione dotis; non extendetur ad donationem factam fœminæ, quæ poſteà nupſit, & rem donatam in dotem conſtituit, quanuis videatur militare eadem ratio.

6 Tertiò, in caſu noſtro non loquuntur fori ſecundus, & tertius ſolut. matrimon. & ſic non poteſt habere locum ius dotatoris per illos introductum. Patet, nam forus ſecundus in verſicul. *Es mena lo ſeñor Rey.* tātum diſponit, quòd mortua dotata ſine liberis, duę partes dotis reuertantur ad donantem, & de tertia parte poſsit facere ad ſuas voluntates, & non loquitur de hæredibus dotatoris, vel donantis, in caſu, de quo agimus, quando dotata fecit teſtamentum. Et in verſicul. fin. eiuſdem fori, & in foro tertio diſponitur, quod mortua inteſtata dotata, tunc integra dos reuertatur ad dotatorem, vel ad eius hæredes ex ſanguine, vel ad proximiores conſanguineos: in caſu autem noſtro dicta Maria Anna Puſol, nec fuit mortua inteſtata, nec ei ſuperuixit pater donator, & ſic non verſamur in aliquo ex duobus caſibus, de quibus loquuntur dicti duo fori. Et quanuis dictus forus ſecundus in principio aduertat, nedum donatorem, ſed etiam eius hæredes, hoc tamen fuit correctum in verſicul. *Es mena lo ſeñor Rey.* Vbi diſpoſitum fuit, tantùm dotatorem ſuccedere, & de hæredibus nulla fuit facta mentio, caſu quo dotata cum teſtamento decedat.

Sed his non obſtantibus hæc ſacra Regia Audientia contrariū declarauit, nimirum in occurrenti caſu habere locum ius dotatoris.

7 Primò, quia donatio mille librarum fuit facta per dictum Philippum Pujol filiæ ſuæ in poteſtate conſtitutæ: quo caſu regulariter non valet donatio. l. donationes quas parentes. C. de donation. inter virum & vxorem. & pluribus iuribus, & Doctor. relatis Menoch. lib. 3. præſumptione 29. nu. 1. & hanc opinionem dicunt communem Alberic. in l. ſi pater. in principio. C. de inofficioſ. teſtament. Pariſienſ. conſil. 16. numer. 19. lib. 2. Julius Clar. in §. donat.

quæſt. 8. numer. 1. cum enim inquit, regulariter quicquid acquirit filius, acquirit patri, impoſsibile eſt iuris impoſsibilitate, quòd pater aliquid donare poſsit filio, ita vt dominium in illum transferatur, cum neque momento apud ipſum remanere poſsit, ſed omninò ſit in ipſum patrem donantē illico reuerſurum.

8 Hoc tamen fallit, quandò fit donatio ex cauſa dotis, quo caſu poteſt dare filio in poteſtate exiſtenti. l. Pomponius Philadelfus. ff. familiæ erciſcundæ. gloſ. in l. 2. C. de inoffic. donation. Menoch. Iuribus, & Doctoribus relatis de præſumption. lib. 3. præſumpt. 29. numer. 74. Zabarel. conſil. 111. in princip. Tuſc. in verbo, Donatio. concluſio. 673. numer. 41. pag. 885. Bart. Socin. regul. 103. in verbo, Donatio. numer. 6. vt igitur

9 valeat dicta donatio à patre filiæ facta, interpretari debet, vt cenſeatur facta contemplatione matrimonij (vt de ipſa, filia quæ ſtatim nupſit, ſe dotare poſſet) ita Menoch. dicta præſumptione. 29. numer. 84. vbi dicit, multum hic verſari prudentis iudicis arbitriũ, qui conſiderabit, an veroſimile ſit, quòd pater donauerit filiæ cauſa dotis, & vt contrahere poſſet matrimonium, & ibidem numer. 50. & 51. conſiderat potentiorem eſſe cauſam, quæ facit valere actum, & quæ eſt benignior, & numer. 58. poſt Bartol. in l. ſi ſeruus communis. numer. 2. verſic. Quæro, inquit, quòd quandò diſpoſitio poteſt valere ſecundùm vnum modum, & ſecundùm alium non, debet diſpoſitio ipſa valere eo modo, quo poteſt, l. quoties. ff. de rebus dubijs. Conſtat autem in caſu noſtro donationem factam à patre, filiæ in poteſtate exiſtenti, virgini, nupturæ, ſuſtineri vti factam ex cauſa dotis, & inſtrumentum dotale intra tres menſes fuiſſe per filiam factum, cum quo in dotem viro conſtituit quantitatem ſibi donatam, & ex breuitate temporis præſumitur dotis conſtitutio facta in conſequentiam donationis factæ ex cauſa dotis conſtituendæ, licèt inter dicta duo inſtrumenta, aliquod factum fuit interuallum, vt in ſimili caſu dicit Zaba. dicto conſil. 111. in princip. & inquit Cardin. Tuſc. tom. 4. pract. concluſ. verbo, Incontinenti. concluſi. 80. numer. 1. factum dicitur incontinenti, quod celeriter fit. & numer. 11. ait etiam dici in continenti per ſex menſes, attenta qualitate perſonæ, iuxta ibi allegatos, & numer. 12. rectè reſoluit arbitrio iudicis hoc eſſe relictum, attenta qualitate rei, & perſonarum.

Secundò, non eſt dare medium, vel dicta donatio non valuit, tanquam facta filiæ in poteſtate conſtitutæ, & tunc dos fuit conſtituta de bonis patris, vel tenuit, quia facta pro dote, & tunc cenſetur dos ipſa à patre fuiſſe

fuiſſe conſtituta, iuxtà ea, quæ
10 latè tradit Theſaurus deciſione 101. numer. 10. vbi inquit, quòd licèt non dicatur verè dos ſine matrimonio attamen ſi à patre fuit verbaliter factum legatū pro dote, habetur ac ſi dos eſſet ſoluta; & in hanc opinionem dicit incli- naſſe Senatum.

11 Tertiò forus ſecundus ſol. matr. de donante loquitur, ibi: *Si el pare dona à la filla, o à altra fembra ſtrañà per rabo de exouar alcuna coſa*, & ita verificari debet in noſtro caſu, in quo fecit donationem filiæ dictarum mille librarum (vt colligitur ex ſupradictis) ratione dotis: & in hoc caſu extra controuerſiam eſt, quòd ſcribit Ruin. conſ. 42. num. 3. vol. 3. ſtatutum loquens de dotata, nedum intelligi de ea, cui dos fuit aſsignata in teſtamento, ſed etiam quando in contractu fuit conſtituta. Nam militat eadem ratio l. à Titio. ff. de verb oblig. & l. illud. ff. ad l. Aquiliam.

12 Nec obſtant in contrarium adducta; licèt enim attento iure Cæſareo res donatę donatione perfecta, facta abſquè vlla conditione, non reuertantur ad donatorem, etiam ſi donatarius deceſſerit abſquè liberis; ſecus tamen eſt iuxta foros noſtri Regni. Si enim fiat ſimpliciter donatio, & non donatario, & ſuis, tunc ſi donatarius prædeceſſerit, res donata reuertitur ad donatorem foro 5. de donationibus, ibi: *E ſi aquell a qui ſerà feyta la donatio, morra ans que'l donador, la donacio axi feyta no haja valor, mas romanga e ſia del donador, ſi donchs en la donacio nos contenia, que la donas aſi, e als ſeus.* Et in re donata pro dote, vel in dotem conſtituta, expreſsè diſpoſitum eſt in dicto foro 2. ſolut. matrim. quòd dotata decedente abſquè liberis, dos reuertatur ad donantem ſiuè dotatorem, iuxta diſtinctionem de qua ibi, nimirum, quod ſi moritur inteſtata, integra dos reuertitur, ſi verò diſpoſuerit de tertia parte, reliquæ duæ tertiæ partes reuertuntur ad dotatorem, & in præſenti Regno non ſeruamus diſpoſitiones iuris Cæſarei, vt leges. Quia Regis Hiſpaniæ non recognoſcunt Imperatorem in ſuperiorem, ex quo Regnum ab hoſtium faucibus eruerunt, vt dixit gloſ. in Canone Adrianus, verbo per ſingulas, in fin. 63. diſtinct. Quam communiter receptam dixit Matienzo in l. 1. titul. 10. lib. 5. Recopilation. in gloſ. 21. numer. 2. vbi allegat ità tenentes Abbat. in capit. nouit. numer. 14. de iudi. & in capit. per venerabilem, numer. 19. qui filij ſint legi. Iaſon. in l. id quod apud hoſtes. numer. 14. de legar. 1. Guillermum à Monte Ferrato in tractat. de ſucceſsione Regum. primo dubio. numer. 40. Nicol. de Vbaldis in tractat. de ſucceſsione ab inteſtato. in §. aduertit. numer. 82. Anton. Corſet. in libro de poteſtate Regia. quæſtio. 22. numer. 19. Bald.

de præſumpt.2.par. principalis q. 2.nu.5. Auiles in procemio capitũ prætorum gloſ.1.nu.13. Dida.Segura in repe.l.Imperator. nu.51 & ibi Didac.Perez citat concordantes. ff. ad Trebell. & plures alios auctores, & inter alios Couar. in relectione regulę peccatum 2.par. §.9.nu.9.vbi inquit, Hiſpaniarum Reges ab Imperatoris iuriſdictione liberos,& exemptos eſſe, vel ex ea ratione, quod Hiſpanias maxima reipublicæ infęlicitate ab Arabibus occupatas, abſq; vllo Cæſarum auxilio, immenſis laboribus, periculis, & impenſis, effuſo per ſeptingentos annos proprio, & ſubditorum ſanguine, à Chriſtianę religionis hoſtibus liberauerint & exemerint. Vndè meritò à Cæſarum Imperio, quo in hiſce laboribus deſtituti fuere, cenſentur exempti, & in præſenti Valentiæ
15 Regno iuxta forum 3. & 4. procemij iudicandum eſt iuxta foros, nõ iuxta leges Imperatorum, nec iuxta Canonicas ſanctiones, quæ nullatenus poſſunt allegari. Et ita in noſtro Regno ſtandum eſt diſpoſitionibus dictorum fororum, quæ ſunt ius commune in præſenti Regno, ſicut etiam in Regno Aragonię, & in alijs prouincijs multis relatis probat Portol. in ſcholijs ad Molin. in verb. forus. nu.13. pagin. 733. foros ſiue leges Regias eſſe ius commune, & nu.14. dicit, ſtatuto diſponente caſum omiſſum eſſe decidendum per ius commune ſi forus 17. & leges Romanorũ contrarium diſponant, in caſu à b ſtatuto omiſſo, ſecundùm ius Romanorum caſus ille omiſſus decidi deber; & nõ eſt curandum de legibus Imperatorum.

Nec obſtat ſecundum. Quamuis enim diſpoſitio dicti fori ſecundi videatur exorbitans á regulis iuris, ſeruanda tamen eſt tam-
16 quam ius commune huius Regni ex proximè dictis, & hæc etiã exorbitans ex idẽtitate rationis extenditur de caſu ad caſum, ita Ripa in l.ſi conſtante nu. 78. & 80. ſolu. mat. Iaſ. qui dicit communem in l. illam. nu.15. C. de collationibus. Villagut in tractat. de extenſione legum. tit. de extenſione legũ exorbitantium, nu.2. fol. 136. pag. 2. & ita vbi verba dicti fori ſecundi ſolu. mat. quæ loquuntur de donante non comprehenderent caſum noſtrum, ſaltem ex identitate rationis ad illum deberet fieri extenſio.

Nec obſtat tertium, forus enim ſecundus ſolu. matr. in principio expreſsè diſponit tertiam partem dotis debere reuerti ad donantem vel dotatorem, ſiue ad eius hæredes, dotata ſine liberis decedente, & tantùm illam de alijs duabus tertijs partibus diſponere poſſe: & licèt in verſ. *Es mena lo ſenor Rey.* videatur corrigere quæ dixerat in principio dicti forum, non tamen quod attinet ad ſucceſsionem hæredum dotatoris, ſed tantùm quod attinet ad partes rei in dotem datæ. Nam in principio de duabus tertijs

tertijs partibus liberam dotatæ conceſſerat facultatem, & in dicta verſ. *es mena*, tantùm concedit dotatæ facultatem diſponendi de tertia parte dotis, & in verſ. fin. ſtatuitur, quòd etiam dicta tertia pars, & ſic integra dos reuertatur ad dotatorem, ſi dotata inteſtata decedat. Quòd ſi expreſsè nõ eſſet diſpoſitum in dicto foro, contrarium eſſet dicendum, quia hæredes ab inteſtato dotatę ſuccederent in dicta tertia parte, quia bona in venientes ab inteſtato tranſeunt ex tacita defuncti voluntate. l. ſi quis cum nullum, & l. conficiuntur, in prin. ff. de iur. codicill. gloſ. in l. non iuſtum. in verſ. repetitum. in fin. C. ad Trebellian. in l. 1. §. vel maximè, vbi Bart. ff. de collat. bono. & qui non teſtatur videtur alienare in venientes ab inteſtato. l. codicillis. §. matre. ff. de leg. 2. per quem text. dicit Bald. in l. cunctos populos. nu. 17. verſ. venio ad ſecũdum. C. de ſum. Trinit. & fid. Cathol. qui non teſtatur expreſsè, videtur teſtari tacitè, idem Bald. in conſil. 114. vol. 1. dicit, quòd decedens inteſtatus, videtur relinquere bona ſucceſſoribus inteſtati, & ita in ſimili caſu dicit deciſum fuiſſe in Senato Mantuano ex ſupradictis. Surd. deciſ. 272. nu. 8. verſ. præmiſſis, & in finalibus verbis dictæ deciſionis, & hoc quod reſpicit reuer-

18 ſionem totius dotis, vel duarum ex tribus partibus illius, correxit Rex Iacobus Primus, in verſ. 2. & fin. dicti fori ſecundi, non autem quod in principio diſpoſuerat circa reuerſionem dotis ad dotatorẽ, vel ad eius hæredes. Et non poteſt conſiderari diuerſitatis ratio ob quam, in caſu, quo integra dos reuertitur ad donantem, ſeu dotatorem, illo prædefuncto, eius hæredes ex ſanguine ſuccedant; & caſu, quo dotata de tertia parte diſpoſuit, hæredes ex ſanguine dotatoris non poſſint ſuccedere in dictis duabus tertijs partibus dotis. Et

19 ideò meritò cum diuerſis Regijs ſententijs declaratum fuit in vtroquè caſu dictos foros. *ſi el pare.* 22 ſol. mat. & forum declarans 3. eiuſdem tit. Regis Alphonſi procedere, & præſertim cum Regia ſententia lata in hac Regia Audientia Valentina in fauorem nob. Michaelis Angeli de Ribelles contra don Coſman de Fenollet, & dominam Iſabelam de Fenollet publicata per Martinum de Eugui Regium ſcribam mãdati die 19. Decembris 1555. In qua legitur, dõnam Angelam Valero filiam dotatam hæredem inſtituiſſe dõ Geraldum Fenollet eius ſecũdùm virum, & ſic teſtatam deceſsiſſe, & nihilominus fuit declaratũ, hæredes ex ſanguine dotatoris ſuccedere iuxta foros, & idẽ etiam fuit declaratum in gradu ſupplicationis ſententia lata in S.S. R. C. inter eoſdem nobiles Coſmam, & Eliſabetham Fenollet ex vna, & nob. Michaelem Angelum Valero, & Ribelles ex altera, publicata Vallisoleti per Cardona die 12. Octob.

Octob. 1557. Quæ ſententia reperitur in proceſſu dictarum partium, nu. 56. recōdito in Archiuio Regij Palatij Valen. in ſcrinio, ſiue armario deſignato cum hoc ſigno. H. 9. in qua Regia ſententia legitur hæc verba: *Vt hæredibus ſanguinis, & eiuſdem teſtamenti vigore communiter, & pro indiuiſo prædictæ duæ partes dotis prædictæ pertinere, & ſpectare, & per conſequens dictis agentibus, vt hæredibus eorundem dictæ duæ tantùm partes ex dictis duabus partibus dotis prædictæ, & reliquam tertiam partem hæredibus dictæ domnæ Beatricis filiæ dotatæ*, &c. Quæ vltima ſententia in gradu ſupplicationis fuit confirmata in eodem S. S. R. C. in hoc capite cum alia lata die 29. Aprilis. 1559. & expreſsiùs hoc fuit declaratum ſentētia publicata per Gaſparē Melia die 9. Martij. 1583. in fauorem don Angeli, & dō Michaelis de Villanoua, & contra Michaelem Angelum Fachs adminiſtratorem bonorum domnæ Merinæ de Monpalau, & contra ſubſacriſtam Eccleſiæ Metropolitanæ Valētinæ in illis verbis: *Attento vlteriùs, quod verba, ó aſos hereus, contenta in foro antiquo, ſil pare dona aſſa filla, intelligenda ſunt ſecundùm ſubiectam materiam de hæredibus ſanguinis dotatoris, & non de hæredibus extraneis, pro vt in diuerſis Regijs ſententijs fuerunt ſemper intellecta, & ita licèt forus ſereniſsimi Regis Alphonſi declarans lo fur ſegon, loquatur in filia dotata decedente inteſtata, vt deferatur ſucceſsio dotis proximioribus dotatoris, idem etiam dici debet ex identitate rationis reſpectu ſucceſsionis duarum partium dotis, quando decēdit teſtata extraneo hærede inſtituto per dotatorem, nec inter dictos caſus poteſt conſiderari diuerſa ratio, & ex conſequenti idem ius tam in vno caſu, quàm in alio ſtatui debet.*

Ex quibus in hac cauſa fuit declaratum in occurrenti caſu dictas Vincentiam Fuſter, & Ioannam Fuſter ſuccedere in duabus tertijs partibus dictæ dotis, ſententia publicata per Alreus die 4. Decembris 1607.

DECISIO XIIII.

TVTOR DEBET SOLuere intereſſe pupillare, ſiue intereſſe interuſurij, vſque ad diem maioris ætatis pupilli.

1 *Vſura vſurarum de iure non debentur.*

2 *Intereſſe non debet protrahi in infinitum.*

3 *Acceſsio acceſsionis non datur in iure.*

4 *Intereſſe extra rem peti non poteſt.*

6 *Intereſſe alterius intereſſe non deberi ſæpius fuit indicatum in concilio Neapolitano.*

6 *Regia Audientia Valentina cōdemnat tutores, & curatores ad intereſſe, ſiue ad interuſurium primi, ſecundi, & cuiuſcunque intereſſe.*

7 In-

7 *Intereſſe, & reintereſſe à curatore minori debitum reputatur ſors.*
8 *Vſurarum pupillarium, quia reputātur ſors debentur vſuræ.*
9 *Tutor, ſi pecuniam pupillo debitam cum intereſſe exegerit ſoluit intereſſe nedum ſortis, ſed etiam intereſſe.*
10 *Intereſſe alterius intereſſe deberi in diuerſis Senatibus ſæpius fuit iudicatum.*
11 *Sententia lata in S.S.R.C. fuit cōdemnatus hæres tutoris ad ſoluendū intereſſe, & reintereſſe vſquè ad diē maioris ætatis.*
12 *Curatores olim condemnabantur ad ſoluendum intereſſe, nedum vſque ad diem maioris ætatis, ſed etiam vſque ad diem realis ſolutionis.*
13 *Intereſſe vſurarum pupillarium nō debentur poſt impletam maiorem ætatem.*
14 *Sententiæ Regiæ, cum quibus fuit declaratum, curatores debere intereſſe etiam vſurarum pupillarium, vſque ad diem maioris ætatis, poſteà verò ſortis dumtaxat.*

TVtor an debeat ſoluere intereſſe interuſurij, ſiue (vt apud nos dicitur) reintereſſo pupillare dubitari poteſt, & ſoluendum non eſſe probatur.

1 Primò, quia vſuræ vſurarum de iure nō debētur l. fi. C. de vſuris, ibi: *Vt nullo modo vſuræ vſurarum à debitoribus exigantur, veteribus quidem legibus conſtitutum fuerat: ſed non perfectiſsime cautum, ſi enim vſuras in ſortem redigere fuerat conceſſum, & totius ſummæ vſuras ſtipulari, quæ differentia erat debitoribus, à quibus reuera vſurarum vſuræ exigebantur? Hoc certe erat, non rebus, ſed verbis tantūmodo legem ponere. Quapropter hac apertiſsima lege diffinimus, nullomodo licere cuiquam vſuras præteriti temporis, vel futuri in ſortem redigere, & earum iterum vſuras ſtipulari, ſed etſi hoc fuerit ſubſequutum, vſuras quidem ſemper vſuras manere, & nullum vſurarum aliarum incrementum ſentire: ſorti autē antiquæ tantūmodò incrementum vſurarum accedere*, l. improbum. 20. C. ex quibus cauſ. infam. irrog. ibi: *Improbum fœnus exercentibus, & vſuras vſurarum illicitè exigentibus, infamiæ macula irroganda eſt*; gloſ. in l. neque. 15. ff. de vſur. Sol. de cenſibus lib. 1. c. 3. nu. 10. vbi allegat ita tenentes Fran. Otoman. lib. 1. de vſur. c. 3. Hugo. Donel. de vſur. pag. 35. & 36. Soto. lib. 6. quæſt. 1. art. 1. ad 3. arg. pag. 474.

2 Secundò, nam intereſſe non debet protrahi in infinitum, l. vn. C. de ſenten. quæ pro eo quod intereſt, ibi: *Nedum in infinitum computatio reducitur, pro ſua impoſsibilitate cadat*, & ibi gloſ. in verb. cuius intereſſe impoſsibilitate, inquit: *Quæ enim immenſa ſunt, cadunt.* Fab. de Anna d. conſ. 48. nu. 8. vbi alios refert.

3 Tertiò, quia intereſſe interuſurij, ſiue reintereſſe ſunt acceſsiones rei, ſed acceſsio acceſsionis nō datur in iure, Rodrig. de Annu. redditib. lib. 1. quæſt. 12. nu. 27. Codex Fabria. lib. 4. titu. 24. de vſur. diffinit.

diffinit 23. Solis de cenſibus lib. 1. c. 3. n. 10. ergo non poteſt dari inte reſſe, nec interuſuriũ interuſurij.

4 Quartò, quia intereſſe, quod eſt extra rẽ, de iure peti non poteſt. l. ſi ſterilis. §. cũ per vẽditorẽ de actio. empt. l. fi. de periculo & cõmodo rei vẽd. Bar. & alij, quos refert Rebuf. l. vnica C. de ſent. quæ pro eo, quòd intereſt. glo. verbo, Dupli. n. 63. & ſeq. & intereſſe ſecũdarium nõ exigitur, nec eſt eius habẽda ratio, gl. in c. 2. de pact. in 6 Mexia in pragmatica taxæ panis cõcl. 1. nu. 78. ſed intereſſe alterius intereſſe, & interuſuriũ interuſurij eſt extra rẽ, & ſecundariũ: ergo exigi nõ poteſt. Et hanc partẽ tenuerunt Ruinus conſ. 55. lib. 2. Rebuf. d. l. vnic. glo. verb. dupli. n. 2. verſ. præterea, Ioan. Bap. Lup. de vſur. cõmẽtar. 1. §. 6. n. 1. & hãc dixit tutiorẽ, & magis cõmunẽ Bolog. l. vn. C. de ſent. quæ pro eo quod intereſt, nu. 128. Rod. de annuis red. lib. 3. q. 7. n. 27.

5 Quintò, intereſſe alterius intereſſe nõ deberi ſæpiùs fuit iudicatũ in S. Neapol conſ. teſte Vincẽt. de Franch. dec. 254. nu. 14. & Tho. Minadoy dec. 17. Fabio de Anna, cõſ. 48. n. 14. vbi dicit, vniuerſitatẽ Nuceriæ fuiſſe per S. C. abſolutã à ſolutione intereſſe alterius intereſſe.

6 Sed his nõ obſtãtibus cõtrarium quotidiè obſeruat, & declarat R. A. cõdẽnando tutores, & curatores ad interuſuriũ intereſſe pupillaris, & nõ ſolùm ad intereſſe, ſed etiã ad intereſſe, ſiue ad interuſuriũ primi, ſecũdi, & cuiuſcũquè intereſſe decurſi vſquè ad diẽ maioris ætatis.

7 Primò, quia omne intereſſe, & reintereſſe à curatore minori debitũ reputatur ſors. l. qui negotiationẽ. 58. §. ex duob. ff. de adminiſtratio. tutor. vbi Iuriſconſultus ita ait: *Ex duobus tutoribus pupilli, altero defuncto, adhùc impubere pupillo, qui ſupererat, ex perſona pupilli ſui, iudice accepto, conſecutus eſt cum vſuris quãtum ex tutela ad tutorem defunctum peruenerat. Quæſitum eſt iudicio tutelæ, quo experitur pubes factus, vtrùm eius tantùm portionis, quæ ab initio ex tutelæ ratione peruenerat ad defunctum contutorem, vſuræ veniant: an etiam eius ſummæ quæ ex ſortis vſuris pupillo accreta, poſt mortẽ eius ad ſuperſtitem, atquè cum ſorte translata ſit, aut transferri debuit? Reſpondit, ſi eam pecuniam in ſe vertiſſet, omnium pecuniarum vſuras præſtandas, quòd ſi pecunia manſiſſet in rationibus pupilli, præſtandum quòd bona fide percepiſſet, aut percipere potuiſſet, ſi fænori dare cum potuiſſet, neglexiſſet: cum id, quòd ab alio debitore nomine vſurarum cum ſortè datur, ei qui accepit, totum ſortis vice fungitur, vel fungi debet.* Ita gloſ. in verbo non quaſi vſuras, in l. Socium. 6. a lis. 61. ff. pro ſocio, ibi: *Nota etiam hic vſuras vt intereſſe petri alias quandoque petuntur vt ſors.* Vt infra de adminiſt. tutor. l. tutor, qui repertorium. §. ſi quas vſuras. glo. in verbo earum, dict. l. tutor, qui repertoriũ. 7. §. ſi vſuras, Fabius de Anna, conſ. 48. numer. 22. cum ſeqq. vbi probat deberi intereſſe vſurarum pupillarium, quia ſunt effectæ ſors,

ſors, & nu.25. ſubiungit hæc ver-
8 ba: *Ex quibus iuribus vera ſumitur cõcluſio, quòd cum vſuræ ſors efficiuntur, ipſarum etiam vſuræ debentur tanquàm ſortis, quod eſt, vel cùm in ſuos vſus quis vſuras, quas recepit alterius, conuertit: vel cum eaſdem cum ſorte datur pro alio ad quem ſpectant, quia hoc etiam caſu ſors efficiuntur*, vt d. §. fin.

Nec iſtis obſtabit tex. in l. fin. C. de vſur. vbi vſuræ vſurarum non debentur, etiam ſi ſint in ſortem redactæ, quia reſpondetur: quòd in iuribus præallegatis, vſuræ ſunt factæ ſors, & ita reſpondent gloſ. in dict. §. fin. in verſ. efficitur, quaſi velit dicere, quòd aliud ſit, quòd vſuræ ſint deductæ per pactum in ſortem, quia ipſarum vſuræ nõ debentur, vel quod ſine pacto partis à lege efficiantur ſors, vt eſt in caſibus ſupraſcriptis, quia tunc vſuræ debentur non vt vſurarum, ſed vt ſortis. Rodrig. de annuis reddi. lib. 3. quæſt. 7. nu. 28. verſ. Similiter, ibi:
9 *Similiter ſi tutor pecuniam pupillo debitam, cum intereſſe exegerit, & in proprios vſus conuerterit, vel ottioſam habuerit, pupillo ſoluet intereſſe, non ſolũ ſortis, ſed etiam intereſſe per eum à pupilli debitoribus exacti*. l. tutor, qui repertorium, §. ſi poſt depoſitionẽ, verſ. *Si vſuras exactas*. l. qui negotiationem §. 1. & §. fin. ff. de adminiſtratione tutorum. l. idemque §. 1. ff. mandati: tũc enim intereſſe exactum ſortis vice fungitur, vel fungi debet.

10 Secundò, nam in diuerſis Senatibus ſæpiùs fuit iudicatũ intereſſe alteriùs intereſſe deberi, nimirum in S. Neapol. C. vt teſtatur Cæſar Vrſil. in additiõ. ad deciſ. Matt. de Afflict. 291. n 6. fol. 231. vbi dicit, pluries fuiſſe deciſum in cauſis per eum ibi relatis eſſe ſoluendum intereſſe tertiarum decurſarum, quando dictæ tertiæ decurſæ ſunt notabilis quantitatis, ad minus ducatorum centum, & cum quis paſſus fuit intereſſe ſaltem dãni emergentis, & non dici vſuram vſuræ, & in Senatu Sabaudiæ dicit iudicatum Anton. Faber in ſuo Cod. Fabrian. lib. 4. tit. 24. de vſur. diffi-
11 nition. 24. pag. 353. & in S. S. R. C. fuit lata ſententia in fauorem Annæ Philippæ Mattheu, & de Grau curatricis Philippi Grau eius filij, contra Beatricem Marti, & de Malõda hæredẽ Petri Arnau, eiuſquẽ curatoris, cũ qua fuit cõdẽnata ad ſoluendũ intereſſe, & reintereſſe pecuniæ per dictũ curatorẽ debitæ ex adminiſtratione tutelæ, & curæ, vſq; ad diem maioris æta-
12 tis dicti Philippi Grau. Et olim antiqui Senatores Regiæ Audientiæ Valentinæ ne dum condemnabant curatores ad intereſſe inter-uſurij, vſquè ad diem maioris ętatis, ſed etiam vſquè ad diem realis ſolutionis, & ita fuit iudicatũ cum ſententia lata in fauorem Antonij de la Ras cõtra Bartholomæũ Mõfort, Auſiam Sparſa, & Onophriũ Ferrer eius curatores, ſiue contra eorum hæredes publicata per Ludouicum Dominguez Regij mandati ſcribam die 7. Decẽbris 1536. ſed

ſed poſteà elapſis pluribus annis viſum fuit Regiæ Audientiæ non deberi intereſſe, ſiue reintereſſe eius quantitatis,in qua curator cōdemnabatur ratione vſurarum pupillarium,gloſ.in l.maximè 29.ff.
13 de adminiſtratione tutorum, ibi; *Certe non damnatur in vſuris pro tempore quod labitur, poſtquam minor factus eſt maior 25.annorum*], *ſed pro anteriori ſic*. Et ratio eſt, nam poſt adimpletam minorem ætatem, ceſſit fauor minoris, & obligatio quam habet tutor collocandi pecuniam pupillarem,& ſic ceſſat obligatio ſoluendi intereſſe quātitatis debitæ ex vſuris,& cōfirmatur diſpoſitione. l. fori. C. de execu.rei iud.ibi:*Centeſimas quidem vſuras ſecundum naturam iudicati eum compelli ſoluere, ſed tantummodo ſortis,*
14 *& non vſurarum*, &c. Et ita ſemper vidi obſeruari meo tempore per pluſquam triginta duos annos. Et ita fuit iudicatum per S. R.A. Valentinam ſententia lata, me referēte,in fauorem Eliſabethæ Ioan, & de Saro,hæredis filiorum ſuorum, filiorum & hæredum Iacobi Badenes,& contra Vincentiū Badenes, & alios hæredes Michaelis Badenes quōdā curatoris,publicata per Damianum de Berbegal Regij mandati Scribam die 12. Februarij 1608.& rurſus cum alia Regia ſententia lata in fauorem Damianæ Martinez Miranda,& de Araſil, contra Franciſcum Molla eius curatorem, publicata per don Ioānnem Daça Regij mandati Scribā die 22. Septembris 1611. Et rurſus cum alia ſententia lata, etiam me referente, in fauorem domnæ Mariæ Maiques,& de Tallada,cōtra don Ioannem Maiques eius curatorem, publicata per Franciſcū Paulū Alreus die 3. Auguſti 1617. & in pluribus alijs ſententijs.

DECISIO XIIII.

LEGATVM A TESTAtore factum certæ quantitatis præſtandæ poſt præfixū tempus, & quod interim in ſingulos annos certum aliquid præſtetur,validum eſt. Vel ſi teſtator iuſſerit ex illa quantitate redditum annuū emi; ſi hoc factum non ſit, intereſſe legatario debetur. Et in nullo ex dictis caſibus vſura committitur.

1 *Facti ſpecies.*
2 *Vſura eſt, vbicūq; quātitas eſt ſoluenda per dinumerationem temporum pro retardata ſolutione capitalis, ſed contra nu.26.*
3 *Vſura non minùs eſt prohibita in vltimis voluntatibus, quam in contractibus.*
4 *Mutuare videtur breui manu legatarius pecuniam legatam; quando eius exactionem diſtulit, vt vſuras percipiat.*
5 *L.3. in §.fi.de ann.legat. vſuram, appellat quantitatem annuam, quam perci-*

percipit legatarius ex diſpoſitione teſtatoris, dum legatum ſibi non ſoluitur.

6 Vſuræ condemnatæ ſunt vtriuſque teſtamenti pagina.

7 Vſura directè committitur in mutuo: indirectè verò, ſeu palliatè in alijs contractibus, & diſpoſitionibus.

8 Vſura in mutuo eſt regularis, in legato verò irregularis.

9 Intereſſe annuum à teſtatore relictum, donec legatum ſoluatur, non eſſe licitum, tenuerunt multi doctores hic relati.

10 Legatum eſt donatio quædam à defuncto relicta, ab hærede præſtanda.

11 Vſuram non committit, qui recepit ſibi oblatum liberali animo, vel intereſſe ſibi à teſtatore relictum. nu. 13.

12 Legatarius non accipit legatum ab hærede, ſed à teſtatore.

14 Legatarius non habet animum cõmittendi vſuras, quando non differt exactionem legati.

15 Voluntas coacta, non eſt voluntas.

16 Vſura ceſſat, ceſſante voluntate.

17 Vſura verſatur, quando aliquid ab eodem contrahente datur, & recipitur ob dilatam ſolutionem.

18 Legatarius non mutuat, nec dilationem concedit in legato annuo, ſiue intereſſe legati ſibi præſtando ex diſpoſitione teſtatoris.

19 Vſura non dicitur intereſſe, quod recipit legatarius, quando in eius facultate non eſt conſequi legatum, ex quo eſt data optio hæredi ſoluendi vnum, vel aliud.

20 L.3.§.fin.de ann. leg. non eſt correcta per ius Canonicum.

21 Vſura non poteſt conſiderari in legato annuo à teſtatore relicto, præſtando interim dum quantitas legata non ſoluitur.

22 Vſuram ſolum conſiderant doctores, quando aliquid legatur, & donec differtur ſolutio, aliquid annuatim ei perſoluitur.

23 Mulier, cui maritus legauit penſionem annuam, donec ſuam dotem non exegerit, non poteſt illum tanquam fœneratitiam conſequi.

24 Legatarium, cui certa quantitas à teſtatore fuit relicta, ei poſt tempus ſoluenda, & interim damnum ſeu intereſſe fuit legatum, abſque vſuræ labe licitè illud percipere poſſe tenuerunt multi hic relati, & eſt magis communis opinio.

25 Sententia Regia, cum qua fuit declaratum teſtatorem licite poſſe legare, & legatarium percipere annuum redditum correſpondentem proprietati legatæ quantitatis.

26 Vſura non eſt omne quod ſoluitur per dinumerationem annorum, & menſium.

27 Vſura non conſideratur in perceptione annui intereſſe legati, cum nõn proueniat ex voluntate legatarij, ſed ex diſpoſitione teſtatoris.

ſed poſteà elapſis pluribus annis viſum fuit Regiæ Audientiæ non deberi intereſſe, ſiue reintereſſe eius quantitatis, in qua curator cōdemnabatur ratione vſurarum pu-
13 pillarium, gloſ. in l. maximè 29. ff. de adminiſtratione tutorum, ibi: *Certe non damnatur in vſuris pro tempore quod labitur, poſtquam minor factus eſt maior 25. annorum], ſed pro anteriori ſic*. Et rario eſt, nam poſt adimpletam minorem ætatem, ceſſat fauor minoris, & obligatio quam habet tutor collocandi pecuniam pupillarem, & ſic ceſſat obligatio ſoluendi intereſſe quātitatis debitæ ex vſuris, & cōfirmatur diſpoſitione. l. fori. C. de execu. rei iud. ibi: *Centeſimas quidem vſuras ſecundum naturam iudicati eum compelli ſoluere, ſed tantummodo ſortis,*
14 *& non vſurarum*, &c. Et ita ſemper vidi obſeruari meo tempore per pluſquam triginta duos annos. Et ita fuit iudicatum per S. R. A. Valentinam ſententia lata, me referēte, in fauorem Eliſabethæ Ioan, & de Saro, hæredis filiorum ſuorum, filiorum & hæredum Iacobi Badenes, & contra Vincentiū Badenes, & alios hæredes Michaelis Badenes quōdā curatoris, publicata per Damianum de Berbegal Regij mandati Scribam die 12. Februarij 1608. & rurſus cum alia Regia ſententia lata in fauorem Damianæ Martinez Miranda, & de Araſil, contra Franciſcum Molla eius curatorem, publicata per don Ioā nem Daça Regij mandati Scribā die 22. Septembris 1611. Et rurſus cum alia ſententia lata, etiam me referente, in fauorem domnæ Mariæ Maiques, & de Tallada, cōtra don Ioannem Maiques eius cū ratorem, publicata per Franciſcū Paulū Alreus die 3. Augusti 1617. & in pluribus alijs ſententijs.

DECISIO XIIII.

LEGATVM A TESTAtore factum certæ quantitatis præſtandæ poſt præfixū tempus, & quod interim in ſingulos annos certum aliquid præſtetur, validum eſt. Vel ſi teſtator iuſſerit ex illa quantitate redditum annuū emi, ſi hoc factum non ſit, intereſſe legatario debetur. Et in nullo ex dictis caſibus vſura committitur.

1 F*Acti ſpecies.*
2 *Vſura eſt, vbicūq; quātitas eſt ſoluenda per dinumerationem temporum pro retardata ſolutione capitalis, ſed contra nu. 26.*
3 *Vſura non minùs eſt prohibita in vltimis voluntatibus, quam in contractibus.*
4 Mutuare *videtur breui manu legatarius pecuniam legatam; quando eius exactionem diſtulit, vt vſuras percipiat.*
5 *L. 3. in §. fi. dè ann. legat. vſuram, appellat quantitatem annuam, quam perci-*

percipit legatarius ex diſpoſitione teſtatoris, dum legatum ſibi non ſoluitur.

6 Vſuræ condemnatæ ſunt vtriuſque teſtamenti pagina.

7 Vſura directè committitur in mutuo: indirectè verò, ſeu palliatè in alijs contractibus, & diſpoſitionibus.

8 Vſura in mutuo eſt regularis, in legato verò irregularis.

9 Intereſſe annuum à teſtatore relictum, donec legatum ſoluatur, non eſſe licitum, tenuerunt multi doctores hic relati.

10 Legatum eſt donatio quædam à defuncto relicta, ab hærede præſtanda.

11 Vſuram non committit, qui recepit ſibi oblatum liberali animo, vel intereſſe ſibi à teſtatore relictum. nu. 13.

12 Legatarius non accipit legatum ab hærede, ſed à teſtatore.

14 Legatarius non habet animum cõmittendi vſuras, quando non differt exactionem legati.

15 Voluntas coacta, non eſt voluntas.

16 Vſura ceſſat, ceſſante voluntate.

17 Vſura verſatur, quando aliquid ab eodem contrahente datur, & recipitur ob dilatam ſolutionem.

18 Legatarius non mutuat, nec dilationem concedit in legato annuo, ſiue intereſſe legati ſibi præſtando ex diſpoſitione teſtatoris.

19 Vſura non dicitur intereſſe, quod recipit legatarius, quando in eius facultate non eſt conſequi legatum, ex quo eſt data optio hæredi ſoluendi vnum, vel aliud.

20 L. 3. §. fin. de ann. leg. non eſt correcta per ius Canonicum.

21 Vſura non poteſt conſiderari in legato annuo à teſtatore relicto, præſtando interim dum quantitas legata non ſoluitur.

22 Vſuram ſolum conſiderant doctores, quando aliquid legatur, & donec differtur ſolutio, aliquid annuatim ei perſoluitur.

23 Mulier, cui maritus legauit penſionem annuam, donec ſuam dotem non exegerit, non poteſt illam tanquam fœneratitiam conſequi.

24 Legatarium, cui certa quantitas à teſtatore fuit relicta, ei poſt tempus ſoluenda, & interim damnum ſeu intereſſe fuit legatum, abſque vſuræ labe licitè illud percipere poſſe tenuerunt multi hic relati, & eſt magis communis opinio.

25 Sententia Regia, cum qua fuit declaratum teſtatorem licite poſſe legare, & legatarium percipere annuum redditum correſpondentem proprietati legatæ quantitatis.

26 Vſura non eſt omne quod ſoluitur per dinumerationem annorum, & menſium.

27 Vſura non conſideratur in perceptione annui intereſſe legati, cum non proueniat ex voluntate legatarij, ſed ex diſpoſitione teſtatoris.

28 *Mutui ratio ceſſat, & vſurariæ prauitatis in legato poſt tempus relicto, & quod interim præſtetur intereſſe, cum legatarius eo tempore durante non poſſit petere legatum.*

29 *Vſura nõ eſt propriè intereſſe, quod præſtatur legatario ex diſpoſitione teſtatoris.*

30 *Intereſſe pretij non ſoluti rei fructiferæ, quod ſoluitur ratione fructuum, licitum eſt de iure Canonico.*

31 *Regia ſententia, cum qua fuit declaratum deberi intereſſe quantitatis legatæ ex diſpoſitione teſtatoris.*

1 INtereſſe ratione quantitatis legatæ non ſolutę, condemnatus fuit ſoluere Antonius Querol Notarius executor teſtamenti Barbaræ Sales, & de Querol eius vxoris Eliſabethi Angelæ Soler nepti, & Sorori teſtatricis, ex quo ei legauerat centũ libras, diſponendo, vt per executores ſui teſtamẽti, tráſactis quatuor annis, ex dictis centũ libris legatis emerẽtur annui redditus, vt tã proprietas quã pẽſiones deſeruirent ad collocandũ in matrimoniũ dictã Eliſabethã Angelã Soler. Quæ condẽnatio fuit cõfirmata per Regiã Audientiam cum ſententia publicata per Alreus die 7. Februarij 1605. A qua ſententia dictus Querol ſupplicauit; & cũ in cauſa ſupplicationis, me referente, de iuſtitia originali dictæ cauſæ in Regio cõſilio tractaretur: dubitatũ fuit, an eſſet licitum condemnare ad ſolutionem intereſſe quãtitatis legatæ;

Et prima fronte videbatur non licere ex his, quę tradit Surd. conſ. 23. n. 1. 2. & 3. lib. 1. nimirũ ex ſeq.

2 Primò, quia vſura eſt vbicunque quãtitas eſt ſoluẽda per dinumerationẽ temporũ pro retardata ſolutione capitalis, etiam ſi ſolui deberet ſub nomine pœnæ. Bart. in l. qui ſine. 40. ff. de neg. geſt. & in l. cũ ſtipulatus ſim. ff. de verb. oblig. Bald. in l. cum allegas. in fin. C. de vſur. & ita eſt vſura in noſtro caſu.

3 Secũdò, vſura nõ minus eſt prohibita in vltimis volũtatibus, quã in cõtractibus. l. 3. ff. de ann. leg. in fi. vbi Bar. ad hoc inducit, ſequitur Bal. in d. l. cum allegas. Anchar. in cõſ. 93. nu. 3. vbi infert, quòd teſtator ideo nõ poteſt mãdare hæredi, quòd ſoluat vxori decẽ annua, donec integras dotes ſoluerit, quia eſſet vſura, ſequitur Ale. in cõſ. 74. n. 6. vol. 5. Lanc. Dec. in d. l. 3. §. fi. vbi dicit, ita fuiſſe obtentum Papiæ.

4 Tertiò, quamuis vſura tantùm locũ habeat in mutuo, tamen in caſu noſtro Eliſabeth Angela Soler legataria videtur mutuaſſe centũ libras legatas executoribus vltimę volũtatis Barbarę Sales teſtatricis, videntur enim dictæ cẽtum libræ breui manu datæ per executores legatarię, & per eandẽ legatariam reſtitutæ executoribus, vt vſuras percipiat, & ita videntur mutuatæ argu. l. 3. §. ſciendum, & l. mulier. ff. de donat. int. vir. & vxor. comprobauit Soc. cõſ. 56. n. 2. lib. 3. Iaſ. in

in rep. l. cunctos populos. nu. 29. C. de ſum. Trin. qui allegat Iacobũ. Put. proſequitur Purpurat. in l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cert. pet. & hanc partem diſputando ad partes latè comprobauit Crot. in l. nemo poteſt. n. 5. & ſeq. ff. de lega. 1. vbi plu res adducit auctoritates.

5 Quartò facit, nam l. 3. in §. fin. de ann. lega. hoc intereſſe, quod præſtatur ex diſpoſitione teſtatoris, vſuram appellat, ibi: *Si cui certa quantitas legetur, & quoad præſtetur, in ſingulos annos certum aliquid veluti vſuras iuſſerit teſtator præſtari, legatum valet: ſed in vſuris hactenus debet valere, quatenus modum probabilẽ vſurarum non excedat.* Vnde rectè Bart. ibi tenet, hodiè de iure Canonico
6 non valere diſpoſitionem illius. l. cum vſuræ ſint prohibitę, cap. quia in omnibus, de vſuris, ibi: *Quaſi licitè vſuras exerceãt, & qualiter vtriuſque teſtamenti pagina condemnentur, nequaquam attendant.*
7 Quintò, quia vt notorium eſt in mutuo directè committitur vſura, iuxta illud Euangelij: *Mutuum dantes, nihil inde ſperantes.* Et per indirectum videtur vſura committi, dum certa quantitas præſtatur interim, dum legatum non ſoluitur, & ita citatis multis declarat Menoch. conſ. 109. nu. 29. Et dicitur vſura palliata in alijs contractibus, & diſpoſitionibus, in mutuo verò dicitur vera, ita Nauarr. in manual. c. 17. nu. 106. Et Barbat. d.
8 cap. 66. colu. 2. lib. 2. reſpondit, vſuram in mutuo dici regularem, in legato verò irregularem, quem refert Menoch. conſ. 441. num. 3. lib. 5.

9 Sextò, nam hanc ſententiam, nõ eſſe licitum intereſſe annuum à teſtatore relictum, donec legatum ſoluatur, tenuerũt plures, nimirum: Bart. in l. 3. §. fin. de ann. lega. & in l. cũ ſtipulatio. de verb. oblig. & in l. 2. C. de his, quæ pœnæ nomine, & ibi Soc. n. 6. Bal. in l. cũ allegas decima oppoſitio. C. de vſuris, & ibi Sali. n. 2. Iaſ. in l. 1. C. de ſum. Trin. nu. 59. Aymon. conſ. 89. n. 1. Crot. in l. nemo poteſt. col. 1. ff. de leg. 1. Lancellot Dec. in l. 3. §. fin. de ann. lega. vbi dicit, ita fuiſſe iudicatum: Papiæ. Socin. conſ. 56. num. 1. lib. 3. quo in loco ſcribit, hãc opinionem eſſe communem. Aret. conſ. 152. per totũ. Barbat. cõſ. 66. n. 4. in fi. verſ. cum ergo. vol. 2. Ioan. Lup. in cap. per veſtras. in 6. notab. nu. 8. ad 9. de donat. int. vir. & vxo. Auend. de exequen. mand. c. 29. nu. 9. Caualcan. deciſ. 2. nu. 40. 2. par. vbi ita refert fuiſſe iudicatum in foro Finiſanen. & deciſ. 13. nu. 51. 2. par. vbi alios allegat. Roland. conſ. 55. nu. 21. volu. 2. vbi latè diſſerit. Rebuff. in l. vnica. nu. 27. & nu. 616. C. de ſent. quæ pro eo, quod intereſt. vbi ſubdit rationem prohibendi vſuras magis comprehendere teſtatorẽ in vitæ diſcrimine conſtitutum, quã alium: quia moriens non videtur immemor ſalutis ęternę. l. fin. C. ad l. Iuliam repetundarum.
10 Sed his nõ obſtãtib' cõtrariũ fuit deciſum, nimirũ, deberi intereſſe à

teſtatore relictū, donec quantitas poſt certū tempus ſoluēda per hæredē, vel executores nō præſtatur.

10 Primò, quia legatum eſt donatio quædam à defuncto relicta, ab hærede præſtanda l. legatum. 36.
11 & ibi glo.in verb.relicta.ff.de leg. 2.§.1.inſtit.de lega.& vſuram non committit, qui recipit ſibi oblatū
12 liberali animo c.ſicut Epiſcopum. 1.quæſt.2. & legatarius non accipit legatū ab hærede, ſed à teſtatore, qui hoc onus legatario impoſuit,arg.l.vnum ex familia.§.ſi de falcid.& §.ſed ſi duos.ff de leg. 2.Gutier. lib.3. pract. q.14.nu.42.
13 Vnde cū legatum annuū, ſiue intereſſe à teſtatore ſibi ſponte relictum recipiat legatarius,nullo modo poteſt vſura conſiderari,vt inquit Socin.in l.3.n.7.ff. de his,quæ pœnæ nomine.

14 Secundò,in legatario nō poteſt conſiderari animus committendi vſuras,cum ipſe ſponte non diffe-
15 rat exactionē legati,ſed à teſtatore poſt tempus ſit relictum,& voluntas coacta,non eſt voluntas.l.velle non creditur.de reg. iur. vbi gloſ.
16 & Doct.allegāt cōcordantes. Ceſſante autem volūtate ceſſat vſura, quia nullū eſt peccatū,niſi volūtariū. Et hac ratione ita ſcribit Soc. in l.3.nu.7.ff.de his, quæ pœnæ nomine, dicens, ſe pro legatario cōſuluiſſe, & obtinuiſſe in curia Romana, poſtquam diu fuit Florentiæ hæc quæſtio ventillata.

17 Tertiò, vſura verſatur, quando aliquid ab eodē cōtrahente datur, & recipitur ob dilatā ſolutionē,vt in eo qui pecuniam mutuò dat, & intereſſe pecuniæ ob dilatam ſolutionē recipit, vt conſtat ex diffinitione vſuræ, quæ eſt lucrū prouenies ex vſu ob vſum pecuniç alicui conceſſum.l.quod ſi effeci,in prin. vbi Caſtrē.ff.de eo,quod certo loco.Salicet. in l.2.C.de vſur.ſed legato annuo,ſiuè intereſſe pręſtādo ex diſpoſitione teſtatoris,nō qua-
18 drat hæc diffinitio,quia legatarius non mutuat, nec dilationē tēporis cōcedit,ſed teſtator: ergo in tali legato non poteſt conſiderari vſura

19 Quartò,quotieſcūquè non eſt in facultate legatarij cōſequi legatū, ex quo eſt data optio hæredi ſoluē di vnū, vel aliud, nō dicitur vſura intereſſe,quod recipit, ita Lap. in c.Salubriter. de vſur. Rodulph. de vſur.in vlt.dub.prin.qui ſcripſere, vſurā nō cōmitti,quādo pro pecunia mutuò data ciuitati recipitur annua pēſio,ex quo nō eſt in facultate ipſius creditoris exigere ſortē ipſam principalē. Hoc idem ſentit Caſtren.in l.ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert.peta.vbi voluit,quòd ciues, & priuati pecuniā Principi mutuātes,licitè præter ſortē aliquid recipiāt. Et per iſtā rationē in proprijs terminis noſtris tenet Socin. in l.3. n.7.ff.de his,quæ pœnæ nomin. & in cōſ.41.lib.4. ſequitur Ripa in l. nemo poteſt.n.23.ff.de leg.1. Sur. d.conſ.23.nu.9.lib.1.

20 Quintò,hæc ſententia apertè approbatur in l. 3.§. fin. de ann.leg. quam non eſſe correctam per ius Cano-

Canonicum, teſtatur. Ioann. Baptiſta Lupus in tract. de vſur. §. 4. nu. 7. & 8. to. 7. tract. nouiſsim. fol. 118. inquit enim malè ſentire Doctores contrarium tenentes, & dicẽtes in facultate legatarij eſſe legatum petere, & exactionem differre cauſa percipiendi vſuras. Hæc autem ratio ceſſat, vbi per legatarium nõ ſtat recipere legatũ, veluti ſi teſtator relinquat illud poſt certum tẽpus, & interim mandat certã quãtitatem per hæredem legatario ſolui. Hoc idem permiſſum eſt abſq; vſurarum labe.

Sextò, vſuram hìc non interuenire, euidenti ratione probatur, vt inquit Auend. de cenſib. c. 3. nu. 14.

21 nam ex parte legatarij nulla ſors progreditur vltra quã dicatur accipere penſionem, vel cũ qua vſuræ ſint computandæ, neque aliud interim, quod ſuccedat loco ſortis, ſed totũ factũ prouenit ex diſpoſitione, & mente teſtatoris volentis præſtare ſortem legati, & interim dũ præſtetur, decẽ annuatim debeof ri ac ſolui: cuius voluntas omnino ſeruanda eſt, ac ſi ſortis, & vſurarũ ſimul vnicum tantum legatum feciſſet, ex l. cum illud. 25. in princ. ff. quando dies legati cedat. & l. ſi illud. 27. ff. de legat. 2. vel tanquã ſi feciſſet duo legata, vnum purũ ſortis, & aliud conditionale vſurarum. l. cũ ſine. 19. ff. quãdo dies legati cedat. Quare in legato annuo adiecto quãtitati indebitę hoc eſt ſecurum fundamentũ, & in vtroq; legato ratio vrgens verſatur, nẽpè quòd hic non formetur mutuũ, neque aliud ſimile mutuo, aut reducibile in mutuũ, ſed mera liberalitas teſtatoris, nõ ex neceſsitate, & pacto legatarij proueniens, ſed ex libero eius arbitrio producta, & animi tãtùm nutu formata. Cuius liberalitatis effectus nõ impeditur à lege, ſed potiùs, quantũ eſt poſsibile, iuuatur. Neq; ex parte legatarij reſiſtit poſsibilitas petẽdi ſortẽ, cum econuerſo immò, & fortiùs condẽnet hæredẽ facultas reſtituẽdi illã, ex cuius negligẽtia reſultat iuſtitia ſoluẽdi penſionẽ, cũ negligẽte hærede ſoluere ſortem, nõ vt fructus ſortis annua decẽ præſtetur, ſed in pœnã hęredis recuſãtis, & negligẽtis ſoluere legatũ. Valet enim in vltimis volũtatibus pœna, & relictũ nomine pœna §. fi. inſtit. de leg. & l. 1. C. de his quæ pœnę nomine, & probat notãter Bal. in l. Rogaſti. l. ſi tibi. col. fin. verſ. ſed numquid. ff. ſi certum petatur.

Septimò, vt inquit Ambroſin. in deciſio. 4. fori Eccleſias. Peruſi.

22 n. 18. cũ DD. dicunt eſſe vſurã, quã do aliquid legatur, & donec differtur ſolutio, aliquid annuatim perſoluatur, conſiderãt, quòd in poſſe legatarij ſit petere, & quia non petit, ſed differt, cõſenſiſſe dicitur annuę pręſtationi pẽſionis, idq; in fraudẽ vſurarum feciſſe. Et hoc voluit dicere Anchar. cõſ. 93. dũ reſpõdit,

23 mulierẽ, cui marit⁹ teſtator legauit penſionẽ annuã pro vſufructu ſuæ dotis, donec illa dotẽ petijſſet, aut exegiſſet, nõ potuiſſe pẽſionẽ illam

tanquam fœneraticiam conſequi, cum in eius facultate fuerit petere,& exigere dotem. Et Ancharr. ſequuti ſunt. Alex. conſ.74.nu. 14. lib.5. qui prius dixerat in conſ.27. num.9.lib 4.Socin.in adducto cõſ. 56.nu.1.& ſequen.lib.3.& Aretin. conſ.152.num.2.Aymon.conſ.89. in prin.& n.4.& Roland. conſ.55. n.2.lib.2. Quibus addo Ruin. cõſ. 25.n.3.Soc.iun.conſ.131.n.11.lib. 2.Aym.conſ.912.n.9.Plot.cõſ.37. n.8.Ioan.Bapt.Fer.conſ.247.n.14. & 15.Purpur. in l.rogaſti. § ſi tibi. n.28.ff.ſi cert.pet.Campeg.de dot. in 2.p.q.13.Lupia.in c.per veſtras. nu. 8. de donat. int. vir. & vxor. & hoc pacto declarat Didac.var.reſol.c.1.n.9.lib.3.dum ſic intelligit Bar.& alios dicentes,legatũ annuũ teſtatoris, donec ſors ſoluatur,eſſe fœneraticiũ,procedere,quãdo legatari⁹ poteſt ſtatim petere, & exigere ſi velit,nã dũ exactionẽ differt, eã quantitatẽ videtur hæredi ſub vſuris mutuò dare. Comprobauit hãc ſententiã Menoc. cõſ.441. nu. 27.& ſeq. licèt in caſu ſuo contrariũ reſpõdeat,quia in facultate legatarij erat exigere,ſed in caſu noſtro legatarius nõ poterat exigere centũ libras ſibi legatas, ergo,&c.

24 Octauò,hanc ſententiã in ſpecie noſtri legati annui probãt Paul. in rub C.de his quę pœne nomine,in fine,& in l.1.col.3.C.de ſum.Trin. Roman.cõſ.510.n. 15. Couar. lib. 3.var.c.1.n.fin.verſ. ſed vbi legatarius.Alciat.lib.5 Paradox.c. fin. Beroi.in rub. de vſur. nu.46. Surd. cõſ.23.lib.1.Io.Gerſon.lib. de cõtract. col. antepen.Mexia in pragmat.concl.6.n.106.Hoto.lib 2. de vſur.c.vlt. quos refert, & ſequitur Felic. Solis de cenſibus. lib.2.cap. 5.nu.5. & iuxta hãc opinionẽ dicit iudicaſſe Ioſeph.Lud. dec.Luc.23. ante.n.1.p.1.& Ambroſin.poſt hęc ſcripta viſus dec.4.vbi per totã latè ſcribit,& hãc opinionẽ dicit magis communẽ,nouiſsimè Ceuallos lib.4.com.cont.com.q.904.quem poſt hęc ſcripta vidi, Auendan.de cenſib.Hiſ.c.3.n 14.

25 Nono,Regia ſentẽtia lata in fauorẽ dõnæ Hieronymæ Perellos, & de Araus contra dõnam Ioannã Marrades, publicata per Nicolaũ de Hona die 8. Aprilis 1564. hæc Regia Audientia declarauit his verbis: *Et attento deniquè, quòd in dicto legato nullum apparet veſtigiũ vſuræ, cũ annuus redditus correſponderet proprietati, & de iure quis poteſt legare certũ annuum redditũ iuxta proportionem proprietatis deſignatæ, licèt non ſit carricamentũ cenſualis, cum in teſtamẽto ſola voluntas teſtatoris id efficiat.*

26 Nec obſtãt in contrarium adducta. Ad primũ enim reſpondetur Bar.in l.qui ſine.40.n.1. poſt med. ff.de neg geſt.tantũ dicere hãc eſſe differentiã inter vſuram,& pœnã, quia vſura debetur per annos, & mẽſes,pœna autẽ ſemel tantũ,non tamẽ affirmare,quicquid debetur per annos, & menſes eſſe vſuram. Hoc enim eſſet falſum,quia annuũ legatum debetur per annos, & nõ eſt vſura, item intereſſe, quod debetur

betur ratione nõ ſoluti pretij prædij ab emptore, qui percepit fructus, debetur per annos, & mẽſes, quibus non fuit ſolutũ pretium, & tamen non eſt vſura.

Nec obſtat ſecundum, dum dicitur, vſuram nõ minus eſſe prohibitam in vltimis volũtatibus, quàm in contractibus. Reſpondet enim Surd. cõſ. 23. n. 10. poſt med. lib. 1. verã eſſe aſſertionem, ſed legatũ, de quo agitur, non continere vſurã
27 ex quo ea temporis dilatio nõ prouenit ex legatarij voluntate, ſed á teſtatore. Itẽ, quia illa annua ſolutio ſpontè prouenit à teſtatore, qui nihil reſpectiuum recipit, & ſicuti licitè recipitur aliquid ab eo, qui etſi aliquid habuit, ſpontè tamen ſoluit, ita & multo màgis licebit abſque labe peccati recipere ab eo, qui cum nihil recipiat, liberaliter dat, vel dari mandat. Et quamuis aliqui dicant, ſatis dare legatarium, ex quo moram facit in exigẽdo, quaſi hoc modo videatur hæredi mutuare, tamen reſponſum eſt ſupra, hanc dilationem nõ ex legatarij voluntate prouenire, ſed à teſtatore.

Ad tertium reſpondetur, dictã Eliſabetham Angelam Soler nullatenus potuiſſe exigere, nec minus mutuare centum libras, ſibi legatas, cum teſtator diſpoſuerit, vt per executores ſui teſtamenti, tranſactis quatuor annis, ex dictis centum libris legatis emerentur annui reditus, vt tam proprietas, quam penſiones deſeruirẽt ad collocandum in matrimonium dictã legatariam. Et ita argumentum tantùm procedit, quando legatarius poteſt quandocunque ſtatim legatum exigere, ſi differat petitionem, vt intereſſe conſequatur: ſecùs eſt, quando hæres, vel executores habent á teſtatore tempus ad ſoluendum. Tunc enim, quia legatarius eo tempore durante, non poteſt principaliter conſequi legatũ;
28 ceſſat in eo ratio mutui, & vſurariæ prauitatis. Et hanc diſtinctionem, concordando contrarias Doctorum ſententias, ponit Cagnol. in l. curabit. numer. 14. verſic. Secũdus caſus. C. de actionibus emp. Couarru. lib. 3. variar. capit. 1. circa fin. verſicul. Sed vbi legatarius, et ſupradictis relatis. Surd. conſil. 23. numer. 11. ad fin. verſicul. 2. reſpondeo. & numer. 12.

29 Nec obſtat quartum ex l. 3. §. fi. ff. de ann. legat. licèt enim ibi hoc intereſſe, quod præſtatur legatario ex diſpoſitione teſtatoris vſura appelletur: non tamen eſt propriè, & ſtrictè vſura, ſed largo modo. Et in hoc ſenſu intereſſe, quod debetur ratione fructuum perceptorũ per emptorem rei fructiferæ, qui eius pretium non ſoluit, vſura appellatur in l. curabit. C. de act. emp. ibi: *Curabit Præſes prouinciæ cõpellere emptorem, qui nactus poſſeſſionem fructus percepit, partẽ pretij, quã penes ſe habet, cũ vſuris reſtituere, quas, & perceptorũ fructuũ ratio, & minoris ætatis fauor, licet nulla mora interceſſerit, generauit.*

30 Et hoc intereſſe licitũ eſſe de iure

Canonico, latè probat Gutier. Canon.q. lib. 1.c.39.n.20. & hãc ſolutionẽ tradit, & benè confirmat Solis de cenſib.lib.2.c.5.n.5.& fin.

Nec obſtat quintùm, verum enim eſt vſuram propriè commiti in mutuo, & vſuram palliatam in alijs contractibus, & diſpoſitionibus.in caſu tamen noſtro nullatenus conſiderari poteſt, cum reſpectu legatarij nec directè, nec indirectè poſſit conſiderari mutuum, ſed intereſſe tantùm recipiatur ex diſpoſitione, & liberalitate teſtatoris, qui potuit de rebus ſuis liberè diſponere. Nec obſtat, quòd ſcribit Menoch. conſ. 441. nu. 3. quia ipſe ſe declarando in eod.conſ.nu. 18. conſiderat in ſuo caſu ad eſſe mutuũ ſi Titium, cum legatarius poſſet rem legatam petere, & tacendo diſtulit, & penſionem exegit, & ſic videbatur mutuò dare hæredi, vt annuã illam penſionem perciperet. Quæ ratio ceſſat in caſu noſtro, quia legataria, etiam ſi vellet, non potuit exigere centum libras legatas.

Nec obſtat auctoritas contrarium ſentientium, de quibus ſupra nu.9. multi enim ex illis loquuntur in diuerſo caſu, vt ex lectura eorũ apertè conſtat. Et in terminis noſtri caſus extant plures Doctores cum nobis ſentiẽtes, de quibus ſupra nu. 1. & extat Regia ſententia, cum qua hæc opinio fuit canonizata, de qua ſupr.n.25.

13 Et ſupradictis attentis declarauimus debere intereſſe, confirmãdo dictam condemnationem, & ſententiam, de qua ſupr. nu.1. cum Regia ſententia, me referente, in cauſa ſupplicationis lata in fauorẽ dictæ Eliſabethis Soler, & contra Antonium Quærol, publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 31. Ianuarij 1608.

DECISIO XV.

TVTORIS VEL CVratoris hæres tenetur ſoluere intereſſe pecuniæ debitæ per tutorem ex ſua adminiſtratione.

1 *VSuræ prohibitæ ſunt iure naturali, diuino, Canonico, & ciuili.*

2 *Intereſſe debitum ex tutelari adminiſtratione nõ eſt vſurarium.*

3 *Ceſſante cauſa, ceſſat effectus, limita vt inf.nu.8.*

4 *Hæres tutoris non tenetur ſoluere intereſſe, contra infr. nu. 7. declara, vt infra nu. 10.*

5 *Curatoris hæres tenetur ſoluere intereſſe pecuniæ debitæ per curatorem, & ibi Regiæ ſententiæ allegãtur, & nu.7. & fin.*

6 *Tutoris hæres tenetur ſoluere intereſſe pecuniæ pupillaris. & n. 11.*

9 *L. tutor pro pupillo. §. fin. cum l. ſeq. declaratur.*

10 *L. maximè. ff. de adminiſtr. tuto. declaratur.*

11 *Sententia Regia, cum quã fuit declaratum, hæredem tutoris teneri ſoluere intereſſe pecuniæ debitæ per tutorem ex ſua adminiſtratione.*

In

IN eadem cauſa, de qua in deciſione præcedenti, dubitatum fuit; an ſicut tutor debet ſoluere intereſſe pupillare, ita etiã, & eius hæres, eius pecuniæ quam defunctus debebat ex adminiſtratione dictæ tutelæ, vel curæ vſquè ad diem realis ſolutionis, & videbatur quòd hæredes dicti curatoris nullum debebãt ſoluere intereſſe,
1 ex quo ipſi nõ erant curatores. Iure enim naturali, diuino, & humano, Canonico, & ciuili, prohibitæ ſunt vſuræ, & latè probat Couar. lib. 3. variar. c. 1. nu. 5. & dixi in deciſione præcedenti, vbi retuli Bellugã in ſpecu. Prin. de propo. grauam. rub. 11. §. de vſurarijs. nu. 53.
2 & 54. fol. 73. qui licèt reſoluat non eſſe vſuram, immò intereſſe debitum ex ipſa tutelari adminiſtratione, cui ius fauet, & Canonicum non reſiſtit, tamen num. 55. ſubiũgit poſt Innocen. in c. Sacro. 48. n. 10. de ſent. excõmun. hoc eſſe intelligendum, ſi præcedat contractus habilis, vel actio illum de iure producens, ſicut eſt tutela, & multis relatis benè cõfirmat. Hoc autem tantùm procedere videtur reſpectu tutoris, vel curatoris, & eo viuente, nõ tamen reſpectu eius hæredis, quia per mortem ceſſat adminiſtratio tutelæ, & curæ, & ſic
3 ceſſat cauſa quæ iuſtificat ſolutionem dicti intereſſe, & ceſſante cauſa, ceſſat effectus. c. cum ceſſante de appellatio & latè Tiraquell. in tracta ceſſante cauſa.
4 Secundò idem probatur in l. tutor pro pupillo. 28. §. fin. in fin. ff. de adminiſt. tutor. iuncta l. ſequent. ibi: *Ad præſtationem vſurarum non compelli maximèque hæredem tutoris.*

Sed his non obſtantibus cõtrarium fuit iudicatum per Regium
5 conſilium, nimirum hæredes Michaelis Badenes curatoris teneri ſoluere intereſſe totius quãtitatis, cuius debitor remanebat dictus curator tempore ipſius mortis, & idem fuit declaratum, me referẽte, ſententia lata in fauorem Vincentij Portoles nomine eius proprio, & curatorio Michaelis Portales publicata per Alreus die 10.
6 Martij 1612. Iux. tex. in l cũ oſtendimus. In principio verſ. vſuras. ff. de fideiuſſor. & nominatoribus tutorum, ibi: *Vſuras quoquè eius pecuniæ, quam pupillarem agitauit, præſtare debet hæres tutoris.* l. tutor qui repertorium. 7. §. pecuniæ, quæ in arca. ff de adminiſ. tuto. cuius verba ſunt. *Pecuniæ, quæ in arca fuit, etiã hæredes curatoris tamdiu vſuras præſtabunt, quamdiu non interpellauerint, vt loco defuncti curator conſtituatur.* Et ita tenent Gutierr. de tutel. 2. p. c. 9. nũ. 21. Rom. conſ. 139. nu. 5. Iodocus Damand. tit. de intereſſe pupillorum. nu. 48. Roderi. de annuis redditib. lib. 3. quæſt. 10. nu. 20. Et hoc ratione lucri ceſſantis, vel dãni emergentis. Si enim hæc pecunia rradita fuiſſet ſecundo curatori d. Eliſabethis Badenes, qui fuit ſubrogatus in locum dicti Michaelis Badenes defuncti primi curatoris, poſſet ab eo conſequi intereſſe

dictæ pecuniæ quæ licèt partim prouenisset ex ſorte principali,partim ex intereſſe, & reintereſſe, tamen cum dictus Michael Badenes curator omnem dictam quantitatem deberet, totius illius tenetur ſoluere intereſſe vſquè ad diem maioris ætatis dicti minoris, vt dicam in ſequenti deciſione.

Nequè obſtant in contrarium adducta. In primis enim dictum intereſſe nō poteſt dici vſura, cùm debeatur ex tutelari administratione. Quę adminiſtratio licèt ceſſet mortuo tutore, vel curatore, ſemper tamen remanet debitum tutoris donec illud perſoluatur, & remanet eadem ratio, in qua fundatur præſtatio intereſſe facienda minoribus:& ſic ſeruanda eſt eadē diſpoſitio iuxta regulam legis il-

8 lud.ff.ad leg.aquil. & hoc caſu finita cauſa,non finitur effectus, vt expreſsè docet Accur. in verbo eaſdē vſuras.in l.Lucius.46.§.quæſitum.ff.de adminiſt.tur.

9 Nec obſtat. l.tutor pro pupillo, §.fin. in fin. & l. maximè 29. ff. de adminiſtrat. tutor. Illæ enim non conſtituunt diuerſum ius in hærede,atquè in ipſo tutore, ſed immò ſi rectè inſpiciantur, idem diſponunt in vtroquè, vt patet ex d. §. fi. ibi: *Quin etiam iuſtiùs mihi videtur eū, per quem non ſtetit, quo minus conuentus reſtitueret tutelam, ad præſtationem vſurarum non compelli,maximeque hæredem tutoris.* & ſic loquitur in caſu ſpeciali quando tutor, qui poſt pubertatem pupilli abſtinuit ab administratione negotiorum eius, & depoſuit pecuniam obſignatam in tuto loco. Hoc enim caſu non tenebitur vſuras præſtare, & hoc inquit d.l.maximè à fortiori procedere reſpectu hæredis tutoris, à quo non poteſt minor hoc caſu vſuras poſtulare. Sed meliùs reſpondeò,quod dict.l.maximè,procedit in caſu ſpeciali, quandò minor tacuit per viginti annos, & eis elapſis petiit pecuniam debitā cum vſuris. Quo caſu militabat æquitas in fauorem hæredis, qui forſan nihil debebat, & fuit condemnatus: quia per lapſum temporis periit probatio ſolutionis.

Et ita fuit iudicatum, me referente, hæredem tutoris teneri ſoluere intereſſe pecuniæ, cuius tutor remanſit debitor, ſententia lata in fauorem dictæ Eliſabethis, Loan, & de Saro contra Vincentium Badenes,& litis cōſortes, publicata per Damianum de Berbegal die 12. Februarij 1608.

DECISIO XIV.

AB INTERLOCUTOria non licèt appellare, de iure, nec iuxta forum; fallit tamen ſi vim diffinitiuæ habeat.

In cauſa executionis non licèt appellare executiuè conuēto, tertius tamen habens notorium intereſſe poteſt.

1 Fa-

1 *F*Acti ſpecies.
2 Interlocutoria appellationem admittit de iure Canonico; ſecus de iure ciuili, & iuxta forum, & num. ſeq.
3 Appellare non licet ab interlocutoria de iure ciuili, & nu. 7.
4 Interlocutoria non eſt appellabilis iuxta forum, cuius verba referuntur.
5 Appellare non licet ab executore.
6 Appellari non poteſt in executione inſtata virtute inſtrumenti cenſualis, violarij, ſeu debitorij, cum reſponſione intereſſe.
7 Appellare non licet ante ſententiam diffinitiuam.
8 Sententia interlocutoria, ſi habet vim diffinitiuæ, ita quòd non expectat aliam poſt ſe, nec damnum cum eá illatum poteſt per diffinitiuam reparari, bene poteſt ab ea appellari, & nu. 13.
9 Interlocutoria quando dicatur habere vim diffinitiuæ.
10 Appellari poteſt ab interlocutoria, quando non ſperatur alia diffinitiua.
11 Conſtitutio Cathaloniæ 79. anni 1585. declaratur à Peguera.
12 Regula, quòd à ſententia interlocutoria non datur appellatio, multis modis limitatur.
13 Forus de appellat. expreſsè diſponit ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ, quæ non ſperat aliam poſt ſe, appellari poſſe.
14 Tertius habens notorium intereſſe poteſt appellare in cauſa executionis, & nu. ſeq.
15 Statutum remouens appellationem, non excludit tertium habentem notorium intereſſe.
16 Appellare poteſt tertius notorium intereſſe habens in cauſa executionis, & ita fuit deciſum cum Regia ſententia.

1 SIndicus cleri Eccleſiæ parrochialis S. Saluatoris Mundi ciuitatis Valentiæ executionem inſtauit contra Ioannam Aſſenſi, & de Amador, per tribunal Gubernatoris vrbis. In qua executione iudicialiter fuit venditum prædiũ ruſticum Ioanni Andreæ Nuñes iuriſconſulto Valentino, & in dicta executione ſe oppoſuerat Simeon Cabanes etiam iuriſconſultus nomine ſuo proprio, & procuratorio eius matris. Dictus doctor Nuñes fecit depoſitum pretij dicti prædij per eum iudicialiter empti, retinendo penes ſe quantitates in ſcriptura depoſiti memoratas; & dictus Simeon Cabanes prætendens non poſſe fieri dictũ depoſitum modo ſupradicto, ſed integriter pretium eſſe deponendum, ab interlocutoria ſiue prouiſione facta per dictum Gubernatorem, cũ qua fuit prouiſum eſſe admittendum dictum depoſitum prædicto modo factum, appellauit, & cauſam appellationis in Regia Audientia introduxit. Pro parte autẽ dicti cleri executionem inſtantis, fuit prætenſum non poſſe appellari à dicta prouiſione: tum quia interlocutoria, tùm quia facta fuerat in

in cauſa executionis inſtatæ virtute inſtrumenti cenſualis, & ita in Regia Audientia fuit prouiſum, non eſſe euocabilem dictam appellationis cauſam, ſed immò eſſe reſtituenda dicto Gubernatori. A qua prouiſione dictus Simeon Ca banes ſupplicauit ad aliam Aulã eiuſdem Regiæ Audientiæ, & mihi fuit commiſſa. Et duplici ex capite videbatur non potuiſſe appellari à dicta prouiſione facta per dictum Gubernatorem. 1

2 Primò, quia etſi de iure Canonico à ſententia interloquutoria appellare licet c.non ſolùm.§.illa vero. de appellationib. in 6. & latè multis iuribus relaris probat Andr.Gaill.lib.1.obſeruat.130.per totam; tamẽ de iure cęſareo, & iuxta

3 leges ſiuè foros Regni Valentiæ non licet, vt in l.apertiſsimi.14.C. de iudicijs.Scacc. de appellatio. q. 17.limita.47.n.1.foro 9.de appel-

4 lat.ibi: *Fem fur nou, què de alguna interlocutoria, ò declaracio feta en fet ciuil, no ſen puixa interpoſar appellaçio alguna, iuſta, ò iniuſta, ſi donchs no es de ſentencia ſobre declinatoria de tuhi, de la qual puixa eſſer appellat vna vegada tan ſolament per caſcuna part.*

5 Secũdò, nam ab executione nõ licèt appellare l. ab executore. C. quorum appellationes non recip. foro 22.de appellat.ibi: *Negu nos pot appellar de la execucio de la ſentencia, ſi donchs lo executor no fabia oltra raho, ò oltra meſura, menan la ſententia à execucio.* Et in executione

6 inſtata virtute inſtrumenti cẽſualis, violarij, ſeu debitorij cum reſponſione intereſſe, hoc expreſsè diſpoſitum eſt in foro. 58. de jur. emphyteot. fol. 123. col. 3. paulo ante med.ibi: *Que de tal ſentençia no puixa eſſer appellat, recorregut, reclamat, ſupplicat, o demanda correctio alguna: ans ſi appellacio, recors, reclamacio, correctio, ſupplicacio, ofici de jutge, ò remey algu ſerà eſtat poſat, ò poſada, demanat, o demanada, de tal pronunciacio, ò declaracio, de continent ſia per lo jutge repelit, ò repelida.* Vndè cum dicta prouiſio admiſsionis depoſiti facta fuiſſet in cauſa executionis, videbatur ab ea non potuiſſe appellari.

Sed his non obſtantibus, contrarium, me referente, ſacra Regia Audientia Valentina iudicauit.

7 Primò, quia licèt de iure cęſareo, & iuxta foros Regni ante ſententiam diffinitiuam non licèt appellare. l. apertiſsimi. C. de iuditijs, ibi: *Cum poſt litem conteſtatam, neque appellare poſſe ante diffinitiuam ſententiam iam ſtatuimus,* foro 8.de appellat.ibi: *Ans que ſententia difinitiua ſia donada per lo jutge, ningu nos poſt appellar.* Et ſic à merè interlocutoria appellare non licèt iuxta dictum forum nonum eodem titulo, at-

8 tamen ſi interlocutoria habet vim diffinitiuæ, ita, quòd non expectat aliam poſt ſe, nec damnum cum ea illatum poteſt per diffinitiuam reparari, benè poteſt ab ea appellari. Quod ſatis probatur ex traditis per Andręam Gaill pract. obſeruat.lib.1.obſeruat.130.nu.5.

ybi

vbi inquit: *Paria eſſe, ſententiam eſſe diffinitiuam, vel habere vim diffinitiuæ,* gloſ. in c. fin. de elect. in 6. in verb. inanes. Bald. in l. minoribus. nu. 8. Alex. conſ. 182. nu. 1. vol. 6. incip. in cauſa & lite. Quemadmodum igitur à diffinitiua in continenti viua voce, ex interuallo verò in ſcriptis, ſine expreſsione grauaminum, appellari debet, tex. in l. 1. §. fin. cũ l. ſeq. ff. de appellat. l. litigatoribus, vbi gloſ. in verb. illico. Bart. & Doct. C. eod. Franc. in c. vt debitus. nu. 15. Ferrar. in forma appellationis à diffinit. ſent. in verb. In his ſcriptis. in princip. ita quoquè ab interlocutoria vim diffinitiuæ habenti appellari poteſt. Franc in d. c. non ſolùm nu. 3. & d. c. vt debitus. nu. 25. Marant. vbi ſupra. Roman. d. c. 41. ordinat. par. 2. tit. 29. §. 3. Prętereà ſicut diffinitiua reuocari non poteſt, ita nec interlocutoria habens vim diffinitiuæ, ita gloſ. in d. c. fin. de elect. in 6. Gaz. in l. quod iuſsit. n. 28. ff. de re iu. Alex. & communiter Doctores pleniſ-
9 ſimè ibidem, & idem Gaill vbi ſupra. nu 6. inquit: *Interlocutoriã vim diffinitiuæ habere, quando per illam non diffinitur integrè cauſa principalis, ſed per indirectum tangitur, & diffinitur articulus, qui ad diffinitiuam expectat.* per tex. in l. intra vtile. ff. de minor. 25. annis. Bar. ibid. n. 1. gloſ. in Clement. fin. in verb. repulſione, in fi. de appel. Marant. p. 6. tit. de ſent. nu. 42. cum ſeq. mihi. fol. 417. Zaſ. in d. l. quòd iuſsit, vbi hoc exẽplo declarat Fel. pulchrè ad Rubr. de re iud. n. 3. cum ſeq. Gabriel Saray ad Matt. ſing. 39. Francus ad longũ in c. cũ ceſſante. de appellat. nu. 9. cum ſeq. vbi exactè docent quando interlocutoria habeat vim diffinitiuæ, ex quibus dignoſci poſsit.
10 Et idem Gaill. eod. lib. 1. obſeruat. 132. nu. 2. inquit, ab interlocutoria, poſtquã nõ ſperatur alia diffinitiua, appellari poſſe l. Titia, & in l. ait prætor. §. permittitur. ff. de minori. text. in l. intra vtile. ff. eod. tit. & ibidẽ Bart. num 1. in l. poſt ſen-
11 tentiam. C. de ſent. interloc. omn. iud. don Ludouicus Peguer. deciſ. 197. num. 6. vbi inquit, conſtit. Cathaloniæ. 79. anni. 1585. prohibentem à prouiſionibus interlocutorijs appellari, ſeu ſupplicari, non comprehendere interlocutorias habentes vim diffinitiuæ: quia de eis idem iudicatur, ac de ipſis diffinitiuis. Cancer. lib. 3. var. c. 17. de ſent. nu. 143. & 165. vbi alijs relatis
12 benè confirmat, latè Sigiſmund. Scac. de appel. q. 17. limitation. 47. vbi propoſita illa regula, quòd à ſententia interlocutoria non datur appellatio, eam multis modis limitat, & nu. 171. multis relatis probat non habere locũ in interlocu-
13 ria, quæ habet vim diffinitiuæ. Et in Regno Valentiæ hoc expreſsé diſpoſitum eſt, in foro. 12. de appellat. his verbis: *Item per quant moltes voltes ſe ſegueix, que per importunacions dels litigants, ò per impericia dels jutges, ò aſſeſſors de aquells, en algũ pleit, o cauſa ſe fara alguna prouiſio, ò declaracio ab intimetur parts, la qual*

deſa

deſa natura ſerà difinitiua, com aquella deci deixca, e determine lo article, è cas ſobre lo qual ſpera, o no ſpera altra ſententia difinitiua apres de tal prouiſio: Prouehim, e ordenam que la tal prouiſio que deſa natura, com dit es, es difinitiua tota la cauſa, o article, ſobre lo qual aquella es promulgada, no ſia com preſa en la diſpoſicio del fur propdit, mas que de aquella ſe puixa interpoſar appellacio dins terme de deu dies, e proſeguirſe com a qualſeuol altra appellacio interpoſada de ſententia difinitiua. Cum igitur dicta prouiſio admiſsionis depoſiti facti per dictum doctorem Andream Nuñes, retinendo penes ſe ſupradictas quantitates, habeat vim diffinitiuæ, & afferat damnum dicto Simeoni Cabanes, qui ſe oppoſuerat virtute ſui crediti in eadem executione, vt ex pretio dicti prædij ruſtici venditi ei ſatiſfieret de quantitatibus, pro quibus inſtabat executionem, quod damnum nõ poteſt reparari in diffinitiua, meritò potuit à dicta prouiſione appellare.

Secundò licèt executiuè conuentus non poteſt appellare ab
14 executione, maximè inſtata virtute inſtrumenti cenſualis, tertius tamen habens notorium intereſſe benè poteſt appellare. Remota
15 enim appellatio per ſtatutum vel reſcriptum, cenſetur remota quo ad principalem debitorem tantùm, non autem quo ad tertium, cap. ſuper eo. 15. de offic. deleg. ibi: *Et tenebit eorum appellatio, ſi videntes iuri ſuo detrahi, duxerint appellandum: quia non illis, ſed partibus, inter quas cauſa commiſſa eſt, appellationis remedium eſt ſublatum.* Imol. in d.l.fin.col.3.ff.á quibus appell.nõ licèt. Caſſan. ſuper conſuetudine Burgun.Rubr.5.§.3.in verb.quãd. num.19.& 20. Rebuff.in tract. de liter.oblig.art.1.gloſ.10.nu.11.& art.2.gloſ.1.nu.63.& art.3.gloſ.2. nu.24. Menoch.in tract. de arbitr. quæſt.9.nu.18. Aſin.in pract. execut.§.31.cap.35. Gabr.in ſuis concluſio.in tit.de execut.rei iud.concluſ.1.nu.19. & 20. Dom. Cumia. ſuper ritu magnæ curiæ.cap.16.n. 3.&ſeq & cap.17.n.66. Milanen. deciſ.12.nu.8.lib.2. Carpa. ſuper ſtatut.Mediol.cap.24.nu.110.lib. 1.& poſt ſupradictos, quos allegat Carol.de Graſsis in tract. de Except.in Prælud.nu.253. Cum igitur dictus Simeon Cabanes non ſit executiuè conuentus, ſed tertius, & habeat notorium intereſſe, vt fiat integrum depoſitum pretij rei per curiam venditæ, vt ex quantitatibus deponendis poſsit exigere ſibi debitas, quòd facere non poſſet, ſi e dictus Doctor Nuñes penes ſe retineret quantitates memoratas in ſcriptura depoſiti, meritò potuit appellare à prouiſione admiſsionis dicti depoſiti eo modo quo factum fuit.

Nec obſtant in contrarium adducta, nam ex ſupradictis patet ſolutio.

16 Ex quibus fuit declaratum, appellabilem eſſe prouiſionem vim diffinitiuæ habentem, factam per dictum

dictum Gubernatorem, cum qua fuit prouiſum eſſe admittendũ dictum depoſitum pretij dicti prædij ruſtici, retinendo quantitates in ſcriptura depoſiti memoratas; & bené potuiſſe appellare dictum Simeonem Cabanes à dicta prouiſione per Gubernatorem facta, & ſupplicare à prouiſione facta in alia Aula dictæ Regiæ Audientiæ ciuilis, quam reuocauimus, reſtituendo cauſam dictæ Aulæ, vt de meritis dictæ cauſæ appellationis cognoſceret. Et ita fuit pronũtiatum, me referente, ſententia lata in dicta Regia Audientia, publicata per Damianum de Berbegal die 28. Februarij 1608.

DECISIO XVII.

AVGMENTVM Dotis viduæ debetur integriter, etiam ſi maritus intra tempus ſolutioni præſtitum deceſſerit, nec ipſa dicto priuatur augmento, etiam ſi non petito filijs tutore, nec redditis rationibus, ſecũdò nubat. Appellatio ab alio interpoſita ei prodeſt, nec hæredes mariti bonorum eiuſdem, donec rationem reddiderint, habẽt retẽtionem, ſi ab eadem idonea cautio præſtetur de ſoluendo omni eo, in quo redditis poſteà rationibus veniat condemnanda.

1 *Species caſus.*

2 *Dotis augmentum pro parte tantùm ſoluta debetur, & expenditur for. 14. ſolut. matr.*

3 *Augmentum dotis integriter debetur, quando ſcilicet ſolutio dotis fuit in tempus dilata, & notatur for. fin. in §. ſi empero. de hæred. inſtit. concordaturque cum dicto for. 14. ſolut. matr.*

4 *Secundò nubens varijs à iure pœnis afficitur, ſi non petito tutore, nec reddita ratione adminiſtrationis, id faciat, & ita fuit declaratum quadam Regia ſententia, ſed contra numerum. 5.*

5 *Mulier tutrix filiorum, vel nepotum, ſecundò nubens, non priuatur niſi ſola tutela iuxta for. 7. de tut. teſt.*

6 *Pœnæ ſecundò nubentium fœminarum, quæ ſunt tutrices filiorum, & nubunt non reddita prius ratione, & petito tutore, fundantur in violatione ſacramenti, & hoc in Regno Valentiæ ab eis non præſtatur.*

7 *Dotis augmentum debetur vxoribus ratione virginitatis.*

8 *Vxor tutrix filiorum tranſiens ad ſecundas nuptias, ſi eſt creditrix bonorum mariti, non priuatur dotis augmento, licèt reliqua non reſtituat, nec rationes reddiderit.*

9 *Appellatio intra decem dies debet interponi, & hoc tempus imporrogabile eſt.*

10 *Sententiæ adquieſcere, & eam probare*

probare cenſetur pars non appellans intra decem dies.

11 *Appellatione iuuari poteſt alter ex litigatoribus, quam eius aduerſarius ſimpliciter à ſententia interpoſuit.*

12 *Adhæſio appellationi intra decem fieri debet, ſi alter meo nomine, aut tertius appellauit, ſecus quando aduerſarius meus eam interpoſuit.*

13 *Adhæſio appellationi intra decem fieri debeat in actibus ſeparatis, non in contentis in appellatione.*

14 *Retentio dotis, & augmenti videtur competere ob creditum adminiſtrationis tutelæ, ſed contra num. 15.*

15 *Dotis retentionem quare non habet filius, cuius tutelam mater adminiſtrauit ante redditionem rationis.*

16 *Sententia Regia fuit declaratum non habere filium, cuius mater fuit tutrix, dotis retentionem contra matrem, præſtita per eam cautione de reddendo computo, & ratione tutelæ, & de ſoluendo id omne, quod eam debitricem fore conſtiterit.*

1 IOannes Baptiſta Caldero collocando in matrimonium, Ioãnam Caldero eius filiam cum Iacobo Lazer Agricola loci de Torrent, ei in dotem conſtituit vndecim mille ſolidos ſoluendos, videlicet nouem mille ſolidos in continẽti, & duos mille poſt obitum. Et dictus Lazer fecit augmentum ratione virginitatis dictæ Ioannæ quinque mille & quingentorum ſolidorum, & in vita loceti deceſſit, & cum ſuo vltimo teſtamento iuſsit dictæ Ioannæ Caldero ſolui dictam dotem, & augmentum, & ampliùs eidẽ legauit quadraginta libras, nec non eãdem vſufructuariam tutricem, & curatricem reliquit filiarum ſuarum (quas hæredes inſtituit) cũ pacto tamen, quòd ſi dicta Ioanna nuberet, vſufructũ & curam amitteret. Et dicta Ioanna nupſit Ioachimo Caſtillo, & antequam deſponſata eſſet cum illo per verba de præſenti, perijt curatorẽ dictis filijs ſuis aſsignari, qui fuit decretatus per iuſtitiam loci de Torrent, antequam dictum matrimonium in facie Eccleſiæ eſſet contractum. Et ſucceſsiuè inſtauit corã gerente vices generalis Gubernatoris in ciuitate, & Regno Valẽtię, dictam dotem de præſent ſolutam, videlicet nouem mille ſolidos ſibi reſtitui, & dictos quinquè mille, & quingentos ſolidos augmenti, & quadraginta libras legatas ſibi ſolui. Et per dictum Gubernatorem fuit dictus curator condemnatus ad ſoluendum dictæ Ioannæ Caldero, & de Caſtillo dictos nouem mille ſolidos dotis, & quinque mille, & quingẽtos augmenti, nec non dictas quadraginta libras legatas, deductis tamen ex eis, quantitatibus quas importabat pretium bonorũ mobilium emptorum per dictum Caſtillo, cum hoc tamen, quod facti executio fieri non poſſet, donec rationes reddidiſſet temporis quo curam adminiſtrauit. A qua condemna-

deminatione dictus curator tãtùm, ſimpliciter tamen appellauit, & cauſa appellationis introducta in hac noſtra R. A. & mihi cõmiſſa dicta Ioanna Caldero prætendit beneficio appellationis dictã ſententiam fore reuocandã in capite retentionis dotis, augmenti legati.

In hac igitur cauſa dubia orta fuerunt ſequentia. Primum, an ex quo dos integriter nõ fuerat marito ſoluta, debeatur integrũ augmentum totius dotis? Secundum, ex quo dicta Ioanna erat tutrix filiorum ſuorum, & tranſiuit ad ſecundas nuptias non redditis rationibus dictæ tutelæ, & antequã reliqua reſtitueret amiſerit augmẽtum dotis, & legatum.

Tertium, an ex quo dicta Ioanna non appellauit à ſententia, poſſet petere eius reuocationem in capite retentionis contra eam latæ, iuuando ſe appellatione per aduerſarium interpoſitæ.

Quartum, & vltimum, an eius filijs competat retentio dotis, & augmenti ob creditum tutelæ.

Primum dubium.

2 In primo dubio videbatur dicendum ratione partis non ſolutæ non deberi augmentum, iuxta forum 14. ſoluto matrim. cuius verba ſunt: *Si la muller la dot, que ella haura promeſſa, ò altre per ella al marit ſeu, no pagarà la donacio per nupcies òl creximent, que à ella ſerà fet per nupcies, no valla. E ſi per part de la dot, ò del exouar al marit ſerà pagada, per aquella part tan ſolament, que ſerà pagada, la donacio per nupcies, ol ſpoſalici haya fermetat.* Et idem probatur in §. hoc igitur. in authen. de æqualitate dotis. ibi: *Hoc igitur ante alia vniuerſa corrigimus, æqualia in dotibus & propter nuptias donationibus, & ea quæ offeruntur, & ea quæ in ſtipulationem deducuntur pacta, & tantam quidem quantitatem conſcribere virum, quantam, & mulierem, tantum quoque lucrum ſtipulari, & ex tanta parte, & quanta voluerint, æqualis tamen menſuræ.* Et ibi gloſ. in verbo, Virum tenet. §. Illud quoque. in authent. de non eligen. ſecun. nuben. ibi: *Sin autem non totam dedit dotem, & ipſa pro tanto exigat donationem, in quantùm dederit dotem.*

3 Sed cõtrarium fuit reſolutum: quia cum dicti duo mille ſolidi pars dotis eſſent ſoluendi marito poſt obitum Soceri, & ſic ab eo data fuit dilatio, & dies ſolutionis nondum venerit, debetur integrũ augmentum. Michael Ferrer 3. p. obſeruantia. cap. 47. infr. vbi dicit, ita fuiſſe deciſum, & in Regno ita expreſsè diſponit forus fin. incipiens: *Si aquell.* in §. *Si empero la muller*, de hæredibus inſtituendis, cuius verba ſunt: *Si empero la muller, ò alcun per ella aſſegurara, ò prometra, os obligara al marit à pagar lo exouar à ella cert dia, ò à cert temps. La donchs*

 ſi aquells

ſi aquells qui haurau aſſegurat, o promes os ſeran obligats de pagar lexouar al marit, no ſeran entriga, ne eu tarda del exonar à pagar, valla ay tant com ſil exouar era liurat e pagat. Eaço tã ſolament que la muller conſegues ca tot lo crex quel marit le aura feyt eu temps de nupcus, per eſperãces quel exouar lis fos nõbrat, e deliurat. Et idem aliàs de iure procedit, & fuit iudicatum in Conſilio Neapolitano, vt teſtatur Thomas Grama. deciſ. 97. n. 5. & Matth. de Afflict. deciſ. 333. ita dicens: *Si dos eſt promiſſa ſolũ marito in certis temporibus, & fuiſſet conſtitutum antiphatum, vel promiſſum cõſtitui, & antequam veniſſent tempora ſolutionũ dictæ dotis, matrimonium eſt diſſolutum per mortem viri, ſuperſtite vxore, tunc mulier lucratur antiphatum ex dote promiſſa non ſoluta. Quia non eſt imputandum mulieri, eum ante diem dotem non ſoluit, ex quo maritus fuit contentus facere tempus ad ipſam ſoluendam.* Et hoc tempus adiectum reſpicit commodum mulieris, vt in l. cum tempus. ff. de regul. iuris. Ita reperitur deciſum per Neap. Sebaſtianum, in quadam gloſ. poſita in cap. Regni, quod incipit. mulier dotarium. Et ſecundũ iſtam deciſionem vidi in Cõſilio eſſe votatum. Et huius rei rationem reddit Guido Pap. deciſi. 565. numer. 3. ad med. quia licèt dicta dos non fuerit ſoluta, attamen fuit habita fides de ipſa dote; ideò haberi debet, ac ſi tota dos ſoluta fuiſſet. argumen. legum in ſimili. inſtitut. de rerum diuiſ. in §. venditæ. & in l. & vendidi. ff. de contrahend. emptio. & venditio. cum pendente dilatione non dicatur in mora. l. eum, qui kalẽdis. ff. de verbor. obliga. & idem Guido Pap. nu. 5. ad med. iuxta aliquorum dominorum de Parlamento opinionem diſtinguit, aut termini ſolutionis dotis ſunt elapſi, & tunc non debetur donatio propter nuptias, niſi dos fuerit ſoluta; aut non ſunt effluxi, & tunc debetur donatio propter nuptias: & hoc idem tenet Vrſill. in additione, & Afflictis dicta deci. 333. in fi. & eandem diſtinctionem facit dictus forus finalis de hæredibus inſtituendis in §. *Empero ſi la muller*, cum ſequenti. & in alijs Senatibus idem fuit iudicatum iuxta ſupradictam diſtinctionem, vt conſtat ex Doctoribus ſupra relatis.

Et forus 14. ſoluto matrimonio, & in contrariũ allegata procedũt, quando dos fuit conſtituta de præſenti, vel fuit cõmiſſa mora in ea ſoluenda poſt terminum ſolutioni præfixum, & ita reſpondet Vrſill. d. deciſ. 333. ad iura in contrarium allegata, & ita dictus forus 14. cõcordandus eſt cũ dicto foro finali de hæredibus inſtituẽdis. Qui duo fori conditi fuerunt ab eodem Rege Iacobo I. eadẽ die, & ita intelligendi ſunt iuxta mentem expreſſam eiuſdem Regis cõditoris. Deniquè hãc quæſtionẽ latiſsimè per tractat Aluar. Valaſ. cõſultationũ. lib. 1. cõſultat. 3. per totã, vbi refert Regias ſentẽtias, & n. 5. ad mediũ hanc approbat in caſu noſtro.

Se-

Secundum dubium.

4 In ſecundo dubio dicendum videbatur amiſiſſe donationē propter nuptias, quā Creix vocamus, & legatū authen. eiſdem pœnis. C. de ſecund. nupt. cuius verba ſunt: *Eiſdem pœnis ſubyci etiam, quæ parit intra luctus tempus, ſi modo indubitatum ſit, ſobolem hanc ex defuncto non exiſtere. Nam & vſufructu antenuptialis donationis priuatur. Item, & ea, quæ ſuſcepta liberorum tutela, contra ſacramētum ſecundo nubit, non prius tutorem petens, & rationem reddens, & exoluēs omne quicquid debet.* §. ſin autem tutelam. in auth. de nuptijs ibi: *Sin autem tutelā generat mulier filiorum (palam eſt, quia impuberum exiſtentium) iurans non ad ſecundas venirē ſe nuptias, deinde cōtemnens, & prius connubium, & iuriurandum, ad maritum veniat ſecundum, non prius tutorem petens, & rationem reddens, & exoluens omne quicquid hinc debet, nō ſolùm quæ eius ſunt in hypothecam habere lex permittit filys, ſed etiam mariti ſubſtantiam trahit cum hypothecis. Ipſiquoque interdicit filÿ ſucceſsionem impuberis morientis.* Et inferius: *Sibi ſuper dudū præcedentes pœnas, & has ſuſtinere omnes, quas primitus diximus ſuper his mulieribus, quæ ante lugubre tempus nubunt.* Pereg. de iure fiſci lib. 3. tit. 16. de matribus nubentibus.

Et idē reſpectu augmenti dotis, & lucrorū nuptiarū fuit declaratū ſententia lata in R. A. in fauorem doctoris Hieronymi Paſqual curatoris Annæ Iolantis Paſqual de Bonança cōtra Annā Tarrega, publicata per Franciſcum Paulū Alreus die 6. Aprilis 1591. his verbis: *Et de iure mulier, cui relicta eſt á marito tutela, & cura filiorū ſuorū, conuolans ad ſecunda vota, non petito tutore filijs, nec reddita ratione tutelæ, nec ſolutis reliquis, amittit & lucra omnia nuptialia.*

5 Sed his nō obſtāribus cōtrarium fuit deciſum, nimirū non amittere augmētū dotis, nec legatū. Primò, nā iuxta forū 7. de tutela teſtamētaria, fœmina, quæ eſt tutrix filiorū, vel nepotū ſuorū, conuolans ad ſecūdas nuptias, amittit eorū tutelam, nec in dicto foro alia pœna ei imponitur. Ergo non debet extēdi ad alias pœnas: quia odia reſtringi, fauores cōuenit ampliari, reg. odi. de reg. iur. in 6. fol. 4. pag. 1. Et hanc opinionē tenuit Valentinus noſter Thomas Cerda de Tallada ſuper foro, *ſi algu morra, ſi jero*, nup. mul. in 16. dicens, mulierē tutricē, vel curatricē tranſeuntē ad ſecūda vota, non incurrere dictas pœnas, etiā ſi non petierit tutorē, nec reddiderit rationē cū plena ſatiſfactione, ſed ſolū priuari tutela. Et ita inquit ſeruat generalis conſuetudo Regni.

6 Secundò non debent ſeruari dictæ leges Romanorū in noſtro Regno, cum illæ fundentur in violatione Sacramenti, vt legitur in §. ſi autem tutelam. in authent. de nuptijs, ibi: *Iurans non ad ſecundas venire ſe nuptias*, & in authent. Eiſdem pœnis. C. eodem ibi: *Contra Sacramentum ſecundò nubit.* Nam in noſtro Regno fœmina tu-

trix non præſtat tale iuramentum, non trãſeundi ad ſecũdas nuptias, & ita dicit gloſ.final. in authen. in eiſdem pœnis. Nec obſtat Regia ſententia,de qua ſup n.4.Ea enim nobis viſa fuit non conformis fori,& moribus noſtri Regni.Et dũ hæc cauſa tractaretur,vidimus cõcluſionem ſiue vota iudicum, qui interfuerunt in dicta ſentẽtia, qui erãt quinque, & ex illis duo valde docti,& recti,fuerũt contrarij voti,alij verò duo longè inferiores in doctrina,ſimul cũ alio quinto fuerunt eius voti, iuxta quod lata fuit ſẽtẽtia. Et hæc eſt õditio miſerãda in Senatib⁹,& Regijs Cõſilijs,quod tanta eſt æqualitas votorũ, vt maior pars iudicũ lõgè etiã inferiorũ in ſciẽtia, & integritate præualeãt minori,etiã ſaniori,& præſtantiori in doctrina.Et hæc æqualitas indũxit magnã inęqualitatẽ; vt Senatus nõ ligetur ſuis ſẽtẽtijs latis in caſu ſimili, vt latè probat Menoch. cõſ.501.n.27.cũ ſequẽ.lib. 6. & ita in occurrenti caſu receſsimus ab opinione declarata cum dicta Regia ſententia.

7 Tertiò,augmentum dotis, ſiue creix,debetur vxoribus ratione virginitatis,iux.for.2.& 3.de arrhis,& ſpõſalitijs,& cũ hoc auctoritate fori virginibus debeatur,ſicut etiã in Caſtella Arrhæ,ex traditis per Pal. Rubios in reſpõ.rub.de don inter. §.12.n.1.pag.37.& ibi in addi.pag. 39.quæ multos allegat.& in for.6. ſi ſecũdo nup.mul.diſpoſuerit Rex, quod ſi vidua nubit intra annũ luctus,perdat dictum augmentũ:ergo à contrario ſenſu, ſi nubit poſt annũ luctus,non debet illud amittere,cũ nõ ex mera liberalitate mariti,ſed ex fori beneficio, & ex promiſsione facta per maritũ ratione amiſſæ virginitatis illud cõſequatur.Sicut in ſimili cũ Regia ſentẽtia lata in fauorẽ Eliſabethæ Ioãnę de Altet, publicata per Alreus die 14.Auguſti 1595.viduam propter ſtuprũ nõ amittere augmentũ dotis fuit pronũtiatum, ex quo fori noſtri Regni ſolũ puniunt viduas ſtuprũ committentes in amiſsione rerũ quas habuerũt beneficio mariti,& augmentũ dotis, ſiue creix, nõ adquirũt beneficio mariti; ſed beneficio fori,qui cõpellit hęredes mariti ſoluere augmentum dotis.

8 Quartò,ſi & vbi in præſenti Regno vidua tutrix filiorũ trãſiens ad ſecũdas nuptias,non petito tutore, & nõ redditis rationibus, augmẽtũ dotis,& legata amitteret, in occurrẽti caſu nõ amiſiſſet dicta Ioãna Caldero,quæ ante cõtractũ matrimoniũ petijt tutorẽ, & curatorẽ dari dictis filijs ſuis,& dicti Iacobi Lazer, primi eius viri. Et cum ipſa eſſet creditrix ratione dotis, & augmẽti,& fuerit vſufructuaria bonorũ dicti eius primi viri, non remanebat debitrix aliquarũ quãtitatũ,quas dictæ filiæ,& hęredes cõſe qui poſſent,& hoc caſu nõ priuatur dotis augmento,etiã quod reliqua non reſtituerit, vel quod rationes non reddiderit,vt docet Paul. Caſtren. conſ. 154. pro iſta domina. nu.2.

nu.2.poſt medium in verſ. poteſt dici 2.par.his verbis: *Poteſt dici, ſequendo humaniorem ſententiam, quòd iſtud pendeat ex futuro euentu. Quia ſi reddita tunc ratione adminiſtrationis tutelæ appareat pœnes illam nulla fuiſſe reliqua, quæ reſtituenda forent, non puniatur præfata domina, quoniam ex eo, quòd non reſtituerit reliqua quæ non erant, non debet puniri. Hæc ex eo ſimiliter, quod rationem adminiſtrationis non reddiderit, quoniam redditio rationis non niſi propter reliquorum reſtitutionem fienda eſt, & vbi nulla ſunt reliqua, non eſt neceſſario ratio reddenda; vndè libertas relicta ſub conditione, ſi rationes reddiderit, ſi nulla ſunt reliqua, cenſetur purè relicta, & competit ſtatim ad ita hæreditate etiã ratione nõ reddita. ff. de condi. & dem. l. Iulius Paul. ff. de Euict. l. qui libertis. §. ſeruus, cum concor. ibi allegat. in gloſ. Item, & petitio tutoris debebat fieri propter duo præcedentia, ſcilicet, vt poſſet ſibi reddi ratio, & reſtitui reliqua, quando reliqua forent, aliàs non, & propter hoc, quod tutorem non petiſſet, deberet pati dictas pœnas, ſi enim tutelam non aſſumpſiſſet, non pateretur pœnas. l. 2. C. de ſecund. nup. propter hoc, quòd nupſiſſet, non petito tutore filio, quia hoc nõ reperitur iure cautum, niſi cum tutelam aſſumpſit in auth. de nup. §. ſin autem tutelam. licèt ſi non peteret infra annũ, etiam ſi non nupſiſſet, pateretur pœnam perditionis hæreditatis. Quando ergo tutelam aſſumpſit, ideò arctatur ad petendum tutorem, vt ei reddat rationem, & reliqua: ſi ergo reliqua nulla ſunt, cum excuſetur à reſtitutione illorum, ſimiliter, & à reliquis duobus, quæ propter illud ſunt, videtur excuſari. Quia vbi duo vel tria propter vnum, ibi vnum tantùm, vt dict. l. qui libertatis. §. ſeruus, & no. Cyn. C. de iur. cal. l. 2. §. quod ſi actor. in fin. aliàs ſequeretur inconueniens, quòd ſi decreta tutela, cum adhùc nõ cœpiſſet adminiſtrare, nec alia reliqua penes eam forent, nuberet, non petito tutore, & non reddita ratione adminiſtrationis, incurreret tantas pœnas: quia offendiſſet corticem verborum dictæ auth. quòd tamen nunquam fuit de mente ipſius.* Hactenus Caſtren.

Tertium dubium.

9 In tertio dubio videbatur dicendum, quòd ex quo dicta Ioãna Anna Caldero intra decẽ dies non appellauit à dicta ſentẽtia, nec intra dictũ tẽpus adhæſit appellationi interpoſitæ per alterã partẽ, nõ poterat petere eius reuocationem, quatenus cõtra eã lata fuit in capite retẽtionis. Appellatio autẽ debet interponi intra decem dies, auth. hodie. C. de appellat. & in c. cũ dilecti in fine de elect. & in c. ſignificauerũt. de teſt. & in c. quo ad cõſultationem, de re iud. for. 3. de appellat. ibi: *Puixque appellar dins deu*
10 *dies.* Et hoc tempus decendij datũ ad appellandum eſt improrrogabile, ita dicit Paul. de Leza. in cle. quãdiu de appell. quẽ refert, & ſequi- 11
tur. Rot. Rom. deciſ. 2. incipi. ita fuit dubitatũ. nu. 2. de dilationibus. in nouis. Bald. in authen. ei, qui. C. de temp. appellat. vbi reddit

de Pont. conſ. 7. nu. 13. hac diſtinctione, *Aut enim, inquit, tractatur de ratificatione appellationis per alium nomine meo interpoſitæ, ita, quod qui appellauit nil in perſonam ſuam acquirere voluit, ſed actum in mei beneficium facere voluit, & tunc ex reg. tex. in l. bonorum ff. rem rat. hab. debeo infra tempus adhærere, & ratam habere appellationem ab alio interpoſitam: ſed quando quis propter ſe validè appellauerit, ex cuius appellatione mihi ius acquiritur ex intereſſe, quod principaliter habeo in cauſa, & egomet venio ad proſequendum appellationem ab alio interpoſitam tanquam nomine meo factam, nec per viam ratificationis, ſed per viam proſecutionis actus validi per alium geſti, ex quo mihi eſt ius quæſitum, tunc poſſum extra tempus venire: quia ius validum ab alio inſtitutum egò propter meũ intereſſe proſequor; vt latius declarat Felin. in c. cum ſuper. nu. 62. ſecunda reſtrictio. de ſententia, & re iud. quod fundatur ex communi concluſ. D.D. in l. 1. C. qui adm. cuius fuit originarius Bart. quòd quando actus qui debet fieri infra certum tempus, valet in perſona eius, qui egit nomine proprio, tunc alius poteſt ratificare extra tempus; quia tunc non dat ipſe ratificans eſſe actui, nec in eſſe producit, vel ipſum validat, ſed eſt ille in ſe perfectus, & validus, ex quo ius ipſi acquiſitum fuit ex vnione iuris, & indiuidui intereſſe.* Hactenus Ponte, quem refert, & ſequitur Coſta de facti ſcientia. diſtinct. 31. num. 12. Centur 1. Pegue. deciſ. 195. nu. 17. Ruginell. de appell. §. 6. gloſ. 1. cap. 1. nu. 6. vbi benè confirmat, & num. 4. & 5. alias

13 refert ſolutiones, & ex Surd. deciſ. 143. & ex mente Rotæ deciſ. 23. ſi à diffinitiua, de re iud. in nouis, reſpõdet, quod dicitur adhæſionem fieri deberi intra decem dies, procedere tantùm in actibus ſeparatis, & non in contentis in appellatione. Vndè cum curatores filiorum, & hæredum dicti Lazer non appellaſſent à dicta ſententia in capite, ſeu capitibus contra eos lata, ſed ſimpliciter à tota ſententia, potuit dicta Ioanna aduerſaria dicta appellatione ſe iuuare, 1
& eius beneficio potuimus in cauſa appellationis cognoſcere; an eſſet concedenda retentio, de qua in dubio ſequenti.

Quartum dubium.

14 In quarto, & vltimo dubio; an dictis minoribus competat retentio dotis, & augmẽti ob creditum adminiſtrationis tutelæ, videbatur dicendum competere, vt diſputãdo aliquibus rationibus relatis probat Scobar de ratiocinijs. c. 21. nu. 27. & 28. Primò, quia ob creditum hypothecarium competit retentio. l. ſi neceſſarias. 8. §. ſi pignori. ff. de pignor. act. Alex. cõſ. 156. n. 16. lib. 2. Soc. conſ. 99. nu. 9. Moliatus de retentione. q. 41. nu. 2. Neguſan. de pignor. in 4. memb. 5. par. princip. nu. 2. & latè dixi ſupra deciſ. 1. numer. 20. cum ſequentibus, ſed ratione adminiſtrationis tutelæ bona ſunt tacitè hypothecata,

l.pro officio.20.C.de adminiſt.tutor.for.5.& 6. de action. & oblig. Ergo dictis minoribus competit retentio.

Secundò, nã ita tenuerunt Soc. conſ.180.diligenter.ante n.2.& n.1.lib.2.Rolan.conſ.17.nu.8.lib.4. Dec.conſ.349.col.fi.Bero.conſ.37.nu.8.lib.2. quos refert,& ſequitur Gratian.deciſ.179.n.7.& ibi nu.1. in fi.ait ita fuiſſe dictũ per Rotam, executionem petitam per matrẽ tutricẽ de dotibus ſuis eſſe nullam.

15 Quibus nõ obſtãtibus contrariũ in occurrẽti caſu fuit deciſum. Primò per tex.expreſſum.l.vnic.§.taceat.& §.quòd ſi voluptariæ. in fin. C.de rei vxo.actio.ibi: *Taceat in ea retentionũ verboſitas.* Et ibi: *Vt ſi omniũ retinentiũ expeditus tractatus, & ex ſtipulato actio meritò ſecundũ ſui naturam nullam accipiat retentionem.*

Secundò facit tex.in auth.ad hęc. C.quãdo mul.tut.offi.fun. pot. ibi: *Ad hæc, & ſi debitũ inter ipſam, & filios quo quomodo vertitur tutela materna nõ ideò minus omittitur delicto in ſua natura durante.* Ergo debitum dotis nõ debet mutare naturã ſuam,quę eſt,vt non poſsit cõtra illud cõpetere retẽtio propter tutelã aſſumptã,& hypothecã ex ea reſultãtem.

Tertiò,quia promiſsio redditionis rationis cũ reſtitutione reliquorũ,quæ fit in tutela, nõ poteſt ſepa rari,nec aliqua certa quãtitas,quæ fortè in inuentario eſſet appoſita, poteſt de per ſe peti, ſed in ſimul tota ratio reuideri debet. Ergo cũ debitũ tutelę nõ ſit liquidũ,ſed incertũ, donec tutelæ ratio integra nõ ſit reuiſa, amittere nõ debet retentionẽ. Quia ſi darẽtur retẽtio,ſequeretur abſurdũ,vt mater, retẽta eius dote, viuere nequiret, & pro bono opere adminiſtratæ tutelæ lapidaretur. Quartò ſequeretur inconueniens, vt pro parua ſumma, de qua forſan remaneret debitrix mater tẽpore redditionis tutelæ,retentio fieret totius dotis. Et in dubio pręſumendũ eſt,matrẽ bona filiorũ vtiliter,atq; fideliter, durãte tutela,adminiſtraſſe,ſtãte zelo, & charitate materna erga filios. Et quod nõ cõpetat retentio dotis,ex cauſa tutelę,probat latè Neguſ.de pign.in 1.mẽb.5.p.princip.nu.36. & 37.tit.6.tract.p.1.fol.224.reprobãdo Soc.cõſ.180.vol.2.& n.37.in fi.& dicit,pluries ita iudicaſſe,& iudicarũ vidiſſe contra dictũ conſ.& Caual.de tutor.& curat.n.219.tit. 8.p.2.fol.345.refert ita iudicatũ in Rota Florẽtina anno 1570. de mẽſe Auguſti,in fauorẽ domnę Lucrętiæ de Piſtorio,ſequitur Scobar de ratiocin.c.21.n.28.verſ.Pro cõtraria, vbi nõ obſtantibus argumẽtis in cõtrariũ allegatis hãc tenet opinionẽ. Et benè confirmat Ioã.Gut. de tutel.p.2.c.9.n.52.pag.388.Rolan.à Val.cõſ.17. per totũ.maximè n.9.lib.4.diſtinguit, quòd aut dos reperitur expreſsè hypotheca per mulierẽ,& tũc cõpetit retẽtio, aut nõ eſt expreſsè hypothecata, vt in caſu noſtro,& tũc nõ datur retẽtio iuxta tex.in d.l.vnic.§.taceat. C.de rei vxoriæ actione,& eandẽ diſtinctionem

ctionē approbauit Gra. deci. Rot. March. 179. vbi dicit, contrarium fuiſſe deciſum per Rotam in caſu quo mater expreſsè hypothecauerat ſuas dotes in aſſumptione tutelæ, & renuntiauerat omni legum auxilio, per quam videbatur derogatum cuicunque priuilegio dotibus competenti: quam renuntiationem facere tenetur iux. tex. in l. fin. quando mul. tutel. offic. fun. po. ibi: *Mater autem voluerit eorum (ſiue maſculi ſint, ſiue fæminæ) ſubire tutelam, ad exemplum legitimæ ſobolis, liceat ei hoc facere, quatenus, actis ſub competente iudice interuenientibus, iuramentum antè præſtet, quod ad nuptias non perueniat, ſed pudicitiam ſuam intactam conſeruet, & renuntiet Senatuſconſulti Velleiani præſidio, omnique ali legitimo auxilio, ſuamque ſubſtantiam ſupponat.* Et hac ratione moti fuerunt doctores, & contrarium tenuerunt: quæ ceſſat in noſtro Regno, quia mater, & auia, quando in teſtamento relinquntur tutrices filiorum, vel nepotum ſuorum, non obligant expreſsè bona ſua, nec renuntiant Velleiano, & ali legum auxilio. Deniquè Viuius deciſ. 317. 1. p. expreſsè tenet, retentionem non cōpetere filijs, & hæredibus contra matrem, quæ adminiſtrauit eorū tutelā, & ita dixit fuiſſe iudicatum in Regia Audientia, Apuliæ ſub die 15. Maij 1584. Præſtita tamen per eam prius cautione de reddendo computa, & ratione tutelæ, iuxta quam Viuij deciſionem in caſu noſtro obligauimus dictam Ioannam Caldero ad præſtandam cautionem fideiuſſoriam de ſoluendo omni eo, in quo fuiſſet condemnata ratione adminiſtraticnis dictæ tutelæ, & curæ.

Et ita ex ſupradictis, me exiſtēte Auditore, & Commiſſario cauſæ, fuit iudicatum per hanc S. R. A. in fauorem dictæ Ioannæ Annæ Caldero, & de Caſtillo contra Petrum Andreu Curatorio nomine filiorum, & hæredum Iacobi Lazer, ſententia publicata per Frāciſcum Paulum Alreus die 3. Iunij 1608.

DECISIO XVIII.

TVTOR SOLVERE debet intereſſe pecuniæ otioſæ, vel eius, quam in ſuos vſus conuertit.

1 *Tutor, qui pupillarem pecuniā otioſam reliquit, vel in vſus ſuos conuertit, tenetur ad vſuras.*

2 *Vſuræ pupillares an ſint licitæ de iure Canonico.*

3 *Intereſſe eſt, non vſura, quod ſoluit tutor habens pecuniam pupillarem otioſam, vel in ſuos vſus conuertens.*

4 *Tutor condemnandus eſt ratione intereſſe ad vnum pro quatuordecim iux. opin. Did. Perez.*

5 *Tutor in Regno Valentiæ ad intereſſe pupillare condemnatur nulla facta probatione damni emergentis,*

vel lucri ceſſantis, & ratio redditur, nu.7.

6 *Regia ſententia allegatur, cum qua fuit declaratum, attenta conſuetudine Valentiæ, propter facilem, & frequentiſsimam annuorum redditaum emptionem, quæ fit etiam à non ſolitis negotiari, deberi intereſſe.*

8 *Tutor condemnabatur Valentiæ ſoluere vnũ pro quindecim, ratione intereſſe, hodie verò vnum pro viginti, ſiue quinque pro centenario.*

9 *L.tutor, qui repertorium 7.§.vſuræ. ff. de adminiſt. tutor. & l. ſi tutor. 15.ff.eod conciliantur.*

10 *Tutori, qui nouiter venit ad adminiſtrationem, in primo anno conceduntur ſex menſes ad collocandum pupillares pecunias, ſed in ſecundo, & in alijs ſequentibus, tantùm duo menſes, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia.*

11 *Intereſſe hodie computatur concedendo tutori, vel curatori ſex menſes vnoquoque anno pro nouis introitibus illius anni, & eis elapſis, tutor oneratur de intereſſe, & ita fuit iudicatum cum Regia ſententia hic relata.*

1 TVtor, qui pupillarem pecuniam otioſam reliquit, vel in ſuos vſus conuertit, de iure Cæſareo tenetur eius pecuniæ vſuras præſtare l. tutor, qui repertorium. 7.§.ſi poſt depoſitionem. ff. de adminiſtra.tutor.ibi: *Si poſt depoſitionem pecuniæ comparare prædia tutores neglexerunt, incipient in vſuras conueniri. Quanquam enim à Prætore cogi eos oportet ad comparandum, tamen ſi ceſſent, etiam vſuris plectendi ſunt tarditatis gratia, niſi per eos factum non eſt, quominus compararent.* Pecuniæ,
quam in vſus ſuos conuerterunt
tutores, legitimas vſuras præſtant.
l.ſi tutor conſtitutus. 15. ff. eod. ibi:
Si tutor conſtitutus, quos inuenerit debitores, non conuenerit, ac per hoc minus idonei efficiantur, vel intra ſex primos menſes pupillares pecunias non collocauerit, ipſe in debitam pecuniam, & in vſuras eius pecuniæ quam non fænerauit, conuenitur. l.tutores. C.de ad-
miniſtra. tutor. & in Auth. vt hi,
2 qui oblig. perhi. habere res, mi. in
colla. 4. de iure autem Canonico
an hoc procedat, diſputat conciuis meus Belluga in ſpeculo Principum.rubr.11.de propoſitio. grauam. in §. de vſurarijs. nu. 53. cum ſeq.pag.73. & ait, videri nõ approbari à iure Canonico, cum vſura ſit reprobata cap. quia in omnibus de vſuris, ibi: *Quaſi licitè vſuras exerceant, & qualiter vtriuſque teſtamenti pagina condemnentur, nequaquam attendant.* Nihilominus inquit, quòd
3 ſoluit tutor ex dicta cauſa, non eſſe
vſuram, ſed intereſſe debitum ex ipſa tutelari adminiſtratione, cuius fauet, & Canonicum non reſiſtit, vt ſentit ſingulariter Innoc. in cap. Sacro. de ſent. exco. & Bart. Bald. & alijs relatis benè confirmant, & gloſ. in c. conqueſtus. in verb de feudo. extra de vſuris. ait, vſuras peti poſſe, etiã ſi ſecundũm Canones, non tanquam vſuras, ſed

tan-

tanquam intereſſe, & reſpondet, quòd id quod dicitur: *Quidquid accedit ſorti, vſura eſt*, intelligitur de mutuo, gloſſa etiam in verbo, bonæ fidei. in cap. cū venerabilibus. de exceptio. inquit, vſuras quę veniunt in contractibus bonæ fidei, inter quos enumerat tutelam, non improbari, ſed exigi poſſe, & idem tenent ibi Bald. nu. 10. Imola. 19. Panorm. 16. Dec. 58. gl in c. cōqueſtus. de vſuris, & ibi Henri. Panormi. & Annania, idem Henric. in c. in ciuitate. n. 7. de vſuris, latiſsimè Auguſtinus Beroius in cap. 1. de vſuris à n. 116. cū pluribus ſeq. Ludouicus Gomezius in §. actionū. nū. 17. & ibi Benecaſi. nu. 110. inſt. de actio. Et tutorem teneri pupillo ad intereſſe lucri ceſſantis, & damni emergentis, tradit elegāter Soc. conſ. 2. nu. 16. & ſeq. lib. 1. in ſpecie reſoluit Couar. lib. 3. var. c. 2. nu. 1. ſequitur Baeza de decima tuto. c. 2. num. 92. cum ſeq. Ioan. Bap. Lup. de vſuris commentario. 3. §. 1. nu. 40. Iodoc. Damauderius in Patrocinio pupillorum. tit. de pupillor. intereſ. nu. 43. 52. & ſeq. Surd. dec. 179. n. 10. Solis de cenſib. lib. 1. c. 3. nu. 11. poſt med. verſ. Ex eod. fonte, & nu. 13. verſ. Ex eadem reſolutione, vbi inquit, quod cum hodie attenta diſpoſitione iuris Canonici licitę ſint vſuræ commodi percepti recompenſatorię, iuxta multos Doctores, quos ibi allegat, praxi receptum eſſe, tutores, & curatores condemnari ad vſuras pecuniæ ad rationem vnius pro quatuordecim. Roderi. de annuis redditibus. lib. 3. quæſt. 10. nu. 12. Didacus Perez in procemio. tit. 2. de vſuris. lib. 8. veteris ordinamenti. pag. 19. colum. 1. in fi. verſ. Ex quo infertur. & colu. 2. vbi in verſ. Et ſi

4 quæres, inquit, tutorem condemnādum ratione intereſſe ad vnum pro quatuordecim, & licèt ſupradicti Couar. Baeça, Rodriguez, & Solis non admittant vſuras pupillares, de quibus in legibus iuriſconſultorum ſupra relatis nu. 1. ſed tantùm verum, & iuſtum intereſſe damni emergentis, vel lucri

5 ceſſantis, iuxta regionis conſuetudinem, in Valentiæ tamen Regno diſpoſitio dictarum legum iuriſconſultorum obſeruatur, & tutores ad intereſſe pupillare condemnantur, nulla facta probatione dāni emergentis, vel lucri ceſſantis ea ratione. Nam, vt inquit Couar. lib. 3. var. c. 1. nu 3. paulò ante verſiculum, ſeptimò ibi poſſet fortaſſe admitti. Anchar. & ſequētium ſententiā apud Hiſpanos, attento & conſiderato communi vſu, quo frequentiſsimè tractatur emptio annuorum redditutum redimibilium, eſt etenim facillimum, habentem pecuniam ſtatim paratos

6 inuenire mille venditores horum reddituum, iuxta opinionem cum ſententia lata in Regia Audientia Valentina in fauorem Vincentij Vidal, contra Bernardum Vidal, publicata per Vincentium de Alticu, die 9. Septembris 1587. in qua fuit declaratum his verbis:

Tamen

Tamen etiam eo in caſu ſi dicto tempore dicto Vincentio Vidal ſoluta fuiſſet, inſpecto communi vſu, & conſuetudine præſentis ciuitatis, propter facilem, & frequentiſſimam annuorum redditũum emptionem (quæ etiam à non ſolitis negotiari quotidiè fit) certum eſt, quòd dictam pecuniã collocaſſet, & inde conſequutus fuiſſet dictos redditus, &
7 *intereſſe.* Et credo propter hanc rationem abſquè vlla probatione dãni mergẽtis, vel lucri ceſſantis, in Regno Valentiæ tutores, & curatores condemnari ad ſoluendum intereſſe pupillare. Notoriũ enim eſt, eos facilè poſſe pecuniã pupillarem, ſiue minorum collocare in emptione annuorũ redditũ, ſiue, vt apud nos dicitur, ſmerciare, ſiue carricare aliquod cenſuale, & hoc idem ſcribit Ayora de partitionib. 1. par. c. 4. num. 21. 22. 28. & 30. fol. 33. cum ſequentib.

Quale autem intereſſe, & à quo tempore illud ſoluere debeat tutor, vel curator, quæſtionis eſt. Et
8 circa quantitatem in hoc Regno non dubitatur, quia receptum fuit, vt ſolueretur Valentiæ ad rationẽ vnius pro quindecim, ſeu, vt vulgo dicitur, ad rationem ſexdecim denariorum pro libra. Hæc enim erat annua penſio annui redditus communiter. Modò verò, quia per Regiam pragmaticam factam circa populationem locorum Regni, publicatam die 15. Aprilis 1614. annua penſio cenſualis reducta eſt ad quinquè pro centenario, ſiuè, vt apud nos dicitur, ad rationem ſolidi pro libra, à die publicationis dictæ pragmaticæ ſoluuntur pro intereſſe pupillari quinque pro centenario, circa tempus verò diuerſi-
9 modè fuit iudicatum, quia text. in l. tutor, qui repertorium. 7. in §. vſuræ. ff. de adminiſt. tutor. ait, vſuræ à tutoribus non ſtatim exiguntur, ſed interiecto tempore ad exigendum, & ad collocandum duorum menſium, idquè in iudicio tutelæ ſeruari ſolet; at verò text. in d. l. ſi tutor. 15. ff. eo. inquit: *Si tutor conſtitutus quos inuenerit debitores non conuenerit, ac per hoc minus idonei efficiantur, vel intra ſex primos menſes pupillares pecunias non collocauerit, ipſe in debitam pecuniam, & in vſuras eius pecuniæ, quam non fœnerauit, conuenitur.* Et ibi gloſ. in verb. ſex primos mẽſes: concordat dicta duo iura, quæ videbantur contraria, vt dict. l. ſi tutor. loquatur in tutore, qui nouiter venit ad adminiſtrationem, vt ei in primo anno concedantur ſex menſes ad collocandum pupillares pecunias, at verò d. l. tutor. 7. in §. vſuræ. loquatur in tutore, qui iã diu fuerat in adminiſtratione, vt ſic in ſecundo anno, & in alijs ſequentibus tãtùm habeat duos mẽſes, & poſt eos teneatur ſoluere vſuras, ita Gutier. de tutel. 2. part. c. 9. nu. 26. & 27. poſt Baezam de decima tutori debita c. 2. nu. 96. Et iuxta
10 hanc opinionem gloſſæ fuit iudicatum, me conſulente, & patrocinante in fauorẽ Ambroſij Roca de la Serna militis, & contra Franciſcũ

Roca

Roca filium & hæredem Vincentij Roca eius curatoris, ſentẽtia lata referente Illuſtriſsimo Vicecãcellario Couarru. tunc dictæ cauſæ Auditore, publicata per Franciſcũ Paulum Alreus die 19. Februarij 1592. & per multum tẽporis hæc
11 opinio fuit praxi recepta. Poſteà verò, conſiderato magno rigore, quo vexãtur tutores, & curatores in hoc Regno in redditione ſuatũ rationum, & quod multi depauperantur, viſum fuit Regio Conſilio dictum rigorem cum æquitate temperare, & partem mitiorem amplecti, ſequendo diſpoſitionẽ tex. in d. l. ſi tutor. concedendo tutori vel curatori ſex menſes vnoquoquè anno pro nouis introitibus illius anni. Et ita fuit iudicatũ, me referente, ſententia lata in fauorem Eliſabeth Ioan, & de Saro hæredis filiorum ſuorum, filiorum & hæredum Iacobi Badenes, & contra Vincentium Badenes, & alios hæredes Michaelis Badenes curatoris, publicata per Damianum de Berbegal die 12. Februarij 1608.

DECISIO XIX.

CENSVS PERPETVVS irredimibilis (qui apud nos mortuus dicitur) quomodo probetur impoſitus ſuper re immobili.

Confeſsio cedentis quando noceat ceſsionario, & confeſsio venditoris emptori.

1 *SPecies facti.*
2 *Præſtatio diuturna non probat in petitorio cenſum deberi, licet in poſſeſſorio ſic, ſed dic, vt nu. 18.*
3 *Confeſsio cedentis, quando ipſe non tenetur de euictione, non nocet ceſſionario.*
4 *Inſtrumentum tantùm probat inter eos qui notarium rogarunt, ſed vide nu. 21.*
5 *Domini directi licentia requiritur in impoſitione cenſus, nec niſi ſub pœna commiſsi abſque eius licentia poteſt imponi.*
6 *Recognitio in inſtrumentis antiquis ceſsionis, donationis, & apocæ probat rem eſſe cenſitam.*
7 *Recognitio facta per verum dominũ rei cenſitæ, etiam contra tertium poſſeſſorem, probat cenſum.*
8 *Recognitiò etiam virtualis, vt cum venditor dixit in venditione ſe vendere cum onere ſoluendi talem cenſum, probat illum.*
9 *Cenſualis magis præſumitur res, quã emphyteutica.*
10 *Confeſsiones geminatæ, quamuis abſente parte, & extra iudiciũ emiſſæ, probant.*
11 *Confeſsio procuratoris iudicialiter facta probat contra principalem.*
12 *Confeſsio venditoris, quando ipſe tenetur de euictione, nocet emptori.*
13 *Solutio continua cenſus mortui facta per poſſeſſores rei cenſitæ probat cenſum eſſe debitum.*

14 *Præſta-*

14 *Præſtatio diuturna titulum, & obligationem inducit.*

15 *Præſtatio annua per tempus longiſſimum 30. annorum inducit titulum in iudicio petitorio, fauore domini directi.*

16 *Probationem plenam faciunt plures præſumptiones ſimul iunctæ.*

17 *Præſtatio diuturna, ſi ſit 30. annorum, probat in iudicio petitorio.*

18 *Poſſeſsio, ſeu quaſi exigendi penſiones cenſualium ſufficit ad obtinendum in iudicio executiuo, iuxta pragmaticam cenſualium, ſiue forum 59. de iur. emphyt.*

19 *Confeſsio iudicialis venditoris, qui de euictione tenetur, nocet emptori.*

20 *Inſtrumenta inter alios confecta, licet alijs non noceant, bene tamẽ ſucceſſoribus, aut habentibus cauſam ab eis.*

21 *Coniecturis in claris non eſt locus.*

1 Cenſum perpetuum nõ redimibilem, ſine laudimio & fatica (quem mortuum dicimus) cẽtum ſolidorum annuorum impoſitum eſſe ſuper quadam cella frumentaria, vulgo dicta, *la Botiga Nauarra*, ſita in præſenti ciuitate propè Eccleſiam Saluatoris Mundi, prætendebat Michael Villar Preſbyter, vti Beneficiatus beneficij inſtituti in Eccleſia Parrochiali ſancti Stephani Vrbis ſub inuocatione ſancti Franciſci. Et obtinuerat condemnationẽ per iuſtitiam cauſarum ciuilium dictæ ciuitatis die 16. Maij 1586. contra Ioſephum Cherta tanquam dominum, & poſſeſſorem dictæ cellæ frumentariæ, ſiue apothecæ: qua condemnatus fuit ad ſoluendum eidẽ Michaeli Villar dicto beneficiati nomine dictos centum ſolidos perpetuos anno quolibet. A qua cõdemnatione cum dictus Cherta apellaſſet, & cauſa appellationis in S.R. Audiẽtia Valẽ. tractaretur, me referente, dubitatum fuit, an intentio dicti beneficiati eſſet probata? 1

2 Et pro parte dicti Cherta primo faciebat, nam coram dicto iuſtitia in ciuilibus dictus Michael Villar Presbyter tanquam beneficiatus dicti beneficij iudicium proprietatis intentauit, inſtando condemnationem pro annuis redditibus centum ſolidorum perpetualium, & non intentauerat iudicium poſſeſſorium, petendo vt conſeruaretur in poſſeſsione percipiendi dictum annuum cenſum 100. ſolidorum. Et ita, licet in iudicio poſſeſſorio abſquè dubio obtinere debuiſſet, ex quo cum pluribus apochis probauerat eſſe in poſſeſsione ſeu quaſi percipiendi dictum cenſum per tempus decem annorum, & amplius, iſta tamen *diuturna præſtatio* non probat in petitorio dictũ cenſum deberi, ſed tantùm in poſſeſſorio, iuxta ea, quę tradit Foller. in tract. de contract. cenſua. in §. cẽſus. nu. 101. & 102. tom. 6. tract. par. 2. Fol. 146. *Quando enim agitur*, de inducenda obligatione, tunc non ſufficit annua præſtatio per tempus

tempus 10. annorũ, vt docet Bart. in l. cum de in rẽ verſo. nu. 2. verſ. Quandoque. ff. de vſur. & ſequitur Caſſaneus qui dicit cõmunem in conſuetu. Burgun. rub. de Senſes. §. 2. in prin. nu. 13. ad med.

3 Secundò, nam licèt procurator Melchioris Figuerola domini Baroniæ de Naquera olim domini, & venditoris dictæ cellæ frumẽtariç in iudicio confeſſus fuerit facere dictum cenſum mortuũ 100. ſolidorum, tamen dicta confeſsio non poteſt præiudicare vero domino, & poſſeſſori. Quia dicta confeſsio fuit facta per procuratorem dicti Figuerola, dicendo, cum onere dicti cenſus alienatam fuiſſe dictam cellam frumentariam per eundem Figuerola in Ioannẽ Baptiſtam Cereço, in quadam tranſactione inter eos facta, & lis pendebat in Regia Audientia Verbali inter dictum Ioſephum Cherta, qui per Curiam emit dictã cellam frumentariam, vti bona dicti Cereço ex vna, & dictum Figuerola ex alia ſuper eo, an onus ſolutionis dicti cenſus ſpectet ad dictũ Cherta, qui prætendit nõ fuiſſe expreſſum in dicta tranſactione: & ſic in effectu prætendit dictus Figuerola non teneri de euictione, & hoc caſu in quo cedens non tenetur de euictione, eius confeſsio nõ nocet ceſsionario. Farina. qui dicit communem 2. p. ſuæ praxis tit. de oppoſ. con. perſo. teſti. q. 60. illat. 12. nu. 359.

4 Tertiò, nam licèt dictus beneficiatus oſtenderit quoddam inſtrumentum donationis factæ per dõ Petrum Corella dominum olim dictæ cellæ frumentariæ, domnæ Margaritæ Corella, & de Villaragut eius filiæ, receptum per Ludouicum Ioannem Vaſiero Notariũ die 10. Septembris 1535. in quo inſtrumẽto aſſerebatur ſuper quodam eius hoſpitio, & dicta cella frumentaria donato eſſe impoſitum dictum cenſum, tamen dicta extraiudicialis confeſsio non probat. Quia, *inſtrumentum tantùm* probat inter eos qui Notariũ rogarũt. Bald. in rub. C. de fide inſtr. Guid. Papa. quæſt. 103. Alexander in conſ. 100. volu. 2. Couar. practi. quæſt. c. 20. in fin. & in terminis eſt deciſio Specu. in tract. de locato. §. nunc aliqua. nu. 95. in quæſt. 74. & tradit Guid. Papa. deciſ. 74. vbi cũ quis in inſtrumento venditionis dixiſſet fundum venditum teneri ſub directo dominio Prioris de Connexa, fuit concluſum per Cameram Conſilij per dictam aſſertionem inſtrumenti directum dominium non probari iuxta tex. in l. fin. §. finia. ff. de contrah. empt. cuius verba ſunt: *Lutius Titius promiſit de fundo ſuo centum millia modiorum frumenti annua præſtare prædij Cayo Seyo (poſteà Lutius Titius vendidit fundum additis verbis his) quo iure quaque conditione ea prædia Lutij Titij hodie ſunt, ita veneunt, ita què habebuntur. Quæro, an emptor Cayo Seyo ad præſtationem frumenti ſit obnoxius? Reſpondit, emptorẽ Cayo Seyo ſecũdum ea,*

ea, quæ proponerentur obligatum non eſſe.

5 Quartò, cum in dicto donationis inſtrumento nedum fuerit facta donatio dictæ cellæ frumentariæ, ſed etiam quarundam domorum in eadem donatione deſignatarum, & cum dicta apotheca frumentaria teneatur ſub directo dominio beneficiati beneficij inſtituti in Monaſterio ſancti Iuliani ad cenſum 14. ſolidorum cum laudimio, & fatica, dicendum eſt ſub alijs domibus in dicta donatione memoratis, dictum cenſum 100. ſolidorum perpetualium impoſitum fuiſſe, & non ſuper dicta apotheca cenſita, cum abſque licentia domini directi, de qua non apparet, non poſſit dictus nouus cenſus centum ſolidorum annuorum ſub pœna commiſsi imponi, iuxta for. 26. de iur. emphyteut.

Quintò, nam ſi inſtrumento recepto per Franciſcum Ioannem Pomar Notarium die 12. Decembris 1534. dictus beneficiatus confeſſus fuit præfatum redditum 100. ſolidorum recepiſſe ab eodē don Petro Corella, vti detentor cuiuſdam hoſpitij, ſub quo verbo hoſpitij non comprehenditur dicta apotheca frumentaria, appellata, *la botiga Nauarra*. Et ita dicendum videtur, non ſuper dicta cella frumentaria, ſed ſuper dicta domo dictum cenſum eſſe impoſitum.

Sed his non obſtantibus viſa fuit dicta cōdemnatio iuſta, & ita meritò confirmanda ex ſequentibus. Quia multa concurrebant ad probādum, dictum cēſum deberi dicto beneficiato ſuper dicta cella frumentaria, quæ omnia ſimul iuncta plenè probant intētionem actoris.

6 Primò enim nobilis Petrus Corella inſtrumento recepto per dictum Franciſcum Ioannem Pomar Notarium die 12. Decembris 1534. pro dandis, & ſoluendis Michaeli Gomis Clerico Beneficiato in Eccleſia parochiali ſancti Stephani de beneficio ibidem inſtituto ſub inuocatione ſancti Frāciſci decem libris debitis de ſolutionibus feſti ſancti Ioannis menſis Iunij anni 1387. & dicti anni 1534. ratione illorum 100. ſolidorum, quos ei faciebat dicto in termino tanquam Beneficiato dicti beneficij, fecit ceſsionem eidem abſenti, & præſente Iacobo Steue Presbytero procuratore dicti beneficiati omnium iurium ſibi competentiū contra Melchiorem Grau conductorem cuiuſdam cellæ frumentariæ à dicto Petro Corella, & contra quoſcunquè conductores eiuſdem cellæ frumētariæ, ad exactionem dictæ quantitatis, & poſteà idem don Petrus Corella inſtrumento recepto per dictū Ludouicum Ioannem Vaſiero Notarium die 10. Septembris 1535. donationē fecit nobili Margaritæ Corella eius filiæ ſponſæ don Ioannis de Villaragut, cuiuſdam domus, & apothecæ frumentariæ appellatæ,

la

Digitized by Google

la botiga Nauarra, ſitæ tum in præſenti ciuitate in vico ſanctiſsimi Saluatoris, addendo hæc verba, quæ tenentur ad annuam reſponſionem 100. ſolidorum perpetualium ſoluendorum venerabili. N. Presbytero. Et licèt in dicto inſtrumento donationis non exprimatur nomen Presbyteri, cui debebantur dicti 100. ſolidi cenſus perpetui, tamen ex proximè dicto ceſsionis inſtrumento conſtat fuiſſe dictum Gomiz Beneficiatum dicti beneficij, cui erat facta ceſſio contra conductorem dictæ cellæ frumentariæ, ſuper qua dictus cenſus erat impoſitus. Corroborantur hæc cum apocha firmata per dictum Iacobum Steue Preſbyterum vti procuratorem dicti Gomiz Beneficiati recepta per dictum Pomar die 12. Decembris 1534. cum qua cōfitetur recepiſſe à dicto don Petro Corella præſente 100. ſolidos debitos de ſolutione feſti ſancti Ioannis Menſis Iunij, anni 1532. addens hæc verba, & ſunt ratione illorum 100. ſolidorum perpetualium, quos vos tanquam detentor, & poſſeſſor cuiuſdam hoſpitij veſtri facitis, ac anno quolibet facere, & reſpondere tenemini dicto principali meo Beneficiato dicti beneficij. Dicta enim cella frumētaria erat pars dicti hoſpitij, & ita meritò cum cenſus eſſet impoſitus ſuper dicta cella, dicebatur impoſitus ſuper dicto hoſpitio. Quod fateri viſus fuit dictus dō Petrus Corella, quia præſens erat tēpore quo firmata fuit dicta apocha. Et recognitio facta in dictis inſtrumentis antiquis ceſſionis, donationis, & apocæ receptis in dictis annis 1534. & 1535. probat dictū cenſum. arg. l. deſiderium. 7. C. depoſiti. vbi notat Bald. quòd inſtrumētū factū inter duos probat in fauorē tertij, maximè ſi ſit valde antiquū. c. cū cauſam 13. C. de probatio. Franc. Marc. deciſ. 609. nu. 10. 1. p. qui alios refert. Et quòd inſtrumentū recognitionis firmatū à domino probet rem eſſe cenſualem, docet Bald. in l. cēſualis. p aulò ante nu. 1. C. de donatio. Guiller. Bened. in c. Rainuntius. de teſtamen. in verbo, & vxorē nomine Adelaſiam. poſt quintā deciſ. nu. 444. vbi tractat illā quæſtionē, quid ſi vendens poſſeſſionē declaret emptori, illā eſſe cēſualē alicui domino, vel Eccleſiæ in certis denarijs annuis, vel alteri ſeruituti ſubditam, an ex eo ſolo probetur cenſualis, & ſeruitialis? Et ait Guid. Pap. q. 24. refert deciſum, quòd non, per tex. notab. in l. fin. in fin. ff. de contrah. empt. & tenet Specul. tit. de locat. §. nunc aliqua. verſ. 74. quærit. & poſteà ſubiungit Bened. quòd verùm intelligatis, *niſi de illo* conſenſu in venditione allegato alijs adminiculis probaretur in notis cum illa venditoris declaratione, vt quia probatur venditorem cenſum ſoluere conſueuiſſe. Guid. Pap. deciſ. 272. numer. 2. verſ. Sed præmiſsis non obſtantibus. vſquè ad fin. vbi dicit ita

K ſeruari

ſeruari ſtylum, & conſuetudinem curiarum Parlamenti officiolatus Grationopoli, Graeſtinodani, & Bannaretorum patriæ Delphinatus, & vidiſſe fieri, & iudicari in contradictorio iudicio vltra centum vices ex ſola recognitione, declarando etiam contra tertium poſſeſſorē, vbi talis recognitio fuit facta per verum dominum rei cenſitæ. Caſſan. in conſuetu.Burgun.rub.11. deſcenſes.§. 3.in verbo cenſe ſur cenſe.num. 5. Redoa.de rebus Eccleſ. non alienan.rub.16.num.73.tom.15.tract. part. 2. fol. 420. Alciatus de præſumptio.reg.3.præſump.21. num. 13.Maſcard.de probatio.concluſ. 280. incip. cenſum probari. num. 1.& conclu.603.nu.37.volu.2. Valaſ. de iur.emphyteut.quæſt.9. nu. 18. vbi receptius dicit Craueta conſ.217.nu.4.Pedro.conſ.39. nu. 161.& 162.Franc.Marc. dec. Delphi.609.nu.9.1.par. qui hoc tenet, quando recognitiones ſunt de antiquo: refert, & ſequitur Burſat. conſil.27.num.9.& 10.lib.1.Felic. Solis de cenſib.tom.1.lib.3.cap.6. num.4. & idem 2. tom. lib. 3.cap. vlt.nu.2.verſ. In num. 4.pag. 206.
8 vbi multis alijs relatis hanc probat ſententiam, & nu. 5.eam ampliat, vt nedum expreſſa recognitio pręiudiciū adferat quo ad probationem cenſus recognoſcenti, & his, qui ab eo cauſam, & titulum habent, ſed etiam virtualis, & tacita, qualis eſt illa, cùm venditor dixit in venditione ſe vēdere cum onere ſoluendi talem cenſum. Quam ſententiam tenuerūt Franciſcus de Aretin. Guillerm. Benedict.Caſſan.Foller. Crauet.& Maſcardus in locis ſupra relatis: & non ſolùm contra actorem, ſed etiam contra ſingularem ſucceſſorem poſt talia verba enunciatiua cauſam habentem.Socin.conſ. 12.volum. 2. circa med. & conſil. 82. colum. 2.ante med.lib.3. Solis de cenſi.lib.3. cap. 6. num. 6. Guillerm. Benedic. in dict. verbo & vxorem nomine Adelaſiam.num. 446. Foller de contract. cenſua. in dict.§.cenſus.num.98. in fin. tom. 6.tractat.par.2.fol. 146. Maſcard. de probatio.conſ.280.nu.1. vbi refert Caſſan.& alios.Surd.dict. deciſ.10.nu.9. qui alios allegat, Crauet.dict.conſil.217.num. 7. Et obſeruandum eſt, quòd ferè omnes
9 ſupradicti DD. loquuntur in fortioribus terminis, videlicet quando in inſtrumento recognouit rem eſſe emphyteuticam, quòd continet ſpeciem ſeruitutis. Multò enim magis præſumitur res cenſualis, quam emphyteuticaria. Maſcard.de probatio. concluſion. 281.num.4.& 5. Cum igitur in dictis inſtrumentis tam antiquis, 75. annis retro, & amplius celebratis, actores, á quibus cauſam habet dictus Cherta, cōfeſsi fuerint dictā apothecam frumentariam appellatam, *la botiga Nauarra*, teneri ad dictum cenſum 100.ſolid. annuorū, perpetualium, ſoluendorum dicto Beneficiato, talis confeſsio abſquè dubio

dubio plenè probat cõtra dictum Cherta ſucceſſorem.

10 Secundò, nam in dictis inſtrumentis reperiuntur confeſsiones geminatæ, quæ quamuis extra iudicium emiſſæ, abſente parte, plenè probant, vt poſt Deci. Marſil. Ioan. Lup. & Marant. in locis per eum relatis, probat Surd. dict. deciſ. 10. num. 7. verſ. Secundò id ipſum. & nu. 8.

11 Tertiò, & principaliter, confeſſio iudicialis facta per procuratorem dicti Melchioris Figuerola venditoris dictæ cellæ frumentariæ. probat l. certum. §. ſed an ipſos. ff. de confeſ. gloſ. in cap. 1. verſic. non negauit. de poſtula. prælato. cap. ſuborta. iuncta gloſ. de re iudi. Rot. Roman. deciſ. 374. not. quòd vbi in antiquis. Bellam. deciſ. 164. confeſsio. & pluribus alijs probat Maſcard. de proba. conclu. 369. numer. 1. & 15. vbi ait, quòd quando confeſsio procuratoris fit ex neceſsitate, vt in iudicio, tunc nocet domino l. non ſolùm. ff. de procura. Purpura. in l. mutuum. §. creditum. num. 17. ff. ſi cert. peta. & confeſsio facta in iudicio ſuperat omne genus probationis, vt latè probat multis relatis idem Maſcard. conclu 344. & expreſsè dicitur in l. vnic. C. de confeſ. *& confeſsio venditoris*, quando ipſe tenetur de euictione, nocet

12 emptori. Imol. in l. facta §. ſi hæres. colum. 2. verſ. potes dicere. ff. ad Trebel & in noſtris terminis poſt plures, quos allegat, tradit Cephal. conſil. 21. per totum, & præſertim num. 2. & 3. vbi ait, hoc carere dubio, quia cenſetur cauſa propria venditoris, cum incommodum ad eum ſpectet. gloſ. in l. nullus. ff. de teſti. Ex quo enim emptor habet regreſſum contra venditorem ratione ſuæ confeſsionis, talis cõfeſſio præiudicat emptori, ſicut etiam hoc caſu *confeſsio cedentis præiudicat* ceſsionario, ita Farina in 2. part. tit. de oppoſ. cont. perſo. teſti. queſt. 60. illuſion. 12. numer. 351. & 358. vbi dicit communem, licèt ſecùs ſit, quando de euictione non tenetur ſecundùm aliam communem.

13 Quartò, ex dicta ſolutione 100. ſolidorum cẽſus mortui facta per poſſeſſores dictæ cellæ frumẽtariæ Beneficiato dicti beneficij probatur dictũ cenſum eſſe debitũ l. cũ de in rem verſ. 6. ff. de vſur. ibi: *Imperator Antoninus ideò ſoluendas vſuras iudicauit, quòd eas ipſe dominus, vel pater longo tẽpore præſtitiſſet.* Per quẽ text. Follet de contract. cenſua. in §. cenſus. num. 104. tom. 6. tractat. part. 2. fol. 146. ait, tam in illis, quã ruſticis debentibus cenſum, ſufficere 10. annos ad obtinendum in petitorio, licèt idem ſupra numer. 102. teneat in ruſtico requiri 30. annos, & Bald. de præſcript. prima. part. tertiæ partis. quæſt. 10. numer. 5. tom. 17. tractat. fol. 59. ait, per præſtationem diuturnam præſumi titulum, ſiuè induci probationem obligationis, & hanc dicit communem, & nouiſsimè

Menochi. de præſumption. lib. 3. præſump. 131. nu. 59. multis relatis probat, per præſtationem decennalem præſumi titulum, & obligationem etiam reſpectu futuri temporis, & numeris ſequentibus iuribus confirmat. Couarru. in reg. poſſeſſor. 2. part. §. 4. num. 2. & ſequentibus, licèt ſolus curſus 10. vel 20. annorum non ſufficiat ad inducendum titulum, ſeu obligationem reſpectu temporis futuri, vt poſt Bartol. & alios quos allegat probat idem Menochi. vbi ſupra numer. 54. cum ſequentibus. Aliud enim eſt præſumi titulum, aliud induci titulum. Et licèt ad inducendum non ſufficiat ſolus curſus 10. vel 20. annorum, ſufficit tamen ad illum præſumendum præſtatio per dictum tempus facta vniformiter ratione rei per illius poſſeſſorem. Et ita concordandæ ſunt dictæ duæ communes opiniones, quæ prima facie videntur inter ſe contrariæ. Et rationem reddit Bald. in l. ſi certis annis 28. nu. 8. & 9. C. de pact. dicens, ideò diuturnam ſolutionem facere præſumi cauſam obligationis illi ſolutioni conformem in dict. l. cum de in rem verſo. Quia non eſt credendum, quem ſoluiſſe niſi ratione alicuius debiti. Nam ex qualibet præſtatione oritur quædam præſumptio pro creditore, etſi concurrant præſumptiones continuatæ, ex præſtatione longi temporis augetur effectus ſimplicis præſumptionis, & trãſit præſumptio in ſpeciem probationis ad agẽdum.

15 Quintò, in caſu noſtro nedum interuenit præſtatio annua dicti cenſus per tempus decem annorum, ſed etiam per tempus longiſsimum 30. annorum, & adhùc plurium, quo caſu abſquè dubio obtinebit in petitorio, etiam quo ad futuras præſtationes, vt docet Pet. Foller de contract. cenſual. in §. cenſus, numer. 102. & 103. tom. 6. tracta. par. 2. fol. 146. poſt Guiller. Benedi. in verbo, & vxorem nomine Adelaſiąm. poſt quintam deciſ. nu. 439. fol. 126. & poſt multos quos allegat, probat Menoch. de præſumpt. lib. 3. pręſump. 131. num. 50. verſ. Secundus caſus. & num. 51. 52. & 53. & probat in l. litibus. 19. C. de agrico. & cenſi. lib. 11. ibi: *Eos tamen dicimus, qui non ex longo, prolixoque tempore, vel longinqua, & inueterata redditu͂um ſuſceptione ſufficientem habent cautelam, in quibus caſibus ne contradicendi quidem licentia colonis relinquitur longi temporis præſcriptione, vel redditu͂um frequentiſsima conſequentia colonorum impetum excludente*. Quã l. declarat Bart. in l. ſolent. §. non verò. numer. 8. ad med. ff. de officio. proconſu. quando quis recipit cenſum reſpectu rei veluti fundi, tunc intelligitur recipiens eſſe in poſſeſsione dicti iuris. Vndè cũ Beneficiat⁹ dicti beneficij inſtituti in Eccleſia ſancti Stephani ſub inuocatione ſancti Frãciſci oſtẽdat, poſſeſ-

poſſeſsione percipiēdi dictos 100. ſolidos annuos ſuper dicta cella frumentaria ab anno 1534. vſquè ad annum 1574. cum apochis in proceſſu productis, quarum prima firmata per Iacobum Esteue Presbyterum vti procuratorē dicti beneficiati die 12. Decembris 1534. fuit de 100. ſolidis debitis de ſolutione ſancti Ioannis, menſis Iunij, anni 1532. & ſucceſsiuè reperiuntur plures apochæ reliquarum ſolutionum dictarum penſionum, & vltima firmata per Ioannē Perez procuratorē dicti Michaelis Villar Presbyteri vti Beneficiati dicti beneficij recepta per Ioannē Garces Notarium die 12. Nouembris 1574. eſt de ſolutione anni 1573. & ſic reperiuntur apochæ ſolutionum 42. annorum Neceſſariò dicendum eſt, etiam in petitorio eſſe probatum ius dicti beneficiati, vt docet Couar. in d. reg. poſſeſſor. 2. par. §. 4. nu. 3. vbi ait, quòd annua præſtatio iure, & ratione redditus perpetui continuis 30 annis facta, non tantùm inducit tituli præſumptionem, ſed veram redditus perpetui adquiſitionem per præſcriptionem, & ibi benè cōfirmat, & præter ſupradictos tradit Caſtren. omninò videndus conſ. 51. incipi. in cauſa ſpectabilium. n. 3. 2. par.

16 Sextò, & vltim. quia vbi vnumquodquè ex ſupradictis generibus probationis non ſufficeret ad obtinēdum in iudicio petitorio, tamē ex omnibus ſimul iunctis negari non poteſt, quin iure dicatur plenè probata intentio dicti Beneficiati, quia multæ præſumptiones ſimul iunctæ in cauſis ciuilibus faciunt vnam plenam probationem, glo. in l. 2. §. 1. ff. de excuſa. tuto. gloſ. in l. 7. §. eiuſdem. ff. de teſti. ibi: *Quæ argumenta ad quem modum probandæ cuiuſq; rei ſufficiant nullo certo modo ſatis definiri poteſt, ſicut non ſemper, ita ſæpè ſine publicis monumentis cuiuſque rei veritas deprehenditur, aliàs numerus teſtium, aliàs dignitas & auctoritas, aliàs veluti conſentiens, fama confirmat rei de qua quæritur fidem. Hoc enim ſolùm tibi reſcribere poſſum ſummatim, non vtique ad vnam probationis ſpeciem cognitionem ſtatim alligari debere, ſed ex ſententia animi tui te æſtimare oportere, quid aut credas, aut parum probatum tibi opineris.* Crauet. conſil. 148. num. 11. 1. part. vbi hoc vtitur argumento, & plurium auctoritatibus confirmat, & eodem vtitur Molina de Hiſpano. primoge. lib. 1. cap. 5. num. fin. & Surdus in noſtris terminis. deciſ. 10. n. 11. & ibidem n. 4. verſ. in oppoſitum dicit ita fuiſſe iudicatum in Senatu.

17 Nec obſtant contraria argumenta. Ad primum enim reſpondeò, primò, quod Foller. pro contraria opinione allegatus. numer. 101. tantúm ait, probata ſolutione 2. annorum probari cenſum ad obtinendum in poſſeſſorio, & numer. 102. refert opinionem Guillerm. Bened. tenentis, quòd ad obtinendum in petitorio

non ſufficit minus tempus 30. annorum, fatetur tamen, quod probata poſſeſsione 30. annorum, vt fuit probata in noſtro caſu, obtinebit in petitorio. Et hoc dubitari non poteſt in noſtra ſpecie, cum præter poſſeſsionem per tempus longiſsimum pluſquam 30. annorum, multis alijs ſpeciebus probationum conſtet, dictũ cenſum impoſitũ ſuper dicta cella frumentaria deberi dicto beneficiato. Quæ probationes ſimul iunctæ abſquè dubio plenè probant in petitorio, vt probat Surd. dec. 10. vbi dicit, ita iudicatũ in Senatu.

18 Secundò reſpondeo, quòd iuxta pragmaticam cenſualium ſiue forum 59. de iur. emphyt. in verſ. *En apres.* fol. 125. colu. 2. in prin. etiam intentato iudicio executiuo propenſionibus cenſualis, ſi conſtet de quaſipoſſeſsione actoris, in eius fauorem eſt declarãdum, vt dicit expreſsè in illis verbis: *En apres ſtatuim, ſancim, e ordenã, que ſi algũ obligat en algun cõtr acte, ò carta de cenſal, violari, ò interes de ſus dits, dels quals cõtractes, e receptio de penſions, e excecutio de aquells, lo qui ſera, ò es dira ſeñor de aquelles, ſera, o esen poſſeſsio de rebre del obligat les annues penſions, allegara notori dret de propietat del dit cenſal, violari, o interes de ſus dit, dient, que notoriament conſta lo quis diu, esſer lo dit cenſal, violari, o interes, no aueri dret, que per tal exceptio no ſia retardada la execucio, mas lo qui es en poſſeſsio ſia conſeruat en aquella.*

19 Nec obſtat ſecundum: nam vt dixi ſupra in tertio argumẽto pro hac opinione adducto cõfeſsio iudicialis venditoris, qui tenetur de euictione, iuxta communem opinionem nocet emptori, dubiũ autem non eſt dictum Melchiorẽ Figuerola vẽditorem, á quo cauſam habet dictus Cherta, teneri de euictione. Nec obſtat, quod dictus Figuerola dominus Baroniæ de Naquera venditor prætenderet dictã cellam frumentariam vendidiſſe dicto Cherta cũ onere dicti cẽſus, & ex hac cauſa non teneri de euictione. Nã non eſt dare medium; aut dicta venditio fuit facta cum onere dicti cenſus, & nõ poteſt illius ſolutionem recuſare dictus Cherta, ſi non fuit; habet obligatũ ad euictionem dictum Figuerola valde diuitem. Et hoc caſu abſquè dubio dicta iudicialis recognitio, quòd ſuper dicta cella frumentaria eſt impoſitus dictus cenſus perpetuus, facta per venditorẽ nocet emptori, vel ab eo cauſam habenti, vt probat Farina. titul. de oppoſ. con. perſo. teſti. quæſt. 60. n. 358. & nu. 361. dicit verius eſſe, cõfeſsionem cedentis, qui eſt ſoluendo, nocere ceſsionario.

20 Nec obſtat tertiũ, illi enim reſpondit Bart. Soc. conſ. 50. n. 8. vol. 4. dicens, quòd licèt regulariter inſtrumenta confecta inter alias perſonas alijs non noceant, tamen nocent ſingularibus ſucceſſoribus habentibus cauſam ab eis poſt confecta inſtrumenta, quia

quia ſuccedens in iure, cenſetur ſuccedere inter eaſdem perſonas, argumento l. ſi quis actus, cum ibi notat. ff. de pignorib. ita conſuluit. Bald. in ſuo conſ. mihi 308. in Chriſti nomine conſiderandum, quòd interdum pars agit: allegat etiam notata per Cyn. in l. deſiderium. C. de depoſit. & idem conſuluit Bald in conſil. mihi 326. incip. ad intelligentiam huius materiæ, vbi dicit, ita tenuiſſe Iac. But. in l. ſcripturas. C. qui poti. in pign. habean. & quod ita ſæpius conſuluit dictus Soci. & cum in caſu noſtro, nedum concurrat confeſsio facta in dicto inſtrumento donationis factæ per don Petrum Corella anno 1535. ſed etiam plura alia adminicula, non erit locus deciſioni 24. Guid. Pap. quæ procedit nullis alijs concurrentibus adminiculis; ſed potius deciſioni 272. eiuſdem Guid. Pap. vt latè dixi ſupra in primo argumento in fauorem huius partis.

21 Nec obſtat quartum, hic enim ſumus in claris, vndè non eſt locus coniecturis, nam in dicto donationis inſtrumento factæ per dō Petrum Corella die 10. Septembris 1535. expreſsè confeſſus fuit dictus donator, ſæpè dictam cellam frumentariam vulgo dictam, *la botiga Nauarra*, teneri ad annuā reſponſionem dictorum 100. ſolidorum perpetualium, & cum inſtrumento ceſsionis firmato per dictum don Petrum Corella die 12. Decembris 1534. id magis corroboratur cùm fecerit ceſsionem Michaeli Gomis Presbytero beneficiato dicti beneficij ad exactionem pretij conductionis dictæ cellæ frumentariæ pro ſoluendis decem libris debitis de ſolutionibus dicti annui cenſus. Namque ſi ille eſſet impoſitus ſuper domo, & non ſuper cella frumentaria, potius feciſſet ceſsionem de pretio conductionis dictæ domus, quam dictæ cellæ frumentariæ. Prætereà non conſtat an prius fuerit impoſitus cenſus 14. ſolidorum cum laudimio, & fatica ſoluendorum beneficiato beneficij inſtituti in Eccleſia ſancti Iuliani ſuper dicta cella frumentaria, quam dictorum 100. ſolidorum cēſus perpetui, qui ſunt impoſiti ſuper eadem. Potuerunt enim priùs impoſiti dicti 100. ſolidi perpetui quam dicti 14. ſolidi cum laudimio, & fatica. Et ita non concludit argumētū, quod ex veroſimili deſumitur ex foro 26. de iur. emphyt. nam dictus for. tantùm procederet, vbi cōcludenter eſſet probatū cenſum 14. ſolidorum anteà fuiſſe impoſitū ſuper dicta apotheca quā dictū annuum redditum 100. ſolidorū. Deniquè coniectura, quæ deſumitur ex diſpoſitione dicti fori, omnino remanet excluſa cum inſtrumentis per dictum beneficiatum in proceſſu exhibitis, & per confeſsionem dicti Melchioris Figuerola domini dictæ Baroniæ de Naquera, quæ ſimul iunctæ rem claram faciunt.

Nec obſtat quintum,& vltimũ, cum hoſpitium don Petri Corella, & dicta cella frumentaria,appellata *La Botiga Nauarra*, vnum,& idẽ ſint ædificium:quia dicta cella frumentaria eſt pars inferior dictæ domus,& per inſtrumẽtum donationis factæ per dictum don Petrũ Corella Margaritæ Corella eius filiæ,die 10.Septembris 1535. expreſsè dicatur,dictam domum, & cellam frumentariam teneri ad dictum cenſum 100.ſolidorum,abſque dubio dicendum eſt,quòd inſtrumento recepto per Pomar die 12. Decembris 1534. ſub illo verbo, detentore cuiuſdam hoſpitij, cõprehenditur dicta apotheca frumentaria vti pars eiuſdem hoſpitij.

Ex quibus omnibus, me referẽte,ita iudicauit Regia Audientia ſententia lata in fauorem dicti Michaelis Villar Presbyteri,vti Beneficiati dicti Beneficij, publicata per Franciſcum Paulũ Alreus Regij mandati ſcribam die 9. Aprilis 1608.

DECISIO XX.

EXECVTIO VLTIMArum volũtatum eſt mixti fori,& intra annum executores teſtamentarij habent electionem reddendi rationes coram iudice ſæculari ordinario vrbis, & ab eo obtinẽdi liberationem, ſeu diffinitionem,vel coram Eccleſiaſtico. Poſt annum verò reddendæ ſunt coram Eccleſiaſtico. Et in Regno Valentiæ Auditor cauſarum piarum ſolùm poteſt percipere duos nummos pro libra, pro ſuo ſalario examinis dictarum rationum.

1 *Facti ſpecies, & dubia in hac cauſa.*

2 *Eccleſiaſtico iudici commiſſa eſt rerum piarum viſitatio, & rationum receptio.*

3 *Epiſcopus iuxta Concilium Trident. vti ſedis Apoſtolicæ delegatus, habet ius viſitandi omnia, quæ ad Dei cultum,animarum ſalutem, & ad pauperes ſuſtentandos inſtituta fuerunt.*

4 *Concilium Trident. in ſeſſione 22. tit.de reformatione.c.8. declaratur, & nu.40.*

5 *Epiſcopi de iure Cæſareo debent prouidere pijs voluntatibus,vt ſecũdùm defuncti voluntatem procedant.*

6 *Spiritualia ſpectant relicta pro ſalute, & ſuffragijs animæ, & debent iudicari ſecundùm Canones.*

7 *Papa eſt dominus eorum, quæ Eccleſiæ relinquuntur.*

8 *Epiſcopus appellatur pauperum pater,cum libera adminiſtratione.*

9 *Epiſcopus poteſt rerum piarum rationem exigere ab executoribus teſtamentarys,non ſolùm poſt annum, ſed etiam intra annum, ſed contra infra nu.*

10 Fo-

10 *Forus ſeu verus actus curiæ 4. in rub. de hæredib. inſtituen. declaratur, & infra nu. 44.*

11 *Epiſcopus olim Valentiæ modo archiepiſcopus præcipit executoribus teſtamentarijs, vt adimpleant diſpoſitiones teſtamentorum, & infra nu. 45.*

12 *Teſtator non poteſt diſponere, vt Epiſcopus circa executionem piarum voluntatum non prouideat: ergo nec executor eius iudicium poteſt aufugere.*

13 *Auditor cauſarum piarum eſt in immemoriali poſſeſsione examinandi rationes piarum vltimarum voluntatum, & præſcriptione immemoriali acquiritur iuriſdictio.*

14 *Ius viſitandi pias cauſas eſt Epiſcopi, & nu. 16.*

15 *Executio vltimarum piarum diſpoſitionum eſt mixti fori, & numer.*

16 *Viſitatio vltimarum piarum diſpoſitionum ad ſolùm Epiſcopum ſpectat, ſed contra nu.*

17 *Compellere qui poteſt, etiam abſoluere, & diffinire poteſt, fallit, vt hic.*

19 *Iudex laicus eſt competens executionis adimplementi operum piorum.*

20 *Sæcularis iudex poteſt exigere rationes ab executoribus piarum vltimarum voluntatum, & ſuo in caſu eos abſoluere, ſeu diffinire.*

21 *Executor teſtamentarius habet facultatem eligendi iudicem ſæcularem vel Eccleſiaſticum, coram quo poſſit reddere rationem.*

22 *Abſoluere eius eſt, cuius eſt condemnare.*

23 *Executio teſtamenti, & redditio rationum eſt quid facti.*

24 *Facti eſt, facere exequi pia relicta, & exigere rationes ſolutorum, & datorum pro implemento ipſorum.*

25 *Iudex laicus competens eſt ſuper facto rei ſpiritualis.*

26 *Poſſeſſorium cuiuſcunquè rei ſpiritualis, non eſt ſpirituale, ſed temporale.*

27 *Iudex laicus eſt compètens ſuper poſſeſſorio cuiuſcunquè rei ſpiritualis.*

28 *Forus 120. curiarum anni 1604. confirmat concordiam factam inter Regem, & Epiſcopum, quæ hic refertur, & declaratur, & nu. ſeq.*

29 *Iuriſdictio contentioſa difficilius conceditur, quam voluntaria.*

30 *Iuriſdictiones contentioſæ quæ dicantur, & quæ voluntariæ.*

31 *Plus cui licet, etiam quod eſt minus licet.*

32 *Dictio, &, ponitur inter diuerſa.*

33 *Litis appellatione veniunt, quæ per actionem intentantur.*

34 *Dictio, quibuſcũque, vniuerſalis eſt, omnia comprehendens.*

35 *Reſponſio debet intelligi ſecundùm interrogata.*

36 *Principis conceſsio regulatur, & intelligitur iuxta petita.*

37 *Rationes redditæ coram iudice ſæculari per executores piarum diſpoſitionum, ſi iterum eſſent examinandæ per Eccleſiaſticum, ſequeretur abſurdum.*

38 *Faciles ſunt homines ad diſſentiēdū.*

39 *Iudices Eccleſiaſtici ſunt competẽtes ad examinandum rationes piarũ diſpoſitionum, non tamen priuatiuè, ſed cumulatiuè.*

40 *Concilium Tridentinum ſeſ. 22. tit. de reform. c. 8. declaratur per ſacram congregationem.*

41 *Textus in §. ſi quis autem pro redemptione, in auth. de Eccleſiaſticis titulis declaratur.*

42 *Examen, an executores teſtamentarij fuerint executi pias diſpoſitiones, vt quid facti, poteſt per ſecularem fieri.*

43 *Iudex ſecularis competens eſt, quãdo agitur, an matrimonium fuit contractum.*

44 *Actus curiæ, de quo in c. 4. in rub. de hæred. inſtit. declaratur.*

45 *Pignoris ius remiſiſſe videtur, qui conſenſit, & ibi Regia ſententia.*

46 *Manumiſſores poſſunt exequi teſtatoris voluntatem, & iudex ſecularis eaſdem rationes examinare intra annum, licet teſtator non poſſit prohibere ne Epiſcopus ſuo caſu prouideat.*

47 *Præſcriptio non habet locum in his quæ ſunt facultatis etiamſi per mille annos quis ea vſus non ſit, niſi fuerit prohibitus, & prohibitioni acquieuerit.*

48 *§. ſi quis ædificationem. in auth. de Eccleſiaſt. tit. declaratur.*

49 *Salarium Auditoris cauſarum piarum, & ſuorum miniſtrorum erat quatuor nummorum pro libra.*

50 *Auditor cauſarum piarum ſolebat percipere ſex denarios pro libra.*

51 *Lex Regia, ex defectu poteſtatis, non ligat Eccleſiaſticas perſonas.*

52 *Salarium non debetur Epiſcopis ratione executionis vltimarum piarum diſpoſitionum.*

53 *Canones, leges ſolent imitari.*

54 *Lex ciuilis, quando obliget Eccleſiaſticas perſonas, iuxta doctrinam Suarez declaratur.*

55 *Auditor cauſarum piarum, non poteſt percipere pro ſalario, niſi duos nummos pro libra.*

56 *Lex Imperatoris, vel Regis, vbi eſt fundata in ratione naturali, obligat Eccleſiaſticas perſonas.*

1 IAcobus Sans Cotanda relictus fuit executor teſtamentarius, ſiue vt apud nos dicitur, manumiſſor à Iolante Serra eius vxore: qui cum executus fuiſſet legata pia dicto executoris nomine, intra annũ reddidit rationes iudici ordinario vrbis vulgò dicto iuſtitię in ciuilibus ciuitatis Valentiæ, & ab eo obtinuit liberationem, diffinitionem, ſeu quietationem. Poſteà verò Auditor piarum cauſarum, qui eſt iudex Eccleſiaſticus deputatus ab Archiepiſcopo Valentino ad examinandum, an ſint executæ vltimæ voluntates reſpicientes funerum impenſas, & legata pia, eũdem Sans Cotanda compellebat cum cenſuris ad iterum reddendũ rationes coram eo, executionis dictorum piorum legatorum, & ad obtinendum ab eo liberationẽ ſiue diffinitionem. Iacobus Sans, & Syndicus ciuitatis Valentiæ inter dictum vti poſsidetis intentarũt, ſeu

ſeu, vt apud nos dicitur, firmarunt de iure in Regia Audientia circa poſſeſsionem ſeu quaſi reddendi rationes funeris impenſæ, & piorum legatorum intra annum corã dicto Iuſtitia, & obtinendi ab eo abſolutionem ſiue diffinitionem, & non poſſe ampliùs ad idem cõpelli per iudicem Eccleſiaſticum. Et pro intereſſe Regiæ iuriſdictionis fiſci Regij procurator ſimul cũ ſupradictis ſupplicauit expediri literas ſolitas cõtentionis, cum quibus moneretur dictus iudex Eccleſiaſticus, nè vlterius Iacobũ Sans executorem compelleret rationes iam redditas intra annum coram ordinario vrbis iterum coram eo reddere, cum id per forum eſſet prohibitum. Et pariter quòd in caſibus, in quibus dictus cauſarum piarum auditor examinat rationes ſimilium executorum, non acciperet pro ſalario vltra duos denarios pro libra (vt in foro 120. curiarum anni 1604. fuit diſpoſitũ) non quatuor, vt percipere ſolebat. Et quod ſi ſuper his hæſitaret, nominaret arbitrum pro parte iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, vt ille, & arbiter pro parte Regiæ iuriſdictionis nominandus (iuxta formam traditam in tranſactione ſiue concordia inita inter ſereniſsimam Reginam Elionorem conſortem, & procuratricem ſereniſsimi Petri Aragonum Regis, & Cardinalem Conuenarum legatum Apoſtolicum ex alia, inſerta in foro 9. de iuriſdictione) ambo declararẽt quid iuris circa dedicta in hac contentione. Et cum dicti arbitri fuiſſent nominati concordes fuerunt in eo, quòd executio poſt annum à die mortis teſtatoris ſpectat ad iudicẽ Eccleſiaſticum priuatiuè ad ſæcularem, in alijs verò capitibus diſcordes fuerunt. Nam arbiter pro parte iuriſdictionis Eccleſiaſticæ nominatus cenſuit etiam intra annum dictas rationes eſſe reddendas dicto auditori cauſarum piarum iudici Eccleſiaſtico, & illum poſſe percipere pro ſuo ſalario, & ſuorum miniſtrorum quatuor denarios pro libra: contrarium tamẽ cenſuit arbiter iuriſdictionis Regiæ, videlicet, poſſe rationes reddi intra annum coram ordinario vrbis, & non valere iudicem Eccleſiaſticum compellere executores ſiue manumiſſores, qui rationes reddiderunt intra annum coram dicto Iuſtitia, & ab eo diffinitionẽ obtinuerunt, vt iterum eas reddãt coram ipſo Eccleſiaſtico, & pariter dictum auditorem piarum cauſarum, & illius miniſtros nõ poſſe percipere vltra duos denarios pro libra ratione ſalarij. Et cum ob dictam diſcordiam cauſa eſſet deuoluta ad Regium Cancellarium, ad declarandum in dicta cauſa contẽtionis interfuimus Illuſtriſsimus don Andreas Roig nunc Præſes in S. S. R. C. Aragonum, D. Marcus Antonius Siſternes, & ego tunc ſacræ Regiæ Audientiæ Valentinæ Auditores eius Aulæ, ad quam per turnũ ſpectabat Regio Cãcellario aſsiſtere

aſsiſtere in contentionibus. Solet enim ex duabus Aulis Regiæ Audientiæ ciuilis conuocare vna vice Doctores vnius Aulæ, & alia vice Doctores alterius, & ſic alternatiuè, vt cum eorum conſilio cauſam contentionis declaret, quamuis dictus Regius Cācellarius (qui eſt Eccleſiaſticus) habet tantùm votū deciſiuum, Regij verò Cōſiliarij ſiue Auditores, qui ei aſsiſtunt, tātùm conſultiuum.

In dicta igitur cauſa duo dubia ſuſcitata fuerunt.

Primum, an intra annum ſit locus præuentioni inter iudices Eccleſiaſticum, & ſæcularem circa examen rationum dictorum executorum, ita vt facta diffinitione per iudicem ſæcularem ordinariū vrbis iam non poſsit manumiſſor compelli per Eccleſiaſticum iterū rationes coram eo reddere?

Secundùm, an auditor piarum cauſarum ſiue iudex Eccleſiaſticus ab Archiepiſcopo nominatus poſſit accipere quatuor denarios pro libra? An tantùm duos pro ſuo ſalario ab executoribus teſtamentarijs piarum diſpoſitionum ſiue manumiſſoribus?

In primo dubio pro parte iuriſdictionis Eccleſiaſticæ faciebant ſequentia.

2 Primò, quia rerum piarum viſitatio, & rationum receptio Eccleſiaſtico ordinario tantùm de iure Canonico commiſſa eſt, cap. tua nobis 17. de teſtam. ibi: *Sit per locorum Epiſcopos prouidendum.* Et in clem. vnic. de teſtam. ibi: *Quod tales etiam ſi prælationis fungantur officio, locorum ordinarijs debitam reddere, ipſique ordinarij ab eiſdem, abſque dolo, fraude, ſeu negligētia, de ſuſceptæ executionis officio teneantur exigere rationem*, &c. Ponderando illā verba: *Debitam rationem*, & illa, *teneantur exigere.* Itaquè ordinarius Eccleſiaſticus tenetur cōpellere etiam aliàs exemptos ad rationem ſibi debitam reddendum rerum piarum in teſtamēto relictarum. Atquè per hunc textum hoc eſſe expeditum hodiè aſſerit Benedic. Capra regularum, & concluſionum tom. 1. tit. de executor. vltimarum voluntatum in ampliat. 8. nu. 13. & Paul. Caſtren. l. nulli. num. 6. C. de Epiſcop. & cler. dicens hodiè teſtamentarius reddit rationem Epiſcopo tanquam patri pauperum.

3 Secundò, idem diſpoſitum eſt in Concilio Triden. tam in decreto de purgator. ſeſ. 25. quam in c. 8. tit. de reform. ſeſ. 22. vbi ſancta Synodus Epiſcopos ad prædicta delegatos Apoſtolicos fecit, eis ius viſitandi concedendo omnia, quæ ad Dei cultum, animarum ſalutem, & ad pauperes ſuſtentandos inſtituta fuerint ex officio ſuo. Itaquè cum prædictum ius viſitādi rerum piarū diſpoſitiones Epiſcopis, tanquam ſedis Apoſtolicę delegatis, commiſſum ſit, vt peculiare eorum officium quod aliàs, iuxta ſacrorum Canonum ſtatuta iure ordinario ad eoſdē Epiſcopos ſpecta-

ſpectabat, profectò alij iudices nõ ſunt ad dictũ ius viſitandi admittendi, immò cenſentur excluſi. Nã eo ipſo, quòd Princeps delegat cauſam alteri, cenſetur eam ad ſe euocare, & ſuper ea auferre omnẽ iuriſdictionẽ cuicunque ordinario inferiori, vt poſt Abbat, & alios probat Maranta. diſput. 6. nu. 21. Franch. in cap. dudum. num. 7. de præb. in 6. vbi ait, quòd cum iudex generaliter poteſt cognoſcere de cauſis certi loci, & aliqua ipſarum cauſarum eſt vni ſpecialiter commiſſa, videtur extracta á iuriſdictione illa. Ita vt ille de ea cognoſcere non poſsit. Idem probat Belluga rub. 11. §. quæ dicta. nu. 3. Et ſic in hac materia iuriſdictionis ſpecies derogat generi, quando auellitur à genere tãquam ſpecies ſeparata à toto. Bald. in c. penult. de offic. delegat, quem refert Iaſ. in l. quòd in rerum. §. ſi quis poſt
4 numerũ. 10. ff. de legat. 1. & ſi Concilium Tridentinum ſæculares poteſtates voluiſſet ad dictas rationes recipiẽdas admitti, id expreſſiſſet, vt ſtatim in cap. immediatè ſequenti, in caſibus in quibus voluit alios præter ordinariũ admitti ad ſimiles rationes recipiendas, expreſsis verbis declarauit.

Nec obſtant verba illa, *in caſibus à iure conceſsis*, poſita in initio d. cap. 8. Conc. Trident. quia per ea minimè vult ſæculares admitti, ſed quòd Epiſcopi ſint executores in caſibus à iure conceſsis, nempè non relicto per teſtatorem executore ad redemptionem captiuorũ, vt in l. nulli. 28. C. de Epiſ. & cler. ibi: *Vir Reuerendiſsimus Epiſc. illius ciuitatis ex qua teſtator oritur, habeat facultatem exigendi quòd huius rei gratia fuerit derelictum pium defuncti propoſitum ſine vlla cũctatione, vt conuenit impleturus*. Couar. in cap. 3. nu. 8. de teſtam. vel relicto, & illo mortuo, aut impedito, ſeu negligente, aut nolente c. nos quidem. 3. de teſtam. ibi: *Quod ſi infra prædictum tẽpus ſiue in loco, quo conſtitutum fuerat, ſeu ſi ibi non poteſt, & alibi placet ordinari tecum implere neglexerit: tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipſi ſine diminutione qualibet aſsignentur. Sic enim ſecundùm pijſsimas leges dilatas defunctorum pias voluntates Epiſcopali docens eſt ſtudio adimpleri.* Authen. licèt. C. de Epiſc. & cler. Areſmin Tepat. var. lib. 2. tit. de execut. verſ. Si executores. fol. vlt. col. fin. Benedict. Capra regularũ, & concluſ. tom. 1. tit. de execut. vlr. volunt. membr. 7. nu. 2. & memb. 8. nu. 40. 41. & alijs, & num. 81. 82. & 99. Boer. deciſ. 38. nu. 23. Bellug. rub. 17. verſ. Videamus. nu. 7. Couar. d. c. 3. nu. 5. de teſtam. gloſ. verbo expreſſerit, in capit. fin. de teſtam. in 6. cuius meminit Belluga vbi ſupra. Nec enim executio diuerſa eſt à viſitatione, & rationum acceptione, de quibus ſtatim agit Concilium dicens: *Habeant ius viſitandi*, &c.

5 Tertiò, hæc ſententia firmatur de iure ciuili, vt in auth. de Eccleſ. titulis. §. ſi quis autẽ pro redẽption. collat.

collat.9.ibi: *In omnibus enim talibus pijs voluntatibus ſanctiſsimos locorum Epiſcopos volumus prouidere, vt ſecundùm defuncti voluntatem vniuerſa procedant.* Vbi probatur, ad Epiſcopũ tantùm ſpectare curam inſpiciendi, an voluntas pia defuncti, pro vt ille iuſsit, adimpleatur. Nõ enim hìc loquitur de executione, vt paulò ſuperiùs in §. ſi quis ædificationem. Nequè aliud ſenſit Accurt. in d.l. hæreditas. de petit. hæred. vbi poſtquam fuit interpretatus verba illa Papiniani. *Principali, vel Pontificali auctoritate*, inquit, & ſic nota, quòd ad Epiſcopum hoc ſpectat, ſicut & alia, quæ ad religionẽ ſpectant. Idem Accur. in l.2. verbo nõ efficitur. ff. de pollicit. quem ſequitur Bar. ibi. nu.2.

6 Quartò, nam relicta pro ſalute, & ſuffragijs animæ in teſtamentis reſpiciunt ſpiritualia. Bart. in l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. nu. 81. his verbis: *Sed relicta ad pias cauſas reſpiciunt ſpiritualia, vt per ea ſequatur remiſsio peccatorum: ergo in eis præualent Canones legibus.* Et nu. 83. concludit, relicta ad pias cauſas debere iudicari ſecundùm Canones, & iura diuina, & naturalia, & non ſecundùm leges. Bartolum ſequitur Abb. cõſ. 26. num.1. vol.1 & cap. fin. de reb. Eccleſiaſt. nu.6. & per conſequens ſubiacere iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, non ſæculari, ita Molina de iuſtit. & iur. tract.2. diſput.21. præſertim in verſ. habemus deinde. colu.100. diſput.29. verſ. vlterius. col.135. Abb. conſ.26. num.1. aſſerens, Imperatorem non poſſe ſtatuere ſuper pertinentibus ad piam cauſam, cum hæc non ſit de illius iuriſdictione. & Bar. vbi ſupra nu. 80. quòd leges factæ ſuper rebus pertinentibus ad pia loca, vel pijs actibus deputatis, non valent, niſi auctoritate Eccleſiaſtica fuerint confirmatæ. Abb. c. fin. de reb. Eccleſ. nu.5. & 6. Nauarr. in manu. c. 27. nu. 120. Cened. collect. 46. ad cap. vbicunquè 13. q.2. Tepat. var. lib.1. tit. de funeralibus. verſ. Statutum, etiam ſi funeralia habeant pompam mundanam admixtam, Bart. Fumus. in ſumma. verbo Exequiæ. Sequutus Felin. & alios. vndè Couar. in c.3. nu.8. de teſtam. affirmauit, quòd in his, quæ pro reſtitutione illicitè adquiſitorum legantur, non poteſt teſtator alium quam Epiſcopũ deſignare ad diffiniendũ ea, quæ malè ipſe adquiſiuerit. Ex eodem fluxit Bellugę ſen-

7 tentia rub.17. verſ. videamus. nu. 24. & 25. cum Archidiac. probantis, quòd Papa eſt dominus eorũ quæ Eccleſiæ relinquuntur, vel in aliam cauſam piam, & poteſt ex plenitudine poteſtatis ea commu-

8 tare, & remittere. Eadẽ cauſa Epiſcopus eſt, & appellatur pauperum pater, cum libera adminiſtratione, legitimus defenſor, & adminiſtrator Eccleſiarum, & pauperum Bened. Capra. concluſ. & reg. tom. 1. tit. de execut. vltim. volunt. mẽb. 8. nu. 28. 34. 41. 55. 56. 75. & 83. Boer. deciſ.38. nu.24. Caſtren. in l. nulli. num. 6. C. de Epiſc. & cler.

Belluga

Belluga ſupra nu. 15. Bald.in l. id, quod pauperibus 24.C. de Epiſ. & cler. nu. 40. His de cauſis Epiſcopus poteſt rerum piarum rationẽ exigere ab executoribus teſtamẽtarijs,non ſolùm poſt annum, ſed etiam infra annũ, ſecundùm quod ſibi videbitur expedire, vt cum Laurent. & Zabarel. in clem. 5. vnic.de teſtam. probat Capra vbi ſupra memb. 8. num. 15. Tempus enim, quod executores habent à iure ad exequendum, hoc non vetat, ne Epiſcopus ante elapſum tempus legitimum, poſsit ab eiſdẽ auferre adminiſtrationem, & executionem teſtamentariam, vt poteſt eo tempore iã effluxo, & per negligentiam executorum, rebus pijs minimè executioni demandatis.cap.nos quidem.ca. ſi hæredes. de teſtamen.vbi Couarru. num.4. Capra vbi ſupra. memb. 7. num.1. & ſequen.qui cõmunem dicit. Atque etiam poſt 40. annos poterit Epiſcopus huiuſmodi executores compellere ad dictas rationes reddendas, auctore Bald.in dict.l. id, quod pauperibus.n.39. Immo infra annum poterit Epiſcopus priuare executores officio, ſi negligẽtes ſint,idem Capra memb. 7. nu. 38.in fi.per tex.in auth.licet.C. de Epiſcop.& cler.

10 Quintò facit actus curiæ, de quo in cap.4.in rub. de hæred. inſtit. in volu.fororum, vbi cum expoſitum fuiſſet pro parte Brachij Eccleſiaſtici, conuentum fuiſſe inter Regem Ioannem ſecundum ex vna, & Epiſcopum Valẽtinum ex alia, quòd examinatio rationum relictorum pro operibus pijs fieret per Epiſcopum, vel per eius officiales, & fuiſſet ſupplicatum per Brachium Eccleſiaſticum, ne fieret impedimentum dictis officialibus Eccleſiaſticis in examine dictarum rationum, id ipſum Rex conceſsit, vt patet ex decreto in finalibus verbis contento. ibi: *Plau al Senyor Rey, que la dita redditio de cõtes en la forma acoſtumada, y ordenada per ſos anteceſſors en fauor del Biſbe, ò del per elle deputat, no ſia impedida ab impoſicio de penes.*

11 Sextò idem probatur in extrauag. priuilegior. Valentiæ cap.25. fol.242. vbi Epiſcopus Valentinus præcepit executoribus vltimarum voluntatum tam clericis, quã laicis, qui legata pia non ſoluerant, quando à morte teſtatoris annus iam erat elapſus, infra feſtum Purificationis beatæ Mariæ tũc proximum, alij verò, quorum annus nondum erat elapſus, infra vnius anni ſpatium, mandatum teſtatorum reſpectu dictorum piorum legatorum adimplerent, vel ſi fortè ex cauſa neceſſaria ab ipſis fuerint retinẽda, ipſas pecunias in æde ſacra deponerent, adijciendo hæc verba: *Alioquin cùm iam præmiſſa non poſſumus ſub diſsimulatione, & conniuẽtibus oculis pertranſire, ne ipſorum peccata noſtra facere videamur, niſi infra prædictum tempus alterum de prædictis implere curauerint, ex tunc in perſonas ipſorum excõmunicationis ſententiam* promul-

Digitized by Google

promulgamus. Et paulò inferiùs hæc verba ſubijcit: *Futuri autem manumiſſores, ſeu executores, niſi infra annũ à morte teſtatoris iuxta voluntatem ipſi⁹ iniurias reſtituerint, & legata ad pias cauſas perſoluerint, vel ſaltem, vt prædiximus, in æde ſacra depoſuerint, poſt annum eadem ſententia ſint ligati.* Et fruſtra ſcriptum eſſet edictum dicti Epiſcopi in extrauag. priuilegior. Regni Valentiæ, niſi illud ſeruandum foret, & cum comprehendat executionem etiam intra annum, clarè probatur, eam ad Eccleſiaſticum iudicẽ pertinere, non ad ſæcularem.

12 Septimò facit, quia teſtator nõ poteſt diſponere, vel prohibere ne Epiſcopus circa executionem piarum voluntatum prouideat c. tua nobis. 17. §. cum igitur. ex. de teſtamen. ibi: *Cum igitur in omnibus pijs voluntatibus ſit per locorum Epiſcopos prouidendum, vt ſecundùm defuncti voluntatem vniuerſa procedãt, licèt etiam à teſtatoribus id contingeret interdici, mandamus, quatenus executores teſtamentorum huiuſmodi, vt bona ipſa fideliter, & plenariè in vſus prædictos expendãt, monitione præmiſſa compellas.* §. ſi quis autem pro redemptione. in authen. de Eccleſiaſt. titul. colla. 9. ibi: *In omnibus enim talibus pijs voluntatibus ſanctiſſimos locorum Epiſcopos volumus prouidere, vt ſecundùm defuncti voluntatem vniuerſa procedãt, licèt percipere à teſtatoribus aut donationibus interdictum ſit eis habere ad hoc aliquod participium.* Ioan. Andre. in cap. Ioannes. eo. tit. quem ſequitur Capra. vbi ſupra. memb. 8. nu. 3. & 4. Tepat lib 2. var. tit. de executor. verſ. Epiſcopus. ergo nõ poterit manumiſſor effugere Epiſcopi viſitationem, & examen rationum.

13 Octauò, Eccleſiaſticus iudex ab Archiepiſcopo deputatus, qui appellatur auditor cauſarũ piarũ, eſt in immemoriali poſſeſſione examinandi rationes piarum vltimarum voluntatum, etiam intra annum priuatiuè ad iudicem ſæcularem, qui per tempus immemoriale nunquam vſus fuit ſimul tali iuriſdictione. Ex qua præſcriptione immemoriali adquiritur iuriſdictio contra quemcunque in cap. 1. cum ibi notat. de præſcriptio. in 6. Bellug. in ſpeculo Prin. rub. 22. §. & quia quotidiana. num. 64. in qua immemoriali præſcriptione non requiritur ſcientiæ, & patientiæ probatio. Alexand. conſ. 6. num. 4. volu. 1. & conſ. 16. nu. 18. vol. 5. Iaſ. in l. imperium. nu. 20. ff. de iuriſdict. omn. iudicum. Dec. conſ. 85. verſ. His tamen non obſtantibus. Balb. qui dicit cõmunem de præſcrip. 2. p. 3. partis principalis. q. 6. nu. 22. & 2. par. 5. partis principa. 1. quæſt 3. quæſt. princip. num. 8. Gabriel. de præſcriptio. concluſ. 1. nu. 59. Couar. in reg. poſſeſſor. 2. part. initio. nu. 8. verſ. tertio, & verſ. denique. Qua in præſcriptione ſemper præſumitur titulus, & bona fides, Innocent. & Bal. in c. ſi diligenti de præſcrip. Balb. vbi ſupra. nu. 18.

Nonò,

14 Nonò, nã ius viſitandi eſt Epiſcoporum iuxta Conc. Trid. ſeſ. 22. de reform. c. 8. ibi: *Habeant ius viſitandi*. Et meritò, quia ad eos ſpectat diligenter circunſpicere, an teſtator ſic erga res pias ſe gerat, vt aliquid ſuperſtitioſum, ſeu Gentilitatem redolens, aut ſacris Canonibus contrarium diſpoſuerit, vt ſi opus fuerit, præcipiat non obſeruari. notat Alciat. in l. nemo poteſt. num. 18. ff. de legat. 1. Dioniſ. Gothofred. in notis ad l. nulli. 28. C. de Epiſcop. & Cler. nu. 2. lit. G. Debet enim in iſtis populis doceri, nõ docere, & recurrere ad Eccleſiam, cap. docendus. 62. diſt. Abb. conſil. 26. volum. 1. Præterea, viſitationis eſt examinare, an obſeruentur cõſtitutiones Synodales circa cauſas pias, quas Epiſcopus, vel Archiepiſcopus paſsim pro temporum, & rerum neceſsitate edidit, provt ad Epiſcopũ hoc munus ſpectat, probat Capra vbi ſupra memb. 8. nu. 97. quod ſi aditus præcluderetur huic viſitationi, reddẽdo rationes coram ordinario vrbis, fruſtra dictas conſtitutiones facere pro publico Eccleſiæ bono archiepiſcopis, & Epiſcopis liceret.

15 Decimò, licet executio vltimarum piarum diſpoſitionũ ſit mixti fori. §. ſi quis ædificationem. in auth. de Eccleſiaſtic. tit. colla. 9. ibi: *Prouidentia locorum Epiſcopi, & ciuilis iudicis*. Iuxta quem tex. Bellug. rub. 17. verſi. Videamus. nu 4. ait, eſſe mixti fori hanc executionem, de qua cõpulſione ad executionẽ loquuntur fori 22. de teſtament. & quint⁹ de executione rei iud. & pri-

16 uileg. 58. Regis Petri II. viſitatio tamen, ſeu examen ad ſolum Epiſcopum ſpectat d. §. ſi quis ædificationem. in fin. vbi Imperator Iuſtinianus tãtum Epiſcopum deſignauit, non ciuilem iudicem, ad examinandum, viſitandumq; an fiat gubernatio dicti oratorij, provt teſtator diſpoſuit.

17 Nec obſtat, quòd qui poteſt cõpellere, poteſt abſoluere, & difinire. Hæc enim regula locũ non habet propter diuerſas rationes, quæ militãt inter vtrunq; ſiquidẽ teſtator cogit hæredes, ſeu executores ad cõplendas res pias, & tamen ipſe teſtator nõ poteſt eoſdem liberare á rationum redditione coram Epiſcopo. d. §. ſi quis autẽ pro redẽptione. d. cap. tua nobis. 17. de teſt. Non enim ſemper qui cõpellere poteſt, idẽ poterit abſoluere. Nam poterit iudex, me in ſtante cõpellere curatorem meum, vt mihi rationes reddat, & rationibus redditis non poteſt iudex abſoluere curatorem, ſed ego. Regula vero procedere poterit, vt iudex, qui poteſt condemnare executorem ad ſolutionem legati pij, ſi id ſuadeat iuſtitia, poterit in eadem inſtantia eundem abſoluere, & liberare á ſolutione legati.

Sed pro parte Fiſci Regiæ iuriſdictionis allegabantur ſequentia.

18 Primò, executio vltimarum voluntatum in cauſis pijs eſt mixti fori, & in eis vterq; iudex ſæcularis,

& Eccleſiaſticus eſt competens, in
authent. de Eccleſiaſticis titulis.§.
ſi quis ad ædificationem. colla.9.
ibi: *Prouidentia locorum Epiſcopi, & ciuilis iudicis.* l. nulli. C. de Epiſcop.
& Cleric.verſic.fin. ibi: *Vel in viri clariſsimi Rectoris prouinciæ, vel in vrbis Epiſcopi notitiam deferendi liberam habeant facultatem.* Authent.hoc am
plius. C. de fideicom. l. hæreditas
54.§.ſi defuncto.ibi: *Principali, vel Pontificali auctoritate*: & ibi Fulgoſ.
nu.1.ff.de petit. hæredit. Abbas in
cap.nos quidem.& in cap. ſi hære-
des.num.3.& ibi Barba. num.1. &
Couar.in c.3.extra. de teſtam.con
ciuis meus Belluga in ſpecul.Prin-
cip.rub.17.verſic. Videamus.nu.4.
verſ.In contrariū.& n.5. & ibi ad-
ditio Camilli Borrelij in lit. P. qui
plures Doctores antiquos allegat,
& alios plurimos refert Tiraq. de
priuilegijs piæ cauſæ.priuil.149.in
fin.vbi ait, omnes fateri eſſe mixti
fori Gutier.prac.qq.lib.2.q.45.nu.
2.3.4.&10.Matiē.in lib.5.nouę Re
copilationis.tit.4.l.10.gl.7. nu.1.&
in l.14.gl.1.n.57.Rebuf. reſp.135.
n.7.Marant.de ordine iudiciorū 6.
p.verſi.6.& vltim.p.n.135.Bobad.
in ſua Politica 1.p.lib.1.c.18.num.
19 120. vbi ait, quod iudex laicus eſt
iudex competens executionis, &
implementi operum piorū cuiuſ-
cunque generis, & de illis cognoſ-
cere poteſt.Et hoc probatur de iu-
re noſtri Regni in foro 22. de teſt.
ibi: *E la Cort de la ciutat, e del lloch faça cūplir als marmeſors los teſtaments, e les derreres voluntats dels morts ſens tot allargament, e ſens tota defuyta.* &
foro 5. de executione rei iudicatę.
ibi: *La Cort man, que ſien menats en executio los teſtaments.* Et idē proba
tur l.10.ti.4.lib.5. Recopilationis.
ibi: *Por ſu anima del teſtador, lo qual ſi dentro del año, contando dende la muerte del teſtador, no lo cumplieren, mandamos, que nueſtras iuſticias les compelan a ello, ante las quales lo puedan demandar, y ſea parte para ello qualquier del pueblo.*

20 Secundò, nam de iure, nedū Ec-
cleſiaſtici, ſed etiam ſæculares iu-
dices poſſunt exigere rationes ab
executoribus piarū vltimarum vo
luntatū, & ſuo in caſu eos abſolue-
re, ſeu diffinire. Specul.in tit.de in-
ſtru.ædit.§.13.incipien.Nunc vero
aliqua.n.45. Bellug. in ſpecul.rub.
17.verſ.Videamus.n.8. ibi: *Et ſi vterq; iudex in dictis cauſis pijs faciat dictos actus ſubrogationū, prorogationū, & auditionū cōputorum.* Et n. 12. ibi:
Dic, quod reddatur corā ſæculari, &c.
Matien.in l.14.tit.4. lib. 5. Recop.
21 n.67.Et executorem habere facul-
tatem eligendi iudicem ſæcularē,
vel Eccleſiaſticū, coram quo poſ-
ſit reddere rationem, fuit deciſum
in Senatu Pariſiēſi, vt teſtatur Ioā
Papon.lib.20.tit.9.pag.673.refert,
& ſequitur Areſmin. Tepat. lib.2.
var.tit.fi. de executor. teſtam. fol.
vltim.col.3.verſi.Executores teſta
menti. Et cum executio piorum le
gatorū ſit mixti fori, ſequitur, red-
ditionem rationū piorum legato-
rum etiā eſſe mixti fori, quia eius
eſt abſoluere, cuius eſt cōdemnare
l.qui

l.qui damnare. & ibi DD. ff. de re iudica. vndè qui poteſt condẽnare manumiſſores, vt impleant piam teſtatoris diſpoſitionem, poteſt declarare adimpleuiſſe teſtantis voluntatem, & eos abſoluere, & diffinire:tum quia, cum redditio rationis ſit dependens ab executione dictorum piorũ legatorum, conceſſa iudici ſæculari iuriſdictione ad compulſionem,& executionem, debet etiã ei competere ad exigendum rationes, quia iuriſdictio extenditur ad connexa,& depẽdentia.Cle.2.ibi: *Eos quoquomodò tam gentibus*, de iudicijs. Decia. reſpon.54. nu.10.& 11.vol.3.

23 Tertiò facit pro eadem ſententia,quòd executio eſt quid facti. l. executorem.C.de executio. rei iudic. & pariter redditio rationum eſt quid facti. l. cũ ſeruus.81. verſ. Sed nos,ibi: *Neque meram conditionem, quæ ex facto ſit.* Et ibi: *Ita enim incipit quidem res à facto,peruenit autem ad pecuniam.* ff.de condit. & demonſtrat. quòd etiam obſeruauit glo.in l. ſi cui libertas. 49. ſchol. vlt.eod.tit.vndè tam ipſamet redditio rationum, quàm materia ſubiecta illius quæ conſiſtit in ſolutione,& traditione, & implemento piorum relictorũ, ſunt meri facti, & ſic quamuis relinquere pia legata ſit res ſpiritualis tendens ad ſalutem animarum,& ſuffragium illarũ,nihilominus tamẽ iudex ſæcularis eſt cõpetens ad cõpellendũ
24 & faciendum exequi pia relicta,& ad exigendũ rationes ſolutorũ, & datorũ pro implemento piorũ relictorũ,cum hæc omnia ſint facti,
25 & nihil ſpiritualitatis habentia,& ſuper facto rei ſpiritualis eſt iudex cõpetens laicus,vt docuit Bar. in l. omni innouatione. nu.2. C. de Sacroſ.Eccleſ.& in l.quoties.nu.1.& ibi Alex.Iaſ.& reliqui. C. de iudi. Afflict.deciſ.219.nu.5. & pluribus relatis Bobad. in ſua Polit. lib. 2.c. 18.nu.235. Bart. & DD. in l. Titia ſolut matri. vbi latiſsimè Barboſa á nu.23 cum plurimis ſeq.& ex cõmuni pluribus relatis Decia. reſpon.51.n.2.vol.5. Sic,quia poſſeſſio conſiſtit in facto.l.1. de acquir.
26 poſſeſsione, poſſeſſorium cuiuſcũquè rei ſpiritualis non eſt ſpirituale, ſed temporale. c.cauſamque in 2 extra qui fil.ſint legit.gl.in c.literas.verbo ſpiritualibus.propè fin. extra,de iuram.calum. Archidiac. in c.cum dilectus.de ordi.cogni.& in c. 1.& ibi Ioan. Andr. de reſtit. ſpolia.in 6. Fran. Marc. deciſ. 44. num. 4. part. 2.& pluribus relatis Cenedo.lib.1.collect.6.num.2.Aluar.Valaſc.conſulta.11.nu.2.tom.
27 1. eaque propter iudex ſæcularis eſt competens ſuper poſſeſſorio cuiuſcunque rei ſpiritualis:quia tẽporalis eſt,vt tradidit Vincent. in c.fi.de iudic.Dec in l.2 num.29.de iuriſ.omni.iudic.Villalo.1.tom.comu.verbo iudex ſæcularis.fol.mihi.114.Capic.dec.7.nu 2.Auiles in cap.prætor.glo.mandamientos. n. 11.Grauat.ad veſtri.in praxi.lib.5. c.1.nu.5.& 6.Theſau. deciſ.52.nu. 1.& deciſ. 117. Pedroch. conſ. 32.

nu.65.lib.1.Valaſ.lib.1.cõſult.11. nu.2.Bruno. à Sol.in compend. reſol.lit. P.verb. Princeps ſæcularis. Pereg.de fideicom. art. 48. nu. 63. Garcia de Hiſpan.nobilit.glo.9.n. 46.& 47.cũ alijs plurimis relatis à Cenedo collect.4.n.1.2.3.& 4.p.2. & apud nos eſt forus vnicus rubr. *Que los ſermants de dret en la cort ſecular*.fol.47.pag.2.in extrauag.for.

28 Quartò,facit for.120.curiarum anni 1604.cum quo fuit cõfirmata tranſactio ſiue concordia facta inter ſereniſsimum Regem Petrum II.& tunc Epiſcopum Valentinũ inſerta in priuilegio 58. dicti Regis Petri 2.fol.117.Quamuis enim in dicta cõcordia verbis expreſsis non fiat mentio, quòd redditio computorum piorum legatorum ſit mixti fori, virtualiter tamen id deciſum eſt in §. *Item com vos e voſtres oficials*, cum verſ. ſeq. finatum eſt his verbis: *Finatum eſt, quod de quibuſcunque cauſis, quas moueri contingat intra annum contra manumiſſorem, ſeu manumiſſores alicuius vltimi teſtamenti, etiam vbi Chriſti pauperes fuerint inſtituti hæredes, ſit electio actoris eas mouere coram iudice Eccleſiaſtico, vel ſæculari: ſic quod incepta cauſa infra annum coram iudice ſæculari, de ipſa Eccleſiaſticus iudex nequeat ſe intromittere, vel è contra, in tantũ quòd ſi cœpta fuerit cauſa infra annum coram iudice ſeculari, etiam poſt annum coram eodem habeat continuari, & finiri, & per ipſum executio fieri etiam, etſi ipſis manumiſſoribꝰ eſſet ipſius manumiſſoriæ adminiſtratio interdicta.* Vbi ex communi conſenſu conceditur iuriſdictio iudici ſæculari reſpectu piorũ legatorum,ita vt ſit mixti fori. Et quamuis dicta cõcordia videatur loqui de iuriſdictione cõtentioſa, id tamen non obſtat. Dictus enim verſ.finatum eſt.ponit exemplum
29 iuriſdictionis cõtentioſę,quia difficilius cõceditur iuriſdictio cõtentioſa,quã volũtaria,tanquã minor, non econtra.l.1.& ibi glo.verb.poteſtatẽ.l.2.& DD.ibi. ff. de officio Proconſul.l.emancipati.verſ.apud Proconſulem de adeptio. Fran. Marc.dec.341.nu.13.1.p.& deciſ. 361.n.1.& 2.p.2.Ripa.in l. qui cõ-
30 demnare.nu.5.ff.de re iud.Contentioſæ enim iuriſdictionis dicuntur ea,quæ cũ cauſæ cognitione,& partis iniunctione in contradictorio iudicio exercẽtur: volũtariæ autẽ iuriſdictionis,quæ abſque partis cõtradicentis iniunctione corã iudice geruntur, vt adoptare, emãcipare, manumittere,& ſimilia. Speculat.in ſpecul. lib.2.tit.de ferijs.§. 2.nu.2.Marant.4.p.diſ.9.per tot.& DD.in d.l.1.& 2.de officio. procõſul.& in d.l.emãcipati,& ſentit Ripa ſupra d.nu.5.Vndè cũ iudici ſęculari ſit cõceſſum cũ dicta cõcordia reſpectu piorũ relictorũ exercere iuriſdictionẽ cõtentioſam intra annum,quæ difficiliùs cõpetit, & conceditur, pariter debet cenſeri conceſſa iuriſdictio volũtaria reſpectu redditionis rationũ piorum relictorũ, quæ eſt voluntariæ iuriſdictionis,& ſic minoris,& magis infimæ qualitatis iuriſdictionis (quam

(quam meritò Ripa vbi ſupra actũ quaſi extraiudicialem appellauit) quia cui licet quod eſt plus, licet vtiquè quod eſt minus c. cui licet. de regul. iur. in 6. l. non debet cui. 21. ff. de regul. iur. Maximè quia in dicto verſ. *Item com vos ſenyor, e voſtres oficials*, aſſeritur, dominum Regem, & ſuos officiales eſſe in quieta, & pacifica poſſeſsione cognoſcẽdi de factis, & litibus manumiſſorum laicorum, etiã vbi pauperes fuerint hæredes instituti, notando verba dicti §. ibi: *Feyts, e pleyts*. Di-
32 ctio enim illa, è, latinè, &, poſita inter verba: *Feyts, e pleyts*, latinè, factis, & litibus, ponitur inter diuerſa. l. ſi is qui ducenta. in prin. & ibi Bart. de reb. dubi. glo. in rubr. ff. de iur. & fact. ignor. cũ alijs per Euer-
33 ard. in loco à natura copulæ. nu. 11. Litis autem appellat. veniũt ea quæ per actionem aliquã intentãtur, ſuper quibus lis eſt conteſtanda. l. poſtquã liti. & ibi gloſ. Bal. & alij. C. de pact. Decia. reſpon. 3. nu. 37. & reſpon. 5. nu. 38. volu. 5. & ſic ſub dicto verbo, *pleyts*, comprehẽduntur ea quæ ſunt contentioſæ iuriſdictionis. Verbum autẽ illud, *feyts*, generaliter quodcunque factum manumiſſorum cõplectitur, etiam voluntariæ iuriſdictionis, vt ſignificet quid diuerſum â dicto verbo, *pleyts*, virtute dictæ copulę, è: præcipuè, quia vt diximus redditio rationũ eſt quid facti. Vndè cũ in d. §. *Item com vos ſenyor*, aſſeratur, quòd iudices ſæculares cognoſcebãt de factis manumiſſorũ, vir-
tualiter eſt cõprehenſa redditio rationũ dictorũ manumiſſorũ. Vndè quãuis poſteà in verſ. finatũ. ponatur exẽplũ in cauſis contradictorij iudicij, illud intelligendũ eſt fuiſſe adiectũ exẽpli cauſa, ponẽdo conceſsionem iuriſdictionis in ſpecie, & exemplo maioris qualitatis, & difficultatis, cauſarũ videlicet cõtẽtioſæ iuriſdictionis. Et ſunt etiã notãda verba d. §. finatũ. ibi: *Quòd*
34 *quibuſcunque cauſis*. Dictio enim illa, *quibuſcunque*, vniuerſalis eſt omnia cõprehendens abſque reſtrictione. c. ſolitæ. in fin. ex. de maiorita. & obedi. Burſat. conſ. 9. nu. 3. & conſ. 36. nu. 7. lib. 1. & cõſ. 224. n. 5. lib. 2. Dec. reſp. 3. n. 3. & reſp. 44. n. 98. vol. 4. latè Aſin. in praxi. 1. p. c. 7. à n. 1. ad 17. Quinimò fingamus manumiſſores, inuito hærede, nomina debitorũ exegiſſe ad ſoluenda opera, & legata pia, vtẽdo facultate ſibi in teſtamento à teſtatore attributa, hæredemque intra annũ ab illis rationes exigere accepti, & expẽſi corã Iuſtitia ciuili, nemo negabit hunc caſum eſſe cõprehenſum in dicta concordia, iudicẽque ſæcularẽ fore competentẽ ad cõpellendũ manumiſſores ad reddẽdum rationẽ, pariterquè declarandum impleta fuiſſe opera pia, vbi illa impleuiſſe cõſtitiſſet, & ad abſoluẽdũ illos. Si ergo in cõtradictorio iudicio cõpetens erit ad audiẽdũ rationes, & ad diffiniẽdũ manumiſſores, cur nõ etiã licebit iudici ſęculari diffinitionẽ facere per viã volũtatię iuriſdictionis? Et ita nihil

 mirum

mirum ſi dicta concordia intellecta fuit per tria brachia Regni in d.for.120.quòd complectatur auditores, & diffinitiones compotorum piorum relictorum, vt patet ex ſupplicatione in dicto foro enarrata, & cum hoc ſuppoſito tanquã certo,& indubitabili,& eo tantùm fine attento & perſpecto, quod ſubdicta concordia erat comprehenſa redditio, & diffinitio rationum piorum operum intra annũ, & vt ſuper hoc de cætero nullus eſſet hæſitandi locus,fuit ſupplicatum, quòd per ſuam Maieſtatem confirmaretur præfata concordia, & per ſuam Maieſtatem fuit prouiſum annuendo ſupplicationi brachiorum, quòd fieret forus de
35 contentis in d. concordia. Et cum reſponſio debeat intelligi ſecundùm interrogata. l.1. C. de diuerſ. reſcrip.§.prætereà.inſtituta de inutilib. ſtipulat. l.Titia. §. 1. de verb. oblig.l.ſi defenſor. §. qui interrogatus. de interrogato. actio. Me-
36 noch conſ.33.nu.13.lib.1.& in ſpecie cõceſsionis Principis, vt reguletur, vt intelligatur iuxta petita, vt pluribus relatis obſeruat Bec. conſ.55.nu.6. & 7. intelligendum eſt,principem noſtrum cõfirmaſſe dictam concordiam, acceptam in eo ſenſu, quo intellecta fuit per tria brachia Regni, maximè cum dicta concordia patiatur talẽ ſenſum,vt patet ex his quæ paulò ante diximus.

37 Vltimò facit, nã ſi poſt redditas rationes iudici ſæculari per executores piorum legatorũ,& diſpoſitionum, iudex Eccleſiaſticus poſſet viſitare dictas rationes, maximum ſequeretur abſurdum. Iudex enim Eccleſiaſticus ſæpius nollet ſtare declarationi factæ per ſæcularẽ, cum homines ſint faciles, & valdè proni ad diſſentiẽdũ. l. item ſi vnus.§.principaliter. ff.de recep.
38 arbit. ibi: *Propter naturalem hominum ad diſſentiendum facilitatem.* Et ita alter iudicum abſolueret, alter verò condemnaret eandem perſonam,extante eodem facto in cauſa mixti fori, in qua vterque iudex eſt competens,itaquè alter eorum non ſit nec eſt ſuperior,& alter inferior, ſed inter eos locus eſt præuentioni. Ne igitur hoc abſurdum ſequatur, dicẽdum eſt, intra annũ iudicẽ ſæcularem præuenientẽ poſſe cõpellere ad executionem piorum legatorũ, rationes examinare, & abſoluere, ſiue diffinire, & iudicem Eccleſiaſticum hoc caſu nullatenus ſe intromittere poſſe.

Nec obſtant in contrariũ adducta,quorum ſolutio reſultat ex ſupradictis. Et in ſpecie ad primum
39 reſpondeo, verum eſſe,Epiſcopos eſſe iudices cõpetentes,non tamen eis cõpetere iuriſdictionẽ priuatiuè,ſed cumulatiuè cũ iudicibus ſæcularibus,cum ſit mixti fori,vt dixi ſupra nu.18. & locus ſit præuentiori intra annum iuxta priuilegiũ 58.Regis Petri II.in §.finarũ eſt,& iuxta for.120.curiarum anni 1604.
40 Nec obſtat ſecundũ,nã ſacra Cõgregatio Concilij Tridẽtini ſuper dicto

dicto cap. 8. ſeſ. 22. tit. de reformat. relata per Farinatium poſt 4 p. deciſionum nouiſsimarũ Rot. Rom. pag. 52. illa verba: *Habeant ius viſitandi Hoſpitalia*, declarauit ibi, licèt autem hoc decretum cõcedat facultatem Epiſcopis viſitandi Hoſpitalia, & cætera pia loca non prohibet tamen, quin, & iudices ſæculares eadem viſitare poſsint, ſi hoc eis licet aliàs legitimè. Et ſic dictum decretum non addit iuriſdictioni Epiſcoporum præter id quod à iure illis competebat: niſi vt quemadmodum anteá in caſibus à iure conceſsis procedebát in executione dictarum piarũ diſpoſitionũ, vt ordinarij, de cæteró procederent cũ maiori authoritate, & præeminentia, ſcilicet, vt delegati Sedis Apoſtolicæ. Et illa verba dicti cap. 8. ſeſ. 22. Concilij Tridentini, ibi: *In caſibus à iure conceſsis*, debent interpretari iuxta dictam declarationem ſacræ Congregationis Cardinaliũ, vt Epiſcopi habeant dictam facultatem, nõ tamen iudices ſæculares excludãtur, & ita inter ſæcularẽ, & Eccleſiaſticum ſit locus præuentioni.

Ad tertiũ reſpondetur, de iure Cæſareo nõ cõpetere iuriſdictionẽ circa executionẽ piarũ volũtatum Epiſcopis priuatiuè, ſed cumulatiuè, vt probaui ſupra nu. 18. Nec cõ-
41 trarium probat text. in §. ſi quis autem pro redemptione. auth. de Eccleſiaſticis titulis. Nam ibi tantùm conceditur Epiſcopis redẽptio captiuorũ, vbi teſtator non reliquit in teſtamento executores, vt conſtat ex illis verbis ibi: *Et non nominatim teſtator dixerit, per quem oporteat fieri redemptionem captiuorum.* Et ita declarat Couar. in c. 3. de teſtam. nu. 8. ſi autem teſtator executores nominauerit (vt in caſu, de quo agimus) tunc debet per eos exequi, & adimpleri teſtatoris voluntas, vt in d. §. ſi quis autem pro redemptione. in prin. & examinare, an dicti executores diſpoſita à teſtatore fuerint exequuti, quia quid facti eſt, ſpectat ad iudicem ſæcularem, vt dixi ſupra nu. 25. cum ſeq.

Nec obſtat quartum: nam licèt relicta pro ſuffragijs animæ reſpiciant ſpiritualia, nimirum ſalutem
42 animæ, & remiſsionem peccatorũ, tamẽ examinare, an executores ſiue manumiſſores adimpleuerint, vel exequuti fuerint diſpoſita à teſtatore circa prædicta, facti eſt, & hoc benè poteſt iudex ſæcularis examinare. Quemadmodũ matrimoniũ ſacramentũ eſt Eccleſiæ, & res ſpiritualis, & tamẽ quando agitur de facto, nimirum an Petrus, &
43 Maria cõtraxerint matrimoniũ in facie Eccleſiæ, iudex ſæcularis cognoſcere poteſt, vt notat Bart. in l. Titia. 35. ff. ſolut. matr. nu. 3. cũ ſeq. & nu. 6. cuius opinio eſt cõmuniter recepta, vt inquit Pelaez de maioratu. 3 p. q 15. n. 19. cũ ſeq. vbi alios allegat. Capicius deciſ. 7. n. 2. & ita fuit iudicatum in Senatu Cathaloniæ cum diuerſis Regijs ſententijs relatis per Fontanella de pact. nup clauſ. 4. glo. 13. p. 2. nu. 31. fol. 202.

44 Nec obſtat quintum deſumptum ex actu curiæ brachij Eccleſiaſtici, qui habetur in volumine fororum tit.de hæred. inſtituen. c. 4.fol.154.pag.2.cum ſeq. ibi enim fit mentio cuiuſdam conceſsionis factæ per Regem Ioannem II. patrem Regis Ferdinandi II. ibi: *Segons apar en vn cert acte authentich per ſa Excelencia ſobre aço fet.* Quod inſtrumentum reperitur in lib. intitulato itinerum Valentię ſecundo. Regis Ioannis II. ſub litera B. fol. 130. recondito in Archiuio Regij Palatij, cum quo fuit conuentum die 26. Nouembris 1464. inter Ioannem II. patrem Catholici Regis Ferdinandi, & Rodericum à Borja Epiſcopum Valentinum & Cardinalem, nec non ſedis Apoſtolicæ Vicecancellarium (qui poſteà fuit Pontifex Alexander Sextus) quòd dictus Epiſcopus mutuo darer, pro vt cum effectu dedit dicto Regi Ioanni quingentos florenos auri pro ſubueniendis neceſsitatibus dicti Regis, qui tunc vrgẽtes curas habebat propter recuperationem ciuitatum, & terrarum, & reductionem rebellium in Principatu Cathaloniæ, & quòd donec dicti quingenti floreni fuerint dicto Epiſcopo, vel eius ſucceſſori reſtituti, remaneret dicta iuriſdictio, teſtamentorumque rationes, & piarũ cauſarũ fierent, peterẽtur, & exigerentur per dictum Epiſcopum Valentinum, ſeu eius miniſtros, abſquè vllo officialium Regiorum iuris, vel facti impedimẽto. Et ita probè ſciebat Archiepiſcopus Valentinus ius pignoris habere, cum in libro fororum; & ſic in corpore iuris huius Regni reperiatur ſupradicta diſpoſitio. Et idẽ Archiepiſcopus interuenit in comitijs, ſiuè curijs celebratis Valẽtiæ anno 1604. in quibus fuit factus dictus forus 120. ſiue lex generalis permittens; vt intra annum poſsint reddi rationes piarum diſpoſitionum coram iudice ordinario ſæculari: & ſic Archiepiſcopus ius pignoris remiſiſſe videtur per cõſenſum l. ſi debitor. §. 1. ff. quibus modis pign. vel hyp. ſol. & in l. 4 §. ſi in venditione. & l. ſicut. §. ſi volũtate. eod. ti. & in l. 2. C. de remiſ. pignor. & in l. creditor. ff. de reg. iur. Et in hoc caſu ius pignoris remiſſum fuiſſe per dictum Archiepiſcopũ poſteà fuit declaratum ſententia lata in hac Regia Audientia in fauorem Syndici ciuitatis Valentiæ contra dictum Archiepiſcopũ, publicata per Damianum de Berbogal die 23. Martij 1610.

45 Nec obſtat ſextum, nam in c. 25. in extrauag. priuilegior. Valẽtiæ. fol. 242. non legitur, iudices ſæculares non poſſe mandare exequi legata pia, & examinare rationes executorum, ſiue manumiſſorum, ſed tantùm legitur Arnaldũ Epiſcopum Valentinum (tunc temporis quando adhuc ille Epiſcopatus nõ erat erectus in Archiepiſcopatũ) mandaſſe per ſuũ edictum executoribus tam clericis, quam laicis, vbi iam erat elapſus annus à morte

morte teſtatoris, vt adimplerent ab ipſo diſpoſita intra feſtum Purificationis Beatæ Mariæ proximum, & hoc eſt conforme tranſactioni initæ inter Regem Petrum II. & tunc Epiſcopum Valétinum inſertę in priuilegio 58. Petri II. confirmatæ cum foro 120. curiar. anni 1604. & cum eodem edicto dictum Epiſcopum mandaſſe, vt alij executores, quorum annus nōdum erat elapſus, infra ipſius anni ſpatium mandatum teſtatorum, quantùm ad reſtituendas iniurias, & legata pia ſoluenda, ſtuderent adimplere, vel ſi fortè ex cauſa neceſſaria ab ipſis fuerint retinenda, ſaltem ipſas pecunias, aut res mobiles, vel ſe mouentes, quòd eſſent tempore periturę, ſine omni fraude venderentur, & pecuniæ in æde ſacra deponerentur. Et niſi infra prædictum tempus alterum de prædictis adimplerent, contra ipſos excommunicationis ſententiā promulgauit. Hoc autem non negamus Archiepiſcopum Valentinum facere poſſe, vt facere ſolet ſingulis annis cum ſuo edicto publicato in Eccleſijs parochialibus vrbis, tamen ſi dicti executores, ſiue manumiſſores intra annū ſibi commiſſa adimpleuerint, non incurrunt in dictam pœnam excommunicationis, & ſi intra eundem annum rationes coram iudice ordinario ſæculari reddiderint, non poſſunt compelli eas iterum reddere coram iudice Eccleſiaſtico.

46 Ad ſeptimum reſpondetur, verum eſſe teſtatorem non poſſe prohibere, vel interdicere, ne Epiſcopus prouideat circa pias volūtates c. tua nobis. 17. de teſtam. non tamen ex hoc excluditur, quin manumiſſores ſiue executores à teſtatore dati exequantur eius diſpoſitionem, immò hoc expreſsè dicit tex. ibi: *Vt ſecundùm defuncti voluntatem vniuerſa procedant*, nec prohibet quin iudex ſæcularis poſſit examinare rationes, ſiuè computa dictorum manumiſſorum ſeu executorum: cū in his caſibus iudex Eccleſiaſticus nō poſſit ſe intromittere, ſed tantùm in caſu negligentiæ, quando executor intra annum non adimpleuit defuncti voluntatem cap. 3. incipienti. nos quidem. extra de teſtam. ibi: *Quamobrem te hortamur, vt eam commoneas, quatenus infra annum monaſterium, quòd iuſſum eſt, debeat ordinare, & cuncta ſecūdùm voluntatem defuncti ſine altercatione conſtruere: quòd ſi infra prædictum tēpus, ſiue in loco, quo conſtitutum fuerat, ſeu ſi ibi non poteſt, & alibi placet ordinari tecum, implere neglexerit, tunc per te ædificetur, & omnia per te loco ipſi ſine diminutione qualibet aſſignentur.*

Nec obſtat octauum: licèt enim per tēpus immemoriale executores cōſueuerint reddere rationes adminiſtrationis piarū diſpoſitionum coram auditore earum, & ſic coram iudice Eccleſiaſtico, tamen cum in eorū facultate fuerit intra annum eligere iudicem, vel ordinarium vrbis, vulgo dictum

Iuſtitiam in ciuilibus,& ſic ſæcularem, ſiue Eccleſiaſticum, & nunquam fuerint prohibiti, nec dicti executores, nec iudices ſæculares reddere, & examinare dictas rationes reſpectiuè,& liberationem, ſiue definitionem facere, nō poteſt
47 habere locum præſcriptio. Quia ea, quæ ſunt facultatis, & libertatis, præſcribi non poſſunt, etiam ſi habens facultatem ſteterit per mille annos, quòd non ſit vſus facultate. Nam ad hoc, vt præſcriptio poſſit inchoari, neceſſe eſt quòd volens vti facultate fuerit prohibitus, cui prohibitioni adquieuerit,& poſteà multo tempore ſteterit, quod non ſit vſus dicta facultate. Tunc enim contra eum præſcribitur Bal.conſ. 201.caſus eſt talis.in prin. lib.2. & conſ.329. factum tale eſt circa medium.verſ.Sed contrarium. eo.lib. Tuſc.verbo præſcribi.cōcluſ. 337. nu. 1. tom.6.pag. 393. Et quando placuit aliquibus executoribus reddere rationes coram Iuſtitia in ciuilibus, & ſic coram iudice ſæculari, intra annum hoc fecerunt, vt de iure facere poterant,& iuxta tranſactionem ſiue cōcordiam initam inter Regem Petrum & Epiſcopum, de qua in priuileg. 58.Regis Petri II. confirmatam per forum 120.curiarum anni 1604.

Ad nonum fuit reſpōſum ſupra nu.40. in ſolutione ad ſecundùm argumentum, nec negamus Archiepiſcopum poſſe reprimere, ſi quid ſuperſtitioſum, ſeu gentilitatē redolens, aut ſacris Canonibus, & bonis moribus contrarium ſit diſpoſitum, ſed tātùm affirmamus iudicem ſæcularem intra annum poſſe examinare rationes executorum, eiſquè liberationē, vel diffinitionem facere.

48 Nec obſtat decimum, & vltimum. Nam §. ſi quis ædificationē in authent. de Eccleſiaſticis titulis. in fine, loquitur in caſu ſpeciali, nimirum quando agitur de aſsignādo loco, vbi oratorium debet ędificari. Hoc enim inquit Iuſtini. ad Epiſcopum ſpectare, non tamen loquitur in caſu noſtro, quando agitur de examinandis rationibus executorum piarum vltimarum diſpoſitionum. Non enim ibi negātur hoc facere poſſe iudicem ſæcularem intra annum, immò regula eſt, quòd qui poteſt condemnare, poteſt abſoluere, vt dixi ſupra nu. 22. Vndè quemadmodum iudex ſæcularis poteſt compellere vt exequantur vltimæ piæ diſpoſitiones, poteſt etiam examinatis rationibus, ſi inuenerit in executionē eſſe deducta à teſtatore diſpoſita, hoc declarare, quod in effectu eſt diffinire dictos manumiſſores, ſiue executores vltimarum voluntatum.

In ſecundo dubio dicendum videbatur, dictū auditorem cauſarū piarum percipere poſſe pro ſalario ſibi, & ſuis miniſtris debito, quatuor denarios pro libra monetæ
49 Valentinę quantitatis relictæ á defuncto pro funeris impenſa, ac legatis pijs. Ita enim diſpoſitum eſt

in Synodo diœceſana Valentina celebrata Preſide Illuſtriſsimo, & Reuerendiſsimo domino Patriarcha don Ioanne de Ribera Archiepiſcopo Valentino anno 1578. in primo decreto pag. 19. his verbis: *Statuimus, & mandamus, diœceſana Synodo approbante, vt in poſterum prædictus piarum cauſarum auditor nō poſſit pro cuiuſcunque teſtamenti examine, & diffinitione, quotcunque fuerint, & quanticunque valoris, pia in eo legata, pluſquam triginta libras recipere, ipſum vero prædictum ſex nummorum pro ſingulis libris ſtipendium, ita moderamur, vt in ſingulas libras nummi tãtum quatuor poſthac recipiantur. Quos in hunc modum applicandos, & diſtribuendos eſſe decernimus, vt tres nummi æquis portionibus ipſi auditori, notario, & prædicto cauſarum procuratori conferantur, reliquus vero nummus in pia opera, noſtro, & ſucceſſorum noſtrorum arbitrio, erogetur.* Et ante dictam Synodum ſoluebantur ſex nummi pro
50 libra, vt patet ex prouiſione facta per Berengarium Clauell decretorum doctorem Canonicum Valentinum vna cum Guillermo Ioã piarum cauſarum auditore die 3. Ianuarij. 1474. vt procuratori cauſarum piarum daretur vnus nummus pro libra, alius ſcribæ, & quatuor remanerent Epiſcopo, ex illis ſex, qui ſoluebantur pro confectione diffinitionum. Quę prouiſio eſt recepta in libro diffinitionum curiæ Vicariatus Valentiæ de anno 1474. in illius archiuo recondito. Et licet per forum 120. curiarũ anni 1604. diſpoſitum ſit, dictum auditorem cauſarum piarum tantùm poſſe percipere duos denarios pro libra, tamen dictus forus
51 ſiue lex Regia ex defectu poteſtatis nõ valet. c. quæ in Eccleſiarum, extra. de conſtitutionibus, ibi: *Volentes igitur Eccleſiarum indemnitati conſulere, conſtitutionem huiuſmodi, & venditionem feudorum Eccleſiaſticorũ factas ſine legitimo Eccleſiaſticarum perſonarum aſſenſu, vires decernimus nõ habere.* cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, 10. extra. eod. ibi: *Nos attendentes, quod laicis (etiam religioſis) ſuper Eccleſijs, & perſonis Eccleſiaſticis nulla ſit attributa facultas, quos obſequendi manet neceſsitas, non auctoritas imperandi, à quibus ſiquid motu proprio ſtatutum fuerit, quod Eccleſiarum etiam reſpiciat commodum, & fauorem, nullius firmitatis exiſtit, niſi ab Eccleſia fuerit approbatum.* Vndè ſtatutum Baſilij de non alienandis prædijs ruſticis, vel vrbanis miniſterijs, & ornamentis Eccleſiarum illa reprobatum fuit potiſsima ratione, quòd auctoritate non fuit Romani Pontificis roboratum.

Sed his non obſtantibus cõtrarium fuit deciſum, quia attento iu
52 re Cæſareo, nullum debetur ſalarium. l. nulli. 29. §. poſt vnius C. de Epiſcop. & cler. ibi: *Ita tamen, vt religioſiſsimi Antiſtites gratis, & ſine vllo diſpendio prædicta geſta conficiant, ne humanitatis obtentu relictæ pecuniæ iudiciorum diſpendijs erogentur.* Cuius legis diſpoſitio approbatur in cap. 3. in fi. de teſtam. ibi: *Sic enim ſecundùm*

dùm piiſſimas leges dilatas defunctorum pias voluntates Epiſcopali decens eſt ſtudio adimpleri. Et ibi gloſ. in verbo leges.ita ait.C.de Epiſcop.& cler. nulli ibi habet, quòd Epiſcopus debet illud facere. Et ſic reperitur canonizata dicta lex nulli. Nec nouum eſt Canones leges imitari,
53 vt in cap.innotuit.ibi: *Cum legali ſit prouiſione ſtatutum.* De arbitris. & ex c.1.& c. ſi in adiutorium.diſtin. 10. cum ſimilibus dicentibus ſeruandas eſſe leges ciuiles in his quę nec ſunt contra Canones, nec clericis præiudicant. Vnde in cap. de capitulis.diſtin.10. ait Pontifex ſe curare vt Imperatoris leges ſeruentur, & in cap. cum ad verum diſ. 96. dicit Pontifices pro curſu temporalium rerum temporali-
54 bus legibus vti. Et vt inquit Suar. de legibus.lib.3.cap.34.nu.7. pag. 344.dicta iura, conſuetudine optima legum interprete confirmata ſunt, ita ſubiungens. *Nam communis Eccleſijs vſus habet, vt huiuſmodi leges ciuiles à clericis ſeruentur, non propter timorem, ſed maximè propter conſcientiam, contra quam omnes timorati Eccleſiaſtici agere credunt, ſi tales leges non obſeruent, & alij ciues graue ſcandalum paterentur, ſi viderent tales leges à clericis non ſeruari, vt triticum carius vendi quàm lege taxatum ſit, vel quid ſimile.* Quam conſuetudinem antiquiſsimam eſſe colligitur, & Theodoret.lib.4.hiſtor.cap. 7.de ſanctis Epiſcopis, & ſacerdotibus. ait, Imperatores ſanctè, & ſincerè, tum mandatum præpotentis Regis Dei obſeruant, tum meis legibus obſequuntur. Ratio verò non facilè redditur. Prima eſt, quia licet lex ciuilis per ſe non obliget clericos, etiam quo ad vim directiuam ex defectu poteſtatis, vt videtur probare obiectio facta, nihilominus poſita lege ciuili oritur obligatio id ſeruandi, quod illa lege præſcriptum eſt ex vi rationis naturalis dictantis partem nõ debere diſcordare á toto. Et explicatur vis rationis, quia membra reipublicæ ratione naturali obligantur ad ea ſeruanda quæ ad conuenientem ordinem, & pacem reipublicæ ſunt neceſſaria. Sed clerici ſunt membra reipublicæ ciuilis, ſunt enim ciues, vt latè diſputat Felin. d.c.Eccleſia.nu. 69. quia etiam ipſi indigent communitate ciuili, & politica ad huius vitæ cõſeruationem, & ad hunc finẽ vniũtur cum laicis in vno corpore politico, ſeu in vna ciuitate, ſunt ergo ciues: ergo etiam ipſi tenentur iure naturæ ad ea quæ communi bono talis corporis neceſſaria ſunt. At verò talium legum communis obſeruatio etiam in clericis eſt neceſſaria ad prædictum finem: quia cum materia talium legum communis ſit omnibus, vniformitas in illis eſt neceſſaria ad bonam gubernationem, & pacem, immò & ad iuſtitiæ æquitatem.

55 Deniquè iuxta forum 120. curiarum anni 1604. Auditor cauſarum piarum non poteſt percipere pro ſuo ſalario niſi duos denarios

pro

pro libra, & hoc pro beneficio animarum, vt dicitur verbis expreſsis in decretatione dicti fori, & in foro 23 de teſtam. diſponitur, executores, ſeu manumiſſores nihil percipere ex bonis defuncti. l. nulli. 29. §. poſt vnius. C. de Epiſcop. & cler vbi diſponitur gratis hoc fieri debere. Et redditur illa ratio, *ne humanitatis obtentu relictæ pecuniæ iudiciorum diſpendijs erogentur*, & vbi

56 lex eſt fundata in ratione naturali, tunc lex Imperatoris, vel Regis obligat etiam Eccleſiaſticas perſonas, ita Panormitanus in c. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ. de conſtitutionibus. nu. 15. in fin. & ibi Felin. num. 40. in fi. Suarez de legib. lib. 3. c. 34. nu. 10. pag 345.

Ex quibus patet ſolutio ad contraria argumenta: nam licèt in dicta Synodo Valentina anni 1578. moderatum ſit ſalarium ad quatuor nummos pro libra, ex illis tamen vnus nummus in pia opera debet erogari, & dicta Synodalis conſtitutio eſt cõtraria diſpoſitioni iuris Canonici ſupra allegati. nu. 52. in qua diſpoſitum eſt gratis fieri debere, & voluntatem teſtatoris ab Epiſcopo eſſe ſeruandam, & ex his quæ proximè diximus n. 55. & præcedenti iuxta rationem naturalem non debere maius ſalarium percipi propter beneficium animarum, ne relictæ pecuniæ iudiciorum ſtipendio erogentur. Et ita in hoc caſu potuit fieri à Rege dictus forus 120. curiarum anni 1604. cui conſenſit Archiepiſcopus Valentinus, qui interfuit mediante ſuo ſubſtituto in dictis curijs, & primam vocem habuit in brachio Eccleſiaſtico, & idem Archiepiſcopus fuit vnus ex præſidibus dictarum curiarum. Et ita negari nõ poteſt, diſpoſitionem dicti fori eſſe obſeruandam, cum in hoc caſu limitentur iuris Canonici in contrarium allegata.

Ex quibus in dictis duobus dubijs ita fuit declaratum ſententia publicata per Ludouicum Palau Notarium ſcribam dicti Regij Cancellarij die 24. Maij 1608.

DECISIO XXI.

ACTVS CVRIÆ FActus in odium alicuius priuati, & obtentus per obreptionem, illo, qui ex eo læditur, querellam proponente, per ſuam Maieſtatem poteſt reuocari etiam extra curias.

1 F*actum narratur.*

2 *Leges pactionatæ non poſſunt reuocari.*

3 *Legis vim habet contractus Principis.*

4 *Actus curiæ valet vt lex, non tamen communis & generalis, & in quo ab ea differat, & data pecunia dicitur contractus.*

5 *Actus curiæ, ſi lædit tertium, & lex per illum infringitur, quia contra regulas iuris aliquid ſtatuitur, tunc læſus*

læſus habet facultatem impugnandi.

6 *Lex generalis à Principe facta cum conſilio, & voluntate maioris partis curiæ ligat omnes.*

7 *Lex generalis, ſi facta ſit in ſpeciale odium alicuius, is qui ex ea læditur, poteſt Principi ſupplicare, & de iniquitate arguere.*

8 *In legibus dolus aliquando fit.*

9 *Actus quilibet requirit voluntatem, & poteſtatem.*

10 *Proœmij verba denotant cauſam finalem.*

11 *Princeps non cenſetur concedere aliquid in præiudicium tertij.*

12 *Obreptitiè obtentum non debet exequi.*

13 *Princeps ex iuſta cauſa poteſt à contractu recedere.*

14 *Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio.*

15 *Deijci non poteſt, qui non poſsidet.*

16 *Actum curiæ non eſſe ſeruandum fuit declaratum cum Regia ſententia hic relata.*

1 IN curijs celebratis per dominum noſtrum Philippum ſecũdum Regem Aragonum, & Valẽtiæ, Caſtellæ vero tertium, in ciuitate Valentiæ, ſiue in curiatis comitijs ibi celebratis anno 1604. fuit factus actus curiæ brachij Eccleſiaſtici 24. in ordine qui habetur. fol. 57. in principio. In quo expoſitum fuit ſuæ Maieſtati olim ad celebrationem curiarum conſueuiſſe conuocari, & in eis interuenire præceptorem ſiue commẽdatorem præceptoriæ de Bexix Religionis Calatrauæ ſitæ in Regno Valentiæ, & nuper introductum fuiſſe conuocare Priorem dictæ Religionis Calatrauæ, tanquã vnam ex vocibus brachij Eccleſiaſtici, hoc eſt tanquam vnum ex ijs, qui interuenire debent in dicto brachio Eccleſiaſtico. Quod veroſimiliter credẽdum eſt, introductum fuiſſe, quia eo tũc vacabat dicta præceptoria de Bexix, & æquum eſſe, vt dictus præceptor reſtitueretur in ſua poſſeſsione, maximè cùm in dicto brachio Eccleſiaſtico interueniant Milites, Præceptores Religionum ſancti Iacobi, ſancti Ioannis Hyeroſolimitani, & Munteſiæ, & non clerici regulares dictarum Religionũ. Ideò ſupplicauit dictum brachium Eccleſiaſticum, vt poſt obitum Prioris Quintanilla, qui tunc erat Prior domus Calatrauæ Valẽtiæ, conuocaretur, & interueniret dictus Præceptor de Bexix, & eligeretur in officijs deputationis, & operarij murorum & vallium, & ſua Regia Maieſtas cõceſsit fieri pro vt ſupplicabatur. Et ita fuit factus actus curiæ. Mortuo dicto Priore Quintanilla, ſucceſsit in eodẽ Prioratu frater Chriſtophorus del Rincon, qui porrexit ſuæ Maieſtati ſupplicem querelæ libellum, qui Proregi, & Regiæ Audientiæ Valentinæ tranſmiſſus fuit cum Regia Epiſtola, data die 21. Auguſti 1607. cum quo expoſuit, dictum actum

actum curiæ fuiſſe obtentum ex falſa cauſa, & in præiudicium ipſius, & ſucceſſorum in dicto Prioratu, & ita ſupplicauit illum reuocari.

2 Et difficultatem faciebat, nam leges pactionatæ, quæ tranſierunt in cōtractum, vt ſunt, quæ fiunt in curia, accepta à Rege pecunia, nō poſſunt reuocari, ita cōciuis meus Belluga. rubr. 1. de curia. nu. 12. & apertiùs. rubr. 2. nu. 2. poſt med. vbi inquit, quòd Princeps & eius ſucceſſores ligantur iuxta cap. 1. de probat. Innocē. in cap. nouit. de iudicijs. qui num. tertio ſubiungit, quòd hoc habet communis ſchola Legiſtarum pro Euangelio, quòd lex quæ tranſit in contractum, efficitur irreuocabilis, & præter ibi allegatos, tenet Dec. in cap. 1. in 2. lect. nu. 6. de conſtit. & tenent multi relati per Camillum Borreliū in addit. ad Bellu. d. rub. 1. n. 12. lit. N.

3 & vt inquit idem Belluga rubr. 9. de iuramento per principem. n. 4. contractus Principis habet vim legis. l. Cæſar. ff. de publicanis. & actus curiæ valet vt lex, non tamē communis, & generalis, quia non eſt pactionata, niſi quo ad conſentiētes & paſciſcētes. rub. 26. §. Princeps. nu. 3. inquit, quòd contractus Principis habet vim legis, & eſt irreuocabilis. l. donationes. C. de

4 donationib. inter vir. & vxor. & rubric. 47. in §. ſciendum. nu. 3. verſic. Item ſcies, inquit, actum curiæ differre à lege, quia illa eſt generalis, at verò actus curiæ eſt particularis ad vnum, vel duo brachia curiæ, ſed ſi datur pecunia etiā quod ſit generalis & particularis, dicitur contractus. Cum igitur brachium Eccleſiaſticum ſupplicauerit, vt de cætero poſt mortem Prioris Quintanilla non interueniret Prior Calatrauæ, ſed præceptor de Bexix, hæc lex ligauit omnes de dicto brachio Eccleſiaſtico, & ſic dictus Doctor Rincon Prior Calatrauæ non poteſt ei contrauenire.

5 Contrarium tamen fuit deciſum ex his, quæ docet ipſe Bellug. in ead. rub. 47. §. ſciendum. nu. 4. verſ. Sed hoc. & verſ. Eſt tamen verum, his verbis: *Sed hoc tu intellige quando ex tali actu curiæ particulari, per quē paratur odium, vel præiudicium tertio, lex infringitur: quia contra regulas iuris cōmunis aliquid per talem legem ſtatuitur. Tunc brachium, vel priuatus, qui præiudicatur, habet poteſtatem impugnandi, vel contradicendi, aliàs non*, ſecundū Bald. qui ita not. in l. 1. ff. de legib. Vnde ſi per talem actum curiæ fieret præiudiciū alicui brachio, vel ſingulari ex his, licitè proteſtatur, & impugnatur, ſi contra regulas iuris communis læditur, ſecùs ſi non tali forma læditur. Quia neque poteſt impugnare, neque contradicere, ſed ex tali actu, non obſtante contradictione, fit particularis lex brachio, cui conceditur, vel

6 priuilegium per actū curiæ. Quod ſecùs eſſet, ſi in vim legis generalis eſſet editus, quia tūc ex quo à Principe cum voluntate, & conſilio maioris partis curiæ, eſſet factum, cen-

cenſeretur factum à tota curia.l. nominationum.C. de Decurionibus.lib.10.l. ad municipal.l. quod maior.ff. quæ ſit longa cõſuetudo. ſuper rub.Eſt tamen verum, quod
7 ſi lex communis, & generalis quo ad formam eſt edita,ſed inſpeciale odium alicuius,is,qui ex ea læditur, poteſt Principi ſupplicare, & illam de iniquitate arguere, cum competat ei doli exceptio. l. 1. in verſ.fin.ff. de doli mali, & metus exceptione.ibi: *Et quidem dolo, fit tam in contractibus,quàm in teſtamẽtis,quàm in legibus.* Quam legem ſingulariter Bald in materia ſatis peregrina, intelligit, quod poteſt querelam per appellationẽ deducere in l.2.§.poſteà.ff.de origine iuris.Et quicquid ſit, ſufficit quod inviam querelæ, vel appellationis grauatus, vel læſus querelam poſſit deducere.Et ita rectè potuit dictus Doctor Rincon docendo dominum noſtrum Regem fuiſſe circumuentum, obtinere reuocationem dicti actus curiæ.

Secundò, nam vt inquit Petrus Antor.de Petr.in tract. de poteſtate Principis.in præfatione. num.1. &4.in quolibet actu requiritur vo
9 luntas,& poteſtas,quorũ ſi aliquid abfuerit,nihil eſt. Ita Ariſtoteles, quem refert & ſequitur Bald. in l. cum teſtamentum.C.de iuris & facti ignorantia. & probatur in cap. cum ſuper. de officio delegati. cũ concordanribus,& per Decium in conſi.231.n.2.&per Alexan. conſ. 52.num.3. volum.4. Afflict.deciſ. 305.num.7.licèt igitur adſit poteſtas Principis; non tamen eius voluntas interuenit in ocurrenti caſu: propter obrepcionis vicium reſultans ex narratis in procemio dicti actus curiæ, quæ finalem cauſam reſpicere videntur.l.fin.ff. de hæredib.inſtit.Et quæ tanquam ſubſtãtialia principaliter ab vtraque parte tam impetrantium,quàm cõcedentis,perpenſa,& cõſiderata fuere, & ſine quibus veroſimiliter actus curiæ conceſſus non fuiſſet, cũ
11 à Principis mente alienum ſit aliquid in tertij præiudicium concedere. l.2. §. ſi quis á Principe. ff.ne
12 quid in loco pub. & per obreptionem obtenrum non debet exequi. l.pen.c.ſi cont. ius vel vtil.publ.

14 Tertiò,quia ex iuſta cauſa licet Principi á contractu recedere.Fel. in cap.1.num.4. de probatio. Rot. Roman.deciſ.457.n.14.in 1.p. nouiſsimar.

Denique in ſupra dicto actu curiæ non fuit petitum, nec conceſſum ſimpliciter, quòd in poſterũ ſequuta morte tũc Prioris de Calatraua Præceptor, ſiue Cõmendator de Bexix eſſet vna ex vocibus dicti Eccleſiaſtici eſtamenti, ſed quòd prædicto in caſu eidem reſtitueretur, & redderetur dicta vox,remoto, & excluſo ſucceſſore in dicto Prioratu.Quę verba adaptari non poſſunt, niſi ad vocẽ quæ deſijt eſſe dicti Cõmendatoris, & eidem ablara fuit,& in dictũ Priorem tranſiuit, reſtitutio enim eſt in priſtinũ ſtatũ repoſitio. l. quod ſi

ſi minor. §. reſtitutio. ff. de minor. & latè probat Meno. de recup. poſſeſ.
15 in procem. n. 1. vſque ad 7. vbi probat deijci neminem poſſe, qui nõ poſsider, cũ priuatio habitum præſupponat. l. manumiſsiones. de iuſtitia, & iure. Cũq; ex prędictis manifeſtè appareat dictã vocem nũquã pertinuiſſe ad dictũ Cõmendatorẽ, nec eidẽ fuiſſe ablatã, reſtitutioni illius ac executioni dicti actũ curię locus eſſe nõ poteſt, cũ executio cõformis conceſsioni eſſe debear, nec extẽdi poſsit ad caſum nõ prouiſum, maximè deficiẽte volũtate Maieſtatis Regis noſtri, qui ſuppoſita narratorũ veritate, facillimè moueri potuit ad concedẽdũ dictũ actũ curiæ, quẽ haud dubiè nõ conceſsiſſet, vel difficiliùs, ſi ſciuiſſet rẽ aliter ſe habuiſſe, cũ quęlibet res de facili ad ſuã reuertatur naturã, & principiũ. l. ſi. vnus §. pact. ne peteret. ff. de pact. & difficiliꝰ aliquid de nouo producatur, quãquod eſt in eſſe productum conſeruetur.

16 Et ita fuit declaratũ per hãc Regiam Audiẽtiam, dictũ actũ curiæ non eſſe ſeruandũ, nec exequendũ, ſententia lata in fauorẽ dicti doctoris Rincõ, publicata per Franciſcũ Paulum Alreus die 7. Maij 1608.

DECISIO XXII.

PIGNORA IVDICIAliter capta in executione rei iudicatę, quicquid ſit de iure Cæſareo, in Valẽtiæ Regno vti bona curiæ oblata, ſiue affixa, per debitorẽ alienari nõ poſsũt: ex cauſa tamẽ dotis bene poſsũt. Quod declaratur in hac deciſione, in quibus caſibus procedat, vel nõ.

1 *Pro executione ſentẽtiæ latæ in actione perſonali, vel virtute inſtrumẽti guarentigiati pignora iudicialiter capta attento Cæſareo iure vendi poſſunt regulariter.*

2 *In Regno Valẽtiæ contrariũ practicatur, & ſequitur opinio Bellug. & expendit. for. 1. in fine. & for. 3. in fine tit. concordia capitulada. in extrauag. for. fol. 64.*

3 *Ex cauſa dotis etiam bona litigioſa, & curiæ affixa alienari poſſunt.*

4 *Quod procedit non ſolũ fauore dotatæ, ſed etiam hæredum ex ſanguine.*

5 *Si debitor, cuius bona fuerunt curiæ oblata, habeat alia bona, non poteſt ſoluere dotem ex bonis curiæ affixis.*

6 *Idẽ eſt ſi datio in ſolutũ dotis fuit facta pro dote conſtituta virtute donationis factæ ante matrimoniũ per maritum vxori ſine manifeſtatione.*

7 *Idẽ reſpectu creditoris inſtãtis executionẽ, qui eã proſequi poteſt, nõ obſtãte oppoſitione proprietaria vxoris.*

8 *Idem ſi creditor habuerit hypothecã anteriorem.*

1 Pignora iudicialiter capta prò executione ſententiæ latæ in actione perſonali, vel virtute inſtrumenti guarentigiati, regulariter per venditorem vendi poſſunt, attento iure Cæſareo: ita Guid. Papæ. deciſ. 81. qui ait, adeò

validam eſſe dictam vẽditionem, quòd ſi poſtquam res pignori capta fuit,& iudicialiter vẽdita in vltimo incantu,eã debiror alteri vendat,& tradat,iſte vltimus emptor debet præferri, licét de ſtylo illius curiæ Parlamenti contrarium eſſe dicat,& Banchin. in additione in finalib.verb.inquit,nõ dici pignus litigioſum,quod captum eſt auctoritate curiæ.Ex quo tamẽ talis alienatio fit in fraudem paratæ executionis,perfici poteſt cõtra emptorem,vel acquiſitorem illius, vt voluit Bald.in l.ob maritorum.nu. 4.verſ.Breuiter dico,quòd ne vxor pro marito.vbi inquit, quòd alienatio facta in fraudem creditoris, impedit execurionem, donec actũ ſit via ordinaria reſciſionis: quãdo tamẽ eſt facta in fraudem executionis paratæ, vt quando fieri debebat immiſsio,ſed ad eam impediendã fuit res alienata, tũc creditor mittirur in poſſeſsionẽ perinde ac ſi res non fuiſſet alienata.Idẽ voluit Cyn. in l.1. C. de alien. iud. mut. cau. ſequitur Caſt. in l. à diuo Pio.§.ſuper rebus. n.7.ff. de re iud. & ibi idem voluit Hercu. & Iaſ. n. 10.vbi dicit, placere ſibi cõcordiã Baldi in præcitato loco , & dicit Hercu.loco prædicto, quòd hæc opinio æquior eſt ad euitãdos circuitus,& hãc ſententiã dicitCap.in deciſ.128.n.12.procedere ſecundũ obſeruãtiã iuſtitię,&naturalis ęquitatis,licèt poſſeſſor citãdus ſit,& refert ſic deciſum fuiſſe.Et quãuis variæ ſint doctorũ ſentẽtię,tamen cũ æquiras militet pro hac parte,& ſecundũ eã fuerit à Conſilio Neapolitano iudicatũ , vt euitetur circuitus nõ neceſſarius, hæc eſt tenẽda, pro qua ſtar etiam Ripa in l. 1.§. ſi hæres.nu.22.verſ.Dicerẽ tamẽ.vbi inquir, quòd ſi venditio facta eſt poſt captũ pignus, & factã ſubhaſtationẽ, tunc præſumitur facta in contẽptum iudicis,& fraudẽ executionis,& ibidẽ nu.21. refert cõtrarias doctorum opiniones, multos allegans.Et talem rem vendi non poſſe á debitore air Cancer. lib.2.
2 var.c.4.nu:43.Sed quicquid ſit de iure Cæſareo, in præſenti noſtro Valẽtiæ Regno recepta eſt opinio cõciuis mei Pet.Bellu. in ſpe. Prin. rubr.35.de grauaminibus. §. poſt militares.n.34.qui tenet,huiuſmodi pignus,lite pẽdente alienari nõ poſſe c.1.vt lite pendẽte.& ibi Hoſtienſis Clemẽ.2.vt lite pendẽte.& bona litigioſa nõ poſſunt alienari. l.2.ſi. C. de litigioſis. & ita dicebar Pet.Pechius in trac. de iure ſiſtẽdi. c.35.n.9.to.3.trac.p.2.fol.173 rem arreſtatã,durãte arreſto,in pręiudiciũ arreſti,vẽdi aut alienari nõ poſſe,non magis quã ſi pignus primò obligatũ vni, poſtea alteri obligetur,aut ſi res alteri obligata, vel pignus iudiciale acceptũ ſit. Et apud nos creditor,qui execurionẽ inſtat, ſolet cũ libello,vel ſcriptura facere curiæ oblationẽ bonorũ immobiliũ debitoris, vt tanquã pignora iudicialia ſubhaſtẽtur, & diſtrahantur. Et ita dicũtur hæc bona curiæ oblata, ſiue affixa, quæ iuxta leges Regni

Regni alienari non poſſunt, vt expreſsè diſpoſitum eſt in foro 1. in fine, & in foro 3. in fine. in titul. concordia capitulada, in extrauagarti fororum. fol. 64. ibi: *E per eſſer à inſtancia de aquells eſtats primer offerts, e affixes à la Cort de la gouernacio*, &c. Ex cauſa tamen dotis alie-
3 nari poſſunt bona litigioſa d. l. fin. C. de litigioſ. ibi: *Exceptis videlicet huius ſanctionis diſpoſitione his, quæ vel dotis nomine, vel ante nuptias donationis*, &c. Ita Matth. de Affli. in cõſtit. Neapolit. lib. 2. rub. 41. de alienatione rerum in iudicio deducta. nu. 13. & ita fuit declaratum cum Regia ſentẽtia publicata per Vincentium de Albiſu, die 19. Septembris 1587. in fauorem Eugeniæ Gonſaluo, & de Eſteue vxoris Coſmæ Eſteue I. V. D. contra creditores Bancharios Michaelis Hieronymi Aliaga. Quod licèt prædium ruſticum dicti doctoris Eſteue fuerat oblatum curię per dictos creditores Bancharios, quorũ ipſe erat debitor, nihilominus pro dote reſtituenda potuerat illud in ſolutum dare eidem ſuæ vxori, & me conſulente ita fuit declaratum in fauorem Catharinæ Morell., & de Marti, contra Alfonſum Poſſoantigo ſententia publicata per Alreus die 27. Nouembris 1590. Et iterum cum alia ſententia publicata per eundem Alreus die 15. Martij 1593. in fauorem Ludouici Blaſco, contra don Michaelem de Gurrea. Quod procedit, etiã ſi eſſent per curiã vẽdita, ſi tamen eorũ pretiũ non eſſet depoſitum, vt fuit declaratum ſentẽtia publicata per Alreus die 16. Decembris 1580. in fauorem Speranciæ Terraça, & de
4 Gaſco. Et nedum quando dos eſt reſtituenda feminę dotatæ, ſed etiã quando reſtitui debet hæredi, ex ſanguine dotatoris poſſunt bona litigioſa, & curiæ affixa etiã extraiudicialiter alienari, vt fuit declaratũ in R. A. Val. ſentẽtia lata Auditore D. Sola in fauorẽ Chriſtophori Gaſco contra Gabrielẽ Rouira, publicata per Frãciſcum Paulum Alreus die prima Iulij 1600.

5 Benè tamen verum eſt, quod ſi debitor, cuius bona fuerunt curiæ oblata, habeat alia bona, ex quibus poſſet dotem ſoluere ſuæ vxori, nõ poſſet in ſolutum dare dicta bona curiæ affixa, vt fuit declaratum, referente D. Viues in fauorẽ Antonij Senjoan, & contra Catharinam Romano, & de Gaſco, ſententia publicata per Alreus die 22. Ianuarij
6 1594. Pariter ſi datio in ſolutum dotis fuit facta pro ſoluenda dote conſtituta virtute donationis factæ ante matrimonium per maritum vxori abſquè ſolemnitate manifeſtationis introductæ per for. 17. ſolut. matrim. quia dictum creditum non potuit nocere creditoribus
7 poſterioribus, talis datio in ſolutũ dotis bonorũ affixorum curiæ non nocet creditori inſtanti executionem, quia eam proſequi poteſt in dictis bonis curiæ oblatis, non obſtante oppoſitione proprietaria poſita per vxorem virtute dictæ

in ſolutum dationis.Ita fuit declaratum cum Regia ſententia publicata per Alreus die 20.Decembris 1596. in fauorem Ioſephi Aznar, contra Hieronymum Domenech. Rurſus nõ valet datio in ſolutũ dotis facta de bonis curiæ affixis in executione inſtãta per creditorem habẽtem hypothecã anteriorem, non præſtita prius cautione in fauorem dicti creditoris anterioris. Ita fuit declaratum in fauorẽ Ioãnis Baptiſtæ Nauarro curatoris dati abſentiæ Thomæ Nauarro, contra Eliſabetham Illana,& de Buix vxorẽ Ioannis Baptiſtæ Buix, ſententia publicata per Alreus die 14. Decembris 1613.

Sed his ceſſantibus, valet datio in ſolutum facta ex cauſa dotis per debitorẽ de pignore iudiciali, ſiue de bonis curiæ oblatis ſeu affixis. Et ita fuit declaratũ in cauſa vertẽte in Regia Audientia, me exiſtẽte Auditore,& cõmiſſario, inter Ioãnẽ de la Raz, & Dionyſiã Cauero, & de la Raz hæredem Vincentij de la Raz ex vna,& Vincentiã Ioã & de Marti viduã parte ex altera, ſententia lata, me referente, publicata per Damianũ de Berbegal die prima Iulij 1608.

Sed quid ſit, ſi nedũ pignora iudicialiter capta ſint, ſiue curiæ oblata, ſed etiã debitori eorũ domino facta ſit à iudice prohibitio alienãdi, ſiuè mandatum de non faciẽdis actis, dicam in deciſione ſequenti.

DECISIO XXIII.

MANDATVM DE NON faciendis actis, ſiue prohibitio alienationis à iudice facta nõ impedit alienationẽ, quæ fit pro ſoluendo debito hypothecario anteriori, & regulatur ad intereſſe inſtantis. Et etiã ſi ſimul concurrãt dictum mandatum,& oblatio curiæ, poſſunt ex cauſa dotis anterioris per debitorẽ curiæ affixa alienari.

1 *IVdicis prohibitio, ſiue mandatum de non faciendis actis reddit nullam alienationem regulariter.*

2 *Alienatio ex cauſa neceſſaria non impeditur per iudicis præceptum de nõ alienando.*

3 *Mandatũ de nõ faciendis actis regulatur ad intereſſe illud inſtãtis: & ita cum Regijs ſententijs fuit declaratũ.*

4 *Mandatum de nõ faciendis actis voluntarijs, & neceſſarijs non impedit alienationem ex cauſa dotis, niſi nominatim dicatur, vt fuit declaratum cum Regia ſententia.*

5 *Præceptũ iudicis de non alienãdo, & oblatio bonorum curiæ, ſi ſimul concurrant, an debitor poſſit talia bona alienare ex cauſa dotis. & nu. 6. vbi reſoluitur affirmatiue, quando dictũ creditum dotale erat anterius.*

6 *Ius offerendi cõpetit ſecũdo creditori hypothecario, vt poſſit ad ſoluendã quantitatem ratione dotis debitam perſequi res obligatas.*

Man-

1 Mandatum de non faciendis actis, ſiue iudicis prohibitio reddit nullam alienationem in contrariũ factam. Bart. in l. filius familias. §. diui. n. 16. de legat. 1. vbi ad id allegat l. ſi ſciens. de contrahenda emptione. l. diuus. de petit. hæred. l. Iulianus 10. ff. de curatore furioſi, ibi: *Iulianus ſcribit eos, quibus per Prætorem bonis interdictum eſt, nihil transferre poſſe ad aliquem: quia in bonis non habeant, cum eis diminutio ſit interdicta.* l. ſeruus. ff. de manumiſſio. ibi: *vel à Præfecto, vel à Præſide prohibitus,* &c. Ferd. Loazes in repetition. dict. §. diui. vbi dicit, Bart. opinionem eſſe communem Doctorũ ibi, & in l. ea lege. C. de condit. ob cauſ. & in l. ſi. ita quis. §. ea lege de verb. obligat. Coler. de proceſſibus executiuis. p. 3. c. 11. n. 10. vbi alios allegat. & ita ſæpè fuit declaratum cum Regijs ſentẽtijs. Quod tamen intelligendum eſt, dummodo dicta mandata ſint deſcripta in libro Curiæ, deſignato ad regiſtrãdũ manifeſtationes donationũ, & in ſolutũ dationũ. A quo die tantũ durat alienationis prohibitio per triẽniũ iuxta forũ vnicũ in rub. *Que los manaments de no fer actes.* in extrauagãti foror. fol. 97. Si tamẽ alienatio fiat ex cauſa neceſſaria, non obſtante dicto mandato de non faciẽdis actis, tenet l. alienationes 13. ff. familiæ erciſcun. ibi: *Alienationes enim poſt iudicium acceptum interdictæ ſunt duntaxat voluntariæ, nõ quæ vetuſtiorem cauſam, & originẽ iuris habent neceſſariam.* L. 1. ff. de fund. dot. ibi: *Quia hæc alienatio non eſt voluntaria.* Et ita fuit declaratum cum Regia ſentẽtia, publicata per Nicolaum Deona die 31. Auguſti 1589. in fauorẽ dõ Gaſparis Marrades, & cõtra Petrum Hurtado. Nam vt ibi dicitur, mandatum de non faciendis actis, regulatur ad intereſſe illud inſtantis. Bald. in l. quoties 11. nu. 11. & 14. & ibi Corn. nu. 3. ad med. C. de fideicom. & ita fuit iudicatũ cum Regia ſentẽtia publicata per Nicolaum Deona die 29. Auguſti 1585. inter Ioannem Baptiſtam Sauli, & Didacum Sayauedra, vbi dicitur: *Quòd cum præceptum iudicis de non alienando reguletur ad intereſſe illud inſtantis, non annullat alienationem, quam impedire non potuiſſet, etiã ſi fuiſſet conuocatus is, qui illud inſtauit.* Et quamuis in mandatis de non faciẽdis actis index præceperit, ne faceret acta volũtaria, nec neceſſaria ſub nullitatis decreto, ſi tamẽ in eo nulla fuit facta mẽtio alienationis, ex cauſa dotis faciendæ, poſſunt ex dicta cauſa bona alienari, vt fuit declaratũ cũ Regia ſentẽtia lata, referẽte dõ Philippo Tallada, in fauorẽ domnæ Iolantis Caſalduch, cõtra dõ Ioſephũ Pellicer, publicata per Alreus die 20. Maij 1601. Et iterũ cũ alia lata in fauorem Catharinæ Pla, publicata per don Ioannẽ Daça die 16. Iulij dicti anni. Si autẽ ſimul cum mãdato de nõ faciẽdis actis, facto debitori ad inſtantiã creditoris, cõcurrat oblatio bonorũ facta Curię, & debitor, ſpreto iudicis præcepto, dicta bona Curię affixa dederit

dederit in ſolutũ dotis ſuæ vxori, dubitatũ fuit, me referẽte, in Regio Conſilio, an talis alienatio de iure ſubſiſteret? Et olim in Regia Audiẽtia quædam alienatio facta ex cauſa dotis reſtituendæ fuit annullata, quia concurrebant hæc duo, vt fuit declaratum cum Regia ſententia, publicata per Ludouicum Domingues die 13. Auguſti 1532. inter Onuphrium Miquel, & Ioannem Miquel, ex vna parte, & ipſorum creditores ex alia. Vnde dicebant Ioannes de la Raz interpellator emptor Curiæ, & Dionyſia Cauero, & de la Raz vidua, & hęres Vincentij de la Raz, executionem inſtantis non potuiſſe Franciſcũ Marti Chirurgum, cui erat factum mãdatum de non faciendis actis, in ſolutum dare Vincentiæ Ioan, & de Marti eius vxori domum, & rus, quorũ fecerat oblationem dictus creditor ad recuperandum quantitates ſibi debitas per dictum Franciſcum Marti, & per conſequens non potuiſſe ſe opponere proprietarie in dictis bonis dictam Vincẽtiam Ioã, & de Marti, virtute dictæ inſolutum dationis. Inuenimus tamen, quod contrarium fuit declaratum in hac Regia Audientia, referente Doctore Stephano Viues, ſententia lata in fauorem N. Subirats, publicata per die 23. Iulij 1598. Et in occurrenti caſu creditum dotale dictæ Vincẽtiæ Ioan & de Marti erat hypothecarium anterius credito illius, qui inſtauerat dictũ mandatum de nõ faciendis actis, ſiue ad cuius inſtãtiam iudex prohibuerat alienationem, & in cuius executione fuerãt Curiæ oblata, ſiue iudicialiter pignori capta bona immobilia, de hoc quorum alienatione agitur. Et ita in caſu ceſſabat intereſſe dicti Vincẽtij de la Raz, ſaltẽ quo ad impediendam & annullandam dictã in ſolutum dationẽ. Quo caſu procedunt ſupra allegata.

Nec obſtat Regia ſententia lata inter Onuphriũ Miquel, & Ioannẽ Miquel, publicata die 13. Auguſti 1532. Nam illa non ſolùm fundatur in oblatione bonorum Curiæ, & in mandato de non faciendis actis, ſed etiam & principaliter in eo quod nõ erat ſubſiſtens creditũ dotis, pro quo ſoluendo fuerant bona alienata. Cõfuſione enim actionum erat extinctum dictum creditũ, ex quo Onuphrius Miquel, qui tanquã hæres matris erat creditor dotis, per aditionem hęreditatis patris, qui erat debitor dotis, non facto inuentario ſibi ipſi dotẽ ſoluiſſe videtur, vel ſaltẽ eſſe confuſa iura actiua, & paſſiua, quæ reſiderũt in eodẽ ſubiecto. Bene tamen verũ eſt, quòd dicto Vincẽtio de la Raz ſecũdo creditori hypothecario cõpetebat ius offerendi, & poterat ad ſoluendũ quantitatem ratione dotis debitam dictæ Vincentiæ Ioan perſequi res obligatas. l. 1. C. ſi antiquior creditor, ibi: *Cũ autẽ debitor ipſi priori creditori eadẽ pignora in ſolutũ dederit, vel vẽdiderit: nõ magis perſecutio adẽpta eſt, quã ſi alijs eaſdem res debitor ven-*

vendidiſſet, ſed ita perſequens res obligatas audieris, ſi quod eidem poſſeſſori propter præcedentis contractus auctoritatem debitum eſt, obtuleris. Latè Theſaur. deciſ. 157. nu. 1, vbi multa iura allegat, & expreſsè diſpoſitum eſt in hoc Regno in foro 33. de pignor. fol. 178. quod ius offerendi habet etiam locum, quãdo bona fuerunt in ſolutum data vxori pro ſua dote à marito, cõſt ante matrimonio, vt dicam infra deciſ. 63. Et idcirco in Regia ſentẽtia lata in hac cauſa adieci illa verba: *Sine præiudicio tamen alterius iuris, ſi quod competit creditori, ſi alia via agat contra dictam Vincentiam Ioan dicta bona poſsidentem.* Et me referẽte, ita fuit pronuntiatum ſententia lata in fauorem dictæ Vincentiæ Ioan, & de Marti viduæ contra dictum Ioannem de la Ras, publicata per Damianum de Berbegal die prima Iulij 1608.

DECISIO XXIIII.

HÆRES INSTITVTVS in Baronia, vel in oppidis, dato etiam cohęrede vniuerſali, qui adiuit hæreditatem, debet mitti in poſſeſsionem rerum, in quibus fuit inſtitutus.

Fideicommiſſarius, qui non poſſidet, non poteſt impedire miſsionẽ in poſſeſsionẽ hæredis, ſi intẽtio fideicõmiſſarij requirit altiorẽ indaginẽ.

1 *Remedium. l. fin. C. de edict. diui Adria. tollen. non cõpetit hæredi in re certa inſtituto. & numer. 5.*

2 *Hæres inſtitutus in re certa habetur loco legatary.*

4 *Inſtitutus in Baronia, etiam ſi teſtator haberet hæredem vniuerſalem, immitti debet in poſſeſsionem illius. & nu. 7. 8. & 12.*

5 *Baronia eſt quid vniuerſale, & quis poteſt habere vnum hæredem in Baronia, & alium in paganicis.*

6 *Hæres inſtitutus in feudalibus cogitur pro rata bonorum ad contribuendum in oneribus hæreditaryſ.*

7 *Inſtitutus in re certa, quo ad occupandam poſſeſsionem, iure hæredis vtitur.*

8 *Inſtitutus in re certa per curiam Parlamenti mittitur in poſſeſsionem, & idem debet obſeruari in Regyſ Audientyſ, & ſupremis conſilyſ.*

9 *Fori noſtri Regni iuris ſubtilitates non admittunt, ſed teſtatorum diſpoſitiones ad vnguem obſeruari, & exequi iubent.*

10 *Hæres ab inteſtato virtutẽ. l. fin. C. de edict. diui Adri. non debet mitti in poſſeſsionem.*

11 *Hæres ab inteſtato debet mitti in poſſeſsionem, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia lata cum votis S. S. R. C.*

13 *Notorius defectus proprietatis opponi poteſt hæredi, qui petit poſſeſsionem virtute. l. fin. C. de edict. diui. Adri. tol.*

14 *Contradictore exiſtente in iudicio competenti cauſæ in poſſeſsionem miſsio-*

miſsionis, & ſubſequutæ contradictionis ventilatur.

15 *Adipiſcendæ poſſeſsionis interdicto opponi poteſt exceptio dominij, & habet locum regula, dolo facis petere, quod ſtatim reſtituturus es.*

16 *Proprietatis cauſam annexam habet iudicium adipiſcendæ poſſeſsionis.*

17 *Regiæ Audientiæ ſiue Senatus, qui inſpecta veritate cauſas decidunt, debent guſtare merita petitorij, antequã declarẽt in cauſa miſsionis in poſſeſſionem.*

18 *Eligendi facultatem habens, licèt poſsit vnum ex familia etiam remotiorem eligere, tamen quando certarum perſonarum contemplatione prohibitio facta fuit, non poteſt prohibitus ex alijs eligere, quanquam ſint de familia.*

19 *Nominati per nomen appellatiuum videntur ſpecialiter nominati.*

20 *L. fi. C. de edict. diui Adrian. tollen. concedens miſsionem in poſſeſsionem hæredi ſcripto, ex equi debet, quando intentio fideicommiſſarij requirit altiorem indaginem.*

21 *Iudicium adipiſcendæ poſſeſsionis, quod competit hæredi ſcripto, nõ admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem.*

22 *Exceptio requirens altiorem indaginem non excludit miſsionem in poſſeſſionẽ hæredis ſcripti, & ita fuit deciſum in Senatu Pedem. & in Conſilio Neapolitano.*

23 *Fideicommiſſarius, vt impediat miſsionem in poſſeſsionem hæredum, debẽt tria cõcurrere. Primũ, quòd poſsideat. Secundũ quòd non vitioſe. Tertium quòd in continenti poſsit docere de iure ſuo.*

24 *Fideicõmiſſarius non ſufficit quòd habeat titulum, ſed requiritur etiã poſſeſsio, vt impediat miſsionem in poſſeſſionem, de qua in l. fi. C. de edicto diui Adria. & hæc eſt communis opinio.*

25 *Miſsio in poſſeſsionem hæredis non impeditur per exceptionẽ, quæ requirit altiorem indaginem, & ita fuit deciſum in R. A. & iterũ cũ alia ſententia lata cum votis ſupremi Conſilij.*

26 *Hæres ſcriptus non debet mitti in poſſeſsionem, quando in continenti conſtat de iuribus contradictoris, & de non iure eius, qui petit poſſeſsionẽ, & ita fuit pronuntiatum.*

Caſus ſiue facti ſpecies.

Domna Beatrix Deſpuig & de Cabanilles vxor Ludouici Cabanilles Prætoris, ſiue Gubernatoris Regni Valẽtię, domina oppidorum de Alcãtera, Benexides, & Rafol cũ ſuo vltimo teſtamẽto condito die 27. Nouẽbris 1509. & publicato die 15. Decẽbris 1511. hæredẽ inſtituit dictũ Ludouicum de Cabanilles eius virũ, vita illius dũtaxat durante, & poſt eius obitũ Auziam Deſpuig teſtatricis fratrem patruelẽ, & poſt illius mortẽ filium huius natu maiorem: & ſi ille decederet ſine filijs legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, Auziam Deſpuig iuniorem filium ſecundo genitum dicti Auziæ ſenioris: & ſi vterque decederet ſine filijs

filijs legitimis & naturalibus, voluit, & mandauit, quòd haberét locum ſubſtitutiones appoſitę in teſtamento Ioannis Deſpuig patris ſui quantùm ad illud caput tátùm, quo fuit diſpoſitum, quòd defunctis filijs dicti Auziæ Senioris ſuccederent filiæ Petri Samboy Deſpuig. Et paulò poſt (ex eo, quòd ſua voluntas erat, vt dicta loca de Alcantera, Benexides, & Rafol eſſent perpetuò vnita, & inſeparabilia) expreſsè prohibuit omnib. ſucceſſoribus ſuis in dictis locis, vt via directa, vel indirecta, vel propter neceſsitatem aliquam nõ poſſent ſeparare dicta tria loca per venditiones, vel alienationes aliquas, donationes, cambia, ſiue permutationes, neque propter matrimonia vel aliam ob cauſam, & vrgẽtem neceſsitátem, immò eſſent ita vnita, & inſeparabilia, ac ſi eſſet vnus locus: & ſi contrarium eſſet factũ, vel attentatum per aliquẽ ex poſſeſſoribus dictorum locorum, qui tale attentaret, perderet dictã ſuã hereditatem, dominium & poſſeſſionem dictorum locorũ, & quòd illa venirent cum eadem prohibitione, propinquiori dictæ teſtatricis per lineam maſculinam, qui de iure venire poſſet ad ſucceſsionem bonorum ſuorum. Et cum virtute dicti fideicommiſsi ſucceſsiſſet dõ Iacobus Deſpuig dicti Auziæ ſenioris filius primogenitus, & eo defuncto abſq; teſtamẽto, relictis duobus filijs, nimirum don Petro, & domna Anna, dicta loca fuerũt adiudicata dicto don Petro tanquã filio maſculo virtute dicti fideicõmiſsi in Regia ſententia lata die 18. Maij 1541. excluſis dicta dõna Anna, & dõ Gaſpare Deſpuig cõiugibus, qui prætendebant medietatem dictorum locorum. Idem don Petrus ſine liberis deceſsit hærede inſtituta Camila Deſpuig pronepte Auziæ ſenioris, & legauit dicta oppida Hoſpitali Generali ciuitatis Valentiæ, & vſumfructum eorundem Eufraſiæ Lançol vxori ſuæ, ſuperſtite dicta domna Anna eius ſorore, nupta cum dicto don Gaſpare Deſpuig ex eadem familia, nec non ſuperſtite don Ludouico Deſpuig dictorum cõiugum filio. Et dicti don Gaſpar, & domna Anna ceſſerunt omnia iura ſibi competentia virtute dicti fideicõmiſsi don Ludouico eorum filio, qui erat propinquior dictæ teſtatricis poſt Annam matrem ſuam, & dictus Ludouicus hæredem inſtituit don Gaſparem Deſpuig patrem ſuum, & ſubſtituit domnam Iolantem Deſpuig ſororẽ. Et propter contrauentionem factam per don Petrum fuit declaratum locũ eſſe dicto fideicommiſſo, & cum Regia ſententia publicata per Gaſparem Melia die 11. Decembris 1578. fuerunt condemnata domina Eufraſia Lançol naturaliter poſſidens dicta loca, & dictum Hoſpitale tanquam ciuiliter ea poſsidens, ad reſtituendum ea dicto dõ Gaſpari Deſpuig, cum hoc motiuo, quòd dictus dõ Petrus Deſpuig

ſeparauerat vſumfructũ dictorum oppidorum á proprietate, & quòd illa alienauerat extra familiam, & deſcendentiam dicti Auziæ ſenioris, cum tempore mortis dicti don Petri extaret dicta domna Anna Deſpuig filia dicti Iacobi, & nepotis dicti Auziæ ſenioris, quæ erat nupta in agnatione dictæ Beatricis, videlicet cum nobili don Gaſpare Deſpuig, & etiam extaret nobilis dõ Ludouicus Deſpuig filius legitimus, & naturalis maſculus primogenitus dictorum domnæ Annę, & don Gaſparis coniugum, in quo ex vtroque latere materno, & paterno concurrebat qualitas parentellæ nominis, & armorum familiæ dels Deſpuigs, & quod dictus don Gaſpar erat filius legitimus, & naturalis don Ludouici Deſpuig, & dictus Ludouicus Bernardi, & Bernardus Franciſci, & Franciſcus Bernardi Deſpuig antiquioris abaui dictæ Beatricis de Cabanylles. Virtute dictæ ſentẽtiæ dicta loca peruenerunt ad dictum don Gaſparem Deſpuig ſeniorem, qui mortua dicta Anna, matrimonium contraxit cum dõna Franciſca Paula Valenti, ex qua procreauit don Chriſtophorum Deſpuig, & eũ hæredem reliquit, qui poſſeſsionem accepit dictorũ oppidorum. Dicta domna Iolans Deſpuig ſoror cõſanguinea dicti Chriſtophori (tanquam electa à dicto Ludouico eius fratre, virtute dicti fideicommiſsi electiui) petijt dicta oppida, quę ſibi fuerũt adiudicata cum Regia ſententia lata cum votis S. S. R. C. publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 12. Nouemb. 1597. Et eadẽ Iolans, cum ſuo vltimo teſtamento, condito penes Franciſcũ Perez notariũ die 21. Nouem. 1605. & publicato die 25. Octobris 1607. inſtitutis hæredibus vniuerſalibus, ſuis viro, & ſorore, durante vita eorum, & poſteà cauſa pia, in dictis tribus oppidis hærede particularem inſtituit dictum don Chriſtophorũ Deſpuig eius fratrem conſanguineum. Qui virtute dicti teſtamenti petijt in Regia Audientia immitti in poſſeſsionem dictorũ oppidorum, & eorundem poſſeſsionem ſibi tradi ſupplicauit domna Anna Deſpuig iunior dictæ Iolantis ſoror vtrique coniuncta virtute teſtamenti dictæ domnæ Beatricis tanquam proximior de linea dicti Auziæ Deſpuig Senioris. Et vtraque cauſa miſsionis in poſſeſſionẽ petitę fuit mihi cõmiſſa, & vt meliùs intelligatur, quomodò partes litigãtes ſunt de familia de Deſpuig arborem hic ſubijcio.

Bernar-

Bernardus Deſpuig Baiulus Setabis.

Bernardus Deſpuig.

Franciſcus Deſpuig.

Ioannes Deſpuig.

Iacobus Deſpuig.

Bernardus Deſpuig.

Beatrix Deſpuig & de Cabanilles primi fideicommiſsi inſtitutrix.

Auzias Deſpuig ſenior.

Petrus Samboy Deſpuig.

Ludouicus Deſpuig.

Iacobus Deſpuig.

Auzias Deſpuig iunior.

Camirla Deſpuig & de Vallterra

Gaſpar Deſpuig in primis nuptijs maritus Annæ Deſpuig, in ſecundis domnæ Franciſcæ Paulæ Valenti.

Petrus Deſpuig qui obijt ſine filijs.

Anna Deſpuig quæ nupſit dõ Gaſpari Deſpuig.

Domna Frãciſca Valterra, vxor don Iacobi Sorell.

D. Remigius Sorell.

Don Ludouicus Deſpuig.

Don Gaſpar Deſpuig miles Ordin. Sancti Ioãnis Hieroſollmitani.

Iolans Deſpuig vltima poſſeſſor locorũ de Alcãtara, Benexides, & Rafol, teſtatrix.

Anna Deſpuig & de March.

D. Chriſtophorus Deſpuig ex ſecũdo matrimonio.

In

In hac cauſa dubitatum fuit, an miſsio in poſſeſsionem petita per dictum don Chriſtophorum Deſpuig hæredem inſtitutum in dicta Baronia, virtute teſtamenti dictæ domnæ Iolantis vltimæ eiuſdẽ poſſeſſoris, in quo alius fuerat hæres vniuerſalis inſtitutus, de iure procederet.

In quo prima fronte videbatur, dictũ iudicium adipiſcendæ poſſeſ-
1 ſionis locũ non habere, quia remedium legis fi. C. de edict. diui Adri. tollen. non cõpetit hæredi in re certa inſtituto. Quod ſatis probatur in d. l. fi. ibi: *Sancimus, vt ſi quis ex aſſe, vel ex parte inſtitutus cõpetenti iudici teſtamentũ oſtenderit, nõ cancellatũ, &c.* Et ibi gloſ. in verbo, ex parte, inquit, ſcilicet quota, ſecùs ſi ex re certa, quia tũc loco legatarij habetur,
2 l. quoties. C. de hæred. inſtituen. ibi: *Quoties certi quidam ex certa re ſcripti ſunt hæredes, vel certis rebus pro ſua inſtitutione contenti eſſe iuſsi ſunt, quos legatariorum loco haberi certum eſt.* Et
3 eandem opinionem, quòd inſtituto in re certa, cũ ei datus eſt cohæres vniuerſalis, qui hæreditatem adiuit, nõ competat remedium dictæ legis finalis. tenuerunt ibi Bar. nu. 8. Caſtren. n. 7. Alex. nu. 15. Dec. n. 23. verſ. ſecundus caſus. & num. 24. prope finem. cõmunem teſtatur Corn. conſi. 103. num. 5. verſic. aut hæres. lib. 2. idem in d. l. fi. n. 14. Matua. in 1. lectur. num. 91. Menoch. ſuperiores allegans de adipiſcenda poſſeſsione. remed. 4. num. 132. Guido Pap. deciſ. 483. Peregrin. de fideicommiſ. articul. 48. numer. 4. Ferrarienſ. in practica in forma libelli. quo petitur hæreditas ex teſtamẽto. verb. in omnibus eius bonis. num. 1. Anton. Gomez in l. 45. Taur. nn. 136. vbi alios allegat, Fachin. controuerſ. iur. lib. 4. c. 21. Et hanc ſententiam probat tex. in l. 1. C. communia de legatis, ibi: *Rectiùs igitur eſſe cenſemus in rem quidem miſsionem penitus aboleri, omnibus verò tam legatarijs, quàm fideicommiſſarijs vnam naturam impoſuere.* Vbi clarè probatur, nõ concedi legatario, & ſic neq; inſtituto in re certa, hãc miſsionẽ in poſſeſsionẽ.

4 Sed in contrariam ſententiam in caſu noſtro inclinauit Senatus, nimirum, dictum hæredem in Baronia inſtitutum, quamuis teſtatrix haberet hæredem vniuerſalẽ mittendum fore in poſſeſsionem, vbi ex teſtamento dictæ domnæ Iolantis ſuccedere poſſet, & ei non obſtaret fideicommiſſum inſtitutum per Beatricem Deſpuig. Quia inſtitutus in Baronia eſt quodammodo hæres vniuerſalis
5 reſpectu illius. Baronia enim eſt quid vniuerſale, & ſicut peculium caſtrenſe & ideò quis poteſt habere vnum hæredem in Baronia, & alium in paganicis. Ita Vincent. de Franch. deciſione prima. num. 41. & 42. qui refert verba Bald. ita dicentis in authentic. ceſſante. C. de legitimis hæredibus. Et ob hanc cauſam inquit Sacrum Concilium, quando vnus fuit hæres inſtitutus in feudalibus,

eum tanquam hæredem cogit pro rata bonorum ad contribuendum in oneribus hæreditarijs, vt apparet in deciſ. Capic. 198. & vt inquit Pereg. de fideicom. art. 47. nu. 53. fol. 135. cum legatarius, & fideicōmiſſarius haberet titulum inſtitutionis, veluti inſtitutus in re certa. Nā hîc pro legatario exiſtimatur adeunte hæreditatem cohærede vniuerſali. l. ex facto. ff. de hæred. inſtit. & l. quoties. C. eo. Attamen,
7 quoad occupādam poſſeſsionem rei, de qua hæres inſtitutus fuit, iure hæredis vtitur. ita Bart. in d. l. ex facto. Alex. & Iaſ. in dict. l. quoties. Tiraq. in tract. Le mort. ſaiſit. p. 2. declar. 4. nu. 11. Dilect. in tit. de legat. cap. 12. Ripa in d. l. 1. num. 14. Menoch. de adipiſc. poſſ. remed. 4. nu. 134. pag. 67. vbi inquit, quòd inſtitutus in re certa, poteſt propria auctoritate illam apprehendere: & hanc dicit eſſe receptiorē doctorum opin. ita Bart. in l. ex facto la 2. nu. 2. de hæred. inſtit. Alc. & Iaſ. in l. quoties. C. de hæred. inſtit. ille nu. 6. iſte nu. 8. & alios plures recenſet. Tiraq. tract. le. mort. Saiſit. le. vif. par. 2. declar. 4. nu. 11. idem docuit Ripa. in l. 1. in princ. nu. 16. ff. quor. leg. Ergo à fortiori videtur dicendum, quòd conſequi poſsit hanc poſſeſsionem iudicis auctoritate. Et Faqui. controuerſiarum iur. lib. 4. c. 21. in verſ. Sed contrariam ſententiam. fatetur, inſtitutum in re certa poſſe propria auctoritate illius poſſeſsionem accipere, dicit tamen non inde ſequi hoc facere poſſe remed. d. l. fin. & Guid. Pap. deciſ. 483. licèt cenſeat legatarium non eſſe admittēdum
8 in poſſeſsione rei legatæ, fatetur tamen, curiam Parlamenti, quæ ad veritatem facti ſolet tātummodo attendere, in hoc non facere magnam vim, ſed concedere literas in poſſeſsionem miſsionis rei legatæ. Et ita meritò in Regijs Audiētijs, & ſupremis Conſilijs debet idem ſeruari. Parū enim refert, an hoc, vel illo remedio dictus hæres inſtitutus in Baronia ſit mittendus in
9 poſſeſsionem illius, quia fori noſtri Regni iuris ſubtilitates nō admittunt, ſed teſtatorum diſpoſitiones ad vnguem obſeruari, & exequi iubent, vt diſpoſitum eſt in foro, *totes aquelles perſones*. 51. de teſtam. fol. 152. ibi: *Ans les coſes en aquell contengudes ſien exequides, e cūplides, ſegons en aquells à la letra ſerà contengut, e ordenat*. Hinc eſt, quòd
10 licèt virtute l. fin. C. de edicto. diui. Adriani tollendo, hæres ab inteſtato non debeat mitti in poſſeſsionem, vt alijs relatis probat Menoc. de adipiſc. rem. 4. nu. 75. & Peregrin. de fideicom. art. 48. nu. 2. & forus 41. de teſtam. videatur loqui de hæredibus ſcriptis in teſtamento, vt patet in illis verbis: *E que tinguen lo teſtament original*, & ibi: *Si donchs lo teſtador no haura dit, quels hereus no rebeſſen los bens entro quels deutes, e les iniuries foſſen pagats, o pagades les lexes*, &c. Et nihilominus
11 cū Regia ſententia lata cum votis huius S. S. R. Cōſilij publicata per Fran-

Franciſcum Paulum Alreus Regij mandati ſcribam die 23. Ianuarij 1608. fuit declaratum, hæredes ab inteſtato eſſe mittendos in poſſeſſionem, his verbis: *Et quia filiæ, & hæredes legitimæ patris, quales ſunt præfatæ domna Maria ab Aragonia primogenita, & eius ſorores dõna* Ioan*na, & domna Eliſabeth filiæ illuſtris quõdã D. Ferdinãdi ab Aragonia vltimi Ducis de Villahermoſa, & immediati poſſeſſoris bonorum de quibus agitur; interim dum de proprietate diſcutitur, diuerſis iuris ac fori beneficijs eis ſuffragantibus, debent mitti in poſſeſſionem bonorum, quæ pater in Regno Valentiæ tempore obitus ſui poſſidebat, & quod nulla videtur ineſſe effectualis differentia inter hæredem ſcriptum, & inter legitimum: nam & vterque pariter in poſſeſſionem mittitur, etiam contradictore exiſtente. Attento etiam, quod dictam immiſſionem in poſſeſſionem per prælibatas filias reſpectiuè poſtulatam impedire non poteſt egregius don Franciſcus Gurrea, & ab Aragonia Comes Lunæ earum patruus, ex quo, quia licèt prætendat incontinenti probaſſe exceptionem dominij, & prætenſi fideicommiſſi ſibi pertinentis ex teſtamẽto paterno Ducis don* Martini *ab Aragonia, in quo ſe nominatim ſcriptum demonſtrat, & Ducatum de Villahermoſa, & alia bona de quibus diſceptatur, ad maſculos dumtaxat, attenta diſpoſitione paterna fuiſſe ac eſſe tranſitoria: Tamen, quia ex deductis, & exhibitis per dictas ſorores, & ſignanter per primogenitam, in proceſſu talia reſultant, quòd ius dicti don Franciſci redditur dubium, ac obſcurum, & per conſequens iura dictarum filiarum habentium voluntatem tacitam patris ab inteſtato defuncti, & præſumptionem pro ſe ad obtinendam poſſeſſionem modo infraſcripto, potiora eſſe neceſſe eſt fa-*
12 *teri.* Et hanc opinionem, quòd inſtitutus in dictis locis debeat mitti in poſſeſſionem, approbauit S. S. R. Conſilium ſententia lata in hac cauſa in gradu ſupplicationis, publicata per die Menſis Decẽbris 1609 cũ qua fuit declaratũ dictum don Chriſtophorum Deſpuig mittendum fore & eſſe, & fuit mandatum, quod mitteretur in poſſeſſionem dictorum locorũ de Alcantara, Benexides, & Rafol vti hæredem inſtitutum in dictis locis per dictam Iolantem.

Secundò, in eadem cauſa fuit dubitatum, an cognoſcendum eſſet in præſenti iudicio miſsionis in poſſeſsionem, tantùm de iuribus dicti dõ Chriſtophori hæredis inſtituti dictę Iolantis in dictis locis, an verò etiam de iuribus dictę dõnæ Annæ Deſpuig, & de March prætendentis miſsionem in poſſeſſionem dictorum locorum, virtute fideicommiſsi inſtituti per dictam Beatricem? Et fuit reſolutũ, vt examinarentur iura vtriuſquè, vt videretur an intentio dictæ dõnæ Annæ requirat altiorem indaginem, an verò ſint clara iura eiuſdem. Licèt enim regulariter hæres ſcriptus in teſtamento non vitiato, nec cancellato debeat mitti in poſſeſsionem bonorum, quæ defunctus tempore mortis poſsidebat,

debāt, iuxta l. fin. C.de edict. diui
Adrian.toll. & iuxta for. 41. de te-
ſtam.tamen benè poteſt per con-
13 tradictorē ei opponi notorius de-
fectus proprietatis, vt ait Peregri.
de fideicom. art. 48. nu. 30. & fuit
opinio Bart.in d l.fin. nu.21.ſequū
tur Bal.nu.53.in 6.opp.Dec.nu.20.
Zucar.nu.162.Menoch. de adipiſ.
poſſeſ.remed.4. nu. 751. pag. 115.
qui allegat etiam Bal. in l.vnica. n.
6.verſ. Adiuit etiam.C. ſi de mo-
men.poſſeſ.fuer.appel.Gozad.cōſ.
7.nu.3.Neuiz.conſ.79.nu.9. & cōſ.
80.nu.40.Ale.reſp.257. & reſponſ.
350.& Craue.conſ. 258. colu.1. &
Nat.conſ. 244.n.7.lib.2. Rolā.cōſ.
2.nu.35.lib.3.Et cū ambo fratres,
nimirum don Chriſtophorus Deſ-
puig, & domna Anna petant im-
mitti in poſſeſsionem dictorum lo
corum,alter virtute teſtamenti Io-
lantis,altera verò virtute teſtamē-
ti Beatricis, & ſic ambo ſint com-
petitores & contradictores, de iu-
14 ribus vtriuſque cognoſcendum eſt
d.l. fin.C. de edict. diui Adria. tol-
len.ibi: *Sin autem aliquis contradictor
extiterit,tunc in iudicio competenti cau-
ſæ in poſſeſsionem miſsionis,& ſubſequu
tæ contradictionis ventilentur,& ei poſ-
ſeſsio acquiratur, qui potiora ex legiti-
mis modis iura oſtēderit, ſiue qui miſſus
eſt, ſiue qui antea detinens contradicen-
dum putauit, nullis anguſtijs temporum
huiuſmodi miſsione coarctanda.* Et vt in
15 quit Franciſcus de Ponte conſ. 21.
num. 24. in hoc interdicto adi-
piſcendæ poteſt opponi exceptio
dominij, & habet locum regula,

*dolo facis petere, quod ſtatim reſtituturus
es.* Et nu.30.inquit, quod doctores
loquuti fuerunt in fortioribus ter-
minis,videlicet in filia inſtituta in
feudis, quæ petebat immiſsionem
ex regula d.l.fin. Et licèt agnati nō
poſsidentes non audiantur ſecun-
dùm tradita per Ioan.Andr. in ad-
ditione ad Speculatorem in tit. de
teſtam. §.penul. Bald. in cap. 1. de
content.inter maſ. & fœm. de be-
neficio,cum alijs vulgaribus,tamē
ſi agnati offerunt in continēti velle
demonſtrare feuda non eſſe ad fœ-
minas tranſitoria, tunc impeditur
immiſsio,de quo latè,& eleganter
per prædictum Vbert Zuccard. n.
486.in repetitio. d.l.fin.Sicut agna
ti non mittuntur in poſſeſsionem
feudi per agnatum defunctū poſ-
ſeſsi,quandò dominus offert incō-
tinenti probare feudum eſſe nouū,
de quo per Aluar. Præpoſ. & alios
in c.1.ſi de feudo defuncti contro-
uerſia fuerit. & tamen agnati non
habent poſſeſsionem,nec allegant
titulum conſimilē.Facit,quod ſcri
16 bit Menoch. de adipiſcen. remed.
4.nu.566. dicens, hoc iudicium ad
mixtam habere proprietatis cau-
ſam,& quod in ſimili ſcribit Mol.
de Hiſpan.primoge.lib. 3.c. 13. à
nu.10.vſquè ad numer.15.& præ-
ſertim n.14.quòd in his interdictis
poſſeſſorijs proprietatis cauſam an
nexā habētibus,quidquid detrahi-
tur proprietati, detrahitur etiā poſ
ſeſsioni,pro vt notāt ſcribētes ſupe
riùs per eum citati. Et æquū eſt, vt
in Regijs Audiētijs ſiue Senatibus,
vbi

vbi inſpecta veritate cauſæ decidi debent, guſtentur merita petitorij, antequam declaretur cauſa miſsionis in poſſeſsionem, vt factũ
17 fuiſſe in cauſa Montisferrati, quæ coram Imperatore agebatur, teſtatur Borni. Caualca. deciſ. 36. num. 454. 3. p. Ex quibus ego dictæ cauſæ Auditor, & Commiſſarius interloquutus fui, ſiue vt apud nos dicitur, feci prouiſionem ex deliberatione Regij Conſilij die 10. Decẽbris 1607. de vtriuſque iuribus ſimul ac ſemel cognoſcendum, atque amborum cauſas vnica ſententia decidendas, & terminandas eſſe. Quæ interlocutio in rẽ tranſiuit iudicatam, & huius interlocutoriæ ſententiæ, ſiue prouiſionis mentionem feci in ſententia diffinitiua in hac cauſa lata, ibi: *Et attento, quòd vtraque cauſa miſsionis in poſſeſsionem à dictis partibus petitæ fuit cumulata, vt ambæ vna ſententia terminẽtur.* Examinauimus igitur in hac cauſa, an de iure ſubſiſteret, quòd prætendebat dicta domna Anna Deſpuig, fouere iuſtiam claram, & ipſam eſſe vocatam virtute teſtamenti dictæ Beatricis: quia erat de linea Auziæ Deſpuig ſenioris à dicta Beatrice contemplata, & dilecta, in quam ingreſſa fuit ſucceſsio. Eſt enim filia don Gaſparis Deſpuig, & dõnæ Annæ Deſpuig coniugũ. At verò dictus don Chriſtophorus, licèt ſit de familia Deſpuig, & filius eiuſdem don Gaſparis, eſt tamen filius alterius matris, nimirum domnæ Franciſcæ Paulæ Valenti, & nõ domnæ Annæ Deſpuig neptis Auziç ſenioris. Et quòd licèt dicta Iolans vltima poſſeſſor facultatem haberet eligẽdi quem vellet ex familia, iuxta tenorẽ Regiæ ſententiæ latæ cum votis S. S. R. C. die 12. Nouẽbris 1597. hoc tamen intelligendũ erat iuxta mẽtem Beatricis, & ordinem ab ea præfixum, quæ vocauit Auziam Seniorem, & eius filios: & vna pars teſtamenti per aliam declaratur. Et ita dicendum eſt, extante dicta Anna Deſpuig deſcendente per rectam lineam maſculinam, legitimam, & naturalem á dicto Auzia ſeniore, & in hoc iudicio petente, non potuiſſe dictam Iolantem eligere don Chriſtophorum alterius lineç: cum ordo charitatis, & affectionis teſtatricis inſpiciendus ſit, etiam vbi data eſſet facultas eligẽdi eum, quem vellet vltimus poſſeſſor. Illa enim facultas eligendi remotiorem, omiſſo proximiori, declaranda eſt iuxta mentem teſtatricis inter eos, qui ſunt de linea
18 dicti Auziæ ſenioris. Licèt enim regulariter poſsit quis vnum ex familia etiam remotiorem eligere. l. vnum ex familia 69. §. ſed etſi fundum. verſ. quod ſi talia. l. peto. 1. §. fratre. de leg. 2. cum alijs ſimilibus: tamen quãdo certarum perſonarum contemplatione (vt hic) prohibitio facta fuit, non poteſt prohibitus ex alijs eligere quanquam ſint de familia. Nam quod attinet ad ſucceſsionem illam pro extraneis habẽtur. l. pater filiũ. 36.

§. Fi-

§.Filiam. de leg. 3. & ſcribit egre-
giè Menoch.conſi.197. numer.32.
verſicul.Et quo clariùs hoc pateat.
volum.2.Tiber. Decian.conſil.31.
num.107.& 108.volu.1. quòd autē
dicta Beatrix Deſpuig voluerit prę
ferre omnes deſcendētes ex dicto
Auzia ſeniore, alijs de familia de
Deſpuig, patet inſpecto tenore
eius teſtamenti. Solùm enim nomi
nat filios dicti Auziæ ſenioris pri-
mi gradus per nomina propria,
nepotes autem, hoc eſt, filios dicto
19 rum filiorum, per nomē appellati
uum, nepotes, & nominati per ap-
pellatiuum, videtur ſpecialiter no-
minati, vt probat Pereg. de fideicō.
art.21.nu.34.fol.189. vbi alios alle
gat, & probatur in l. Titius.25.ff.de
liber. & poſth. vbi exhæredati per
nomen appellatiuū filiorum cēſen
tur nominatim exhæredati. Reli-
quos verò vocat per nomen colle-
ctiuum proximiorum, & nomina-
ti alijs præferūtur. l. cū ita legatur.
§.in fideicōmiſſo. de legat.2.ibi: *Qui
nominati ſunt*. Crauet.conſil.984.nu.
19.lib.6. vbi multis relatis benè cō
firmat. Et decedente filio maiore
dicto Auzię ſenioris ſine filijs voca
uit ad fideicommiſſum Auziā Iu-
niorem. Conſtat igitur deſcenden
tes à Iacobo Deſpuig, filio primo-
genito dicti Auziæ ſenioris (qualis
eſt dicta domna Anna Deſpuig, &
de March) eſſe prælatos dicto Au-
ziæ Deſpuig iuniori. iuxta l. Lucius
85. de hæred. inſtit. ibi: *Nam prudens
conſilium teſtantis animaduertitur, non
enim fratrem ſolùm hæredem prætulit
ſubſtitutis, ſed & eius liberos*. Si igitur
dicta domna Anna vti de liberis
Iacobi filij maioris Auziæ ſenio-
ris, præfertur Auziæ iunioris nomi
natim ſubſtituto, quāto fortiùs ea-
dem Anna prælata cēſebitur dicto
dō Chriſtophoro Deſpuig, qui quā
uis ſit de familia contentiua dictæ
Beatricis, non tamen eſt de linea
dicti Auzię ſenioris? Eadem etiam
interpretatio canonizata cenſetur
cum Regia ſententia, lata Valētiæ
in fauorem don Gaſparis Deſpuig
contra domnā Eufraſsiā Clançol,
& Hoſpitale generale, publicata
per Gaſparem Melia die 11. Decē
bris 1578. cum qua fuit deductum
Petrū Deſpuig alienaſſe dicta tria
loca de Alcantara, Benexides, &
Rafol extra familiam, & deſcendē
tiam dicti Auziæ ſenioris, cum tē-
pore mortis dicti dō Petri, extaret
domna Anna Deſpuig, filia dicti
Iacobi, & neptis dicti Auziæ ſenio
ris. Ex his motiuis viſum fuit maio
ri parti Doctorum Regiæ Audien
tiæ, eſſe clarū ius dictæ domnę An
næ Deſpuig, & de March viduæ.
Nam ex quinque iudicibus qui fui
mus in hac cauſa, tribus ita viſum
fuit, duobus autē contrariū viſum
fuit, nimirum intentionem di-
ctæ domnæ Annæ, requirere al-
tiorem indaginem, & non poſſe
impedire miſsionem in poſſeſ-
ſionem petitam per dictum don
Chriſtophorum Deſpuig, hære-
dem ſcriptum in teſtamento dictæ
domnæ Iolantis vltimæ poſſeſſo-
ris.

20 Certum enim eſt, quod miſsio in poſſeſsionem, de qua l.fin. C.de edict. diui Adrian. tol. exequi debet quando intentio fideicommiſſarij requirit altiorem indaginem. Ita gloſ. in verbo quamuis. in l. 2. C.de edict.diui Adria.tol. per text. ibi: *Quamuis qui ſe filium defuncti præteritum eſſe alleget, aut falſum, vel inofficioſum teſtamentum, ſeu alio vitio ſubiectum, vel ſeruus defunctus eſſe dicatur: tamen ſcriptus hæres in poſſeſsionem mitti ſolet.* l.ille à quo 13.§.ſi de teſtamento.ff ad Trebel.ibi: *Si cognitio prolixiorem tractatũ habeat, finge enim verba fideicommiſsi de longinquo petenda,&c.* Et argum.l.3.§.ibidẽ. ff. ad
21 exhibendum,ibi: *Si obſcurior, vel qui habeat altiorem quæſtionem differendã in directum iudicium.* Gloſ.Bart.& cõmuniter DD. in dictis iuribus. Idẽ Bar.in l.1.in prin.ff.quor. leg. & in l.1.C.eod.gl.Bar.Bal. Angel. Paul. Caſt.n.13.in l.ſi de vi.ff.de iud. idẽ Bar.in l.naturaliter. §.nihil cõmune.n.16.de acqui.poſſeſ.& ſequuntur cõmuniter Docto.Iaſ.n.51.Ripa.nu.101.Rubeus.nu.184.Bal.in l. incerti.nu.17. C.de interd.idẽ Bar. in l.fi.col.antepen.verſ. d.Iacobus. C.de edict. diui.Adri.quos & plures allegat Pereg. de fideicom.art. 46.n.35.paulò ante med.& art.48. nu.29. Mol.de Hiſp.primoge.lib.
22 3.c.13.nu.14.Fran. de Ponte. conſ. 20.n.23. Et ita fuit deciſum in Senatu Pedemont. vt teſtatur Cacheran.deciſ.23.vbi in fine dicit, iudices vltimarum appellationum cẽſuiſſe filiam ſiue ſororem eſſe mittendam in poſſeſsionem bonorum, etiam feudalium,quæ pater & ſucceſsiuè frater tempore mortis poſsidebat. Ex quo caſus, de quo agebatur,erat diſputabilis reſeruando ius omne partibus in petitorio. Et in Conſilio Neapolitano refert Matth. de Afflict. deciſ. 14. in fin. fuiſſe votatum per omnes, Eccleſiam inſtitutam per Ioannellum, debere poſsidere bona, quæ dictus Ioannellus tẽpore mortis poſsidebat, ex quo intẽtio Franciſci de Diano,qui prætẽdebat ſuccedere in eiſdem bonis iure fideicommiſsi,requirebat altiorem indaginem, & debebat reſeruari in petitorio iudicio, & idem Afflict. deciſ.110. nu. 5.refert, quòd cum Ioannes de Annichino, qui fuerat dominus multorum Caſtrorum, hæredes inſtituiſſet in ſuo teſtamento filios primæ, & ſecundæ vxoris, & filij ſecundi matrimonij petijſſent ſe immitti in poſſeſsionẽ feudorum iuxta formam dicti teſtamenti,vigore. l. fin. C. de edict. diui. Adria. tol. & citato Alfonſo Primogenito & cõtradicente, fuit decretũ per totũ Conſiliũ, quòd dicti fratres mitterẽtur in poſſeſsionẽ dictorũ feudorũ reſeruatis exceptionibns in iudicio petitorio,& n.7.reddit rationẽ,quia omnia,quę opponũtur cõtra remediũ dictæ l. fin. quæ requirit futurã indaginẽ, non officiunt dicto poſſeſſorio, &
23 Rot.Rom.deciſ.103.in 1.part. nouiſsimarum ante numer. 1. refert, dominos cenſuiſſe, quòd ad hoc,

vt

vt fideicōmiſſarius impediat miſ-
ſionem, in poſſeſsionem hæredum
abinteſtato, debent tria copulatiuè
concurrere. Primum, quòd poſsi-
deat. Secundum, quòd nō viciosè,
ſed legitimè poſsideat. Tertium,
quòd docuerit, aut incontinēti poſ
ſit docere de iure ſuo. Et ita dicit
reſoluiſſe dominos, quòd iſta tria
copulatiuè debeant concurrere in
vrbeuetan. hæreditatis corā Sera-
phino, & hęc eſt dec. Seraphin. Oli
uar. 83. in 1. p. vbi dicit, fuiſſe reſo-
lutum, Illuſt. dominū Lucam non
poſſe impedire filios Pauli Petri,
ne immitterentur in poſſeſsionem
ex capite teſtamenti, quia ex eo nō
poterat venire niſi vti fideicom-
miſſarius, quo caſu non ſufficit,
24 quòd habeat titulum, ſed requiri-
tur etiam poſſeſsio ſine vitio, vti
eſt communis doctorum ſentētia.
in l. fin. C. de edict. diui. Adrian. tol.
& in deciſ. Rot. Rom. 520. in 1. par.
nouiſsi. fol. 174. legitur, reſolutum
fuiſſe per dominos, quòd Mauri-
tius ex ceſsione ſororis Innocentiæ
& Monaſterij erat immittendus in
poſſeſsionem caſſalis ſeu pedice ſan
cti Matthæi pro rata ceſſa. Nam
dicta Monialis, & ſucceſsiuè Mo-
naſterium tāquam hæres Michae-
lis Angeli habebant clarè fundatā
intentionem. & nu. 1. reddit ratio-
nem, quoniam fideicommiſſarius,
vt ſit legitimus cōtradictor, debet
legitimè & ſine vicio poſsidere, &
incontinenti docere de bono iure
ſuo. & nu. 15. cōſiderat, quòd in du-
bio, vt hęreditas iacēs manutenea-
tur, aut poſſeſsio reſtituatur hære-
di, præſumitur quòd poſsit alia de-
fenſio cōpetere, & in eadē dec. nu.
2. in verſ. Aliqua, refert in dicta cau
ſa aliqua etiā conſiſtere in apicibus
iuris, pro vt tunc viſum fuit. Quæ
omnia erant remittēda ad iudiciū
petitoriū, & hāc opinionem, quod
quādo intentio contradictoris re-
quirit altiorem indaginem, non
25 poſsit impedire miſsionē in poſ-
ſeſsionem petitam per hæredem,
fuit amplexa Regia Audientia
ſententia lata in fauorem don Sal-
uatoris Boil de Maſquefa contra
Andream Maſquefa, & alios, pu-
blicata per Franciſcum Paulū Al-
teus, die 24. Decembris 1599. cum
qua fuit declaratum, dictū don Sal
uatorem hæredē ſcriptum in teſta
mento don Franciſci Boil vltimi
poſſeſſoris loci de la Daya, mitten
dum eſſe in poſſeſsionem dicti lo-
ci, licèt adeſſent plures contradi-
ctores, qui allegabant ius fideicom
26 miſsi inſtituti in donatione: ex quo
eorum intentio requirebat altio-
rem indaginem. Idem etiam fuit
deciſum in cauſa miſsionis in poſ-
ſeſsionem Ducatus de Villahermo
ſa, & aliorum bonorum, quæ tem-
pore mortis poſsidebat Dux don
Ferdinandus ab Aragonia, cum
ſententia lata cum votis S. S. R.
Conſilij, publicata per Franciſ-
cum Paulum Alteus, die 23. Ia-
nuarij 1608. cuius verba retuli ſu-
pra numer. 11. In occurrenti au-
tem caſu, viſum fuit duobus iudici
bus, intentionem dictæ dominæ

Annæ Deſpuig, & de March prætendentis eſſe vocatam in occurrẽti caſu ex fideicommiſſo inſtituto per dictam Beatricem Deſpuig, requirere altiorem indaginem ex eo quòd dicta Beatrix duplex cõſtituit fideicommiſſum, alterum in caſu mortis, alterũ in caſu alienationis. Et hic caſus ſecundus ſequutus fuit propter contrauentionem factam per don Petrum Deſpuig, qui vſumfructum dictorum locorũ de Alcantara, Benexides & Rafol reliquit domnæ Eufraſiæ Lançol vxori ſuæ, & proprietatẽ illorũ Hoſpitali generali Valentiæ. Ob quam contrauentionẽ fuit declaratũ dicta tria loca ſpectaſſe ad dõ Ludouicũ Deſpuig, & ad don Gaſparẽ Deſpuig eius patrẽ cum ſententia lata in Regia Audientia, publicata per Gaſparẽ Melia die 1 t. Decembris 1578. Dictus autẽ don Gaſpar non erat ex linea Auziæ ſenioris; ſed ſolùm familiæ de Deſpuig, & ſic in caſu ſequuto non inſpicitur an ſit de linea vocata in caſu mortis. Rurſus cum ſententia lata cum votis S. S. R. C. publicata per eundem Alreus die 12. Nouẽbris 1597. fuit declaratum, ex quo dictus Ludouicus Deſpuig deceſſerat inſtituto ſibi hærede vniuerſali dicto don Gaſpare patre ſuo, & ſubſtituta dicta domna Iolante Deſpuig filia maiori eiuſdem Gaſparis, quæ licèt nupta alteri familiæ, erat tamen de familia de Deſpuig, per mortem dicti don Gaſparis, cui cum dicta Regia ſententia lata anno 1578. adiudicata fuerant dicta tria oppida, pertinuiſſe & ſpectare ad dictam Iolantem vigore teſtamenti dicti don Ludouici per eum electam. Et ita videbatur, quòd eodem modo dicta Iolans potuerat eligere dictum don Chriſtophorum Deſpuig fratrem ſuum conſanguineum, ex quo erat ex eadem familia de Deſpuig. Et quòd ſaltem res erat dubia, & requirebat altiorem indaginem, & multa in fauorem don Chriſtophori allegabantur per Aduocatos ad fundandam eius intentionem contra dictam domnam Annã. Atq; ſic viſum fuit his duobus iudicibus dictum dõ Chriſtophorum virtute teſtamenti dictæ domnæ Iolantis vti hæredem in eo ſcriptum, mittendum fore & eſſe, & quòd mitteretur in poſſeſſionem dictorum locorum. Tamen quia alijs tribus iudicibus, & ſic maiori parti viſum fuit de intentione dictæ domnæ Annæ in

26 continenti conſtare apertè, ita quod nõ requirebat altiorem indaginem, cũ voto maioris partis fuit cõcluſum, & pronuntiatũ dicto dõ Chriſtophoro non eſſe tradẽdam poſſeſſionẽ, ſed potiùs dictę domnæ Annæ virtute teſtamenti dictæ Beatricis Deſpuig. Et ita fuit pronuntiatum, me referente, cum Regia ſentẽtia publicata per dictum Alreus die 13. Septembris 1608. A qua cum dictus don Chriſtophorus ſupplicaſſet, fuit reuocata, & iudicatũ iuxta votũ duorum iudicum

Regiæ

in Regiæ Audientiæ Valētinæ, declarando, dictum don Chriſtophorum mittendum fore in poſſeſsionem dictorum locorum de Alcātara, Benexides, & Rafol ſententia publicata per die Decembris 1609.

DECISIO XXV.

DECRETVM DEVENdendo, cum quo per iudicē plures res debitoris creditori venditæ fuerunt vnico prętio, in ſolutum ſui crediti, pro maiori quantitate, quam ei debita erat eſt nullum, & non poteſt valere pro parte.

1 *THema, & dubia.*
2 *Datio in ſolutum facta pro maiori quātitate, quā debita, eſt nulla.*
3 *Venditio curiæ de ſtylo non fit Valentiæ, niſi pretium rerum venditarum excedat duas tertias partes valoris.*
4 *Stylus vim legis habet.*
5 *Sententia contra legem, vel contra ſtylum lata, eſt nulla.*
6 *Datio in ſolutum facta de diuerſis rebus ſeparatim ſuis pretijs æſtimatis, & in diuerſis capitulis pro credito vero ſubſiſtit.*
7 *Lex ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de condit. indeb. procedit, quando vna eſt ſumma, ſecùs ſi diuerſæ, quarum vna eſſet debita, alia indebita.*
8 *Decretū de vēdendo, quādo plures res ſimul vēditæ fuerūt vnico pretio nō poteſt valere pro parte, & pro parte nō.*
9 *Decretum indiuiduum eſt.*
10 *Alienatio facta plurium rerum.*

1 DOn Ianuarius de Perellos executionē, ſeu executiones inſtauit contra Eliſabetham Auguſtinam Fayos, & de Genca ad exactionem ducentarum, & quinquaginta librarum monetæ regalis Valentinæ, proprietatis ex vna parte, & ex alia ad exactionē penſionum debitarum, atque expenſarum. Et in dicta cauſa executiua, vti pignoris iudicialis curiæ ſiue Regiæ Audiētiæ fecit oblationem ſeptem fundorum eiuſdem Auguſtinæ diſcretim, & ſeparatim deſignatorum, limitando & cōfrontando vnumquenque fundorum de per ſe. Qui etiam ſeparatim, & vnuſquiſque de per ſe fuerunt æſtimati, & appretiati, nō vna tantùm æſtimatione pro omnibus, ſed totidem ſeptem æſtimationibus. Primus nempè fundus pretio ducentarum viginti librarum. Secundus pretio ducentarum quinquaginta librarū. Tertius pretio ducētarum librarū. Quartus pretio ducentarū viginti librarū. Quintus pretio ducentarū quinquaginta librarū. Sextus pretio ſexaginta librarū. Septimus & vltimus pretio quadraginta librarū. Quæ omnia pretia dictorū ſeptē fundorū ſimul iūcta, mille & ſeptingentarū librarum ſummam efficiunt pro vt apparet ex relatione facta per æſtimatores, die 30. Iulij. 1607. Qui omnes fundi cū decreto de vēdendo facto per Regiā

 Audien-

Audientiam venditi fuerunt dicto don Ianuario Perellos pretio mille centum librarum monetæ Valentinæ in ſolutum ſui crediti. Dicta Eliſabeth Auguſtina Sayas allegauit, dictum decretum de vendendo eſſe nullum, & cum dicta vẽditione fuiſſe enormiter læſam, ex quo pretium non attingebat duas tertias partes valoris, vel iuſti pretij iuxta æſtimationem. Et ita petijt reſtitutionem in integrũ ob enormiſsimam læſionem. Dictus autem don Ianuarius prætẽdebat, quòd vbi decretum de vendendo non poſſet valere in omnibus bonis, ſaltem debet ſuſtineri reſpectu duorum, vel trium eorum iuxta menſuram ſui crediti. In hac cauſa duo dubia fuerunt ſuſcitata.

1 Primum, an dictum decretum de vendendo eſſet nullum?

Secundum, an poſſet ſuſtineri pro parte: ex quo fundi fuerunt ſeparatim æſtimati, vnuſquiſque ſuo pretio, & æſtimatione? In primo dubio Sacrum Concilium dixit, decretum de vendendo eſſe nullum.

2 Primò, ex quo datio in ſolutum iudicialis, ſiue venditio curiæ in ſolutum ſui crediti fuit facta dicto don Ianuario de Perellos pro maiori quantitate quam ei erat debita. l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de condictio. indebit ibi: *Si centum debens, quaſi ducenta deberem, fundum ducentorum ſoli competere, repetitionem Marcellus libro vigeſimo digeſtorum ſcribit, & centum manere ſtipulationem. Licèt enim placuit rem pro pecunia ſolutam parere liberationem, tamen ſi ex falſa debiti quantitate maioris pretij reſoluta eſt, non fit confuſio partis rei cum pecunia, nemo enim inuitus cõpellitur ad cõmunionem, ſed & conditio integræ rei manet, & obligatio incorrupta.* vbi Bar. n. 5. Ang. n. 1. Ful. Caſt. Alex. n. 2. & Iaſ. dicũt, quòd datio in ſolutũ facta pro maiori quantitate, quã ſit debitũ, corruit in totũ, ex quo ſententia, vel decretũ, vt illi dicũt, eſt indiuiduum, & non poteſt valere pro parte. Bal. in l. certi conditio. §. quoniã. ff. ſi cert. pet. Rom. in l. 1. §. pen. ff. de verb. oblig. Ruin. in cõſi. 136. n. 5. vol. 1. Pariſ. in conſ. 81. nu. 36. vol. 2. Tiraq. de retract. conſan. §. 23. gloſ. prima. n. 23. Marſ. in l. fi. n. 44. ff. de iuriſ. omn. iud. Afflic. in deciſ. 358. n. Cephal. in cõſ. 198. n. 1. Rol. in conſ. 7. n. 87. vol. 3. Nat. in conſ. 681. n. 37. Rimin. conſ. 5. n. 210. Caual. de vſufruct. mulie. relict. num. 208. Anchar. Moder. lib. 2. famil. quæſt. 14. nu. 7. Burſat. cõſi. 77. n. 33. Ioann. Baptiſt. Aſin. in tractat. de execut. §. 4. cap. 11. per tot. fol. mihi 96. vbi infinitos allegat, Surdus ſuperiores allegans deciſ. 74. numer. 8. & deciſ. 45. numer. 3.

3 Secundò, nam dicti ſeptem fundi, qui fuerant æſtimati in mille, & ſeptingentis libris, venditi fuerunt tantùm mille & cẽtum librarum pretio, quod non attingebat duas tertias partes valoris rei vẽditæ. Quod eſt cõtra ſtylũ notorium Re-

Regiæ Audientiæ, & aliorum Tribunalium Regni Valentiæ, iuxta quem pretium rerum venditarũ iudicialiter, ſiue per curiam debet excedere duas tertias partes pretij, pro quo fuit æſtimata res iudicialiter vendita. Et minimè ſunt mutanda, quæ longam conſuetudinem habuerũt, & dictus ſtylus vim
4 legis habet. l. 3. §. fin. ff. de teſtibus. Cinus. & Bald. in l. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo. Afflict. deciſ. 135. n. 3. qui allegat Bart. in l. Iuris peritos. ff. de excuſat. tut. idem Afflict. deciſ. 253. num. 4. Corneus qui iuribus confirmat conſ. 285. num. 2. libr. 3. Belluga rubric. 41. §. leges Regni num. 44. & alij allegati à Io
5 ſepho Ludouico. deciſi. Lucenſi. 36 num. 8. Vnde quemadmodum ſententia contra legem lata, eſt nulla. l. non dubium. C. de legibus. ita etiam & lata contra dictum ſtylum, vt in terminis dicunt Guido Pap. quæſt. 292. nu. 2. Rebuf. tom. 3. ad conſtit. Regias. tit. de conſuc. artic. 2. gloſ. 13. num. 44. & Caſſaneus, qui benè confirmat conſ. 68. nu. 57.

In ſecundo dubio videbatur dicendum dictũ decretum de vendẽdo, ſiue dationem in ſolutam iudicialem valere in concurrenti quantitate veri crediti dicti don Ianuarij. Quia licet datio in ſolutũ facta pro maiori quantitate, quã ſit debita, regulariter non valet. l. ſi rõ ſortem. §. ſi centũ. ff. de cõdict. indeb.
6 tamen quãdo fit de diuerſis rebus, ſeparatim ſuis pretijs æſtimatis, & in diuerſis capitulis (vt in occurrẽti caſu) pro credito vero ſubſiſtit. text. eſt in l. 1. §. ſi duo. verſ. Idem, ibi: *Nam pars ſola per interdictum auſertur*. ff. quorum legat. & argumẽ. l. ſcire debemus. 29. ff. de verb. obligat. ibi: *Scire debemus in ſtipulationibus tot eſſe ſtipulationes, quot ſummæ ſunt, totq; eſſe ſtipulationes quot ſpecies.* Iaſ. in d. §. ſi centum. num. 2. in fi. §. limita. Burſat. conſ. 184. n. 36. lib. 2. Aretin. in dicta l. certi conditio. §. quoniam. n. 22. verſ. aut ſunt diuerſa capitula. argumenro eius, quod in ſimili ponit Bart. in l. Lucius. §. qui habebat. ff. ad Trebel. & in l. vbi fideiuſſor. ff. de ſolut. & argumen l. ſcite debemus. ff. de verbor. oblig. & hanc Aretin. limitationẽ refert, & ſequitur Socin. in d. §. quoniam. n. 32. cum quo ibi, ſimpliciter tranſit Purpur. n. 9. verſi. reſtringitur. & hoc idem voluit Crot. cõ-
7 ſil. 107. num. 19. dicens. doctr. Doctor. in d. l. ſi non ſortem. §. ſi centum. procedere, quando vna eſt ſumma: at ſecùs quando diuerſæ ſunt ſummæ, quarum vna eſſet debita, altera indebita. Tunc enim non vitiatur in totum, ſed ſuſtinetur reſpectu ſummæ debitæ, argumento l. 1. §. quod ſi duæ. ff. quor. legat. & per dictum Baldum in l. ordo. circa fin. C. de execut. rei iud. Idq; procedit, etiam ſi decretum, ſiue datio in ſolutũ fiat pro vna ſumma, reſultante tamen ex pluribus capitulis ſeparatis; quia tunc tot videtur ſummę, quot ſunt capitula, vt per Aret. in d. §. quoniã

 nu. 22.

num.22. Et pro hac limitatione faciunt multa.In primis, quód ſentētia lata ſuper pluribus capitulis ſeparatis,poteſt pro parte valere, & pro parte non. l. quædam mulier. ff.famil.erciſc.l.fi.ff. de iure patro. Bart.& Bald.in l.1.C.ſi à diuerſ.tē iud.Bald.in d.l.quædam mulier.& in l.in hoc iudicio.n.1.ff.fam.erciſ. & in l.2.nu.6.C.de re iud.Rota Roman.deciſ.33.n.7.cum ſeq. in 2.p. nouiſsim.

Sed his non obſtantibus contrarium fuit deciſum.

8 Primò,quia dicti ſeptem fundi debitoris venditi fuerūt vnico pretio,& ita in occurrenti caſu decretū de vēdendo eſt indiuiduū, & ita non poteſt valere pro parte, vt dicit Surd. deciſ.74.nu.8.& 9. qui ad id allegat Bald.Rom. Ruin. Pariſ. Tiraq.Marſil.Roland.Cephal.Natam.Rimin.Caual.Ancar. moder. & Aſin.Afflict.deciſ.358.nu.7.& deciſ.218.n.4. vbi refert, iudicatū fuiſſe in S.C. quoddam decretum adiudicationis pignorum interpoſitum ſuper diuerſis bonis ſtabilibus, quorum aliqua erant obligata, alia non, in totum eſſe nullum. tradit, & benè confirmat Franciſcus Milan.lib.1.deciſ.14.n.34.cum ſequen.& in fi. deciſionis, in verſi. fin.inquit, magnam Regiam Curiam decreuiſſe,eſſe nullum decretum, de quo ibi ex capitulis ſupra diſcuſsis(hoc eſt, ex his, quæ dixerat n.34.& 37.)& ibidem n. 34.ita ait: *Secundò principaliter corroboratur illud caput nullitatis,ex quo domus Delli Abbati non fuit ſubbaſtata, quia non erat in miſsione deſcripta, & ob id non poterat deueniri ad liberationem ipſius ſine ſubbaſtatione. Allegabatur Bald. in l.3.n.4.C.de execut.rei iudic.Suarez in lib.recep.ſent.in verbo decretum. nu. 20.& etiam capitulum ritus 112. quod diſponit:quòd bona ipſa debeant ſubhaſtari ibi (ſi verò ſe oppoſuerit præcedente ſubhaſtatione bonorum) & ſic omnia, quæ diſponit ritus, cenſentur pro forma inducta,& diſpoſita. Allegabātur DD. in proœmio ritus,vbi Bonjornus, & Firmia.ſuper itib. c.105.vbi allegant deciſionem Delfinalem Guidonis Papæ. 716. quæ in dicto loco hoc non dicit, ſed melius de obſeruantia ritus,& eius virtute, & effectu Carauita,ſuper ritu Neapol. c.1.& num.*37.& Milanen.in ea deciſ.ſubiungit hæc verba: *Addebatur etiam, quod non poterat ſuſtineri illud ſecundum decretum quo ad tenimentum domorum vocatarum de Aiutami Chriſto,quia decretum nullum non poteſt pro parte rei adiudicatæ ſuſtineri, & in alia parte annullari,cum ſit indiuiduum, iuxta tradita per Bartol.Bald. & Paul. de Caſtro in l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff.de condict. indeb. & Bald. in l certi condictio. §. quoniam. ff. ſi certum petat. tradit Alexand.in l.1.§.ſed ſi mihi.ff.de verbor.obligat.* Et facit text. quem Milanen.non allegat in l. in hoc iudicio,27.in fin ff.famil.erciſ. ibi: *Quia non poteſt ex vno iudicio res iudicata in parte valere, & in parte non valere.*

9 Secundo decretū indiuiduū eſſe docet Simon Sellus in tract. de decret.tit.6.in ſpect.5.n.59.tom.6. tract.

tract. nouiſ par. 2. fol. 311. vbi allegat ita tenentes Bartol. Baldum. Caſtr. Alex. Iaſ. Zaſ. Franciſ. Aret. Decium. Roma. Fulgoſ. Nat. Curt. iun. Crauet. Rolan. á Vall. Cephal. Neuiſan. Hippol. Rimi. Afflict. Capic. Ant. Nicel Alciat. Nico. Moron. & Petr. Duen. & nu. 60. ſubiũgit Simon Sel. quod licèt vtile per inutile non vitietur, hoc tamen non procedit, quãdo ſumus in indiuiduis. l. 1. §. item quæritur. & §. item Trebatius. ff. de qua quot. & æſti. l. Græcè. §. illud. ff de fideiuſſoribus. At decretum eſt indiuiduũ iuxta omnes ſupra relatos, & tradit Rot. Rom. deciſ. 33. num. 16. & 17. in 2. par. nouiſ. quod ibi pro indubitato præſupponit in caſu, in quo vnum eſt capitulum, pro vt in noſtro decreto, in quo vnica eſt venditio, & vnicum pretium.

10 Tertiò probatur ex traditis per Natam conſ. 631. nu. 37. lib. 3. vbi ait, quòd in decreto, de quo ibi, præmiſſa fuit alienatio Caſtri veſconati, & bonorum ibidem exiſtẽtium per duo miliaria, alienatio autem facta fuit de alijs etiam bonis exiſtentibus in alio territorio, & ideò non valuit etiam pro parte contractus, quia decretum eſt indiuiduum, quã doctrinam refert Milan. in dict. deciſ. 14. num. 39. & nu. 41. ſubiungit hæc verba: *Quia pretium eſt reſpectu omnium bonorum, nec vna res vendita ex pluribus poteſt ſtare pro toto pretio, cum fuerint plures venditæ, nec pro parte pretij, cum non appareat quantùm ſit pretium iſtius rei permiſſæ adiudicari.* Et pretium debet eſſe certum. §. pretium. inſtit. de empt. & vend. foro 19. de contra. emptio. fol. 109. cuius verba ſunt: *Si alcuna venda ſera feyta meyns de cert preu que no valle*, ita Surd. cõſ. 39. nu. 5. lib. 1. & Milan. dict. deciſ. 14. nu. 43. & 44. lib. 1. vbi teſtatur: *In ſimili cauſa nullitatis ſecundi decreti, ex quo factum fuerat primum decretum, ſeu liberatio ſuper duabus, ex ſupradicto capite fuiſſe declaratum nullũ ſecundum decretum, ſeu nullam adiudicationem per tribunal conſiſtorij S. R. C. ipſo exiſtente dicti Tribunalis, & fuiſſe confirmatum per Tribunal magnæ Regiæ curiæ criminalis, & per magnam Regiam curiam eodem modo aliàs fuiſſe deciſum*, &c. Hactenus Milan. Cùm igitur in caſu noſtro ſupradictus don Ianuarius de Perollos in ſolutum ſui crediti per curiã emiſſet dictos ſeptem fundos diuerſis pretijs æſtimatos, quorum omniũ pretia ſimul iuncta ſummam efficiebant mille, & ſeptingentarum librarum, & ille tantùm executionem inſtaret pro ducentis, & quinquaginta libris proprietatis cẽſus pẽſionibus & expẽſis, datio in ſolutũ fuit nulla, ex quo vnicuique, nec alicui dictorum fundorum pretiũ certum, & adaptabile dari, vel tribui nõ potuit, ex quo omnia ſimul iuncta, fuerunt vendita vnico pretio mille & centum librarum, non declarando quo pretio vnuſquiſque ex dictis fundis venderetur, nec ſciri poterat, qui fundi eſſent venditi, & qui non, & ita meritò

ex ſupradictis fuit declarata nulla dicta venditio.

Nec obſtant in contrariũ adducta. Procedunt enim, quando ſunt diuerſa capitula, vel plures res vẽduntur diuerſis pretijs diſtinctis, & ſeparatis, ita vt conſtare poſsit quo pretio vnaqueque ex dictis rebus vendatur, ita vt verè dici poſsit tot eſſe venditiones, quot ſunt res venditę pro ſuis pretijs diſtinctis, & ſpecificè ſeparatis. Tũc enim non poteſt dici decretum indiuiduum, nec ratione incertitudinis pretij venditio nulla iudicari. Quæ omnia ceſſant in caſu noſtro. Ex quibus fuit deciſum, dictũ decretum de vendendo in totum eſſe nullum, ſententia lata in d. R. A. referente don Marco Antonio Siſternes, in fauorem Eliſabethis Auguſtinæ Fayos, & de Genſa, cõtra don Ianuarium de Perellos, publicata per Alreus, die 24. Decembris 1609.

DECISIO XXVI.

CENSVALE SIVE cenſus ſuper cenſu ſpecialiter imponi poteſt.

Cẽſuale virtute executionis inſtari poteſt contra poſſeſſorem prædij ſpecialiter obligati in cenſuali ſpecialiter hypothecato huic cenſuali, cuius virtute inſtatur executio.

1 *Cenſus ſuper cenſu ſpecialiter imponi, ſeu conſtitui poteſt, & ita practicatur Valentiæ.*

2 *Cenſus valet, etiam ſi ſpecialiter in eo nulla bona ſint hypothecata.*

3 Motusproprius *Pij V. de cenſibus, non fuit acceptus in Regno Valentiæ.*

4 *Cenſus bona immobilia ſunt Valentiæ, iuxta forum.*

5 *Hypothecæ ſpecialis ratione, vt quis executiuè conueniri poſsit, requiritur, quòd talis res eſſet in bonis debitoris tempore obligationis contractæ.*

6 *Specialis obligatio vt teneat, debet probari rem fuiſſe in bonis debitoris, qui bona fide poſsidebat rem ſpecialiter hypothecatam tempore obligationis.*

7 *Ius quando non eſt de præſenti perfectum, ſed abeſſe, & adeſſe poteſt, non dicitur conſiderabile.*

8 *Detentor prædij ſpecialiter obligati cenſui ſubiugato, non poteſt executiuè conueniri à domino cenſus impoſiti ſuper dicto cenſu: & ita fuit iudicatum in Regia Audientia, ſed contra infra nu. 15. & fin.*

9 *Specialis obligationis detentor, ſiue poſsidens rem ſpecialiter hypothecatam cenſui, poteſt via executiua conueniri per dominum cenſualis ſpecialiter impoſiti ſuper hoc cenſuali, cui erat ſpecialiter obligata res immobilis poſſeſſa per exequutiuè cõuentum. & infra nu. 15. & 16.*

10 *Ceſsionarius idem ius habet atque cedens.*

11 *Ceſsionarius eſt procurator in rem ſuam*

ſuam propriam.

12 *Ceſſionario permittitur vti omnibus iuribus, & remedijs cedenti competentibus.*

13 *Hypothecaria actio eſt ceſſibilis.*

14 *Actio hypothecaria ceſſa intelligitur, vbi fuit ceſſa perſonalis, ſiue hypotheca veniat ex generali obligatione, ſiue ex ſpeciali.*

15 *Creditor redditualis, ſiue dominus cenſualis habens cenſum ſpecialiter hypothecatum agit vtili contra ſubhaſtantem rem dicto cenſui.*

SIndicus Monaſterij ſanctiſſimæ Trinitatis conſtructi extra muros præſentis ciuitatis ſub inuocatione Virginis Mariæ de Remedio, executionem inſtabat virtute inſtrumenti cenſus, ſiue cēſualis contra adminiſtratorem bonorum don Petri Franqueſa Comitis de Villalōga vti detētorem & poſſeſſorem cuiuſdam prædij ruſtici, quod erat ſpecialiter hypothecatum alteri cēſuali, ſuper quo erat ſpecialiter impoſitum dictum cenſuale, cuius virtute inſtabatur dicta executio. Dictus autē adminiſtrator allegabat ſe non poſſe cōueniri via executiua vti poſſeſſorem dicti prædij ruſtici, quia illud nō erat ſpecialiter hypothecatum cenſuali dicti Monaſterij, nec debitor, qui principaliter ſe obligauerat in dicto cēſuali, vnquam fuerat dominus dicti prædij ruſtici, nec fuerat vnquam in bonis illius, & ita non poterat contra poſſeſſo-
1 rem exerceri hypothecaria. In hac cauſa incidit quæſtio, an cenſus ſuper cenſu conſtitui, imponi, ſeu conſignari poſſit, ſeu ſpecialiter obligari? Quam pertractant Reduanus de rebus Eccleſiæ non alienādis. rub. 16. nu. 55. tom. 15. tract. par. 2. fol. 419. pag. 2. don Nicolaus Intrigliol. ſuper Bulla & pragmatica de cenſibus. quæſt. 36. per totam, & Auendaño de cenſibus Hiſpaniæ. c. 54. n. 6. cū ſeq. vbi pro vtraq; parte rationes adducit. Sed Regium Conſilium non dubitauit cenſum ſiuè cenſuale poſſe ſpecialiter hypothecari alteri cenſui, & hoc iure vtimur. Tum propter rationes, & iura allegatā per ſupradictos Doctores, quæ hic repetere ſcienter omitto. Tùm quia in Regno Valentiæ recepta eſt opi-
2 nio Didaci Couarru. var. reſol. lib. 3 cap. 7. nu. 2. verſ. contrariam ſanè opinionem, nimirum poſſe annuos redditus ſiue cenſualia conſtitui, etiam ſi non imponantur ſpe-
3 cialiter ſuper rebus certis. Non enim in hoc Regno fuit receptus motus proprius Pij V. de ann. red-
4 dit. ſiue de cenſibus. Tū quia huiuſmodi cenſus, ſiue cenſualia in eodē Regno bona immobilia reputantur foro 10. de verbo. ſignificat. Omiſſa igitur dicta quæſtione in dubio principali an poſſeſſor rei ſpecialiter hypothecatæ in primo cenſuali poſſit per dominum ſecūdi cēſualis ſuper eo ſpecialiter impoſiti via executiua conueniri? Vi-
5 debatur autem non poſſe, quia ad eſſentiam ſpecialis hypothecæ requi-

requiritur probatio ex parte cre-
ditoris,quod talis res erat in bonis
debitoris cenſualis tempore obli-
gationis contractæ, vt inquit Ang.
in l.1.§.cum prędium.& in l.quæſi-
tum.§. fin. ff.de pignori. ſeu veriùs
6 debet probari, rem fuiſſe in bonis
debitoris, qui bona fide dictam rē
ſpecialiter hypothecatam poſside
bat tempore obligationis,vt docet
Milanen.deciſ.1. nu.118.lib.2. vbi
dicit hāc opinionem magis cōmu-
nē, & allegat Andream Gail pract.
obſer.lib.2.obſer.c.27.in princ.di-
cētem,cōmuniter reprobatam opi
nionem.glo.in §.item ſeruiana.in-
ſtit.de actio. Maſcard. de probat.
lib.1.concluſ.456.nu.10.& 22.&
lib.2.concluſ.870.Item, quia ius
prædictum competens debitori di
cti Monaſterij non dicitur plenè
quæſitum dicto Monaſterio, do-
nec in eo ſit radicatum. Quia mul-
ta poſſunt accidere ante ius quęſitū
eidem Monaſterio, propter quæ
euaneſcat actio,vt puta,quia debi-
tor dicti Monaſterij eximat dictū
7 prædium ab obligatione. Et quan-
do ius non eſt de pręſenti perfectū,
ſed abeſſe, & adeſſe poteſt, nō di-
citur conſiderabile,vt per Roman.
conſ.216.in fin. Et hanc partem,
quòd agi non poſsit contra deten-
torem prædij ſpecialiter obligati
cenſui ſubiugat,otenet Milan. de-
8 ciſ.10.nu.14.lib.2.vbi ait,quòd non
poteſt dominus cenſus impoſiti ſu
per cenſu conuenire ſubiugantem
tanquam detentorem rei ſubiuga-
tæ,ſcilicet dominum rei ſuper qua
eſt ſubiugatio, quia primus debi-
tor poſsidet domum, & non ius
ſubiugationis, & habens ſubiuga-
tionem nullum habet ius reale in
domo, ſed tantùm obligationem
perſonalē, & ita tantùm conueniri
debet detētor ille qui habet ſubiu-
gationem, ſcilicet detentor iuris
percipiendi redditus ſeu cenſus im
poſiti ſuper domo. Deniquè ita
fui iudicatum in hac ſacra Regia
Audientia ſententia lata in fauorē
adminiſtratoris bonorum domnæ
Annæ Borrell contra Dionyſium
Ioſephum Iulia, publicata per Frā
ciſcum Paulum Alreus Regij ma-
dati ſcribam,die 24.Ianuarij 1591.
cum qua fuit pronuntiatum, non
poſſe conueniri poſſeſſorem rei
ſpecialiter hypothecatę alteri cen-
ſuali, quod erat ſpecialiter hypo-
thecatum,cuius virtute tūc inſtaba
tur executio. De quibus omnibus
non dubitabat hoc ſacrum Regiū
Conſilium, ſed fatebatur omnia
prædicta de iure procedere.
9 Sed nihilominus tamen in dicta
cauſa contrarium declarauimus ea
ratione moti, quod inuenimus in
inſtrumento annui redditus ſiue cē
ſus, cuius virtute Syndicus dicti
Monaſterij executionem inſtabat,
poſt impoſitionem illius ſuper al-
tero cenſuali ſpecialiter hypothe-
cato, debitorem adiecisse illā clau-
ſulam: *Simul cum omnibus iuribus, de quibus vobis ceſsionem facio & conceſſionem.* Et ita Monaſterium eſſe ceſ
ſionarium dicti ſui debitoris, &
vti talem poſſe executionē inſtare
contra

Digitized by Google

contra detinentem dictum prædiũ
ruſticum ſpecialiter hypothecatũ
10 in cenſuali ſui debitoris. Nam ceſ-
ſionarius idem ius habet atque ce-
dens, vt habetur. in priuileg. 41.
Reg. Alphonſ. II. de quo in corpo-
re priuilegiorum noſtri Regni. fol.
89. Et ceſſionarius repręſentat per
ſonam cedentis in omnibus, & di-
citur verè, & propriè creditor. l. ab
Anaſtaſio. C. manda. Bal. in l. 1. nu.
11 1. Alex. num. 47. & deciſ. 31. in l. le-
ctu. ff. ſi cert. peta. & eſt procurator
in rem ſuam propriam. l. ſi procu-
12 ratorem. §. 8. fin. ff. manda. l. procu-
rator. ff. de procur. Vndè ob id per
mittitur ceſſionario vti omnibus
iuribus, actionibus, & remedijs ce-
denti competentibus. Bart. in l. 1.
C. de actioni. & oblig. & in l. hære-
dem. C. manda. Bal. in l. penult. &
vlt. C. eod. & Bero. conſ. 43. nu. 22.
volu. 3. & quòd hypothecaria ceſ-
ſionario competat, hoc in terminis
dicit Neguzan. de pignor. par. 8.
13 nu. 2. n. 1. Quia hypothecaria actio
eſt etiam ceſſibilis. l. 1. & 2. C. ſi res
pignor. dat. ſit. Bart. in l. fideiuſſor.
14 la. 1. ff. de fideiuſſoribus. & Alex.
conſ. 112. lib. 2. quæ eo ſtatim ceſſa
intelligitur, vbi fuit ceſſa perſona-
lis. gloſ. in l. ſi pignor. 29. vbi Bar.
ff. famil. erciſ. & idem Bart. in l. ſi
hæres. 73. nu. 1. ff. ad Trebell. ſiue
hypotheca veniat ex generali obli-
gatione, ſiue ex ſpeciali, vt notat
Bal. in l. ſi in ſolutum. C. de actio. &
15 oblig. Et in terminis, quòd ſi do-
minus cenſualis habens rem ſpe-
cialiter hypothecatam, ſiue ſubiu-
gatam, qui ſubiugataricis appella-
tur, ſuum cenſum ſpecialiter hypo
thecauerit, ſiue ſubiugauerit, ſecũ-
dus ſubiugatarius agat vtili contra
primum ſubiugantem, ſcribit Fer
dinand. Bonjorn. de cenſib. ad Bul-
lam. Nicolai V. in verb. vendere.
num. 22. allegans ad id Aret. conſ.
124. & 125. Et ita ait deciſum fuiſſe
in magna Regia Curia Additiona
tor ad Petr. Greg. de cenſib. quæſt.
5. nu. 153. in cauſa verrenti contra
don Blaſium Çorbino Baronem
Baide, & pluries etiam fuiſſe deci-
ſum tam in dicta magna Regia
Curia, quám in ſancto Officio.
16 Ex quibus fuit declaratum in di
cta cauſa in fauorem Syndici dicti
Monaſterij, executionem per illũ
inſtatam continuandam fore con-
tra adminiſtratorem bonorum di-
cti Comitis de Villalonga vti de-
tentorem rei ſpecialiter ſubiuga-
tæ, ſiue hypothecatæ, ſententia la-
ta, referente Illuſtriſsimo don An-
drea Roig tunc cauſæ Auditore,
publicata per Damianum de Bet-
begal, die 2. Iunij 1608. licèt in di-
cta ſententia non fuerunt appoſita
motiua.

DECISIO XXVII.

POSSESSOR BONOrum maioratus tenetur deſcendentibus a teſtatore alimenta præſtare, etiam non natis, nec cõceptis in vita inſtitutoris maioratus.

1 *Fa-*

1 Facti ſpecies.
2 Alimenta præſtare teneri fratrem patruelem non reperitur de iure cautum.
3 Concepti poſt mortem teſtatoris ſunt extranei, nec conſequenter eos alendi vlla eſt obligatio.
4 Alere poſt mortem teſtatoris conceptos non teneri fuit declaratum in Regia Audientia.
5 Argumentũ de dote ad alimenta, validum eſt, declara. n. 21.
6 Dos nõ debetur deſcendenti poſt mortem teſtatoris conceptæ, nec per conſequens alimenta.
7 Conceptæ poſt mortem teſtatoris dotem non deberi, ex bonis fideicommiſſo ſubiectis multi hic relati tenuerunt.
8 Alimenta in diſtinctè debentur per hæredes eius, qui alere tenebatur.
9 Alendi onus eſt reale impoſitum pro menſura ſubſtantiæ.
10 Poſſeſſor maioratus deſcendentibus alimenta præſtare tenetur, & ita iudicauit Rota Valentina, ibi nu. 11.
12 Fideicommiſſo ſubiecta ex cauſa alimentorum poſſunt alienari.
13 Liberi alendi ſunt à parentibus, abſque vlla gradus diſtinctione, obligatioquè alendi à parentibus, ad hæredes, & ſucceſſores transfertur.
14 Dos de bonis fideicommiſſo ſubiectis debetur deſcendentibus etiã poſt mortem inſtitutoris conceptis.
15 Authentica licet. C. de natur. lib. in omnibus deſcendentibus fideicõmittẽtis habet locum.
16 Authen. res, quæ. C. com. deleg. ad deſcendentes quoque non natos, nec conceptos in vita teſtatoris extenditur.
17 Cõceptus quòd fuerit nepos ante mortem aui, quo ad ſucceſsiones legitimas non quo ad ius naturale alimentorum conſideratur.
18 Bona fideicommiſsi licèt non ſint hypothecata pro alimentis, tamen eorum ſolutionem ſucceſſor vniuerſalis effugere non poteſt.
19 L. Titius de ſuis, & legit. hær. de ſucceſsione dumtaxat eſt intelligenda.
20 Sententia Regia impugnatur.
21 Argumentum de dote ad alimenta valet affirmatiuè, non negatiuè, & ibi ratio.
22 Forus 6. rubr. de his quib. vt indig. declaratur.
23 Filia, quæ contra patris voluntatem nupſit, dotem non conſequitur, benè tamen alimenta.
24 Alimenta per poſſeſſorem maioratus in principio cuiuslibet quadrimeſtri, vel anni ſunt præſtanda, ita vt ſolutio fiat anticipata.

1 Don Cherubinus Centelles equeſtis Ordinis Virginis Mariæ Monteſiæ, & ſancti Georgij petitionem alimentorum inſtituit contra Marchionẽ de Quirra don Chriſtophorum Centelles eius fratrem patruelem poſſidentem oppida de Nulles, Mancoſa, Maſcarell, & la Vilauella, fideicõmiſſo ſubiecta per dõ Gilabertum Centelles, & poſſeſſorem Baroniæ de Almedixer recadentem in fideicommiſſo inſtituto per domnam Ioannam Centelles, à quibus don Gilaberto, & domna Ioanna, deſcen-

deſcendit dictus don Cherubinus per rectam lineam legitimam, & naturalem. Et probauit nulla penitus bona poſsidere, ex quibus ſe alere poſſet. Et ita prætendit dictũ Marchionem fore condemnandũ ad ſibi præſtandum ſingulis annis quantitates neceſſarias ad alimenta. Et Marchio contendebat ad id non teneri.

2 Primo, quia licèt aſcendentes teneantur alere deſcendentes veluti filios, nepotes, & reliquos. & deſcẽdentes eorum aſcendentes, veluti patrem, auum, & reliquos iuxta l. ſi quis à liberis. in prin. & §. 1. ff. de liber. agnoſcen. & pariter frater in ſubſidium teneatur alere fratrem, vel ſororem pauperem. l. qui filiũ. & ibi gloſ. fi. ff. vbi pupil. educ. deb. Et reſpectu patrui an teneatur alere filiũ fratris, dubiũ etiã ſit, vt latè ſcribit Surd. de Alimen. tit. 1. q. 28. fol. 23. tamen non reperitur de iure ſcriptum, quòd frater patruelis teneatur alere ſuum fratrem patruelem, ergo erubeſcimus cum ſine lege loquimur. l. illam. C. de collationibus. & Surd. qui latiſsimè hanc alimentorum materiam pertractauit, non allegat legẽ, nec Doctorem affirmantem fratrem patruelem ad alimenta teneri. Pariter pro alimentis non ſunt hypothecata bona, niſi quando certa corpora deſignantur, ex quibus præſtentur, veluti quando alimenta ex certo fundo relinquũtur, vel quando ſuper aliquo fundo conſtituũtur, vt ſcribit Surd. in dict. trac. tit. 8. priuil. 51. nu. 3. & 8. Vnde dictus Marchio, nec ratione conſanguinitatis, nec tanquam poſſeſſor bonorum, quæ fuerunt aſcendentium dicti don Cherubini tenetur ei alimẽta præſtare, cum nec actione perſonali, nec reali, nec officio iudicis ad id compelli poſsit.

3 Secundò, quia dictus don Cherubinus, nec fuerat natus, nec conceptus in vita dictorum don Gilaberti Centelles, & domnæ Ioannæ Centelles inſtitutorum maioratuũ, in quibus dicta oppida recadebant; & ita bona non fuerũt obligata ad dicta alimenta. Quia concepti poſt mortem teſtatoris ſunt extranei illi, vt reſpondit Iulianus I. C. in l. Titius. ff. de ſuis. & legit. hęred. ibi: *Reſpondit, qui poſt mortem aui ſui concipitur, is neque legitimam hæreditatem eius tanquam ſuus hæres, neque bonorũ poſſeſſionem tanquam cognatus accipere poteſt.* Ergo ſi non eſt cognatus, ceſſat ius ſanguinis, in quo fundatur obligatio præſtandi alimenta.

4 Tertiò, nam hoc in proprijs terminis fuit declaratum, cum ſententia lata in S.S.R.C., in fauorem Michaelis Hieronymi Angleſola, & contra Annam Angleſola, publicata per Petrum Franqueza die 14. Auguſti 1589. his verbis: *Et attento quòd dicta Anna Angleſola nullo cognationis iure auum ſuum attingit, cum fuerit poſt illius mortem concepta, vt ex confeſsionibus illius in præſenti iudicio factis, & per partem aduerſam acceptatis reſultat, & cõſequenter ius ſanguinis, quo auus nepotibus alimenta cogitur præſtare,*

ſtare, non comprehendit neptem poſt mortem aui conceptam, nec conſequenter illius hæredem, ſeu bona tenentem, qui ex perſona ſui prædeceſſoris obligatur.

5 Quartò, valet argumentum de dote ad alimenta.l. ob æs alienum. C.de præd. minor. quæ æquiparat dotem & alimenta. Monter deciſ. 16.nu.2.Seraphi.deciſ.58.nu.6. lib. 1.Euerar.in Top.legal.tit.29.de dote ad alimenta.vbi latè.Sed dos nō debetur deſcēdenti nō natę,nec cō ceptæ ante mortem fideicommiſsi inſtitutoris ex bonis fideicōmiſſo

6 ſubiectis: ergo nec alimēta. Quod autē dos non debeatur, probat Alciat.cōſ. 640.incipienti, Nunquid, authen.aliàs conſ.164.lib.9.qui nu. 2.cum ſeq.hæc verba ſcribit: *Primò tales concepti poſt mortem teſtatoris ſunt extranei illi.l.Titius.ff.de ſuis & legit. vndè nō eſt credendum illis deberi dotē: cum nec hæreditas,& conſequenter neque legitima debeatur,vt ibi dicitur.Secundò, quia ratio dictæ auth. ceſſat, videtur enim in eò eſſe fundata: quia omninò pater, ſeu teſtator fuiſſet obligatus eas dotare, vt dicit ibi Iaſ.poſt Paul.de Caſt. in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebel. & in conſ. 13. quia per ſupra ſcriptum eximium, ſed conceptas poſt mortē ſuam non fuiſſet obligatus dotare: quia extraneæ,&c. Tertiò. tex in d. auth.vult, vt ſi legitima non ſufficiat, poſsit fideicommiſſum diminui:& ſic loquitur in his, qui habent ius deducendæ legitimæ, quòd non eſt in conceptis poſt mortem. Et quotieſcūque lex loquitur cū aliqua qualitate, nunquam habet locum niſi in his in quibus illa qualitas verificari poteſt.glo.in l.mancipia.in verb.vocandum.vbi Iac.Butr.Paul. Caſt.C. de ſeru. fugit.& in pulchro caſu per Aret, conſ. 158. copioſa. Soc.conſ. 119.in 4. Socin. in l. 1. §. ſi quis 400. ff. ad Treb. Quartò, quia tex.in §. quāobrē. in auth. de reſtit.& ea quæ parit. præciſè loquitur in filia,& ſic in ea perſona, quæ poſt mortē teſtatoris non eſt cōcepta,vt apparet in verſ.Rurſus autem.vnde ille text. tollens ſpem fideicōmiſsi à iure approbatā in præiudicium tertij,debet intelligi in terminis ſuis, non autem extendi ad conceptos poſt mortem,in quibus non eſt tanta ratio.Quintò, quia alias per indirectum extinguerentur fideicommiſſa; ex quo per dotes deſcendentium ſigillatim poſſent diminui,quod eſt abſurdum, & contra ſenſum naturalem.Sextò,quia nō reperio aliquem expreſsè contradicētem huic opinioni, ſed è conuerſo,habet multos hoc tenentes,& in primis tenet Bal. in lectu antiqua.in 3.q.& Corn. in dict. authen. res quæ. idem ſentit Iaſ. ibi in 2.limit.in fin.vbi dicit,quòd illa authen. non haberet locum, quando neptis inſtitueretur ab auo: quia in eo non eſt obligatio dotandi,& idem ſentit in caſu fortiori,in 5.limit.poſt Angel.in d.authen. de reſtitu.& ea quæ parit. vbi per illum text.in verb. iam hoc,& in §.hoc igitur, tenet, quòd in caſu illius text. requiritur, quòd obligatio ſit cauſata in vita patris fideicommittentis, licèt hoc vltimum habeat in ſe maiorem difficultatem. Et ita mihi videtur: ſaluo ſemper*

7 *ſaniori iudicio.* Hactenus Alciat. & eandem opinionem tenuerunt Iaſ. in dict.authen. res quæ.numer. 29.

Me-

Menochius conſilio. 95. numero. 532. libro primo. Burſat. conſilio. 180. numero. 19. Pariſius conſilio. 64. numero. 46. libro ſecundo. & Marzar. in epitome fideicommiſſar. quæſtione. 48. in fine. dicens, ita iudicatum per Rotam Florentinam. Didacus variarum reſolut. libro 3. capite 6. numero final. verſiculo. Illud tamen. & plures alij, quos refert Petra de fideicommiſ. quæſtione 8. num. 400. cum quinque ſequent.

Sed contrarium fuit, me referente in hac cauſa cum deliberatione Regij Conſilij iudicatum.

8 Primò, quia alimenta præſtare tenentur hæredes illius, qui alere tenebatur. l. ſi quis á liberis. §. Item reſcriptum. ff. de liber. agnoſcen. ibi: *Item reſcriptum eſt hæredes filij ad ea præſtanda, quæ viuus filius ex officio pietatis ſuæ dabat, inuitos cogi non oportere, niſi in ſummam egeſtatem pater deductus eſſet*. Et ibi Bartolus notat, onus alimentandi in ſubſidium tranſire contra hæredes, & notat gloſſa prima in dicto §. Item reſcriptum, hoc onus alimentandi tranſire in hæredes etiā extraneos. Vnde Ludouicus de Sardis in tractatu de naturalibus liberis. titulo de obligatione inter patrem, & filium. numero 4 tomo 8. tractatuum. parte ſecunda. folio 33. inquit, hoc eſſe onus reale, quod imponitur pro menſura ſub-
9 ſtantiæ. §. Si quis igitur. in authent. quibuſmodis naturales efficiantur legitimi, & ſic ſequitur ipſam rē, vt in l. final. C. ſine cenſu, vel reliquis. Vincentius de Franquis deciſione. 87. numero. 15. & deciſione. 178. numero. 8. cum ſequentibus. & præſertim. numero. 12. vbi ait, hanc præſtationem eſſe realē, quia debetur iuxta menſuram ſubſtantiæ defuncti. Idem deciſione. 283. numer. 11. & 12. Capicius deciſione. 164. numer. 3. & nu. 12. & ſecundùm hāc opinionem pluries iudicauit Senatus Pariſienſ. vt teſtatur Papon. lib. 21. tit 3. arreſt. 3. Couarruuias in Epitome ad 4. lib. decretal. 2. parte. capite. 8. §. 6. numer. 14. vbi ad id ponderat textū in dicta l. Si quis à liberis. §. Item reſcriptum. Pepatus libro. 2. variarum. titulo de aliment. liber. à
10 parentibus. verſiculo. Onus. & nouiſſimè Monter. deciſ. 16. numer. 29 & 30. vbi reſoluit, poſſeſſorem bonorum fideicommiſſo ſubiectorum teneri alimenta præſtare ex dictis bonis deſcendētibus ab inſtitutore fideicommiſſi, & ita fuit iudicatum in Supremo Regio Cōſilio Caſtellæ, teſte Molina de Hiſpanorum primogen. libr 2. capit. 15. numer. 67. verſic. His tamen. & in R. Audientia Aragoniæ teſte Mōter. vbi ſupra num 12. & idem in hac Regia Audientia fuit iudicatum, ſententia publicata per Nicolaū Deona die 5. Iunij 1589. cū qua fuerunt condemnati don Petrus Maça de Ladro, Marchio Terrenouæ, & domna Raphaela Maça coniuges, ad ſoluendum

O domnæ

Digitized by Google

domnæ Franciſcæ Maça trecentas libras annuas pro alimentis, ex eo, quòd dicta domna Franciſca erat filia legitima, & naturalis don Ioannis Maça vltimi poſſeſſoris Baroniarum del Moxent, & de Nouelda, & deſcendens ab inſtitutore maioratus, & idem don Ioannes dictas Baronias donauerat prædicto Marchioni ratione matrimonij contracti cum dicta domna Raphaela Maça eius filia, & fuerunt Marchiones coniuges condemnati vti poſſeſſores dictarum Baroniarum.

12 Secundò, quia ex cauſa alimentorum bona fideicommiſso ſubiecta alienari poſſunt, vt notant communiter Doctor. in authentica. Res quæ. C.communia de legat. nimirum Bartolus numer. 9. Baldus numer. 13. Angelus numer. fin. Paulus numer. 13. & Iaſ. nume. 31. idem Baldus conſilio 50. num. 7. libr. 5. Roman. conſilio. 267. Angelus in l. Marcelus. §. Res quæ. ad Trebellian. Petra de fideicommiſſis. quæſtion. 8 numer. 480. & multis relatis Pereg. de fideicō. art. 42. nu. 86. Seraph. deciſ. Rot. Roman. 925. lib. 2.

13 Tertiò, iuxta l. ſi quis à liberis. in princip. & præſertim in verſiculo. Idem in liberis. ff. de liber. agnoſcend. vnuſquiſque tenetur liberos alere abſque vlla gradus diſtinctione. l. 1. §. Generaliter autem. ff. de legat. præſtand. ibi: *In infinitum igitur eis præſtabitur*. Quod intelligendum eſt, quòd ſi filius poteſt alimenta conſequi à patre, nō teneatur auus ea præſtare, ſed tantùm pater, ſi minus petat ab auo, & in ſubſidium à proauo. l. penultima. ff. de liberis agnoſcendis. ibi: *Niſi pater, aut non ſit ſuperſtes, aut egens ſit*. Cum igitur hæc ſit obligatio naturalis alendi liberos, non poteſt quis bona fideicommiſſo ſubiciendo ea liberare ab hac obligatione, ſed potiùs ex cauſa alimentorum dicta bona fideicommiſſo ſubiecta alienari poſſunt. Vnde inquit Molina de Hiſpanorum primogenit. libro 2. capite 15 nu. 43. & 44. quod obligatio alendi, ad parentis hæredes, ſeu ſucceſſores transfertur. Authentica licèt. C. de natural. liber. & quod tranſit contra ſucceſſorem maioratus, qui hæc alimenta, ſicut cætera debita inſtitutoris maioratus ſoluere tenetur.

14 Quartò, dos debetur de bonis fideicommiſſo ſubiectis deſcendentibus, etiam conceptis poſt mortē inſtitutoris, quia diſpoſitio authenticæ. Res quæ. C. cōmunia de legat. de liberis loquitur, & ſic nepotes, pronepotes, cæteroſque deſcendentes comprehendit. l. liberorum 220. de verborum ſignificatione. Itēm, vt rectè obſeruat Curtius Iunior in dicta authentica. Res quæ. non conſideratur an de præſenti teneatur auus dotare, ſed an teneretur, ſi viueret, pro vt reuera teneretur. Item, licèt neptis concepta poſt mortem aui, non ſuccedat ex ſua per-

perſona auo, & ob id extranea iudicetur: attamen verè ſuccedit ipſi auo, inſpecta perſona patris ſui. Nam iure repræſentationis ad aui ſucceſsionem admittitur: & tanquam ſua iudicatur. Ita ſcribunt Bartolus, Baldus, & cæteri omnes in l. 1. C. de his, qui ante apertas tabul. idem Bartolus, & Iaſon in l. quod dicitur. ad finē. ff. de verbor. obligat. plures alios recenſet Tiraquellus in tractat. de retractu conſanguin. §. 1. gloſſa 9. numer. 93. Quemadmodum ergo legitima ſucceſsio ex perſona patris huic nepti defertur, ita & facultas hæc alienandi bona fideicommiſſi pro ſuæ dotis conſtitutione: ita Curtius iunior in dicta authentica Res quæ. numer. 18. verſicul. Retenta tamen. Simon de Prætis de interpretatione vltimarum voluntat. libro 4. interpretatione 1. dubitatione 12. numer. 29. fol. 438. Intrigliolus de ſubſtitutione. Centuria 3. quæſtione 73. numer. 186. & videntur tenere communiter Doctores aſſerentes, dictam authēticam locum habere in omnibus deſcendentibus fideicommittentis, vt ſcribit Petra. de fideicommiſsis. quæſtione 8. numer. 394. & 405. verſicul. Verumtamen. & in ſpecie Angelus in dicta authentica. in principio, ponderando verbum, *Liberis.* vt intelligatur dē omnibus deſcendentibus. & Caſtren. in l. mulier. §. cum proponeretur, numer. 2. ad Trebellian.
15 vbi pariter ponderando dictum verbum, *Liberis.* ait, dictam authenticam complecti filios, nepotes, & alios deſcendentes maſculos, & fœminas. Bartolus in l. filia. ff. de fideicommiſsis. Aretin. conſilio 37. columna 3. verſiculo Venio ad tertiam. Ruinus conſil. 89. columna penultima. & conſil. 137. numer. 17. & 18. & conſilio 199. numer. 6. volumin. 2. Eugenius conſilio 54. numer. 21. Mazolus conſilio 119. numer. 37. Molin. de Hiſpanorum primogen. lib. 2. capit. 15. numer. 57. Peregrinus de fideicommiſ. articulo 42. num. 37. in fine. Theſaurus deciſione Pedemontana. 192. numer. 11. ad medīū. vbi inquit, quòd opinio Alciati videtur contra textum. in §. quamobrem. authentic. de reſtit. vnde dicta authentica. Res quæ, deſumpta fuit, vbi indiſtinctè loquitur Imperator de filiabus dotandis de bonis fideicommiſſo ſubiectis. Et ratio in illo textu expreſſa tam ad conceptas, quàm nō conceptas refertur, & per conſequens & illius diſpoſitio. & ait ita fuiſſe iudicatum in Senatu Pedemontano, & in Rota Genuenſi, vt teſtatur Sauli de alienandis rebus fideicommiſſo ſubiectis. 2. part. numero 89. & in Rota Lucenſi teſte Ioſepho Ludouico deciſion. 28. numer 96. & dictam Alciati opinionem improbat Menochius. & eius argumentis reſpondet de præſumptione lib. 4 præſumptione 189. numero 18. cum ſequentibus. & Hieron. Gabr. conſil. 119. nu. 13.

numer.13.cum ſequentib.lib.2.& contra dictam opinionem Alciati fuit iudicatum in Rota Florentina exiſtente ibi auditore Curtio Petrucio, & in Rota Romana, vt habetur in deciſ 37.Rot.Rom.nu. fin.& in deciſ.642.n.4.in 1.part.no uiſsim.Cum igitur diſpoſitio dict.

16 authent.res quæ. loquens de dote, comprehendat deſcendentes inſtitutoris fideicommiſsi non natos, nec cōceptos in vita illius, à fortiori eos comprehendet circa præſtationem alimentorum, cum alimenta ſint magis debita, quàm dos.

17 Quintò, licèt quo ad ſucceſsiones legitimas iuris ciuilis conſideretur illa ſubtilitas,an nepos fuerit conceptus in vita aui, non tamen quo ad iura naturalia,quale eſt ius alimētorum.Et ita nepotes & omnes deſcendentes,etiam concepti poſt mortem aui, vel remotioris aſcendentis, de bonis illius ſaltem in ſubſidium ſunt alendi.Et ita fuit iudicatum in S.Regia Audiētia, ſententia lata in fauorem don Sanctij de Cardona,contra don Philippum de Cardona Marchionem de Guadaleſt, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, R. M. S. die 7. Septembris 1600. & ſententia lata in S. S. Regiæ Aragonum Conſilio, in fauorem Petri Ioannis Sempere, contra filios,& hæredes Michaelis Ioannis Inyego, ſententia publicata per Hieronymum Loſilla die 9. Martij 1600. In qua cauſa cum fuiſſet oppoſitum, quòd dictus Sempere non fuerat conceptus in vita communis aſcendentis, cuius bona iure fideicommiſsi poſsidebant Michael Ioannes Inyego, ſeu Onophrius Lazarus Inyego, & eius ſorores, & fuiſſet allegata dicta Regia ſentētia lata in eodem S.S. Regio Conſilio, in fauorem Michaelis Hieronymi Angleſola die 14. Auguſti 1589. nihilominus fuerunt dicto Sempere adiudicata alimenta ex bonis illius aſcendentis per dictos Inyegos poſſeſsis, licèt in dicta ſententia de hac exceptione nulla fuit facta mentio, (vt opinor) ne appareret expreſsè fuiſſe iudicatum contra Regiam ſententiam ſupra relatam numero quarto, & poſteà in mea Aula dictæ Regiæ Audientiæ Valentinæ cùm hęc difficultas fuiſſet mota, fuerunt adiudicata alimenta ſcholaſticæ Vilanoua, conceptæ multo poſt mortem don Malferit domini loci de Aielo ex bonis poſſeſsis per don Lucam Malferit dominum, & poſſeſſorem dicti loci de Aielo,ſententia publicata per

18 Quibus ſic conſtitutis non obſtant in contrarium adducta.

Ad primum enim reſpondetur, quod dictus don Cherubinus non prætendit Marchionem de Quirra tanquam fratrem eius patruelem teneri ei alimenta præſtare, ſed tanquam ſucceſſorem vniuerſalem, inſtitutorum fideicommiſsi, in quo recadunt oppida

da de Nulles, & alia, quæ dictus Marchio poſſidet, à quibus inſtitutoribus fideicommiſſi deſcēdit per rectam lineam legitimam, & naturalem dictus don Cherubinus. Et licét dicta bona non ſint hypothecata pro alimentis, & ita ſi titulo emptionis, vel alio particulari à tertio poſſiderentur, non poſſet via hypothecaria agere, cū tamen dictus Marchio ea poſſideat vti ſucceſſor vniuerſalis, tenetur ad præſtandum ea alimenta quæ tenebatur præſtare fideicommiſſi inſtitutor eius deſcendentibus.

19 Nec obſtat l. Titius. ff. de ſuis, & legitimis hæredibus. ibi: *Reſpondit, qui poſt mortem aui ſui concipitur, is neque legitimam hæreditatem eius tanquam ſuus hæres, neque bonorum poſſeſsionem tanquam cognatus accipere poteſt*. Ex qua lege deducitur, quòd ceſſat ius ſanguinis, in quo fundatur obligatio alendi liberos. Tantùm enim ille textus loquitur in ſucceſsione, non in alijs, vt in terminis probat textus in lege Paulus. 47. in §. Paulus. ff. de bonis libert. ibi: *Paulus reſpondit, nepotem etiam poſt mortem aui conceptum ſuperſtitem liberto, bonorum poſſeſsionem contra tabulas liberti auiti petere poſſe, & ad hæreditatem legitimam eius admitti: Reſponſum enim Iuliani, tantùm ad hæreditatem legitimam, item bonorum poſſeſsionem aui petendam pertinere*. Et reſponſum Iuliani, de quo fit mentio in dicta lege Paulus. eſt illud, de quo in dicta lege Titius. cuius diſpoſitio non procedit quo ad alia iura præter ſucceſsionem hæreditatis, vt notat Bartolus in l. quod dicitur 113. numero. 12. ff. de verborum obligarioni. Antonius Gomez tomo primo variarum. capit. 1. numero. 11. verſiculo. 2. limitat. poſt Dinum, Bartol. Alberic. & alios antiquos, quos allegat, & ibidem Gomezius in verſiculo ſexto, & finaliter limitat diſpoſitionem dictæ legis Titius in ſucceſsione maioratus, modo ſit conſtitutus per contractum inter viuos, modo in vltima voluntate. Nam ſi ex diſpoſitione conſtituentis ſit vocatus filius, & poſt eum nepos, & ſucceſſiuè alij deſcendentes, inquit, debere admitti, dato quod ſint nati, & concepti poſt mortem ipſius conſtituentis maioratum.

20 Nec obſtat Regia ſententia ſupra allegata num. 4. illa enim fundatur in l. Titius de ſuis, & legitimis hæredibus (cui fuit reſpōſum ſupra numer. 19.) & in conſil. 164. Alciati lib. 9. contra quod fuit in Rota Rom. & in multis Senatibus iudicatum, vt dixi num. 11. & ita meritò in Sacro Supremo R. C. & in hac Regia Audientia fuit iudicatum, liberis, non natis, & non conceptis in vita eius qui bona reliquit, ſucceſſorem vniuerſalem in dictis bonis teneri alimenta præſtare, vt dixi ſup. n. 12.

21 Nec obſtat quartū, licèt enim valeat argumentum affirmatiuè

de dote ad alimenta, hoc modo, de bonis fideicommiſſo ſubiectis debetur dos, ergo & alimenta: non tamé negatiuè, non debetur dos, ergo nec alimenta, vt poſt Fabiũ Turret.conſil.31.num.9. cum tribus ſequentib. doctè tradit Monter.dict. deciſ. 16. nu. 16. 17. & 18. & Surdus de alimentis tit. 1. quæſt. 28.num.9. & tit. 9. quæſt. 1. num. 10. cum ſequen. qui alios refert. Et meritò, nam alimentorũ cauſa eſt magis priuilegiata, & neceſſaria, quã dotis, vt tradit Peregrin. de fideicõmiſ. art. 42. n. 87. & deducitur ex varijs figuris cauſarum in iure receptis, cum ex cauſa alimentorum liceat filios vendere, l. prima, & ſecunda. C. de patribus, qui filios diſtraxerũt. Et necare videtur, qui alimenta ſubtrahit. l. necare. ff. de liber. agnoſcen. Item filiorum educatio eſt de iure naturali. l. prima. §. huius ſtudij, ibi: *Liberorum educatio.* ff. de iuſ. & iur. in prin. inſtituta de iure naturali. ibi: *Hinc liberorum procreatio, & educatio.* Et liberorum appellatione deſcendentes in infinitũ continentur. l. liberorum. ff. de verb. ſigni. & naturalia iura immutabilia permanent. §. ſed naturalia. d. tit. de iure naturali in inſtitutioni bus ciuilibus. At vero dotis cõſtitutio, quatenus diuerſa eſt ab alimen

22 tis, eſt de iure ciuili. Et hinc fit, quod licèt filia quę matrimoniũ cõtrahit abſque cõſenſu patris, nõ eſt á patre dotanda, nec alenda iuxta forum 6. in rub. de his quibus vt indignis, dicta tamẽ fori diſpoſitio tantũ obſeruatur reſpectu dotis, vt fuit declaratum ſententia publicata per Deona R.M.S. die 26. Martij 1591. in fauorẽ don Ianuarij de Perellos, & contra Bernardum Català, & domnã Coſtantiã Perellos, quæ fuit confirmata in S. S. R. C. ſententia publicata per Petrũ Nauarro die 14. Iunij 1593. Quia dos eſt de iure poſitiuo, & ſic potuit per legem huius Regni tolli, nõ tamen dicta foralis diſpoſitio obſeruatur circa alimenta. Quia cũ illa ſint de iure naturali, non potuerunt per dictum forum liberis adimi.

23 Et ita talis filia, quæ contra volũtatem patris nupſit, ab eo conſequitur alimenta, & ita in Regia Audientia fuit iudicatum in fauorem dictæ domnæ Coſtantiæ de Perellos & de Català, quæ nupſerat dicto Bernardo Català, contra voluntatem dicti don Ianuarij de Perellos eius patris, ſententia publicata per Alreus, die 5. Octobris 1601. cum qua fuit condemnatus dictus don Ianuarius ad præſtandum alimenta dictę eius filiæ. Vnde meritò Seraphinus deciſione Rot. Roman. 447. numer. 8. libr. 1. poſt. Iaſonem in authentica res quæ. numer. 7. & 15. reprobat hoc argumentum de dote ad alimenta. Tãtum enim, inquit, procedit, vt per Euerad. in Centuria loco 29. vbi adeſt eadem ratio. Sed hìc ſubeſt maxima diuerſitatis ratio. Nam in alimentis, inquit Seraphin. ceſſat periculũ exhauritionis, &

& exaninationis fideicōmiſsi, quia ex fructibus preſtari poſſunt; quod fieri cōmodè non poteſt in dotibus: & ſi indiſtinctè detraherentur dotes, breui tempore conſumerentur bona fideicomiſſo ſubiecta.

Prætereà, vbi valeret argumentum de dote ad alimēta negatiuè, adhuc tamen non obſtaret, quia opinio Alciati in d.conſ.164.lib.9. de iure non procedit, vt latè probaui ſup.nu.10.& 11.& licèt Alciat. vbi ſup.dicit, non inueniſſe ſuæ opinioni contradicentem, fallitur tum quia contrariam tenuerunt Curt.iun.in dict. authent. res quæ, num.18.verſic. retenta tamen. Simon de Pratis de interpretatione vltim.volunt.lib.4 interpret. 1. dubitat.12 numer.29.fol.438. Intriglio.de ſubſtitutio.Centu.3.quæſt. 73.numer.186.& videntur tenere communiter Doctor. aſſerentes dictā authenticam locum habere in omnibus deſcendentibus fideicōmittentis, vt ſcribit Petra de fideicommiſ.q.8.nu.394 & 405.verſic. verùmtamen.& in ſpecie Angel.in dict.authen. in princ. ponderando verbum, liberis, vt intelligatur de omnibus deſcendentibus.& Caſtr. in l.mulier. §. cum proponeretur. numer.2.ad Trebel. vbi pariter pōderando dictum verbum liberis, ait dictam authēticam complecti filios & nepotes.

Ex quibus fuit iudicatum, me referente, dictum Marchionem de Quirra teneri præſtare dicto don Cherubino ſingulis annis quadringentas libras monetæ Valentinæ in tribus æqualibus ſolutionibus anticipatè, ſoluendo tertiam partem in principio cuiuslibet quadrimeſtris, ſententia publicata per don Ioannem Daça Regium mandati Scribam die 16. Septembris 1609.

24 Et licèt iuxta legem finalem de liberis agnoſcendis alimenta præſtari debeant ſingulis menſibus, ibi, *Vt meritò menſtruis alimentis à libertis ſuis adiuuari debeant*. Et ibi notat Bartol. numer. 1. & in alimentis annuis legatis, debet fieri ſolutio in principio cuiuslibet anni.l.1.C. quando dies legati cedat, cuius verba ſunt: *Si competenti iudici annua legata, vel fideicommiſſa ſibi relicta probaueris, ab initio cuiuſque anni exigendi, & habebis facultatem.* Tamen Molina de Hiſpaniar. primogen.lib.2.cap.15.poſtquam numer. 70.& 71.loquutus fuit de his alimentis, ad quæ præſtanda officio iudicis poſſeſſor maioratus cōpellitur.num.73.ſubiungit, præſtāda eſſe in principio cuiuslibet quadrimeſtris, vel cuiuslibet anni, ita vt ſolutio fiat anticipata. Et in noſtro Regno receptum eſt compelli ſoluere per quadrimeſtres ſiue vt vulgo dicitur, per tertias anticipatas, & ita fuit iudicatum in Sacro Supremo Regio Conſilio ſententia lata in fauorem Nicolai Colomina, contra Doctorem Ioānem Colomina eius patrem, publicata per Michaelem Beltran in

locum Hieronymi Loſilla die 2. Iunij 1600.

DECISIO XXVIII.

IN CAVSA ALIMENTORUM ſupplicatio tantùm admittitur quo ad effectum deuolutiuum, quo ad ſuſpenſiuum denegatur.

1 *Actiſpecies.*

2 *Appellatio regulariter in omni caſu eſt permiſſa.*

3 *Appellatio, & ſupplicatio à pari procedunt.*

4 *Alimentorum prouiſio, ſi ab ea fuerit ſupplicatum, nō exequitur, niſi præſtita cautione.*

5 *Alimentorum in cauſa ſupplicationem admittendam ſenſerunt plures.*

6 *Supplicatio non admittitur à ſententia alimentorum præſertim futurorum.*

7 *Supplicatio à ſententia alimentorum deuoluit, ſed non ſuſpendit.*

8 *Regula generalis, quod in omnibus caſibus liceat appellare, fallit inter alios, in caſu alimentorum.*

9 *Biſtractionis prouiſio, ſiue ſententia prouiſionalis alimentorum, quando ab ea fuit appellatum, vel ſupplicatum, an exequatur abſque cautione.*

10 *Alimenta, vbi iure actionis debentur, aut ſunt præſtanda, admittitur appellatio, ſecùs quandò debentur officio iudicis.*

1 MArchio de Quirra, don Chriſtophorus Centelles, qui condemnatus fuerat cum ſententia Regia, ad ſoluendum ſingulis annis don Cherubino Centelles equeſtris Ordinis Monteſiæ eius fratri patrueli quadringentas libras monetæ Valentinæ ad alimenta, ſupplicauerat à dicta ſententia. Dubitatum fuit, an deneganda eſſet quo ad effectum ſuſpenſiuum dicta ſupplicatio, ita vt abſque vlla cautione ſententia exequi deberet. Et Marchio contendebat ſupplicationem ſibi fore admittendam, nedum quo ad effectum deuolutiuum, ſed etiam quo ad ſuſpenſiuũ, ita vt ſententia non poſſet executioni deduci, niſi præſtita prius cautione, vt obſeruatur in reliquis Regijs ſententijs.

2 Primò, quia appellatio regulariter in omni caſu eſt permiſſa. l. & in maioribus. 20. C. de appellationibus, ibi: *Et in maioribus, & in minoribus negotijs appellandi facultas eſt. Nec enim iudicem oportet iniuriam ſibi fieri exiſtimare, eo quòd litigator ad prouocationis auxilium conuolauit.* Gloſſ. in l. qui reſtituere. ff. de reiuendicatione. Innocentius. Baldus. Socinus. Angelus. Romanus. Alexander. Tiraquellus. Bartolus. Baldus nouel. Iaſſon. Decius. Ripa. & Conrard. in locis relatis per Surdum de alimentis. titulo 8. priuilegio 60. numero primo,
3 cum tribus ſequenti. ergo, & ſupplicatio: quia appellatio, & ſupplicatio

catio à pari procedunt in noſtro Regno for.37. de appellat.& de iure Cæſareo probatur in l. fin.§. penul.C. de tempor. appellationum, & ibi hoc tenent Ang.& Sali. gloſ. fin. l. vnic.C.de ſent.præfect. prætor.

4 Secundò, nam vbi fit prouiſio ſuper alimẽtis,& ab ea ſupplicatio interponitur, iudicatum exequitur præſtita cautione, ita Mich. Ferrer in 3.par. obſeruantiarũ Regiæ Audientiæ Cathaloniæ c.341.& don Lud.Peguer.dec.172.qui referunt, in d. Regia Audientia ſæpiùs ita fuiſſe obſeruatum in diuerſis cauſis, & anteà docuit Couar. pract. quæſtionum cap.6.nu.7.dicens, rationem dictare præſtandam eſſe hanc cautionem, ne pauperes inuitentur ad temerè,& incautè agendum, ſi obtineant alimenta, quæ poſteá prę inopia minimè ſunt red dituri, ſi contigerit vinci, quia ius eis defecerit. Et præſtitá cautione quælibet ſententia lata à præfecto prętorio, vel Regia, executioni mã datur authent. quæ ſupplicatio. C. de precibus Impera.offer.& ita videtur, quòd in nihilo differt cauſa alimentorum ab alijs.

5 Tertiò, in cauſa alimentorum locum eſſe appellationi tenuit Ioan.Andr.ad Spe.§.in quibus. numer.11.in rubr.ſed nunquid ſuper. verſ. Aliorum, & hanc ſententiam communem dicit Albericus in l.penultima in fin.ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris. Cuma. in l. fin. num. 4. ff.de appel. recipien. Are.in conſil.97.in cauſa & puncto. nu. 3.verſ. Pro hoc dicto.Dec. in l. de alimentis. numer. 10. C. de tranſact. poſt Iaſ. ibi, qui idem vult. & eandem ſententiam tenuerunt multi citati à Cordub. in l. ſi quis á liberis. §. ſi vel parens. nu. 26. & 32.& alij relati per Rot. Roma. deciſ. 764.num. 41. part. nouiſſi.fol.265.& plures alij, quos refert Scaccia.in tract.de appellatio.lib.3.c.2. q.17.limit.7.nu.14.& 16.pag.632.

Sed his non obſtantibus contrarium, me referente, fuit in noſtra Regia Audientia declaratum.

6 Primò, quia in cauſa alimentorum non eſt locus appellationi. l. fin.ff.de appellationi.recipien. ibi: *Si res dilationem non recipiat, non permittitur appellare*,& ibi: *Ne frumentũ in vſum militum in annonæ ſubſidia con trahatur.* Per quem text. ita dixit Bar.ibi nu.1.& in l. Mela.in fin. ff. de alimen.& cibar.legatis.& in tractat.de alimen.num.47. idem Bar. in l. Solent. colum. fin. ff. de alimen. & cibar. legat. Pract. Papie. in for. libel. quo agitur pro re ſingulari. numer. 85. Afflict. in deciſ. 152. numer. 3. quos, & multos alios refert, & ſequitur Surd. in tractat. de alimen. titul. 8. priuileg. 60. numer. 5. & præter eos Vrſil.ad Afflict.deciſ.152. numer. 3.& deciſ.261.numer.3.Papo. lib. 18. tit.1. Arreſto 19.& 31. Rugi nel.de appellatio. §. 2.cap.3. num. 271. cum ſequentib. Æmil. Veral

O 5 Ca-

Caputaq.deciſ.24.1.par.vbi ait,ita fuiſſe deciſum in Rot.Rom.& iterum ita iudicauit eadem Rot. dec. 764. in 1. par. nouiſ. Viuius deciſ. 523.nu.41.lib.4.vbi allegat deciſ. Rotæ Romanæ coram Guidone. Bono.44. quod procedit in noſtro caſu, nimirum reſpectu alimentorum futurorum, à quorum præſtationis ſententia non licet appellare,vt inquiunt Vrſil.Caputq.& Viuius vbi ſupra. Dicũtur autem alimenta futura, quæ petuntur á die motæ litis,vt inquit Æmil. Veral. d.deciſ.24.nu.1.& deciſ.20.& 22.1. par.Rota Rom.d.deciſ.764.1. par. nouiſ. Viuius. deciſ. 523. num. 41. Vincen. de Franchis. deciſ. 605.4. par.Teppa.lib.2.variar. tit. de ali-
7 mentis in genere verſ. Alimenta ſtatim.& in verſ.ſequenti rectè notat,quòd licet appellatio à ſentẽtia lata ſuper alimẽtis futuris non ſuſpendat, tamen deuoluit cauſam. Æmil.Veral.deciſ.39.par.1. & deciſ.145.par.3.Viuius.dict.deciſ.nu. 41.Hic enim eſt effectus appellationis. l.1.in prin. ff. de appellatio. gloſ.in l.1.& ibi Bar. nu.3.verſ.Circa tertiam. C.quando prouoc. non eſt neceſ.Et quòd in cauſa alimentorum admittatur appellatio, ſed executionem ſententiæ non ſuſpẽdat,docet Bald. per text. ibi in l. ſi inſtituta.§. ſi de inofficioſo.nu.2.ff. de inofficio. teſta. vbi dicit, quòd licèt detur appellatio,tamen interim fit executio. Are. poſt Ioann. And.quem citat in conſ. 97. nu. 3. Surd. dicto priuil. 60. nu. 16. verſ. Secundo,& nu.19.vbi inquit,quòd licèt Angel. in loco proxime citato loquatur per verbum *Fortè*,non tamen minus dicitur affirmare iſtam propoſitionem, & ibi alios multos allegat. Et ratio dictat, quòd præſtentur alimenta, nõ obſtante appellatione,ne interim alimentandus fame pereat. Et in omnibus caſibus, in quibus prohibetur appellatio,in omnibus illis prohibita cẽſetur ſupplicatio. Bar.in l. 1.n.2.C.ne lice.tert. prou. Bal.in l. fin.C.de temp.appel.l.fin.C.vt lite pend.glo. & Canon.in c.ex litteris de in integrum reſtitutione.Iaſ.in auth.quæ ſupplicatio.n.6 C.de precibus Imperatori offerẽdis. Quod procedit, vbi remouetur appel. ex natura cauſæ, vt de iure ciuili in poſſeſſorio,vbi etiam non admittitur ſupplicatio, ſecùs ſi ob excellẽtiã perſonæ iudicãtis,vt rectè declarat Sola. in Cõmentar ad nouas cõſtitutiones.Ciſmonta. tit.de modo & form.ſupplican.glo.1.nu.8.verſ. 8.Abb.in c. ex literis, in vltimo notabili de in integrum reſtitutione. Afflict. deciſ. 347. Capicius. deciſ. 28. Igitur cum à ſententia lata in cauſa alimentorum non liceat appellare, nec etiam licebit ſupplicare.Ita Michael Ferrer. in 3.par. obſeruationum Regię Audien.Catalo.cap.341.paulò ante medium, vbi ait,tradita per Thomam Mier. à ſentẽtia alimentorũ nõ poſſe appellari,fortiùs & clariùs procedere in ſupplicatione,vt à ſententia lata ſuper alimẽtis nõ poſsit ſupplicari.

Nec

Nec obſtant in contrarium adducta. Non primum quia licèt regula ſit, in cauſis maioribus & minoribus poſſe appellari, illa tamen fallit in multis caſibus relatis per Ruginel. de appellatio. §. 2. cap. 3. per totum vbi latiſsimè, vbi num. 270. & 271. limitat. in cauſa alimẽtorum, & multos allegat huius ſententiæ auctores, & tenẽt plures relati ſupr. nu. 6. & alij quos referunt Scaccia de appellatio. quæſt. 17. limita. 7. num. 1. pag. 629. & Surd. de alimen. tit. 8. priuil. 60. qui plurimos allegant.

9 Ad ſecundùm reſpõdetur, quòd non eſt abſque controuerſia an à ſententia prouiſionali admitti poſſit appellatio ſuſpenſiuà. Eá enim non dari tenent Maſuer. & Boer. relati à Couar. pract. cap. 6. num. 7. Surd. de alimen. tit. 1. quæſt. 125. nu. 4. propè finem, & poſt Rebuf. 1. tom. ad conſtitu. Reg. in tractat. de ſenten. prouiſional. in præfat. nu. 16. pag. 225. & num. 142. pag. 246. ſcribit Sigiſmund. Scaccia. de appellatio. quæſt. 17. limita. 7. nu. 3. ad med. dicens quòd ſententia prouiſionalis, non obſtante appellatione, exequi poteſt, & debet. Ego in Regia Audientia Valẽtina diuerſimodè vidi in hoc articulo declaratum an exequenda eſſet prouiſio præſtandorum alimentorum facta lite pendente, præſtita priùs cautione, vel abſque vlla cautione. Aliquando enim quando iuſtitia eius, qui petebat alimenta videbatur clara, & quòd commodè non poterat præſtare cautionem, fuit prouiſionalis ſententia (quæ apud nos, prouiſio de beſtreta appellatur) executioni mandata; aliquando verò, quia proceſſus adhùc non erat benè inſtructus, & timebatur, quòd forſan factis probationibus petens alimenta ſuccumberet, non compellebatur reus ſoluere quantitatem taxatam ad ſumptus litis, & ad alimenta, niſi præſtita priùs per actorem idonea cautione. Sed vtcunque ſit, quod ſcribunt Michael Ferrer, don Ludoui. Peguera. & Couarru. in locis relatis ſupr. nu. 4. procedit in prouiſione facta lite pendente, & ſic tempore quo plenè non liquet de iuſtitia eius qui petit alimenta, ſecùs eſt in noſtro caſu, quando iam fuit lata ſententia diffinitiua adiudicando alimẽta actori. Hoc enim caſu ceſſat præſumptio calumniæ, & temeritatis, & cum ſupplicatio non ſuſpẽdat iudicatum, nõ eſt neceſſarium præſtare cautionem, ſed abſque illa debet exequi ſententia.

10 Nec obſtat tertium, licet enim à ſententia alimentorum, quæ debentur iure actionis, vel cum qua quis fuit condemnatus ad ſoluendum alimenta præterita, admittatur appellatio, vt referunt DD. relati ſupra num. 5. & à Scaccia. ibi allegato, tamen ſecùs eſt, quando quis fuit condemnatus ad alimenta futura debita officio iudicis, vt in caſu noſtro, & ita diſtinguendo docet Bart. in l. fin. num. 1. ff. de appellat. recip. iuxta quã diſtinctionẽ fuit

fuit iudicatum in Rot. Rom. reſte Caputaq. deciſ. 98. 1. p. & dec. 764. in 1. par. nouiſsima.

Ex quibus in pluribus cauſis in ſacra Regia Audientia, & præſertim in hac fuit declaratum, & prouiſum, dictá ſupplicationem eſſe admittendam quo ad effectú deuolutiuum, & ei non eſſe deferendum, quo ad ſuſpenſiuũ, prouiſione per me facta ex Regij Conſilij deliberatione die 2. Octobris 1609.

DECISIO. XXIX.

SYNDICVS CIVITATIS Valentiæ an eſſe poſsit ille, qui actu reperitur Iuratus, tempore, quo fit electio, vel conſtitutio Syndici.

1 *Factum.*
2 *Officia Syndici & Iurati eſſe incompatibilia probatur.*
3 *Iurati ſunt adminiſtratores Ciuitatis.*
4 *Iuratum non debere eſſe Syndicum diuerſis rationibus probatur, contrarium infra nu. 7.*
5 *Conſuetudo rationem non vincit, nec legem.*
6 *Officia publica plura quis eodem tempore non debet habere.*
7 *Syndicum & Iuratum quem ſimul eſſe poſſe in ciuitate Valentiæ ſuadetur.*
8 *Obſeruantia ſubſequuta, quæ foros interpretatur, declarauit poſſe Iuratum eligi in Syndicum.*
9 *Conſuetudo interpretatiua non requiritur quòd ſit præſcripta.*
10 *Obſeruantia ſubſequuta etiam non bona eſt ſeruanda iuxta hic relatos.*
11 *Regis eſt interpretari leges ſui Regni.*
12 *Forus vnicus in Rub.* Que los iurats, *in extrauag. declaratur.*
13 *Forus 41. de Curia & Bauilo declaratur.*
14 *L. 2. C. quæ ſit longa conſuet. declaratur.*
15 *L. pacta. C. de pact. declaratur.*
16 *L. 1. C. quemad. ciuilia mun. indicun. lib. 10. non eſt ſeruanda in Regno Valentiæ.*
17 *Leges Regni Valentiæ quæ ſint.*
18 *Officium vnum habens in ciuitate Valentiæ non poteſt ad aliud eiuſdem vrbis eligi.*

1 SYndicus ciuitatis Valentiæ an eſſe poſsit ille, qui actu eſt Iuratus eiuſdem Ciuitatis. Dubitatum fuit in S. Regio Conſilio, die 22. Menſis Iunij anni 1609. tempore quo facienda erat electio duorum Syndicorum ad tempus trium annorum, vt alter intereſſet in Aula Iuratorum, alter verò, vt curam haberet litium, & inſtantias faceret coram Rationali Valentiæ ſiue queſtore Vrbano. Cum enim intelligeretur, quòd multi ex Conſiliarijs ciuitatis volebant eligere Syndicum aliquem ex Iuratis, & Excellentiſsimus Marchio Caracenæ Prorex

Regn

Regni Valentiæ, de mandato ſuæ Maieſtatis curam haberet vt Syndici eligerentur magis idonei, & vtiliores Reipublicę, ne electio fru ſtra fieret de eo, qui forſan dictum officium obtinere non poſſet, iunctis tribus aulis reſolui mandauit
2 hoc dubium. Et quibuſdam viſum fuit, hæc duo officia Syndici, & Iurati eſſe incompatibilia, & nõ poſſe eodem tempore ab vno regi. Quod apertè dicit Rubrica. *Que los Iurats*, in extrauag. fororum. fol. 73. His verbis: *Que los Iurats, Racional, e Syndich de Valencia, no tinguẽ altres oficis en la ciutat, e dels que han tengut, donen compte.* Et verba fori vnici d. rub. & ſignanter, ibi: *Plau á ſu Mageſtat, que de açi auant lo Racional ne altres oficials de la ſala no tinguen adminiſtracions de la ciutat, ſino aquelles que per priuilegis e ordinacions de la ciutat poden tenir.* Cum enim Syndicus ſit ex dictis officialibus non poteſt habere adminiſtrationem rerum ciuitatis, & per conſequens non po
3 teſt eſſe Iuratus Valentiæ, quia Iurati ſunt adminiſtratores ciuitatis priuileg. 47. Reg. Petri 2. §. cum igitur. fol. 115. colu. 3. Item, quia iuxta for. 41. in §. *E anadins de cur. & Baiu.* fol. 15. colu. 1. Iurati ſimul cũ Rationali, Aduocatis, & Syndico Ciuitatis, vel maior pars dictorum Iuratorum, & Aduocati ſimul cũ Rationali, Syndico, & ſcriba Aulæ Iuratorum debent eligere Conſiliarios dictæ Ciuitatis: & ſic præſupponit Catholicus Rex Ferdinãdus dicti fori conditor, diuerſas eſſe perſonas Iuratorum, & Syndici.
4 Et eſſet inconueniens, quòd vnus ſimul eſſet Iuratus, & Syndicus: quia eſſet minor numerus votantium. Et intereſt Reipublicæ per plures, & non per pauciores regi: aliàs enim tot officia fruſtra eſſent inſtituta. Item videtur inconueniens, & indecorum, vt Iuratus in anno ſui officij, in quo defert veſtẽ talarem (vulgo appellatã gramalla) aſsiſtat vti Syndicus in congregationibus ſtamẽtorum Regni in vltimo loco cum electis brachiorũ Regni, & inſtantias faciat coram quæſtore Vrbano ſiue Rationali, officium procuratoris exercendo, contra debitores Ciuitatis, intendendo ſollicitudini cauſarũ, & proceſſuum. Satis enim occupatus eſt Iuratus in cura annonæ, & aliarum rerum publicarum ad eius officiũ ſpectantium. Et pluribus intentus minor eſt ad ſingula ſenſus. Prætereà hanc fuiſſe mentem fororum obſeruantia declarauit. Cum enim per multos annos hoc officiũ Syndici obtinuerint Ioãnes Onuphrius Daſio, & Petrus Daſio eius filius, & alij eiuſdem familiæ, nunquam aliquis ex his exiſtẽs Syndicus, fuit deſcriptus inter eos qui ad officiũ Iuratorum cõcurrebant: quamuis habebant omnes qualitates neceſſarias, & opportunas ad dictum officium, immò & in illis excedebant multos alios, qui fuerunt Iurati ſuo tempore. Item, maximum eſſet inconueniens, vt qui actu exiſtit Iuratus, fiat Syndicus: quia ſi

hoc

hoc introducatur, perpetuò erunt
ſimul idem Iurati & Syndici. Cum
enim Iurati præſint in Conſilio ge
nerali, in quo Syndici eliguntur, &
in ſuo anno habeăt poteſtatem, &
poſsint multas gratias facere, &
ſibi exoſos perſequi, vix eueniet
caſus electionis Syndicorũ, in quo
non eligantur Syndici illi qui erũt
Iurati. Quod maximum eſt incon-
ueniens, forſan enim ſi hoc anno
habet qualitates neceſſarias & op-
portunas Iuratus, quem Cõſilium
ciuitatis eligere vult in Syndicum,
in alijs annis nõ habebit; & res hæc
traheretur in exemplũ, & ſemper
eligerentur Syndici, qui tempore
electionis exiſterent Iurati. Deni-
que, quia ſi & vbi à tempore quo
dicti Daſsions defecerunt, videa-
tur conſuetudo introducta, vt illi,
qui reperiuntur Iurati, in Syndicos
eligantur: hæc tamen conſuetudo
videtur non poſſe allegari iuxt. l. 2.
5 C. quę ſit lõng. conſuetud. Licet in-
quit non mõdica ſit vis conſuetu-
dinis, non tamen tantùm poteſt, vt
rationem vincat, aut legem. Et di-
cta conſuetudo videtur contra ra-
6 tiones ſupradictas, & contra l. 1. C.
quemadmodum ciuil. mun. indi-
cun. lib. 10. vbi Bartol. ita ſummat:
non debet quis eodẽ tempore ha-
bere plura officia.

His tamen non obſtantibus per
maiorem partem regiorum Cõſi-
liariorum trium Aularum in præ-
ſentia dicti Proregis fuit contra-
rium deciſum, licet de hoc non fue
rit recepta concluſio, quia nulla lis
vertebatur: ſed ex officio ex cauſa
ſupradicta de hoc fuit actũ. Moti
fuerunt præcipuè qui huius voti
fuerunt, ex eo, quòd Philippus Sa-
lines ciuis Valentinus, qui actu re-
periebatur Iuratus, erat valdè ido
neus ad dictum Syndici officium,
& ſi ille inhabilis declararetur ad
dictum officium obtinendum, for-
ſan Conſilium ciuitatis, Syndicum
eligeret non æquè idoneũ. Quod
eſſet contra bonum publicum, &
in caſu dubio (qualis eſt iſte) æquũ
viſum fuit, non declarare inhabi-
lem illum, qui obtinebat officium
Iurati ad electionem Syndici. Et
hæc ratio magis mouit Conſilium,
quàm alia quælibet. Si enim vidiſ-
ſent Regij Conſiliarij Conſilium
ciuitatis inclinare ad eligendum
magis idoneum, probabiliter cõ-
trarium declaraſſent, cùm princi-
pale intentum eſſet, vt eligeretur
qui vtilior foret Reipublicæ, &
erat non leuis ſuſpicio, quòd ſi di-
ctus Salines inhabilis declararetur
ex quo erat Iuratus, alius eligere-
tur, qui nunquam tale officium
obtinuerat: & ita non erat verſatus
in rebus ciuitatis, nec habebat alias
qualitates opportunas ad Syndici
officium. Pro quo fuerant factæ
extraordinariæ diligentiæ cũ Cõſi
liarijs ciuitatis, vt eum Syndicum
eligerẽt. Et ex duobus malis viſum
fuit Regio Conſilio minus eſſe eli
gendum, cum non deficerent iuris
rationes, quibus hæc deciſio fulci-
7 rẽtur, nimirũ ſequẽtes. Prima, quia
per foros, vel priuilegia Regni, vel

per

per ſtatuta huius ciuitatis expreſsè prohibitum nõ reperiebatur ſimul eſſe Iuratum, & Syndicum, & ita, quòd non vetatur, quare ſtate prohibetur? l. Sancimus. C. de teſtam. l. præcipimus in fin. C. de appellat. ſecunda quoniã obſeruantia ſubſequuta declarauit hoc nõ eſſe prohibitum. Franciſcus enim March ciuis cum eſſet Iuratus anno fuit electus Syndicus, & pariter Michael Ioannes Caſanoua actu exiſtens Iuratus anno fuit electus Syndicus, & Thomas Buix anno 1605. exiſtens Iuratus, fuit electus Syndicus. Et dicta cõſuetudo ſiue obſeruãtia interpretata fuit foros Regni. Nam vt inquit iuriſconſultus in l. ſi de interpretatione. 37. ff. de legib. *Si de interpretatione legis quæratur, in primis inſpiciendum eſt, quo iure ciuitas retro in eiuſmodi caſibus vſa fuit, optima enim eſt legum*
9 *interpres conſuetudo.* Et hoc caſu non requiritur, quòd talis conſuetudo, interpretatiua ſit præſcripta, ſed ſufficit ita aliquando fuiſſe obſeruatum, vt poſt Crauet. conſ. 101. n. 4. verſ. Et adeò. & poſt Butri. Caſtr. Pet. Rauen. Rochum. de Curt. Arc. Alex. Corn. Iaſ. Dec. Fran. Bec. Soc. Sen. & Menoch. quos allegat, latè tradit Ioſephus Ludouicus in ſuis communibus concluſionibus. concluſ. 38. in principio. in 1. ampliat. Et in quinta ampliatione ſubiungit hoc procedere, licèt iſta obſernãtia ſubſequuta reperiatur nõ bo-
10 na. Rui. conſ. 104. nu. 3. in fin. lib. 5. Crauet. conſ. 294. nu. 8. verſ. vigeſimo primo. lib. 2. quibus addo Panor. in cap. cum dilectus. num. 7. & conſuetud. Tertia ratio eſt, quia dominus noſter Rex videtur hoc decidiſſe cum duabus Regijs Epiſtolis ad dictum Proregem directis in quarum prima ſcripſit, & mandauit, ne intereſſet in Conſilio generali Iuratus qui haberet vota ad electionẽ Syndici, ſed ſtatim quod quis pro eo votatet, diſcederet ab Aula in qua eſſet congregatũ Conſilium ciuitatis. Et ſic pręſupponit, talem Iuratum eſſe eligibilem. Itẽ, quia cum anno præterito eſſet Iuratus dictæ ciuitatis Dionyſius Climent ciuis valdè idoneus, quia habet omnes qualitates neceſſarias, & opportunas ad dictum officium Syndici regẽdum, Regia Maieſtas ipſum, & alios duos, vel tres valde idoneos eſſe reſcripſit dicto Proregi, eidem ſcribendo, vt curaret, vt duo ex illis Syndici eligerentur per Conſilium ciuitatis. Et ita nedum non habuit pro inhabili eum qui actu erat Iuratus, ſed immò factis
11 cõtrarium declarauit. Et ad Regẽ, qui eſt legum conditor, ſpectat leges huius Regni interpretari. l. fin. C. de legib. c. cum veniſſent, extra de iudicijs.

Nec obſtant in contrariũ adducta. Quoniam illis prouideri poterit legem nouam condendo, vel ſtatutum ciuitatis faciendo, ne de cætero eligatur Syndicus ille, qui actu erit Iuratus. Modo verò, cum non habeamus talem legem, vel ſtatutum, non debet fieri iniuria his,

his,qui actu reperiuntur Iurati,eos excludendo à iure,quod habent ad dictum Syndici officium obtinendum.

12 Nec obſtat forus vnicus in rubr. *Que los Iurats, Racional, è Sindich.* In extrauag.for.fol.73.licèt enim rub. hoc videatur diſponere,illi tamen non eſt ſtandum,ſed cõtexturæ fori,qui tale non decidit,ſed tantùm diſponit, quòd quæſtor Vrbanus (vulgo Rationalis dictus) & alij officiales ciuitatis,nõ habeāt administrationes dictæ ciuitatis,niſi eas dumtaxat, quas iuxta ſtatuta vrbis obtinere poſſunt. & hoc meritò, quia eſſet valdè inconueniens, vt quis haberet adminiſtrationē fortè frumentariã,vel aliã, ex qua fieret debitor ciuitatis, & ſimul eſſet Rationalis,ad cuius officiũ ſpectat mãdare,vt debita ſoluātur, vel eſſet Syndicus,qui tenetur facere inſtantias contra tales debitores, vel eſſet Iuratus, à quo in ſuo anno difficilè rationes,& quantitates debitæ exigi poſſent.Et ita non dubitatur, quòd ſi Iuratus fiat Syndicus, non poterit obtinere eas adminiſtrationes quas habent ciues, qui fuerunt Iurati,quãdo dictũ eorum officium fuit finitum. Repugnaret enim diſpoſitio dicti fori.

13 Nec obſtat dictus forus 41. de Curia & Bayulo. Licèt enim debeant interuenire in electione Conſiliariorum Iurati, cum Rationali, & Syndico, benè tamen id adimpleri poteſt exiſtente vno, & eodem Iurato & Syndico: quia tunc forſan, talis habebit duas voces,vnam vti Iuratus, & aliam vt Syndicus. Nec eſt inconueniens vt quinque Iurati cum Rationali, Aduocatis ciuitatis, & Syndico eligant Conſiliarios. Et caſu quo ſit inconueniens, remoueri de cætero poterit, faciendo ſtatutum ciuitatis, ad præſens tamen exiſtente dicta obſeruantia ſubſequuta,& conſuetudine interpretatiua, & Regio reſcripto hunc caſum decidente, non eſt curandum de dictis rationibus, quæ ex mente fororum colligi videtur, ſed deciſioni factæ eſt ſtandum.

14 Nec obſtat l.2.C. quæ ſit longa conſuetudo, ibi: *Non tantùm poteſt, vt rationem vincat, aut legem.* Nam, vt rectè declarat Berengarius Ferdinandus in capit. vnico de filijs nat. ex matrimo. ad Morga.contract.cap.6. numer.6. intelligenda eſt, quando lex conſuetudini reſiſteret,vt in cap. penult. de conſuet. ſecus quando lex non dicit talem conſuetudinem nõ debere obſeruari. Tunc enim minimè ſunt mutanda, quæ interpretationem certam habuerunt.l. minimè. 23. ff. de legib.& id cuſtodiri oportet, quod moribus & conſuetudine inductum eſt. l. de quibus.ff. de legibus. Et hinc declaratur lex pacta. C. de pactis, quæ ait: *Pacta quæ contra legem fiunt, non valere.* Contra legem autem fieri dicuntur, quando lex eandem fieri prohibet, vt illic interpretes docent. Et ita etiam declaranda eſt

quando lex eãdem fieri prohibet, vt illic interpretes docent. Et ita etiam declaranda eſt l. ſi cum ſpeciali. C. de teſtam. quæ vult teſtaměta fieri poſſe cum ſolemnitate, quã conſuetudo loci requirit, neglecta iuris ciuilis. Quoniam nulla lex prohibet in teſtamentis locorũ conſuetudinem ſeruari.

16 Nec denique obſtat. l. 1. C. quemadmod. ciuil. mun. indicun. lib. 10. quia illa procedit de iure ciuili Romanorũ, quod non habet vim legis in hoc Regno, ſed immò potius ſtandũ eſt foris Regni, reiectis allegationibus legum Imperialiũ, Decretaliũ, & decretorũ, iuxta for. 4. in proœmio fororũ, & tantũ, vt leges obſeruamus foros, qui ſunt

17 ius cõmune huius Regni, & quod Rex Valentiæ, vel ſentetiam proferendo, vel priuilegium, vel actũ Curiæ concedendo, vel per ſuam Epiſtolam reſcribendo, mandat. Hæc enim omnia vim legis habent. l. fi. C. de leg. priuil. 2. §. & attento Regis Ioannis Secundi. fol. 204. §. ſed, & quod Principi. inſt. de iure natur. Et ijs omnibus deficiẽtibus recurrimus ad rationem naturalem, iuxta dictum forum 4. in verſ. *E en aquelles coſes*. in proœmio fororum. Vnde cum habeamus Regia reſcripta in hoc caſu, nõ eſt ſtandum legi iuris ciuilis Romanorum. Et ita fuit deliberatum dicta die 22. Iunij. 1609. poſſe concurrere ad officium Syndici, qui actu erat Iuratus Et pro executione dictæ deliberationis die ſequẽti fuit electus Syndicus per conſilium generale ciuitatis, dictus Philippus Salines Iuratus ad interueniendũ in teſtamentis, & in Curia Rationalatus.

18 Poſteà verò die 26. Iunij. 1612. cum de eodẽ in R. C. tractaretur iunctis tribus Aulis fuit viſa copia cuiuſdã ſtatuti, vulgo dicti, *ſtabliment*, eiuſdem ciuitatis facti die 14. Auguſti 1517. prohibentis ne quis habens officium ciuitatis, & ſalarium eiuſdem, ad aliud officiũ eligeretur, his verbis: *Delliberat es eſtat per dit magnifich con ſell, que attenent que caſcuna perſona te prou de ſeruir vn offici, y es raho y conſonant a juſticia, que qui te ya ofici de la ciutat, y reb ſalari de aquella, no ſia poſſat, elet, ni nomenat en altre ofici de la dita ciutat. Perço lo dit Magnifich Conſell prouebix, e perpetualment ſtatueix, y ordena, que qualſeuol perſona, que te, o tindra ofici de la dita ciutat, e ſalari de aquella, no puixa per ningun temps, aytãt com tindra lo dit ofici, eſſer elet, ni nomenat en ningun altre ofici de la dita ciutat. E aço ſe entrega de huy auant.*

DECISIO XXX.

TESTAMENTVM aliena manu ſcriptum, & à teſtatoris manu propria ſubſcriptum, abſque teſtibus, vel alia ſolemnitate, quando valeat.

P Appro-

Approbatio teſtamenti, quòd eſt nullum quando præiudicet approbanti illud.

1 *SPecies facti.*

2 *Teſtamẽtum manu propria teſtatoris factum validum eſt in Valentiæ Regno etiam abſque vlla alia ſolemnitate.*

3 *Subſcribens videtur virtualiter ſcribere omnia in ſcriptura contenta.*

4 *Subſcribens an contenta in ſcriptura legiſſe præſumatur, iudicis arbitrio relinquitur, attenta ſcripturæ qualitate, loci diſtantia, temporis breuitate, & ſimilibus.*

5 *Lex, vbi pro forma requirit, quòd aliquis manu propria ſcribat, ſpecialis ſubſcriptio requiritur.*

6 *Scriptum non dicitur manu propria, ſi manu tertia deſcribatur.*

7 *Teſtamentũ, quod ab ægroto ignorante, & alio dictante, ſcriptum reperitur, non valet, & ſi annuat poſteà ægrotus interrogatus, neutiquã validatur.*

8 *Teſtamẽtum nullam probationem facit, etiam ſi manu teſtatoris ſcriptum dicatur, ſi id negetur, & à duobus teſtibus non fuerit ſubſcriptum.*

9 *Filius præteritus, ſi approbat teſtamentum patris, licet tacitè, & virtualiter, dictum teſtamẽtum validat, nec ob præteritionem nullum dici poteſt, ſed vide nu. ſeq.*

10 *Diſpoſitio carens teſtatoris voluntate, vt pote cui omnia in memoriali contenta minimè placueruut, licet illud ſubſcripſerit, & per conſequens fuit decepta, tanquam bonis moribus repugnans, & liberam auferens teſtãdi facultatẽ, approbatione eius, qui illã nullã dicere potuit nõ conualidatur.*

11 *Iuri publico priuatorum conſenſu minimè derogatur.*

12 *Error eſt contrarius conſenſui.*

13 *Errantis nullus eſt conſenſus.*

14 *Approbatio teſtamenti nulla poteſt eſſe, nec conſiderari, cum ignorantur ea, quæ inducebant nullitatem.*

15 *Approbationẽ teſtamenti nullius factam per intereſſe habentem, approbanti præiudicare, fuit in Regia Audientia declaratum.*

1 DOmna Iolans Deſpuig domina Baroniæ de Alcãtara cum ſuo vltimo teſtamento cõdito penes Franciſcũ Perez Notarium hæredes ſuos vniuerſales inſtituit dõ Olphũ Sans eius virũ, & domnã Catharinã Deſpuig eius ſororẽ, vita illorũ dumtaxat durante: & poſt eorũ obitum hæredem inſtituit ipſius teſtatricis animã, præcipiendo, vt ex bonis hæreditatis tres fierent partes, quarũ vna traderetur cõfraternitati ſanctiſsimi Sacramẽti, appellatæ de la Minerua, fundatæ in Eccleſia ſancti Martini, alia diſtribueretur inter perſonas modo & forma exprimẽdis in quodã memoriali ſcripto, ſeu ſubſcripto manu dictæ teſtatricis (quod eãdẽ vim habere voluit ac ſi eſſet ſcriptũ in dicto ſuo teſtamento) & denique, vltima tertia pars erogaretur in celebratione miſſarum, expreſsè diſponendo, vt poſt obitũ dictæ dõnæ Catharinæ Deſpuig, & de Berga incon-

incontinenti traderetur dicta tertia pars relicta confraternitati San ctiſsimi Sacramenti, & de reliquis duabus partibus frueretur dictus don Olphus eius vir toto tempore vitæ ſuæ. Eiuſdéquè teſtamenti executores reliquit dictũ don Olphũ eius virum, & Priorem Monaſterij S. Dominici vrbis, & Rectorẽ dictę Eccleſię parochialis Sãcti Martini.

Poſteà, eadem domna Iolans ęgrotans, biduo ante eius mortem, quoddam tradidit memoriale aliena manu ſcriptum dicto Franciſco Perez notario, & tunc temporis illud non legit, nec legi fecit, ſed propria manu ſubſcripſit, & ſuum ſigillum in eo impreſsit, & (vt retulit dictus Franciſcus Perez notarius in relatione, quã fecit in præſenti cauſa) quandò ſubſcripſit dictum memoriale dicta domna Iolans, nõ legit, ſed tantùm dixit, quod ſuus cõfeſſor illud ei attulerat, & quod erat memoriale, cuius mentionem fecerat in ſuo teſtamento, & quòd credebat eſſe benè conceptum, & volebat, vt executioni mandaretur vt ordinauerat in ſuo teſtamento. Quod memoriale per dictum don Olphũ Sãs, & reliquos executores, & per Syndicum dicti Monaſterij S. Dominici poſt mortẽ teſtatricis fuit præſentatũ Ordinario vrbis ſiue iuſtitiæ in ciuilibus, & ipſis inſtãtibus, attentis ſupradictis verbis teſtamenti dictæ dominæ Iolantis, & quòd cõſtabat eſſe illius manu ſubſcriptũ, & quòd erat idẽ memoriale, quod à dicta teſtatrice traditum fuerat dicto Franciſco Perez notario, per dictũ iudicẽ ordinariũ fuit prouiſum, dictũ memoriale eſſe vltimã voluntatẽ, & diſpoſitionẽ dictæ Iolantis, & vti talẽ deducendã fore, & omnia in ea cõtenta ad debitam executionẽ, & quòd deſcriberetur in calce dicti vltimi teſtamenti, & omni cũ effectu fuit deſcriptũ. Et cũ per dictũ notariũ fuiſſet publicatũ dictum teſtamentũ, dictus don Olphus Sans onus executoris, ſiue manumiſſoris acceptauit, & reſpectu reliquorũ amplius ſibi deliberandũ fore dixit, & quod deliberauerat explicando, dixit, quòd acceptabat hæreditatẽ, & legata, ſibi relicta in dictis teſtamento, & memoriali cũ beneficio inuẽtarij, proteſtando de omnibus iuribus, quibus ſe tueri poſſet, quatenus nõ cõtradicerẽt volũtati dictæ dõnæ Iolantis declaratæ in dicto teſtamẽto, & memoriali. Quod quidẽ memoriale ita incipit: *Memorial de lo que yo doña Iolãte Deſpuig, ſeñora de Alcãtara, me reſeruo en mi teſtamẽto para diſponer a mi volũtad, el qual quiero valga como el meſmo teſtamento.* Et in illius diſcurſu multa cõtraria diſpoſitioni teſtamẽtariæ reperiũtur, & præſertim illud, quod ſtatim in initio diſpoſuit, quòd ex quo dicta domna Catherina Deſpuig eius ſoror iam obierat, ex vſufructu bonorum incontinenti fierent duæ partes, quarũ vna frueretur dictus dõ Olphus eius vir, alia verò dictũ Monaſteriũ fratrũ Prædicatorũ vrbis. Cuius contrarium in teſtamento

 diſpo-

diſpoſuerat,in quo hæres primo loco eius vir fuerat inſtitutus ſimul cũ dicta dõna Catharina, & quòd poſt obitum dictæ eius ſororis in continenti traderetur tertia pars confraternitati Sanctiſsimi Sacramenti.

In hac cauſa duo dubia ſuſcitata & diſcuſa fuerunt in Regia Audiẽtia,me referente. Primum, an dictũ memoriale manu aliena ſcriptum, & à teſtatrice modo quo ſupra ſubſcriptum, haberet vim vltimæ voluntatis? Secundum, an ex quo dictus dõ Olphus illud approbauit,debeat illi ſtare,ita vt nõ poſſit contrauenire in illo diſpoſitis?

2 In primò dubio viſum fuit Regio Conſilio, dictum memoriale non continere neceſſaria, vt illud obſeruari deberet, tanquam vltima perfecta voluntas ex omnibus infraſcriptis ſimul iunctis quæ cõcurrunt in caſu noſtro.

Primò,quamuis in Valẽtiæ Regno teſtamentum manu propria teſtatoris factum validum, ſit foro. 18. de teſtam. & ſubſcribens cẽſeatur virtualiter ſcribere omnia contenta in ſcriptura, quã ſubſcribit.l. cum antiquitas.C.de teſtamen.vbi Alex.& Iaſ.Paul. Caſtr. in conſ.93. poſt num.2. lib.1. & eſt communis opinio,vt dicunt Natta in authent. quod ſine.C.de teſta.nu.44. & ſeq. Julius Clar. lib.3. ſententiarum. in §.teſtamentum.q.14.n.4.& ſubſcribens præſumatur approbare ſcripturã ab altero ſcriptam, vt probat Menoch.lib.3.præſump.66.n.7.tamen,vt ipſe declarat n.21. *Nõ procedit hæc præſumptio ,quãdo ſubſcribens non legiſſet ſcripturã,cui ſubſcribit. Nã tunc nõ præſumitur eã approbaſſe.Ita gl. 2.in c.ſi quis presbyterorum.de reb.Eccleſ.nõ alien.Bart.in l.quæ dotis.col.vlt. verſ.Nota quod ſubſcribens.C.plus valere quod agitur,quàm quod ſimul.concip. Angel.in d.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſogonus.colum.1.verſic.Et ſic nota.de verborum obligat.& ibidem Imola.col.3.verſic.Item adde ſecundo.Caſtren.& Alex. colum.1.Iaſ.col.3.verſic. ſecundo limit. & Alciat.numer.9. Idem affirmarunt Abbas in cap.ex literis.col.vlt.verſi.Goffredus.de tranſact.Angelus Aretinus in proœm.inſtit.col.5.verſic.ſexto nota. Cacialupus in tract.de tranſact.q.12.n.14. Alex.in l.quæ dotis.col.pen.verſ.ſucceſſiuè in quantum.ff.ſolut.matrim.Iaſ.in l. emptor.§.Lutius.n.4.verſ.item limita.ff. de pactis.Socin.in trac.fallen.regu.385. fallen.5.Feli.in c.quoniam contra.n.48. de probat.Alciat.in d.§.Chryſogonus.n. 9.verſic.hinc etiam.Grammat.in conſil. 66.n.71.in Ciuilibus. Antonius Gabr. in dict.concluſ.3.nu.28.*Hactenus Menoch.qui num.24.inquit,Hoc procedere,quando in ſubſcriptione nihil fuit dictum, & teſtes atteſtãtur ſolùm,quod ſubſcribens coram ſe non legit, ſed quod ſecum detulit in domum, vel cubiculum,vel ſuã Bibliothecam, & quod ſtatim teuerſus eſt ea ſcriptura ſubſcripta. Hoc caſu exiſtimauit Imol. in d.§. Chryſogonus. colum. 3. verſicul. ſi verò conſtet.non præſumi lectã
3 vel cognitã. Et inquit Menochius, ipſum hac in re multum tribuere iudicis

iudicis arbitrio, vt cōſiderata ſcripturæ qualitate, loci diſtantia, temporis breuitate, & his ſimilibus arbitrari poſsit, an is ſubſcribens legere eam ſcripturam potuerit, vel non? Sed in caſu noſtro conſtat per relationem Notarij, cui fuerunt tradita teſtamentum dictæ dominæ Iolantis, & memoriale ab ea ſubſcriptum, non legiſſe memoriale tēpore quo illud ſubſcripſit, ſed quod per ſuum confeſſarium adductum fuit, & quod credebat eſſe benè conceptum, & quod erat illud, de quo mentionem fecerat in ſuo teſtamēto, & quod volebat, vt executioni mandaretur. Quod etiā ex depoſitionibus aliorū teſtium coadiuuatur. Ergo non eſt ſtandum dicto memoriali.

5 Secundò iuuatur, nam vt inquit Iul. Clar. in §. teſtamentū. q. 14. n. 4. Licèt ſchedula ab alio ſcripta, ſit à patre ſubſcripta, valet teſtamentū inter liberos, tamen dicit hoc intelligendum eſſe modò in ſubſcriptione fiat mentio, quòd ſit teſtamentum. Quia vbi lex pro forma requirit, quod aliquis manu propria ſcribat, tunc requiritur ſpecialis ſubſcriptio. Quia aliàs, de facili ſupponendo vnam ſcripturam pro alia, poſſet falſitas fieri: quam præcipuè in hac teſtamentorum materia lex habet valdè ſuſpectam. Et ideò in l. hac conſultiſsima. C. de teſtamē. diſpoſitum eſt, quod licèt ſcriptura ſit ipſius teſtatoris manu conſcripta, ſi tamē per teſtatorē clauſa inuolutaq; tradatur, vt habeat vim teſtamenti, debēt rogari ſeptē teſtes ciues Romani puberes, qui dictā ſcripturā ſignent, & ſubſcribant, & teſtator debet coram dictis teſtibus dicere, ſuum eſſe teſtamentū quod offert, eiquè ipſe corā teſtibus ſua manu in reliqua parte teſtamenti ſubſcribere.

6 Tertiò facit, quod inquit Ludouic. Lanar. in tractatu de formulis teſtamentorū. n. 19. tom. 8. trac. p. 1. fol. 180. ſtante ſtatuto (prout extat in ſtatu Veneto) diſponēte teſtamētū per ſchedulam clauſam propria manu conſcriptā confici poſſe (prout etiā diſponit in noſtro Regno dictus for. 18.) tūc ſi manu tertij deſcribatur, irritū eſſe, quia nō dicitur ſcriptū manu propria. cap. licèt. 11. de decimis. ibi: *Licet de benignitate ſedis Apoſtolicæ ſit vobis indultū, vt de laboribus, quos proprijs manibus, vel ſumptibus colitis, nemini decimas ſoluere teneamini: propter hoc tamen non eſt licitū vobis, decimas de terris veſtris ſubtrahere, quas alijs traditis excolēdas.* Sed iſtæ duæ vltimæ rationes per ſe ſolū, nō videntur cōcludentes iuxta conſuetudinē huius Regni, benè tamen coadiuuant in occurrenti caſu reſolutionem in hac cauſa ſumptam.

7 Quartò, vt ait Mantica de coniectu. vltim. volunt. lib. 2. titul. 6. numer. 10. eſt magis communis ſententia, non valere teſtamentum, quod ægroto ignorante, & alio dictante, ſcriptum fuit, quamuis poſteà eo præſente coram teſtibus lectum fuerit, & ipſe ægrotus interrogatus, an ſibi talis diſpoſitio

P 3 place-

placeret, reſponderet, ſic; vt ſcribit Paul. Caſtr. in l. hac conſultiſsima. §. at cum humana fragilitas. nu. 2. & 3. C. qui teſtam. fac. poſ. quem ſequitur Corn. in conſ. 319. n. 13. vol. 1. Quam etiam ſententiam probat Bertran. copioſè in conſil. 194. duo ſunt. n. 3 vol. 3. & Thomas Doct. in d. l. 1. §. ſi quis ita. de verbor. obliga. dicens, quod gloſ. in d. l. Iubemus. C. de teſtam. debet intelligi, quando ille, qui interrogat, fuit adhibitus à teſtatore. Nam tunc valet inſtitutio facta per verbum, ſic, aliud eſt, inquit, ſi is qui graui morbo laborat, fuerit ab alio interrogatus: quia tunc videtur quædam ſuggeſtio, & præſumitur, quod ille qui interrogat, fuerit adhibitus ab hærede inſtituto, & ideò teſtamentũ nõ valet: refert, & ſequitur Soc. iun. in d. conſ. 183. n. 32. & 33. vol. 2. qui profitetur hanc eſſe magis cõmunem opinionẽ: quam etiam magis rationabilẽ, & æquiorẽ atteſtatur, & ſequitur Ruin. in d. cõſ. 8. n. 9. & 14. vol. 3. & ita conſuluit etiã Lanfran. de Oria. inter. conſ. diuerſ. ad vlt. vol. in cõſ. 128. lib. 1. Et hæc quidem opinio locum habet, quando aliter nõ conſtat, niſi ex reſponſione hoc modo ſimpliciter facta, ſi autẽ cõcurrat, quod teſtator articulatè loquitur, & quod eſt compos mentis, tunc teſtamentũ redditur valdè ſuſpectũ. Cũ igitur in caſu noſtro memoriale dictæ domnæ Iolãtis Deſpuig, fuerit dictatũ à dicto confeſſario, licèt ipſa ægrotans, quando ei fuit traditũ biduo ante eius mortem, dixerit eſſe memoriale, cuius mentionem fecerat in teſtamento, & credere eſſe benè conceptum, ſuſtineri nõ poteſt, vt teſtamentum.

8 Quintò, teſtamentum etiam ſi manu teſtatoris ſcriptũ dicatur, ſi negetur, nullam probationẽ facit, niſi á duobus teſtibus ſit ſubſcriptum. Alexand. qui loquitur in teſtamento ad pias cauſas. conſil. 76. nu. 2. 3. & 13. verſ. ſuper 4. dubio. vol. 3. Iaſ. conſ. 184. lib. 2. Socin. iun. conſ. 189. nu. 64. vol. 2. quam opinionẽ, vſque ad nu. 87. latè defendit. & n. 74. magis communẽ teſtatur. Ex ſupradictis, & alijs relatis. probat Mantica de coniect. vltim. volunt. lib. 6. tit. 3. num. 9.

Sed in caſu noſtro nedum negatur contenta in dicto memoriali ſcripta fuiſſe ex mandato, ſeu cum voluntate dictæ Iolãtis teſtatricis, ſed etiã ex ſupradictis cõtrariũ probatur. Ergo quamuis manu eius ſit ſubſcriptum, ſuſtineri non debet, vt teſtamentum, nec vt eius vltima voluntas. Et ita ex ſupradictis omnibus ſimul iunctis in hoc primo dubio omnes fuimus concordes dictum memoriale nõ fore obſeruãdum, vt vltimam voluntatẽ dictæ teſtatricis.

9 In ſecundo dubio fuimus diſcordes: nam maiori parti Senatorum viſum fuit, dictam diſpoſitionem, quamuis nullam ſuſtineri ex approbatione facta per dictum don Olpum Sans, reſultante ex his, quæ in facto narrantur. Licèt enim

enim teſtamentum nullius eſt momenti, quandò filius, qui fuit in patria poteſtate, eſt præteritus. l. 1. ff. de iniuſto rupto. tamen ſi dictus filius illud approbet, ſaltem tacitè, ſuſtinetur dictum teſtamentum. l. filio præterito. 17. ff. eod. ibi: *Filio præterito, qui fuit in patris poteſtate, neque libertates competunt, neque legata præſtantur, ſi præteritus fratribus partē hereditatis auocauit. Quòd ſi bonis ſe patris abſtinuit: licèt ſubtilitas iuris refragari videtur, attamen voluntas teſtatoris ex bono, & æquo tuebitur.* Quòd autem approbatio teſtamenti, quod eſt nullum, valeat. tenuerūt Bart. in d. l. filio præterito. Ant. Gom. tom. 1. variar. reſol. c. 11. n. 6. Craſ. & alij ab eo relati in tract. de ſucceſsionibus in §. teſtamentum. quæſt. 48. n. 7. & 8. qui communē dicit, & hoc procedere, ſiue approbatio fiat expreſsè, ſiue tacitè, & ita deciſum reperitur in Rot. Roman. deciſ. 637. in 1. p. nouiſsim. fol. 215. his verbis: *Cum præſuppoſito, quod conſtet de ſufficienti notitia teſtamenti Antonij de Maximis tenuerunt domini, quod Fabricius non poſsit impugnare dictum teſtamentum, & illud nullum dicere, ex quo ille approbauit, & confirmauit.*

10 Minori tamen parti nunquam potuit placere dicta opinio, ex eo, quod ex ſupradictis conſtabat, teſtatrici non placuiſſe omnia contenta in dicto memoriali, quod non lectum ſubſcripſit, & ita decepta fuit. Et hæc diſpoſitio carens propria voluntate, tāquam repugnans bonis moribus, vt deceptoria, & auferens liberam teſtandi facultatem, non conualidatur approbatione facta per habentē intereſſe ad dicendū de nullitate. Surd. deciſ. 53. qui nu. 7. ait, cōmuni omniū voto, ita fuiſſe deciſum in Senatu Mantuano, & nu. 13. verſ. tertio. & n. 14. & 16. rationē reddit: quia nullitas captatoriç diſpoſitionis cōcernit publicū, non priuatū fauorē. Eſt enim contra bonos mores, ex quo tollit liberā teſtandi facultatem, & continet etiam fraudē, & deceptionē. At teſtamentū, quod eſt nullū ratione publicç vtilitatis, nō poteſt partiū cōſenſu confirmari: quia iuri publico minimè derogatur priuatorū cōſenſu. l. pacto priuatorū.
11 C. de pact. & dicit gl. in l. poſt legatū. in prin. in verſ. Cōtendere. quod approbare poteſt teſtamentū is, à cuius voluntate nō pēdet validitas, vel inualiditas, ſequitur Bart. ibi n. 1. verſ. Ego dicerē, & nu. 2. verſ. Si verò volo dicere nullū, idē voluit gloſ. in l. non dubiū. C. de teſtamentis, vbi ait, quòd venientes ab inteſtato, vel hæredes etiam ſcripti per approbationē non conualidant teſtamentū, quod eſt nullum ratione publicæ vtilitatis, ſequūtur omnes DD. ibi. & n. 23. reſpōdet, approbationē cōualidare teſtamētū nullū, quādo illud concernit vtilitatē priuatam, vt in prçteritione filij; ſecùs quādo ex cauſa publicæ vtilitatis, nullū eſt teſtamentū. Tūc enim nō ſufficit ſimplex approbatio, ſed pactū requiritur, ita diſtinguit Caſtr. in d. l. non dubium. C. de teſtam.

Secundò, nã dictus don Olphus
12 Sans, quandò fecit ea quæ in facto narrantur, ignorabat defectũ volũtatis dictę eius vxoris circa contẽta in dicto memoriali, & illud fuiſſe ſcriptũ, ipſa abſente, & nõ fuiſſe lectũ dictæ eius coniugi, antequã illud ſubſcriberet, & cõtinere repugnantia contentis in teſtamento: de quibus omnibus poſteà notitiã habuit. Immò, errauit credens dictã eius vxorem ita ordinaſſe deliberatèquè diſpoſuiſſe, & contentorum in dicto memoriali explicitam notitiam habendo, illud ſubſcripſiſſe. Et cum dictus don Olphus errauerit, non habuit conſenſum. l. 2. in princ. ff. de iud. nec errans videtur conſentire. l. nihil conſenſui. 116. §. fin. de regul. iur. ibi: *Non videtur qui errat conſentire*. l. ſi per errorem. ff. de iuris. omn. iud. vbi dicit Angelus, & ſequitur Soc. quòd error detegit imperitiã, imperitia de neceſſitate, neſcientiam præſupponit,
13 neſcientia verũ facit ceſſare cõſenſum, & nullus eſt errãtis conſenſus. l. non idcirco. C. de iur. & facti ignorantia, & nulla volũtas. l. ſed hoc ita. ff. de aqua pluu. arcen. & ita nõ
14 poteſt cõſiderari approbatio teſtamenti nulli, cum ignoraret ea, quæ inducebant dictã nullitatẽ, & hac ignorantia ſtante. Rot. Rom. in dicta deciſ. 637. 1. p. contrariũ ſenſiſſe videtur: facit enim fundamentũ in eo, quod conſtabat de ſufficienti notitia, & cum hoc præſuppoſito cõtrariũ ibi fuit deciſum. Quod ceſſat in noſtro caſu.

His argumentis non potuit minor pars conuincere maiorẽ, & ita
15 cum voto illius fuit concluſum, ex approbatione facta per dictum dõ Olphum Sans, illi fuiſſe cauſatum præiudicium, cum de alijs habentibus intereſſe ad annullandã dictã diſpoſitionem, non ageretur in dicta cauſa: & ita fuit pronuntiatum ſententia lata, me referente in fauorem Prioris Monaſterij Sancti Dominici Ordinis Prædicatorum vrbis, fratris Petri Blaſco, & Rectoris Eccleſiæ Parochialis Sancti Martini, executorum vltimę diſpoſitionis domnæ Iolantis Deſpuig, contra don Olphum Sans, publicata per don Ioannem Daça die 12. Iunij 1609. Quæ in vltimo cap. pendet per ſupplicationem.

DECISIO XXXI.

DOS CONSISTENS in immobilibus æſtimatis, conſtitui non poteſt per curatorem minoris, abſque decreto: ſecùs vero ſi conſtituatur in ęſtimata, & vtilis ſit minori, vel conſiſtat in bonis mobilibus.

In Regno Valentiæ, non habet locum priuilegium maritale, vt prætextu paupertatis maritus poſſit retinere dotem conſiſtentem in bonis immobilibus æſtimatis, vel inæſtimatis, ſed tantùm habent

bent dictam retentionem qui gaudent priuilegio militari.

1 *F*Acti ſpecies.
2 *Curator non poteſt bona immobilia minoris in dotem dare abſque decreto.*
3 *Dotis in conſtitutione minoris requiritur cauſæ cognitio, an ſuppetant facultates, & an vir ſit dignus tanta dote.*
4 *Dotis conſtitutionem factam per minorem in bonis immobilibus ineſtimatis non valere fuit deciſum in Senatu, teſt. Surd. deciſ. 278. quæ declaratur nu. 11.*
5 *Curator poteſt bona immobilia minoris inæſtimata in dotem dare marito, & ita fuit deciſum in Regia Audientia. & nu. 7. & finali.*
6 *Dotis bona immobilia, vbi dantur ineſtimata, non videntur alienari.*
7 *Dos conſiſtens in pecunia abſque decreto à curatore conſtitui poteſt.*
8 *Vxori virgini in Regno conſtituitur augmentũ correſpõdens medietati dotis conſtitutæ.*
9 *Mulier dotata melius tractatur à viro.*
10 *Dominium rei dotalis æſtimatæ tranſit in maritum; ſecus inæſtimatæ.*
11 *Forus 25. ſolut matr. tantùm loquitur de ciuibus, qui gaudent priuilegio militari.*
13 *Curator abſque decreto conſtituere debet in dotem bona mobilia minori, & cogitur ad conſtituendum congruam dotem.*

1 ELiſabeth Ioanna Siriuell filia, & vna ex tribus hæredibus Ioannis Siriuell eius patris, cũ adhùc eſſet minor viginti annorũ contra voluntatem Antonij Badia eius curatoris nupſit Ioanni Palau Virgario Iuratorum ciuitatis Valentiæ, & inſtauit coram iudice ordinario vrbis, vt compelleret eius curatorem conſtituere in dotem dicto Ioanni Palau eius viro bona immobilia ad eam ſpectantia, nec non reliqua in dicta hæreditate recadentia, & ad eam ſpectantia pro ſua tertia parte, & iura dictæ minori pertinentia contra eius curatorem: qui hoc facere recuſabat, & allegabat ſequentia.

2 Primo curatorem non poſſe bona immobilia minoris in dotẽ dare abſque iudicis decreto. l. lex quæ tutores 22. §. præcipimus. C. de adminiſtr. tutor. ibi: *Præcipimus itaque, vt hæc omnia nulli tutorum, curatorum vè liceat vendere, niſi hac fortè neceſſitate, & lege, qua ruſticum prædium atque mancipium vendere vel pignorare, vel in donationem propter nuptias vel in dotem dare in præteritum licebat, ſcilicet per inquiſitionem iudicis & probationem cauſæ, interpoſitionemque decreti, vt fraudi locus non ſit.* Et ibi glo. in verb. vel in dotem, & communiter DD. glo. in l. 1. C. ſi aduerſus donationem. & ibi Bar. Caſt. Salicet. & alij glo. Bar. Caſt. cæterique communiter in l. 1. C. ſi aduerſus dot. & ibi addit ad Salicet. qui iudicant id eſſe ſpeciale fauore dotis. gl. in l. Titia. 62. ff. de iure dot. Bar. in l.

in l.ſi conſtante.nu.77.ff.ſolut.matrim.& in l. item quia.circa fin. ff. de pact.Bal.in l.1.in 8.priui.dot. ff. ſolu.matr.& in l.nulla.in fin. C. de iure dot.Bald de Bartolin.in repeti.l.1.nu. 371. ff.ſolut. matr.vbi de communi teſtatur. DD. in l. prædia.C.de prædi.minorum.Ioan.de Imol.cap. conſtitutus. nu. 12.de in integ.reſti.Octa.Simoncel.in trac. de decret. titul. 8. quando decreto opus non eſt. inſpectione 13.num. 89.tom.6.tract.par.2.fol. 323. qui præter ſupradictos allegat Ioan. Sichard. Nicol. Vigel. Roger. Suar. Paul. de Sitandin. Cæſar Lambertin. Bap. de S. Blaſio. Rol. à Valle Borg. Caualc. Menoch. Bald.Cuman.Corn. Pariſ. Curt. Calcan. & Gabriel.in locis per eum relatis,&
3 dicit hoc e a ratione comprobari,ſi quidem in conſtitutione dotis requiritur cauſæ cognitio.l.ſi ex cauſa.§. in dotis. ff. de minoribus,quæ verſatur ad cognoſcendum,an ſuppetant facultates, an vir ſit tanta dote dignus,& alia huiuſmodi,quę in cauſę cognitione verſantur.Quę cauſæ cognitio ad iudicē ſpectat. l. magis puto.§.non paſsim.ff. de rebus eorum.Bal. d.conſ.108.& Roland.à Valle de dote.quæſt.45. ſub nu.2.Menoch.de arbitr. caſu. 171. nu.48.vbi nu.49.ſubiungit,hæc verba: *Cum ergo vel vir, vel fæmina ætate minor matrimonium contrahit, diligenter iudex animaduertere debet, qualis ſit viri, & qualis vxoris conditio, & pro ſuo arbitro æſtimabit, vt ex ratione donatio propter nuptias, vel dos conſtituatur, quo arbitrio declarato, ſuum interponet decretum.* Et ita dicebat dictus curator conſtare debere, an maritus eſſet dignus tāta dote,& an haberet ſufficientes facultates, quas deficere allegabat, & ita non eſſe conſtituendam dictam dotem.

4 Secundò, facere videbatur pro hac opinione, quod refert Surd.deciſ.278.in finalibus verbis per Senatum Mantuanum fuiſſe iudicatum,conſtitutionem dotis factam per minorem in bonis immobilibus non valere, nō obſtante, quod in dicta cauſa fuit deductum(vt ibi refert nu.6.)quòd fundus, qui in dotem datur inæſtimatus nō videtur alienari, ex quo nō deſinit eſſe vxoris,vt probat text.in l.in rebus, ibi: *In eius permanſerunt dominio*.C.de iure dot. & licet vt ibidē refert Surd. nu.1.in fin.in illa ciuitate extat ſtatutum,quòd maritus dotem lucratur,& hac ratione inquit, nō valere dotis conſtitutionē, quia tunc militat ratio quę cadit in alio argumēto; qui enim non poteſt alienare, nō etiam poteſt actum facere, per quem ſequi poſſet alienatio. l.codicillis.§.matre, vbi Bar.ff. de leg.2.&ibidem multis relatis confirmat.nu.2.& 3.Hæc tamen ratio videtur habere locū in præſenti,quia in noſtro Regno maritus,qui proprijs manibus nō laborat, nec vnquam laborauit, durante eius vita habet retentionem dotis mortua vxore. vt in for a 5. ſolut.matr.vnde damnoſa eſſet dictæ Eliſabethi Ioannæ Siriuell, vel eius hæredibus

bus dicta dotis conſtitutio.

5 Sed his non obſtantibus, me referente, per Regium Senatum cõtrarium fuit deciſum, & declaratũ, dictum curatorem teneri bona immobilia dictæ minoris inæſtimata in dotem dare marito, & reliqua bona, & iura dictę minori competentia, quia abſque decreto bona immobilia inæſtimata poſſunt in dotem conſtitui. l. ſiue generali. 61. verſ. Iſte. ff. de iure dotium, ibi: *Iſte autem curator res dotis nomine tradere debet, non etiam vt vendat cuilibet, & pretium eius in dotem det.* Vbi dicitur, quòd curator poteſt res minoris dare in dotem, ſed ſi vendere vellet, & pecuniam dare, non id facit ſine iudicis decreto. Atque decretũ iudicis requiritur, quando vendit, vt det in dotem pecuniã, non quando dat rem ipſam, & per illum textum ita dixit Simoncel. in tractat. de decret. titul. 8. inſpec. 13. nu. 96. tom. 6. tract. par. 2. fol. 324. vbi ait, quòd ſi datur inæſtimata res, caret difficultate, quòd probatur ex eo, quod DD. dicunt de feudo, vt ſcilicet dari poſsit in dotem inæſtimatum, & hoc caſu quando dos conſiſtens in immobilibus, datur inęſtimata, non videtur alienari ex quo
6 non deſinit eſſe vxoris, vt probat text. in l. in rebus. ibi: *In eius permanſerunt dominio.* C. de iur. dot. & Bal. ibi nu. 6. in fin. dixit, tam vxorem quam virum habere dominiũ rei dotalis, licèt diuerſis reſpectibus Caſt. in l. doce ancillam. nu. 2. C. de rei vendic. Baptiſ. de S. Blas. inter ſpecial. dot. priuileg. 117. Corraſ. in l. naturaliter. §. nihil commune. nu. 33. ff. de Vſucapio. & probat tex. in l. ſi conſtante. §. ſi maritus. ff. ſolut. matr. & in l. quamuis. ff. de iur. dot. vbi dicitur dotem eſſe vxoris. Duaren. in rubr. ff. ſolut. matr. c. 1. in fi. Corraſ. lib. 5. Miſcellan. cap. 14. Baldui. inſtitut. quib. alien. lic. in princi. id quod in dote inæſtimata videtur admittere. Pinel. in l. 1. par. 3. nu. 15. C. de bon. matern. ergo cũ remaneat ipſius vxoris, dici nõ poteſt alienatio, & conſequenter poterit dari in dotem res immobilis, quando eius conſtitutio vtilis eſt minori, vt declarat Gratia. diſcep. foren. 1. p. cap. 27. nu. 6. & 15. verſ.
7 Ita etiam, cum ſeq. & n. 23. ob hãc rationem cum Regia ſententia lata in Regia Audientia Valẽtina publicata per Frãciſcum Paulum Alreus, die 26. Martij 1588. referente Doctore don Hieronymo Nuñez, tunc cauſæ Auditore, poſteà verò Regiam Cancellariam Regẽte in hoc S.S.R. C. fuit declaratum in fauorem Pauli Figuerola Notarij, & Vrſolæ Ludouicæ Nauarro coniugum, & contra Ioannem Ioſephum Auenar, dotẽ dictæ Vrſolæ minoris 20. an. conſtituendam eſſe dicto Figuerola eius marito inæſtimatam.

Dotem etiam in pecunia conſiſtentem abſque decreto á curatore conſtitui poſſe, fuit deciſum in Rota Rom. deciſ. 89. ante numerum 1. in 2. p. nouiſ.

Prætereá dicta dotis conſtitutio valdè

valdè vtilis erat dictę minori, quia in Regno Valentiæ iuxta forum 2.
8 de arrhis & ſponſalibus; maritus qui ducit vxorem virginem, tenetur ei conſtituere arrhas ſiue donationem propter nuptias, vel augmentum dotis (quod apud nos Creix vocatur) in quantitate valoris medietatis dotis. Quo augmento fruitur vxor ſoluto matrimonio vira eius durante, & ſi non eſſet cōſtituta dos, non acquireret dictum augmenrum, & hanc vtilitatē fuiſſe conſideratam per Rotam Rom.
9 refert Gratian. diſcepta. foren. 1. p. cap. 27. nu. 23 Et mulier dotata melius tractatur à viro, & ſi eſt indotata contemnitur, vt dicunt Bar. in quæſt. incip. mulier habens amplū patrimoniū. Calca. in cōſ. 11. Soc. in conſ. 80. nu. 7. volu. 4. & ſic dotis cōſtitutio vtilis eſt dictæ minori: ex quo dicebant multi allegati per Surd. d. dec. 278. nu. 8. quod minor poteſt contractū ſibi vtilem facere, omiſſa omni ſolemnitate.

Nec obſtant in contrarium adducta. Licèt enim regulariter, quādo bona immobilia in dotem cōſtituuntur neceſſarium eſt iudicis
10 decretū, & cauſæ cognitio, hoc tamen procedit, quando bona alienantur, & ſic æſtimata donantur. Quo caſu dominium tranſit in maritum, & ita loquitur Simoncel. d. inſpect. 13. nu. 89. ſecùs tamen eſt, quando conſtituitur in immobilibus inæſtimatis, vt ipſe declarat n. 96. Tunc enim dominiū remanet pœnes vxorem, vt dixi ſupra nu. 6. & ex hac cōſtitutione nullū ei generatur præiudicium, ſi non interuenit pactum, vel ſtatutum, vt maritus dotem lucretur.

11 Nec etiā obſtat deciſio Surdi Senatus Mātuani; quia ibi extabat ſtatutū, quòd maritus dotē lucraretur, & ex hac cauſa videbatur dotis cōſtitutio nō vtilis, ſed potiùs dānoſa vxori Quæ ratio ceſſat in caſu nr̃o.

12 Et licèt iuxta forū 25. ſolut. mat. maritus qui non laborat proprijs manibus, habeat retentionem dotis ſoluto matrimonio, vita eius durante. Hoc tamen intelligendum eſt de ciuibus honoratis, qui gaudent priuilegio militari in noſtro Regno, vt eſt diſpoſitum in priuilegio 11. Alfonſi. 3. de quo in lib. priuilegiorum Regni Valētiæ. fol. 183. & ita hodiè ceſſat priuilegium maritale in Regno Valētiæ, ita vt prætextu paupertatis nō poſsit maritus dotem retinere conſiſtentem in bonis immobilibus æſtimatis, vel inæſtimatis, vt in for. 24. ſolut. matr. & ſolùm datur retentio dotis his, qui gaudent priuilegio militari, vt in d. for. 25. eiuſdem tit. cū igitur d. Palau nō gaudeat priuilegio militari non poteſt dotē retinere, nec in eo lucrū dotis cōſiderari, & per conſequens ceſſat quòd mouit Senatū Mantuanum ad declarandum contrarium in d. deciſ. 278.

13 Reſpectu verò reliquorū bonorū, quæ nō conſiſtunt in immobilibus, abſq; decreto curator nedū poteſt ſed debet dotē cōſtituere. l. curator. 52. ff. de adminiſtratione,

&

& periculo tutorum vbi curator pro minore non tantùm dotem dare debet, ſed etiam impendia quæ ad nuptias facienda ſunt, & tutores cogi poſſunt ad conſtituendã congruam dotem. l. 1. §. 1. in fin. ff. de tutel. & ratio. diſtra. Theſaur. deciſ. 192. nu. 8. vbi poſt Goffre. ait, nõ requiri decretum iudicis de neceſsitate, ſed ad ſuper abundãtem cautelam.

14 Ex quibus ita fuit iudicatum me referente in hac S.R. Audientia ſententia lata in fauorem Eliſabethæ Ioannæ Siriuell, & de Palau minoris 20. an. vxoris Ioannis Palau vir garij Iuratorum Valentiæ contra Antonium Badia eius curatorem, publicata per Damianum de Bergegal, die 27. Iunij 1609.

DECISIO. XXXII.

TESTAMENTVM MAnu teſtatoris ſcriptum etiam abſque ſigillo, notario & teſtibus perfectum eſt in Valentiæ Regno, & quamuis teſtator filum cum quo erat clauſum inciderit, & ſigillũ cum quo erat ſigillatum amouerit, non cenſetur illud reuocare, & quid in teſtamẽto inſcriptis.

1 *Facti ſpecies.*

2 *Teſtamentum non valet, ſi ſequatur inciſio filorum, & fractio ſigilli. & nu. 8.*

3 *Sigillum eſt de forma, & ſubſtantia teſtamenti manu teſtatoris ſcripti, iuxta forum 18. de teſtam. cuius verba referuntur, ſed cõtra infra n. 25.*

4 *Solemnitas leuis dicitur, quando nulla ratione munita eſt.*

5 *Sigillum, & ligatura in teſtamento clauſo eſt magni ponderis.*

6 *Forus 18. de teſtam. ſigillum requirit in teſtamẽto manu teſtatoris ſcripto, & non eſſe leuem ſolemnitatem probatur.*

7 *Pœnitentia arguitur ex amotione ſolemnitatis, veluti ſi ſigilla ex teſtamento facto inſcriptis tollantur.*

8 *Inciſio lini, vel ſignaculorum teſtamenti, facta conſulto à teſtatore facit illud non valere.*

9 *Conſulto an præſumatur facta à teſtatore inciſio filorum, cum quibus teſtamentum erat cõſutum ſiue clauſum. & nu. 13.*

10 *Reuocaſſe teſtamentum quando teſtator voluiſſe videatur, quod erat clauſum, & reperitur apertum.*

11 *Inimicitia orta inter teſtatorem & hæredem inſtitutum arguit reuocationem teſtamenti.*

12 *Ruptum ſi fuerit teſtamentum à teſtatore, reuocatur & irritum fit.*

13 *Voluntatis declaratio, quæ facto fit, potentior eſt, quàm quæ fit verbis.*

14 *Teſtamentum manu teſtatoris ſcriptum, abſque notario & teſtibus, validum eſt iuxta forum in Regno Valentiæ.*

15 *Teſtamentum manu teſtatoris ſcriptum, etiam ſi non habeat ſigillum, perfectum eſſe fuit declaratum cum Regia ſententia.*

16 Tẽ-

16 *Teſtatoris voluntati non officit, ſi deficiant ſuperflua.*

IN cauſa vertente in ſacra Regia Audientia Valen. inter dō Hieronymum Valleriola Iuniorē ex vna, & domnam Franciſcam Valleriola, & de Grau viduam eius ſororem, ex alia parte, referēte Illuſtriſsimo don Andrea Roig Vicecancellario, tunc cauſæ auditore,
1 hæc erat facti ſpecies: *Don Hyeronimus Valleriola ſenior* Iuriſconſultus *inter primarios ſui temporis aduocatus nocte diei vigeſimi Octobris* 1606. *fuit nequiter interfectus, iacens in lecto in cubiculo propriæ eius domus. Et atergo cuiuſdam ſcriniȷ in quodam conclaui cubiculorum inferiorum eiuſdem domus reconditi propè cubiculum, in quo interfectus fuit, reperta fuerunt nouem papiri folia ſimul iuncta, & conſuta propria dicti defuncti manu ſcripta, & ſubſcripta: in quorum principio, & in dorſo legebatur, eſſe vltimum teſtamentum dicti don Hieronymi Valleriola. Quæ tamen reperta fuerunt inciſo filo, & rupto ſigillo cum quo anteà clauſa, & ſigillata erant. Et in dicto teſtamento continebantur, quæ in teſtamentis perfectis apponi conſueuerunt. Nimirūinuocatio Dñi noſtri Ieſu Chriſti, eiuſq; Virginis* Matris *Mariæ ac Sāctorum, quos teſtator ipſius extitiſſe patronos fatetur, cum Sacroſanctæ fidei orthodoxæ profeſsione, ſepultura electione, cum funeris impenſa, nominatio manumiſſorū ſeu teſtamēti executorum, clauſula exonerationis conſcientiæ, & quàm plura legata tam pia, quàm profana diuerſis perſonis relicta. Et ſignanter legatum quoddam annuum quinquaginta librarum domnæ Franciſcæ Valleriola dicti teſtatoris filiæ iam nuptæ, & dotatæ, illius vita durante factum, & aliud don Chriſtoforo Valleriola eius quoque filio pro legitima, & quocunque alio iure ei competenti relictum Item inſtitutio hæredis vniuerſalis facta in perſona dicti don Hieronymi Valleriola iunioris eius filiȷ cum diuerſis vinculis, & ſubſtitutionibus, & eis deficientibus, cuiuſdam cauſæ piæ vocatio: Clauſula aſſeuerans contenta in dicta diſpoſitione eſſe illius vltimam, & ſupremam teſtamētariam ordinationem.* Item *& codicillaris nimirum, quòd ſi nequiret, vt teſtamētum valere, ſaltem iure codicillorum vel alio quocunque meliori modo quo de iure ſuſtineri poſſet, valeret, & pariter dies, locus, & annus, in quibus fuere ſcripta, ac demum ſubſcriptio manu dicti teſtatoris facta omnia ſuperiora claudens, laudans, & confirmans. Quod teſtamentum fuit publicatum, & eius virtute hæreditatem adyt dictus don Hieronymus Valleriola iunior eius filius, aduerſus quem petitionem poſuit domna Franciſca eius ſoror, prætendendo dictum teſtamentum fuiſſe à patre reuocatum, & iure ſucceſſionis ab inteſtato ſuccedere ſimul cum fratre in hæreditate paterna.*

2 Primò, quia propter inciſionē filorum, & fractionem ſigilli teſtamentum non valet. l. 1. §. exigit prætor. verſ. Si linum. ff. de bonorū poſſeſsione ſecūdùm tabulas, cuius verba ſunt: *Si linum quo ligatæ ſunt tabulæ inciſum ſit, ſi quidem alius contra voluntatem teſtatoris inciderit, bonorum poſſeſsio peti poteſt. Quòd ſi ipſe*

teſtator id fecerit, non videntur ſignatæ, & ideò bonorum poſſeſsio peti nō poteſt. l. noſtram (quæ penultima eſt) C. de teſtamentis, ibi: *Sancientes ſiquidem teſtator linum vel ſignacula inciderit, vel abſtulerit; vt pote eius voluntate mutata, teſtamentum non valere.* Vndè rectè dicebat Manti. de coniect. vlt. volun. lib. 12. tit. 1. nu. 28. quòd ſi teſtator linum, vel ſignacula inciderit, vel abſtulerit, vt pote eius voluntate murata, teſtamenrum non valet, aliud eſt ſi alia quacunque ex cauſa, præter mentem reſtatoris, hoc contigerit. l. 1. §. ſi hæres inſtitutus. ff. ſi tab. teſtat. nullæ extab. l. 1. C. de teſtam. & ibi Bart. Bal. Salicet. Paul. Caſt. & alij declarant, an teſtamētum rumpatur ipſo iure, vel ope exceptionis: & pugnātes opiniones fœdere diſtinctionis conciliat Imol. in l. 1. num. 4. de his, quę in teſta. delen. & Paul. Caſt. in l. ad teſtamentum. §. ſi ſigna. ff. de teſtam. & hanc quoque ſententiam tenet Couar. in rub. de teſt. in 3. par. nu. 19. in verſ. Nam agitur, & ſiquidem ſigillum poſt mortem teſtatoris inueniatur à teſtamento remotum, pręſumitur ab ipſo teſtatore fuiſſe ſublatum, niſi ex coniecturis aliud appareat, de quibus copioſè diſſeruit Zaz. in conſ. 2. nu. 1. & ſeq. lib. 1.

3 Secundò, quia iuxta dictum forum 18. de teſtam. ſigillum eſt de forma, & de ſubſtantia teſtamenti manu teſtatoris ſcripti, ibi: *Que ſi lo teſtamēt ſerà eſcrit per ma del teſtador, è ſegellat ab ſon ſagell,* & ibi: *Eaço que diu del ſagell, no ſia entes en aquells, que moren fora la vila, que tambe haja valor ſens ſagell, cō ab ſagell puix de ſa ma ſia eſcrit.* Et ita conditionaliter requiritur, quòd teſtamentum ſit ſcriptum manu teſtatoris, & ſigillatum, ſi teſtamentum fiat in ciuitate, & modus traditus ſub conditione inducit formam, vt poſt Barr. Bald. Alex. Felin. Alberi. ait Bru. in tractatu de forma. tit. quando aliquid cenſeatur traditum pro forma. cōcluſ. 11. vbi latiſsimè. Et ſi non eſſet ſigillum de ſubſtantia teſtamēti, fruſtra adiecta eſſet in fine dicti fori exceptio illa, quòd ſi fiat reſtamentum extra ciuitatem, vel oppidum, non requiratur hæc ſigilli

4 ſolemnitas. Nec poteſt dici hæc ſolemnitas leuis. Tunc enim dicitur leuis, quando nulla ratione munita eſt, vt dixit Bald. in d. l. hac conſultiſsima, cui adhæret Alex. conſ. 89. circa fin. vol. 4. Bru. vbi ſupr. tit. quando aliquid cēſeatur traditum pro forma. 7. concluſ. §. & cum prędicta opinione. & alibi ſæpè in eo. tit. & tract. Quare cum prædicta ſigilli appoſitio maxima ratione munita, & exornata ſit, vt pote ne quid doli, vel fraudis, aut falſitatis in teſtamentis incurrat. §. ſed cū paulatim inſtit. de teſtament. l. iubemus. l. ſi vnus. l. hac conſultiſsima. C. eodem. & docet Bru. vbi ſup. tit. quotuplex ſit forma, & alibi ſæpè, & vt teſtamēta prædicta in ſcriptis facta ſecreta ſint d. l. hac conſultiſſima, & foro ſtablim. 18. de teſtam. vndè neceſſariò infertur ; hanc ſigilla-

ſigillationem,& ligationem minimè leuem,ſed immò ſubſtãtialem ſolemnitatem eſſe. Quod in propoſito affitmarunt Bar. Bal. Alex. Angel.Caſtren.& reliqui communiter DD.in l.hac cõſultiſsima. C. de teſtam. Menchaca. de ſucceſsionum creatione.lib.2.§.11.num.17. Brun.in tract.de forma. tit.in quibus conſiſtat forma.§.48.Collegiũ Paduanum inter Conſilia Alexan. conſ.87.vol.1. nu.9. Tenentes hãc ſolemnitatem maximè neceſſariã, & eſſentialem eſſe,ita vt deficiente ſigillo, vel per ommiſsionem, vel ruptionẽ,teſtamenta (quanquam manu teſtatoris cõſcripta ſint)ruãt & annullẽtur,vt teſtatur Albe.Bru. in d.tract.tit. quotuplex eſt forma. §.itẽ ex prędictis inſurgit, & alibi ſæpè. Cum igitur in caſu noſtro ſigillum ruptum inuentum ſit,& teſtamentũ apertũ,dicendũ eſt fuiſſe reuocatum,& illud non valere.

5 Tertiò,quia in teſtamẽto clauſo, quale fuit dicti D. Hieronymi Valleriola,ſigillum,& linum,vel ligatura eſt magni ponderis,& momẽti,vt in ſpecie hoc probauit Hypol. de Marſil.in rub.de probatio.num. 302.cum ſequent.per illudque volũtas ſigillantis probari conſueuit, Bal. de pace conſtan. in feudis.§. Imperialis clementiæ.nu.6.& 7.& Hyppol.vbi ſupr. nu.302. ſecretaque teſtamenta in ſcriptis condita conſeruantur dict.l. hac conſultiſſima.& in fin.& ibi DD.& in dict.l.

6 ſi vnus; ſentitque hoc expreſsè forus in dicto capit. ſtablim. 18. in principio, ibi: *Voldra fer teſtament, o altra derrera voluntat en eſcrit, en exiquo no voldra que nengu ſapie aquelles coſes que en aquell teſtament,o en aquella derrera voluntat ſeran ſcrites.* Subſcriptionis, ratificationis,& confirmationis vim ſigilla, & linum habere dixit Bal. in l. in fraudem.in princip. ff. de milit. teſtam. Alex. conſil. 147.in fin. 2.volu. Hyppol. vbi ſupra. Felin. in capite ſcripturæ de fide inſtrumentorum.numer.3. & in capit. tertio loco ex. de probatio.& in cõmendationem ſigillationis, & ligationis, & ligaturæ, & de ipſius authent. & effectu plura cumulauit Menoch.de arbitrat. iudi. libr.2. Centuria. 2. caſu. 113. per tot. & in tract. de præſumpt. lib.2.præſumptione 57. numer. 1. cum ſequentibus. Quo circa cum ſigillatio,& ligatio, licèt priuata res,tanti ponderis & momenti ſit, totque legales effectus pariat, cõſequenter concludẽdum erit, eam non eſſe leuem ſolemnitatem, ſed immò ſubſtantialem, & neceſſariam, in qua teſtamenti clauſi vis conſiſtit, cum illud ea mente fiat, vt alicui ſecreta volũtatis ſuæ claudantur. Qui effectus ceſſat, vbi fila, cum quibus conſutum erat teſtamentum ſcinduntur, & ſigillum rumpitur. Et ita euidens eſt argumentum hoc caſu,teſtatorem ſuum teſtamentum reuocare voluiſſe.

7 Quartò,ſupradicta corroborantur ex his,quæ tradit Alber.Bru. in d.tract.de forma.tit.de correction.

& re-

& relaxatione ſolemnitatis, & formæ. §. ſeptimo quæro. quo in loco reſoluit, amotionem ſolemnitatis inducere pœnitentiam voluntatis, & cenſeri receſſum ab illa, & ponit exemplum, pro vt in noſtra ſpecie, in teſtamento in ſcriptis, in quo ſi cordulæ & ſigna teſtium à teſtatore tollantur, vel rumpantur, vel ſolemnitas aliqua cancelletur, ex hoc exiſtimari teſtatorem pœnituiſſe voluntatis ſuæ, docuit dict. l. penultim. & ibi Bal. C. de teſtam. notatur in l. ſi vnus. C. eodem, & docet expreſsè I. C. Vlpia. in dict. l. 1. verſic. ſi linum. ff. de bon. poſſ. ſecū. tab. ex quo duo colliguntur. Primum eſt, quòd quælibet ſolemnitas ex his, quæ requiruntur in teſtamento in ſcriptis, cenſetur grauis. Nam ſi cordularum ligamen cenſetur eſſentialis forma, pari modo dicendum erit, ſigillationem ſolemnitatem ſubſtantialem eſſe, & hæc duo vincula fortiora eſſe vno in iure de plano procedit. §. affinitatis. inſtitut. de nupt. Ceuallos lib. 1. practicarum quæſtionum communium contra cōmunes quæſt. 398. numer. 21. & ſequentibus. Si enim deficiēte vno ex his duobus requiſitis, teſtamentum corruit, multò fortiùs deficientibus duobus ſimul corruere debet. Secūdū quòd quemadmodum à motione cuiuſcunque ex ſolemnitatibus præſumitur teſtatorem pœnituiſſe præcedentis voluntatis, ita quoque ex identitate rationis, quæ in iure tonat...

tum facit. l. illud. ff. ad l. Aquiliam. ex euulſione ſigilli, & fractione cordularum, quæ ſunt duæ ex grauioribus teſtamentorū in ſcriptis ſolēnitatibus, dicendū erit, teſtatorē teſtamētum reuocare voluiſſe.

8 Quintò, nam vbi teſtator poſt factum teſtamentum clauſum, & ſigillatum, data opera linum, vel ſignacula incidit, vel abſtulit, teſtamentum non valet. d. l. noſtrā (quæ penult. eſt) C. de teſtam. & multis relatis, probat Mantic. de coniect. lib. 12. tit. 1. nu. 28. Gutier. practic. quæſt. lib. 3. q. 47. Pereg. de iure fiſ. lib. 2. tit. 4. n. 7. Præſumitur autē dictum don Hieronymū Valleriola conſultò, & data opera dicta fila inciſiſſe, ſigilliūquè rupiſſe ex his,

9 quæ tradit Burg. Marc. Salon. de Pace. in l. 3. Tauri. 2. par. nu. 115. *Vbi refert, allegata ad deciſionem magni dubij in Regio Pinciano Cōſilio olim controuerſi inter Monaſterium diui Auguſtini oppidi Pinciani, ex vna parte, & fratres domnæ Mariæ Olmedilla ex alia, ſuper teſtamento dictæ domnæ Mariæ in ſcriptis ab ea condito, filiſque conſuto & clauſo. Quod ea mortua, apertū & filis inciſis fuit ad inuentum: in quo Monachi dicti Monaſterij ad Collegiū efficiendum fuerunt inſtituti hæredes. Namque ipſum teſtamentum multi ex eo impugnabāt, quia prædicta ſciſſio filorū à dicta domnā Maria cōſultò facta iure præſumebatur, & ob id à teſtāte teſtamentum ipſum euerſum ex l. 1. & ibi Bald. in fin. & Paul. Caſtrēn. & Doctori. ff. de his, quæ in teſtament. delen. & ex textu. in l. cancellauerat.*

Q &

& ibi Doctor.& in l.proximè.ff.eodem tit.& DD. etiam in l.ſi vnus. C. de teſtam.vbi Iaſ.ait, hoc eſſe commune Doctorum placitum. Cui ſententiæ Doct. conſentiunt in l. hæreditas. C.de falſis. quidquid teneat Imol.in *dict.l.proximè. colum.fin.ad quæ videre licèt Alex. & Corn.in d.l.ſi vnus.& eundem Alex. in conſ.14.viſis & conſideratis.colum. 3. lib.6.vbi notabiliter loquitur in hoc propoſito,& in conſ.104.Statibus. col.2.lib. 7.Anan.in cōſ.28. viſis, & ponderatis col.2.Dec.in l.fin. num.38. C.de edict. Diui Adrian.tol. & Cardin.Paul.Pariſ.in conſil.28.viſis omnibus.num.45. lib.2. quibus addendus eſt textus in l. Labeo.ff.de pact.* Hactenus Salon de Pace.

10 Sextò, dictum D.Hieronymum Valleriola dictū teſtamentum reuocare voluiſſe ſatis deprehēditur ex loco, in quo dictum teſtamentū repertum fuit, nimirum à tergo ſcrinij, quò deiectæ ſcripturæ, & omninò inutiles reijciūtur, vt ſint paſtus murium. Si enim illud dictus teſtator, vti ſupremam eius voluntatem, & teſtamentum perfectum reputaret, in ſua arca, ſeu in dicto ſcrinio, ſiue ſcriptorio clauſum haberet, vt poſt eius mortem rectè cuſtoditum inueniretur. Sed quia (vt eſt veroſimile) reuocauerat, illud aperuit, filum incidendo, & ſigillum rumpendo, & in illum locum deiectum proie-
11 cit. Cuius intentionis non leuis eſt coniectura. Nam tempore conditi dicti teſtamenti, teſtator odio habebat don Chriſtophorum Valleriola eius filium primogenitū, qui tunc erat illi inobediens, & volebat vxorem ducere quandā concubinam ſuam, & ita erat exoſus patri. Poſteá verò cum eo fuit reconciliatus: cum voluntate enim & applauſu patris vxorem duxit fœminam nobilem, quā ad ſuam domum traduxit dictus don Hieronymus Valleriola ſenior, dictūquè filiū, & nurum in propria domo habebat, eoſquè multum diligebat, vt in proceſſu fuit probatū. Et ſic ceſſante ratione, & mutata voluntate, credendum eſt, reuocaſſe teſtamentum, in quo filium maiorem exhæredauerat, minorē verò hæredem inſtituerat, & ob hāc cauſam conſultò fila incidiſſe, ſigillumquè rupiſſe, animo reuocandi teſtamentum.l.3. in §.fi. iuncta l.ſequenti.ff.de adimen.legat. ibi: *Et ſiquidē capitales, vel grauiſſimæ inimicitiæ interceſſerint, ademptum videri, quod relictum eſt.* Et ibi: *Quòd ſi iterum in amicitiam redierunt, & pœnituit teſtatorem prioris offenſæ, legatum, vel fideicommiſſum relictum reintregatur,*

12 Septimò, quia licèt iuxta forū *Totes aquelles perſones.* 51. *de teſtamentis*, in Valentiæ Regno teſtatores ampliſsimam habeant teſtandi facultatem, & omiſsione ſolemnitatum teſtamenta nō annullentur, tamen vbi teſtator fecit cum debita ſolemnitate teſtamentum clauſum, & ſigillatum, illud conſuendo, & ſigillum imprimendo, ſi poſteà illud apparuerit filo inciſo, & ſigillo rupto, talis

talis inciſio, & ruptura inducit reuocationem, cũ hic nedum interueniat defectus ſolemnitatis, ſed etiã voluntatis: & licèt ſola verbalis reuocatio non tollat teſtamentũ perfectũ. §. ex eo autẽ ſolo. inſtit quib. mod. teſtam. infirmen. l. militis codicillis. §. Veteranus. ff. de milit. teſtam. l. ſancimus. C. de teſta. ſi tamen facto ruptũ ſit teſtamentum, vel aliqua illius pars ſit cancellata, irritum fit. l. cãcellauerat ff. de his, quæ in teſta. delẽ. vbi ad hoc, vt ex cãcellatione teſtamentũ non rumpatur, neceſſe eſt, quòd teſtator declarauerit in eo velle ſolũ ex teſtamẽto decedere, & idẽ teſtamentũ ſignando, vt conſtat ex verbis: *Et id poſteà teſtamentum ſignatum eſt*. l. in fraudem. ff. de milit. teſta. ibi: *Mox annulo ſignaſſet*. Facit l. qui libertos. §. teſtamento. de bonorum poſſeſſione ſecundũ tabulas. Anton. Gomez in d. l. 3. Tau n. 90. ex quo ap-

13 paret, declarationẽ voluntatis, quę facto fit, potentiorẽ eſſe ad id infirmandũ, & ad ſuſcitandum actum, quàm ea, quę fit verbis. Idque, vel ex eo apparet, quod hęredi ſcripto verbis hæreditas adimi nõ poteſt, ſi tamẽ eius nomen cancellatũ ſit, benè. Quo fit, vt inciſis filis reſpiciẽtibus totum teſtamentũ, voluntas hæc ſufficiat ad hoc, vt totũ videatur reuocatũ. Accedit hic lex 1. in prin. & in §. ſed conſultò. ff. de his, quę in teſta. delen. vbi ſi quę cõſultò deleantur, etſi legi poſſint, pro nihilo ſunt, propter teſtatoris voluntatẽ ſic facto declaratã, & in terminis, quòd actus facti fortior ſit ad reuocationẽ teſtamenti, quã actus verbalis, docet Faber in d. §. ex eo autem ſolo. inſtit. quib. mod. teſtamẽta infirmentur. Paul. in d. l. noſtram. n. 6. faciẽs differẽtiã inter mutationẽ contingentẽ per actum facti, & eam, quæ ſtetit in ſolis verbis, pro vt ita probatur in l. 24. tit. 1. par. 6. ibi: *O taxando alguna de las cuerdas*. pro vt ſentit Burg. de Paz. vbi ſupra. num. 1125.

Supradictis tamẽ non obſtantibus, contrariũ fuit deciſum in R. Conſilio, ſequentibus rationibus.

14 Primò, quia teſtamentum manu teſtatoris ſcriptum, ſi proprio eius ſigillo, vel alieno fuerit ſigillatũ, licèt non ſit receptum per notariũ, nec habeat teſtes, validum, & perfectum eſt. for. 18. verſ. *En cara*. de teſtam. & licèt non habeat ſigillum, ſi tamẽ manu teſtatoris ſcriptũ ſit, valet. Quia ſigilli ſolemnitas leuis eſt, & eius omiſsio non vitiat actum. Doct. in l. fin. C. de iur. deliber. Rolan. à Valle conſ. 82. nu. 12. & ſeq. vol. 1. & ita fuit deciſum in Rot. Romana in deciſ. 30. p. 1. nouiſsimarum. vbi nu. 3. conſiderat, quòd in illo caſu teſtator totum teſtamẽtum manu ſua ſcripſit, & ita quòd eius ſubſcriptio non erat neceſſaria. l. cum antiquitas. C. de teſta. & ſi ordo datus à iure ſit modici, & leuis pręiudicij, quãuis omittatur, nõ vitiat actũ. ita poſt Bar. Alc. Roman. Corn. Iaſ. Bal. Ang. in locis per eũ relatis, docet, & benè cõfirmat Valaſ. conſulta. 52. num. 28.

Et maximè hoc procedit in Reg-
no Valentiæ, quia per forū 51. in-
15 cip. *Totes aquelles perſones.* de teſta.
ex defectu ſolēnitatis teſtamentū
non anullatur, & ita ſi manu teſta-
toris ſit ſcriptū, quāuis non habeat
ſigillum, eſſe perfectū fuit declara
tum in S.R.A. ſententia publicata
per Nicolaū Deona die 17. Decēb.
1588. in fauorē Melchioris Barbe
ra, & contra Rodulphū Barbera
militem, quæ fuit confirmata in
Sacro Supremo Regio Conſilio.

16 Secundò, clauſura teſtamēti cū
filis, & ſigilli poſitio, cū non ſint de
ſubſtātia, ſed ſuperflua, licèt defi-
ciāt, nō officiunt teſtatoris volunta
ti. l. teſtamentū nō ideò, 17. C. de te
ſtamētis. ibi: *Teſtamentū non ideò in-
firmari debet, quod diuerſis hac deficiens
nominibus appellavit, cū ſuperflua nā no
ceāt, namq; neceſſaria prætermiſſa immi
nuant contractus, & teſtatoris officiant
volūtati, nō abundās cautela.* & ibi glo.
verb. *Cautela.* cōcordantia citat. l. 1.
§. 1. C. de rei vxor. act. l. qui teſtam.
§. per contrariū. ff. de teſta. l. cum ta
bulæ ff. de bonor. poſſeſ. ſecūd. ta-
bulas. §. ſerui vero. iuncta gl. inſtit.
de liberti. tradit Burg. de Paz in l.
3. Tau. n. 1124. & ita Tell. Fernā. in
l. 3. Tau. p. 5. n. 15. ad med. tenet, nō
reuocari teſtamentum in ſcriptis,
quādo teſtator ex profeſſo illud fi-
lis clauſum, & ſigillatū aperuit, ſig
nacula auferēdo. Ex quo hodiè ſe-
cundū d. l. 3. Tau. non ſunt neceſſa-
riæ ſolēnitates ſigillorū, & cordula
rū, provt olim erāt. iux. l. 24. tit. 1. p.
6. & eandē opinionē tenet Gutier.
pract. quæſt. lib. 3. q. 47. n. 5. quādo
ea quæ non ſunt neceſſaria, ſed ſu-
perflua, à teſtatore fuerūt abſciſſa,
licèt teneat cōtra opinionem Telli
Fernā. in teſtamēto cōdito Caſtel-
læ, quia (inquit) de cōmuni, & gene
rali cōſuetudine illius Regni requi
ritur clauſura teſtamēti in ſcriptis.
Ergo in Valētiæ Regno, in quo hæc
ſolemnitas clauſuræ, & ſigilli non
eſt neceſſaria, quamuis teſtator ſci
derit, ſeu diruperit fila, & euulſerit
ſeu ruperit ſigillum, valebit teſta-
mentum manu teſtatoris ſcriptū.

Tertiò, in caſu noſtro fuit factū 17
teſtamentum inter liberos, quod
valet, licèt ſit imperfectum ratio-
ne ſolemnitatis. Nec requiritur
aliud, quàm quòd teſtator manu
propria voluntatem ſuam declara
uerit. l. hac conſultiſſima. §. ex im-
perfecto. C. de teſtamen. ibi: *Ex im
perfecto autem teſtamento voluntatem
tenere defuncti, niſi inter ſolas liberos
à parentibus vtriuſque ſexus habeatur,
non volumus.* Authentica quod ſine.
C. eo. ibi: *Quod ſine ſubſcriptione ita
procedit, ſi parens literas edoctus manu
propria non ſignis, ſed literarum conſe-
quentia declaret, & tempus, & libero-
rum nomina, item, & vnciarum nume-
rum, ſeu digna rerum ſpecialium in quo,
& alijs legari, & fidecommitti, & liber
tas relinqui poteſt.* Vnde dicebat Iul.
Clar. in §. teſtamentum. q. 14. nu. 1.
in fin. quòd ſi reperiatur ſchedula
ſcripta manu teſtatoris, vim obti-
net teſtamenti inter liberos. Bar. in
l. ſi is qui. ff. de teſta. poſt alios Me-
noc. de præſump. lib. 4. præſump. 7.
n. 5.

Digitized by Google

n.5.& 6.& ità fuiſſe deciſũ per tres ſententias cõformes dicit D.Garcia Maſtril.poſt hæc ſcripta viſus dec. 132.nu.16.lib.2.quãuis d.ſchedula manu teſtatoris ſcripta careat ſolẽnitatibus requiſitis,& illi ſtandũ eſſe probat Rot.Rom.dec.74.n.3.& 16.p.2.nouiſ.Seraph. Oliuar.deciſ. 853.n.5.p.1. Vbi reddit rationem, quia in teſtamẽto inter liberos ceſſat ſuſpicio falſitatis. Et iuxta authẽticã hoc inter liberos.C.de teſt.nõ aliter tale teſtamentũ infirmatur, niſi parẽs ſeptẽ teſtibus adhibitis declaret, ſe nolle tale teſtamentũ valere,& aliã diſponat voluntatẽ, vel in teſtamẽto perfecto,vel in nõ ſcripta perfecta volũtate, & Ang.
18 in l.noſtrã.n.1.ante med.C.de teſt. tener,quod licèt aliàs quãdo teſtator procedit ad actũ fact; ſcindendo teſtamentũ, illud irritatur ope exceptionis,hoc tamẽ nõ procedere in teſtamento patris facto inter liberos. Eandẽ opinionẽ ſequitur ibi Alex.n.2.& Suarez in l. quoniã in prioribus.in declaratione l.Regni.q.9.n.10.pag.455. Sed hæc vltima opinio per ſe ſola non videtur tuta, & eam reprobant Couarru. in rub.de teſtam.3.p.n.19.poſt medium.& dñ Garcia Maſtrillis poſt hæc ſcripta viſus.dec.132.n.25.qui plures refert. Et ita hæc ſola ratio nõ mouit R.C.ſed adminiculabatur ſimul cum alijs,quę in nro caſu concurrebãt. Quartò,fauore piæ
19 cauſæ,& fauore libertatis præſumitur teſtamentũ nõ cõſultò fuiſſe inciſum,& nomẽ ſerui, quẽ liberũ eſſe iuſſerat,induxiſſe.l.proximè inſi. ff.de his, quæ in teſta. delen. & ibi Bar.Cra.conſ.128. verſ. adde etiã. Coua.in rub.de teſta.p.3.n.19.verſ. huic ſententiæ ſuffragatur.Mãr.de cõiect.vlt.volũ. lib.12. tit 1.nu.32. qui hoc ſecurè reſoluunt fauore libertatis,& pię cauſę,& ita fuit iudicatũ in R.Pinciano Prætorio, in fauorẽ Monaſterij D.Auguſtini,cõtra fratres domnæ Marię Olmedilla,vt teſtatur Marcus Salõ de Pace in l.3.Taur.2.p.n.1127.fol.323.& in caſu noſtro etiam diſpoſitũ fuit ad pias cauſas,tã in legatis, quã in inſtitutione vocãdo cauſas pias ad omnia bona hæreditatis,deficientibus hærede,& ſubſtitutis antea vocatis:ergo nõ præſumitur teſtatorẽ conſultò dicta fila inciſiſſe, & ſigillum auulſiſſe.

20 Quintò probatũ fuit, quod idẽ teſtator cũ aliud teſtamentũ antea feciſſet die 9. Auguſti 1588. quod productũ fuit in proceſſu quando ab eo recedere voluit,illius ſubſtãtialia cãcellauit,& ad calcẽ propria manu ſcripſit,& declarauit voluntatem,& diſpoſitionẽ in eo cõtentã mutaſſe,& clauſulã hæreditariã, & alia in dicto teſtamẽto cõtẽta, tranſuerſo calamo,cãcellauit Quæ obſeruantia teſtatoris circa declarationem eius volũtatis ſpectari debet.l.ſi ſeruus pluriũ.§.fi.de leg.1.l. nũmis. de leg.3. Ab his enim, quę teſtator viuens obſeruare cõſueuit, cõiectura voluntatis,etiã poſt mortẽ ſumitur.Zaz.cõſ.2.n.2.lib.1. Cõcurrit etiã cõſuetudo huius Regni,

quæ attendi debet. Dec. conſ. 597. Par.cõſ.78.n.7.lib.2. Solẽt enim teſtatores teſtamẽta apetire ad ea reuidẽda dũtaxat,in caſu autẽ noſtro teſtator teſtamẽtũ,de quo agimus minimè cãcellauit,nec illius ſubſtãtialia calamo trãſuerſo deleuit,nec in illius calce, aut alio in loco expreſsit voluntatẽ,& diſpoſitionem in eo contentã mutaſſe:atq; ita vbi illud aperuiſſe conſtitiſſet,idpotius cauſa reuidendi,quã reuocãdi feciſſe præſumi debet,vt inquit Bart.in l.in fraudẽ.16.§.ſicut.n.2.ff. de teſtam.milit.Spino. in ſpeculo teſta. gloſ.rub.2.part.nu.fin.

Deniq;cũ dictũ teſtamẽtum inuentũ fuiſſet eadẽ nocte, qua teſta-
21 tor fuit interfectus,& ſcriniũ apertũ,& cõſtaret multas alias ſcripturas ibi recõditas ab eodẽ fuiſſe abſtractas,iudices huius cauſæ nobis perſuaſimus(id quod valde veriſimile eſt)eos,qui interfecerũt dictũ teſtatorẽ,ſcriniũ aperuiſſe,illud recognouiſſe, & in eo dictũ teſtamẽtũ inueniſſe,quodpoſteà á tergo dicti ſcrinij repertũ fuit,& ab illis apertum fuiſſe,inciſis filis,& amoto ſigillo. Veriſimile etiã erat, quod cũ ſigillũ eſſet impreſſum cũ cera ea die 20.Oct.& ſic tẽpore hyemis cũ frigore erat valde ſicca,facilè ſigillũ fuit auulſum ex eo ſolũ,quod ex ſcrinio cecidit in terrã d. teſtamentũ,in quo erat dictũ ſigillum. Quo caſu etiã ſi teſtamentũ fuiſſet factũ in ſcriptis,valeret,cũ teſtator nõ cõſultò feciſſet mutata volũtate,ſed ex alia cauſa hoc contigiſſet dict. l. noſtram. C. de teſtament. ibi: *Sin autem ex alia quacumque cauſa hoc cõtigerit durãte teſtamento ſcriptos hæredes ad hæreditatem vocari*. Et glo.in verb. cõtigerit.declarat,vel à teſtatore,vel ab alio extraneo, & ibi Bar.n.2.ait,poſſe hoc caſu adiri hæreditatẽ de iure ciuili,quãdo nomẽ hæredis nõ eſt deletum.Et hoc pro indubitato omnes habuimus, teſtatorẽ,vel nõ aperuiſſe dictũ teſtamentũ vel ſaltẽ hoc non feciſſe animo illud reuocandi, ſed reuidẽdi,& cũ illud eſſet perfectũ abſq; ſigillo,etiã ſi apertũ reperiretur, ex hac cauſa moti illud validũ eſſe, & non reuocatum declarauimus.

22 Nec obſtãt in contrariũ adducta. Nõ primũ. quia l.noſtrã, quę pen. eſt.C.de teſt.& in l.1.1.§.ſi linũ. ff. de bon.poſ.ſecun.tab. procedũt in teſtamẽto cõdito in ſcriptis;inquo iux.tex.in l.hac cõſultiſsima. C.de teſtamẽtis. ſi teſtator vult nullum ſcire ea quæ in eo ſcripta ſunt (quãdo per ſcripturã cõficitur teſtamẽtũ)debet ſcripturã ligatã,vel tantũ clauſam inuolutãq; proferre, eãq; rogatis ſeptẽ teſtibus omnibus ſimul offerre ſignandã,& ſubſcribẽdã,& corã eis ſuũ eſſe teſtamẽtum dicere,& in reliqua parte teſtamẽti teſtator debet ſubſcribere? ſecùs tamẽ eſt in teſtamẽto nũcupatiuo. vt docet Zaſ.cõſ.2.n.26.&Iul. Cla. in §.teſtamẽtum.q.93.n.1.ad med. & ſecùs etiam eſt in teſtamento manu propria teſtatoris ſcripto,
23 quod iuxta legem huius Regni, abſque alia ſolemnitate validum eſt.

eſt. Cũ enim in eo non requirantur ſolemnitates teſtamenti conditi in ſcriptis, non verificantur verba d. l. noſtram. nec etiam diſpoſitio. Et in Valentiæ Regno habemus tria genera teſtamentorum. Primũ in ſcriptis, quòd fit corã tabellione & teſtibus. Secundum, nuncupatiuum, quod fit ſine ſcriptura per teſtatorem, declarando voluntatem ſuam corã quinque teſtibus. Tertium, quod fit in ſcriptura priuata manu teſtatoris ſcripta, & hoc vltimum nõ dicitur in ſcriptis, de quo loquũtur leges in contrarium allegatæ. nu. 2.

24 Præterea, dictæ leges fundãtur in voluntate, & mẽte teſtatoris reuocandi teſtamentũ per inciſionẽ filorũ, quibus illud conſutũ erat, & per auulſionẽ ſignaculorũ. Probè enim ſciebat teſtator, quòd ſi teſtamentũ factum in ſcriptis nõ habebat ſolemnitates. de quibus in l. hac cõſultiſsima. C. de teſtamẽtis, nõ valeret, vnde cũ incidendo fila, cũ quibus erat clauſum, & auferendo ſignacula, faciat deficere dictas ſolemnitates, cẽſetur velle illud nõ valere, & hoc eſt, quod dicit tex. in d. l. noſtram, quòd teſtator hoc fecit, cõſultò mutata voluntate, & dixi ſup. n. 7. Quæ ratio ceſſat in caſu noſtro. Nã teſtator, qui erat iuriſcõſultus valde perit⁹, probé ſciebat teſtamentũ manu eius propria ſcriptũ valere, etiã ſi nõ eſſet clauſum, nec in eo eſſet ſigillũ, & ita illud aperiẽdo, vel ſigillũ auferẽdo, vel rũpendo, nõ ex hoc mutaſſe voluntatẽ cẽſetur, ſed potiùs (in eadẽ perſeuerando) cauſa illud reuidẽdi aperuiſſe, & ex quo ſibi placebant in eo diſpoſita nõ cancellaſſe, nec

25 deleuiſſe. Nec obſtat ſecundum, quia immò appoſitio, ſeu impreſſio ſigilli in teſtamẽto manu teſtatoris ſcripto eſt leuis ſolẽnitas, quę etſi deficiat, nõ vitiatur teſtamentũ, vt probaui ſupr. nu. 14. & 15. & fuit declaratũ cũ Regia ſententia ibidẽ allegata. Et ſolẽmnitas ſigilli, de qua in foro 18. de teſtamẽtis, qui conditus fuit per Regẽ Iacobũ Primũ, poſteà ſublata fuit per forũ Regis Petri II. incipientẽ: *Totes aquelles perſones.* 51. de teſtamẽtis, in illis verbis: *En axi quels dits teſtaments, codicils, ò altres darreres volũtats per alguna manera, cauſa, o rabo, o per omiſsio de ſolemnitat, no puixen eſſer annullats, furs òpriuilegis cõtra aço fahents ò dients en alguna coſa no cõtraſtãts.* Et ita tenet Rabaſa ſuper dicto foro. Per quem corrigitur dictus forus 18. de teſtam. quod attinet ad dictam ſolemnitatem ſigilli.

26 Ad tertiũ reſpõdetur, vt proximè dixi ad ſecundũ, nec refert ad validitatẽ teſtamẽti manu teſtatoris ſcripti, quòd ſit clauſum, vel apertũ. Sufficit enim, quod conſtet de eius volũtate perfecta per ſcripturã manu eius cõſcriptã, vt valeat. Et hoc iure vtimur in pręſenti Regno: in quo ceſſant quæ aliàs de iure cõmuni Romanorũ reperiũtur ſcripta: Et allegata ſup. in 3. arg. n. 5. procedũt in teſtamẽto in ſcriptis, de quo etiã loquitur 1. pars for. 18.

de teſtamen. at nos verſamur in caſu noſtro in teſtamento manu teſtatoris ſcripto, abſque teſtibus,& notario, de quo loquitur ſecunda pars eiuſdem fori; & huius reſpectu ſigilli ſolénitas leuis eſt, & eius defectus non annullat teſtamentum manu teſtatoris ſcriptum, de cuius voluntate perfectè conſtat.

27 Ad quartum reſpondetur, deducta ſup.n.7.procedere in teſtaméto condito in ſcriptis.iuxta l. hac conſultiſsima.C.de teſta.cũ enim probè ſciat teſtator, deficientibus ſolénitatibus per dictã legem introductis nõ valere teſtamentum, illas amouendo, cenſetur pœnituiſſe,& teſtamentũ reuocaſſe, vt dixi ſupr. n. 24.Secùs tamen eſt, quãdo teſtator remouet ſuperflua, quæ etſi deficiãt, non officiunt teſtatoris volũtate,

28 vt dixi ſup.n.16.& probatur in l. fi.ff.de his, quæ in teſtamento delétur.ibi: *Pluribus tabulis eodem exemplo ſcriptis vnius teſtamenti, voluntatem eodem tempore dominus ſolemniter compleuit, ſi quaſdam tabulas in publico depoſitas abſtulit, atque deleuit, quæ iure geſta ſunt, præſertim cũ ex cæteris tabulis, quæ non abſtulit, res geſta declaretur, non cõſtituentur irrita.* Cuius rationẽ reddit Albe.in l.noſtrã.paulò poſt mediũ. verſ.Sed adhùc.C. de teſta.quia nõ poteſt dici teſtamentũ inſciſum, cũ adhùc extet vnũ integrũ. Et ita in caſu noſtro cũ teſtamentũ manu teſtatoris ſcriptũ remaneat integrũ, & perfectũ, quamuis inſciſum filũ habeat, cũ quo erat clauſum,& quãuis ſublatũ ſit ſigillum, ex hoc teſtamentũ non dicetur irritũ, ſeu reuocatũ. Vnde cũ in teſtamento manu teſtatoris ſcripto ſuperflua ſit ſigilli appoſitio,& abſque eo valeat teſtamentũ, illius amotio nõ inducet reuocationem voluntatis.

29 Nec obſtat quintũ, nam eodem modo reſpondetur, quo ad quartũ nec præſumitur cõſulto teſtatorem fila inſcidiſſe,& ſigillũ rupiſſe, cum verſetur fauor piæ cauſæ in validitate dicti teſtaméti, vt dixi ſup.nu. 19.& probatur in l.proximè in fin. ff. de his. quæ in teſtamento delen.

Nec obſtat ſextò, coniectura loci in quo inuẽtum fuit teſtamentũ, nimirum atergo ſcrinij, quia veriſimile eſt, nocte qua fuit dictus teſtator interfectus, cecidiſſe retro dictũ ſcrinium: nec etiam facit coniectura, quòd tépore conditi teſtaméti teſtator odio habebat filium primogenitum, quia inobediens erat, cum quo poſteá fuit reconciliatus, & cum habebat in propria domo ſimul cum eius vxore fœmina nobili cum qua devolũtate patris matrimonium cõtraxit. Hæc enim cõiectura excluſa remanet cum alia fortiori, quòd propter deprauatos mores dictum filiũ primogenitum odio habebat, qui fuit ad mortẽ cõdemnatus, quia cõſenſerat homicidio dicti eius patris,& omni cũ effectu ſentẽtia mortis cõtra eũ executa. Et hęc cõiectura nihil releuat: licèt enim teſtator habuiſſet animũ reuocãdi teſtamentũ, cũ illud eſſet perfectum, cũ effectu nõ reuocauerit, nec deleuerit, cancellauerit, vel

decla-

declarauerit nolle valere, ſemper remanſit in ſuo robore.

10 Denique non obſtat ſeptimum & vltim. quia licèt per forum, *totes aquelles perſones.* 51. de teſtam. non ſit ſublatus defectus voluntatis teſtatoris, ſed tantùm ſolemnitatis, tamen quando teſtamentum eſt ſcriptum manu teſtatoris, ita perfectum eſt, quòd non poſsit conſiderari defectus voluntatis. Et ſigillum hoc caſu eſt leuis ſolemnitas, & ſuperflua, vt dixi ſupr. nu 4. & ita meritò per dictum forum fuit ſublata; & deducta ſup. nu. 13. procedunt in teſtamento cōdito inſcriptis cum ſolemnitatibus ſubſtantialibus: quæ ſi deficiant, non ſuſtinetur, & ita ſi conſultò teſtator illas abſtulerit, facto cenſetur voluntatem ſuam declaraſſe reuocandi teſtamentum.

Ex quibus omnibus fuit declaratū per R. Conſiliū referēte d. Illuſtriſsimo D. Andrea Roig, validū d. teſtamentū, & nō eſſe locū ſucceſſioni ab inteſtato, ſententia lata in fauorem dicti dō Hieronymi Valleriola contra domnam Frāciſcam Valleriola, publicata per Franciſcum Paulum Alreus Regiū ſcribā mandati die prima Iulij 1609.

DECISIO XXXIII.

MOLENDINUM DIRUtū poteſt per vnū ex dominis pro indiuiſo reædificari, inuito, & prohibēte condomino.

1 *Socius inuito ſocio vti non poteſt re communi. & ratio.*

2 *Conſenſus omnium requiritur vt valeat contractus rei communis, & nō ſufficit conſenſus maioris partis, nec vnius ſocij habentis maius ius in re.*

3 *Communi re, quandò ſocius vti vult ad vſum deſtinatum, ſiue ſit adhoc deſtinata à principio, ex cōuentione, vel ex cōſuetudine, vel ex fine, vel ex naturali habitu, vel aliàs ſimpliciter, aut tacite appareat dedeſtinato vſu, etiam inuito ſocio licet alteri ſocio vti re communi propria authoritate. & ratio. nu. 5.*

4 *Locare poteſt ſocius domum communem locari ſolitam altero ſocio inuito.*

5 *Socius dicitur habere partem in quali bet parte rei communis, & pro indiuiſo poſſeſſæ, etiam minima.*

6 *Socius, vbi res pro parte expediri nō poteſt, poteſt tota re vti ad vſum deſtinatum. & nu. 8.*

7 *Socius, vbi adeſt intereſſe ipſius, etiā ſi nō adſit conſocij vtilitas, dummodo non adſit eius damnū, poteſt negotiū gerere.*

9 *Socius quæ facere poſsit in re communi inuito altero ſocio? remiſsiue.*

10 *Socij non poſſunt inuicem ſe impedientes fabricare in re communi.*

11 *Socij debent concordare, quando volunt vti re cōmuni, eodem tempore & modo, & ſic adinuicem ſe ipſos impediunt, & ſi diſcordant officio iudicis ſuccurritur, & ita fuit deciſum.*

1 SOcius inuito ſocio vti non poteſt re cōmuni. l. Sabinus 28. ff. com-

ff. communi diuidun. *Sabinus, inquit, in re communi neminem dominorũ iure facere quidquam inuito altero poſſe. Vndè manifeſtum eſt prohibendi ius eſſe: in re enim pari potiorem cauſam eſſe prohibentis conſtat.* Et ibi glo. in verbo prohibendi declarat per actionem communi diuidendo, nõ autem per noui operis nũtiationem, & in l. in prouintiali. §. 1. ff. de oper. noui nuntiatione, & idem probatur in l. parietem. 7. & in l. ſi inter. §. ſi in area. ff. de ſeruituti. vrbano. ibi: *Si in area communi ædificare velis, ſocius prohibendi ius habet, quia inuito ſocio in re communi non habet ius ædificãdi.* Et probatur in l. an vnus. ff. ſi ſeruit. vendicetur, & hanc generalem regulam tradunt DD. in d. §. ſi. in area. & præſertim Floria. ibi. Bart. in l. fiſtulam. ff. de ſeruitu. vrbano. Cyn. in l. ſi vt proponis. C. de ædifici. priuat. Felin. in cap. cum omnes. de conſtitutio. nu. 22. Burſat. conſ. 112. nu. 21. Viuius deciſ. 217. lib. 2. Surd. conſ. 447. num. 17. lib. 3. Diſponere etiam ſocius de re communi vltra partem ſuam non poteſt. l. nemo ex ſocijs. & ibi gloſ. & DD. ff. pro ſocio. l. ſi ſocius. & ibi
2 gloſ. & DD. ff. ſi cert. petatur. Adhoc enim vt valeat contractus rei communis, requiritur omniũ conſenſus, & non ſufficit conſenſus maioris partis, & vnius ſocij habentis etiam maius ius in re. l. per fundũ. ff. de ſeruitu. ruſtic. præd. & l. fin. ff. commu. prædio. Ant. Gom. lib. 2. var. reſolutio. in tit. de locato. nu. 14. idem Surdus. conſ. 43. ſub num. 14. & 15. lib. 1. Et procedit etiam in tollenda ſeu imponenda ſeruitute. l. ſi communi fundo. & l. vnus ex ſocijs. ff. de ſeruitu. ruſtic. præd.

1 Ex his fundamentis prætendebat domna Magdalena ab Aragonia Princeps Meliti, vti domina medietatis pro indiuiſo cuiuſdam molendini diruti, ſiti in termino ciuitatis ſuburbij in via, qua itur ad oppidum de Caſtelnou, ſibi competere ius prohibendi Guiomaræ Steue Exarch & de Cancer, vxori Hieronymi Cancer, & Franciſcæ Steue Exarch ſororibus dominij alterius medietatis pro indiuiſo eiuſdem molendini, refectionẽ illius. Et cum hæc cauſa, me referente, fuiſſet tractata in R. C. contrariũ fuit deciſum, nimirum quod dictæ ſorores poterant reficere dictum molendinum ſiue piſtrinũ, inuita dicta Principe domna Magdalena ſocia.

3 Quia de iure ſocius inuito ſocio vtitur re communi ad vſum deſtinatum, ſiue ſit ad hoc deſtinata à principio ex conuentione, vt in caſu l. cum duobus. §. item Mela. ff. pro Socio, vbi agitur de eleuando pariete, & per gloſ. in l. ſi ædes. ff. communi diuidun. & in d. §. item Mela in verbo pro ſocio, & in nouella Zenonis conſtitutione, quæ à Conſtantino edita fuit poſt l. penul. C. de ędifi. priuat. incipiente, & litibus, de qua Imperator meminit. in l. fi. C. eo. tit. ſiue ita ſimpliciter tacitè appareat de deſtinato vſu rei, in cuiuis communionem incidi-

incidimus ex naturali habitu, vt inquit Felin.in cap. cum omnes de conſtitu.nu.24.vt in ſpecie.l. ſi is, qui duas.ff.de ſeruitu.lega. gloſ. in dict.l.ſi ædes, vel ex conſuetudine, vt per Lap.alleg.85.viſis omnibus. nu.3. puta ſi paries vtriuſque domus onera gerat,& ſuſtineat, nam ſi naturali ratione communis eſt l. parietem.ff. de ſeruitu. vrba. prædi. & de æratitio pariete ex partiũ conuentione facto loquitur I.C. in
4 d.§.item Mela. Vndè dicitur,quòd poteſt ſocius locare communem domum ſolitam locari, altero ſocio inuito.Bald. Ang.& Dec.in l.1. C.qui teſta.facer.poſſ.Bald.in cap. cum omnes.nu.20. de conſtitutio. Caſtren.in l.& hæc diſtinctio. §. cũ fundum.ff.loca. Ruinus in l. ſerui electione. §.labeo. colu. 6. verſ. Si verò ſit rei contracta.ff.de leg.1.& ibidem Socin.ſub. nu. 4 verſ. Primus caſus eſt.& in conſil.51.col.1. lib.4. Menoc. de arbitr. iudi. caſu. 442. Surd. conſil. 49.nu.8.lib.1. Et probatur iſta opinio, & concluſio non ſolùm ea præcipua ratione, quia ſocio vti licet re communi ad vſum deſtinatum inuito altero ſocio, etiam propria auctoritate, remouendo impedimentũ, puta frangendo clauſuram domui ab altero ſocio impoſitã, vt per Caſtr. conſ. 395. in cauſa quæ vertitur in curia. nu.2.lib.2. Crauet.conſil.4. nu.10.
5 lib.1. Grann.Theorem.2.nu.4 ſed etiam, quia quilibet in re cõmuni pro indiuiſo dicitur habere partẽ in qualibet parte etiam minima. gloſ.in l.ſi familiæ.in verbo pro par
6 te. C. famil. erciſcund. Granu. Theore.2. in fin.& etiam, quia vbi res pro parte expediri nõ poteſt, ſocius poteſt tota re vti ad vſum deſtinatum.l.hæredes.§.ſi vnus.ff. famil.erciſ.Rota Genu.deciſ.14. ſub
7 nu.68.Et etiam, quia poteſt ſocius negotium gerere, ſi adſit intereſſe ipſius, etiam ſi non adſit conſocij vtilitas, dummodo non adſit eius damnũ,l.fiſtulam.§.penul.& fin.ff. de ſeruitu. vrbano .præd.Dia. in c. in re communi.col.2.de reg.iur.in 6.gloſ. in d.l. Sabinus. quam dicit eſſe cõmuniter approbatam. Soci. in d.§.labeo.nu.7. Ruin.conſ. 143. nu.19. lib. 4. Ripa.in l.quo minus. nu.140.ff.de flumi. Surd. d.conſil. 43.n.10. Menoc.d. caſu. 442.n.3.&
8 18. Vndè iura ſupra in prin. allegata non procedũt, vbi quis vtitur re communi ad vſum deſtinatum, & vbi quis diſponit de tota re vtiliter, quæ cõmodè pro parte expediri non poteſt. Anton.Gom.tom. 2.variar. tit.de locat. nu. 14. Surd. deciſ. 43. nu.14.& 15. Vndè cum piſtrinum ſiue molendinũ ſit deſtinatum ad molendũ, illius refectiò ſiue reædificatio poterat fieri à dictis ſororibus inuita ſocia. Et
9 hanc diſtinctionem, quod ſocius ad vſum deſtinatum in re cõmuni inuito ſocio facere poſsit, ad vſum verò non deſtinatum non poſsit, latiſsimè multis ampliationibus, & limitationibus relatis tradit Theſau.dec.41.per totã, vbi ita ait deciſum fuiſſe in Senatu Pedemõtano.

&

10 & ibidem nu. 8. ait dictam regulã limitari, ſi ambo ſocij velint vti re communi eodem tempore, vel eodẽ modo, vt ſe ipſos impediant Quia tunc non poterunt vti illa re
11 communi iuxta Ripam in l. quo minus. nu. 137. ff. de flumi. Debent enim priùs concordare in vtendo, & ſi non cõueniant, officio iudicis ſuccurretur. ita gloſ. in l. quoties duobus in prin. in verbo impedient. ff. de vſufruct. Theſau. dict. deciſ. 41. nu. 8. Vndè cũ dicta Principiſſa Meliti domna Magdalena affirmaret, habere parata neceſſaria ad refectionem dicti Molendini, & ſi ſociæ ſiue dominæ pro indiuiſo illius ſimul reædificare vellent, inuicem ſe impedirent, fuit mandatum per Regiam Audientiam, quòd intra menſem partes concordarent circa refectionẽ dicti piſtrini, alias prouideretur, & ita fuit pronuntiatum cum Regia ſententia lata, me referente, ſiue commiſſario exiſtente, publicata per Damianum Berbegal ſcribam Regium mandati, die 30. Martij 1609.

DECISIO XXXIIII.

ALGVAZIRII, SIVE Alguazelli, licet tantùm eſſe poſsint in Regia Audientia Valentina duo maiores, ſiue ordinarij, & alij duodecim extraordinarij, tamen vbi necesſitas poſtulat, poteſt locum tenens generalis, qui eſt alter Nos ſuæ Maieſtatis, creare tot quot neceſsitas, & vtilitas publica poſtulat: & hoc non eſſe contra foros, ſeu leges Regni oſtenditur.

1 *Facti ſpecies.*
2 *Fori 16. curiarum anni 1585. verba referuntur.*
3 *Prouiſionũ factarũ contra foros in curijs anni 1604. c. 5. verba referũtur.*
4 *Alguazirios tantùm duos poteſt habere Rex in Regno Aragoniæ.*
5 *Alguazirij duo Regis, & vnus eius primogeniti tantùm eſſe poſſunt in Cathalonia.*
6 *Officiales tantùm duo ſiue Alguazirij erant de iure Cæſareo, qui exequebantur mandata Præſidum.*
7 *Exceptor verbum non ſignificat Alguazirium, ſiue executorem, vt interpretantur Auenda. Bouadilla, & Portoles, ſed notarium, ſeu ſcriptorem ſignificat.*
8 *Corrector ſiue Prætor cuiuslibet ciuitatis Caſtellæ duos debet habere exequutores, vulgo dictos Alguaziles, per quos mãdata ſua exequatur.*
9 *Alguazellus maior poteſt conſtituere duos Alguazellos minores in curia Regia, & horũ quilibet in locũ ſuum poteſt ſubſtitutum creare iuxta l. Caſtellæ, cuius verba referuntur.*
10 *Alguazil verbum eſt Arabicum.*
11 *Alguazirij domini Regis duo tantũ, & alij duo eius primogeniti eſſe poterant iuxta forũ antiquum Valentiæ.*

12 *Al-*

12 *Alguaziry iuxta forum Regis Martini tot poſſunt officium exercere, quot euidens & vrgens neceſsitas exegerit ad arbitrium domini Regis, & eius primogeniti.*

13 *Alguaziriorum creatio in caſu neceſsitatis commiſſa fuit per for. 34. anni 1564. locum tenenti generali ſuæ Maieſtatis.*

14 *Alguaziry ſemper fuerunt in Regno Valĕtiæ ad arbitrium Proregis, quia per quatuor tantùm, nedū difficillimum, verùm etiā impoſsibile eſt, poſſe exequi Proregis, & reliquorum Regiæ Cancellariæ iudicum ciuilium & criminalium mandata.*

15 *Alguaziriorum numerus auctus fuit vſque ad duodecim præter duos ordinarios in foro 16. curiarum anni 1585.*

16 *Generalis diſpoſitio legis ſpeciali non derogat, niſi quando ſpecies contrariatur generi, ex Bar. doctrina.*

17 *Forus prior loquens in caſu particulari minime corrigitur per poſteriorĕ generaliter ſtatuentem.*

18 *Legis noua diſpoſitio per antiquam determinari ſolet: quæ theorica practicatur in aliquibus foris Regni Valentiæ.*

19 *Lex debet habere plura requiſita.*

20 *Legis fundamenta tria ſunt potiora ex Iſidori ſententia ab Archidiacono relata, ſcilicet, quòd religioni congruat, diſciplinæ conueniat, & quòd ſaluti proficiat.*

21 *Legis vim nullum præceptum habet, ex diui Thomæ cēſura, niſi ſecūdùm ordinem ad bonum cōmune, ad quod, vt ad finem omnis lex ordinatur.*

22 *Alguaziry quatuordecim in ciuitate Valentiæ abſque coniunctis, & commiſſarys pauciſsimi ſunt ad debitam iuſtitiæ adminiſtrationem & quare.*

23 *Alguazirios, ſeu miniſtros neceſſarios remouere, vel minuere eſt contra bonum publicum, & in Republicæ detrimentum.*

24 *Forus etiam iuratus, diſponens aliquid repugnans bono publico, nō debet obſeruari iuxta Theologorum commune placitum.*

25 *Alguaziry decem & octo eſſe debent, iuxta c. 8. actuū curiæ bracchij militaris anni 1604.*

26 *Neceſsitatis cauſa multoties recedimus à regulis iuris, & rationeimpoſsibilitatis non ſeruatur ſtatutum.*

27 *Princeps legibus poſitiuis eſt ſolutus, & lege diuina, & naturali tantùm obligatur præcipientibus, vt ſit cuſtos iuſti, vt proſpiciat bono publico.*

28 *Princeps ex cauſa publicam vtilitatem concernente, poteſt proprium cōtractum reuocare.*

29 *De poteſtate Principis non eſt diſputandum.*

30 *Diſputans de poteſtate Principis facit ſe ſuperiorem vel parem Principi, & ponit ſedem ſuam ſub aquilone, tentando ſe eſſe ſimilem altiſsimo in his, quæ ſunt iuris poſitiui, ex Baldo.*

31 *Princeps eſt ſupra ius poſitiuum, & illud tollere poteſt etiam ſine cauſa de plenitudine poteſtatis.*

32 *Rex noſter ex cauſa neceſsitatis, vel publicæ vtilitatis, poteſt creare, plures alguazirios.*

33 Prin-

33 *Principis poteſtatem negare ad inſtar eſt ſacrilegij.*

34 *Princeps propter publicam vtilitatē Reipublicæ, dominium etiam priuato tollere poteſt ex ſententia Couar. & Bellugæ.*

35 *Princeps licet iura in ſcrinio pectoris ſui præſumatur habere, hoc eſt, quòd mediantibus ſuis Cōſiliarijs ſupremis notitiam habet omnium fororum Regni, facta tamen præſumitur ignorare.*

36 *Alguazirij, licet regulariter non debeant nominari plures ordinarij, fallit tamen quando magnæ ſe offerunt occaſiones.*

37 *Valentiæ ciuitas eſt vna ex magis populatis totius Hiſpaniæ, in qua maximus eſt concurſus gentium, & ita in ea eſt neceſſarius maior numerus miniſtrorum ad præueniendum, ne delicta perpetrentur.*

38 *Alguazirij in Cathalonia tantū poſſunt eſſe duo domini Regis, & vnus eius primogeniti, permittuntur tamē commiſſarij, dum non deferunt baculum longum ad nominationem ſeu creationem arbitrariam domini Regis, vel locum tenentis generalis cum conſilio Doctorum Regij Conſilij.*

39 *Alguazirij nedum extant in Aragonia, ſed etiam plures alij miniſtri, qui dicuntur portarij, quorum numerus nō debet excedere duodecim perſonas, ſunt tamen alij miniſtri appellati ſupraiunctarij.*

40 *Illuſtriſsimus, & Reuerendiſsimus don* Ioannes *a Ribera, Patriarcha Antiochenus, Archiepiſcopus Valētinus (non ſatis laudatus) in concione dicebat, non eſſe ſeruandos foros reſtringētes numerum Alguaziriorum contra bonum publicum.*

41 *Regiæ Audientiæ Valentinæ reſolutio Aularum in præſentia Proregis habita, & à domino noſtro Rege approbata, vt non ſit ſeruandus forus licet iuratus, prohibens plures quàm duodecim Alguazirios minores, ſeu extraordinarios, vltra duos maiores ſeu ordinarios.*

1 CVm in ciuitate Valentię plures eſſent Alguazirij, & ſtamenta, ſiue brachia Regni prætenderent hoc eſſe contra forum, ſupplicarūt domino noſtro Regi, vt mandaret eorum numerum reduci ad ſtatutum per forum: & dominus noſter Rex Hiſpaniæ cum ſua Regia Epiſtola directa Marchioni Caracenæ ſuo Proregi in ciuitate & Regno Valentiæ data die 24. Maij 1609. ad ſupplicationem trium ſtamētorum ſiue brachiorum Regni præcepit, vt in Regno Valentiæ tantùm eſſent quatuordecim Alguazirij, nimirū duo maiores, qui vocantur ordinarij, & duodecim extraordinarij. Cum autem hoc videretur eſſe contra bonum publicum, quia, vt conſtitit per informationem plurium teſtium fide dignorum (& erat notorium) plures erant neceſſarij, iūctis tribus Aulis Regiæ Audientiæ Valentinæ tractatum fuit, quid faciendum eſſet. Et maximā difficultatem faciebat forus 16. curiarum anni 1585. prohibens maiorem nume-

2 numerum, his verbis: *Item, que noy*
pugs hauer en la Real Audiencia mes de
dotze Alguazirs extraordinaris, que
ſien perſones honrades, y abonades, e na
turals del Regne de Valencia: y que los
qui al preſent hi ha en dita Real Audië-
cia ſien en continent reduits al numero
de dotze: y que tambe ſien remoguts los
dits Alguazirs extraordinaris, que no
ſeràn naturals del dit Regne. En axi,
que aquells per ninguna via pugen mes
ſeruir dit ofici, e càrrech: e ſi per via di-
recta, o indirecta ne ſeràn creats, y no-
menats mes dels dits dotze, ſemblants
nominàcions ſien nulles, y de ningun efe
cte, e los axi nomenats no ſien reſpectats
ni tinguts per Alguazirs: e que nos pu-
guen fer comiſsions à perſones algunes,
pera exir fora de la dita ciutat de Valen
cia vltra dels Alguazirs ordinaris, ſino
als dits dotze Alguazirs extraordina-
ris. Plau à ſa Mageſtat. Et diſpoſitũ
in cap. 5. prouiſionum factarum
3 circa foros in Curijs anni 1604.
fol. 2. vbi cum curia deduxiſſet co-
ram domino noſtro Rege, fuiſſe
contrauentum dicto foro nomi-
nando alios præter duos Alguazi-
rios ordinarios, & duodecim extra
ordinarios ſub nomine cõiuncto-
rum, vel commiſſariorum cum ba
culis ſiue inſignijs Alguaziriorum,
& ſupplicaſſet ſuę Maieſtati man-
daret, vt pro executione fororum
auferrentur inſignia ſiue bacula
Alguazirijs ſupernumerarijs, cõ-
miſſarijs, & coniunctis, & eiſdem
præciperetur, vt reſtituerent com-
miſsiones, & priuilegia; & quòd
de cætero non poſſent in conſe-
quentiam trahi in derogationem
fororum; ſua Maieſtas hoc ſimpli-
citer conceſsit dicendo, *Placet*, &
ita obſeruandum eſſe videbatur,
maximè cum in Prouincijs vicinis
4 cum minori numero Alguazirio-
rum iuſtitia adminiſtretur. Nam in
Regno Aragoniæ dominus Rex,
nec eius locũ tenens generalis, nõ
poteſt habere niſi duos Alguazi-
rios, vt in foro vnico in tit. de offi-
cio Alguaziriorum. fol. 115. & te-
ſtantur Molinus in repertorio fo-
rorum Aragoniæ, in verbo *Algua-*
5 *ziry*, primo, & ibidem Portoles in
ſcholijs ad illum n. 1. Et in Princi-
patu Cathalonię ſolùm poſſunt eſ-
ſe duo Alguazirij Regis, & vnus
eius primogeniti, vt in conſtitut. 5.
incip. *la ſuperfluitat*. in tit. de officide
Alguazirs. pag. 112. in conſtitutio-
nibus nouiter impreſsis Barchino.
6 anno 1588. Et de iure Cæſareo
duo tantùm erant officiales, qui
exequebantur mãdata præſidum.
§. deinde. in auth. de defenſoribus
ciuitatum. collatio. 3. ibi: *Ex prouin-*
ciali autem officio habere, & exceptorẽ
eis adminiſtrantem, & duos officiales,
qui ea, quæ ab eis decernuntur, adim-
pleant. Bouad. in ſua Polit. lib. 1. c.
13. *De los oficios de los Alguaziles*. nu.
1. ad finem. & ibi gloſ. in lit. D. Et
licèt Auenda. de exeq. mand. 1. p.
cap. 1. nu. 11. verſ. & de iure com-
muni. loquendo de ijs Alguazi-
rijs, dicat tantùm debere eſſe vnũ
executorem iuxta text. in authent.
Præſides gentiũ. in fine. C. de Epiſ-
copali Audientia, ibi: *Et habeat*
vnum

vnum exceptorem, & duos officiales ex
prouinciali officio, tamen illud verbū
Exceptorem, non ſignificat Algua-
zirium, ſiue executorem, ſed nota-
rium, ſeu ſcriptorem, vt declarat
gloſ.in verb. *Exceptore*, in dicto §.
deinde in authē. de defenſor.ciuit.
& probatur in l.ſed addes.19. §. cū
quidā exceptor. ff.loca. & ibi gl.1.
declarat, cū quidā exceptor, quia
excipiebat, id eſt, redigebat aliqua
in ſcriptis, expēſas fortè, vel geſta,
& Cuia.nouel.82. ad med. pag.921.
declarat, duos exceptores, ſiue no-
tarios. Sed auctoritate Auend.vbi
ſup.Boba. d.c.13.n.1. & Portol. in
ſchol.ad Molinum.in verb. *Alguazi*
ry.num.2.pag.131.minus bene in-
terpretātur, quod dixerat Iuſtinia-
nus in dicta authen. Præſides gen-
tium, dicendo; quòd executor tan-
tùm ſolebat eſſe vnus, ſubdens ta-
men Bobadilla vbi ſupra, eundem
Iuſtinianum in alia parte dixiſſe,
debere eſſe duos, cum reuera idem
Iuſtinianus in locis per dictum Bo
bad.allegatis nō diuerſum, ſed idē
dixerit. & Auenda. de exequend.
mand.1 p cap.17.in princip. affir-
8 mat, correctorem cuiuslibet ciui-
tatis duos debere habere executo-
res, quos Hiſpano ſermone, *Algua-*
ziles appellamus, per quos manda-
ta ſua exequantur. Et in Regno Ca
ſtellæ diſpoſitum eſt in l. 2. tit. 14.
de los Alguaziles. lib.2. ordinamēti.
9 Alguazellum maiorē poſſe cōſti-
tuere duos Alguazellos minores
in curia Regia, & quelibet horum
poſſe in locū ſuū ponere ſubſtitu-
tum, vt patet in princip. ibi: *E nueſ-*
tro Alguazil mayor pueda poner dos Al
guaziles menores en la nueſtra Corte, y
cada vno deſtos pueda poner por ſi vn Al
guazil, que ſeā hombres buenos y abona-
dos, & ita videtur refrenandam eſſe
multitudinē horū miniſtrorū, ſiue
10 officialiū, qui lingua Arabica *Al-*
guaziles appellantur, vt dicit l. 1.
eiuſd.tit.14. libri 2. ordinamenti,
ibi *Alguazil es nombre Arabigo, que*
quiere dezir en Latin, iuſtitia.

Sed his nō obſtantibus in dicta
cōgregatione trium Aularum cō-
ſiderata fuerunt ſequentia.

11 Primū, quòd in Regno Valētiæ
olim iuxta forū Regis Martini fa-
ctū in curijs anni 1408. tantū pote-
rāt eſſe duo Alguazirij domini Re
gis, & alij duo eius primogeniti, vt
habetur in foro 116 in rubr. de iu-
12 riſd.omni.iudi fol.83. in quo foro
ponitur hęc regula negatiua, quòd
nō poſsint eſſe plures quatuor Al-
guazirijs: & exceptio, *Quod vbi eui-*
dēs & vrgēs neceſsitas extiterit, poſsint
creari, & officium Alguazirij exercere
tot perſonæ, quot bene viſæ fuerint di-
cto domino Regi, & eius primogenito.
13 Poſteà in curijs anni 1564. cū pro
parte brachiorū ſiue eſtamento-
rū Regni curiā repręſentantiū ſup-
plicatū fuiſſet domino Regi in fu-
ro 34. vt in R.A. tantùm eſſent duo
Alguazirij ordinarij, & duo extra-
ordinarij, & quod omnes eſſent mi
lites, vel ciues honorati, qui priui-
legio militari gauderent, dominus
Rex in decretatione dicti fori, hoc
commiſit futuro locum tenenti
gene-

Digitized by Google

generali, vt prouideret, quod ſibi
viſum eſſet expedire. Cùm quo fo
ro videtur tradita eadem regula,
de qua in ſupplica dicti fori Re-
gis Martini, quod tantùm ſint qua
tuor Alguazirij, & eadē exceptio,
quòd vbi plures neceſſarij ſint, lo-
cum tenens generalis ſuæ Maieſta
tis eos eligat, quemadmodum do-
minus Rex id facere poterit. Illa
enim facultas, quæ Regi fuerat re-
ſeruata in dicto for. 116. de iuriſd.
videtur concesſa locum teneti ge
nerali ſuę Maieſtatis, in dicto foro
34. anni 1564. Et ita ad arbitrium
14 Proregis ſemper fuerunt plures
Alguazirij in Valentiæ Regno.
Quia impoſsibile eſt, vt per qua-
tuor tantum Alguazirios in cauſis
ciuilibus, & criminalibus mādata
Proregis, & reliquorum iudicū R.
15 Cancellariæ exequi poſsint. Vnde
cū in Curijs anni 1585. in foro. 16.
auctus fuerit numerus Alguazirio
rū ad duocecim extraordinarios,
præter duos ordinarios, illa regu-
la, quæ poſita erat in princip. dicti
for. 116. de iuriſdict. vt tantū eſſent
duo Alguazirij domini Regis, in
hoc alterata fuit, quod ſint 14. &
ſemper remanet firma illa excep-
tio, & ſpecialis diſpoſitio dict. for.
116. quod poſſunt eſſe plures, &
tot quot fuerint neceſſarij ad arbi
triū domini Regis, cui per d. forū
16 16. anni 1585. & ſic per legē ge-
neraliter loquentē, nō cenſetur de
rogatū. Bar. in l. 1. §. hoc autē edict.
nu. 7. ff. de oper. nou. nunt. vbi in-
quit, quòd ſi eſſet diſpoſitio in vna
lege generalis, & in alia lege ſpe-
cialis, tūc cōcurrunt, niſi ſpecies cō
trārietur generi. Quia tunc ſem-
per generi per ſpeciē derogatur,
vt in omnibus regulis iuris, quę pa
tiūtur exceptionē, refert, & ſequi-
tur Soc. iun. cōſ. 131. nu. 35. volu. 1.
Cāc. tom. 1. var. reſol. c. 11. nu. 9. &
in terminis dixit Portol. in trac. de
cōſortib. & fideicō. legali. c. 36. nu.
22. ad med. pag. mihi 254. vbi ſcri-
pſit hæc verba: *Nō etiā obſtat, ſi dica-
tur prædictā obſeruantiā, item de cōſue-
tudine, de cōſort. quia poſt dictū forū pro
homicidio cōdita fuit, eundem forū corri
gere, & penitus abolere. Quoniā reſpon-
deri poteſt, quòd ex quo forus prædictus
in caſu ſpeciali loquitur, per obſeruantiā
ſupra allegatam generaliter loquentem
non corrigitur. Quoniam receptū in iure,*
17 *ac etiam in hoc Regno eſt, forum primū
in caſu particulari loquentem, per forum
poſteriorem generaliter ſtatuentem mini
mè corrigi; vt probat tex. in obſeruan. fi.
de iniur. fol. 27. & docet* Molin. *in verb.
forus primus: fol. 157. col 1. ad fin. &
hoc ipſum veluti receptum, tradit Iaſ. in
l. ſciendum. numer. 4 ff. qui ſatiſdar. co-
gant. & Dec. conſ. 44. num. 2. & Hyp-
pol. in l. 1. §. ſerui quaſi. num. 25. de quæ-
ſtion. & Ruin. conſil. 69. numer. 3. vo-
lum. 1. & Caſſan. conſil. 32. num. 10. &
Aym. conſ. 176. n. 1. & Canal. in tract.
de tutor. num. 98. verſ. ad hoc. fol. 56. &
Oſſaſcus deciſ. 6. nu. 11. Quare certum
eſſe poterit prædictum forum pro homi-
cidio, adhuc hodiè vigere, nec per di-
ctam obſeruantiam antiquatum fuiſſe.*
Hoc idem antea docuit gloſ. in l.
ſciendum. verbo, *Non compelli.*

verſic.Secundo.ff.qui ſatiſdar.co-
gan. Nam cum lex illa,ſciendum,
ſtatuiſſet, poſſeſſorem immobiliũ
rerum ſatiſdare non compelli, &
poſteà in l.noua, nimirum in auth.
offeratur.C.de litis conteſtat. ge-
neraliter eſſet diſpoſitũ, vocatũ ad
iudiciũ fideiuſſorem dare compel
li,inquit gl. diſpoſitionem dictę l.
ſciendum.non eſſe correctã per d.
18 auth. ſed immò diſpoſitionẽ dictę
auth.determinari per l.antiquam,
vt poſſeſſor immobiliũ ſatiſdare
nõ teneatur. Et hoc idẽ procedit in
noſtro Valẽtiæ Regno. Nã for. *La
filla maridada*.11.in rub.qui teſtam.
facer.poſ conditus à Rege Iacobo
Primo,diſponens, filiã coniugatã
non habentem liberos, ſi habeat
patrem, aut matrem præſentem
in loco,vbi degit, teneri eum, vel
eam conuocare, & in eius præſen-
tia teſtari,non corrigitur per forũ
Regis Petri II. incipientem, *Totes
aquelles perſones*.51.in rub. de teſta-
men.conditũ,anno 1358. qui gene
raliter tribuit quibuſcunque per-
ſonis facultatem teſtandi, abſque
vlla ſolemnitate. Generalitati etiã
dicti fori noui derogatur per ca-
ſum ſpecialem, de quo in dicto fo
ro antiquo, quod probatur in for.
12.incip. *Declarants*. in d. rubr. qui
teſtamenta facere poſſunt, qui fo-
rus fuit conditus per Regem Al-
phonſum III. anno 1418. vbi de-
clarat, dictum forum antiquum,
incipientem, *La filla*, intelligendũ
eſſe, vt ſub decreto nullitatis de-
beat fieri teſtamentum in præſen
tia patris, aut matris degẽtis in ea-
dẽ ciuitate, vel oppido. Cũ igitur
forus.116.de iuriſ. in 2.p. in ſpecie
diſponat in caſu neceſsitatis poſſe
conſtitui plures Alguazelos, ibi:
*Exceptat en cas de euident, e vrgent ne
ceſsitat,en lo qual cas puixquẽ vſar mes
Alguazirs,ſi e ay tants com à nos,e à no
ſtre primogenit ſera ben viſt.* eius diſ-
poſitioni nõ cenſetur derogatum
per forum.16.Curiar. anni 1585.
generaliter loquentem.
19 Secundò, lex debet habere re-
quiſita, de quibus in cap. erit autẽ
lex.4.diſtinct.ibi: *Erit autem lex ho-
neſta, iuſta, poſsibilis, ſecundùm naturã,
ſecundùm patriæ conſuetudinem, loco,
temporique conueniens, neceſſaria, vti-
lis, manifeſta quoque, ne aliquid per obſ-
curitatem in captionem contineat: nullo
priuato commodo, ſed pro communi ci-*
20 *uium vtilitate conſcripta*. Et ibidẽ Ar-
chidiaconus.nu.6.notat: *Ideò Iſido-
rũ in cõditione legis tria poſuiſſe. Primò,
ſcilicet, quod religioni cõgruat, in quantũ
eſt proportionata legi diuinæ. Secundò,
quod diſciplinæ cõueniat, in quantum eſt
proportionata legi naturæ. Tertiò, quod
ſaluti proficiat in quantũ eſt proportiona
ta vtilitati humanæ. Et ideò inquit in d.
can.erit autẽ lex. illud verbum, honeſta,
refertur ad hoc, quod religioni cõgruat.
Quod autem ſubditur iuſta, poſsibilis, ſe-
cundũ naturam, ſecundùm conſuetudi-
nem patriæ, loco, temporiq; conueniens,
additur ad hoc, quod conueniat diſcipli-
næ. Attẽditur enim humana diſciplina.
Primò, quidẽ quantũ ad ordinem ratio-
nis, quæ importatur in quantum dicitur
iuſta. Secundò, quantum ad facultatem
agentium,*

agentiũ, debet enim diſciplina cõueniens
eſſe vnicuiq; ſecundũ ſui poſsibilitatem,
obſeruata etiã poſsibilitate naturæ. Nõ
enim eadem imponenda ſunt pueris, quæ
imponuntur viris perfectis. Et ſecundũ
humanã conſuetudinem nõ poteſt homo
ſolus in ſocietate viuere, alijs morem nõ
gerens. Quod verò ſubditur, neceſſaria,
vtilis, &c. refertur ad hoc, quod expe-
diat ſaluti, vt neceſsitas referatur ad re-
motionem malorũ, vtilitas ad conſequu-
tionem bonorũ, manifeſtatio verò ad ca-
uendũ nocumentũ, quod ex ipſa lege poſ-
ſet prouenire, quia lex ordinatur ad bo-
nũ cõmune. Hactenus Archidiaco-
nus. & idem ſcribit Bellamera ſu-
21 per cod. can. Vndè Syluester in
ſumma, in verb. *Lex*, ante nũ. 1. in-
quit, nullũ præceptum habere vim
legis, niſi ſecundũ ordinem ad bo
nũ (ſcilicet) cõmune, ad quod om-
nis lex, vt ad finẽ ordinatur, vt in-
quit S. Thom. 1. 2. q. 90. art. 2. & in
oblatione, ſiue offerta Curiarum
anni 1604. fol. 86. col. 1. in fi. legun
tur hæc verba: *Los dits furs, y actes*
de Cort, y lo que eſt à decretat en los cõ-
trafurs offerts, y preſentats per part del
dit Regne, en quant ſia en benefici de
aquell ſe haja de obſeruar. Cum igitur
22 admodùm difficile ſit, ne dicã, im-
poſsibile, iuſtitiã adminiſtrare in
cauſis ciuilibus, & criminalibus in
ciuitate, & Regno Valentiæ, &
mandata Proregis, & omnium iu-
dicum Regiæ Audientiæ exequi
cum ſolis duobus Alguazirijs, ſiue
Alguazelis ordinarijs, & duode-
cim extraordinarijs, abſque coiun-
ctis, & cõmiſſarijs, quia ex dictis
quatuordecim ſemper aliqui ſunt
infirmi, vel valetudinarij, alij ve-
rò ita ſenes, quod commodè non
poſſunt exercere ſuum officiũ, &
ex reliquis multi diuagantur per
Regnum cum commiſsionibus, tã
ad recipiendum informationes in
cauſis criminalibus, & ad capien-
dum malefactores, quàm in exe-
qutionibus, quæ inſtantur pro de-
bitis ciuilibus, ita vt nõ remaneat
ſufficiens numerus in vrbe ad con
comitandum iudices, qui noctu
ſolent circuire ciuitatem. Et ipſi-
met Alguazitij tenẽtur ex officio
iuxta Regias pragmaticas, & ordi
nationes Proregum circuire ciuita
tem, ſiue vt vulgo dicitur, *Rondar*,
delinquentes in carcerem mittere
ex mandato iudicum, necnon etiã
in fraganti crimine deprehenſos,
captos vbi oportet à carceribus li
berare de mandato iudicũ, homi-
nes rixantes (quorũ maximus eſt
numerus in dicta ciuitate Valen-
tiæ, propter proprã iracũdiam Va
lentinorũ, qui paſsim enſibus eua-
ginatis inuicem pugnant) ad pacẽ
reducere, & homagia ab eis reci-
pere quãdo firmãt pacẽ, & treguã,
ad quæ omnia, & ad concomitan-
23 dũ iudices R.C. criminalis nõ ſuf-
ficiũt: & ita eſſet cõtra bonũ publi
cum, & in detrimentum Reipubli
cæ miniſtros neceſſarios remoue-
re: forus hoc diſponens, non de-
24 bet obſeruari quoties Proregi vi-
detur repugnans bono publico.
Et ita viſum fuit grauiſsimis Theo
logis, qui de hac re cõſulti fuerũt,

& reſponderunt, dictum forum etiam iuratum non eſſe obſeruandum,& ita ſubſcripſerunt.

25 Tertiò,dominus noſter Rex ad ſupplicationē brachij,ſiue ſtamenti militaris in Curijs anni. 1604. conformandoſe cum ſupradictis decreuit,vt haberetur debita ratio circa numerum Alguaziriorū,quē ſtamentū militare ſupplicauit,vt non excederet decem & octo, vt videre eſt in cap.8. actuum Curiæ brachij militaris.fol.60. tenoris ſequentis: *Item,ſuplica à V. Mageſtat lo dit Bras Militar, ſia de ſa Real merce prouehir,y manar,que lo numero dels Alguazils no puga excedir, ni excedeixca de dibuyt Alguazils, compreſos los dos ordinaris, los quals hajen de ſer, e ſien perſones militars, ò que gozen del priuilegi militar,caſats, y de edad cōpetent,naturals,y originaris,vere,& non ficte del preſent Regne: y que noy puga hauer coniuncts,ni comiſſaris en manera alguna, y que los militars, ò que gozen del priuilegi militar, que al preſent tenē vares de Alguazils, no ſien remoguts: y los que han tengut vares, y les hā dexades,ò venudes, no pugen exercir lo offici de Alguazil, ni de aſi auant pugen portar vares, encara que tinguen les calitats de ſus dites. Prouehint tambe, que los dits Alguazils no puguen vendre les dites vares per ninguna via, y en cas q̄ V. Mageſtat faça merce a algun militar menor de edad de vara de Alguazil, la haja de regir, y ſeruir perſona que tinga les calitats de ſus dites, durant la menor edat de aquell. Sa Mageſtat tindra lo conte degut aixi en lo que toca al numero dels Alguazils,com à la calitat de les perſones de aquells.* Ex cuius actus Curiæ tenore cōſtat, non ſufficere duodecim Alguazirios extraordinarios, ſed ad minus,decē & octo eſſe neceſſarios. Et ita ſi obſeruaretur ad literā,provt ſtamēta Regni ſupplicabant, diſpoſitio dicti fori 16.Curiarum anni.1585.dicta lex inciperet eſſe iniqua l.ex facto 43. de vulgar. ibi: *Etenim iniquū incipit fieri beneficiū Principis ſi adhùc hic valere dicamus.* Latè Fel.in c. querelā, n.11.extra.de iure iuran.vbi refert multos caſus,in quibus propter neceſſitatē recedimus á regulis iuris.
26 Bal.in l.diuus.§.de pet. hæred. vbi dicit: *Generaliter prohibitum ex cauſa permitti: quia propter neceſſitatem ſtatutū efficitur non ſtatutū,quia continet impoſſibilitatē,quod eſſe non debet,quia lex debet eſſe poſſibilis, & honeſta.* l.1. ff.de iuſt. & iur. & l.1. C.de legib.

27 Quartò,Princeps legibus poſitiuis eſt ſolutus l.Princeps.ff.de legib.& tantū obligatur lege naturali,& diuina,quę præcipiūt,vt ſit cuſtos iuſti,& proſpiciat bono publi-
28 co.Hincquè fit, quod Princeps ex cauſa publicā vtilitatē cōcernente poteſt propriū contractū reuocare,vt habetur in deciſ. Rot. Rom. 457.n.14.in 1.par.nouiſ.Fel.in c.1. n.4.de prob.Ant.Gabr.lib.3. cōcl. tit.de iur.quæſit. no.tot. concl.2.n.
29 14.vbi plures allegat.Nō enim eſt diſputandū de poteſtate Principis. l.2.C.de crim.ſacril.can.ſi quis ſua
30 dēte.§.cōmittuntur.16. q.4. Et qui diſputat de poteſtate Principis,facit

cit

cit ſe ſuperiorē, vel parē Principi,
& ponit ſedē ſuam ſub Aquilone
tentādo eſſe ſimilē altiſsimo. Bal.
cōſ.359.proponitur n.1.lib.1. Cra
uet.de antiq.temp.1.p.in princ.nu.
38.in 17.tom.trac.fol.122.vbi de-
clarat, procedere in his, quæ ſunt
31 iuris poſitiui, vt in caſu noſtro. Nā
Princeps eſt ſupra ius poſitiuū, &
illud tollere poteſt, etiā ſine cauſa
de plenitudinē poteſtatis d. l. Prin
ceps.l.digna vox.C.de legib.c.pro
poſuit de cōceſ.prēb.c.1. de cōſti.
32 in 6.Et ita ſi dominus noſter Rex
ex cauſa neceſsitatis, vel publicæ
vtilitatis creet plures Alguazirios
quā 14.non poſſet prætendi,id fa-
33 cere nō poſſe.Eſſet enim contra d.
for.116.de iuriſ. & eſſet ad inſtar
ſacrilegij negare poteſtatē Princi
34 pis.d.l.2.C.de crim.ſacril.Et quan
do verſatur publica vtilitas Reipu
blicæ,dominiū etiā priuato à Prin
cipe tolli poſſe docet Couar.lib.3.
var.c.6.n.6.l.itē ſi verberatū.§.1.ff.
de rei ven.l.venditor.§.ſi cōſtat.ff.
cōmu.præd.Bar.in l.vlt.C.ſi cōtra
ius,vel vtil.public. Bellug. in ſpec.
Prin.rub.9.n.25.vbi latè,& doctiſ
ſimè more ſuo proſequitur.Et quā
do Rex Martin' cōdidit d.for.116.
de iuriſd. interuenit conſenſus to-
tiūs Curiæ, cuius virtute rectè po-
teſt dominus noſter Rex, abſq; læ
ſione fororū, numerū Alguazirio-
rum augere,iux.ea, quæ tradit Be-
llug.vbi ſup.nu.26.ibi: *Nam in lege
Pricipis cum conſenſu Curiæ facta, ineſt
conſenſus ſaltem præſumptus.*
Quintò, quādo dominus Rex cū
d.Regia epiſtola,data die 24.Maij
1609. præcepit, vt ſolū remanerēt
14.Alguazirij, nimirū duo ordina
rij,& 12.extraordinarij,præſuppo
ſuit non fore plures neceſſarios:
quia dictū Regnū tunc erat paca-
tū,& non committebantur in eo tot
maleficia,quot alijs tēporibus fre
35 quēter patrari ſolebant. Et ideò li
cèt Rex iura in ſcrinio pectoris ſui
præſumatur habere,hoc eſt, quod
mediantibus ſuis Cōſiliarijs ſupre
mis notitiā habet omniū fororum
Regni,facta tamē præſumitur ig-
norare.c.1.de conſt. in 6. Vnde cū
ignorauerit factum,de quo poſteà
cōſtitit per informationē teſtium
receptā,nimirum neceſſarios fore
plures Alguazirios, negari nō po-
teſt nō fuiſſe de intētione domini
noſtri Regis(qui iuſtiſsimus eſt,&
cum ſancto zelo maximè intendit
bono publico dicti ſui Regni) au-
ferre Alguazirios neceſſarios. Et
etiā vbi certus numerus miniſtro-
rū eſt ſtatutus, vbi plures ſunt ne-
ceſſarij,poſſunt adiungi officiales,
qui ſuſtineāt publicā ſollicitudinē,
vt in terminis tradit Plat.in l.vnic.
C. de apparitor. Comitis Oriētis.
lib.12.per tex.in l.2. C.de cohorta
lib. eod lib.ibi: *Nec enim tāto mune-
ri adminiculū denegari publica permittit
vtilitas*,& ibi gl.in verb. *Adminiculū.*
36 inquit,quod eſt per officiales,quos
ſibi eligit,& Bouad.in ſua Politica
lib.1.c.13.n.2.pag.265.ait,quod li
cèt regulariter nō debēt nomina-
ri plures Alguazeli,quā ordinarij,
fallit tamē quando magnæ ſe offe

runt occaſiones, & ibi exẽpla ponit, & inter alia quãdo eſt magnus
37 cõcurſus gentiũ. Notoriũ autẽ eſt, quod dicta ciuitas Valẽtiæ eſt vna ex magis populatis totius Hiſpaniæ, in qua maximus eſt cõcurſus gentiũ, & ita in ea eſt neceſſarius maior numerus miniſtrorũ ad prę ueniendũ, ne perpetrẽtur delicta.
38 Et ob hãc cauſam licẽt in Cathalonia iuxta cõſtit. 5. in rub. *de oficii de Alguazirs* tantùm poſsint eſſe duo Alguazirij domini Regis, & vnus eius primogeniti, tamẽ iuxta cõſtitutionẽ finalem eiuſdẽ tituli. pag. 113. permittũtur cõmiſſarij, dũ nõ deferãt baculũ longum, qualẽ deferunt Alguazirij, & in cõſtitut. 8. eiuſ. tit. diſpoſitũ eſt poſſe nominari, ſeu creari cõmiſſarios cũ cõſilio DD. Regij Cõſilij, eos ſcilicet, qui videbãtur Regi, vel locũ tenẽti ge
39 nerali: Et in Aragonia præter Alguazirios, ſunt plures alij miniſtri qui dicũtur Portarij, quorũ numerus nõ debet excedere duodecim perſonas, vt in for. vn. tit. *De la reducciõ de los porteros*. fol. 35. refert Portoles in ſchol. ad Molinũ. in verb. *Portary*. n. 1. in 4. p. operis. pag. 70. & ibi nu. 3. ait, prædictos duodecim portarios creari à domino Rege, vel eius locũ tenẽte generali. Sunt etiã alij miniſtri, qui appellãtur ſupraiũctarij, de quibus idẽ Portoles in ſchol. ad Mol. in verb. *Supraiunctarius*. d. 4. p. pag. 394. vbi nu. 8. probat, hos miniſtros in fraganti quẽlibet malefactorẽ capere poſſe, & nu. 12. ait, ſemel, & pluries in vno, & eodẽ loco rẽ furatã, & malefactorẽ perquirere poſſe, & n. 16. Superiunctariũ requiſitũ, vel non, malefactorẽ in fragantia perſequi teneri, & n. 20. poſt Molin. ibi ait, Supraiunctarios aliquã exequutionẽ faciẽtes teneri ſeruare cõtenta in foro de Alguazirijs. fo. 31. Et ita licẽt diuerſis nominibus dicti miniſtri neceſſarij ad exequẽda mandata iudicũ in ciuilibus, & criminalibus cauſis in dictis prouincijs nũcupẽtur, tamẽ eorũ magnus eſt numerus, & maior eſt neceſſarius in ciuitate Valẽtiæ, ex quo maior eſt
40 numerus gentiũ. Et audiui Illuſ. ac Reuerendiſ. D. Ioannẽ de Ribera Patriarchã Antiochenũ, & Archiepiſcopũ Valentinũ, qui erat maximus Theologus, Religioſiſsimus, prudentia, & alijs pluribus virtutibus ornatus, in tẽplo maximo Valẽtiæ concionantẽ, & dicentẽ, nõ eſſe ſeruãdos foros reſtringẽtes numerũ Alguaziriorũ cõtra bonũ publicũ. Et hoc affirmabat tempore, quo fuerũt ſublata inſignia, & cõmiſsiones dictis Alguazirijs ſuper numerarijs appellatis coniunctis,
41 & cõmiſſarijs. Ex ſupradictis cauſis in d. congregatione triũ Aularũ Doctorũ R. A. V. fuit reſolutũ, nemine diſcrepãte, per dictos Regios Cõſiliarios, ſiue Senatores in præſentia d. Proregis die 4. Iulij 1609. vt conſuleretur Regia Maieſtas, referendo executionem dictæ Regiæ epiſtolæ eſſe contra bonũ publicum, tranſmittẽdo vota doctiſſimorum Theologorum per eos ſubſ-

ſubſcripta, affirmantium nō teneri in conſcientia ſuam Maieſtatē ſeruare dictum forum iuratū, prohibētem plures quā duodecim Alguazirios minores, ſeu extraordinarios, vltra duos maiores, ſeu ordinarios. Et dominus noſter Rex viſis ſupradictis, reſcripſit dicto ſuo locū tenenti generali, cōmittēdo eidē, quod tēpore opportuno, & vbi vtil exigeret, pro beneficio publico admi niſtrationis iuſtitiæ, vbi ei neceſſariū viſum eſſet, vteretur cōiunctis, & cōmiſſarijs, quod mandauit cū ſua Regia epiſtola. Dat. Matriti die 28. Septembris. 1609.

DECISIO XXXV.

FIDEICOMMISSARIVS in vita grauati, an agere poſſit, vt declaretur, poſt mortē primi hæredis bona ad eū iure fideicommiſſi pertinere.

1 *Facti ſpecies.*

2 *Iudiciū nō poteſt fundari ſuper petitione, qua admiſſa ex poſt facto valeat eſſe fruſtratoriū, ſed vide n. 16*

3 *Iudicium ſuper iure conditionali, cuius dies nondū ceſſit, non admittitur.*

4 *Tractus futuri temporis non ſpectat ad officium iudicis. limita. nu. 18.*

5 *Fideicommiſſarius in vita grauati, ſi petit ſe declarari ſucceſſorē poſt mortem dicti grauati, intempeſtiuè agit, ſed contra num. ſequen.*

6 *Fideicōmiſſarius, etiam viuente grauato, poteſt ſe ſucceſſorem in bonis vinculatis facere declarari.*

7 *Ius omnino de futuro ad officiū iudicis nō ſpectat, ſecùs tamē quādo nō eſt omninò de futuro, licet exactio de futuro ſit.*

8 *Teſtes bene poſſunt examinari ad probandum debitū conditionale, ſi tamen chirographus cum quo probabatur eſſet deletus.*

9 *Fideicommiſſario, etiā in vita grauati, ius competit ad fideicommiſſum.*

10 *Fideicōmiſſarius poteſt petere, vt ſibi per hæredem grauatum caueatur, de ſibi reſtituendo legato, vel fideicommiſſo eueniente caſu fideicommiſſi.*

11 *Sententia ſuper vſuris etiam nondū debitis, ſed debendis valet.*

12 *Pignoratitia ante ſolutionem nō cōpetit, ſed tamen ſemel intētata, ſi actor offerat pecuniā in iudicio, rem pignoratā, & quod ſua intereſt cōſequitur.*

13 *Actionem, ſibi cōpetere prouuntiari ſemper peti poteſt.*

14 *Exceptio poteſt in viam actionis deduci, vt declaretur, eam competere, etiam actione nondum præcedente.*

15 *Fideicōmiſſarius poteſt à grauato cautionem de reſtituendo petere, ſi cœperit dilapidare, ſi raſerit maioratus ſcripturā, & alijs in caſibus hic relatis.*

16 *Iudiciū licet fundari non poſſit ſuper petitione, qua admiſſa fruſtratoriū iudiciū ſit, ſecùs tamē eſt, quādo grauatus negat, fideicōmiſſū teneri reſtituere.*

17 *Fideicommiſſarius habet ius de præſenti ad faciendū ſe declarari ſucceſſorē poſt mortem grauati, etiā eo viuente.*

18 *Iudex detractu futuri tēporis nō cognoſcit ad exequendū ante euentū diei, vel conditionis, benè tamen ad declarandum actionem actori cōpetere.*

 19 Fi-

19 *Fideicommiſſarius ſecundo loco intempeſtiuè agit, ſi altero fideicommiſſario præcedente, ſe ſucceſſorem facere velit declarari, viuente adhuc grauato; ſecùs ſi immediate ſuccedit, poſt mortem dicti grauati.*

1 Vincentius Planes Iuriſcõſultus Valentinus, & Hieronymus Planes Presbyter fratres, vocati in fideicommiſſo inſtituto per Doctorem Petrũ Planes eorũ auũ, petierunt corã iudice ordinario vrbis, ſiue Iuſtitia in cauſis ciuilibus ciuitatis Valentinæ, citata Magdalena Planes, filia & hærede primo loco inſtituta per dictũ fideicommiſsi inſtitutorẽ, iudicialiter declarari, decedente dicta Magdalena, ipſis ſuperuiuentibus vniuerſalem dicti Doctoris Planes teſtatoris hæreditatem ad eos pertinere. Et in hac cauſa dicta Magdalena oppoſuit exceptionem defectus iuris agendi, negando dictos Doctorẽ Vincentiũ Planes, & Hieronymũ Planes Presbyterũ, fratres, eſſe ſucceſſores in dicto fideicommiſſo, & viuẽte hærede grauata, nõ poſſe agere fideicõmiſſarios. In quo articulo per dictũ ordinarium, ſiue Iuſtitiam in cauſis ciuilibus ciuitatis Valentinæ cũ ſententia interlocutoria, ſeu (vt apud nos dicitur) prouiſione facta die 7. Februarij 1609 fuit declaratũ, dictos Vincẽtium, & Hieronymũ Planes potuiſſe intentare, & proſequi dictã actionẽ, & inſtantiam per eos factã. A qua prouiſione dicta Magdalena ad Regiam Audientiam appellauit & cauſa fuit cõmiſſa Illuſtriſsimo don Andreæ Roig. Et ita in noſtra Aula fuit diſputata illa quæſtio; an viuente poſſeſſore bonorum maioratus, ſiue fideicommiſsi, ſucceſſor agere poſsit, vt declaretur, mortuo grauato ad eum ſucceſsionẽ pertinere? Quã elegantiſsimè & latè pertractant Molin. de Hiſpan. primogen. lib 3. c. 14. per totũ. Fab. de Anna. conſ. 11. per totum. Pereg. de fideicom. art. 41. n. 4. Valaſc. conſultatio. 184. tom. 2. in qua quæſtione Molin. contra fideicommiſſarios agentes in vita grauati conſiderat ſequentia.

2 Primò, iudicium non poſſe fundari ſuper petitione, quã admiſſa iudicium ex poſt facto valeat eſſe fruſtratorium. l. litigatores. §. fi. ff. de recept. arbitr. ibi: *Arbitrum non prius cogendum ſententiam dicere, quã conditio extiterit, ne ſit ineffficax ſententia, deficiente conditione.* l. Prætori. ff. de iud. ibi: *Alioquin illuſoria erunt huiuſmodi edicta, & decreta Prætoris.* l. 2. ff. de inoffic. teſtam. l. fin. §. penult. C. de bonis quæ liberis.

3 Secundò, ſuper iure conditionali, cuius dies nondum ceſsit, iudicium nõ admittitur. l. nã quemadmodum. ff. de iudicijs.

4 Tertiò, tractus futuri temporis non ſpectat ad iudicis officiũ. l. 1. §. 1. ff. de vſuris. ibi *Quid enim pertinet ad officium iudicis futuri temporis tractus?* l. ante ius ait. §. in hoc iudicio. ff. de aqua pluuia arcen. l. non poteſt. ff. de iud. cum plur. ſimilib.

Quartò,

5 Quartò, idem etiam probatur ex rex. in l. ſi ita ſcriptum. §. 1. ff. de leg. 2. ibi: *Nec pertinet ad nos, antequã dies veniat.* l. ſi filius, qui patri. §. cũ filius. ff. de bon. libert. ibi: *Qui ſequentis gradus ſunt, nõ admittũtur interim,* & ibi: *Differri cõtrouerſia debebit.* Quæ argumenta adducit Mol. latius dict. lib. 3. c. 14. & nu. 10. qui licet nu. 15. & 16. alia duo deducat argumenta in materia maioratus, tamen caſui noſtro non benè quadrant, & ideò ea ſcienter omitto, & n. 17. ſubiungit, Roder. Suarez allegatione 4. fateri, pro hac opinione (in terminis Hiſpanorũ maioratus) fuiſſe iudicatum in Pinciano conuentu. & Padilla in l. 1. C. de fideicom. num. 31. inquit, ſic ex Pinciani Pretorij decreto deciſum fuiſſe, & Molin. dicto num. 17. ad med. ſubiungit, hæc verba: *Idque contigit in lite, quæ vertebatur ſuper ſucceſsione Comitatus de Buendia.* Hãc etiam opinionem loquendo in fideicommiſsis ſequuti fuerunt Calcaneus. conſ. 21. num. 2. Æmilian. conſ. 155. circa finem. Franc. Marzarius, qui alios refert, in Epitome fideicom. 3. par. quæſt. 61. n. 1. vbi inquit, eam opinionem eſſe in Rota Florentina canonizatam, atque ſecundùm illam fuiſſe in ea ſæpè iudicatum.

6 Sed contrarium fuit deciſum. Nam ex quo dicta Magdalena negabat fideicommiſſum, poterant fideicommiſſarij ante euentũ diei agere, vt declararetur, eos iure fideicommiſsi poſt mortem dictæ Magdalenæ ſuccedere.

Primò, per text. in l. ſi duo patroni. 13. ff. de iure iur. cuius verba ſunt: *Si duo patroni eſſent, & libertus altero deferẽte iuraſſet, ſe libertum eius non eſſe, vtrùm alteri totius debitæ patronis portionis, an verò dimidiæ debitæ eis partis bonorum poſſeſsio competeret? Et ait ſi is, cui iuratum eſt, patronus fuiſſet, alteri ſuæ partis bonorum poſſeſſionem competere.* Et ibi gloſ. in verbo alteri ad medium, inquit: *Sed qualiter iſti patroni cõtra hunc libertum agere poſſunt? Reſpon. cum videret ſe diuitem, patronos contemnere capit, ſe non eſſe eorum libertum aſſerebat, contra quem ad ius eorum conſeruandum proponũt hi patroni iudicis officium, & ita ex quo ille negabat, ſe libertum eſſe, licet patroni ſuccedere non poterant in bonis dicti liberti, niſi poſt eius mortem, agere ſtatim potuerunt.* Nec ſatisfacit, quòd dictæ legi reſpondet Molin. lib. 3. cap. 14. nu. 22. verbo, eodemque pacto, dicendo, quòd lex illa loquitur in iure, quod de præſenti competebat, non autem diſponit de iure futuro. Nam in caſu noſtro ius de præſenti cõpetit, vt pronuntietur dicta bona eſſe fideicõmiſſo ſubiecta, cum iam hodie ſint vinculata, ſicut etiam in dicta lege cõpetebat ius de præſenti, quia verè erat patronus, ita Soarez alleg. 4. nu. 1. in fin.

Secundò, idem probat. l. in lege Aquilia ſi deletum. 40. ad l. Aquil. cuius verba ſunt: *In lege Aquilia ſi deletum Chyrographum mihi eſſe dicam, in quo ſub cõditione mihi pecunia debita*

 fuerit,

fuerit, & interim teſtibus quoquè id probare poſsim, qui teſtes poſſunt non eſſe eo tempore, quo conditio extitit, & ſi ſummatim re expoſita, ad ſuſpitionem iudicem adducam, debeam vincere. ſed tunc condemnationis exactio competit cum debiti conditio extiterit. quod ſi defecerit condemnatio, nullas vires habebit. Et ibi gloſ. in verbo debeam. ad medium, in verſiculo, item tertia, ait: *Quomodo vincam cum iudicium ſit de futuro? & poteſt eſſe quod non exiſtat conditio, & ſic fruſtretur ſententia? Reſpondit gloſſa hic præſens damnum, præſens obligatio & præſens actio, ſed non exactio vel executio.* Sic intelligenda, & limitanda eſt regula illa ſcilicet, tractum futuri temporis non ſpectare ad iudicem, vt intelligatur, quando ius eſt omnino de futuro, ſecus ſi de præſenti, licèt exactio ſit de futuro, & hanc dicit Bar. ibi eſſe veriſsimam lecturam illius legis. Nec obſtat quod poſsibile eſt dictos fideicommiſſarios mori ante dictam Magdalenam hæredem grauatam, & ſic videtur hoc habere ordinem contingentiæ, quia ſic fuit in dict. l. in lege Aquilia. vbi pendebat cõditio ſeu executio in euentum conditionis, quia ſi conditio deficeret ſub qua erat debitũ, fruſtrabatur ſententia.

Nec ſatisfacit Molin. dict. lib.
8 3. cap. 14. nu. 19. dicendo, quòd in dict. l. permittitur debitum conditionale in iudicium deduci, quia debitor in dolo fuit Chirographũ delendo, vt debitum exigi nõ poſſet, & ceſſante dolo ceſſare diſpoſitionem illius legis. Nam contrariũ eſt longè veriùs, immò illam legẽ generaliter eſſe intelligendã, quãuis non à debitore, ſed à tertio Chirographus ſit deletus. ita Bart. in d. l. in lege Aquilia. ante nu. 1. vbi ita ait: *Venio ad tertiam quæſtionem, quæ eſt notab. quæ colligitur in fin. gloſſæ magnæ ibi, quidam tamen dicũt, quod hic quidam erat debitor ſub conditione pendente, quidam deleuit inſtrumentum, poſsum hoc in iudicio deducere, & facere examinari teſtes, ſi veriſimile eſt, teſtes non eſſe viuos tempore probationis fiendæ conditione exiſtente, & ſi fertur alia ſententia ſuper debito principali cõditionis futuræ*, & notorium eſt, quod ſi quis caſu fortuito amiſiſſet Chirographũ, in quo continetur debitũ conditionale, poſſet per teſtes probare eius tenorẽ, licèt nõ fuit adimpleta cõditio, nec venerit dies ſolutionis: vndè neceſſariũ nõ eſt, quòd interueniat dolus. Et vbi hoc requireretur, in caſu noſtro poteſt conſiderari dolus in dicta Magdalena Planes, quia negauit fideicõmiſſum, de quo habebat notitiam ex eodem teſtamento, in quo fuerat hæres inſtituta.

9 Tertiò facit. l. 1. C. de fideicommiſsis, cuius verba ſunt: *Si probaueris Demetrium petiiſſe de matre hæredeque ſua, vt tibi alimenta menſtrua, & veſtiarium annuum præſtaret, eam quæ ſequutam volũtatem filij ſui per multum temporis (id eſt, non minus in tali cauſa triennio) ea præſtitiſſe, vt in futurum quoque ea præſtentur, & ſi qua in præteritum præſtita non ſunt, vt exoluãtur im-*

impetrabis. Et ibi gloſ. fin. propè finẽ conſiderat, quòd ibi agitur pro futuro, & iure de præſenti, & licet Molin. d. cap. 14. nu. 18. hoc fatendo dicat in quæſt. per eum propoſita in princ. d. cap. 14. nimirum vbi is, qui mortuo vltimo maioratus poſſeſſore eiuſdẽ ſucceſsionẽ prætendit, nõ valere eo viuẽte de eius ſucceſsione agere, atque actionem proponere, vt ex tunc verus eiuſdẽ maioratus ſucceſſor, mortuo vltimo poſſeſſore declaretur. Et nullũ ius de præſenti competere ſucceſſori in maioratu, forſan ex eo, quòd dixit nu. 15 quòd proximitas in maioratus ſucceſsione conſideranda ſit eo tempore, quo ipſius maioratus ſucceſsio defertur, nec attendenda ſit præteriti, vel ſequẽtis temporis proximitas, vt probauit idem Molin. dict. lib. 3. cap. 11. Cum igitur ante mortem poſſeſſoris nullo modo proximitas conſiderari poſſit, cõſequens eſt, vt ante hoc tempus, qui prætendit maioratus ſucceſsionẽ, agere nequeat. Hæc tamẽ ratio ceſſat in caſu nřo, cũ certũ ſit, dictos Vincentium Planes I. V. D. & Hieronymum Planes Presbyterum poſt mortẽ Magdalenæ eorum amitæ in dicto fideicommiſſo ſuccedere, & non alios eſſe vocatos, & ita dubitari nõ poreſt de præſenti eis ius competere ad petendum ita declarari, nimirum eos ſuccedere ſequuto dicto caſu.

10 Quartò, fideicommiſſarius, & ſubſtitutus in diem, vel ſub conditione, poteſt petere, vt ſibi caueatur per hæredem, & prohibitũ alienare, de ſibi reſtituẽdo legato, vel fideicommiſſo, eueniente caſu, ſeu conditione, vt habetur. ff. & C. vt legat. nomine caue. per totum. & l. peto. §. fratre. ff. de legat. 2. & in l. in omnibus bonæ fidei. ff. de iudi. & docent Bart. & cõmuniter alij per illum tex. in l. inter omnes. ff. qui ſatisdare. cogant. & eſt communis opinio, vt poſt alios per eum citatos reſpondit Ceph. conſ. 385. nu. 29. & ſequent. volum. 3 loquens in vna Parmẽſe pro Illuſtriſsimo Hieronymo Pallauicino, contra Illuſtriſsimum Sfortiam Pallauicinũ, contra quem petebatur dicta cautio, & inuentarij confectio bonorũ fideicommiſsi. Quod prætendebat Illuſtriſsimus Hieronymus, in caſum mortis Illuſ. dom. Camillæ filiæ ſine filijs, vt ibi latè per eum: ergo eadẽ ratione poteſt interim per fideicommiſſarium peti declarari bona ſubiecta eſſe reſtitutioni, eueniente conditione.

11 Quintò, idipſum probatur ex tex. in l. 1. C de ſenten. quæ ſine certa quantitate, cuius verba ſunt: *Cum iudicem quoad pecuniæ condemnatio ſolutafuiſſet, de pendendis vſuris legem dixiſſe profitearis, non contra iuris formam ſententiam datam palam eſt.* Et ſic patet valere ſententiam latam ſuper vſuris nondum debitis, ſed dependis, omni tempore quo ſolutio in poſterum differri cõtigerit. Nec ſatisfacit, quòd inquit Molin. dicto c. 14. n. 18. ad med intelligendũ eſſe

eſſe illā legem, quando de præſenti competit ius. Nā vt ſupra dixi in caſu noſtro de præſenti competit ius fideicōmiſsi, hoc eſt vt declaretur actores ſuccedere in fideicōmiſſo poſt mortē grauatæ ipſis ei ſuperuiuentibus, licèt ſucceſsio ad aliud tempus differatur.

12 Sextò, idem colligitur ex l. rem alienam. 1. §. fin. ff. de pignor. actio. cuius verba ſunt: *Qui ante ſolutionem egit pignoratitia, licet non rectè egit, tamen ſi offerat in iudicio pecuniam, debet rem pignoratam, & quòd ſua intereſt conſequi.* Et ſic patet poſſe intentari iudicium antequam caſus eueniat. Pariter igitur in caſu noſtro poſſunt fideicommiſſarij agere, vt declaretur adueniente caſu per mortem grauatæ ipſos ſuccedere. Et Molin. dict. lib. 3. cap. 14. num. 20. dicendo, illam legem intelligi, quando ius futurum tanquam ius præſens non autem, tanquam futurum in iudicium deductum fuit, non contrariatur noſtræ deciſioni: nam ſi verè conſideretur, in caſu noſtro hoc ipſum agitur. Deducitur enim ius præſens fideicommiſſarijs competens, vt declaretur ſuccedere poſt mortē grauatæ, ex quo ipſa hoc negauerat in iudicio.

13 Septimò, idem probatur in l. ſi finita. in §. eleganter. ff. de damno infecto. cuius verba ſunt: *Eleganter quæritur, ſi dum Prætor de danda ſtipulatione deliberat, damnum contigerit, an ſarciri poſſit, & miſsio quidem ceſſabit: prætor tamen decernere debet, quidquid damni contigerit, vt de eo quoque caueatur, aut ſi putat, quod vtiliter actionem daturus ſit, decernat.* Et Bart. in d. §. eleganter. nu. 6. ex illo textu deducit, quòd quis poteſt petere pronūtiari ſibi actionem competere, vbi certus eſt ius ſibi competere. *Poteſt*, inquit: *petere pronuntiari ſibi ius ſpectare dictæ actionis.* Et quòd inquit Molin. dict. cap. 14. nu. 21. id ſpeciale propter dolum, & cauillationes aduerſarij, ſatis verificatur in caſu noſtro, ex quo dicta Magdalena hæres grauata negauit fideicommiſſum.

14 Octauò, idē probatur in l. ſi cōtendat ff. de fideiuſſorib. vbi reus poteſt in iudiciū exceptionē in viā actionis deducere, vt declaretur illā ſibi cōpetere. Quòd iudicium ſuper iure de futuro ſuſtineri poſſe videtur, licèt regulariter ante actionis propoſitionē nemo poſsit exceptionibus vti, cum exceptio ſit actionis excluſio. l. 2. cū ſimilib. ff. de except. & idē probatur in l. diffamari. C. de ingē. & manumiſ. quę ſimile remediū genericè cōcedit ei, qui de aliquo iure, quod ſibi competit, diffamatur, pro vt ex illis iuribus Cou. lib. 1. var. c. 18. expreſsè affirmat, quòd ſi poſſeſſor maioratus affirmat bona illa libera eſſe, poſſe officium iudicis poſtulare, vt per ſententiā pronūtietur primogenio ſubiecta eſſe, & poſt obitū poſſeſſoris ad eū pertinere; & quod inquit Mol. d. c. 14. nu. 22. in dictis iuribus, non permitti ius de futuro in iudiciū deduci, ſed ius de præſenti;

non

non eneruat vim argumenti in noſtro caſu, cum de præſenti competat ius ad petendum declarari dicta bona, fideicommiſſi iure petentibus competere poſt mortẽ grauatæ, ex quo de præſenti ſint vinculata, licèt caſus fideicommiſſi non eueniat vſquè ad mortem hæredis grauatæ, & nunc non petit ius futurum, hoc eſt, vt dicta bona reſtituantur.

15 Deniq; Molin. d. lib. 3. c. 14. nu. 32. fatetur in vita maioratus poſſeſſoris agi poſſe, vbi ille prætendebat, bona maioratus eſſe libera, illaque tanquam libera alienare vel diſſipare cœperit, vel ſcripturam maioratus raſerit, cancellauerit, ſeu deleuerit, vel quidquam aliud ſimile fecerit, ex quo iure maioratus ſucceſſori præiudicari poſſet, niſi ius futurum ſimul cũ iure præſenti in iudiciũ deduceretur. Tunc namque inquit, cum iudicium ex dolo poſſeſſoris, atque ex cauſa de præſenti fundetur, non dubitãdum eſt, quin etiam in vita eiuſdem ſuper iure præſenti, & futuro ſimul fundari, & cõtinuari valeat. Sicque intelligendum eſſe inquit, quòd dixit Roderi. Xuarez allegat. 4. pro vt ex verbis eiuſdem apertiſsimè compreheditur. In qua ſpecie eius opinionem admitti poſſe. & Fab. de Annà. conſ. 11. num 7. lib. 1. (qui hanc opinionem ſtrenuè defendit, per totum conſilium) ait ſufficere poſſeſſorem bonorum prætẽdere illa eſſe libera ex Molin. in loco citato, qui non requirit hoc caſu vt etiã dilapidatio concurrat, ſed tãtùm alterum ex his alternatiuè, vt etiam declarat Mieres. de maioratu. par. 2. in princi. nu. 63. & ibi nu. 65. ait ita fuiſſe iudicatum in Regia Cancellaria Granatenſi, in Comitatu de Buendia. Gutierr. conſ. 13. num. 1. verſ. 2. & alleg. 4. Anton. de Padilla. in l. 1. nu. 30. col. penult. verſ. Sunt tamen, qui ſic iudicatum fuiſſe affirmat per illum Senatum grauiſsimum. Couar. lib. 1. var. cap. 18. nu. 8. Greg. Lopez in l. 1. tit. 2. part. 3. Iacob. Siman. de maioratu. lib. 1. c. 28. Petra de fideicõ quæſt. 10. n. 11. & ſequent. & Molina. dict. c. 14. nu. 17. ad med. refert ſæpiùs ita fuiſſe iudicatum.

16 Nec obſtant in contrarium adducta: nam licèt iudicium nõ poſſit fundari ſuper petitione, qua admiſſa ſit fruſtratorium, in caſu tamen noſtro, cum dicta prima hæres grauata neget fideicõmiſſum, non poteſt dici fruſtratorium iudicium, & declaratio facienda, quòd ipſa mortua ſucceſſuri ſunt fideicommiſſarij, qui modo agũt. ita Soarez allega. 4. nu. 4 in fin. vbi ait, hoc nullum adferre inconueniens.

17 Nec ſecundo obſtat tex. in l. non quemadmodum. de iudicijs, vbi probatur ſuper iure de futuro non admitti iudicium. Nam vt rectè reſpondet Soarez. d. alleg 4. nu. 1. in caſu noſtro, in quo petitur, vt pronuntietur bona, ſuper quibus eſt lis, eſſe fideicommiſſo & reſtitutioni ſubiecta, eſt ius de præſenti, quia

quia iam hodiè ſunt vinculata, & ſic non verſamur in petitione iuris de futuro.

18 Nec obſtat tertium, nam vt inquit Suarez. vbi proximè. nu. 6. ex iuſtis cauſis etiam tractus futuri tẽporis ſpectat ad iudicem, non ad hoc vt exequatur ante euentũ diei, vel conditionis, benè tamẽ vt pronuntiet actionem competere ipſi actori. iux. gloſ. in l. ſi finita. in §. eleganter. ff. de dam. infect. vt ſupra probaui.

19 Denique non obſtat l. ſi filius, qui patri. §. cum filius. ff. de bon. lib. nam ibi non admittuntur, qui ſequentis gradus ſunt, ſed differtur controuerſia, dum extant in primo gradu vocati: At in caſu noſtro dicti Vincentius Planes & Hieronymus Planes ſunt immediati ſucceſſores vocati ad fideicommiſſum poſt mortem Magdalenæ, nec aliquis extat, qui eos in gradu præcedat, & ita non applicatur d. l. caſui noſtro.

Ex quibus omnibus, referente Illuſtriſsimo don Andrea Roig tunc in Regia Audientia Valentina Auditore, nunc verò Vicecancellario, ſeu Præſide in S. S. R. C. fuit confirmata dicta interlocutoria ſententia, ſiue prouiſio facta per iuſtitiam in ciuilibus, cum qua fuerat declaratum, dictos Doctorem Planes, & Hieronymum Planes Presbyterum potuiſſe mouere, & proſequi dictam inſtantiã contra dictam Magdalenam Planes hæredem grauatam. Quæ ſententia cõfirmatoria fuit lata in forma communi abſquè motiuis, & publicata per Hieronymum Sanz Regij mandati ſcribam die 13. Iulij 1609.

DECISIO XXXVI.

IOCALIA MISSA, SEV donata ab ſponſo ſponſæ, vel à ſocru nurui ante matrimonium contractum, ſeu conſummatũ, an ſoluto matrimonio, fiant vxoris? an verò reſtitui debeant marito, ſeu eius hæredi?

1 *Iocalia miſſa, ſeu donata ab ſponſo ſponſæ, vel à ſocru nurui ante matrimonium contractum, ſeu conſummatũ, an ſoluto matrimonio fiãt vxoris? an verò reſtitui debeant marito, ſeu eius hæredi?*

2 *Donatio, quam ſponſus facit ſponſæ, & ſic antequam matrimonium conſummetur, valet. declara, vt in nu. 14.*

3 *Dominium adquiritur traditione rerum. declara, vt in nu. 15.*

4 *Parata cauſa vxoris, & ei tradita, cenſentur donata. declara, vt in nu. 16.*

5 *Donatio præſumitur ex qualitate donantis, vt quia nobilis, & diues, & ex quantitate, ſeu mediocritate rei donatæ, & ex conſuetudine patriæ, ſeu regionis. declara, vt in nu. 17.*

6 *Iocalia, quando non ſunt magni valoris, ab ſpõſo ſponſæ donata cẽſentur.*

7 *Ioca-*

7 *Iocalia & veſtes pretioſæ, & alia ornamenta quæ dantur ſponſæ ab ſpōſo, vel à ſocru; cenſentur data, vt magis ornata incedat. & nu. 18.*

8 *Sponſa & vxor æquiparantur circa donationem & miſsionem de iocalibus, & veſtibus pretioſis, & ſic paria fuit, quòd ſint miſſæ, aut donatæ ante matrimonium, aut eo conſummato.*

9 *Donatio earum rerum quæ ſponſus parauit vxori, non præſumitur, quia donatio in dubio non præſumitur, vbi alia viget cauſa.*

10 *Donatio non præſumitur, in traditis gratia tradentis.*

11 *Veſtes pretioſæ, & iocalia, quæ per virum mitti, & donari conſueuerunt vxori futuræ, dicitur fieri ex pudore, & ex quadam neceſsitate, & non ex mera liberalitate, vt fiant vxoris, ſed vt ornatior accedat ad ipſum, quòd & probatur de iure Regni Valentiæ.*

12 *Vxor ſoluto matrimonio, præter dotem & augmentum, & veſtes quotidianas, nihil amplius de bonis viri conſequi poteſt de iure Regni Valentiæ.*

13 *Opinio Ricardi Malumb. reprobata. & opinio Bart. communiter recepta.*

18 *Res an ſint magni, aut parui valoris in arbitrio iudicis remanet.*

1 IOcalia miſſa, ſiue donata ab ſpōſo ſponſæ ante contractum matrimoniū, vel à ſocru nurui, an fiāt vxoris[1], ita vt ſoluto matrimonio non debeant reſtitui marito, vel eius hæredibus, ſed remaneant penes vxorem, vel penes eius hæredes, dubitatū fuit in cauſa ſupplicationis vertente inter Iuliā Simo, & de Moreno viduā Petri Pauli Moreno ciuis, & Barbaram Moreno, & de Granada matrem, & hæredē dicti Pauli Moreno ex alia, referēte Illuſtriſsimo don Andrea Roig Vicecancellario in Regnis Coronæ Aragonum, tunc huius Regiæ Audientiæ Doctore. Et pro parte dictæ Iuliæ Simo faciebant tradita per Ricard. Malum. in l. cū te ſponſæ, C. de donat. an. nupt. relatū ibi per Bald. vbi inquit, quòd ſi maritus mittit ſponſæ nondum nuptæ aliqua Iocalia, & poſteà ducta eſt ad domum viri, Iocalia petere nō poteſt: & Ricard. Malum. ſequitur ibi Bal. quando erat ſponſa de futuro, ſecus ſi erat vxor, licèt matrimonium non eſſet per carnalem
2 copulam cōſummatū. Et ratio eſt, quia donatio, quam ſponſus facit ſponſæ, tenet l. 1. & l. cum te. C. eo. tit. l. penultima. §. Virgini. ff. de donatio. inter vir. & vxor. l. cum hic ſtatus. §. ſi ſponſus. & §. ſi quis ſponſum. ff. eod. Bald. in dict. l. cum te. nu. 1. Roma. conſ. 146. Natta. conſ. 417. nu. 1. & 2. Campe. de dot. 2. p. quæſt. 75. in fin. & ita tenet. Conſil. Neapolita. vt teſtatur Afflict. deciſ. 315. nu. 7. & Senatus Mātuanus, vt teſtatur Surd. deciſ. 166. nu. 26. Gerard. Mayard. dec. Toloſana. 8. lib. 4. vbi teſtatur indiſtinctè, Iocalia adiudicari ſponſæ in Senatu Toloſano.

Secundò,

Secundò, pro eadem ſententia facit, quia traditione rerũ dominiũ adquiritur l. traditionibus. C. de pact. Cum igitur d. Moreno ſponſus, & eius mater dictę Iuliæ Simo ſponſæ, & nurui reſpectiuè, dicta Iocalia tradiderint, in eã fuit dictũ dominium translatum.

Tertiò, cum dicta Iocalia cauſa dictæ Iuliæ parata ſint, cenſentur ei donata l. cum hic ſtatus. 33. in princ. ff. de donatio. inter vir. & vxor. ibi: *Oratio autem Imperatoris no ſtri de confirmandis donationibus non ſolùm ad ea pertinet, quæ nomine vxoris comparata ſunt.*

Quartò, probatur in l. vxor. s. 32. §. fin. ff. de legat. 3. vbi vir legauit vxori quidquid pro ea cõceſsit, & quærit I.C. an in legato hoc comprehendantur centum aurei, quos vir creditori vxoris ſoluerat. Et reſpondet comprehendi, ſi donationis cauſa pro vxore ſoluit. Idquè præſumptum eſſe debere niſi contrarium ab hæredibus viri probetur. Ergo eo ipſo quod aliquid vxoris cauſa paratur, præſumitur ipſi donari.

4 Quintò, probatur ex l. 2. C. ſi quis alteri, vel ſibi. ibi: *Si emancipatis vobis fundos, quos nomine veſtro pater emit, vobis tradidit, vel in poſſeſsione eorum voluntate patris fuiſtis, dominium acquiſitis.* Ergo ſimiliter vxor traditione rerum ſibi comparatarum, acquirit dominium. Hanc tenet Barboſa. l. quæ dotis. 34. nu. 75. cum duobus ſequentibus. ff. ſolut. matri.

Sextò, pro parte dictæ Iuliæ Simo dicebatur, animum donandi habuiſſe dictos ſponſum, & ſocrum, quia dictus Moreno erat
5 valde diues, & ex qualitate diuitiarum donantis donatio præſumitur. gloſ. fi. in fin. in l. ſed ſi ego. ff. ad Senat. Conſult. Velleia. Bal. in l. 1. num. 6. C. eod. Ioan. Lup. Palat. Rub. in rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 9. num. 18. Menoch. de præſumption. lib. 3. præſumpt. 24. num. 3. 4 & 5. Barboſ. in l. quæ dotis. num. 80. ff. ſolut. matrim. vbi inquit, præſumi diuitem & nobilem donare, licèt res eſſent magni valoris; niſi immenſi eſſent pretij. Quia aliàs nulla eſſet ſpecialitas in viro nobili & diuite, cùm quicunque maritus parua donare præſumatur. argum. l. vtrum. ff. de donatio. inter vir. & vxor. ibi: *Ex genere impenſæ.* vbi gloſ. in caſus poſitione dicit, in paruis præſumi donum. Idem probat Afflict. dict. deciſ. 715. numer. 7. vbi loquendo propriè in ſponſo dicit, non diſtingui inter res pretioſas, & viles, quando erat nobilis, & diues, & ibi Vrſil. ante num. 1. ait, dictas res pretioſas perſonis nobilibus magnatibus, & dominis videri donatas: nam eis iſta ad vſum quotidianum ſunt, & hanc eſſe communem opinionem. & Seraphin. deciſ. 914. nu. 3. in 1. par. pagin. 595. ait, præſumi donationem attenta qualitate perſonarum, & quòd res non ſunt exceſsiui valoris reſpectu contrahentium, & ibi loquitur de

de iocalibus traſmiſsis ab ſponſo ſponſæ. Surdus dicta deciſione 166. numero. 31. immò ſolæ diuitiæ faciunt hanc coniecturam, gloſſa. l. ſed ſi ego. in fine. ff. ad Senatus Conſult. Velleyan. Baldus in l. 1. numer. 6. C. eod. Ioannes Lupus dicto. §. 9. numero. 18. Menochius, de præſumptionibus lib. 3. præſumptione. 24. numer. 3. 4. & 5. vbi idem dicit cum Ioanne Lupo numero. 19. præſumi quando ſponſa eſſet nobilis, & ſpõſus plebeius. Addit Barboſa in eodem numer. 80. præſumi diuitem, & nobilem donare, licèt res eſſent magni valoris, niſi immenſi eſſent pretij.

6 Septimò, alia adducebatur coniectura, allegando dicta iocalia ab ſponſo, & ſocru tradita non eſſe magni valoris: & tunc videntur donata. Immola in l. penultima. §. 1. column. 2. in fin. verſiculo. item adde. ff. ſoluto matrimonio. vbi ſubdit, an ſint magni, vel parui valoris, ſtandum eſſe iudicis arbitrio, qui ſecundùm qualitatem perſonarum, & alias qualitates iudicabit. Et eſt gloſ. in l. ſi filij tui. in gloſ. 2. in fine. C. de donationibus inter virum, & vxorem. ſequitur Caſtrenſis in l. ſi quid. ff. ſi cert. petatur. & in conſilio. 428. & illam gloſſam commendat Lupus in dicta rubrica. §. 11. vbi alios citat Campeg. de dote. parte 2. quæſtione 55. Romanus conſilio 146. numer. 3. circa fine. Bertrandus conſilio 37. numer. 4. in 6. Natta conſil. 147. numer. 11. vbi dicit, quod ob rei modicitatem inter coniunctos facilè colligitur animus donandi. Menochius de arbitr. iudic. caſu. 218. & nouiſsimè in ornamentis exigui pretij. ita tenet Mantica de tacitis, & ambiguis conuentionibus. lib. 20. tit. 1. numer. 22. Nam tunc ex coniunctione, quæ eſt inter ſponſum, & ſponſam, præſumitur donatio, argumento. l. vtrum. ff. de donationibus inter. & l. omnino de impenſ. in rebus dotal. fact. & l. in rebus. §. poſſunt. ff. commodati. & notatur in l. cum quid. ff. ſi certum petatur. Cumquè dicta Barbara Moreno hæres dicti Pauli Moreno, (quæ actrix eſt in hac cauſa) non probauerit dicta iocalia, & ornamenta tradita ſponſæ, & nurui, & penes eam exiſtentia eſſe magni valoris, ſuccumbere debet, vt poſt Alexan. conſil. 82. volum. 5. & Crauet. conſi. 442. nu. 25. & conſil. 443. num. 15. tradit Surd. dict. dec. 166. nu. 30. vbi dicit, ſe ita exiſtimaſſe ſemper verum eſſe, quando huiuſmodi res penes vxorem reperiuntur, & repetuntur ab hæredibus. Et iuxta hanc opinionem fuit iudicatum in Regia Audientia, ſententia lata in fauorem domnæ Catharinæ Mila, contra Vincentium Sanz Cutáda, publicata per Alreus die 11. Ianuarij. 1617. confirmata in hoc S.S.R.C. die 20. Feb. 1620.

Deniq; pro parte dictæ Iuliæ allegabatur, in ciuitate Valẽtiæ eſſe cõſuetudinẽ donãdi ſponſæ talia

S iocalia,

iocalia, ea quæ fieri vxoris, circa cuius probationẽ diuerſos teſtes produxit. Et extante dicta conſuetudine, videtur donationis titulo collatũ, quod ab ſponſo ſponſæ fuit datum, vt voluit Bart. in l. ſi vt certo, §. interdum. ff. commodati. vbi dicit, quòd non cenſentur donata, niſi conſuetudo aliter dictet. Idẽ tenuerunt Angel. & Imol. prout eos refert Lotred. conſ. 42. num. 6. qui idem probauit, volens quòd non ſolùm in vna ciuitate induci poſſit conſuetudo, ſed etiã in vna eius parte, vt latè per eum Lup. in dict. rub. de donat. inter. §. 6. n. 1. vbi allegat Salic. in l. ſicut. in fine. C. de donation. inter vir. & vxor. & in §. 45. n. 9. dicit, quod vbi à conſanguineis mariti aliquid datur vxori, illi acquiritur, ſi conſuetudo ſic ſe habet. Surdus dicta deciſ. 66. num. 12. & num. [illegible] ait, in Senatu fuiſſe deciſum, quædam monilia ex auro, quæ fuerant ſponſæ, miſſa à marito, & à ſocru, quamuis pretioſa erant, iſtamen attenta qualitate, & conditione perſonarum, & qualitate patrimonij earum, & dotis datæ, & conſuetudine regionis cẽſeri donata.

Sed his non obſtantibus contrarium fuit in hac cauſa iudicatum in ſententia publicata per dom. Ioannem Raſa R. M. ſcribam, die 29. Aprilis 1699. quæ poſteà in noſtra Aula in gradu ſupplicationis fuit

7 confirmata. Primò, quia regulariter veſtes pretioſæ, iocalia, & alia ornamenta cenſentur data vxori

vt magis ornata incedat. vt in l. ſi vt certo. §. interdum. ff. commoda-

8 ti. ibi: *Vel ſi ſua duntaxat cauſa commodauit ſponſæ fortè ſuæ, vel vxori, quò honeſtius culta ad ſe deduceretur.* Vbi ſponſa & vxor quo ad hoc æquiparantur. & l. hoc legatũ. 45. ff. de leg. 3. vbi cum eſſent legata vxoris cauſa parata, expreſsè dicitur, paria eſſe ſiue tradãtur veſtes ſpõſæ ante matrimoniũ cõſummatũ, ſiue vxori eo cõſummato, & valere legatũ. Ergo ſupponitur à principio fuiſſe donatas, & dominium earum non fuiſſe in ſponſam tranſlatum, aliàs enim non ſubſiſteret legatũ. l. proprias. C. de leg. & l. ſi quid. 47. in princ. ff. de leg. 3. ibi: *Si quid earum rerum comparauit, antequam vxorem duxit, ſi vt ei vteretur tradidit, perinde eſt quaſi poſteà comparauiſſet.* Er-

9 go quemadmodum non valet donatio inter virum & vxorem, ita non præſumitur donatio eorum quæ ſponſus parauit vxori. Item, quia in dubio non præſumitur donatio [illegible] [illegible] qui enim [illegible] [illegible] & [illegible] [illegible] Menoch. lib. [illegible] [illegible] Maſcard. de probation. [illegible] [illegible] dum vir tradit vxori iocalia, ſeu veſtes pretioſas, non expreſsè agitur, vt ſint donata. Et ſic nunquam [illegible] [illegible] an ſit donatio, [illegible] [illegible] coniectura [illegible] donatio [illegible] [illegible]

10 [illegible] Ergo non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gratia tradentis non præſumitur donatio.

donatio. l. ſi vt certo. §. interdum. ff. commodati. ſed vir gratia ſui tradit has veſtes vxori, vt ornatior accedat ad ipſum, ergo non præſumitur donatio.

11 Item, hæ veſtes pretioſæ ſolent per virum mitti, & donari vxori, & ſic pudor eſſet viris non concedere. Quod autem fit ex pudore, dicitur fieri neceſſario. l. pecuniæ. ff. de alimentis. & cibar. leg. Cum ergo hæc donatio fiat ex quadam neceſsitate, non eſt præſumenda donatio, quia in neceſsitate nemo liberalis extitit. l. item legatam. ff. de alimen. legat. l. donari. ff. de reg. iur. l. ornamentorũ. ff. de alim. & cibar. legat. l. legatũ. cũ ſequẽt. ff. de leg. 3. & hanc opinionem tenuit Bart. in l. in his rebus. 67. §. 1. n. 3. ff. ſolut. matr. vbi additio magna dicit, cum opinione Bar. tranſire communiter DD. tam legendo, quàm conſulendo, communem dicit Alex. conſ. 155. viſo titulo. in fi. vol. 7. ſequuntur Corn. conſ. 81. primus conſiliat. verſic. non obſtantibus. vol. 1. Capel. Toloſ. deciſ. 336. & ibi additio. Iul. Clar. §. donatio. quæſt. 10. Cagnol. in l. contractus. n. 48. de regul. iur. Palat. Rubios de donation. inter vir. §. 11. per tot. Menoch. de arbit. lib. 2. caſu 218. & de præſump. lib. 3. præſump. 24. Caual. deciſ. 18. de contract. par. 2. Andr. Gail. obſeruatione 91. lib. 2. Rota. Auinion. deciſ. 105 in deciſionibus diuerſorum. Maſcard. de probat. concluſ. 563. in verbo. Donatio alicuius rei. Caſſan. in cõſuet. Burgund. tit. des droicts. rubr. 4. gloſ. 7. tit. 16. & tit. des enfans. rub. 6. §. 2. gloſ. 4 Natta conſ. 147. tom. 1 Roland. conſil. 10. volum. 1. Bar. in l. 80. §. dos legata. ff. ad leg Falcid. & in conſil. 50. volum. 1. & conſil. 80. volum. 2. & 86. Surd. deciſ. 166. numer. 27. & 28. vbi alios allegat. Gamma deciſione 71. nu. 1. & ibi Flores in additione multos alios allegat. Matienço, qui plures refert in l. 4. tit. 2. lib. 5. recopil. gloſ. 5. nu. 1. & alij relati à Barboſa in l. quæ dotis. 34. ſolut. matrim. n. 74. tom. 2. pag. 691. & nouiſsimè latè, & bene Sanchez de matrim. 1. tom. lib 6. tit. de donationibus inter. diſput. 25. nu. 28. Aloiſius Leo. in l. 1. n. 4. C. de donation. ante nuptias. Ariſmin. Tepa. lib. 2. var. titul. de donationibus inter vir. & vxor. col. 3. in verſic. Iocalia veſtes. Mãt. de tacit. & ambig. conuent. lib. 20. tit. 1. num. 19. & tit. 6. num 6. & 10. vbi dicit hanc Bart. opinionem receptiſsimam. Gratianus diſcept. foren. 1. p. cap. 189. nu. 13 & ita fuit deciſum in Rota Roman. & in deciſione 113. in ſelectis per Farin. 1. part. tom. 1. Et hæc opinio ſatis probatur de iure noſtri Regni in foris 11. & 12. ſolu. matrim. vbi diſ-

12 ponitur, vxorem præter dotem, & augmentũ nihil de bonis viri cõſequi poſſe, præter veſtes quotidianas, his verbis, ibi: *Si alguna fembra apres la mort de ſon marit, haura recobrat ſon exouar, e la donatio per nupties, ninguna coſa no puixca demanar per rabo de cãbra, la qual hauia en ſemps ab lo marit,*

marit, ne les vestidures, ſino tant ſolament aquelles de tots dies. Et addicto poſita in fine dicti fori fuit reuocata per forum ſequentem.

13 Nec obſtant in contrarium adducta, quia opinio Ricardi Malũ. quam refert, & ſequitur Bald. in l. cũ te. 9. n. 3. C. de donat. ante nupt. communiter eſt reprobata, & Bar. contraria opinio in l. in ijs rebus. 67. §. 1. n. 3. ff. ſolu. matr. cõmuniter eſt recepta, vt cõſtat ex ſup. relatis.

14 Nec obſtat, quòd ſponſus rectè poteſt donare ſponſæ iuxta iura in contrarium adducta. Nõ enim negamus poteſtatem, ſed tantùm voluntatem, & animum donãdi, qui non præſumitur in ſponſo, & in ſocru tradente ſponſæ, & nurui iocalia, & veſtes pretioſas, ſed potius præſumitur traditas ei fuiſſe, vt ornatior incederet.

15 Neque obſtat, quòd traditione dominiũ acquiritur, hoc enim verum eſt, niſi cõiectura probabilis ſit contrariæ voluntatis, qualis eſt tradita fuiſſe iocalia pretioſa, vt ſpõſa ornatior incederet, vt in terminis reſpondet Sãchez de matr. d. diſput. 25. n. 26. vbi etiã reſpõdet alijs contrarijs argumentis.

Nec obſtat l. cum hic ſtatus. 33. in princ. de donat. inter vir. & vxo. nam dico cum Bart. in l. penult. §. ſeruis. nu. 3. ſolut. matr. intelligi eũ tex. quando conſtat animo donandi comparaſſe vxori, nõ verò quãdo ſumus in dubio.

Nec obſtat l. vxor i. 32. §. final. de legat. 3. nam reſpondeò cum gloſ. in verb. quod præſumptum. præſumi donationem, quia ſic dixit, ſecùs tamen eſſe in dubio.

Nec obſtat quintum deſumptum ex l. 2. C. ſi quis alteri, vel ſibi, nam vt inquit ibi gloſ. in verbo. emancipatis. hoc ideò ibi fuit diſpoſitum, quia filius iam erat emancipatus, & ſic præſumitur ea donatio, cum iam ſit extra patris poteſtatem, & regimen: ſecùs ſi non eſſet emancipatus. Cùm ergo vxor ſit ſub viri poteſtate, & regimine, viroque incumbat ipſam veſtibus quotidianis, & pretioſis ornare, nõ ex eo, quod pretioſas vxori paret, cenſebitur donare, vel melius reſpondeò cum Bald. in d. l. 2. n. 1. donationem factã filio in poteſtate, de qua ibi: *Ex quo pater nomine filij fundos emerat, confirmari emancipatione, & ſequuta traditione.* Quod ceſſat quando ſponſus tradit ſponſę iocalia, & veſtes pretioſas: non enim tunc interuenit donatio, nec donãdi animus ex ſupradictis Et in hoc cauendum eſt à Barboſa in d. l. quę

16 dotis. 34. n. 15. ſolut. matrim. qui ex d. l. 2. deducit, parata cauſa vxoris, & ei tradita cenſeri donata. Non enim rectè hoc probatur ex d. l. 2. quia ibi nedũ pater familias filio parauit, ſed etiã eius nomine emit: quo caſu dominium acquiritur ei, cuius nomine emptum eſt, ſequuta traditione, iuxta. l. multum intereſt. C. ſi quis alteri, vel ſibi.

17 Nec in occurrenti caſu ex ſola qualitate diuitiarũ dicti Moreno ſatis

ſatis probatur donãdi animus rerum valde pretioſarum, immò cõtrarium docet Menoch. de arbitr. caſu. 88. n. 50. vbi dicit, gloſſam in d. l. vxori. in §. fin. non ſatis hoc firmare, ſed tãtùm referre opinionẽ Azon. eam tenentis. & Bart. in eadem l. §. fin. nu. 1. contrarium ſenſiſſe, quem ſequuntur Menoc. vbi ſupra. & de præſumpion. lib. 5. pręſump. 4. in fin. & conſ. 1. num. 225. vol. 1. Maſcard. de probat. concluſ. 554. num. 63. Sanchez de matrim. lib. 6. tit. de donarion. inter. diſput. 25. numer. 19. verſic. cæterum. & tenet Ioan. Lupus rubric. de donation. §. 11. initio. vbi poſtquam in §. præcedenti aſſeruerat, ratione nobilitatis, vel diuitiarum præſumi donationem: dicit §. 11. initio, prædicta intelligenda eſſe, quando dona ſunt vilia, & parui valoris, nec in pretioſis donationem præſumi. Et videtur clarè tenere Gutierrez 2. pract. quæſtione. 19. numer. 4. vbi relata ſententia aſſerentis, præſumi virum nobilem donare, ait, in his perſonis iuxta rerum traditarum qualitatem iudicandum eſſe, an ſit donatio, ſed in occurrenti caſu nihil fuit deciſum circa hoc an nobilis præſumatur donaſſe, quia dictus Moreno non erat nobilis, & in facto non ſubſiſtebat res traditas dictæ Iuliæ Simo eſſe parui valoris, quia immò contrarium nobis

18 conſtitit, & hoc remanet in arbitrio iudicis, vt ſupra dixi, & ita non erat neceſſaria alia probatio. Aſſerta autem conſuetudo, quod in hac ciuitate iocalia tradita ab ſponſo ſponſæ fiant vxoris, non fuit legitimè probata. Immò extra proceſſum erat nobis notorium, eſſe contrariam conſuetudinem. Et ita ſententiam latam in fauorem hæredis mariti confirmauimus ſententia publicata per dõ Ioannem Daça die 21. Iulij. anno 1609.

DECISIO. XXXVII.

FIDEICOMMISSO res ſubiecta, æſtimata, data marito in dotem ab vxore grauata, ipſa ſine liberis decedente, licèt nõ tranſeat in fideicommiſſarium de iure Cæſareo, ſecùs de iure Regio Valentiæ,

1 *Facti ſpecies.*
2 *Maritus dominus eſt rei dotalis æſtimatæ, & in caſu reſtitutionis dotis æſtimationem, & nõ rem tenetur reſtituere.*
3 *Æſtimatio rei dotalis venditionem inducit.*
4 *Fideicommiſſo bona ſubiecta poſſunt in dotem æſtimata conſtitui.*
5 *Electionem habet maritus in reſtitutione rerum dotalium æſtimatarum, reſtituendi eas, vel earum pretium, & expenditur for. 9. de arrhis, & ſponſalib. & 24. ſolut. matrim.*

 6 *Fi-*

6 *Fideicommiſſarius non poteſt agere ad res ipſas in fideicommiſſo recadentes, quando fideicommiſſo grauata, in maritum ex cauſa dotis eas alienauit. & expenditur forus 7. de hæred. inſtit. & nu. 7.*

8 *Alienabilis res ſemel facta, ſemper alienabilis durat.*

9 *Res fideicommiſſo ſubiecta, ſi ſemel alienetur, ſemper alienabilis remanet, diſtingue vt numer. 14. & 23.*

10 *Ceſſante cauſa, effectus quoq; ceſſat. limita vt ibi.*

11 *Res in dotem data æſtimata, quæ eſt apud generum, non poteſt virtute fideicommiſsi vindicari, ſed tantùm ad pretium datur actio.*

12 *Alienatio rei fideicommiſſo ſubiectæ in vltima voluntate, adueniente caſu fideicommiſsi, irrita eſt, & ad fideicommiſſarium reuertitur.*

13 *Dos à patre filiæ conſtituta de bonis fideicommiſſo ſubiectis, ſoluto matrimonio per mortem, filia abſque liberis decedente, ad patrem reuertitur, & recadit in fideicommiſſo.*

14 *Res ſemel facta alienabilis, remanet ſemper alienabilis, quando prohibitio alienandi erat perſonalis, & non realis.*

15 *Hæres grauatus, quando ex noua cauſa rem incipit habere, ea in præcedenti fideicommiſſo non continetur.*

16 *Fideicommiſſo ſubiecta, licet (quandò aliter filia virum condignum non poteſt habere) in dotem conſtitui poſſint, tamen ſemper remanent reſtitutioni ſubiecta, filia abſque liberis de legitimo matrimonio, decedente, iuxta for. 7. de hæredib. inſtit. & ita fuit cum Regijs ſententijs declaratum.*

17 *Fideicommiſſo grauata non poteſt plus iuris in alium transferre, quam ipſa habet.*

18 *Emptor bonorum, quæ ob debita hæredis grauati diſtrahūtur, adquirit dominium eorum reuocabiliter, & ſi grauatus abſque liberis decedat, eadem bona empta fideicommiſſario tenetur reſtituere.*

19 *Maritus eſt dominus rei dotalis æſtimatæ reuocabiliter, dum vxor dotata viuit, & ea abſque liberis mortua, ſicque eueniente caſu fideicommiſsi res ad fideicommiſſarium trāſit, iux ta forum.*

20 *Forus 9. de arrhis, & ſponſal. eſt intelligendus de bonis liberis, non de reſtitutioni ſubiectis.*

21 *Tex. in l. fi. de legat. 2. procedit quando alienatio fit ab ignorante ignoranti.*

22 *Alienatio rei in dotem conſtitutæ, & fideicommiſſo ſubiectæ, tranſlatioque dominij in maritum fideicommiſſum ignorantem, licet teneat, ſequuta tamen fideicommiſſi poſteà conditione, prædicta alienatio tranſlatioque dominij reſoluitur.*

23 *Forus ſeptimus in fin. de hæredib. inſtituend. diſponit, ſubiecta fideicommiſſo ex cauſa dotis alienata, non remanere alienabilia, quando in dotem filiæ grauatæ fuerunt conſtituta, & dotata moritur ſine liberis.*

In

1 IN cauſa vertenti in Sacra Regia Audientia Valentina inter Sebaſtianū Lledo, & Petrū Lledo ex vna, & Franciſcū Senia ex alia, referente Illuſtriſsimo dō Andrea Roig, Vicecācellario, ſiue Præſide in S. S. R. C. Regnorum Coronæ Aragonū, tūc cauſæ auditore, quia agebatur, an ex quo Angela Lledo in dotem dederat dicto Senia eius viro bona recadētia in fideicōmiſſo inſtituto per Bernardum Lledo eius patrē, iuſto pretio æſtimata, abſq; vlla fraude, & per mortē dictæ Angelæ, abſquè filijs euenerat caſus fideicōmiſsi, & reſtitutionis dotis, an d. Senia maritus teneretur dictis Sebaſtiano Lledo, & Petro Lledo fideicōmiſſarijs reſtituere res ſibi in dotē datas fideicōmiſſo ſubiectas: an verò dūtaxat earū pretiū, & æſtimationem. Pro parte mariti prætendētis tantū teneri pretium, ſeu æſtimationē reſtituere, faciebant ſequentia.

2 Primò, nā maritus dominus eſt rei dotalis æſtimatæ. l. quoties. 5. C. de iur. dot. ibi: *Quoties res æſtimatæ in dotem dantur, maritus dominium conſequutus, ſummæ velut pretij debitor efficitur, ſi itaque nō conuenit, vt ſoluto matrimonio reſtituerentur, & iure æſtimatæ ſunt, retinebit eas ſi pecuniam tibi offerat.* l. cum dotem. 10. C. de iur. dot. l. plerumque. 11. §. ſi ante ff. de iur. dot. & tradunt Ruin. conſil. 137. n. 13. lib. 1. Roland. conſil. 64. à nu. 4. lib. 4. & notabiliter Natta conſil. 650. lib. 4. Ioſeph. Ludouic. deciſ.

3 Peruſina. 89. numer. 8. Et ratio eſt, quia interueniente æſtimatione, quædam venditio cenſetur celebrata inter cōiuges. Videtur enim vxor vendere res æſtimatas marito, & ipſe tāquam emptor ſe obligare ad ſoluendum earum æſtimationem poſt ſolutū matrimoniū, l. ex conuentione. 11. in fin. C. de pact. l. quoties. 5. C. de iur. dot. ita vt ſub ſpecie contractus dotis occultetur contractus venditionis, & breui manu contractus dotis in contractum venditionis transferatur. argumento l. 3. § fi. ff. de donat. inter vir. & vxor. & in ſpecie tradit Bald. l. cū dotem. n. 3. C. de iur. dot. Soc. conſi. 57 n 6. ad fin lib. 1. Ruin. conſi. 134. n. 4. verſ. dicit. lib. 4. Gregor. Lop. in l. 18. tit. 11. part. 4. gloſ. 2. ad fin. Maſcard. de probatio. 2. p. concl. 619. & ampliat Na. conſ. 650. n. 2. lib. 4. & poſt ſupra c. Barb. in l. æſtim. 51. n. 1. ff. ſol. ma.

4 Et licèt quando tales res ſubiacent fideicōmiſſo, regulariter per grauatum alienari non poſsint, tamen ex cauſa dotis bene poteſt fieri hæc alienatio, tradendo ea bona æſtimata. Nā vt inquit Caſtren. in l. mulier. 22. §. cū proponeretur. n. 2. ad med. ff. ad S. C. Treb. teſtator cenſetur voluiſſe, vt fideicōmiſſo grauatus faceret illud, quod ipſe erat facturus. Refert, & ſequitur Pet. de fideicō. q. 8. n. 369. vnde cū d. Bernardus Lledo d. Angelā eius filiā hęredem inſtituiſſet, eáq; grauaſſet, vt ſi ſine liberis decedēs reſtitueret omnia bona, abſq; detractione legitimæ Falcid. Trebel &

alterius cuiuſuis iuris, dictis Sebaſtiano Lledo, & Petro Lledo teſtatoris fratribus, quemadmodum ſi ipſe teſtator dotem æſtimatam genero tradidiſſet, ille tantum teneretur in caſu reſtitutionis dotis ad pretium, ſeu ad æſtimationem, & non ad ipſas res dotales præciſè reſtituendas: ita etiam cēſetur voluiſſe dictus Bernardus fideicommiſſi inſtitutor, vt dicta filia fideicommiſſo grauata, poſſet res hæreditarias in dotem æſtimatas cōſtituere, & gener tantùm tenebitur pretium earum ſoluere in caſu reſtitutionis dotis.

5 Secundò, hoc expreſsiùs probatur in legibus noſtri Regni, nimirum in for.9. de arrhis, & ſponſalibus.fol.133.& in for.24.ſoluto matrimonio.fol.138.in quibus expreſſè diſponitur, quòd ſi res immobiles fuerint in dotem datæ æſtimatæ, maritus habeat electioné reſtituendi res ipſas, vel earum æſtimationem. Nā dictus forus.9. ita ait: *Si alcuna muller donara à ſon marit en exouar honor eſtimata, en electio ſia del marit de reſtituir la coſa, o la eſtimacio ab lo creximent.* Et in dicto foro.24. leguntur hæc verba: *O ſia tengut reſtituyr la eſtimacio de les eſtimades, ſeruada la eleccio al marit, ſegons per ſur vell li pertany.* Nimirum per dictū forum.9.

6 Tertiò, nā dicti fideicommiſſarij iā nō poſſunt agere ad res ipſas in fideicōmiſſo recadentes, cum à dicta Angela fideicōmiſſo grauata fuerint in maritum ex cauſa dotis alienatæ, iuxta text. expreſſum. in l.mulier.22.§. cum proponeretur.ff. ad S. C. Treb. cuius verba ſunt: *Cū proponeretur quidam filiā ſuā hæredem inſtituiſſe, & rogaſſe eam, vt ſi ſine liberis deceſsiſſet, hæreditatē Titio reſtitueret, eamq; dotem marito dediſſe certæ quantitatis; mox decedens ſine liberis, hæredem inſtituiſſe maritum ſuū, & quæreretur, an dos detrahi poſsit? dixi, non poſſe dici in euerſionem fideicōmiſsi factum, quod & mulieris pudicitiæ, & patris voto congruebat: quare dicendū eſt, dotem decedere, ac ſi quod ſuperfuiſſet rogata eſſet reſtituere.* Et iuxt. l. A filia.62.ff.ad Treb. quę expreſsè hoc dicit. & apertiùs eſt diſpoſitū in for.7.in verſi. *Declara.* de hæred. inſtitu. fol.155.pag.2. his verbis: *Declara lo ſeñor Rey, que ſi la filla no podra trobar marit de ſa valor, ſi no li donaua oltra la ſua legitima en exouar, que la donches puſque donar en exouar tants da quells bens vinclats, que puſque hauer marit de ſa valor. Ella donches ſia en aquells bens ſols lo vincle, que haura dat ex exouar.*

7 Quartò, facit tex.in l.fi.§.fin.de legat.2. cuius verba ſunt: *Maritus vxorem ex aſſe hæredem inſtituit, cuius poſt mortem codicillos aperiri teſtator præcepit: prædiū hæreditariū vxor infructuoſum ratione ſui exiſtimās, vendidit: emptor quærit, an retractari hæc venditio poſsit poſt mortem mulieris ab his, quibus codicillis per fideicōmiſſum hæreditas data deprehenderetur: an verò ſolùm quantitas pretij ab hærede vxoris fideicōmiſſarys debeatur? Reſpondi, propter iuſtam ignorantiam tam mulieris, quàm*

emptoris

empteris hæredem mulieris, vt fundus apud emptorem remaneat, fideicommiſſario pretium dare debere. Et hoc prætendebat dictus Franciſcus Senia, qui ignorabat res immobiles ſibi in dotem datas, eſſe fideicōmiſſo ſubiectas, & ita in caſu reſtitutionis dotis poſſe in locum earū pretium reſtituere.

8 Quintò, nam res ſemel effecta alienabilis, ſemper durat alienabilis. l. pater filium. 38. §. quindecim. ff. de lega. tertio, cuius verba ſunt: *Quindecim libertis, quos nominauerat, prædiolum cum taberna legauerat, & adiecerat hæc verba: ſibique eos habere poſſidere volo ea lege, & conditione, nequis eorum partem ſuam donare, aliud ve quid facere alij velit. Quòd ſi aduerſus ea quid factū erit, tūc eas portiones, prædiumve, cum taberna ad Rempublicam Tuſculanorum pertinere volo. Quidam ex his libertis vendiderunt partes ſuas duobus collibertis ſuis ex eodē corpore: emptores autem defuncti Gaium Seium extraneum hæredem reliquerūt. Quæſitum eſt, partes quæ venierūt, vtrū ad Gaium Seium, an ad ſuperſtites collibertos ſuos, qui partes ſuas non vendiderunt, pertinerent? Reſpondit ſecūdùm ea, quæ proponerentur, ad Gaium Seium pertinere. Idem quæſijt, an partes vendi tæ ad Rempublicam Tuſculanorum pertinerent? Reſpondit non pertinere Claudius, quia non poſſidentis perſona, qui nunc extraneus eſt, reſpicienda eſt, ſed emptorum, qui ſecundùm volūtatem defunctæ ex illis fuerunt, quibus permiſerat teſtatrix venundari, nec cōditio extitit dati fideicommiſſi Tuſculanis.* Per quem tex. notant Bartol. & ſcribētes ibidem, quòd ſi is, qui prohibitus eſt alienare rem extra familiā, alienet illam vni ex familia, ille in quem ſemel licitè alienata eſt, po-

9 teſt illam cui voluerit alienare; & per conſequens ſi res fideicōmiſſo ſubiecta ex cauſa dotis alienetur, remanet perpetuò alienabilis. Ita tenet Acurt. Iun. d. auth. res, quæ, in verbo, obligationem, ſequutus Hugonem, quem ibi allegat, & ſequitur Bart. ibidem nu. 8. & dicit probari in l. pater filium. in princ. ff. ad legem fal. & in l. mulier. §. cū proponeretur. & in l. à filia. in princ. ff. ad Treb. & allegat ita tenentes Mart. Sil. Iaco. Cyn. & quaſi omnes in dict. authen. res quæ: eandē etiā opinionē ibidem tenuerunt Paul. nu. 5. Bal. Aug. Salic. & Iaſ. Curt ibidem in 22. dubitatione, & hāc ſententiā omnes tenere dicit ibi Corne. 2. col. verſ. Nota ergo. eandē ſequitur Craue. conſ. 186. num. 14. & Molina de Hiſpan. primog. lib. 4. c. 7. nu. 13. poſt med. & eodē lib. 4. c. 1. nu. 31. & 37. Surdus. deciſ. 9. nu. 10. Et ſi dos conſtituatur à muliere ex bonis fideicōmiſſi, ea mortua, poſt mariti obitū tranſibit ad hæredes extraneos ipſius mulieris, nō autem erit reſtituenda fideicommiſſario. Menoch. lib. 4. præſumpt. 189. nu. 183. gloſ. in authent. de reſtit. vbi etiam Ang. col. 1. verſ. Sed tunc quæro. Paul. de Caſt. Iaſon. & Curt. Iun. in d. auth. res quę. ille nu. 12. iſte nu. 32. verſ. 16. extēde. hic n. 48. Mol. lib. 2. de primog. Hiſpan.

cap.15.nu.10.in fin. & poſt ſupradictos,quos allegat don Nicol.Intriglio. de ſubſtitutio. Centuri. 3. quæſt.73.n. 332.qui nu.334.ſubiũgit rationem, quia dare in dotem, eſt alienare.l.ſicut.§. ſi promiſerit. ff.quib.mod.pig. vel hypor.ſoluat. l.1.§.in alienatione. ff.quãdo actio. de pecul.eſt annal. l. ſi iuſſum. §. 1. ff.de liber.cauſa,& habetur pro donatione. l.vltima. §.1.C. de donat. ante nupt.l. ſi fraudator. §. ſi à ſocero.in fin.§.quæ in fraud.cred.

10 Nec aduerſatur, quòd ceſſante cauſa debeat ceſſare effectus.l. adigere.§.quamuis. ff. de iure patron. Tiraq in trac. ceſſante cauſat part. 2.lim 11. At hìc ceſſat cauſa dotis conſtituendæ, & conſeruandæ, ex quo vxor deceſſerit:ergo bona hęc non ſunt ampliùs conſeruanda ob cauſam dotis, ſed reſtituenda fideicommiſſario. Nam reſpondet Intriglio.vbi ſupra nu.337. cũ ſeq. quòd d.reg. non procedir in iure iam quæſito, vel quando effectus iam eſſet conſummatus,& ibi multis iuribus, & Doctoribus relatis benè confirmat.

11 Sextò, nam in noſtro proprio caſu,quando res in dotẽ data æſtimata,& eſt apud generum,nõ poſſe vẽdicari virture fideicommiſsi, ſed tantùm agi ad pretium tenuit Peregrin. de fideicommiſ. art. 42. num.24. qui ſubiungit hæc verba: *Sed contra fideicommiſſarium ſtant deciſiones Paul. de Castro ſub num. 5. & Iaſ.in d. authen. res, quæ.in 16.extenſione.colu.11. quem ſupra retuli,ſequitur Ruin.conſ.137.ſub.nu.19.in 2. & ante eum ſic conſuluit Ang. Aret.cõſ. 20.nu.47.& Marzar.in ſuo epit.fideicommiſ.quæſt.48.vbi refert Rotam Florentinam reſpondiſſe aduerſus fideicommiſſariũ,ſed nihil dicit de pretij oblatione,& hæc opinio ceſſante mala fide, & concurrente iuſta pretij quantitate, pro emptore, pro marito, aut pro muliere, quibus res vẽdita,tradita, aut in cauſam reſtitutionis dotis,adiudicata fuiſset, his fundatur rationibus, quoniam iura ex his cauſis permittunt alienationem rerũ fideicommiſſariarũ:ergo irreuocabiliter. dict.authen. res, quæ. & clariùs in corpore vndè ſumitur,& idem palam deciditur in authen. contra eum rogatus, & in corpore .C.ad Trebel. ideòque pretij oblationem alienationem rite factã irritare in emptoris præiudicium, non conuenit ad text.in ſimili.in l.dudum.C. dę contrah. empt. & quod habetur in cap facta legitimè .de reg. iur. in 6. & quia. emptor non facilè inueniretur, adeò vt publica dotis cauſa, non parum læderetur, & quia nulla lex hoc dicit, igitur nec nos dicere debemus, quia erubeſcimus cùm ſine lege loquimur.§.ſi verò.in authen.de Tabellion.Et quod de decreto dicitur, paruifaciendum eſt, quia ex lege non requiritur decretum in iſtis alienationibus,ſed ſufficit tempore alienationis non extitiſſe alia bona libera, vti ex multorum auctoritate dixi infra nu. 73.& nu.94. & deciſiue ſic pro Mag. & Exce.D.Marco de Oddis genero reſpondit Roger.conſ.38.ſub nu.9.& inf. & nu.18.& 19. ceſſante mala fide & probato iuſto pretio tempore dotationis, & eius ſententia in ea parte in cauſa appella-*

appellationis fuit confirmata. Hactenus Peregrin.

Sed his non obſtantibus, in hac cauſa contrarium iudicauimus. Pro qua ſententia faciunt quæ ſequuntur.

12 Primò, quia alienatio rei ſubiectæ fideicommiſſo in vltima voluntate, adueniente caſu fideicommiſsi, irrita eſt, & perinde ac ſi facta non fuiſſet, reuertitur res alienata ad fideicommiſſarium. l. fin. §. ſin autem ſub cõditione. C. comm. de lega. cuius verba ſunt: *Sin autem ſub conditione vel ſub incerta die fuerit relictum legatum, vel fideicommiſſũ vniuerſitatis, vel ſpeciale, vel ſubſtitutione, vel reſtitutione: melius quidem faciet, ſi & in his caſibus caueat ab omni venditione, vel hypotheca, ne ſe grauioribus oneribus euictionis nomine ſupponat. Sin autem auaritiæ cupidine propter ſpem conditionis minimè implendæ ad venditionem, vel hypothecam proſiluerit: ſciat, quòd conditione impleta ab initio, cauſa in irritum reuocetur. Et ſic intelligenda eſt, quaſi nec ſcripta, nec penitus fuerit celebrata, vt nec vſucapio, nec longi temporis præſcriptio contra legatarium vel fideicommiſſarium procedat.*

13 Secundò, quia cum pater grauatus dotauit filiam de bonis fideicommiſſo ſubiectis, & ſoluto matrimonio per mortem filię abſque liberis, dos ad patrem reuertitur, recidit in fideicommiſſo, ita cenſuit Bart. in authen. res quæ. C. com. de leg. nu. 8. quem ita declarat Curtius iunior ibidem nu. 27. verſ. Secunda eſt, qui ait, hanc eſſe communem opinionem, id quod facit. & Iaſon. nu. 30. probatur in l. ſi ſocius pro filia. 81. ff. pro ſocio. Et ex hoc argumento, nam ceſſante ratione debet ceſſare diſpoſitio, in qua ea fundatur, ex vulgata. l. adigere. §. quamuis, de iure patronatus: ſed ratio ob quam permiſſum eſt alienare bona fideicõmiſsi pro dotis conſtitutione (nimirum, quia teſtator cogi alias poterat ad dotis conſtitutionem. dict. l. mulier. §. cũ proponeretur. ff. ad Treb.) ceſſat mortua filia. Ex quo fit vt etiam ceſſet cauſa reſeruationis de qua in authen. ſed quamuis. C. de rei vxo. actione. Ergo ceſſare etiam debet diſpoſitio authent. res quæ. C. communia de lega. & bona fideicommiſſo ſubiecta, in dotem conſtituta debent venire in reſtitutionem fideicommiſsi. Et licèt res ſemel alienata perpetuo durat alienabilis. l. pater filium. §. quindecim de lega. 3. reſpondet tamen

14 Curtius Iunior, vbi ſupra illũ text. loqui tantùm, quandò prohibitio fuit perſonalis, ex quo vnuſquiſque perſonaliter fuit prohibitus alienare portionem ſuam. Et ideò ſi vnus acquiſiuit partem alterius, eã ipſe liberè alienare poteſt. Diuerſum eſt tamen, cum prohibitio realis eſt, quia tunc etiam ſi ſemel & pluries alienetur, non liberatur ab onere reſtitutionis. Ita declarat Bart. in d. §. quindecim. & in l. peto. §. fratre. nu. 3. ff. de legat. 2. Menoch. lib. 4. præſumpt. 189. nu. 192.

verſ.

verſ. verum. & lib. 1. de arb.iud.q. 54.nu.25. Paul.de Caſtr. in l. voluntas,circa fin.C.de fideicom.Iaſ. in l.filius familias.2.lect.nu. 95. ff. de legat. 1. Alciat. reſp. 136.nu. 2. Peregr.de fideicommiſ.art.42.nu.
15 20.ſed ibidem poſt med.verſ. hęc tamen deciſio. inquit, hanc opinionem de qua ſupr. num. 12. non tranſire abſquè difficultate, quia ex noua cauſa hæres grauatus rem habere incipit, ideò in præcedenti fideicommiſſo non continebitur. l.ſi á me.ff.ad leg. Falcid. & ſic argumentatur Ripa in l.filius familias.§.diui.nu.67.de leg. 1. ſed reſpondet Pregr. quòd prima cauſa proceſsit ex facto hęredis in ſubſidium ex legis priuilegio, ideò ceſſante cauſa,optimum eſt reuerti in ſuam priſtinam naturam, vt volũtati teſtatoris, & fideicommiſſario conſulatur:argument. text.in l.cura.§.deficientium. ff. de muner. & honor.l.his honoribus. ff. de vacat. mun.Et in occurrenti caſu magna occurrit æquitas:cum enim dictus Franciſcus Senia dotem reſtituere teneatur,& nullum ſentiat damnũ reſtituendo eaſdem res,quæ ei fuerunt in dotem conſtitutæ, fideicõmiſſarij autem remanerent priuati rebus, ad quas iure fideicommiſsi vocãtur,meritò dicendũ eſt, res ipſas dotales reſtituere debere.
16 Tertiò,& principaliter, nam licèt iuxta forum 7. de hæredibus inſtituendis, cuius verba retuli ſupra nu.6. in fi. ex cauſa dotis cõſtituendæ,quando aliter filia nõ poteſt habere virum condignũ,bona fideicõmiſſo ſubiecta in dotẽ cõſtitui poſsint,& in illis remaneat diſſolutũ vinculũ: tamen idẽ forus in finalibus verbis diſponit, fideicõmiſſumq; durare in eiſdem rebus in dotẽ datis,ſi filia deceſſerit abſque filio de legitimo matrimonio, ibi: *Si peruẽtura aquella filla morra ſens fill de leal matrimoni, quel vincle dur e romanga en la força en tots aquells bens q̃ ſeràn vltra la legitima.* Et ita fuit declaratũ per ſacram Regiã Audiẽtiam Valentinã,ſententia lata in fauorẽ Catharinæ Anton, & de Siruent contra Ioannã Carratala, publicata per Vincentiũ de Albriçu Regium mãdati ſcribã, die 31. Ianuarij 1565.& rurſus cũ alia Regia ſententia lata in fauorẽ dõ Ioannis Sans de la Loſſa contra don Ioannem de Rocafull, publicata per Franciſcum Paulum Alreus in locum dicti Albriçu, die 4.Septembris 1589. In qua leguntur hæc verba: *Immò iuxta diſpoſitionem fori Valentiæ bona vinculata in dotem conſtituta, moriente dotata ſine filijs, (vt hoc caſu euenit) non remanent alienabilia, vt ſecundùm rationem naturalem ſcriptam conſtitutum fuerat, ſed potiùs reuertuntur ad vinculum, & in fideicommiſſo cõ-*
17 *tinentur.* Et ratio eſt,quia mulier fideicõmiſsi onere grauata non poteſt in maritũ plus iuris transferre, quàm quod ipſa habet, iuxta l. nemo plus iuris. ff. de reg.iur. & cap. nemo poteſt de reg.iur.in 6.& dominium transfertur in eum, qui accipit tale, quale fuit apud eum, qui

quitradit, & ſi ſeruus fuit fundus,
tranſit cũ ſeruitutibus. l. traditio.
20.§.quoties.ff.de adquir.rer. do-
mi.& reſoluto iure auctoris, reſol
uitur ius ſucceſſoris.l.lex vectiga-
li. ff.de pignor. l.Statius Florus. §.
Cornelio Fœlici.ff. de iur.fiſci.Vn
dè cum per mortem vxoris ſine fi-
lijs, bona ad fideicommiſſariũ re-
uertantur, licèt maritus titulo do-
tis æſtimatæ dominium dictorum
bonorum à muliere fideicommiſ-
ſo grauata quæſierit, tenetur ea fi-
18 deicommiſſario reſtituere. Sic etiã
videmus, quòd ſi ob debita hære-
dis grauati bona fideicõmiſſo ſu-
biecta alienetur, emptor dominiũ
eorum adquirit reuocabiliter, ita
vt ſi grauatus abſque liberis dece-
dat, teneatur eadem bona empta
fideicommiſſario reſtituere. l. pe-
to.69. §.prædium.de lega.2.cuius
verba ſunt: *Prædium, quòd nomine fa
miliæ relinquit, ſi non voluntaria facta
ſit alienatio, ſed bona hæredis veneant,
tam diu emptor reſtituere debet, quãdiu
debitor haberet bonis non venditis poſt
mortem eius, non habiturus quod exter
hæres præſtare cogeretur.* Et propter
hanc ſolam rationem, quòd dictus
forus diſponit, fideicõmiſſum du-
rare in bonis in dotem datis filiæ,
quando illa ſine liberis decedit,
motus fuit noſter Regius Senatus
ad declarandum tam cũ ſententijs
relatis ſup. nu. 15. quàm etiã in hac
cauſa in fauorem fideicommiſſa-
riorum. Secluſa enim diſpoſitione
dicti fori, attento iure Cæſareo,
quid iuris eſſet non fuit reſolutum,
quia cauſa per dictum forum aper
te remanebat deciſa.

19 Nec obſtant in contrariũ addu-
cta. Licèt enim maritus dominus
ſit rei dotalis æſtimatæ, hoc tamen
eſt reuocabiliter in occurrenti ca-
ſu, dum filia dotata viuit. Ea enim
mortua abſque liberis, eueniente
caſu fideicommiſsi, tunc res ad fi-
deicommiſſarium tranſit, iuxta
ea quæ dixi ſupr. nu. 11. & 12. Et
facit, quia adimpleta conditione
reſoluitur alienatio, & dominium
transfertur in fideicommiſſarium,
vt pluribus relatis probat Intri-
gliolus de ſubſtit. Ceturia. 3 quæſt.
73. nu. 5.

20 Et eodem modo reſpondetur
ad ſecundùm, fori enim allegati
ſupr. nu. 5. intelligendi ſunt in bo-
nis liberis, vel in fideicõmiſſo ſu-
biectis, dum non euenit caſus fi-
deicommiſsi, ſecus tamen eo eue-
niente per mortem filiæ dotatæ ſi-
ne liberis. Tunc enim res dotales
ad fideicommiſſarium reuertun-
tur iuxta dictum forum ſeptimũ in
fin. de hæred. inſtituen.

Et ita pariter reſpõdetur ad ter-
tium de quo ſupr. nu. 6.

21 Nec obſtat quartum. Nam l. fi.
in §.fin de lega.2.de qua ſupr. nu. 7.
aliquas recipit limitationes relatas
per Rotam Rom. deciſ. 21. & 22.
in 1. par. nouiſ. per Intrigliolum de
ſubſtitutio. Centuria. 3. quæſt. 73.
nu. 266. & ſequenti, Petram de fi-
deicommiſsis. quæſt. 14. nu. 309. cũ
ſeq. Oſſaſc. dec. 73. Viuiũ. dec. 516.
ſed in propoſito verus intellectus
dicti

dicti §.fin.eſt, quòd eius diſpoſitio procedit, quando fit alienatio ab ignorante ignoranti, vt probatur, ibi: *Reſpondi propter iuſtam ignorantiam, tam mulieris, quam emptoris.* Ita Craſſus de ſucceſsio. in §. fideicõmiſſum. quæſt. 56.nu.4. vbi teſtatur cõmunem opinionem. & alijs relatis don Nicola. Intriglio. d. q. 73.nu.6. cum ſequent. Cachera. d. deciſ.Pedemontana.73. nu. 1. vbi ait, ita cenſuiſſe Senatũ. In caſu autem noſtro deficit ignorantia, ſaltem ex parte dictæ Angelæ Lledo, hęredis inſtitutę, & fideicommiſſó grauatæ, & ſic ceſſat dicti text. diſ-

22 poſitio. Vndè quamuis maritus ignoraret dictum fideicommiſſum, & ſic teneret alienatio & translatio dominij, tamen ſecuta conditione reſoluitur. ita Seraphi. deciſ. 785. nu.6.1.par.pag.480. & extãte diſpoſitione dict. fori ſeptimi in fin. de hæredibus inſtituendis. abſque dubio nulla habita ratione ſcientiæ, vel ignorantiæ, res in doté data reuertitur ad fideicommiſſarium, ſi dotata abſque liberis decedat.

23 Ad quintum reſpõdetur, quòd licèt de iure Cæſareo verum ſit, rem ſemel effectam alienabilem, perpetuò remanere alienabilem, cum diſtinctione tamen de qua ſupra nu.14. ſecùs tamen eſt attenta diſpoſitione dicti fori 7. in fine de hæredib.inſtit. in quo expreſsè diſponitur, quòd ſi filia, pro cuius dote res fideicommiſſo ſubiecta fuit in maritum alienata, deceſſerit abſquè filijs ex legitimo matrimonio, fideicõmiſſum remaneat in ſuo robore in eadem re.

Ad ſextum & vltimum reſpondetur, contraria ceſſare extante diſpoſitione dicti fori 7.in verſ.fin. de hæredib.inſtituend. quæ omné remouet dubitationem in Regno Valentiæ.

Ex quibus fuit declaratum, dictum Franciſcum Senia teneri reſtituere res fideicommiſſo ſubiectas, quæ ſibi datæ fuerãt æſtimatæ pro dote Angelæ Lledo eius vxoris, ex quo illa abſquè liberis deceſſerat. Et ita fuit condemnatus ad reſtituẽdum eaſdem res dictis Sebaſtiano Lledo, & Petro Lledo fideicommiſſarijs, & ſic fuit pronũtiatum ſententia lata, referente dicto Illuſtriſsimo dõ Andrea Roig, publicata per dõ Ioannem Daça, die 28.Iulij 1609.

DECISIO XXXVIII.

DONATIO EXCEDENS ſummam quinquaginta librarum non tenet de iure Regni Valentiæ, niſi de ea inſtrumento publico conſtet, tamẽ vſque ad ſummã dictarum quinquaginta librarum ſubſiſtit.

1 *Donatio de iure Cæſareo tenet, etiam ſi de ea per Epiſtolam, aut per ſcripturam priuatam conſtet.*

2 Do-

2 *Donatio excedens ſummam quinquaginta librarum, niſi de ea appareat publico inſtrumento, non valet, niſi facta ſit contemplatione certi matrimonij. nu. 3. tenet tamen in eo quòd dictam quantitatem non excedit. num. 4.*

1 DOnatio de iure Cæſareo valet ſine ſcriptura. §. aliæ autem. inſtitu. de donatio. ibi: *Perficiũtur autem, cum donator ſuã voluntatem ſcriptis, aut ſine ſcriptis manifeſtauerit.* Et ita poteſt, eo iure attento, probari ſcriptura priuata. l. ſi aliquid. 13. C. de donatio. ibi: *Si aliquid per Epiſtolam donatum tibi probetur, breuitas cartulæ donationi (ſi hæc recte facta probetur) nihil quidquam derogat.* Boer. deciſ. 172. nu. 19. cum ſeq. 1. part. vbi ait: *Per ſcripturam priuatam plenè probari donationem, etiam ſine die & conſule, ſecundum Bart. Bald. Alex. Angel. & Ludouic. Bolog. in ſecundis interpret. in l. cum tabernam. §. 1. per illum text. ff. de pignori. Felinus in cap. ſcripta num. 19. de fide inſtrument. & Auto. Corſetus in ſingulari Epiſtola cũ quatuor ſequentibus. Et talis ſcriptura priuata, ſecundum ipſos, non poteſt impugnari ex defectu ſolemnitatis; ſed ex defectu veritatis. Pro quo facit text. in l. 1. C. de contrah. & commit. ſtipulat. & ibi Bald. & Salicet. ſecus in publica ſcriptura: quia vtroque iure laborat, vt ibi per eos, & ſicut donari poteſt per nũtium, vel Epiſtolam. vt l. 1. in fin. ff. de contrah. empt. & l. ſi donatio per Epiſtolam. C. de donatio. & l. conſenſus. ff. de actio. & obligatio. & Bar. in l. etiam. ff. de donatio. & Franciſcus de Aretino conſ. 17. & Speculat. & ibi Ioannes Andreas in tit. de inſtrument. edi. §. porro. verſ. hac forma. & l. fi. in prin. & §. 1. ff. manda. ita declaratio voluntatis donantis poteſt fieri per Epiſtolam.*

2 De iure autem communi noſtri Regni, donatio vltra ſummam centum morabatinorum, hoc eſt quingentarũ dragmarũ Caſtellæ, nulla eſt, ſi fiat ſine ſcriptura. for. 21. de donatio. ibi: *Negun hom no puſque fer a altra donació de cẽt morabatins en ſus menys de carta, e ſi ho fa que no haja valor.* Et ibi Iafer Gloſſator declarat, quòd debeat eſſe ſcriptura publica, & receptum eſt in hoc Regno, publicum inſtrumentum eſſe neceſſarium ad validitatem dictæ donationis excedentis ſummam mille ſolidorum, ſiue centum morabatinorum, quod idem eſt. Et ita cum ſententia Regia publicata per Nicolaum Dedha R. M. S. die 23. Decembris 1589. inter Mariã Annam Iſquierdo, & Coſmam Feliu fuit declaratum, non ſufficere priuatam ſcripturam, vt putà chyrographum, ſed neceſſariũ eſſe publicum inſtrumentum ad validitatem dictæ donationis, niſi eſſet donatio facta contẽplatione certi matrimonij in qua non requiritur ſcriptura. l. ad exactionem. C. de dot. promiſſo. l. fin. §. ſancimus. C. de iur. dot. §. illud. in authent. vt fratrũ filij; & ita fuit deciſum ſententia lata in R. A. V. in fauorem dominæ Eliſabeth Centelles contra dõ Ioſephum Fenollet, pub. per Melià in

locum

locũ Martini Pineda, die 31. Octobris 1577. & in hoc S. S. R. C. ſententia lata in fauorem domnæ Catharinæ Mila contra Iacobum Sás Cotanda, publicata per Petrũ Nauarro, die 17. Februarij 1620.

3 Sed dubitatur, vtrum ſimplex donatio excedens dictam ſummã centum morabatinorũ facta abſque publico inſtrumento valeat pro parte, ſcilicet, in dictis mille ſolidis? Et Iafer in dicto foro, *nengum hom.* 21. de donatio. tenet valere vſque ad dictam ſummam, & non vltra, & ita fuit declaratum cum ſupradicta Regia ſententia, publicata per Deona, die 23. Decembris 1589. Cum hic articulus fuiſſet vẽtilatus in cauſa ſupplicationis vertenti inter Iuliam Simo & de Moreno viduam ex vna, & Barbaram Moreno & de Granada ex altera, referente Illuſtriſsimo dõ Andrea Roig Viceecancellario in Regnis Coronæ Aragonum, tunc Regiæ Audientiæ Doctore, fuit declaratum, donationem factam per Paulum Moreno dictę Iuliæ Simo eius vxori tempore mortis tantùm valere in quinquaginta libris monetæ Valentinæ, ex quo erat facta nudo verbo, & in eo, quòd excedebat dictas quinquaginta libras eſſe nullam, & fuit reuocata Regia ſententia lata in alia Aula ſacræ Regiæ Audientiæ, cũ ſupradicta ſententia lata in cauſa ſupplicationis, publicata per don Ioannem Daça Regium mandati ſcribam, die 21. Iulij 1609.

DECISIO XXXIX.

MARITVS, QVI GAVdet priuilegio militari, & ſoluto matrimonio habet retentionem dotis, vita eius durante, iuxta foros Regni, (quod olim erat beneficium maritale, ne conueniatur vltra quam facere poteſt, deducto ne egeat) non tenetur cauere de dote reſtituenda, niſi tranſeat ad ſecundas nuptias.

1 *Maritus tantùm poteſt conueniri ad dotis reſtitutionem, in quantùm facere poteſt.*

2 *Maritus, qui habet artem, iuxta forum antiquum non poterat allegare beneficium deducto ne egeat.*

3 *Dos conſiſtens in bonis immobilibus, debet iuxta forum reſtitui, abſque vlla retentione.*

4 *Electionem habet maritus, qui accepit in dotem bona immobilia æſtimata, vel inæſtimata, ea reſtituere, vel eorum æſtimationem.*

5 *Priuilegium maritale, in reſtitutione dotis conſiſtentis in bonis immobilibus, fuit ſublatum per forum, & nu.* 13.

6 *Maritale beneficium, deducto ne egeat, circa dotem conſiſtentem immobilibus, non fuit ſublatum per forum Regis* Martini, *& Regia ſententia allegatur.*

7 *Equitibus ſemper fuit reſeruatum priule-*

priuilegium maritale, deducto ne egeat.

8 *Quibus, qui numquam aliquod ſeruile opus manibus ſuis fecerunt, competit beneficium retentionis dotis: ſi tamen illi, vel equites tranſeunt ad ſecundas nuptias, tenentur eius medietatem reſtituere, & reſpectu alterius medietatis cauere.*

9 *Aduocati habent retentionem dotis vita eorum durante, & ita cum Regia ſententia fuit declaratum reuocãdo aliam.*

10 Maritus, *qui gaudet priuilegio militari, & dotem retinet (ſoluto matrimonio) vita eius durante, antenetur cautionem præſtare, ſi non cõuolat ad ſecundas nuptias.*

11 *Vſufructuarius tenetur cautionem fideiuſſoriam præſtare.*

12 *Maritus tenetur ſatiſdare de dote reſtituenda, vbi eſt ſoluenda per eum poſt tempus.*

13 *Debitor in omnibus bonæ fidei iudicijs cauere tenetur, declara. n. 35.*

14 Militare priuilegium *eſt hodie, non maritale, quod maritus poſsit dotem retinere vita eius durante.*

Dilatio, vbi à lege conceditur debitori miſerationis cauſa, tenetur cauere.

15 Maritus *pauper, qui non compellitur dotem reſtituere, iuratoriam cautionem tenetur præſtare.*

16 *Pater poſsidens bona filij, & eorum vſumfructum percipiens, non tenetur cautionem præſtare. & numero. 23.*

17 *Reuerentiæ ratio, ob quam non eſt præſtanda cautio, militat in marito, etiam quando hæres vxoris agit ad dotis reſtitutionem.*

18 *Pater tranſiens ad ſecundas nuptias tenetur cautionem præſtare.*

19 *Dilationem legalem habens, non tenetur cauere, præterquam in caſibus à iure expreſsis.*

20 *Maritus non eſt vſufructuarius, ſed dominus dotis.*

21 *Dominium rei dotalis qualiter eſt penes vxorem, & qualiter penes maritum.*

22 *Æſtimatio rei in dotem datæ facit emptionem.*

24 *Tenutaria bonorum viri (quæ in effectu eſt vſufructuaria legalis) non tenetur præſtare cautionem.*

25 *Forus 1. de vſufruct. non loquitur de vſufructu legali, ſed de conſtituto ab homine.*

26 *Concordare iura iuribus oportet.*

27 *Correctio legum eſt euitanda.*

28 *Vſufructus legalis magis priuilegiatus eſt, quàm ab homine conſtitutus.*

29 Mitiùs *agitur cum lege, quàm cum homine.*

30 *L. 1. ff Vſufru. quemad. caueat, & l. ſi vſusfructus. 9. §. illud ff. eod. declarantur.*

31 *L. ſi vſusfructus. 13. ff. de vſufruct. loquitur de vſufructu ab homine conſtituto.*

32 *L. 4. C. de vſufruct. declaratur.*

33 *Maritus tantùm tenetur cauere de dote reſtituenda, quando dilatio ei conceditur miſerationis gratia.*

34 *Satiſdare non tenetur maritus, qui*

gaudet priuilegio militari de dote reſtituenda, niſi tranſeat ad ſecundas nuptias.

35 *Debitor in diem tenetur cauere, ſi eſt ſuſpectus, & non aliter.*

1 MAritus de iure Cæſareo tantùm poteſt conueniri ad dotis reſtitutionem, in quantum facere poteſt, & non in ſolidum. l. ſi filio familias. 53. ff ſoluto matrimon. ibi: *Sed quatenus poteſt facere, hic quoque condemnandus.* Et ibi tenet gloſ. in verbo, *Condemnandus.* Quam regulam ſex modis ampliat, & alijs ſex modis limitat Barbola in l. maritum. 13. à num. 27. ff. ſolut. matrimonio. Quod etiam diſpoſitū fuerat per forum. 21. ſolut. matrimon. qui fuit conditus á Rege Iacobo Primo, & per forum 22. eiuſdem tituli ab eodem Rege fuit declaratum, quòd non eſt audiendus, qui allegat ſe facere non poſſe, ſi habet artem, ex qua viuere poſsit. Tunc enim nō licèt prætextu paupertatis dotem retinere. Et per forum ſequentem, incipientem, *Si tot lo exouar.* 23. eiuſdem tituli ab eodem Rege fuit ſtatutum, quòd ſi dos, vel eius pars conſiſtat in immobilibus, ſcilicet, inæſtimatis, maritus tenetur dicta bona reſtituere vxori, abſque vlla retentione, & poteſt in ſolidum cō ueniri.

(margin numbers 2 and 3 appear beside lines "tuli ab eodem Rege..." and "ab eodem Rege fuit ſtatutum")

4 Poſteà verò per Regem Martinum ad ſupplicationem brachiorum Eccleſiaſtici, & Regalis, fuit conditus actus Curiæ, qui vulgo dicitur forus declarans. 24. eiuſdem tituli, cum quo fuit diſpoſitum, quòd ſi bona immobilia æſtimata, vel inæſtimata, fuerint conſtituta in dotem, vel in partem dotis, maritus in quolibet caſu reſtitutionis dotis teneatur reſtituere ea vxori, ſi tēpore reſtitutionis ea extarent, vel eorum æſtimationem, ſeruata electione marito reſtituendi rem, vel æſtimationem, quæ ei aliàs pertinebat iuxta forum antiquum, nimirum iuxta forum. 9. de arrhis, & ſponſalibus. & in finalibus verbis dicti

5 fori 24. ſubiungit Rex Martinus; quòd maritus prætextu paupertatis, vel aliam ob cauſam, dictam dotem in immobilibus conſtitutam, vel eorum æſtimationem ſibi retinere non poſsit. Et ita conſtat iam fuiſſe ſublatum priuilegium maritale, de quo in foro 21. ne maritus conueniretur vltra quam facere poteſt, deducto ne egeret. Cum tamen dictus

6 forus 24. tantùm loquatur de bonis immobilibus, reſpectu dotis in bonis mobilibus conſiſtentis, iura antiqua remanent in correcta. l. ſi verò. §. de viro. ff. ſolut. matrimonio. & ita fuit declaratum cum Regia ſententia lata in cauſa Petri Vicent de Nacampa, die 3. Aprilis 1478. Et quia in dicto actu Curiæ condito per Regem Martinum, qui eſt capit. 24. ſoluto matrimonio, non conſenſerat brachium, militare

militare equitibus, ſiue militibus huius Regni competebat priuilegium, ne poſſent conueniri ad reſtitutionem dotis, vltra quam facere poſſent, deducto ne egerent.

Et ex quo hac occaſione multi ciues ſtudebant fieri milites, & ita diminuebatur numerus ciuiũ honoratorum, & creſcebat numerus militum, ad ſupplicationem brachij Regalis per Catholicum
8 Regem Ferdinandum anno 1510. fuit factus actus Curiæ, incipiens: *Item, ſenyor.* capit. 25. in dict. rubr. ſoluto matrimon. cum quo fuit ſtatutum, vt nedum milites, ſed etiã ciues, qui nunquam ſuis manibus aliquod ſeruile opus feciſſent, gauderent dicto priuilegio militari, ſi tamen miles, vel ciuis conuolaret ad ſecundas nuptias, teneretur dotem integriter reſtituere, non obſtante dicto priuilegio militari. Deniquè per inuictiſsimum Imperatorem Carolum Quintũ Hiſpaniæ Regem, anno 1542. ad ſupplicationem totius Curiæ fuit conditus forus 26. ſolut. matrimon. cum quo fuit diſpoſitum, quòd ſi milites, vel ciues honorati ad ſecundas nuptias conuolarent, tantùm tenerentur medietatem dotis reſtituere, & reſpectu alterius medietatis, te nerentur præſtare cautionem de ea reſtituenda poſt
9 mortem. Et cum dubitaretur, an diſpoſitio dictorum fororum. 25. & 26. ſolut. matrimon. concedens retentionem dotis ciuibus honoratis, comprehenderet Aduocatos, in Regia Audientia, fuit lata ſentẽtia die prima decẽbris 1565. cum qua fuit declaratum, Doctorem Ludouicum Ribera aduocatum non poſſe habere dotes retentionem: quæ ex eo ſuſtineri poſſe videbatur, quod quando maritus ex ſua arte viuere poteſt, non habet beneficium maritale, deducto ne egeat, vt prætextu paupertatis dotẽ retinere poſsit. Ita gloſ. in verbo, *Neque habebit*. in l. ſi maritus in id. 43. ff. ſolut. matrimon. foro 22. ſolut. matrimon. A qua ſententia cum dictus Doctor Ludouicus Ribera ſupplicaſſet, merito fuit reuocata in hoc Sacro Supremo Regio Conſilio cum ſententia lata die 17. Nouembris 1568. ex eo, quod erat ciuis honoratus, eo ipſo quod erat Aduocatus, & non laborabat manibus ſuis, & ita gaudebat priuilegio militari. Et quia conuolauerat ad ſecũdas nuptias, fuit ei mandatum, vt medietatem dotis reſtitueret, aliam verò medietatem retineret, iuxta diſpoſitionem dicti fori vigeſimi ſexti ſolut. matrimon. in quo ſancitum eſt, vt maritus reſpectu medietatis dotis, quàm retinet, te-
10 neatur præſtare cautionem. Non tamen reperitur per foros deciſum, quid Iuris in illa quæſtione an maritus, qui gaudet priuilegio militari, & ex hac cauſa habet retentionẽ dotis ſoluto matrimonio, ſi non eſt ſuſpectus de dilapidatione, & nõ trãſit ad ſecũdas nuptias, tene-

tenetur cauere hæredibus vxoris de dote reſtituenda. Quæ fuit ventilata in Regio Conſilio, me referente, inter don Ludouicum Sanz, ciuitatis Oriolæ, ex vna, & Ioſepham Sanchez, & de Arques eius ſocrum, parte ex altera; quia dicta vidua vti hæres domnæ Eliſabethæ Arques eius filiæ, quondã vxoris dicti don Ludouici Sanz, petijt coram gerente vices generalis Gubernatoris in Regno Valentię, vltra Sexonam, vt dictus eius gener compelleretur ſibi dictam cautionem præſtare. Et cum effectu ad id fuit compulſus ſententia lata per dictum iudicem (ſub prætextu, quod maritus erat vſufructuarius dotis vxoris, & ita tenebatur cauere.) A qua per dictum don Ludouicum fuit appellatum, & cauſa appellationis in Regia Audientia introducta, & mihi commiſſa. In dicta quæſtione, pro parte ſocrus quæ obtinuerat, conſiderabamus.

11 Primò facere, quòd vſufructuarius tenetur cauere, foro primo de vſufruct. qui loquitur generaliter, ibi: *Tot hõ qui haja violari en los bens de altruy, que ſia tengut de donar fermança.* Pro vt etiam generaliter videtur diſpoſitum in l. 1. in princip. ff. vſufructuar. quemad. cauea. ibi: *Sed etſi ex alia quacumque cauſa conſtitutus fuerit vſusfructus, idem dicẽdum eſt.* Et in l. ſi vſusfructus. 9. §. illud. ff. eod. ibi: *Illud ſciendum eſt, ſiue iure ipſo quis vſumfructũ habeat, ſiue etiam per tuitionem Prætoris, nihil ominus cogendum eſſe fructuarium cauere.* vt in l. ſi cuius. 13. in princip. ff. de vſufructu, ibi: *Hæc autem ad omnem vſumfructum pertinere.* Et in l. 4. C. de vſufructu, ibi: *Vſufructu conſtituto, conſequens ſatiſdatio boni viri arbitratu præbeatur ab eo, ad quem incommodum peruenit.*

12 Secundò, maritum cauere teneri, probatur in l. ſi conſtante. 24. §. quoties. ff. ſolut. matrimon cuius verba ſunt: *Quoties mulieri ſatiſdandum eſt de ſolutione dotis poſt certum tempus: ſi maritus ſatisdare non poſsit, tunc deducto commodo temporis, condemnatio reſidui præſentatur. Sed ſi cum maritus ſatiſdare poſſet, nollet, in ſolidum eum condemnandum* Mela *ait, non habita ratione commodi temporis. Iudicis igitur officio conuenit, vt aut ſatiſdatione interpoſita abſoluat maritum, aut habita ratione compenſationis eum condemnet: quod quidem hodie magis vſurpatur.* Ioſephus Ludouicus deciſione Peruſina. 63. numer. 10. & 11. 2. par. & relati à Barbo. in l. 2. ſolut. matr. 2. par. num. 25. in fine. & 26. pagin. 697. Afflict. deciſ. 279. numero. 3. & 4.

13 Tertiò, quia in omnibus bonæ fidei iudicijs debitor cauere tenetur. l. in omnibus. 41. ff. de iudic. dotis autem iudicium bonæ fidei eſt. §. fuerat. Inſtit. de action. ergo & cæt.

Sed his non obſtantibus contrarium fuit deciſum.

14 Primò, quia licèt olim priuilegium retentionis dotis erat maritale,

tale, & cõceſſum marito prætextu paupertatis, hodiè poſt editionem fori 24. ſolut. matrim. eſt ſublatum hoc priuilegium maritale, ſaltem reſpectu bonorum immobilium æſtimatorum, vel inæſtimatorũ. & ita quicunquè, qui non gaudet priuilegio militari, etiam ſi reſtituendo dotem ageret, conuenitur ad dotis reſtitutionem ſoluto matrimonio, & hoc iure vtimur. Et poſt editionem dictorum fororũ.

13 25. & 26. ſolut. matr. beneficium retentionis dotis, quod habet maritus ſoluto matrimonio, eſt priuilegium militare. Et ita omnes, qui gaudent priuilegio militari (vt ſunt equites, ciues honorati, Doctores, Iuriſperiti, ſiue Aduocati) quamuis diuites ſint, habent dotis retentionem, ſi non tranſeant ad ſecundas nuptias. Et nunquam vidi, nec audiui poſt editionẽ dictorum fororum gaudentem priuilegio militari, non ſuſpectum de dilapidatione, & non tranſeuntem ad ſecundas nuptias, fuiſſe compulſum cautionem præſtare de reſtituenda dote. Et hæc inueterata conſuetudo eſt obſeruanda.

14 Secundò, quia licèt, quando miſerationis cauſa dilatio á lege conceditur, ſit præſtanda cautio. l. vniuerſa. C. de precibus Imperatori offerendis, ibi: *Vniuerſa reſcripta, quæ in debitorum cauſis ſuper præſtandis dilationibus promulgantur, non aliter valeant, niſi fideiuſſio idonea*

15 *ſuper debiti ſolutione præbeatur*. Et ob hanc cauſam dici poſſe, quod vbi maritus prætextu paupertatis, miſerationis cauſa, non compelleretur ad reſtitutionem dotis, dum viueret, tenetur cautionem præſtare; nimirum iuratoriam, aliam enim nõn tenetur præſtare, vt poſt Mieres, quem allegat in conſtitutione, *Los impubers*. numer. 112. dicit Oliba. de action. prima parte in ſcholio. 2. ad §. fuerat. numer. 35. pagin. 562. & ita dicit iudicatum per Senatum Cathaloniæ pro Hieronymo Gauer domicello Deſpujol in addition. ad Mier. ſuper conſtitutione hac noſtra, numer. 69. pagin. 56. Tamen cum hodie non ratione paupertatis, ſed ratione priuilegij militaris maritus, etiam ſi diues ſit, habeat dictam retentionem, non tenetur dictam cautionem præſtare, niſi tranſeat ad ſecundas nuptias.

16 Quo caſu reſpectu medietatis eã præſtare tenetur, ad ſimilitudinem patris, qui dum poſsidet bona filij, & eorum vſumfructum percipit, non præſtat cautionem. l. final. §. ſin autem non habeat. C. de bonis, quæ liberis. ibi: *Paterna reuerentia eũ excuſante, & à ratiotinijs, & à cautionibus, & ab alijs omnibus, quæ ab vſufructuarijs extraneis, à legibus exiguntur*.

17 Quæ ratio reuerentiæ debitæ militat in marito, ita don Garcia Maſtril. deciſione 93. numer. 4. & 9. part. 1. vbi ait, beneficium retentionis dotis deducto ne egeat, competere marito ob reuerentiam,

tiam, quam ei vxor tenetur præ-
ſtare. Et hoc procedere etiam
quando hæredes vxoris agunt cõ
tra maritum ad dotis reſtitutio-
18 nem. Tamen ſi pater tranſeat ad
ſecundas nuptias, tenetur cautionẽ
præſtare. Ita Pinel. in l. 1. C. de bo-
nis maternis. 2. p. n 75. verſic. Am-
pliatur. 9. qui ad id ponderat text.
in l. hac edictali. ff. his illud. C. de ſe
cun. nupt. ibi: *Simili modo vſumfructũ
habeat, ſi idoneam fideiuſsiorem præbue
rit.* & in l. iubemus. verſi. in ſupradi
ctis. C. ad Trebel. ibi: *Vel cum ſecun
dis ſe pater, vel mater matrimonijs iun-
xerit, neceſſe eſt, vt eadem ſatiſdatio pro
legum ordine præbeatur.* Boerius dec.
200. Burg. conſ. 82. in fin. don Ioan
del Caſtillo lib. 1. quotidianarum.
de vſufruct. c. 3. & nu. 93. qui num.
98. ait, quòd ſi bona ſint mobilia
quæ reſeruari debent filijs prioris
matrimonij, tunc pater tranſiens
ad ſecundas nuptias, prædictam ſa
tiſdationem præſtare tenetur. Sed
19 vt inquit Bald. in d. l. vniuerſa. nu-
mer. 3. poſt Cyn. habens dilatio-
nem legalem, non tenetur caue-
re, præter quàm in caſibus á iure
expreſsis.

20 Nec obſtant in contrarium ad-
ducta: maritus enim, non eſt vſu-
fructuarius, ſed dominus dotis. l.
& ſi dotis. & ibi notat gloſ. fin. &
l. quoties. C. de iur. dot. in princip.
inſtit. quibus alienat licèt. l. doce
ancillam. 9. C. de reiuendicatione,
vbi Aloyſius Leo eleganter expli-
21 car qualiter dominium ſit penes
vxorem, & qualiter penes mari-
tum. Et vbi res datur marito in
dotem æſtimata, tranſit eius do-
minium irreuocabile in ipſum vi-
rum. l. ſi prædium. C. de euiction.
& in reſtitutione non eſt ipſa res,
ſed pecunia, quia æſtimatio facit
emptionem. gloſ. in l. ſi inter. C. de
22 iure dot. & poſt Cyn. Bald. Socin.
Imol. Deci. Roland. Natam. & Be-
cium, quos allegat, communem
dicit Surdus deciſ. 257. numer.
1. & nouiſsimè Scapuccinus in
tractat. de vtili Saluiano interdi-
cto. lib. 1. quæſtione 12. numer. 1.
Vnde dictus dõ Ludouicus Sáz nõ
poteſt dici vſufructuarius, ſed po-
tius dominus rerum dotalium,
quæ æſtimatæ, ſibi in dotem fue-
runt conſtitutæ, & debitor pecu-
niæ, ſiue valoris dotis, reſtituen-
dæ poſt eius motrẽ, & ita motiuũ
ſententiæ iudicis á quo de iure nõ
ſubſiſtit. Sed dato (ſine veri præ-
dicio) quod maritus eſſes vſufru-
ctuarius à lege, adhuc non tenetur
cauere, quemadmodũ nec pater,
23 qui eſt legitimus adminiſtrator
bonorum filij, & à lege in his ha-
bet vſumfructum, non tenetur ca-
uere. l. fin. § ſin autem. C. de bonis,
quæ liberis. Sic etiam vidua, cui
intra annum luctus non fuit dos
reſtituta, habet tenutam bono-
rum viri, & poſt dictum annum
24 luctus facit fructus ſuos, & ſic in
effectu eſt vſufructuaria legalis in
noſtro Regno, iuxta foros nonũ
& decimũ, ſolut. matrimon. cau-
tionem ratione vſusfructus præſta
re nõ tenetur, vt ait Mier. in coſtit.
hac

hac noſtra de iur. dot. numer. 94. 1.p.fol. 151.& hoc iure vtimur in Valentiæ Regno.

25 Nec obſtat for. primus de vſufructu.& l. 1. in princ. ff. vſufructuarius quemad. caue. & alia iura in contrarium allegata, quia illa non loquuntur de vſufructu legali, ſed de vſufructu ab homine conſtituto, & cũ hac diſtinctione vſuſfructus legalis, & vſuſfructus ab homine conſtituti omnia ſupradicta iura concordantur, quæ cõcor-
26 dare oportet. cap. cũ expediat. de electione in 6.& legum correctio
27 eſt euitanda.l. ſancimus. C. de teſtamen.& l. præcipimus. C. de appella-
28 tionib. magis autem priuilegiatus eſt vſuſfructus legalis, quàm ille, qui ab homine conſtituitur Bald. in l. hac edictali. §. his illud. nu. 9. & 10. C. de ſecundis nuptijs. ibi: *Et eſt ratio ſpecialitatis, quia ille vſuſfructuarius conſtituitur legis authoritate, & mitiùs agitur cum lege, quàm cum homine.*
29 Et quod leges in contrarium allegatæ, ſup. n. 11. loquãtur de vſufructu ab homine conſtituto, ſatis colligitur ex lectura earũ, & ex inter-
30 pretatione Accurtij, qui in l. 1. in prin. ff. vſufructua. quemadmodũ caue. gl. in verb. *Cõſtitutus.* declarat illa verba: *Sed etſi ex alia, quacunque cauſa conſtitutus fuerit vſuſfructus*, intelligenda eſſe de conſtituto inter viuos. & in l. ſi vſuſfructus. 9. §. illud. declarat illud verbũ, *Iure ipſo.* ſcilicet ciuili, vt ex teſtamẽto, vel inter viuos, quaſi dicat, ſiue ab homine cõſtituatur. Vt in dictis caſibus, ſiue à iudice, vt per tuitionem
31 Prætoris, præſtandã eſſe cautionẽ, & in d. l. ſi vſuſfructus 13. de vſu-
32 fructu. gl. in verb. *Ad omnem.* declarat illa verba, *Ad omnẽ vſumſ. uctũ.* ſiue in teſtamento, ſiue inter viuos conſtitutus ſit. & d. lex 4. C. de vſufructu apertè ſe ipſam declarat in finalibus verbis. ibi: *Nec intereſt, ſiue ex teſtamento, ſiue ex voluntario contractu vſuſfructus conſtitutus eſt.*

Nec obſtat l. ſi cõſtante. §. quoties. ff. ſolu. matr. & contrariũ tenẽtes DD. maritum teneri ſatiſdare de reſtituenda dote: nã vt declarãs
33 Alex. in d. §. quoties. n. 2. & Afflict. deciſ. 279. n. 4. procedit, vbi dilatio cõceditur miſerationis cauſa. Secùs tamẽ, inquit Alex. in alia dilatione, quæ lege conceditur, vt eſt quatuor menſiũ, quę datur cõdemnatis ad ſoluendum. Interim enim debitor condẽnatus, nõ tenetur ſatiſdare de ſoluendo, niſi tranſactis
34 quatuor mẽſibus. Cũ igitur in caſu noſtro, marito qui gaudet priuilegio militari ob dictũ priuilegium, & non miſerationis cauſa, cõpetat dilatio reſtituẽdi dotem poſt eius obitũ, non tenebitur ſatiſdare, niſi tranſeat ad ſecundas nuptias.

35 Deniquè, nec obſtat l. in omnib. 41. ff. de iudicijs. nã reſpondeò cũ Bar. in C. ad l. poſt med. hoc procedere ex cauſa, quando debitor eſt ſuſpectus, aliàs ſecùs.

Ex quibus meritò ſententia iudicis à quo fuit reuocata cũ Regia ſententia lata, me referente, in fauorem dicti don Ludouici Sanz,

contra dictam Ioſepham Sáchez, & de Arques viduã, publicata per Damianum de Berbegal R. M. ſcribam, die prima Auguſti, 1609.

DECISIO. XL.

SENTENTIA LATA contra principalem, non poteſt mandari executioni cõtra fideiuſſorem contractus, immò opus eſt nouo proceſſu: ſed contra fideiuſſorẽ iudicij de iudicato ſoluendo poteſt.

1 *Facti ſpecies.*

2 *Sententia lata contra principalem exequi poteſt cõtra fideiuſſorem, etiam in cauſa non citatum, declara. vt infra nu. 4.*

3 *Fideiuſſor contractus executiuè conueniri non poteſt virtute ſententiæ latæ contra principalem.*

4 *Sententia lata contra principalem non poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem contractus. Poteſt tamen contra fideiuſſorem iudicij de iudicato ſoluendo.*

5 *Citatio in quolibet actu iudicij neceſſaria eſt.*

6 *Sententiæ Regiæ tenor refertur, cum qua fuit declaratum, ſententiam latam contra principalem, non poſſe exequi contra fideiuſſorem contractus.*

1 ANtonius Torregroſſa architectus, inſtrumento recepto per Hieronymum Perez notariũ die 9. Aprilis 1596. promiſit, & ſe obligauit, electis per Parochiam Sãcti Iacobi ciuitatis Oriolæ ædificare Capellã maiorem Eccleſiæ dictæ Parochiæ, iuxta capitula inter dictas partes facta, pretio quinque mille & octuaginta librarum intra quinquenium. Pro quibus ad implẽdis dedit fideiuſſores, & principales obligatos ſimul cum eo, & in ſolidum Petrũ Remiro Deſpejo, & Antonium Paſtor Fabrum ęrarium, ſiue caldererium, qui omnes ſe obligarunt cum clauſula executoria. Cuius virtute pro parte dictæ Parrochiæ fuit impetratũ mandatum executorium per Curiam Gubernatoris in Regno Valentiæ, vltra Sexonam, contra hæredes dictorum Torregroſſa Remiro Deſpejo, & Antonij Paſtor, pro quantitate quingentarum ſexaginta librarum, octo ſolidorum & ſex denariorum, quàm pretẽdebat debere dictũ Torregroſſa, ex quo ædificium dictæ Capellæ non perfecerat, & diuerſas quantitates à dicta Parochia acceperat: quibus compenſatis cũ valore operis quod fecit in dicta Capella, remanebat debitor ſupra dictæ quantitatis. Ad cuius probationem in diſcurſu dictę cauſæ executiuę fuerũt productę nominationes, & relationes peritorũ in arte, ſiue expertorũ, qui cũ iniũctione d. Torregroſſa, ſiue eo citato, declararũt, valorẽ operis facti in d. Capella maiori Eccleſię diui Iacobi. Et tandẽ in d.

cauſa

cauſa executiua fuit lata ſententia per gerentem vices generalis gubernatoris in præſenti Regno vltra Sexonam, declarãdo dictũ mãdatum executorium valere, & tenere, ac deducendum fore ad realem facti executionem, contra ſupradictos in quantitate ſexcentarũ triginta quinque librarum, quindecim ſolidorũ, & quatuor denariorum. A qua ſenten tia appellauit Sperantia Meſtre, & de Paſtor vidua relicta à dicto Antonio Paſtor altera ex dictis executiuè conuentis, vti curatrix filiorum & hæredũ dicti Antonij Paſtor, & cauſam appellationis in S.R.A. Valentina introduxit, & mihi commiſſa fuit. In qua dubitatum fuit, an ſentẽtia lata contra dictum Antoniũ Torregroſſa architectum principalẽ debitorem, exequi poſſet cõtra hęredes dicti Paſtor, ſimul & in ſolidũ obligati, nõ obſtãte, quòd relationes peritorũ in arte tantũ fuiſſent factæ citato principali debitore, & non fideiuſſore.

2 In hoc dubio videbatur, ſenten tiam latam contra principalẽ exequi poſſe contra fideiuſſorem etiã in cauſa non citatũ iuxta l. fi. in §. fi. C. de vſur. re. iud. ibi: *Et cum antiquitas peſſimo exemplo reis quidem condemnatis laxamẽtum duorum menſium præſtabat, fideiuſſores autem eorum eodem vti beneficio non concedebat, vt liceret victoribus (relictis propter legem condemnatis perſonis) à fideiuſſoribus eorum, vel mandatoribus ſtatim pecunias, vel res in condemnatione poſitas exigere: huiuſmodi acerbitatem reſecantes, ſancimus quadrimeſtres inducias, quas dedimus condemnatis, etiam ad fideiuſſores eorum, & mandatores extendi, ne legi fiat derogatum.* Quem text. ad hoc allegat Surd. conſ. 271. nu. 1. cum ſeq. lib. 2. dicens, quòd vbi dicitur, fideiuſſorẽ ſtatim compelli: illa dictio, *ſtatim*, denotat non eſſe ferendam ſententiam, vt in auth. de inceſt. nup. §. 1. & ſignificat cognitionem ſummariam abſque aliquo iudicij ordine, & ita arguẽdo concludit Bar. in l. 1. ff. iudi. ſolui. & in l. tale pactum. §. qui prouocauit. nu. 2. ff. de pact. vbi Cur. iun. nu. 4. & ligatur fideiuſſor iudicatũ ſolui ſententia lata cõtra principalẽ. Bal. in l. duobus. §. igitur. ſi quis. ff. de iure iur. vbi inquit, eſſe ſpeciale in eo, quòd etiã nõ citatus teneatur, quia fingitur eadem ſententia condemnatus cum principali, & quòd non citatur, quia cum eo iudicium non agitur. Socin. in conſ. 91. n. 13. vol. 4. & ante omnes Spec. in tit. de exeq. ſent. §. ſequitur. nu. 10. quia cenſetur talis fideiuſſor promiſiſſe iudicatum rei, & ſi eſſet contra ipſum ferenda ſententia, videretur promiſiſſe iudicatum proprium, & niſi contra eum fieret exequutio, ſententia vnius iudicij eſſet alterius iudicij principium, quod eſſe non debet. Hanc etiam opinionem tenet Guid. Pap. quæſt. 26. vbi refert. Ioann. Andr. Cyn. Gul. Cun. & Alberic. Anchar. in capit. 1. extra. de iure iur. Iaſ. in l. 2. §. in fideiuſſorem. numer. 2.

ff. qui ſatiſd. cog. vbi communem dicit Rimin.in conſ.370 nu.8. vol. 2.Bero.in conſ. 202. nu. 34. & 36. volu.3. Roder. Suar.in l. poſt rem iudicatam. in 9. not. ff. de re iud. nu.1. pag. mihi. 524. vbi ampliat etiam, quandò fit pactum de præterito iudicato ſoluendo, adducit text. quem dicit vnicum in l. tale pactū.§.qui prouocauit.ff. de pact. vbi Bal.col.5.verſic.4.ſic oppono. Marſil. in rubr. ff. de fideiuſ num. 344. Cagnol. in l.nullam. §. nemo alienæ in fin. ff.de reg. iur. Maran. de ordine iud.in 6.par.§. propoſui. nu.32.fol.mihi. 224.Clar. in par. crim.§.fin.quæſt.95.in fin.princ.& Boſſ.in tit.de carcer. fideiuſ. relax. num.60. Et adeò verum eſt, quòd etſi lata ſit ſententia contra principalem abſentem, & cōtumacem, mittitur nihilominus exequutioni contra fideiuſſorem, vt probatur in l. 1.l.cum quærebatur.l. iudicatum ſolui.ff.iudic.ſolui Bero. dict. conſ.202. nu 34. & eſt regulare in fideiuſſore accepto in iudicio ſecūdum glo.in cap. 1.de iniur.& dam. dato.in 6.Bero.dict.conſ nu.36. & ſententiam latam cōtra principalem mandari executioni contra fideiuſſorem iudicatū ſolui in vtraque Aula Regiæ Audiētiæ Cathaloniæ iudicatum fuiſſe teſtatur dō Lud.Peg.deciſ. 199.n. fi. in fi. 1.p. vbi per totam illam deciſionē benè confirmat.Flami.Chartar. dec. 119.vbi num.7. dicit hanc opinionem tenuiſſe Rotam.

3 Sed contrarium fuit iudicatum in occurrenti caſu per text. in l. à ſententia.in princ ff.de appellatio. ibi: *A ſententia inter alios dicta appellari non poteſt, niſi ex iuſta cauſa, veluti ſi quis in cohæredum præiudicium ſe condemnari patitur, vel ſimilem huic cauſam: quamuis, & ſine appellatione tutus eſt cohæres. Item fideiuſſores pro eo pro quo interuenerunt.* Et ibi Bar. l. grege. 13 §.etiam ſi creditor. ff.de pignor.l.præſenti.§.adijcientes. C. de his,qui ad Eccleſiā confugiunt. gloſ in cap. 1.in verbo prægrauetur,de iniur & dam.dato in 6. Bal. in l.2 col.penul.C.de eden. & in l. fin.§.& cum antiquitas.C. de vſur. re iudic. Alex.in l.ſæpè nu.17. ff.de rei iud.& conſ.131.nu.7.vbi communem dicit.vol.2.Guid. Pap. deciſ.26.vbi ait, ita fuiſſe iudicatum. Franc.Marcus. deciſ.1057.nu. 10. 1 par.Seraph.Oliuarius.dec.1477. nu.4 tom.2.pag. 348. don Garcia Maſtril.deciſ.20.1 par. præſertim nu.2.vbi multos refert,& hanc dicit communiorem, & iuxta eā non ſemel vidiſſe iudicatum,& ſubiungit.nu.4. fideiuſſores tutelæ vel curæ,eſſe fideiuſſores contractus,etiā ſi fideiuſsio præſtetur penes acta curiæ,& ita dicit fuiſſe iudicatum, omnes ſcripturas,proceſſus,& ſententias quæ fierent contra ſolum tutorem, nō nocere, nec in aliquo præiudicare ipſi fideiuſſori, vt cōſtat ex his,quæ dicit Maſtril. nu. 1. & fin.Et quòd ſententia lata cōtra principalem nō noceat fideiuſſori contractus, nec contra eum exequi poſsit,tenuerunt Speculator in tit.

tit. de execu. ſenten. §. ſequitur. verſ. Sed nunquid ſententiam. Io. And. Gabr. de Cune. Cynus. Oldr. Bar. Caſtr. Bald. Alex. Aret. Ancar. Alberic. Angel. Tiraq. Purpurat. Soc. Sen. Ripa. Ronchegal. Fran. Marc. Ioachin. Minſinger. Ioa. Bap. Aſin. Fran. Turzan. Emanuel Soar. Rod. Suar. Vrſil. ad Affliẽt. dec. 182. Bero. Nizel. Boſius. Hier. Gab. Gerar. Maſol. Caſaneus. Pet. Rebuf. Cagnol. & Iul. Clarus in locis relatis per Burſat. conſ. 203. à nu. 12. vſque ad nu. 17. lib. 2. & per totum Conſilium, vbi latiſsimè probat, & contrarijs reſpõdet Cancer. lib. 2. var. cap. 5. de fideiuſſo. nu. 96.

4 Denique diſtinguẽdum eſt, prout diſtinguit. Bart. in l. 1. nu. 1. & 2. ff. iudic. ſolui. aut loquimur in fideiuſſore contractus, & tunc ſentẽtia lata contra principalem, nõ poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem ſine nouo proceſſu, aut loquimur in fideiuſſore iudicij de iudicato ſoluẽdo, & poteſt. Quã Bar. diſtinctionem alijs relatis refert, & ſequitur Hypolit. de Marſil. in rub. ff. de fideiuſſo nu. 349. Guid. Pap. deciſ. 26. Mynſing. ſingula. obſerua. Centuria. 4. obſeruation. 96. nu. 1. hanc dicit receptiorem ſentẽriam Carroſ. dec. 136. nu. 12. & per totam, vbi relatis argumentis pro vtraque parte, hanc adfert diſtinctionem; & iuxta eam fuiſſe iudicatum in Senatu Mantuano teſtatur Surd. deciſ. 218. nu. 11. 12. & fin.

5 Et citatio neceſſaria eſt in quolibet actu iudicij ſpecialiter, vt multis relatis probat Vantius de nullitatibus. tit. de nullitate ex defectu citationis. nu. 57. & 98. tom. 4. tract. fol. 409. & 410. & iuxta hanc opinionem fuit iudicatũ in hac cauſa cum ſententia de qua infra his ver-

6 bis: *Attento, quòd acta facta cum principali non nocent fideiuſſori contractus, nec ſententia lata cum principali debitore, poteſt exequi contra fideiuſſorem cõtractus, & quod experti ſiue periti in arte non fuerunt nominati cũ iniunctione dicti Paſtor fideiuſsoris, nec cum eius citatione ſiue conuocatione fecerunt dictas relationes, & ſic tanquam res inter alios acta, non poſſunt nocere dicto Paſtor, qui non fuit fideiuſſor iudicij, ſed contractus. Et cum ſententia fundetur in relatione dictorum peritorum, ſiuẽ expertorũ, quam impugnat dicta vidua Meſtre, & de Paſtor, contra eam executio proſequi non poteſt id circo, & aliàs concluſionem, & deliberationem in R. C. factam in ſequendo pronuntiamus, ſententiamus, & declaramus benè fuiſſe appellatum per dictam Sperantiã Meſtre & de Paſtor viduam, & malè fuiſſe declaratum per dictum gerentem vices generalis Gubernatoris vltra Sexonam, cũ dicta ſententia, quã beneficio appellationis reuocamus, reſeruato iure Syndico dictæ Parochiæ, ſi quod ei competit contra dictam Viduam Paſtor in alia inſtãtia.* Et ita fuit pronuntiatum ſentẽtia lata me referente in fauorẽ Sperantiæ Meſtre, & de Paſtor viduæ contra electos à Parochia ſancti Iacobi ciuitatis Oriolæ, publicata per Damianũ de Berbegal. R. M. ſcribam, die 28. Iulij 1609.

DE-

DECISIO XLI.

MARITVS, AN POSSIT repetere ab vxore magnas expenſas factas in eius infirmitate, excedentes fructus dotis, quãdo ægrotauit morbo Gallico, quo maritus laborabat.

1 *Factum.*

2 *Vxor ita grauiter infirma, vt non poſsit eſſe in obſequio viri, ſi infirmitas durat per tantùm tempus, vt redditus dotis non ſufficiunt ad expenſas infirmitatis, eas ſoluere marito tenetur.*

3 *Maritus tantùm tenetur in infirmitate vxoris expendere, quãtum ſuppetunt dotis fructus.*

4 *Dotis fructibus cõſumptis, quod deeſt ad expenſas infirmitatis vxoris, ſupplendum eſt ab ipſa.*

5 *Repetitio non datur expenſarũ, quæ fiunt in alendo vbicũque eſt inter expendentem, & eum, pro quo expenditur affectio ſanguinis, vel charitatis.*

6 *Alimẽta præſtita vxori, vel priuignis non repetuntur.*

7 *Sumptus, ſi magnus ſit, ex qualitate perſonarum ſola affectio non ſufficit ad impediendum repetitionem; ſed tunc demum, ſi modicè expenſum ſit.*

8 *Donatio non facilè præſumitur.*

9 *Præſumptio vna, aliam elidit.*

10 *Ægritudo, ſi eſt longa, & dos exigua, ita vt dotis fructus nõ ſufficiant expenſæ infirmitatis, ex dote ſunt ſoluendæ. & ita fuit iudicatum Cathaloniæ & Valentiæ.*

11 *Maritus expendens in infirmitate vxoris non poteſt à Socero repetere expenſas iuxta forum, cuius verba referuntur.*

12 *Argumentum de maiori ad minus valet.*

13 *Socer, qui tenetur propter maritum, non tenetur in caſibus in quibus maritus non obligatur.*

14 *Vxor infirma culpa viri non tenetur expenſas infirmitatis viro ſoluere.*

15 *Damnum, quod quis ſua culpa ſentit, ſibi imputare debet.*

16 *Occaſio, quam quis dedit, ſufficit, vt ipſe teneatur.*

17 *Damnum ſoluere tenetur, nedũ qui fuit cauſa proxima, & immediata, ſed etiam qui dedit occaſionem.*

18 *Vxor impetrans tori ſeparationem, eſt alenda à marito, licet non ſit in eius obſequio, & ita fuit declaratum in Regia Audientia Cathaloniæ numer. 19.*

20 *Culpa nedum lata, ſed leuis ſufficit, vt teneatur ad damni emendationem.*

21 *Curare tenetur maritus ſuis ſumptibus vxorem, quando illa incidit in infirmitatem cauſa mariti.*

22 *Forus. 5. de negot. geſt. expenditur.*

23 *Socer tenetur nurum alere, quando nurus eſt dotata, & dos eſt penes ſocerum.*

24 *Sententia Regia, cũ qua fuit declaratum, & penſas infirmitatis non*

poſſe

poſſe repeti à bonis vxoris, quæ morbo Gallico laborauit per contagionem mariti.

1 Bernardus Corts vxorem duxit Magdalenam Borbo, dote accepta ſeptingentarum librarũ monetæ Valentinæ, & eam traduxit ad domum Antonij Corts Ianitoris ſiue portarij domus dputationis Regni Valẽtię eius patris, qui filium, & nurum aluit. Et cum ſana perueniſſet ad eius virum, per multum tẽpus ſtetit infirma morbo Gallico, quo laborabat dictus eius vir, & per contagionem illius eodem affecta fuit. In qua infirmitate ſocer magnas fecit expenſas in ſalarijs medici, & chirurgi in medicamentis, & alijs neceſſarijs. Ad quarum expenſarum ſolutionem petebat cõdemnari Mariam Annam Borbo ſororem & hæredem dictæ eius nurus, per Regiam Audientiam, me exiſtente Auditore, & commiſſario dictæ cauſæ.

2 Et pro eius parte faciebar, nam ſi vxor ſit ita grauiter infirma, vt non poſsit eſſe in obſequio viri, & infirmitas duret per tantùm tempus, vt redditus dotis non ſufficiãt ad dictas expenſas infirmitatis ſoluendas, maritus eas repetere poteſt, vel ex dote vxoris retinere, ſaltem ſi proteſtatus fuerit, quòd eas faciebat animo repetendi.

3 Tantùm enim tenetur pro ea in infirmitate expendere, quatenus ſuppetunt dotis fructus. l. ſi cum dotem. §. fin. autem in ſæuiſsimo. ff. ſolut. matrim. ibi: *Tunc licentiam habeat, vel curator furioſæ, vel cognati adire iudicem competentem, quatenus neceſsitas imponatur marito omnem talem mulieris ſuſtentationem ſufferre, & alimenta præſtare, & medicinæ eius ſuccurrere, & nihil pretermitti, quæ maritum vxori adferre decet, ſecundùm dotis quantitatem.* Tenent Cyn. Caſt. & Salicet. in l. quod in vxorem. C. de negot. geſtis. Cynum ſimpliciter ſequitur Bar. in tract. aliment. nu. 48. doctores omnes in d. §. fin autem in ſæuiſsimo. Roman. conſ. 517. nu. 2. verſ. Aut neutrius, vbi inquit, quòd in hoc dos datur, vt ſeruiat oneribus matrimonij, quæ cõſiſtunt circa vxoris alimentationẽ. l. ſi is qui, ibi: *Dos eſſe debet vbi onera matrimonij ſunt.* Et l. dotis fructum. ff. de iure dotium. l. actione. §. fin. cũ l. ſeq. ff. pro Socio. l. ſi maritus. & l. ſi filia. §. hoc amplius. ff. familiæ erciſcundæ. l. pro oneribus. C. de iur. dot. & tenent multi relati à Surdo de alimen. quæſt. 33. nu. 7. & 8.

4 Et quidquid conſumptis fructibus dotalibus deeſt, ſupplendum erit ab ipſa vxore. Iaco. But. Cyn. Caſt. Salic. & Alex. in d. l. quòd in vxorem. Rom. d. conſ. 517. nu. 2. verſ. Si autem redditus. Ang. in §. fuerat. num. 11. Inſti. de actio. Bald. & Imol. in d. §. fin autẽ in ſæuiſsimo. vterque circa fin. & ibi Alex. nu. 7. dicit hanc eſſe veritatem. Soc. conſ. 286. num. 2. verſ. Si verò. volu. 2. & Surd. de aliment. tit. 1. q. 33. nu. 31. ad fin. ait, confirmari hanc opinionem, quia alimẽta, & expẽſas non præſtat

præſtat maritus ratione dotis, ex
quo(vt dictum eſt) excedunt fru-
ctus dotis,non etiam ratione obſe-
quij,quia ob aduerſam valetudinẽ
non poteſt ſeruire: ergo deberi nõ
poſſunt niſi ratione affectionis, &
ſanguinis,vel charitatis.Et Garcia
de expenſis.cap.4.nu.24. dicit ad-
uertendum eſſe, nullam vnquam
repetitionem eſſe earum expenſa-
5 rum,quæ fiunt in alendo, vbicun-
que inter expendentem, & cũ, pro
quo expenditur affectio eſt aliqua
ſanguinis,vel charitatis.l. ſi pater-
no affectu. C. de nego. geſtis, ibi:
Eius erogationis tibi nulla repetitio eſt.
Et ibi gloſ. Bar. & Bald. l. quod in
6 vxorẽ.C.eodẽ,ibi: *Sed affectioni tuæ
debes expẽdere,* quæ loquitur de vxo
re,& pręſtita alimẽta matri expen
ſæq; in eam rem factæ,non repetũ
tur.text. qui loquitur in matre in l.
alimenta. C. eodem, ibi: *Quæ filijs
tuis præſtitiſti tibi reddi nõ iuſta ratione
poſtulas,cum id exigente materna pieta-
te feceris.* In filia ſororis. tex.in l. ex
duobus.§.fin.ff. eodem ibi: *Titium
ſi pietatis reſpectu ſororis aluit filiam,
actionem hoc nomine contra eam non ha
bere reſpondi.* Vbi goſ.verbo, *habere,*
hanc præſumptionem fundat ex
charitate, & affectione. & tenent
glo. Bal. Bart. & Paul. ibi.l. is. qui
ff.eodem.vbi Paulus habendã quo-
que rationem eſſe cenſet ſumptuũ,
7 & expenſarum, itaque ſi magnus
ſit ſumptus, magnaque expenſa,ex
qualitate perſonarũ, ſola affectio
non ſufficit ad impediendam repe-
titionem.Sed tunc demũ affectio,
& charitas impediunt repetitionẽ
expenſarum, ſi modicè expenſum
ſit.Idem tenent idem Paul.Bal. &
Bar.in l.ex duobus.§.fin. cum gloſ.
8 ibi verbo habere.ff.eod. Quæ glo.
eſt in eo notabilis: quia non facilè
præſumimus donationem. l. cũ de
indebito.ff.de probat. Itaque cum
magnus ſumptus eſt, concurrunt
duæ præſumptiones contrariæ,quę
mutuo concurſu ſeſe elidũt, & de-
ſtruunt,ſcilicet affectio, qua præ-
ſumimus donatum, & magnitudo
expẽſæ,quæ tollit donationis præ-
9 ſumptionẽ, ideoque vna præſump
tio aliã elidit.l.diuus.ff.de in integ.
reſtitutione. Vndè dõ Ludouicus
de Peguera. deciſ.169.n.4. 1.p.in-
10 fert,quòd ſi dos eſt exigua, & ægri
tudo longa, in qua expẽditur pluſ
quam dotis fructus ſufficiant,illud
ex dote ipſius vxoris eſſe ſoluendũ,
& ita dicit fuiſſe concluſum in R.
A. Cathaloniæ, die 29. Octobris
1594. & in ea deciſione hanc opi-
nionem benè confirmat, & idem
fuit iudicatum in S. R. A. Valenti-
na ſententia publicata per Ludoui
cum Dominguez, die 2. Decẽbris
1531. inter curatorem filiorum.N.
Mingot,& hæredes Beatricis Fer-
rãdiz Mingot,ſed ibi dicitur,quòd
de æquitate id fiebat, & etiam in
dicta ſententia adeſt motiuũ,quòd
vxor viuens, cum conquereretur
maritus de adeò graui expenſa, di
xit, *de mondot ho fa,* hoc eſt de mea
dote expendit.

Secũdò,dicebat dictus Antonius
Corts Socer, quòd licet reſpectu
mariti

mariti poſſet procedere, quia quá-
do vxorem infirmam aluit, cenſe-
tur de ſuo expendiſſe propter affe
ctionem l. quod in vxorem. C. de
11 negot. geſti. for. 5. eodem tit. cuius
verba ſunt: *Si alcu fara deſpeſes alcu-
nes en la maltia de ſa muller, no les pot
demanar à ſon ſogre. Car per effectio ſo
es per amor de la muller les haura feytes.*
hoc tamen non procedere reſpe-
ctu ſoceri, in quo ceſſat dicta ratio.
Et ita cum ipſe nurui dicta alimé-
ta in infirmitate præſtiterit, medi-
camenta, & ſalaria medici, chirur-
gi ſoluendo, poteſt ab ea repetere,
maximè cum maritus ex ſupra di-
ctis nõ teneretur, cuius proximior
12 eſt obligatio, multò minus tenebi-
tur ſocer, qui eſt remotior, argu-
mento de maiori ad minus c. ſi er-
13 go vbi gloſ. 8. quæſt. 1. cap. ſi Paul.
vbi gloſ. 36. quæſt. 5. Euera. loco
66. & tenetur ſocer propter mari-
tum, ideò liberatur his caſibus, qui
bus maritus nõ obligatur, argumé
to authen. multo magis. C. de Sa-
croſ. Eccleſ. & acceſſoriũ nõ debet
plus obligare, quàm principale, vt
dicimus de fideiuſſore. l. Græci. §.
illud. l. ſicut ff. de fideiuſſo. §. fideiuſ
ſores, inſtit eodem tit. Sed his non
obſtantibus, me referéte, declara-
uit ſacrum Regium Conſilium in
fauorem dictæ Annæ Borbo, &
contra dictum Antonium Corts.

14 Primò, quia cũ dicta Magdale-
na Borbo infirma fuerit culpa eius
viri, per contagionem morbi Gal-
lici, quo ille laborabat, expẽſas ſol
uere tenebatur maritus. argum. l.
ſed ſi damnum. 9. ff. de pecul. ibi:
*Sed ſi damnum ſeruo dominus dederit,
in peculium hoc non imputabitur.* §. 1.
verſ. fin. inſtituta de obligatio. quæ
ex quaſi delicto. cuius verba ſunt:
*Si verò viuat, nocitumque ei eſſe dicatur
ob eam rem, æquum iudici videtur, actio
detur, iudex enim computare debet mer-
cedes medicis præſtitas, cæteraque im-
pendia, quæ in curatione facta ſunt, præ-
tereà operas, quibus caruit, aut cariturus
eſt ob id, quod inutilis eſt factus.* Et l. hę
reditaria. 22. verſ. ſed ita. ff. de ne-
gotijs geſtis, ibi: *Sed ita ſcilicet hoc di
ci poteſt, ſi ipſa ruina, vel incendium ſi-
ne vitio eius acciderit, nam cum propter
ipſam ruinam, aut incendium damnãdus
ſit, abſurdum eſt cum iſtarum rerum no-
mine, quæ ita conſumptæ ſunt, quidquam
conſequi.*

Secundò, nam cum damnum
dictarum expẽſarum factarum in
infirmitate Magdalenæ vxoris, di-
15 ctus Bernardus vir ſua culpa ſenſe
rit, ſibi imputare debet, iuxta regu
lam text. in cap. damnum. de reg.
iur. in 6. cap. fin. de iniurijs, & dam.
16 dat. l. quod quis. ff. de reg. iur. immò
ſufficit occaſio, quá quis dedit, vt
ipſe teneatur. l. qui occidit. §. fin. ff.
ad l. aquil. l. ante penult. §. hoc auté
edicto. ff. de vi bonor. rapror. l. ni-
hil intereſt an occidat quis, vel mor
tis cauſam præbeat. ff. ad l. Corne-
liam, de Sicar. Hinc infert gloſ. vbi
etiam DD. in cap. 2. verſ. occaſio-
né, de officio ordin. lib. 6. quod qui
præbet occaſionem interdicto, te-
netur ad omne intereſſe, quod paſ
ſa eſt Eccleſia, & hoſpitale in re
tarda-

tardatis eleemoſynis. Idem etiam dicitur de eo,cuius cauſa factę ſunt repreſaliæ, nam tenetur ad omnia
17 damna.Bar.& DD.in l. 2.§. item ſi in facto.ff. de verbo. obliga. adeò vt etiam teneatur nō ſolùm is qui fuit cauſa proxima, & immediata, ſed etiam qui dedit occaſionem,vt in d.c.fin.de iur.iur.& d.l.qui occidit.§. fin. nam nomen occaſio denotat cauſam remotiſsimam, vt patet ex eius ſignificatu, & tradit. Ang.cōſ. 63. incipien. nobilis miles,& quidquid eſt cauſa cauſæ,eſt cauſa cauſati.l.manumiſsiones.l.ex hoc iure. vbi DD.ff. de iuſt.& iur. Cū igitur dictus Bernardus Corts fuerit cauſa infirmitatis vxoris, nō poteſt expenſas etiā magnas in ea factas,ipſe,nec eius pater repetere.
18 Tertiò, facit quemadmodum, ſi dicta Magdalena impetraſſet tori ſeparationem, erat alenda à marito,licèt non eſſet in eius obſequio, vt dicitur in caſu ſæuitiæ mariti,per Abba.in cap.extranſmiſſa. nu.4.& in cap.literas.nu.7.de reſti. ſpoliat.Nata.conſ.616.n. 1.Couar. in Epitome de ſponſal. part. 2. cap.7.§.5.nu.1.Lup.in Rub.de donario.inter vir. & vxor. §. 20. nu.4. Menoch. de recuperan. poſſeſsio. remed.1.nu.289.vel etiam in caſu adulterij mariti, vt per Surd. in tracta. de alim. tit.7.quæſt. 16. nu. 47.cum ſeq. ita etiam in occurrenti caſu, quo culpa, & facto mariti
19 vxor incidit in infirmitatem.Et facit quod ſcribit Michael Ferrer. 3. part. obſeruantia Regiæ Audientiæ Cathalonię cap.14.præſertim. colu. fin.vbi ait, hæc verba: *Adde, quòd poſteà die videlicet 13.Feb.1582. ad relationem Magnifici Michaelis Cordelles,& Franciſci Sala fuit ſimile conclusum ſuper alimentis petitis per nob. Hieronymam Codina, in Aula Reuerend. Cancellary Regij, & concluſio eſt tenoris ſequentis: Attento, quòd vxori non ſua, ſed viri culpa à marito diuertenti,& ſeorſum habitanti alimenta debentur,& per maritum præſtanda ſunt,non ſolùm ſecundùm quantitatem redditui, ſeu fructuum dotis: verùm etiam de viri patrimonio vltra fructus & redditus dotis.*
20 Quartò,etiam ſi culpa dicti Bernardi Corts non eſſet lata, ſed leuis, ſufficit, vt teneatur ad damni emendationem.l. ſcientiam. §.ſed ſi defendendi.ff.ad l.Aquiliā,& ex gloſ.relata ad textum in l. ſi cum ſeruo. ff. de iniurijs, vbi dominus volens pugno percutere ſeruum ſuum,ſi me percuſſerit, tenetur ad emendationem damni.Sunt etiam textus in l.in lege Aquilia,in.l.itē ſi obſtetrix.l. ſi putator ff.ad legem Aquiliam.§.capite tertio. vbi omnes, inſtituta eodem.l.3.in fin.cum l.ſequenti.ff.de ſeruo corrupto,vbi licèt quis non teneatur actione de ſeruo corrupto, niſi dolo malo fecerit, tamen ſi crus fregerit, tenetur lege aquilia. Negari autem non poteſt, quòd dictus Bernardus Corts ſaltem fuit in leui culpa. & ita infert Rodrigues in ſumma. capit. 159.num. 7.poſt alios,quòd ſi quis cognouit fęminam morbo Gallico

Gallico laborantem, & ipſius contagione talis fuit infectus, & ob hanc cauſam membrum genitale fuit ei abſciſum, fit irregularis, quia culpa ſua voluit amittere mẽbrum.

21 Quintò, in terminis, quòd maritus, cuius cauſa incidit vxor in infirmitatem, ſuis ſumptibus illam curare teneatur, dicit Tiber. Decian. conſ. 33. nu. 38. vol. 4. in eo marito, qui ob maleficas artes, vel alio impedimento non potuit cognoſcere vxorem ſuam, licèt ſępiùs cõgreſſum tentauerit.

Nec obſtant in contrarium adducta, non primũ, dato enim quòd regulariter maritus non teneatur ſoluere expenſas magnas factas in infirmitate vxoris, excedentes redditus dotis, & quòd illas repetere poſſet, quod dubitatione nõ caret.

22 attentis verbis dicti fori quinti. de negotijs geſtis, cuius diſpoſitio videretur fruſtratoria ſi maritus expendẽs vltra redditus dotis poſſet ab vxore repetere, tunc enim nihil affectionis cauſa donaſſe videretur. Et ita pro nũc nõ fuit deciſum per Regiam Audientiam, an extãte diſpoſitione dicti fori verum ſit, quod ſcribit don Ludouicus de Peguer deciſ. 169. numer. 4. prima parte; tamen in occurrenti caſu, in quo culpa mariti vxor incidit in infirmitatem, & ob hanc cauſam fuerunt factæ dictæ expenſæ, has repetere non poteſt.

23 Nec obſtat ſecundũ, ſocer enim tenetur alimenta præſtare nurui. Nam in l. ſi quis à liberis. §. non tãtùm. ff. de liberis agnoſcendis, dicitur, patrem non ſolùm teneri filiũ alere, ſed cætera filiorum onera præſtare. vt in l. ſi filiam. §. ſi filius familias. ff. famil. erciſcũ. dicitur, quòd pater filij onera, & nurus agnoſcere neceſſe habet, & expreſsè alendam nurũ voluit. gloſ. in d. §. non tantùm in verſ. c onera. & ibi Bar. idem Bar. in tract. de alimẽtis. n. 16. Couar. in epitome ad quartũ, ſiue de ſponſalib. 2. p. c. 8. §. 6. nu. 5. verſ. tertio infertur. & latè multis relatis probat Surd in tract. de alimentis. tit. 1. q. 38. n. 1. cum ſequen. & nu. 5. ad fin. inquit, hanc opinionem de plano procedere, quando nurus eſt dotata, & dos eſt penes ſocerum, vt in occurrenti caſu: ſocer enim habebat in domo filium & nurum, quos alebat, & dotem nurus acceperat. Et ita nõ eſt dare medium, vel eius filius eſt diues (vt ipſe prætendebat) & tunc ſi actionem habebat ratione alimentorũ præſtitorum nurui, eam exercere tenebatur contra bona filij, ſi autẽ filius non erat ſoluendo, tunc pater in ſubſidium tenebatur pro filio, & ita nullo caſu expenſas prædictas à nuru repetere poteſt.

24 Et ita in hac cauſa, me referẽte, fuit iudicatum ſententia Regia, lata in fauorem dictæ Mariannæ Borbo, contra dictum Antonium Corts, publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 4. Maij. 1609.

DECISIO. XLII.

SVPPLICATIONIS cauſæ,ſiue appellationis iudex,non poteſt cognoſcere de eo, de quo non fuit actũ in prima inſtantia.

1 *Appellatio,& ſupplicatio à pari procedunt.*
2 *Iudex appellationis non poteſt cognoſcere de capitulo non deducto coram iudice à quo.*
3. *Iudex ad quem,poteſt addere, minuere,vel ſupplere circa ea, quæ ſunt deducta in primo iudicio.*
4 *Iudex appellationis nullam habet iuriſdictionem ad cognoſcendum vltra id,de quo cognouit iudex à quo.*
5 *Appellationis cauſa ſequitur naturam cauſæ principalis.*

A Sententia lata in vna Aula ſacræ Regię Audiētiæ Valētinæ ſupplicarunt ambæ partes in capitibus ſibi præiudicialibus, nimirum Damiana Regner, & de Roig vxor Gaſparis Roig,& Gaſpar de Toledo reſpectiuè, ad aliā Aulam eiuſdem Regiæ Audiētiæ, &(cauſa ſupplicationis mihi cōmiſſa) per dictum Gaſparē de Toledo fuit prætenſum ei ſoluendas eſſe per ſupra dictā Damianā Regner cētum & quinquaginta libras pro medietate intereſſe ſuæ dotis triũ annorũ, de quo non fuerat actũ in prima inſtantia. Vndè meritò fuit declaratũ repellendā fore dictā inſtantiā,pro vt repulſa fuit,reſeruato iure,ſi quod cōpetebat,dicto To-
1 ledo. Appellatio enim,& ſupplicatio à pari procedũt.Rebuff. 1. tom. ad conſtitutiō.tract.de ſupplicatio. in præfa.n.95.vbi alios allegat.for. 37.de appellatio. ibi: *E de iuſticia à pari debent iudicari les cauſes de appellacions è ſupplicacions.* Iudex autē appellationis non poteſt cognoſcere de nouo capitulo, nō deducto coram
2 iudice à quo,l.per hāc.C.de tēpor. & repar.appell.ibi: *Per hanc diuinā ſanctionem decernimus, vt licentia quidem pateat in exercendis conſultationibus,tam appellatori, quàm aduerſæ parti,nouis etiam adſertionibus vtendi, vel exceptionibus, quæ non ad nouum capitulum pertinent,ſed ex illis oriuntur,& illis coniunctæ ſunt,quæ apud anteriorē iudicem noſcuntur propoſitæ*, Et ibi
3 Bartol.Salic.& Paul.Caſtr. Puteus deciſ.184 nu.4. & 5. lib. 2. vbi ait, quod licèt Rota deciſ.365.in nou. dicat, quòd iudex appellationis ſuccedit primo iudici, verum eſt in his quæ corā primo ſunt deducta. Item, dum dicit,quòd poteſt addere, minuere, & ſupplere, verum eſt,quo ad ea quæ ſunt deducta,vel dependentia à primo iudi-
4 cio: & ita dicitur in illa deciſione in princ.ſed quoad non deducta in cauſa principali, & non dependentia à primo iudicio, nullam habet iuriſdictionem, vnde non poteſt cognoſcere, niſi de eo,quod cognouit iudex à quo, & ideò habet pronuntiare ſub meritis primæ cauſæ.Bartol.in l.1.in fin.ſub num. 3. C. ſi aduerſ. liber. quia iudex cauſæ

cauſæ appellationis habet iuriſdi-
ctionem per deuolutionem circa ea, quæ vertuntur in prima inſtantia, & non ſuper alijs. Afflict. deciſ. 155. fuit lata ſub nu. 3. Scaccia de appellat. lib. 3. c. 2. q. 11. n. 17. pag.
5 181. qui eam reddit rationē, quia regulariter cauſa appellationis ſequitur naturam cauſæ principalis, vt in caſu ſuo ſcribit Dec. in rubr. de appellat. n. 23. verſus fin. Immò cauſa appellationis dicitur eadem cum prima Bald. in l. inuitus. nu. 6. verſ. tertio quæritur. C. de procur. & Franch. quem retulit, & ſequutus fuit idem Scaccia ſupra quæſt. 4. ſub nu. 11. verſ. amplia. & infra ſub nu. 41. verſic. primus. Quare ſi cauſa prima eſt ſummaria, cauſa appellationis etiam erit ſummaria. Bellam Deciſ. 41. ſi Papa. Ang. Aretin. in l. 1. numer. 3. verſic. nota regulā, ff. an per alium cauſ. appell. &c. Vanc. tract. null. rubr. de null. ex def. proceſ. num. 58 verſicul. & nota tom. 4. tract. fol. 416. dicens, quòd cauſa ſemel effecta ſummaria, remanet ſemper ſummaria in quacumquè inſtantia, & coram quocumquè iudice. Rot. diuerſ. deciſ. 785. dicunt par. 3. lib. 3. vbi declarat. Et ex ſupra dictis ita fuit pronuntiatum ſententia lata, me referente in fauorem dictæ Damianæ Regner, & de Roig contra dictum Gaſparem de Toledo, publicata per Ludouicum de Berbegal Regium mandati Scribam die 16. Maij. 1606.

DECISIO XLIII.

DOMINIVM REI per vxorem emptæ, an, & quando de iure Cæſareo, & iuxta foros Valētiæ Regni, quæratur marito, & quando vxori, cum diſtinctione multorum caſuum, reſolutio traditur multis Regijs ſententijs illuſtrata.

1 *Vxor, quæ rem emit nomine ſuo proprio, licèt pretium illius ſoluat de pecunia mariti, de iure communi Romanorum dominium, ſibi quærit, non marito. Amplia. numer. 4. & 5. vbi duæ Regiæ ſententiæ.*

2 *Marito quæritur ipſo iure dominium rei per vxorem emptæ de iure Regni Valentiæ, & ratio ibi, & nu. 3. vbi deciſio Regiæ Audientiæ.*

5 *Dominium qualiter adquiratur per ſeruos, & vxorem.*

6 *Pretium rei emptæ ab vxore, præſumitur ſolutum de pecunia viri, non vxoris, & ratio ibi.*

7 *Mulier, quando præſente, & tacente marito, pretiū rei ſuo nomine emptæ ſoluit, tanquā de propria pecunia, præſumitur ſolutum de pecunia vxoris, & non viri, & ibi deciſio Senatus Valent. & nu. 8.*

1 VXor, quæ rem emit nomine ſuo proprio, licèt pretium illius ſoluat de pecunia mariti, de iure Cæſareo dominium

nium, ſibi quærit, non marito.l.1. & l.multum intereſt. C.ſi quis alteri,vel ſibi, ibi: *Nam ſi quidem vxor tua nomine ſuo emit, eique res traditæ ſunt,nec in te quidquam de his proceſſit, non niſi de pretio aduerſus eam in quantùm tu pauperior, & illa locupletior facta eſt,habes actionem*.Ioſeph.Ludo. multis relatis deciſ.Peruſ.12.n.23. & ita ait deciſum fuiſſe in Senatu Sabaudiæ, Ant.Faber. in ſuo C.Fabria.lib.4.tit.34.definit.9. pag.mihi.397. Secùs tamen eſt in noſtro
2 Valentię Regno, quoniã quidquid adquirit vxor, ſiue de pecunia viri, ſiue ex ſuis operibus, ſiue ex ſuo artificio, ſiue ex ſua honeſta negotiatione, marito adquirit, for.3. de donat. int. vir. & vxo. ibi: *Si la muller guanyara alguna coſa de ſa art, o de ſos obres, o de ſos treballs, o de ſa honeſta mercaderia, o de les coſes de ſon marit, tot allo guanya à obs del marit.* Quòd ſecùs erat de iure Cæſareo, vt probat multis relatis, Maſcar.de probat.concl.30. n.15. cum ſequẽtib. & ita quamuis rẽ nomine proprio vxor emerit, dominium ipſo iure quęritur marito, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia, lata in hoc S S.R.C.publicata per Ioannẽ Lamayſon die 16. Octobris, anni 1574.regiſtrata in cõmuni Valen. 8.fol.6.inter dõ Ferdinandum de Proxita Comitem Almenaræ ex vna, & don Gaſparem de Proxita eius filium, hæredem domnæ An-
5 gelæ del Mila ex alia. Hoc tamẽ fallit, ſi vxor conſentiente marito, rẽ emat, quia tunc dominiũ vxori quæritur, licèt enim etiam inuitis nobis, per ſeruos dominiũ nobis adquiratur.l.etiam.31. de adquir. rer.dom.§.item nobis. inſtitut.per quas perſon.nobis adquir. gloſ.in verb.*Inuitis*. in d.§.item nobis, tamẽ non quærit finaliter, vt inquit gloſ. in dict. l. etiam inuitis, hoc eſt, effectualiter, vt declarat ibi Bart. quia inuito beneficium non confertur.l.inuito.69.ff.de reg.iur. & non poteſt liberalitas nolenti adquiri.l.hoc iure. 19.§. nõ poteſt. ff.de donatio. ex quibus ita declarat Angel.Aret. in d.§.item nobis. ante.num.1.in glo.inuitis. Si igitur maritus non vult adquirere dominium mediante vxore, ſed quod illud penes eam remaneat, non efficitur dominus, ſed dominium penes vxorem manet. Et ita fuit declaratum Regia ſententia, publicata per Soto die 9.Maij 1556. inter domnam Magdalenam Dixer, & domnam Annam Fabra, cõfirmata in hoc S.S.R.C. die 5. Nouembris 1557. & cum alia ſententia Regia, publicata per Vincentium de Albiçu die 15. Nouembris 1572. in fauorem Ioannis de Mo-
6 ros, & contra Ioannem Rull curatorio nomine.

Sed dubitatur, quid ſi nõ cõſtet, an pretium rei emptæ ab vxore ſit ſolutum de pecunia vxoris, an de pecunia viri? & in dubio præſumitur ſolutum de pecunia viri, ad euitandã ſuſpitionem turpis quæſtus. l. Quintus. ff. de donat. inter. vir. & vxor.l.etiã.C.eod.gl.Bart.& reliqui.

qui.in d.l.Quintus.& in d.l. etiam. & in l.cum oportet. num. 5. C. de bon.quæ liber. gl. in c.2. de donat. inter vir. & vxor. ita poſt Ioann. Andr.ad Specul. Innoc. Bal. Ang. Alber.Socin.ſenior. Cremenſ. Alciat.Boer. Crauet.& alios,quos allegat,tradit Menoch.de præſump. lib.3.præſumpt.51.nu.1.& 2. cum ſequent.vbi ait,quod huic præſumptioni non repugnat, quod mulieri damnoſa videatur. Nam cum ſubmoueat turpem ſuſpitionem, magis recipienda eſt,& vtiliùs videri debet, quod eſt honeſtiùs, nec dici hic poteſt, mulierem ex honeſtis operis, ſibi adquiſiuiſſe, cum vxor teneatur viro operari. l. ſicut.ff. de oper. libert. & latè tradit Tiraquel.in l. 1. connubiali.n.2.

7 Hæc tamen regula fallit,quando mulier præſente,& tacente marito pretium rei ſuo nomine emptæ ſoluit tanquam de propria pecunia. Tunc enim præſumitur ſolutũ de pecunia vxoris,& non viri, Salicet.in authent.ſed iam neceſſe.n. 4.verſic.2.quia.C.de donatio.ante nupt.Fulgoſ.conſil. 198. colum.2. Riminald. ſen. conſil. 244. in fin. lib.2. Anton.Gabr.lib.1.commun. tit.de præſumptio. concluſ.15. nu. 16.Cacher.deciſ.240. nume.8. Ioſeph.Lud.deciſ.Peruſin.12.nu.22. & numer. fin. dicit, ita iudicatum Boer.deciſ.81.numer.5.in fin. Crauet.conſil.61. num.7. lib.1. Ruin. conſil.44.numer.5.volum.5. Maſcard.de probation.concluſion.30. numer.18.verſic.2. limitatur. vbi alios multos allegat, & Menoch. alijs relatis d.præſump.51. nu. 28. vbi hanc dicit, receptam opinionem,& reprobat Baldum contrarium ſentientem in conſi.66.lib.1.

8 Et iuxta hanc receptam ſententiã, me referente, fuit iudicatum per Regium Conſilium in fauorẽ Hieronymi Marci Maſcarell notarij, contra Petrum Ioannem Llorent notarium, curatorem Vincentiæ Pitarch, quod prædium ruſticum emptum per Eliſabetham Noguera,& de Pitarch, vxorem in ſecundis nuptijs Gaſparis Pitarch à dicto Hieronymo Marco Maſcarell, cum voluntate,conſenſu,& approbatione dicti Pitarch eius viri,fuit effectum proprium dictæ Eliſabethis vxoris, & non fuit quæſitum dominiũ dicto eius viro, ex ſupradictis duabus rationibus, quarum quælibet ſufficiẽs erat, altera,quia cum non conſtaret ex cuius pecunia pretium fuerat ſolutum, præſumebatur de pecunia vxoris, in hoc caſu,in quo maritus conſenſerat,& non conſtabat de contrario, altera,quia maritus, nedum cõſenſerat emptioni factæ per ſuã vxorem, ſed etiam expreſsè eam approbauerat,& ita noluit quæri ſibi dominium, ſed vxori, & fuit pronuntiatum ſententia lata,me referente,publicata per don Ioannem Daça die 2. Octob. 1609.

DECISIO. XLIIII.

FIDEICOMMISSAria ſubſtitutio ita concepta, ſi filius hæres inſtitutus moriatur minor viginti annorum,& abſque liberis,an locum habeat grauato decedẽte maiore, ſed abſque liberis.

1 *Facti ſpecies.*

2 *Fideicommiſſum locum habere, quando hæres grauatur ſub conditione, ſi minor viginti annorum, & abſque liberis deceſſerit, moritur maior, & abſque liberis, tenuit Fulgoſius conſil. 15. per rationes hic relatas, cuius opinio fuit approbata in caſu ſpeciali per Regiam Audientiam.num.5.*

3 *Fideicommiſſum locum habere in ſupradicta facti ſpecie, qui tenuerint, etiam caſu, quo inſtitutus cum teſtamento decedat.*

4 *Subſtitutio ſub conditione, ſi in pupillari ætate, & ſine filijs deceſſerit, an comprehendat fideicommiſſariam.*

6 *Conditio impoſsibilis de præſenti non vitiat diſpoſitionem, ſed reyjcitur.*

7 *Suſtitutio, ita concepta, ſi filius hæres inſtitutus moriatur minor viginti annorũ, & abſque liberis, locũ non habet ſi grauatus moritur maior, quãuis ſine liberis. Et ita fuit declaratum in Sacro Supremo Regio Conſilio, & cum alijs ſententijs hic relatis.*

8 *Subſtitutus vocatus, caſu quo filius hæres inſtitutus deceſſerit ſine filijs, & non exiſtens coniugatus, ſuccedit ſi dictus filius coniugatus ſine filijs deceſſerit.*

9 *Fideicommiſſum locum habet, ſi teſtator dixerit, ſi filius deceſſerit ſine filijs quandocumque, & minor viginti annorum, caſu quo grauatus ſine filijs decedat.*

1 FRanciſca Sanchez, & de Martinez vidua relicta à Petro Martinez de Vera ciuitatis Alicantis, cum ſuo vltimo teſtamento, recepto per Gaſparem Ioannẽ Vargues notarium die 12. menſis Maij anni 1572. & publicato die 24. Iunij eiuſdem anni, hæredes inſtituit filias ſuas Eliſabetham Ioannam Martinez, Iolantem Martinez, Beatricem Ioannam Martinez, & Theodoſiam Martinez, æquis portionibus, ad faciendum de dictis bonis hæreditatis ad liberas voluntates. Et in eodem teſtamento dedit tutores, & curatores perſonis, & bonis Beatricis Annæ Martinez, & Theodoſiæ Martinez filiarum ſuarum in minori ætate conſtitutarum, Petrum Sanchez dictæ Beatricis fratrem ſimul, cum dictis Eliſabeta Ioanna Martinez, & Iolante Martinez, vt omnes ſimul iuncti regerent, & adminiſtrarent perſonas, & bona dictarum Beatricis, & Theodoſiæ. Poſteà eadem Franciſca Sanchez cũ ſuis vltimis codicillis (penes eundẽ notarium conditis

conditis die 28. Maij eiuſdẽ anni) diſpoſuit, quòd ſi aliqua ex dictis hæredibus decederet minor viginti annorum, & abſquè filijs legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, tali caſu illius pars, abſque diminutione aliqua Falcidiæ, Trebellianæ, & alterius cuiuſcumque iuris perueniret ad ſuperuiuentes ex dictis hæredibus, ad faciẽdum per quamlibet illarum, quæ liberos haberet, de ſua parte ad liberas voluntates. Et cum Iolans Martinez de Vera, & de Interiano, altera ex dictis hæredibus, abſquè liberis deceſsiſſet, licèt maior viginti annorum, & teſtamento condito, in quo adminiſtratorem ſuorum bonorum reliquit Ioannem Vallebrera, dicta Theodoſia Martinez, & de Maltes vidua, altera ex dictis hæredibus ſuperuiuens petebat declarari, portionem dictæ Iolantis ſuæ ſororis, iure fideicommiſsi ad ipſam pertinere. Quia ipſa ſola ſuperuixerat, cum aliæ ſorores, & cohæredes eſſent prædefunctæ, abſq; liberis. At verò dictus Ioannes Vallebrera dicto adminiſtratoris nomine contendebat, immò bona penes dictam Iolantem libera remanſiſſe, & per iuſtitiam, ſiue iudicem ordinarium ciuitatis Alicantis fuit declaratum, fideicõmiſſum locum habere, & illius virtute dictam Theodoſiam Martinez ſucceſsiſſe. A qua ſententia dictus Vallebrera dicto nomine appellauit, & cauſam appellationis introduxit in S. Regia Audiẽtia, quæ mihi commiſſa fuit, & actitata illa quæſtio, an quando hæres inſtitutus

2 fuit grauatus, ſi minor viginti annorum, & abſque liberis decederet, hæreditatem reſtituere, fideicommiſſum locum habeat, ſi maior viginti annorum, & abſque liberis decedat. In qua Fulgoſ. conſ. 15. proponitur, quod Montes reſoluit, fideicommiſſum locum habere, ſi talis inſtitutus decederet inteſtatus, ea ratione motus, licèt enim iuxta verba videbatur concurſum vtriuſque conditionis neceſſarium fore. l. ſi hæredi plures. ff. de condition. inſtitutio. tamen quia in fideicommiſsis plerumq; potius voluntas, quàm verba ſpectanda eſt. l. cum virum. C. de fideicommiſ. & quæcumquè coniectura vltimæ voluntatis colligeretur, voluntas teſtatoris ſequenda eſt l. cum proponebatur. de legat. 2. & ſi verba fideicommiſsi deficerent, ſupplenda forent. l. vnum ex familia. 77. §. fin. de lega. 2. Præſumitur igitur, inquit Fulgoſius in ſuo caſu teſtatorem voluiſſe, vt ſi hæredes inſtituti ſine filijs decederent, hoſpitale ſubſtitutum in fideicommiſſo ſuccederet, & crediDiſſe dictos filios inſtitutos, pietati cõſentaneam diſpoſitionem facturos, & ideò tẽpus ætatis annorum filiorum comprehendiſſe, quod tũc eos naturæ, ætatis, & prudentis conſilij, atque integri iudicij futuros etiam cognoſceret, & perfecti⁹ diſpoſituros

exiſtimaret. Vnde cum inteſtatus filius hæres inſtitutus abſque liberis deceſsiſſet, licèt maior viginti annorum, fideicommiſſum locũ
3 habere concludit. Quam opinionem ſequuntur Socin. iun. conſil. 42.numer.22.volumin.1.& conſil. 114.numer.27.eod.volum. & Zanchus ſupra dictis relatis in repet.§. cum ita.in prima par.numer.17.& etiam caſu, quo inſtitutus cum teſtamento decedat, idem latè defendit Decian. reſpon. 34. volu.3. faciunt tradita ab eodem Zanch. in 8.part. numero. 171. vbi in illa quæſtione,an in ſubſtitutione,ſi in
4 pupillari ætate, & ſine filijs deceſſerit, comprehendatur fideicommiſſaria, & ſic in caſu, in quo inſtitutus decedat pubes, & ſine filijs,dicit Paul.Caſtr.conſi.43.ſubſtitutio prædicta numer.2. volum. 2.dicere,quòd ſic, & quod illa verba copulatiua reſoluuntur in diſiũctam,ne verba illa,*Sine liberis*, ſint ſuperflua. Quem ſequitur Ripa in l.Centurio.numer.94.ff.de vulgar. dicens,hanc magis conſonam voluntati teſtatoris. Et ita fuit reſo-
5 lutum,& declaratum in hac ſpecie ſubſtitutionem locum habere,quã uis deceſsiſſet dicta Iolans grauata maior viginti annorum, ex quo, abſque liberis fuit mortua. Et res videbatur clara in occurrenti caſu, ex quo teſtatrix (mater dictarum Iolantis, & Theodoſiæ, tempore conditi teſtamenti,in quo fecit dictam ſubſtitutionem) ſciebat dictam Iolantem eſſe maiorẽ viginti annorum, & ita de facto eam nominauit curatricem dictæ Theodoſiæ ſuæ ſororis. Vnde impoſsibile erat, quod dicta Iolans
6 minor viginti annorum decederet, & dicta conditio, quæ erat impoſsibilis, de præſenti non viciat diſpoſitionem, ſed reijcitur l. ſi Mæuia.45.ff. de hæredib.inſtitu. Quia id, quod impoſsibile in teſtamento ſcriptum eſſet,nullam vim haberet. l.cum tale.§.penultim. ff. de condit.& demonſt.Iaſ.in dict.l. verbis.ſub numer. 22. poſt Imolã. Paulus Leonius in tract. ſubſtit. in materia pupillaris. ſub num. 103.
7 Alex.Trentacinq. de ſubſtit. part. 2.cap.10.numer.9. Intrigliolus de ſubſtitut.Centur.1.q.65.n.5. ſi autem tempore conditi teſtamenti dicta Iolans fuiſſet minor viginti annorum, ita vt rectè verificari poſſet vtraque pars cõditionis copulatiuæ, nimirum quod decederet minor viginti annorum, & ſine filijs, Regium Conſilium inclinabat in hanc opinionem,quod neceſſarium erat ad implementum vtriuſquè partis conditionis. iuxta l. ſi hæredi plures. de conditionibus inſtitution. Et cum hic caſus incidiſſet olim inter don Hectorem Corella; ex vna,& domnam Annam Caſanoua & de Caſtelui Mont aliàs Andari, ex alia, fuit lata ſententia in fauorem dictæ domnæ Annæ, contra dictum don Hectorem, publicata per Frãciſcum Paulum Alreus Regium mandati ſcribam die 2. menſis De-

Decẽbris 1589. cum qua fuit declaratum, fideicommiſſum locum habere, licèt eſſet maior, quia ſine liberis deceſſerat. Quę ſentẽtia fuit reuocata in hoc S. S. R. C. cum ſententia publicata, die 13. Octobr. 1604. Et cum alia Regia ſententia publicata per Michaelem Ferran. die 29. Nouemb. 1532. contra Ioãnem Aranda, & in fauorem Ioannis & Ioannæ Alphõſo, cõfirmata in gradu ſupplicationis in S. S. R. C. fuit declaratum, in quæſtione propoſita requiri ad implementũ vtriuſque conditionis, contra opinionem Pauli Caſt. in conſ. 43. lib. 2. tamen cum ſententia publicata per Nicolaum Deona, in locum Gaſparis Melia Regij ſcribæ mãdati defuncti, die 6. Iulij 1585. referente Doctore Ioanne Perez de Bañatos, quæ poſteà fuit cõfirmata in S. S. R. C. in cauſa vertente inter Monaſterium beati Auguſtini ciuitatis Valentiæ, & Ioſephum del Campo, fuit declaratum, quòd ſubſtitutio facta nepoti teſtatoris legatario, hoc modo: *Si decederet minor viginti annorum, & ſine filijs legitimis, & naturalibus, & de legitimo, & carnali matrimonio procreatis, legatum perueniret ad Ioſephum del Campo hæredem inſtitutum*, locum habebat, quãuis dictus legatarius mortuus fuiſſet maior viginti quinque annorum, Monachus profeſſus in dicto Monaſterio, quod à dicto Monacho fuit hæres inſtitutum, & fuit declaratum, quod durãte vita Monachi, penſiones cenſualium dicti legati eſſent dicti Monaſterij. Et cum alia ſententia publicata per Martinum de Engui, die 27. Auguſti 1552. in fauorẽ Spareguera, & contra filiam. N. Alpicat fuit etiam declaratum, quòd licèt mortuus eſſet maior viginti annorum, ſubſtitutio locum haberet, & Do-
8 ctor Ioannes Bañatos in 2. lib. manuſcripto. fol. 93. pag. 1. ad mediũ ſcribit anno 1546. fuiſſe declaratũ in hac ſubſtitutione, ſi filius deceſſerit ſine filijs, admitti ſubſtitutũ,
9 & idem inquit, videtur, ſi teſtator diceret, ſi filius deceſſerit ſine filijs quandocunque & minor viginti annorum, propter incompatibilitatẽ, quia tunc dictio, &, reſoluitur in *vel*. Ripa. in cap. ex parte nu. 49. cum ſeq. de reſcrip. & depo. Dec. in l. generaliter. in prin. Paul. Caſtr. conſ. 43. col. 2. volu. 2. Socin. conſ. 128. vol. 1. Rub. conſ. 129. Ex quibus in dicta cauſa vertenti inter Ioannem Vallebrera adminiſtratorem bonorum Iolãtis Martinez de Vera ex vna, & Theodoſiã Martinez parte ex altera fuit declaratum, fideicommiſſum locũ habere, confirmando ſententiam iudicis à quo, cum ſententia lata, me referente, publicata per Hieronymum Sans Regium mandati ſcribam, die 23. Iunij 1609.

DECISIO XLV.

DOMINVS CENSVALIS, ſiue creditor redditualis, qui executionem inſtat virtute inſtrumenti cenſus, ſiue annui redditus, in quo eſt renuntiatum beneficio cedendarum actionum, non tenetur cedere fideiuſſori, vel poſſeſſori rerum in eo ſpecialiter hypothecatarum executiuè conuento, iura dicti cẽſualis.

1 *Caſus.*
2 *Cedendarum actionum beneficium competit fideiuſſori.*
3 *Cedere tenetur creditor, ex quo abſque diſpendio poteſt.*
4 *Exceptionem cedendarum obſtare agenti virtute cenſus bullaris, tenuerunt plures hic relati.*
5 *Cedere non tenetur actionem dominus cenſualis, ex quo in eius inſtrumẽto eſt renuntiatum beneficio cedendarum actionum.*
6 *Renuntiatio beneficij cedendarum actionum debet eſſe ſpecialis.*
7 *Detentori rei ſpecialiter hypothecatæ in cenſuali non compellitur creditor redditualis, ſiue dominus cenſualis iura cedere, & ita deciſum, numer. 8.*
9 *Renuntiatum quando eſt beneficio cedendarum actionum, non tenetur creditor cedere: & ita fuit iudicatum in Regia Audientia.*

1 MArtinus Torres Notarius, dominus cuiuſdã cẽſualis, in quo vti fideiuſſor, & ſimul & in ſolidum erat obligatus dõ. Gaſpar Mercader dominus Baroniæ de Briñol, virtute inſtrumenti dicti cenſualis vallati cum clauſulis renuntiationis beneficij cedendarũ, & diuidendarum actionũ, & alijs in Regno Valentiæ apponi ſolitis, executionem inſtabat, contra don Hieronymum Mercader curatorẽ datum hæreditati iacenti dicti dõ Gaſparis. Qui reus conuentus, offerens ſe promptum ſoluere dicto Torres pretium, & proprietatem dicti cenſualis, inſtauit in Regia Audientia, vt compelleretur dictum cenſuale ei vendere, vt poſſet agere contra hæredes, & principales obligatos in dicto cẽſuali, & contra dõ Balthaſarem Mercader filium dicti don Gaſparis poſſidentem bona ſpecialiter hypothecata in dicto cenſuali: ne dicta hæreditas ex fideiuſsione damnũ ſentiret. Dictus autem Torres vẽditionem illius facere recuſabat, allegando, non poſſe compelli ad eam faciendam, quia in dicto inſtrumento cenſualis, tam principalis (in cuius vtilitatem pretiũ illius fuerat verſum) quam dictus don Gaſpar fideiuſſor, ſimul, & in ſolidum obligari renuntiauerant dicto beneficio cedendarum actionum.

2 Et pro parte dicti don Hieronymi dicebatur, cedẽdarum actionũ beneficium competere fideiuſſori, qui ſi ſoluit debitũ pro principali, poteſt

poteſt compellere creditorem, vt ipſi actiones cedat. l. fideiuſſoribus. 17. de fideiuſſoribus, cuius verba ſunt: *Fideiuſſoribus ſuccurri ſolet, vt ſtipulator compellatur, ei qui ſolidum ſoluere paratus eſt, vedere cæterorum nomina*. l. cum is qui. 36. ff. eodem, ibi: *Sed non ita eſt, non enim in ſolutum accipit, ſed quodãmodo nomen venditoris vendidit, & ideò habet actiones, quia tenetur ad id ipſum, vt præſtet actiones*. l. cum alter. 11. C. eodẽ. l. cum poſſeſſor. ff. de cenſibus. Vndè ſi fideiuſſor in contractu cenſualis, velit illud redimere ex quo redemptioni ineſt reuenditio, creditor tenetur ad faciendum, & præſtandum vt à ſe redimatur. Igitur reuendere tenetur, quia neceſſariò ineſt, tanquã correlatiuum. l. cum emptio. ff. de reſcind. vend. l. ſi. ff. de actio. empt. & reuenditioni ineſt venditio, & venditioni nominis ceſsio. l. 2. C. de actio. & obliga. l. ex nominis. C. de hæredita. vel actio. vend. l. ſi cum emptore. ff. de pactis. igitur creditor reuendere & cedere tenetur fideiuſſori ius redditus ipſius.

3 Item facit, quod creditor abſque vllo damno, & diſpendio cedere poteſt ius ipſum reddituale. Igitur tenetur facere, ex regula tex. in l. in creditore. ff. de euictioni. & in l. iure ſuccurſum. ff. de iure dotiũ.

4 Et quòd exceptio cedẽdarum obſtet agenti virtute cenſus bullaris, poſt Deci. conſ. 27. n. 1. volum. 2. & conſ. 114. nu. 2. in fin. volu. 1. Rom. conſil. 472. nu. 2. Bened. de Barz. in tract. de guar. in 3. par. princ quæſt. 8. tenet Pet. de Greg. de cẽſibus. q. 9. princ. verſ. Confirmatur. nu. 21. pag. 216. Milanen. deciſ. 1. nu. 5. lib. 2. Intrigliol. de cenſibus. quæſt. 41. num. 3. Rode. de ann. reddit. q. 16. n. 27. lib. 2. pag. 497. & Giurba (poſt hæc ſcripta viſus) deciſ. 87. n. 20. cũ ſequentibus, vbi latè multis relatis probat, creditorem reddituum tertio poſſeſſori ſoluẽti, teneri iura cedere.

5 Sed his non obſtantibus, cõtrarium fuit deciſum in caſu noſtro: quia cum in dicto cenſualis inſtrumento ſpecialiter eſſet renuntiatũ beneficio cedendarum actionum, non poterat cõpelli dominus cenſualis ad dictam ceſsionẽ, ſeu venditionem faciendam. gloſ. in l. niſi, 22. ff. de pactis. & ibidem tenent Bar. Bal. Paul. Alex. Iacob. Iaſ. Cur. Iun. & Oroſi. Bart. in l. ſi ſtipulatus. §. ſi ex duobus. nu. 3. ff. de fideiuſſorib. Socin. conſ. 210. nu. 3. volum. 2. Neguſan. de pignor. 3. membro. 5. partis nu. 36. verſ. 4. fallit. habetur in. 6. tom. tract. nouiſsim. par. 1. fol. 233. Carroſ. in tract. de oblat. p. 2. quæſt. 22. nu. 7. Solis. in tract. de cẽſib. 2. tom. lib. 3. c. 2. nu. 20. in verſi. Quarta fallentia. pagin. 164. Rot. Rom. deciſ. 112. nu. 4. in par. 1. nouiſsimar. Vrſil. ad Afflictis. deciſ. 343. nu. 5. verſ. Sed hæc intelligas. Afflict. deciſ. 182. nu. 10. cum ſeq. prẽſertim. nu. 13. in fin. Milane. deciſ. 1. nu. 14. lib. 2. Intrigliol. dict. q. 41. nu. 12. vbi alios allegat. Carolus de Graſsis in tract. de exceptionib. excep. 10. num. 37. qui alios plures refert

refert.& nu.38. declarat, hoc procedere ſi fuit renuntiatum ſpecialiter huic exceptioni. Vndè cum in dicto inſtruméto cēſualis, ſiue annui redditus eſſet exceptioni cedédarum ſpecialiter, & nominatim renunciatū,non poterat cōpelli dictus Torres ad vendendū dictum cēſuale, vel ad iura illius cedendū.

7 Secundò, nam nec etiam detētor rei ſpecialiter hypothecatæ in cēſuali poteſt cōpellere creditorē, vt ei iura cedat. Milanen. deciſ. 1. nu.54. verſ. Et in hoc puncto.lib.2. vbi dicit, ita fuiſſe iudicatum per
8 magnam Regiam curiam Siciliæ, & ita etiam fuit declaratum in Regia Audientia referente nobili dō Petro Sans in fauorē Michaelis Ioānis Camos, contra don Onuphriū Scriua detentorem loci de Angelita ſpecialiter hypothecati, prouiſione facta, die 26. Iunij 1593. Et hoc ipſum ſentiebamus in cauſa executionis inſtatæ per dō Andreā Sans de la Loſa I. C. contra Eleonoram,& Angelam Triſtanys,quę cum eſſent conuentæ vti poſſeſſores rerum ſpecialiter hypothecatarum in cenſuali petierunt ſibi cedi iura contra principalem debitorem, & non obtulerunt quantitatem à dicto don Andrea creditore petitam,& cum ſententia decreti de vendendo, publicata per Alreus,die 1.Iunij 1617.fuit dictū, quòd ſi & vbi dictus don Andreas cedere teneretur, quia prædictæ Eleonora, & Angela non obtulerunt quantitatem petitam, non poterant ſe iuuare beneficio cedendarum.

Neque obſtant in contrarium deducta, procedunt enim regulariter,& limitantur, vbi eſt renuntiatū beneficio cedendarū actio-
9 num, vt in noſtro caſu. Et ita fuit deciſum in occurrenti caſu in Regia Audiētia, referente dō Marco Antonio Siſternes, & pronuntiatum cum ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 17.Iulij anni 1609.

DECISIO XLVI.

PRÆSCRIPTIO ANnalis currit contra Medicos, ſalaria,& labores intra annū non petentes, iuxta forum.

1 *Facti ſpecies.*

2 *Mala fides hæredis primo loco, tranſit in ſecundùm hæredem, Præſcriptio cum mala fide non currit.*

3 *Lex qua cauetur, vt certo tempore præſcribat,qui ſcit ſe debere,non valet.*

4 *Clauſula teſtamentaria, qua teſtator omnia ſua debita perſolui diſponit, omnem præſcriptionem excludit, ſicque declarauit Senatus Valent. numer. 5.*

6 *Forus 15. Rub.de præſcript. inducit ſolutionis præſumptionem.*

7 *Forus 15.de præſcrip.inducit pœnam amiſsionis debiti, ſi intra annum à creditore non petatur.*

8 *Præſ-*

8 *Præſcriptio temporalis introducta eſt in pluribus prouincijs per leges & iſta tuta circa ſalaria famulorum.*

9 *Hæres hæredis præſcribit, quia in eo mala fides non præſumitur.*

10 *Forus 15. Rub. de præſcriptio. præſcriptionem cum mala fide non admittit, ſed debitum ſolutum præſupponit, ex quo intra annum non fuit petitum, licet aliàs, vel per partis confeſſionem, vel alijs legitimis probationibus probari poſſit mala fides.*

11 *Clauſula, quòd omnia debita ſoluantur foro animæ benigniter obſeruato, non intelligitur de debitis bona fide præſcriptis.*

12 *Debitum, ſi cum bona fide (& taliter quòd de iure Canonico præſcribi potuit) fuerit præſcriptum, non eſt ſoluendum: ſecùs ſi ſine bona fide, & contra ius Canonicum præſcriptio cucurrerit.*

1 DOctor Vincentius Trilles medicus in infirmitate Raphaelæ Reyner, & de Moreno (quia grauis erat) triginta duas noctes inſomnes pertranſiuit. Ea mortua, relicto hætede Petro Paulo Moreno eius filio, & pariter poſt mortem hęredis anno iam elapſo, egit contra Barbaram Moreno & de Granada hæredem dicti Pauli, ad mercedem ſibi debitã, & præſertim ratione dictarum lucubrationum & vigiliarum; & dicta Barbara (quæ erat hæres hæredis dictę Raphaelę Reyner per mediã perſonam dicti Pauli) allegauit, & probare nixa fuit ſolutionem, ſimulque oppoſuit præſcriptionem annalem iuxta legem noſtri Regni, nimirum iuxta forum 15. incipiẽtem, *Aduocats*. in rub. de præſcriptio. diſponentem, *Aduocatos, Medicos, Notarios, Procuratores & alios artifices, & mecanicos, nutrices, & famulos cuiuſcumque generis non poſſe petere mercedem, nec ſatisfactionem laborum niſi intra vnum annum computandum à die ſeruitij præſtiti, vel operis perfecti, immò ipſo iure perdere anno tranſacto ſalarium, vel mercedem, & non poſſe admitti ad petendum in iudicio vel extra iudicium, niſi habuerint publicum inſtrumentum, vel pignus, vel intra annum iudicialiter conqueſti fuerint, vel in teſtamento, vel in alia vltima voluntate fuerit expreſsè relictum, vel debitum recognitum.* Sed dictus Medicus prętendebat, non obſtante dicta præſcriptione oppoſita, prædictam Barbaram fore condemnandam. Et per prætorem ſiue gubernatorem ciuitatis & Regni Valentiæ condẽnata fuit ad ſoluendum mercedes dictarũ lucubrationũ & vigiliarũ. A qua ſententia appellauit, & cauſa appellationis introducta in S. R. A. V. in noſtra Aula, referente Illuſtriſsimo don Andrea Roig, tũc huius cauſæ Auditore, dubitatum fuit de duobus. Primò, an eſſet ſatis ſufficienter probata ſolutio? Secũdò, an dicta præſcriptio annalis locum haberet? Et quia maiori parti Senatorum videbatur, non ſatis ſufficienter probata ſolutio, neceſſarium fuit examinare, an pręſcriptio in occurrẽti caſu locũ haberet?

Et

Et pro parte dicti Doctoris Trilles conſiderabantur ſequentia.

2 Primò, quando dictus Paulus Moreno filius & hæres defunctæ probè ſciebat, dictam mercedem deberi, viderat enim medicũ curationi intendentem, & eius lucubrationes & vigilias, & ſic nõ ſoluendo, erat in mala fide, quæ trãſiuit in dictam Barbaram Moreno hæredem vniuerſalem. l. cum hæres. 12. ff. de diuer. & tempora. lib. præſcriptio. l. nec vſumfructuariũ. C. de vſufrũct. & latè multis relatis. Couar. in reg. poſſeſſor. 2. par. §. 9. nu. 1. qui poſt plures quos allegat, hanc dicit communem. Surd. conſ. 296. nu. 10. vol. 2. qui pluribus relatis hanc etiam communẽ eſſe teſtatur. Sed cum mala fide præſcriptio nullo tempore procedit. cap. malæ fidei. de reg. iur. in 6. cap. fin. ex. de præſcriptio. ibi: *Sinodali iudicio definitum eſt, vt nulla valeat abſque bona fide præſcriptio tam canonica, quã ciuilis, cum generaliter ſit omni conſtitutioni, atque conſuetudini derogandum, quæ abſque mortali peccato non poteſt obſeruari.* In materia autem præſcriptionis ſtandum eſt iuri Canonico, licèt contrarium diſponat ius ciuile, vt euitetur peccatum, vt notatur in dict. c. malæ fidei, & c. 1. de no. ope. nun. docet Bar. in l. priuilegia. nu. 2. C. de Sacroſanctis Eccleſ. & ibi Paul. & DD. & ſic nõ valet ſtatutũ, vt poſſeſſor malæ fidei præſcribat, eo quod ſit nutritiuum peccati. vt not Bart. in l. omnes populi. n. 24. ff. de iuſ. & iu. not. Mateſ. Singu. 23. & ibi latè Addi. ad eum, & not. in ſpecie Rebuf. in tract. de mercato. minuta. venden. ar. 1. glo. vl. nu. 3. & 4.

3 Secundò, non valet lex, qua cauetur, vt ſciens ſe debere, certo tẽpore præſcribat, tanquam iniqua, ne poſſeſſor cum aliena iactura locupletetur, ſciendo alienum. c. fin. de præſcriptio. Bertran. cõſ. 46. lib. 3. Capel. Toloſa. quæſt. 74. & hanc cõmunem eſſe Rip. aſſerit in l. nemo poteſt. nu. 116. & communem æquiorem & veriorem dicit Hieronym. Lauren. deciſ. Auinion. 86. nu. 4. Cancer. tom. 2. variar c. 14. de procurat. nu. 113. verſ. Nã ſi cõfitetur, & nouiſsimè Gratian. poſt hæc ſcripta viſus. lib. 3. diſcepta. foren. c. 403. nu. 19.

4 Tertiò, quia dictus Petrus Paulus Moreno in ſuo teſtamento iuſſerat, omnia ſua debita per ſolui ſoro animæ benigniter obſeruato, & ſic teneri Barbaram Moreno & de Granada hæredem dicti Petri Pauli Moreno debita etiam præſcripta ſoluere, vt tenet Iacob. Butrig. in quadam ſua diſputatione, vt refert Bal. in l. ſi inutiliter. C. de fideicom. Et eſt ratio, quoniam ſalua conſciẽtia hoc nõ poterat teſtator retinere. §. habeat. in authent. vt Eccleſia Romana. colla. 2. ibi: *Neque iniquus hominibus impium remaneat præſidium, & tutus peccandi locus etiam ſcientibus relinquatur.* Quem tex. ad id allegat Bellug. de materia executorũ. rub. 17. in §. fina. nu. 8. Et quia moriens magis videtur cogitare de ſalute animæ,

animæ, quā viuens. Molinus in repertorio fororū Aragoniæ in verbo actio. vbi docet, quòd ſi teſtator in teſtamento ſuo iuſſerit, omnia eius debita ſolui; quòd tunc debitum etiam præſcriptum ſoluendum eſt. Quia licèt actio ad petendum debitum per præſcriptionem eliſa ſit, tamen adhuc debitum durat, & quòd ideò debitum ipſum, licèt præſcriptum, ſoluendum eſt, & idem aſſerit ipſe Molinus in verbo *clauſula*. fol. 81. colu. 1. & in verbo. *depoſitum*. fol. 92. col. 3. & in verbo *præſcriptio debiti*. fol. 262. colu. 2. & hanc ipſam doctrinā docet Bal. in l. 2. nu. 4. & ibi Addi. C. de fideicom. & Alex. ad Bart. in l. legauit. nu. 3. ff. de lib. legat. & idem Alex. in addi. ad Bart. in l. ſi is cui. § Flauius. nu. 3. de ſolut. vbi alios auctores recenſet, qui idē tenuerunt. Et id ipſum voluit Felin. in c. 1. nu. 8. de præſcription. & Tiraq. de priuil. piæ cauſæ, in præfatione in fin.

5 Et ita fuit iudicatum cum Regia ſententia lata in fauorem Angelæ Dolit cōtra hęredē Ducißæ dominæ Annæ Centelles, publicata per Guillermū Nicolaum Deona, die 30. Martij 1588. vbi cùm fuiſſet oppoſita dicta pręſcriptio annalis, virtute dicti fori contra dictā Angelam Dolit nutricem, quæ lactauerat filiam Admiranti Aragonū, & dictæ Ducißæ cōiugum: fuerunt in ſententia hæc verba adiecta: *Attento, quòd præſcriptio allegata, & oppoſita contra dictam Angelam Dolit in occurrenti caſu nullius poteſt eſſe effectus reſpectu dictæ Ducißæ, ſtante clauſula vltimi teſtamēti ipſius in proceſſu exhibita, cum qua præcipit omnia ſua debita ſolui, foro animæ benigniter obſeruato, &c.*

Sed his non obſtantibus, cōtrarium iudicauit Regius Senatus Valentinus.

6 Primò, nam pro parte dictæ Barbaræ Moreno & de Granada allegabatur, mercedem fuiſſe ſolutam dicto medico, quòd licèt concludēter non probauerat, ſed tantùm produxerat quoſdam teſtes domeſticos, ex quorum dictis veriſimiliter deprehēdebatur facta ſolutio, eam tamen dicebat ſatis eſſe probatam præſumptione iuris reſultā te ex diſpoſitione dicti fori 15. quod ſatis deprehenditur ex tribus caſibus exceptis in dicto foro, nimirum, ſi de debito cōſtat per inſtrumentum publicum, vel ſi iudicialiter intra annum debitum fuerit petitum, vel ſi in vltima voluntatē debitor illud agnouerit. Tunc enim, quia conſtat non fuiſſe ſolutum, peti poteſt, ſecùs tamen vbi tranſactus fuit annus, & debitū nō fuit petitum, præſumitur ſolutum, & in hunc modum procedit præſcriptio foralis, ſi allegetur ſolutio, & ad eam probandam deducatur lapſus tēporis. Ita in terminis Gutier. in repetitio. l. nemo poteſt. de leg. 1. n. 200. 202. & 203. licèt enim regulariter ſolutio (cùm ſit quid facti) non præſumatur, niſi probetur. vt in l. 1. C. de probatio. & notant DD. in l. 2. C. de iure em phyteut. & in l.

in l.in illa. ff.de verbor. obligatio. Præſumitur tamen in hoc caſu ob lapſum temporis à foro præfixi. Et lex ciuilis poteſt ex cauſa præſume re ſolutionem lapſo aliquo tẽpore, vt docet Feli.in c.fin.extra.de prę ſcriptio. & in iudiciali foro præſumitur bona fides debitoris nõ probata ab actore mala fide, vt tradit Couar. iuxta communes omnium traditiones in regula poſſeſſor. 2. part. §. 11. num. 4. verſic. 3. infertur.

Secundò facit, nam diſpoſitio
7 dicti fori 15. de prę ſcriptio. inducit pœnam amiſsionis debiti, ibi: *Ans paſſat lo dit any en continent, ipſo iure foro & facto, hajen perdut llur ſalari, ò llur merce*, & lex ciuilis, ſiue ſtatutũ diſponens ex certa & rationabili cauſa, quòd creditor intra certum tempus debeat petere debitũ, aliàs cadat à iure ſuo, valet. Neque ei obſtat diſpoſitio aliqua iuris Canonici. Iſta enim propriè non dicitur præſcriptio, ſed potiùs pœna le galis inducta in odium creditoris non petentis. Et ſic debitor nõ dici tur liberari præſcriptione, ſed pœnali diſpoſitione ſtatuti, pro vt in ſpecie aduertunt. Paul. Iaſ. & alij in l. ſi pœnæ cauſa. ff. de condic. indebiti. potuitque Princeps in odium negligentis creditoris, & in fauorẽ debitoris, adijcere creditori ex ſua negligentia, pœnam priuationis iu ris ſui. argum. l. Lutius. ff. de euict. Quæ pœna cedit lucro debitoris. l. id quod pœnæ. ff. de ſolut. Inſuper cum ipſe Princeps actionem induxerit. l. 2. ff. de origi. iur. idem ipſe eam tollere potuit, & dare contra eam exceptionẽ debitori. l. digna vox. C. de leg. l. nihil tam naturale. ff. de regul. iur. Et ita in ſpecie per prædicta tenet Bart. & latè Paul. in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap. Guid. Pap. deciſ. 199. & Menoch. de recupe. poſſeſ. remedio 15. nu. 189. Cancer. tom. 1. variar. c. 15. de prę ſcriptio. nu. 7. vbi ex ſupradictis reſoluit, valere ſimiles prę ſcriptiones anni, biennij, & triennij, inductas per cõſtitutiones Cathaloniæ, de quibus ibidem nu. 5. & num. 8. ſubiungit, creditorem, qui iuſtam habuit ignorantiam debiti, cũ negligens non fuerit in exigendo, nõ excludi per dictam præſcriptionem.

8 Tertiò facit, nam ſimilis lex inducens præſcriptionem annalem circa ſalaria famulorum, extat in multis prouincijs, & tanquam iuſta obſeruatur, nam in Gallia extat Regia lex 12. Rub. *Desloyers & gaiges desſeruiteurs, & de dans quel temps les peuuent demander*. De qua Rebuf. 2. tom. in tract. de famulorum ſalarijs. in prin. & gloſ. 10. & in Cathalonia idem diſponitur in conſtitutione. 3. tit. de præſcriptionibus, vt refert Cancer tom. 1. variar. capit. 15. de præſcriptio. num. 5. & Romæ per biennium præſcribitur iuxta conſtitutionem Pij V. 33. incip. *cupientes*, de qua in Bullario. fol. 973. & loquitur de famulis Cardinalium, & Prælatorum, innouando conſtitutionem Pauli III.

Cum

Cum ſicut accepimus.43.fol.443.vt refert Gratian. deciſ. 35. numer. 6. Apud Brucellas Brabantiæ idem ſtatuit Imperator Carolus Quintus die 4. Octob. anno 1540. teſte Rebu.dicto tit.gloſ.1.num.2. Caſtellæ præſcribitur per triennium, iuxta Pragmaticam.107.Matriti. anni 1528. quam refert Dueñas regul.6.incipienti actio perſonalis.in verſ. ſed poſito. & habetur in volum.regularum.pag. 17.& Couarru.in regul. poſſeſſor. 2. part. §. 11.numer. 2. ad med. Portugaliæ præſcribitur etiá per triennium, vt refert Gamma deciſ.334.n.1.in principio. vbi allegat l. Regiam. lib.4.tit.20. & in Aragonia famulus debet petere ſalarium infra menſem, poſtquam receſsit à dominó, vel intra tres menſes poſt mortem domini, & ampliùs nequit illud petere, vt in foro vnico Regis Martini de ſalario mercenariorum.fol 94.

9 Nec obſtát in cõtrarium adducta, licèt enim mala fides defuncti tranſeat in primum hæredem, ita vt ſi defunctus habuerit malá fidem verá, in primo hærede mala fides præſumpta impediat prę-ſcriptionẽ, tamẽ hæres hęredis benè poteſt præſcribere, quia nec habet malam fidem veram, nec prę-ſumptam. ita Couar. in regul. poſſeſſor. 2.p.§.9.num.6. verſic. ſexto ſubinfertur. Vnde cum dicta Barbara Moreno non ſit hęres primo loco inſtituta á Raphaela Reyner, in qua conſiderabatur mala fides vera, ſed hæres Pauli Moreno primi hæredis, dicendum eſt, nõ eſſe in mala fide vera, nec in præſumpta: immò in ea bona fides præſumitur in occurrenti caſu, ex quo dicta Barbara Moreno à principio credidit ſemper debitum fuiſſe ſolutum, inducta ex depoſitionibus teſtium domeſticorum, ex quorũ dictis erat valde veriſimile, debitum petitum eſſe ſolutum. Et Regia Audientia licèt iudicarit, non eſſe concludenter probatam ſolutionẽ, ita vt ſecluſa diſpoſitione d. fori, non poſſet abſoluere, tamen ſibi perſuaſit, debitum eſſe ſolutũ, & ita eſſe in bona fide ream conuentam, & hac principali ratione moti fuimus ad obſeruandum diſpoſitionem dicti fori in occurrẽti caſu. Si enim nobis conſtitiſſet de mala fide debitoris, contrarium fuiſſet declaratum.

10 Ad ſecundum reſpondetur, verum eſſe non valere legem diſponentem cũ mala fide currere præſcriptionem, tamen dictus forus 15.de præſcriptionibus. non præſupponit malam fidem extare, ſed immò debitum eſſe ſolutum, & eum, qui conuenitur tãquam debitor, eſſe in bona fide, ex quo debitum ſoluit, & ſolutionem probare non poteſt propter lapſum tẽporis, quia forſan mortui fuerunt teſtes, quibus ſolutio probari poterat. Nam vt ſcribit Couarru. in regul. poſſeſſor. 2. part. §. 11. numero. 4. verſicul. tertio infertur (loquens de his præſcriptionibus, de

X quibus

quibus meminerat, ibi numer. 2. ad med.) *Harum legum ſæcularium deciſiones præſcribentibus, ac poſſidentibus proſunt, vt in dubio non probata ab actore eorum mala fide, præſumatur in iudiciali foro bona fides: ea quidem præſumptione, quæ ſit iuris, & de iure, nec vllam admittat contrariam probationem, præter eam quæ ex confeſſione aduerſarij deducatur: iuxta communes omnium traditiones in materia præſumptionum. Sic ſane non probata mala fide ipſius rei ad iudicium vocati per ipſum actorem, in dubio præſumetur bona fides, probari autem mala non poterit aliter, quàm ex confeſſione præſcribentis, ſicuti cenſere Rom. in conſil. 102. colum. 3. Felin. in dict. capit. vltim. numer. 7. Hieronym. Gratus in conſil. 41. colum. 4.* Et idem Couarru. ſtatim ſubiungit hæc verba: *Adhùc tamen quantùm ad hanc illationem attinet, arbitror poſt completam legalem præſcriptionem actionis etiam perſonalis, præſumi bonam fidem præſcribentis, ex eaque præſcripſiſſe. Deinde conſtat, poſſe probari malam fidem præſcribentis confeſſione. Quòd autem poſsit aliter probari dubiū eſt, & fortaſsis ob authoritatem legum ſæcularium quibuſdam pars negatiua verior videbitur, mihi tamen tutiùs apparet, poſſe malam fidem probari alijs legitimis probationibus præter præſcribentis confeſſionem.*

11 Ad tertium reſpondetur, quòd clauſula adiecta in teſtamēto, *Quòd omnia debita ſoluantur, foro animæ benigniter obſeruato.* Nō intelligitur de debitis bona fide præſcriptis, vt in terminis docet Bellug. in ſpeculo Principum. rub. 17. de materia executorum. §. fin. nu. 8. propè mediū, ibi: *Aut teſtator præſcripſit cū bona fide, & tūc, quia talis præſcriptio tollit omnem obligationem, & eludit naturalē, vt notatur in l. fin. ff. rem ratam haberi, & in l. ſi quis poſtquam. ff. de fideiuſſoribus, & tunc quia tale debitum non eſt naturaliter, nec ciuiliter debitum, non eſt ſoluendum.* Idem tradit Tiraq. de præſcription. §. 1. gloſ. 2. verbo. *bone foy.* numer. 13. & in tractat. ceſſante cauſa. limita. 14. Couarru. in regula poſſeſſor. Balb. de præſcription. 2. part. 3. part. principalis. quæſtio. 9. Et quòd extante dicta clauſula, cū qua teſtator iuſsit, omnia eius debita ſolui, debitum præſcriptum ſoluendum non ſit, docuerunt Bar. in l. legaui. nu. 3. ff. de liber. leg. & in dict. l. ſi is cui. §. flauius. num. 3. ff. de ſolutio. & vtrobique. Alexan. in addit. nonnullos Doctores recenſet, qui idem cenſuerunt. & id ipſum voluit Bart. in l. quibus diebus. §. dominus. numer. 1. de conditio. & demonſtratio. & Angel. in tractat. de teſtam. gloſ. 40. num. 1. de ſequentib. & Balb. plures referens in tractat. de præſcriptio. in 1. part. quæſt. 5. numer. 14. & Tiraq. de præſcription. §. 1. gloſ. 2. in fine. & Nata conſil. 402. numer. 56. volum. 2. qui omnes conſtanter aſſerunt, quòd etiam ſi teſtator iuſſerit omnia debita ſua ſolui, nihilominus debita præſcripta ſoluenda non eſſe, cum præſumptio ſit de illis ſoluendis, teſtatorem minimè

Digitized by Google

12 minimè ſenſiſſe. Nobis tamen in hac controuerſia diſtinguendū viſum fuit, an debitum cum bona fide,& taliter quod de iure Canonico præſcribi potuit, præſcriptū fuerit. Tunc huiuſmodi debitum ſoluendum non eſt: aut debitum ipſum,ſine bona fide, virtute dicti fori cōtra ius Canonicum præſcriptum fuit, & tunc ſoluendum eſt. Quia ex quo in foro conſcientiæ debetur, credendum eſt teſtatorem de hoc debito ſoluendo ſenſiſſe. Ita Bald. in l. quibus. §. dominus.& ibi Paul. Caſtren. num. 2. & ibi quoquè Socin. videndus num. 9.& 10. ff. de cōdit. & demonſtrat. & hanc ipſam diſtinctionem docet ipſe Bald. in l. id, quod pauperibus. numer. 22. & ibi Add. C. de Epiſcop. & Cleric.& illā ſequitur Ancarranus. in regula, ea, quæ numer. 20. in fin. de regul. iur. lib. 6. & Felin. in rubric. de præſcrip. numer. 2. verſic. Pro hoc, quia teſtator. & illam quoquè amplecti videntur alij, quos refert Balbus in tractat. de præſcriptionibus prima part. quæſt. 5. numer. 14. verſic. Quod eſt verum, niſi præſcripſit bona fide. Et ſententia Regia in cōtrarium allegata, procedit quādo debitor eſt in mala fide, & allegat præſcriptionem foralem ad ſe excuſandum á ſolutione debiti: tunc enim ſeruandus eſt forus animæ, qui nullatenus permittit retinere alienum, inuito domino.

Ex quibus fuit reuocata ſententia lata per dictum Prætorem ſiue gubernatorem, & dicta Barbara Moreno à ſolutione mercedis dictarum vigiliarum nocturnarum, ſiue lucubrationum fuit abſoluta his verbis: *Attento quòd ex depoſitionibus teſtium in primitiuo proceſſu productorum ſufficienter conſtat, prælibatum Doctorem Trilles ſolutum,& ſatisfactum fuiſſe de dictis nocturnis vigilijs, maximè inſpecta qualitate debiti,& perſona dicti Pauli Moreno,& quòd poſt mortem dictæ eius matris vixit per tempus vnius anni,& à die mortis dictæ Raphaelæ Reyner, vſque ad diem petitionis mercedis dictarum vigiliarum, tranſacti fuerunt viginti menſes.* Et licèt primum motiuum probationis concludentis ſolutionis, quod placebat cauſæ auditori nō approbauit maior pars Senatorum, tamen quia cum veroſimili probatione concurrebat præſcriptio annalis, fuit ita conclusum, & pronuntiatum, ſententia publicata per Damianum de Berbegal, die 22. Septembris. 1609.

DECISIO XLVII.

PERICVLVM EVICtionis, an dicatur imminere in limine contractus, lite mota ante pretij ſolutionē rei emptæ pro annuis redditibus debitis, ex cenſibus impoſitis ſuper eadē re, ſiue pro penſionibus dictorum cenſualium decurſis, vt emptor poſsit retinere pretium.

An ceſsionarius vẽditoris agẽs ad pretium, teneatur cauere de euictione, eo modo quo venditor tenebatur?

Si emptor domus procurauit executionem contra eũ inſtari pro annuis redditibus cenſualis ſuper re empta impoſiti,& ſic litẽ ſibi moueri, an dicatur dolo feciſſe, & ita an venditor hoc caſu teneatur.

Ex quo lite pẽdente, tria ex quatuor cẽſualibus impoſitis ſuper dicta domo fuerũt redẽpta,& ita domus fuit exẽpta ab hypotheca alterius cẽſus, ſiue cẽſualis per creditorem reddituale m,ſiue dominum dicti quarti cenſualis, an vẽditor, ſiue eius ceſsionari⁹ teneatur cauere cũ fideiuſſoribus emptori, nõ ſolũ pro illa quæſtione tunc mota, ſed etiam pro alia quacumque in futurum mouenda.

1 F*Actum, & dubia.*

2 *Pretium retineri non poteſt ex eo, quòd dominus directus litem mouerit emptori pro reliquis annui Canonis eiuſdẽ fundi, donec venditor de euictione ſatiſdederit, iuxta opinionem Anton. Fabr.*

3 *Periculũ euictionis ſatis imminere dicitur propter litem motam emptori vineæ ſuper reſponſione octo barrilium vini dictæ vineæ.*

4 *Euictione imminente in limine cõtractus, poſt venditionẽ, emptor ſi ei ſatisdatio non offeratur, nõ cõpellitur ſoluere pretium.*

5 *Imminẽte euictione ratione hypothecæ, vẽditor tenetur ſatiſdare emptori.*

6 *Emptor non tenetur ſoluere pretium venditori, niſi præſtitis ſibi fideiuſſoribus, quando ante pretij ſolutionem aliquis emptori mouet controuerſiam rei emptæ, iuxta forum.*

7 *Fori 7. de euiction. illa verba,* Que hac dret. *declarantur.*

8 *Venditor tenetur tradere rẽ venditã liberam, vacuam, & expeditam.*

9 *Vendens rem ſimpliciter, cenſetur tã quam liberã vendere, & talem tenetur tradere.*

10 *Venditor agens ad pretium, ſubmouetur exceptione rei non traditæ.*

11 *Doli exceptio obſtat vendenti rem obligatam tãquam liberam, & agenti ad pretium ex vendito.*

12 *Sciens rem alienam eſſe, vel alij obligatam, & eam vendens tamquã propriam, vel ſupprimens alienam obligationem, eſt in dolo.*

13 *Emptor agere poteſt contra venditorem, vt rem liberet ab hypotheca.*

14 *Actio cui competit, multo magis datur exceptio.*

15 *Retentionem pretij cõpetere emptori, donec per venditorẽ ei idoneè caueatur, fuit deciſum in R. S. Valentino.*

16 *Actio perſonalis non tranſit contra ſingularem ſucceſsorem, nec contra fundi poſſeſſorem.*

17 *Exceptio trãſit cõtra ceſsionariũ agẽtem, quæ opponi poterat cedenti.*

18 *Ceſ-*

18 *Ceſsionarius venditoris tenetur caue re, ſicut venditor tenebatur.*

19 *Emptor procurans ſibi litem moueri videtur dolo feciſſe.*

20 *Dolo feciſſe non videtur emptor, qui procurauit ſibi litem moueri à ius habente, quando inuenit rem alienam, vel non liberam.*

21 *Venditor tenetur cauere cum fideiuſſoribus pro quacumque quæſtione, ne dum mota, ſed etiam mouenda, quando emptori non denuntiauit cenſum ſuper re vendita impoſitum.*

22 *Fideiuſsio præſtanda eſt pro omnibus moleſtijs motis, & mouendis, reſpectu partis tãtum rei venditæ, pro qua fuit inſtitutum iudicium.*

23 *Emptori cauendum eſt per ceſsionarium idoneè, pro quantitate ſibi ceſſa per venditorem ex pretio rei venditæ, ad cuius exactionem agit, pro quacumque quæſtione mouenda.*

1 IOannes Albelda filius Iacobi, oppidi de Carcaxent, inſtrumẽto publico vendidit Ludouico Caſanoues Agricolæ eiuſdem oppidi quandam domum ſimul cum ouili eidem contiguo vti liberam, pretio octingentarum quinquaginta librarum. Quas dictus Caſanoues cum publico inſtrumento venditori prædicto confeſſus fuit debere, & ſoluere promiſit, ſcilicet, quinquaginta libras in feſto ſancti Ioannis tunc primo venturo, abſque intereſſe, & reliquas octingentas libras intra quatuor annos, & interim intereſſe ſoluere ad rationem decem & octo denariorum pro libra, hoc eſt, ſeptem cum dimidio pro centenario. Et cum dictus Albelda venditor dictas quinquaginta libras exegiſſet, ceſsionem fecit Franciſco Amella Pharmacopolæ, contra dictum Ludouicum Caſanoues, & Margaritam Fluuia cõiuges ad exactionẽ dictarũ octingentarũ librarũ, & intereſſe illarũ. Et dictus Caſanoues emptor notitiã habens cenſualiũ ſpecialiter impoſitorũ ſuper dicta domo (quæ vti libera fuerat vendita) perſuaſit creditoribus reddituali-bus, ſiue dominis dictorũ cẽſualiũ, vt executionẽ inſtarent virtute eorum, prout inſtarunt, cõtra ipſum Caſanoues vti poſſeſſorem rei ſpecialiter hypothecatæ. Et poſteà dictus Amella ceſsionarius virtute dicti inſtrumenti debitorij inſtauit executionem contra dictum Caſanoues, & eius vxorem pro dictis quantitatibus octingentarum librarum, & intereſſe illarum. Pro parte emptoris dictæ domus fuit oppoſitum imminere euictionem in limine contractus, ex eo, quòd cũ dicta domus fuiſſet expreſsè vẽdita, vt libera, erãt tamen ſuper ea ſpecialiter impoſiti quatuor cẽſus, ſeu annui redditus, ſiue (vt apud nos dicitur) erãt onerata quatuor cenſualia. Quorũ primum fuerat venditum, ſiue oneratum per Iacobum Albelda patrem dicti venditoris, alia verò tria per eũdem Ioãnem Albelda venditorẽ, & ob hãc cauſam non teneri pretium ſoluere, ſaltem donec dictus Amella ei cauiſſet cum fideiuſſoribus, ratio-

 ne

ne euictionis,nedum pro quæſtionibus motis virtute dictorũ cenſualium, ſed etiam pro quibuſcũquè alijs mouendis. Pro parte dicti Amella ceſsionarij fuit deductũ. Primò,hanc exceptionẽ non poſſe ei opponi, quia non erat venditor, ſed ceſsionarius. Secũdò,dictas lites executiuè inſtatas contra emptorẽ dictæ domus, per dominos dictorum triũ cenſualiũ per dictam Albelda ſpecialiter impoſitorum ſuper domo vendita,motas fuiſſe durante cauſa executionis inſtatæ pro pretio eiuſdẽ, fuiſſeq; calumnioſas, cũ dictus emptor procurauerit dictas executiones contra eũ inſtari,vt pretiũ retineret. Tertiò, iã ceſſare omne periculũ euictionis,cùm dicta tria cẽſualia ſpecialiter impoſita ſuper re vendita, fuerint hac lite pẽdente, redẽpta, ſiue luira,eademq; domus fuerit exempta ab hypotheca per dominũ alterius cẽſualis onerati per Iacobum Albelda patrẽ dicti vẽditoris. Vnde cũ iam non immineat periculũ euictionis,& hodiè nulla ſit lis mota cõtra emptorẽ domus,nõ teneri cauere de euictione cũ fideiuſſoribus, ſed ſufficere ipſi obligationẽ contentam in inſtrumẽto vẽditionis, vbi promiſſa emptori fuit euictio cũ hypotheca bonorũ venditoris:maximè cũ non mutauerit conditionẽ. Quibus attẽtis per iudicẽ ordinariũ Algeziræ fuit cum diffinitiua ſentẽtia declaratũ, executionẽ procedere ad inſtantiã ceſſionarij cõtra dictũ Caſanoues, & nõ eſſe obligatũ cauere ratione euictionis. A qua ſentẽtia cũ fuiſſet appellatũ,cauſa appellationis introducta in R.A.V. & mihi cõmiſſa, ſequentia dubia fuerunt mota ,& deciſa in Senatu.

Primũ,an dicatur, imminere periculũ euictionis in limine cõtractus,lite mota pro annuis redditibus debitis ex cẽſibus ſuper domo impoſitis, ſiue pro pẽſionibus dictorũ cenſualiũ decurſis,ita vt emptor poſsit retinere pretium?

Secundũ, an ceſsionarius vẽditoris agẽs ad pretiũ, teneatur cauere de euictione eo modo quo venditor tenebatur?

Tertiũ,ſi emptor domus procurauit executionẽ cõtra eum inſtari pro annuis redditibus cẽſus ſuper re empta impoſiti,& ſic litem ſibi moueri,an dicatur dolo feciſſe, & ita, an venditor hoc caſu teneatur?

Quartũ,ex quo lite pẽdente, tres ex quatuor cẽſibus impoſitis ſuper dicta domo,fuerũt redẽpti, & dicta domus fuit exẽpta ab hypotheca alterius cẽſus, ſiue cenſualis,per creditorẽ reddit ualẽ, ſiue dominũ dicti quarti cẽſualis,an vẽditor,ſiue eius ceſsionarius teneatur cauere cũ fideiuſſoribus,& ſic non ſolũ pro illa quæſt.tũc mota,ſed etiam pro alia quacũq; in futurũ mouẽda.

2 In primò dubio Ant.Fab. in C. Fabriano.lib.8.tit.30. de euiction. diffin.1.pag.mihi 521.ita ſcribit: *Si quis fundũ emphyteuticariũ vendiderit, & ex natura contractus emptori habere licere promiſerit: poſt traditionem*

verò

verò appareat pro reliquis annui Canonis obligatum eſſe fundum, eoque nomine litem à domino directo (ſiue ante, ſiue poſt contractum) inſtitutam, non id circo poterit emptor pretium retinere in id vſque tempus, quo venditor de euictione ſatis dederit, vt fieri ſolet cum in ipſo, vt aiunt, contractus limine imminet periculum euictionis. Neque enim per actionẽ hypothecariam euinci res videtur, quam habere emptori licet oblato, ſolutoque debito. Nec quod dictus dominus directam quoque rei vendicationem fortaſsis exerceat, ad rem quicquã facit. Habet namque vendicatio illa eandem conditionem, quam hypothecaria, ſi annua penſio emphyteuticaria non ſoluatur. An igitur dicendum erit, cogi emptorem pretium ſoluere venditori forte inopi, tùm ſi poſteã creditor obtineat, aut fundum amittere, aut de ſuo rurſus litis æſtimationem ad hypothecam liberandam præſtare? Senatus ita rem temperandam putauit, vt cogatur venditor periculum litis pro emptore ſuſcipere, interim tamen pretium ab emptore conſequatur, præſtita prius ſatiſdatione, non de euictione, quæ hic nulla poteſt contingere, ſed de reſtituendo pretio, ſoluendo vè actori, ſi in hypothecaria obtineat. Cumque iudex quidã inferior diffinitiuam pro venditore ſententiam dixiſſet, nullo ei cautionis onere iniuncto, Senatus male iudicatum pronũtiauit. Sed Rot. Rom. deciſ. 281. nu.
3 1. in 2. p. nouiſsimarum contrariũ iudicauit in caſu noſtro ſimili. Nã cum lis eſſet mota per quoſdã de Natis contra D. Ioannem Cæſarẽ emptorem cuiuſdam vineæ, ſuper reſpõſione dictæ vineæ octo barrilium vini, declarauit, ſatis in hac parte dici, imminere periculũ euictionis, per text. in l. ſi poſt perfe-
4 ctã. C. de euictionibus. cuius verba ſunt: *Si poſt perfectam venditionẽ, ante pretium numeratum rei venundatæ, mota fuerit quæſtio, vel mancipia vendita proclamant in libertatem, cũ ipſo liminẽ cõtractus immineat euictio, emptorem, ſi ſatis ei non offeratur, ad totius, vel reſidui pretij ſolutionem non compelli, iuris auctoritate mõſtratur. Vnde cum parte pretij numerata, domus quam emiſti, tibi velut pignoris iure obligata, ne ad emptionem accederes denuntiatum ab aliquo proponas, iudex tibi quæ ex emptione veniunt, præſtari prouidebit.* Et ibi gl. fi. declarat, *Prouidebit*, ſcilicet, *Per fideiuſſoriam ſatisdationem.* Cuius
5 text. diſpoſitio procedit, etiã quando imminet euictio ratione hypothecæ. Alber. in l. habitationum. §. fi. ff. de peric & commod. rei ven. Qui dicit Guidonẽ de Zuza. ita tenere, argumento l. ex his prædijs. C. de euict. Et quia eadẽ eſt ratio, & quia non refert quo genere iudicij res empta euincatur. ff. de euictio. l. ſi mancipium. §. fin. & hanc opinionem ipſe ſequitur, quam etiam tenet, & de eis meminit Anton. Rubeus. Alex. in repert. l. non ſolùm. §. morte. num. 465. verſic. Subdit etiam. fol. 113. ff. de noui. oper. nuntiat. & Grat. in conſ. 135. Magnifice iudex. col. 2. verſ. & habet. 2. vol. & hanc opinionẽ vetam iudicauit Conſil. Neap. teſte Vincentio de Fran. dec. 555. n. 1. 4. p. & in caſu noſtro in quo domus fuit

 ſpe-

ſpecialiter hypothecata dictis an-
nuis redditibus,ſiue cẽſualibus,vi-
detur caſus deciſus per leges no-
6 ſtri Regni. Namque in foro 7. de
euictio.diſpoſitum eſt,quòd ſi ali-
quis prætendit ius habere in re vẽ-
dita, emptor nõ teneatur pretium
ſoluere,niſi vẽditor ei dederit ido-
neos fideiuſſores de ſeruãdo emp-
torem indemnem, ita enim ait: *Si
la coſa que ſerà venuda ,ſerà lliurada à
aquell qui la aura comprada , e enans
que el preu de aquella coſa ſia pagat al
venedor,vẽdra alcu,e dira que hac dret
en aquella coſa que es venuda,lo compra
dor no es tẽgut de pagar lo preu,ſi dochs
lo venador no donara a ell fermança cõ
uinent,o fermances ſegons lo valor de la
caſa,que li defene,e guart lo comprador
7 de dar.* Et illa verba, *Que hac dret,* de
clarantur per forum 11 eiuſdẽ titu
li, ibi: *Que han dret de poſſeſsio, o pro-
prietat aixi com es ſeñor emphiteuta,
&c.* Et dominus cenſualis eſt domi
nus directus rei immobilis, ſuper
qua impoſitum eſt ſpecialiter, &
expreſſè dictum cenſuale,vt pro-
baui ſupr.deciſ.1.nu.3.cum ſequẽ-
tibus:& quando emptori mouetur
lis actione hypothecaria contra
eum intentata ante ſolutionẽ pre-
tij,dici imminere euictionem in
limine cõtractus,& nõ teneri pre-
tium ſoluere,niſi ſibi prius præſti-
ta cautione de defendendo ab om
ni damno,fuit deciſum cũ Regia
ſententia, lata in fauorem Hiero
nymæ Caudet, & de Puig, contra
Petrũ Dols, publicata per Alreus
die 27.Nouemb.1597. Vnde in oc
currenti caſu dubitandum nõ eſt,
imminere euictionẽ in limine cõ-
tractus,cũ ante ſolutionẽ pretij fue
rit lis mota ratione dictorum cen-
ſuum ſuper re vendita ſpecialiter
impoſitorum. Nã vt inquit Surd.
conſ.36.n.9.10.& 11. venditor te-
netur rem venditam tradere libe-
8 ram,vacuam, & expeditam. l. ſi in
emptione.§ vacuam. & §. fin. cum
l.ſeq.in prin.ibi not.de fid.inſtr.l.ex
9 his prædijs. vbi Doct. C. de euict.
& ibi dicit Bald. quòd vendens
rem ſimpliciter, cenſetur tamquã
liberam vendere,& talem tenetur
tradere, & plures alios concordã-
tes citat Tiraq. de retra. conſang.
§.1.glo.9 nu.56.Dec.conſ.119.nu.
1.Bero.conſ.158.nu.31.vol.1. vbi,
quod nõ dicitur tradidiſſe, qui nõ
10 tradit liberam.Alex.conſ.15.nu.3.
vol.5.& ideò ſi vẽditor agat ad pre
tiũ, ſubmouetur exceptione rei nõ
traditę.l.Iulianus.§. offerri. cũ ibi
no.ff.de actio.emp.latè Gratiã diſ-
cepta.foren.lib.3.c.411.n.11.& 12.

Præterea vẽdenti rẽ obligatã vti
liberã,agenti ad pretium ex vẽdi-
11 to,obſtat doli exceptio.l.ex his prę
dijs. C.de euict. cuius verba ſunt:
*Ex his prædijs, quæ mercatores, ſi ali-
qua à venditore obligata, & necdũ tibi
tradita ſunt exemptæ actione cõſequeris,
vt ea à creditore liberentur. Idẽ etiã fiet
ſi aduerſus venditorẽ ex vendito actione
pretiũ petentẽ,doli exceptionẽ oppoſueris.*
12 Eſt enim in dolo , quãdo ſciẽs rem
alienam eſſe,& alij obligatã,eã vẽ-
dit tanquã propriã,vel ſaltẽ ſuppri
mit alienam obligationẽ.l.vina. §.
plane.

plane. vbi gl. Bal. Alber. Fulg. & Salic. ff. de peri. & commo. rei vẽd. l. quæro. ff de actio. empt. l. Iulianus. §. qui pecus. & §. quod autem diximus. ff. de actio. empt. l. qui liber-
13 tatis §. ſed ſi quis. ff. de euictio. Becius. conſ. 106. nu. 11. & ideò emptor agere poteſt contra venditorẽ, vt rem liberet ab hypotheca, vel faciat ementis. d. l. ex his prædijs. Et quamuis ille text. loquatur re nondum tradita, idem tamen eſt ſi ſit tradita: quia agit nihilominus emptor ſecundùm glo. in d. l. ex his prædijs. per text. in l. creditori. §. prædium. ff. de actio. empt. quòd ſi emptor agere poterit, multò ma-
14 gis modo prædicto excipiendo, ſe defendere à pretij ſolutione. Quia cui actio competit, multò magis datur exceptio. l. nemo. §. inuitus. & §. cui damus. vbi Dec. & Cagn. ff. de reg iur. & in terminis ita concludit Rip. poſt Alex. in l. 1. §. ſi hę-
15 res. nu. 32. ff. ad Treb. & ita meritò fuit per Valentinum Senatum deciſum, competere retentionẽ pretij, donec idoneè caueatur ad arbitrium Regiæ Audientiæ. cum ſententia de qua infr. nu. fin.

In ſecundo dubio videbatur, quòd ceſsionarius non tenebatur cauere de euictione. Licèt enim vẽditor, & eius hæres, ſiue vniuerſalis ſucceſſor teneretur, non tamẽ par-
16 ticularis ſucceſſor, qualis eſt ceſſionarius: quia actio perſonalis nõ tranſit contra ſingularem ſucceſſorem, nec ſequitur fundi poſſeſſorem. l. fin. §. fi. ff. de cõtrahen. empt. cuius verba ſunt: *Lutius Titius promiſit de fundo ſuo centum millia modiorum frumenti annua præſtare prædijs. G ay Sey, poſteà Lutius Titius vendidit fundum additis verbis his, quo iure, quaque conditione ea prædia Lutij Titij hodiè ſunt, ita veneunt, itaque habebũt. Quæro an emptor Gaio Seio ad præſtationem frumenti ſit obnoxius. Reſpondit emptorem Gaio Seio ſecundũ ea quæ proponũtur, obligatum nõ eſſe.* Ita Paul. Caſt. cõſ. 46. n. 1. ver. Primo quia, p. 1. Sed cõtrarium fuit deciſum. Præ
17 dicta tantum procedunt in actione, ſecùs in exceptione, quæ tranſit cõtra ceſsionarium, vt reſoluit idẽ Caſtr vbi ſupra nu. 1. in fin. & nu. 2. dicens: *Ceſsionarium executionem petentem poſſe repelli ea exceptione, qua & cedens, videlicet niſi cedens caueret, aut fideiuſſores daret.* Cum exceptio, quæ obſtat cedenti, obſtet ceſsionario, argumento legis quod his. §. non debeo. ff. de regul. iur. & not. Dinus in cap. ſi quis in ius. lib. 6. Bal. in l. eius. 9. nu. 3. de compenſatio. vbi inquit. Quòd non potuit fieri ceſsio in præiudicium tertij, niſi cũ ſua aptitudine paſsiua. art. ff. de act. emp. l. in venditione. & ff. de cõtra
18 hen. emp. l. ſi aquę ductus. Eandem opinionem, quòd ceſsionarius vẽditoris hoc caſu teneatur cauere, ſicut vẽditor tenebatur, tenuit idem Caſtren. conſ. 207. nu. 2. & 4. verſic. His non obſtantibus. & nu. 5. verſ. Per viam. 1. par. Coſta de rata portio. quæſt. 14. nu. 1. in fin. Aloyſius Leo. in l. ſi poſt perfect. 24. nu. 8. C. de euictio. & eandem tenuit Rot.

Rom.deciſ.281.nu.35. verſ. Vlti-
ma eſt difficultas.in 2.par.nouiſsi-
marum,vbi fuit dictum,quòd ceſ-
ſionarius tenebatur cauere pro ra-
ta pecuniarum, ſibi ſoluendarum,
& iuxta hanc opinionem iudicaui
mus in hac cauſa.

In tertio dubio,an ex quo dictus
19 Ludouicus Caſanoues emptor do-
mus procurauit executionem con-
tra ipſum inſtari pro annuis reddi
tibus cenſus ſuper ea impoſiti, &
ſic litem moueri,quando executio
cōtra ipſum inſtabatur pro pretio
domus emptę,dicatur calumniādi
animo feciſſe.Et videbatur dolo fe
ciſſe,ne ſolueret dictū pretiū. Me-
noc. de arbitrar.caſu.224.n.1.& 6.
dicēs creditorē probare poſſe hoc
cōiecturis,& in arbitrio iudicis reſi
dere iudicare,an dolo,& fraude lis
mota fuerit vbi alios allegat, &
præter eos Caballi.de euictio.§.2.
nu.11.tom.6.tract.par.1.fol.83.&
calumniæ coniecturæ hîc concur-
runt,cum pēdente cauſa executio-
nis pro pretio domus fuerint inſta
tæ dictæ executiones contra eundē
emptorem, virtute cenſualium ſu-
per ea impoſitorum.Surd.conſ.36.
nu.14.lib.1.poſt Soci.conſ.208.n.
5.vol.2.Et videbatur,quòd hoc ca
ſu nō ſubeſt periculum euictionis,
nec emptor hoc defenſionis modo
ſe tueri poteſt. Alex.conſ.65.nu.2.
in fin.& nu.3.lib.5.Menoch. de ar-
bitr.caſu.224 nu.1.& 6.

Sed contrarium declarauimus,
quia ſupradicta procedunt, quan-
do emptor calumnioſè procurat li
tem ſibi moueri ab actore, cui ius
20 non competit. Secùs tamen eſt,
quando bona fide fecit ſibi litem
moueri à ius habente,quia inuenit
rem alienam,vel non liberā,fuiſſe
venditam, & poteſt de calumnia
iurare, nec poteſt obijci ei dolus,
ita Bald.in l. ſi poſt perfectam. nu.
2.fin.C.de euict.Ancar.lib.3.quęſt.
fam.quæſt.34.nu.8.

In quarto dubio, an ex quo lite
pendente,tres ex quatuor cenſibus
impoſitis ſuper dicta domo fuerūt
redempti,& ea dē domus liberata
ab hypotheca alterius, ſiue quarti
21 cenſualis, teneatur cauere cum fi-
deiuſſoribus emptori, nō ſolū pro
quæſtione tūc mota, ſed etiam pro
alia quacūque mouenda. Dictum
fuit per noſtrum Valentinum Se-
natum teneri venditorem cauere
idoneè de euictione pro quacūque
quæſt.mouenda.per text.in l.fin. §.
fin. ff. de reſcinden. vendit. cuius
verba ſunt: *Emptor prædiorum cum*
ſuſpicaretur Numeriam & Semproniā
controuerſiam moturas, pactus eſt cum
venditore, vt ex pretio aliqua ſumma
apud ſe maneret, donec emptori fideiuſ-
ſor daretur à venditore, poſteà venditor
eam legem inſeruit, vt ſi ex die pecunia
omnis ſoluta non eſſet, & venditor ea
prædia veniſſe nollet, inuendita eſſent.
Intereà de aduerſarijs alteram mulierem
venditor ſuperauit, cum altera tranſegit:
ita vt ſine vlla quæſtione emptor prædia
poſſideret. Quæſitum eſt, cum neque fi-
deiuſſor datus eſt nec omnis pecunia ſe-
cundùm legem ſuis diebus ſoluta ſit, an
prædia inuendita ſint? Reſpondit, ſi
conue-

conueniſſet, vt non prius pecunia ſolueretur, quam fideiuſſor venditi cauſa daretur, nec id factum eſſet, cum per emptorem non ſtaret, quo minus fieret, nõ poſſe poſteriorem legis partem exerceri. Ex qua lege patet, quod licèt Numeria & Sempronia, quæ mouerant litem, fuerant ſuperatæ à venditore, & perpetuò excluſæ, tamen vẽditor non fuit auditus, niſi præſtitis fideiuſſoribus. Et ratio eſt, quia 22
poſtquam lis eſt mota per vnum, dandi ſunt non ſolùm propter timorẽ illius, ſed generaliter propter omnem aliam quæſtionẽ quæ moueri poſſet, & ita tenet & confirmat Paul. Caſtr. conſ. 46. nu. 2. verſ. Quantùm ad ſecundum. 1. p. gloſ. in dict. l. ſi poſt perfectam, in verb. Satis ei non offertur, qui hãc vltimam opinionem refert, & in ea videtur, reſidere, quã ſequũtur ibidem Cyn. Bar. Bal. & Saly. idem Bart. in l. habitationum. §. fin. ff. de pericu. & commo. rei vend. poſt Iacob. de Arena, ibi dicit communẽ Rubeus. Alex. in l. repetitione. l. non ſolùm. §. morte. nu. 460. cum tribus ſequen. licèt ipſe teneat cõtrariam Ant. Burg. in cap. fin. num. 15. in fin. verſic. Quod autem de emptione. nu. 27. Neguſan. de pigno. 5. par. memb. 1. num. 28. in fin. tom. 6. tract. p. 1. fol. 224. Caballi. de euictio. §. 2. nu. 12. & §. 5. nu. 49. tom. 6. tract. par. 1. fol. 83. & 96. & plures alij quos allegat Surd. conſ. 36. num. 14. lib. 1. Caualca. deciſ. 4. nu. 3. 1. part. Rot. Rom. deciſ. 281. nu. 36. quę multos refert, & ita fuit ibi deciſum per Rotam, & per ſacrum Neapolitanum Conſilium, vt refert Vincent. de Franchis. deciſ. 555. in vltimis verbis. 4. p. vbi per totam illa deciſionem latiſsimè refert opiniones DD. in hac quæſt. Surd. deciſ. 295. nu. 8. & 9. & nu. 18. ad medium. vbi dicit Senatum iudicaſſe, fideiuſsionem præſtandam eſſe pro omnibus moleſtijs motis, & mouendis, reſpectu partis tantùm, pro qua fuerat inſtitutum iudicium. Quia cum moleſtia tantùm eſſet illata in parte rei, retineri ſolũ poterat pars pretij, & idem eſſe quando res eſſet obligata pro parte, & quia ibi tãtùm fuit petita cautio pro parte, in qua fuerat illata moleſtia. Quæ
23 omnes rationes ceſſant in caſu noſtro, vnde declarauimus in occurrẽti caſu cauendũ eſſe dicto Caſanoues emptori idoneè ad arbitrium Regiæ Audientiæ pro quacũquè quæſtione mouenda ratione euictionis vſque ad ſummam octingentarum librarum, ad quarum exactionem agebat dictus Amella ceſsionarius. Et ita fuit pronuntiatum ſententia lata in fauorem dicti Ludouici Caſanoues contra dictum Franciſcum Amella, publicata per Damianum de Berbegal, Regium mandati Scribam, die 26. Febr. 1609.

DECISIO XLVIII.

DEBITORIVM CVM reſponſione intereſſe ex pretio domus non tenetur ſoluere, quia eam emit tāquam liberam, ſi ſuper ipſa inuentus fuerit cenſus ſpecialiter impoſitus, etiam ſi poſteà fuerit redēptus, donec venditor cauerit emptori idoneè pro quacūq; quęſtione mouēda.

1 *Debitorij cum reſponſione intereſſe virtute, executio inſtata, equè priuilegiata eſt, ac executio virtute cenſualis. & nu. 4.* *(ſit.*

2 *Debitoriū cū reſpōſione intereſſe quid*

3 *Intereſſe pretij rei fructiferæ licitū eſt.*

5 *Ceſsionarius penſionū cenſualis, violarij vel debitorij eadem priuilegia habet atque creditor cenſus redimibilis, vitalitij, vel venditor rei fructiferæ, cui intereſſe pretij debetur.*

6 *Exceptio nulla opponi poteſt ad retardandam executionem inſtatam virtute debitorij, ſed reſeruanda eſt ad iudicium ordinarium.*

7 *Exceptio implementi non ſequuti nūquam cenſetur excluſa. & nu. ſeq.*

8 *Implementi nō ſequuti exceptio opponi poteſt etiam in executione quāuis per ſtatutum exceptio prohibita ſit.*

9 *Iudex poteſt ex officio, parte etiam nō petente, ſupplere exceptionem implementi non ſequuti.*

10 *Sententia Regiæ Audientiæ allegatur cum qua fuit declaratū ceſsionarium venditoris teneri cauere cū fideiuſſoribus pro omni quæſtione mouēda reſpectu quantitatis ei ſoluendæ.*

1 IN eadē cauſa de qua in deciſione pręcedēti prima frōte pro vēditore faciebat, quòd executio inſtata p̄ intereſſe debitorij eſt æquè priuilegiata, ac cauſa executionis pro penſionibus cēſualis vel viola-
2 rij. foro. 59. de iure emphyt. Debitoriū autē, cū reſponſione intereſſe eſt illa confeſsio debendi pretiū rei fructiferæ (veluti domus vel prędij) & obligatio ſoluēdi illud in termino præfixo, & interim ratione fructuū intereſſe dicti pretij. iuxt. l. curabit. C. de actio. empt. ibi: *Curabit Præſes prouintiæ cōpellere emptorē qui nactus poſſeſsionem fructus percepit partem pretij, quā penes ſe habet, cū vſu-*
3 *ris reſtituere.* Et probat Couar. lib. 3. var. c. 4 1. cū ſeq. vbi allegatis multis Doctoribus, Theologis, & Canoniſtis docet omni iure, dictū intereſſe eſſe licitum, quo & alijs relatis probat Gutier. Canon. q. lib. 1. c. 39. nu.
4 20. in dicto igitur foro 59. de iur. emphyt. col. 1 poſt med. dicti tres cōtractus æquiparantur, ibi: *Per la conſeruacio dels contractes dels cenſals, e violaris, e reſponſions de intereſſes, e penſions de aquells.* Et in eod. for. fol. 125. col. 1. in princ. ibi: *Les dites execuciōs e cauſes dels cenſals, violaris, ò conſtituciōs de intereſſes de ſus dits penſiōs, ò ceſes dependents de aquelles, ò aquelles, è differēts, le dēts empachāts en alguna manera les dites execuciōs, &c.* Et in eod. fol. col. 2. poſt med. diſponitur, priuile-
5 gia attributa executionib⁹ inſtatis virtute dictorū cōtractuū cōpetere ceſsionarijs creditorū, ibi: *Pronchint encara*

encara y ordenats que nos puixa empachar la execucio de la carta de deute de ſus dit ab reſponſio de interes, ò ceſsio de aquell per allegacio que lo tal deute, ò ceſsio ſia venut, ceſsionat, ò transportat en altre per lo venedor com la coſa que li es permeſa al venedor ſia, ò deja eſſer promeſa en lo hauent cauſa de aquell. Et denique in finalibus verbis dicti fori 59. in omnibus æquiparantur, quo ad viam executiuam, contra-
6 ctus cenſualis, violarij, & debitorij cum reſponſione intereſſe, & cum eodem foro cõfirmatur forus con ditus Sagunti, ſiue in oppido Murivieteris. 58. de iur. emphyteu. vbi prohibetur opponi exceptio ad impediendum executionem inſtatam virtute dictorum contractum, niſi intra decem primos dies mandati executiui fuerit probata cum publico inſtrumento, & ita cũ dictus Amella ceſsionarius dicti Ioannis Albelda venditoris inſtauerit executionem virtute dicti debitorij cum omnibus priuilegijs attributis executionibus inſtatis virtute inſtrumenti cenſualis (quæ multa ſunt in Valentiæ Regno) videtur non poſſe opponi per dictum Ludouicum Caſanoues emptorem hanc exceptionem rei venditæ nõ liberæ traditę ad retardandam dictam executionem, ſed eam eſſe reſeruandam ad iudicium ordinarium iuxta dictum forum 58. de iur. emphyteu.

Sed contrarium fuit deciſum ex eo, nam quamuis executio inſtata virtute debitorij cum reſpõſione intereſſe ſit valdè priuilegiata, non tamen cenſetur excluſa hæc exceptio retentionis pretij ex quo venditor non tradidit rem liberã quæ in effectu eſt exceptio implementi non ſequuti, hæc enim exceptio nunquam cenſetur excluſa. l. Iulianus. 12. §. offerri. ff. de actio. empti. & dicta exceptio implementi non ſequuti opponi etiam poteſt in executione, quamuis per ſtatutum exceptio prohibita ſit; Craueta poſt multos quos allegat conſ. 51. nu. 10. Menoch. conſ. 55. in prin. vol. 1. Pariſ. cõſ. 3. n. 57. lib. 1. Aſsin. in tract. de execu. §. 9. cap. 172. nu. 4. cum ſequent. Carroſ. de Locato. tit. de euict. num. 29. cum ſequent. Ioſeph. Lud. deciſ. Peruſ. 50. nu. 1. 2. & 3. idem deciſ. Lucen. 2. vbi nu. 5. ait, iudicẽ poſſe ex officio ſupplere, parte etiam non opponente hãc exceptionem. Milan. deciſ. 4. lib. 2. Tuſc. in verbo ſtatutum. concluſ. 525. n. 37. vbi ait, hãc exceptionẽ locum habere, etiam ſi defenſio prohibita ſit. latè Carol. de Graſsis in tract. de exceptionibus. excep. 13. nu 37. cum pluribus ſequen. fol. 95. vbi multis relatis docet, quòd valde priuilegiata eſt iſta exceptio, & multas ampliationes dictę regulæ tradit. Cũ igitur venditor non adimpleuerit ex ſua parte (domum liberam tradendo emptori) non poteſt etiã in iudicio executiuo priuilegiato emptor cõpelli ad ſolutionẽ pretij.

Ex quibus patet ſolutio ad cõtrarium argumentum. Cui etiam reſpon-

reſpondetur, quod forus 58. de iur. emphyteut. non excludit legitimã exceptionem probatam cum inſtrumento publico intra primos decem dies numerandos à die notificationis mandati executiui, & in noſtro caſu dicta exceptio fuit probata intra dictum terminum cum inſtrumentis publicis.

10 Et ita ex ſupradictis fuit declaratum, me referẽte, reformandam eſſe ſententiam iudicis ordinarij oppidi Algeziræ, cum qua fuerat declaratum mandatum executiuũ impetratum per ceſsionarium vẽditoris domus contra emptorem, ad exactionem pretij illius valere, & fuit per Regiam Audientiam pronuntiatum, dictum Amella ceſſionarium venditoris teneri cauere emptori cum fideiuſſoribus pro omni quæſtione mouẽda reſpectu quantitatis ei ſoluendæ, ſententia lata in fauorem dicti Ludouici Caſanoues, publicata per Damianum de Berbegal, die 26. Februarij 1609.

DECISIO. XLIX.

INSACVLATIO AD munera publica, licét iuxta forum Valentiæ fieri debeat per vniuerſitates ciuitatum, & oppidorum Regiorũ priuatiuè ad Regiam Audientiam, tamen grauatus poteſt appellare: & recurſum habet ad dictam Regiam Audientiam.

1 *Forus 226. curiarũ anni 1604. refertur, & declaratur nu. fin.*
2 *Facti ſpecies.*
3 *Appellari poteſt ab electione.*
4 *Recurſus interponi poteſt ad Regiam Audientiam à grauatis in inſaculationibus factis ad munera publica ciuitatum, & oppidorum Regiorum.*
5 *Forus,* Vn ſol vehi. 18. *de Curia, & Baiulo declaratur.*
6 *Feudi dominus cognoſcit de cauſa feudali inter ſuos vaſſallos.*
7 *Recurſum habet vaſſallus, quando dominus feudi eſt negligens, vel grauat.*
8 *Barones in Regno habent priuatiuè omnem iuriſdictionem inter ſuos vaſſallos, & non datur euocatio, etiam prætextu miſerabilitatis, &c.*
9 *Recurſus interponi poteſt à Baronibus ad Regiam Audientiam.*
10 *Regum proprium eſt, & inſeparabile à Regia Corona recurſum admittere, & defendere oppreſſos.*

1 Lege noſtri Valentiæ Regni ſancitum eſt, nomina eorũ, qui eligi debent ad munera publica vniuerſitatum, inſaculãda eſſe, & in dictis inſaculationibus nõ ſe poſſe intromittere Regiam Audientiam, nec alium iudicem, quã uis ſit valdè præeminens, dum tamen in eis interueniat Baiulus, vt in foro 226. curiarum anni 1604. fol. 42. pag. 2. cuius verba ſunt: *Item ſuppliquen los dits tres Braços à voſtra Mageſtat prouehixca, y mane, que en la ciutat de Xatiua, y en les demes ciutats, y viles Reals del preſent Regne, per*

per al Regiment, y adminiſtratio de dites ciutats, y viles, ſe faça inſacnlacio, ſens que en lo fer dita inſaculatio, ſe puga entremetre la Real Audiencia, ni altre jutge algu, per preheminent que ſia. Plau à ſa Mageſtad, ab que hi entreuin-
2 *ga lo Balle.* Pro cuius fori executione in ciuitate Alonenſi, ſiue Alicantis anno 1608. fuit facta inſaculatio perſonarũ in ſaculo ſiue burſa maiori ciuium ad officia iuſtitiæ, iurati primi, ſiue in capite ciuium dictæ ciuitatis. Ad quam faciendam, fuit mandatum, vt qui prætenderent ad munera publica vniuerſitatis promoueri, comparerent, & ſe opponerent, probarétq; qualitates neceſſarias ad regẽdum dicta officia. Et cum Martinus Perez ciuis eiuſdem ciuitatis ſe oppo ſuiſſet, & probaſſet habere qualitates neceſſarias, & abſque iuſta cauſa repulſus fuiſſet, appellauit, & recurſum emiſit ad Regiam Audientiam, & Syndicus dictæ ciuitatis prætendebat Regiam Audiẽtiam non poſſe cognoſcere, an dictus Martinus Perez debuiſſet in ſaculari inter eos qui ad dicta munera obtinenda concurrunt, propter prohibitionem dicti fori. Sed contrarium fuit deciſum: nam per dictum forum, apellatio, & recurſus ad Regiam Audientiam remota, ſeu remotus non fuit. Ab
3 electione enim poteſt appellari. cap. ſi poſtquam. 33. de electio. in 6. Ruginel. de appellat. §. 2. cap. 3. num. 19. & ita appellare poteſt, qui fuit repulſus ab inſaculatione (quæ in effectu eſt electio perſonarum, vt ſorte ex illis abſtrahatur quæ gubernare debet. Et licèt vniuerſitati conceſſum ſit habilitare perſonas, ſeu, vt vulgo dicitur, eas inſeculare (hoc eſt, in ſaculo ponere nomina eorum qui debent concurrere ad munera publica, extrahendo à ſaculo in quo ſunt repoſita nomina eorum, qui regere debent ſingulis annis officia vniuerſitatum) non tamen ex hoc prohibetur grauatis appellare, & re-
4 currere ad Regiam Audientiam. Quod comprobatur ex traditis per conciuem meum Petrum Belluga in ſpecul. Princ. rub. 38. de præſidibus vſurpan. iuriſdictio. ante numer. 1. vbi dicit, clarum eſ-
5 ſe, quòd forus, *Vn ſol vehi.* 18. in rubr. de Curia, & Baiulo, ponit regulam affirmatiuam, & exceptionem negatiuam, dicendo, quòd vnus ſolus vicinus ciuitatis ſit Curia (hoc eſt iudex ordinarius) ciuitatis & termini, & ille ſolus audiat, & determinet omnes cauſas, ſiue lites ciuiles, & criminales, & non ſub examine alicuius alterius, & ſic videtur quæſita iuriſdictio ipſa lege Regni, excluſo ſuperiore. Nihilominus numer. 1. ad finem ſubiungit hæc verba: *Iuriſdictio tamen Regia neque in exercitio, neque in habitu eſt excluſa.* Et numero. 2. prope finem ante verſiculum, Hoc autem, foro, *Vn ſol vehi,* excluſum eſſe gubernatorem, quoad primariam cognitionem, & eod. numer. 2.

in fin.& nu.3. ait, gubernatorẽ cognoſcere in fatica tacita, vel expreſſa iudicum inferiorum. Expreſſa, vt ſi dicit, nolo iudicare, tacita, ſi nolit procedere. Nam quando iudex denegat, vel negligit facere iuſtitiam, poteſt haberi recurſus ad ſuperiorem.§. ſuper hoc. in authent. de quæſtore.colla.6.& poſteà allegando Guillermum de Cuneo inquit, quòd ſi iudex lædit partem procedendo, tunc poteſt appellari. & ita praxi obſeruari. Nam quotidiè à ſententijs latis per ordinariũ vrbis appellatur ad Regiam Audientiam, & aliquando ad Gubernatorem: & recurſus quotidiè interponitur à dicto iudice ordinario, vulgo appellato, *Iuſticia*, ad Gubernatorem, & ad Regiam Audiẽtiam.

6 Pariter licèt dominus feudi cognoſcat de cauſa feudali inter ſuos vaſſallos, vt latiſsimè probat multis relatis Menoch. de retinẽda poſſeſsione. remedio 3. nu.377.cũ pluribus ſeq. vbi nu.403. hoc extẽdit, etiam ſi de conſenſu vaſſallorũ contendentium prorogaretur alterius iudicis iuriſdictio, nã reiecta illa prorogatione, adhùc dominus feudi huius cauſę iudex eſſet, vt magis communem teſtatur Curti. iun. in tract. de feudis. par. vltima. nu.19. idemque ſcribunt Decius in c. cæterum.nu.6.de iud. & Menoc. nu.409. qui extendit etiam, quando dominus feudi ſæcularis eſt Eccleſiaſticus, & feudum laicis cõceſſit, nam etiam tunc inter vaſſallos ſęculares cognoſcet Eccleſiaſticus: nihilominus tamen nu.414. declarat,

7 non procedere relatos caſus, cum dominus feudi negligit adminiſtrare iuſtitiam. Nam tunc ad iudicem ordinarium datur recurſus: ita ſcribunt omnes in cap. cæterũ. de iudicijs. & ibi Abbas nu.5. Fel. nu. etiam 5.& multi alij relati à Menoch. vbi ſupra. & diſpoſitum eſt in foro 8. de feud. fol. 234. ibi: *Que ſils ſenyors pledejen ab ſos vaſſalls, e aquells vaſſalls ſerán agreujats del ſenyor manifeſtament, poden recorrer al Rey per lo greuje quels ſenyors los farien.*

8 Pariter licèt in Regno Valentiæ Barones ſeu milites, ſeu Equites habentes merum & mixtum imperium, & omnimodam iuriſdictionem, habeãt priuatiuè iuriſdictionem inter ſuos vaſſallos, ita vt nec prætextu miſerabilitatis, viduitatis, aut pupillaritatis poſsint cauſæ vaſſallorum militum ad Regem, ſeu ad eius locum tenentem generalem euocari, iuxta forum 62. de iuriſdictio. fol.73. nihilominus tamen ab eis recurſus interponi po-

9 teſt ad Regiam Audientiam, iuxta forum 34. anni 1585. quando dicti milites, ſeu Barones, ſine iuris ordine procedunt. Tunc enim opprimunt, vt inquit Oliua in viatico, aliud namque de iur. fiſci. c.14. nu. 112. qui num.113. ſubiungit, quòd Rex ex debito regalis officij tenetur, & debet releuare quãcunque perſonam oppreſſam: quia ex pręcepto diuino Regibus eſt iniũctũ, populum ſibi commiſſum defendere à calũnijs, & oppreſsionibus.

Can. Regum 23. q. 5.) & nu. 114. dicit, hoc ius regale recurſus nõ poſſe ſeparari à Corona Regia, niſi Rex renuntiaret ſedi Regiæ, refert, & latius eũ ſequendo proſequitur dñ Ludouicus Peguera in pract. cap. 22. nu. 1. cum ſequent. & vt inquit Couar. pract. quæſt. c. 4. nu 1. in fine maximè contrarium eſt Regiæ dignitati, quòd vaſſalli non poſſint Regẽ ex cauſa appellationis adire refert, & ſequitur Scaccia de appellatio. q. 8. nu. 111. verſ. oppono. pag. 150. vbi inquit, per conceſſionem iuriſdictionis meri Imperij nõ eſſe ſublatum ius deferendi querelas, prouocationes, aut appellationes ad Regem, etiam ſi vſus fuerit verbis quo ad ſignificationem vberrimis Hæc enim iuriſdictio pertinet ad ſupremam Principatus recognitionem, ideoquè Maioriam vocãt, & nullo modo à Rege alienari poteſt. Eſt enim forma, & ſubſtãtialis
11 eſſentia Maieſtatis Regis. Et ita merito ex ſupradictis fuit declaratum, per dictum forum 226. nõ eſſe ſublatum remediũ appellationis, & recurſus ad R. A. ſententia lata in fauorem dicti Martini Perez Alonenſis, contra Syndicum dictæ ciuitatis Alicãtis, publicata per dñ Ioannem Daça, die 4. Maij 1609.

DECISIO. L.

MARITVS, CVI IN DOtem fuerũt conſtituta omnia bona vxoris, tenetur ſatis facere eius creditoribus, quatenus dotis vires ſuppetũt, iuxta forum.

Cautio facit extare rem licèt conſumpta ſit.

1 *Executio nõ poteſt fieri pro debito vxoris in bonis dotalibus apud virũ exiſtẽtibus, niſi facta prius contra eam diſcuſſione. & nu. 5.*

2 *Maritus tenetur in ſubſidium creditoribus vxoris, pro debitis ante matrimonium per eam contractis.*

3 *Maritus dominus eſt rerum dotalium.*

4 *Maritus pro vxoris obligatione conueniri non poteſt.*

6 *Creditores vxoris nõ poſſunt maritũ, cui omnia bona ſua mulier in dotem dedit, quaſi eius hæredem conuenire.*

7 *Dotis nomine, vbi vxor omnia bona marito in dotem conſtituit, poteſt cõtra eum pro debitis vxoris in dote fieri executio: & ita eſt deciſum per forum nu. 8.*

9 *Mantica declaratur.*

10 *Fructus pendentes pars fundi videntur.*

11 *Cautio facit rem extare.*

12 *Sententia Regia, cũ qua maritus fuit condemnatus ad ſoluendum debitum vxoris, nedum de bonis dotalibus, ſed etiam de fructibus conſumptis, quos lite pendente perceperat præſtita cautione.*

Catharina Soler, omniã ſua bona, in dotem cõſtituit Iacobo Tafalla eius viro, & conſtante matrimonio Ludouicus Vinyerta execu-

cutionẽ inſtauit pro exactione pro prietatis,& penſionũ annui redditus per eam venditi (ſiue, vt apud nos dicitur,Cẽſualis onerati) cũ in ſtrumẽto recepto per Hieronymũ Senjoã Notariũ,die 18.Iunij.1582. Et pendente executionis cauſa, ſequeſtrũ obtinuit fructuũ bonorũ dotalium.Dictus autẽ Tafalla maritus obtulit cautionẽ in quantitate bis centũ librarũ,vt ſequeſtrum tolleretur; & omni cũ effectu fuit ſublatũ præſtita dicta cautione, & ipſe fructus percepit,& cõſumpſit. Dictus autẽ Vinyerta creditor vxoris prætendebat executionẽ eſſe faciẽdam in bonis mariti pro dictis proprietate,& penſionibus cẽſualis,& lata Regia ſententia in dicta cauſa in vna aula Regiæ Audiẽtię die 1. Auguſti. 1607. ab ea dictus Vinyerta ſupplicauit in capite,vel capitibus,ſibi grauatorijs. Et cũ dictus Tafalla ad euadẽdum ne fieret executio in bonis ſuis proprijs, oblationẽ feciſſet bonorũ dotaliũ (die 27. Auguſti eiuſdem anni) & per Auditorem cauſæ fuiſſet prouiſum (die 15. Octobris prope dicti anni) procedendũ fore ad vlteriora in dicta oblatione. Pariter ab hac prouiſione, ſiue interloquutoria dictus Vinyerta ſupplicationẽ interpoſuit.Et vtriuſquè ſupplicationis cauſa in noſtra Aula eiuſdẽ Regię Audientiæ introducta,& cõmiſſa fuit Illuſtriſsimo don Andreæ Roig, tũc Auditori dictæ Regiæ A. nunc verò Præſidi in hoc S.S.R.C. Et dictus Tafalla prętendebat, in bonis eius proprijs pro debito vxoris nullatenus fieri poſſe executionẽ,& fructus bonorum dotaliũ per ipſum perceptos eſſe eius proprios: & ira tantũ poſſe fieri executionẽ in bonis dotalibus, quorũ fecerat oblationẽ.Dubitatũ fuit,an executio fieri poſſet in bonis mariti pro debito vxoris? & an ratione fructuũ bonorum dotaliũ per eum cõſumptorum poſſet fieri executio in quantitate ducentarũ librarum,in qua prędſtiterat cautionem ad tollendum ſequeſtrum. quæ cautio facit rem extare.

1 In primo dubio,videbatur dicendũ, nõ poſſe fieri executionẽ in bonis viri pro debito vxoris. Licèt enim bona dotalia in dotẽ data dicto viro,ante cõtractum matrimoniũ eſſent obligata dicto cenſui,cuius virtute inſtatur executio, tamẽ cum nõ ſit facta diſcuſsio in bonis vxoris,non poteſt fieri executio in bonis dotalibus,niſi in caſibus criminũ læſæ Maieſtatis,vis publicæ, parricidij,veneficij,de ſiccarijs,vt in l.3.ff.de bonis damnatorũ,cuius verba ſunt:*Quinq; legibus dãnatæ mulieri dos publicatur, Maieſtatis,vis publicæ,parricidij, veneficij,de ſiccarijs*, vbi gl.in fi.dicit, quòd pro debito vxoris,non fit miſsio in rebus dotis in alijs caſibus,præterquã in dicta lege expreſsis. l. Titia. 62.ff. de iure dotiũ, vbi cum mulier eſſet condemnata ad reſtituendum fundum quem in dotem dederat, inquit Iuriſconſultus non poſſe fieri executionẽ contra maritum, ibi: Mo-

Modeſtinus reſpondit, nihil proponitur marito, dos auferēda ſit, ſed in merā æſtimationem prædij, mulier, vel eius hæredes
2 *condemnandi ſunt.* Et ibi gl. in verbo: *Reddat fundū*, declarat, *voluntate mariti, aliàs enim cum nec poſsideat, nec dominiū habeat, reſtituere nō poteſt, ſed tenetur ipſe maritus in ſubſidium.* Et hoc ſentit Bal. in l. ob maritorū. in fine. C. ne vxor pro marito. dicēs, quòd etiam pro debito vtriuſque ſimul, ſcilicet viri & vxoris, non poterit fieri miſsio in fundo dotali, & quòd ſententia in perſonali cōtra vxorē non exequatur in rebus dotalibus, niſi in illis quinque caſibus d. l. quinque legibus, ita etiam dicit Alex in l. à diuo Pio. §. in vēditione, 11. col. iii addit. incip. additio in quantum gloſ. ff. de re iud. Et ratio eſt, quia maritus dominus eſt rerū dotaliū.
3 l. in rebus. C. de iur. dotium, ibi: *Nō enim quò legum ſubtilitate, tranſitus earum in patrimoniū mariti videatur fieri*, & ibi: *Siue ſecundū legū ſubtilitatem ad mariti ſubſtantiam perueniſſe videatur.* Et pro debito vxoris nō poteſt fieri executio in bonis mariti. l. 3. incipienti, cum te. C. ne vxor pro mari.
4 ibi: *Cum neque maritum pro vxoris obligatione conueniri poſſe conſtet.* Et probatur in foro ſi. in rub. *Que la muller per lo marit.* fol. 97. ibi: *Lo marit per la muller no ſia demanat ſi dōchs per ella no fo fermāça; ò no ſuccebia ella en ſos bens.*
5 Vndè Vincen. de Franch. dec. 366. in 4. par. refert deciſum fuiſſe in ſacro Neapolitano Conſilio, nō poſſe fieri executionem contra maritum in bonis dotalibus, condemnata vxore in actione perſonali. & nu. 4. ait, tantùm poſſe contra maritum agi, quando eſſet facta diſcuſſio contra vxorem.

6 Secundò, Mantica in tract. de tacitis, & ambiguis conuentionibus. lib. 12. tit. 11. n. 11. pag. 693. ait, ſciēdum eſſe, etiam quod ſi mulier omnia bona ſua marito in dotem dare promiſerit, & dederit; is á creditoribus quaſi hæres cōueniri nō poteſt, quia in promiſsione bonorum non intelligitur plus eſſe, quā quod ſupereſt deducto ære alieno. l. mulier bona ff. de iur. dot. l. ſubſignatū. §. bona. ff. de verb. ſignifi. l. cū emācipati. §. 1. ff. de collat. bon. & l. non poſſunt. ff. de iur. fiſc.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit deciſum.

Primò, quia vt inquit Guid. Pap. deciſ. 447. licèt vxore condēnata in actione perſonali nō fit executio in bonis dotalibus viuente viro: fallit tamen pro debito contracto ante
7 matrimonium. Quo caſu, quando mulier poſteá conſtituit omnia bona ſua in dotem, poteſt fieri executio in dote, cū bona dicantur deducto ære alieno. vt ff. de verbor. ſign. l. ſubſignatū. §. bona. & ff. de iur. dotiū. l. mulier bona. per quē tex. Capicius. dec. 128. n. 4. & 5. inquit: *Quòd quādo mulier daret in dotē bona ſua, illud quod æris alieni eſt, in bonis non videtur datū in dotem. Vndè ſuper illo, vel ad cōcurrentem illius quantitatem debet poſſe fieri executio in bonis dotalibus. Ita videtur hic quo ad effectum: licèt nomen collectiuum, vel vniuerſale, bona, non ſit expreſ-*

expreſſum. facit gloſ. ſingul. in dict. l. Titia. in gloſ. fin. ff. de iur. dot. quæ videtur velle, quòd executio in bonis dotalibus fieri poſsit contra virum in ſubſidium, quando non poteſt aliter conſuli creditori. Et in hoc primo dubio, quòd fuit ſuſcitatum in dicta decis. Sacrum Neapolitanum Conſilium cõcluſiſſe, quòd poſsit ſuper dictis bonis ſatisfieri debito ipſius vxoris iam exiſtenti ante matrimonium.

8 Et hoc expreſsè deciſum eſt in noſtro Regno in foro. 13. ſolut. matr. cuius verba ſunt: *Si la muller darà tots los ſeus bens al marit en exouar, e puys vendran crehedors, e clarmar ſan del marit per lo deute, que la muller los deuia ans que faes matrimoni ab ſon marit: ſia tengut lo marit de reſpondre à aquells crehedors per ay tals deutes; en tãt quãt le xouar baſtara q̃ li ſera donat.*

Nec obſtãt in cõtrariũ adducta, procedunt enim, quãdo nõ fuerunt data in dotem omnia bona vniuerſaliter marito: tunc enim non poteſt cõtra eũ fieri executio pro debito vxoris, niſi facta prius diſcuſſione in eius bonis. Secùs tamẽ eſt in caſu noſtro, in quo vniuerſaliter omnia bona fuerũt per vxorẽ viro in dotẽ cõſtituta. Tũc enim, ex quo bona tantũ dicuntur deducto ære alieno, maritus tenetur ſoluere debita vxoris. Quia nõ cenſetur ſibi in dotẽ conſtitutũ, niſi quod remanet deducto ære alieno. Et miran-

9 dũ eſt, quod Mantica, vir doctiſsimus, vbi ſup. n. 6. propter hãc rationẽ (quòd vbi omnia bona ſunt conſtituta in dotẽ, nõ intelligitur plus eſſe in dote, quã quod ſupereſt deducto ære alieno) exiſtimarit maritum nõ teneri creditoribus vxoris. Licèt verũ eſt quod ipſe ait, nõ vti hæredẽ vxoris conueniri poſſe, & in hoc ſenſu ſumpta eius doctrina ſuſtineri poteſt.

In ſecũdo dubio fuit dictũ, quòd licèt verũ ſit, fructus bonorũ dotaliũ eſſe proprios mariti, & pro debito vxoris ipſum cõueniri nõ poſſe: ex quo tamẽ dicti fructus, quando fuerunt ſequeſtrati ad inſtantiã dicti Vinyorta creditoris, erãt pendẽtes in bonis dotalibus, & ſic erãt pars ipſarũ rerũ dotaliũ. l. fructus pendentes. 44. ff. de reivendica. ibi: *Fructus pendentes pars fundi videntur.*

10 Et fuit ſublatũ ſequeſtrum in illis prouiſum, præſtita cautione per dictũ Taſalla in quantitate ducentarũ librarũ. Quæ cautio facit rẽ extare, vt inquit Vincent. de Franch.

11 deciſ. 75. nu. 9. 1. p. per legem 1. & 2. ff. de vſufruct. ea. re. quę vſu conſum. & eſt tex. de hoc in l. procuratoris. §. fi. ff. de trib. actio. quem adhoc allegat Paul. de Caſtr. in conſi. 289. aliàs 285. viſis, & ponderatis vol. 1. Vnde mediante dicta cautione, fructus rerũ dotalium cenſentur extare, & ſic executio ſententię latæ contra vxorem, poteſt fieri in rebus dotalibus, & in dictis fructibus, & hoc caſu maritus non cõuenitur pro vxore, ſed fit executio in bonis vxoris, quæ virtualiter non fuerunt in dotẽ conſtituta, cùm ab vniuerſali conſtitutione bonorum deducendum ſit æs alienũ vxoris.

12 Ex quibus fuit pronuntiatũ, & declaratum, dictũ Tafalla condemnandũ fore, & fuit cõdemnatus ad ſoluẽdum dicto Vinyerta proprietatem, pẽſiones, & proratam dicti cenſualis, pro quibus inſtata fuit executio cõtra dictam eius vxorẽ, & quòd debitum prędictum ſoluere tenebatur, nedum ex proprietate bonorum in ſolutum dotis traditorum, & in dicta oblationis ſupplicatione contentorũ, ſed etiã ex fructibus ſequeſtratis (& mediãte cautione per ipſum perceptis) in concurrenti tantùm quantitate dictarum bis centũ librarũ, ad quas reſtricta, & limitata fuit cautio per dictum Tafalla præſtita. Et conſequenter ſententia in alia Aula lata, & prouiſio in eadem facta, quatenus erant difformes, fuerunt reuocatæ, cum ſententia lata, referente dicto Illuſtriſsimo don Andrea Roig, publicata per Damianum de Berbegal Regium mãdati ſcribam, die 18. Aprilis 1608.

DECISIO. LI.

MVNERA PVBLICA in Regno Valentiæ quando obtinere poſsint, qui non habent vigeſimumquintũ annũ completũ, & quãdo non.

1 *MInores 25. anno. munera publica Reipub. habere non poſſunt, niſi in ſubſidium.*

2 *Si ex reſcripto Principis minor intret Curiam, nõ habet votum in Conſilio, nec in electione.*

3 *Minor 25. anno. de iure Regio Valen. ad officia publica non admittitur, & expenditur forus 41. de Cur. & Baiul.*

4 *Diſpoſita in Metropoli habent locũ in reliquis ciuitatibus, & oppidis Regni, & expenditur R. ſententia.*

5 *Annus 24. inceptus pro completo habetur, extra caſum fori 41. de Cur. & Baiul.*

6 *For. 41. de Cur. & Baiul. loquitur dũtaxat in ciuitate Valen. nõ in oppidis brachij Eccleſ. & militaris.*

7 *Officia conceduntur ſecundùm conſuetudinem.*

8 *Sententijs fuit declaratum ſufficere 24. annum inceptum ad officia publica exercenda.*

1 MVnera publica Reipublicæ habere non poſſunt minores vigintiquinque annorum. l. ad Rẽpublicã. 8. ff. de munerib. & honorib. ibi: *Ad Rempublicã adminiſtrandã ante 25. annum, vel ad munera, quæ non patrimonij ſunt, vel honores admitti minores non oportet. Denique nec Decuriones creantur, nec creati ſuffragium in Curia ferunt.* Latè Suarez allega. 12. Piſa in tract. de Curia Piſana. lib. 1. c. 12. vbi ait, nõ admitti minores, niſi in ſubſidium, quãdo alij nõ reperiuntur, vt in paruis op-
2 pidis, & municipijs. Et ibi etiã notat, quòd ſi ex reſcripto Principis minor poteſt intrare Curiã, nõ habet votum in Conſilio, nec in electionibus. Bart. in l. de pupillo. in princip. ff. de operis noui nuntiatione. Innocen. in cap. cum ex iniuncto. de noui operis nuntiatio.

Bobadilla in Politic. lib. 5. cap. 8. n.11.vbi refert,in Regno Caſtellæ ſufficere,vt habeat decem & octo annos completos,vt poſsit eſſe Rector,vulgo appellatus *Regidor*,ſiue Decurio: nam vt benè probat Suarez dict.allegat.12.nu.6. Rectores ciuitatum,Decurionibus ęquiparātur.l.2.C.de Decurion.

Sed dubitatur,quid ſi habeat vigeſimumquartum annum completum, & ingreſſus fuerit vigeſimū quintum,an poterit dicta munera,
3 ſeu officia Reipublicæ obtinere? Et iure huius noſtri Regni attēto, prohibitum eſt ad ea eligi ante vigeſimūquintū annū cōpletū,iuxta forū Catholici Regis Ferdinandi. 41.de Curia,& Baiulo. fol.15. col. 2.ibi:*Nos volēts aço obuiar, prouehim, volem,e ordenam pepetualment, que de aſsi auant no ſien admeſos, ne elets perſones que no hajen vintycinch anys cōplits en ſus.* Qui forus licèt in principio loquatur tantùm circa officia publica ciuitatis Valētiæ,quæ eſt Metropolis totiùs Regni,tamen in finalibus verbis diſponit, idem eſſe obſeruandū in alijs ciuitatibus, & villis,ſeu oppidis Regijs dicti Regni. Vnde videbatur ad munera publica ciuitatis Sugurbij admitti non poſſe, qui non habet vigeſimumquintum annum comple
4 tum.Diſpoſita enim in capite, habent locum in membris,& ſic diſpoſita in Metropoli debent obſeruari in reliquis ciuitatibus, & oppidis Regni.cap. cum non liceat.extra de præſcriptio. ibi: *Cum nō liceat à capite membra recedere*: & ita cum for.23. anni 1585. tantū diſpoſuiſſet circa officia publica ciuitatis Valentiæ,eius diſpoſitio fuit obſeruata in officijs publicis oppidi Caſtillionis Planiciei,cū ſententia lata in R.A.die 18.Septēb.1589.contra Narciſum Feliu iuratū dicti oppidi Caſtillionis Planiciei.Itē,quia ratio dicti fori 41. de Curia,& Baiulo,generalis eſt, ad obuiandū nimis iuuenes,& parū experti, munera publica Reipublicæ adminiſtrarēt.Quę ratio pariter militat in ciuitate Sugurbij, ac in alijs ciuitatibus,& oppidis Regijs.Et denique,quia dicta ciuitas Sugurbij hodiè eſt ſub Regio ſequeſtro, & per Regiū officialem regitur. Ibi enim preeſt Regius ſequeſtrator, ex eo quod Procurator Regij patrimonij prætēdit dictā ciuitatē eſſe incorporatā Regię Coronæ,in qua cauſa iā diù proceſſus eſt cōcluſus, & in puncto ferendæ ſententiæ in S.S.R.C. Aragonū, & ita videtur, quod debet inter ciuitates Regias
5 cōnumerari. Sed his nō obſtantibus,contrarium fuit deciſum in R. C. Primò, quia iuxta eādē l. ad rē publicā.ff.de muneribus, & honoribus,in hac materia annus vigeſimus quintus ceptus pro completo habetur. Secundò, quia etiā iuxta foros dicti Regni extra caſum dicti fori 41.de Curia & Baiulo,licèt requiratur ætas viginti quinq; annorū,ſufficit habere vigeſimū quartū cōpletū,vt habetur in c. 19. in rub. de elect.*de Diputats.* in extrauagāti

foro-

fororum. fol. 42. ibi: *A la dita inſacu lacio hi ſien poſsats homes que tinguen vintyquatre anys complets, e que tinguē, o hajen tengut muller, e menors de vinty ſinch anys, e que no tinguen, o hajan ten gut muller, noy ſien admeſos.*

6 Item, quia dictus forus 41. de Curia, & Baiulo. tantùm loquitur in ciuitate Valentiæ, & idem diſponit in alijs ciuitatibus, & oppidis Regijs, & non in ciuitatibus, & oppidis brachiorum Eccleſiaſtici, vel militaris, ſi autem Catholicus Rex Ferdinandus dicti fori condi tor voluiſſet legem generalem cōdere ad totum Regnum, non reſtrinxiſſet eius diſpoſitionem ad ciuitates, & oppida Regia, ſed eadē facilitate vnico verbo dixiſſet, quòd idem obſeruaretur in toto Regno. Et ita eius diſpoſitio nō eſt extendenda ad ciuitatem Segobricenſem, quæ eſt brachij militaris, nimirum Ducis Segobricenſis. Et licèt Procurator Regij Patrimonij prætendat eſſe ciuitatē Regiam, vtpote incorporatam Regię Coronæ: hoc tamen hactenus non fuit declaratum. Et interim debet reputari ciuitas brachij militaris, quia hic eſt vltimus ſtatus quē obtinuit, & in hoc ſtatu debet conſeruari, & Regius ſequeſtrator poſſidet nomine vltimi domini.

Prætereà, quia in proceſſu fuit probatum in electionibus horum munerum in dicta ciuitate Segobricenſi fuiſſe obſeruatum, ad ea eligi habentes vigeſimum quartum annum completum, licèt non habeant vigeſimum quintum annum. Quę obſeruantia ſubſequuta 7 declarat quomodo ſit intelligendum verbum, *Minores vigintiquinque annis* in hac materia. Officia enim videntur concedi ſecundùm conſuetudinem, vt inquit Bartol. in l. Magiſtratus. 25. numer. 2. ff. ad municipalem. Ioſeph. Ludoui. lib. 1. communium concluſionum. cōcluſ. 38. verſic. infertur. 94. & verſi. infertur. 96. Rurſus, cum Regia ſententia lata in fauorem Guilliermi Raymundi Angleſola contra Syndicum brachij militaris, publicata per Damianum de Berbegal die 5. Martij 1608, ita fuit declaratum cum hoc motiuo: *Quia huius Regni fori viginti annorum ætatem, tā quo ad bonorū adminiſtrationē, quā quo ad officia, & munera publica capeſſenda, legitimam, perfectam, & maiorem eſſe decernunt, & per illos ſpecialiter non reperitur prouiſum, vt ad officium operarÿ murorum, & vallum pro brachio militari, de quo agebatur, obtinendum neceſſaria ſit ætas vigintiquatuor annorum expletorum.* Deniquè cum Regia ſentētia lata in Sacro Supremo Regio Conſilio in fauorem Narciſij Feliu, publicata per Michaelem de la Puente ſcribam mandadi die 14. Martij 1590. fuit reuoçata dicta ſententia lata in Regia Audientia Valentina die 18. Septembris 1589. cum qua virtualiter fuerat diſpoſitum, vt in oppido Caſtillionis planiciei obſeruaretur diſpoſitum in ciuitate Valentiæ circa graduationem Iuratorum in

foro 23. Curiarum, anni 1585. declarando in effectu, diſpoſita in ciuitate Valentiæ circa hæc munera non deberi ſeruari de neceſsitate in oppidis Regijs Regni; ergo pariter diſpoſita in dicto foro 41. de Curia, & Baiulo, non debent ſeruari in ciuitate brachij militaris.

Ex quibus in hac cauſa fuit declaratum in dicta ciuitate Sugurbij admitti poſſe ad munera publica, qui non habebat vigeſimum quintum annum completum, ſententia lata, referente don Marco Antonio Siſternes, publicata per Franciſcum Paulũ Alreus die 24. Decembris 1609.

DECISIO. LII.

IN FIDEICOMMISSO inſtituto ab aſcendente, in quo poſt mortem filij inſtituti, vocauit nepotes ex filia, qui ſuperuiuerent, vel ſuperuiuentem, quòd ſi eueniente caſu fideicommiſsi, dicti nepotes iam à viuis deceſsiſſent, bona peruenirent ad filios legitimos, & naturales illorum, præmortuo vno ex nepotibus filijs relictis, altero nepote ſuperſtite filij nepotis præmortui ſuccedunt ſimul cum eorũ patruo ſuperſtite.

1 *Caſus, ſiue facti ſpecies refertur.*

2 *L. hæredes mei. §. fin. ad Trebellia. diſponit, quòd exiſtentibus filijs non ſuccedunt nepotes. Declaratur tamen. nu. 21. vt nepotes filij præmortui, non excludantur à portione, quæ patrem ſuum attigit.*

3 *L. generali. 32. §. filios ex Seio. ff. de vſufructu legato. in contrarium allegatur, ſed ei reſpondetur numero. 22.*

4 *L. cum pater. 77. §. hæreditatem. 1. de legat. 2. in contrarium allegatur. & numer. vigeſimotertio probatur in occurrenti caſu locum non habere.*

5 *L. Titius, & Seius. 24. cum l. ſequent. de hæredibus inſtituendis, videtur contrarium ſuadere, ſed ei reſpondetur num. 24.*

6 *L. ſi Libertus præterito. 23. §. fin. de bonis libertorum, excludit à ſucceſsione nepotes patroni, filio eius extante, & ſic repræſentationem, ſed loquitur in ſucceſsione ab inteſtato in bonis liberti. vt numer. vigeſimo quinto.*

7 *Ancharranus conſilio 390. tenuit, filiam ſuperſtitem excludere neptem ex filia prædefuncta ad fideicommiſſum vocata, quamuis teſtator vocauerit eorum filios, ſi non viueret, ſed reprobatur numer. vigeſimo ſexto.*

8 *L. cum ita legatur. § in fideicommiſſo. de legatis. 2. vocat ad fideicommiſſum primo nominatos, ſed declaratur numer. vigeſimo ſeptimo.*

9 Su-

9 *Superſtites vbi vocantur, tunc alij in locum præmortuorum non ſuccedunt, limitatur tamen num. 28.*

10 *Nepotes ex filio præferuntur in fideicommiſsis alteri filio teſtatoris in hæreditate quæſita conſeruanda, ſecùs in hæreditate deferenda, ſed locum non habet in caſu noſtro. numer. 29.*

11 *Nepotes ex filio præmortuo non eſſe præferendos filio ſuperſtiti in hæreditate adquirenda in caſu fideicommiſsi, de quo ibi fuit deciſum cum ſententia S. S. R. Conſilij.*

12 *Pluralitas in fideicommiſsis reſoluitur in ſuas ſingularitates.*

13 *Pater præſumitur vocare nepotes ad hæreditatem in locum filij, & æquè diligere nepotes, ac filium in portionē relicta.*

14 *Teſtator cenſetur regulare voluntatem ſuam, ſecundùm quod ius commune diſponit, & ſic quod nepotes ex filia præmortua concurrant cū patruo.*

15 *L. hæres mei. §. cum ita. ad Trebellianum pro hac ſententia allegatur.*

16 *Filij, & nepotes, vbi ſimul vocantur ad fideicommiſſum, intelliguntur vocati ordine ſucceſsiuo. primò filij, deinde nepotes, intelligitur tamen de nepotibus ex filijs, qui viuunt, non de nepotibus ex filijs præmortuis.*

17 *Repræſentatio locum habet in fideicommiſsis, in caſibus in quibus ab inteſtato eſt repræſentationi locus.*

18 *Bart. allegatur in l. quia relegatus. § fin. ff. de rebus dubijs.*

19 *Nepotes ex filijs præmortuis ſuccedere in locum ſuorum parentum tenent hic relati, & fuit deciſum n. 20. & 30.*

20 *Sententia Regia, cum qua hæc opinio fuit canonizata, refertur.*

21 *Regiæ ſententiæ duæ conformes in hac cauſa latæ referuntur.*

1 MICHAEL Ioannes Matoſes agricola oppidi Algeziræ, in ſuo teſtamento inſtituit hæredem Antonium Ioannē Matozes eius filium, quo ſine liberis decedente, ſubſtituit Michaelem Amat, & Ioannem Baptiſtam Amat dicti teſtatoris nepotes ex filia, ſi dicto in caſu inſtituto ſuperuiuerent, vel eum, qui ex his ſuperuiueret: quos æqualibus portionibus ad bona vocauit, ita quod ſi cum filijs legitimis, & naturalibus decederent, poſſent de dictis bonis liberè diſponere, quòd ſi eueniente caſu dicti fideicōmiſsi dicti nepotes iam à viuis deceſsiſſent, dicta bona hæreditatis peruenirent ad filios legitimos, & naturales illorum, quòd ſi ſine filijs deceſsiſſent, aut dum poſsiderent bona hæreditatis dicti nepotes, aliquis eorum ſine filijs legitimis, & naturalibus decederet, tali in caſu portio illius ſine diminutione aliqua legitimæ, Falcidiæ, Trebellianicæ, nec alterius cuiuſcunquè iuris, perueniret ad alterum, qui ſuperuiueret. Mortuus fuit Antonius Ioannes Matoſes hæres inſtitutus, abſquè filijs, præ-

prẹmortuo dicto Michaele Amat, filijs relictis,& ſuperſtite dicto Ioãne Baptiſta Amat. Et dubitatum fuit,me referente,in Regio Conſilio,an tantùm virtute fideicõmiſsi ſuccederet dictus Ioãnes Baptiſta, qui ſolus ſuperuixit tempore euenientis caſus fideicommiſsi? An verò ſimul cum eo ſuccederent filij dicti Michaelis Amat in portione eorum patris? Et per iudicẽ ordinarium vrbis fuerat declaratũ, dictum Ioannem Baptiſtã tantùm ſuccedere,excluſis filijs Michaelis: A qua ſententia Curator filiorum dicti Michaelis appellauit, & appellationis cauſa fuit introducta in ſacra Regia Audientia Valentina, & mihi commiſſa, & videbatur prima fronte ſententia iudicis à quo iuſta.

2 Primò,per textum in l.hæredes mei.§.fin.ff.ad Trebel.cuius verba ſunt: *Peto à te, vxor chariſsima, vt cùm morieris, hæreditatem meam reſtituas filijs meis, vel vni eorum, vel nepotibus meis, vel cui volueris, vel cognatis meis, ſi cui voles ex tota cognatione mea, inter filios. Reſpondi, ſubſtitutionem fideicommiſsi factam videri, circa nepotes autem, & cæteros cognatos facultatem eligendi datam, ex cæteris autem cognatis, ſi nepotes ſupereſſent, non rectè mulierẽ electuram propter gradus fideicommiſsi præſcriptos.*

3 Secundò, per text.in l. generali. 32.§.filios ex Seio.ff. de vſufruct. leg.cuius verba ſunt: *Filios ex Seio, & filiam ex alio marito hæredes inſtituit æquis portionibus, & matri ita legauerat, Aeliæ Dorcadi matri meæ dari volo, quo ad viuat, vſumfructum bonorum meorum, ita vt poſt obitum eius ad liberos meos, aut ad eum qui ex his viuet, pertineat. Filij poſt aditam hæreditatem deceſſerãt, quæſitum eſt, mortua matre, ſuperſtite filia teſtatoris, vſufructus vtrũ ad ſolam filiam, an verò pro portione hæreditatis pertineret? Reſpondit ad eos redire, apud quos proprietas eſſet: Claudius non credidit ipſum vſumfructum in vicem portionum hæreditariarũ poſt mortem auiæ inter ipſos datũ, eo magis quod æquis partibus hæredes erant ſcripti.* Et ita probat I. C. tantùm filiam ſuperuiuentem ſuccedere nõ filios Sei præmortui.

4 Tertiò, per textum in l. cum pater. 77. aliàs 79. §. hæreditatem. 1. de leg.2.cuius verba ſunt: *Hæreditatem, filius cum moreretur, filijs ſuis, vel cui ex his voluiſſet, reſtituere fuerat rogatus, quo intereà in inſulam deportato, eligendi facultatem non eſſe pœna peremptam placuit, nec fideicommiſsi conditionem ante mortem filij hæredis extitiſſe, viriles autem inter eos fieri, qui eo tempore vixerint, cum de alijs eligendi poteſtas non fuerit.* Ex quo text. iuxta Alberici expoſitionem, manifeſtè colligitur in diſpoſitione, in qua vocãtur ſuperuiuentes, eos dumtaxat cenſeri vocatos, qui eo tempore ſupereſſent, excluſis prædefunctis, & eorum filijs. Et iſtum intellectum ad dictum text. probarunt ibi Alberic. & Imola. Peralta in d. l. cum pater. §. rogo. nu. 16. Vaſco de iur.emphyt.quæſt. 50. nu. 16. Pinel. in l. 1. C. de bon. mat. 1. p. num.

nu. 69. Coſta. in l. Gallus. §. quid ſi tantùm. num. 19. verſ. Hæc Papiniani.

5 Quartò, per text. in l. Titius, & Seius. 24. & in l. ſequent. ff. de hæred. inſtit. cuius hæc ſunt verba: *Titius, & Seius, vter eorum viuet, hæres mihi eſto: exiſtimo, ſi vterque viuat, ambos hæredes eſſe, alteroque mortuo eum qui ſupererit exaſſe hæredem fore. Quia tacita ſubſtitutio ineſſe videtur inſtitutioni,* Quaſi diceret, tacitè videtur ſuperſtitem prædefuncto ſubſtituiſſe.

6 Quintò, per text. in l. ſi libertus præterito. 23. §. fin. ff. de bonis liberto. ibi: *Si libertus inteſtatus deceſſerit relictis patroni filio, & ex altero filio duobus nepotibus, nepotes non admittũtur quandiu filius eſſet.*

7 Sextò, per ea quæ ſcribit Anchar. conſ. 390. vbi in caſu noſtro ſimili ſcripſit, filiam teſtatoris ſuperſtitem excludere nepté ex alia filia prædefuncta, ad fideicommiſſum vocata, non obſtante, quòd expreſsè dixerat, quòd ſi filiæ vocatæ non viuerent, ſuccederent eorũ liberi ex his legitimè deſcendẽtes. Primò, ex natura conditionis, quæ eſt, vt in forma ſpecifica impleatur. l. Mæuius de condit. & demonſ. & vbi ad plures refertur, requiritur concurſus omnium. l. ſi hæredi plures. de conditio. inſtitu. cap. 2. de reſcript. cum ſimilibus. Vndè cum teſtator dixerit, ſi ipſæ nõ viuerẽt, videtur liberos earũ inuitaſſe poſt mortem vtriuſque ſororis. Quod etiam ſuadet charitas ordinata, quæ habetur priùs ad filios, quã ad nepotes ex eis. De filijs enim, & propter filios deſcẽdit affectio ad nepotes. l. dedit dotem. ff. de collatione bonor. l. Gallus. in princ. & in §. quidam rectè. de liber. & poſth. vbi notatur, & latiùs proſequitur Anchar. per totum dictum Conſilium.

8 Septimò, facit text. in l. cum ita legatur. §. in fideicommiſſo. de leg. 2. vbi ad petitionẽ fideicommiſsi primò vocantur nominati, ſed in caſu noſtro Michael Amat, & Ioãnes Baptiſta Amat à teſtatore nominati fuerunt: ergo Ioannes Baptiſta Amat, qui ſuperuixit, præferri debet filijs dicti Michaelis Amat.

9 Octauò, quando teſtator vocat ſuperſtites, tunc alij in locum mortuorũ non ſuccedunt, ita poſt Cur. Iunior. in conſ. 57. nu. 9. & Pariſ. in conſ. 37. n. 50. 51. & 55. vol. 2. firmat Mantica in tractat. de coniect. vltimarum voluntatum. lib. 8. cap. 9. nu. 5. Petrus Anton. de Petra. in tractat. de fideicommiſ. quæſt. 11. nu. 134. vſque ad nu. 139. Milan. deciſ. 8. nu. 207. lib. 1. & alij plures, quos allegat don Nicol. Intrigliol. de ſubſtitut. Centu. 3. q. 87. nu. 20. pag. 245. Pereg. de fideicommiſ. art. 21. nu. 28. Menoch. de præſump. lib. 4. præſumpt. 95. nu. 22.

10 Nonò, nam licèt in hæreditate quæſita cõſeruanda nepotes ex filio præferuntur alteri filio, ſecus tamen eſt in hæreditate deferenda, ita Cuma. in cõſ. 107. incip. mulier. nu. 4. vbi ſcribit, hæc verba: *Et per*

hoc

hoc etiam tollitur authoritas Baldi in l.cum acutiſsimi.num.5.C.de fideicommiſsis, loquitur enim in hæreditate quæſita conſeruanda. In qua veriſimile eſt, prætuliſſe filios alteri filio, illa autem cōiectura non habet locum in hæreditate deferenda iure fideicōmiſſi. Et pro hac ſententia allegat Cuma. textum in l.qui filium.74 §.1. ff. ad Trebell. cui⁹ verba ſunt: *Fabius Antoninus impuberem filiū Antoninum, & filiam Honoratam relinquens, exhæredatis his, matrem eorum Iuliam Valerianam hæredē inſtituit: & ab ea tercenta, & quaſdam res filiæ reliquit, reliquam omnem hæreditatem filio Antonino (cum ad annū vigeſimum ætatis perueniſſet) voluit reſtitui, quòd ſi ante annum vigeſimum deceſſiſſet filijs eam hæreditatem Honoratæ reſtitui præcepit; mater inteſtata deceſſit, vtriſque liberis legitimis hæredibus relictis. Poſteà filius annum agens plenum nonumdecimum, & ingreſſus vigeſimum, necdum tamen eo expleto deceſsit, filia hærede Fabia Valeriana ſua relicta, à qua amita fideicommiſſum, & ex teſtamento patris portionem hæreditatis petebat, & apud Præſidem obtinuerat; tutores Valerianæ filiæ Antonini, egeſtatem eius prætendebant, & recitabant dicti Adriani conſtitutionem, in qua quantùm ad munera municipalia iuſſerat eum annum quem quis ingreſſus eſſet, pro impleto numerari, Imperator autem noſter motus, & æquitate rei, & verbis teſtamenti, ſi ad annum vigeſimum ætatis, quamuis ſcire ſe diceret, à diuo Marco non excuſatū à tutela eum qui ſeptuageſimū annū ætatis ingreſſus fuiſſet, nobis, & legis Aeliæ ſentiæ argumēta proferētibus, & alia quædā contra petitricē pronūtiauit.* Ex quo textu patet, quòd vbi fideicommiſſaria hæreditas fuiſſet relicta filio, cùm ad annum vigeſimū ætatis perueniſſet, etſi antea moreretur, teſtator reliquit filiæ, fideicōmiſſum non habet tacitam conditionē, ſi filius moriatur antea ſine filijs; ſi enim haberet, non decidiſſet Imperator ibi quæſtionē propoſitam cum motiuo, quòd ex illis verbis teſtamenti; cum ad annū vigeſimum perueniſſet, conſtabat annum inceptum haberi pro completo, ſed dixiſſet, fideicōmiſſum expiraſſe, ex quo, Antoninus filius teſtatoris deceſſerat Valeriana filia relicta. Sed in caſu noſtro, hæreditas non fuit delata dicto Michaeli Amat, qui prædeceſsit Antonio Ioanni Matoſes hæredi primò loco inſtituto. Ergo filij dicti Michaelis Amat non ſuccedenr. Et ſi teſtator dixerit, ſuperuiuētem ſubſtituo, iſta verba, habent tacitam conditionem ſi ſuperuixerit, vnde qui nō ſuperuixerit non eſt ſubſtitutus, & ſic non tranſmittit Bald. in l.quidam elogio.n.22. C.de iur. delib. refert Rota Roman. deciſ. 116. in ſelectis per Farinac. par.1.
11 primi tom.pag.135. Et iuxta hanc opinionem poſt hæc ſcripta, ita fuit iudicatum, ſentētia lata in hoc Sacro Supremo Regio Conſilio, in cauſa loci de Ayacor (vertente inter don Hieronynum Sās de la Loſa, ex vna, & don Ludouicum de Rocafull, & domnā Beatricem Sans

Sans & de Rocla, & fratrem Hieronymum Rocla ex alia) publicata per Michaelem Cbdoroui, die 12. Nouembris 1618. declarádo, quòd licèt in hæreditate quæſita conſeruanda nepotes veniunt in locum filij, ſecùs tamen in hæreditate adquirenda.

Sed his non obſtantibus, fuit reſolutum in R.C. ſuccedere filios dicti Michaelis Amat prędefuncti in portione eius patris.

12 Primò, nam dictus Matozes teſtator, moriente eius filio inſtituto ſine liberis, duos nepotes ex filia ad fideicommiſſum vocauit, tres caſus diſtinctos exprimendo. Primũ, ſi ambo ſuccederent, & cum liberis decederent, tunc eis liberam diſponendi facultatẽ de dictis bonis concesſit. Secundùm, ſi ambo ſuccederent, & dum poſsiderent bona hæreditatis, aliquis corũ ſine filijs legitimis & naturalibus decederet, tali in caſu portio illius ad alium ſuperuiuentẽm perueniret. Tertius & vltimus fuit caſus ſequutus, quòd ſi in vita hæredis inſtituti dicti nepotes ſubſtituti iam præmortui eſſent liberis relictis, tali in caſu bona hæreditatis peruenirent ad filios legitimos, & naturales eorum, & in hoc caſu, illa pluralitas, ſi, præmortui eſſent, reſoluitur in ſuas ſingularitates. l. Lucius. 78. §. Caio, ff. ad Trebel. l. fin. §. penult. ff. de legat. 2. Ex quibus iuribus Alcia. reſpon. 39. incipienti, cõſultationibus, nu. 5. lib. 9. dicit, in fideicommiſsis regulare eſſe, vt pluralitas in ſingularitates reſoluatur. l. filia. 33. §. fin. de conditio. & demonſ. ibi: *Quid ergo, ſi quis ita ſcripſerit, Stichum, & Pãphyſum, Titio do, lego, ſi mei erunt, cum moriar, & vnum ex his alienauerit, an vel alter poſsit à legatario vẽdicari? Placet vendicari, nam hunc ſermonem, licet pluralis ſit, pro eo oportet accipi, atque ſi ſeparatim dixiſſet. Stichum cum meus erit, cũ moriar.* Latè alijs relatis probat Pereg. de fideicomm. art. 21. n. 26. ver. Tertio quia, vbi ita tenet in noſtris proprijs terminis. Et ita in caſu noſtro, illa verba: *Si Michael Amat, & Ioannes Baptiſta Amat præmortui fuerint*, accipi debẽt perinde ac ſi dixiſſet, ſi Michael præmortuus fuerit, in eius locum ſuccedãt ęius filij, & ſi Baptiſta prædeceſſerit, filij eius, patris locum ingrediãtur, & per cõſequens in caſu ſequuto, filij dicti Michaelis Amat expreſsè reperiuntur vocati à teſtatore in portione dicti eius patris.

14 Secundò, ad ſenſum patet, quem libet æquè diligere nepotes ex filio ac ipſum filium, & hunc omniũ communem ſenſum appellat Decia. reſpon. 55. nu. 36. vol. 3. deſideria autem morientium ex arbitrio viuentium facilè colliguntur. l. quoniam deſideria. C. de natural. liber. Vndè Menoch. de præſumpt. lib. 4. præſump. 95. nu. 2. ait, fictionem illam quam lex facit (fingendo perſonam filij eſſe illam patris) §. cum filius, verſ. æquum enim eſſe. inſtit. de hæredita. quæ ab inteſta. defer. vbi dicitur, æquum eſſe, vt filius loco patris habeatur, fundatam eſſe in

in præſumpta mente & voluntate eius,de cuius hæreditate & ſucceſſione agitur. Præſumitur enim vocare filium in locum patris. Et hoc ſatis probatur in l.generaliter.§.cũ autem. C.de inſtitutio. & ſubſtitu. vbi in ſpecie à Papiniano propoſita in l.cum auus. 101. ff.de cõditio. & demonſt.inquit Imperator: *Caſu quo pater filijs ſuis ſubſtituit, nulla liberorum ex his procreandorum adiectione habita,optimo intellectu diſpoſuiſſe euaneſcere ſubſtitutionem, ſi is qui ſubſtitutione prægrauatus eſt, pater efficiatur eius liberis eam excludentibus. Et intellectu optimo his, qui ad ſubſtitutionem vocantur,obſiſtente, & non concedente ad eos eam partem venire, ſed ad filios morientis tranſmittente.* Et huius dicti ratio redditur.in l. cum acutiſsimi. C. de fideicommiſsis, in finalibus verbis : *Ne videatur teſtator alienas ſucceſsiones proprijs anteponere.* Et cum omnes eſſent deſcendentes teſtatoris in ſpecie propoſita,appellat *alienas ſucceſsiones* fratrẽ defuncti,reſpectu filij eiuſdem quo ad ſucceſſionem in portione filio prędefuncto relicta.

14 Tertiò, teſtator cenſetur regulare voluntatem ſuam ſecundum quòd ius commune diſponit,iuxta doctrinam Bart. in l. hæredes mei. §.cum ita.ff.ad Treb. quã communiter approbatam dicit. Curt. iun. conſ.57.nu.8.ad med. 1.par. & probatur in l. conficiuntur. verſic. Sed ideo.ff.de iur codicil. & multis relatis probat Peregr. de fideicõmiſ. art.21.nu.5.Sed attento iure Cęſareo, & iure cõmuni huius Regni, nimirum iuxta.§.cum filius.inſtitu. de hæred.quæ ab inteſta. defer. & forum ſecundum.de inteſt.nepotes ex filio præmortuo concurrunt cũ patruo in ſucceſsione bonorũ aui: ergo pariter in dicta ſucceſsione fideicommiſsi: & ratio redditur in §.cum filius,ibi: *Æquum enim eſſe videtur,nepotes, neptesue in patris ſui locũ ſuccedere.*

15 Quartò, facit text. in l. hæredes mei. 57.§.cum ita. ff. ad Treb. ibi: *Cum ita fuerat ſcriptum: Fidei filiorum meorum committo, & ſi quis eorum ſine liberis prior diem ſuum obierit, partem ſuam ſuperſtiti fratri reſtituat, quòd ſi vterque ſine liberis diem ſuum obierit, omnem hæreditatem ad neptem meam Claudiam peruenire volo,defuncto altero ſuperſtite filio nouiſsimo autem ſine liberis,neptis prima quidem facie propter conditionis verba nõ admitti videbatur, ſed cum in fideicommiſsis voluntatẽ ſpectari conueniat,abſurdum eſſe reſpondi, ceſſante prima ſubſtitutione,partis nepti petitionem denegari,quam totam habere voluit auus, ſi nouiſsimus fratris quoque portionem ſuſcepiſſet.* Cũ igitur in caſu noſtro teſtator vocauerit filios dicti Michaelis Amat, & Ioannis Baptiſtę Amat, caſu,quo eorum patres præmortui fuiſſent,& ſi quis ex his ſine liberis decederet,ad ſuperuiuentem totam hæreditatem peruenire voluerit,à fortiori dicendũ eſt, voluiſſe filios Michaelis Amat præmortui ſuccedere in portione, quam ille habiturus eſſet,ſi ſuperuixiſſet inſtituto.

Quintò,

16 Quintò, nam quamuis vbi filij, & nepotes ſimul vocantur ad fideicommiſſum, vel ſubſtitutionē, intelliguntur vocati ordine ſucceſſiuo, id eſt, primò filij, deinde nepotes, tamen intelligitur de nepotibus ex filijs qui adhùc viuunt, nō autem de nepotibus ex filijs præmortuis. Quia illi ex repræſentatione admittuntur loco parentum ſuorum, vnà cum patruis, vt in caſu noſtro. Iaſ. in l. gallus. §. quidam recte. in prima lectu. colu. 5. in fin. de lib. & poſth. Rol. à Valle conſ. 68. nu. 34. lib. 1. Cæphal. conſ. 600. nu. 2. iuncto nu. 79. lib. 4. & Soci. Iuni. cōſ. 146. nu. 19. lib. 2. & poſt ſupradictos Sfor. Oddo. cōſ. 39. n. 38. Peregr. de fideicommiſ. art. 21. num. 42. in verſ. Ego verò. Alexan. conſ. 88. lib. 1. & multi allegati à Rouaſcal. ibi in additione. Decius. conſ. 186. Menochi. conſ. 1005. nu. 15. & 16. lib. 11. & alij ab eo relati, & à Peregrino vbi proximè nu. 42.

17 Sextò, in fideicommiſſis admittitur repręſentatio in his caſibus, in quibus ab inteſtato eſt repręſentationi locus. ita gloſ. penult. verſ. 1. in l. cum ita legatur. §. in fideicommiſſo. de leg. 2. quam ibi ſequūtur. Paul. Immol. Peral. nu. 20. Alciat. nu. 11. Alex. conſ. 126. nu. 13. lib. 3. Couar. pract. quæſt. cap. 38. num. 4. Vndè quando ſumus in fideicommiſſo aui, vel proaui, vel patrui, quòd iſta ſubſtitutio filiorum in locū patris abſq; dubio admittatur, eſſe magis cōmuniter receptū opinionē atteſtātur omnes infraſcripti. Aret. in conſ. 163. & conſi. 145. ad finē. Alex. conſ. 26. li. 3. vbi Additionator dicit, quòd in his terminis neminem vidit, qui teneat contra gloſ. Iaſ. conſ. 159. nu. 4. lib. 4. Crau. conſ. 67. nu. 5. Ruin. conſ. 12. nu. 12. & conſ. 13. nu. 13. lib. 1. & in conſ. 171. nu. 10. Hugo. conſ. 49. nu. 15. & 16. Cur. Iun. conſ. 161. nu. 1. Rolan. à Valle. conſ. 68. num. 31. 32. 33. & ſeq. lib. 2. vbi diligentiſsimè congerit authoritates de communi teſtantes. Cæphal. conſ. 16. nu. 29. & 30. vbi etiam ad ſaturitatem pro cōmuni, Thob. conſ. 4. nu. 7. Hiero. Gab. in conſ. 86. nu. 9. lib. 1. Decian. diffuſiſsimè. conſ. 9. nu. 42. & ſeq. lib. 2. & in conſ. 55. nu. 13. & ſeq. lib. 3. Burſat. conſ. 67. nu. 9. & conſ. 71. nu. 1. lib. 1. Marzar. in ſuo Epito. fideicom. lib. 2. quęſt. 18. Corn. in l. fin. C. de verbor. ſignific. dicit ita ſeruari in praxi. Et quod magis eſt Marzar. præallegata. quæſt. 18. dicit, ita fuiſſe iudicatū bis in Rota Florentina, vt in motiuis. lib. 10. n. 97. & lib. 12. nu. 247. Et ita etiā fuiſſe iudicatum per Torniel. tunc Paduæ legentem. Quæ, & alia plura allegat Sfort. Oddo. conſ. 39. num. 27. & nu. 36. vbi hāc communem, & magis communem opinionem dixit. Quod conſiliū Sfort. Oddo. circa hoc ſequuta fuit, & approbauit Rot. Rom. vt in deciſ. 1281. Seraphini. Oliuar. nu 1. p. 2. pag. 189. Et hanc eandem opinionem communem, & magis communem in numeris relatis dixit don Nicol. Intriglio. de ſubſtitutio. Cēturia 3.

quæſt.

quæſt. 87. nu. 1. & 2. & præſertim. nu. 4. cum igitur in ſucceſsione ab inteſtato nepotes ex filio præmortuo ſuccedant in portione eorum patris, vt cum patruo concurrant, vt probaui ſupra nu. 14. Ergo, & in caſu noſtro filij dicti Michaelis Amat ſuccedent in fideicommiſſo inſtituto per dictum Michaelem Matozes eorum proauum, in portione relicta dicto Michaeli Amat eorum patri.

18 Septimò, pro hac ſententia eſt aperta doctrina Bart. in l. quidam relegatus. §. fin. ff. de reb. dubi. vbi ſubſtitutis Titio, & Caio, vel eorũ filijs, dicit, præmortuo Titio cum filijs, dictos filios Titij eſſe vocatos in patris portionem, vt cũ Caio ſuperuiuente ſuccedant.

19 Octauò facit conſ. Curt. iunior. 161. lib. 2. vbi præſupponit, quendam teſtatorem deceſsiſſe facta inſtitutione vniuerſali per nomina propria quatuor filiorum, quos habebat. Et poſt inſtitutionẽ vniuerſalem ſubieciſſe, hæc verba: *Volens, iubens, ordinans, ac mandans, quòd ſi aliquis, ſeu aliqui ex ſupraſcriptis filijs, ipſius domini teſtatoris hæredibus vniuerſalibus antedictis; ab hoc ſæculo decederet quandocunque abſque filijs maſculis, ab eo, ſeu eis legitimis, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, quòd alij ſuperſtites, & ſuperuiuentes, ſeu eorum filij maſculi legitimi, & de legitimo matrimonio nati, & procreati ſuccedant, & ſuccedere debeant ipſi, ſeu ipſis, totaliter decedenti, ſeu decedentibus in omnibus bonis ipſius domini teſtatoris, eoſquè ipſi totaliter decedenti, & ipſis taliter decedentibus inſtituit, & ſubſtituit æquis portionibus in ſtirpes, & non in capita, vulgariter, pupillariter, & per fideicommiſſum, breuiloque, & compendioſè, ac omni iure, via, modo, cauſa & forma, quibus meliùs de iure fieri poteſt.* Et Curtius Iun. vbi ſupra, probat nepotes ex filijs præmortuis ſuccedere in locum eorum patris, multis relatis benè confirmans. Quod Conſilium ad hoc allegat Sfort. Oddo. conſil. 39. numer. 34. & ibidem numer. 31. verſic. Tertiò, pro eadem ſententia allegat Conſilium Decian. 9. in lib. 2. & videndus eſt idem Sfort. Oddo dicto conſ. 39. vbi latè noſtram opinionem confirmat: quam etiam tenuit Paul. Caſtrenſ. conſil. 434. volum. 2. & Peregri. de fideicommiſ. artic. 21. numer. 26. cum pluribus ſequentibus, & alij ab ipſo relati.

20 Denique hæc opinio Canonizata fuit in Regia Audientia Valentina cum ſententia lata in fauorem Ioſephi Alexandri Simo; contra Didacam Magdalenam Pallares & de Ros, publicata per don Ioannem Daça, die 21. Auguſti 1602. cum qua fuit declaratum, dictum Ioſephum Simo nepotem ex Maria filia præmortua, ſuccedere ſimul cum dicta Magdalena eius amita ſuperuiuente in bonis Damiani Forrer eorum aſcendentis. Et in illo fideicommiſſo erant appoſita verba: *Si ſuper-*

ſuperuixerint. Et caſu quo præmortuæ eſſent, erant vocati earum filij. Quæ Regia ſententia vim legis habet. l. fin. C. de legibus, priuilegio 2. §. Et attento Regis Ioannis II.

Quibus ſic conſtitutis, non obſtant in contrarium adducta.

21 Non obſtat primò, lex hæredes mei. §. fi. ad Trebel. nã ibi teſtator non dixit, quòd eueniente caſu fideicõmiſſi, ſi ad illud vocati non exiſterent, bona hæreditatis peruenirent ad filios legitimos, & naturales illorũ, vt fecit in caſu noſtro teſtator, & ſic verſamur in longè diuerſis terminis. Præterea ad dictum textum reſpondet Menoch. conſ. 200. n. 18. verſ. Nam reſpondetur; lib. 2 ſcribẽs hæc verba: *Nepotes nõ excludi à portione, quæ patri ſuo obtigit, quia iam pater ipſe ſuus erat vnus ex nominatis: quo admiſſo ſuccedunt in ſua portione filij, immò omnes à ſe deſcendentes, vt fortiori in caſu probat text. dict. l. cum ita. §. in fideicommiſſo. de legat. 2. de qua etiam infra verba faciam, & præterea non creditur, Papinianum fuiſſe immemorem eius, quod ipſe ſcripſit in l. cum auus. ff. de con dit. & demonſtrat. comprobatum à Iuſtiniano in l. cum acutiſſim. C. de fideicommiſſis ad fideicommiſſum iniunctum patri non admitti ſubſtitutum ante grauati filium, quem prius teſtator vocaſſe præſumitur. Dicimus itaque noſtro in caſu, & in caſu d. l. hæredes mei. §. vltim. nepotes excludi à cæteris portionibus, excepta illa patris ſui, donec vſq; vnus filiorũ exiſtat. Et textũ dicto §. vlt. ſic interpretati ſunt ibi Commens, & Alex. n. 5. verſ. Quid ſi vnus. & in ſpecie textũ hunc. §. vlt. in indiuiduo noſtri caſus citauit Ruin. in conſ. 134. n. 24. verſ. & probatur clare lib. 2. quod reſponſum eſt etiam relatum inter conſilia Rubei. in conſ. 40. n. 8. in fin. etſi rem ita dilucide non explanauerit: eiuſdem ſententiæ alios infra ſuo loco cõmemorabo.* Hactenus Menoc.

Nec obſtat ſecundò. l. generali. 32. §. filios ex Seio. ff. de vſufruct. le 22 ga. ideò enim ibi vſufrusctus ad ſolũ filium ſuperſtitem iure ſubſtitutionis ſpectat, quia aliàs ſubſtitutio facta in vſufructu inutilis foret, ſi æqualiter, id eſt, *cõſolidationis modo*, ad hæredem filium, & cętero rũ filiorũ hæredes vſuſfructus peruenirет, vt dicit ibi Accurt. in gloſ. fi. Et Bart. & Alber. ex illo textu notant, quòd verba à teſtatore prolata debeant intelligi, vt aliquid operentur, ne aliàs diſpoſitio reddatur inutilis. Quæ ratio ceſſat in caſu noſtro, cũ non reddatur diſpoſitio teſtatoris inutilis, etiã ſi filij Michaelis Amat ſuccedant in portione eorum patri relicta.

Tertiò, nõ obſtat l. cũ pater. 77. §. hæreditatẽ. 1. ff. de leg. 2. ibi enim 23 fuit inſtitutus filius cũ facultate reſtituendi hæreditatẽ filijs ſuis, vel cui ex ipſis vellet, & teſtator non permiſerat, vt in locum præmortui ſuccederent eius filij, & ita tantùm ſuperſtites ſuccedunt, cum de alijs eligendi facultas non fuerit. Secus tamen eſt in caſu noſtro, in quo teſtator expreſsè diſpoſuit, quòd ſi eueniente caſu fideicõmiſſi nepotes iã à viuis deceſsiſsẽt,

Z bona

bona hæreditatis peruenirent ad filios legitimos, & naturales illorum.

24 Quartò, non obſtat l. Titius, & Seius. 14. cum l. ſequenti. ff. de hæredibus instituendis. Nam eodem modo reſpondetur, quo proximè fuit reſponſum ad legem cum pater. §. hæreditatem. de leg. 2. num. præcedenti.

25 Nec quintò obſtat. l. ſi libertus præterito. 23. §. fin. ff. de bon. liber. loquitur enim in ſucceſsione ab inteſtato in bonis liberti, in qua proximior tantùm ſuccedit, vt dicit ibi text. & non datur locus repræſentationi inter filios, & nepotes patroni, qui non ſunt deſcendentes liberti. Secùs tamen eſt in caſu noſtro, in quo filij Michaelis Amat, de quorum ſucceſsione agitur, ſunt deſcendentes inſtitutoris, & inter deſcendentes locum habet repræſentatio. Authentica in ſucceſsione. C. de ſuis, & legitim. liber. foro 2. de inteſta. & in caſu noſtro teſtator expreſsè vocauit filios nepotum præmortuorum in locum eorum patris, & vt rectè obſeruat Gratian. diſcep. foren. tomo 3. diſcepta. 419. numer. 13. magna eſt differentia inter ſucceſsionem in bonis liberti. & ſucceſsionem in bonis aui: ne libertus habeat plures patronos, quod multis relatis benè confirmat.

26 Nec ſexto obſtat, quòd in terminis contrarium ſcribit Ancharranus conſil. 390. Reſpondet enim Peregrinus de fideicommiſsis. articul. 21. numer. 43. deciſionem Ancharrani reddi valdè dubitabilem, ex his quæ dixerat in eodem articulo. numer. 40. pluralitatem reſolui in ſuas ſingularitates, vt dixi ſupra numer. 12. Quo ſuppoſito non obſtat illa ratio, quam adduxit Ancharranus, quòd ex natura conditionis eſt, vt in forma ſpecifica impleatur, & quòd vbi ad plures refertur, requiritur concurſus omnium. Et ſic, quòd cum teſtator dixerit, quòd ſi nepotes præmortui eſſent, bona hæreditatis peruenirent ad filios legitimos, & naturales illorum.

Nam ſuppoſito quòd pluralitas reſoluatur in ſuas ſingularitates, non requiritur concurſus omnium. Sed conditio iam ſatis impletur in forma ſpecifica, iuxta võluntatẽ teſtatoris, cũ filij præmortui ſuccedant in portione relicta eorum patri.

27 Ad ſeptimum reſpondet Peregrinus de fideicommiſsis artic. 22. numer. 32. & numer. 44. poſt medium. verſicul. nec obſtat. quòd text. in dicto §. in fideicommiſſo loquitur cum per nomen collectiuum plures diuerſorum graduum vocantur, inter quos aliqui ſunt ſpecialiter nominati, nam hi præferuntur: non autem cum plures nominatim, & qui ab illis deſcendunt. Tunc enim deſcendentes ab vno, locum; ac portionem illius aſſequuntur, quamuis in gradu eſſent remotiores altero

ſe cum concurrente in ſucceſsione grauati. Sed in caſu noſtro teſtator vocauit in caſu præmorientiæ nepotum, eorum filios, ergo ſimul cum patruo nepotes ſuccedent in portione, quam eorum pater (ſi viueret) habiturus erat. Et in caſu fortiori allegat Peregrinus dicto num.44. ad finem. ita tenentes Alexand. Ruin. Gabr. Socin. iun. & Cepha. in locis per eum relatis.

28 Nec obſtat octauum, licèt enim regulariter (quando teſtator vocat ſuperſtites) filius non repreſentat perſonam patris, hęc tamen cõiectura ceſſat, quando teſtator vocauit ſuperſtites, & eorum filios. Tunc enim etſi vnus illorum, qui ſuperſtes eſſe debebat, deceſsiſſet, eius filius admittitur. Quæ admiſſio dicitur ex propria eius perſona, ita Menoch. lib.4. præſump.95. n.22. poſt Alex. & Ruin. quos allegat Pariſ. conſ.37. nu.56. vol.2. & Pereg. de fideicom. art.21. nu.28. verſ. limita.

29 Nec obſtat nonum, & vltimũ argumentũ. Illud enim non procedit, quando nedũ vocantur filij, ſed etiam nepotes in locũ filij præmortui, vt in noſtro caſu. Tunc enim nepotes habent propriã vocationẽ, & ita ceſſat illa diſtinctio inter hæreditatem quæſitam, & hæreditatem deferendã cum eam non capiat nepos ex perſona filij, iure trãſmiſsionis, ſed ex propria perſona, tamquam vocatus ab auo.

30 Ex quibus omnibus in occurrẽti caſu, me referẽte, fuit in S.R.A. Valentina declaratum in fauorẽ filiorũ dicti Michaelis Amat, eos ſuccedere ſimul cum dicto Ioãne Baptiſta Amat eorum patruo in hæreditate dicti Michaelis Ioannis Matoſes, nimirum in portione relicta dicto Michaeli eorũ patri. Et ita fuit pronuntiatum ſentẽtia publicata per Damianũ de Berbegal die 27. Auguſti 1609. quæ poſteà fuit confirmata in gradu ſupplicationis in hoc Sacro Supremo Regio Conſilio ſententia lata die 11. Decembris 1617.

DECISIO LIII.

DETINENS REM ſpecialiter in cenſuali hypothecam, executiuè conuentus, poteſt iuuari exceptione retentionis, ex cauſa crediti hypothecarij anterioris, ex quo antea generaliter eadem res fuerat ipſi hypothecata.

1 *Cenſualis virtute, vbi executio inſtatur contra detinentem rem ſpecialiter obligatam, in dicta cauſa executiua, retentio rei generaliter ſibi hypothecatæ, an competat contra creditorem redditualem. Don Garcia Maſtrilis quæſtionem hanc pendere in magna* Re-

Digitized by Google

Regia Curia Siciliæ allegat, & cogitandum relinquit: deciſa tamen fuit per Regiam Audientiam.n.15.in.fi.

2 Facti ſpecies huius cauſæ.

3 Forus.58.de iur.emphyteu. diſponit, abſque incurſu pœnæ aduocatum nō poſſe opponere in executione inſtata virtute cenſualis, niſi exceptiones relatas à Belluga, in quibus non cōprehenditur retentionis.

4 Creditor redditualis, ſiue dominus cēſualis eſt dominus directus, & ita debet præferri quibuſcunque creditoribus, etiam expreſſam anteriorem hypotecam habentibus.

5 Dominus, quia habet ius proprietatis, præfertur omnibus creditoribus.

6 Creditores tātùm ius habent in bonis ſui debitoris.

7 Hypothecaria non habet locum, niſi facta excuſſione, & (vt Bellug.innuere videtur) neceſſaria eſt, vt detentor rei ſpecialiter obligatæ executiuè conuentus ſe tueri poſſit.

8 Executio creditoris redditualis non impeditur per oppoſitionem, quæ fundatur in ſola hypotheca.

9 Retentio locum non habet contra actionem priuilegiatam depoſiti.

10 Hypothecata mihi nō poteſt eſſe res mea.

11 Retentionem competere ex cauſa detentionis rei generaliter hypothecatæ in executione inſtata virtute cenſualis contra tertium poſſeſſorem, tenuerunt hic allegati.

12 Retentio competit regulariter pro debito hypothecario.

13 Retentio competit etiam in caſibus, in quibus eſt excluſa compenſatio.

14 Retentio opponi poteſt in executione ſententiæ.

15 Retentio competit contra dominum rei, & Regia ſententia in caſu huic ſimili lata allegatur.

16 Forus noſtri Regni permittit intra decem dies opponere, & probare in cauſa executiua cenſualis, quamlibet legitimam exceptionem.

17 Exceptio, retentionis locum habet, etiam vbi per ſtatutum ſunt exceptiones ſublatæ.

18 Hypothecam anteriorem habens in re cenſui poſteà ſubiecta retinet ius ſuum.

19 Ius proprietatis habēs, ſiue dominus non excludit creditorem hypothecarium rem obligatam poſſidentem, qui creditor contra eum, vti poteſt retentione.

20 Diſcuſſio neceſſaria eſt ad agendū, ſecùs tamen ad excipiendum, ſiue retinendum.

21 Creditor licet non poſſit alium creditorem impedire agendo, bene tamen retinendo.

22 Retentio allegari non poteſt contra agentem actione depoſiti, & ratio redditur.

23 Hypothecatæ rei dominus conſeruat ius hypothecæ quo ad retentionem, & ad ſe tuendum contra poſteriorem.

24 Pragmaticæ Regni Siciliæ in materia cenſualium verba referuntur, excludentia omnes exceptiones (ſolutionis dumtaxat excepta) ad effectum retardandi executionem, & diſpoſitio

tio fori Regni Valentiæ admittentis legitimas exceptiones, probatas cum instrumento publico intra decem dies.

25 *Deciſio 61. Marij Giurba declaratur.*

1 IN deciſione prima, probaui, in executione inſtata, virtute poſterioris cenſualis contra poſsidentem rem in eo ſpecialiter hypothecatam, competere reo exceptionem retentionis, ex cauſa cenſualis anterioris ſuper eadem impoſiti: ex quo, ſicut executio virtute cenſualis poſterioris, eſt priuilegiata, ita etiam retentio, quæ competit ex cauſa prioris cenſualis. Quæ ratio ceſſat quando detentor rei ſpecialiter obligatæ in cẽſuali, tantùm habet eam generaliter antea hypothecatam. Vnde maius dubium eſt, an hoc caſu competat retentio? Quàm quęſtionem attingit don Garcia Maſtril. in additio. ad Pet. Gregor. de cenſibus. quæſt. 6. num. 93. in fin. fol. 175. affirmans, pendere in magna Regia Curia, & ideò relinquit cogitandũ. Et hoc dubiũ in noſtro Regio

2 Val. Senatu fuit diſputatum, me referente, in cauſa executionis inſtatæ per Balthaſſarem Barbera Iuriſconſultum contra don Ludouicum Blaſco Equeſtris Ordinis Monteſiæ, & Sancti Georgij, detinentem rem ſpecialiter obligatã in cenſuali, cuius virtute inſtabatur executio Nam dictus don Ludouicus detentor rei ſubiugatæ allegauit, & probauit eãdem rem ſibi prius generaliter hypothecatam fuiſſe, & ſic ei competere retentionem. Sed in contrarium faciebant ſequentia.

3 Primò, nam iuxta forum Regis Alphonſi (conditum Sagunti, ſiue in oppido de Moruedre) qui eſt 58. in ordine, in rub. de iure emphyteutico, abſquè incurſu pœnæ aduocatus non poteſt opponere in executione inſtata virtute cenſualis, niſi exceptiones relatas à conciue meo Belluga in Speculo Princip. rub. 41. §. leges Regni. nu. 19. in fin. & ſequentibus. nimirum contractum cenſualis eſſe falſum, extinctũ, vel redemptum, vel reũ executiuè conuentum nõ eſſe obligatum, neque hæredem obligati, nec eſſe talem detentorem rei ſpecialiter hypothecatæ in cenſuali, contra quem poſsit inſtari executio, vel quod bona non erant hypothecantis; vel ſi aliqua vniuerſitas brachij Eccleſiaſtici, vel militaris allegaret contractũ eſſe nullum, quia fuit factus, abſq; licentia domini dictæ vniuerſitatis; vel ſi negetur contractus, & petatur exhibitio inſtrumẽti illius, vt expreſſè diſponitur in d. for. 58. in verſi. *Volem empero.* fol. 123 col. 4 in fin. Cũ igitur exceptio retentionis virtute hypothecæ anterioris, non ſit de enumeratis in d. foro, ſiue lege noſtri Regni, non poterit opponi ad impediendũ executionẽ priuilegiatam, inſtatã virtute inſtrumẽti cẽſualis, ſiue annui redditus, ſed ad ſummũ reſeruãda erit ad cauſã

ordinariam, quam in noſtro Regno appellamus, *De requeſta*.

4 Secundò, nam dominus cenſualis eſt dominus directus rei ſpecialiter in eo hypothecatæ, vt probaui ſupra deciſ.1.nu.3. cum ſequen. & ita dictus don Ludouicus detinens rem ſpecialiter hypothecatam, cum tantùm habeat vtile dominium, non poterit impedire, quin dictus Doctor Balthaſſar Barbera dominus directus percipiat cenſum. Res enim ſemper tranſit cum ſuo onere, vt in rubr. & toto tit.C.ſine cenſu, vel reliquis.& prę ſertim in l.2. eiuſdem tituli. ibi: *Tam pro ſolutis cenſibus fundi comparati, quàm pro reliquis vniuerſis eiuſdem poſſeſſionis obnoxius teneatur, cum neceſſe ſit eum, qui comparauit cenſum rei cōparatæ agnoſcere*. L.1. C. ſi propter public. penſitatio. per quem text. Benedict. Bouius in tract. de cenſibus.art.67.n.87.rit.6. tract.p.2.fol.172.ait, in agris incenſum aſſignatis dominum cenſus impoſiti, tāquam habentem ius proprietatis, eſſe præferendum omnibus creditoribus, etiam expreſſam anteriorem hypothecam habentibus.

5 Tertiò, nam cum dominus cenſualis habeat ius proprietatis (vt probaui ſupra deciſ.1.num.3.cum ſequent) & detinens rem generaliter, ſibi hypothecatam tantùm ſit creditor, abſquè dubio præferendus eſt dominus cenſualis; ſemper enim dominus prefertur creditori.l.ſi ventri. 8.§.ſi tamen. ff.de priuileg.credito.ibi: *Si tamen nummi extent, vindicari eos poſſe à depoſitarijs, & futurum eum qui vindicat ante priuilegia*. L.procuratoris.§.planè. verſic. ſed ſi dedi. ff. de tribut. actio. ibi: *Sed ſi dedi mecerm meam vendendam, & extat, videamus ne iniquum ſit, in tributū me vocari. Et ſi quidem in creditum ei abij, tributio locum habebit. Enim verò ſi non abij, quia res venditæ non aliàs deſinunt eſſe meæ, quāuis vendidero, niſi ære ſoluto, vel fideiuſſore dato, vel alias ſatisfacto, dicendum erit, vendicare me poſſe*. l.depoſui.40. l.ex facto.53.in princip.de pecul.l. ſi filius famil 19.in princip. ſi cert. petat. l. vbi adhuc. 29. C. de iur. dot.authen.ſi quid ex rebus.C.qui potior. l.9.verſi.fin.titul.3.& l.11. tit.19.part.5.Bald.& Salicet.in vltima quæſt.in l.fin.C.depoſi.Paul. Caſtr.in l.ſi hominem. §. quoties. ff.depoſi.Benuen.Straccha.de decoctor vltim.par.num.2. & 3. Matienz.lib.5.recopilatio.tit.16. l.7. gloſ. 5. numer.1. fol.428. Cancer. tom.1.variar.capit.9.de dote. nu-

6 mer.4.Et ratio eſt, quia creditores tātùm ius habent in bonis ſui debitoris.l.à diuo Pio.15.§.ſi rerum. ff. de re iudicata. ibi: *Si rerum, quæ pignoris iure captæ ſunt; controuerſia fuit, conſtitutum eſt ab Imperatore noſtro, ipſos, qui rem iudicatam exequuntur, cognoſcere debere de proprietate, & ſi cognouerint eius fuiſſe, qui condemnatus eſt, rem iudicatam exequentur. Sed ſciendum eſt, ſummatim eos cognoſcere debere, nec ſententiam eorum poſſe debitori præiudicare, ſi for-*

forte ibi dimittendam eam rem putauerint, quaſi eius ſit, qui cōtrouerſiam mouit, non eius cuius nomine capta eſt. Et ibi Bart. & cōmuniter DD. Couar. pract. quæſt. c. 16. nu. 4. vbi allegat legem Regni Caſtellę idem diſponentem, nimirum l. 3. tit. 27. par. 3. ibi: *E ſi por auentura en cumpliendo el juyzio, acaecieſſe contienda ſobre las coſas que tomauan para fazer la entrega, diziendo algunos, que eran ſuyas, ò que auian derecho en ellas, e non de aquel contra quien fue dada la ſentencia, eſtō- ſe deue el juſgador llanamente ſaber verdad, ſi es como dizen, e ſi fallare que es aſſi, deue dexar las coſas, e cumplir el juyzio en las otras del vencido, que fallare que ſon ſin contienda.* L. 2. ff. de priuileg. credito. ibi: *Si is, cuius bona venerint.* L. ſi non expedierit. 6. ibi: *Pretor bona defuncti.* ff. de bonis authoritate iudi. poſsid. Cum igitur detentor rei ſpecialiter hypothecatæ in cenſuali, non habeat in ea dominium directum, ſed tantùm vtile, & ratione dominij directi, quod habet dominus cenſualis, ei ſoluatur cenſus, ſiue annuus redditus, dicendum eſt, non poſſe creditorem hypothecarium etiam anteriorem, ratione ſui crediti impedire executionem, quam inſtat dominus cenſualis, qui eſt dominus directus pro penſionibus cenſualis ſibi debitis.

7 Quartò, actio hypothecaria nō poteſt exerceri contra tertium poſſeſſorem, nimirum quando res obligata nō eſt penes debitorem, niſi facta prius excuſsione in bonis debitoris. authē. hoc ſi debitor. C. de pignoribus. ibi: *Hoc ſi debitor poſſidet, alio verò poſſidente, inhibetur hypothecaria, donec perſonaliter actum ſit cū reo, & interceſſore.* Et in noſtro Valentiæ Regno expreſsè diſponitur, non poſſe hypothecariam contra tertium intentari, niſi facta prius diſcuſsione in foro fin. de actionib. & obligationib. cuius verba ſunt: *Alcu no puxa intemptar demanda hypothecaria contra los tercers poſſehidors de les coſes a ell obligades: trotant quels bens de tots aquells qui li ſeràn principalment obligats, e de les fermances a ell obligades, ſi ſeràn preſents en lo Regne de Valencia, ſeràn executats, e aquells ſeràn atrobats no pagadors.* Et idem diſponit in Regno Caſtellæ in l. 14. tit. 13. par. 5. ibi: *E ſi por auentura aquel que ouieſſe empeñado la coſa a vno en ante que ouieſſe entregado la poſſeſſion della a quien la empeñò, la dieſſe, o la vendieſſe, o la empeñaſſe, o enagenaſſe a otro, entregandole della: eſte a quien fue empeñada primeramente, deue demandar al que ge la auia empeñado todo aquello que le auia dado ſobre ella: e ſi lo pudiere del cobrar, deue dexar eſtar en paz el otro que la tiene.* Sed in occurrenti caſu nō eſt facta diſcuſsio in bonis principalis debitoris, qui hypothecauit rem, quam poſsidet dictus don Ludouicus Blaſco: ergo non poteſt virtute ſuæ hypothecæ generalis, allegare retentionem contra dictum Doctorem Balthaſarem Barbara dominum cenſualis. Et hoc annuere videtur Belluga in Specul. Principum. rubric. 41.

§.leges Regni.numer.63. ad med. vbi loquens in noſtro articulo dicit,quòd ibi erat facta diſcuſsio:& ita locus erat hypothecariæ, quaſi contrarium ſentiens, ſi non fuiſſet facta executio.

8 Quintò, nam executio creditoris redditualis non impeditur per oppoſitionem, quæ fundatur in ſola hypotheca.ita Bartol. in l.à diuo Pio.§.ſi ſuper rebus.numer.8.ff.de re iudicat. & ibi Iaſ. numer. 17. Alexander numer. 24. Paulus Caſtren.numer.8. Milan. deciſ.12.numer. 128.lib. 2. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſin.26.numer.8. Caual. deciſion.28.numer.18.part.2. Coſta de re integra. diſtinction. 95. numer. 6. & ita non potuit dictus don Ludouicus Blaſco, cum ſolo iure hypothecæ anterioris impedire executionem inſtatam per dictum Doctorem Barbera creditorem redditualem dominum cẽſualis.

9 Sextò, nam executio inſtata virtute inſtrumenti cenſualis eſt valdè priuilegiata, vt eſt notoriũ, & conſtat ex his quæ dixi ſupra numer.3.& deciſio. 1. numer. 2. 3. & 21. Sed contra actionem priuilegiatam depoſiti non poteſt reus vti retentione: ergo nec in occurrenti caſu poterit eam allegare. Et quod, & actione depoſiti locũ non habeat, dicit expreſsè text. in l.penult.C.depoſiti. ibi: *Si quis, vel pecunias, vel res quaſdam per depoſitionis acceperit titulum, eas volenti ei qui depoſuit, reddere illico modis omnibus compellatur, nullamque compenſationem, vel deductionem, vel doli exceptionem opponat, quaſi & ipſe quaſdam contra eum, qui depoſuit, actiones perſonales, vel in rem, vel hypothecariam pretendens, cum non ſub hoc modo depoſitum acceperit, vt non conceſſa ei retentio generetur, & contractus, qui ex bona fide oritur ad perfidiam retrahatur.* Et idem probatur in foro 35. in rubric. depoſiti. cuius verba ſunt: *Si alcu tendra comanda daltre, aquell qui la comanda tendra, no puſca retenir la comanda per deute que altri le deja.*

10 Septimò, nam dictus don Ludouicus non potuit habere hypothecam in re, cuius erat dominus: quia res mea non poteſt eſſe mihi obligata.l.ſi rem alienam.29.ff.de pignorat. actio. ibi: *Si rem alienam bona fide emeris, & mihi pignori dederis, ac precario rogaueris, deinde me dominus hæredem inſtituerit, deſinit pignus eſſe, & ſola precarij rogatio ſupererit.* l. nequè pignus. 45. ff. de regulis iuris. *Neque pignus (inquit) neque depoſitum, neque precarium, neque emptio, neque locatio rei ſuæ conſiſtere poteſt.* l. ex ſextante. 30. §. Latinus Largus. in fine. ff.de exceptione rei iudicatæ. ibi: *Neque enim poteſt pignus perſeuerare domino conſtituto creditore*: Igitur, dictus don Ludouicus executiuè cõuentus à dicto Doctore Barbera, vti detentor rei ſpecialiter obligatæ in contractu cenſualis, non poteſt allegare ius retentionis, ex priori hypotheca, quæ euanuit dominio ſuperueniente.

Octa-

11 Octauo, in proprijs terminis hoc tenuit Antonius de Ballis variar. tracta. lib. 5. ad Pragmaticam Regni Siciliæ, ſuper Bulla. quæſt. 2. numer. 9. pag. 270. qui ait: *Quòd ſi ſit executio contra tertium qui poſſidet, & ipſe excipit poſſidere ex anteriori cauſa, ſi ſua poſſeſſio eſt anterior, & debitum non eſt priuilegiatum, bullare non auditur in prima inſtantia, ſed oppoſitiones reijciuntur, & reſeruatur cognitio in ſecunda inſtantia*. Eandem etiam opinionem tenuerunt Pet. Gregor. in tract. de cenſibus. quæſt. 6 numer. 36. in fin. fol. 145. Milan. deciſione. 1. num. 173. paulò ante med. lib. 2. vbi ait: *Omnes Doctores in ſuo Regno tenere indiſtinctè, non admitti hanc exceptionem anterioris hypothecæ aduerſus executionem cauſatam virtute contractus debiti pro cenſibus (iuxta formam bullæ ſtante Regia Pragmatica) in principio inſtantiæ ante factam ſolutionem, ſed in alia iudicij inſtantia, & poſt factam ſolutionem in cauſa oppoſitaria*: & ita inquit paſsim ſeruari, & ſemper ita fuiſſe deciſum in magna Curia, & numquam vidiſſe determinare contrarium.

Sed his non obſtantibus, me referente, contrarium fuit iudicatũ in dicta Sacra Regia Audientia ex ſequentibus.

12 Primò, quia pro debito hypothecario regulariter datur retentio. l. vnica. C. etiam ob chyrographariam pecuniam. ibi: *Atſi in poſſeſſione fueris conſtitutus, niſi ea quoque pecunia tibi à debitore reddatur, vel offeratur, quæ ſine pignore debetur, eam reſtituere propter exceptionem doli mali non cogeris. Iure enim contendis, debitores eam ſolam pecuniam, cuius nomine ea pignora obligauerunt, offerentes, audiri non oportere, niſi pro illa etiam ſatisfecerint, quam mutuam ſimpliciter acceperunt*. Et latè probat Neguſantius de pignoribus in 4. memb. 5. part. princip. n. 2. tom. 6. tract. par. 1. fol. 238. & probatur in l. ſi neceſſarias. 8. §. ſi pignori. ff. de pignor. actio. ibi: *Reliqua mancipia poteſt retinere, &c.* Per quem

13 text. Gratian. lib. 2. diſcepta. foren. cap. 356. numer. 28. pagin. 563. ait, quòd etiam in caſibus, in quibus reperitur excluſa exceptio compẽſationis, numquam tamẽ quis prohibetur vti retentione, ex hypotheca proueniente. Et ad id allegat Crauet. conſil. 148. numer. 1. & 2. lib. 1. qui ita arguit, quòd ex quo Bartholomæa, de qua ibi, habebat hypothecam expreſſam anteriorem, poterat retinere. Cùm fauorabiliùs (inquit) ſit ius retinendi, quã agendi. l. per retẽtionem. C. de vſuris. l. 2. vbi Bald. in 3. notabil. C. de fideicommiſ. & idem Bald. in conſil 455. Quæritur, an filia familias. colum. 2. lib. 2. Corn. in conſil. 285. col. penult. ad fin. lib. 4. Adeò

14 enim fauorabile eſt ius retinendi, vt competat etiam contra executionem ſententiæ. Bald. in l. peremptorias. numer. 12. C. ſent. reſcind. non poſſe. refert, & ſequitur Corneus in conſilo. 147. columna penultima ad finem lib. 2.

vbi ſentit, quòd opponi poteſt retentio contra executionem ſẽtẽtiæ, quando per eam ſententia non impugnatur, ſed ſolùm differtur executio, & ita fuit deciſum in Cõſ. Neapolitano, vt ait Capicius. dec. 119. nu. 12. & per totam, quem, & alios plures allegat. dec. Rot. Rom. 115. num. 1. in 2. par. nouiſ. Et quòd res obligata poſsit retineri per creditorem, multis relatis probat Neguſan. de pignor. 2. membr. 3. par. nu. 20. tom. 6. tract. p. 1. fol. 217. facit lex ſi non ſortem. 26. §. ſi centũ. ff. de condict. indeb. ibi: *Ager autem retinebitur, donec debita pecunia ſolnatur.* Et in l. in final. principij. ff. quib. mod. pignus. vel hypot. ſol. ibi: *Si tamen poſsideat, exceptione doli defenditur.* Et docet Bal. in l. fundus qui Lutij Titij. in lectura antiqua, ff. de reſcin. vend. per illum text. & gloſ ibi, dicens: *Quod ibi venditio facta fuit minùs ſolenniter, tamen, quia res erat obligata ob vectigal Reipublicæ, quæ illam vendidit, ideò datur exceptio, & retentio emptori, donec ei ſit reſtitutum pretium ſolutum per eum Reipublicæ, ad vtilitatem debitoris.* Et ita etiã videtur probari per text. in l. emptor. in prin. ff. de rei vend. quem allegat dicta gloſ. & illud dictũ Bal. allegat, & proſequitur Bertachi. in ſuo tract. de Epiſco. in 1. lib. penul. col. & ita etiam dicit tenere Veronen in ſing. 85. & ait eſſe perpetuò tenendum menti, & denique hoc expreſsè probat text. in l. ſi potiores. C. de his, qui in prior. creditor. cuius verba ſunt: *Si priores creditores pecunia tua dimiſsi ſunt, quibus obligata fuit poſſeſsio, quam emiſſe te dicis, ita vt pretium perueniret ad eoſdẽ priores creditores, in ius eorum ſucceſsiſti, & contra eos, qui inferiores illis fuerũt, iuſta defenſione te tueri potes.* Et ita fuit iudicatum in Rot. Bononien. vt teſtatur Benintend. concluſ. 50. in finalibus verbis, & per totam illam deciſionem iuribus, & doctoribus relatis benè confirmat. Vndè cum dictus don Ludouicus Blaſco habear generaliter anteà hypothecatam eandem rem, poterit eam in præſenti iudicio executiuo retinere.

15 Secundò, nam etiamſi dominus in iudicio rei vendicationis obtinuerit rem propriam ſibi reſtitui, nihilominus poſſeſſor condemnatus poteſt vti retentione, donec de ſuo credito ei ſatisfiat. l. ſi in area. 33. ff. de cõdictio. indebiti. ibi: *Nullo alio modo, quam per retentionem impenſas ſeruare poſſe.* L. Paul. 29. §. domus. ff. de pignor. ibi: *Sed bona fide poſſeſſores non aliter cogendos creditoribus ædificium reſtituere, quam ſumptus in extructione erogatos, quatenus pretioſior res facta eſt, reciperent.* L. in rẽ. 23. aliàs. 24. §. in omnibus. ff. de rei vẽdica. ibi: *Si eã rẽ vendicem, per exceptionem doli mali cogar pretium eius, quod acceſſerit, dare.* L. qua ratione. §. habet. ff. de adquiren. rer. domi. communiter DD. in l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. eod. Beninten. dec. 71. nu. 5. Put. deciſ. 471. lib. 2. Couarru. var. reſol. lib. 1. cap. 8. nu. 2. Amat deciſ. March. 23. Pereg. de fideicõ. art.

art. 50. nu. 55. Rot. Rom. diuerſorũ in nouiſ. deciſ. 659. nu. 1. & 2. par. 1. vbi de communi & deciſ. 112. par. 2. & iterum. deciſ. 111. par. 3. Contard. de moment. poſſeſ. quæſt. 24. nu. 16. cum ſeq. & Poſtremo Char tar. deciſ. Genuen. 15. Scapuccin. de vtili Saluiano interdict. lib. 2. quæſt. 24. nu. 5. fol. 100. vbi teſtatur, ita firmatum fuiſſe in vna Romana domus Veneris, die 8. Februa rij 1602. coram Pamphilo. Vndè quamuis dominus cenſualis ſit dominus directus rei ſpecialiter in eo hypothecatæ, nihilominus tamen ſi eius poſſeſſor habet creditum hypothecariũ anterius, iuſtè poterit illam retinere, donec ſit ſatisfactus.

Denique, quòd habenti hypothecam anteriorem competat retentio rei ſpecialiter hypothecatæ in executione contra eum inſtata virtute cenſualis poſterioris, fuit declaratum per Iuſtitiam in ciuilibus Valentiæ ſententia lata cum conſilio don Petri Sans tunc eius Aſſeſſoris, & poſteà Regentis in hoc S.S.R.C. in fauorem Laurentij Zaydia, contra don Gaſparem de Romani, confirmata in gradu appellationis in Regia Audientia Valentina ſententia publicata per Nicolaum Deona, die 17. Februarij 1587. cum qua fuit deciſa præſens quæſtio de qua agitur.

16 Nec obſtant in contrarium adducta, non primum. Licèt enim iuxta forum 58. in rubr. de iure em phyteu. aduocatus in cauſa executiua inſtata virtute cẽſualis opponens alias exceptiones, præter ſupra relatas. nu. 3. ſi ſuccumbat cum ſententia in rem iudicatam trãſacta, tenetur ſoluere pœnam cẽtum librarum, de qua in eodem foro. col. 2. poſt med. nihilominus tamẽ non prohibetur opponere intra decem dies poſt notificationem mãdati executorij alias legitimas exceptiones, & eas probare intra dictum terminum, vti expreſsè legi- 17 tur in princ. dicti fori. Et à fortiori poteſt allegare retentionem, quæ locum habet, quamuis per ſtatutum ſint exceptiones ſublatæ iuxta communem opinionem á me relatam. deciſ. 1. n. 23. & benè probat Gracian. lib. 2. diſceptatio. foren. c. 356. numer. 27. vbi numer. 29. in fin. dicit, quòd vbi quis vult retinere, non dicitur excipere, quaſi tunc pignori incumbat, ita nimirũ ſi prohibita exceptione non prohibetur retentio, vbi ad id allegat Barbat. Milanen. Decia. & alios.

18 Nec obſtat ſecundum. Nam licét dominus cenſualis, ſit dominus directus, nihilominus tamen contra dominum poteſt poſſeſſor vti retentione, vt probaui ſupr. in 2. huius partis fundamento. nu. 15. & habẽs anteriorem hypothecatam in recenſui poſteà ſubiecta, retinet ius ſuum, nam vt inquit Couarru. lib. 3. var. c. 7. nu. 6. hypotheca ſpecialis deſoluendo annuo reddito eſt fortior alijs omnibus, abſque præiudicio priorũ creditorum, & quod inquit Bouius. in tractat. de cenſi-

cenſibus.art.67.nu.87.intelligitur, quaudo res iam cenſui ſuppoſita, peruenit ad debitorem, qui anteà generaliter omnia ſua bona habita, & habenda hypothecauit: ſub qua hypotheca bonorum futurorũ comprehenduntur hæc bona, quæ ad eum peruenerunt iã cenſui obnoxia. In hoc enim caſu certum eſt dominũ cenſus, tanquã habentem ius proprietatis eſſe præferendum; ſecùs tamen eſt, quando poſsidens rem iam hypothecatam, eam ſpecialiter hypothecauit in cenſuali. Tunc enim procedit, quod dicit Couarru. vbi ſupra.

19 Nec obſtat tertium. Licèt enim ſemper præferẽdus ſit ille, qui habet ius proprietatis creditoribus, vt dixi ſupra nu.4 hoc tamen procedit ex eo, quia dicta bona non ſunt debitoris, nec in illis aliquod ius habent creditores. Vndè cum executio fit in bonis debitoris, non debet fieri in rebus, quæ ſunt alterius, vt dixi ſupra nu. 5. & 6. ſecùs tamen eſt, quando illa bona ſunt hypothecata creditori. Tunc enim ſemper rei remanet ius ſolum ſuæ hypothecæ. l. à Diuo Pio. §. quod ſi res. ff. de re iud. ibi: *Nec prius ius pignoris dimiſſuri, quàm ſi ei fuerit ſatiſfactum.* Vndè ſi dictus creditor hypothecarius dicta bona poſsideat, poterit vti retentione contra verũ dominum, vt probaui ſupra num. 15. Et quòd dixi n.4. cum ſeq. (nimirum, habentem ius proprietatis præferri quibuſcumque creditoribus) procedit regulariter, fallit tamen, quando tales creditores habent ius hypothecæ in illa re, in qua tertius ſe opponit proprietariè, cum res tranſierit in tertium, qui hodiè eſt dominus, cum onere hypothecæ, ſemper enim conſeruatur creditori ius ſuum. Vndè in caſu noſtro, cum res ſpecialiter hypothecata in cenſuali doctoris Barbera, eſſet prius hypothecata don Ludouico Blaſco, licèt dictus doctor Barbera habeat ius proprietatis, tanquam dominus directus virtute ſui cenſualis, nihilominus tamen dictus don Ludouicus poſſidens eandem rem, virtute ſuæ hypothecæ anterioris habet retentionem eiuſdem. Quod probaui ſupra á numer. 12. vſquè ad numerum 15. incluſiuè. & numer. 18.

20 Nec obſtat quartũ. Licèt enim actio hypothecaria nõ poſsit exerceri, niſi facta excuſsione, benè tamen poteſt poſsidens rem hypothecatã vti retentione virtute hypothecæ. Iura enim in contrarium allegata.nu.7. procedunt in actione, non in retentione, ita Corneus. conſil. 61. nu. 27. lib. 3. dicens, quòd ſi res pignorata traditur creditori, ipſi non competit actio pignoratitia, cum rem pignoratam poſsideat, & tamen non proptereà deſinit eſſe hypothecata, cuius virtute competit retentio. Nec nouum eſt non dari actionem hypothecariam, & tamen competere exceptionem. l. prima. in fine. princip. ff. quibus modis pignus, ibi:

Igitur

Igitur qui negotium geſſit, vtilem Seruianam dari ſibi non rectè deſiderabit, ſi tamen poſſideat, exceptione doli defenditur. Et latè probat Beenintendius deciſ. 50. nu. 2. & 3. vbi dicit, ita fuiſſe iudicatū, & probabo infra nu. 23. Et quod inquit Belluga rubr. 41. §. leges Regni nu. 63. ad medi. in caſu ſuo eſſe factā diſcuſſionem allegat ad reddendam faciliorem reſolutionem, non quod ſentiat Belluga neceſſariā eſſe diſcuſsionem ad tuendum, ſed quaſi dicens, non egere hoc dubium diſcuſsione, ſed rem eſſe abſque controuerſia in ſuo caſu.

21 Nec obſtat quintum. Quia licèt creditor hypothecarius ſe opponendo non poſsit impedire executionem, quæ inſtatur per creditorem redditualem, quia vnus creditor non poteſt alium impedire, & in his terminis procedit deciſio Marij Giurba. 61. (poſt hæc ſcripta viſa) ſecùs tamen eſt excipiendo, ſiue tuendo rem poſſeſſam, allegādo ius retentionis ex cauſa hypothecæ anterioris. l. à Diuo Pio. §. quod ſi rès. ff. de re iudica. ibi: *Nec prius ius pignoris dimiſſuri, quam ſi ei fuerit ſatisfactum.*

22 Nec obſtat ſextum. Quia ſpeciale eſt in actione depoſiti, vt non poſsit allegari retentio. Et ratio redditur in c. fin. ex. depoſiti. ibi: *Vt cōtractus, qui ex bona fide oritur, ad perfidiam minimè reuocetur.* Et eadem ratio redditur in dict. l. pen. incip. ſi quis. C. depoſiti. ibi: *Vt non cōceſſa ei retentio generetur, vt contractus qui ex bona fide oritur, ad perfidiam retrahatur.* Ita poſt alios, quos allegat, ait Vincentius Carroſ. in tract. de depoſit. p. 1. tit. de cenſu. nu. 16. 47. & 48. fol. 41. & 46.

23 Nec obſtat ſeptimū. Licèt enim iuxta text. in l. ex ſextante. 30. §. Latinus Largus. in fin. ff. de exceptione rei iudicatæ; non poſsit pignus perſeuerare domino cōſtituto creditore, nihilominus tamē ille text. ſubiungit hæc verba: *Actio tamen pigneratitia cōpetit, verum eſt enim, & pignori datum, & ſatisfactum non eſſe.* Et ita quo ad retētionem remanet poſſeſſori ius hypothecæ, cum quo ſetueri poteſt. ita gloſ. in l. qui à debitore. aliàs eam qui. 17. ff. qui potio. in pign. habean. vbi opponit, quòd videtur vinculum pignoris ſublatum, & reſpōdet, quòd immò quando prior creditor emit à debitore, tuebitur cōtra poſteriorem creditorem: quia nō videtur velle diſceſsiſſe à vinculo pignoris, ſi reuocabilis eſſet datio ſibi à debitore facta. Et eſt expreſſum in l. 1. in fin. C. ſi antiquior creditor. ibi: *Sed ita perſequens res obligatas, audieris ſi quod eidem poſſeſſori propter præcedentis cōtractus auctoritatem debitum eſt, obtuleris.* Et ita fuit deciſum in ſacro Conſilio Neapolitano in deciſ. 43. vbi nu. 3. 4 & 5. multis relatis probat, non tolli ius hypothecæ anterioris quo ad retentionem ſiue ad tuendum Chartar. deciſ. 19. nu. 4. Oliba. de actio. 2. p. lib. 1. c. 29. nu. 56. in fin. pag. 375.

24 Nec denique obſtāt auctoritates docto-

doctorum contra ſententium qui octauo loco pro cōtraria parte allegantur. Loquuntur enim attētis verbis Regiæ Pragmaticæ Regni Siciliæ factæ per Regem Alphonſum, quæ eſt inſerta in principio tractatus Intriglioli de cenſibus, in qua leguntur hæc verba: *Quæ quidem exequutio nullo faſiltatis, nullitatis, aut alterius cuiuſuis exceptionis obiectu impediri valeat quomodolibet, vel differri, præterquam realis ſolutionis, ſi de illa ante captionem perſonæ debitoris, vel eius bonorum iudicialem diſtractionem, legitimè conſtiterit authēticis documentis, vel alijs ſcripturis plenam fidem facientibus. Sed in cauſa exequutionis huiuſmodi, in qua ſolùm de allegata realis ſolutionis exceptione, de qua ſupra diximus, conſtare debeat, tractari volumus, & ſuper ea inuicem prouiſionis iudicialis, contra quem inſtabitur, non audiatur appellans, ſupplicans, vel recurrens, cognitione tamē ipſius allegatæ ſolutionis, ſi ea non obſtante, ad vlteriora exequutionis proceſſum fuerit, & aliarum quarūuis exceptionum, ſeu iurium vtrique parti in alia iudicij inſtātia reſeruata.* Secùs tamen eſt in noſtro Regno, in quo tantùm requiritur, quòd exceptio oppoſita contra mādatum exequutiuum impetratum virtute inſtrumenti cenſualis probetur cum inſtrumento publico intra decem dies poſt notificationem illius, nec reſtringitur ad exceptiones, de quibus in Regia pragmatica Regni Siciliæ, ſed admittuntur exceptiones ſimiles, vel diſsimiles, dummodo ſint releuantes, quod probatur in foro 58. in princ. de iure emphyteu. ibi: *Coutra el tal dit manament executori no puixa eſſer poſada exceptio alguna de paga de fals, de nullitat, ò alguna altra qual ſeuol, que ſia ſemblāt, ò deſemblant ales ſobre dites, ni defenſio alguna, ſi ja tal exceptio, ò defenſio no ſerà eſtada poſada, e ab acabament prouada per inſtrument publich, ò altra publica authentica eſcriptura, plena fe fahent, dins los deu dies en lo dit manament executori contenguts.* Vndè nil mirū ſi in Regno Siciliæ non admittatur hæc exceptio retentionis ex cauſa hypothecę anterioris in iudicio executiuo, ſed reſeruetur ad iudicium ordinariū requiſitionis, ſeu vt in illo Regno dicitur, ad cauſam oppoſitoriā, & in noſtro Regno admittatur huiuſmodi exceptio retentionis, quādo eſt probata cum inſtrumento publico intra decem dies computandos à die notificationis mandati exequutiui.

25 Poſt hæc ſcripta vidi deciſionē 61. Marij Giurba vbi dicit, in cōſiſtorio ſacræ conſcientiæ Regni Siciliæ contrariū fuiſſe deciſum. Sed loquitur in diuerſo caſu, nimirum quando creditor poſterior ſe opponit in executione agendo, ſecùs quando poſſidet, & deducit excipiendo, vt rectè intuenti, & videnti doctrinas per eū allegatas in fontibus conſtabit, & per eum deducta. nu. 1. confirmant noſtram ſentētiam: Ex quibus omnibus, me referente, fuit per ſacram Regiam Audientiam declaratum, dicto dō. Ludo-

Ludouico Blaſco ex cauſa hypothecæ anterioris competere retentionem rei ſpecialiter hypothecatæ in cenſuali, cuius virtute executionem inſtabat dictus doctor Barbera. Et ita fuit pronunciatū ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus Regium mandati ſcribam, die 6. Februarij 1610. Et iterum, me referēte, idē fuit iudicatū in eadem Regia Audientia, ſententia lata in fauorem Eliſabeth Ledeſma, & de Elteue contra Thomam Aluaro, publicata per eūdem Alreus, die 3. Iunij 1611.

DECISIO. LIIII.

SOCER, QVI PRÆſens fuit, & conſenſit conſtitutioni dotis factæ eius filio familias, cui ipſe fecerat donationem contemplatione matrimonij in pecunia, & bonis mobilibus, an teneatur ad reſtitutionem dotis & augmēti (vulgò dicti Creix) ipſius nurus.

1 *Factum.*
2 *Socer ſolùm tenetur ad reſtitutionem dotis nurus, quando eius filiofamilias dos fuit conſtituta.*
3 *Socer non tenetur, quando filius erat emancipatus, ad reſtitutionem dotis nurus. & nu. 10.*
4 *Filius in Regno Valentiæ per matrimonium liberatur à patria poteſtate. declara. vt nu. 22.*
5 *Pater non tenetur dotem nurui reſtituere, quando fecit donationem propter nuptias.*
6 *Donatio contemplatione matrimonij ſucceſſit in locum donationis propter nuptias: ſed in quo differant numer. 23.*
7 *Pater, quando filius contrahit matrimonium, tenetur ei tradere bona quæ ad filium peruenerunt.*
8 *Pater, quando filius non eſt in poteſtate, videtur liberatus ab obligatione reſtituendi dotem nurui.*
9 *Nurus à Socero dotem conſequi poteſt, quando eius iuſſu fuit filio ſoluta. & nu. 11.*
13 *Socer nō tenetur ad reſtitutionem dotis nurus, vt fuit deciſum cum Regia ſententia. & nu. fin.*
16 *Socer an teneatur ad ſoluendum nurui donationem propter nuptias quæ Creix ſiue antiphatum appellatur. & nu. 17. & 20. 21. & fin.*
18 *Donatio propter nuptias idem priuilegiū habet, quod habet dos in Regno Valentiæ.*
19 *Fideicommiſſo ſubiecta an poſſint alienari pro ſolutione donationis propter nuptias Creix ſiuè antephati.*

1 HIeronymus Peñaranda Sericarius ſiue velluterius, collocando in matrimonium filium ſuum Auguſtinum Peñaranda tūc minorem viginti annorū cū Rufina Caſanoua etiam minore, dicto filio donationem fecit omnium ſupellectilium, quæ neceſſaria erant ad componendam domū, & duarū mille librarū monetæ Valētinę. Quas

quas ei ſoluit in pecunia numerata, & in telis ſericis; & Paulus Caſanoua pater dictæ Rufinæ cõtem platione eiuſdem matrimonij in dotem dedit dicto Auguſtino Peñaranda triginta mille ſolidos eiuſdem monetæ, præſente dicto Hieronymo. Quam dotem dictus Auguſtinus confeſſus fuit recepiſſe pa tre præſente, & fecit dictæ Rufinæ dotis augmentũ in quãtitate quindecim mille ſolidorũ (quod augmentum dotis apud nos Creix, & Caſtellæ Arras appellatur.) Poſteà verò cõſummato matrimonio, dictus Auguſtinus, ex quo eius vxorẽ vulnerauerat, aufugit à propria domo, & occaſione dicti vulneris, & propter ſeuitias mariti per Vicarium Archiepiſcopi Valentini fuit prouiſum ſequeſtrũ perſonæ dictę Rufinæ in domo ipſius patris: ad quam à domo mariti fuit trãslata. Et dum in eadẽ mariti domo vulnerata permanſit, dictus Hieronymus Peñaranda de negotiatione ſericaria, & de alijs exiſtẽtibus intra domũ eius filij curã habuit. Et poſtquam dicta Rufina ad paternã domũ fuit traducta, ſupellectilia à domo dicti Auguſtini ad ędes dicti Hieronymi eius patris, nullo cõfecto inuentario, fuerũt translata, dictuſque Hieronymus à domo ſerici tortoris ſericũ bõbicinum propriũ eius filij in ſatis notabili ſumma in diuerſis partitis accepit, & ſic bona filij ad patrẽ peruenerũt. Vndè dicta nurus, quę obtinuerat contra virũ condemnationẽ reſtitutionis dotis & augmenti, marito reperto non ſoluendo, contra ſocerum egit ad dictę dotis & augmẽti reſtitutionem. Ille verò non teneri contendit ex ſequentibus.

21. Primò, pater tantũ tenetur ad reſtitutionem dotis nurus, quãdo filius eſt in eius poteſtate, ſed per matrimoniũ filius in noſtro Valentiæ Regno liberatur à patria poteſtate: ergo pater nõ tenebitur. Maior illa propoſitio probatur in l. ſi cũ. dotẽ. 22. aliàs 23. §. trãſgrediamur. ff. ſolut. matrim. ibi: *Sed ſi filius familias ſit maritus, & dos ſocero data ſit, aduerſus ſocerum agetur, planè ſi filio data ſit, ſi quidẽ iuſſu ſoceri, adhùc abſolute ſocer tenebitur. Quòd ſi filio data ſit nõ iuſſu patris: Sabinus & Caſſius reſponderũt, nihilominus cũ patre agi oportere, videri enim ad eum perueniſſe dotẽ, penes quẽ eſt peculiũ: ſufficit autẽ ad id dãnandum, quod eſt in peculio.* Et idẽ probat tex. in l. ſi filio familias 25. ff. eodẽ, ibi: *Si filio familias dos data ſit iniuſſu patris, de peculio quidẽ agetur.* Et hanc ſententiã tenet gl. in d. §. trãſgrediamur in verbo, *maritus*, dicẽs, quòd principiũ dicti §. habet locũ, quãdo maritus erat ſui iuris, & verſiculũ. *Sed ſi filius familias* diſponẽtem aduerſus ſocerum agi, loqui quando filius erat in poteſtate patris. Idem docet Bar. ibi in princ. & in l. ſi quis inter tres. §. ſi quis. verſ. Imperator. n. 1. ff. de excuſationibus tuto. Alex. in d. §. trãſgrediamur. Corra. in l. qui liberos. nu. 50. ff. de ritu nuptia. Meno. cõſ. 33. n. 25. lib. 1. Curt. Iun. cõſ. 133. Milan. dec. 19. nu. 14. lib. 1.

&

& ibidem in finalibus verbis deciſionis teſtatur per tribunal magnę Curiæ fuiſſe ſocerum conuentum abſolutū. Dō Garcia Maſtrilis dec. 46. nu 11. & 12. lib. 1. vbi alios plures refert, & n. 16. teſtatur ita fuiſſe iudicatum, cōfirmando ſentētiam magnæ Regiæ Curiæ. Et Greg. Lopez in l. 23. tit. 13. par. 5. gloſ. in verbo *Fincan obligados*. fol. 89. rectè notat, ſocerū non teneri, quādo filius
3 fuit emācipatus. Vnde (inquit) cum ſecundū iura Regni per contractū matrimonij filius liberetur à poteſtate patris, nō tenebitur pater. Eādem opinionē tenuit Barboſ. in d. l. ſi cū dotem. §. transgrediamur. n. 8 dicens, diſpoſitionē illius textus minimè obtinere in Hiſpania: quia ſecundū leges Prouinciæ filius per matrimoniū eximitur á patria poteſtate. Minor illa propoſitio, quod
4 in noſtro Valētiæ Regno per matrimoniū filius à patria poteſtate liberetur, probatur in for. 5. & 6. in rub. de collatione bonorū. fol. 147. nam forus 5. ita ait: *Los fills que ſon en poder del pare, ſon exits, e delliurats de ſon poder, ſi aquell pare los emancipara, ço es fills abſobrra, o ls delliurara de ſon poder, ò ſi aquell pare morra, o l fill tendra muller.* Et for. 6. diſponit idē eſſe in filia, his verbis: *ço es axi en filla que pren marit, com en fill que pren muller.* Et dicam latiùs in dec. ſeq. Ergo cū dictus Auguſtinus Peñarāda per matrimoniū ſit á patria poteſtate liberatus, non tenebitur dictus Hieronymus eius pater ad dotis reſtitutionem.

5 Secundò, pater nō tenetur dotē nurui reſtituere, quādo fecit donationē propter nuptias, filio vxorē ducenti, vt dixit Bar. in d. §. trāſgrediamur. n. 4. & cum eius opinione tranſeunt cōmuniter DD. ibi Soc. ſen conſ. 75 n. 8. volu. 1. Ang. in. §. fuerat. inſtit. de actio. nu. 80. Feder. Scot. reſpon. 17. nu. 8. tom. 1. lib. 4. Gabr. cōſ. 119. n. 31. & ſeq. lib 2. Milan. d. deciſ. 19. n. 36 Quia nō tenetur ad vtrūq; ne duplici onere prægrauetur ſecundùm ipſos. Cogitur enim pater donationē propter nuptias filio aſsignare per tex. in l. fi. C. de dot. promiſsio. Soc. ſen. d. cōſ. 75. n. 7. Barb. in d. §. trāſgrediamur. n. 29. in fi dō Garcia Maſtrilis dec. 46. n. 15. & 16. lib. 1. vbi ait, ita fuiſſe iudicatum in conſiſtorio Sacræ Regiæ conſcientiæ, declarādo tantùm eſſe hypothecata bona per patrē donata filio vxorē ducenti, eū abſoluendo quo ad alia bona, confirmando ſententiā magnæ Regiæ
6 Curiæ. Donatio autē, quæ fit contēplatione matrimònij, ſucceſsit in locū donationis propter nuptias, vt inquit Beren. Fernan. in repet. l. in quartā. c. 3. art. 3. nu. 10. verſ. alij, & Boer. conſ. 20. num. 26. vbi ait, quòd licèt dicta donatio non ſit propria propter nuptias, tamen negari nullo modo poteſt, quin ſit facta in cauſam matrimonij, & propter nuptias quæ aliàs ſequuta non fuiſſet, & ad exemplum veræ donationis propter nuptias, vt explicat Bertran conſ. 97. ad euidentiā. col. 1. & alibi ſæpè Sur. cōſ 143.

Aa num.

nu 3.lib.1.*Subrogatum enim*(inquit) *ſapit naturam eius, in cuius locum ſubrogatur.l.ſi cui.§.qui iniuriarum. ff. ſi quis cautionibus.* Et Barboſa in d.§.transgrediamur.nu.30.ait,in locum donationis propter nuptias videri ſucceſsiſſe in Francia, id quod pater dedit filio cauſa matrimonij contrahendi. Sed in caſu noſtro pater fecit filio donationẽ quadraginta mille ſolidorũ, & ſuppellectilium contemplatione dicti matrimonij: ergo non tenetur ad dotis nurus reſtitutionem.

7 Tertiò,adſtringit fortiter,nã iuxta for.3.in §.*Mas ſi el pare*.de collat. bonorum.fol.146.bona quæ ad filium familias peruenerunt, ſiue ex teſtamento, ſiue ex alia quacũquè cauſa, debẽt exiſtere penes patrẽ, qui tenetur filio dicta bona reſtituere, quãdo in matrimoniũ collocatur.ibi:*Serã allogats en matrimoni, de mantinent lo pare ſia tengut de reſtituhir a ells entregament les coſes damũt dites.* Si igitur pater ex neceſsitate legis tenetur filio emãcipato bona reſtituere,nõ debet teneri ad reſtituendã dotẽ nurui,ne ſub legis auctoritate decipiatur cõtra æquitatẽ legis primæ.C. qui veniã ætatis impetra.Quod rectè expẽdit Barboſ. in l.ſi cũ dotem.23.§. transgrediamur.n.22.dicens, patrẽ teneri filio quẽ emancipauit, dotẽ reſtituere. Cũ enim ille poſsit ſeorſum à patre habitare,dos ibi eſſe debet,vbi conſiſtunt onera matrimonij.l. is qui.57.§.1.de iure dotium.l.ſi filia 20.§.1.ff.famil.erciſcun. Et quia ſi filius per mortem patris efficiatur ſui iuris,fratres tenẽtur ei dotẽ reſtituere,vt onera matrimonij ſuſtineat.l.ſi maritus.47.in fin.ff.famil. erciſ. ergo etiam ei reſtitui debet, quãdo per emancipationẽ efficitur ſui iuris,iuxta æquiparationẽ. l.vnicæ.§.videamus.C.de rei vxo actio. quod ita poſt Bal.reſoluit. Alex. in d.§.transgrediamur.n.8.Bapt. in l. frater à fratre.n.119. & ibi Crot.n. 99.ad fi.ff.de condi.indeb.Cæpoll. Cautel.115.n.1.ad fin.& omnes in

8 hoc cõuenire aſſerit Boer.dec.195. nu.4.& cũ ex iuſta & probabili cauſa pater dotẽ reſtituerit filio, debet liberari.argumẽto.l.quãuis.ff.ſolu. mat.Neque debet cõſiderari,quòd poſteà filius reperitur nõ ſoluẽdo: quia ſemper attendi debet, vtrùm initiũ negotij fuerit vtile.l. ſed an vltro.§.1.ff.de neg. geſt.vt aduertunt Bald.Nouel.de dote.7.p.priu. 34.nu.3.& Crot.d.l. frater à fratre. num. 110.ad fin.Ripa.l.2.in princip.numer.27.ff.ſolut. matri. Barboſa.vbi ſupr. numer.23.& ita fuit iudicatum in ſacro Conſilio Neapol. teſte. Matth. de Afflict. deciſ. 349.

9 Quartò,diſpoſitio.d §. transgrediamur,non procedit,niſi vbi filio iuſſu patris dosfuerit ſoluta.ita tex. ibi: *Planè ſi filio data ſit, ſiquidem iuſſu ſoceri, adhuc abſolutè ſocer tenebitur.* Ita Bart. ibidem num.2.verſic. quandoque ſolus filius recepit, & ſine iuſſu patris. Albericus. ibidem numer. 5. Corn. conſil. 303. ſed in caſu noſtro non interuenit

iuſſus

iuſſus dicti Hieronymi Peñaranda, qui licèt præſens fuerit, tempore quo inſtrumentum dotale fuit receptum, & conſenſerit conſtitutioni dotis factæ filio, non tamen iuſsit eidem dotē tradi, aliud enim eſt iubere, aliud eſſe præſentē vbi aliquid fit. l. 1. ff. quod iuſſu, ibi: *Quid ergo ſi fideiuſſerit pro ſeruo, ait Marcellus non teneri quod iuſſu, quaſi extraneus enim interuenit.* Et quando obligatio, & vtilitas quęritur filio, tunc voluntas non habetur pro iuſſu. l. Lutius. 22. ff. de adminiſ. tutor. l. 1. C. quod cum eo. Milanen. d. deciſ. 19. nu. 26. cum duobus ſequent. lib. 1. Barboſ. in dict. §. trāſgrediamur. n. 9. verſ. infertur ſecundò. & n. 10. vbi allegat. tex. in l. 1. C. de filijs familias, & quemadmodū pater. lib. 10. l. fi. §. itē reſcripſerunt patris. ff. ad municipalem, in quibus probatur, quòd ſi pater conſentit filium ſuum emancipatum creari Magiſtratum, non ob id pro eo cēſetur obligatus: ergo à fortiori nō obligabitur ſi conſentiat filio emācipato dotem dari, vel tutelam ei deferri, faciliùs enim pater obligatur, quando conſentit filio deferri Magiſtratum, & ſic officiū authoritate, & vtilitate publicum, quàm quando conſenſit ei deferri officium, quòd ſaltem vtilitate ſit priuatum. l. 1. C. quod cum eo. & ibi gloſ. verb. in rem. & in gloſ. fin. & ita in ſpecie hac ratione tenet Speculator. tit. de dote poſt diuortiū. §. formatis.

10 Quintò, & vltimo in caſu noſtro ſimili. Antonius Domenech mani carius ſocer, abſolutus fuit à petitione reſtitutionis dotis Laudomię Mila eius nurus, ſententia lata in S. R. A. publicata per Franciſcum Paul. Alreus in locū don Ioannis Daça ſcibæ R. M. die 30. Iun. 1599. reuocādo in cauſa ſupplicationis virtute cōmiſsionis S. S. R. C. ſentētiam latam in eadem R. A. die 22. Septemb. 1597. cum qua dictus Antonius Domenech fuerat condemnatus ad reſtitutionē dotis nurus, ex quo cōſenſerat matrimonio contracto per Hieronymū Domenech eius filiū cū dicta Laudomia, nedū illud tractando, verùm etiam permittēdo, quòd dos per dictam Laudomiā promiſſa dicto Hieronymo filio traderetur. Et quòd cū fuiſſet præſens tēpore nuptiarū, & publicationis inſtrumenti dotalis, in quo dos, ſeu illius ſolutio dicto Hieronymo ſtipulabatur, non contradixit, & nihilominus in gradu ſupplicationis fuit reuocata prima ſententia, & abſolutus ſocer.

Sed his non obſtantibus, contrarium, me referente fuit per Regiā Audientiam iudicatum.

11 Primò, per text. in dict. l. ſi cum dotem. §. tranſgrediamur. ff. ſolut. matrim. qui expreſsè decidit caſum noſtrum, ibi: *Sed ſi filiusfamilias ſit maritus, & dos ſocero data ſit, aduerſus ſocerum agetur. Planè ſi filio data ſit, ſiquidem iuſſu ſoceri, adhùc abſolute ſocer tenebitur.* Dictus enim Auguſtinus Peñaranda erat filiusfamilias

 dicti

dicti Hieronymi, & inſtrumẽtum dotale fuit factum in præſentia dicti Hieronymi ſoceri (vt conſtitit per confeſsionẽ ipſius) & in dicto dotali inſtrumento dicebatur, dotem dicto Auguſtino Peñaranda conſtitui, quàm ille confeſſus fuit habuiſſe, & recepiſſe, & fecit dotis augmentum Rufinæ ſuę ſponſæ ratione virginitatis, quindecim mille ſolidorum, & ita pater conſenſit dotem filio tradi, & filium obligari ad dotis, & augmenti reſtitutio-
12 nem. Qui conſenſus habetur pro iuſſu. l. 1. §. ſed etſi ſerui. ff. quod iuſſu. ibi: *Etſi ſerui chyrographo ſubſcripſerit dominus tenetur, quod iuſſu*. Et ibi gloſ. inquit: *Tenetur quod iuſſu, qui ergo ſubſcribit, conſentit*. Et quod in noſtris terminis conſenſus habeatur pro iuſſu. tenet Dinus in d. §. tranſgrediamur. & ibi Bart. n. 7. Bald. n. 2. Paul. de Caſtr. n. 1. Auge. nu. 2. Bart. Soc conſi. 269. n. 2. lib. 2. Cor. conſi. 256. nu. 32. lib. 1. poſt Specu. in titul. de donat. inter virum, & vxorem. §. formatis. verſic. quòd ſi filius. dicens, quòd ſi filius recepit dotem voluntate patris, pater obligatur, & eius bona pro reſtitutione dotis. Et eamdem ſentẽtiam tenere videtur Ioann. Andr. in additione ibidem, cùm non dicat, ſibi diſplicere. In proœmio namquè dicti ſui operis profitetur ſe expreſſurum, quando aliqua ſentẽtia Speculatoris ſibi diſplicebit. Cùm igitur in hoc caſu ſimpliciter tranſeat Ioan. Andr. videtur Speculatoris ſententiã approbaſſe. Vnde inquit Corn. in d. conſil. 256. num. 33. hæc verba: *Pater cõſentiendo, tenetur quod iuſſu, quia licet aliàs iuſſus propriè ſumptus differat à ſimplici conſenſu, & à ſimplici voluntate, & à mandato, & à ratihabitione, vt per Bart. & DD. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de adquir. hared. tex. & gloſ. in verb. quemadmodum. in l. 1 in §. 1. ff. quod iuſſu. per Bald. in l. cùm non ſolùm. §. neceſſitatem. C. de bonis quæ liber. per Doctor. in cap. cùm nõ conſuetudinis. de conſuetud. tamen in terminis noſtris (quibus pater obligatur quod iuſſu) iuſſus ſumitur magis latè, nam comprehendit, etiam mandatum. d. l. 1. §. 1. quod iuſſu. Item, comprehendit etiam ratihabitionem d. l. 1. §. ratum. & l. ſi res. §. quòd ſi ſeruus. ff. de in rem verſo. iuncta gloſ. Item voluntatem. vt eſt expreſſum in dict. l. ſi res. §. quòd ſi ſeruus. Item ſubſcriptionem ſimplicem dict. l. 1. §. ſed etſi ſerui ff. quod iuſſu, & tamen illa ſubſcriptio non oſtendit niſi voluntatem, & conſenſum, & præterea gloſ. ibi notat, quòd qui ſe ſubſcribit actui, cenſetur actui conſentire. Item qui ſimpliciter permittit, tenetur quòd iuſſu. l. ſi ſeruus. C. quòd cum eo. Ideò bona eſt expoſitio Dini, & ſequacium, exponendo iuſſu, id eſt voluntate. Et aliàs iuſſus non differt à conſenſu in
1 capit. 2. iuncta gloſ. de feudo ſine culpa non amit. & de mente text. & gloſ. in dict. §. ſed ſi ſerui, videtur eſſe, quòd ſolus conſenſus patris regulariter obliget eum actione quòd iuſſu, etiam ſi ſumus in materia, in quá pater non tenebatur conſentire, nec ſe obligare, pro vt contigit in terminis dict. §. ſed etſi ſerui. in dict. l. ſi ſeruus. & dict. §. quòd ſi ſer-*

ſi ſeruus, & tamen in eis probatur, quòd pater, vel dominus voluntatem, vel permiſſum adhibens, vel ſe ſubſcribendo conſentiens, tenetur quod iuſſu. Hactenus Corn. quē refert, & ſequitur Chacher. deciſ. Pedemon. 44. nu. 10 vbi alios allegat, & in fin. ait, Senatum cenſuiſſe, dotes integras eſſe ſoluēdas ſuper bonis patris. Neguſan. in tract. de pign in 4. memb. 2. partis princip. n 36. 41. & 42. habetur in 6. tom. tract. nouiſ. p. 1. for. 203 Barboſ. in d. §. transgred. amur. nu. 18.
13 & 19. Et hoc in effectu fuit declaratum cùm ſententia lata in dict. Regia Audientia in fauorem Ioannis Alcayde, contra Catharinam Sanchez, publicata per Gaſparem Melia, die 30. Auguſti 1582. his verbis: *Attento praeterea, quod conſtat Martinum Balleſtero filium Ioannis Alcayde oppidi de Chelua contraxiſſe matrimoniū cum Catharina Sanchez in oppido del Proenço Regni Caſtellæ, abſente dicto Ioanne Alcayde illius patre, in eum modum, quod ad effectuandum dictum matrimonium, obligatio dicti Ioannis Alcayde, nec fuit petita, nec neceſſaria.* Et inferiùs, ibi: *Tùm, quia eo in tempore dictus Martinus Balleſtero non recepit aliquam dotem, conſentiente dicto illius patre, nec in illius præſentia, aut aliàs, nec quidquam fuit actum reſpectu dictæ dotis, quod erat neceſſarium, vt propterea dici poſſet, dictum Ioannem Alcayde & illius bona remanſiſſe obligata prædictæ doti.* Et ſimilis interpretatio legitur in titulo de feudo, ſine culpa non amittendo. §. miles. & ibi glo. & Bald. Aretin. in l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. colum. 5. de ad-
14 quir. hæred. Et patrem conſentientem matrimonio, cenſeri etiam cōſentire receptioni, & reſtitutioni dotis, alijs pluribus relatis, probat Surd. deci. 62 n. 13. ad fi. cū duobus ſeq. & n. 32. Vnde cū ex ſupradictis conſtet iuſſu, ſeu voluntate patris dotem dicto Auguſtino filio traditā fuiſſe, Hieronymus pater in ſolidum tenebitur. Quia paria ſunt alicui dare, vel alteri de eius mandato, ſeu iuſſu. l. ſingularia. ff. ſi cert. petat.

Secundò, cū dictus Auguſtinus eſſet filius familias, abſque difficultate eius patrem teneri, inquit Barboſ. in l. ſi cum dotem. 23. §. transgrediamur. ſolut. matrim. num. 28. poſt med. verſic. in qua quæſt. in 2. tom pagin. 469. nam cum tunc dos ſit tradenda patri iuxta d. §. transgrediamur, certum eſt pro reſtitutione dotis eius bona eſſe obligata. l. vnic. §. vt, & pleniùs. C. rei vxo. actio. obſeruat Soc. conſ. 269. nu. 4. lib. 2.

15 Tertiò, ſi, & vbi dicto Auguſtino Peñaranda dos data fuiſſet non iuſſu patris, adhùc teneretur dictus Hieronymus Peñaranda de peculio, & de in rem verſo, iuxta d. l. ſi cum dotem. §. transgrediamur. & licèt ſequuto matrimonio dictus Auguſtinus fuit liberatus à patris poteſtate, nihilominus tamē intra annū vtilē à die, quo euenit caſus reſtitutionis dotis, actio de peculio datur. l 1. in prin. verſic. quamdiù. ff. quando de pecul. actio. ibi:

Quamdiù ſeruus, vel filius in poteſtate eſt, de peculio actio perpetua eſt, poſt mortem autem eius, vel poſt quam emancipatus, manumiſſus, alienatus ve fuerit, tẽporaria eſſe incipit, id eſt annalis. Annus autem vtilis computabitur, & ideo etſi conditionalis ſit obligatio, Iulianus ſcripſit, ex eo computandum annum, non ex eo quo emãcipatus eſt, ſed ex eo petipotuit conditione exiſtente. Et cum bona eius filij tam intra, quàm extrà domum exiſtentia acceperit abſque vllo inuentario, vel ratiotinio tenetur. præſumuntur enim bona filij quę ad eũ peruenerũt, eſſe penes eũdẽ patrẽ, donec cõtrariũ probetur. Pau. Caſt. conſ. 302. ad benè examinãda dubia. n. 5. in fi. li. 1. Cancer. tom. 3. var. c. 2. de inuenta. n. 14.

16 Quartò, licèt tex. in d. l. ſi cũ dotem. §. trãſgrediamur. ff. ſolu. matr. tantũ loquitur de dote reſtituẽda, & hac ratione videbatur, quòd in occurrẽti caſu dictus Hieronymus ſocer ad ſummũ teneretur ad reſtitutionẽ dotis nurus, non verò ad donationem propter nuptias, quã ei fecit filius ratione virginitatis, ſiue ad arrhas (quę arrhæ in noſtro Valentię Regno *Creix* appellãtur) & de iure Cæſareo erãt incognitæ, & ita ad eas diſpoſitio d. §. trãſgrediamur, videtur nõ eſſe trahẽda, tamẽ vt rectè aduertit dñ Garc. Maſtilis dec. 46. nu. 4. lib. 1. Pater nedũ tenetur ſe obligare pro reſtitutione dotis nurus, ſed etiam pro datario, vt dixit Aretin. in §. fuerat. col. vltim. verſ. Vltimo aduertas. inſtit. de actio. & alijs relatis. Matth. de

17 Afflict. dec. 332. n. 2. ait, quòd ſi matrimoniũ fuit factum de voluntate patris, & pater dotem recepit, ſine dubio eius bona ſunt obligata pro dote, & antipharo. & num. 3. refert ita fuiſſe deciſum in Sacro Cõſilio. & idem deciſ. 349. n. fi. Et attentis noſtri Regni legibus, & earum mente, dicendum eſt, dictum ſocerum etiam teneri ſoluere nurui donationẽ propter nuptias, ſiue *creix*: ſiquidem idẽ priuilegiũ habet do-

18 natio propter nuptias, ſiue *creix*, quod ipſa dos. Vnde ſicut propter mariti inopiã de iure Cæſareo dos reſtitui debet. l. ſi cõſtãte. ff. ſol. matrim. ita etiã iuxta forũ. 16. eius tit. fol. 137. debet reſtitui dos, & ſolui iſta donatio propter nuptias. pariter bona fideicommiſſo ſubiecta à patre, ſi legitima filij hæredis inſtituti non extet, alienari poſſunt pro ſoluẽda dote, & hac donatione propter nuptias, quæ ratione virginitatis pręſtatur, vt diſponitur in for. 7. verſ. *Si donchs.* & in for. fin. §. *Si empero la legitima.* de hæred. inſtit. fol. 156. his verbis: *Si empero la legitima, ò ninguns altres bens de aquell qui ſerà eſtablit hereu, no apparran, no ſeràn, la muller recobre dels bens q̃ ſerã vinclats à aquell qui ſerà ſubſtituit le xouar quel marit haura rebut della, e la donacio per nupties, que ſerà feta à ella per aquella part, per la qual dona, e conta lo*

19 *exouar al marit.* Per quæ verba fori tollitur in noſtro Regno, quod ſcribit Aluar. Valaſ. lib. 1. Conſulta. & rer. iud. Conſulta. 2. nu. 10. de iure Cæſareo, pro arrhis nõ poſſe bona ſubiecta

ſubiecta reſtitutioni alienari, quia in iure nõ reperitur cautum, & ita in noſtro Regno dicendum eſt, bona ſoceri teneri etiam pro reſtitutione, nedum dotis nurus, ſed etiã augmenti (quod *Creix* vocamus) ex quo bona á ſocero fideicommiſſo ſubiecta, quæ eius filius poſsidebat, tenentur in ſubſidiũ ex ratione, quam aſsignat Surd. deciſ. 62. num. 15. verſi. ſecunda principalis. cum ſequent. Quia ſicut patet filiã dotare tenetur, ita etiam filium in matrimoniũ collocare, & facere ei donationem propter nuptias, & bona propria obligare pro dotis reſtitutione. Et hæc obligatio inhæret eius bonis, & cum eis trãſit in quemcũq; bonorum poſſeſſorem: hæcq; reſtitutio dotis habetur pro ære alieno fideicõmiſsi inſtitutoris, cuius bona alieneri poſſunt pro ſoluendo eius ære alieno. l. peto. §. prædium. de leg. 2. Quia æs aliẽnũ minuit fideicommiſſum. l. Papinianus. §. quarta ff. de inoffi. teſta. ſi igitur (iuxta dictũ forum, & rationẽ, in qua fundatur) bona ſoceri ſunt obligata, deficiente legitima filij, ad ſoluendũ nurui, nedum dotem, ſed etiã augmẽtũ dotis, ſiue Creix: ergo conſumptis bonis filij, & in ſubſidiũ in occurrenti caſu dictus Hieronymus ſocer nedũ tenetur ad dotẽ nurus, ſed etiã ad arrhas, quas Creix, ſiue donationem propter nuptias vocamus, ſicut etiam bona patris (de cuius volũtate fuit factum matrimoniũ filij, & pater recepit dotem) ſunt ſaltem tacitè obligata pro dote, & antiphato, vt (poſt Caſtrenſ. Bald. & Alex. quos allegat) probat Affl. deciſ. 332. incipienti Gabr. n. 2. Et n. 3. ſubiungit, ita fuiſſe iudicatum in S.C. nurum aſſecurandã fore ſuper bonis ſoceri tam pro dote, quám antiphato.

20 Quintò, in caſu ſimili ita fuit iudicatum in hac Sacra Regia Audientia, ſententia lata in fauorem Auguſtinæ Remohi contra Mathiam Spinoſa eius ſocerũ, publicata per Ludouicũ de Berbegal díe 7. Aprilis 1607. cuius verba ſunt: *Quia meritis tam primitiui, quàm præſentis nullitatũ, & appellationis proceſſuũ, ſufficienter conſtat, Matthiã Spinoſa cõſenſiſſe, præſentem; fuiſſe tam matrimonio contrahendo, & poſteà contracto per Andream Spinoſa eius legitimũ, & naturalem filiũ, cum Auguſtina Remohi dicto Andreæ coæquali, & condigna, quã conſtitutioni, & receptioni dotis per dictum Andreã receptæ, pariterq; conſtat, dictum Matthiam Spinoſa iuxta illius qualitatem, & conditionem diuitem, tã tempore dictæ conſtitutionis, quàm reſtitutionis dictæ dotis fuiſſe, & ècontra dictũ Andream inopem, & quod de per ſe, abſq; auxilio, & conſenſu paterno vxorem coæqualem dictæ Auguſtinæ reperire non poſſet, neq; ad præſens aliqua habere bona, ex quibus dictæ dotis, & augmenti reſtitutio fieri valeat, vnde iure per magnificum Iuſtitiam in cauſis ciuilibus cum eius ſententia, lata die 7. Decembris 1605. de cuius viribus contenditur, condemnatus fuit dictus* Matthias *Spinoſa ad reſtitutionem dictæ dotis, & augmenti, & multo magis*

intentio præfatæ Auguſtinæ ad præſens procedit, cum cauſa hac appellationis pẽdente, dictus Matthias *pater ab humanis deceſſerit, exhæredato præfato Andræa filio, & extraneo hærede relicto. Et quãuis pro parte dicti* Matthiæ *Spinoſa rei conuenti in hoc appellationis iudicio prætenſum fuerit, nullo modo obnoxiũ fore ad reſtitutionem dictæ dotis, & augmenti, quia inſtrumento donationis recepto per Matthiã Roſtrojo notarium, die 2. Auguſti 1601. donationem fecerat dicto Andreæ filio, cõtemplatione cuiuſcumque matrimonij, & cũ quacumq; contrahendi, de iuribus prænominato* Matthiæ *pertinentibus, aduerſus* Bartholomæũ *de la Sala villa de Alzira, ad exactionem quadringentarũ & quinquaginta librarũ, quas dictus Andreas omni cũ effectu exegit, vt apochis in proceſſu productis dẽmonſtratur, vnde donationem iſtã loco donationis propter nuptias ſucceſſiſſe cõtendit, cũ hæc in præſenti Regno in vſu non ſit, nec dictus* Matthias *pater duplici onere grauari debet. Cæterùm attẽto, quod dicta donatio non fuit facta tempore contractus matrimonij, cũ dicta Auguſtina, immò octo menſibus antea, & de qua nec ipſa Auguſtina, nec Ioannes Baptiſta Remobi illius pater notitiam habuerunt, nec habuiſſe conſtat, immò cum factum alienũ ſit, præſumptio ignorantiæ pro illis aſsiſtit, nec pariter ex dicta quantitate donata, & iamdiù per dictum Andræam recepta, & cõſumpta aliquo modo præfatæ Auguſtinæ conſultum eſſe poteſt, vnde etſi alias donatio paterna, ex qua nurus ſecura de dote, & augmento fieri poſſet, ipſum patrem, & ſocerum bonaque illius ad dotis, & augmenti reſtitutionem liberaret, vicemque donationis propter nuptias ſuſtineret, in occurrenti tamen caſu, in quo nulla cautio ex dicta donatione nurui reſultat, nec illa, aut eius pater notitiam de ea habuerit, ſuffragari prælibato Matthiæ*

21 *ſocero non poteſt*, &c. Quæ Regia ſententia eſt conformis diſtinctioni quam fecit Sacrum Neapolitanũ Conſilium in deciſione. Vincent. de Franch. 381. num. 4. 2. par. quòd aut donatio fit filio in ſtabilibus, & tunc quia ſuper eis poterat nurui ſatisfieri, etiam quod eſſent penes tertium, ſocer eſt liberatus, aut donatio fit filio in pecunia, cũ qua nurui non eſt ſatiſcautum, & tunc datur aduerſus ſocerum actio, marito non exiſtente ſoluendo. Ceſſat enim ratio, propter quam donatio propter nuptias liberat patrẽ, quia doti eſt ſatiſcautũ. Corn. cõſ. 256. n. 25. lib. 1. Onded. conſ. 48. n. 11. lib. 1. qui alios allegat Hier. Gabr. conſ. 119. nu. 31. & 33. lib. 2. nu. 16. verſ. vnde ſi filius: in noſtro autem caſu donatio facta fuit filio duarũ mille librarũ in pecunia numerata, & in telis ſericis, quæ facilè cõſumuntur, & ſic dos non remanet ſecura, & dicta donatio facta fuit filio minori viginti annorum, pro babiliter perdituro in bonis mobilibus, & pecunia numerata. argu. l. ꝗ ſi minor. 24. §. reſtitutio de min. ibi: *Niſi tunc dederit, cũ eum perditurũ non ignoraret, ſicuti facit in ea pecunia quæ ei cõſumpturo creditur:* & ſocer nõ curauit, vt dos in loco tuto collocaretur, ſed permiſit dicto filiofamilias

lias minori tradi, & ſic potuit, & debuit rimere periculum ſequutum.

Denique ex probatis in proceſſu ſatis deprehendebatur, dictum Socerum promiſiſſe nurui de ſuo credito eã ſecuram reddere. Quibus omnibus concurrẽtibus in occurrenti caſu fuit declararũ in fauorem nurus tam reſpectu dotis, quam augmenti, ſiue Creix.

22 Nec obſtant in contrarium adducta, non primum. Quia licèt per matrimonium filij in noſtro Valentiæ Regno à patria poteſtate liberentur foro 6. de colla. bon. hoc tamen intelligitur per Sacramentum, non per contractũ matrimonij; vndè cum tempore inſtrumẽti dotalis adhùc non eſſet ſequutum Sacramentum matrimonij, dictus Auguſtinus Peñaranda nõ erat liberatus à patris poteſtate, ſed erat filius famil & Gregor. Lopez in contrariũ allegatus loquitur, quando filius poſt matrimonium recepit dotem.

23 Nec obſtat ſecundùm: nam tantùm procedit, quando pater facit donationem propter nuptias, quã facere tenetur filio vxorẽ ducenti. iuxta l. fin. C. de dotis promiſ. ibi: *Nequè enim leges incognitæ ſunt, quibus ſancitum eſt omninò paternum eſſe officium, dotem, vel ante nuptias donationem pro ſua dare progenie*. Quam donationem propter nuptias pater facit nurui pro filio. l. quoniam nouella. C. in officio. teſta. ibi: *Vel pro filio ante nuptias donationẽ*. l. illud. §. ad hoc. C. de colla. ibi: *Cum ante nuptias donatio data pro filio*. Et in l. fin. C. de iure dot. in §. ſimili modo. ibi: *Pro alio ante nuptias donationem nupturæ dederit*. In dict. l. fin. in prin. C. de dotis promiſ. ibi: *Si pater pro filia dotem, & pro filio donationem ante nuptias dederit*. Suarez. in l. quoniã in prioribus. in declaratione. l. Regni. in 5. quæſt. nu. 10. Anto. Gom. in l. 50. Tauri. nu. 9. dicẽs, donationem hãc propter nuptias fieri vxori conſtante matrimonio, & eo ſoluto reuerti ad maritum. c. fin. extra. de donat. inter vir. & vxor. ibi: *Sanè ſoluto matrimonio ſicut dos ad mulierem, ſic & donatio propter nuptias reddit ad virum*. Fit igitur pro ſecuritate dotis, vt donec dos reſtituatur, mulier ſit ſecura cũ rebus propter nuptias ſibi donatis, quas immobiles maritus etiam cum volũtate vxoris nõ poteſt alienare; nec obligare. authent. ſiue à me. C. ad Velleianum, ſecùs tamen eſt in donatione facta filio cõtemplatione matrimonij, maximè in rebus mobilibus & pecunia numerata. Nãque huiuſmodi res donatæ nõ trãſeunt in dominium vxoris, nequè cum eis eſt ſatis cautum doti, cum maritus poſsit eas alienare, ſiue conſumere abſque conſenſu vxoris: & ita nulla eſt dotis ſecuritas. Quod rectè aduertit Surd. deciſ. 143. nu. 47. lib. 1. Et donatio propter nuptias fit, vt cautũ ſit mulieri pro reſtitutione dotis ſuæ. Menoc. conſ. 33. nu. 24. lib. 1. Ondede. conſ. 48. nu. 11. lib. 1. & adhoc, vt pater non ſit obligatus, neceſſe eſt, quòd vti-

vtilem fecerit donationem, & de bonis proprijs, vt eſſet cautũ vxori. Milan.deciſ.19.nu.8.lib.1. Nec Berenga. Fernan. in l.in quartam. cap.3 art.3.nu.10.dicit,patrem per donationem filio contemplatione matrimonij factam remanere liberatum à reſtitutione dotis nurus, ſed tantùm dicit,dictam donationem factam contemplatione matrimonij ſucceſsiſſe in locum donationis propter nuptias,vt imputetur in legitimam, & conferri debeat.Nec verùm eſt ſimpliciter, quod inquit Barboſa in d. §.tranſgrediamur.nu.30. quòd ſi pater fecerit filio donationem contemplatione matrimonij, non tenebitur pro eo obligare bona ſua, ſed intelligendum eſt, quando feciſſet talẽ donationem filio in bonis immobilibus, cũ quibus dos nurus eſſet ſecura. Iuxta ea, quæ tradit Vinc. de Franc.deciſ.381. nu.4. 2.par. & fuit declaratum cum Regia ſentẽtia de qua ſupra 4.

24 Nec obſtat tertium.Licèt enim pater teneatur ſequuto matrimonio filij,& iam liberato à patria poteſtate,bona quæ quocũque titulo ad filium peruenerunt,eidem reſtituere, nihilominus tamen ſi pater dotem recepit,& ſine volũtate nurus eã filio reſtituit, remanet obligatus.l.ſi cum dotem. §. tranſgrediamur.ſolut.matrim.Debet enim pater,quando filio dotem reſtituit ſine conſenſu nurus,exigere à filio cautionem de conſeruanda dote, & de indemnem ſeruando eum occaſione reſtitutionis dotis.Quod ſatis deducitur, ex l. pater dotem 7. ff. de dote pre legata. cuius verba ſunt:*Pater dotem à nuru acceptam filio exhæredato legauit,hæres patris oppoſita doli exceptionè non ante ſoluere legatum cogendus eſt,quam ei cautum fuerit de indemnitate ſoluto matrimonio*. Ita tenent Bald.in l.2.num.2.C.famil. erciſ.& ibi Paul.num.1.Alciat.in l. 2.in princip. nu. 19.ad fin. ff. ſolut. matrim.Barboſa in d. §. tranſgrediamur.nu.23. ad fin. verſ. ſi verò & in l.2.in prin.ſolu.matrim.num. 15.ad med.& alij ab eo relati.Nec repugnat deciſio Matt.de Afflict. 349. ibi enim cum conſenſu nurus dos fuerat à patre filio tradita, & ita ipſa ſibi præiudicauit.Et adhùc hoc caſu per idem ſacrum Conſilium fuit deciſum in fauorem nurus,vt teſtatur Vincentius de Frãchis.dec. 381.ex cauſis ibidem relatis.Et inter alias,quia dos fuit reſtituta filio in patris poteſtate exiſtenti,& ſic peruenit ad patrẽ.Quę ratio militat in caſu noſtro, quia bona dicti Auguſtini Peñarãda ad eius patrem peruenerunt, quando dictus Auguſtinus à propria domo aufugit.

25 Nec obſtat,quòd in occurrenti caſu cum conſenſu dictę Rufinæ Caſanoua nurus, dos fuit conſtituta,& tradita dicto Auguſtino Peñaranda eius marito,& ſic videtur ſocer liberatus. Nam præter ſupra adducta dicẽdum eſt,quòd ex quo ipſa tunc erat minor viginti annorum, in hoc actu ſibi præiudiciali

remanſit omnino tuta. foro 16. de reſti. minor. ibi: *Sens reſtitucio puſque demanar quel contracte, en que ſerà dãnificat, ſia desfeyt.*

25 Nec obſtat quartum. Nam verior, & receptior eſt opinio, quòd in terminis d. §. tranſgrediamur, voluntas, ſeu cõſenſus patris, quòd dos filio fam. tradatur, habetur pro iuſſu adhunc effectum vt pater teneatur, vt conſtat ex ſupra relatis nu. 12. Et ratio eſt, quã reddit Neguſ. vbi ſupra nu. 36. quia pater poterat dicere, quòd ſibi dos ſolueretur, & non filio, ne fortè eã diſsiparet, & cum non prohibuerit, ſed conſenſerit filio tradi, videtur iuſsiſſe.

26 Nec obſtat quintum, & vltimũ argumentum deſumptum ex Regia ſententia lata in fauorem Antonij Domenech, die 30. Iunij 1599. nõ enim ibi negatur ſocerũ teneri ad reſtitutionẽ dotis nurus, in caſu noſtro ſimili ſed ex diuerſa cauſa fuit abſolutus, vt cõſtat ex motiuis dictæ Regiæ ſententiæ, ibi: *Cæterũ attento, quòd dictus Hieronymus maritus Laudomiæ prædictæ erat notarius creatus Valentiæ, & ſic habebat artem, qua cum honorificè victum quæreret, poterat compelli alimenta ei præſtare; ex quibus argui poteſt ad dictam donationem propter nuptias, cum illa, & plurimùm a pari procedunt, & in quibus pater inuitus compelli non poteſt, illius præſentia illum non obligat. Quòd minorem habet difficultatem in occurrenti caſu, in quo dictus Antonius pater erat manicarius, ex ſuo labore victum quærens, & pauper, cum illius bona non ſufficerent ad integram dotis & augmenti reſtitutionem, habebatque prætereà filias, & ex eis nepotes pauperes quibus vix valebat debita alimenta miniſtrare, cum omnes teſtes hinc inde producti dicant ex proprio labore victum cõparare, & quãtumuis à foro maritus, qui miles non ſit vel aliàs gaudet priuilegio militari, non gaudet beneficio maritali deducto ne egeat; hoc tamen non valet extendi cõtra patrem, quia non tenetur pater ad dotis, ſeu donationis propter nuptias conſtitutionem, niſi pro modo facultatum, & non ampliùs. Quibus in caſibus non habent locum quæ pro dicta Laudonia allegantur.*

27 Ex quibus omnibus in dicta cauſa, me referente, fuit declaratum, dictum Hieronymum Peñat anda ſocerum teneri ſoluere dotem & augmentum (apud nos Creix appellatum) dictæ Rufinæ Caſanoua eius nurui, ſententia lata in S.R.A. publicata per Damianum de Bergegal Regij mandati ſcribam, die 1. Martij 1610.

DECISIO LV.

PATRIA POTESTAS ferè in tota Hiſpania, & in multis alijs Prouintijs tollitur per Sacramentum matrimonij, & in Regno Valẽtiæ non ſunt neceſſariæ ad hunc effectũ benedictiones nuptiales, ſecùs in Regno Caſtellæ.

1 Filij,

1 *Filij, nepotes, & deſcendentes ſunt in poteſtate patris.*
2 *Filius per matrimonium, de iure Cæſareo nō liberatur à patria poteſtate.*
3 *Patria poteſtas per matrimonium in pluribus prouincijs finitur, nimirum in Gallia, Italia, Hiſpania, Germania, & Burgundia, & nu. ſeq.*
10 *Filius in Cathalonia per matrimonium à patria poteſtate liberatur.*
11 *Filius coniugatus in Caſtella à patria poteſtate eſt exemptus.*
12 *Filius in Caſtella non liberatur à patria poteſtate per ſolùm matrimoniū, niſi interueniant etiam benedictiones Eccleſiæ, ſeu velationes.*
13 *Patria poteſtas in Regno Valentiæ tollitur per matrimonium.*
14 *Nuptias conſenſus facit.*
15 *Filius à patria poteſtate liberatur Valentiæ, non per ſolum contractum, ſed per Sacramentum matrimonij.*
16 *Foro ſiue iure Regni deficiente, potiùs ſtandum eſt iuri Canonico, quàm ciuili.*
17 *Matrimonium de iure Canonico & ſponſalia, quomodo contrahuntur.*

1 Filij, nepotes, & deſcendentes de iure ſunt in poteſtate patris. l. item in poteſtate. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. l. nam ciuium. eod. tit. l. 1. & per totum. C. de patria poteſtate. §. 1. inſtit. eo. tit. licèt filius ſit ſenex, & longæuæ ætatis. gloſ. in l. fin. §. 1. de verb. oblig. & ibi Doctores, etiam ſi filius ſit miles, vel doctor. l. maritus. C. de patria poteſtate. & ibi Bal. & com. Doctores. l. 1. C. de bon. quæ lib. l. 2. eod. tit. & in Valentiæ Regno ita
2 diſpoſitum eſt in foro 4. de colla. bon. & de iure Cæſareo per matrimonium filius non liberatur à patria poteſtate. l. filiæ licet. 12. C. de colla. ibi: *Filiæ, licèt maneat in ſacris, ſi dotem non conferat, &c.* Et ibi gloſ. declarat in ſacris, id eſt, in vinculis patriæ poteſtatis. l. ſi vxorem. C. de condi. inſert. ibi: *Si vxorem tuam, tempore nuptiarum, in patria poteſtate fuiſſe monſtretur.* Et ibi not. gloſ. in verbo poteſtate. l. 1. §. fi. ff. de lib. exhiben. ibi: *Si quis filiam ſuam, quæ mihi nupta ſit, velit abducere, vel exhiberi ſibi deſideret, an aduerſus interdictū exceptio danda ſit, ſi fortè pater concordans matrimonium, forte & liberis ſubnixum velit diſſoluere? Et certo iure vtimur, ne benè concordantia matrimonia, iure patriæ poteſtatis turbentur, quod tamen ſic erit adhibendum, vt patri perſuadeatur, ne acerbe patriam poteſtatem exerceat.* L. 4. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. cum ſimilibus Tiraq. de legibus connubialibus. l. 1. num. 1. qui ſupradictis, & alijs iuribus confirmat, & ſequitur Boer. deciſ. 197. in princip. Anton. Gomez in l. 47. Tauri. num. 1. Matienço in l. 8. tit. 1. lib. 5. Recopilat. gloſ. 1. num. 1. fol. 36. pag. 2. & ibi Azeued. num. 9. Roland. in conſil. 95. numer. 47. lib. 1. Ioan. Gutier. in §. fina. de hæred. qual. num. 118. Barboſa in l. 2. §. quòd ſi in patris. num. 1. & in l. 3.
3 num. 6. ff. ſolu. matri. In pleriſque tamen partibus filius, & filia per matrimonium eximuntur à patria poteſtate, vt teſtatur Tiraq. in d. l. 1. connu-

connubiali nu. 1. vbi dicit, ex Pictauorum conſuetudine, vxorem eſſe in poteſtate viri, non patris, eáque fere perpetuam eſſe & generalem
4 in Gallia. & nu. 5. refert ſimilē eſſe conſuetudinem apud Longobardos, vt expreſsim ſcribitur in l. 1. & l. pen. & l. vlt. tit. quali. mulier. libe. alie. permiſ. eſt, & refert gloſ. in l. velles. C. de reuoc. don. & ibi quoquè Bald. qui dicit, quòd hoc iure vtuntur in multis locis, & per ſtatuta locorum. & idem Bald. in l. ſi inuita. C. de nup. & in cap. 1. & ibi etiam Card. Alex. tit. an marit. ſucce. vxor. & ipſe Bal. conſ. 139 cuius exordium eſt, *Statuto cõmunis Aſiſij.* in fin. lib. 5. & Alber in dict. l. ſi vxorem. C. de condi. inſer. & Felin.
5 in d. c. illud. in princ. de præſumpt. Idem obſeruatur in Germania, vt atteſtatur Matthæaci. de legat. lib. 3. c. 8. nu. 12. Gilken. de præſcript. par. 3. cap. 3. nu. 36. in fine. In Longobardia id quoquè inuaſiſſe prædicat. glo. in princ in verb. *Parentis.* inſtit. ad Tertull. Bal. in l. ſi inuita. ad fin. C. de nup. l. ſi vxorem. C. de
6 condit. inſert. in ciuitate Neapolis id eſſe receptum cõſtat ex Neapodano in cõſtit. incip. ſed mulier ad conſuetud. reg. Grammat. dec. 54.
7 num. 5. in Regno Luſitaniæ, vt inquit Pinel. in l. 1. C. de bonis maternis. 1. par. nu. 34. in fin. Cabedo. deciſ. 72. nu. 3. 2. par. vbi ait id diſ-
8 poſitum eſſe in ordi. lib. 1. tit. 87. §. 6. & lib. 4. tit. 97. § 19. & idem obſeruatur in Burgundia, Niuernia, & quibuſdam alijs regionibus, vt teſtatur Caſſaneus in conſuetud. Burg. rub. 4. §. 1. in princ. nu. 21. *Et*
9 *contracto matrimonio patriam poteſtatē diſſolui, apud Italos, Longobardos, Gallos, Hiſpanos, Luſitanos, Burgundos, Niuernenſes, Belgas, Neapolitanos, refert Anto. Hering. de fideiuſſoribus. c. 8. nu. 621. pag. 114.* vbi allegat Doctores ita atteſtantes, vnumquemque in ſua prouincia reſpectiuè, &
10 in Cathalonia idem diſpoſitum eſt in cõſtit. vnic. tit. de emãcipatio. vt refert Cancer. tom. 1. var. c. 10. nu. 2. & tom. 3. var. c. 21. de transmiſſionibus. nu. 20. pag 311. & in Re-
11 gno Caſtellæ idem diſpoſitum eſt per l. 47. Tauri quæ hodiè eſt l. 8. tit. 1. lib. 5. Recop. ibi: *El hijo, ò hija caſado, y velado, ſea auido por emancipado en todas las coſas, para ſiempre.* Et ibi Matienço in glo. 1. nu. 3. & 4. notat idem eſſe iuxta conſuetudinem Franciæ, vt referunt Nicol. Boer. in conſuetudine Bituricen. tit. 1. §. 4. col. 2. & tit. de conſuetud. matrimo. §. 2. col. 5. & Tiraquel d. l. 1. connubiali. nu. 3. & ſequen. Couar. de ſponſali. 2. par. c. 7. §. 1. num. 13. *Differunt tamen, inquit Matienço, prædictæ cõſuetudines à legibus noſtris, nam illæ ſponſalia de præſenti tantùm exigunt, vt pote, quæ verum matrimoniũ efficiant. l. nuptias. ff. de reg. iur. l. ſancimus. C. de nuptijs. c. penul. de ſponſalit. cap. 1. de ſponſa. duo, ex quo plures effe-*
12 *ctus infert Ant. Gom. in l. 47. Tauri. nu. 2. Iuxta Caſtellæ verò leges non ſolùm ſponſalia, verùm etiam ſolemnitates, & velationes Eccleſiæ exiguntur, vt filius, vel filia ſui iuris efficiatur: quia vtrunque copula-*

copulatiue exigit lex iſta, ſed ad veritatem copulatiuæ requiritur implementum vtriuſque. l. ſi hæredi plures. ff. de conditio. inſtitut. l. ſi is, qui ducenta. §. vtrùm. ff. de reb. dub. §. ſi plures. inſti. de hæred. inſtit. Quod probat Anton. Gom. ibidem alijs rationibus poſt cæteros, interpretes quorum ſententia communis eſt, & in praxi recepta.

13 Et in noſtro Valentiæ Regno idẽ diſpoſitum eſt in for. 5. de colla. bono. ibi: *Los fills, que ſon en poder del pare, ſon exits, e delluirats de ſon poder, ſi aquell pare los emancipara, ço es ſi els abſoldra, ò els delliurara de ſon poder, ò ſi aquell pare morra, ol fill pendra muller.* Et idem diſponitur in filia in for. 6. eiuſdem tituli.

Sed dubitatũ fuit, me referẽte, in cauſa vertẽte inter Hieronymũ Peñaranda ex vna, & Rufinam Caſanoua eius nurum ex alia, de qua in præcedente deciſione, quando filius exeat à patria poteſtate, an ſtatim cùm tractatum eſt matrimonium, & inter partes conuentum, an verò requiratur Sacramentum matrimonij, vel an vltra etiã neceſſariæ ſint nuptiales benedictiones. Tantùm enim fori noſtri Regni requirunt, quòd ſint in matrimonium collocati, hoc eſt, quòd filius accipiat vxorem, vel filia maritum. Et videbatur per ſolum cõtractum matrimonij filium eſſe liberatũ à patria poteſtate, quia nuptias conſenſus facit. l. nuptias. 30. ff. de reg. iur.

14 Sed hoc non obſtante fuit deciſum, per Sacramentum matrimonij, & non per ſolum contractum
15 filios liberari in noſtro Valentiæ Regno à patria poteſtate. Quia in eo deficiente iure Regni, videlicet
16 diſpoſitione fororum, potiùs ſtandum eſt iuri Canonico, quàm ciuili, vt docet conciuis meus Bellu-
17 ga. rub. 11. §. his igirur. nu. 3. ſed iure Canonico attento, nimirum iuxta diſpoſitionem Sacri Concilij Tridentini. cap. 24. in decreto de reformatione matrimonij. cap. 1. matrimonium contrahitur per mutuum cõſenſum coniugum, declaratum per verba de præſenti coram proprio parocho, vel coram alio ſacerdote de ipſius parochi, vel ordinarij licentia, & duobus, vel tribus teſtibus: ergo in noſtro Regno tunc dicentur filij matrimonium contraxiſſe, quando per verba de præſenti fuerint deſponſati, & vbi quis non fuit deſponſatus per verba de præſenti, tantùm dicitur ſpõſus. Sponſalia enim de fururo, propriè appellantur futuri matrimonij promiſsio. Ant. in rub. de ſponſali. nu. 4. vbi Panormi. nu. 3. Alex. de Neuo. nu. 4. Feli. nu. 1. propè initium verſ. Item aduerte. Ioan. Lup. in tract. de matrim. nu. 1. Conrad. in methodica iuris. tit. de nupti. Couar. in 4. decretal. par. 1. cap. 1. nu. 4. & fin. Ant. Cucus. lib. 5. inſtitutio maiorum. tit. 10. nu. 3. at verò quãdo eſt deſpõſatus per verba de præſenti, iam dicitur coniugatus, quãuis copula carnalis non ſit ſubſequuta. Ita in noſtris proprijs terminis ſcribit Boeri. in cõſuetudinibus

Vitu-

Bituticenſibus. tit. 1. §.4. colu. 2. in verſ. Sed de ſponſa. de futuro. pag. 6. vbi allegat *Gloſ. in pragmatica ſanctiont. titu. de concubinis. cap. 1. §. & cum omne, in verbo vxorem Hyppol. de Marſil. in ſuo ſingulari. 106. & per Petr. à Fer. vbi ſupra. col. 2. & Ang. Areti. inſti. de patria poteſt. in princ. col. 2. latius. §. fuerat. col. 18. verſ. quæro. de quæſtione. & Bald. in l. Deo nobis. & ibi Paul. de Caſtr. in fin. C. de Epiſco. & cleri. & Salic. l. cum in te. C. de donatio. ante nupt. & Abbas Sic. c. ex publico. de conuerſio. coniug. Ioan. Lupi. in tract. de matrim. & legi. §. 2. & Bart. l. nihil. ff. rerum amota. Abb. & Feli. in rub. de ſpon. col. 1. & 2. & in c. tertio loco, de præſump. & quæ dicam. infra de conſuetud. matri. 1. & Georg. Nat. in repeti. c. quamuis. col. 38. verſic. 5. quæro. de pac. lib. 6. & Sign. de Ho. conſil. 145.* Hactenus Boer. vbi ſupra.

Pro eadem ſententia facit, nam verba loquentia de matrimonio, & de marito, & vxore, accipienda ſunt, quando matrimoniũ per verba depræſenti contractũ eſt, quãuis copula ſequuta non ſit. Couar. in 4. lib. decretal. 2. par. c. 1. initio. nu. 2. cum alijs quos refert, quem ſequuntur Matienço. lib. 5. Recop. tit. 2. l. fin. glo. 6. nu. 1. Gutier. de Iuram. 1. par. c. 51. nu. 2. quia nuptias non concubitus, ſed conſenſus facit. l. nuptias. ff. de reg. iur. idẽ Matienço. tit. 1. l. 8. glo. 1. nu. 4. apertè fatetur extra Regnum Caſtellæ in partibus, in quibus extant conſuedines, quibus per matrimonium filius à patria poteſtate liberatur tantùm exigi ſponſalia depræſenti. Nec obſtat l. nuptias. ff. de reg. iur. procedit enim eius diſpoſitio, attento iure Cæſareo, ſecùs verò attento iure Canonico, cui eſt ſtandum.

Ex quibus in dicta cauſa fuit, me referente, declaratum per ſolũ cõtractum matrimonij, filium nõ liberari à patria poteſtate, ſed per Sacramentum matrimonij, iuxta foros ſiue leges noſtri Regni. Et ita fuit pronuntiatum ſententia la ta in fauorem dictæ Rufinæ Caſanoua, contra Hieronymum Peñaranda, publicata per Damianũ de Berbegal Regium mandati ſcribam, die 1. Martij 1610.

DECISIO. LVI.

FAMILIÆ VNVM EX pluribus ſi hæres eligere ſit grauatus, ipſo non eligente, ad fideicommiſſum venient proximiores, non omnes de familia.

1 *Electione non facta ab eo qui vnum ex familia, vel ex conſanguineis, eligendi facultatem habebat, an omnes, an verò tantùm proximiores admittantur.*

2 *L. vnum ex familia. §. rogo. de leg. 2. expenditur.*

3 *Familiæ vni quãdo teſtator relinquit, & ſic incerto de certis, quem hæres elegerit, eo non eligente propter incertitudinem, admittit lex omnes de familia,*

familia, aut propinquiorem, vbi de voluntate teſtatoris conſtat.

4 *L cum pater. 77. §. hæreditatem. 1. de leg. 2. & l. cum quidam. 24. de leg. 2. expenduntur. & nu. 5.*

6 *Familiæ omnes admitti non ſeruata gradus prærogatiua, quando hæres, qui erat grauatus vnum eligere, mortuus fuit non facta electione, fuit deciſum cum ſententia de qua hic, ſed vide nu. 18.*

7 *Proximiores de familia tantùm ſuccedere, non facta electione per hæredem qui erat grauatus vnum ex familia eligere, fuit deciſum in Regia Audientia.*

8 *L. peto. §. fratre. de leg. 2. & l. cum ita aliàs omnia. §. in fideicõmiſſo. de leg. 2. & l. fin. C. de verb. oblig. expenduntur. & nu. 9.*

10 *Familia vocata cum cadat ordo affectionis, proximiores primò, & deinceps reliqui vocati cenſentur. & ibi nu. 11.*

12 *L. vnum ex familia. §. rogo. declaratur per text. l. peto. §. fratre. de legat. 2.*

13 *L. vnum ex familia §. rogo. de leg. 2. non loquitur de familia teſtatoris, ſed de familia libertorum. & nu. 14.*

15 *L. peto. §. fratre. & l. filius familias. §. cum pater. de leg. 1. termini ſunt ijdem, & in vtraque proximiores, remotioribus debent præferri.*

16 *L. cum pater. §. hæreditatē. 1. de leg. 2. declaratur, quòd ibi omnes vocati erant pares, & eiuſdem gradus.*

17 *L. cum quidam de leg. 2. loquitur de libertis, non de deſcendentibus, aut de familia teſtatoris.*

19 *Senatus nõ adſtringitur ſuis ſententijs.*

IN cauſa vertenti in ſacra Regia Audientia inter Franciſcã Vincentiam Gomiz & de Sans, & Annã Gomiz & de Ciſre ſorores ex vna, & Gaſparem Gomiz, & Natalem Gomiz parte ex alia, me referente, in locum nobilis dõ Marci Antonij Siſternes dictæ cauſæ Auditoris, ventilata fuit illa quæſtio, vtrùm mortuo eo, qui eligendi facultatem habebat vnũ ex familia, vel vnum ex conſanguineis teſtatoris, nõ facta electione, ſuccedant omnes de familia, vel tãtùm proximiores? In qua Accur. in l. vnũ ex familia. 67. §. rogo. de leg. 2. in verbo: *Quod omnes*, tenuit omnes admitti, ibi: *Quòd omnes petant ſi ſimul veniant.* Din. Bald. Paul. Caſtr. & Alberi. ibidem. idem Acur. in l. vnum ex familia. in prin. in verb. *mutetur.* & Ioan. de Imo. poſt Cyn. quem ipſe refert in eadem. l. in §. ſi de Falcidia. nu. 1. Alberi. in l. peto. in §. fratre. ff. eo. Molin. de Hiſpa. primog. lib. 2. c. 4. nu. 41. Sarmiento Selec. interpre. lib. 8. in l. vnum ex familia. §. ſi de Falcidia. n. 14. & Peral. in d. §. Rogo. nu. 14. cũ ſeq. vbi ſtrenuè defendit hanc opinionem, quam dicit apertè probari.

2 Primò, in d. l. vnum ex familia. §. Rogo. de leg. 2. cuius verba ſunt: *Rogo fundũ cũ morieris reſtituas libertis, cui voles, quod ad verba attinet ipſius erit electio, nec petere quiſquam poterit, quamdiu præferri alius poteſt defuncto*

defuncto eo priusquã eligat, petẽt omnes.
3 Secundò, ea ratione, nam quãdo teſtator relinquit vni ex familia quem hæres elegerit (& ſic incerto de certis) licèt intentio teſtatoris ad vnum tantùm dirigatur, tamen quia, hærede non eligente, nõ poteſt cõſtare, quiſnam ille ſit, quem teſtator eligi voluit, propter incertitudinem admittit lex omnes de familia ſimul. Et hoc dicit, deduci apertè ex l. vtrũ. §. cum quidam. ff. de reb. dub. cum glo. 1. ibidem. vbi licèt ſubſtantia legati non poſsit cõmitti voluntati alterius, tamen benè poteſt declaratio perſonæ cõmitti, ſubiungit prædicta gl. ibidẽ. quòd deficiente huiuſmodi declaratione, omnes de familia admittẽdi ſunt, vel vnus, ſi tantũ ex eis ſupereſt, & ibi gloſ. ad propoſitũ adducit leges concordantes, nimirũ dictã l. vnũ ex familia. in prin. in §. 1. & in d. §. rogo. & l. ſi quis Titio. §. fin. & l. cum quidam. & l. cũ pater. in §. hæreditatem. de legat. 2. & ita concludit Peralta, quòd propter incertitudinem illius vnius quem teſtator voluit, venient omnes de familia. Et quòd hæc ratio ceſſat in l. peto. in §. fratre. de leg. 2. & in l. cũ ita legatur. in §. in fideicõmiſſo. ff. eo. Quia in illis iuribus teſtator expreſsè cauit, vt res non exiret de familia, ſed in familia remaneret: ergo ſeruato ordine, & in d. §. fideicõmiſſo. teſtator vocauit, poſt primò nominatos, familiã, & ita propter præſumptã teſtatoris affectionem, ordinatã erga exiſtentes in gradibus proximioribus, vocatio debet intelligi ſecundũ ordinem propinquitatis. l. fin. in verb. gradatim. C. de verb. ſign. vbi DD. & præſertim Caſtr. ijdẽ DD. in d. §. in fideicõmiſſo. & in d. §. fratre. & ita reſpondet Ioan. de Imol. in l. vnũ ex familia. in §. ſi de Falcidia. de leg. 2.

4 Tertiò, pro ſua opinione allegat Peral. vbi ſup. l. cum pater. 77. in §. hæreditatem. 1. ff. de legat. 2. cuius verba ſunt: *Hæreditatem filius cum moreretur, filijs ſuis, vel cui ex his voluiſſet, reſtituere fuerat rogatus, quo interea in inſulam deportato, eligendi facultatem non eſſe pœna peremptam placuit: nec fideicommiſsi conditionem ante mortem filij hæredis exiſtere, viriles autem inter eos fieri, qui eo tempore vixerint, cum de alijs eligendi poteſtas non fuerit.* Vbi probatur ſecũdùm Paul. Caſtren. & alios, quod ad legatum factum vni de pluribus, admittuntur ſolũ illi, qui reperiuntur viuere eo tẽpore, quo deficit facultas, ſeu poteſtas eligendi: & ſic præſupponunt ille text. & DD. quòd eo caſu omnes ſuperſtites admittũtur. Nã ſenſus tex. ſecundùm Alber. & Doctores, ibi, eſt, quòd illi debent admitti, nulla facta electione, qui potuiſſent eligi per hæredẽ viuẽtem.

5 Quartò facit l. cũ quidam. 24. de leg. 2. ibi: *Idẽ ait, ſi nemine eligat, omnes ad petitionẽ fideicõmiſsi admitti videri.*

6 Deniq; iuxta hãc opinionẽ, quòd grauato eligere vnũ ex familia, decedẽte nõ facta electione, ſuccedãt nedũ proximiores, ſed etiam omnes de familia, fuit iudicatum in

Regio Valentino Senatu, ſentẽtia lata in fauorem Balthaſſaris Sapena, & Iacobi Sapena, publicata per Franciſcum Paulũ Alreus, die 6.Maij.1605. quia maior pars Senatus tunc approbauit eam opinionem, minori renuente.

Sed his non obſtantibus, contrariũ fuit deciſum in hac cauſa, quòd non facta electione, ſolùm debeát ſuccedere proximiores.

7 Primò, enim hoc expreſsè probat tex. in l. peto. in §. fratre. ff. de legat. 2. cuius verba ſunt: *Fratre hærede inſtituto, petijt ne domus alienaretur, ſed vt in familia relinqueretur, ſi non paruerit hæres voluntati, ſed domum alienauerit, vel extero hærede inſtituto deceſſerit, omnes fideicommiſſum petent, qui in familia fuerunt, quid ergo ſi non ſit eiuſdem gradus? ita res temperari debet, vt proximus quiſque primo loco videatur inuitatus.*

8 Secundò, eadem ſententia aperte probatur in l. cũ ita legatur. 33. aliàs omnia. §. in fideicommiſſo. de legat. 2 his verbis: *In fideicommiſſo, quod familiæ relinquitur, hi ad petitionem eius admitti poſſunt, qui nominati ſunt, aut poſt omnes eos extinctos, qui ex nomine defuncti fuerint eo tempore quo teſtator moreretur, & qui ex his primo gradu procreati ſunt.* Cùm igitur teſtator vnum ex familia vocauerit, cenſetur ſe conformare cum diſpoſitione iuris, vt ſecundùm ordinem proximitatis vocatus cenſeatur.

9 Tertiò, probatur in l. fin. C. de verb. ſignifi. ibi: *Et ſi quis per ſuum elogium fideicommiſſum familiæ ſuæ reliquerit, nulla ſpeciali adiectione ſuper quibuſdam certis perſonis facta, non ſolùm propinquos, ſed etiam his deficientibus, &c.* & inferiùs, ibi: *Et hoc videlicet gradatim fieri.* Et huius rationẽ reddit Peregrin. de fideicommiſ.

10 artic. 19. num. 15. ad fin. Quia cum teſtator vocat familiam, cum hoc verbum complectatur pro ſui natura plures perſonas diuerſorum graduum, ideò omnes videntur vocati, ſed quia inter eos cadit ordo affectionis, & ſanguinis, ac etiã temporis, idcircò ſecundùm ordinem graduũ, & proximitatis vocati ſucceſsiuè inter ſe intelliguntur.

11 Et hanc opinionẽ, quod vbi teſtator grauauit hæredẽ, vt vnũ ex familia eligeret, ipſo nõ eligente, tantũ veniant proximiores, & nõ omnes. tenuit Accur. gloſ. in verb. *Neceſſariæ.* in l. vnum ex familia. §. ſi de Falcidia. de leg. 2. & ibi Ioann. de Imol. n. 1. inquit, quòd cum gl. cõmuniter tranſeunt DD. excepto Cin. & in §. ſi duos. eiuſdem l. verſi. Sed ſi vis. inquit, quòd cum gl. tranſeunt communiter DD. & poſteà ſubiungit tutiùs eſſe tenere cũ glo. & cõmuni opinione, quã ſequũtur Caſtr. & Cuma. in l. peto. §. fratre. ff. eod. Bar. in d. l. vnũ ex familia. §. ſi duos. n. 3. ad med. & in §. rogo. ante num. 1. Socin. conſi. 227. lib. 2. num. 3. Tiraquel. & alij ab eo relati de retractu lignagier. §. 11. gloſ. 6. num. 7. & præceptor meus Doctor Antonius Solis, olim Primarius legũ interpres in celeberrima Sal-

Digitized by Google

Salmanticenſi Academia in d. l. vnum ex familia. §. ſi de Falcidia. in gloſ. in verb. *Neceſſariæ.* vbi hãc Accurtij opinionem veriorem, & receptiorem dicit, cuius Doctoris Solis lectura numquam fuit typis mandata, ſed manu ſcripta reperitur penes ferè omnes Iuriſconſultos celebres Hiſpaniæ noſtri temporis, qui eius diſcipuli fuerunt.

12 Ad contraria reſpondetur. Primò, textum in d. l. vnum, ex familia. §. rogo. ibi: *Defuncto eo, priuſquã eligat, petent omnes.* Interpretandum fore per tex. in d. l. peto. §. fratre. de leg. 2. vbi ſimilia verba reperiuntur. ibi: *Omnes fideicommiſſum petent, qui in familia fuerunt. Quid ergo ſi non ſint eiuſdem gradus? ita res temperari debet, vt proximus quiſque primo loco videatur inuitatus.* Et ita caſu, quo omnes ad fideicommiſſum admitti poſſint, intelligi debet ſecundùm

13 proximitatẽ gradus. Secundò reſpondeo, quòd d. §. rogo. non loquitur de familia teſtatoris, hoc eſt, de illis, qui ſunt de eius genere, & conſanguinitate, ſed de familia libertorum, vt patet ex illis verbis: *Reſtituas libertis cui voles*: vt inquit tex. l. pronũtiatio. 195. in §. familiæ. ff. de verb. ſignifi. ibi: *Familiæ appellatio qualiter accipiatur videamus? & quidem variè accepta eſt. Nam & in res, & in perſonas deducitur: in res, vt putà in legem duodecim tabularũ his verbis. Agnatus proximus familiã habeto, ad perſonas autem refertur familiæ ſignificatio, ita cũ de patrono, & liberto loquitur lex ex ea familia (inquit) eam in familiã, & hic de ſingularibus perſonis legem loqui conſtat.* Et vt dicit Iuriſconſtus in §. communi iure. eiuſdem legis *Communi iure familiam dicimus omniũ agnatorũ. Nã etſi patre familias mortuo, ſinguli ſingulas familias habent, tamen omnes, qui ſub vnius poteſtate fuerunt, rectè eiuſdem familiæ appellabuntur, qui ex eadem domo, & gente proditi ſunt.* In pręſenti autẽ quæſtione, de qua agimus, cũ dicimus ad fideicõmiſſum relictũ vni de familia, quem hæres elegiſſet, ipſo nõ eligente admitti proximiores, intelligimus de genere teſtatoris. iux. tex. in l. cũ ita legatur. §. in fideicõmiſſo. & in l. peto. §. fratre. de leg. 2. & in l. fi. C. de verb.

14 ſign. non de familia libertorũ. Vnde non mirum, ſi Accur. in d. l. vnũ ex familia. §. rogo. tenuerit, non facta electione omnes libertos admitti, ſi ſimul veniant. Hoc enim non repugnat his, quę ipſe ſcripſit in d. l. vnum ex familia. §. ſi de Falcidia. in verb. *Neceſſariæ.* & niſi ita intelligamus dicta iura, Accurt. eſſet ſibimet cõtrarius in dictis duabus gloſsis, ſuper diuerſis §§. eiuſdẽ legis. quod veriſimile non eſt.

Nec obſtat ſecunda ratio, quòd quando teſtator reliquit vni ex familia, quẽ hæres elegerit, quia intentio teſtatoris ad vnũ tantũ dirigitur, & hærede nõ eligente, nõ poteſt conſtare quiſnã ille ſit, propter incertitudinẽ lex admittit omnes, ſecùs tamẽ eſſe in caſu l. peto. §. fratre de leg. 2. vbi teſtator expreſsè cauit, ne domus alienaretur, ſed in familia relinqueretur, & ita propter

præſumptam teſtatoris affectionẽ ordinatam erga exiſtentes in gradibus proximioribus, vocationẽ debere intelligi ſecundùm ordinẽ propinquitatis. Hæc enim ratio apertè confunditur per tex. in l.filius familias 114.§.cum pater. de leg. 1. vbi teſtator eiſdem verbis vſus fuerat.Nam filio hærede inſtituto, fideicommiſsit ne fundũ alienaret, & vt in familia relinqueret, & nihilominus inquit tex. potuiſſe illum relinquere vni de familia,& ſic præferre remotiorẽ proximiori,non igitur eſt vera ſupradicta ratio cum termini dictæ l.pero.§.fra
15 tre.& dictæ l.filius familias.§.cum pater ſint ijdem.& ita dicendũ eſt, non facta electione per hæredem, qui poterat remotiorẽ proximiori præferre, propter facultatem ſibi à teſtatore conceſſam, ſeruandum eſſe ordinem à iure præſcriptum in legibus ſupra allegatis num.7.8. & 9.vt proximiores remotioribus præferantur.

16 Ad l.cum pater. §. hæreditatẽ.1. de legat.2. reſpondetur,ea ratione admitti ad viriles portiones eos, qui viuerent tempore mortis filij grauati, quia omnes erant in eodẽ gradu,ſcilicet,filij hęredis grauati.

17 Ad l.cum quidam.24. de lega.2. reſpondeo,quòd loquitur de libertis,& ita procedunt,quæ dixi ſupr. num.13.

18 Deniquè non obſtat Regia ſententia,de qua ſupra nu.6. illa enim lata fuit per tres ex dominis, duobus renuentibus, & ſic per maiorẽ partem,& duo ex dictis Senatoribus interuenerũt in hac cauſa, immò vnus ex Senatoribus, qui vti aduocatus dictam Regiã ſententiã obtinuit,illã opinionem conſulendo defendens, poſteà iudicãdo ad-
19 hæſit noſtræ ſentẽtiæ.Et in hac cauſa omnes fuimus cõcordes,&Senatus non adſtringitur ſuis ſentẽtijs. vt probat Menoch.conſ.501.n.27. cũ ſequen lib.6. & ita licèt antiqui Senatores vnam opinionem tenuerint,poteſt, & ſolet Senatus contrariam amplecti opinionem, quãdo eam iudicat veriorem.

Ex quibus fuit iudicatum,nõ omnes conſanguineos, ſed proximiores dumtaxat admittẽdos fore ad fideicommiſſum, & ita fuit pronũtiatum, Auditore dõ Marco Antonio Siſternes, & me in eius locum referente,ſententia lata inter Franciſcã Vincentiã Gomiz, & de Sãs, & Annam Gomiz,& de Ciſre ſorores,ex vna parte, & Gaſparem Gomiz, & Natalem Gomiz ex alia, publicata per Franciſcum Paulum Alreus,die 29.Ianuarij.1610.

DECISIO LVII.

TVTOR, VEL CVRAtor datus, qui nedum literas neſcit, ſed etiam eſt expers negotiorum,excuſationẽ habet ab adminiſtratione, ſecùs ſi tantùm literas neſciat.

1 TVtor nõ poteſt ſe excuſare à tutela, ex eo quod literas neſcit. 2 L.

2 *L. Athletæ. §. fin. de excuſ. tutor. & §. ſimiliter inſtit. eod. concordantur.*

3 *Curator, vel tutor, iuxta forum datur magis idoneus, nō habita ratione proximitatis gradus.*

4 *Excuſatur ab adminiſtratione tutelæ, vel curæ, qui literas neſcit, & eſt expers negotiorum, & ita fuit iudicatum in S. R. Audientia.*

1 TVtor, vel curator in teſtamēto, vel à iudice datus non poteſt ſe excuſare ab adminiſtratione, & onere tutelæ, ex eo, quòd licèt ignoret, vel quòd neſciat legere, & ſcribere l. Philoſophi. 6. aliàs Athletæ. §. fin. in fin. ff. de excuſat. tutor. ibi: *Eius, qui ſe neget literas ſcire, excuſatio accipi non debet.* Sed cōtrarium videtur diſpoſitum in §. ſimiliter. inſtit. eod. ibi: *Similiter eū, qui literas neſcit, excuſandum eſſe diuus Pius reſcripſit. Quamuis etiam imperiti literarum poſſint ad adminiſtrationem*
2 *negotiorum ſufficere.* Et ibi Accurt. gloſ. in verbo: *Literas neſcit.* Subiungit, *& ſimplices ſunt, & rudes, aliud ſi ſunt ſagaces in negotijs, tunc enim non excuſantur.* Et ita concordāda ſunt dicta duo iura, nimirum l. Athletę. §. fin. ff. de excuſat. tutor. & §. ſimiliter. inſtit. eod. vt ſola imperitia literarum non ſufficiat. Si tamen cōcurrat inertia, & ſimplicitas, ita vt qui datur tutor, ſit expers negotiorum, excuſationem habeat. Quòd benè alijs relatis comprobat Gutierrez in tractat. de tutel. 1. part.
3 cap. 21. numer. 17. Et hoc valdè conforme eſt menti legum noſtri Regni, quia iuxta forum. 13. de tutel. teſtamenta. debet dari tutor, & curator ille, qui ſit magis idoneus, & vtilis ad regendum, & adminiſtrandum dictam tutelam, & curam, non habita ratione proximitatis gradus, & ita demum decerni debet conſanguineo, ex parte partis pupillorum, ſi ſit idoneus. Vndè cum Hieronymus Soler eſſet datus curator filijs, & hæredi-
4 bus N. Nauarret, & ipſe excuſationem allegaſſet, dicendo, quòd neſciebat legere, & ſcribere, & quòd erat expers negotiorum, & de hoc conſtaſſet, fuit deciſum in Sacra Regia Audientia, excuſandum ab adminiſtratione dictæ curæ, & non poſſe compelli eam adminiſtrare. Et ita fuit iudicatum (referēte illuſtriſſimo dō Andrea Roig, tunc dictæ cauſæ Auditore, & commiſſario) ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 22. Iulij. 1610. in fauorem dicti Hieronymi Soler.

DECISIO LVIII.

IVS DOTATORIS IN Regno Valentiæ non habet locum in tertia parte dotis, quamuis dotata ſine liberis deceſſerit, & de ea ſpecificè non diſpoſuerit, ſi hæredem in teſtamēto reliquit. Facit ad declarationem fori 2. ſolut. matrim.

1 *MVlier dotata ſine liberis decedens, iuxta for. 2. ſolut. matrim. de tertia parte dotis, dũtaxat diſponere poteſt: reliquum ad dotatorem, aut ad eius hæredes ex ſanguine proximiores reuertitur.*

2 *Forus 2. ſolut. matr. expreſſam diſpoſitionem de tertia parte dotis in filia dotata requirit, & excludit ſucceſſorem ab inteſtato dotatæ.*

3 *Diſpoſitio teſtamentaria non cõplectitur pluſquã diſpoſitio ab inteſtato, & ſolùm differunt in eo, quòd vna diſpoſitio eſt expreſſa, & alia tacita.*

4 *Dotata de tertia parte dotis expreſsè non diſponendo, videtur diſponere voluiſſe: ſed contra infra nu. 16. in fin.*

5 *Diſpoſitio de re aliena nõ fit, niſi expreſsim, tacite verò numquam.*

6 *Nominatio ſpecifica requiritur quãdo quis habet facultatem nominandi, ita vt non facta nominatione intelligatur nominatus Titius, vt dictus Titius excludatur.*

7 *Cap. Raynal. extra, de teſt. expẽditur.*

8 *Diſpoſitio ſimpliciter facta, comprehendit bona per diſponentem perfectè ad quiſita, ſecùs quando non erãt ei quæſita: tunc enim requiritur expreſſa mentio.*

9 *Inſtitutio habet vim particularis relicti.*

10 *Hæredem inſtituendo, videtur quis elegiſſe, & in eo diſpoſuiſſe. & n. 17.*

11 *Nominatus, ſeu electus, cenſetur hæres ſcriptus.*

12 *Electus quis cenſetur in re de qua teſtator poterat diſponere, ſi ab eo fuit hæres inſtitut⁹, & allegãtur ſentẽtiæ, quibus ita fuit deciſum in Senatibus.*

13 *Ius dotatoris nõ habet locum in tertia parte dotis, quando dotata hæredem inſtituit, vt fuit declaratũ cũ Regijs ſententijs hîc relatis.*

14 *Inteſtatus dicitur reſpectu tutelæ, qui in teſtamento liberis ſuis tutores non dedit, ſecùs tamen eſt reſpectu bonorum, nam hæredem inſtituendo, de eis diſponere viſus eſt.*

15 *Hæredis inſtitutio continet omnia bona, licet expreſsè de aliquibus nõ ſit facta mentio, ſecùs in tutela.*

16 *Dotata videtur expreſsè diſponere de tertia parte dotis hæredẽ inſtituẽdo.*

17 *Voluiſſe diſponere de tertia parte dotis videtur dotata, hæredẽ inſtituẽdo.*

18 *Inſtitutio hæredis vniuerſalis, habet vim particularis diſpoſitionis.*

1 IN noſtro Valentiæ Regno (iuxta forum ſecundum ſolu. matr.) mulier dotata, decedens ſine liberis, tantùm poteſt de tertia parte dotis facere ad ſuas voluntates: & reliquæ duæ partes reuertantur ad dotantem. Quòd ſi inteſtata moritur, integra dos reuertitur ad dotatorem, vel ad eius proximiores cõſanguineos, vt legitur in illis verbis: *Es mena lo ſeñor Rey, que ſi lo pare, ò la mare, ò alcun altre haura donat lo exouar, ò ſpoſalici, per raho de matrimoni à alcuna fembra, filla, ò à altra, e aquella morra ſens fills, le deſmes, ò menys denets, ò de altres deſcendens, que tornen les dues parts de aço que li ſerà donat, al donador: e de la tercera part puixa fer ſes voluntats. E ſi morra ſens teſtament, que tots los ſeus bens toruen al pare, ò al donador, ò als pus proiſmes de aquell.* Dubitatur modo, ſi dotata expreſsè

non

2 *L. Athletæ.§.fin. de excuſ.tutor. & §.ſimiliter inſtit.eod.concordantur.*

3 *Curator, vel tutor, iuxta forum datur magis idoneus, nõ habita ratione proximitatis gradus.*

4 *Excuſatur ab adminiſtratione tutelæ, vel curæ, qui literas neſcit, & eſt expers negotiorum, & ita fuit iudicatum in S. R. Audientia.*

1 TVtor, vel curator in teſtamẽto, vel à iudice datus non poteſt ſe excuſare ab adminiſtratione, & onere tutelæ, ex eo, quòd licèt ignoret, vel quòd neſciat legere, & ſcribere l. Philoſophi. 6. aliàs Athletæ. §. fin. in fin. ff. de excuſat. tutor. ibi: *Eius, qui ſe neget literas ſcire, excuſatio accipi non debet.* Sed contrarium videtur diſpoſitum in §. ſimiliter. inſtit. eod. ibi: *Similiter eũ, qui literas neſcit, excuſandum eſſe diuus Pius reſcripſit. Quamuis etiam imperiti literarum poſſint ad adminiſtrationem*
2 *negotiorum ſufficere.* Et ibi Accurt. gloſ. in verbo: *Literas neſcit.* Subiungit, *& ſimplices ſunt, & rudes; aliud ſi ſunt ſagaces in negotijs, tunc enim non excuſantur.* Et ita concordãda ſunt dicta duo iura, nimirum l. Athletę. §. fin. ff. de excuſat. tutor. & §. ſimiliter. inſtit. eod. vt ſola imperitia literarum non ſufficiat. Si tamen cõcurrat inertia, & ſimplicitas, ita vt qui datur tutor, ſit expers negotiorum, excuſationem habeat. Quòd benè alijs relatis comprobat Gutierrez in tractat. de tutel. 1. part.
3 cap. 21. numer. 17. Et hoc valdè conforme eſt menti legum noſtri Regni, quia iuxta forum. 13. de tutel. teſtamenta. debet dari tutor, & curator ille, qui ſit magis idoneus, & vtilis ad regendum, & adminiſtrandum dictam tutelam, & curam, non habita ratione proximitatis gradus, & ita demum decerni debet conſanguineo, ex parte patris pupillorum, ſi ſit idoneus. Vndè cum Hieronymus Soler eſſet datus curator filijs, & hæredi-
4 bus N. Nauarret, & ipſe excuſationem allegaſſet, dicendo, quòd neſciebat legere, & ſcribere, & quòd erat expers negotiorum, & de hoc conſtaſſet, fuit deciſum in Sacra Regia Audientia, excuſandum ab adminiſtratione dictæ curæ, & non poſſe compelli eam adminiſtrare. Et ita fuit iudicatum (referẽte illuſtriſsimo dõ Andrea Roig, tunc dictæ cauſæ Auditore, & commiſſario) ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 22. Iulij. 1610. in fauorem dicti Hieronymi Soler.

DECISIO LVIII.

IVS DOTATORIS IN Regno Valentiæ non habet locum in tertia parte dotis, quamuis dotata ſine liberis deceſſerit, & de ea ſpecificè non diſpoſuerit, ſi hæredem in teſtamẽto reliquit. Facit ad declarationem fori 2. ſolut. matrim.

1 *Mulier dotata ſine liberis decedens, iuxta for. 2. ſolut. matrim. de tertia parte dotis, dũtaxat diſponere poteſt: reliquum ad dotatorem, aut ad eius hæredes ex ſanguine proximiores reuertitur.*

2 *Forus 2. ſolut. matr. expreſſam diſpoſitionem de tertia parte dotis in filia dotata requirit, & excludit ſucceſſorem ab inteſtato dotatæ.*

3 *Diſpoſitio teſtamentaria non cõplectitur pluſquã diſpoſitio ab inteſtato, & ſolùm differunt in eo, quòd vna diſpoſitio eſt expreſſa, & alia tacita.*

4 *Dotata de tertia parte dotis expreſsè non diſponendo, videtur diſponere voluiſſe: ſed contra infra nu. 16. in fin.*

5 *Diſpoſitio de re aliena nõ fit, niſi expreſsim, tacite verò numquam.*

6 *Nominatio ſpecifica requiritur quãdo quis habet facultatem nominandi, ita vt non facta nominatione intelligatur nominatus Titius, vt dictus Titius excludatur.*

7 *Cap. Raynal. extra, de teſt. expeditur.*

8 *Diſpoſitio ſimpliciter facta, comprehendit bona per diſponentem perfectè ad quiſita, ſecùs quando non erãt ei quæſita: tunc enim requiritur expreſſa mentio.*

9 *Inſtitutio habet vim particularis relicti.*

10 *Hæredem inſtituendo, videtur quis elegiſſe, & in eo diſpoſuiſſe. & n. 17.*

11 *Nominatus, ſeu electus, cenſetur hæres ſcriptus.*

12 *Electus quis cenſetur in re de qua teſtator poterat diſponere, ſi ab eo fuit hæres inſtitut⁹, & allegãtur ſentẽtiæ, quibus ita fuit deciſum in Senatibus.*

13 *Ius dotatoris nõ habet locum in tertia parte dotis, quando dotata hæredem inſtituit, vt fuit declaratũ cũ Regijs ſententijs hic relatis.*

14 *Inteſtatus dicitur reſpectu tutelæ, qui in teſtamento liberis ſuis tutores non dedit, ſecùs tamen eſt reſpectu bonorum, nam hæredem inſtituendo, de eis diſponere viſus eſt.*

15 *Hæredis inſtitutio continet omnia bona, licet expreſsè de aliquibus nõ ſit facta mentio, ſecùs in tutela.*

16 *Dotata videtur expreſsè diſponere de tertia parte dotis hæredẽ inſtituẽdo.*

17 *Voluiſſe diſponere de tertia parte dotis videtur dotata, hæredẽ inſtituẽdo.*

18 *Inſtitutio hæredis vniuerſalis, habet vim particularis diſpoſitionis.*

1 IN noſtro Valentiæ Regno (iuxta forum ſecundum ſolu. matr.) mulier dotata, decedens ſine liberis, tantùm poteſt de tertia parte dotis facere ad ſuas voluntates: & reliquæ duæ partes reuertantur ad dotantem. Quòd ſi inteſtata moritur, integra dos reuertitur ad dotatorem, vel ad eius proximiores cõſanguineos, vt legitur in illis verbis: *Es mena lo ſeñor Rey, que ſi lo pare, ò la mare, ò alcun altre haura donat ſo exouar, ò ſpoſalici, per raho de matrimoni à alcuna fembra, filla, ò à altra, e aquella morra ſens fills, le deſmes, ò menys de nets, ò de altres deſcendens, que tornen les dues parts de aço que li ſerà donat, al donador: e de la tercera part puixa ſer ſes voluntats. E ſi morra ſens teſtament, que tots los ſeus bens toruen al pare, ò al donador, ò als pus proiſmes de aquell.* Dubitatur modo, ſi dotata expreſsè

non

non diſpoſuit de dicta tertia parte dotis, vtendo facultate, ſibi à foro conceſſa, ſed in teſtamento ſimpliciter hæredem inſtituit, an talis hęres inſtitutus ſuccedat in dicta tertia parte dotis? Quod dubium fuit ſulcitatum in cauſa vertente inter Thomam Martinez de Freſneda, ex vna, & Thomam Paſqual parte ex altera, me referente.

Pro parte negatiua faciunt ſequentia.

2 Primò, nam iuxta dictum forū 2. & 3. ſolut. matrim. ſi dotata decedit ab inteſtato, integra dos reuertitur ad dotatorē, & inteſtatus videtur, qui de tertia parte dotis ſpecificè nō diſpoſuit. arg. l. inteſtato. ff. de legit. tuto. ibi: *Inteſtatus autem videtur non tantùm is qui teſtamentum non fecit, ſed & is, qui teſtamento liberis ſuis tutores non dedit.* §. quòd autem. inſtit. de legit. agnat. tutela. Corn. in conſi. 133. col. fin. volum. 2. vbi vult teſtamentum patris nō excludere matrem, niſi expreſsè faciat mentionem de bonis filij. Et per illos textus id probaſſe videntur Cacialup. Socin. Pariſ. & Zăch. quos citat Surd. deciſ. 272. num. 6. qui etiam allegat Gabriel. conſil. 143. num 8. volum. 1. Burſat. conſil. 266. n. 17. quaſi teſtando nō videatur de tota tertia parte dotis, ſed de bonis ſuis diſpoſuiſſe.

3 Secundò, quia diſpoſitio teſtamentaria non complectitur plus, quàm diſpoſitio ab inteſtato. l. hæredem, & l. hæreditas. ff. de regul. iur. l. 1. 2. & 3. ff. de bon. poſſ. Menoch. conſil. 1155. num. 48. & ſeq. lib. 12. & teſtamentum nihil noui inducit, vt ait in materia Alb. in conſil. 295. ſub. n. 14. lib. 2. nec eſt alia differentia, niſi quod vna eſt diſpoſitio tacita, & altera expreſſa. Curtius iun. in conſ. 4. num. 8. & in effectu omnes eodē modo ſunt hæredes.

4 Tertiò, nam ſi dotata voluiſſet de tertia parte dotis diſponere, vtēdo facultate ſibi à foro cōceſſa, id expreſsiſſet, & nō exprimendo dedit indicium contrariæ voluntatis. Alber. in conſ. 57. ſub n. 19. & ſciēter conſultòq; omiſiſſe Caſſanat. conſ. 45. n. 25. Sol ad nou. conſti. Sabau. tit. de alien. bon. minor. gloſ. 3. ſub n. 28. & ita maiorē eſſe difficultatē in caſu teſtamenti dicit in ſpecie Ioſeph. de Seſe. deciſ. Regni Aragon. 48. nu. 8.

Quartò, nā cum dos ſit ſubiecta fideicōmiſſo legali, itavt dotata de ea non diſponete, reuertatur ad dotantem, vel ad eius hæredes, nō dicitur ipſius teſtatricis propria, ſed aliena, nēpè alteri reſtituenda. Menoch. de præſump. lib. 4. præſump. 142. n. 13. per tex. in l. vnum ex familia de leg. 2. & l. irritum. C. ad l. Falc. Et hoc caſu opus eſt ſpeciali

5 expreſsione. Quia inſtitutio, vel diſpoſitio de re aliena non fit niſi expreſsim, tacitè verò numquam, iuxta. Crau. conſ. 144. ſub nu. 8. in princip. Pariſ. conſi. 2. nu. 46. cū ſeq. lib. 3. Surd. in conſil. 574. num. 68. libr. 4. Guid. Pap. in conſil. 194. ſub princip. verſi. poſteà. & num. 2.

& ad §.non ſolùm cum notat.inſt. de legat. Adeò vt non ſufficiat, vel non referat potuiſſe diſponi, niſi actu fuerit diſpoſitũ, vt ait Crauet. ſub d.nu.8.quem retulit Bertaz. in conſ.ciu.44.n.24.& Surd.in terminis generalis inſtitutionis.cõſ.319. n.17.18.& 19.lib.3.

6 Quintò, quando quis habet facultatem nominandi, ita vt non facta nominatione, intelligatur nominatus Titius, tunc requiritur ſpecifica nominatio ad excludendum illum qui aliás veniret, non ſequuta nominatione. Neq; enim cẽſeretur excluſus per generalem inſtitutionem.Corn. conſ.165.nu. 21.lib.2.Aret.conſ.53.poſt num.3. verſ. ſed quamuis. Rot. coram. R. P.D.Bubalo Romana vineæ de Palude 22.Iunij 1589.vt teſtatur.Gracian.diſcepta.foren.lib.1.c.50. nu. 23.pag.143.

Sed cõtraria affirmatiua opinio eſt verior,iuxta quam in occurrenti caſu fuit iudicatum.

7 Primò,per tex.in c.Raynaldus. ext.de teſtam. ibi: *Quoniam idem R. habebat in bonis quondam Peponis patris ſui tertiam partem debitam iure naturæ, in qua grauari nequiuit, nec non quartam Trebellianicam, quàm quilibet extraneus reſtitutione grauatus deducere potuiſſet; propter quod in rebus prædictis auunculis legatis portiones eaſdem habuit R. præfatus, eaſque potuit in vltima voluntate legare. Et per hoc legatum tenuit vſque ad tertiam & quartam præfatas, licet ipſas non expreſſerit in legando.*

8 Secundò facit, quamuis enim ſi bona nõ erãt perfectè quæſita illi qui fecit teſtamentum, ſimpliciter diſponendo de dictis bonis, non faciendo expreſſam mentionem, illa non veniunt in diſpoſitione, tamẽ quando erant perfectè adquiſita, licèt de eis non faciat expreſſam mentionem, comprehenduntur in diſpoſitione.Pariſ.in conſ.72.n.60. & ſequen.vol.3. Ruin.in l. Gallus. §.& quid ſi tantùm. colu.22. ff.de lib.& poſth.Alcia.de verbor. ſignificat.lib.3.& ponit Zanch.in l.hæredes mei.§.cum ita.part.10. num. 32.& hoc modo quoq; diſtinguit, & reſoluit Gabr.cõſ.143.n.8.lib.1. Surd.d.deciſ.172. num. 36. verſic. non reſiſtit.& num.37. cùm igitur dos eſſet perfectè quæſita dotatæ, & iuxta forum de tertia parte ad ſuas liberas voluntates diſponere poſſet,hæredem inſtituendo, videtur de dicta tertia parte dotis diſpoſuiſſe.

9 Tertiò,nam vniuerſalis inſtitutio habet vim particularis relicti, Seraph.deciſ.1303.n.12.quod continet expreſsè,& dicitur diſpoſitio expreſſa. Menoch.conſ.210. per totum.lib.3.conſil.1130. num. 13.& 14.li.12.Surdus conſil.450.ſub nu. 5.ſub verſ. audio tamen.& hæredẽ inſtituendo videtur quis eum elegiſſe, & in eo diſpoſuiſſe. l. vnũ ex familia 69.§.ſi duos.ff. de legat.2. vbi in principio illius l.ſpecies proponitur, in qua fuit quis grauatus vni de familia relinquere, & in di ct.§.ſi duos, Iuriſconſultus quærit.

rit. Quid ſit dicendum, ſi grauatus nulli relinquit, ſed duos tantum de familia hæredes ſcripſit? Vtrùm ij, quaſi nominati fuiſſent, ân verò omnes de familia ſint audiendi, quaſi nullus fuerit nominatus, ex regula l. cum quidam. eod. titul. & reſpondet Iuriſconſultus, pro ijs quidem portionibus, quas iure hęreditario retinent, eos fideicommiſſum obtēturos. & ibi notat Bar. nu. 2. & Meneſius 8. hæredem ſcriptum cenſeri tacitè nominatum, ſeu
11 electum ab eo, qui debet aliquem eligere, aut nominare. Quod idem voluit Bart. ibi. in §. ſed ſi vno. & in §. ſed ſi fundum. ante nu. 2. concordat Bal. dict. §. ſed ſi vno. & in l. 1. in fine prin. ff. de pactis, & communiter receptum hoc eſſe, aſſerit Segura in dict. l. vnum ex familia. §. ſed ſi fundum. num. 154. Alex. in l. pen. in fin. C. de inſtit. & ſubſtit. & in conſ. 232. nu. 2. vol. 6. Socin. in l. 1. §. per procuratorem. num. 5. ff. de acq. poſſeſ. Iaſ. in l. ſtipulatio iſta. §. ſi quis ita. nu. 2. ff. de verb. oblig. & Dec. in l. fin. §. labeo. nu. 13. ff. ſi certa pera. & in conſ. 543. nu. 3. & conſil. 333. nu. 2. quos refert, & ſequitur Cald. à Pereyra de nominatione emphyteotica. quæſt. 7. nu. 1. Et ita
12 fuit deciſum in Regia Audientia Cathaloniæ, vt teſtatur Mich. Ferrer. in 3 par. obſeruan. cap. 319. ad med. & in Regia Audientia Valētina cum ſententia lata in fauorem domnæ Franciſcæ de Proxida, & de Cabañelles, contra Ioannē Ludouicum Granulles, publicata per Franciſcum Paulū Alreus, die 26. Septembris 1588. his verbis: *Attento, quòd quamuis in viam iuris præfatus Michael Ioannes inſtituendo hæredem in omnibus bonis ſuis, & hæreditate dictum Balthaſſarem filiū ſuum, vſus fuit illum eligere, & nominare in hæreditate dicti patrui ſui, iuxta dictam facultatem per illum ſibi conceſſam, &c.* Ergo in caſu noſtro cum Angelica Martinez dotata hæredem inſtituerit, viſa fuit de dicta tertia parte dotis diſpoſuiſſe.

13 Quartò, in noſtris terminis, ſiuè in puncto ita fuit declaratum cum Regia ſententia lata in fauorem Michaelis Periz, contra Raphaelā Caſanoua, & Eliſabethā Caſanoua ſorores, publicata per dō Ioannem Daça, die 15. Septēbris 1601. ibi: *Hieronymam Caſanoua & de Periz vxorem quondam, pariterquè hæredem Gaſparis Periz viri ſui, vltimum condidiſſe teſtamentum, in eoque plura legata reliquiſſe, & tandem ſibi hæredē vniuerſalem inſtituiſſe dictum Michaelem Periz appellantem, & ſic ratione dictæ inſtitutionis vniuerſalis, Hieronymam teſtatricem de omnibus ſuis bonis, iuribus, & actionibus diſpoſuiſſe, & per conſequens de tertia parte dotis ſibi à patre ſuo conſtituta, & de qua à foro diſponere, ad ſuum poterat libitium.* Et inferius, ibi: *Declarando dictum Periz tanquā hæredem Gaſparis Periz fratris ſui per mediam perſonam dictæ Hieronymæ, & tanquā hæredem Hieronymæ ſupradictæ, teneri ſolùm reſtituere duas partes dotis conſtitutæ, &c.*

Nec obſtant in contrarium adducta:

14 ducta: Ad primũ enim reſpondet Sur. d.deciſ.272.n.36.verſ.Nõ reſiſtit ſextũ, dicendo, contrarium voluiſſe Doctores ſup. allegatos in eadem deciſ.nu.6.& inter alios Zanchum in d.§.cum ita.10.par.nu.32. ad med.pag.289. vbi inquit, iura in contrarium allegata procedere in tutela, vt dicit tex.in d.l.inteſtato.ff.de legit.tut.ibi: *Quantùm enim ad tutelam pertinet, inteſtatus eſt.* Et pariter text.in d.§.quòd autem; ſecùs in alijs bonis. Et ita reſpõdit Pariſ. conſ.72.nu.63.lib.3. eam reddens

15 rationem. Quoniam inſtitutio hæredis, cõtinens omnia bona, habet naturam ſeparatam à ratione tutelæ. Et ita tanquam diuerſa conſiderantur in iure, ita vt data inſtitutione hæredis, non dicatur facta prouiſio de tutore, niſi ſpecificè illa fiat, vt expreſsè habetur in dictis iuribus, & inſtit. de teſtam. tut. & de legit.tut.ff.C.& inſti. & iſta tãquàm diuerſa ponuntur in l. verbis legis.ff.de verb.ſig.cum ſi. quæ ratio ceſſat in inſtitutione hæredum, ſui natura comprehẽdente omnia bona, eſto quòd expreſsè de aliquibus non ſit facta mentio, iuribus, rationibus, & doctrinis allegatis. per dict.Pariſ.in eod.conſil.72.nu. 60.

16 Ad ſecũdum reſpondetur: quòd diſpoſitio teſtamẽtaria eſt expreſſa, quam requirit forus ſecundus ſolut.matri. hæredem enim inſtituẽdo, videtur dotata expreſsè diſponere de eo quod poterat, & ſic de tertia parte dotis: ſucceſsio verò ab inteſtato tantùm eſt quędam tacita diſpoſitio, quam excludũt forus ſecundus, & tertius ſolut. matr. expreſsè ſtatuentes, quòd ſi dotata moritur inteſtata, in integra dote ſuccedat dotator, vel eius hæres: & ita à contrario ſenſu ſi moritur cũ teſtamento, in tertia parte debet ſuccedere hæres dotatæ.

Ad tertium reſpondetur, quòd immò dotata hæredem inſtituendo videtur voluiſſe diſponere de tertia parte dotis, de qua poterat: cùm enim hæredem vniuerſalem inſtituerit in omnibus ſuis bonis, & in eis comprehendatur dicta ter-

17 tia pars dotis, (quæ negari non poteſt eſſe eius propriam) dicendum eſt voluiſſe de hac tertia parte diſponere. Et ita probat Seſe multis relatis.deciſ.48.nu.8.cum ſeq.1.p. vbi num.10.dicit, ita fuiſſe iudicatum in Regio Conſilio Regni Aragonum.

Ad quartum reſpondetur, quòd dos non eſt res aliena, ſed propria dotatæ, maximè tertia pars, quæ fideicommiſſo legali non ſubiacet caſu quo dotata de ea diſponat, & ita in contrarium adducta non applicantur caſui noſtro.

18 Ad quintum reſpondetur, cum eodem Gratian. diſceptationum forenſium.cap.50.nu.19.ſufficere tacitam diſpoſitionem factam in teſtamento, ita vt vniuerſalis inſtitutio habeat vim particularis diſpoſitionis, & ita affirmat fuiſſe deciſum in Rot.per R. P.D.Brauum Romana domus montis Iordani.

Card.

Card. Pamphi. Rom. officij publi. 4. Iulij 1601. & nu. 22. inquit, hoc procedere, quando facultas diſponendi reſeruatur domino, & quod ſubiungit nu. 23. procedit in caſu particulari à noſtro diuerſo, nimirum quando quis haberet facultatem nominandi, ita vt non facta nominatione intelligatur nominatus Titius. Tunc enim, inquit, requiritur ſpecifica nominatio ad excludendum illum, qui aliàs veniret non ſequuta nominatione.

Ex quibus, me referente, fuit per hanc ſacram Regiam Audiētiam declaratum dictam Angelicam Martinez hæredem inſtituēdo ſatis diſpoſuiſſe de dicta tertia parte dotis, & tātùm reliquas duas partes iure dotatoris ad hæredem ex ſanguine dotatoris pertinere. Et ità fuit pronuntiatum cum Regia ſententia lata inter Thomam Martinez de Freſneda ex vna, & Thomam Paſqual Alouēſem, hoc eſt ciuitatis Alicantis, parte ex altera, ſententia publicata per don Ioannem Daça Regij mādati ſcribam, die 22. Aprilis 1610.

DECISIO LIX.

HABITATIONEM HAbens, poteſt alteri locare, ſed habens facultatem vt poſsit habitare, non poteſt locare, nec alteri cedere: maximè ſi pater ſibi reſeruauit facultatem, vt poſsit cum filio habitare.

1 *Caſus ſiue factum.*
2 *Habitationem habens nedum ea vti poteſt, ſed etiam alteri locare.*
3 *Habitare poſſe ſonat in factum.*
4 *Habitatio ſonat in ius, & locari poteſt, ſed facultas, vt poſsit habitare, non poteſt cedi, quia eſt perſonalis.*
5 *Ius perſonale iudicatur ex qualitate rei legatæ, & perſonæ legatarij.*
6 *Ius non poteſt vendi, nec locari, nec in alium transferri.*
7 *L. antiquitas. C. de vſufruct. declaratur.*
8 *L. ſi quis binas. 32. ff. de vſufruct. declaratur.*

1 PHilippus de Gaona ciuis, inſtrumēto donationis recepto per Michaelem Iacobū Periz Notarium, die 7. Octobris 1592. binas domos, & prædium ruſticū, Chriſpiniano Gaona illius filio cōtemplatione matrimonij donauit, his verbis adiectis: *Cum pacto, & cōditione, quòd ego dictus Philippus de Gaona, & vxor mea poſsimus, & valeamus per totum tempus vitæ noſtræ vinum premere, ſiue vindimiare in lacu dictæ domus, & in dictis domibus commorari vnà vobiſcum, & habitatio dictarum domorum, & alterius illarum, ſit communis, & poſsimus vti altera ex cellis vinarijs dictæ domus, ad cuſtodiendum vinum in meis vineis collectum, retinendo penes me vſum, & ſeruitium dicti*

dicti lacus, & cellæ vinariæ ad dictum opus. Poſteà idem Philippus donator vendidit Lazaro Gaona Iuriſcõſulto eius fratri, ius omne quòd ſibi reſeruauerat in dicta donatione. Doctor Michael Angelus Gaona filius, & hæres dicti Lazari Gaona, prætendebat poſſe locare dictã habitationẽ, & vti facultate quam ſibi reſeruauerat dictus Philippus Gaona eius patruus.

2 Primò, nam habitationem habens, nedum ea vti poteſt, ſed etiã alteri cedere. l. cum antiquitas. C. de vſufruct. ibi: *Et ſiquidem habitationem quis reliquerit, ad humaniorem declinare ſententiam nobis viſum eſt, & dare legatario etiam locationis licẽtiam. Quid enim diſtat, ſiue ipſe legatarius maneat, ſiue alijs cedat, vt mercedem accipiat.* Et inferiùs, ibi: *Quam deciſionem locum habere cenſemus in omnibus locis, quibus habitatio conſtitui poteſt.* Et ibi gloſ. in verbo, *locis*, declarat, *Id eſt modis.* Idem probatur in §. ſed ſi cui. inſtit. de vſu. & habita. ibi: *Si cui habitatio legata ſit, ſiue aliquo modo conſtituta ſit, neque vſus videtur, neque vſusfructus, ſed quaſi proprium aliquod ius: quam habitationem habẽtibus propter rerum vtilitatem ſecũdum Marcelli ſententiam noſtra deciſione promulgata permiſimus, non ſolùm in ea degere, ſed etiã alijs locare.* Et per totũ Cõſilium Neapolitanũ fuit deciſum, eũ, qui reſeruauerat ſibi habitationem vita ſua durãte in domo donata, potuiſſe domũ illam alteri locare, vt refert Matthęus de Afflictis. deciſ. 401. nu. 6. in fin. & per totam.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit deciſum in ſacro Regio Conſilio Valentino, me referente, quia cum dictis verbis dictus Philippus Gaona non reſeruauit ſibi habitationem, quæ ſonat in
3 ius, ſed ꝙ poſſet habitare, quòd ſonat in factum. Et vt inquit Mantica de coniect. vlto. volunt. lib. 9.
4 tit 4. nu. 8. & 9. ſeruitus habitationis ius eſt quoddam proprium, & diſtinctum ab vſu ædium, & vſufructu, & qui habitationem habet, poteſt eam etiam alijs locare. Cæterùm ſi commoditas, ſeu facultas dumtaxat habitandi relicta fuerit, ea non poterit alteri cedi, nec locari: quia in facto, non in iure cõſiſtit. Ita Fulgoſ. conſil. 207. num. 2. Paul. Caſtr. in l. Aquilius Regulus. n. 2. ff. de donatio. Dec. conſ. 355. n. 1. & 2. par. 3. Vrſil. ad dictã deciſ. Afflict. 401. nu. 1. Simon de Præt. de interpret. vltimar. volun. lib. 4. interpret. 1. dubit. 8. nu. 75. & probatur in l. apud Iulianũ, aliàs, cum ſeruus. 39. §. ſi quis alicui. de legat. 1. ibi: *Si quis alicui legauerit licere lapidem cædere: quæſitum eſt, an etiã ad hæredem hoc legatum tranſeat, & Marcellus negat ad hæredem trãſmitti, niſi nomen hæredis adiectum legato fuerit.*

5 Secundò, hoc maximè procedit in occurrẽti caſu, attenta qualitate perſonarum donatoris, & donatarij, qui erant pater, & filius. Non enim eſt præſumendum voluiſſe, vt extraneus poſſet habitare in eadem domo cum dicto Chriſpiniano eius filio, & cum eius vxore

dicti

Card. Pamphi. Rom. officij publi. 4. Iulij 1601. & nu. 22. inquit, hoc procedere, quando facultas diſponendi reſeruatur domino, & quod ſubiungit nu. 23. procedit in caſu particulari à noſtro diuerſo, nimirum quando quis haberet facultatem nominandi, ita vt non facta nominatione intelligatur nominatus Titius. Tunc enim, inquit, requiritur ſpecifica nominatio ad excludendum illum, qui aliás veniret non ſequuta nominatione.

Ex quibus, me referente, fuit per hanc ſacram Regiam Audiẽtiam declaratum dictam Angelicam Martinez hæredem inſtituẽdo ſatis diſpoſuiſſe de dicta tertia parte dotis, & tãtùm reliquas duas partes iure dotatoris ad hæredem ex ſanguine dotatoris pertinere. Et ita fuit pronuntiatum cum Regia ſententia lata inter Thomam Martinez de Freſneda ex vna, & Thomam Paſqual Alouẽſem, hoc eſt ciuitatis Alicantis, parte ex altera, ſententia publicata per don Ioannem Daça Regij mãdati ſcribam, die 22. Aprilis 1610.

DECISIO LIX.

HABITATIONEM HAbens, poteſt alteri locare, ſed habens facultatem vt poſſit habitare, non poteſt locare, nec alteri cedere: maximè ſi pater ſibi reſeruauit facultatem, vt poſſit cum filio habitare.

1 *Caſus ſiue factum.*

2 *Habitationem habens nedum ea vti poteſt, ſed etiam alteri locare.*

3 *Habitare poſſe ſonat in factum.*

4 *Habitatio ſonat in ius, & locari poteſt, ſed facultas, vt poſſit habitare, non poteſt cedi, quia eſt perſonalis.*

5 *Ius perſonale indicatur ex qualitate rei legatæ, & perſonæ legatarij.*

6 *Ius non poteſt vendi, nec locari, nec in alium transferri.*

7 *L. antiquitas. C. de vſufruct. declaratur.*

8 *L. ſi quis binas. 32. ff. de vſufruct. declaratur.*

1 PHilippus de Gaona ciuis, inſtrumẽto donationis recepto per Michaelem Iacobũ Periz Notarium, die 7. Octobris 1592. binas domos, & prædium ruſticũ, Chriſpiniano Gaona illius filio cõtemplatione matrimonij donauit, his verbis adiectis: *Cum pacto, & conditione, quòd ego dictus Philippus de Gaona, & vxor mea poſſimus, & valeamus per totum tempus vitæ noſtræ vinum premere, ſiue vindimiare in lacu dictæ domus, & in dictis domibus commorari vnà vobiſcum, & habitatio dictarum domorum, & alterius illarum, ſit communis, & poſſimus vti altera ex cellis vinarijs dictæ domus, ad cuſtodiendum vinum in meis vineis collectum, retinendo penes me vſum, & ſeruitium dicti*

dicti lacus, & cellæ vinariæ ad dictum opus. Poſteà idem Philippus donator vendidit Lazaro Gaona Iuriſcõſulto eius fratri, ius omne quòd ſibi reſeruauerat in dicta donatione. Doctor Michael Angelus Gaona filius, & hæres dicti Lazari Gaona, prætendebat poſſe locare dictã habitationẽ, & vti facultate quam ſibi reſeruauerat dictus Philippus Gaona eius patruus.

2 Primò, nam habitationem habens, nedum ea vti poteſt, ſed etiã alteri cedere. l. cum antiquitas. C. de vſufruct. ibi: *Et ſiquidem habitationem quis reliquerit, ad humaniorem decliuare ſententiam nobis viſum eſt, & dare legatario etiam locationis licentiam. Quid enim diſtat, ſiue ipſe legatarius maneat, ſiue alijs cedat, vt mercedem accipiat.* Et inferiùs, ibi: *Quam deciſionem locum habere cenſemus in omnibus locis, quibus habitatio conſtitui poteſt.* Et ibi gloſ. in verbo *locis*, declarat, *Id eſt modis.* Idem probatur in §. ſed ſi cui. inſtit. de vſu. & habita. ibi: *Si cui habitatio legata ſit, ſiue aliquo modo conſtituta ſit, neque vſus videtur, neque vſusfructus; ſed quaſi proprium aliquod ius: quam habitationem habẽtibus propter rerum vtilitatem ſecũdum Marcelli ſententiam noſtra deciſione promulgata permiſimus, non ſolùm in ea degere, ſed etiã alijs locare.* Et per totũ Cõſilium Neapolitanũ fuit deciſum, eũ, qui reſeruauerat ſibi habitationem vita ſua durãte in domo donata, potuiſſe domũ illam alteri locare, vt refert Mattheus de Afflictis. deciſ. 401. nu. 6. in fin. & per totam.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit deciſum in facto Regio Conſilio Valentino, me referente, quia cum dictis verbis dictus Philippus Gaona non reſeruauit ſibi habitationem, quæ ſonat in

3 ius, ſed ꝙ poſſet habitare, quòd ſonat in factum. Et vt inquit Mantica de coniect. vlto. volunt. lib. 9.

4 tit 4. nu. 8. & 9. ſeruitus habitationis ius eſt quoddam proprium, & diſtinctum ab vſu ædium, & vſufructu, & qui habitationem habet, poteſt eam etiam alijs locare. Cæterùm ſi commoditas, ſeu facultas dumtaxat habitandi relicta fuerit, ea non poterit alteri cedi, nec locari: quia in facto, non in iure cõſiſtit. Ita Fulgoſ. conſil. 207. num. 2. Paul. Caſtr. in l. Aquilius Regulus. n. 2. ff. de donatio. Dec. conſ. 355. n. 1. & 2. par. 3. Vrſil. ad dictã deciſ. Afflict. 401. nu. 1. Simon de Prætis de interpret. vltimar. volun. lib. 4. interpret. 1. dubit. 8. nu. 75. & probatur in l. apud Iulianũ, aliàs, cum ſeruus. 39. §. ſi quis alicui. de legat. 1. ibi: *Si quis alicui legauerit licere lapidem cædere: quæſitum eſt, an etiã ad hæredem hoc legatum tranſeat, & Marcellus negat ad hæredem trãſmitti, niſi nomen hæredis adiectum legato fuerit.*

5 Secundò, hoc maximè procedit in occurrẽti caſu, attenta qualitate perſonarum donatoris, & donatarij, qui erant pater, & filius. Non enim eſt præſumendum voluiſſe, vt extraneus poſſet habitare in eadem domo cum dicto Chriſpiniano eius filio, & cum eius vxore dicti

dicti donatoris nuru. l. pater filiæ, quæ penultima eſt. ff. de ſeruit. legat. vbi: *Pater filiæ, per domus hæreditarias ius tranſeundi præſtari voluit.* Et inquit, dictum ius eſſe perſonale: *Ne quod affectu filiæ datum eſt, hoc & ad exteros eius hæredes tranſire videatur.* Et ibi Bart. nu. 1. notat ex qualitate rei legatæ, & perſonæ legatariæ eſſe ius perſonale, quod etiam notat Iaſ. in l. 2. in §. itẽ ſi in facto. nu. 7. verſ. limita. niſi. ff. de verbo. oblig.

6 Tertiò, vſum tantùm ſibi donator reſeruare voluiſſe videtur, ibi: *Et poſſimus vti altera ex cellis vinarijs dictæ domus ad cuſtodiendum vinum in meis vineis collectum.* Et per conſequens non potuit dictũ vſum vendere, nec locare, nec alij cedere. l. ſed neque. 8. ff. de vſu. & habita. ibi: *Sed nequè locabunt ſeorſum, neque cõcedent habitationem ſine ſe, nec vendẽt vſum.* §. 1. inſtit. de vſu. & habitatio. ibi: *Item is, qui ædium vſum habet, hactenus ius habere intelligitur, vt ipſe tantùm inhabitet, nec hoc ius ad aliũ tranſferre poteſt.*

7 Nec obſtant dict. l cum antiquitas. C. de vſufruct. & d. §. ſed ſi cui. inſti. de vſu, & habitatio, quia loquuntur vbi habitatio eſt legata, vel conceſſa, non vbi facultas vt poſſit habitare. Et licèt Matth. de Afflict. in dict. deciſ. 401. nu. 7. reſpondeat ad l. ſi quis binas. 32. ff. de vſufruc. verbum illud, *vſus*, intelligi quantum ad commodum, iuxta gloſſam illius text. dicendum eſt, ideò tantùm vſum ibi videri exceptum, quia ita exceperat, vt ſibi inhabitare liceret; quòd ſenſiſſe videtur Fulgoſ. in d. conſ. 207. nu. 2.

Et ita fuit pronuntiatum in hac cauſa, me referente, ſententia lata in fauorẽ dicti Chriſpiniani Gaona, contra d. Doctorem Michaelẽ Angelum Gaona, publicata per dõ Ioannem Daça Regij mãdati ſcribam, die 5. Maij 1610.

DECISIO. LX.

FIDEICOMMISSVM inſtitutum per domnã Beatricem de Borja, ſororem Alexandri Sexti ſummi Põtificis, non extendi ad deſcẽdentes maſculos primi eius hæredis, ſed bona libera remanſiſſe in caſu ſequuto, probatur nõ obſtãtibus cõiecturis relatis per Menoch. conſ. 1006. lib. 11. cõtra cuius conſultationem fuit iudicatum.

1 *Tenor clauſulæ hæreditariæ, & fideicommiſsi domnæ Beatricis de Borja, & facti ſpecies refertur.*

2 *Clauſula hæreditatis don Roderici de Borja, & fideicommiſsi inſtitutio per illum facta, & arbor familiæ,* de los Borjas, *traditur.*

3 *Menoch. conſil. 1006. lib. 11. in hac cauſa ſcripſit, & eius allegationes referuntur numeris ſeq.*

4 *Grauamen delationis nominis, & armo-*

armorum coniecturam fideicommiſsi inducit.

5 *Maſculinitatis qualitas coniecturam fideicommiſsi inducit.*

6 *Succeſſorum nomine plures comprehenduntur gradus.*

7 *Digreſſio ad plures gradus ſubſtitutionis indicat bona eſſe ſubiecta fideicommiſſo.*

8 *Grauare non poſſum quem non honoro.*

9 *Conſequens qui vult & antecedens neceſſarium ad illud præſupponit.*

10 *Filiorum appellatione omnes liberos deſcendentes intelligimus, vbi teſtator in aliquem futurum euentum de filijs meminit, declara. vt infra n. 30. vbi Regia ſententia. & nu. 48.*

11 *Qualitas bonorum fideicõmiſsi coniecturam inducit.*

12 *Verba, ſine diminutione aliqua, & pleno iure, inducunt prohibitionẽ detractionis Trebellianicæ.*

13 *Teſtatoris qualitas, ſeu conditio facit præſumi voluiſſe ſuam familiam, & agnationem conſeruari per maſculos.*

14 *Familiarũ dignitas cum opibus, & diuitijs conſeruatur.*

15 *Coniecturæ plures ſimul iunctæ demonſtrant maioratum perpetuum inductum fuiſſe, ſingula enim, quæ non proſunt, multa collecta iuuant.*

16 *Subſtitutionem non loqui in hoc caſu poteſt allegare reus.*

17 *Coniecturæ non ſufficiunt ad fideicommiſſum inducendũ, niſi quæ ſunt neceſſariæ, aut valde probabiles.*

18 *Voluntas teſtatoris non ſufficit ad inducendum fideicommiſſum, niſi tranſierit in diſpoſitionem. & nu. 29. vbi Regia ſententia.*

19 *Iudex ad quem defuncti voluntatis quæſtio pertinet, non poteſt ſiſtere votum animi ſui ſuper cõiectura hominis, lege ſcripta non recepta.*

20 *Diuinare non debemus in interpretanda voluntate teſtatoris.*

21 *Suppleri non poſſunt teſtamenti verba ad ſuſtinendam præſumptã mentem teſtatoris, nec ſufficit imaginari ſic teſtatorẽ voluiſſe, nec dicere, quòd maior ſit ratio in caſu, qui euenit, quã in diſpoſito.*

22 *Fideicommiſſum non obſtare in dubio pronuntiandum eſt.*

23 *Fideicommiſſum onus eſt.*

24 *Pronuntiandum eſt in dubio pro reo, & pro poſſeſſore. & nu. 33.*

25 *Libera eſſe bona in dubio eſt pronuntiandum.*

26 *Præſumitur pro hærede, quòd grauatus non fuerit.*

27 *Subſtitutio potius præſumitur directa quam fideicommiſſaria.*

28 *Fideicommiſſum non extare, ſed bona eſſe libera ſæpiùs fuit declaratum cum Regijs ſententijs hic allegatis, nõ obſtantibus coniecturis qualitatis teſtatoris, & bonorum, maſculinitatis, & natiuitatis ex legitimo matrimonio, digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, & grauaminis delationis nominis, & armorum.*

29 *Fideicommiſſum perpetuum non inducitur ex coniecturis, quando illæ non ſunt efficaces ex ipſo teſtamento reſultantes, ex quibus conſtet de intentione teſtatoris volentis illud extendi inter perſonas vocatas, & vbi nulla*

nulla ſunt verba perpetuitatem denotantia, & ibi Regia ſententia de qua nu. 28. ad med.

32 *Coniecturæ præualere debent, quæ ſuadēt excluſionem fideicommiſſi, in conflictu coniecturarum.*

33 *Reus eſt in dubio abſoluendus, & ad eius fauorem iudicandum.*

34 *In dubio contra fideicommiſſum pronuntiari debet.*

35 *Dubia teſtatoris voluntas non extenditur.*

36 *Armorum delationis grauamen, non inducit fideicommiſſum, vel maioratum, ſed tantùm inducit coniecturam.*

37 *Hæredis appellatio, licèt regulariter non ſolùm primum, ſed etiam vlteriores comprehendat, fallit tamen, quādo teſtator vocauit filium alicuius ſucceſſorem in hæreditate.*

38 *Bonorum qualitas, nimirū quòd ſint illuſtria, & digna quæ conſeruentur perpetuò in familia, licèt inducat coniecturam fideicommiſſi, ea tamen non obſtante, bona libera fuerunt declarata cum Regijs ſententijs.*

39 *Coniecturā qualitatis teſtatoris (quòd erat nobiliſſimus, qui fideicōmiſſum inſtituit) non ſufficere etiam iunctam cum alijs ad inducendum perpetuum fideicommiſſum, fuit declaratū cum Regijs ſententijs hic relatis.*

40 *Coniecturæ fideicommiſſi excluduntur per fortiorem, quòd teſtator conceſſit facultatem diſponendi de omnibus, & ſingulis bonis ad ſui libitum.*

41 *Verba, ad libitum, ſignificāt liberam, & abſolutam libertatem.*

42 *Maioris natu qualitas, ſæpius à teſtatore repetita, ſignificat conſtitutā fuiſſe primogeniturā. declaratur. nu. ſeq.*

43 *Maioris vocatio, vbi eſt reſtricta ad filium maiorem nominati, non inducit maioratum, ſed quando in genere teſtator vocauit primogenitum.*

44 *Filiorum appellatione tantùm veniūt filij primi gradus. & infra nu 48.*

45 *Regia ſententia lata fuit Valentiæ, & confirmata in S. S. R. C. iuxta conſultationem factam per Soci. Iun. conſ. 108. lib. 2. & Alciati. conſ. 2. lib. 8. aliàs 98. & nu. 47.*

46 *Sententiæ Regiæ latæ in fauorē Ducis Gandiæ, contra Almiratum Aragonum verba referuntur.*

48 *Filij appellatio, vbi in filio primi gradus locum habuit, ad nepotes nō profertur, & eſt communis opinio.*

49 *Molina de Hiſp. primoge. lib. 1. cap. 5. nu. 19. declaratur.*

50 *Regia ſententia lata contra conſil. Menoch. 1006. lib. 11. allegatur.*

1 DOmna Beatrix de Borja, & de Arenos ſoror Alexandri Sexti Pontificis maximi, domina Baroniæ de Caſtronouo, vulgo dictæ, *de Caſtelnou*, ſitæ in Regno Valentiæ, nullos habens liberos cum ſuo vltimo teſtamento cōdito, die 20. Iulij 1503. hæredem vniuerſalem inſtituit don Rodericum de Borja nepotem domnæ Ioānæ de Borja, & de Lançol eius ſororis, filiūque don Iamfridi, ſiue *don Ioffre* de Borja eiuſdem domnæ Ioannæ ſororis filij, his verbis: *Reliqua omnia bona mobilia, immobilia & ſe mouentia, debita, iura, & actiones noſtras, ad nos*

nos pertinentes, & quæ in futurum pertinere poſſunt quouis titulo, cauſa, & ratione, tam propè, quam longè, damus, & relinquimus nobili, & dilecto noſtro nepoti ſororis noſtræ dō Roderico de Borja equiti, filio nobilis don Ianfridi de Borja equitis, pariter dilecti nepotis noſtri, ex ſorore. Et ipſum hæredem noſtrū proprium, & vniuerſalem in omnibus ſupradictis bonis, & iuribus facimus, & inſtituimus, iure inſtitutionis: ita quod poſsit de omnibus, & ſingulis diſponere ad ſui libitum, cum hac tamen conditione & vinculo, & non alio modo, nēpè quòd prædictus nobilis don Rodericus de Borja hæres noſter ſupra nominatus habeat ſemper, & non mutet cognomen & familiam de Borja, deferatque propria arma de Borja, & hoc ipſum teneantur facere filius, aut filij maſculi illius, & ſucceſsores in prædicta noſtra hæreditate, & deferant nomen, & arma de Borja, abſque mixtura aliqua. Et ſi aliquis ex prædictis filijs illius, qui ſuccedit in prædicta noſtra hæreditate, non haberet dictum cognomen de Borja, & arma, ex nunc prout ex tunc volumus, & præcipimus quod dicta noſtra hæreditas, abſquè diminutione aliqua, pleno iure perueniat, ſitque noſtrorum proximiorum agnatorum de cognomine, & armis de Borja, per lineam maſculinam, illoſque hæredes noſtros proprios, & vniuerſales facimus, & inſtituimus iure inſtitutionis. Et ad faciendum de ipſis bonis & iuribus noſtris ad libitum, ſiue ad eius liberas volūtates. Dictus dō Rodericus de Borja ſeptem habuit filios, quinque ex prima vxore, & duos ex vltima. Nimirum don Ioannem de Borja ſeniorem, don Gaſparem de Borja (qui fuit Epiſcopus Sugurbij) don Ludouicū de Borja, don Melchiorem de Borja, don Simonem Petrū de Borja, dictum don Ximen Perez de Borja, don Franciſcū de Borja, & dō Petrum de Borja. De filio ſecundo genito (quia erat Eccleſiaſticus) nullam fecit mentionem in dicto fideicommiſſo, ſed tātùm de alijs ſex. Dictus dō Ioannes ſenior genuit don Franciſcum, & dictus don Franciſcus, don Bartholomçū vltimum deſcendentē maſculum ex dicto don Ioāne primogenito, & domnam Beatricem de Borja iuniorem ſororem dicti Batholomæi ream conuentam poſsidentē dictam Baroniā, & dictus don Melchior de Borja genuit don Ioannem de Borja iuniorem actorem in hac cauſa.

2 Supradictus don Rodericus de Borja cum ſuo vltimo teſtamento condito, die 10. Nouembris 1532. *Inſtituit hæredē don Ioannem de Borja ſeniorem eius filiū primogenitū, & ſi ille decederet abſquè filijs maſculis, & ex legitimo, & carnali matrimonio procreatis, ordinauit, vt omnia ſua bona peruenirent ſine diminutione aliqua ad dō Frāciſcum de Borja, eius filiū ex ſecūdo matrimonio ſuſceptū, qui erat dominus Baroniæ de Anna, eoque ſine filijs maſculis ex legitimo matrimonio procreatis decedente, vocauit don Ludouicū de Borja, & dicto in caſu, & non aliter hæredem ſuū vniuerſalem inſtituit filium maſculū maiorē illius, ſi dicto in caſu dictus dō Ludouicus viuus nō eſſet, & dicto Ludouico*

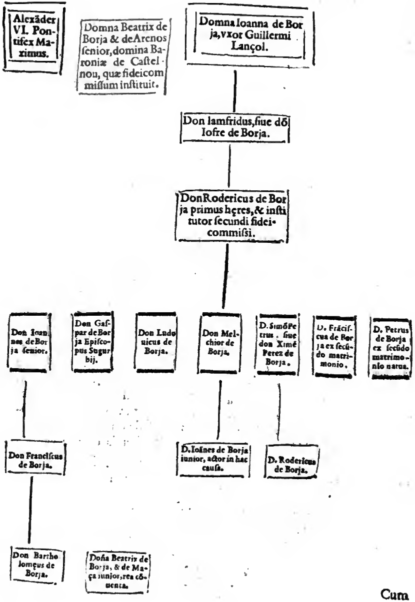
moriente

moriente, abſque filijs maſculis ex legitimo matrimonio procreatis, vocauit don Petrum eiuſdem teſtatoris filium, eoque decedente, abſque filijs maſculis ex legitimo matrimonio procreatis, vocauit don Melchiorem de Borja, ſiue eius filium maſculum maiorem, ſi dicto in caſu dictus don Melchior præmortuus eſſet, & moriente dicto don Melchiore, abſque filijs maſculis, ex legitimo matrimonio procreatis, vocauit don Simonem Petrũ (vulgò dictum) don Ximen Perez, ſiue eius filium maſculum, ſi eo in caſu dictus Ximen Perez viuus nõ eſſet, qui poſſet facere de omnibus bonis ad liberas volun tates, dum retineret cognomen de Borja, vbi autem dictus don Ioannes de Borja, primus hæres inſtitutus decederet relictis filijs maſculis de legitimo matrimonio procreatis, eius hæreditas integrè, abſque diminutione legitimæ Falcidiæ, Trebellianicæ, & alterius iuris pertineret ad filium maiorem natu maſculum, & ita ſequeretur de vno in alium, inter filios dicti don Ioannis filij primogeniti teſtatoris, vſque ad vltimum eorum, præferendo maiorem reliquis, cum pactis, & conditionibus ſupradictis, nimirum quòd ſi aliquis eorum decederet ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus, dicta hæreditas integra per-

ueniret ad alium filium dicti don Ioannis de Borja. Succeſsit in dictis bonis don Ioãnes filius Roderici ab eo hæres inſtitutus, poſteà don Frãciſcus huius dõ Ioannis filius, mox don Bartholomæus, dicti dõ Ioannis nepos, filius don Franciſci; hic autem don Bartholomæus deceſſit nullis relictis filijs maſculis, nec fœminis, ſuperſtite tantùm domna Beatrice eius ſorore nupta in aliena familia, quæ poſsidet dictã Baroniam de Caſtronouo, vulgo appellatam *de Caſtellnou*, contra quam domnam Beatricem iuniorem actionem inſtituit Ioannes de Borja iunior in Regia Audientia Valentina, die 21. Iulij 1604. prætendendo ad ipſum pertinere dictam Baroniam, tùm virtute primi fideicommiſsi inſtituti per dictam domnam Beatricem ſeniorem, tùm virtute vltimi inſtituti per dictum don Rodericũ. In hac cauſa Iacobus Menoch. ſcripſit in fauorem dicti actoris, conſilium 1006. lib. 11. vbi deſcripſit arborem, ſed non perfectè, quæ deſcribenda eſt pro vt apparet pag. ſequẽti.

Ce Alo-

Digitized by Google

Alexãder VI. Pontifex Maximus.
Domna Beatrix de Borja & de Arenos ſenior, domina Baroniæ de Caſtel nou, quæ fideicom miſſum inſtituit.
Domna Ioanna de Bor ja, vxor Guillermi Lançol.
Don Iamfridus, ſiue dõ Iofre de Borja.
Don Rodericus de Bor ja primus hęres, & inſti tutor ſecundi fidei commiſsi.
Don Ioannes de Bor ja ſenior.
Don Gaſpar de Bor ja Epiſcopus Sugurbij.
Don Ludouicus de Borja.
Don Melchior de Borja.
D. Simõ Petrus, ſiue don Ximẽ Perez de Borja.
D. Frãciſcua de Borja ex ſecũdo matrimonio.
D. Petrus de Borja ex ſecũdo matrimonio natus.
Don Franciſcus de Borja.
D. Ioãnes de Borja iunior, actor in hac cauſa.
D. Rodericus de Borja.
Don Bartholomęus de Borja.
Doña Beatrix de Borja, & de Maça iunior, rea cõuenta.

Cum

3 Cum actio intẽtata per dictum don Ioannem de Borja iuniorem, fundetur in dictis duabus diſpoſitionibus, de eis ſigillatim eſt agendum. Et loquendo in primis reſpectu diſpoſitionis factæ per dominam Beatricem de Borja ſeniorẽ. Menoch.conſ.1006.lib.11. nititur probare illam conſtituiſſe perpetuum fideicommiſſum in familia, & agnatione dicti don Roderici hæredis inſtituti, ſequentibus fundamentis.

4 Primò, ex grauamine iniuncto deferendi arma, & inſignia familiæ, quæ apud Hiſpanos (inquit) primogenituram conſtituit. Molin. de Hiſpan. primogen. lib.1.c.5.nu. 34. Theſa.deciſ.vlt.n.10.& alij plures relati à Menoch. vbi ſup. n.1.& 2.& ibidem n.6. in verſ. *Quinto huc facit.* conſiderat, quòd teſtatrix præcepit, tã dicto don Roderico, quã eius filijs, & ſucceſſoribus, vt deferant arma, & inſignia de Borja, pœna adiecta, quòd ſi aliquis ex dictis filijs, qui ſuccederet in ipſius teſtatricis hæreditate, nõ haberet dictũ cognomen, & arma, hęreditas ipſa abſquè detractione alicuius rei, & pleno iure, perueniret ad propinquiorẽ agnatorum dictæ familiæ de Borja. Quã pœnam fruſtra adięciſſet, niſi voluiſſet bona ſubiacere perpetuò fideicommiſſo: quæ aliàs tamquã libera trãſiuiſſent ad filios & deſcẽdẽtes dicti dõ Roderici. Quòd dicendũ non eſt, ne ſit inutilis prohibitio, & diſpoſitio contra l.ſi quando, in prin. de leg.1.

5 Secundò, ex qualitate maſculinitatis, ex quo teſtatrix vocauit etiam filios, & ſucceſſores maſculos dicti don Roderici, his verbis. *E per lo ſemblant lo fill, ò fills maſcles de aquell, e ſucceſſors en la dita noſtra herencia, hajen de tenir lo dit nom de Borja, pures, e propries armes de aquell. Nimirum, Et hoc ipſum teneantur facere filius, aut filij maſculi illius, & ſucceſſores in prædicta noſtra hæreditate, vt deferant nomen, & arma de Borja, abſque mixtura aliqua.* Quæ maſculinitatis qualitas arguit, teſtatricem voluiſſe ſubijcere bona fideicommiſſo. Molin. de Hiſpan. primoge. lib.1.cap.5.n.36. Rot. Roman. deciſ.51. numer.2. verſic. ſecundo. & deciſ.698. num.1.& 2. in 1.par. nouiſsimar. cũ allegatis per Menoch. vbi ſup. num.3.

6 Tertiò, nam dicta teſtatrix grauauit ſucceſſores dicti don Roderici, quod nomen, *Succeſſorum*, comprehendit plures gradus. l. hæredis appellatio. 65. de verb. ſignific. ibi: *Hæredis appellatio, non ſolum ad proximum hæredem, ſed ad vlteriores refertur, nam, & hæredis hæres, & deinceps hæredis appellatione continetur.* Vbi Rebu. in verſ. amplia. pag. 447. ait, 7 idem eſſe in ſucceſſore. Atqui quãdo teſtator digreſſus eſt ad plures gradus ſubſtitutionis, dicitur ſubiciſſe bona ſua fideicõmiſſo. Quod probatur auctoritate Socini ſenio. in cõſ.250.n.5.& 6.lib.2. Curt. iun. in conſ.43. col.1. & in conſ.121.& Grat. in conſ.5.n.18.lib.2. Quos retulit, & approbauit Men. præſ.68. nu.10.

nu.10.lib.4. & ſupra dictis relatis, idem Menoch. d. conſ.1006.nu.4. & 5. Et in corroborationem ſupra dicti argumenti facit: nam cum teſtatrix grauauerit filios maſculos dicti don Roderici, & ſucceſſores in dicta hæreditate, onere deferendi nomen,& arma de Borja, abſq; mixtura aliqua, in conſequens eos vocare cenſetur. Quia quem non
8 honoro, grauare non poſſum.l.ab eo.C. de fideicom. l. Titia Seyo.§. Seya libertis.ff.de leg.2.Ioſeph.de Ruſticis in tract. quando liberi in conditione poſiti.lib.4.c.1.à nu.1. & c.2.& qui vult conſequens,velle
9 videtur & antecedẽs neceſſarium ad illud.l.ad legatum.l.ad rem mobilem.ff.de procur. l.oratio. ff. de ſponſ.l.illud. ff. de adquir. hær.l.2. ff.de iuriſd.omn.iud. Et cum dicta teſtatrix dicto onere grauauerit filios maſculos dicti don Roderici,non ſolùm cenſetur grauare filios primi gradus,ſed etiam nepo-
10 tes, & alios liberos. l. filij appellatione.84. de verb. ſignific. ibi: *Filij appellatione omnes liberos intelligimus.* Et ſic omnes deſcẽdẽtes.l.liberorũ. 220.de verb.ſign. ibi: *Liberorum appellatione nepotes,& pronepotes,cæterique, qui ex his deſcendunt, continentur.* Et probat Pereg. de fideicom. art. 22.à numer.45. vbi numer. 50. inquit, cum teſtator in aliquem futurum euentum de filijs meminit, quo tẽpore occurrere poſſet,quòd non extarent filij, ſed nepotes, & eo caſu filiorum mentio nepotes, & vlteriores continet. Et ita fuit declaratum ſententia lata in hoc S.S.R.C.in fauorẽ don Petri Vich, publicata die 15.Feb. 1599.ibi: *Cũ generale ſit in fideicommiſſis perpetuis, & Hiſpanorum primogenijs, filiorum appellatione nepotes, pronepotes,& cæteros deſcendentes comprehendi, & quod nepotibus ſubſtitutis pronepotes, & cæteri deſcendentes ſubſtituti intelligantur.* Sic Imol. in dict.l. Gallus. §.inſtituens.colum.vltim.per.text. in l.Lucius.de hæredibus inſtituen. quem ſic intellexit, & ſequuntur Doctores cõmuniter ibidem, Iaſ. numer.23.Alexand.conſil 9.num. 6.lib.1.Cur.iun. conſil. 48. num.3. Socin. iun. conſil. 114. numer.31. lib.1.Gabriel conſil. 121.num.36. Gozadin.conſil.36. num.1. Didac. variar.lib.3.cap.5.num.3. Cephal. conſ.16.numer.64.conſ.107. num. 15.& 242. numer. 5. Riminal.iun. conſil.36.num.66. Cùm igitur omnes filij, & deſcẽdẽtes maſculi dicti don Roderici ſint grauati dicto onere deferendi nomẽ, & arma,& per conſequens vocati ad fideicõmiſſum, & ex linea don Ioannis de Borja ſenioris, filij primogeniti Roderici,nullus extet maſculus, ſuccedere debet dictus don Ioannes de Borja iunior, nepos eiuſdem Roderici,ex Melchiore filio.

11 Quartò,idem ſuadetur ex qualitate bonorũ, cùm in dicto fideicommiſſo recadant Caſtrũ, & Baronia de Caſtellnou.Bart.in l.filius familias.§.diui. nu.3.de leg.1.& ibi Iaſ. in 1.lect.num.26.Caſtr. conſil. 343.quia ex allegationibus. nu. 2. verſic.

num.2.verſic. nam illud Caſtrum. lib.1.Decius in conſ.23.col.penul. verſ.& concluſio prædicta,& in cõſil.38.col.2.verſ.quintò etiam,Ripa dict.§.diui. num.4. Capic. deciſ. 108.num.4.& alios commemorauit,ac ſecutus fuit Menoch. de præſump.lib.4.præſ.69.n.18. vbi allegat Puteũ deciſ.448.nu.1.lib.2.Menoc. d.conſ.1006.n.6. & præter ab eo allegatos Craſ. in §.fideicõ.q.4.

12 Quintò,nã teſtatrix in caſu,quo hæres non deferat cognomẽ,& arma de Borja,diſpoſuit,vt ipſius hęreditas, ſine diminutione aliqua, pleno iure perueniret, eſſetq; ſuorum proximiorũ agnatorũ, & illa verba: *Sine diminutione aliqua pleno iure*, inducunt prohibitionem detractionis Trebellanicæ,vt dicunt allegati per Menoch.de præſump. lib.4. præſump.198. nu. 12.& 13. Et quando teſtator prohibet detrahi Trebellianicam, ſignificat velle bona ſua ſubiacere fideicom miſſo. Caſtr.conſil.343. colum.1. & alij allegati per Menoch. dicto conſil.1006.num.8.Hæ ſunt rationes,& coniecturę,quas allegat Menoch.Et præter eas.

13 Sexta concurrit coniectura,quæ deducitur ex qualitate, & conditione teſtatricis, quæ erat nobilis, ſoror Alexandri Sexti ſummi Pontificis, & ita præſumitur voluiſſe agnationem,& familiam *de los Borjas* conſeruari per maſculos, vt probat Decian.reſpon.7. num.54. volum.5. Mantica de coniect. vlt. volunt.lib.6.titul.10. num.3. cum ſequentib. & ante eos Paul. Caſtr. conſil.343.num.2.verſi.nam illud Caſtrum.lib.1 Hypol.Rim.conſi. 371 num.11. Et ratio eſt,quia nobiles multũ diligunt familias ſuas, & earum dignitates, & opulentiã, à qua etiam dependet nobilitas,& per primogenitos præcipuè conſeruantur domus,familia,& agnatio,pulchrè Franciſc. Hotoman. conſil.72.num.1.2.& 3.vbi ad hoc perpendit text. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus.ff.ad Trebel. ibi: *Ex*

14 *dignitate,& conditione teſtatoris.* Vbi poſt Corn.Iaſ.& alios,quos recenſet,inquit,receptam eſſe inter magnates hanc perſuaſionem, quòd dignitas familiarum,cum opibus, & diuitijs conſeruatur. Atquè ideò diſponere ſolent, vt auita,& proauita bona in maſculina prole conſeruentur: cùm per eam futura ſit ſempiterna nominis memoria. Et hanc coniecturam approbauit Rota Roman.in deciſione 51.num.2. verſic.Et prima eſt.in prima part. nouiſſim.Et vbi vna quæquè ex ſupradictis coniecturis iudicanti nõ ſatisfaciat,tamen cum tot concurrant coniecturæ,omnes ſimul iun-

15 ctæ pleniſſimè demonſtrant maioratum perpetuum inductum fuiſſe in noſtro caſu, in fauorem omniũ deſcendentium maſculorum per rectam lineam maſculinam, ſingula enim quæ non proſunt,multa collecta iuuant. l. 2. §. 1. ff. de excuſation. tutor. l. inſtrumenta & ibi gloſ. C.de probationibus,& in noſtris proprijs terminis ma-

Cc 3 ioratus

ioratus tradit Molina libr. 1. de Hiſp.prim.cap.5.n.fi. vbi alios refert. & ita fuit ſæpiſsimè deciſum in Rot. Rom. vt poſt hæc ſcripta vidi in deciſ.266.n.19.par.1.to.1. Farin.pag.345.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit deciſum, nimirum dictū don Ioannem de Borja iuniorem, non poſſe obtinere virtute fideicō miſsi, inſtituti per domnam Beatricem de Borja ſeniorem in peti-
16 tione dictæ Baroniæ. Primò, quia dicta domna Beatrix iunior rea cōuenta, poteſt dicere (prout allegauit) quòd in hoc caſu non loquitur ſubſtitutio, ſicuti poſt Ioan. Andr. in addition.ad Specul. ſcribit Soc. ſen.conſil. 62. num.4. conſil.69. & conſ.104.in 3.vol. Gozad. conſi.2. n.8. Socin.iun.conſi.64. num.14.in
17 3 Rub.Alex cōſ.28.n.1. Decia.plures adducens conſil.55.num 9.vol. 3. Et ſolæ coniecturæ non ſufficiūt ad fideicommiſſum inducendum, niſi quæ ſint neceſſariæ, aut valde probabiles, ſicuti poſt Bald.& Paulum ſcripſit, Iaſ. in l.poteſt.num.8. ff.de vulgar.ſequitur Alciat. conſi. 46.colum. .conſil 71.col.etiam 1. & conſi.74 num.2.lib.9. Alba.conſil.31.num.9. Cephal. conſil.447. numer.14 vbi quòd fideicommiſſum non inducitur, niſi ex verbis, aut ex mente ex verbis ipſis euidētiſsimè collecta. ſequitur Coraſ.in rep.l.cum virum.n.11.& nu.47.C. de fideicommiſ. Menochius conſi. 399.numer.5. Peregrin. de fideicō art.1.nu.26.& art.11.nu.37.& 39.

18 Secundò, quia non ſufficit teſtatorem voluiſſe fideicommittere, niſi illius voluntas tranſierit in diſpoſitionem l. quidam cum filium. 46.ff.de hæredib.inſtituen.ibi: *Reſpondit, etiam ſi manifeſtum ſit ſcriptum hæredem fidem ſuam interpoſuiſſe, non tamen aliter ab eo fideicommiſſum peti poſſe, quàm ſi, & ipſum teſtatorem fidem eius ſecutum eſſe probaretur.* Et ibi notant ſpecificè Bald.& Imol Roland.conſil.34.num.5. vol.4. Surd. deciſ.238.num. 3. & 4.& in finalibus verbis ait, cum hac ſententia trāſiuiſſe Senatum.Dec. conſ.211. n.3.& conſ 314.n.1. Pereg.cōſ.61. nu.2.lib.5.& conſ.150. n.6. vbi inquit, quòd licèt iura dicant in fideicommiſsis magis voluntatem, quā verba ſpectandam eſſe l.pen. ff.de legat.1.& l.hæredes mei. § cum ita ad Trebel. & l. cum virum. C. de fideicōm. id quidem intelligitur, dummodò verba ſint apta ad fideicōmiſſum, vel propriè, vel impropriè, ita vt ex verbis concipiatur d. l.Gallus.§.1.& ſi verba non adaptātur, non eſt fideicōmiſſum l.epiſtolā.l.Lucius.§.tres hæredes.ff.ad Trebellia. Et rationē reddit idē Pereg. de fideicōm.art.11.nu.40.quia vbi fideicōmiſſarius adducit coniecturā mentis præter vim verborū propriā, aut impropriā, & ex diſpoſitis non euidenter colligibilem, imperfectam admodum probationem adducit per cōiecturā incertam, & non neceſſariā, & quæ trahi poteſt
19 ad hoc, & ad illud. Et iudex, ad quem defuncti voluntatis quæſtio pertinet

pertinet d.l. non aliter. 69. §.1.de
leg.3.& l.Stichus.ff.eod.l. volunta-
tis.C.de fideicommiſsis. nō poteſt
ſiſtere votum animi ſui ſuper con-
iectura hominis,lege ſcripta nō re
cepta:quia in cōiecturāda hominis
volūtate(c ūanimus eius non videa
tur)de facili poſſet errare, vti Bal.
ait in l.precibus.n.23.C.de impub.
& alijs ſubſt.Rubc.Alex.cōſ.49.n.
2.& in fine,& quia de hominis mē
te nullū poteſt eſſe certū teſtimo-
niū, quippè quæ ſoli Deo nota ſit,
idē Bal.in l.1.n.40. C.de cōfeſ. quē
20 ad hoc retulit Dec.conſ.10.n.71.in
3.& quia in interpretanda volunta
te teſtatoris diuinare nō debemus,
cū in teſtamentis nihil magis pro-
priū ſit,quā claritas.§.1. in auth.de
teſtā.imper.idē Bal.cōſ.235. quod
dixit lib.5.Menoch.conſi.97.n.94.
21 nec ſuppleri poſſunt teſtamēti ver
ba ad ſuſtinendum præſumptam,
& imaginatam mētem teſtatoris,
nec quoque ſufficit pendenre con-
ſiderarione imaginari, ſic teſtato-
rem voluiſſe, ſicuti elegārer aduer
tit Socin.ſen.conſ.104.num.8.in 3.
pulchrè Corn.conſil.61. num.2. in
2.Beroi. conſil. 67. nu.8. volum.2.
Zanch.in §.cum ita.num. 143. vel
etiam dicere, quòd maior ſit ratio
diſponendi in caſu,qui euenit, quā
in caſu diſpoſito,& præuiſo, ſicuti
Anchar.ſcripſit conſ. 355. num. 3.
ſequitur Dec.conſ.218. n.11. & in
pluribus alijs conſilijs Mantica de
coniect. vltim. volunr. lib. 3. titul.
19. numer. 5.& 6. vbi plura in re
hac.

22 Tertiò,nam,vt inquit Peregrin.
de fideicomm.art.1.n.39.in dubio
aduerſus fideicommiſſum pronun
tiandū eſt.l. ſi fuerit.11. ff. de reb.
dub.l.ſed ſi alio.ff.eodem. quia fi-
23 deicommiſſum onus eſt.l.cohære-
di.§.cū filiæ. ff. de vulg. & pro reo
potiùs eſt pronuntiandum. l. inrer
24 pares. ff.de re iud. & pro poſſeſſo-
re.§.commodum.inſtit.de interdi.
cap.ſi à ſede.de præben.in 6.& ma
gis pro liberatione.l. Arrianus. ff.
25 de action.& oblig & pro libertate
bonorum ad l.altius. C.de ſeruitu-
tibus.cap.nimis ex.de iure iurand.
& contra eum,qui ſe fundat in ver
bis.l. veteribus, cū ſua materia.ff.
de pact & quia pro hærede præſu-
26 mitur magis ipſi teſtatori dilecto,
vt grauatus non fuerit.l.vnū ex fa-
milia.§. ſi rem.ff. de legat.2. & ſic
ſæpiſsimè reſponſum fuit. Neui-
zan.conſil.6.numer.47. Alciat.lib.
9. conſil. 35. conſil.44. num.54. &
conſil. 60. numer.11. & conſil. 72.
Natta conſi.200. in fin. Crau.con-
ſil.180. colum. 2. & meliús conſil.
208.ſub numer.3. vbi refert ſic ſen
ſiſſe. Rot. in antiquis.deciſio.864.
Gabr.conſil.95.num.17.& conſil.
96.num.9.Cephal. conſ.45.nu.12.
conſ.46.nu.15.& meliùs conſi.67.
n.4.& nu.17.Menoch. conſ.85.nu.
50.& 233.n.26.& 327.n.41. Rimi.
iun.conſi.50. n.55. & latiùs conſil.
531.num.21. & latè Eugen.Peruſ.
conſ.61.nu.13.Vincen.Onde.cōſi.
60.nu.13.& conſil.78. nu.item.13.
& hanc dicit Peregrin. vbi ſupra
numer. 40. ſibi videri veriorem

ſententiam per rationes ſupra breuiter relatas,& per caſum in cap.ſi
27 patet,de teſtam.in 6.vbi ſubſtitutio magis præſumitur directa,quã fideicommiſſatia,& ad text.in d.l. cogi,in prin.ſupra reſpondit num. 31.Cum enim conſtat fideicomiſſum fuiſſe conſtitutum, ne pereat, capitur in dubio interpretatio pro eius validitate, ſed cum fideicommiſſum ſuam recepit firmitatem, minus quam poſsibile eſt profertur ad hæredis grauamẽ, & ſic præciſè reſpondit Crauet. conſil.208. num.4.

28 Quartò, bona libera eſſe nõ obſtantibus cõiecturis,ex quibus multi Doctores fideicommiſſum extare dixerunt, ſæpiùs fuit declaratũ in S.R.A. Valentina,maximè cum ſẽtẽtia in ea lata cum votis huius S.S.R.C. in fauorem Duciſſæ Gandiæ,domnæ Magdalenæ Cẽtelles, & eius ſororum, contra don Petrũ Centelles,publicata per Franciſcũ Paulũ Alreus,die 21. Iulij 1594.in cauſa Comitatus Oliuæ, cum qua fuit declaratum dictum Comitatũ tamquam bona libera ad eas ſpectare,non obſtantibus coniecturis reſultantibus,ex qualitate perſonæ don Franciſci à Centelles primi Oliuæ Comitis, fideicommiſsi inſtitutoris,& qualitate bonorum in eius hæreditate recadentium, erát enim dominus,& poſſeſſor domus & ſtatus Oliuæ, Baroniarũ de Mutla, & de Pego,vallium de Orba,& de Alaguar, ſitarum in Regno Valentiæ,& encontratarum de Monteacuto , Marguine , Macomer, Anglona,Oſilo,& Coguinas,ſitarum in Regno Sardiniæ , & aliorũ bonorum , ſitorum in eodem Regno Sardiniç.Et quòd in ſuo teſtamento idem teſtator inſtituerat hæredem vniuerſalem don Seraphinum de Centelles filium ſuum primogenitum , & eo decedente ſine filio, vel filijs maſculis legitimis,& naturalibus, & de legitimo matrimonio natis,& procreatis,& deſcendẽtibus ab eis ſimiliter maſculis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis , & procreatis, illis ſuperuiuentibus, ſubſtituerat don Cherubinum eius filium ſecũdò genitum , ſi viueret, ſin minus illius filium, vel filios maſculos, & deſcendentes ab eis maſculos,legitimos , & naturales, & de legitimo , & carnali matrimonio natos, & procreatos , dicto don Seraphino ſuperuiuentes , & in propè dicto caſu eidem don Seraphino permiſerat, vt eligere poſſet vnum, vel plures ex filijs, & deſcendentibus maſculis dicti don Cherubini,quem, vel quos eligere ſibi placeret. Et quòd idem Comes don Franciſcus in ſuis codicillis de poſthumo naſcituro poſt deſcendentes maſculos don Cherubini,& ante filios domnæ Angelæ dicti teſtatoris filię vocatos,etiam in dicto teſtamento innuit ipſos don Cherubini deſcendẽtes inter ſe reciproca ſubſtitutione vocatos fuiſſe. Nihilominus declaratum fuit, dictum Comitatum , & alia bona

ex

ex dicti don Franciſci primi Comitis teſtamento, ad don Franciſcum tertium Oliuę Comitem libera, & nulli fideicommiſſo ſubiecta perueniſſe. Pariter fuit declaratū cum ſententia lata in eadem Regia Audiētia Valentina in fauorem Gaſparis Bernardi Almunia, & Ioannis Hieronymi Almunia contra Eximenium Perez Almunia, publicata per Vincētium de Albricu Regium mandati ſcribam, die 30. Octobris 1584. vbi ſimiliter concurrebat qualitas perſonæ, fideicōmiſsi inſtitutoris, qui erat eques, qualitas bonorum, quia inter alia in hæreditate recadebat Baronia de Xaraco, & fecerat diuerſos gradus ſubſtitutionum, non tantùm filijs ſuis legitimis, videlicet Ioanni Hieronymo, Eximenio Perez, & Bernardo Ludouico, in fauorem illius filij maſculi, & nepotis teſtatoris, quem illi feciſſent hæredem, ſeu illius frater primò vocatus, aut ipſe ſuo caſu elegiſſet reſpectiuè, ſed etiam in fauorem Petri Ludouici Almunia fratris teſtatoris, & filij maſculi hæredis illius, ſeu per eum eligendi, vt ſupra. Et rurſus in fauorem filiorum maſculorum legitimorum Michaelis Hieronymi Almunia filij baſtardi teſtatoris, & filiorum, ac deſcendentium maſculorum omnium filiarum tā filiorum maſculorum dicti Bernardi antiquioris, quam etiam ipſiuſmet teſtatoris, & illius fratris Petri Ludouici Almunia, vocando illos ſecundùm ordinem genituræ, & quamuis ibi adijcerat teſtator grauamen delationis nominis, & armorum, nihilominus tamen bona fuerunt declarata libera.

Idem fuit declaratum in eadem Regia Audientia ſententia lata in fauorem domnæ Mariæ de Cardona Duciſæ de Veraguas, contra don Philippū de Cardona in cauſa Marchionatus de Guadaleſt, ſententia publicata per Guillermum Nicolaū Deona, die 27. Iunij 1590. vbi cum ageretur de fideicōmiſſo inſtituto per don Ioannem de Cardona (dominum Vallium de Guadaleſt, & de Confrides, loci de Ondara, & aliorum oppidorum, & locorum) qui ex tribus filijs inſtituit hæredem nobilem Eliphonſum de Cardona illius filium, cum pactis, vinculis, & conditionibus ſequentibus, videlicet, quòd ſi ille moreretur quandocunque ſine filijs, & alijs deſcendentibus, tali caſu dicta bona & iura venirét ſine diminutione aliqua Falcidiæ, legitimæ, & Trebellianiæ, ad filiū primum maſculum legitimum, & naturalem, & de legitimo matrimonio natum & procreatum dicti don Eliphonſi, & ſi ille dictus filius primogenitus moreretur ſine filijs maſculis, legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis, tali caſu inſtituit illi hęredem vniuerſalem filiū ſecundum maſculū dicti don Eliphonſi, & quòd ita ſequeretur de vnis in alios ſucceſsiuè ſeruato inter illos ordine primogenituræ. Et ſi filij

filij dicti Eliphonſi ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis, & procreatis morerentur, tali caſu omnia bona forent, & reuerterentur ad don Ioannem de Cardona filium dicti dō Ioannis teſtatoris, & ad filios maſculos illius de legitimo matrimonio natos, & procreatos videlicet ad filium primogenitum illius cum detractionibus ſupradictis, & ſi ille filius primogenitus moreretur ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus, venirent ad ſecundum, & ita ſequeretur de vnis in alios ſeruato ordine primogenituræ. Quòd ſi dictus dō Eliphonſus, & don Ioannes vnuſquiſque ſuo caſu, & loco moreretur ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus,& de legitimo matrimonio natis,& procreatis, & haberent filias, quòd prima illarum ſuccederet in omnibus bonis, & iuribus ſupradictis, & vltimi poſſeſſoris illorum, quòd ſi dictus dō Eliphonſus, & Ioannes morerentur ſine filijs,& filiabus, tali caſu dicta bona reuerterentur ad domnam Blancam filiam teſtatoris, ſine aliquibus detractionibus,& poſt obitum illius dicta bona venirent ad filium primogenitum maſculum dictæ Blanchæ ſi extaret ſin minus ad filiam, ſeruato ordine ſupradicto, videlicet ad primumgenitum, vnum poſt alium, vt ſupra ordinatum,& diſpoſitum fuerat. Quòd ſi dicti teſtatoris filij maſculi morerentur ſine filijs maſculis, & filiabus,ſingula ſingulis referendo,tali caſu voluit,& mandauit, quòd omnia bona reuerterētur ad don Raymundum Folch Comitem de Cardona,& de Prades, aut ad eius hæredem,& ſucceſſorem in dicto Comitatu. Et quāuis ibi concurrebant multæ coniecturæ ad inducendum perpetuum fideicommiſſum inter deſcendentes maſculos fideicommiſſi inſtitutoris, nimirum qualitas teſtatoris, qui erat abnepos ſereniſsimi Iacobi Secundi Regis Aragonum,& nepos ex filia Regis Nauarræ,qualitas bonorum, nam in fideicommiſſo recadebant Caſtrum,& vallis de Guadaleſt, cum multis pagis (quæ omnia hodiè ſunt inſignita titulo Marchionatus) & multa alia oppida cū mero & mixto imperio, & omnimoda iuriſdictione, qualitas etiam maſculinitatis toties repetita, vocatio agnatorum collateralium in defectum deſcendentium, & digreſsio ad plures gradus ſubſtitutionum, prohibitio detractionis legitimæ, & Trebellianicæ, nihilominus tamen fuit declaratum, propter exiſtentiam filiorum maſculorum dō Sanctij de Cardona nepotis teſtatoris, bona libera remanſiſſe; inter alia cum cauſis,ſiue motiuis declaratis in dicta ſententia, his verbis: *Nec in dictis ſubſtitutionibus, aut aliqua illarū vſus fuerit verbo aliquo perpetuitatem denotante, qualia ſunt, ſemper, perpetuò, quamdiu fuerint, & alia ſimilia, manifeſta eius demōſtratur volūtas, nolentis vlterius prædictū fideicōmiſſum*

ſum extendi, cum à proprietate verborũ recedendum non ſit, niſi aliter de mente conſtet, quod ex verbis elici, aut coniecturari poſsit, per neceſſarias aut pro-
29 *babiles coniecturas. Et non ſufficiat in viam iuris conſideratio ſola voluntatis, niſi talis voluntas in diſpoſitionem aliquam tranſierit, de qua in præſenti non conſtat, vt nepotes Alphonſi, & alij vlteriores deſcendentes ſint per fideicom-*
30 *miſſum vocati, quamuis enim in diſpoſitione fauorabili, nomine filiorum comprehendantur nepotes, maximè quando diſpoſitio à communi aſcendente confertur in futurum, & incertum euentum, in occurrenti caſu appellatione filiorũ Alphonſi nepotes non comprehenduntur, tũ quia vt dictum eſt vocati ſunt filij, Alphonſi ſub qualitate primæ, ſecundæ, & tertiæ natiuitatis, & ſic deinceps, quæ non ineſt in nepotibus, & vlterioribus deſcendentibus, tum quia teſtator de ſolis filijs primi gradus Alphõſi intellexit, dum diſcretiue fuit loquutus in teſtamẽto de filijs, & deſcendentibus Alphonſi conditionaliter, tum etiam, quia in ſubſtitutione paſsiua, ſiue grauamine, appellatione filij non venit nepos* Et in eadem ſententia inferius legũtur hæc ver-
31 ba: *Cum hæc ex aliquibus coniecturis efficacibus, ex ipſo teſtamento reſultantibus, appareat, prædictum teſtatorem mentem & intentionem habuiſſe conſtituendi fideicommiſſum vltra perſonas vocatas filios ſuos inſtitutos, & ſubſtitutos, & vltra filios ſuorum filiorum expreſſe nominatos, & ſubſtitutos, cum non reperiantur, vt dictum eſt, aliqua verba denotantia perpetuitatem fideicommiſſi, vel alia, quæ in viam iuris conſiderari ſoleut ad perpetuum fideicõmiſſum inducendum.*

32 Quintò, in conflictu coniecturarum, & verborum, illę coniecturæ præualere debent, quæ ſuadent excluſionem fideicõmiſsi. Iaſ. conſ. vlt. ad fin. lib. 4. Soc. iun. conſ. 107. nu. 50. lib. 3. & conſ. 89. nu. 13. lib. 4. Rim. iun. conſ. 147. nu. 62. & etiã in dubio contra fideicommiſſarium pronuntiatur, niſi ſe vocatũ in eum caſum qui extitit, oſtendat. Hiero. Gabr. poſt alios. conſ. 95. num. 14. conſ. 10. nu. 38. in 2. volu. Peregri. in tract. de fideicommiſ. art. 43. nu. 10 & Zanch. in l. hæredes mei. § cũ ita. par. 1. nu. 15. ff. ad Trebell. vbi multa ad rem. Et hîc accedunt etiã
33 regulæ illæ generales, quòd in dubio pro poſſeſſore, & quòd quilibet in cauſa reus eſt in dubio abſoluendus, & ad eius fauorem iudicandum. Viuius dec. 236. & vtriuſque regulæ rationem habendam eſſe ad fideicommiſsi excluſionẽ, tradunt Decian. reſp. 27. in fin. vol. 3. Alciat. reſponſ. 483. in fine. & Menoch. conſ. 376. nu. 35. & Crauet.
34 conſ. 180. circa finem. verſ. Poſtremum, vbi dicit, quòd in dubio cõtra fideicommiſſum pronuntiari debent, & pro poſſeſſore, & quòd quando negari non poteſt, quin de voluntate teſtatoris dubium ſit,
35 teſtatoris voluntas dubia non attẽditur. Ex quo ſequi videtur, quòd ex teſtatoris voluntate agens, eam claram habere oportet, cum dubia non proficiat. Cor. conſ. 30. nu. 7. vol. 1. & conſil. 161. nu. 7. cum ſeq. vol.

volu.2.Crau.conſ.208.nu.3. & cōſ. 328.nu.14.verſ. Et ſi nitatur. conſ. 377.in fin.& 385. nu. 17.Menoch. conſ.522.nu.3.& ſupradictis relatis Cæſar Barzius.deciſ.Bononien. 121.nu.54.cum quinque ſeq.

36 Nec obſtant in contrarium adducta; nam in primis grauamen deferēdi arma, & inſignia familiæ non inducit fideicommiſſum vel maioratum, vt ait Molina de Hiſpan.primog.lib.1.c 5.nu 34. in fin. ibi: *Si verò ſola nominis, ſeu armorum delationis conditio alicui, cui aliqua bona ſimpliciter relinquuntur, opponatur, ex eo ſolo difficile eſſet hæc bona maioratui ſubiecta pronūtianda eſſe obtinere.* Nec DD. in contrarium allegati à Menochio conſ.1006.nu.1.& 2.lib.11. (ad probandum conditionem, vel modum deferendi arma, vel inſignia familię primogenituram apud Hiſpanos inducere, & conſtituere) hoc dicunt, ſed tantùm coniecturā facere in caſibus á dictis DD. relatis, & ipſe Menoch. de præſumpt. lib.4.præſumpt.69.nu. 19. tantùm refert hanc ſeptimam cōiecturam ad recedendum á conſ.21.Oldrad. quando teſtator vocauit primo agnatos maſculos, deinde agnatorū primogenitos adiecta hac cōditione, quòd illi primogeniti agnatorum aſſumerēt arma, & inſignia familiæ teſtatoris. Hoc enim (inquit) caſu præſumptio eſt magna, teſtatorem voluiſſe, filios, & agnatos ſuos eſſe perpetuo grauatos reſtituere fideicommiſſum, & noſter caſus diuerſus eſt, nam domna Beatrix de Borja ſenior tantùm grauauit primum hæredem, & filios maſculos primi gradus illius, qui eſſent ſucceſſores in hæreditate, vt deferrent nomen, & arma de Borja abſquè mixtura aliqua, & ſic tantùm cenſetur vocare ad fideicommiſſum filios Roderici primi hæredis iuxta ea, quæ dixi ſupra nu.8.

Nec obſtat ſecundùm deſumptum ex qualitate maſculinitatis, ex quo teſtatrix vocauit filios, & ſucceſſores maſculos dicti don Roderici, ex hoc enim non arguitur omnes deſcendentes maſculos à Roderico cenſeri vocatos, ſed tantùm filios maſculos primi gradus dicti Roderici, quos ſucceſſores eſſe voluit in ſua hæreditate, vt dixi num. præcedenti.

37 Nec obſtat tertium, quòd teſtatrix grauauit ſucceſſores dicti don Roderici; nō enim ſimpliciter omnes ſucceſſores grauauit, ſed tātùm filios primi gradus Roderici, qui eſſent ſucceſſores in dicta hæreditate. Vndè licet hęredis appellatio nō ſolùm ad proximum hæredem, ſed ad vlteriores referatur, & liberorum appellatione deſcendentes contineātur, tamen quando vocauit filios Roderici, & ſucceſſores in hæreditate tantùm veniunt filij primi gradus, qui eſſent hæredes: nam vt inquit Rebuf. in l. hæredis appellatio. 65. verſicul.4. procedit.ff.de verb. ſignific. ſi nomen hæredis tantùm concernat perſonā nominatā, ad aliū non extenditur,

&

& quòd fuit deciſum in ſententia lata in hoc S.S.R.C. ſupra allegata. nu. 10. procedit in fideicommiſsis perpetuis, vel in maioratibus Hiſpaniæ, & ſic in longè diuerſo caſu.

38 Nec obſtat quartum deductum ex qualitate bonorum. Hoc enim tantùm inducit cõiecturam, vt inquit Menochius de præſump. lib. 4. præſumpt. 69. nu. 16. vbi ita ait: *Sexta eſt coniectura quando reliquit bona illuſtria, & digna, quæ conſeruentur perpetuò in agnatione, & familia, illaque prohibuit alienari.* Hæc autem coniectura non cõcurrit in caſu noſtro: quia teſtatrix nedum non prohibuit alienationem dictæ Baroniæ de Caſtronouo, ſiue *de Caſtelnou*, ſed immò permiſit dictam alienationem, ibi: *Et ad faciendum de ipſis bonis, & iuribus noſtris ad libitum ſiue ad eius liberas voluntates.* Et cõcurrente hac coniectura qualitatis bonorũ, in Comitatu de Oliua, & Valle de Guadaleſt (quæ hodiè eſt Marchionatus de Guadaleſt) fuit declaratum, bona libera remãſiſſe cum Regijs ſententijs, de quibus ſupra nu. 28. cum ſeq.

Ad quintum reſpõdetur primò caſum, in quo teſtatrix diſpoſuit, quòd ſi hæres non deferret cognomen, & arma de Borja, ſua hæreditas ſine diminutione aliqua, pleno iure, eſſet ſuorum proximiorũ agnatorum, non veniſſe. Quia Rodericus de Borja primus hæres, & don Ioannes de Borja ſenior eius filius, ſemper detulerunt cognomen, & arma de Borja. Secundò, non negamus, teſtatricem velle bona ſua ſubijcere fideicõmiſſo in fauorem filiorum primi gradus Roderici: affirmamus tamẽ non fuiſſe inſtitutum in fauorem omniũ deſcendentium maſculorum à dicto Roderico.

39 Nec obſtat ſextum, nã coniectura, quæ deducitur ex qualitate teſtatricis, quæ erat nobiliſsima, & ſoror ſummi Pontificis Alexandri Sexti, ex qua videtur voluiſſe agnationem, & familiã ſuam *de los Borjas*, conſeruare, excluditur per facultatem ab eadem teſtatrice conceſſam, diſponendi ad liberas voluntates de dictis bonis. Hoc enim repugnat conſeruationi perpetuæ bonorũ in familia, vt patet ad ſenſum; & in cauſis Comitatus Oliuæ, & Marchionatus de Guadaleſt concurrebat etiã hæc coniectura qualitatis teſtatoris: nã ambo erãt nobiliſsimi, & ex proceribus Regni, & nihilominus cum Regijs ſententijs, de quibus ſupra nu. 28. cum ſequentibus, fuit declaratum pro extinctione fideicommiſsi, & libertate bonorum. Denique licèt coniecturæ, quę per ſe nõ ſufficiunt, tamen omnes ſimul iũctæ ſæpius probant maioratũ perpetuum inductum fuiſſe, hoc tamẽ procedit, quando coniecturæ ſunt neceſſarię, aut valdè probabiles, vt dixi ſupra nu. 17. cum ſequentib. & nu. 31. & in conflictu coniecturarũ illæ præualere debent, quæ ſuadẽt excluſionem fideicõmiſsi, vt dixi ſupra

ſupra nu.32.ſed in caſu noſtro prę-terquam, quòd dictæ coniecturæ non ſunt neceſſariæ,nec concludẽtes in fauorem don Ioannis de Borja iunioris, ad extendendum fideicommiſſum inſtitutum per dictã
40 domnam Beatricem vſque ad eius perſonam, excluduntur per illam fortiorem coniecturam, quòd teſtatrix facultatem dedit dicto don Roderico de Borja primo hæredi diſponẽdi de omnibus, & ſingulis (ſubintelligitur bonis) ad ſui libi-
41 tum Quæ verba ſignificant liberã, & abſolutam poteſtatem,maximè in caſu noſtro ob geminatam conceſsionem, quæ multum operatur. Quòd fatetur Menoch. in noſtro proprio caſu dicto conſ. 1006. nu. 33.verſ. Quo ad ſecundùm.& nu. 34.& 35. lib. 11. vbi benè confirmat.Et licèt Menoch. nu. 35.verſ. Quo ad tertium, cõtendat probare,teſtatricẽ ſenſiſſe, quòd dictus don Rodericus diſponeret in perſonas ſuæ agnationis & familiæ,ſicuti eas vocauerat ipſa teſtatrix. Quod deducere vult ex põderatis per eum ſupra in eodem conſilio, ex quibus probare intendit teſtatricem voluiſſe bona conſeruari in agnatione, & familia ipſius Roderici,& hanc rationẽ inquit reſtringere diſpoſitionem,vt ſcilicet teſtãdi facultas conceſſa grauato intelligatur,modo diſponat inter eos,qui ſunt de familia, & agnatione: hæc tamen Menochij ratio non omninò ſatisfacit.Quia teſtatrix nedum dicto Roderico conceſsit ad libitũ diſponere de dictis bonis, ſed etiã eandem tribuit facultatẽ ſuis proximioribus agnatis, quos hæredes inſtituit, vt poſſent de ipſis bonis, & iuribus facere ad libitũ, ſiue ad eorum liberas voluntates: & huic argumento non reſpondet Meno. in dicto ſuo Conſilio.

Deueniendo prætereà ad diſpoſitionem factam à dicto don Roderico in ſuo teſtamento, de qua agit Menoch. dicto conſ. 1006. nu. 36. verſ. Secundùm eſt huius conſulationis caput. lib. 11. & in qua diſpoſitione fundatur fideicommiſſaria hæreditatis petitio poſita per dictum don Ioannem de Borja iuniorem, ad cuius intentionem probandam ibidem Menoch. in verſ. de prima propoſita dubitatione nititur oſtendere, dictum dõ Rodericum conſtituiſſe perpetuum fideicommiſſum inter ſuos deſcendentes ex argumentis ſupra in eodem conſilio relatis. Primò, quia teſtator ſemper vocauit filios, & nepotes,natu maiores, ordine ſucceſsiuo,hoc eſt, vocauit Ioannem filium ſuum natu maiorẽ, eo verò decedente ſine filijs maſculis legitimis, vocauit ordinatim don Franciſcum ſecundò genitum, & eo ſine filijs mortuo,dõ Ludouicũ, poſteà don Petrum,deinceps don Melchiorem,denique don Ximenium Perez,vbi autem dictus don Ioãnes decederet relictis filijs maſculis, voluit,quòd dicta eius hæreditas eſſet, & pertineret ad filium maiorem natu dicti don Ioannis, hoc

hoc eſt, ad don Franciſcum, & caſu quo dictus don Franciſcus decederet ſine filijs maſculis, voluit dicta bona peruenire ad alium filium natu maiorem dicti don Ioannis, & quòd idē eſſet, & obſeruaretur in reliquis omnibus alijs filijs dicti don Ioannis vſquè ad vltimū illorum; præcedente tamen illorum maiore omnibus alijs, cum pactis, & conditionibus ſupradictis, & expreſsis, nempè, quòd ſi aliquis illorum moreretur ſine filijs maſculis, tunc hęreditas integra, & ſine diminutione aliqua legitimæ, Falcidię, & Trebellianicæ eſſet, & perueniret ad alium filium maiorem natu maſculum dicti don Ioannis.

42 Hæc (inquit Menoch.) toties, & toties repetita qualitas maioris natu manifeſtè ſignificat teſtatorem ordinaſſe, atquè conſtituiſſe primogenituram, cum natu maior, & primogenitus idem ſit. Quòd confirmat auctoritatibus Caſtr. Abbat. Barba. Pariſ. Tiraq. & Ioan. Leſiriel in locis per eum ibi relatis. nu. 37. Sed hæc ratio, nec in facto, nec in iure ſubſiſtit, non in facto, quia dictus don Rodericus poſt dō Ioānem de Borja ſeniorem eius filium primogenitū non vocauit ſecundò genitum, qui fuit don Gaſpar de Borja Epiſcopus Sugurbij, nec dō Ludouicum de Borja filium tertiò genitum, & ſæcularem, ſed don Franciſcum de Borja filium quintogenitum natum ex ſecunda vxore tunc viuente, quia nouerca (vt par eſt credire) perſuaſit dicto don Roderico eius viro, vt moriente dicto Ioanne primogenito ſine filijs bona relinqueret dicto don Franciſco, & huius facti ignarus fuit Menoch quando de hoc caſu fuit conſultus. & videns teſtatorē, moriente dicto Ioanne eius filio primogenito ſine liberis, vocaſſe dictum dō Franciſcum, habuit iuſtam cauſam credendi eſſe ſecundo genitum, cū regulariter quilibet teſtator in defectum primogeniti ſoleat vocare ſecundo genitum. Non etiam procedit de iure, quòd ex dicta diſpoſitione reſultet primogenium, ſeu maioratus. Non enim teſtator vocauit in genere primogenitū, ſeu maiorem natu, ſed nominibus proprijs vocauit ſuos filios Ioannem, Franciſcum, Ludouicum, Petrum Melchiorem, & Ximeniū Perez; & caſu quo don Ioannes primus hæres decederet relictis filijs maſculis, diſpoſuit, vt eius hæreditas integra pertineret ad eius filiū maiorem natu maſculum, & ita ſequeretur de vno in alium inter filios dicti don Ioannis vſque ad vltimum eorū, præferēdo maiorē reliquis, cum pactis, & conditionibus ſupradictis, nimirum, quòd ſi aliquis eorum decederet ſine filijs maſculis, legitimis, & naturalibus, dicta hæreditas integra pertineret ad alium filiū dicti dō Ioannis. Et

43 ita vocatio filij maioris eſt reſtricta ad filium don Ioannis; at verò viginti duo doctores allegati á Menoch. dicto conſ. 1006. nu. 49. vol. 11. non loquuntur in his terminis,

quando

quando teſtator vocauit filium maiorem Ioannis, ſed quando in genere vocauit primogenitũ, maiorem vel antiquiorem. Et quod filiorum appellatione tantũ veniant
44 filij primi gradus, ſcripſerunt Socin.Iun.conſ. 108. à nu. 16. & Alciatus.conſ.2. lib.8. ſecundùm Venetam impreſsionem ſiue Baſileæ, & ſecundùm Lugdunenſem. conſ. 98.nu.12.ambo conſulentes in grauiſsima cauſa vertente inter don Sãctium de Cardona Almiratum Aragonum reiuendicãtem locum del Real parte ex vna, & don Carolum de Porja ſeniorem Ducem Gandiæ dictum locũ poſsidentem parte ex altera, in qua cauſa agebatur de fideicommiſſo inſtituto per Alphonſum ab Aragonia Ducem Gandiæ Marchione Villenæ, & Comitem Ripa Curtiæ filiũ ſereniſsimi Aragonũ Regis Iacobi Secundi, vulgo Ducem Regiũ appellatum, in donatione facta Hugoni de Cardona, & eius filijs, quibus donauit dictum oppidũ del Real, Caſtra, loca, res, & bona in dicta donatione deſignata ſub verbis relatis per Alciatum in propè dicto conſ. ante nu.1.& maximè his verbis: *Egregio Hugoni de Cardona nepoti noſtro,&c. Et filijs veſtris maſculis legitimis, & naturalibus, ſcilicet primogenito veſtro, deinde vni poſt alium ſucceſsiuè, ſecundũ ordinem geniture, ſi abſquè filijs maſculis legitimis, & naturalibus, vel cum talibus filijs maſculis, qui nõ peruenerint ad ætatem teſtandi, & euenerit, ipſos mori, omnia Caſtra, & loca infra ſcripta*,&c. & infra: *Et ſi dictus Hugo de Cardona (quòd Deus auertat) ſine filijs maſculis, & legitimis decederet, vel cum talibus, qui non peruenirent ad ætatem teſtandi (hoc eſt viginti annorum) decederet, ſubſtituit Alphõſum, & alios fratres Hugonis ſub ſimili conditione.* Et cũ don Ioannes de Cardona filius Hugonis, & Alphonſus eius filius vẽdidiſſent dictũ locum del Real in dicto fideicõmiſſo cõprehenſum Duci Gandiæ dõ Ioãni à Borja auo dicti Ducis dõ Caroli ſenioris, & dictus Almiratus don Sanctius filius dicti dõ Ioannis de Cardona, & pronepos dicti Hugonis reiuẽdicaret dictum locũ, prætendendo eius eſſe dominum tanquam vocatũ ab Hugone in fideicõmiſſo inſtituto in ſupradicta donatione illis verbis: *Filijs veſtris, ſcilicet primogenito veſtro, & deinde vni poſt alium ſucceſsiuè ſecundũm ordinem genituræ*, Quia filiorum appellatione veniunt nepotes, nihilominus Socin.& Alciat. vbi ſupra ſcripſerunt in dicto caſu filiorum appellatione nepotes non comprehendi, ſed tãtùm filios primi gradus dicti
45 Hugonis de Cardona. Iuxta quorum conſultationem fuit iudicatum in ſacra Regia Audientia Valentina in fauorem dicti Ducis Gãdiæ, ſentẽtia publicata per Antoniũ Michaelem Ferrã Regiũ ſcribam mandati, die 17. Maij 1549. his verbis: *Et quamuis ſub illis verbis, dum dicitur, & filijs veſtris maſculis, videantur comprehendi nepotes, & alij deſcendentes, præmaximè quando diſpoſitio*

à com-

à communi aſcendente confertur in futurum, & in incertum euentũ. Attento tamen quod verba ſequentia, dumdicitur, filio primogenito veſtro, & deinde vni poſt alium ſucceſſiuè, ſecundùm ordinẽ geniture, quæ ſunt declaratiua, & reſtrictiua præcedentium, necnon vlteriores ſubſtitutionum gradus, in quibus moriente Hugone ſine filijs, donator ſubſtituit Alphonſum, deinde Ioannem, deinde alios fratres, qui omnes erant in eodem gradu, & numquam vlteriùs procedit ad ſequentem gradum nepotum, manifeſtè oſtendunt, & declarant, donatorem in præcedentibus, de liberis primi gradus, in quibus propriè cadit ordo geniture, dumtaxat ſenſiſſe, conſtat liquidò ſub illis verbis non comprehendi, aut contineri vltra liberos primi gradus, ſed tantùm proprios Hugonis filios. Conſiderantes inſuper, quòd cum ex tenore præfatæ donationis conſtet, omnes, qui poſt primogenitum Hugonis fuerunt ſubſtituti, & vocati, fuiſſe per donatorem vocatos, & ſubſtitutos primogenito Hugonis, ſub ea conditione, ſi primogenitus deceſſerit ſine liberis maſculis, vel cum talibus liberis, qui non peruenerint ad ætatem teſtandi, implicat, ſi diceremus, deſcendentes primogeniti ſub dicta conditione ſubſtitutos eſſe, & ſic reſultat ſenſum dictæ donationis ſatiſquidem apertum fuiſſe, vt bona donata prædicto egregio Hugoni, poſt eum primò deueniant ad eius primogenitum, & ſi cõtingat talem

47 *primogenitum decedere ſine filijs maſculis legitimis, & naturalibus, vel cum talibus, qui non peruenerint ad ætatem teſtandi, tunc bona donata perueniant ad ſecundo genitum eiuſdem Hugonis, & deinde ſub eiſdem conditionibus in tertio genitum, & deinde in quarto genitum, fratres dicti primogeniti Hugonis, & donatoris nepotis, & ſic ſucceſſiuè vnum poſt alium, & ſecundùm ordinem geniture. Cùm ergo conſtet, ex Hugone, natum fuiſſe Ioannem, ex Ioãne Alphonſum, ex Alphonſo dictum Illuſtrem Sanctium, eoſque maiores viginti annis, ſuis reſpectiue parentibus ſuperuixiſſe, ſequitur neceſſariò Caſtra, iura, res, & bona in inſtrumento dictæ donationis contenta, apud Ioannem, tempore eius mortis, & deinde apud eius hæredes, & ſucceſſores remanſiſſe libera, & nullo vinculo reſtitutionis ſubiecta.* Quę Regia ſententia in gradu ſupplicationis fuit confirmata cum alia, lata in hoc Sacro, Supremo, Regio Aragonum Conſilio, publicata Valliſoleti, die 4. Aprilis 1555. Pari igitur ratione dicendum eſt in caſu noſtro, illa verba contenta in teſtamento don Roderici de Borja, cum quibus vocauit filium maiorem maſculũ don Ioannis de Borja, intelligi de filijs primi gradus dicti don Ioannis ſenioris, & non de nepotibus, vel pro nepotibus illius. Quod corrobatur ex eo quod, licèt filij appellatione omnes liberos intelligimus. l. filij appellatione. 48. ff. de verbor. ſignifi. tamen, vt inquit Peregrin. conſil. 45. num. 7. lib. 5. ſi in filijs diſpoſitio locum

48 habuit, conſumitur, nec vlteriùs profertur ad nepotes. Bartol. in l. liberorum. 220 num. 18. ff de verb. ſignifi. per regulam. l. Boues. §. hoc

ſermone.ff.de verb.ſignific. & dictum hoc eſt cõmuniter receptũ. Alex.conſ.105 n.3.lib.1.Corn.cõſ. 131.col.1.in 3.Curt.ſen.conſil.46. ſæpè reuoluta.col.10.Socin.conſil. 104.col.1.in 3.Dec.conſ.95.col fi. Ruin.78.in 1.dub.lib 2.Pariſ.conſ. 20.n 26.lib. 3. alios concordantes allegat Pereg art.19.n.6.& in art. 22.n.58.Cùm igitur in caſu noſtro diſpoſitio facta per don Rodericũ de Borja locum habuerit in dõ Ioãne de Porja ſeniore eius filio primogenito, & in perſona don Franciſci de Borja,eius nepotis, ex dicto filio primogenito, non extẽdetur à nepotes, & per conſequens don Ioannes de Borja iunior, ſuccedere non poteſt.Cùm quibus eſt ſatiſfactũ his,quæ ſcribit Menoch. d.conſi.1006.nu.36. verſic. primò
49 quia.& nu.48.& 49. vbi inter decẽ & nouem Doctores, quos refert, allegat Molinam lib. 1. de Hiſpa. primoge.c.5.n.19. fundantem ſuã opinionem in doctrina Ancharr. conſi.27.loquentis de duobus antiquioribus de familia, quod,inquit,ea ratione procedit, quòd cũ teſtator, non ad perſonas duorum antiquiorum de domo,ſed ad quãlitatem antiquitatis reſpexerit,cenſetur fideicommiſſum perpetuum inducere. Hæc ipſa ratio ſuadet in caſu noſtro contrarium: nam teſtator non ſimpliciter maiores, ſeu primogenitos vocauit, ſed don Ioãnem eius filium primogenitũ, & filium maiorem dicti don Ioannis,& eo ſine liberis decedente filiũ ſecundo genitum, qui remanebat maior?

Aliæ rationes allegatæ per Menoch.d.conſ 1006.nu.38. volu.11. (ad fundandum eſſe perpetuum fideicõmiſſum inſtitutum per dictum don Rodericum) ſunt eædẽ, quas ſupra retulimus, reſpectu fideicommiſsi, inſtituti per dictam domnam Beatricẽ, quibus iam eſt ſatiſfactum, & ex doctrinis ſupra relatis,cùm Regijs ſententijs canonizatis conſtat in occurrenti caſu fideicommiſſum expiraſſe,& non extẽdi ad perſonam dicti don Ioãnis de Borja iunioris.

50 Ex quibus meritò cum ſentẽtia lata in dicta Sacra Regia Audiẽtia Valentina,referente Doctore Michaele Mayor, tunc cauſæ auditore,& nunc Regiam Cancellariam Regente,fuit abſoluta dicta domina Beatrix de Borja iunior, domina Baroniæ de Caſtellnou,ſentẽtia in eius fauorem lata,& cõtra dictũ don Ioannem de Borja, publicata per Franciſcũ Paulũ Alreus Regij ſcribã mandati,die 22.Iunij 1609.

DECISIO LXI.

PRÆSCRIPTIO TRIginta annorũ nõ procedit in hypothecaria cõtra Eccleſiã, ſed neceſſarius eſt curſus quadraginta annorũ, non obſtãte foro 6.de preſcriptio.

1 *Caſus, ſiue facti ſpecies.*
2 *Præſcriptio triginta annorum obſtat creditori agenti hypothecaria.*
3 *Praſ-*

3 *Præſcriptio quadraginta annorum, eſt neceſſaria contra Eccleſiam, & non ſufficit curſus triginta annorum.*

4 *Rex habet iuriſdictionem, ratione bonorum de Realenco ſuper Eccleſijs, & Eccleſiaſticis perſonis. & nu. 6.*

5 *Fori Regni Valentiæ conditi fuerunt præſente Legato Apoſtolico, & cum cõſilio Archiepiſcopi Tarraconenſis, & Epiſcoporum Aragoniæ, & Cathaloniæ.*

7 *Generi per ſpeciem derogatur in legibus.*

1 DOctor Gaſpar Gaualdo Preſbyter, vti Beneficiatus cuiuſdam ſimplicis Eccleſiaſtici Beneficij, inſtituti in Eccleſia parochiali Sancti Martini ciuitatis Valētiæ ſub inuocatione Sancti Michaelis, & Syndicus Cleri eiuſdem Eccleſiæ, executionem inſtarunt contra Michaelem Hieronymũ Vinaro Presbyterũ, vti detentorem cuiuſdam domus ſpecialiter hypothecatæ, virtute inſtrumenti cenſualis recepti per Ludouicũ Torra notariũ die 2. Iunij 1436. cum quo Ioannes Blāch, & Leonarda, coniuges, Petrus Blanch, & Vincentius Blāch vendiderũt Michaeli de la Cābra centũ quinquaginta ſolidos cēſuales rendales, & annuales, ſingulis annis ſoluendos primis diebus mēſium Iunij, & Decēbris mediatim, pretio centũ librarũ. Quę annua pēſio fuit reducta ad centum triginta tres ſolidos, & quatuor denarios. Cuius virtute executionē inſtarũt per Curiam Gubernationis ciuitatis, & Regni Valentiæ, ad exactionē ducētarũ ſexaginta librarũ monetæ Valentinæ, debitarũ de ſolutionibus finitis in menſe Decēbris, tũc proximè præterito. Et in proceſſu cõſtitit penſionē dicti cenſualis, quę à principio erat centũ quinquaginta ſolidorũ, fuiſſe reductam ad quantitatē 133. ſolidorum, & 4. denariorũ, ex quibus centũ ſolidi pertinuerũt dicto Clero, & reliqui dicto Doctori Gaualdo vti Beneficiato dicti Beneficij. Et pro parte dict. Michaelis Hieronymi Vinaro allegabatur à die 17. Octob. 1561. in qua inſtrumēto recepto per Michaelem Sāchez notariũ, dicta domus fuit vendita vti libera à dicto cēſuali Iacobo Zamora (à quo dictus Vinaro cauſam habet) vſq; ad diē 22. Septēbris anni 1600. in qua dictũ mandatum exequutiuũ fuit expeditum, ſiue relaxatũ, ſemper poſſeſſores dictæ domus eam poſſediſſe, tamquā liberam, & ita reus oppoſuit præſcriptionem triginta annorũ. Actores autem allegabāt, non fuiſſe lapſos quadraginta annos, & ſic pręſcriptionē locũ nõ habere in hoc caſu cõtra Eccleſiā. Et mortuo dicto Michaele Hieronymo Vinaro, lite pendēte, cauſa fuit proſequuta cõtra eius hæredes. Dubitatũ fuit, an dicta præſcriptio locum haberet in occurrenti caſu?

2 Et pro parte rei deducebatur, præſcriptionē triginta annorũ obſtare creditori agenti hypothecaria contra tertium poſſeſſorem, qui per dictum tempus poſſedit rem generaliter, vel ſpecialiter hypo-

hypothecatam, tamquam liberã, & exemptam á dicta obligatione. l. ſicut. §. eodem etiam iure. & l. cũ notiſsimi. in prin. C. de præſcript. trigint. anno. for. 6. de præſcriptio. ibi: *Si donchs aquell crehedor, que les demana, e diu, que a ell ſon obligades generalment, o eſpecialmẽt, no haura callat per ſpay de trenta anys.* Cùm igitur nedum per triginta annos, ſed etiã per plures, dictus Vinaro poſſederit dictam domum per ſe, & ſuos auctores, tamquam liberam, & exemptam ab onere dicti cenſualis, dicebat ſe tutum eſſe, dictæ præſcriptionis triginta annorum præſidio.

3 Sed contrarium, me referente, iudicauit Sacra Regia Audientia Valentina in dicta cauſa, ex quo cõtra Eccleſiam nõ currit præſcriptio triginta annorum, ſed neceſſarius eſt quadraginta annorum terminus. Authe. quas actiones. C. de ſacroſan. Eccleſ. ibi: *Hæc ſi loco religioſo competant, quadraginta annis excluduntur.* In terminis Coua. in reg. poſſeſſor. 2. p. §. 2. nu. 3. & 5. propé finẽ. vbi dicit, paſsim ab omnibus receptum. Cancer. lib. 1. var. c. 15. nu. 2. vbi allegat ita in ſpecie notãtem Matquil. in vſat. omnes cauſæ notabili. 10.

Et licèt Cancer. ibidem eam rationem reddit, quia Rex nõ poteſt legem aliquam ſtatuere in præiudicium Eccleſiæ, aut locorum piorum. vt notant Hoſtien. Ioã. Andr. & alij in cap. fi. de ſolutio. & Iaſ. in auth. hoc inter. n. 2. in fi. C. de teſta.

4 Hæc tamen ratio in occurrenti caſu non conuincit, nam in cenſualibus (quæ in Valentiæ Regno ſunt bona de Realenco) Rex habet iuriſdictionem, & ſic potuit ſtatuere contra Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas, quæ tenẽtur, ſuper bonis de Realenco, reſpondere coram iudice laico: hoc probatur in foro 6. qui olim erat forus finalis ſub rub. de iuriſdict. in antiq. cuius verba ſunt: *Si llech, ò Clergue, ò religios de Clergue, ò religios, ſe clamara, demanãt à aquell caſes, orts, reals, camps, vines, ò altres heretats, ò poſſeſsions, per rabo de peñora, ò per alcun altre dret, ò manera, ò en cara que deman fruits de les dites coſes, lo Clergue, ò religios tota hora reſpona, e faça dret en poder de la Cort noſtra de Valencia, à caſcu qui dell ſe clam de les coſes damunt dites. Car al comenſament totes les damunt dites coſes forè de noſtra ſeñoria, á aquells qui les preſeren, e les reberen, no vengueren per rabo de religio, ni deſgleſia, e per aqueſta rabo deuhen eſſer dites, e jutgades per tos tẽps del Realench.* Qui forus fuit conditus á Sereniſsimo Rege Iacobo I. dicti Regni expugnatore, & fori dicti Regis (vt teſtatur conciuis meus Bellug. in ſpecu. Princip. rub. 11. §. videndum. nu. 10. fol. 52. vt ab antiquis habetur) fuerunt conditi præſente Legato Apoſtolico, & ita meritò, inquit, habẽt vim Canonis prouincialis, vt in Canon. regula. §. porrò. 3. diſtinct. ibi: *Porrò Canonum alij ſunt decreta Pontificum, alij ſtatuta Cõciliorum; Conciliorum verò alia ſunt vniuerſalia, alia Prouincialia, Prouincialium,*

cialium, alia celebrantur auctoritate Põtificis Roma præſente videlicet, Legato Sanctæ Romanæ Eccleſiæ. Et vt legitur in proœmio fororum fol. 1. colum. 3. in fi. dictus Rex Iacobus fecit dictos foros, ſiue leges cum voluntate, & conſilio Archiepiſcopi Taraconenſis, & Epiſcoporũ Cathaloniæ, & Aragoniæ, & ita dicti fori habent maximã vim in rebus cõcernentibus ad Eccleſias, & Eccleſiaſticas perſonas, circa bona ipſa, vt apertius dicit idẽ Bellug. rub. 14. de amortizationibus, in verſic. Nũc videamus n. 29. fol. 99. pag. 1. his verbis: *Et primò pro huius quæſtionis, & eius deciſionis notorio fundamento, in hoc Valentino Regno ex fori diſpoſitione, eſt præſuppoſitũ, quòd omnia bona de Realenco ſunt conditionata, & lege affecta, vti eſt ſatis deſuper latè deductum, & illa bona etiam cum onere tranſeunt in Clericos, vel Eccleſias. In caſum permiſſum reſtant cũ onere Regali, & vicinali, & ſunt de iuriſdictione Principis, & de illis Clericus habet reſpondere coram iudice laico, vt in foro ſiu. de iuriſ. omn. iud.*

6 Sed alia ratione dicendum eſt d. fori 6. de præſcrip. diſpoſitionẽ non comprehendere Eccleſiam, nimirũ quia etiam in legibus generi per ſpeciẽ derogatur. Bart. in l. 1. §. hoc autem edictũ. n. 7. ff. de nou. oper. nun. Socin. Iun. cõſ. 131. n. 35. vol. 1. Cancer. to. 1. var. c. 11. n. 9. & lex noua quantũcumq, generaliter, & indiſtinctè loquẽs, debet tamen intelligi, & diſtingui ſecundũ leges antiquas. gl. in verb. Pro qualitate. in §. ſed hodiè. inſt. de ſatiſd. Iaſ. in l. ſciẽdũ. n. 4. ff qui ſatiſ. cog. & multis relatis, probat Tortol. in trac. de cẽſor. & fideicõ. lega. c. 36. n. 22. vnde diſpoſitiones legis, cũ notiſsimi. C. de præſc. 30. anno. & & proximè d. fori 6. quæ loquũtur in caſu regulæ, nõ derogãt limitationi, & illi caſui ſpeciali, de quo in d. auth quas actiones. & ita hæc S. R. A. obſeruauit. Quoties enim cõtra Eccleſiã præſcriptio allegatur, nõ cõſideratur lapſus 30. ſed 40. annorũ. Quòd in pluribus cauſis fuit pronuntiatũ, & præſertim, me patrocinãte, & defendẽte, fuit pronũtiatũ cũ ſentẽtia publicata per Alreus, die 2. Decẽb. 1595. in fauorẽ Monaſterij ſacratiſsimæ Virginis Mariæ del Puig, cõtra D. Antoniũ Belluis, patrẽ, & legitimũ adminiſtratorẽ don Petri Exarch & ita in hac cauſa fuit pronuntiatũ ſentẽtia lata in fauorẽ dicti Doctoris Gaſparis Gaualdo Presbyteri, & Syndici cleri Sãcti Martini, contra dictũ Nicolaũ Vinaro Presbyterũ, publicata per dõ Ioannẽ Daça, die 17. Maij 1610. Et iterũ, me referente, fuit iudicatũ in fauorẽ Doctoris Michaelis Climẽt Presbyteri, vti beneficiati cuiuſdã ſimplicis Eccleſiaſtici beneficij inſtituti in Eccleſia Sãcti Ioãnis vrbis, ſub inuocatione Sancti Auguſtini, cõtra Franciſcũ Eximeno ſcribam Aulæ Iuratorum ciuitatis Valentiæ, ſentẽtia publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die prima Iulij 1610.

DECISIO.LXII.

TENVTA CVM FAcultate faciendi ſuos fructus bonorum mariti, competit viduæ, cui intra annũ luctus non fuit ſoluta dos, & ſuo in caſu augmentũ dotis debitũ ratione virginitatis, antepha tũ, ſiue dotariũ, iuxta forum, ſiue legem Regni Valentiæ, quæ iuſta eſt, & non vſuraria. Et quamuis multò poſt vidua obtulerit petitionem tenutæ, ei debentur dicti fructus à die finiti anni luctus.

1 *Facti ſpecies, & dubia ſuſcitata in hac cauſa.*

2 *Dotis vſusfructus non debetur mulieri moram paſſæ in reſtitutione dotis, & eſt communis opinio.*

3 *Intereſſe dotis in pecunia conſiſtentis non debetur mulieri moram paſſæ, etiam lapſo anno luctus, & eſt communis opinio.*

4 *Mulier miſſa in poſſeſſione bonorum mariti, non poteſt petere intereſſe dotis, ſed tenetur cõputare fructus in ſortem, & eſt communis opinio.*

5 *Lex permittens vſuras, non valet.*

6 *Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris. & nu. 10.*

7 *Vſuræ, de iure diuino ſunt reprobatæ.*

8 *Conſuetudo, vel lex, diſponens contra ius diuinum, non valet.*

9 *Vſurarum perceptionem nõ facit licitam communis vſus, vel obſeruantia.*

11 *Vſura non permittitur, etiam ſi bonũ publicum ſequatur.*

12 *Vxor, quæ percipit fructus bonorum mariti ob dotẽ nõ ſolutã, ſæpè recipit multo maiorẽ quãtitatem, quã ſit intereſſe damni paſsi, vel lucri ceſſantis.*

13 *Vſura eſt accipere maiorem quãtitatẽ, ob retardatã ſolutionem, quã intereſſe dãni emergẽtis, vel lucri ceſſãtis.*

14 *Statutũ permittens viduæ ſolui decẽ pro centenario, dum dos ei non ſoluitur, nullum eſt.*

15 *Lex Regni diſponens, vt tranſacto anno luctus, ſi vxor non fuerit ſoluta de ſua dote, fructus bonorum mariti ſuos faciat, valida eſt. & num ſequen.*

16 *Lex humana poteſt dominiũ ab vno in alterum transferre ob vtilitatem publicam, & ratio redditur.*

17 *Reipublicæ intereſt, dotes mulieribus conſeruari.*

18 *Lex ob publicã dotis cõſeruandæ vtilitatem poterit diſponere, vt dominiũ fructuũ bonorũ, quæ tẽpore mortis maritus poſsidebat, vxor ſuos faciat, dũ (trãſacto anno luctus) ab hæredibus, ſibi dos non reſtituitur.*

19 *Forus Valentiæ, & cõſtitutio Cathaloniæ, cõcedens tenutã priuilegiatam mulieri, à fortiori debet valere, quàm lex, quæ, mediãte præſcriptione dominium ab vno in alterum transfert.*

20 *Tenuta foralis cum facultate faciendi fructus ſuos, introducta fuit Valentiæ anno 1250. Cathaloniæ verò anno 1351. & ab eo tempore, vſque in præſentem diem leges eam concedentes fuerunt obſeruatæ.*

21 *Vſura non poteſt conſiderari in tenuta forali.*

22 *Bonæ fidei poſſeſſor fructus ſuos facit.*

23 *Vidua, quæ non declarauit velle*

vn

vti beneficio tenutæ foralis, non conſequitur fructus bonorum mariti, & nu. ſeq. ſed contra nu. 38. & 43.
24 Inuito beneficium non confertur.
25 Hæres præſcribit aduerſus legatariũ ante acceptationem legati.
26 Legatarius præſcriptione excluditur à petitione legati, quod non acceptauit, & ita fuit declaratum in R. A.
27 Dominium rei legatæ, tranſit in legatarium.
28 Verba, Ipſo iure, intelliguntur parte petente.
29 Declaratio eſt neceſſaria, etiam ſi iura dicant aliquid, Ipſo iure, fieri.
30 Ipſo iure vbi fit reſtitutio, neceſſaria tamen eſt declaratio.
31 Forus 9. ſolut. matrim. ipſo iure concedit fructus bonorum mariti, cui dos intra annum, non fuit ſoluta a die finiti anni luctus.
32 Fructus rei legatæ tranſeunt in legatariũ ante acceptationem reuocabiliter, poſt acceptationẽ verò irreuocabiliter.
33 Legatarius, ſi ceſſet per aliquod tempus petere legatum, conſequitur nihilominus fructus rei ſibi legatæ à die mortis teſtatoris.
34 Dominiũ rei legatæ, quòd erat in ſuſpenſo à die aditæ hæreditatis, ſequuta acceptatione legati, perfectè quæritur legatario.
35 Fructuũ bonorum mariti dominium, finito annò luctus, ipſo iure tranſit in tenutariam, quemadmodum, & fructus rei legatæ in legatarium.
36 Fructus bonorũ immobilium rei dotalis maritus præſtat ex tempore diſſoluti matrimonij.
37 Dies à lege præfixa conſtituit debitorem in mora, & interpellat.
38 Tenutæ ante petitionem, à die finiti anni luctus fructus deberi mulieri fuit declaratum cum pluribus Regijs ſententijs hic relatis.
39 Hæres mariti nõ eſt in bona, ſed in mala fide, quãdo finito anno luctus, percipit fructus bonorum mariti ante ſolutam dotem.
40 Vxor mortuo viro, habet retentionẽ bonorum eius hæreditatis pro dote.
41 Fructus percipiens contraueniendo legi Regni, eſt in mala fide, & eos tenetur reſtituere.
42 Renũtiare iuri ſuo, nemo præſumitur ſine iuſta cauſa.
43 Tenutariã conſequi fructus bonorũ mariti à die finiti anni luctus, quãuis multo poſt tenutam petierit, fuit declaratũ cũ Regia ſententia, & n. ſequẽti.
44 Appellatio ſimpliciter interpoſita, eſt communis appellantis, & appellati.

1 Vincẽtius Balleſter agricola, oppidi de Villareal, & Hieronyma Medina cõiuges, collocãdo in matrimoniũ Magdalenã Balleſter eius filiã cũ Iacobo de Arãda dicti oppidi, ei in dotẽ cõſtituerunt quinque mille ſolidos, monetæ Valentinæ quos dictus Iacobus confeſſus fuit recepiſſe.. Et ratione virginitatis fecit dictæ Magdalenę Balleſter augmẽtũ dotis duorũ mille, & quingentorũ ſolidorũ. Et cũ per mortẽ d. Iacobi Aranda dierũ maioris, ſolutũ fuiſſet dictũ matrimoniũ, & poſteà elapſus fuiſſet integer annus, dictaq; Magdalena nõ fuiſſet

fuiſſet ſoluta de dictis dote, & augmento, per iuſtitiam dicti oppidi fuit condemnata Anna Peiro, & de Carceller, donataria Annæ Aranda ſororis, & hęredis dicti Iacobi Aranda dierum maioris, ad ſoluendũ intra ſex dies dictæ Magdalenæ Balleſter, & de Aranda viduæ dictam dotem, & augmẽtum: aliàs dicto termino elapſo, dicta vidua haberet tenutam iuxta foros pręſentis Regni. A qua condemnatione dicta Anna appellauit, & cauſam appellationis in Regia Audiẽtia introduxit. Et eiuſdem appellationis beneficio dicta Magdalena Balleſter, & de Aranda ſupplicauit declarari, ipſam habere tenutã omnium bonorũ eius viri, & fructus ſuos facere à die tranſacti anni luctus.

In hac cauſa duo dubia ſuſcitata fuerũt, vnũ obiter tantũ, nimirũ an ſit licita tenuta introducta per foros Regni Valẽtiæ, & per cõſtitutionẽ Cathaloniæ, cum qua conceſſa eſt viduæ, cui intra annum à morte mariti computandum, non fuit reſtituta dos, & ſuo in caſu ſolutũ dotis augmentum, retentio bonorũ mariti, & facultas faciendi fructus ſuos, donec ſit ſoluta de dote, & de augmento, ſi ei fuit promiſum, & an valeat forus, ſiue lex introducens tenutam?

Secundum, de quo ex profeſſo actũ fuit, an viduæ debeantur tantum fructus bonorum mariti à die petitionis tenutę foralis, an verò à die finiti primi anni poſt mortem mariti, etiam ſi multo poſt dicta petitio tenutæ poſita fuerit?

In primo dubio videbatur non valere diſpoſitionẽ dicti fori: quia
2 Canoniſtæ cõmuniter tenẽt, quòd ſoluto matrimonio mulieri morã paſſæ in reſtitutione dotis, non debeatur vſusfructus ipſarũ dotium nõ reſtitutarum. Quia ille vſusfructus pecuniæ eſt vſura, quæ eſt prohibita omni iure: ita Ioann. Andr. Anton. de But. Abb. & alij in cap. ſalubriter, de vſuris. & Bar. in l. in inſulam §. vſuras. ff. ſolut. mat. & idẽ voluerunt Bart. & Ang. ibi, & Bart. in conſ. 128. quod incipit Frãciſcus, ſed contrariã opinionem firmauit Bald. in authent. ei qui iurat. C. de bon. auth. iud. & Cyn. & in l. vn. §. exactio. C. de rei vxor. actio. & Bal. in l. fi. in fi. C. de pet. hæred. & Car. in Cle. 1. queſt. 6. de vſuris. vbi dicit ſe ita conſuluiſſe. Quos omnes refert Afflict. deciſio. 284. numer. 1. & ibi Vrſil. in additione. numer. 6. alijs relatis hanc dicit communẽ. Et Plotus in tractat. de in litem iurand. in repetitio. l. ſi quando. C
3 vnde vi. §. 11. numer. 24. ita ait: *Sed quod plus eſt, dico, quòd etiam elapſo primo anno luctus, & ex poſt quandocunque, quòd non debetur intereſſe dotis in nummis conſiſtentis non ſolutæ mulieri, etiam moram paſſæ, per ipſos hæredes mariti etiam conſtitutos in mora à muliere, nec per aliquos dotis debitores moroſos, & pro tali intereſſe agi, & illud teſtibus, inſtrumentis, aut iuramento in litem probari*

bari non poteſt , *cum de iure non debeatur ipſum intereſſe eidem mulieri etiã moram paſſæ, quia quicquid ſorti accederet, eſſet vſura*. Et hæc eſt communis opinio legiſtarum, & canoniſtarum. vt dicit Iaſ. d. conſ. 62 circa colu. 4. verſ. Secundo, & fortiùs vol. 1. & iſtam eſſe cõmunem opinionem atteſtatur etiam Afflict. d. deciſ. 284. an ſoluto. col. 1. verſ. & profectò. Angel. Aretin. §. fuerat. col. 4. verſ. Ex his. vbi alij DD. inſt. de act. Ioan. Camp. in tract. de dot. p. 2. quæſt. 8. incip. An autem hæredes viri. col. 2. Lau. de Rod. dict. conſ. conſuluit. quæſt. 52. Rom. d. conſ. 517. in caſu. Bar. Pau. de Caſt. & Doct. in apoſt. ad Bart. in d. l. in inſulam. §. vſuras. ff. ſolur. matr. vbi
4 etiam Paul. de Caſtr. in fin. dicit, quòd eſt communis opinio, quòd etiam mulier miſſa in poſſeſſionẽ bonorum mariti, nõ poteſt petere intereſſe, ſed tenetur cõputare fructus quos percepit in ſortem. Et quòd mulieri etiam moram paſſæ non debeatur intereſſe dotis non ſolutæ, & fructus computentur in ſortem, eſt tex. & ibi not. Ang. in l. Titia. ff. de ſolu. Bar. l. atqui natura. §. non tantùm. de nego. geſt. Bal. l. fin. C. de bo. mat. Et hæc eſt magis communis opinio. vt dicit Soci. d. conſ. 180. diligenter. col. fin. vol. 2. Innoc. Ioan. Andr. Anton. de Butr. Card. Flor. Ioã. de Annan. & alij in d. cap. ſalubriter. de vſur. Raphael. Com. Pau. de Caſtr. Alexan. Iaſ. & alij in d. l. diuortio. Hoſti. in ſum. tit. de vſur. §. an aliquo. verſic. Sed quid è conuerſo. Corneus. conſ. 71. ad euidentiam. col. 3. nu. 7. volu. 4. Bal. Noue. in tract. de dote. in 8. p. verſ. 22.

5 Secundò, non valet lex permittens vſuras. glo. fin. poſt. med. in authent. ad hæc. C. de vſur. ibi: *Sed ex toto tolluntur vſuræ: vt in authen. de Eccle. titu. §. 1. colla. 9. vbi dicit, ſeruandas regulas ſanctorum quatuor Conciliorũ. Sunt enim prohibitæ in Niceno, vt 47. diſtinct. Can. quoniam. Item ſi nulla lex*
6 *diceret, adhuc non valerent, cũ ſint contra legem Dei: & inferior non poteſt tollere legem ſuperioris. vt ff. ad Trebel. ille à quo. §. tempeſtiuum. & de arb. l. nam magiſtratus*: Item *Chriſtus ad Paulum dixit: Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. Item contra naturam eſt, vt ſeruus tollat legem domini ſui, vt ſupra de pactis. l. ſeruus. Non ergo ſtipulatio, non pignus, non iuramentum de his præſtaudis tenet: vt ſupra de legib. & conſtitu. l. non dubium, & pro hoc etiam facit multum, quia lex Iuſtiniani in authen. de Eccle. titu. eſt de ſuis vltimis, vndè iã quaſi pœnituiſſe videtur de eo, quòd permiſerat eas. Nam poſteriora prioribus derogant. vt ff. de iure codi. l. diuus. §. li-*
7 *cet. & de leg. 1.* Et vſuras de iure diuino eſſe reprobatas dicit expreſsè text. in c. quia in omnibus. de vſur. ibi: *Quaſi licitè vſuras exerceãt, & qualiter vtriuſque teſtamenti pagina con-*
8 *demnentur, nequaquam attendant*. Et non valet conſuetudo, nec lex diſponens contra ius diuinum, vt probat Caballin. Milleloq. 810. par. 2. pag. 88. vbi ita ait: *Conſuetudo non poteſt aliquid cõtra ius diuinum diſponere.*

cap.fin. de conſuetu. l.eos. §.1. in verbo conſuetudinis.C.de vſur. Ideò non valet conſuetudo, nec ſtatutum vel lex diſponens contra ipſum ius.cap. quia in omni-
9 *bus de vſur.* Et ſic cõmunis vſus, vel obſeruantia non facit licitam vſurarum exactionem, quæ à iure diuino prohibita eſt.Bal.in tit.de pace Conſtan.verb. nos Romanorũ. Etiam in vno nummo.Bal.in rubr. de conſuet. colu.3.num.24.Si ergo conſuetudo, quæ vim legis habet, non hoc poteſt, ſic nec Princeps. Alex.conſ.107.pro inueſtigatione. colu.1.lib.2. Immò omnes leges permittentes vſuram, non valent,
10 quia ſunt contra legem Dei, & inferior non poteſt legi ſuperioris derogare. Clem. ne Romani. de elect.gloſ.in authen. ad hæc. C de vſur. Abb.in c. cũ ſit generale. col. 6.de for.cõp.& Ambroſ.de Vigna. in rep. cap. ſalubriter. nu. 31. cum ſeq. de vſur.Cenedo.in collecta.ad decretal.41.num.1. in fin. vbi ait:
11 *Non permitti vſuram, etiam ſi bonum publicum ſequatur*.Menoc. præſump. 10.nu.46.lib.2.Sed fructus bonorũ
12 mariti, quos iure tenutæ vxor percipit, non cõmenſurantur cum ratione damni paſsi, vel lucri ceſſantis ob non ſolutam dotem: ſæpius enim ob paruam quantitatẽ, ratione dotis debitæ vxor percipit ma-
13 gnam quãtitatem ex fructibus bonorũ mariti, quæ excedit intereſſe, quo caſu eſt vſura, iuxta relata à Co
14 uar.lib.3.var c.1.num.3.verſ.7.vbi reſoluit ex hac cauſa nullum eſſe ſtatutum permittens viduæ ſolui decem pro centenario, interim dum dos ei non ſoluitur, & tantùm Couar. vbi ſupra paulò ante verſiculum. Octauò admittit valere, vbi attento communi prouintiæ vſu, quantitas ab ſtatuto taxata, eſſet veroſimile intereſſe lucri ceſſantis propter facilem, & frequentiſsimam annuorũ reddituum redimibilium emptionem: ergo dictus forus tanquam approbãs vſuras non valet.

Sed his non obſtantibus abſquè vlla difficultate contraria opinio, nemine diſcrepante, ſemper fuit approbata tam in hac cauſa, quam in alijs omnibus in ſacra Regia Au
15 dientia Valẽtina, nimirum valere legem Regni, hoc eſt forũ 9. ſolut. matr. diſponentem, vt vxor remaneat in poſſeſsione bonorum viri, & tranſacto anno luctus, ſi nõ fuerit de ſua dote ſoluta, eorum fructus ſuos faciat, ita quòd nõ computẽtur in ſortẽ, ea ratione. Nam,
16 vt inquit Couar. in reg. poſſeſſor. 3. par. in initio. nu. 1. poteſt lex humana iuſtiſsimè dominium ab vno in alterum transferre ob vtilitatem publicam, quia lex humana eo tẽpore, quo res omnes erant communes ante particularem rerum occupationem, potuit eius ſola auctoritate priuatis dominia rerum concedere, & tradere; quod apertiſsimè probatur à Conrado de contract. quæſt.9.& 11. Ergo eadem lex poſt illam diuiſionem rerum priuaris factam, itidem poterit ex iuſta cauſa dominium vnius rei vni acquiſitũ

ab

ab eo tollere, & in alterum transferre. Quia non minor eſt legis poteſtas ad tollendum dominia, præmiſſa cauſa vtilitatis publicæ, nunc poſt rerum communium particularem dominij acquiſitionem, quã fuerit tunc, cùm omnia erant communia & indiuiſa, quæ auctoritate legis facta fuere priuata. Habuit enim tunc lex auctoritatem cõcedendi aliquid ex rebus communibus ob iuſtam cauſam aliquibus, reliquis ab earum vſu excluſis. Eadem ergo habet, & nunc poteſtatẽ eaſdem res ab ijs, qui earum dominium habent, ratione publicæ vtilitatis tollere, & alijs adijcere. Denique lex humana, quæ iuſta ſit, inter ſubditos vim habet, ex eo, quòd ſubditi conſenſerint in imperium, & administrationem legiſlatoris: eademque ratione ſubditi conſenſerunt in legem iuſtè à principe latam, quòd ſatis manifeſtum eſt: idcircò lex iuſta, quæ vſucapioni vim dederit, eamque induxerit, conſenſum habet tacitũ omniũ ſubditorum. Quiquidem conſenſus tacitus ſufficiẽs eſt, vt virtute legis iuſtè dominium ab vno in alterum abſque conſenſu expreſſo transferatur.

17 Sed reipublicæ intereſt, dotes mulieribus conſeruari, cum dotatas eſſe fœminas ad ſobolẽ procreandam, replendamque liberis ciuitatem, maximè ſit neceſſariũ. l. 1. ff. ſolut. matr. vbi latiſsimè Barboſa.

18 Ergo ob hanc publicam vtilitatem potuit lex diſponere, vt dominium fructuum bonorum, quæ tempore mortis maritus poſsidebat, vxor ſuos faciat, dum trãſacto anno luctus ab hæredibus ſibi dos non reſtituitur, nec ſoluitur augmẽtũ, quòd fuit ei promiſſum ratione virginitatis, tempore contractus matrimonij. Nec poſſunt conqueri hæredes mariti, cum ſua culpa lex ab eis dominium horum fructuum auferat, ex quo intra annum non ſoluerunt debitum dictæ dotis, & ſuo in caſu augmentũ ratione virginitatis debitum. Et cum in vſucapione, & præſcriptione vbique gẽtium receptum ſit, dominium ab vno in alium transferri legis auctoritate,

19 in quo caſu loquitur Couar. vbi ſupra, à fortiori debet valere lex harum Prouinciarum, nimirum forus Valentiæ, & conſtitutio Cathalonię applicans dominiũ non totius rei, vt in vſucapione, & præſcriptione, ſed fructuum dumtaxat, & non in perpetuum, ſed tãtùm perceptos, dũ hęredes mariti, & ſuo in caſu fideicommiſſarij ſuccedentes in bonis quæ maritus poſſidebat cum grauamine reſtitutionis, non ſoluunt dotem, & ſuo in caſu augmentum vxori.

20 Secundò, in Regno Valentię ab anno 1250 in quo fuerunt cond iti per ſereniſsimum Regem Iacobũ I. dicti Regni expugnatorem, fori, & inter alios 9. in rub. ſolut. matri. vſquè in hodiernam diem, & in Principatu Cathaloniæ ab anno 1351. in quo fuit facta per Regem Petrum III. in curia Perpiniani cõſtitutio. Hac noſtra, in rubr. de iure dotium,

dotium, vſque in præſentem diem ſemper fuerũt obſeruatæ leges cõcedentes viduæ tenutam in bonis mariti poſt annum luctus, cum facultate faciendi fructus ſuos, & ita ſæpiſsimè fuit iudicatum cũ conſilio prudentiſsimorum virorum, qui cum Dei timore, & ſuæ conſcientiæ, zelo iuſtitiæ, & ob reipublicæ vtilitatem dictas leges obſeruarunt, & vt credendum eſt, ſcientibus, & non cõtradicentibus prælatis harum prouinciarũ. Vndè dicendum eſt abſquè vllo ſcrupulo fieri poſſe, vt in ſimili dicit Couar. pract. quæſt. c. 35. nu. 3. verſ. Quintò iuſtitia.

21 Ex quibus facilè reſpondetur in contrarium deductis: nulla enim poteſt conſiderari in occurrenti caſu vſura, cum lex, quæ potens eſt propter publicam vtilitatem auferre dominium ab vno, & applicare illud alteri, fructus bonorum mariti poſt annum luctus applicauerit vxori, caſu quo ei non ſit reſtituta dos, vel non ſit ſolutum augmentum debitum ratione virginitatis.

In ſecundo dubio dicendum videtur, fructus bonorũ mariti non deberi viduæ vſquè ad diem petitionis tenutæ.

22 Primò, quia ratione bonæ fidei hæres fructus ſuos facit. l. bonæ fidei. ff. de acquirend. rer. dom. ſi enim ille, qui dominus non eſt, ſed tantùm bona fide poſsidet, non tenetur verò domino reſtituere fructus conſumptos. l. certum. C. de rei vend. for. 3. eod. tit. ergo á fortiori hæres, qui dominus eſt, non tenebitur dictos fructus reſtituere tenutariæ, ſed ratione bonæ fidei ſuos fecit.

23 Secundò, quando vidua (quæ poterat conſequi virtute tenutę foralis fructus bonorum mariti) nõ declarauit velle vti hoc beneficio, hæres mariti credere potuit, nolle acceptare hoc fori beneficiũ, quod

24 inuito non confertur. l. inuito. 69. de reg. iur. & ſic dicitur in bona fide, ſicut in ſimili, inquit Ancharr. in capit. ſine poſſeſsione. numer. 7.

25 in fin. de regul. iur. in 6. hæredem rectè præſcribere aduerſus legatarium ante acceptationem, ſequuntur Socin. Bald. Ripa. Deci. Neguſan. Pariſ. Socin. Iun. & alij multi relati per Becium. conſil. 48. per totum Moheda. deciſ. 151. numer. 3. Et ita dicit fuiſſe deciſum Gracian. deciſ. 4. numer. 9. verſicul. Contrarium. vbi numer. 10. allegat pro hac ſententia textum in §. pro temporali. in authentic. de Eccleſiaſti. titul. & probatur per text. quem ipſe non allegat in l. ſi partem fundi. 19. §. ſi per fundum. ff. quemadmo. ſeruitu. amit. ibi: *Si per fundum meum viam tibi legauero, & adita mea hæreditate per conſtitutum tempus ad amittendam ſeruitutem ignoraueris eam tibi lega-*

26 *tam eſſe, amittes viam non vtendo.* Et legatum præſcribi per hæredem aduerſus legatarium, cum illud non acceptauit, fuit declaratum ſententia lata in ſacra Regia Audieu-

Audientia Valentina in fauorem
Ludouici Blaſco cõtra Onuphriũ
Vilanoua, publicata per Franciſcũ
Paulum Alreus, die 22. Februarij
1592. Si igitur propter bonam fidẽ
hæredis, quando legatarius nõ de-
clarat velle legatum acceptare, il-
lud præſcribitur, non obſtãte, quòd
27 dominium rei legatæ ipſo iure trã-
ſit in legatariũ. l. à Titio. ff. de furt.
l. legatum ita. ff. de legat. 2. & tradit
Mantica de coniecturis vltimarũ
volũtatum. lib. 7. tit 10. nu. 32 poſt
med. ergo à fortiori hæres faciet
fructus ſuos bonorum mariti prop
ter bonam fidem, quando tenutã-
ria non declarauit velle vti benefi-
cio fori, & recipere fructus iure tẽ-
nutæ.

Tertiò, quamuis viduæ, cui intra
annum luctus dos non fuit ſoluta,
debeantur ipſo iure fructus bono-
rum mariti, iuxta forum 9. ſolut.
mat. tamen neceſſaria eſt illius de-
28 claratio, quia verba ipſo iure intel
liguntur parte petente. l. vniuerſa.
vbi gloſ. & Bart. C. de precib. Im-
perator. offeren. l. ſcimus. in princ.
cum gloſ in verbo ipſo iure. C. de
inofficioſ. teſtam. Et vt dicunt Ar-
chidiac. & Ioan. Andr. in cap. 1. de
29 homicid. in 6. omnia iura mundi
dicentia aliquid ipſo iure fieri, in-
telligenda ſunt ſequuta declaratio
ne. Iaſon. qui alios citat in l. ſi quis
maior. nu. 25. C. de tranſactio. Et
quòd atteſtatio, ſeu declaratio ſit
30 neceſſaria, etiam quando reſtitutio
fit ipſo iure, tenuerunt Ang. Imol.
Caſtren. Iaſ. & Ripa. in d. l. 1. §. de
illo. ff. ad Trebell. vbi dicunt, quòd
requiritur declaratio etiam in caſi
bus poſitis in l. pen. C. ad Trebell.
& hanc communem dicit Cephal.
d. conſ. 50. nu. 11. Burſa. d. conſ. 44.
num. 12. vbi allegat Rimi. Sen. in
conſ. 269. in fin. vol. 2. quos omnes
refert Surd. deciſ. 25. nu 8. 9. & 10.
Cum igitur in caſu noſtro tempus
effluxerit à die finiti anni luctus vſ
que ad diem petitionis tenutę, abſ
que declaratione voluntatis tenu-
tarię, fructus interim percepti non
erũt tenutariæ, ſed hæredis mariti.
Debuit enim tenutaria declarare
mentem ſuam, & intentionẽ hanc
fuiſſe, iuxta à me allegatos ſupra
deciſ. 8. nu. 5.

Sed his non obſtantibus cõtra-
rium fuit deciſum in ſacro Regio
Conſilio Valentino.

31 Primò, quia forus 9. ſolut. matr.
poſt annum luctus applicat omnes
fructus bonorum mariti vxori, cui
dos non fuit ſoluta, ibi: *Mas del pri-
mer any en ant, ſi hom no la paga del exo
uar, tots los fruyts dels bens, que foren
del marit, ſien ſeus.* Et ita ipſo iure do
minium horum fructuum tranſit
in vxorem, quemadmodum domi
nium rei legatæ ipſo iure tranſit in
legatarium, vt dixi ſupra num. 27.
32 vndè ſicut in legatariũ (ante accep
tationẽ) fructus rei legatæ tranſeũt
reuocabiliter, poſt acceptationem
verò irreuocabiliter, vt declarant
Bar. in l. ſi tibi. 88. §. cum ſeruus. nu.
1. poſt med. de leg. 1. & Ripa in l. in
fideicommiſſariam. nu. 14. ff. ad Se
33 nat. conſul. Trebell. & ſi legatarius
ceſſet

ceſſet per aliquod tempus petere legatum, conſequitur nihilominus fructus rei ſibi legatæ à die mortis teſtatoris, vt vult Bart. l. in legatis. C. de vſur. & fruct. leg. Corn conſ. 200. nu. 7. vol. 4. Galiau. l. Centurio. nu. 531. & hoc etiam voluerũt. Bal. Aret. Iaſ. Ruin. Soc. Iun. & Didac. quos citat, & ſequitur Manti. d. lib. 7. tit. 10. nu. 34. & tamen legatum non acquiritur perfectè, niſi poſt acceptationem. l. ſi tibi homo. §. cũ ſeruus. ff. de leg. 1. Surdus. cõſ. 253.
34 nu. 5. 24. & ſeq. Rip. d. l. in fideicõmiſſaria. nu. 14. quos refert, & ſequitur Surd. deciſ. 25. nu. 25. perfectè enim quęritur dominiũ, quod erat in ſuſpẽſo ſequuta acceptatione à die aditæ hęreditatis. d. l. ſi tibi homo. 86. §. cum ſeruus de legat. 1. ibi: *Cum ſeruus legatur, & ipſius ſerui ſtatus, & omnium, quæ perſonam eius attingunt, in ſuſpenſo eſt. Nam ſi legatarius repulerit à ſe legatũ, nũquam eius fuiſſe videbitur, ſi non repulerit ex die aditæ hæreditatis, eius intelligetur: ſecundùm hanc regulam, & de iure eorũ, quæ per traditionem ſeruus acceperit, aut ſtipulatus fuerit, deque his, quæ legata ei, vel donata fuerint, ſtatuent, vt vel hæredis, vel legatarij ſeruus ſingula geſſiſſe exiſtiment.* Ergo pariter dicendum eſt, in tenutariam tranſiuiſſe dominium fructuum bonorum mariti poſt finitum annum luctus, ante petitionẽ tenutæ reuocabiliter, poſt petitionem autẽ tenutæ irreuocabiliter, ita vt omnes fructus à die finiti anni luctus ei debeantur pro executione dicti fori.

Secundò, quemadmodum rei legatæ dominium ipſo iure tranſit
35 in legatarium: ita etiam fructuum bonorum mariti dominium finito anno luctus, ipſo iure tranſit in tenutariam. Et vt ait Mantica de cõiect. vltimar. volunt. lib. 7. tit. 10. nu. 34. nõ eſt dubium, quin fructus rei legatę, ſi fuit propria teſtatoris, vt potuerit recta via dominium transferri, debeantur legatario à die aditæ hæreditatis, etiam ante morã ipſius hæredis. l. Herennius. ff. de vſur. & l. quæſitum de acquir. rer. dom. Bal. in l. 1. nu. 2. de vſur. & fruct. legat. Aret. in l. cum res legata. in 2. notabili. de leg. 1. & ibi Iaſ. nu. 9. Ruin. in conſ. 50. nu. 10. verſic. & vbi legatum. vol. 2. & latè Socin. iun. in cõſ. 182. nu. 21. & infra. vol. 2. & Didac. variar. reſol. lib. 1. c. 9. nu. 5. verſ. Nam licet. ergo eadem ratione fructus bonorum mariti tranſeunt in tenutariam, & ei debentur à die finiti anni luctus.

36 Tertiò, idem probatur per text. in l. vn. §. cum autem, verſ. exactio. C. de rei vxoriæ actione. ibi: *Exactio autẽ dotis celebretur non annua, bima, trima die, ſed omnimodo intra annũ in rebus mobilibus, vel ſe mouentibus, vel incorporalibus, cæteris videlicet rebus, quæ ſolo continentur, illico reſtituẽdis, quod cõmune vtriuſque fuerat actionis. Sin autẽ ſuperſederit res mobiles, vel ſe mouentes, vel incorporales, poſt annale tempus reſtituere, vel cæteras res ſtatim poſt diſſolutum matrimonium, etiam vſuras æſtimationis omnium rerum, quæ extra immobiles ſunt vſque ad tertiam*

partem

Digitized by Google

partem centeſim e, & bona fide introdu-
cendas maritus præſtet, fructibus videli-
cet immobilium rerum parti mulieris ex
tempore diſſoluti matrimonij præſtandis.
Et Bal. in d. §. cum autem. nu. 4 ex
d. text. notat, quòd dies tacita in-
terpellat pro homine. Surd. deciſ.
211. nu. 15. vbi inquit, quòd dies à
37 lege præfixa conſtituit in mora, &
interpellat, & ita cum hæres ma-
riti teneatur ſaltem intra annum
luctus ſoluere dotem, & augmen-
tum debitum ratione virginitatis,
tranſacto anno luctus eſt in vera
mora, & ita debet fructus reſtitue-
re vxori.

38 Quartò, fructus bonorum mari
ti eſſe vxori reſtituendos á die fi-
niti anni luctus, etiam ſi nõ ſtatim
petitionem tenutæ poſuerit, fuit
declaratum in Regia Audiẽtia Va
lentina cum pluribus ſententijs, &
inter alias, cum quadam lata inter
Ioannem Mora ex vna, & Iolãtem
Puig, parte ex altera, publicata per
Ludouicum Berbegal, die 12. Iu-
nij 1596. & cum alia Regia ſentẽ-
tia lata in eadem Audienria in fa-
uorem domnæ Franciſcæ Vilano-
ua & de Vallebrera, publicata per
Franciſcum Paulum Alreus, die
22. Martij 1603. & apertiùs cum
alia lata, referente doctore Sola, in
fauorem Ioannæ Franciſcæ Fran-
co, & de Molla contra Balthazarẽ
Albeſa, publicata per Ludouicum
de Berbegal, die 6. Septẽbris 1603.
ibi: *Vndè cum intra annum luctus non*
fuerit ſoluta dicta Franciſca Franco de
dictis dote, & augmento, ſequitur ma-
nifeſtè, eidem poſt dictum annum com-
petiſſe ius tenutæ, cum priuilegio faciendi
fructus ſuos in omnibus bonis, quæ tem-
pore mortis à marito detinebantur, & ſi
ſuper hoc lapſo anno non fuerit inconti-
nenti ſubſequuta petitio, &c. Et cum
alia lata in fauorem Mariæ Calbo,
publicata per dictum Alreus, die
4. Nouembris 1604.

39 Nec obſtant in contrarium ad-
ducta: ad primum, enim reſpõdeo,
hæredẽ, qui ſcit ſe debere reſtitue-
re dotem vxori, non eſſe in bona
fide, ſed in mala, quando finito an-
no luctus percipit fructus bonorũ
mariti, ante ſolutam dotem vxori,
ex quo contrauenit diſpoſitioni fo
ri 8 ſolut. matri præcipientis hære-
di, ne quidquam attingat de bo-
nis defuncti, donec vxor ſit ſoluta
de ſua dote, & de donatione prop-
ter nuptias, vt patet, ibi: *Can lo ma-*
rit dalcuna fembra ſerá mort, lo fill, ò
qualque altre hereu, a qui pertanga la he
retat per teſtament, ò ſens teſtament, no
puſca alcuna coſa tocar, ne adminiſtrar
alcuns bens del defunct, ne entrar en la
poſſeſsio de aquells bens, que foren del
marit defunct, entro que la muller ſia pa-
gada del exouar, e de la donacio per nup-
cies, e de les altres coſes quel marit dona
a la muller el temps quel matrimoni fo
40 *feyt entre ells.* Et de iure Cæſareo
vxor, mortuo viro, habet retentio-
nem bonorũ eius hæreditatis pro
dote. Bar. in l. ſi filiofamilias. 26. ff.
ſolut matrim nu. 1 in fin. Bald in l.
cum tibi. C. qui potio. in pign. hab.
Socin. conſ. 131. num. 3. lib. 1. Dec.
conſ. 232 col. 1. conſ. 400. col. 2. &
conſil.

Digitized by Google

conſ.671.col.fin.cum alijs nouiter adductis à Rol. á Valle.in conſ.77. nu.27.lib.1.& vltra eum idem tradit Gramma. deciſ.58.nu. 5.Bero. conſ.60.nu.5.lib.2. Nam cum iure familiaritatis vxor domũ viri habitauerit,eo viuente poteſt ratione hypothecæ vti retentione bonorũ viri.Bald.in l. vnica.in fin.C.de rei vxor. actio.& tradit Gramma.poſt alios.deciſ.92.nu. 18.Iaſ. in §. item Seruiana. inſtituta de actionibus. Alex.in l.ſi non ſortem.in §.ſi centum.de condictio. indebi. & ibidẽ Iaſ.in fin. Bal.nouel.de dote.priuil. 6.nu.21.verſ.& ex hoc apparet. Neguſ.de pigno.5.par.4.membro.nu. 5.Ioſeph.Ludouic.deciſ.Peruſi.12. nu.18.1.par. & deciſ.61.nu.2.in 2. par. Cũ igitur hæres ante ſolutam dotem occupet bona hæreditatis mariti, contraueniendo legi Regni,ſiue foro ſupra allegato, eſt in mala fide,& ita tenetur fructus re-

41 ſtituere. arg.l.1.de fide inſtrumentorum.& iu.haſt.fiſca.lib. 10.Cod. ibi:*Quod in libellum contuliſti,procuratori meo, ad cuius officium deſiderium tuum pertinet,allega.cui procuratoris,nõ auctore procuratore,vel eo,cui vendendi fuit facultas; neque habitis haſtis, neque omni ordine peracto venditas res eſſe,& id quod ex cauſa iudicati debes,ex ſolueris, reſciſa venditione mala fide facta, eaſdem res recipies cum fructibus, quos ad emptorem mala fide perueniſſe debere conſtiterit.*

Ad ſecundùm reſpõdetur,quòd licèt vxor ſtatim finito anno luctus non declarauerit velle vti beneficio tenutæ foralis, & faciendi fructus bonorum mariti ſuos,tamẽ cũ poſteà hoc declarauerit,eos cõſequi poteſt ad ſimilitudinem legatarij,qui licèt multo poſt aditã hæreditatem legatum acceptauerit, conſequitur omnes fructus rei legatæ.vt dixi ſupr.n.33.& 34.Nec habuit hæres mariti iuſtã cauſam credendi vxorem nolle vti dicto

42 beneficio,nã vt inquit Menoc. lib. 1.pręſump.55.nu.2.repugnat iuris præſumptioni, quæ eſt, neminem pręſumi ſine iuſta cauſa renuntiare iuri ſuo,& latiùs probat idem Menoch.lib.3.præſumpt.45.nu. 11.& præſump.41.nu.1.& 2.lib.6.

Nec obſtat tertium: quia in caſu noſtro tenutaria iam declarauit velle vti beneficio fori ſibi concedentis iure tenutæ fructus bonorũ mariti,à die finiti anni luctus,quando poſuit petitionem tenutæ, nec erat neceſſe facere ſtatim hanc declarationem,vt cõſequi poſſet omnes dictos fructus, ſed ſufficit eam feciſſe antequam ius eſſet præſcriptum,ſicut dixi ſupra nu.33. de legatario,qui quamuis non ſtatim declaret velle acceptare rem ſibi legatam, omnes fructus eius conſequitur,ſequuta acceptatione.

43 Et ita ex ſupradictis fuit declaratum, dictam Magdalenam Balleſter & de Aranda viduam feciſſe, & facere fructus ſuos bonorum mariti à die finiti anni luctus,vſquè ad diem realis ſolutionis dotis, & augmenti, Et quamuis ipſa non appellauerat à ſentẽtia iudicis à quo

à quo in hoc capite omiſſæ cōdem nationis fructuum perceptorum ante poſitam petitionem tenutæ, ſed tantùm aduerſarius à condem natione relata ſupra numer. 1. quia tamen appellatio fuerat ab eo ſimpliciter interpoſita, & ita erat communis vtriquè parti. l. amplio rem. C. de appellationibus. & foro. 46. eodem titul. fol. 173. fuit dicta ſententia Iuſtitiæ de Villareal, quatenus erat conformis confirmata, & quatenus erat diſformis reuocata, ſententia Regia lata, me referente, in fauorem dictæ Magdalenæ Balleſter, & de Aranda, contra Annam de Peyro, & de Carceller, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 19. Februarij 1610.

Sed an, & quando tenuta foralis competat in bonis fideicommiſſo ſubiectis, quæ maritus tempore mortis poſſidebat, & à quo tempore eorum fructus ſuos faciat. Et an dicta tenuta duret donec vxor fuerit ſoluta de dote, & de fructibus bonorum etiam fideicommiſſo ſubiectorum, perceptis poſt annum luctus, dicam infra deciſione. 121. & 122.

DECISIO LXIII.

TESTATVS PRO PARTE, & pro parte inteſtatus, in Regno Valētiæ quādo quis decedere poſſit, & quomodo cōciliētur forus 5. de hæred. inſtituen. & forus 27. de teſtament.

1 *Teſtatus pro parte, & pro parte inteſtatus quis decedere non poteſt, & ratio redditur numer. 3.*

2 *Inſtitutus in re certa, non dato ſibi cohærede, eſt hæres vniuerſalis, etiam iuxta forum Valentiæ. & numero. 6.*

4 *Miles poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.*

5 *Teſtatus pro parte, & pro parte inteſtatus, decedere poteſt in Aragonia, Neapoli, Borbonia, & Caſtella.*

7 *Teſtatus pro parte, & pro parte inteſtatus, decedere poteſt Valentiæ, vt fuit declaratum cum ſententia lata in Sacro Supremo Regio Conſilio.*

8 *Forus quintus de hæredibus inſtituēdis, & forus 27. de teſtament. qui videntur contrarij, conciliantur, & declarantur. & nu. 10. vbi Regia ſententia allegatur.*

9 *Lex decimaquarta, titul. 3. partita 6. & l. 1. titul. 4. libro 5. Recopilationis, conciliantur, & declarantur.*

1 De iure Cæſareo quis non poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus. l. ius noſtrum. 7. ff. de regulis iuris. cuius verba ſunt: *Ius noſtrum non patitur eumdem in Paganis, & teſtatò, & inteſtatò deceſſiſſe, earumq; rerū naturaliter inter ſe pugna eſt, vt teſtatus, & inteſtatus quis ſit.* Et hinc fit, quòd in-
2 ſtitut' in fundo, habetur ex iuris diſpoſitione pro hærede vniuerſali, ſi nullus

Ee

nullus ſibi datus ſit cohæres, perinde ac ſi ſimpliciter fuiſſet hæres inſtitutus. l. 1. §. ſi ex fundo. ff. de hæredib. inſtituend. ibi: *Si ex fundo fuiſſet aliquis ſolus inſtitutus, valet inſtitutio, detracta fundi mētione.* Gloſ. in verbo, *In re certa.* in cap. ſi pater. de teſtam. in 6. & ibi Coſta. 1. p. nu. 12. cum duobus ſeq. Anton. Gom. tom. 1. var. c. 2. n. 16. & ibi Suarez in additio. lit. G. vbi ait, dictam inſtitutionē hęredis in re certa, mo-
3 do vitioſo, atquè impoſsibili eſſe conceptam, cum nemo hæreditatem partim ex teſtamento, partim ab inteſtato nanciſci queat. Vnde in teſtamenti gratiam ac fauorē, vitium illud atquè impoſsibilitas pro non ſcriptis habentur, & conſequenter rei certæ mentio ex teſtamento circūducitur, ac deletur. iuxta tex. coniuncta elegāti Cumiani interpretatione in l. 1. in verbis
4 illis: *Vel alio modo.* ff. de cōdit. inſtit. Hoc tamen fallit in milite l. ſi miles vnum. 6. ff. de teſtamen. militis: *Si miles*, inquit, *vnum ex fundo hæredem ſcripſerit, creditur quantùm ad reſiduum patrimonium inteſtatus deceſſiſ-*
5 *ſe.* Miles enim pro parte teſtatus poteſt decedere, pro parte inteſtatus. Portoles autem in ſchol. ad Molin. in verbo, *Teſtamentum.* numer. 25. poſt Molinum ibi, inquit, in Aragonia teſtatorem pro parte teſtatum, & pro parte inteſtatum decedere poſſe. Cui ſententię quadrat ſimilis conſuetudo Regni Neapolitani, quam recenſet Neapoda in conſuetud. Et ſi teſtator. numer. 26. titu. de ſucceſsio. morientis ſine filijs. fol. 181. & ibi Addition. in liter. A. aliqua in propoſito refert, & quadrat etiam ſimilis conſuetudo Borboniæ, quam refert Ioannes Papon. in conſuetudine Borbo. §. 293. fol. 262. & ſuffragatur ſimilis lex Caſtellæ. lib. 5. nouæ Recopilat. titul. 4. de teſtamentis. l. 1. & ibi tangit Matienço gloſ. 10. numer. 46. & 47. fol. 80. & Ferdinand. Vazquez lib. 2. de ſucceſsion. creat. §. 20. numer. 149. verſiculo, ex quo patet. & numero. 245.

6 De iure autem noſtri Valentiæ Regni, hæres inſtitutus in fundo, vel re certa, non dato ſibi cohærede, eſt hæres vniuerſalis. for. 5. de hæredibus inſtituend. cuius verba ſunt: *Si alcu que haura molts camps, ò moltes poſſeſsions en vn lloch, o en diuerſos llochs, ſarà, e eſtablira, aſsi hereu alcun, en ay tal guiſa eſtableſch, e faz a mi ay tal hereu en ay tal camp, o en ay tal poſſeſsio, o neguna coſa, no dirà dels altres camps, ni de les altres poſſeſſions, aqll qui ſerà feyt eſtablit hereu en vn cāp, no tā ſolament es eſtablit, e feyt hereu en aqll cāp, ò en aquella poſſeſsio, quel teſtador li haura lexada ſeñaladamēt, e expreſſament, mas encara ſerà hereu eſtablit, e feyt en tots los altres bens, los quals lo teſtador hauia el temps de la ſua mort. Per ço que no ſia veſt, que aquell teſtador ſia mort ab teſtament que haja feyt de vn camp, ò de vna poſſeſſio, e en les altres coſes ſia mort ſens teſtament.* Et alia lege noſtri Regni diſpoſitū eſt, quòd ſi teſtator fecerit legata,

legata, in illis tamen non diſtri-
buerit omnia eius bona, ad ve-
nientes ab inteſtato reliqua bona
pertinere foro. 27. de teſtamẽ. ibi:
*Declaram, e ſtatuhim, que ſi en aquell
cas lo teſtador no haura diſtribuits en le-
xes tots ſos beus: quel reſiduu ſolament
pertanga als viuents ab inteſtat, axi que
los carrechs ſien pagats de comu.* Et pro
pter diſpoſitionem dicti fori cum
Regia ſententia lata in hoc S.S.R.
C. publicata per Antoniũ Angles,
die 23. Auguſti 1566. in fauorem
Pauli Fontes hæredis Sperãtiæ Al-
menar (quæ ſententia eſt in fine li-
bri doctoris Cerda ſuper foro *De-
clarans*) fuit declaratum in Regno
Valẽtiæ, poſſe quem decedere pro
parte teſtatum, & pro parte inte-
ſtatum, & ita Frãciſcum Polo ma-
iorẽ (qui ab Angela Almenar ſua
vxore teſtatrice fuerat hæres inſti-
tutus, vita illius dumtaxat durãte,
licèt ſubſtituti prædeceſſerant) nõ
remanere dominum liberè bono-
rum hæreditatis, ſed poſt eius mor
tẽ illum, qui ſucceſsit in legitima
dictæ teſtatricis, ſucceſsiſſe in reli-
quis bonis iure conſolidationis, cũ
tantùm temporaliter maritus fuiſ-
8 ſet hæres inſtitutus. Vndè videntur
contrarij dicti duo fori, nimirum
forus 5. de hæred. inſtituend. & fo-
rus 27. de teſtam. Sed ita conci-
liandi ſunt, quòd vbi teſtator diſ-
poſuit, hæredem inſtituendo, li-
cèt in re certa, non dato ſibi cohæ-
rede, talis inſtitutus ſit hæres vni-
uerſalis, & ſuccedat in omnibus
bonis, & ita procedit dictus forus
5. tamen quando diſpoſitio nõ fuit
facta per viam inſtitutionis; ſed
quædam bona fuerunt à teſtatore
legata, nullo inſtituto hærede, tunc
legatarius non ſuccedet in reliquis
bonis, ſed eá pertinent ad ſucceſ-
ſorem ab inteſtato, & ita procedit
9 forus 27. de teſtam. Et modo præ-
dicto declarat Marcus Salon de
Pace, in l. 3. Tau. 1. par. num. 857.
& 858. pag. 283. eſſe intelligẽdam.
l. 14. tit. 3. partit. 6. quæ concordat
cum l. 1. §. ſi ex fundo. de hæred. in-
ſtit. & cum dict. foro 5. eod. tit. &
l. primam. tit. 4. de teſtamen. lib. 5.
Recopil. quæ concordat cum dict.
foro 27. de teſtamentis, & in hoc
puncto ad dictum. Burgos de Paz
ſe refert Azeuedo in dict. l. 1. titul.
4. lib. 5. Recopil numer. 163. in fin.
10 Et hoc modo conciliandos, & in-
telligendos eſſe dictos foros fuit
expreſsè declaratum ſententia la-
ta, me referente in locum don Mar
ci Antonij Siſternes, dictæ cauſæ
auditoris, in fauorem Gaſparis
Gomis, Franciſcæ Vincentiæ Go-
mis, & de Sans, & Annæ Gomis,
& de Cifre, contra adminiſtrato-
res bonorum Eliſabethis Ioannæ
Gomis, & de Coplliure, publicata
per Franciſcum Paulum Alreus
die 29. Ianuarij.
1610.

Digitized by Google

DECISIO LXIIII.

TESTES RECIPI NON poſſunt in Regno Valentiæ in cauſa executionis inſtatæ virtute publici inſtrumenti, quando quantitas eſt liquida: ſecùs ſi illiquida. Quia tunc ad impugnandum petitionem certæ quantitatis, vel definitionẽ eius, poſſunt teſtes produci.

Pendente cauſa executiua poſſunt pignora capi, niſi per reum præſtetur commendatarius, vulgo dictus Caplleuador.

1 *Caſus, ſiue facti ſpecies.*

2 *Teſtes produci non poſſunt per reum in cauſa executionis iuxta forũ, & priuilegium Regni Valentiæ.*

3 *Euictionis virtute executio inſtari poteſt iuxta forum.*

4 *Executio quãdo inſtatur virtute clauſulæ euictionis, non poſſe in cauſa executiua, teſtes produci, fuit deliberatum in S. R. C. Valen.*

5 *Executio an inſtari poſsit virtute inſtrumenti guarentigiati, quando debitum in eo contentum eſt illiquidum, dubium eſt? Et dicta Bartoli diuerſa ſcribentis, in hoc articulo conciliantur.*

6 *Opinio Romani in conſi.211.num.5. impugnatur.*

7 *Liquidatio debiti illiquidi, pro quo inſtatur executio, poteſt fieri per omne genus probationis.*

8 *Illiquidum quamuis ſit intereſſe, poteſt in executione certificari.*

9 *Teſtes recipi poſſunt in cauſa petitionis damnorum virtute indemnitatis.*

10 *Via executiua agi poteſt virtute inſtrumenti guarentigiati indemnitatis, & in iudicio executiuo poteſt fieri liquidatio damnorum. Et hæc eſt communis opinio.*

11 *Teſtes produci poſſunt per reum executiuè conuentum, quando agitur de liquidanda quantitate.*

12 *Statuto diſponente, quòd contra inſtrumentum guarentigiatum non poſſunt opponi, niſi quædam exceptiones, ſi non eſt liquidum inſtrumentum, reus poteſt facere articulos ad probandum exceptionem obſtatiuam liquidationis.*

13 *Reus poteſt articulare, & probare quãdo actor hoc facit, etiam ſi per ſtatutum prohibeatur opponere aliquam exceptionẽm, vel defenſionem.*

14 *Teſtes produci poſſe per reum in cauſa executionis, quando per actorem in ea producũtur, notoriũ eſt Valetiæ.*

15 *Debitor licet nõ poſsit opponere aduerſus executionem, bene tamen aduerſus liquidationem.*

16 *Executionis in cauſa, etiam ſi non ſit lata ſententia, poteſt procedi vſque ad venditionem excluſiuè iuxta forum. & nu.18.*

17 *Condemnatio infra decem, ſaluis exceptionibus, ſit, contra debitorem virtute publici inſtrumenti, cũ quo ſe obligauit ad aliquid dandũ, vel faciendũ, & forus declaratur: cum quo dicta forma procedendi traditur.*

19 Caput

19 *Caputleuatorem dare quid ſit, & ordo executionis ſecundùm ſtylum Valentinum declaratur. & nu. 21.*

20 *Apellatione interpoſita ab eo, qui prætendit executorem exceſsiſſe modum in exequendo, ea pendente ſequeſtratur res litigioſa, & fructus in depoſito collocantur.*

21 *Commendatarium pignorum, ſiue caputleuatorem eſſe dandum pendente cauſa executionis, dum ſit liquidatio debiti illiquidi, fuit deciſum cum Regijs ſententijs.*

1 STephanus Rico ciuitatis Alonenſis, ſiue Alicantis, executionem inſtituit contra Gaſparē Muſida eiuſdem vrbis, pro quantitate quingentarũ & ſexdecim librarũ monetæ Valētinæ, virtute inſtrumēti ſocietatis, firmati per ſupradictos penes Leonardũ Lillo notariũ die 14. Febr. 1605. cũ clauſula guarētigiæ roborati: cũ quo dictę partes ad inuicē promiſerunt altera alteri, reficere damnũ. Dictáq; executionem iuſtificare innixus fuit actor quibuſdã computis inter ſocios factis, & per reũ ſubſcriptis, quæ erant valdè intricata, & obſcura, ita vt diſcerni non poſſet, an ille debitor remaneret, aut in qua quantitate, ex negotiatione conductionis cætariorum, & ex venditione tynnorum, adeò vt vberiori liquidatione opus eſſet. Dictus autem Muſida ad impugnationem prætenſorum per dictũ Rico actorem, vt liquidò conſtaret non eſſe debitorem quantitatis prætēſæ, ſcripturam articulorũ pręſentauit, ſuper quibus articulis teſtes, ſibi recipi poſtulauit. Baiulus dictæ ciuitatis, coram quo dicta cauſa vertebatur, declarauit non eſſe locum receptioni teſtium, ſententia lata die 5. Maij 1608. A qua fuit appellatum ad Regiam Audientiam, vbi dicta ſententia fuit reuocata, & declaratum, referente nobili don Franciſco de Caſtellui, tunc dictæ cauſæ auditore, nunc verò Regente Cancellariam in hoc S. Supremo Regio Conſilio, concedendam fore, & eſſe dicto Muſida dilationem viginti dierum, prout ei conceſſa fuit ad producendum teſtes ſuper dictis articulis, cum hoc, quod dictus Muſida ante dictorum teſtium productionem daret idoneum caputleuatorem ad arbitrium dicti Baiuli in dicta quātitate quingentarum & ſexdecim librarum. Et ita fuit pronuntiatum ſententia lata per Regiam Audiētiam, publicata per Franciſcum Paulum Alreus in locum Damiani Berbegal die 8. Auguſti 1609. A dicta Regia ſententia fuit ſupplicatum pro parte curatoris filiorum, & hæredum dicti Gaſparis Muſida ad aliam Aulam eiuſdē Regiæ Audientiæ: & mihi cauſa dictæ ſupplicationis fuit commiſſa. Et hac occaſione actum fuit in noſtra Aula de his duobus dubijs. Primũ, an in dicta cauſa executiua teſtes per reum conuentum, inuito actore, produci poſſent? Secundum, an iuſtè fuiſſet mandatum,

Digitized by Google

vt ea pendente,reus executiuè cõuentus daret caputleuatorem in quanritare petita.

2 In primò dubio prima frontè videbatur dicendũ,nõ poſſe teſtes produci in dicta executionis cauſa,tùm quia iuxta clauſulas appoſitas in inſtrumento guarentigiaro, cuius virtute inſtatur executio cõtra reum pro cõtentis in inſtrumẽto, poteſt fieri executio, perinde, ac ſi fuiſſet condemnatus cum ſententia tranſacta in rem iudicatam. Er iuxta forum.13.incipientẽ: *Per abreuiar pleyts.* quando inſtatur executio virtute ſentenriæ in rem iudicatam tranſactæ, non poteſt opponi aliqua exceptio, niſi dumtaxat ſolutionis,pacti, aut tranſactionis initæ poſt ſententiam,quæ probetur per publicum inſtrumẽtum. & ita excluditur probatio, quæ fit per teſtes: tùm quia iuxta for 9. eiuſdem titul.incipientem:*Si exceptio*, in executione inſtata virtute publici inſtrumenti non admittitur exceptio aliqua contra dictum inſtrumentum,quæ non ſit probata cum publico inſtrumento, præter exceprionem falſi. Quod diſponit dictus forus,his verbis: *Si excepcio alcuna ferà poſada contra carta de deute,de venda,de cenſal,ò de violari, o altra qualſevol obligacio moſtrada en iuhi,aquella coſa no fia rebuda,ſi nos moſtra ab carta,o altra ſcriptura publica. Si donchs no ſerà excepcio de fals.* Et idẽ probatur iu priuilegio 155. Regis Iacobi II. in volum. priuilegior. Regni Valentiæ fol. 76. colum.4. ibi: *Sic duximus tenore præſentium prouidendum, quòd ſi ſuper ſeutentijs, tam arbitrarijs, quàm ex delegatione noſtra,& officialium noſtrorum latis, quæ in rem iudicatam tranſierint,necnon ſuper condemnationibus, & obligationibus ſub pœna quarti factis,& faciendis, & ſuper teſtamentis,codicillis, tranſactionibus,& compoſitionibus in dicta ciuitate Valentiæ,& eius terminis, executio petita fuerit coram Procuratore noſtro,ſeu eius vices gerenti, aut coram Iuſtitia ciuitatis ipſius, alijſque iudicibus, ſeu officialibus noſtris,ſeu aliquo ex eiſdem, & exceptio ſolutionis, ſeu quæuis alia exceptio per aduerſam partem oppoſita fuerit,prædicta exceptio non valeat, ſeu valere poſſit, nec impediat executionem fieri ſupradictam, niſi cum inſtrumento publico probata fuerit. Quod quidem inſtrumentum producatur coram ipſis officialibus,ſeu iudicibus, infra ſpatiũ temporis,per quod debent prædicta executioni mandari.*

3 Vnde cum virtute euictionis poſſit inſtari executio iuxta for.31.de euictio. fol. 183. & executio fuiſſet inſtara virrute clau-

4 ſulæ euictionis appoſitæ in quodã venditionis inſtrumento,fuit deliberatum in Sacro Regio Valentino Conſilio,me referente die 13. Maij 1610. in cauſa vertente inter adminiſtratores bonorũ domnæ Hyppolitæ de Borja, ex vna parte, & domnam Eliſabetham de Borja, & de Inſe Senjuan ex alia, non poſſe in dicta cauſa executiua produci teſtes ad probandum exceptiones oppoſitas, cuius cauſæ erat actuarius Ludouicus

cus Torregroſſa notarius. Cùm igitur hæc cauſa ſit executiua, videbatur in ea teſtes produci non poſſe. Sed contrarium viſum fuit Sacræ Regiæ Audientiæ, ex eo, quòd licèt regulariter inſtrumentum guarentigiatum, habeat executionē paratam, tamen dubium eſt, an quando debitum in eo memoratū, eſt
5 illiquidum, & incertū, poſſit pro eo inſtari executio? Veluti, aliquis inſtrumento publico promiſit mihi reſarcire damna, quæ in tali re patiar: paſſus ſum dāna, an poſſim eius virtute inſtare executionē, antequàm iudex declaret, quid, quale, quantumvè ſit, per ſententiam? Et Bart. in l. proinde. 2. §. notandū. n. 3. ff. ad legem Aquiliam. ait: *In hoc caſu adibo iudicē, vt declaret damnum, non vt condemnet.* Et idē Bar. in l. 1. n. 8. ff. de edendo. ita inquit: *Nā ſi eſt aliquod inſtrumentum, non liquidū, vel obſcurum, vt quia promiſiſti mihi damna, & intereſſe meum ſimpliciter, & petam executionem inſtrumēti, quòd in proceſſu liquidabo de meo intereſſe, vel de meo damno, pro hoc habetis textū. C. de ſent. quæ ſine cert. quanti. l. 2.* Et ibi Additionator nititur concordare Bart. in dictis duobus locis, dicens, quòd non meretur argui de contrarietate, quia in d. §. notandū, ponit iſta verba: *Si inſtrumentum eſt liquidum, licèt non appareat, quod ſit dānum, certe adibo iudicem, non vt condemnet partem, ſed vt liquidet, quod ſit damnum.* Et Rom. conſ. 211. incipienti allegationes. n. 5. aliter videtur concordare dicta Bar. in dictis duobus locis. vt in l. 1. ff. de edendo (vbi affirmat, poſſe peti executionem inſtrumenti, non liquidi in executiuo iudicio liquidandi) intelligatur, vbi agitur de iudicio vniuerſali, veluti petitionis hæreditatis, vel vbi petebatur vniuerſum patrimonium. & in d. §. notādum, loquitur de inſtrumento continente incertum; quia non eſt petenda executio ſtatim, ſed priùs eſt faciēda declaratio iuris incerti, in inſtrumento contenti, & poſtmodū executio peti debet per caſum expreſſum
6 in dicto §. notandum. Hanc tamen Romani opinionē impugnat Cacher. deciſ. 129. n. 16. ad med. dicēs eumdē contrarium ſcripſiſſe conſ. 76. & verā non eſſe dictā differentiā inter iudiciū vniuerſale, & particulare. Nec fuiſſe de mente Bartoli ſupra dictā diſtinctionē, cōſtat ex his, quæ apertiùs ſcripſit idem Bar. in l. 2. incipiēti, quamquam. n. 5. C. de ſent. quæ ſine certa quātitate. vbi quærit. Quis ſit effectus ſententiæ incertæ, cū qua quis condēnatur, vt alium ſeruet indemnē, & reſpōdet, quòd habebit paratā executionem facta liquidatione, quę fiet hoc modo, quia actor petet ſententiā executioni mādari, in qua talis eſt condēnatus ad indēnitatē præſtandā, & ad probandum, quòd ſit damnificatus, faciet incontinenti articulos, nec eſt neceſſaria libelli oblatio, nec litis conteſtatio, & ſic procedetur ſummariè. & n. 6. ſubiūgit, quòd hæc practica tūc ſeruabatur in illis partibus, vbi inſtrumēta

Ee 4 erant

Digitized by Google

erant guarentigiata, & ſic merebãtur executionem, ſicut ſentẽtia diffinitiua. Rebuf. 1. tom. ad leges Regias. tit. de literis oblig. art. 1. glo. 9. num. 1. ait: Quòd iſta liquidatio poterit fieri per omne genus proba-
7 tionis. Roder. Suar. in l. poſt rem iudicatam, in declaratione legis Regni in 4. limit. nu. 6. & 7. ait, veram eſſe Bart. opinionem in l. 1. de leg. 2. quòd ſi aliquis promiſit inſtrumento intereſſe, vel aliquid incertum, quòd illius inſtrumẽti poteſt peti executio ex forma ſtatutorũ, ſicut ſi contineret certam quantitatem, & in iudicio declarabitur quãtitas. l. 2. C. de ſenten. quæ ſine cert. quant. l. 1. in princip. ff. de eden. l. defenſionis facultas. C. de iur. fiſc. lib. 10. Quod dicit eſſe benè notandum, & quòd vbique fuit iſta intẽtio. Bart. allegans eum in l. 1. in fin. col. ff. ſol. in illa quæſ. an in fideiuſſore de iudicio ſiſti fiat executio, & concludit, quòd ſic, non ſolùm quando certa pœna eſt promiſſa, ſi non ſteterit reus in iudicio, ſed etiam ſi non haberet certam pœnam, ſed committeretur ad intereſſe ſi non ſteterit: ſubdit Bartol.
8 quomodò meretur executionem, cum quantitas non ſit certa? Et reſpondet, quòd in ipſa executione certificabitur, & declarabitur illud intereſſe, vt declaratur ſententia incerta, & in vniuerſalibus iudicijs certificatur in executione, vt not. in l. 1. in gloſ. magna. ff. de edend. & ſic dicit debere intelligi. l. 1. C de ſentent. quæ ſine cert. quant. Et ſubdit vlteriùs hæc verba elegantia: *Et ſic practicamus quotidiè in inſtrumentis guarentigiatis, ſeu confeſſionatis, quæ merentur executionem ex forma ſtatutorum Italiæ.* Nam, *etſi non contineant certam quantitatem, merentur nihilominus executionem, declarata priùs, & limitata quantitate.* Et ſic vide pulchra verba Bartol. à quo habuit Bald. auctore ſuppreſſo in dict. l. 2. incip. ſi cauſam. C. de executio. rei iudicat. Hanc practicam approbat Bartol. in l. 1. númer. 8. ff. de eden. per gloſ. ibi, quæ dicit, vel poſteà in executione examinabuntur, quæ ſint res. Et in occurrenti caſu non refert, quæ nam ex dictis opinionibus verior ſit; nam ſi amplectamur primam, quòd inſtrumentum continens quantitatem incertam, & illiquidam, nõ habet
9 executionem paratam, certum eſt teſtes recipi poſſe in cauſa petitionis damnorum, quæ petuntur virtute indẽnitatis promiſſæ. Si verò ſequamur ſecundã opinionẽ (quæ verior, & communis eſt, vt inquit
10 Cacher. deciſ. 129. n. 14.) quòd poteſt agi via executiua, virtute inſtrumenti guarentigiati indẽnitatis, & in iudicio executiuo poteſt fieri liquidatio dãnorum, vel quantitatis debitæ ratione illorũ (iuxta quã fuit iudicatũ per Senatũ Pede. teſte eod. Cacher. d. deciſ. 129. vbi per totã latè diſputat, & contrarijs argumẽtis reſpõdet) adhùc hoc caſu per reũ, teſtes produci poſſunt. Nã vt inquit Coua. lib. 2. var. c. 11. nu. 1. verſ. primũ. ad med. hoc caſu ipſi

Digitized by Google

ipſi reo licitũ eſt huic examini, & certæ, ac liquidæ quãtitatis definitioni obijcere, quidquid iure eidẽ obeſſe poteſt, licèt ſtatuto, vel lege prohibita ſit cõtra inſtrumentũ exceptionis obiectio, cũ hìc cõtra inſtrumentũ nihil opponatur, ſed aduerſus diffinitionẽ certæ ipſius contractus quantitatis, quæ ex ipſa ſcriptura certa non eſt. Quòd expreſsìm Bald. aſſeuerat in l. 2. incipienti, ſi cauſam. nu. 7. C. de executione rei iudicatæ his verbis: *Dicit ſtatutum, quòd contra executionem inſtrumenti guarentigiæ non poſſunt opponi; niſi quædam exceptiones, pone ergo, quòd inſtrumentum non eſt liquidũ, ſed petitur liquidari, & eo liquidato, liquidatum pronuntiari, deinde exequi. Oppo. quædam exceptiones ſunt peremptoriæ in ſtatuto non contentæ, quæritur quid iuris? Reſpon. Refert vtrum opponatur ad remouendum, & eneruandum inſtrumentum, & non poſſunt opponi, aut ad eneruandam dictam liquidationem, & tunc opponi poſſunt, & ideò contra dictũ inſtrumentum non poteſt opponi, quòd ſtipulatio eſt ſine cauſa, ſed benè poſſet opponi exceptio obſtatiua liquidationis. Nam ſicut agens poteſt facere articulos arctatiuos, ita reus poteſt facere articulos. Nam ſi non eſt debitum ope exceptionis: ergo debitum liquidari non poteſt, vt ff. de lib. cau. l. vel obligatus. & ff. ne uis fiat ei. l. 1. §. hæc verba, ſi igitur liquidari non poteſt: ergo nec exequi. Quia vbi debitum efficaciter probari non poteſt: ergo nec efficaciter liquidari: & ſic ceſſat executio. Statutum enim nõ dicit, quòd non poſsit excipi contra liquidationem: ergo in hoc ſtandum eſt iuri communi; ergo omnia inſtrumenta conditionalia, & incerta, dum liquidantur, nõ gaudent beneficio ſtatuti, ſed poſtquam interlocutum erit ea eſſe liquidata, tunc ſtatutum de exequendo incipit habere vires.* Et Hypol. de Marſil. ſingulari. 168. incipienti, hæc qualitas. nu. 1. in vol. ſingularium. Doctorũ. pag.
13 676. inquit: *Quòd ſtante ſtatuto, quòd reus non poſsit opponere aliquam exceptionem, vel defenſionem contra inſtrumentum, vel eius executionem, ſi tamen actor, qui petit executionem inſtrumenti non liquidi, habuerit aliquam dilationem ad probandum, & liquidandum, tunc durante tali dilatione poterit ſimiliter reus probare, & allegare contra ipſam liquidationem, & concernentia illam, non obſtante dicto ſtatuto, ita multum ſignanter. dixit Bal. in l. ſi cauſam, in vlt. col. C. de exec. rei iud. quod dictum pro valdè notando refert, & ſequitur Ioan. Bapt. de ſancto Seueri. in repet. l. admonendi in 5. Char. in 3. col. in fin. nu. 19. ff. de iure iuran. vbi ad hoc etiam allegat Bar. ibi, & alios, & dicit, quòd ad hanc doctrinã Bal. ſemper recurritur in palatijs, & in foro per cauſidicos, & ideò rogat omnes tenere mente hanc doctrinam, quia faciet eam ſcientibus ſingularem honorem: quia inquit communiter ignoratur.* Hoc tamen debet eſſe in illis partibus.
14 Nam in ciuitate Valentiæ nil magis notum nedum viris literatis, & cauſidicis, ſed etiam omnibus in foro verſantibus, quam teſtes produci poſſe per reum in cauſa executiua, quando per actorem in eadem producuntur: & hoc quotidiè obſer-

obſeruatur in cauſis executionum, quæ inſtantur virtute inſtrumentorum cenſualium cõtra detinentes res ſpecialiter in eis hypothecatas, qui appellãtur detentores ſpecialium obligationum. Nam actores ad probandam identitatem rei ſpecialiter hypothecatæ, producũt teſtes,& tunc etiam executiuè cõuenti admittuntur ad teſtes producẽdos. Et illam doctrinam etiam refert,& ſequitur Phil.Dec.in l. nõ
15 debet. ff.de regul. iur. Et Carol. de Graſsis in tract.de exceptio.excep. 36.nu.11.fol.239. admonet, aduertendum eſſe, quòd licèt debitor nõ poſsit opponere aduerſus executionẽ inſtrumenti, non tamen prohibetur opponere, excipere, & allegare aduerſus liquidationẽ, quã facit creditor, ad effectum exequẽdi inſtrumentum. Et præter Bal.& Ioan.Bapt.de ſancto Seuerino in locis ſupra relatis. allegat Marſil. in l.ſi quis viduam.nu.20.ff.de quæſt. & in l. circũducere.§. ſeruo.nu.12. ff.ad leg.Cornel.de Siccarijs.& ſingu.168.Cumia. ſuper ritibus magnę cur.c.24.nu. 18.Anto.de Canar. in tract.de exequut.inſtrum.quæſt. 14.nu.33.Maur.Burg. in tracta. de Laudem.par.3.inſpect. 40. nu. 64. Socin.ſen.cõſ. 151.nu.5. vbi dicit, quòd ratio eſt, quia ſtatutũ prohibet ſolùm opponi contra inſtrumẽtum,& non aduerſus liquidationẽ. Ideò aduerſus eã legitimè opponi poteſt. Vndè in occurrenti caſu, cũ quantitas prætenſa per dictũ Stephanum Rico (ratione damnorũ, quæ dicit ſibi fuiſſe illata per dictũ Muſida) ſit illiquida, admitti debet dictus Muſida executiuè cõuentus ad producendum teſtes in impugnationem iudicij executiui, in quo petitur dicta quantitas quingentarum & ſexdecim librarum, de qua nulla ſit mentio in inſtrumento, cuius virtute inſtatur executio. Et ita cum ſit in certa quantitas, non poteſt pro ea inſtari executio, ſicut pro re iudicata. l. certum. 6. ff. de confeſsis. ibi: *Certum confeſſus pro iudicato erit, incertum non erit.*

Nec obſtant in contrarium adducta: licèt enim regulariter cõtra executionem inſtãtam virtute inſtrumenti guarentigiati nõ poſsint produci teſtes per reum conuentũ, fallit tamen, quando quantitas in ea petita non eſt liquida, ſed liquidanda, tũc enim aduerſus liquidationem produci poſſunt, vt cõſtat ex ſupra adductis.

In ſecundo dubio viſum fuit noſtræ Aulæ Regiæ Audientiæ benè fuiſſe iudicatum per dominos alterius Aulæ, quia iuxta forum finalẽ
16 de dilatio.fol 60. in cauſis executiuis, etiam ſi nõ ſit lata ſententia, poteſt procedi vſquè ad venditionẽ excluſiuè. Loquitur enim dictus forus fin. præſuppoſito eo, quòd diſponit priuilegium 10. Regis Iacobi II. de quo in corpore priuilegiorum.fol.41.ibi. *Statuimus, ac etiam ordinamus ad humilem ſupplicationem, & poſtulationem iuratorum, & proborum hominum ciuitatis Valentiæ, ac præſenti edicto in dicta ciuitate cunctis tẽporibus obſer-*

obſeruandum decernimus, quòd ſi quis ſuam, corã iuſtitia ciuitatis prædictæ de aliquo querelam poſuerit de pecunia, re, vel alia quacunque cauſa, in qua cum inſtrumẽto publico ſibi actor aduerſariũ ſuum ad aliquid dandum, ſoluendum, faciendum, oſtenderit obligatum, de tali querela nullus in ſcriptis libellus, vel petitio offeratur, & ſi oblata fuerit, nullatenus admittatur, ſcilicet ſuper eo taliter procedatur, quòd actore oſtendente ſeu exhibente inſtrumentum publicum, cum quo agit, incontinenti cõtra reum, & bona eius, pro re qua conuenitur, fiat executio, ac etiam procedatur pro vt in inſtrumento prædicto videbitur obligatus: ſeruata tamen forma fori Valentiæ poſiti in rubr. de executione rei iudicatæ, qui forus incipit, curia mãdet executioni, &c. Ita tamen, quòd ad iuſtitiæ præfatæ ciuitatis arbitrium, reo prædicto ad faciendum, vel complendum ad quod tenetur, iuxta continentiam inſtrumenti, terminus ſtatuatur, infra quẽ reus cõuentus, ſi voluerit, ponat, & probet, ſi quas habet rationes, & defenſiones, per quas intentionem actoris elidere poſſit, quod infra eundem terminum per iuſtitiam decernatur. Lapſo enim termino protinus contra reum ipſum, & bona ipſius pro re prædicta petita, ad executionem per iuſtitiam procedatur. Et poſteá fuit editus per Regem Martinum forus penultimus de dilationibus, vbi dictus Rex declarando dictũ priuilegium ita ait: *Ordenam, que lo terme de deu dies donador al condemnat a pagar, o fer ço a que es obligat, no ſia arbitrari, ni puixca ſer prorrogat, ſino altres deu dies, ſi aquell cõdemnat offerra, e donara fermança, e prometra de pagar dins los altres deu dies ço en que ferà condemnat. Dins los quals primers deu dies lo condemnat ſia tengut propoſar, pronar ſes actions ſi les ha. Declarants, que ſil actor contra les excepcions del condemnat voldra poſar, e prouar replicacions, queu puixca ſer dins deu dies tanſolament ſeguents apres que li ſerán repetides, e en axi de deu dies en deu dies ſe ſeguixquen los altres termens a poſar, e prouar per caſcuna part duplications, triplications, e altres rahons. Los quals termens paſſats ipſo foro, ſien haguts per publicats los teſtimonis per caſcuna part produhits, puix ſia requeſt per qualſeuol de les parts, de les depoſicions, dels quals ſia dada copia a caſcuna part. E aprés que los teſtimonis ſeràn publicats, e lo notari ſerá aparellat, donar copia de aquells a caſcuna de les parts, correguen continuament a caſcuna part deu dies a poſar, e prouar obiections, e corroborations de teſtimonis. Los quals termens paſſats, e publicats los dits teſtimonis, haguda copia de aquells, caſcuna part haja cinch jorns a allegar de ſon dret, ſi ſer ho volra. Los quals paſſats ſia agut per renunciat, e cõclus en lo dit pleyt. Los quals termens de ſus dits paſſats, lo jutje procehexca a ſententia confirmatoria, o informatoria de la cõdemnacio de pena de quart.* Quo

18 ſuppoſito, forus finalis de dilationibus, qui fuit conditus per eundem Regem Martinum eadem data, & ſequitur immediatè, ita ait: *Item ordenam per lo preſent fur nouell, que paſſats los deu dies de la condemnacio per lo procehiment en lo precedent fur contengut, ne per altra raho, ò manera lo cors de la*

la execucio fahedora per raho deles condemnacions de pena de quart, no ſia embargat, ne detardat: ans ſens altre periubi del condemnat, ſia continuat: en axi, que fet lo reclam puixa, e deja eſſer fet manament executori per aquell mateix jutge, continuat ſon proçes edaquen puxa eſſer feta offerta, e ſubaſtacio de bens del condemnat, e tot altre cors de la execucio, tro à real venda excluſiuè. Et ita ex dictis foris clarè patet, quòd ante latam ſententiam in cauſa condemnationis infra decem ſaluis, & pendente cauſa executionis inſtatæ virtute dictæ condẽnationis poteſt procedi vſquè ad venditionem excluſiuè. Et ita poſſunt pignora capi, & in commendam dari, vt ſit cautum creditori executionem inſtanti, & (vt obiter dicam pro iuris peritis iunioribus Valentinis, qui nouiter recedunt ab Scholis) nihil aliud eſt dare caputleuatorem, quam dare commendatarium, qui fateatur habere in depoſito pignora valentia quantitatem, pro qua inſtatur executio: & ſi executiuè conuentus præſtat caputleuatorem, non capiuntur pignora, nec deſcribuntur, cum dictus caputleuator teneatur pignora tradere valentia quantitatem, pro qua inſtatur executio. Et quia bona mobilia pignori capta, in executione debent ſubhaſtari per decem dies, & poſteà vendi iuxta for. 10. de euiction. fuit introducta praxis in Regno Valentiæ, quòd lapſis decem diebus à die caplleutæ ſiuè commendæ, executiuè conuentus præſtat emptorẽ curiæ, in quantitate pro qua inſtatur executio, quòd ſi non daret dictũ emptorem curię, poſſent à domo commendatarij ſiue caputleuatoris pignora capi, & vendi. Et quia emptor curiæ lapſis decem diebus tenetur pretium ſoluere, vel deponere abſquè vlla dilatione, & ſi non ſoluerit incontinenti, poſſunt abſquè vlla ſolemnitate eius bona vendi iuxta for. 15. & 16. de euiction. Hinc praxis introduxit, quòd lapſis decem diebus, emptori curiæ mandatur, vt pretium deponat, ſiue ſi abſens eſt, illud remittat, quòd ſi non fecerit, tunc pignora capiuntur, & incontinenti diſtrahuntur: & quando debitor eſt abſens á ciuitate, expediuntur literæ, prima mãdati executiui, ſecunda, quæ dicitur caputleuatoris, tertia, quæ dicitur emptoris curiæ, & quarta, quę dicitur remittendi pretium, & lingua Valentina, *de remetre preus*. Vt igitur reuertar, vndè digreſſus fui, cum executio inſtetur pro dicta quantitate, licèt dubium ſit, an illa in totum, vel pro parte debeatur, vt creditori ſit cautum, iuſtè mandatur, vt detur caputleuator, qui eſt veluti ſequeſter iuxta. l. ab executione. C. quarum appellatio. non reci-

20 pian. vbi quando ille, contra quem fit executio, appellat, prætendens executorem excedere modum executionis, poſſeſſori res litigioſa auffertur, & ſequeſtratur, vel ſi de poſſeſ-

poſſeſsione, vel de fundis executio ceſſauerit, & eam ſuſpenderit prouocatio, fructus in depoſito collocantur: & ibi gloſ. in verbo: *In depoſito*, declarat, ſcilicet apud ſequeſtrum, & ait hoc ideò, quia appellatum erat ab executione iniuſta, licèt ſecùs ſi fuiſſet appellatũ à ſententia principalis negotij. Pariter igitur in caſu noſtro licèt prætendatur executio inſtata pro dictis quingentis, & ſexdecim libris iniuſta, & de hoc ſit cognoſcendũ, in
21 terim debet dari caputleuator ad inſtar ſequeſtri. Et ita nobis viſum fuit benè fuiſſe in alia Aula pronũtiatum, lite pendente eſſe caputleuatorem dandum, ne pendente termino probatorio, ſiue dilatione viginti dierum conceſſa reo ad teſtes producendos, deterior fieret conditio creditoris. Et per conſequẽs ſententia in alia Aula lata, me referente, fuit confirmata in noſtra Aula dictæ Sacræ Regiæ Audiẽtiæ ſentẽtia lata in fauorẽ dicti Stephani Rico, cõtra curatorẽ filiorũ & hęredũ Gaſparis Muſida, publicata per Frãciſcum Paulũ Alreus, Regiũ mandati ſcribam, die 23. Iunij 1610.

DECISIO. LXV.

VENDITIO CVRIÆ, ſiue decretum de vendendo nullum eſt, ſi bona curiæ oblata, ſiue pignori capta nõ fuerunt ſubhaſtata per tẽpus à foro præfixum.

1 *Pignora iudicialia, ſiue bona curiæ oblata ſubhaſtari debent, immobilia per triginta dies, mobilia verò per decem, iuxta forum.*
2 *Subhaſtationis defectus nullitatem inducit.*
3 *Venditionem curiæ nullam eſſe ob defectum ſubhaſtationis, ſententijs Regijs pluries fuit declaratum. & n. 4. 7. & 8.*
5 *Nuriza in conſ. 177. reprehenditur.*
6 *Subhaſtatio (quia ſolemnitas eſt extrinſeca) non præſumitur.*

1 Pignora iudicialia, ante eorũ diſtractionẽ, ſubhaſtari debẽt, mobilia per decẽ dies, immobilia verò per triginta, vt diſpoſitum eſt lege noſtri Regni, nimirũ in foro 10. de euictio. his verbis: *Fẽ fur nou, que tota venda que la Cort face de bẽs dalcu, per fer paga à alcun crehedor ſtrany, ò priuat, ſi es coſa moble, quẽ corregue publicament per lo lloch hon ſe ràn los bens per deu dies, e ſi es coſa ſe-hent que correga publicament per aquell lloch per trenta dies, puys ſia feta la ven-*
2 *da, e ſia ferma.* Et cum in dicto foro pro forma tradatur dicta ſubhaſtationis ſolemnitas, ſi ea non fuerit ſeruata, non tenet venditio. l. cum contra. C. ſi vendito. pigno. ibi: *Non obſeruatis quæ in diſtrahendis pignoribus celebrari conſueuerunt.* Iuncta ibi gloſ. in verbo, *Poſſeſſorem*, vbi apertè tenet hoc caſu non tenere venditionem, & ita agi poſſe reiuendicatione contra poſſeſſorem rei per curiam venditæ. Et ex defectu ſubhaſtationis eſſe

eſſe nullam venditionem curiæ ait Belluga.rubr.41.§.leges Regni.nu. 43.in fin. & nu.45. Bart.in l. Fulcinius7.§.ſi quis bona.ff.quib.ex cau. in poſſ.eat. Quod ſi deficiat aliquid ex ſubſtantialibus, non valet venditionis decretum,& hoc caſu executio eſt ipſo iure nulla. Bald. in l. ordo. C. de execut. rei iud. Quod obſeruari in ſupremis tribunalibus Caſtellæ teſtatur Couar. lib. 2. va-
3 riar.cap.11 nu.3.& ita fuit iudicatũ in Regia Audientia Valentina, ſententia lata in fauorem don Onufrij Benedicti Sans contra dominam Annam Sãs, publicata per Alreus, die 23.Februa.1588.vbi fuit annullata venditio quorundam cenſualium ex defectu ſubbaſtationis, licèt fuerat facta pro debito ſubſiſtẽ
4 ti,& denarium pro denario. Et iterum cum alia Regia ſententia lata inter Ioannem Ferrandiz Isla ex vna parte,& Eliſabeth Annã Martos, & de Grau ex alia, publicata per Alreus,die 15.Decẽbris 1589. Et idem fuit iudicatum cum ſentẽtia lata in fauorẽ Gabrielis Piquer contra Franciſcam Anyo.ſententia publicata per Deona, die 26. Septemb.1584.ibi: *Et abſque ſubbaſtatione triginta dierum à foro requiſita,& neceſſaria*. Et inferiùs,ibi: *Dictã venditionem, & decretum de vendendo dictarum viginti caficiatarum terræ,turris, & ſtabulorum ſiue caſalis,fuiſſe & eſſe*
5 *nullam*. Vndè cauẽdum eſt à Neuizan.conſ.77.qui contrarium dicit: Et negatiua hæc, bona non fuiſſe ſubhaſtata,probatur eo ipſo,quòd creditor non oſtendit ſubhaſtatio-
6 nem factam fuiſſe,cũ enim ſit quid facti,nõ præſumitur niſi probetur. l.in bello.§.facta. ff. de captiuis, & poſtlim.reuer.& ſolemnitas extrinſeca non præſumitur, vt inquit Menoch de præſump.lib.2. præſump. 23.nu.2. & 3.per text.in l. quæcunque.§.vltimo ff.de publicia. & hãc eſſe ſolemnitatem extrinſecam,vel ex eo(inquit) ſuaderi videtur,quòd intrinſeca ſolemnitas illa eſt, quæ vna ſimul cum actu,dum eſt in fieri,concurrit: ſicut ſtipulatio, quæ cauſatur ex interrogatione, & reſponſione facta incontinenti, tradunt omnes in l. ſciendum, ff. de verb.oblig. cum igitur cum venditione iudiciali,dũ eſt in fieri, ſubhaſtatio non concurrat, dicendum eſt eſſe ſolemnitatem extrinſecã,
7 quæ non præſumitur. Idcirco in cauſa vertenti inter Ioannem Nauarro de Tamaya ex vna, & Vgetum Albert ex alia, in Regia Audientia referente Illuſtriſsimo dõ Andrea Roig, fuit iudicatum in modum ſequentem. *Et quia ex deductis tam in primitiuo,quàm in præſenti appellationis proceſſu, non conſtat bona oblata in executione inſtata pro parte Hugeti Albert aduerſus Ioannem Nauarro de Tamaya, & vendita cum prouiſione ſeu decreto de vendendo facto,& prouiſo in curia Gubernatoris ciuitatis Oriolæ,die 29. Menſis Iulij anni proximè præteriti 1609. fuiſſe publicè ſubhaſtata per tempus à foro præfixũ,& quòd ſubhaſtationis ſolemnitas non præſumitur, ac illius defectus ſeu omiſsio curiæ vendi-*

venditionem annullat: Idcirco & aliás, concluſionem, & deliberationem in R. C. ſumptam inſequendo, pronuntiamus, ſententiamus, & declaramus iam dictum decretum de vendendo fuiſſe, & eſſe nullum, ac nulliter factum & prouiſum. Et conſequenter illud annullandum, & reuocandum fore, pro vt cum præſenti beneficio appellationis ab eo interpoſitæ per dictum Ioãnem Nauarro, quatenus opus ſit, reuocamus, & annullamus. Et ita fuit pronuntiatum ſententia publicata per dõ Ioannem Daça, die 29. Aprilis 1610. Et iterum, me referente, idem fuit declaratum, his verbis: *Non conſtat, quod dicta bona fuerint ſubhaſtata per tempus triginta dierum à foro præfixum, cum ſubhaſtatio per dictum tempus pro forma introducta ſit in venditionibus curiæ bonorũ immobilium, per forum præſentis Regni, & ſic eius defectus nullitatem inducit.* Sententia lata in fauorem Iolantis Miralles de Colomina viduæ, cõtra Ioannem Noguera, & Michaelem Caſtells. publicata per eũdem dõ Ioannem Daça, die 30. Octob. 1610.

DECISIO LXVI.

POSSESSORIVM AD exigendum annuas præſtationes intentari poteſt per eum, qui iudicialiter emit dictum ius, quando ſuus auctor erat in poſſeſsione, licèt emptor curiæ dicti iuris non exegerit dictas annuas præſtationes.

1 *Facti ſpecies.*
2 *Poſſeſsio anteceſſoris nõ iuuat ſucceſſorem.*
3 *Poſſeſſorium exigendi annuas penſiones actiuè & paſsiuè tranſit in ſucceſſores.*
4 *Emptorem curiæ iuris exigendi annuas præſtationes, poſſe intentare poſſeſſorium contra debitorẽ ex perſona ſui auctoris, licèt ipſe nunquam exegerit, fuit deciſum in ſacro Cõſilio Valentino.*

1 MOnaſterium beatiſsimæ Virginis Mariæ Vallis digna, Ciſterſienſis ordinis, conſueuit ſoluere Duci Gãdię centum libras monetæ Valẽtinæ annuas, in mẽſibus Iunij & Decẽbris mediatim, quia eſt protector dicti Monaſterij, & de hoc extabant plures Apochæ firmatæ per dictũ Ducem dicto Monaſterio, ex quibus conſtabat de quaſi poſſeſsione exigendi dictas centũ libras. Et cũ dõ Ioannes Baptiſta Caſtelui eſſet creditor dicti Ducis, iudicialiter (ſiue vt apud nos dicitur per curiam) emit ius cõpetens dicto Duci contra dictũ Monaſteriũ, ad exactionẽ biſcentũ quatuor librarum, quinque ſolidorũ, & octo denariorũ, & cũ dominus eſſet effectus dicti iuris agebat in R. A. contra dictũ Monaſterium, vt condemnaretur ad ſoluendum dictam quãtitatem, & non potuit docere titulum, ſiuè inſtrumenta, cum quibus iuſtificaret dictum creditũ, ſed tantùm poſſeſsionẽ dicti Ducis ſui auctoris. Cum-

Cumque ex propria eius perſona dictus don Ioannes Baptiſta non haberet poſſeſsionem, dubitatum fuit in dicta Regia Audientia, an deberet obtinere?

Et dubitationem faciebat.Nam licèt ius exigendi dictas annuas præſtationes,quòd erat penes Ducem in effectu venditorem,fuiſſet translatum in dictum emptorem, non tamen fuit translatum ius poſſeſsionis.Boer.conſ.49.nu.9.& 10. Gratian. (poſt hæc ſcripta viſus) lib.3.diſcepta.c.402.nu.10.

2 Sed fuit reſolutum in ſenatu, referente D.Marco Anto.Siſternes, obtinere debere:Nõ tã ex quo poſſeſſorium inſurgens ex dictis annuis præſtationibus actiuè & paſ-
3 ſiuè tranſit in ſucceſſores.c.querelam 24.de electione.c.vlt.de reſtitutione ſpoliato.Rot. Rom. deciſ. 1.de reſtitutione ſpoliato.in nouiſ. & deciſ. 9. de cauſa poſſeſsion. & proprieta.in antiq. Lauren. de Pinic.conſ.146. nu. 5. & 6. Cãſſan.in conſuetudin.Burgun.rubr.11.*Des cenſes*. §.2. nu. 28.& 29. Vrſillis ad Afflict.deciſ.395.nu.2.Guid. Pap. deciſ.629.Menoc.de recup.poſſeſ. remed.1.nu.89.& 160.Hiero. Lauren.deciſ. Auenionen.82.Gratian. diſcepta.foren.1.par.c.113.nu. 16. Peregrin.de fideicom. art. 46. nu. 19.in fine.Cancer.lib.2.variar.c.7. nu.83.Qui tres vltimi aiunt, poſſeſſorium inſurgens ex præſtationibus tranſire in ſucceſſores,ita vt ſucceſſori in iure non poſsit obijci, quod ipſe non exegerit. Cum ſupra dicta reſolutio non careat dubitatione,quando eſt ſingularis ſucceſſor, & nõ ſuccedit in eadem dignitate, vel beneficio, vel officio, ita vt repreſentet eãdem perſonam, in quibus terminis videntur loqui iura,& Doctores,de quibus ſupra. quã ex quo in occurrẽti caſu ceſſat difficultas, ex eo quòd in vẽditione curię eſt appoſita clauſula ceſsionis iuriũ,&iudex,qui vẽdidit dictũ ius exigẽdi annuas præſtationes,nomine dicti Ducis debitoris,ceſsit emptori omnia iura dicto Duci competentia; & cum ceſsionarius ſit procurator in rem ſuam cedentis. l. ſi procuratorem. 8.§. fin.ff.mandati, poteſt nomine cedẽtis intẽtare poſſeſſorium,quemadmodum intentare potuiſſet ipſe cedens contra ſuum debitorem,ex quo erat in poſſeſsione exigendi ab eo annuas præſtationes. Et ita merito in hac cauſa fuit declaratum dictum don Ioannem Baptiſtam de Caſtellui etiam abſquè oſtenſione tituli,& inſtrumentorum, virtute poſſeſsionis, quam habebat Dux Gandiæ, poſſe exigere á Monaſterio Vallisdignæ annuas præſtationes per illud ſolui ſolitas. Et fuit pronuntiatum cum ſententia publicata per don Ioannem Daça, die 4. Nouembris. 1610.

†

DE-

DECISIO. LXVII.

VENDITIONE IVDIciali ſiue curię reſoluta, quia ille, qui extra iudicialiter emit ius redimendi rē venditam reſtituto pretio (ſiue inſtrumentum gratiæ, cum quo vendita res fuerat) eo vtens illam recuperauit, reuiuiſcūt hypothecæ, quibus erat affecta, & qui in ſolutū ſui crediti rem per curiam emerat, & fecerat obligationem, & præſtiterat cautionem de reſtituendo pretium, ſi apparerent creditores anteriores, vel potiores, remanet à dicta obligatione liberatus.

1 *Facti ſpecies, & dubium diſcuſſum.*

2 *Venditio curiæ, quamuis virtute iuris redimendi res vendita perueniat ad ceſsionarium dicti iuris, eam liberat ab hypothecis, ſed contra nu. 5. cum ſeq. & nu. fin.*

3 *Redimēs rē à poſſe creditoris in eius locum ſuccedit.*

4 *Res alienata cum conſenſu creditoris (licèt poſteà debitor eam adquirat) non reincidit in obligationem.*

5 *Pignore per debitorem vendito ex voluntate creditoris, ſi poſteà placuit inter eū, & emptorem vt à venditione diſcederent, ius pignoris creditori ſaluum remanet.*

6 *Recuperata res virtute pacti præcedentis, eiuſdem qualitatis, cuius erat ante venditionem, eſſe cenſetur.*

7 *Venditio, ſi reſoluitur res diſtracta, in eamdem reincidit hypothecam, ſub qua erat ante venditionem & diſtractionem, & hoc varijs ſententijs Regijs fuit declaratum. numer. 8. & 15.*

9 *Cartæ gratiæ virtute ſiue ex neceſsitate pacti de retrouendendo, venditione curiæ reſoluta, omnes hypothecæ medio tempore contractæ reſoluuntur, & ita fuit deciſum.*

10 *Pignus licet nemo in re ſua habere poſsit, hoc tamen eſt intelligendum ſi fuit factus dominus irreuocabiliter, ſecus ſi reuocabiliter.*

11 *Debitor ſiue eius ceſsionarius qui rē per curiam venditā recuperat virtute facultatis redimendi, reſoluit venditionem, & tunc non ſuccedit in ius creditoris.*

12 *Hypothecæ quando tollantur ex re vendita, & poſteà recuperata diſtinguendum eſt vt hic.*

13 *Creditor qui ex pretio rei per curiā venditæ, ſuum creditum recepit & fideiuſſores de reſtituendo dictam pecuniam præſtitit, venditione curiæ reſoluta, virtute facultatis redimendi remanet liberatus ab obligatione prædicta & eius fideiuſſores, & ita fuit iudicatum nu. 15.*

14 *Obligatio quam facit creditor de reſtituendo pecuniam quam recipit à debitore ex pretio rei iudicialiter ſiue per curiam venditæ, non dicitur voluntaria ſed coacta.*

1 IN executione inſtata cōtra dōnam Ceciliam Mico, & de Centeiles,fuit facta venditio iudicialis don Hectori Rois de Corella, tā nomine eius proprio, quàm vti procuratori filiorum ſuorum don Franciſci,& domnæ Frāciſcæ Corella,duarū ædium, cum quodam horto eis annexo in ſolutū ſui crediti,cum iure eas redimendi intra biennium,reſtituto pretio, ſiue cū pacto de retrouēdendo,ſeu inſtrumento gratiæ, quod apud nos vocatur, *Carta de gracia*, cūq; fictione breuis manus pretiū depoſuiſſent, & á depoſito extraxiſſent illud penes ſe retinendo, faciendo intratam, & exitam: don Hector, & eius filij cred tores fecerunt obligationem, & præſtiterunt ſolitam cautionē de reſtituendo dictū pretiū,ſi appareret creditores anterio res,ſeu potiores, & ſucceſsiuè fuerunt miſsi in poſſeſsionē dictarum ædium. Poſteà verò eadē domna Cecilia Mico, & de Centelles (inſtrumento recepto per Ludouicū Roures notariū, die vigeſimaocta ua menſis Octobris,anni 1610) vēdidit,& ceſsit dictum ius redimendi IacoboFuſter mercatori.Qui dicta facultate vtendo intra bienniū depoſuit in menſa numularia, ſiue tabula cambiorum vrbis,pretium dictarum ædium, & ſexaginta libras, & quatuor ſolidos per dictū don Hectorē Corella, Curiæ emptorem,ſolutas, & ſolutos pro laudimio, eidēq; in dicta tabula dixit, girauit, ſiue mediante argentario ſoluit, vt de eis liberè diſponere poſſet. Et inſtante, & ſupplicante, eodem Fuſter fuit prouiſum, vt facta confeſsione de recepto per dictos don Hectorem, & eius filios, dicta pecunia ad integram ſolutionem pretij eis libera traderetur.

Dubitatum fuit, An dicta iudicialis venditio, ſeu Curiæ reſoluta remaneret: & reuiuiſcerent hypothecæ rei per Curiam venditę,quę libera ab hypothecis remanſerat. An verò eſſet adhùc affecta onere dictarū hypothecarum, ſicut erat ante dictam venditionem. Et an dicti don Hector, & eius filij Curię emptores,qui ſe obligarunt reſtituere pretium, ſi apparerent creditores hypothecarij anteriores,vel potiores eſſent liberati à dicta obligatione.

2 Primò, videbatur dictas ædes per Curiam vēditas,quamuis virtute iuris redimendi, peruenerint ad ceſsionarium dicti iuris, remanere liberas à dictis hypothecis,ex his,quæ ſcribit Intrigliol.de cenſibus.q.67.nu.1.2.3. & 4. his verbis: *Si creditor bullaris executionem exercuit pro annualitatibus decurſis contra detentorem rei ſubiugatæ, & ſeruatis ſeruandis, ex forma ritus per primum, & ſecundum decretum pro annualitatibus præteritis, ſibi adiudicauerit rem præfatam, & detentor infra tempus quadrimeſtre ſoluens debitum cum expenſis, eamdem redemerit poſſeſsionem, vtrùm ſi iterum agat pro interuſurijs ſequentibus contra eamdem rem, vel*

vel eius detentores audiatur. Et concludimus, quòd non debet audiri. Primò; quia creditor, ſibi adiudicando prædium prædictum per primum, & ſecundum decretum, ſequuta traditione acquiſiuit dominium dicti prædij, & conſequenter fuit reſolutum pignus: cùm rem ſuam nemo in pignus habere poſsit, vt in terminis terminantibus eſt tex. in l. eleganter. in princip. ff. de pigno. actio. vbi Caſtren. numer. 6. in princip. & in fin. l. ſi rem. la 3. *ff. eodem titul. l. neque pignus. ff. de regul. iur. vbi Dec. & Cagnol. l. ex ſextante. §. Latinus largus. in fin. vbi gloſ. in princ. in verſ. conſtituto. ff. de excep. rei iudic.*

3 *Secundò, quia detentor redimendo rem adiudicatã à poſſe creditoris, in eius locum ſucceſsiſſe videtur. l. cùm ſecundus. in princip. & ff. de diſtract. pign. l. ſi prior. §. ſciendum eſt. ff. qui potior in pig. habeant. l. 1. & l. prior. C. eodem. l. ſecundus creditor. C. de pignor. Quam ſententiam in terminis terminantibus tenet hic Henric. de* Medicis, *qui dicit, accidiſſe caſum inter dominos Aloyſum de Archangelo, & Ioann. Anton. de Guarrerio. Iacob. Rubeus, auus meus, & magis communiter ſcribentes hic.* Hactenus Intrigliolus.

4 Tertiò facit, nam ſi res hypothecata cum conſenſu creditoris fuerit alienata, licèt idem debitor eãdem rem acquirat, non reincidit in obligationem. l. fin. C. de remiſſ. pign. cuius verba ſunt: *Solita prouidentia vtimur etiam de pignoribus, vel hypothecis rerum, quæ quibuſdam creditoribus ſuppoſitæ, poſteà à debitoribus vẽduntur, vel alio modo transferuntur creditore ſuum conſenſum contractui præbente, & quodam legitimo poſteà modo ad priorem dominum reuertũtur. In hoc etenim caſu diuerſæ ſententiæ à legũ prudentibus habitæ ſunt, quibuſdam dicentibus ius pignoris creditori reuocari propter verbum futurarum rerum, quod in generalibus hypothecis poni ſolitũ eſt: alijs penitus extingui. Nobis autem viſum eſt, eum, qui ſemel conſenſit alienationi hypothecæ, & hoc modo ſuum ius reſpuit, indignum eſſe eandem rem, vt pote ab initio ei ſuppoſitam, vindicare, vel tenentem inquietare.*

5 Sed his non obſtantibus (me referente) fuit deciſum in Senatu, reſoluta iudiciali (ſiue curiæ) vẽditione, reſtituto pretio virtute iuris redimendi, ſiue inſtrumenti gratiæ in ipſa appoſiti, dictas ædes remanere hypothecatas, ſicuti erãt antè dictam Curiæ venditionem.

Primò, per tex. in l. volũtate. 10. ff. quib. mod. pign. vel hypo. ſol. cuius verba ſunt: *Voluntate creditoris pignus debitor vendidit, & poſteà placuit inter eum, & emptorem, vt à venditione diſcederent, ius pignorum ſaluũ erit creditori, nam ſicut debitori, ita, & creditori priſtinum ius reſtituitur: neque omnimodo creditor pignus remittit, ſed ita demum, ſi emptor rem retineat, nec reddat venditori, & ideò ſi iudicio quoque accepto venditor abſolutus ſit, vel quia non tradebat, in id, quod intereſt, condemnatus, ſaluum fore pignus creditori, dicendum eſt. Hæc enim accidere potuiſſent, etiam ſi non voluntate creditoris vendidiſſet. Creditor quoque ſi pignus diſtra-*

diſtraxit, & ex venditione receſſum fuerit, & homo redhibitus, dominium ad debitorem reuertitur. Idemque eſt in omnibus, quibus conceſſum eſt rem alienam vendere. Non enim quia dominium transferunt, ideò ab emptore ius eius recipitur, ſed in priſtinam cauſam res redit reſoluta venditione.

6 Secundò facit, quia res recuperata virtute pacti præcedentis cenſetur eſſe eiuſdem qualitatis, prout erat ante venditionem. Bartol. in l. ſequitur. §. idē labeo. ff. de vſucap. & in hac materia deſeruiunt pulchra verba Bald. in l. qui ea lege. C. de pact. inter emptor. & vend. quòd quandò dominium transfertur, ſuſpenſiuè transfertur, & ideò reſoluto contractu, res redit ad ſuā principia attractiua. & in l. vnica. colum. 10. verſic. attende hìc. C. quando non peten. par. dicit, quòd reſoluto contractu, qui non habet perpetuam cauſam, ſed ſuſpenſiuam, dominium primi reſuſcitat ſe tamquā à ſomno, nō tamquam à morte, refert, & ſequitur Vincentius de Franch. deciſ. 64. n. 10. 11. & 12. par. 1.

7 Tertiò, nam ita in terminis ſcribit Milanenſis deciſ. 9. numer. 43. cum ſequen. parte. 2. vbi improbat opinionem Intriglioli, de cenſibus dict. quæſtione. 67. dicens, eſſe contra text. in dict. l. voluntate. ff. quibus modis pignus, vbi ſi res pignorata diſtrahitur creditori, vel venditur, & ſi per illam venditionem reſoluatur hypotheca, ſi deinde reſoluitur venditio, vel ex natura contractus, ſeu ex eademmet conuentione, vel lege, vel aliquo iure, res diſtracta reincidit in eamdem hypothecam, prout erat ante venditionem, & diſtractionē rei pignoratæ. Bart. Bald. & Salic. in d. l. voluntate. & Salicet. latè in l. ſicut. §. ſuperuacuum. ff. eodem titul.

8 Quartò, nam cum diuerſis Regijs ſententijs hæc opinio fuit canonizata. Primò, cùm Regia ſentētia, lata in fauorem Martini Vaguena, Ambroſij Vaguena, & Frāciſcæ Angelæ Vaguena, contra dō Iacobum Ferrer gerentem vices generalis Gubernatoris in ciuitate & Regno Valentiæ, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 29. Octobris 1599. his verbis: *Verum eſt dicere, dictam venditionem factam fuiſſe cum pacto retrouenditionis, & illius virtute dictum locum recuperatum, & quòd ſic reuixerunt iura hypothecæ, quibus per dictam venditionem erat renuntiatum, quaſi reſoluta prima venditione.* Et iterum cum alia ſententia, lata in eadem Regia Audiētia in fauorem Thomæ Belda, contra Vincentium Ximeno, publicata per eūdem Alreus, die 19. Maij 1601 his verbis: *Attento quod prænominatus Ximeno voluntariè, & extra Curiam contraxit cum dicto Calabuig, inſtrumentum prædictum gratiæ emendo ab illo, in eiuſque locum ſuccedendo, & ſic non poſsit eſse melioris conditionis, quàm venditor ipſe, & quòd in viam iuris huiuſmodi inſtrumenta gratiæ, & modo quo in venditionibus Curiæ conſipiuntur*

piuntur extinctionem, & reſolutionem venditionis Curiæ inducere videntur in euentum, quo virtute illorum ad rem vẽditam rehabendam iudicium inſtituitur, ſignanter à domino, qui in effectu fuit ipſe venditor, vel ab habente extra Curiã cauſam ab illo, vnde hypothecæ, & alia omnia lucra in re vendita reuiuiſcunt perinde, ac ſi per Curiam res diſtracta non fuiſſet, & ceſſat fidantia ſaluitatis à foro inducta, & in conſequentiam inutile foret remedium depoſiti, & cautionis extinctionis hypothecarum ſuccedaneũ, vt de ſe ipſo præfatus Ximeno debeat conqueri, ac ſi ipſam rem emiſſet extra Curiam.

9 Quintò, in ſimili facit, quòd ſcribunt conciuis meus Petrus Belluga in ſpecul. Princip. rubric. 41. §. leges Regni. numer. 7. verſic. ſed dubitatur. fol. 179. Tiraquel. de retract. conuentio. §. 3. gloſ. 1. numer. 10. pag. 640. & Vincent de Franch. deciſione. 64. numer 4. prima part. & deciſ. 369. numer. 9. 2. part. qui multis relatis probant, reſoluta vẽditione ex neceſſitate pacti de retrouendendo antecedente, & neceſſario, provt in caſu, de quo agimus, omnes hypothecas medio tempore contractas reſolui, & ita fuit deciſum, & licèt in præſenti non agimus de reſolutione hypothecarum, contractarum per Curiæ emptorem, tamen ratio, quæ militat in illo caſu, adiuuat noſtrã opinionem.

10 Nec obſtant in contrarium adducta, quibus reſpondit Milanenſ. d. deciſ. 9. nu. 46. lib. 2. dicens, non obſtare fundamẽta Intriglioli, dũ ait, quòd pignus in re ſua nemo habere poteſt per text. in l. eleganter. in prin. ff. de pign. actio. vbi Caſtr. n. 6. & l. ſi rem. *la ſegunda*. ff. eod. tit. l. neq; pignus. vbi Dec. & Cagnol. ff. de regul. iur. l. ex ſextante. §. Latinus largus. in fi. vbi gloſ. in prin. in verb. *Conſtituto*. ff. de exceptio. rei iudic. Quia inquit prædicta procedere, quando iſte creditor, cui res adiudicaretur, ex primo, & ſecundo decreto, efficeretur dominus irreuocabiliter, & deinde in tertium poſſeſſorem deueniret res, ex noua cauſa: & ſic eſſemus in ſecundo capite diſtinctionis, ſecùs ſi reuocabiliter dominiũ in eum trãsfertur, provt in caſu noſtro, quia ſubiecta eſt res retrouenditioni, vel recuperationi, ex legis diſpoſitione, cum detur ius redimẽdi ei, à quo res per primũ, & ſecundũ decretum aufertur, ex diſpoſitione ritus, quia illo caſu res propria iure pignoris retineri poteſt, ita Dec. in d. l. neq; pignus. ex Bar. in d. §. Latinus. & Bal. in l. in rebus. col. pen. C. de iure dot. & in l. debitor. vbi Bart. ff. ad Trebel. & tex. in l. nõ quocũq; in prin. ff. de legat. 1. & ex Bart. in l. in bello. §. ſi quis ſeruus. ff. de capt. & poſtlim. reuerſ. & Angel. in cõſ. 108. viſo dicto pũcto ad finẽ, per quæ Dec. ita determinat. ſeq. Cagn. ibid. in terminis: meliùs quã omnes, reſpõdet Cra. in cõſ. 435. n. 42. 43. 44. lib. 3 latiſsimè Marcabrũ. ab Angui. in cõſ. 29. à n. 19. vſq; ad fin. cõſilij, & maximè in n. 221. vſquè ad n. 239. Cephal.

phal.conſil.460. numer. 44. & ſequentibus.

11 *Nec obſtat* (inquit Milanen. d. deciſ.9.num 49. lib.2.) *etiam ſecundum fundamentum, quòd detentor videtur ſucceſsiſſe in locum creditoris, dum à poſſe creditoris redimit rem adiudicatam, per tex. in l. cum ſecundus. in princip. ff. de diſtract. pignor. l. ſi prior. §. ſciendum eſt. ff. qui potio. in pign. habeantur. l. 1. & l. prior. C. eodem. l. ſecundus creditor. C. de pignor.* Quoniam reſpōdeo, quòd nos non ſumus in terminis prædictorum iuriū, ſcilicet, in creditore ſecundo, offerēte primo creditori pro fortificatione ſuæ hypothecæ, vt teneatur creditor primus huic ſecundo offerenti iura ſua cedere, quoad hypothecam anteriorem, & etiā actionē perſonalem, iuxta tradita per Neguſa. de pign. p 5. memb 3. n. 13. Sed in ſoluente animo luēdi rem adiudicatam. Et ſolutio, quæ fit ab iſto poſſeſſore infra quadrimeſtre, animo redimēdi, ſeu recuperādi, ex forma ritus, quia tunc agit ad reſoluendū pignus, & vēditionē iudicialem reſoluendam, nō poteſt operari ſucceſſionem in iure creditoris, qui ſibi prædium adiudicauit, vti creditor habeat ex cauſa adiudicationis: quia poſſeſſor à quo res adiudicata fuit, veniens infra quadrimeſtre, ex diſpoſitione ritus, agit de reſoluenda adiudicatione. Ergo nullum ius, ex actu reſolutiuo acquirit, ex quo venit pro reſolutione actus. ita in terminis firmat Iaſ. in l. ab emptione. n. 3. ff. de pactis. & ſic prædicta opinio ipſius de Intrigliolo nō procedit.

12 Nec ſecundò obſtat lex ſi. C. de remiſ. pign. nam reſpondet Milanenſ. dicta deciſ. 9. num. 45. per doctrinam Salicet. in l. ſicut. §. ſi ſuper vacuum. ff. quibus mod. pign. n. 2. ibi, ſexta ſolutio. Quòd aut res redit ad debitorem ex eadem cauſa, vel ſimili, vel ex pacto legis cōmiſſoriæ, vel adiectionis in diem, vel quia res fuit redhibita, quia ipſam reducit ad primam cauſam, & tūc procedit tex. in l. voluntate, aut ex cauſa diſsimili, putà ſi vendidit, & ad eum reuerſa eſt, ex donatione, vel ex dote, vel ex legato, vel ex cauſa hæreditaria, & tunc habet locum l. contraria. Eodem modo diſtinguit Neguſan. de pigno. par. 6. membr. 3. num. 21. quem ſequitur Vincentius de Franchis deciſ. 64. nu 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. p. 1. & per totam. vbi ex eius dictis prædicta confirmantur. Latè prædicta corroborātur, ex notatis per Crauet. in conſi. 435 numer. 4. 34. 35. 36. 37. 38. 39. & ſeq. in 3 Decius conſil. 238. numer. 5. Marcab. ab Anguill. conſil. 29. à numer. 192. vſquè in finem. maximè n. 221. Cephal. conſ. 460.

13 Cùm igitur dicta Curiæ venditio, ſeu iudicialis remaneat reſoluta, ac ſi facta non fuiſſet, dicti dō Hector Corella, & eius filij creditores debent liberari ab obligatione, quam fecerunt (quando pretium dictarum ædium penes ſe retinuerunt in ſolutum ſui crediti) de

de reſtituendo illud, ſi apparerent creditores anteriores, vel potiores. Nam vt inquit Vincentius de Franchis deciſ. 200. num. 10. 11. & 12. pecunia, quæ libera peruenerat in debitorem, debebat libera reſtitui ipſi creditori, non autem ſerua. Quia hæc interſe differunt, ſicut albedo à nigredine. vt in propria materia dicit Frec. in tract. liquidationis inſtrumenti, ſuper ritu prædicto. ſeptima par. in quinta quæſtione. verſic. ratio eſt. num. 4. fol. 26. idcircò, non dicebatur ei facta plena ſolutio, prout fieri debebat. Quandò enim pecunia eſt auocabilis, & non confuſa, prout erat caſus de quo agebatur, non diceretur facta ſolutio creditori. l. non videtur. ff. de adquirend. poſſeſ. l. ſi creditor. ff. de ſolut. per quas. ll. limitatur regula, quòd ſolutione eius, quod debetur, tollitur omnis obligatio, quia procedit quando irreuocabiliter, quia ſi reuocabiliter, liberabitur ad tẽpus, nõ autem omnimodè. ita gloſ. in d. l. ſi creditor. quę allegat tex. in d. l. reſcriptũ. §. fin. & l. nec enim. ff. de pignor. actio.

Nec obſtat, quòd dicti don Hector Corella, & eius filij voluntariè in iudicio ſe Curiæ obligarunt reſtituere dictam pecuniam, ſi apparerent creditores anteriores, vel potiores: quia ad hoc reſpõdet Vinc. de Franch. d. deciſ. 200. n. 19. & 20. quod illa obligatio fuit coacta, cũ
14 aliás creditor pretium habere non potuiſſet, niſi ſatiſdediſſet iuxta obligationem emptoris. Et regula eſt, quòd quando quis facit actum ſponte, quem cogeretur facere coactè, intelligitur ille actus factus ab eo, qui cogi poterat, non autem ſponte: ita Lancellot. Dec. qui allegat concor. in repet. l. 4. §. Cato. num. 445. verſic. quando enim. ff. de verb. obligat. allegat text. in l. nouiſsimè. ff. quòd fal. tuto. autho. idem tenet Minadoyus deciſ. 25. hæres conuentus. Nec debitor de hac receptione conqueri poterit, quia ex ea etiam lucratus fuit interreſſe, ſeu commodum medij temporis, quod ex receptione prædicta, extinctum fuit, quod conſiderat tex. in dict. l. nec enim. ff. de pignor. actio.

15 Ex quibus, me referente, fuit declaratum, dictam Curiæ venditionem fuiſſe reſolutam, & hypo- 1
thecas ſublatas, & obligationem factam, & cautionem præſtitam per dictos don Hectore Corella, & eius filios, fore cancellandas, ſententia lata inter dictos don Hectorem Corella, ex vna, & Iacobum Fuſter ex alia parte, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 19. Nouembris 1610.

DECISIO. LXVIII. 1

SPVRIVS NATVS EX coniugato, & ſoluta, an patri ſuccedere poſsit de iure Cæſareo controuerſum eſt? iuxta foros autem, ſiue leges Valentiæ Regni ſuccedere non poteſt.

1 *SPurijs ex damnato coitu natis, quidquam relinqui à patre non poteſt.*

2 *Spurius natus ex adulterio, nō poteſt ſuccedere iuxta leges noſtri Valentiæ Regni in bonis paternis, nec maternis. & nu. 5.*

3 *Illegitimus natus ex coniugato, & ſoluta, an ſuccedere poſsit patri contrauerſum eſt, contrariæque ſententiæ, ſiue opiniones referuntur. numer. 4. & 5.*

6 *Coitus coniugati cum concubina domi retenta, punibilis eſt lege noſtri Regni.*

7 *Spuriam natam ex coniugato, & famula ſoluta domi retenta, ſuccedere non poſſe patri, fuit declaratum cum Regia ſententia hic allegata.*

1 SPurijs ex damnato coitu natis quidquam relinqui à patre non poteſt. §. fin. in authent. quibus modis naturales efficiantur ſui. ibi: *Primùm quidem omnis qui ex complexibus (non enim hoc vocamus, nuptias) aut nefarijs, aut inceſtis, aut damnatis proceſſerit, iſte neque naturalis nominatur, neque alendus eſt à parentibus, neque habebit quoddam ad præſentem legem participium.* Authent. ex comple-
2 xu. C. de inceſtis nuptijs, ibi: *Omnis paternæ ſubſtantiæ indigni beneficio, vt nec alantur à patre.* Auth. licèt in fine. C. de naturalib. lib. for. 12. de his quibus vt indignis. fol. 158. ibi: *Lo fill que ſerà procreat, e nat de adulteri, &c.* Et inferiùs ibi: *Ans de la ſucceſsio del pare, e de la mare, tambe de coſes mobles, com no mobles, e de dona-*
3 *cions, e de ceſsions, e de tots altres beneficis dells, ſia del tot en tot gitat, e remogut.* Et idē diſponit for. 13. eiuſd. tit.

Et licèt de iure valdè controuerſum ſit, an ſpurius ex coniugato & ſoluta capere poſsit à patre, vt refert Peregrin. de iur. fiſc. lib. 3. titul. 18. de naturalib. & ſpur. nu. 35. vbi
4 ait, dubium permaximū eſſe apud ſcriptores. & Paleot. in ſuo tractat. de noth. & ſuper. c. 40. in fin. & cap. 42. tom. 8. tract. p. 2. fol. 64. tenet hos capere poſſe, quia coitus de coniugato ad ſolutam lege fori nō eſt punibilis, vt tradunt Angel. & Salic. in l. 1. C. de adulter. idē Salic. in l. ſi qua illuſtris. nu. 3. C. ad Orphicia. Paul. Caſtr. conſ. 34. nu. 4. in 2. par. Alex. conſ. 139. col. fin. lib. 1. Deci. cōſ. 311. Boſsi. in tit. de coitu illicito nu. 25. Item, quia à matre ſic nati capere poſſunt, vt ſcribunt Salicet. in authent. ex complexu. C. de inceſtis nupt. Bartol. Socin. conſil. 48. lib. 1. cui ſubſcripſit Bal. de Bartolinis. Et naturalis appellatione contineri natum ex coniugato, & ſoluta. Imol. in l. ex ea parte. §. 1. de verbor. obligat. Afflict. in
5 cap. 1. §. naturales. nnmer. 4. in titul. ſi de feud. fuer. cōtrouerſ. inv ſibus feudo. Peregrin. de fideicommiſ. artic. 22. num. 87. Verior tamen, & receptior eſt contraria ſententia, iuxta quam dicit Peregrin. de iure fiſci lib. 3. titul. 18. binas ſententias obtinuiſſe, declarando ſic natum capere non poſſe. Quia dictus concubitus coniugati eſt improbatus, & tales inde nati incapaces reddūtur.

tur. per text.cum gloſ. in §. vltima ſi quidem. In authen. quibus mod. nat. effici. ſui, & ibi. in ſpecie notat Angelus, Bartol.in d.l.fi.col.1. de his, quib. vt indignis Hoſtié. in ſumma.titu. qui filij ſint legitim. vbi ita concludit Bald. in l. perpetuo ff. de cond. ob turp. cauſ. & conſil. 147. numer. 5. Petr. de Ancharran. conſil.335. colum. 1. Abbas in cap. Tanta. extra qui filii ſint legiti.Dec.conſ.306.Vbald. de ſucceſ.ab inteſt.in 1.art. nu. 38. Gozadi. conſ.21. in 7.& 8. fundamentis.& Socin.d.conſ.148. ad finem, & nouiſsimè Auenda. ſuper l.9.Tauri.gloſ.9.nu.2.Et in noſtro Regno filius ſpurius natus ex coniugato,& ſoluta à patre capere nō poteſt, fori enim 12. & 13. de his
6 quibus vt indignis, generaliter diſponunt, natum ex adulterio incapacem eſſe ſucceſsionis paternæ, & hoc maximè procedit, quando naſcitur ex concubina domi retēta. Hic enim coitus coniugati cum concubina ſoluta punibilis eſt iuxta priuilegium 34. Regis Ferdinādi. 2.§.9. incip. *Mes auant*. In volu. priuilegiorum. fol.231. vndè cum Eliſabeth Ioanna Gomis, & de Coplliure eſſet filia Iacobi Gomis coniugati,& cuiuſdam eius famulæ, fuit in Regia Audientia declaratum, non poſſe ſuccedere in bonis patris, me referente, in locum Doctoris don Marci Antonij Siſternes dictæ cauſæ Auditoris, ſententia lata in fauorem Gaſparis Gomis, Franciſcæ Vincentiæ Gomis,& de Sans,& Annę Gomis & de Cifre contra Adminiſtratores bonorum dictæ Eliſabethis Ioannæ Gomis & de Coplliure, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 29. Ianuarij. 1610. Quæ pendet per ſupplicationem in hoc S. S.R. Conſilio.

DECISIO. LXIX.

DISPOSITIO FACTA in fauorem filiæ ſpuriæ, an valeat?

Impugnans diſpoſitionem factam in fraudem legis, an incurrat pœnam priuationis hæreditatis à teſtatore adiectam caſu, quo impugnaretur?

1 *FActum, & dubia.*
2 *Spurio poteſt pater adminiſtrationem ſuorum bonorum committere, abſque vllo commodo pecuniario.*
3 *Spurius poteſt relinqui à patre executor teſtamenti, tamen commodum ex hoc executoris officio conſequi nō poteſt.*
4 *Spurius ex facultate ſibi à patre coceſſa poteſt eligere ſucceſſorem in omnibus bonis paternis.*
5 *Spurÿ filij vxor poteſt hæres inſtitui à ſocero.*
6 *Filiæ ſpuriæ contemplatione diſpoſitio facta non valet.*
7 *Coniectura vbi extat, qua colligi poteſt, auum reliquiſſe nepoti ex filio*

Ff 5 ſpurio,

ſpurio,vt fraudem faceret legi, non valet relictum nepoti.

8 *Affectio non cadit circa incognita.*

9 *Filij contemplatione ab auo relictum præſumitur nepotibus, maximè ex filio ſpurio.*

10 *Pœna priuationis bonorum à teſtatore impoſita impugnantibus diſpoſitionem factam in fraudem legis,non valet.*

11 *Præceptum teſtatoris,cum quo hæredem grauauit præſtare legata filijs ſpurijs,eſt nullum & nu.16.*

12 *Spurijs relictum à teſtatore,pertinet ad eius ſucceſſores ab inteſtato.*

13 *Spurijs relictum clam ab hærede qui tacitam fidem accõmodauit,fiſco applicatur de iure Cæſareo.*

14 *Spurijs vbi relinquitur, tres caſus conſiderantur.Primus,quando palam.Secundus,quando clam tacitæ fidei committendo,vt detur incapaci. Tertius,quando teſtator dixit,hæres mi,dato fundum illi, quem ſcis, & neminem nominat, & quid iuris in vno quoque ex dictis caſibus?*

15 *Spurio filio relicto à teſtatore quocumque modo, ſuccedit ab inteſtato proximior dicti teſtatoris iuxtà forum.*

16 *Teſtatoris præceptum, quòd legata præſtentur filijs ſpurijs,eſt nullum.*

17 *Hæres ſecundùm voluntatem teſtatoris compellitur quoties contra leges nihil ſit facturus.*

18 *Iuſſus teſtatoris ex turpi cauſa, vel contra interdictum à lege, eſt nullus.*

1 IAcobus Gomis ciuis Valentiæ cum ſuo vltimo teſtamẽto cõdito,die 26.Aprilis 1544.& publicato,die 29.Maij 1545.hæredem inſtituit Petrum Gomiz ſericariũ filium Ioannis Gomiz piſcatoris eius fratris patruelis (cum quo in matrimonium collocauerat Eliſabetham Ioannam Gomiz eius filiam ſpuriam)ſub cõditione,quòd ſi dictum matrimonium non ſortiretur effectum,hæredis inſtitutio eſſet nulla : & tali in caſu hæredes inſtituit filios legitimos & naturales dictæ Eliſabethæ ex quocũque matrimonio naſcituros,& interim quòd eos non haberet,omniũ ſuorum bonorum adminiſtratricẽ reliquit dictam eius filiam. Et quòd ſi interim illa decederet abſquè filijs legitimis & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis & procreatis, omnia dicta bona peruenirent ad conſanguineum vel cõſanguineos dicti teſtatoris, quem, vel quos dicta Eliſabeth eligeret, eidem facultatem concedendo eligendi,tam inter viuos,quàm in vltima voluntate hæredes dicti teſtatoris, quem,vel quos vellet ex dictis conſanguineis, eidẽ pariter concedendo facultatem grauandi electum grauamine ſibi beneuiſo,& reuocandi nominationẽ iam factam vſque ad eius mortem, cũ facultate variandi toties quoties ei placeret.Dictique Petri Gomiz fideicommiſit, vt ſi filios haberet ex dicta eius filia,de dictis bonis inter eos diſponeret inter viuos, ſeu in vltima voluntate,quòd ſi ex dicta teſtatoris filia non haberet filios

filios legitimos & naturales, omnia dictæ hæreditatis bona peruenire iuſsit ad alios filios ſępè dictę Eliſabethæ ex alio matrimonio procreãdos, & quod interim, mortuo dicto Petro Gomis abſquè filijs adminiſtrationem dictorũ bonorum haberet dicta Eliſabeth, & ſi illa eo tunc eſſet præmortua, omnia bona dictæ hæreditatis peruenirent ad proximiores conſanguineos dicti teſtatoris tunc exiſtentes, abſquè detractione legitimæ, Falcidiæ, & Trebellianicæ, vel alterius cuiuſcũque iuris. Et ampliùs idem teſtator expreſsè diſpoſuit, quòd ſi propter aliquam iuris ſubtilitatem aliquis ex cõſanguineis, qui prætẽderẽt ſuccedere in dictis bonis, dictam teſtamẽtariam diſpoſitionem impugnaret, prædicta ſucceſsione priuaretur, & ſi ex aliqua ſubtilitate dicta filia ab adminiſtratione bonorũ excluderetur, adminiſtratorem nominauit Ioannem Clara Presbyterum, ſubſacriſtam Eccleſiæ Metropolitanæ Valentinæ, & tandem dictum Petrum hæredem inſtituit ſub conditione, quòd ille & dicta teſtatoris filia vſufructu bonorũ fruerentur, & hæres non poſſet alienare, vel hypothecare bona dictæ hæreditatis, & in caſu alienationis, ea peruenirẽt ad filios natos ex dicta Eliſabetha Gomis, pro ut lariùs in dicto teſtamento cõtinetur. Ex dicto autẽ matrimonio nullus remanſit filius, & mortuo dicto Petro Gomis, dicta Eliſabeth Gomis (quæ in ſecundis nuptijs vxor fuit Bartholomæi Coplliure ciuis) quandã iniuit tranſactionem cum Anna Moreno & de Ciſre eius conſobrina, quæ cum ea litigabat, prætendendo dictam Eliſabetham tanquam filiam ſpuriam dicti Iacobi Gomis, non poſſe vllatenus paterna bona poſsidere, nec adminiſtrare. Ipſamque Mariam Annã Moreno vti proximiorem conſanguineam dicti teſtatoris ei ab inteſtato ſuccedere. Et inter dictas partes fuit conuentum inter alia, quòd dicta Eliſabeth poſſet de bonis diſponere inter cõſanguineos paternos, iuxta facultatem ei attributã per dictum Iacobum Gomis cum dicto teſtamento.

In hac igitur cauſa, inter alia, duo dubia ſuſcitata fuerunt.

Primum, an valeret dicta diſpoſitio, quia facta fuit in fauorem filiæ ſpuriæ?

Secundùm, an dicta Maria Anna Moreno inciderit in pœnam priuationis hæreditatis, ex quo impugnauit, & nullam dixit dictam diſpoſitionem tãquam factam in fraudem legis?

1 In primo dubio, videbatur valere dictam diſpoſitionem factam quodammodo in fauorem filiæ ſpuriæ. Quia licèt filijs ſpurijs à patre quicquam relinqui non poſsit;
2 benè tamen poteſt pater filio ſpurio adminiſtrationem ſuorum bonorum committere abſquè vllo commodo pecuniario. l. cogi. 16. §. hi qui. ff. ad Trebell. ibi: *Hi qui ſolidum*

ſolidum capere non poſſunt exaſſe hæredes inſtituti, & rogati reſtituere ſolidũ, adire hæreditatem, & reſtituere coguntur, cum nihil oneris apud eos remanſurum. Vbi gl. in verbo *oneris*, inquit, aliás honoris, id eſt emolumenti Palati. Ruuios. in cap. per veſtras. de donatio. inter vir. & vxor. in 3.
3 notabili. §. 10. nu. 12. ibi: *Quamuis tamen filius ſpurius excludatur à ſucceſſione patris, benè tamen poteſt relinqui à patre executor ſui teſtamenti ad diſtribuendum, eligendum, vel reſtituendum, dummodo ex hoc commodum non ſentiat.* Et nu. 3. ſubiungit, quòd ſpurius poteſt relinqui commiſſarius ad faciendum pro alio teſtamentum. Rojas in Epito. ſucceſsio. c. 20. nu. 76. tom. 8. tractatuum. par. 1. fol. 410. pag. 2. vbi ait, quod licèt filius ſpurius ad diſtribuendũ bona paterna executor ſit nominatus ſeu electus, nullum tamẽ commodum ex hoc executoris officio cõſequi poterit. l. ſi quis quos. 31. de leg 2. quam ad id allegat Bal. in l.
4 ab eo. num. 9. C. de fideicom. Angel. & Imol. in l. in tempus. ff. de hæredib. inſtituen. & ita poterit filius ſpurius ex facultate ſibi à patre commiſſa eligere ſucceſſorem in omnibus bonis paternis. Talis enim electus, vel nominatus non capit ab eligente, ſed à teſtatore. l. vnum ex familia. 67. in princip. &
5 §. 1. de legat. 2. pariter licèt non poſſit inſtitui hæres filius ſpurius, benè tamen poteſt eius vxor inſtitui à ſocero, vt inquit Anton. Gomin. l. 9. Tauri. numer. 17. ad med. his verbis: *Ex quo etiam notabiliter infero, quòd ſi clericus, vel quilibet alius habet filium ſpurium, & incapacem natum ex damnabili coitu, quiquidem filius habet vxorem, poteſt pater vxorem eius hæredem inſtituere, & ei ex bonis ſuis relinquere quicquid velit, & idem eſt è contra, ſi habet filiam nuptam poteſt pater maritum eius inſtituere, ex quibus dixi, & iudicaui in quæſtione de facto, &c.* Quam Gometij doctrinam refert & ſequitur Caldas Pereyra de nominatione emphyteutica. quæſt. 19. num. 55. vbi nulla inter coniuges datur bonorum communicatio, in qua ſpecie donatum nurui, quia illius fit præcipuum, nec vllam filius conſequitur vtilitatem, ſanè tanquam extraneæ perſonæ donatum aut relictum validum eſt.

6 Sed his non obſtantibus, contrarium iudicauit R. C. licèt enim ſupradicta regulariter vera ſint, tamen non procedunt, quando diſpoſitio fuit facta contẽplatione filiæ ſpuriæ. l. 1. §. ſed & ſi vxori, & §. ſiue itaquè. C. de natural. liber. Bart. in l. Gallus. §. quod ſi is. numer. 3. ff. de lib. & poſth. communiter receptus, vt dicunt cum ſequentes Peregrin. de iur. fiſc. lib. 3. tit. 18 num. 48. & Menoch. de præſumption. lib. 4. præſumptio. 96. numer. 19. qui alios referunt, &
7 idem Menoch. numer. 25. ait, vbi aliqua extat coniectura, qua colligi poteſt, auum reliquiſſe nepoti ex filio ſpurio, vt fraudem faceret legi, non valere inſtitutionem,

tionem, ſicuti quando inſtituit nepotem prohibendo vſumfructum adquiri eius patri, quem reliquit adminiſtratorem, & iſte propriè eſt caſus noſter. Nam dictus teſtator inſtituit nepotes naſcituros, adminiſtrationem bonorum relinquendo eius filiæ ſpuriæ. Et quando inſtituuntur nepotes naſcituri, clara eſt coniectura, inſtitutionem factam fuiſſe cõtemplatione filiæ ſpuriæ, & in terminis tradit Socin.iun conſ.16.num. 56.lib.4. cum in dictis nepotibus nulla præceſſerint merita, quibus
8 auus potuerit moueri ad eorũ inſtitutionem, vt patet ad ſenſum, nec etiam erga eos poteſt cadere aliqua affectio, cum nondum eſſent in rerum natura, & ſic eſſent incogniti, & ad incognitos nullus amor, nulla affectio conſiderari poteſt. vt tradunt Iaſ. & alij in l. qui filiabus. in princip. de legat. 1. Angel.conſ.78. Ioannes Philip. in l. 1. num. 2. C. de ſentent. quæ pro eo quod inter. & Curt.iun. ſuper eadẽ lege. nu.43. in puncto Surd. qui bene confirmat. cõſ.177. nu.18. verſ. Accedat. nu.19. & 20. lib.2. Hondede. conſ.57. nu.49. lib.1. vbi ponderat, quòd in ſuo caſu cũ tempore conditi teſtamẽti aliqui filij Bartholomæi non eſſent nati, & illi eſſent teſtatori incogniti, erga eos
9 nulla in teſtatorem potuit cadere affectio, quo caſu relictum nepotibus, filij cõtemplatione relictum præſumitur iuxta legem, dedit dotem. & ibi gloſ. ff. de collat. bono. Angel.conſ.78. verſ.2. probat Bar conſ.131. verſ. Et hoc eſt veriſſimum. Et in relicto nepoti ex filio ſpurio. notat Bero. quæſt. famil. q. 127. nu.2. & ſeq. Cæphal. cõſ.105. nu.23. & ſeq. lib.1. vbi de communi. Et licèt Vinc. de Franch. deciſ. 27. nu.3. referat in S.C. fuiſſe iudicatum in fauorem nepotum procreandorum ex filio ſpurio, illa tamen deciſio (vltra quod ex ſupra dictis non videtur tuta) nobis non obſtat, quia ibi non aderant tot coniecturæ ad probandum inſtitutionem nepotum factam fuiſſe in fraudem legis, quot concurrunt in caſu noſtro, & ita in dubio S.C. iudicauit, inſtitutionem nõ fuiſſe factam contemplatione filiæ ſpuriæ.

Cum igitur dictus Iacobus Gomis non potuerit filię ſpuriæ directè vel indirectè quidquam relinquere, nec nepotibus, nec alijs, eius contemplatione, & ſic eius diſpoſitio, modo ſupra dicto concepta non teneat, nec per conſequens
10 effectum habere poteſt pœna priuationis bonorũ per ipſum impoſita ſuis conſanguineis dictam teſtamẽtariam diſpoſitionem impugnantibus. l. 1. in fin. C. de his, quæ pœn. nom. ibi: *Quòd ſi aliquid facere, vel legibus interdictum, vel alias probroſum, vel etiam impoſſibile viſus aliquis eorum fuerit, tũc ſine vllo damno, etiam neglecto teſtatoris præcepto, ſeruabitur.* Vndè Pereg. de iur. fiſc. lib.3. titul. 18. nu.109. probat hæredem grauatum pręſtare legata filijs ſpurijs teſta-

Digitized by Google

teſtatoris ſub pœna priuationis hę reditatis ad id non teneri, & præceptum eſſe nullum: quod ante eũ ſcripſerunt Caſt.in l.Lucius.§.tres hæredes.nu.4.ff.ad Trebell.& Anchar.conſ.79.in fin.& poſt ſupradictos tradit Menoch.de præſumpt. lib.4.prēſump.96.nu.9.& ita iudicauimus in dicta cauſa.

12 Præſuppoſita igitur nullitate dictæ diſpoſitionis factæ in fraudem legis, contemplatione filię ſpuriæ, ſuccedere debuit ab inteſtato proximior.foro 13.in fi.de his quib.vt indign.ibi *Quels dits bens tornen als pus proiſmes parents del defunt*. Ita etiã Bar.in l.ſi gener.quæ eſt finalis.nu. 18.ff.de his, quibus vt indignis. & in l. Lucius.§.in teſtamẽto. de leg. 1.ac etiã in l.hæreditas.nu.1.C. de his, quibus vt indign. Hæc eſt recepta doctorum concluſio, pro vt

13 refert Iul.Clar.in §.teſtamentum. quæſt.31.nu.3. quod ibidẽ declarat procedere, ſi palam relictum ſit, ſecus, ſi hæres à quo clam relinquitur, teſtatori tacitam fidẽ accõmodaret. Eo etenim caſu fiſcus ab illo fidem tacitè accommodante tãquã ab indigno auferret, & ita quoquè declaraſſe videtur Bar. in d.l.ſi gener.ſub.d. nu. 8.verſ. Non ob leges.& in dict.l.hæreditas. ſub nu.1.ac alijs in locis ſupra allegatis.& Paleot.d.cap.43.nu.3. Marc. Anton.Pereg. in tract.de iur. fiſc. lib.3.tit.19.nu.2.& 3.vbi ait, Bart. poſt glo.in l.Lutius.§. in teſtamen. de legat.1. conſideraſſe tres caſus.

14 Quandoque teſtator palam relinquit filio ſuo ſpurio, & hoc caſu, non valet, nec applicatur fiſco, ſed remanet penes ſucceſſores patris. Quandoque verò teſtator nullam mentionem facit de incapace, ſed alicui reliquit, & eius fideicõmiſit tacitè, vt daret incapaci, & tunc auffertur ab eo, & applicatur fiſco. l. 1.& l.nõ intelligitur.ff.de iur. fiſc. & eſt communis omniũ traditio. Quandoque teſtator exprimit, cui reſtituatur, ſed non clarè, vt quia dixit, hæres mi, dato fundum, illi quem ſcis, & neminem nominat, & tunc ex euentu cauſæ declarabitur, quia ſi daret incapaci fiſcus auferret.

15 Sed hæc diſtinctio ceſſat in præſenti Regno propter diſpoſitionẽ fori 14.de his, quibus vt indignis, vbi ſancitũ fuit, quòd ſi pater hæredem inſtituit filium ſpuriũ, vel ei aliquid legauit, ſeu donauit, vel etiam ſi alium inſtituerit, vel ei reliquerit, ſeu dederit vt filio ſpurio reſtitueret, in his omnibus caſibus, proximior ab inteſtato ſuccedat. Et ita fuit reſolutum dictam Annam Moreno ab inteſtato ſuccedere.

16 In ſecundo dubio, dicit Pereg. de iur.fiſc.lib.3.tit. 18.num.109. ſi hæres iuſſus fuerit à teſtatore præſtare legata relicta filijs ſpurijs, ſub pœna priuationis hæreditatis, præceptum eſſe nullum, & inualidum, quia cõtra legẽ. Toties enim

17 ſecundùm voluntatem teſtatoris hæres facere compellitur, quoties contra legem, nihil ſit facturum. l.ſi

l. ſi quis eum. ff. de condi. & demonſ. ad hoc tex. in l. nemo poteſt. ff. de lega. 1. l. filius familias. §. diui. ff. de legat. 1. cum materia: ſic Pau. Caſtr. conſ. 125. in 7. dub. volu. 2. Cagnol. in l. ſi qua illuſtris in 2. no tab. C. ad S.C. Orficia. vbi adducir, quod ſcribit Iacobin. de ſancto Gorgo. in tract. feudor. in verb. de Caſtro nu. 4. Ripa. lib. 2. reſponſor. c. 25. Menoch. de præſumptio. lib. 4. præſumpt 96. nu. 8. & 9. vbi alios allegat. Cardinal. Tuſc. tom. 5. ver bo, moleſtare. concluſ. 306. nu. 9.
18 pag. 716. vbi inquit, quòd ſi iuſsio ſit ex turpi cauſa, pro vt ſi pater vult ſpurium ſuccedere ſub pœna, non valet iuſſus, neque pœna, & facit. l. 1. in §. fin. C. de his, quæ pœnę nomine, ibi: *Quòd ſi aliquid facere, vel legibus interdictũ, vel alias probroſum, vel etiam impoſsibile iuſſus aliquis eorũ fuerit: tunc ſine vllo damno etiam neglecto teſtatoris præcepto ſeruabitur*. Et ita fuit iudicatum, me referente, in locum don Marci Antonij Siſter nes dictæ cauſæ Auditoris, ſententia lata in fauorẽ Gaſparis Gomis, Franciſcæ Vincentiæ Gomis & de Sans, & Annæ Gomis & de Cifre contra adminiſtratores bonorum dictæ Eliſabethæ Ioannæ Gomis & de Coplliure, publicata per Frã ciſcum Paulum Alreus, die 29. Ianuarij. 1610.

†
*

DECISIO LXX.

EMPTOR CVRIÆ, CVI iudicialiter cum debitis ſolemnitatibus venditum fuit nomẽ debitoris, debet præferri in exactione debiti, creditori hypothecario anteriori, habenti ceſsionem ad exigendum idem debitum, quod poſteà per curiam fuit venditum.

1 *Factum.*

2 *Creditor hypothecarius, cui nomen debitoris eſt obligatum, habet actiones vtiles contra debitorem ſui debitoris.*

3 *Vtiles actiones habens præfertur habenti directas, limitatur infra numer. 13.*

4 *Ceſsionem habens, poteſt impedire ne ſoluatur cedenti, modis relatis in l. 3. C. de noua.*

5 *Emptor curiæ an poſsit habere plus iuris, quam habebat executiuè conuentus, cuius erat res vendita, & infra nu. 14.*

6 *Creditorem hypothecarium, habẽtem ceſsionem ad exactionem penſionum cenſualis, poſſe impedire vẽditionem eiuſdem cenſualis, fuit declaratum in Regia Audientia, ſententia hic relata.*

7 *Cedens habet directas actiones, & poteſt in alium transferre earũ exercitium.*

8 *Hypotheca tollitur per venditionem curiæ, & remanet in pretio.*

9 *Cautio*

9 *Cautio quæ præſtatur per creditores facit extare pecuniam rei per curiam venditæ.*

10 *Ceſſio non transfert dominium, ſed ius perſonale in ceſſionarium. & nu. 12. vbi cum ſententijs Regijs fuit declaratum.*

11 *Emptorem curiæ ſiue eum, cui facta fuit iudicialis venditio, præferri creditori hypothecario habenti ceſſionem, fuit declaratum cum Regijs ſententijs hic relatis. & nu. 12.*

13 *Creditor habens vtiles actiones non præfertur habenti directas, quando nomen debitoris iudicialiter fuit venditum cum debitis ſolemnitatibus.*

14 *Emptor curiæ vberius ius habet quã eius auctor.*

15 *Ceſſionem factam ad exactionem fructuum domus, vel prædij, differre à ceſſione facta ad exactionem penſionis cenſualis (cum Regia ſentẽtia, de qua hic) fuit declaratum.*

16 *Circuitus inutilis eſt vitandus.*

1 DOn Antonius Boil de Arenos, dominus Baroniæ de Borriol ſitæ in Regno Valentiæ, & Baroniæ de Boil ſitæ in Regno Aragonum, ceſſionem fecit vniuerſitati ſui loci de Alfafar (cuius erat debitor cum hypotheca bonorum) iuris ſibi competentis cõtra Ioannem Catala, & Thomam Boix agricultores, conductores cuiuſdam prædii ruſtici dicti don Antonij, ad exactionẽ mercedis, ſiue pretij conductionis illius, & antequã prædicta vniuerſitas virtute dictæ ceſſionis exigeret quãtitates ſibi debitas, Vincẽtius Portoles notarius creditor eiuſdẽ don Antonij (tanquã pignus iudiciale) per curiam emit nomẽ dictorum debitorum ſiue ius recuperandi à dictis conductoribus mercedem dicti prædij ruſtici, quod conductum habebant pretio nonaginta librarum ſingulis annis, & dictus Portoles emptor curiæ, fecit obligationem & præſtitit fideiuſſoriã cautionem de reſtituendo dictam quantitatem per curiam emptam quoties apparerent creditores anteriores, & in iure potiores, vel ratione ceſſionum, inhibitionis de ſoluendo, ſeu empararũ, vel vbi ei mandatum eſſet vt illam reſtitueret. Litigatũ fuit inter dictos Portoles ex vna, & Syndicum dictæ vniuerſitatis de Alfafar parte ex altera in Regia Audientia (me referente) quis eorum deberet præferri in exactione dictarum quantitatum debitarum per dictos cõductores.

2 Et videbatur prima facie dictã vniuerſitatem eſſe præferendam tanquam creditum hypothecariũ anterius habentẽ. Qui enim actiones vtiles habet, earum virtute à debitore ſui debitoris exigere poteſt. l. nomen. C. quæ res pignor. ibi: *Nomen quoque debitoris pignorari & generaliter, & ſpecialiter poſſe iam pridem placuit. Quare ſi debitor is ſatis non fecerit cui tu credidiſti, ille cuius nomen tibi pignori datum eſt, niſi ei cui debuit ſoluit, nondum certior à te de obligatione tua factus vtilius actionibus ſatis*

ſatis tibi facere vſque ad id quod tibi deberi à creditore eius probaueris compel-
3 *letur quatenus tamen ipſe debet.* Et creditor hypothecarius habens vtiles præfertur habentibus directas. Alex. conſ. 15. num. 1. 2. & 3. lib. 6. qui ad id allegat. *l. ſi procurator in rem ſuam. & ibi not. Doct. ff. de procurat. & probatur in l. 3. C. de noua. & not. in cap. conſtitutus. de procur. quidquid dixerit ibi glo, in dict. l. 3. in verbo denuntiauerit, quam ibi reprobant Pe. Cyn. Bar. Ang. & Salic. Fulg. & magis communiter ſcribentes ibi, ita etiã vult Spe. & Ioan. And. in dic. tit. deciſsio. act. §. 1. verſic. quid ſi habens directã. Et in propoſito noſtro not. & affirmant Cyn. Bar. & Salic. in dict. l. nomen. ad fin. per d. l. ſi conuenerit. in 1. reſponſo. & per l. 1. §. qui ſuperficiem. ff. de ſuperfi.* Bertazol. aliis relatis. clau. 29. gl. 4. nu. 7.
4 Et cum dicta vniuerſitas loci de Alfafar haberet ceſsionem, poterat impedire ne fieret ſolutio per dictos debitores dicto don Antonio Boil modis relatis in d. l. 3. C. de nouationi. cuius verba ſunt: *Si delegatio non eſt interpoſita debitoris tui, ac propterea actiones apud te remãſerunt, quamuis creditori tuo aduerſùs eum ſolutionis cauſa mandaueris actiones, tamen antequam lis conteſtetur, vel aliquid ex debito accipiat, vel debitori tuo denuntiauerit, exigere à debitore tuo debitam quantitatem non vetaris, & eo modo tui creditoris exactionem contra eum inhibere.* Et debitor ceſſus, qui habuit notitiam ſe fuiſſe ceſſum, non poteſt ampliùs ſoluere cedenti, & ſi ſoluit, non liberatur. gloſ. Bart. & Doct. in l. fin. ff. de tranſact. & eſt limitatio ad l. 3. C. de nouatio. quam limitationem ponit Angel. Aret. in §. præterea. numer. 34. verſic. 4. poteſt opponi. inſtitu. de exception. Ioſephus Ludouic. ſuperiores allegans concluſ. 4. de ceſione. & ceſſionar. verſicul. fin. Quemadmodum igitur dicta vniuerſitas virture crediti hypothecarij, & ceſſionis in dicto nomine debitoris debebat præferri dicto don Antonio Boil, præferenda etiam eſt dicto Porroles ab eo cauſam ha-
5 benti. Non enim potuit plus iuris transferri in dictum Portoles, quam habebat dictus don Antoniur, ex vulgata. l. nemo plus iuris. ff. de regul. iur. factum enim iudicis vendentis dictum nomen debitoris tanquam bona dicti dõ Antonij Boil, reputarur factum partis. l. ſi ob cauſam. 13. C. de euictionibus. & ibi hoc not. Baldus.

6 Secundò, nam cum Regia ſententia lata in fauorem domnæ Ioannæ Fenollet viduæ don Michaelis Angeli de Proxita, contra don Ferdinandum de Proxita Comitem de Almenara, publicata per Ludouicum Domingues Regij mandati ſcribam, die 14. Octobris 1560. fuit declaratum, dictam domnam Ioannam creditricem hypothecariam, & ceſsionem habentem penſionum cuiuſdam cenſualis, poſſe impedire venditionem curiæ eiuſdem cẽſualis,

cuius fecerat oblationem Curiæ, & tamquam pignus iudiciale diſtrahi petebat dictus Comes de Almenara,pro recuperando quodam legato,& fuit repulſa oblatio dicti cenſualis, facta per dictum Comitem,ſub prætextu,quòd virtute crediti hypotecarij, & ceſsionis dicta domna Ioanna erat præferenda. Et ita pari ratione in occurrenti caſu dicta Vniuerſitas,loci de Alfafar eſt præferenda.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit deciſum, immò dictum Vincentium Portoles, cui per ſecundum decretum, ſiue venditionem Curię dictũ nomen debitoris fuit adiudicatum,eſſe præferendũ.

7 Primò,actiones directæ remanſerunt penes dictum cedentem, & ſic earum exercitium potuit in alium transferri.Cacher. deciſ.63. qui hanc opinionem dicit communem, & iuxta eam iudicatum in Senatu; & ita illud exercicium fuit translatum in dictum Portoles emptorem Curiæ, & cum in dicta diſtractione iudiciali, ſiue Curiæ venditione fuerit obſeruata ſolemnitas ſubhaſtationis à foro introducta, & dictum nomen debitoris fuerit ſubhaſtatũ per publicũ præconẽ,per tempus triginta dierum,vt ita ſi aliqui creditores vellẽt impedire dicti nominis debitoris venditionem iudicialem, tamquam ius habentes ſe opponerent,

8 & nihil tale fecerint, & ita fuit ſublata hypotheca in dicto nomine per Curiam vendito. l.ſi eo tẽpore. C.de remiſ.pig ibi: *Si eo tẽpore prædium diſtrahebatur,progrãmate admoniti creditores, cùm præſentes eſſent, ius ſuum exequuti non ſunt, poſſunt videri obligationem pignoris amiſiſſe*. Solìs de cenſib.2.tom.lib.3.c.2.n.14. ad med.pag.150.verſ.ſed quãdo, for. 9.de euict.ibi.*Dementre empero, què per trenta dies continuament la coſa ſera publicament cridada, e poſada venal en axi,que en aquella crida ſia dit,que ſi ſon alguns altres crehedors, que vullen contradir,ò embargar,que aquella venda no ſia feyta per dret, que vinguen, e contradiguen dins trenta dies, ſi aquells crehedors ſeràn preſents el Regne de Valencia, da qui enant no ſien oyts pus aquells trenta dies foſſen paſſats*. Et foro 11. eiuſdem tit.ibi:*Sia declarat, prouehit, e ordenat, quel dit fur ſia entes de aquells crehedors, que han dret de hypotheca, ò obligacio general, ò eſpecial a la coſa que en la dita manera ſerà cridada, ſubaſtada, e venuda*. Et dicta hypotheca, quæ tollitur ex re per Curiam vendita remanet in pretio, ſiue in pecunia, quæ hoc caſu cenſetur hypothecata,& ſuccedit loco rei.Surdus deciſione 306. Et (iuxta dictum forũ nonũ in fine) creditor, cui traditur pretium rei per Curiam venditæ, tenetur cauere, quòd ſi apparuerit creditor anterior, dictam pecu-

9 niam reſtituet. Quæ cautio facit pecuniam extare. Vincentius de Franchis deciſione 75.numer.9.& deciſione 200. numer.4. part. prima. Monter, quondam prædeceſſor meus in hoc Sacro Supremo Regio

Regio Conſilio.deciſ.4.num. 27. Cùm igitur ſit ſublata hypotheca in dicto nomine debitoris per Curiam vendito, erit etiam ſublata vtiis actio, quæ oritur ex dicta hypotheca.

10 Secundò, nam ceſsio non transfert dominiũ, ſed tantũ ius perſonale in ceſsionariũ. l. codicillis. aliàs l. Lutius. 88. §. inſtituto. ff. de legat. 2. cuius verba ſunt: *Inſtituto filio hærede, & ex eo nepotibus emancipatis, teſtator ita cauit (Volo meas ædes non vendi ab hæredibus meis, neque fænerari ſuper eis, ſed manere eas firmas, ſimplices meis filijs, & nepotibus per vniuerſum tempus; ſi autem aliquis eorum voluerit vendere partem ſuam, vel fænerari ſuper ea, poteſtatem habeat vendere coheredi ſuo, & fænerari ab eo. Si autem aliquis præter hæc fecerit, erit quod obligatur inutile, atque irritum.) Quæritur, cum filius deſuncti mutuam pecuniam à Flauia Dionyſia acceperit, & locatis ædibus pro parte ſua, penſiones ſibi debitas creditrici delegauerit, an conditio teſtamenti extitiſſe videatur, vt filijs ſuis fideicõmiſsi nomine teneatur? Reſpondi ſecundùm ea, quæ proponerentur, non extitiſſe.* Et per ceſsionem rei debitæ non cenſeri translatum dominium in ceſsionarium. inquit Bertazol. in tractatu. clauſulat. inſtrumental. clauſul. 29. gloſ. 4. num. 3. fol. 148. ad id allegans text. in l. penultim. ibi Bal. C. de hæreditate, vel actione vendita. Cùm igitur dictus Portoles, emptor Curiæ ſit dominus dicti iuris exigendi mercedem cõductionis per Curiam, ſibi venditi, & dicta Vniuerſitas loci de Alfafar, tantùm habeat creditum hypothecarium, & ceſsionem, debet præferri dictæ Vniuerſitati. Quia dominus in re ſemper præfertur cuicumquè creditori. l. ſi ventri. 8. §. ſi tamen. ff. de priuileg. credit. & latè probaui ſupra deciſ. 2. num. 5.

11 Tertiò, nam ita fuit declaratum cum diuerſis Regijs ſententijs, emptorem Curiæ eſſe præferendum creditori habenti hypothecam, & ceſsionem. Et in primis hoc fuit deciſum cum Regia ſententia, olim lata in fauorem Franciſci Pinyol Presbyteri, contra Ioannam Valero, & de Pico, publicata per Ludouicum Dominguez, Regij mandati ſcribam, die 22. Nouembris 1532. In qua cauſa dicta Ioanna Valero prætendebat, virtute ceſsionis ſibi factæ ad exactionem mercedis domus, per eius dominam, pro ſoluendis penſionibus cenſus vitalitij, ſiue violarij eidem debiti, eſſe præferendam dicto Pinyol Presbytero, emptori Curiæ; & fuit declaratum his verbis: *Cùm ex dicta conſignatione facta, fuerit quæſitum ius perſonale contra tunc conductores dictæ domus, habentes cauſam ab ipſa conſignante. Propterea his, & alijs attentis, pronuntiamus, & declaramus, venditionem dictæ domus, & decretum de eã vendendo, de quibus agitur, fuiſſe benefactum, & interpoſitum, & ab eis fuiſſe minùs benè allegatas nullitates,*

Digitized by Google

& appellatum, atque etiã emparam prædictam ad inſtantiam prædictæ Ioannæ Valero in logerijs dictæ domus, poſt dictam venditionem ad dictum emptorem pertinentibus factam fuiſſe minùs benè inſtatam, & factam, & immò eam fore reuocandam, prout cum præſenti reuocamus, & caſſamus. Et idem fuit deciſum cum alia Regia ſententia, ſiue prouiſione facta in fauorẽ Ludouici Vidal, contra Franciſcũ Pelegri, publicata per Michaelem Ferran Regij mandati ſcribam, die 13. Iunij 1544. Cùm qua fuit declaratum, non obſtante ceſſione facta Eximenio Perez Almunia, ad exactionem penſionum cuiuſdam cenſualis, à quo Almunia dictus Pelegri cauſam, & ceſſionẽ habebat, dictum Vidal, emptorẽ Curiæ eſſe præferendum his verbis: *Idcircò, & aliàs pronuntiat, ſententiat, & declarat dictum Ludouicum Vidal olim Ciſre, dominum tantæ partis prædicti cenſualis, eidem per dictam Curiam venditi, debere annuatim ſuis in terminis recipere à dicto Ludouico Vilanoua, & ſuis, penſiones prædictæ tantæ partis correſpondentes, non obſtante prædicta ceſsione per dictum olim Auſiam del Boſch, & aliàs dicto Eximenio Perez (vt prædicitur, facta) quam nullatenus prædictæ Curiæ venditioni, & iuribus dicti Ludouici Vidal obſta-*
12 *re pronuntiat, & declarat.* Et idem fuit deciſum cum ſententia lata per Iuſtitiam in cauſis ciuilibus ciuitatis Valentiæ, cum conſilio Doctoris Ioachimi Real, tunc ſui Aſſeſſoris, poſteà verò Regiam Cancellariam Regentis, in fauorem Guillermi Raymundi Garcia, contra Monaſterium monialium Sancti Chriſtophori eiuſdẽ ciuitatis, publicata die 11. Ianuarij 1583. regiſtrata in decima manu mandatorum, & empararum Curiæ ciuilis Valentiæ, ſub Kalendario, die 4. Septembris 1582. cum qua fuit declaratum, per ceſſionem factam dicto Monaſterio per Franciſcum Ioannem Peñarroja, ad exactionem quinquè librarum terdecim ſolidorum, & quatuor denariorum, partem pretij conductionis macellorum maiorum vrbis, non eſſe conſtitutum, nec quæſitum dicto Monaſterio ius reale, ſed tantùm perſonale, & per conſequens dictum Garcia potuiſſe per Curiam emere iura pertinentia dicto Peñarroja in dictis macellis, & virtute dicti decreti emptionis Curiæ debere exigere redditus dicti macelli, non obſtante dicta ceſſione, cuius iura fuerunt extincta per dictam Curiæ venditionem. Quæ ſententia in gradu appellationis fuit confirmata cum alia inter eaſdem partes, lata in Regia Audientia, publicata per Vincentium de Albriçu, Regij mandati ſcribam, die 28. Iunij 1583. Et idem fuit deciſum poſt latam ſententiam in præſenti cauſa cum alia Regia ſententia in alia Aula, lata in fauorem Ioannis Dolet, contra Ioannem Andræam Micon, publicata per don Ioannem Daça, die 12. Februarij 1613.

1613. cùm qua fuit declaratum, emptorem Curiæ nominis debitoris præferri creditori hypothecario anteriori.

13 Nec obſtát in contrarium adducta, licèt enim creditor hypothecarius virtute vtilium actionum præferatur in nomine debitoris habenti directas actiones, maximè ſi habeat ceſsionem contra debitorem ſui debitoris, hoc tamen procedit antequam ſit ſublata hypotheca, quæ tollitur per venditionem Curiæ, vt dixi ſupra numer. 8. hypotheca enim ceſſante, ceſſat etiam eius effectus, & nullum fit præiudicium dicto creditori hypothecario, cũ hypotheca remaneat in pretio nominis debitoris per Curiam venditi.

14 Et quòd dicitur, non poſſe plus iuris transferri in emptorem Curiæ, quàm habebat debitor (cuius perſonam repræſentat iudex) verum non eſt, quia iudex vendendo cum debitis ſolemnitatibus â foro introductis, transfert in emptorem Curiæ rem vẽditam liberam ab hypotheca, quòd non poteſt facere venditor cum venditione extraiudiciali. Et factum iudicis in hoc caſu, eſt factum partis, pleniùs tamen, & vberiùs, & magis fauorabile in fauorem emptionis Curiæ. Ita Solìs de cenſibus 2. tom. lib. 3. cap. 2. numer. 14. ad medium. verſic. nec obſtat, pagin. 150. in fin. & ſeq.

15 Nec obſtat ſecundum, Regia enim ſententia in contrarium allegata, lata in fauorem dominæ Ioannæ Fenollet, die 14. Octobris 1560. differentiam conſtituit inter pretium cõductionis prædij, quod eſt acceſſorium ipſi prædio, de qua ceſsione pretij conductionis modò agimus, & inter penſiones cenſualium, de quibus agebatur in dicta ſententia, in qua leguntur hæc verba: *Et quia in iure facultas percipiendi, & exigendi annuos cenſus ex cauſa cenſualis, ius eſt, quæ iura poſſunt cedi, legari, vendi, & obligari, & in iſtis iuribus idem operatur ceſsio, quod operatur traditio in corporalibus, ſicque in iſtis iuribus, & nominibus debitorum per ſolam dationem in ſolutum, tranſit vtilis actio cum ceſsione directarum. Et longè diuerſum eſt venditio Curiæ prædij, & ſic rei corporalis, nam in corporalibus penſiones, & legeria ſunt acceſſoria, & acceſsiones ipſius prædij, & domus, quod non ita ſe habet in iuribus, at cum cenſuale, nihil aliud ſit, quàm ius ipſum percipiendi annuas penſiones, quod ita eſt tranſlatum per ceſsionem in alienam manum, nec remanet in bonis debitoris, & in cenſuali non ſit conſideranda proprietas ipſius, cùm illa ſit pretium venditionis, & non eſt habenda ratio ad diſſoluendum, & diſtrahendum contractum cenſualis, ſicque in cenſuali non conſideratur, niſi tantùm ius percipiendi annuos redditus, non autem proprietas cenſualis, cùm ea quantitas ſit, & non cenſuale.* Item in dicta Regia ſententia fuit cõſideratum, Comitem Almenaræ, qui fecerat oblationem cenſualis eſſe legatarium, qui agebat de lucro captando,

do, & dicta domna Ioána erat cre ditrix hypothecaria, quæ agebat de damno vitando, & erat potior, & ſic ſi vtriquè parti deberet fieri ſolutio, dicta domna Ioanna eſſet
16 præferenda. Et ſic meritò inutilis circuitus erat vitandus.l.cùm fundus.§.ſeruum tuum.& ibi Alex. & Iaſ.notant.ff.ſi cert.pet. l. dominus de condict.indebit. Vinc. de Fràc. deciſ.273.n.1. ad fin.& n.5.Guido Papè deciſ.105.Boer.deciſ.104.n. 43.latè Giurba poſt hæc ſcripta viſus deciſ.79.nu.12. Et ita in illo caſu viſum fuit, ſequi diſpoſitionem legis à diuo Pio.§.ſi rerum. in verſ. ſed illud.ff.de re iud. ibi: *Sed illud debet dici, vbi controuerſia eſt de pignore, id dimitti debere, & capi aliud, ſi quod eſt ſine controuerſia.* Et deniquè in dicta Regia ſententia non erat adhùc facta venditio Curiæ, nec dominium erat quæſitum Curiæ emptori, nec erāt ſublatæ hypothecæ per venditionem Curię, quæ facta non erat, quę ceſſant in caſu noſtro. Nam penes dictū don Antonium Boil cedentem, remanebant actiones directæ, quarū virtute poterat exigere à debitoribus pretiū cōductionis dicti prędij ruſtici, quāuis actiones vtiles eſſent trāslatę in Vniuerſitatē dicti loci de Alfafar ceſsionariā, cum non interueniſſet vllū ex tribus requiſitis. de quibus in l.3.C.de nouatio. & per vēditionē Curiæ iſtæ actiones directæ fuerunt translatæ in dictū Portoles, & vtiles fuerunt excluſæ ſimul cū hypotheca, quæ tollitur per venditionē Curiæ, & remāſit dictæ Vniuerſitati ſaluū ius ſuum in pretio. Ex quibus (me referente) ita fuit declaratum in noſtra R.A.Valen. ſententia lata in fauorem dicti Vincentij Portoles, contra Syndicū dicti loci de Alfafar, publicata per don Ioannē Daça, die 10. Febr. 1611.

DECISIO LXXI.

EXECVTIO INSTARI poteſt virtute inſtrumēti cēſualis cancellati, quando cancellatio fuit ſimulata, & præter mentem contrahentium, ſecùs ſi fuit vera.

1 *INſtrumentū cancellatū nō probat.*
2 *Debitum recognitū per defunctum in ſuo teſtamento, licèt nullo, & deleto, peti poteſt via ordinaria, ſiue requiſitionis, non tamen via executiua. & ratio num. 3.*
3 *Inſtrumentum debet eſſe ſine vitio viſibili, vbi ſtatutū dicit viſo inſtrumento, tale quid fiat.*
4 *Creditor non poteſt agere executiuè aduerſùs debitorem, virtute inſtrumēti guarentigiati; cancellati ſub ſpe futuræ numerationis, caſu quo debitor ſoluere recuſauerit, ſed via ordinaria cancellatio debet regulari, ex ſua cauſa.*
5 *Cācellatio teſtamenti, vel inductio nominum hæredum, non adimit legata relicta in teſtamento.*
6 *Contractus imaginarij, etiam in emptionibus nullius momenti ſunt; cùm*

fides

fides facti ſimulatur, non intercedente voluntate.

7 *Cancellatio ſimulata pro non facta habetur, & probata ſimulatione instrumentum cancellatum exequi poteſt. Et ita deciſum in Regia Audientia. num. 10.*

8 *Simulatum inſtrumentum, non dicitur inſtrumentum, quia acta ſimulata, veritatis ſubſtantiam mutare non poſſunt.*

9 *Simulatum inſtrumentum, eſt corpus ſine ſpiritu, ea ratione, quia cõſenſus, qui dat eſſe, eſt remotus ab actu.*

10 *Executionem (inſtrumenti cancellati virtute) inſtari poſſe quandò cancellatio fuit ſimulata, deciſum fuit cum Regia ſententia. & probatur à n. 4. verſ. cõſtabat. vſq; ad finẽ deciſio.*

CAncellatum ſi ſit inſtrumen-
1 tum, nõ probat. Bart. in l. 1. §.
fi. n. 2. ff. de his, quæ in teſtamento
delen. vbi inquit, quòd ſi aliquis
2 habet teſtamentũ, & poſteà eſt de-
letum, quòd licèt debitũ poteſt pe-
ti per modũ libelli, non tamen po-
teſt peti executio inſtrumenti ex
forma ſtatuti. Bal. in l. 1. nu. 2. C. vt
in poſſ. legat. vbi ait, quòd vbicum
3 què dicit ſtatutũ, viſo inſtrumẽto
fiat, debet eſſe ſcriptura ſine vi
tio viſibili. Caſtrẽſis in l. noſtrã. nu.
5. C. de teſtamẽtis, vbi reddit ratio
nẽ, quia deficit originalis ſcriptu-
ra, quæ deducebat rẽ in notoriũ, &
ceſſante notorio, quod erat cauſa
executionis, ceſſat executio. Et in
4 terminis tradit Cãce. lib. 2. var. c. 3.
nu. 23. vbi ait, quòd ſi quis ſub ſpe
futuræ ſolutionis cãcellaſſet alicui
aliquod inſtrumentum guarẽtigiatum, ſi debitor non ſolueret, quòd creditor non poſſet agere via executiua, ex dicto inſtrumento cancellato, cùm vitium dicti inſtrumẽti ex eius inſpectione appareret, ſed tantũ agere poſſet via ordinaria, & allegat ita tenentes Marantã de ordin. iudic. part. 6. tit. Et producuntur ſcripturæ. n. 11. & alios. quibus addendus eſt Matthias Colerus in tract. de proceſsibus executiuis. p. 3. cap. 1. nu. 56. & rectè deducitur ex l. fi. C. de edict. diui Adria. tollend. ibi: *Non cancellatum*, &c. vbi Iaſ. num. 5. ex illo text. notat, quòd in executiuis ad hoc, vt inſtrumẽtum aliquod habeat executionem paratam, requiritur, quòd non ſit cancellatum. Don Garcia Maeſtril. deciſ. 47. n. 3. & 4. Viuius deciſ. 45. nu. 5.

Ex quibus videbatur, nõ potuiſſe Petrũ Romero mercatorẽ, mãdatum executiuũ impetrare virtute inſtrumẽti cenſualis, firmati per Ioannẽ Hieronymũ Montañes notariũ, in fauorẽ dicti Romero, quia dictus creditor dictũ inſtrumentũ guarentigiatũ cãcellauerat, & multò poſteà eius virtute executionem inſtauerat per Curiam Baiuli generalis in ciuitate, & Regno Valentiæ, contra Seraphinam Montañes & de Bonig, filiam, & hæredem dicti Montañes principaliter obligati, contra quã dictus Baiulus declarauit, continuandam fore executionem, & cum à dicta ſententia

appellaſſet, & (in S. R. Audientia
Valentina, cauſa appellationis in-
troducta) de hoc articulo, me refe-
rẽte, tractaretur, à principio Sena-
tus in hanc inclinabat ſententiam,
ex quo inſtrumentum cẽſualis erat
cancellatum, licèt conſtaret cãcel-
lationem fuiſſe ſimulatã, & creditũ
eſſe ſubſiſtens, declarandũ eſſe non
potuiſſe via executiua experiri, ſed
condemnandam eſſe dictam hære
dẽ ad ſoluendũ dicto Romero quã
titates debitas ratione penſionum
dicti cenſualis. Poſteà verò facta
reuolutione librorum, & cauſa ma
turiori cõſilio diſcuſſa, fuit declara
tum, via executiua agi potuiſſe, &
ſententiam primi iudicis confirma
uimus.

Conſtabat enim, quòd dictus
Romero, cùm eſſet ad inſtantiã cre
ditorum in carceribus detentus, fi-
ctè, & ſimulatè dicti cenſualis in-
ſtrumentum cancellauit in fraudẽ
creditorum, vt dictus Montañes
ſuus debitor occultè ei penſiones
ſolueret. Et ita non fuiſſe volũtatẽ
contrahentium dictum inſtrumen
tum cãcellare, ad effectũ extinguẽ
di debitũ, & adimendi vires inſtru
mẽto in damnũ dicti Romero, ſed
tantũ ad occultandum bona credi
toribus, & ita cancellatio debebat
5 regulari ex ſua cauſa, iuxta l.2. ff.
de his, quæ in teſtamẽto delen. vbi
Bar. n.2. inquit, vidiſſe in vna con-
demnatione, eſſe plures cõdemna
tos, & quia duo ſoluerunt, condem
nationem totam cancellauit, nec
aduertit de vno, qui non ſoluit du-
bitatur, an poſſet fieri in non ſoluẽ
te executio: & reſpondit Bar. certè
ſic, quia cancellatio ad illos tantũ
refertur. quod etiam ſentit gloſ. in
d.l.2. in verb. *Quæſtio eſt.* Et proba-
tur in l.3. ff. eodem tit. vbi cancel-
latio, vel inductio nominũ hæredũ
non adimit legata relicta in teſta-
mento, & ita inſpicienda eſt cauſa
cancellationis, ne inducta ad vnũ
finem operentur alium diuerſum,
contra mentem contrahentium,
vt ſcribit Viuius dict. deciſ.45. nu.
2. in fin. fieret autem in caſu noſtro
contra mentem contrahentium,
qui tantùm fecerant dictam can-
cellationem in beneficium dicti
Romero creditoris, ſi in eius odiũ
dicta cancellatio retorqueretur, de
negando ei facultatem exequendi
6 dictum contractũ. Et quemadmo-
dum ſimulatæ nuptiæ nullius mo-
menti ſunt. l. ſimulatę. 30 ff. de ritu
nuptia. Et contractus imaginatij,
etiam in emptionibus, iuris vincu-
lum non obtinent, cùm fides facti
ſimulatur, non intercedente veri-
tate. l. contractus. 54. ff. de action.
& obligation. & ſimulata venditio
non habet effectum. l. emptor. 12.
ff. de aqua, & aquæ pluu. arcen. *Et
nuda, & imaginaria venditio prò non
facta eſt, & ideò, nec alienatio eius
7 rei intelligitur.* l. nuda. 55. ff. de cõtra-
hend. empt. ita etiam cancellatio
ſimulata pro non facta habetur.
Et probata ſimulatione inſtrumen
tum cancellatum exequi poteſt.
Ita in ſpecie Surdus, conſil. 16. nu.
15. & 16. lib. 1. vbi refert dictum
Bar.

Bart.in l.pluribus.ff. de his, quæ in teſtam.delen.dicentis,quòd ſi notarius,qui primo ſcripſerat inſtrumētum in baſtardello, illud reportauit in libro, & baſtardellum cancellauit,talis cancellatio non nocebit libro, quia reſtringi debet ad cauſam cancellationis, quæ erat, quia complete redactum erat in librum. Et faciunt tradita per don Garciā Maſtril. d. dec.47.n.8.vbi alijs relatis probat inſtrumentum cancellatum per perſonam illegitimam habere executionem paratā, & ita fuiſſe iudicatum in magna Regia Curia. Et nouiſsimè tradit Carolus de Graſsis in tract. de exceptiõ.exceptione 13. nu.33. vbi expreſsè affirmat,inſtrumentum cancellatum exequi poſſe,& haberi pro non cancellato, vbi deficit mens, & intentio contrahentium: quia plus debet valere, quod agitur, quàm quòd ſimulatè concipitur, vt in regula, & in legibus. C. plus valere,quod agitur, & in rub.

8 & in for.1. *Mes val ço que en veritat es fet, que ço que fictament es eſcrit.* Et vt dicit text.in l.1. C.eod. tit. acta ſimulata,veritatis ſubſtantiā mutare non poſſunt, & inſtrumentum ſimulatum non dicitur inſtrumentum. Bald. in l. 1. numer. 11.in fin. C.plus valere,quod agitur. & in l. fin §. in computatione. C. de iur. delib. Barbat. conſil.49 numer.6. inter conſilia Calcan.Corbulus in tractat de cauſ. ex quibus emphytheot.titul.de cauſ priuatio.ob alienationem.limitatione. 23. num. 2. Seraphin. in tract.de priuileg.iurament.priuileg.59.num.13.Barbat. conſil.22.num.14.& 15. & conſil. 22.num.4.lib.4.Ioann.Fran.Aponte conſil 2. numer.73. Matth.Coler. in tractat. de proceſsibus execut.part.1. cap.10.num.232. & eo ipſo,quod conſtat de ſimulatione, conſtat inſtrumētum non eſſe inſtrumentum,quamuis habeat figuram inſtrumenti. l. imaginaria. ff. de regul.iur.Matth.Brun.conſi.68. num.4.Rolan conſil.47. num.3. & conſi.76. num.5.vol.4. Rimin.iun. conſ.260.num.19.lib.3. Aſsinin in tract.de executio.in princ. cap.13. num.2. Aponte d. conſ.2. num.73. & nouiſsimè Carol. de Graſsis. in tract.de exceptio. except.12. nu.4.

9 5.&6. & inſtrumentum ſimulatū eſt tamquam corpus ſine ſpiritu, quia cōſenſus eſt remotus ab actu: ita tradit Bal.in d.l.1.C.plus valere,quod agitur.nu.7.verſ.primo caſu.& Iaſ.in l.cū ea,quæ.nu.2.ad medium.C.de tranſactio. Petr. Ando-

10 ra in communibus opinio.in verb. *Inſtrumentum ſimulatum.* Vnde cum in dicta cancellatione deficeret cōſenſus, dicta cancellatio ſimulata non poteſt verè dici cancellatio, ac perinde habetur,ac ſi facta non fuiſſet,& ita virtute dicti inſtrumēti,via executiua agi poteſt. Et ſic fuit deciſum cum Regia ſententia, publicata per don Ioannem Daça Regij mandati ſcribam, die 23. Decembris. 1610.

DECISIO. LXXII.

MORS NON PRÆSVmitur, & quomodo probetur.

1 *Mors non præſumitur.*
2 *Mors non præſumitur, etiã ſi quis diu abſuit, & nihil de eo tanquam de mortuo ſuiſſet auditum.*
3 *Mors probatur eo ipſo, quòd iuuenis luxurioſus & vagabundus cœpit vagari per orbẽ, & neſcitur vbi ſit per quinquennium.*
4 *Mortuus præſumitur ille de cuius vita non habetur notitia per viginti annos.*
5 *Mortis præſumptiones, vel cõiecturæ ſufficientes ad probationem, remanet in arbitrio iudicis.*
6 *Mortuum præſumi eum, qui per triginta annos abſuit à Regno, & de eius vita nulla habebatur notitia, fuit deciſum in R. A.*

1 MOrs non præſumitur, ſed eſt probanda ab eo, qui in rea ſe fundat. gloſ. & DD. in l. 1. §. ſi quis neget. ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur, & l. ſed ſi. ff. de adquirend. hęreditat. Bar. in l. ſi quidem. C. ſolut. matri. Cache. deciſ. 108. num. 5. Aufrerius ad deciſi Capellæ Toloſanæ. 312. verſic. adde. quod Boerius. dec. 284. poſt num. 2. Ioſeph. Ludo. deciſ. Peruſi. 12. nu. 13. & ſequen. par. 1. & deciſ. 30. ead. part. & in ſua concluſ. 14. verſ. Infertur. 100. Maſcard. qui alios allegat. concluſ. 1073. nu. 1. &
2 2. vbi ampliat etiam ſi quis diù ab fuit, & nihil de eo tãquam mortuo fuiſſet auditũ, vt de marito, cuius vxor, antequam cum alio matrimonium contrahat, morte mariti per certum nuntium probare debet. c. in præſentia. de ſponſalib. c. dominus. de ſecund. nupt. can. 1. 33. quæſt. 2. quod etiam deciſum eſt in Capella Toloſana. dec. 316. Bart. in l. 2. §. ſi dubitetur. ff. quemadmodum teſtamenta aperiantur, voluit mortem probari per veras, & plenas probationes, quando agitur de graui prçiudicio. Et quãdiu dubitatur, an aliquis ſit mortuus, eius hæreditas nõ poteſt adiri. Bar. in l. cũ cognatos. C. de poſtlim. reuerſ. Dec. conſ. 575. in caſu, nu. 11. verſ. Non obſtat. Alber. in l. ab hoſtibus. in principio. ff. ex quibus cauſ. maiores. Caualca. de tutor. nu. 331. verſ. Si autem minor, Fluu. Paſcia. de probat. lib. 2. c. 8. nu. 4.
3 Probatur tamen mors eo ipſo, quòd aliquis iuuenis luxurioſus, & vagabundus cœpit vagari per orbem, & neſcitur vbi ſit, neque aliqua notitia habetur de eius morte, vel vita. Nam ſi ex hoc tempore lapſi ſunt anni quinque, præſumitur, & probatur mortuus, ita tenet Bar. in ſuo tractatu qualiter probe tur mors, & in tractatu de teſtib. 3. carta. in verſ. mortuum hominẽ. Alex. conſ. 4. nu. 18. in 2. volu. quos refert & ſequitur Maranta in repetitione l. is poteſt num. 165. Bald.
4 verò. conſ. 90. num. 2. volum. 2. ait præſumi

præſumi mortuum illum, de cuius vita nunquam fuit ſcitum, iá ſunt viginti anni. Menoch. autẽ de præſump. lib. 6. præſumpt. 49. nu. fin. ſequitur opinionem Cagnoli. in l.
5 ſi emancipati. num. 92. in fin. C. de collat. dicentis hoc remanere ĩn iudicis arbitrio. Et exemplũ ponit Menoch. ſi petat cognatus eius ſucceſsionem, aſſerens illum præſumi deceſsiſſe, vxor verò abſentis dicat, ſe conſeruari debere in poſſeſsione bonorum mariti, donec reuertatur cum viuere adhùc præſumatur. Hoc caſu iudex perpendet, & conſiderabit primùm, nunquid á cõtendentibus de abſentis vita, vel morte præſumptiones, vel coniecturæ aliquæ deductæ & probatæ ſint, & tunc ſequetur cõiecturas validiores pro ſuo arbitrio l. 3. §. tu magis. ff. de teſtib. Et vt rectè obſeruat Bart. in dict. §. ſi dubitetur. nu. 1. & 2. & Marant. in repetitione dictæ legis. is poteſt. n. 179. Multũ refert, an agatur de probanda morte, quando verſatur commodum vel præiudicium pecuniarium; & ſic tantùm vertitur præiudicium reparabile, an verò agatur de maximo præiudicio, & irreparabili, veluti quando inquiritur de homicidio. Primò enim caſu non requiruntur tã exactæ probationes mortis; ſecũdo verò caſu requiruntur plenæ, & exactiſsimę;
Quod iudex maximè debet ani-
6 maduertere. Cùm igitur Ioannes Baptiſta Bellido Valentinus per 30. annos, & amplius abeſſet à ciuitate & Regno Valentiæ, & de eius vita, vel morte nulla haberetur notitia, & Iolãs Victor & de Laudes eius conſobrina peterẽt in Regia Audientia ſibi & alijs duabus conſobrinis tanquã proximioribus in gradu dicti Bellido abſentis, hæreditatem iure ſucceſſionis ab inteſtato eis fuiſſe delatã declarari, condemnarique Andream Bõdillo curatorem datum bonis dicti abſentis, vt omnia dicta bona eis reſtitueret, & pro parte dicti Bõdillo fuiſſet oppoſitum, non cõſtare de morte dicti Bellido abſentis, quæ erat fundamentũ intentionis actricis, Regium Cõſilium, me referente, iudicauit ſatis eſſe probatam mortem in occurrenti caſu, cùm ageretur de intereſſe pecuniario, & reparabili dãno; cui vt obuiaretur, fuit prouiſum, vt dictæ conſobrinæ (quæ vti proximiores ab inteſtato ſuccedebant) tenerentur idoneam cautionẽ præſtare de reſtituendis hæreditatis bonis, & omni eo quod ex illis percepiſſent, caſu, quo dictus Bellido abſens reuerteretur, vel in teſtamento, vel cum alia diſpoſitione aliter de bonis ſuis diſpoſuiſſet, & iuxta hanc reſolutionẽ fuit publicata ſententia per Hieronymum Sans Regium ſcribam mandati in menſe Septembris 1609.

DECISIO. LXXIII.

HÆREDVM VNVS EX pluribus actione hypothecaria in ſolidum conueniri poteſt, etiam via executiua pro debito hęreditario, ſecus actione perſonali.

1 *HÆredes non in ſolidum, ſed pro virili parte coueniri debent, & ita deciſum cũ Regia ſententia lata in R. A. declara. n. 9. & 10.*

2 *Hæredum vnus ex pluribus etiam ſi poſsideat totam rem legatam, tantũ tenetur præſtare partem pro portione hæreditaria.*

3 *Executiuũ ius eſt perſonale, & nõ ſequitur rẽ. limita. vt nu. 5 & 12. in fi.*

4 *Hæredũ ex pluribus vnum poſſe in ſolidũ via executiua conueniri, quatenus poſsidet bona hæreditaria hypothecata debito, fuit deciſum in R. A. & nu. 13. vbi R. ſententia.*

5 *Actio perſonalis, & hypothecaria ſimul intẽtari poſſunt, & accumulari contra principalẽ debitorem, & hæredem vnum ex pluribus, ſi rem hypothecatam poſsidet. & nu. 7.*

6 *Excuſsionem non eſſe factam cõtra alios debitores opponere non poteſt vnus ex pluribus hæredibus in ſolidum conuentus, tanquam poſsidens rem hæreditariam hypothecatam.*

8 *Hypothecaria ratione legati non competit in ſolidum contra quemlibet hæredũ, ſed proportione hæreditaria, & ratio ibi, fallit in rei vendicatione. nu. 11.*

9 *Hæredũ vnus tantùm poteſt conueniri pro portione hæreditaria, quando intentatur actio perſonalis: ſecus quando intentatur ſimul perſonalis & hypothecaria.*

1 HÆredum vnus ex pluribus Vitalis Liminiana ciuitatis Oriolæ, Frãciſcus Liminiana I. C. ciuitatis prædictæ, fuit executiuè cõuentus per Angelã Vaguena & de Marti viduã Ioſephi Marti I. V. D. impetrato mãdato executiuo cõtra hæredes & poſſeſſores bonorũ dicti Vitalis Liminiana debitoris; allegabat dictus Doctor Liminiana tantũ teneri proportione hæreditaria. l. 2. C. de hære. actio. cuius verba ſunt: *Pro hæreditarijs partibus hæredes onera hæreditaria agnoſcere etiã in fiſci rationibus placuit.* L. 1. C. ſi cert. petatur, ibi: *Cum ſit explorati iuris hæreditaria onera ad ſcriptos hæredes pro portionibus hæreditarijs, nõ pro modo emolumenti pertinere.* L. pacto ſucceſſorẽ. 26. C. de pact. l. ea quæ. C. famil. erciſcũ. l. 1. & 2. C. ſi vnus ex plur. & de iure noſtri Regni expreſsè diſponit. for. 1. ſi cert. peta. fol. 94. ibi: *Nõ demana egual coſa, ne ſegons dret vſſa de aquell, qui demana, q̃ ell, ne ſos frares no paguen lo deute del pare, ſegons aquelles parts en que ſeràn hereus.* Et in for *Si el teſtador.* 37. de teſta. ibi: *Que ſiẽ pagats per aquelles parts, per les quals caſcru ferà hereu.* Et ita fuit iudicatũ in S. R. A. Val. ſẽtẽtia lata, referẽte D Hieronymo Nuñes, publicata per Frãciſcũ Paulũ Alreus, die 26. Nouẽb. 1587. in fauorẽ Michaelis Soler, & Ludouici Soler cõtra Syndicũ Albayde;

Secun-

2 Secũdò, nam hoc procedit, etiam ſi poſsideat vnus hæredum rem in ſolidum. l. ſi tibi homo. 86. §. ſi fundus. ff. de legat. 1. cuius verba ſunt: *Si fundus ab omnibus hæredibus legatus ſit, qui vnius hæredis eſſet, non amplius quam partem ſuam præſtabit, cæ-*
3 *teri in reliquas partes tenebuntur.* Tertiò, quia ius executiuum competens virtute inſtrumenti guarentigiati habentis paratam executionem, eſt perſonale, quod nõ ſequitur rem. Gutier. in l. nemo poteſt. nu. 32. & 34. ff. de leg. 1. Parlador. rerum quotidia. lib. 2. cap. fin. 4. p. §. 1. nu. 17. pag. 280. Bald. in l. 2. per illum text. C. ſi aduerſùs creditorem, dicens, hoc eſſe notandum contra ignorãtes procuratores, & aduocatos, refert & ſequitur Iaſ. in l. quædam. verſ. Nihil intereſt. nu. 7. ff. de eden. Actio enim perſonalis non ſequitur fundi poſſeſſorẽ. l. 1. §. ſi hæres percepto fundo. ff. ad S.C. Trebel. Vnde cum hìc fuerit intentata actio perſonalis executiua, debet exequi tantùm contra hæredes pro portionibus hæreditarijs, reſeruato iure creditori in actione reali hypothecaria in iudicio ordinario. Ex quibus ita fuit iudicatũ in alia Aula huius Sacræ Audientiæ per vnum ex dominis, cui dicta cauſa ad decidendũ fuerat commiſſa, ſententia publicata per don Ioannem Daça, die 24. menſis Aprilis anno 1609.

A qua ſentẽtia cum per dictam Angelam fuiſſet ſupplicatum ad hanc aliam Aulam S. R. A. V. me referente, dicta ſententia fuit reuocata, declarando, dictum docto-
4 rem Liminiana potuiſſe in ſolidũ via executiua conueniri, & executionem contra eum fore in ſolidũ continuandam, quatenus poſſidebat dicta bona hæreditaria, & in ipſis bonis, iuxta text. expreſſum in d. l. 2. C. de hære. actio. quę poſt, quam in princ. tradidit regulã pro hæreditarijs partibus hæredes eſſe conueniendos, ſubiungit limitationem his verbis, ibi: *Niſi intercedat pignus, vel hypotheca, tunc enim poſſeſſor obligatæ rei conueniendus eſt.* l. 1. & 2. C. ſi vnus ex pluri. vbi eamdem regulam, & limitationẽ po-
5 nit Imperator. Et actio perſonalis, & hypothecaria ſimul intentari poſſunt, & cumulari in eodem libello contra principalem debitorem, aut eius hęredem ſi poſsideat rem hypothecatam. §. ſed neque. in authen. de fideiuſſo. authen. hoc ſi debitor. C. de pigno. iuncta l. præcedenti quæ ſic habet: *Perſecutione pignoris omiſſa, debitores actione perſonali conuenire creditor vrgeri nõ poteſt, hoc ſi debitor poſsideat.* Et Guid. Pap. deciſ. 108. refert, quòd dum ipſe erat aduocatus cumulabat actionẽ perſonalem, & hypothecariam, & quod ita obtinuit in Curia Parlamenti. Et non facta excuſsionę poſſe agi contra vnum ex hæredibus in ſolidũ hypothecaria, tradit Suarez in repetitione. l. poſt rem iudicatam. ff. de re iudica. in declaratione. l. Regni in princ. num 14. vbi dicit, ita obtinuiſſe in cauſa ſatis

ſatis ardua cõtra Almiratum Caſtellæ,& dicit vidiſſe obtentum in alia cauſa ardua, cõtra Comitem de Alua de Liſta ſuper Villa de Villacin; & pro hac opinione allegat doctrinam Bart.in l.mulier. ff.qui potio.in pign. habe. vbi eſt caſus ſecundùm gloſ. ibi, quòd ſi vnus ex pluribus debitoribus hypothecaria conueniatur,nõ poteſt opponere de excuſsione contra alios debitores facienda. Vndè eſt ibi caſus,vt inquit Accur. quòd ſi debitor plures hæredes relinquit, quòd creditor poteſt cõtra vnum eorum intentare hypothecariam, antequã excutiantur alij hæredes, & illam approbat ibi Bart. idem etiam tradit glo in verbo, *Nõ prohiberis.*in l.1.C.de hære.actio.eam-
7 dem etiam opinionem,quòd poſſint intentari perſonalis & hypothecaria ſimul contra vnũ ex hæredibus tenuerunt Rebuf. 2. tom. ad ll. Regias Gallicas. tit. de conſtitutio. reddit. gloſ. 8. vbi dicit, quod actio hypothecaria datur cõtra quemlibet hæredẽ in ſolidum, Craſſus de ſucceſsio. in §. hæreditas.q.12 num.15.idem tradit Neguſa. de pignor. 1..mem. 8. par. prin. nu. 16.tom.6.tracta.p.1.Rodriguez de annuis redditibus.lib. 2.quæſt.9.nu.61.verſ.At ſi prædia. Et ita fuit iudicatum in Senatu Sabaudiæ.anno 1591. teſte Anto. Fabro. lib. 8. Codic. tit. 6. diffinit. 5. & iterum in eodem Senatu anno 1608.vt teſtatur Gaſpar Theſaur poſt hæc ſcripta viſus.quæſt. Foren.lib. 2.quæſt. 85. & ità dicit ipſum iudicaſſe.Stephan.Gratian. diſceptatiõ.Foren.lib.1.c.16.nu.9. vbi à nu.6.verſ.2. vſquè ad nu. 12. hanc pertractat quæſtionẽ. Et ita fuit iudicatum alias in hac R.A.in fauorẽ Scholaſticæ Vilanoua,cõtra don Ludouicum de Calatayu, dominum del Proenço, vti patrẽ & legitimum adminiſtratorẽ don Antonij Calatayu, & de Blanes, vnius ex hæredibus don Gaſparis Olcina, ſentẽtia publicata per Frãciſcum Paulũ Alreus,die 19. Apri-
8 lis 1606. Hoc tamen fallit in hypothecaria,quæ competit ratione legati, illa enim non competit in ſolidum contra quemlibet hæredũ, ſed pro portione hæreditaria, & ſequitur naturam actionis perſonalis.l.1.in fi. C.commu.de leg. ibi: *In omnibus autem huiuſmodi caſibus in tãtum & hypothecaria, & vnum quemque conueniri volumus in quãtum perſonalis actio aduerſus eum cõpetit.* Et poſt Bar.& Bald. quos allegat tradit Negul.in tractat. de pignor. 4. mem.2. par. prin. nu. 160.tom. 6. tract.p.1.fol.211.

9 Nec obſtant in contrarium adducta, procedunt enim quãdo intentatur actio perſonalis:illa enim datur tantùm cõtra quemlibet ex hæredibus pro portione hæreditaria,& non ampliùs,ſecus vbi intentatur ſimul perſonalis hypothecaria,vt in caſu noſtro,& dixi numer.5.

10 Nec obſtat l.ſi tibi homo. 80. §. ſi fundus. ff.de legat. 2 quia ibi ageba-

agebatur actione perſonali ex teſtamento; quæ non competit in ſolidum contra poſsidentem fundũ legatum. Ille enim fundus nõ erat teſtatoris, ſed hæredis, & ita non competebat actio realis, ſed perſonalis ex teſtamento, vt declarat Bart. in l. pro hæreditarijs. in lectura antiqua. nu. 2. in fin. C. de hære. actio. Vndè cum tantùm ibi competeret actio perſonalis, non poterat intentari niſi pro portionibus hæreditarijs: ſecùs tamen eſſet ſi competeret actio realis: nã illa in
11 ſolidum poſſet intentari, vt puta ſi res aliqua à teſtatore fuiſſet legata, quam vnus tantùm ex hæredibus poſsideret; illa enim poſſet per legatarium à dicto hẽrede poſſidente rei vendicari, vt inquit gl. in verbo *Præſtabuntur*. in l. qui fundum. 87. in §. ſi tu ex parte. ff. ad l. Falcid. Bart. in dict. l. pro hæreditarijs. num. 2. verſic. Septimus caſus.

12 Nec obſtat tertium, licèt enim verùm ſit ius executiuum tãquam perſonale non poſſe exerceri contra tertium poſſeſſorem, vel ſingularem ſucceſſorem, ſecus tamẽ eſt contra hæredem. Tunc enim ius pignoris exequi poteſt. l. ſi tibi. C. manda. ibi: *Exequi ius obligationis pignoris contra pupillos, ſi in ſolutione ceſſabitur.* Coler. de proceſsib. executiuis. par. 2. cap. 3. nu. 210. facit doctrina Bald. in l. cum hi qui. nu. 6. C. cõmu. de lega. vbi ait, in quæſtione ſtatuti diſponentis, quod in cauſis vertentibus ſuper inſtrumẽto guarẽtigiæ procedatur ſummariè, quod idem erit ſi agatur hypothecaria, quæ ad ſecuritatem debiti interuenit. Quod inquit eſt verũ ſi agatur contra debitorem, ſecus ſi contra ſingularem ſucceſſorem, quia præceptum, vel confeſsio nõ ſequitur fundum. dict. l. 1. §. ſi hæres. ad Trebel. & latè multis relatis probat Colerus. d. cap. 3. num. 413. & 414.

Et quod inquit Parlador. d. lib. 2. quotidia. c. fin. 4. par. §. 1. nu. 17. ius executiuum eſſe perſonale, intelligendum eſt vbi ſimpliciter intentatur actio contra hæredes, ſecus ſi adijciantur illa verba: *Et poſſeſſores bonorum*, quo caſu perſonalis & hypothecaria cenſentur intẽtatæ, quod ſatis non explicat Parlador. & traditio illius non eſt tuta, niſi intelligatur modo prædicto.

13 Ex quibus ita fuit iudicatum in hac cauſa, me referente, ſententia publicata per Franciſcum Paulũ Alreus in locum don Ioannis Daça, die 13. Septembris 1610. reuocando ſententiam in alia Aula latam in fauorem dicti Doctoris Liminyana; & declarando ipſum licèt vnum ex hæredibus Vitalis Liminiana potuiſſe via executiua in ſolidum conueniri.

DECISIO LXXIIII.

ALERE QVANDO TEneatur frater ſororem; & quo

quo caſu alimēta ab eo præſtita repeti non poſsint.

1 *CAſus, & dubium ventilatum in hac cauſa.*

10 2 *Alimenta frater donare non videtur, quando impenſa erat magna, & immoderata.*

3 *Frater, qui in communis familiæ ſuſtentationem impendit, repetere poteſt, ſi expenſæ erant magnæ quantitatis, ſecus ſi modicæ.*

4 *Donatio non præſumitur, vbi alia ſumi poteſt interpretatio.*

5 *Frater ſororem inopem alere tenetur.*

6 *Alimenta ſorori præſtita non repetuntur à fratre.*

7 *Expenſæ, quæ fiunt in alendo, non repetuntur, vbi inter expendentem, & alitum aliqua eſt affectio ſanguinis, & charitatis.*

8 *Donatio præſumitur inter ſcientes, ſi concurrant coniunctio ſanguinis, & curſus temporis, etiam ſine calculatione rationis.*

9 *Præſumptio transfert onus probandi in aduerſarium.*

10 *Alimenta præſtare tenetur, qui obſequia recipit in domo.*

11 *Expenſa magna facta in alimentis, cenſetur donata à fratre diuite ſorori pauperi concurrentibus his, de quibus in hac deciſione.*

1 PEtrus Portillo infector (diues iuxta eius qualitatē) per non modicum tempus aluit Paulā Portillo ſororem ſuam tantùm ex patre coniunctam, quæ tunc erat pauper, & quam poſt mortē Hieronymæ Peñarroia matris dictæ Paulę ſimul cum bonis mobilibus ad dictam ſororem pertinentibus attulit ad domum propriā, & dicta mobilia nunquam ſorori reſtituit, & magnam quantitatem expendit in dictis alimentis, nunquā tamen fuit proteſtatus ea præſtare animo repetendi, nec petijt in vita ſororis; & per tempus quatuordecim annorum poſt dictorum alimentorum præſtationem tacuit. Et cum à fratre fuiſſet alita, nupſit Ioſepho Ferrer bibliopolæ, cui in dotem conſtituit quadringentas, & quadraginta libras, quas mediā te lite fuit per ſententiam à tertio conſequuta, & tempore mortis dictum eius virum hæredem inſtituit, & dictus Portillo iudicialiter conuenit dictum Ferrer hæredem dictæ Paulę, petens eum condemnari ad ſoluendum ſibi dicta alimenta. Et cum ſententia lata in alia Aula Sacræ Regiæ Audiētiæ, publicata per dō Ioannem Daça, die 12. Februarij 1610. dictus Ferrer fuit abſolutus. A qua ſententia cùm dictus Portillo ſupplicaſſet ad aliam Aulam eiuſdem Regiæ Audientiæ, & cauſa ſupplicationis mihi fuiſſet commiſſa.

Dubitatum fuit, an deberet hæres ſororis ſoluere dicta alimenta.

Prima facie videbatur ſoluenda eſſe dicta alimenta per hæredem ſororis, nam vt inquit Surd. de

2 de alim. tit. 6. quæſt. 12. num. 28. & 29. fol 213. non videtur frater donare alimenta, quando impenſa erat magna, & immoderata, ſed potiùs colligitur animus repetendi, ita Roman. in l. quæ. ff. ſolut. matrim. vbi dicit, fratrem repetere poſſe, quod impendit pro fratre, quando impenſa eſt magna, ſequitur Alexan. in l. ſi negotium. in fin. C. de negot. geſt. & hoc videtur
3 voluiſſe Bald. in l. ſi paterno. C. de negotijs geſt. dum primò loquendo inter vitricum, & priuignum, vult quòd quantitas impenſarum conſideretur, exinde verò infert ad impenſas quæ fiunt á fratribus exiſtentibus in communione, & ita tenet Angel. in fin. C. de collatio. dum inquit, fratrem qui in cõmunis familiæ ſuſtentationem impendit, repetere poſſe, ſi expenſæ erant magnæ quantitatis, ſecùs ſi erant modicæ. & ibi Caſtr. num. 3. dicit, limitationem iſtam ſibi ſatiſfacere, idem tenuit Ruin. in conſil. 101. nu. 1. & in conſ. 145. nu. 9. vol. 4. Natta. in conſ. 264. nu. 4. Menoc. de arbitr. iudic. caſu. 127. num. 9. & ibi num. 4. in fin. & num. 5. inquit,
4 quòd vbi alia ſumi poteſt interpretatio, quam donationis, illa nunquam ſumitur. l. cum de indebito. in princip. ff. de probatio. Sed contrarium fuit deciſum ex ſequẽtibus.

5 Primò, quia frater ſororem inopem alere tenetur. l. qui filium. ff. vbi pup. educa. deb. cuius verba ſunt: *Qui filium hæredem inſtituerat, filiæ dotis nomine, cum in familia nupſiſſet, ducenta legauerat, nec quidquam prætereà, & tutorem ei Sempronium dedit, is à cognatis, & à propinquis pupillæ perductus ad magiſtratum, viſus eſt alimenta pupillæ, & mercedes, vt liberalibus artibus inſtruerentur, pupillæ nomine præceptoribus dare. Pubes factus pupillus puberi iam factæ ſorori ſuæ ducenta legati cauſa ſoluit. Quæſitum eſt, an tutelæ iudicio conſequi poſſit, quod in alimenta pupillæ, & mercedes a tutore, & tutela præſtitum ſit. Reſpondi exiſtimo, & ſi citra magiſtratuum decretum, tutor ſororem pupilli ſui aluerit, & liberalibus artibus inſtituerit, cùm hæc aliter ei contingere non poſſent, nihil eo nomine tutelæ iudicio pupillo, aut ſubſtitutis pupilli præſtare debere:* gloſ. fin. in dict. l. qui filium. ff. vbi pupill. educ. deb. & in l. 1. §. ſed nonnullos. in verbo. *Præſt iterit.* ff. de tutel. & ration. diſtrah. in l. ſi quis a liberis. in §. item reſcripſit. in verbo *Iuſtè*. ff. de liber. agnoſ. & in l. 1. C. de alen. liber. Cyn. in l. 2. numer. 2. C. eod. titul. vbi Bart. & communem dicit Alber. num. 1. Spec. in titul. qui fil. ſint legi. in princip. numer. 23. Bart. in conſil. 103. numer. 3. volum. 5. vbi fortiùs dicit procedere etiam in fratre malè merente reſpectu fratris. Et ſubdit, quòd pater non poterit interdicere alimentationem, quia talis prohibitio eſſet contra ius naturale. Addit, quod ſemper iudex condemnabit fratrem diuitem ad alẽdum pauperẽ, immò ad

Digitized by Google

aſsignandum illi bona, quorum redditus ad aliméta ſufficiant. Iaſ. §.ſunt prætereà.verſi.ſed,& ſi quis. num.4.inſtitut. de actio. hanc ſententiam ſequuntur Abb. Fulgoſ. Ioan.de Ligna.Iaſ. Ferrar. Ruin. Hieron.Scruf.Annib.Coraſ. Alci. Gome.Tiraq. Oroſc. Padil. Sylua. & alij multi relati, à Cordub. in dict.§.item reſcripſit. nu.84. Surd. qui ſupradictos refert,& ſequitur in tract.de alimentis.tit.1.quæſtio. 25.nu.1.cum ſequentibus, & præter ſupradictos Guido Pap. deciſ. 439.nu.7.Franc. Marc. deciſ. 225. numer7.part.2. & ita fuit deciſum in Senatu Pedemontano, vt teſtaturThesaurus deciſione 192.nu.7. in fine.

6 Secundò, alimenta ſorori præſtita, non repeti à fratre,inquit Baldus in l.certū.nu.10. C.famil.erciſ. quia videtur feciſſe intuitu pietatis,quòd etiam placuit Decio. conſilio 628.numer.6.per text.in l. ex duobus.27.§.fin.ff. de negot. geſt. cuius verba ſunt: *Titium, ſi pietatis reſpectu ſororis aluit filiam, actionem hoc nomine contra eam non habere reſpondi.*Bald.Nouel.de dot. par.6.ſpecia.16.colum.3.tom.9.tract.folio 198. Roder. Suar. in l.quoniam in prioribus.limit.2.numer.10.Ruin. conſil.139.numer.4. volu.4.Vital. in tract.clauſul.tit. An alim. renuntia. poſt.numer 9.tomo.18.tracta. fol.487.per text.in l.1.in fin. C de negot.geſt.faciunt tradita per Garciam.de expenſis.capit.4.num.24. tomo.17.tract.fol.268.vbi tradit,

7 nullam vnquam repetitionem eſſe earum expenſarum,quæ fiunt in alendo, vbicumquè inter expendentem, & alitum aliqua eſt affectio ſanguinis,& charitatis.

Tertiò, vt inquit Cæſar Vrſil. in additione ad deciſionem 13.
8 Matth. de Afflict. numer. 14. *Ad inducendam donationem iuxta l. Proculaff. de probat. duo ſufficiunt inter ſcientes, ſcilicet, coniunctio ſanguinis, & curſus temporis, ſine calculatione rationis habita inter coniunctos. Quod tenuit Aymon.Crauet. conſil. 159. numer. 4. vbi in materia tacitæ ſocietatis inter fratres, dicit, non requiri quòd omnes operentur, ſed ſatis eſſe quòd vnus ex fratribus communicet lucrum operæ ſuæ cum coniunctis, concurſu longi temporis: quia hæc duo ſufficiunt ad donationem, allegat text.l. ſeruus communis. ff.de donat.inter vir. & vxor. per quem ita dicit velle Calcan.in conſ.23. Et fortius Deci. in conſ.58.circa fi.in præfatis affirmat, quòd ſi frater ſcit fratrem dotare filiam,& ſic neptem ſuam, de bonis communibus,& non contradicit,cenſetur conſentire ratione ſanguinis ſolùm ſine aliquo curſu temporis, & calculatione. Quæ omnia circa præſumptionem videntur apertè procedere, & ſic*
9 *non circa plenam probationem, & per conſequens onus probandi transferunt in aduerſarium. l. ſiue poſsidetis. C.de probation. cap. 1. vt Eccleſiaſ.benefi. ſine diminut.conferan. verſic. qui verò. cum ſimilibus. Et quòd dicta lex Procula. procedat in omni coniunctio, affirmat Decius in conſil. 79. & 267. quem vide in caſibus ſuis. Et ex prædictis infertur*

contra Afflict. hic eſſe Doctorem dicentē, duo requiri in materia legis Procula. Hactenus Vrſil. vbi ſupra.

10 Quartò, alimenta præſtare tenetur, qui obſequia recipit in domo. Surd. de aliment. tit. 1. quæſt. 88. n. 1. per text. in l. in rebus. 18. §. poſſunt. ff. commoda, ibi: *Nam cibariorum impenſæ, naturali, ſcilicet ratione, ad eum pertinent, qui vtendum accepiſſet.* Et ibi gloſ. in verb. *Ad eum,* inquit, quia cum ſeruitio, quod ei fecerat, compenſantur. Et ex depoſitionibus teſtium pro parte dicti Ferrer productorū deprehēditur, dictam Paulam Portillo aliqua ſeruitia in domo dicti eius fratris præſtitiſſe. Quibus omnibus concurrētibus, coniunctione ſanguinis, diuitijs fratris, paupertate ſororis, diuturno ſilētio ſubſequuto, bonis mobilibus à ſorore acceptis, & aliquibus ſeruitijs ab ea præſtitis, Regius Valentinus Senatus iudicauit ceſſare in occurrenti caſu repetitione m alimentorum.

11 Nec obſtat, quòd impenſa magna facta in alimentis non cenſetur à fratre donata; verum enim eſt regulariter; ſecùs tamen eſt, quando frater eſt diues, & ſoror pauper, quam alere tenetur, & vbi concurrunt omnia, quæ in noſtro caſu interueniunt.

Ex quibus fuit confirmata cum cōdemnatione expenſarum dicta Regia ſententia, in alia Aula lata die 12. Februarij abſoluendo dictum Ferrer, & ita fuit pronuntiatum (me referēte ſententia) publicata per don Ioannem Daça, die 5. Maij 1610.

DECISIO LXXV.

RATIFICATIO NON præſumitur, niſi ex verbis, vel factis neceſſariò inferatur, ſed interpretatio fit, vt gerenti eſt vtiliùs.

1 *Ratificatio eſt quid facti, & nō præſumitur.*

2 *Ratificans debet habere notitiam eorum, quæ in ratificatione cōtinentur.*

3 *Ratificatio tunc præſumitur, quando factū aliquid fuit, quod fieri nequit, niſi actus præcedēs ratus habeatur & n. 6.*

4 *Ratificationem excludit quælibet occaſio, & cauſa maximè nullitatis. & infra num. 5.*

7 *Ratificationem non præſumi, niſi ex verbis, vel factis, neceſſariò inferatur, fuit deciſum cum Regijs ſententijs, hic relatis.*

1 Ratificatio, eſt quid facti, & conſequenter non præſumitur. l. in bello. §. factæ. ff. de capti. & & poſtlim. reuerſ. Cotta in memorabi. in verbo facta. Cor. conſ. 181. col 9. verſ. non obſtat, lib. 2. & ratificationem allegans, debet eam probare. l. ei, qui. ff. de probatio. l. matrem tuam. C. eod. tit. Paul. de Caſtro. conſil. 228. verſi. breuiter. libr. 1. Et non ſufficit probare ratificationem, ſed etiam probare omninò neceſſe eſt, quod ratificans habuerit notitiā eorum, quæ in ratificatione continentur, vt aſſeruerunt expreſsè Baldus in l.

obſeruare.§.proficiſci.q.4. ff.de offic.Proconſ.& in conſi.176. libr.2. Menoch.conſ. 109 n.12. Cepha.in conſ 452.n.94.lib.3. Gabr. conſil. 147. Simon de Præt.in conſ.71.nu. 38.& eamdem communem pronuntiat Ioſephus Ludouic.in con-
3 cluſ. 14.verſi.infertur.146. Et tunc præſumitur ratificatio, ſi factum aliquid eſſet, quod fieri nequiret, niſi actus præcedens ratus haberetur. Bar.& Caſt. in l. Paulus reſpondit.ff.rem rat. haberi. Aret.conſil. 128.nu.9. verumtamen ſi ratificatio ; factum tale non arguit, ſed aliam ob cauſam præſumi geſtum contingat, tunc ratificatio non inducitur,ſed interpretatio fit,prout gerenti eſt vtiliùs.Bar. in l.gerit.n. 21.& ſeq.ff.de adquir.hæred. vt dixit ſubtiliter quidem more ſuo reſ
4 pondẽs Gabr. conſ.36.num.57. ea euidenti ratione, quia quælibet occaſio, & cauſa ſufficit ad excludẽdam ratificationem, & conſ. 13. nu. 15.& pluribus ſequen.vbi concludit,quòd quando actus eſt omninò nullus, vt putà deficientibus ſubſtantialibus ſolemnitatibus, ex facto aliquo,non præſumitur ratifi
5 catio, niſi faciens actum ſciat eſſe nullum. Et ratificatio tantùm præſumitur,quando factum huiuſmodi eſt, quod neceſſariò inducit rati
6 habitionem: ſecùs quando aliam ob cauſam geſtum præſumi poteſt.l.3.§.Scio.ff.de minor. vbi minor,qui hæreditati paternæ ſe immiſcuit,ſi maior factus debita hæreditaria exegerit, non cenſetur priorem aditionem ratificare, & ideò ei competit in integrum reſtitutio,& ibi glo.verb.*Reſtituendum.* ad med.inquit: *Quod ſi exegit, non tam approbando priùs factum, quàm ex conſequentia eius, in captione remanendo.* Ita poſt Bart.Caſtr. Aretin.Roman.Dec.Imol.Tiraquel.& alios, quos allegat, tradit Malcard. de probat.concluſ. 1256. nu.51. cum trib.ſeq. quibus addendi ſunt Crauet.conſ.618.nu.9.& 622.num.16. lib.4. & Hieronym. Gabr. conſil. 154.lib.1.

7 Et ita fuit deciſum,me referente, in Regia Audientia, ſententia lata in fauorẽ domnæ Annæ Ioan, & de Sans,ſiue don Gaſparis Sans eius filij,& hæredis, cõtra Michaelem Angelum Paſqual, publicata per Alreus die 19. Iulij 1610. his verbis: *Ratificatio enim non præſumitur,niſi ex verbis, vel factis neceſſariò inferatur: & ita demum præſumitur ratificatio,ſi factum huiuſmodi ſit; quod fieri non poſſit, niſi actus præcedens ratus habeatur,cùm verò aliam ob cauſam geſtus præſumi poteſt,tunc ratihabitio non inducitur, ſed interpretatio fit prout gerenti eſt vtiliùs.* Et iterum idem fuit iudicatum, ſententia lata in cauſa Baroniæ de Andilla, in fauorem don Antonij Ferrer, contra don Michaelem de Rebolledo, publicata per eundem Alreus die 5. Februarij. 1611.

DE-

DECISIO. LXXVI.

CENSVM, SIVE CENſuale redimere, ſeu luere cõpelli poteſt debitor, qui eius penſiones, ſeu redditus non ſoluit, nec habet bona mobilia, vel ſe mouentia, quæ pignori capi, & diſtrahi poſsint pro dictis penſionibus.

1 *Proponitur facti ſpecies.*

2 *Cenſualis debitor compelli non poteſt illud redimere, ſiue luere.*

3 *Cenſus requiſita ſubſtantialia referũtur à Theſauro.*

4 *Clauſula, habere licere penſiones, ſiue annuos redditus, operatur, quòd ſi non ſoluerit dictas penſiones, compelli poſſit per emptorem ad cenſum redimendum.*

5 *Redemptioni cenſus locum eſſe, ſi debitor non ſoluat penſiones, nec reperiantur bona illius mobilia, vel ſemouentia, in quibus executio fieri poſſit, praxi receptum eſt Valentiæ. & iudicatum num. 11.*

6 *Creditor non poteſt contra fideiuſſores agere, quando pignus penes debitorem exiſtens, vendi poteſt ſine difficultate: ſecùs verò ſi vendi ſine magna difficultate non poteſt.*

7 *Pignorum immobilium in diſtractione verſatur, magna difficultas.*

8 *Debitor dicitur pauper, ſi non habeat bona mobilia, quæ ſufficiant ad ſoluendum debitum.*

9 *Diſcuſſio omnium obligatorum non eſt neceſſaria, quandò plures in ſolidũ obligati ſunt in cõtractu cenſualis, & contra vnũ tantùm executio inſtatur.*

10 *Violarij, ſiue cenſus vitalitij luitionis ſiue redemptionis, caſus eſt contra vnũ, ex obligatis in ſolidum in eius cõtractus inſtrumento, ex quo non ſoluit penſiones, nec dedit caputleuatorem, nec in eius domo reperta fuerunt mobilia, & ita fuit deciſum in Senatu.*

1 IOannes Paſtor notarius, executionem inſtauit in Curia, ſiue tribunali iudicis Ordinarij, ſiue iuſtitiæ oppidi Morellæ, cõtra Chriſtophorum Pedro equitem virtute inſtrumenti cenſualis, ſiue annui redditus, ad exactionem penſionum illius, & cum dicti debitoris nulla fuiſſent inuenta bona mobilia, vel ſemouentia, quæ pignori capi poſſent, & diſtrahi, ad ſatiſfactionem dictarum penſionum, ex hac cauſa, dictus iudex ordinarius Morellę pronuntiauit, & declarauit cum ſua ſententia, dictum Chriſtophorum Pedro obligatum eſſe dictum cenſum redimere, eius pretium, ſiue proprietatem reſtituendo. A qua ſententia dictus Pedro appellauit: & appellationis cauſa in Sacra Regia Audientia introducta, & mihi commiſſa, dictus Paſtor creditor ſupplicauit dictam ſententiam confirmari. Sed dicebat, appellans fore reuocandam.

2 Quia cẽſuale de ſui natura irredimibile eſt inuito debitore, licèt in eius facultate ſit quandocumquè

 velit

velit illud redimere, vt expreſsè
habetur in conſtitutione Martini
Quinti, de qua in c.1.de emptio.&
vendit.in extrauag.commu. & idē
reperitur in literis Apoſtolicis Mar
tini Summi Pōtificis, expeditis ad
ſupplicationē Iuratorum ciuitatis
Valentiæ, inſertis in corpore priui
legiorū noſtri Regni Valentiæ, in
extrauag.c.16.fol.239.ibi: *Ipſis ven
ditoribus data ſuit facultas, atque gratia,
quòd ipſum annuum cenſum in toto, vel
in parte pro eadem ſumma denariorum,
quam ab ipſis emptoribus receperant quā
documq; vellent liberè, abſq; alicuius re-
quiſitione, cōtradictione, vel aſſenſu, poſ-
ſent extinguere, & redimere, ac ſe ab ip
ſius cenſus ſolutione, ex tunc penitus li-
berare: ſed ad hoc huiuſmodi cenſus ven
ditores inuiti, nequaquā per emptores ar-
ctari, vel adſtringi valerent*. Et poſt
Abb.in c.in ciuitate.nu.8. extra de
vſuris. Baldū in l. hac edictali.§.his
illud in vlt.col.in prin. C.de ſecun
dis nupt. & alios multos, quos re-
fert, latè probat Intrig. lib.1.ſuper
bulla, & pragmatica de cēſibus.q.
43.n.1. vbi dicit cōmunem, & per
totā. Et præter eū Milanen.deciſ.2.
n.31.lib.2.vbi ait, pactū, quod em-
ptor cenſus poſsit cōpelli ad illud
redimendum, vitiari, & ita paſsim
ſeruari in iudicijs. Solis de cenſib.
lib.1.c.8.n.18.don Garcia Maſtril.
in addit ad Petrū Greg. de cenſib.
q.7.n.8. Id quod expreſsè diſpoſi-
tū eſt in bulla Pij Quinti, edita ſu-
per cenſibus. Dat. Romę 14 Kalen
das Februarij 1568. quæ eſt conſti
tutio octuageſima inter ſuas conſti
tutiones in ordine bullarij, cuius te
norem refert Nauarr. Azpilcue.in
Manuali Latino capit. 17. numer.
234. ibi: *Pacta etiam continentia pre-
tium cenſus extra caſum prædictum ab
inuito, aut ob pœnam, aut ob aliam cau-
ſam repeti poſſe, omninò prohibemus.*
3 Et tradit Theſaur. deciſione 154.
numer. 2. vbi refert ſex requiſita
ad validitatem cenſus: & quar-
tum, inquit eſſe, quòd venditor
non poſsit compelli ad redimen-
dum.

Quibus non obſtantibus, me re
ferente, contrarium fuit deciſum:
quia licèt ex iſto cōtractu cenſus,
non detur actio ad pretium recu-
perandum ex ſua natura, tamen ex
promiſsione facta per venditorē,
4 clauſula adiecta de faciendo habe
re licere dictas penſiones, ſiue an-
nuos redditus, ſi debitor nō ſoluat
penſiones, nec creditor eas habere
poſsit, eſt caſus redemptionis dicti
cenſus, & debitor poteſt ad id com
pelli. Ita docet doctiſsimus conci-
uis meus Belluga in ſpec. Princip.
rub.41.§.leges Regni. n.12. verſic.
& ex proximè dictis, cum ſequen.
tibus. Tunc enim committitur di-
cta ſtipulatio facere habere licere.
vt in l.ſtipulatio iſta habere licere.
38.in prin.ff.de verb.oblig. & in l.
habere licere.ff.de euictio. Et licèt
debitor cenſus, ſiue annui redditus
habeat bona immobilia, ex quo-
rum diſtractione creditor poteſt
conſequi ſuas penſiones, & ſic vi-
deatur, quòd hoc caſu nō commit
titur dicta ſtipulatio, vt innuere
videtur

Digitized by Google

videtur Bellug. vbi ſupra in illis verbis: *Quia debitor non habet, vnde ſoluat, vt quia diſcuſſus.* Tamen in noſtro Regno praxi receptum eſt, quòd ſi debitor non ſoluit penſiones, nec reperiuntur bona eius mo
5 bilia, vel ſemouentia, in quibus fieri poſsit executio, idem declaretur, quia vt poſt Dinũ, quem refert, docet Barto. in l. inter eos. 52. §. creditor. ff. de fideiuſſoribus. In illa quæſtione, an hodie cogatur, quis priùs pignus diſtrahere, quã ad fideiuſſores venire, diſtingui-
6 tur, aut pignus non poteſt vendi ſine magna difficultate, & tunc poteſt fideiuſſorem cõuenire ante diſtractum pignus, aut poteſt vendi ſine difficultate, & tunc non poteſt fideiuſſor conueniri, antequam vẽdatur pignus. Quã doctrinam referunt, & ſequũtur Paul. Caſt. in d. §. creditor. Hyppol. de Marſi. in rub. de fideiuſſorib. n. 18. & deciſio lenuæ. 156. n. 8. Cùm igitur in diſtra
7 ctione bonorum immobilium verſetur magna difficultas, & multæ ſolẽnitates in eorũ venditione ſint obſeruandæ, & pretium illorũ nõ poſsit creditor habere, niſi præſtita fideiuſsione de illud reſtituẽdo, ſi alij creditores, hypothecarij in futurũ anteriores apparuerint, de qua in foro 9. de euicti. quã fideiuſſionem, *De tornador*, in Regno appellamus, non tenetur dominus cenſus bona immobilia debitoris diſtrahi facere, antequã ad illius redemptionem agere poſsit. Iniquũ enim eſſet, vt creditor pro pẽſione cẽſus teneretur vẽdi facere domũ, præ diũ ruſticum, vel alia bona immobilia cũ tãta difficultate, & accipere pecuniam ſeruam, nimirum ſubiectam obligationi eã reſtituendi, ſi anteriores creditores in futurum apparuerint, & ad id dare fi-
8 deiuſſores. Facit etiã, quod docet Caſtrẽ. in conſ. 31. incipienti clarũ. n. 3. vol. 1. quod dicitur pauper debitor, ſi non poſsidet tot mobilia, quot ſufficiãt ad ſoluendũ debitũ, & ita cũ dictus Pedro, debitor cenſus, nõ haberet dicta bona mobilia, vel ſemouentia, quæ abſq; difficultate diſtrahi poſſent, non poteſt dici, facere, habere, tenere, & poſsidere dictas penſiones, cũ illas creditor, abſque maxima difficultate exigere non poſſet.

Sed adhùc alia nõ leuis ſe offerebat difficultas in hoc caſu, nã in dicto cõtractu cenſus, ſiue cenſuali, erãt alij ſimul, & inſolidũ obligati, quos nõ conuenerat dictus Paſtor creditor, & ita videbatur, quòd nõ fuerat cõmiſſa dicta ſtipulatio de faciẽdo habere licere dictas pẽſiones, cũ eas ab alijs conſequi poſſet.
9 Sed contrariũ eſt dicendũ: cũ enim ſint ſimul, & inſolidũ obligati in dicto cõtractu, nõ eſt neceſſaria diſcuſsio aliorũ, quę tantũ habet locum inter principalem, & fideiuſſorẽ, vt poſt Bal. in l 1. col. pen. C. de conue. fiſci deb. Grãt. conſi. 82. col. fi. vol. 1. Boer. deci. 221. n. 13. tradit Æmil. Verall. Caputaquen. deciſ. 273. n. 8. & 9. 2. p. Et ita aliàs fuit in R. Val. Senatu iudicatum, ſentẽtia

lata in fauorē Canonici Fababuix, contra Vincentium Terraça, publicata per Ioannem Daça actuariū, die 21. Iunij 1603. cū qua fuit declaratum eſſe caſum luitionis, ſiue redemptionis cenſus vitalitij, ſiue violarij, contra vnum ex inſolidū obligatis, ex quo non ſoluebat pēſiones, nec dederat caputleuatorē (hoc eſt aliquem, qui ſe depoſitarium conſtitueret tot bonorū mobiliū, quæ ſufficerent ad ſoluendū) nec in eius domo reperta fuerunt mobilia, licèt in eodem contractu eſſent plures alij in ſolidum obligati, contra quos actum non fuerat.

11 Et ita ex ſupradictis (me referente) fuit cōfirmata ſentētia, lata per dictum iudicē ordinariū, ſiue iuſtitiā oppidi Morellæ, per Sac. R. A. ſententia publicata per dictum dō Ioānem Daça, Regij mandati ſcribam, die 24. Decembris 1610.

DECISIO. LXXVII.

QVINDENNIVM (HOC eſt laudemiū, quod ſoluitur decimoquinto quoquo anno) debetur, de conſuetudine Valentiæ, domino directo de rebus emphyteoticarijs, quæ tranſeunt in manū mortuā, ſecùs de iure. Et de hac quæſtione, an debeatur? nō cognoſcit ordinarius, nec R. A. ſed iudex delegatus in cauſis emphyteoticarijs per dominū directū iuxta forū.

1 *Emphyteuticariæ, & feudales res non poſſunt alienari in Eccleſiā; & quare, nu. 2. & 4.*

3 *Manus mortua, quæ dicatur, & quare.*

5 *Emphyteuticæ res, ſi tranſeant in manum mortuam, debent poni extra manus ſuas, ſeu manus ſuas variare.*

6 *Manus mortua (qualis eſt Eccleſia) tenetur ſoluere financiā, compenſationem, ſiue quindennium.*

7 *Quindenniū ſoluitur de conſuetudine, vel ex conuentione. & num. 9.*

8 *Eccleſia, vel locus Religioſus bona ſedentia ei relicta, vel donata, tenetur alienare intra annum iuxta forum.*

10 *Quindenniū deberi ex rebus emphyteuticis, in ciuitatem, vel Monaſteriū, & ſic in manū mortuā translatis, fuit declaratū cū R. ſententijs, de quibus hic.*

11 *Thema, & dubium.*

12 *Dominus directus nō poteſt cognoſcere de cauſis emphyteuticalibus, nec iudicem delegare, fallit, vt infra n. 15.*

13 *Feudalis non eſt cauſa, quādo agitur actione perſonali ad pecuniā, licet ad implementum fiat ſuper feudo.*

14 *Iudex ordinarius cognoſcit de cauſa reiuendicationis intentatæ ratione dominij vtilis, rei feudalis, vel emphyteuticariæ.*

15 *Dominus directus delegat iudicem in cauſis emphyteuticarijs, tam in prima inſtantiā, quā in gradu primæ, & ſecundæ appellationis, & de eis non poteſt cognoſcere Rex, nec iudex ordinarius, iuxta forum, & num. 18.*

16 *Feudi dominus cognoſcit de cauſa feudali, & eius cognitionem alteri delegare poteſt.*

17 *Pares Curiæ cognoſcunt de cauſa feudali*

feudali inter dominum feudi, & vaſſallum.

18 *Cauſæ emphyteuticales, tractādæ ſunt coram iudice delegato per dominū directum, quando agitur de re emphyteuticaria, vti emphyteuticaria.*

19 *Feudalis cauſa eſt, quoquomodo tangat feudum, ſiue de dominio, ſiue de poſſeſſione, ſiue de iure ſuper feudo, vel occaſione rei feudalis, quæſtio ſit.*

20 *Quindennium an debeatur, vbi agitur de re emphyteuticaria, vti tali, ſiue de re cenſita, vti cenſita.*

21 *Regia Audientia cognoſcit de re emphyteuticaria, quando non agitur de re cenſita, vti cenſita: ſecùs tamen quando agitur de ea, vti habente hāc qualitatem, iuxta forū hìc allegatum.*

22 *Cenſitæ res, vti cenſitæ pertinent ad cognitionem iudicis delegati per dominum directum.*

23 *Laudemij debiti decimoquinto quoquo anno, ſiue quindennij cauſam actitandam eſſe coram iudice delegato, fuit declaratum cum Regia ſententia.*

1 RES emphyteuticariæ, & feudales, nō poſſunt alienari in Eccleſiam, ita Oldrad. cōſi. 17. incipienti, thema tale eſt. n. 17. ad med. verſ. iſtę res. vbi inquit, quòd taliter videtur conditionatæ, quòd nō debent in Eccleſiam alienari. Et ratione reddit, quia dominus poſſet præiudiciū pati, ex quo non ita ab Eccleſia poſſent ad eū reuerti, ſicut à priuata perſona. tit. de aliena
2 tio. feu. verſ. Inde, ibi: *Inde poteſt præſumi ſi clientulus fecerit libellum in perpetuū, de feudo ſuo alicui Eccleſiæ, non valet. Ideò ſcilicet, quia numquā reuerſurū ſit ad dominū, cū Eccleſia non deſinat eſſe hæres.* vbi Batt. nu. 3. notat, quòd quāuis feudum poſſit concedi ad perpetuū libellū priuato, nō tamē poteſt eo modo Eccleſiæ concedi, quia numquá de facili ad dominū reuerteretur, cū Eccleſia, & dominiū eius nō poſſit mori. Rodrig. de annuis redditibus. lib. 2. q. 22. nu. 34. pag. 573. vbi dicit, hoc eſſe, quod Galli dicūt, *Amortiſare*, id eſt, pervenire ad manum mortuam: vndè inquit Specul. in tit. de locato. §. nūc aliqua. aliás in tit. de emphyteuſi. n. 142. q. 116. quòd ſi emphyteuta donet, vel leget alicui Eccleſiæ, vel eā hæredem inſtituat, Eccleſia nō potuit retinere. Quia Eccleſiæ intelliguntur prohibitæ, & omnes perſonæ, quæ nō facilè cōueniri poſſunt. arg. l. 2. ff. qui ſatiſd. cogan. Et quia ſi emphyteuſis ad manum mortuā perueniret, dominus directus defraudaretur iure ſuo. Quia cum Eccleſia non poſſit alienare, nec conditionem ſuam deteriorare, non poſſet dominus amodo habere laudemium, nec ita de facili incideret in commiſſum. Et ibidem
3 ſubiungit Rodrig. manum mortuā vocari Eccleſiam, Ciuitatem, vel Collegium, vel aliud quodcūquè corpus, ſiue ſæculare, ſiue Eccleſiaſticum bonorum capax, quod non moritur, nec mutatur, licèt omnes perſonæ, ex quibus conſiſtit moriantur, vel mutentur. l. proponebatur. ff. de iudicijs. Oliba in

comment. in vſati. Alium namque de iure fiſci.c.7. pag. 137. ibi: *Dicitur autem manus mortua, quia cõmunitas, Eccleſia, Capitulum, Collegiũ, Vniuerſitas, confratria nunquã moriuntur, nec mutant dominum, & res ad eorum manum, & dominum peruenientes vix vnquam dominos mutãt: quia homines qui in dictis corporibus ſunt, per ſubrrogationẽ perpetuo ijdem ſupereſſe dicuntur.* Et Ioan. de Socarratis in conſuetudinibus Cathaloniæ. in cap.eodem modo.nu.74.fol. 128.
4 inquit, Eccleſiam rem emphyteuticariam retinere non poſſe, cum ſit incapax, & dominus fraudaretur in laudemijs, quia eſſet in manu mortua, vtendo vulgari ſermone Cathalonico, & Valentino. & Vincent. de Franch. deciſ. 659. incipienti, emptis. 4. par. ita ait: *Emptis ſub haſta per hanc nobiliſsimam ciuitatem quibuſdam domibus Pedemontis ſancti Martini emphyteoticis Abbatiæ ſanctæ Mariæ de regali valle, fuit ciuitas conuenta in S.C. per Illuſtriſsimũ & Reuerendiſsimum Cardinalem Ieſualdum Archiepiſcopum commendatarium Abbatiæ prædictæ ad Laudemia ei debita ob hanc alienationem, & alias pro præterito factas, & fuit ciuitas condemnata ex dictis ſupra dec. 430. fuit etiam ciuitas cõuenta, quod poſtquã domus prædictæ peruenerunt ad manus mortuas, vt eſt ipſa ciuitas quodque ex hoc fraudaretur Eccleſia Laudemijs, & alijs iuribus, quæ directis dominis competunt, quando domus prædictæ non perueniſ-*
5 *ſent in manus perpetuas, quod cõdemnaretur ciuitas ad ponendum domos extra manus ſuas, & ſic obtinuit ex traditis per Specul. in tit. de locat. § nũc aliqua. verſ. 117. quem ſequitur Iaſ. in l. fin. nu. 90. & ſeq. C. de iure emphyt. Non enim tenebatur cõmendatarius conſentire in ciuitatem, ex quo fieret conditio Eccleſiæ deterior ob amiſsionem iurium prædictorum, vt etiam dicit Iaſon ibidem nu. 91.* Et Guillermus Benedic. in c. Raynũtius, in verbo, *Et vxorem nomine Adelatiam.* deciſ. 5. nu. 5. fol. 95. inquit: *De nouis acqueſtis teneri Eccleſiam manus ſuas euacuare intra annum, vel cũ Rege componere, aliàs de quadraginta annis in quadraginta annos finantiam in Camera Computorum Pariſijs expreſſam ſoluere pro illo præterito tẽpore, quo illos tenuit, & deinde manus euacuare, ne res maneant in manu mortua; niſi tales acqueſtus Eccleſia pacificè tenuiſſet vltra quadraginta annos. Quia tunc cogi nõ poſſet de talibus ſe deſueſti-*
6 *re, tamen ad finantiam ſoluendam ſingulis annis teneretur, & ita inquit credere intellexiſſe Maſuerũ in tit. de præſcrip. § item ſi Eccleſiæ.* Et idem Guiller. Benedic. vbi ſupr. n 7. in fine ſubiũgit: *& ſi non conſtaret de compoſitione facta cũ Rege, vt quia tollerata fuit Eccleſia rem tenere per alios quadraginta annos, ſatis ex hoc reſultare tacitam nouam compoſitionem in ſimili quantitate ſoluenda*, & Solſona Gotolanus, in lucerna laudemiorum 7. cellula num. 28. tom. 10. tracta. par. 2. fol. 117. multis relatis probat nõ poſſe inuito domino directo rem emphyteuticariam transferri in manum mortuam, ne dãno dominus afficiatur in laudemijs, à quibus priua-

priuaretur. & nu. 30. ſubiungit hæc verba: *Sed quamuis laicus recipiendo cenſum ab Eccleſia, videatur excluſus à iure compellendi Eccleſiam euacuare, non tamen excluditur à iure petendi cõpenſationem ſibi debitam, ratione amortiſationis.* Et quod regulariter res emphyteuticaria non poſsit alienari in potētiorem, eſt communis opinio teſte Alex. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. nu. 36. verſic. Nec obſtat, quod emphyteuta. ff. de dãno infec. Iaſ. in l. fin. nu. 90. & 97. C. de iure emphyte. Iul. Clar. in §. emphyteuſis. quæſt. 22. vbi ſubiungit in fin. quòd perſonæ potentiores intelliguntur, quæ ſunt magis priuilegiatæ, ſed manus mortua eſt potentior: ergo inuito domino directo non poteſt in eam fieri alienatio. Et ideò Oliba de iure fiſci. c. 7. nu. 15. pag. 140. inquit, quòd licèt per Principem concedatur licentia amortiſandi, tamẽ ſi res ſit feudalis, vel emphyteutica, poteſt dominus directus indemnitatem ſuam petere, & manum mortuam ad indemnitatem cogere, & ſubiũgit hæc verba: *Eſt autem indemnitas illa penſatio, quæ fit, & præſtatur domino rei amortiſatæ pro intereſſe ipſius domini immediati, quia perdit laudemia, quæ ex alienationibus conſequeretur, ſi res eſſet penes viuentem & morientem, quæ non habet re amortiſata, & in manu mortua exiſtente. Ergo hæc indemnitas, & penſatio eſt loco iurium vtiliũ, quæ dominus veriſimiliter percepturus erat re ipſa manente in priuatorum manu, quæ ſæpè mutatur varijs modis. l. Se-*
natus § mortis cauſa. ff. de donat. cauſa mort. Quibus iurib. non poteſt dominus ſperare ſe gauiſurum re penes manum mortuam manẽte. Hæc recompenſatio, quæ fit per manum vicariam, vel pen-
7 *ſationem annuam præſtandam puta decimo quoquo anno, aut decimoquinto, aut trigeſimo, iuxta conuentiones, vel conſuetudinem diœceſis, vocatur indemnitas.* Et ita ex ſupradictis conſtat, non de iure, ſed ex cõuentione, vel de conſuetudine ſolui laudemium per manum mortuã decimoquin
8 to quoquo anno. In noſtro autem Valentię Regno iuxta forum 5. de rebus non alienandis. fol. 110. bona ſedentia relicta, vel donata Eccleſiæ, vel loco religioſo debent alienari intra annum, ita vt nõ remaneant penes manum mortuã, niſi habeant licentiam à Rege illa poſsidendi: quæ licentia, *Amortiſatio* appellatur. Et vltra ius amortiſationis, quòd ſoluitur Regi, ſi dicta bona ſedentia ſunt emphyteu-
9 tica, de cõſuetudine ſoluitur *Quindennium*, hoc eſt laudemium decimoquinto quoquo anno per Eccleſiam, ciuitatem, vel aliam manum mortuam, quæ acquiſiuit rẽ emphyteuticã. Hoc eſt ſoluit quolibet quindennio eam quãtitatem quę deberetur pro laudemio ſi fuiſ-
10 ſet alienata. Et ita fuit pronuntiatũ in cauſa vertẽte inter procuratorẽ Regij patrimonij ex vna, & Syndicum ciuitatis Alicantis parte ex altera ſententia lata in hoc S. S. R. C. publicata per Petrũ Franqueza Regium mandati ſcribam, die 9. Augu-

Auguſti 1591.cum qua fuit condē nata dicta ciuitas, quæ emerat à Cæſare Guill pēſum Regiū, ſoluere Regiæ Curiæ, & vice illius receptori pecuniarū Regiarum, de quindecim in quindecim annis vnū laudemium valoris dicti pēſi Regij,quod tenebatur ſub directo dominio domini noſtri Regis.Idē fuit declaratū cū alia ſentētia lata in Regia Audientia Valentina in fauorē Monaſterij ſanctæ Catharinæ Senenſis contra Archiepiſcopum Valentinū (tamquam adminiſtratorem Collegij nouiter cōuerſorū fundati per inuictiſsimū Imperatorem Carolū Quintū in dicta ciuitate)publicata per Franciſcum Paulū Alreus,die 21. Maij 1604. cū qua ex eo, quòd domus, hortus,& ouile,quorū habebat directū dominium prædictum Monaſterium, vendita fuerunt dicto Archiepiſcopo adminiſtratorio nomine ad opus dicti Collegij, fuit idem deciſum,his verbis:*Hoc tamen prouiſo,& declarato,quòd pro re ſarciendo damno, & incommodo dicti conuentus eidem illato,cū prædicta venditione facta dicto Reuerendiſsimo Archiepiſcopo tāquam adminiſtratori dicti Collegij,in poſterum teneatur dictus Reuerendiſsimus Archiepiſcopus vti adminiſtrator prædictus, ſeu adminiſtratores dicti Collegij,qui de cætero fuerint, pro vt cùm hac Regia ſententia ipſum condemnamus ad dandū, & ſoluendū dicto Cōuentui ſanctæ Catharinæ de Sena de quindecim,in quindecim annis, computandis à Menſe Maij,anni 1603.in poſterum totum futurum tempus, vnum laudemium veri valoris dictæ domus, triquets,horti,& ouilis*,&c. Et conſuetudine receptum eſt in ciuitate Valentiæ ſolui quindenniū,& vidi manus mortuas recuſantes illud ſoluere dominis directis, ad eius ſolutionem compelli.

11 Hoc ſuppoſito, adminiſtrator hoſpitalis vulgo appellati, *Den conill*,conſtructi in ciuitate Valētiæ, vti dominus directus cuiuſdā domus, quam poſsidebat Monaſterium fratrum prædicatorum,ordinis ſancti Dominici, in eadem ciuitate conſtructum,delegauit iudicem in cauſis emphyteuticalibus, & coram eo conuenit Syndicum dicti Monaſterij petens illum cōdemnari ad ſolutionem dicti quindennij,hoc eſt laudemij debiti trāſactis quindecim annis, à die in qua dicta domus tranſiuit in manum mortuam. Prædictus autem Syndicus prætendebat dictā quæſtionem, an deberetur quindennium, nec ne; non eſſe tractādam coram iudice delegato,ſed coram ordinario.

12 Primò, quia dominus directus nō poteſt cognoſcere de cauſis emphyteuticalibus,nec ad earum cognitionem iudicem delegare, ita Anton.Sola in cōmentarijs ad decreta antiqua Sabaudiæ.tit. de iur. emphyteutico,in decreto Rempublicam.2.p.gl.vlt.nu.1.pag.58.qui ſic ait.*Emphyteuſis nullā tribuit iuriſdictionē domino directo.Petr.Foller.ſuper conſt.Regni.tit. de Epiſc.& cler. §. errores.*

errores.nu.20. ſed cognitio illius rei emphyteuticæ, de qua controuerſia eſt, ſpectat iudici, in cuius iuriſdictione res eſt ſita. Roma.conſ.212.colu.2. quem ſequitur Iaſ.in l. 1.nu.73. C. de iure emphyt. Bal.in rubr.extra de iudic.colu. 3. verſ. Nunquid. Dec.in cap.cæterùm.nu. 54.eodem tit. docens ibi non eſſe validũ argum. de feudo ad emphyteuſim. Qua ratione reſponderi poteſt ad Oldr.conſ. 17.nu.13. qui argumentando à feudo, idem in emphyteuſi affirmabat, licèt etiã alleget. §. & ſi forſitan. in authen. de quæſtor. colu.6. qui loquitur de agricolis.ad quem textum ibi Bart. reſpondit. Vnde opinio Roma. verior eſt etiam per l.qui iuriſdictioni.ff.de iuriſdict.omnium iudicum. & per l. 1. C. ne quis in cauſ. propr.ius dicat. Immò nec per ſe, nec per alium ab eo conſtitutum, niſi conſtitutio à pluribus dominis facta eſſet. Oldr. cõſ. 124. Bru.conſ.30. Nat. conſ. 87. Crau. conſ.231. & de aliorum dominorum intereſſe quoque non tractaretur. gloſ in c. ſuper Abbatia.de offi. delegat. Iaſ. in l. apertiſsimi. verſ. Octaua cauſa. C.de iud. Et multis relatis probat Schrader. in tract.de feud. p. 10.ſectio.1.nu. 207.pag.68.

13 Secundò, quia quando agitur actione perſonali ad pecuniam, licet adimplementum fit ſuper feudo, cauſa nõ eſt feudalis. Grãmat. deciſ.103.nu.133. ad med. Milanen.dec. 6.nu.24.lib.1.qui allegat Bongiorn.in allegationibus in cauſa fluminis Dioniſij cũ Iſolda Saccano.& ibidem num. 76. affirmat deciſum fuiſſe in magna Regia Curia Regni Siciliæ poſſe in ea procedi ad venditionem Baroniæ Sicilianæ,& aliorum bonorũ feudaliũ, ſuper quibus fuit interpoſitum ſecundum decretum. Et hoc iure vtimur Valentiæ, vbi ſæpius per curiã iudicis ordinarij vrbis, & per Regiam Audientiam venduntur domus, vel terræ emphyteuticariæ ad inſtantiam creditorum; & ſi dominus directus prætẽderet coram iudice per ipſum delegato cauſam eſſe tractandã, non audiretur. Cum igitur in occurrẽti caſu petatur quindennium, & ita pecunia actione perſonali, quamuis prætendatur debita occaſione rei feudalis, cauſa debet tractari coram ordinario, vel in Regia Audientia.

14 Tertiò, etiam ſi quis intentet rei vendicationem ratione dominij vtilis, contra poſſeſſorem rei feudalis, vel emphyteuticariæ, prætendendo illam reiuendicare, cauſa tractatur coram ordinario. gloſ.fin.in fin.in c.cæterum de iudicijs.& ibi Feli. nũ.7. Schrader.in tract.de feud. par.10. ſectio. 6.nu. 233.pag.225.vbi allegat ita tenẽtes Bal. Barbaſ. Dec.& Mandoſiũ, Et hoc iure vtimur. Nam quotidiè intentatur reiuendicatio corã Ordinario vrbis, vel in Regia Audiẽtia contra poſsidentem prædium vrbanum, vel ruſticum emphyteuticum. Et ita videtur, quòd eadem ratione hæc quæſtio, an debeatur quindennium, poterat ventilari in Regia Audientia Valentina.

Sed his nõ obſtãtibus, contrariũ fuit

fuit decifum, nimirum dictá cauſam,in qua agebatur de ſolutione quindennij, ſiue laudemij debiti decimoquinto quoquo anno,non poſſe agitari in Regia Audientia, ſed coram iudice delegato per adminiſtratorem dicti Hoſpitalis,
15 vti dominũ directum. Quia iuxta forum 17. de iure emphyteu. fol. 119.de cauſis emphyteoticalibus, nec in prima inſtantia, nec in gradu appellationis primæ, vel ſecũdæ,non poteſt Rex, nec iudex ordinarius cognoſcere,ſed dictę cauſæ emphyteoticales agitádæ ſunt coram iudice delegato per dominum directum, ibi: *Caſcu pot lexar terra, caſa, obrador., e qualque altre lloch, que per altre tingue à cens, ò à certa part de fruyts,ò de ſerui, o de tribut.mas lo cens tot del temps qui es paſſat, pach,e del dany que haura feyt,ò dat en la heretat, ò en la caſa, ò en qualque altre lloch, que per lo ſenyor tingue, ſia tengut en poder del ſenyor de la coſa reſpondre, e fer compliment de dret. El ſenyor don li jutge, que no ſia ſoſpitos, e ſi el ſeyor agreujara ell atort, en axi, ques ſenta agreujat del juhi, nos puſque a nos, ne a la Cort de la ciutat appellar, mas lo ſenyor aſsigne a ele jutge el pleyt de totes les appellacions.* Et ita per dictum forum in Valentiæ Regno corrigitur, quod alias de iure fuit diſpoſitum, emphyteuſim non tribuere iuriſdictionem domino directo, de quo dixi ſupra. nu. 12.
16 Et quemadmodum dominus feudi cognoſcit de cauſa feudali. cap. certum.de iudicijs.& cap.ex tranſmiſſa.de foro competẽti,& dominus feudi cauſas feudales ad illius cognitionem pertinentes alteri committere, vel delegare poteſt, Schrarder.de feud. par.10. ſectio. 4.nu.1.pag.123. vbi allegat ita tenentes Panorm. in c.cæterum. nu. 3.& ibi Barb.nu.6.Dec.nu.3. extra de iud.Curt.Iun.in tract.feud.par. 7.quæſt.8.nu.28.Alb.Brun. conſil. 102.Marin.Frecc. in tract.de ſubfeud.lib.2.§.decimatertia auctoritas.nu.1.Henning Goed.conſil. 2. dub.3.nu.31.& 32.lib.4.Domi. de Rota.dec. 8.incip.ſi dominus feudi. tit.de re iudan nouiſ.Matth. de Afflict.cap. 1. nu. 15. de inueſt. in marit.fact.Bald.in l.penul.colu.1. verſ.quæro,quid ſi inter. C.ſi à nõ
17 comp.iud. Bertach.in ſuo reperto. verbo cauſa feudalis, & in cauſis vertentibus inter dominũ feudi,& vaſſallũ, Pares Curię ſunt iudices, cap 1.§.præterea.ſi inter. & ibi Iacob.de Beluiſo Andr. de Iſer. Bal. Aluar. Præpoſ. Marti. Lauden. Matth.de Afflict.& DD.de prohibit.feudi alie. per Fede. c. 1. & ibi Andr.de Iſer. & DD. de controuerſia feudi ap.par.termin. c. 1. & ibi DD.de controuerſia inter vaſſallum,& Epiſcopum.Ita etiam in
18 noſtro Valentiæ Regno cauſæ emphyteoticales ſunt coram iudice delegato per dominum directum tractandæ, vbicũque agitur de re emphyteuticaria, vti emphyteuticaria quauis actione, vt latè agens de re feudali probat Milanen.dec. 6.nu.2.cum ſeq.1.par. vbi inquit, quòd

quòd prima elicitur cõcluſio, quòd vbicunque agitur de re feudali, ſiue reiuẽdicatione, ſiue interdicto, ſiue quauis actione inter duos detinentes tãtùm iure feudi, & ipſum recognoſcẽtes, coram domino eſt agendum. Petr. Anchar. in cap. certum. nu. 3. verſ. Venio ad appellationem, extra de iudicijs, & ibi Hoſtien. in verſ. Si ego inter vaſſallos. vbi Anto. de Butrio. nu 9. verſ. Venio ad ſecundum. Quod procedit etiam, quando quæſtio eſt poſſeſſionis: nam coram domino eſt tractãda. Et hæc eſt cõmunis opinio, vt ait Dec. d. cap. cæterum. nu. 24. verſ. An autem ſi agatur. Mila. vbi
19 ſupra nu. 3. & 4. qui nu. 11. hoc declarat, quoquomodo cauſa ipſa tãgat feudũ, cauſa eſt feudalis, intelligitur quando ſiue de dominio, ſiue de poſſeſsione, ſiue de iure ſuper feudo, quęſtio eſt de re feudali, vel occaſione rei feudalis. & num. 18. ait, quòd quando agitur ex lege feudi, cauſa eſt feudalis. Bal. in cap. 1. nu. 3. in fin. de inueſt. in maritum facta Socin. in c. ex tranſmiſſa. nu. 26. de foro compet. Raynal. in c. prætereà, capitulo Imperialem. n. 10. de prohibita feud. aliena. per Federi. & idem Milanen. num. 44. ait, quòd ſicut iuriſdictio feudi ſpectat ad dominum feudi, quando agit actione reali, ita etiã ſpectat ad dominum feudi, quando agit actione perſonali proueniente ex obligatione, quæ habuit ortum ratione feudi, vt eſt petitio ſeruitiorũ, & alterius oneris annexi feudo. Ita dixit in terminis Aretin. conſ 83. incipiẽte, quia multa. nu. 4 col. 2. in fin. poſt Hoſtienſ. & Antonium de Butr. in dicto cap. cæterum, vbi per eum, ſed ad dotem de paragio agitur cõdictione ex lege, & ſic actione perſonali proueniẽte ex obligatione perſonali, quæ ortum habuit ratione feudi, vt dixit Andr. in conſtit. in aliquibus. in 3. & 7. col. Quia condictio ex lege dicitur actio perſonalis. §. appellamus. inſtitu. de actionibus. Schrader. de feudis. p. 10. ſection. 5. num. 152. ibi: *Similiter hoc habet locum non tantùm in litibus, & quæſtionibus motis de feudo, ſed etiã in litibus, & quæſtionibus motis occaſione, vel ratione feudi, vel rei feudalis, tanquã feudalis. Namque & hæc lis ad forum, & cognitionem Parium Curiæ pertinet. Hoſtien. c. cæterũ. & ibi Ant. de But. nu. 8. Io. de Imol. n. 6. & 7. Bellem. nu. 5. ext. de iud. Zaſ. cõſ. 7. n. 2. Quinimmo quomodocunque, & qualitercunque eſt cõtentio inter dominũ, & vaſſallum occaſione rei feudalis, ſemper cognoſcunt Pares curiæ. Matth. de Afflict. c. 1. nu. 1. arg. illius tex. de cõtrouerſ. int. Epiſc. & vaſſal.* Et Schrader. dicta ſectio. 5. per totam multas refert ampliationes regulæ, quæ dicit de cauſa feudali non poſſe iudicem ordinarium ſe intromittere vllo modo. Pari igitur ratione dicendum eſt, quod cũ in Valentiæ Regno de cauſis emphyteoticalibus nõ poſsit cognoſcere iudex ordinarius, nec Regia
20 Audientia, & in hac quæſtione, an debeatur quindenniu ſiue laudemium

mium decimoquinto quoquo anno agatur de re emphyteoticali vti tali, ſeu (vt vulgò dicitur) *De re cenſita vti cenſita*, hæc cauſa debet ventilari coram iudice delegato per dominū directū in cauſis emphyteoticarijs, & quod de ea non poteſt R. A. cognoſcere.

Nec obſtant in contrarium adducta. Ad primū enim reſpōdetur, quòd licèt de iure Cæſareo dominus directus nō poteſt cognoſcere de cauſis emphyteoticarijs, nec ad earum cognitionem iudicem delegare: ſecùs tamē eſt de iure Regni Valētiæ iuxta forum 17. de iure emphyteotico, cuius verba retuli ſupra nu. 15.

21 Ad ſecundū reſpondetur, quòd quando non agitur de re cenſita vti cenſita, nec de re fœudali, vti fœudali, tunc bene cognoſcit Regia Audientia, non obſtante, quòd res ſit cēſita vel fœudalis, ſi ea per Curiam venditur, ſeu iudicialiter diſtrahitur. Et ita procedit cōtrarium, tunc enim nō agitur de fœudo, nec de emphyteuſi, nec de actionibus motis occaſione fœudi, vel emphyteuſis. Secus tamen eſt, quādo agitur de re cenſita vti cēſita, vt in caſu noſtro, & hoc iure vtimur. Facit forus 19. de iur. emphyteot. ibi: *Per ço los dits tres braços ſuppliquen a V. Mageſtat ſia merce de aquella ſtatuir, e ordenar, que les dites cauſes, ques mouran e ſuſcitaran per raho de les dites coſes emphyteoticals, è tēgudes ſots directa ſeñoria, etiā per raho de fermes de dret, ab les quals los dits emphyteotes fermē de dret, pretenēt no deure pagar ſino part del cens, per pretendre, que ſien en poſſeſsio de no pagar ne mes: no poder eſſer euocades a la Real Audiencia, ans deure eſſer conegudes, e tractades dauant los dits jutges delegats per los dits ſeñors directes, puix los dits emphyteotes atorguē la dita coſa eſſer tenguda ſots directa ſeñoria, e fer cēs al ſeñor directe. Axi otorguen la qualitat de dita coſa, e no neguen aquella, e nos ferma de dret per raho de coſa que preten lo poſſehidor de aquella no eſſer tenguda ſots directa ſeñoria, ni ſer ſens algu, e aſsi eſſerne lo poſſehidor de aquella en poſſeſsio, e negant in totum la qualitat de la dita coſa cenſida, en lo qual cars tantum ſe puguen euocar dita cauſa de ferma de dret, y conexerne de aquella los jutges ordinaris, e no en lo cars de ſus dit.*

22 Nec obſtat tertium, procedit enim, quando non agitur de re cenſita vti cenſita, ſed intentatur reiuendicatio ratione dominij vtilis, quod haberet actor, etiam ſi res non eſſet fœudalis, vel emphyteoticalis. Et ita quod agitur in iudicio reiuendicationis, nullatenus reſpicit qualitatem rei. Tunc enim iudicium agitatur, vel coram ordinario, vel in Regia Audientia, vel etiam quando cauſa agitur inter vaſſallum ex vna, prætendentem rem eſſe propriam, vti ſibi in fœudum conceſſam, & inter non vaſſallum, rem non eſſe fœudalem. Tunc enim dominus fœudi ne ſit iudex in cauſa propria, non poteſt cognoſcere de

de hac cõtrouerſia: & hoc eſt quod dicit gloſ.fin.in fi.in cap.cæterùm. de iudic. Secùs tamen eſt in caſu noſtro, in quo agitur de quindennio, ſiue laudemio debito domino directo, ex quo res eſt emphyteoticaria, & ſic habet hanc qualitatẽ, quam ſi non haberet, non gauderet quindennio, ſiue laudemio.

23 Et ita ex ſupradictis (referente dõ Marco Antonio Siſternes, dictæ cauſæ Auditore) fuit declaratũ, dictam cauſam petitionis quindennij eſſe tractandam coram iudice delegato in cauſis emphyteoticalibus per dominum directum, ſentẽtia lata in fauorẽ Adminiſtratoris Hoſpitalis, appellati *den Conill*, contra Syndicum Monaſterij Prædicatorum ciuitatis Valentiæ, publicata per Franciſcum Paulũ Alreus, R.M.ſcribam, die 4. Nouembris. 1610.

DECISIO LXXVIII.

SENTENTIA LATA contra perſonas exercentes quandam artem, reſpectu iuris publici, nocet alijs eiuſdẽ artis, qui partem nõ fecerunt in cauſa.

1 *Caſus.*

2 *Res inter alios acta, alijs nõ præiudicat.*

3 *Res iudicata vt obſtet, requiritur, vt ſint eædem perſonæ, eadem res, & eadem cauſa petendi.*

4 *Sententia lata reſpectu iuris publici cõtra certas perſonas nocet alijs, quæ partem in cauſa non fecerunt.*

5 *Sẽtentia lata reſpectu popularis actionis, dum tamen non appareat colluſio, nocet omnibus.*

6 *Exceptio rei iudicatæ, vt obſtet, ſufficit, vt tria requiſita, de quibus in l. cum quæritur, & ſeq. ff. de excep. rei iud. cõcurrãt verè, vel interpretatiuè.*

1 PEr Vniuerſitatẽ ciuitatis Valentię fuit factum quoddam ſtatutum, prohibens modum torquendi ſericum (vulgò dictum) *A la gorra*, tamquam bono publico cõtrarium, & reprobatum, ſub pœnis in eo contentis. Et cum ſerici tortores dictæ ciuitatis, ſericũ con torquerẽt alio modo (vulgò dicto) *Al cubillo*, qui licèt aliquantulũ diuerſus eſſet, erat tamen idẽ in effectu, & ſubſtãtia, & in damnũ Reipublicę, quia quemadmodũ ſericũ tortum *A la gorra*, non poterat tam rectè ſeparari, & eligi, ſeu, vt vulgò dicitur, *Triar*, quã ſericum con tortum *a la larga*, ita etiam ſericum contortũ, modo vulgò dictum, *Al cubillo*. Et inde ſequebatur, ꝙ ex ſerico contorto *A la gorra*, & *Al cubillo*, non fierent tam bonæ telæ, quã ex ſerico contorto *A la larga*. Idcirco in cauſa vertẽti inter Syndicũ officij ſericariorũ dictę vrbis ex vna, & ſerici tortorũ nuncupatorũ *Torzedors* eiuſdem ciuitatis, parte ex altera, fuit lata ſentẽtia in hoc S. S. R. C. publicata per Michaelem de la Puente, die 29. Maij 1599. cũ

Ii qua

Digitized by Google

qua fuit declaratum modum contorquendi ſericum *Alcubillo*, eſſe damnatum, reprobatū, falſum,& bono publico pernicioſum, à Republicaq; exterminandū, vti comprehenſum in prohibitione cōtorquendi ſericum *A lagorra*, ſub pœnis in dicto ſtatuto contentis. Quæ ſententia poſteà fuit confirmata in gradu ſupplicationis (vulgò dicto) *de reuiſta*, cū alia lata in eodē S. S. R. Conſilio die 22. Decemb. eiuſdē anni 1599. Et pro executione dictæ ſententię fuerūt facta quædam prçconia ad inſtātiā Syndici ciuitatis Valētiæ,& Syndici officij ſerici tortorū eiuſdem ciuitatis: cum quibus fuit prohibitus modus torquēdi ſericū *Alcubillo*, ſub pœnis in dicto ſtatuto cōtentis. Quæ fuerūt publicata, ſiue præconizata in ciuitatē Setabis, & in oppidis de Gādia, Catcaxent,& de Algemeſi, in quibus erāt quā plures ſerici tortores, contorquentes ſericū dicto modo reprobato (vulgò dicto) *Alcubillo*: qui cū viderent hoc illis prohiberi intra ciuitatē Valentiæ, virtute dictarū ſententiarum, ab illa receſſerant,& ſe contulerāt ad dictā ciuitatem Setabis, & ad dicta oppida, quorū Syndici, & ſerici tortores in eiſdem degētes à dictis præconijs prouocauerūt. Et cauſam introduxerunt in R. Audientia, quæ fuit cōmiſſa Illuſtriſsimo don Andreę Roig, tunc dictæ cauſæ Auditori.

Et pro parte appellantium fuit pręrenſum dicta præconia fore reuocanda, ex eo, quod ſentētiæ latæ in S. S. R. C. in fauorē Syndici officij ſericariorū (vulgo dicti) *dels Velluters*, tantū fuerūt promulgatæ cōtra ſerici tortores ciuitatis Valētię & non cōtra degentes extra dictā 2 ciuitatē in alijs partibus Regni. Et res inter alios acta, alijs nō prçiudi 3 cat. l. 1. C. res inter alios actas. Et vt obſtet res iudicata, requiritur vt ſint eædē perſonæ, eadē res, idē ius & eadē cauſa petēdi, quæ niſi omnia cōcurrant alia res eſt. l. cū quęritur cū duabus ſequētib. ff. de exceptione rei iudicatæ. for. 20. verſi. *La donchs*. de executione rei iudicatæ. Cū igitur ſint diuerſæ perſonæ ſerici tortores degentes in ciuitate Valē.& degentes extra eā in dictis partibus Regni, ſentētiæ in S. S. R. C. latæ nō nocebūt his vltimis ſerici tortoribus appellantibus.

4 Sed contrariū fuit deciſum: Quia dictæ ſententiæ nō fuerūt latæ reſpectu perſonarū, ſed cōtra exercētes dictā artē torquendi ſericū, reſpectu iuris publici, omniū nēpè de populo, quorū intereſt, ne falſo modo ſericū torqueatur, ne fiat fraus, & damnū ſequatur,& ſic virtualiter cōtra omnes ſerici tortores, tūc præſentes,& futuros, quo caſu omnibus nocet ſentētia. Gui. Pap. dec. 549. vbi dicit, ſentētiā latā in cauſa Pedagij contra certos mercatores nocere alijs, qui partē in cauſa nō fecerūt. l. ingenuum. ff. de ſtatu ho5 mi.& l. res iudicata. ff. de reg. iur. cū fuerit lata reſpectu popularis actionis, dū tamē nō appareat fuiſſe colluſum. l. eum qui. §. in popularibus. ff. de

ff. de iur. iuran. cùm iuſiurandum, & res iudicata ad paria iudicentur. l. poſt rem iudicatam. ff. de re iud. Et popularis actio eſt, quæ ſuũ ius populo tuetur. l. 1. ff. de popularibus actionibus. refert, & ſequitur Beroius. conſ 137. nu. 13. & 14 volum. 3. vbi num. 15. inquit, quòd in popularibus actionibus ſententia lata inter aliquos nocet omnibus, vt notant gloſ. & DD. in l. 2. C. quibus res iudicata non nocet. Et Cancer. lib. 3. variar. cap. 17. de ſentent. numer. 190. refert in Regia Audientia Cathaloniæ, fuiſſe latam ſententiam anno 1556. cum qua fuit declaratum nullum notarium Regium, qui Barcinonę domicilium haberet, poſſe inſtrumẽta ibi recipere, niſi priùs petierit examen, & illud ſubierit corã Prioribus, & Collegio notariorum Regiorum Barcinonæ, & cum dicta ſententia ſolùm eſſet lata contra aliquos notarios Regios, & deinde dubitaretur, an haberet ius executiuum contra notarios, qui in poſterum fierent, anno 1560. fuiſſe prouiſum, nocere alijs notarijs. Et nu. 94. refert in eadem Regia Audientia, fuiſſe factã quandam prouiſionem inter Syndicum Pharmacopolarum dictæ ciuitatis ex vna, & Collegium vendentium aromata, parte ex altera, cum qua fuit declaratum ſententiam latã in fauorem dicti Collegij Pharmacopolarum contra quoſdam Aromatarios, cùm nondum eſſe creatum Collegium Aromatariorũ, executioni eſſe demandandam cõtra dictum Collegium, eo quod cenſeretur lata nõ reſpectu perſonarum, ſed reſpectu totius artis Aromatariorum, cũ in ea declaratũ fuiſſet, non licere dictis Aromatarijs, & alijs, qui dictam artem Barcinonę exercerent, habere piper trituratum in ſuis officinis. Nam facta notificatione dictæ ſententiæ Aromatarijs, qui poſt ſententiam fuerunt facti, cum contraueniſſent dictæ ſententiæ, fuit proceſſum contra eos in vim vſatici. Iudicium in curia datum. Et Fontanella (poſt hæc ſcripta v. ſus) in tract. de pact. nupt. clauſ. 4 gloſſ. 17. num. 88. refert anno 1611. in eadem Regia Audientia referente Senatore Ioſepho Ferrer, fuiſſe declaratam, quandam ſententiam in fauorem quorundam notariorum, non Collegiatorum, contra Collegium notariorũ Barcinonæ, proficere alijs notarijs ſimilem cauſam, & conditionem habentibus, licèt in ſententia non comprehenſis.

Nec obſtãt in cõtrariũ adducta, nõ enim poteſt dici res inter alios acta, cum cauſa ducta fuerit, & ſententia lata contra habẽtes eamdẽ artem, & exercitium torquẽdi ſericum, circa concurrentia actionẽ popularem, ne falſo, & reprobato modo ſericum contorqueatur in

6 damnum Reipublicæ. Nec obſtat l. cũ quæritur, cum ſeq. & in l. Et an eadem. ff. de excep. rei iud. ſufficit enim, vt tria requiſita, de quibus ibi, concurrant verè, vel interpretatiuè.

tiuè. Ita dicit Acur. in dict.l. Et an eadem. in verbo *Concurrunt.* & in verbo, *Perſonarũ*, inquit, quod eædem ſint perſonę largè, aptæ vt cõprehendant ſucceſſores actoris, & rei, vniuerſales, & etiam in rem. & latè probant Ioan. Fran. de Ponte conſil. 49. nu. 4. cum ſequentib. & conſ. 90. nu. 1. cum ſequen. volu. 1. Menoch. conſ. 390. nu. 37. & 38.

Ex quibus fuit iudicatum, referente illuſtriſsimo don Andræa Roig, tunc cauſæ Auditore, omnes dictam artẽ ſerici tortorũ (in quacumquè parte Regni exercentes) teneri, & obnoxios eſſe ad obſeruantiam dictæ Regiæ ſentẽtiæ huius S.S.R.C. modum contorquendi ſericum *Alcubillo*, reprobantis ſub pœnis contentis in dicto ſtatuto, prohibẽte modum contorquẽdi ſericum *A la gorra.* & conſequẽter prælibata præconia rite, & rectè fuiſſe prouiſa, & facta. Et ita fuit pronũtiatum ſententia lata in fauorem Syndicorum ciuitatis Valentiæ, & officij ſerici tortorũ eiuſdem ciuitatis, contra Syndicos ciuitatis Setabis, & oppidorum de Gandia, Carcaxent, & Algemeſi, & ſerici tortores in eis degentes, publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 29. Martij 1610.

DECISIO. LXXIX.

MELIORAMENTORUM in re ſpecialiter cenſui, hypothecata, retentionẽ allegare non poteſt illius poſſeſſor, ad excludendum executionem contra eum inſtatam pro annuis redditibus, ſiue penſionibus debitis dicti cenſualis.

1 *CAſus.*

2 *Melioramentorum ratione competit retentio poſſeſſori rei hypothecatæ, conuento actione hypothecaria.*

3 *Cenſuali hypothecatæ rei poſſeſſorẽ, niſi priùs ſolutis melioramentis in ea factis, non poſſe reali actione cum effectu conueniri à creditore redditua li, tenuerunt Doctores hic allegati.*

4 *L. 2. C. de præd. & om. reb. nauicula. lib. 11. expenditur, ad probandum, quòd quis tenetur ſubire functionem, quamuis rem meliorauerit.*

5 *Hypotheca ſpecialis de ſoluendo annuo reddditu, ſiue cenſu, non ſequitur leges aliorum pignorum, & hypothecarum.*

6 *Cenſualis dominus poteſt agere cõtra poſſeſſorem, qui rem ſpecialiter hypothecatã meliorauit, vt ſibi ſoluat penſiones.*

7 *Emphyteuta, ſi rem meliorauit, non ex hoc poteſt prætendere non teneri ſoluere Canonem, illumque (prætextu melioramentorum) retinere.*

8 *Debitor cenſus, ſiue cenſualis, in effectu eſt emphyteuta.*

9 *Hypothecata res vendi debet iudicialiter, quando ſufficit omnibus creditoribus, quamuis poſſeſſor illius anteriorem hypothecam in ea habeat.*

10 *Pignorata res diſtrahi debet, vt dimiſſo primo creditore ſuperfluum alijs tradatur.*

11 *Emens*

11 *Emens rem cenſui ſubiugatam, ſi ignorauit onus dicti cenſus, nō tenetur ſoluere de proprÿs penſiones, res tamē ipſa hypothecata tenetur iuxta forū.*

12 *Poſſeſſor rei ſpecialiter hypothecatæ in cenſuali, licèt non teneatur reſtituere rem, quam meliorauit, niſi prius ſolutis meliorationibus, tenetur tamen permittere, vt iudicialiter vendatur.*

13 *Hypothecatæ rei poſſeſſor, ſoluendo primam æſtimationem, liberatur, & ita fuit iudicatum.*

14 *Meliorationū exceptione, nō obſtante, mandatū executoriū deducendū fore ad realem facti executionem, cōtra detinentem rem ſpecialiter cenſui hypothecatam, fuit deciſum cum Regia ſententia.*

1 AD inſtantiā Gaſparis Gauldo Presbyteri, & Syndici Cleri parrochialis Eccleſiæ S. Martini vrbis, fuit executiuè cōuentus Michael Hieronymus Vinaro Presbyter, vti detētor cuiuſdā domus, ſpecialiter hypothecatę. In quodā annuo cēſu, ſiue cēſuali annui redditus centū triginta triū ſolidorum, & quatuor denariorū, & pretij, ſiue proprietatis centū librarū pro ducētis ſexaginta libris debitis de penſionibus decurſis. Et pro parte dicti Vinaro fuit oppoſita, & probata exceptio meliorationū factarū in ipſa domo ſpecialiter hypothecata, quæ vendita fuerat pretio 279. librarū, antequā dicta melioramenta in ea facta fuiſſent. Dubitatū fuit, me referēte, in hac R. A. Valen. an dicta exceptio melioramentorū excluderet executionē? Quod videbatur ex ſequentibus.

2 Primò, melioramentorū ratione competit retentio poſſeſſori rei hypothecatæ, quando conuenitur à creditore, actione hypothecaria. l. Paulus. 29. §. fin. ff. de pignoribus. ibi: *Sed bona fide poſſeſſores non aliter cogendos creditoribus ædificiū reſtituere, quā ſumptus in extructione erogatos, quatenus pretioſior res facta eſt, reciperent.* Et generaliter poſſeſſor nō tenetur tradere rem, quam meliorauit, niſi prius ſolutis meliorationibus. l. ſi in area. 33. ff. de condictio. indebit. l. Paulus. ff. de dol. excep. l. qua ratione. §. habet. ff. de adquiren. rer. domin. cum notat. per gloſ. & Doctores in l. ſi non ſortem. §. ſi centum. ff. de condict. indebiti. Afflict. deciſione. 87. magnum eſt dubium. num. 5. Capitius deciſ. 17. in cauſa Reuerendiſsimi Cardinalis de Sancto Seuerino. num. 7. Neguſan. in tract. de pignoribus. 5. memb. 5. par. princ. nu. 8. tom. 6. tarct. 1. fol. 438. Amatis deciſ. 23. nu. 2. Ioſeph. Ludouic. deciſione Lucenſi. 7. num. 10. Puteus deciſ. 471. num. 4. lib. 2. Caualcan. deciſ. 28. num. 5. & deciſ. 44. num. 66. par. 1. Ponte deciſ. 4. num. 33. deciſ. 12. num. 9. Gratian. deciſ. 7. num. 12. & deciſ. 225. Milanen. deciſ. 7. num. 79. lib. 1. Ergo donec ſoluantur melioramenta poſsidenti rem ſpecialiter hypothecatam in cenſuali, non procedet contra eum executio.

3 Secūdò, hoc in terminis ſcribit,

& tenet Nicolaus Intriglio[l]. de cẽſibus ſuper bulla, & pragmatica, quæſt.93.his verbis: *Si domus ſubiugata ſecũdùm bullam, fuerit per tertium meliorata, vtrum creditor proſequens actionem realem, conſequi eam debeat cum omnibus melioramentis, dicas, quòd non: ſed habebit neceſſe priùs ſoluere meliloramenta. Bartol. in l. 2. numer. 3. C. de præd. & omni. reb. nauic. per illum tex. vbi etiam Baldus, Angel. Ioann. Plat. Lucas de Penna, & Rebuffus lib. 11. Iaſo. in l. creditor. numer. 6. ff. ſi cert. petatur. Couarru lib. 1. variar. reſolut. capit. 9. numer. 2. in princip. Anto. Corſe. ſingul. incip. ſi aliquis emat. in verb.* Melioratio. *Socinus conſil. 224. numer. 2. circa medium. volum. 2. Paul. de Caſtr. in l ſi conuenerit. §. ſi fundus. numer. 2. in fine. ff. de pignor. actio. Alber. Brun. in tract. de augmento. 5. concluſio principali. verſiculo. 5. Neguſan. in tract. de pignor. 5. par. 4 membr. numer. 21. quod intellige, ſi poſſeſſor noluerit ſoluere primam æſtimationem domus, ſecundùm tempus præſens creditori, & ſi ad ſolidum debitum non ſufficiat. ſecundùm Bart. Caſtr. Corſet. Iaſ. Bal. Angel. Ioã. Plat. Lucã de Penna. Socin. & Neguſ. vbi ſupra, & communiter ſcribentes hic, quidquid dicat Conarru. vbi ſup. num. 3. in fin.* Hactenus Intrigliol.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit, me referente in Regio Valentino Senatu deciſum.

4 Primò, per tex. in l. 2. C. de pręd. & omnibus reb. nauicul. lib. 11. Co cuius verba ſunt: *In his, quæ nauicularij vendunt (quoniam intercipere contractum emendi, vendendique fas prohibet) emptor nauicularij functionem pro modo portionis comparatæ ſubeat. Res enim oneri adiecta eſt, non perſona mercatoris. Neque nauicularium iubemus fieri eum, qui aliquid comparauit, ſed eam partem, quæ empta eſt, pro ſuo modo, at ratione eſſe munificam. Nec enim totum patrimonium ad functionem nauiculariam occupandum erit, quod habuit, qui rei exiguæ mercator acceſſit: ſed illa portio, quæ ab initio nauicularij fuit, ad penſionem huiuſmodi functionis ſola tenenda eſt, reſiduo patrimonio, quod ab hoc vinculo liberum eſt, otioſo, & immuni ſeruando.* Ex qua l. vt not. Couarru. lib. 1. variar. capit 8. numer. 3. conſtat, quòd ille, qui emit rem à nauiculario, quãuis eam meliorauerit, tenetur ſubire functionem, hoc eſt, ſoluere penſionem, ad quam dicta res tenebatur.

5 Secundò, hypotheca hæc ſpecialis de ſoluendo annuo reddito, ſiue cenſu ſuper re immobili impoſito, non omninò ſequitur leges aliorum pignorum, & hypothecarum, vt docet (poſt alios, quos refert) idem Couar. lib. 3. variar. capit. 7. numer. 6. Quia (inquit) hæc redditus conſtitutio videtur ius quoddam ſuper ipſo fundo cõſtituere, tamquam onus ipſius, & ius reale, & ſeruitutis adhærentis eidem fundo, & idem tradit Milan. deciſ. 2. nu. 5. & 6. lib. 2. & pro-
6 baui latè deciſione 1. num. 2. & ita non mirũ, ſi dominus dicti cenſualis poſſit agere cõtra poſſeſſorem, qui

qui rem ſpecialiter hypothecatã
7 meliorauit, vt ſibi ſoluat penſiones
dicti cenſus. Onus enim ſoluendi cẽſum
tranſit in quẽcumq; rei cenſuatæ poſſeſſorem, vt probat Surd. deciſ. 32. numer. 5. & 6. Et quemadmodum emphyteuta, ſi rem meliorauit, non ex hoc poteſt prætendere, non teneri ſoluere canonem, ſiue cenſum, illumquè prætextu melioramentorum retinere poſſe, ita etiam nec debitor
8 cenſus, ſiue cenſualis, qui in effectu eſt emphyteuta, ex quo contractus cenſualis in noſtro Regno eſt emphyteuticus, licèt ſine laudemio, & fatica (vt probaui ſupra deciſione 1. numer. 3. cum ſequentibus) non poteſt prætextu meliorationum ſe eximere à ſolutione penſionum, ſiue annuorum redditũm dicti cẽſus ſpecialiter impoſiti ſuper re immobili, quam poſſidet.
9 Tertiò, in ſimili caſu hoc deciſum fuiſſe in Sacro Sabaudiæ Senatu, refert Antonius Faber ſuper octauo codicis, tit. 16. de diſtract. pignor. diffinitione 27. pag. 440. vbi inquit: *Quòd ſi poſſeſſor rei hypothecatæ partim anterior, partim poſterior creditor ſit, & bona, quæ poſsidet, pluris eſſe dicantur, quàm quantum ſit in anteriore credito, æquitas ſuadet, vt publicè pignora illa vendantur, ea lege adiecta, vt non ante res auferatur poſſeſſori, quàm ſit ei ſatisfactum totius crediti nomine, in quo eſt ille anterior. Itemque expenſarum in litem factarum, aut in aliam pignoris vtilitatem.* Atquè ita inquit, Senatum pronunciaſſe 15. Kalẽdas Martij 1594. Et Vincentius de Franchis deciſione 456. in tertia parte. numero. 9. refert pluries deciſum fuiſſe in Sacro Conſilio, competere creditori actionem hypothecariam ſuper augmento rei hypothecatæ in eo, quòd plus valeret, quando eſt facta ſolutio anterioribus creditoribus. Et ibidem refert tenorem ſententiæ Sacri Concilij, in hunc modum: *Per hanc noſtram diffinitiuam ſententiam, dicimus, pronuntiamus, ſententiamus, decernimus, & declaramus, aſsiſtentiam petitam pro parte prædicti quondam Mag. Matthæi Maioranæ, præſtandam eſſe, & præſtari debere, prout præſenti noſtra diffinitiua ſetentia præſtamus Mag. Nicolao Mariæ Maioranæ, filio, & hæredi prædicti quondam Mag. Matthæi ſuper prædictis ciuitate de ciuitate, ad finem illam ſubbaſtandi, & liberandi pretio decreto à noſtro Sacro Conſilio, de cuius pretio ſatisfiat prius D. Illuſtri Cæſari de omnibus quantitatibus per eum, & eius auctores, ſolutis creditoribus anterioribus prædicti Mag. quondam Ioã. Baptiſtæ Carraffæ, ac intereſſe, ſeu tertijs quantitatum prædictarũ, in quo excomputentur fructus percepti per eumdem Illuſtriſ. Cæſarem, ac etiam de meliorationibus per eum factis in dicta ciuitate.* Et probatur in l. à diuo
10 Pio. §. quòd ſi res ſit pignorata. ff. de re iudica. cuius verba ſunt: *Quòd ſi res ſit pignorata, quæ pignori capta eſt, videndum eſt, an ſic diſtrahi poſsit, vt dimiſſo creditore, ſuperfluum in cauſam iudicati conuertatur. Et quamquam non*

cogatur creditor rem, quam pignori accepit, diſtrahere: tamen iudicati executione ſeruatur, vt ſi emptorem inuenerit res quæ capta eſt, qui, dimiſſo priore creditore, ſuperfluum ſoluere ſit paratus, admittenda ſit huius quoque rei diſtractio, nec videtur deterior cõditio creditoris fieri, ſuum conſecuturi, nec priùs ius pignoris dimiſſuri, quàm ſi ei fuerit ſatisfactum. Et notat Bartol. in dict. l. à Diuo Pio. §. ſed, & illud. ante num. 1. vt ibidem Iaſ. ante numer. 1. & numer. 3. Neguſan. de pignoribus. 6. pat. principali. primo membro. numer. 30. tom. 6. tract. prima par. fol. 242. Vndè in caſu noſtro, cùm attẽto valore antiquo domus, quã poſsidebat dictus Michael Vinaro, antequam eſſet meliorata, ex pretio dictæ domus rectè ſolui poſſet dictum cenſuale proprietatis centum librarum, & annuæ penſionis centum, & triginta trium ſolidorum, & quatuor denariorum monetæ Valentinæ, & ducentum, & ſexaginta libræ debitæ de penſionibus eiuſdem, poſſeſſor illius debet ſoluere dictas quantitates, vel pati, vt iudicialiter diſtrahatur dicta domus, vt ex pretio illius ſoluantur dicto creditori redditua li, ſiue domino dicti cenſus ſuper domo ſpecialiter impoſiti, quantitates debitæ, & melioranti valor meliorationum, nam qui emit rẽ

11 cenſui ſubiugatam, ſiue ſpecialiter hypothecatã, ſi ignorauerit onus dicti cenſus, licèt non tenetur ſoluere de bonis proprijs penſiones, ſiue annuos redditus de alijs bonis, ipſa tamen res ſpecialiter hypothecata, ſiue cenſui ſubiugata, tenetur foro, *Si algu.* de iure emphyteut. cuius verba ſunt: *Si algu comprára alguna coſa per franca, e en apres ſe moſtrára legitimament, que aquella coſa fabia cens: lo comprador no ſia tengut de pagar dels altres bens ſeus les penſions del temps paſſat, ans que ſia declarat la dita coſa ſer lo dit cens. Mas ſolament hi ſia tenguda la coſa comprada, la qual ſe moſtrára ſer lo dit cens.* Ideò dicendum eſt, quod procedit executio contra dictum Vinaro Presbyterum: debet tamen fieri in ipſa domo ſpecialiter hypothecata.

12 Nec obſtant in contrarium adducta. Ad primum enim reſpondetur, quòd licèt detinens rem hypothecatam, vel conuentus reiuendicatione, non teneatur reſtituere creditori, vel domino rem, quam poſsidet, niſi prius ſolutis meliorationibus, tamen hìc non agitur de auferenda poſſeſsione domus ſpecialiter hypothecatæ poſſeſſori, & de ea tradenda creditori reddituali, ſiue domino cenſualis, ſed tantũ, vt poſſeſſor ſoluat redditus decurſos, ſiue penſiones debitas, & eo recuſante iudicialiter diſtrahatur, ſiue (vt apud nos dicitur) per Curiã vendatur, vt ex pretio illius, dominus cẽſualis exigat penſiones, ſiue annuos redditus ſibi debitos, & hoc caſu non habet locum retentio, vt probaui ſupra numero. 9. & 10.

Nec obſtat ſecundò, quod ſcribit Nic. Intrigliol. de cenſibus. q.

93.

93. tantùm enim ille negat creditorem redditualem non poſſe cõſequi rem hypothecatam ſimul cum omnibus melioramentis, & de hoc non agimus, ſed de exigendis penſionibus, ſiue annuis redditibus correſpõdentibus valori rei hypothecatæ, ſecũdùm antiquum ſtatum, antequam eſſet meliorata. Nec negamus quod ibi ſcribit
13 Intrigliol. nu. 2. (licet nõ tam apertè) poſſeſſorem dictæ rei hypothecatæ ſoluendo primam æſtimationem liberari, vt ſcribit Bart. in l. 2. C. de prędijs omnib. reb. nauicula. lib. 11. & ibi Alex. in additione. idẽ Alex. ad Bar l. in ſi fundus. §. ſi res. ff. de pignor. Paul. Caſt. in l. ſi conuenerit in 2. § ſi fundus. ff. de pignorat. actio. Cotlet. in ſingul. in verb. melioratio. Soci in cõl. 224. lib. 2. ad fin. Albert. Bru. in tract. de augmento. 5. concluſione principali. verſ. Quinto. Neguſ. de pigno. 5. par. membr. 4. nu. 21. tom. 6. tractat. p. 1. fol. 339. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 87. num. 6. Coſta de portione rata. quæſt. 81. num. 7. Couar. lib. 1. var. cap. 8. nu. 2. & 3. vbi dicit, hanc opinionem in praxi ſæpiſsimè in Regio Granatenſi Prætorio receptam fuiſſe, & iuxta eam fuit iudicatum in Rota Florentina, vt teſtatur Hieronymus Mago. deciſ. Florenti. 51. nu. 1. & in Sacro Neapolitano Conſilio, vt ait Vincent. de Franch. deciſ. 38. nu. 5. & iuxta eãdem fuit olim iudicatum in Regia Audientia Val. in fauorem Monaſterij Vallis Chriſti contra don Gaſparem de Perellos, ſententia publicata per Ludouicum Domingues, die 5. Nouembris 1537.

14 Ex quibus, me referente, fuit pronuntiatum in hoc caſu, nõ obſtante oppoſita exceptione meliorationum, mandatum executiuum deducendum fore ad realem facti executionem, cum Regia ſententia lata in fauorẽ Doctoris Gaſparis Gaualdo Presbyteri, & Syndici cleri ſancti Martini vrbis, cõtra hæredes Michaelis Hieronymi Vinaro Presbyteri, publicata per don Ioannem Daça Regij mãdati ſcribam, die 17. Maij 1610.

DECISIO. LXXX.

FILII NATVRALES tantùm, nedum quando ponuntur in conditione, ſed etiam, quãdo filij ſunt poſiti in diſpoſitione, ſuccedunt in fideicommiſſo, in defectum deſcendentium legitimorũ & naturalium, maximè in Regno Valentiæ.

Et an hoc procedat, quãdo ſubſtituta eſt Eccleſia, vel cauſa pia, reſoluitur, adhuc filium naturalem excludere ſubſtitutum.

1 *Filij naturales tantùm poſiti in conditione, excludunt ſubſtitutum extraneum.*

2 *Filij naturales tantũ, cõprehenduntur*

in fideicommiſſo, quando filij vocantur, & non extant deſcendentes legitimi, & naturales.

3 *Filios naturales tantùm, in fideicommiſſo etiam inſtituto per nobilem in Regno Valentiæ reputari pro deſcẽdentibus, ſolitoſque fuiſſe portare inſignia, nomen, & arma, & ſuccedere in defectu deſcendentium legitimorum & naturalium, fuit declaratum cum Regijs ſententijs, de quibus hìc.*

4 *Naturales tantùm in Regno Valẽtiæ ab inteſtato ſuccedunt in defectũ deſcendentium, & collateralium.*

5 *Naturales ſuccedũt in fideicommiſſo, quãdo iuxta leges, vel ſtatuta Prouinciæ ſuccedunt ab inteſtato.*

6 *Filios naturales non ſuccedere in fideicommiſſo, quando eſt ſubſtituta Eccleſia, vel cauſa pia, tenent plures DD. hìc allegati.*

7 *A fideicommiſſo, in quo eſt vocata Eccleſia, vel cauſa pia, non excluduntur filij naturales teſtatoris in defectum legitimorum, iuxta veriorem, & magis communem opinionẽ.*

8 *Filiam naturalem tantùm, iure fideicommiſsi in defectum legitimorum & naturalium deſcendentium, ſuccedere in Baronia (quamuis eſſet ſubſtituta cauſa pia, in defectum deſcẽdentium) fuit declaratum cum Regia ſententia.*

9 *Filij naturales in primogenitura non ſuccedunt, ſed fallit nu. 12. & 17.*

10 *Argumentum de feudo ad maioratum valet.*

11 *Baſtardi arma, & inſignia parentum deferre non poſſunt.*

12 *Naturales filij in Regno Valentiæ deferunt nomen, & arma parentum.*

13 *Nobilium filij naturales tantùm, non admittuntur Valentiæ in cõgregatione nobilium, ſiue in Brachio Militari.*

14 *Nobilitas tantùm tranſit in deſcendentes legitimos & naturales, non ad naturales tantùm.*

15 *Nobilitate parentum gaudent Caſtellæ filij naturales.*

16 *Nobilitas conceſſa per legem Caſtellæ naturalibus, tranſit etiam in liberos, etiam ſi non ſint nati ex concubina.*

1 PEtrus de Pere Andreu, primus huius nominis dominus Baroniæ de Parcent, ſitæ in Valentiæ Regno, & oppidorũ eidem adiacentium (captiuus apud Sarracenos, exiſtens in ciuitate de Alger) ſuum condidit teſtamentũ propria manu ſcriptum, quod fuit tranſmiſſum ad ciuitatem Valentiæ, & in cõmendam traditũ Guillermo Raymundo Florença notario, die 9. Iunij 1533. & poſt mortẽ teſtatoris publicatum die 24. Maij 1344. Cumquè haberet quatuor filios legitimos, & naturales ex Margarita Roda vxore ſua, nempè Ioannem de Pere Andreu, Petrũ de Pere Andreu (cognominatũ Petrũ Roda) Annã de Pere Andreu, & Magdalenã de Pere Andreu, inſtituit hæredem vniuerſalem dictã Margaritam Roda eius vxorem, donec Ioannes de Pere Andreu

Andreu eius filius primogenitus vigeſimum ætatis ſuæ annũ completum haberet. Quo tempore eidem bona dictæ hæreditatis reſtitui iuſsit, prohibendo expreſsè eidem, & ſucceſſoribus eiuſdẽ, Baroniæ & locorum adiacentiũ alienationem, & hypothecã, adiecto inſuper grauamine, quòd ſi dictus Ioannes de Pere Andreu haberet filios maſculos ex legitimo matrimonio procreatos, ſuccederet primogenitus abſque diminutione legitimæ, Falcidiæ, Trebellianicæ, nec alteriùs cuiuſcunque iuris, & eo fine filijs decedente ſubſtituit ſecũdo genitum, & ſic per ordinem. Quod ſi dictus Ioannes non haberet filios maſculos, ſubſtituit Petrũ de Pere Andreu, aliás Petrum Roda, & filios eius maſculos legitimos, & ex legitimo matrimonio procreatos. Quibus nõ exiſtentibus ſubſtituit filiam primogenitam, ſiue ætate maiorẽ dicti Ioannis de Pere Andreu filij ſui primogeniti, & poſt mortem illius primum filiũ maſculum dictæ filiæ maioris, cum onere delationis nominis, & armorum de Pere Andreu, & ſic per ordinem de vna in aliam. Quod ſi eueniret, dictos Ioannem & Petrũ de Pere Andreu decedere ſine liberis; fideicommiſſum tranſiret ad Annam teſtatoris filiam, & ex ea ad eius filios maſculos per ordinem, vt ſupra, & illis non extantibus, in eius filias per ordinem vt ſupra, aſſumendo ſemper nomen, & arma de Pere Andreu. Et ſi dicta Anna decederet abſque filijs, & filiabus legitimis, fideicommiſſum tranſiret ad Magdalenam, & ex ea ad ſuos filios & filias, per ordinem vt ſupra. Et quod fideicõmiſſum duraret, donec extarent teſtatoris deſcendentes tam per lineam maſculinam, quàm fœmininam, & quod eis deficientibus, ſuccederet in dicta Baronia Monaſterium dominæ noſtræ *De las Fuentes*, Ordinis Cartuſienſis, cum hoc quod eſſet dictæ Religionis, prohibẽdo dicto Monaſterio alienationem, & hypothecam dictæ Baroniæ, ſed quòd in perpetuum deſeruiret ad alimenta dicti Monaſterij, quod declarauit his verbis: *Todos los otros bienes mios à mi perteneſcientes, ò perteneſcer podientes luente, ò cerca, agora ò en es deuenidero por qualquiera titulo, cauſa, manera, e razon, dexo à la Magnifica Margarita Roda, y de Pere Andreu mi muger, muy amada, y aquella heredera mia propria, è vniuerſal, hoc encara general, hago, è inſtituyò, y por drecho de inſtituciõ, viuiendo empero caſta, y ſin marido, faſta en tanto, que Ioan Pere Andreu hijo mio, y de la dicha mi muger ſea de edad de treynta años. E quiero que dicha mi muger ſea tenida, y obligada de hazer inuentario de mis bienes, y deſpues que dicho mi hijo huuiere cumplidos treynta años, todos los dichos bienes mios ſin diminucion alguna de legitima, como abaxo ſe dize, ſean y bueluan al dicho Iuan Pere Andreu, al qual hago mi heredero proprio y vniuerſal, y por drecho de inſtitu-*

inſtitució à Iuã de Pere Andreu hijo mio
de todos los bienes mios, con tal empero
vinculo, y cõdició, q̃ el, ni los ſucceſſores,
ò ſubſtituydos de aquel, no puedã vẽder,
6 *alienar, ni empeñar en ninguna manera*
la Baronia de Parcent, ni lugares de aq̃
lla, y cõ vinculo y cõdicion, q̃ ſi dicho Iuã
de Pere Andreu, hijo y heredero mio vni
uerſal, tuuiere hijos maſclos, legitimos, y
de legitimo matrimonio procreados, la
herede el primero, ſin diminució alguna
de legitima, Falcidia, Quarta Trebellia
nica, ni altro qualeſquier drecho: y ſi aq̃l
muriere ſin hijos, la herede el ſegũdo, &
ſic per ordinem: è ſi no tuuiere hijos maſ-
clos, q̃ paſſe el vinculo en mi hijo Pedro
de Pere Andreu, y del en ſus hijos maſ-
clos legitimos, y de legitimo matrimonio
procreados. E ſi, lo q̃ Dios no mande, mu
rieſſe ſin hijos maſclos, quiero, q̃ el vincu
lo paſſe en la hija mayor de mi hijo Iuã de
Pere Andreu, heredero ſobredicho, y de-
lla enel primer hijo maſclo, tomãdo el nõ
bre y armas de Pere Andreu, y aſsi per or
dinem dela vna enla otra: y ſi acaeſsieſſe
dichos Iuã y Pedro de Pere Andreu, hi-
jos mios, murieſſen ſin hijos, quiero q̃ el
vinculo paſſe en mi hija Ana, y della en
ſus hijos maſclos, per ordinẽ vt ſupra: y ſi
no tuuiere maſclos, enlas hijas per ordinẽ
vt ſupra, tomãdo ſiẽpre el nõbre y armas
de Pere Andreu: y ſi acaeſsiere, dicha
Ana, hija mia, morir ſin hijos, ni hijas le
gitimas, quiero q̃ mi vinculo paſſe en mi
hija Madalena, y della en ſus hijos y hijas
per ordinem, vt ſupra: y eſte vinculo quie
ro q̃ dure tãto, y tan luengamente, como
huuiere deſcendientes mios, aſsi de linea
maſculina, como feminina. E ſi caſo fueſ
ſe, q̃ toda mi deſcendencia, aſsi maſculi-
na, como feminina desfallezieſſe, quiero,
q̃ dicha mi Baronia de Parcent ſea vincu
lada al Monaſterio de N.S. de las Fuen
tes de la Orden de Cartuxa, y ſiendo de
aq̃lla religion, la qual por ningũ tiempo
puedã vender, alienar, ni tranſportar, ni
empeñorar, ſino q̃ para in perpetuũ la ayã
de adminiſtrar para el mãtenimiento de
dicho Monaſterio. E por lo ſemejante
vinculo mi caſa de Caſpe cõ los vinculos y
cõdiciones, arriba en la Baronia de Par-
cẽt, dichos, y eſpecificados, excepto, q̃ fal
tãdo toda mi deſcendencia, aſsi maſculi-
na, como feminina, quiero, q̃ el mas pro-
pinquo pariente mio del nombre de Pere
Andreu la herede, con tal vinculo y con
dicion, que ſea para in æternum vincu-
lada à los mas propinquos parientes mios
del nombre de Pere Andreu.

Euenit, q; Ioãnes de Pere Andreu
filius primogenitus dicti teſtato-
ris, qui in illius hęreditate ſucceſsit
obijt ſine filijs, poſt cuius mortẽ, di
cta Baronia peruenit ad Petrũ de
Pere Andreu, aliàs nominatũ Petrũ
Roda filiũ ſecũdò genitũ, qui in ci
uitate Venetiarũ ex Catharina Bati
ferro, quę nupta fuerat cum Ioãne
to Negro, ſuſcepit filiã Iolãtẽ Pere
Andreu, quæ adhùc viuit, & ex ma
trimonio poſteà cõtracto in ciuita
te Cæſarauguſtæ Regni Aragonũ
cũ Eliſabeth Veta, ſuſcepit filiũ Pe
trũ Roda, & Margaritã de Roda.
Deinde in extremis conſtitutus, te
ſtamẽto ſuo cõdito in dicta ciuita
te Cæſarauguſtæ, die 15. Septẽbr.
1560. dictæ Iolãti, filiæ ſuæ (quã ba
ſtardã vocauit) titulo legati 12ij.
ſolidos reliquit, vt monialis fieret
in

in omnibus autem alijs bonis ſuis, atque oppidis, hæredes ſuos inſtituit vniuerſales dictos Petrũ de Roda, & Margaritã de Roda eius filios legitimos, & naturales ex dicta Eliſabeth Vera vxore ſua ſuſceptos, & adiecit hæc verba: *Y eſto cõ todos aq̃llos vinculos, pactos, y cõdiciones, pueſtas y expreſſadas en los teſtamentos del quõdã mi abuelo Bernardo de Roda, y mi padre, los quales dichos vinculos y teſtamentos, y cada vno de qualquier dellos, quiero aqui auer, y he por inſertos, y Kalendados deuidamente, y ſegun fuero de Aragon, y tambien ſegun derecho.*

Proponitur etiã, q̃ mortuo dicto Petro de Pere Andreu, aliàs Petro Roda, eius filius Petrus ſucceſsit in d. Baronia, & tãdem ſine liberis eſt defunctus; ſucceſsit deinde Margarita Roda ſoror illius, quę (ſuperuiuẽtibus ſorore ſua Iolãte, ac dõ Petro Ioã domino oppidi de Binaleſſa nec nõ fratre Laurẽtio Ioã, Monacho S. Hieronymi de la Murta, & Margarita Ioã Moniali S. Caharinę Senẽſis, Ordinis S. Dominici ciuitatis Valẽtiæ, ſuis patruelibus ex Anna de Pere Andreu amita ſua) ingreſſa fuit Monaſteriũ Hieroſol. ciuitatis Cęſaraug. Ordinis S. Clarę, & fecit profeſsionẽ in dicto Monaſterio die 30. Maij 1581. obijtque morte naturali 8. Decẽb. 1606. Et eidẽ dõ Petro Ioã, inſtrumẽto recepto per Ioannẽ Eſcartin notariũ, 21. Martij anni 1580. donauit prędictã Baroniã de Parcẽt, cũ pactis, oneribus, & grauaminib⁹ in dicta donatione cõtentis, & nominatim cũ pacto tenoris ſequentis.

Item, quiero y mãdo, q̃ en caſo que por ſentencia difinitiua ſe declaraſſe la dicha Baronia de Parcent, eſtar libre, y ſin vinculos, q̃ en tal caſo, à mas de lo ſobredicho, vos dicho dõ Pedro Ioã ſeays obligado à dar y pagar, deis y pagueis realmente, y cõ efecto, ò como mejor pareſciere, à los executores de la obra pia, q̃ abaxo mãdo inſtituyr. 4000. libras Iaq̃ſſas. Y muriendo antes q̃ yo, vos dicho D. Pedro Iuan, ſin hijos legitimos y naturales, y quedando libre la dicha Baronia, quiero q̃ toda ella, ò lo q̃ della ſe ſacare, pagadas deudas, y fiãças ſobredichas, cargos, y mãdas, q̃ por la preſente hago, y 3000. libras q̃ en el dicho caſo quiero ſe den al ſeñor Iuã de Oriola olim de Vera, ò a quiẽ el ordenare, todo lo demas quiero q̃ aya de ſer y ſea (fenecidos mis dias naturales) para la dicha obra pia. Et paulò poſt adiecit, hæc verba.

Item, doy poder y facultad al dicho ſeñor Iuan de Oriola, olim de Vera, y al ſeñor dõ Rodrigo Zapata primo mio, para q̃ de todo lo q̃ cõforme lo diſpueſto por la preſente donaciõ ſe recogiere y ſacare para la dicha obra pia, de todo aquello ayan de inſtituyr, e inſtituyã vna obra pia, la q̃ les pareciere, &c. Quiquidem dictus Ioannes Oriola, olim de Vera, & D. Rodericus Zapata, die 23. Sept. anni 1584. declararunt cauſam piã quam iuſsit inſtitui dicta domna Margarita Roda, eſſe Collegium Societatis Ieſu, quòd tũc conſtruebatur in ciuitate Calatayubij.

Dictus dõ Petrus Ioã fuit adeptus poſſeſsionẽ dictæ Baroniæ de Parcent, non ſolùm vigore dictæ donationis, ſed etiã ex cauſa fideicommiſsi inſtituti per Petrum de Pere Andreu, quõdam ſeniorem, vt

Digitized by Google

vt conſtat inſtrumẽto poſſeſsionis recepto per Ludouicum Giner notariũ Villæ de Murla, die 21. Martij 1581. & dictus dõ Petrus obijt ſine liberis, die 17. Nouembris 1585. inſtituto hærede Chriſtophoro Catala eius conſanguineo, qui tamen non erat ex deſcendentibus dicti vinculatoris, & quod eo tempore adhùc viuebant, pro vt etiam vixerunt poſteà per plures annos, dicta domna Margarita Roda Monialis diuæ Catharinæ Senenſis, ac Iolans Roda Pere Andreu, & de Regner, neptis teſtatoris, & ex ea, don Ioſephus, & dõna Anna filij legitimi, & naturales.

Tempore teſtamenti cõditi per dictum Petrum de Pere Andreu, & mortis illius, domus beatæ Mariæ de Fõtibus, ſiue *De las Fuentes*, erat Ordinis Cartuſienſis, & eadẽ domus poſtmodum vendita fuit fratribus Carmelitanis, qui tẽpore mortis don Perri Ioan vltimi poſſeſſoris dictæ Baroniæ de Parcent (pendente tunc lite, iã per Cartuſiẽſes mota, die 30. Martij 1585. circa dicti Monaſterij recuperationem) dictam domum de Fontibus tenebant & poſsidebant, ſed poſtmodum cum ſententia lata, die 15. Martij 1589. per don Antonium Garcia Epiſcopum Vticẽſem, Iudicem & Commiſſarium Apoſtolicum ad eam cauſam ſpecialiter datum & delegatum, fuit declaratum, venditionem factam de Eccleſia, domo, ſiue Monaſterio, vulgariter nuncupato *De las Fuentes*, in diſtrictu Abbatiatus Montis Aragonum cõſtructo, per Monachos, & Religioſos Monaſterij de Aula Dei, Ordinis Cartuſienſis, fuiſſe nullam, & inualidam, vt pote factam ſine ſufficienti licentia, & abſque conditionibus requiſitis & neceſſarijs ad legitimã venditionem, & non in vtilitatem euidentem, immò in læſionem notoriam dicti Monaſterij Aulæ Dei, & Religionis Cartuſiẽſis. Quę ſententia executa fuit eodẽ anno 1589. ac die 12. Mẽſis Aprilis fuit dicta domus reſtituta prędictis Cartuſienſibus, quo tempore adhùc viuebant dicta ſoror Margarita Roda, & Margarita Ioan Monialis, & frater Laurentius Ioan Monachus, nec nõ Iolans Roda atquè eius filij, quæ, & adhùc viuit, ac iura ſua celsit dicto Monaſterio *De las Fuentes*.

Syndicus, ſeu œconomus dicti Conuentus, & Monaſterij beatiſsimæ Virginis Mariæ *De las Fuẽtes*, Ordinis Cartuſienſis, ſiti in termino Villæ de Sarineña diœceſis Oſcenſis Regni Aragonum, cum ſupplicatione oblata, die 19. Aprilis 1605. tam nomine proprio, quã ceſsionario domnæ Iolantis Pere Andreu Roda, & de Reyner petitionem inſtituit contra Beatricem Annam Abbat, & de Catala poſſidentem locum, & Baroniam de Parcent, nec nõ loca de Beniça, & Benigembla eiuſdem Baroniæ in Valentiæ Regno ſita, petẽs ſibi adiudicari dictam Baroniã & loca

cum

cũ omnibus eorũ iuribus, iuriſdictione, & alijs pertinentijs, nec nõ cũ fructibus perceptis, & qui percipi potuerũt, virtute fideicõmiſsi appoſiti in vltimo teſtamento Petri de Pere Andreu quondam militis, & domini præfatæ Baroniæ, & locorũ eiuſdem ſupplicando di ctam Beatricem Annam Abbat ad illa relaxandum, reſtituẽdum, ac ſoluendum condemnari, quæ cauſa proſequuta fuit cõtra domnã Eliſabetham Ferrer, & de Catala, & Peregrinum Catala vti curatorem Seraphini Catala, poſſeſſorem dictæ Baroniæ, & locorum. Cui petitioni, cum ſupplicatione oblata, die 25. Ianuar. 1607. Syndicus, & procurator Collegij Societatis Ieſu ciuitatis de Calatayut eiuſdem Aragonnm Regni, ſe immiſcuit, & tã dictæ immiſcuitionis beneficio, quàm alterius petitionis per illum, die 13. Septembris 1604. intentatę, ſupplicauit ſibi, ſeu dicto Collegio, & nõ dicto Conuentui Cartuſienſium adiudicari tradique dicta loca, & Baroniam virtute inſtrumentorũ, quæ fuerãt cõfecta inter domnã Margaritã Pere Andreu & de Roda, monialẽ, poſteà profeſsã Monaſterij de Hieruſalem, Ordinis S. Claræ ex vna, & don Petrũ Ioan de Pere Andreu ex altera ſub die 13. Septembris 1604. & aliorum in dicta petitione contentorum.

In hac cauſa ſuſcitata fuerunt inter alia dubia de quibus in præſenti, & ſequẽti deciſ. Primò, An in dicto fideicõmiſſo in defectũ deſcendentium legitimorum & naturaliũ poſsint ſuccedere naturales tantùm, maximè vbi ſubſtituta eſt cauſa pia?

1 In quo dubio fuit dictum, quòd nedum quando filij ponuntur in conditione, veniunt naturales, ad excluſionem extranei. (l. ex facto. 17. §. ſi quis rogatus. ff. ad Trebel. ibi: *Si quis rogatus fuerit, vt ſi ſine liberis deceſſerit, reſtituat hæreditatem. Papinianus lib. 8. reſponſorum ſcribit, etiã naturalem filium efficere, vt deficiat cõditio.* Et multis relatis probat don Nicolaus Intrigliol. de ſubſtitut. Cent. 3. quæſt 64. nu. 1. vbi multos allegat, dicentes hanc communẽ,
2 & magis communem opinionẽ) ſed etiam quando filij ponuntur in diſpoſitione, in defectum legitimorum, & naturalium, comprehenduntur naturales tantùm. ita Alex. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus. num. 16. ff. ad Trebel. ſequitur Ripa. nu. 57. Ruin. conſ. 49. nu. 5. & 120. nu. 12. in 1. & conſ. 161. nu. 20. in 2. Panciorol. conſ. 169. nu. 9. Decius. cõſ. 365. qui in diſcurſu illius conſilij, & præſertim in vltimo col. præſupponit naturales eſſe de linea patris, & magis explicitè Cępha. conſ. 591. vbi præciſè in fideicõmiſſo relicto liberis, & illis de linea, cõcludit, naturales quoquè contineri, & in natis ex ſoluto, & ſoluta, licèt nõ inſchamate concubinæ. conſuluit Iaſ. conſ. 51. lib. 3.
3 Pereg. de fideicom. art. 22. nu. 80. ad med. & in tractatu de iure fiſci in

in tit. de naturalibus. ſub nu. 9. & hæc opinio quòd naturalis filius ſuccedat deficiẽte legitima prole (etiã in fideicõmiſſo inſtituto per nobilẽ) fuit canonizaca, cũ ſententia lata in R.A. Val. in fauorẽ don Petri Maça, olim dñ Ioãnis Maça contra domnã Franciſcã de Mendoça curatricẽ Marchionis de Terranoua eius filij, & contra dñ Rodericũ de Portugal, publicata per Franciſcũ Ludouicũ Domingues, die 29. Iulij 1570. his verbis: *Conſtat præterea filios naturales in præſenti Regno Valentiæ fuiſſe habitos, & reputatos pro deſcendentibus ab eorũ patribus, & auis, ex parte illorũ patrũ, ſolitoſque fuiſſe facere, habere, & portare illorum inſignia nomen, & arma.* Et inferiùs, ibi: *Dicendũ eſt, voluiſſe in defectum legitimorum naturalem venire.* Quæ ſententia in hoc capite fuit confirmata cũ alia lata in hoc S.S. R. C. in fauorem dicti don Petri Maça, contra don Rodericum de Portugal, die 3. Septembris 1574. Et rurſus fuit declaratum cũ alia ſententia lata in dicto S.S.R.C. in fauorẽ Hieronymæ Guerau & de Molla, contra Barnabam Paſcual, publicata per Michaelẽ de la Puẽte, die 9. Decẽbr. 1598. his verbis: *Tum etiam, quia ſecũdùm probatã iuris cenſurã, ſub verbo filiorũ, ſiue in conditione, ſiue in diſpoſitione poſitorũ, in defectũ legitimorũ, & naturaliũ, cõprehenduntur naturales tantùm, & ſic vbi non ſumus in concurſu cũ legitimis, & naturalibus pro vt in hac ſpecie, dicta Hieronyma filia naturalis dicti Gaſparis non concurrit ad hoc fideicommiſſum, cũ aliquo filio naturali & legitimo dicti Gaſparis patris ſui. Vndè in viã iuris dicendũ eſt, ipſam fuiſſe & eſſe vocatam, & ſubſtitutam dictæ Margaritæ, quia filiã dicti Gaſparis, licèt nõ legitimam, naturalem tamen, cũ nõ repugnet cõditio, nec dignitas dicti Hieronymi teſtatoris, nec*
4 *cæterorũ inſtitutæ, & ſubſtitutorum.* Et hoc maximè procedit in noſtro Valẽtiæ Regno in quo in defectũ legitimorũ, ab inteſtato ſuccedũt
5 filij naturales, iuxta forũ 3. de inteſtatis, & vt ex pluribus probat Menoc. de præſump. lib. 4. præſump. 78. n. 32. & 33. in hoc caſu naturalis ſuccedit, quia teſtator cenſetur voluiſſe ſuã voluntatem eſſe legi cõſentaneã. l. hæredes mei. §. cũ ita. ad Trebel. vbi poſt alios Rip. n. 74.
6 Et licèt quãdo eſt ſubſtituta Eccleſia, vel cauſa pia (vt in noſtro caſu) tunc naturales filios non facere conditionẽ ſi ſine liberis deficere dixerunt. Menoc. lib. 4. præſumpt. 78. nu. 66. Bald. Feli. & Dec. in c. in præſentia. de probatio. ille nu. 35. iſte colu. 9. verſ. Fallit primo. n. 42. Marſil. ſingu. 131. Tiraq. de priuil. piæ cauſæ. priuil. 94. circa med. Cephal. cõſ. 111. n. 32. lib. 1. Fran. Mãtic. de cõiect. vlt. volun. lib. 11. tit. 9. nu. 18. vbi dicit cõmunem opi-
7 nionem. And. Gail. lib. 2. obſerua. 136. nu. 6. tamen contrariã ſententiã tenuerũt. Alex. Hercul. & Rip. in d. §. ſi quis rogatus. Sfortia. Oddo. de compendioſa. p. 6. verſ. Quo ad tertiã. an ſcilicet naturales tãtũ. n. 7. in fi. vbi eã teſtatur cõmunem.

Craſ.

Craſ.de ſucceſ.in §.fideicõmiſſum. q.37.n.8. vbi etiã eam dixit magis cõmunem, Pereg.de fideicõ.ar.28. n.45.in fin. vbi eam teſtatur communem Alex.Trentac.de ſubſtitu. cap.7.nu.35.in fi.vbi eam teſtatur eſſe veriorem, & communem.

8 Et ita in hoc dubio fuit declaratũ, Iolantẽ Roda Pere Andreu, filiã naturalem tantũ Petri de Pere Andreu iunioris ſuccedere. Quod fuit deciſum cũ ſententia infra his verbis: *Et per cõſequens in viã iuris, & maximè attentis foris huius Regni, in dicto vinculo, & generali, & vniuerſali vocatione omniũ deſcendentiũ dicti teſtatoris, nõ dato alio deſcendente legitimo, & naturali, cõprehenſam.* Et ita fuit pronunciatũ ſentẽtia lata in S.R.A.V. in fauorẽ dicti Monaſterij Beatiſſimæ Virginis Mariæ de las Fuẽtes, publicata per Franciſcũ Paulũ Alreus, die 8. Iulij 1610. quæ pẽdet per ſupplicationem in hoc S.S.R.C.

Secũdò, in eadẽ cauſa fuit dubitatũ, an vbi fideicõmiſſum eſt inſtitutum per viã primogenituræ, cũ grauamine delationis nominis, & armorũ in Regno Valentiæ ſuccedant naturales tantũ in defectũ legitimorũ? In quo dubio dicendũ videtur, naturales non ſuccedere, niſi ſpecialiter, & expreſsis verbis vocati ſint.

9 Primò, nã naturalis filius in primogenitura non ſuccedit. ita Ioã. Cirier in tract. de primogenitura. lib.1.q.5.n.2. vbi poſt Bal. in l. eam quã. C. de fideicom. inquit, filiũ naturalẽ tantũ, quamuis primo natus ſit, nõ dici, filiũ primogenitũ, quia nõ fuit primo à iure cognitus. Et in terminis maioratus Molin. de Hiſpan.primog.lib.1.c.4.n.49. qui allegat Greg. Lop. in l.2. tit.15. p.2. in gloſ.verb. *Sin el hijo mayor.* col. 2. ad med. verſ. & quod in iſta. & ibidẽ n.48. allegat, filiũ naturalem in feudo ſuccedere non poſſe. c.1. §. ſi quis per triginta. verſ. naturales. in tit. ſi de feud. defuncti cõtentio ſit, in vſibus feudor. ibi: *Naturales filij, licet poſteà fiant legitimi, ad ſucceſsionẽ feudi, nec ſoli, nec cũ alijs admittuntur.*
10 vbi Bal. & ſcribẽtes, & c.1. de filijs natis ex matri. ad morga. cõtract. valet autem argumentũ de feudo ad maioratũ. Caſtr.conſ.164.col.1. lib.2. Bart. Socin.conſ.47. n. 6. & 7. lib.3. Pariſ.conſ.72.n.74.lib.4. Couar.lib.3.var.c.5.n.5. & poſt ſupra dictos, latè Peguera de laudem. verſic.16. *Aiuſtants.* nu.103.fol.84.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit deciſum, nimirũ filium, vel deſcendentẽ naturalem tãtum, in defectũ legitimorum, & naturaliũ, ſuccedere poſſe in fideicõmiſſo inſtituto per viã maioratus, vel primogenituræ. Nã (vt probaui ſupra) filij naturales dicto in caſu ſuccedunt in fideicõmiſſo: ergo propter eandẽ rationem ſuccedunt etiã in maioratu. Cõcludẽs enim diuerſitatis ratio reddi non poteſt inter vtrũquè caſum. Et licèt Molin. de
11 Hiſp.primog.lib.1.c.4.n.47. dicat, naturales, ſeu baſtardos de iure arma, vel inſignia parẽtum deferre nõ poſſe, vt tenuerũt Cin. in l. cũ pa-

ter.§.matet.ff.de legat.2. Bar.in d. l.fi.C.de verb.ſig. idē Bar.in tract. de inſig.& armis.n.11. & pluribus relatis,Tiraq. in tract.de nobilita. c.15.n.13.Guid.Pap.dec.580.Guil liel.Bened. in c. Raynuntius. verb. *Raynuntius de Clera*.n.35.Bal.in l.ge neraliter.in fi. C.de inſti.& ſubſtit. ſub cōdi.factis.tamē,vt inquit Bar. vbi ſup.de conſuetudine nō ſeruatur in Tuſcia.& Guid.Pap.d.deciſ. 580.n.3.ait,de cōſuetudine generali patrię Delphinalis,& patriarū circūuicinarum,baſtardos retinere nobilitatē generis,& portare nomē,& arma ſui generis.Et idē obſeruatur de cōſuetudine in filijs na

12 turalibus nobiliū in Regno Valentię,circa delationē armorū,vt dixi ſupra n.2.& fuit declaratū cum Regijs ſentētijs,relatis ſup.nu.3.Et li-

13 cèt iſti filij naturales tantū nobiliū,non admittantur in congregatione equitū,& nobiliū,quæ appellatur,Brachiū Militare,niſi fuerint

14 legitimati,quia nobilitas tantū trāſit in deſcēdentes legitimos,& naturales,non ad naturales tantū, vt multis relatis probat Tiraq.de nobilit.c.15.n.10. vbi n.14.rationem reddit.Pereg.de fideicō.art.22.nu.

15 84. In Regno tamen Caſtellæ filij naturales gaudēt nobilitate parentū.l.1.tit.1.p.7.ibi: *E fijodalgo es aquel que es nacido de padre que es fijodalgo, quier lo ſea la madre, quier non, ſolo que ſea ſu muger velada, ò amiga que tenga conocidamente por ſuya.* Ioan.Garc. in tract. de nobilitate gloſ. 20. nu. 36.vbi inquit,Nobilitatem conceſ-

16 ſam per dictam legē naturalibus domi natis ex concubina domi retenta,tranſire in liberos naturales, etiam ſi non ſint nati ex concubina domi retēta. quod anteà docuit Coua.in epith.ad 4.2.p.c.8.§.4.n.4.

17 Vnde in occurrenti caſu fuit declaratum,dictā Iolantem Roda de Pere Andreu,vti filiam naturalem tantū Petri Roda de Pere Andreu, & neptem Petri de Pere Andreu domini Baroniæ de Parcent fideicommiſſi inſtitutoris,ſuccedere in defectum legitimorum,& naturalium in dicto fideicommiſſo inſtituto per viam maioratus. Et ita fuit pronuntiatum cum ſupradicta ſententia,publicata per Alreus die 8.Iulij 1610.quæ(vt dixi)pēdet per ſupplicationē in hoc S.S.R.C.

DECISIO LXXXI.

FILIVS AN PRÆSVmatur naturalis, vel ſpurius? Et an filius naturalis dicatur tantū ille, qui eſt natus ex cōcubina domi retenta?vel ſufficiat, vt ſit natus ex ſoluto, & ſoluta, quāuis mater fuerit meretrix, & cum multis concubuerit?

1 *Filius procreatus,ex coitu illicito, potiùs præſumitur ſpurius, quā naturalis:contra infra nu. 9.*

2 *Naturalis filius, vt dici poſſit, plura concurrere debent.& n.6.*

3 *Spurius præſumitur, etiam ſi pater naturalem appellauerit.*

4 *Baſtar-*

4 *Baſtardus, idem eſt, quod filius naturalis, vt ait Couar.*

5 *Baſtardus in quo differat à naturali. & infra nu. 6.*

7 *Filijs onus probandi incumbit, natos fuiſſe ante obtenta beneficia, & ſuſceptos ordines, vt naturales dici poſſint, quandò habent patrem in ordine ſubdiaconatus conſtitutum, & habentem beneficia Eccleſiaſtica.*

8 *Vulgò quæſitus dicitur, qui patrem certum demonſtrare non poteſt.*

9 *Filius naturalis in dubio præſumitur, non ſpurius, iuxta hic relatos.*

10 *Delicti excluſiua interpretatio in dubio capienda eſt.*

11 *Filius naturalis in dubio præſumitur, & non ſpurius, vt fuit declaratū cum Regia ſententia hic relata.*

12 *Sententia Regia vim legis habet.*

13 *Naturalis filius dicitur, qui eſt natus ex ſoluto, & ſoluta.*

14 *Forus tertius de inteſtatis, filium naturalem appellat illum, qui eſt natus ex ſoluto, & ſoluta. Et hic admittitur ad ſucceſſionē omniū bonorū, deficiēte prole, & cōſanguineis legitimis.*

15 *Sententia Regia, cū qua fuit declaratū in Regno, filiū naturalem tantū ſuccedere poſſe in omnibus bonis patris, & non ſolùm in duabus vncijs, vt eſt diſpoſitum de iure Cæſareo.*

16 *Baſtardus in Aragonia, & Valentia eſt naturalis. & nu. 17.*

IN eadē cauſa, de qua in proxima præcedenti deciſione dubitatū fuit, ex quo Iolās Roda de Pete Andreu (quā genuit Venetijs Petrus de Pete Andreu, & de Rodā, ex Catharina Batiferro, quæ fuerat nupta cū Ioaneto Negro) & quam pater in teſtamēto baſtardā nominauit, præſumatur naturalis, vel ſpuria? In hoc dubio prima frōte

1 videbatur, ſpuriā eſſe iudicandam. Nā vt inquit Menoc. de præſumpt. lib. 6. præſum. 54. n. 2. quādo cōſtat, filiū natum, & procreatum eſſe ex coitu illicito, hoc in caſu filius iſte potiùs præſumitur ſpurius, quā naturalis, ſicut ſcripſerūt gloſ. in c. lator. in gl. pen. ex. qui filij ſunt legitimi. vbi Præpoſ. in 2. q. Bal. in conſi. 262. Recolo. lib. 1. & idem in l. 2. in princ. ff. de lib. & poſth. & ibidē Caſtrē, & Alex. cū dixerunt, filium ex illicito coitu natū præſumi incapacē. Voluerūt ergo præſumi ſpuriū, non autē naturalē, qui alioquin capax eſſet. Idē ſcripſit Thom. Ferra. in cautela. 41. apertiùs reſpōdit Alciat in reſpōſ. 123. n. 10. & in reſpō. 268. n. 2. idē in tract. de præſumpt. reg. 2. præſ. 5. n. 4. Bertrā. in cōſ. 135. & 138. lib. 2. Nat. in cōſ. 421. n. 10.

2 Menoch. cōſ. 60 n. 12. Ea eſt huius ſententiæ ratio, quia, vt filius dici poſſit naturalis, plura cōcurrere debent. Nēpè, quòd ſit natus ex concubina propriè ſūpta, quę quidē dicitur propriè, quādo vterq; eſt ſolutus, inter quos potuerit eſſe matrimonium, & quod diù retenta ſit in domo, & in ſchemate concubinæ, & quòd cum ea ſolus ipſe vir conſuetudinem habuerit. l. 3. ff. de cōcubinis. §. ſi quis autem. in auth. quib. mod. nat. efficiān. ſui. Caciahupus in l. ſi qua Illuſtris. col. 1. & ibidē Cagnol. n. 11. C. ad S. C. Orphi.

& Alexan. in l. ex facto. §. ſi quis rogatus.el.1.n.6.ff. ad Treb. ibidē Rip.n.4.Rot.Rom.in deciſ.254.in 2.p.in nouiſsimè editis.Cũ ergo de his requiſitis nõ appareat,ſequitur dicendũ,ea tamquã facti non præſumi,& cõſequenter, naturalitatē nõ credi,ſed ſpurietatē. Et idē Menoch d.prçſump.54.n.6.extēdit,vt procedat, etiã ſi pater ipſe nomi-
3 naſſet filiũ naturalē.Nã adhùc ſpurius præſumitur.ita Alciar.in d.reſpon.288.n.6.ſi quidē pater ſecutus creditur vulgare loquendi modũ, ſecundũ quē incapaces,&ſpurij appellantur naturales; vt tradũt Ioã. And.in addi.& Spec. in rub.qui filij ſint legitimi. Bal. in cõſ.129.factũ proponitur in 2.dubio lib.2.& in conſ.206. caſus talis eſt.lib.3.& alios refert. Didac. in epitome de ſponſalib.c.8.§.4.n.2.in fi. cũ dixerunt,cõmuni loquēdi vſu,apud iuris Pontificij interpretes naturales dici,quoſcũq; ex illicito coitu natos,& declarat Ruin.in cõſ. 88.nu. 12.lib.3.& alios plures retulit Menoch.lib 4.præſump.78.n.68.Vndè quãuis dictus Petrus Roda de
4 Pere Andreu dictã Iolantē filiam baſtardã appellauerit,&baſtardus idē ſit, quod filius naturalis. vt ait Coua.de ſpõſalib.2.p.c.8.§.4.nu.8. nihilominus non eſt præſumenda naturalis,ſed ſpuria.

5 Secũdò,nã baſtardus differt á naturali.vt rectè obſeruat Fluu.Pacia de prob.lib.2.c.17.n.36.& 38.in fi. vbi inquit, largo modo naturales dici,filios illegitimos,qui vernacula lingua,*Baſtardi*,vocãtur,qui nati ſunt ex coitu,nõ punibili de iure ciuili,vt eſt, qui naſcitur ex ſoluto, & muliere ſoluta ignobili ex ſtu-
6 pro.Hic enim propriè nõ eſt naturalis,ſed baſtardus,qui ad hoc, vt propriè ſit naturalis,debet eſſe mater talis, in qua ſtuprũ cadere non potuerit: vt habetur in deciſ. Rot. Rom.254.n.3.in 2.p.nouiſsim.quę n.2.conſiderat,ex quo pater ibi habebat beneficia Eccleſiaſtica,& or
7 dinē Subdiaconatus,incũbere filijs onus probãdi natos fuiſſe ante obtenta beneficia, & ſuſceptos ordines.Et ita in caſu noſtro, cũ d. Catharina Batiferro fuerit nupta Ioaneto Negro,dictæ Iolanti incũbebat onus probãdi ipſam fuiſſe conceptã poſt mortē dicti Ioaneto Negro mariti,tēpore quo dicta Catharina erat vidua,& ſoluta. Et cũ cauſa ſit grauiſsima,quia agitur de ſuccedendo in Baronia,probatio fieri debebat cũ teſtibus fidedignis, & omni ſuſpitione carentibus, & teſtes recepti Venetijs,vbi permulti reperiũtur falſum deponētes,nõ videbãtur idonei, vt dicta filiatio naturalis,ex ſoluto, & ſoluta concludenter probata videretur.

8 Tertiò,nam ex proceſſu reſultat, multos viros cõſuetudinē habuiſſe cũ d. Catharina Batiferro,& ita filia nata ex ea,potiùs videbatur vulgò quæſita,quàm naturalis, vulgò enim quæſitus filius dicitur,qui patrē certũ demonſtrare nõ poteſt. l. vulgò cõcepti 23. ff. de ſtatu hominũ.ibi:*Vulgò concepti dicuntur,qui pa*

trem

trem demõſtrare nõ poſſunt. Et ibi glo. declarat propter incertitudinẽ. §. ſi aduerſus.inſtit.de nupt.ibi: *Quales ſunt ij, quos mater vulgò concepit, nã nec hi patrem habere intelligũtur, cũ eius pater incertus ſit*. Iſtæ enim fœminæ, quæ cũ multis rem habẽt, verè nõ poſſunt dicere ex quo cõceperint, & ita propriè filij naturales dici non poſſunt ex his fœminis nati, & per conſequens, vt naturales ſuccedere non poſſunt.

9 Sed his nõ obſtãtibus, contrariũ fuit deciſum, nimirũ dictã Iolantẽ filiã naturalem in dubio præſumi, & nõ ſpuriã. Quam opinionẽ tenuerit Bal.in conſ.448 quæritur. nu.4. verſ.3.quæritur.vol.1 & Crauet.in conſ.166.licèt plurimi.in princ. & Alciat.conſ.158. probabilia.nu.3. verſ.quo ad ſecundũ.lib.9. & Didac.Couar.de ſponſal. 2.p.c.8.§.3. nu. primo. & Mantica, vir doctrina inſignis, de coniect. vltim.volũ. lib.4.tit.3.in fi.n.31.verſ ſed quam
10 uis ſpurius.& lib.6.tit.11.n.34. Et ratio eſt, quia ſemper in dubio capienda eſt interpretatio excluſiua delicti.l merito.ff.pro ſocio: Sed ſi præſumeremus filiũ eſſe ſpuriũ, pater caderet in delictũ, & in pęnam coitus illiciti, & dãnabilis.§ fi. inſt. quib.mod.natu. efficiãt. ſui, & notat Gramm.in voto 4. Et ita debebus præſumere quẽ eſſe filium naturalem, cũ talis coitus nõ ſit punibilis de iure ciuili. l.3. ff.de cõcub. & tradit Paul.Gril.in q.3.in fin.& in q 9.de pœn.omnif.coit.& Clar. in §.fornicatio. n.4.verſ. Et in primis quæro. vbi dicit, hanc eſſe magis communem opinionem, quæ
11 fuit canonizata cũ Regia ſententia lata in S.R.A.Valẽ. in fauorem dõ Ioãnis Maça, cõtra domnã Franciſcã de Mendoça, curatricẽ dõ Petri Maça, olim Ladro eius filij, & cõtra don Federicũ de Portugal, publicata per Frãciſcũ Ludouicũ Domingues, die 29. Iulij 1570. (quæ poſteà fuit confirmata in hoc capite in S.S.R.C.die 3.Septẽ.1574.) in qua legũtur hæc verba: *Don Petrũ Maça (vulgò nuncupatũ de la Batalla) habuiſſe in filiũ naturalẽ illius (dõ Ioãnem Maça, pro filioque naturali illius) ex ſoluto & ſoluta procreato, fuiſſe eum hab tũ, nominatum, & reputatũ, dictũmq; dõ Petrum Maça de la Batalla, vſque ad diem obitus illius habuiſſe, nominaſſe, tractaſſe, & reputaſſe prædictum Ioanẽ Maça pro fratre illius, ac filio prædicti Martini illorum patris, atque i (vt in dubio eſſemus) potiùs naturalis filius, quã ſpurius*
12 *dicẽdus eſt*. Quæ Regia ſentẽtia vim legis habet l.fi.C.de legib.priuil.2. §.Et attẽto Reg.Ioã.II. in corpore priuil.fol.204. Secũdò, licèt ſecundũ ſubtilitatẽ iuris ciuilis, vt naturalis quis dicatur, debeat eſſe natus ex cõcubina domi retẽta, tamẽ ſecundũ æquitatẽ canonicã, & cõmunẽ vſum loquẽdi, dicitur naturalis,
13 qui eſt natus ex ſoluto, & ſoluta. Ita Bal.in conſ.129.factũ proponitur, col.1.lib.2.& in conſil. 206. col.2. circa fin.lib.3.quæ duo Bald.conſi. refert, & ſequitur Iaſ. in conſil. 51. lib.3. idem voluit Anton. de Butr. in cap. per venerabilem. folio penul.

nul.qui filij ſint legitimi. Ioã.And. in addit.ad Spec.in tit. qui filij ſint legitimi.circa prin.Nicol.de Vbal. in tract.ſucceſ.abinteſt. col.2.ad fi. quos refert,& ſequitur Craue. cõſ. 166.n.8. & ibi Stracha in additione.n.6.qui allegat Couar.in epitome ad 4.decret.2.p.c.8.§.4.nu.2. & ob hãc cauſam cõditã fuiſſe.l.Tau. 11.dicit Corduba in prin.l.ſi quis à liberis.nu.87.in fi. ff. de liberis agnoſcẽdis. Et nouiſsimè Gaſp.Ant. Theſau.quæſt.foren.lib.1.q.22.nu. 2.Et in Valentino Regno diſpoſitũ
14 eſt in for.3.de inteſtatis. ibi *E nadeix lo ſenyor Rey, que lla hon diu, q̃ fill bort ſuccehexca, q̃ ſia entes daquell bort natural, qui ſerà nat de ſolt, e de ſolta, ſi que parenta no ſia, ni daltre aiuſtament damnat*. Iuxta quem forum in Regno, deficiẽte prole legitima,& propinquis legitimis conſanguineis, filius naturalis, natus ex ſoluto, &
15 ſoluta ſuccedit patri in omnibus bonis,vt fuit declaratũ cum Regia ſententia, lata in fauorem Ioannæ Angelę Ferrer,& de la Cera,publicata per Gaſparem Melia, die 24. Decembris 1583.his verbis: *Attento deniq; quod per forum*, Totes aquelles perſones,*& per forũ* Corregim, *conceſſa fuit parentibus, & aſcendentibus ampla facultas teſtandi de eorum bonis,& grauandi filios, & alios deſcendẽtes inſtitutos,& ſubſtitutos ad eorum liberas voluntates,& quod per forum tertiũ de inteſtatis, filius naturalis, & eius deſcendentes poſſunt ſuccedere parentibus,& alijs aſcendentibus, deficiente ſobole legitima,& deficiẽtibus propinquis, in omnibus bonis,tã ex teſtamento, quã abinteſtato,quod lõgè aliter reperitur diſpoſitum per rationem naturalem ſcriptã, ſecundũ quã etiam deficiente ſobole legitima naturalis filius ſolũ in duabus vncijs ſuccedere poteſt eius patri ab inteſtato,&c*.Et idẽ eſſe in Aragonia probant Molin.in repert.verb.*Baſtardus*.fol.47.col.1.verſi.in dicto foro antiquo.& Portol. in ſchol. ad di-
16 ctũ Molin.ibi n.27.qui probãt aliter eſſe diſpoſitum à iure. & ibidẽ Molin. filiũ baſtardũ, ait eſſe natũ ex ſoluto,& ſoluta, teſtator noſter erat Aragonenſis,& ita dũ hãc Iolantem, filiam baſtardam,appellauit,naturalem eſſe dicere voluit.

Nec obſtant in contrariũ adducta:Quãuis enim magna ſit cõtrouerſia,attẽto iure Cęſareo,an filius illegitimus, in dubio præſumatur naturalis tantũ?an verò ſpurius? vt cõſtat exDD.ſupra relatis:tamẽ cũ in Regno habeamus dictã ſententiã Regiã, cum qua fuit declaratũ, in dubio,filiũ naturalẽ, & non ſpuriũ præſumi,confirmatã in S. S. R. Conſilio,quę in dubio iuris legem facit, ei eſt ſtandum.

Nec obſtat ſecundum: Propriè enim baſtardus idẽ eſt, quod illegitimus,& cõprehendit ſub ſe naturalẽ,& ſpurium, & in Regno ba-
17 ſtardus,appellatur naturalis, vt cõſtat in foro. 3. in fine de inteſtatis, ibi:*Bort natural*,quaſi diceret,filius baſtardus,naturalis tãtùm, qui naſcitur ex ſoluto,& ſoluta.

Nec obſtat tertiũ:Quia in Valentię Regno nõ requiruntur requiſi-

ta,

ta, de quibus per Rot Rom. deciſ. 254. in 2. p. nouiſsimarũ; ſed ſufficit, vt filius ſit natus ex ſoluto, & ſoluta, vt dixi n. 14. & quòd de hoc ſatis ſufficiẽter cõſtet, vt filius naturalis dicatur. Et licèt non leuis fuerit difficultas in hac cauſa tã graui, in qua agebatur de ſucceſsione in vna Baronia, an tèſtibus productis Venetijs ad probandã filiationẽ dictę domnæ Iolantis, & quòd eſſet nata ex ſoluto, & ſoluta, eſſet plena fides dãda, tamen cũ probationes ſint arbitrariæ, & variæ circũſtãtiæ & adminicula cõcurrerent, & præſumptio approbata, quod filius in dubio naturalis præſumitur: viſum fuit R.C. ſatis cõſtare de intẽtione dictæ Iolantis, & ipſam eſſe filiam naturalẽ, & ita fuit pronunciatũ ſententia lata in fauorẽ Monaſterij Fõtiũ (vulgò dicti) *de las Fuentes*, Ordinis Cartuſienſis contra Collegium Societatis Ieſu Calatayubij, publicata per Franciſcũ Paulum Alreus die 8. Iulij 1610. quæ hodiè pendet per ſupplicationẽ in hoc S. S. R. C.

DECISIO. LXXXII.

VNIVERSITAS, Licèt regulariter poſsit inter ſuos imponere collectã, ſiue gabellã, ſine ſuperioris licentia, hoc tamen locũ non habet in Regno Valentiæ.

Domini oppidorum, qui habẽt merũ Imperiũ, poſſunt cõcedere licentiam Vniuerſitati imponẽdi gabellas, ſiue collectas, non tamẽ hoc facere poſſunt, qui tantũ habent iuriſdictionem Alphonſinam.

1 *THema, & dubia proponuntur.*

2 *Vniuerſitas, abſq; ſuperioris licentia inter ſuos poteſt imponere gabellam, ſiue collectam, & ita fuit deciſum in Senatu Cataloniæ. num. 3.*

4 *Vniuerſitas propter ludos, aut propter nouũ aduentũ Principis non poteſt imponere collectã inuitis, & nolentibus.*

5 *Cõciliũ Vniuerſitatis, vbi cõgregatur, debet interuenire officialis domini.*

6 *Vectigaliũ impoſitio eſt de Regalibus.*

7 *Vniuerſitates recognoſcentes ſuperiorem, noua vectigalia imponere nõ poſſunt ſine licentia ſuperioris, & hæc eſt communis opinio.*

8 *Vniuerſitatem pro neceſsitatibus proprijs, ſine Principis licentia, non poſſe imponere collectam, tenuit Salazar.*

9 *Vniuerſitas pro ære alieno ſoluendo, & alijs neceſſarijs, poteſt imponere collectam, etiam inconſulto Principe & ſuperiore.*

10 *Siſſas imponere poſſunt omnes ciuitates, oppida, & loca Regia, iuxta priuilegium 97. Regis Petri II.*

11 *Regalia eſt in Regno impoſitio ſiſſarũ.*

12 *Fori. 14. De leuda, verba referũtur.*

13 *Regalia concedi poſſunt regulariter per ſummũ Pontificem, Imperatorẽ, & Reges, modò conſtet de eorũ volũtate, maximè quando infeudatur vniuerſum territorium, cũ mero, & mixto imperio.*

14 *Forus 14. De leuda, qui loquitur de dominis, intelligendus eſt de haben-*

tibus merum imperium,& omnimodā iuriſdictionem,& ita fuit declaratū cum Regijs ſententijs.& nu.fin.

15 *Barones habentes merū imperiū nō poſſunt imponere ad vtilitatem propriā taleas,& collectas ſubditis ſuis.*

16 *Regalia merè Principi reſeruata, quæ non poſſunt per priuatum poſſideri, non tranſeunt conceſſo caſtro cum mero,& mixto imperio.*

17 *Regalia per generalem verborū cōceptionem nō intelligūtur translata.*

18 *For.14.De leuda,verba declarātur.*

19 *Barones habent facultatem concedendi licentiam ſuis vaſſallis imponendi ſiſſas,collectas, & alia onera ſoluenda per ſuos ſubditos, ad opus vniuerſitatis.*

1 Conciliū Vniuerſitatis loci de Torrent volebat imponere gabellam, ſiue ſiſſam inter ſuos vicinos.Præceptor autem, ſiue Commendator Præceptoriæ de Torrēt Ordinis ſancti Ioannis Hieroſolimitani,qui eſt dominus dicti loci,prætendebat,abſquè eius licentia, Vniuerſitatē dictam gabellā, ſiue ſiſſam imponere nō poſſe. Et hoc fieri prohibuit.Dicebat enim ipſum eſſe adeundum, vt videat, an imponi debeat?Et an ſubſit cauſa neceſſaria, vel iuſta ad eius impoſitionem?Et ipſum hoc decernere debere. Et quia Syndicus dictæ Vniuerſitatis dicebat hoc illis prohiberi non poſſe,recurſum interpoſuit ad R. A.Valent.& cauſa recurſus mihi cōmiſſa, duo dubia in ea ſuſcitata fuerunt.

Primum,an Vniuerſitas abſquè ſuperioris licētia inter ſuos poſſit imponere collectam, ſiſſam, ſiue gabellam?

Secundùm, an Commendator de Torrent. qui in dicto loco tantùm habet iuriſdictionem Alphōſinā,& non merum Imperiū, poſſit concedere dictam licentiā, vel cognoſcere,an ſit deneganda, vel concedenda?

2 In primo dubio videbatur Cōcilium vniuerſitatis,abſquè ſuperioris licentia,inter ſuos poſſe imponere dictam ſiſſam, ſiue gabellā.Quia vt inquit Bart.in l.vectigalia.10.ff.de publica.& vectiga.(*ius poſſūt ſibi ipſis grauamen imponere, & burſam cōmunem facere*. l.1.in §. fi. ff. quod cuiuſque Vniuerſitatis nomine, vbi gl.in verbo *Proconſul* in fin.& Bart.nu.2.inquiunt, quòd ſi Vniuerſitas nihil habet in cōmuni,cogitur imponere collectā, & facere burſam cōmunem.Et quādo imponitur pro neceſsitate,Vniuerſitas poteſt hoc facere ſine auctoritate ſuperioris. Ita Loſeus multis relatis in tract.de iure vniuerſit.3.p.c.9.quod docuit Bart.in l.1.C.de mulieribus. lib.10. Guid. Pap.dec.87.n.1.& 9.& dec.631.n. 17.l.omnes.C. de operibus publicis.& l. Bythiniā. C.de immunitate nemini concedenda.Rip.in l. ſi nō obtulit.nu.28.ff. de re iudicata. Aufrerius. in deciſ. Capellæ Tol. 347.Bouadil. in ſua Politica. tom. 2.lib.5.c.5. nu. 13. & ibi Additio. in lit.F. vbi allegat Angel.& DD. in l.4. §. actor.ff. de re iudicata.

Bal.

Bald. in l. etiam. C. de executione rei iud. num. 3. & in l. ciuitas. num. 4. ff. ſi certum petatur. Gram. cōſ. 69. & DD. per Boua. antea in lit. D. citati. & Petrus Antibolus in tract. de muneribus. 2. par. §. reſtat. nu. 2. Auend. in c. 14. Prætor. num. 2. vbi Bart. & alios refert, & Auil. in cap. Prætor. c 24. gloſ. verb. *Preſcripciō.* & cap. 34. gloſ. *Sin vueſtra licencia.* num. 1. Gironda. de gabel. 1. par. n. 31. Ioſephus Ludouicus deciſ. Peruſin. 43. Cancer. var. reſolut. part.
3 3. cap. 3. de priuileg. nu. 130. vbi inquit, deciſum fuiſſe in Regio Senatu Cataloniæ, Vniuerſitatem poſſe facere taleam, ſiue imponere collectam, ſine Principis auctoritate, pro ſuis neceſsitatibus inter homines de Vniuerſitate, ita vt non cōprehendātur forēſes. & Azeued. in l. 1. tit. 6. lib. 7. recop. nu. 2. ad med. poſt Rebuf. in l. vnic. C. de ſuper in dicto. diſtinguit, Aut Conſules volunt facere collectam propter neceſsitatem, ſine qua nō poſſunt perficere ſuam adminiſtrationem, vt putà propter litem, vel debitū exoluendum, & tunc poſſunt, vt in d. l. fi. ff. quod cuiuſquè Vniuer. nomi. cum glo. Aut propter publicā vtilitatem, vt quia volunt conſtituere ſalarium Medico, vel Aduocato, & itidem poſſunt. ex l. ambitioſa. ff. de decret. ab ordi. fac. & l. vnic. C. de decret. Decur. lib. 10. Aut vo
4 lunt facere collectam propter ludos, vel pro nouo aduentu Principis, & non poſſunt. vt l. 1. C. de præbend. ſala. quod intelligitur inuitis, & nolentibus. vt in l. 1. C. de ſpectaculis. lib. 11. & hoc eſſet verum, niſi conſuetudo eſſet in contrariū. Tamē vt alicui donaretur, non poterat imponi collecta, ſecundùm Bart. in prædictis locis. Quia eſſet decretum ambitioſum, ex d. l. ambitioſa. neque itidem pro vtilitate publica totius Imperij, niſi cum licētia Principis. l. 1. §. quod ſi nemo. ff. quod cuiuſquè Vniuer. nom. & ibi Bart. & in l. 1. C. de mulie. & in quo loco. l. vnic. C. de ſuperindict. Angel. de Clauaſio in ſumma. verbo *Talliam.* verſ. 2. & ſeq. quos omnes ad hoc allegat additio Capel. Toloſ. q. 347. Cùm igitur dictum concilium Vniuerſitatis loci de Torrent, velit pro eius neceſsitatibus dictam gabellam imponere, in qua non contribuant forenſes, ſed tantùm vicini, videbatur hoc
5 facere poſſe, abſquè ſuperioris licentia, interueniente in cōſilio Vniuerſitatis iudice Ordinario, ſiue Iuſtitia, & ſic officiali domini loci, vt alijs relatis, probat Cancer. d. 3. par. var. cap. 17. num. 108.

6 Sed contrarium fuit deciſum: Quia vectigalium impoſitio eſt de Regalibus. c. 1. in tit. quę ſint Regalia. in vſibus feudo. & ibi Afflict. in verb. *Vectigalia.* & (vt inquit Loſe. de iure Vniuerſitatis. par. 3. cap. 8. nu. 1. cum ſequent.) communis eſt Doctorum ſentētia, Vniuerſitates
7 recognoſcētes ſuperiorē, noua vectigalia imponere non poſſe incōſulto ipſo ſuperiore. Quia talis impoſitio generalis vectigalium eſt

de regalibus Principis, & de maximo imperio, nec non de reſeruatis Principi in ſignum ſupremæ poteſtatis, & obid inferioribus à Principe ad adquirendum conſuetudinem inducendi pedagia, requiritur tantùm tẽpus, cuius initij memoria non extet in contrariũ. Iaſ. in l. de quibus. nu 45. 46. 47. ff. de legib. l. 13. iuncta gloſ. in verbo *Exerceri*. ff. de pollicitationibus, cũ conſenſu tamen ipſius Principis manifeſtũ eſt poſſe ipſas Vniuerſitates, vel earum Cõſilium, ſeu ordinem decurionũ nouas gabellas imponere. Diuerſum tamen eſt in Vniuerſitatibus non recognoſcentibus ſuperiorẽ, quia illæ poſſunt noua vectigalia imponere. Habẽt enim imperium, & obtinẽt vicem principis. l. 2. 3. & toto tit. C. vectigalia noua inſtitui nõ poſſe. Bart. in l. ambitioſa. nu. 15. ff. de decret.

8 ab ord. faciẽ. Rip. in l. 4. n. 28. & 29. ff. de re iudicata. & Salaz. de vſu. & conſuetudi. c. 2. nu. 22. verſ. Qua ratione. & nu. 23. fol. 40. dubitat opinione Bartoli. in l. 1. C. de ſuperindicto. & in l. 1. C. de mulier. & in quo loco. lib. 10. dicentis, pro proprijs neceſsitatibus vniuerſitatem poſſe imponere collectã, quia inquit Salazar. ſi Principi exiſtit hoc reſeruatum, & inferiori non licẽt, quomodo Conſilium vel ciuitas id poterunt? Loſeus tamen de iure

9 Vniuerſitatis. 3. par. c. 9. multis relatis probat Vniuerſitatem poſſe imponere collectam pro ære alieno ſoluendo, alijſque neceſſarijs negotijs publicis expediendis, etiam inconſulto Principe, & ſuperiore. & nu. 3. verſ. Et ſupradicta hæc limitat; niſi in contrarium vrget conſuetudo. In Regno autem Va-

10 lentiæ, licèt per ſereniſsimum Regem Petrum II. cũ priuilegio 97. de quo in corpore priuilegior. fol. 130. colu. 4. cum ſeq. fuit conceſſa facultas omnibus ciuitatibus, oppidis, & locis Regijs dicti Regni imponendi ſiſſas, & quòd eas ſoluere teneantur nedũ habitatores, ſed etiam ibidem declinantes, & tranſeuntes: vidi ſæpius peti licentiam ad imponẽdum dictas ſiſſas,

11 & abſque dubio in dicto Regno eſt regalia, vt expreſsè diſpoſitum eſt in priuilegio 16. Regis Martini. fol. 166. col. 1. ad med. ibi: *Quod reuera in detrimentum ac diminutionem impoſitionum, & ſiſſarum iam dictarũ, quæ mere regaliæ noſtræ exiſtunt, noſcitur nemini dubium redundare. Et quia futura diſcrimina ineuitabilia facta cõſtituunt, timentes rationabiliter ne forte nos in tanta neceſsitate conſtituti, prætextu guerræ quam habemus cum Rege Caſtellæ ad nonnullorum inhiantium, & petentium importunitatem, tam videlicet prælatorum, quam Baronum, militum, & aliorũ Regnorum & terrarum noſtrarum à ſolutionibus dictarum impoſitionũ, & ſiſſarum ſe exemptos fore plurimum appetentium, aliqua inuiti, & neceſſitate coacti facere & cõcedere, & admittere habemus quæ faciẽda admittẽda, vel concedenda non eſſent, in diminutionem, & deteriorationem regaliarum, & impoſitionum iam dictarum. Idcircò*

prædi-

prædictis, & alijs imminentibus incongruitatibus pro vt officij noſtri debitum exigit obuiãtes: tenore præſentis decreti noſtri firmiter valituri concedimus vobis Vniuerſis, & ſingulis Vniuerſitatibus ciuitatum, villarum, & locorũ noſtrorum regalium in Regnis Valentiæ, & Maioricarum ac inſulis eis adiacentibus, & Comitatu, & Principatu Cathaloniæ cõſtitutis, quòd illæ, vel illi, quæ vel quos, vos dictæ Vniuerſitates, & quælibet veſtrarum, ſemel, & pluries elegeritis & volueritis, & non aliquis alius officialis noſter qui eſt vel fuerit, vel eius locum tenens ſua propria auctoritate ex quo per vos electi fuerint, & abſque aliqua alia requiſitione, licentia, & monitione noſtri, vel quorumcũque officialium noſtrorum prædictorum poſtquam per eos, vel eorum aliquem breuiter, & in continenti ſine ſcriptis per ſummariã informationem ſemel deciſum & determinatum fuerit, poſſint quoſcũque homines terrarum, & ditionum noſtrarum, & aliarum, cuiuſcunque legis gradus, ſtatus, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis exiſtant, quos intra ciuitates villas, & loca prædicta, & eorum terminos, ſeu alias repererint in perſonis & bonis compellere ad ſoluendum vobis, vel emptoribus, ſeu collectoribus impoſitionum prædictarũ quidquid ipſa de cauſa ſoluere teneantur, &c. Et ſic patet, ſiſſarum impoſitionẽ eſſe de regalibus, & idem expreſsè dicit forus 14. de Leuda. fol. 251. Ex quibus, patet dictam vniuerſitatẽ non poſſe abſque ſuperioris licentia imponere ſiſſas.

12 In ſecundo dubio deciſum fuit, Commendatorem non poſſe cõcedere dictam licentiã: licèt enim for. 14. de Leuda, permittit, quòd domini locorum ſeu oppidorum quæ non ſunt domini Regis poſſint cognoſcere, an ſit neceſſariũ, vel vtile exigere vectigalia, & permittere, vel denegare, ita enim ait dictus forus: *Iat ſia per propria regalia, e preheminencia noſtra pertanyga à nos, e no a altri auctoritat y poder de atorgar impoſicions, e vectigals. Empero en les viles, e llochs que no ſien reals, pertany als ſeñor daquelles conexer per iuſticia ſi es neceſſari, ò expedient, exigir e leuar aquells, e no en les dites lurs, viles, ò llochs, e per conſeguent permetre, ò denegar la dita exactio.* Et ſic licèt ſit Regalia, permittit dominis locorũ licentiam prædictam concedere, cuius fori diſpoſitio fundatur in his, quæ ſcribit Nata conſ. 661. nu. 10. & 11. lib. 4. his verbis: *Nã certũ eſt, quòd ſummus Pontifex, & Imperator, & alij Reges liberè poſſunt alteri concedere Regalia, modo conſtet de eorum voluntate. c. quod translationem. de offi. lega. cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verbo ſignifi. ponit Bart. in l. prohibere. §. plane. quod vi aut clam.* 13 *Quod maximè procedit, quando infeudatur vniuerſum territorium alicuius ciuitatis, ſeu caſtri cum mero, & mixto imperio. Quia tunc Regalia, & alia reſeruata Principi alienari poſſunt, ſicut etiam tunc alienantur ſubditi, qui aliàs ſeparatim alienari non poterant. cap. 1. §. ex eadem lege, de lege Conra. & eſt communis ſententia, vt per Alex. in l. 2. in prin. col. pen. ff. ſolut. matrimon. & conſ.*

conſil.25.Attētis narratis in themate. colum.penul.lib.5.Roman. conſil.26. pro deciſione eorum in fin.facit text. in l.quædam.ff.de acqui.rer.domi.& in l.
14 *in modicis.ff.de contrah.emptio.* Et ita licèt dictus forus 14.de Leuda generaliter dicat, in oppidis ac locis, quæ non ſunt Regia, ſpectare ad eorum dominum cognoſcere iudicialiter, ſi eſt neceſſarium, vel expedit exigere vectigalia, non tamen indiſtinctè intelligendum eſt de quibuſuis dominis, ſed de his dumtaxat, qui habent merum Imperium, & omnimodam iuriſdictionem: & ita fuit declaratum in fauorē Syndici oppidi de Nulles, & Procuratoris Regij Patrimonij contra dominum dicti oppidi, ſententia lata in hoc S.S.R.C. publicata per Petrum Franqueſa Regium mādati ſcribam, die 14. Nouembris 1584 (quæ eſt regiſtrata in libro inſcripto communi Valentiæ 14.fol.38. recondito in Archiuo Regij Patrimonij Valētini) cū qua fuit declaratum, ꝙ ex quo dominus dicti oppidi de Nulles non habebat in eo merum Imperium, nō poterat concedere facultatem imponendi collectas, & taleas his verbis: *Quia per regulas rationis naturalis ſcriptæ, ius permittendi alienationes bonorum Vniuerſitatis debetur, & ſpectat ad ſuperiorem dominum, & eum, qui exercet in loco Imperium ſuperioris iuriſdictionis, & exercitium maiorum cauſarum, & rerum, cuius ſpeciei dignoſcitur eſſe licentiam onerationis cenſualis, per vicinos & habitatores, & pariter inter ſe ipſos conueniendi, de aliqua parte fructuum colligenda, ad ſubeunda leuius Vniuerſitatis onera, ſeu collectas, & taleas per ſe ipſos imponendum, nec permitti, ſeu admitti debet, quod à domino inferioris iuriſdictionis peti debeat hæc facultas.* Et adhùc ſtante diſ-
15 poſitione dicti fori 14. de Leuda non competit Baronibus habentibus merum Imperium ius imponendi taleas, & collectas ſubditis ſuis ad vtilitatem ipſius domini. Nam vt inquit Peregrin. de iure fiſci lib.1.titul.2. de his, qui iura fiſcalia habent. numer.74. habentes caſtrum cum mero, & mixto Imperio non habent talia iura Regalia, & fiſcalia, qualia ſunt ius imponendi taleas, & collectas ſubditis ſuis, ius ſuccedendi in bonis vacantibus, ius exigendi vectigalia, vel noua imponendi. firmauit Iacobin. à ſancto Georgio in ſua inueſtitura, in verbo, cum mero, & mixto Imperio. numer 17.19.&21. Hoc etiam expreſsè voluit Lucas de Peña in l.
16 1. colum.7. C. de priuileg. ſchol. lib.12. vbi, quòd conceſſo Caſtro, tranſeunt ea, quæ poſſunt per priuatum poſſideri, ſed non ea, quæ ſunt merè Regalia, vt eſt poteſtas condendi leges, creandi Magiſtratus, & Tabelliones, monetam cudendi, & huiuſmodi. Et idem clarè ſenſit Alberic. in l. 2.in fin.ff.de offi.eius, & in dict. l. Imperium.nu.53. quem ſequitur Iacob.à S.Georg.nu.14. Nec mirum,

Digitized by Google

17 rum, quia regalia vti de reſeruatis Principi, per generalem verborũ conceptionem non intelliguntur tranſlata, ſed requiritur ſpecialis expreſsio. c. quod ad tranſlationẽ. extr. de offi. legati, & ibi plenè notatur, & Albert in l. quoties. C. de precib. Imper. offer. Calcan. conſ. 102. quia quibuſdam. Ancharan. conſ. 331. viſis. col. 3. Abbas. conſ. 61 in cauſa, & quæſtione. volu. 1. Rip. in l. obligatione ff. de pignor. in 1. colu. Boer. qui plures adducit. deciſ. 50. nu. 12. & 13. Boſſ. in titul. de Regal. nu. 25. Alciatus. conſ. 1. lib. 7. & in indiuiduo ita ſenſit Rota Rom. deciſ. 29. nu. 1. in 1. p. no-
18 uiſsim. & hoc videtur innuere dictus forus 14 de Leuda, his verbis: *Empero en les Viles, ò llochs que no ſien reals pertany al ſeñor de aquells, conexer per iuſticia ſi es neceſsari, ò expedient exigir, e lleuar aquelles, ò no en les dites llurs, Villes, ò llocs, e per conſeguent permetre, ò denegar la dita exactio.* Et ita aliquibus videtur cum dicto foro tantùm fuiſſe cõceſſum dominis, quod ſi aliqui de Vniuerſitate contradicant, prætendẽdo nõ adeſſe cauſam neceſſariam ad impoſitionem collectæ ſiue gabellæ, quam maior pars Vniuerſitatis imponere vult, ſpectare ad dominum ſupremæ iuriſdictionis cognoſcere de hac controuerſia.
19 Sed ego ampliùs intelligo cũ dictis verbis declaratũ fuiſſe habere facultatem dictos Barones, ſeu dominos merum Imperium habentes concedendi licentiam imponendi ſiſſas, collectas, & alia onera ſoluẽda per ſuos ſubditos, ad opus Vniuerſitatis. Et hoc mihi ſuadẽt verba finalia dicti fori, ibi: *Permetre, ò denegar la dita exactio.* Nihil enim aliud eſt permittere, quam dare licentiam ad imponendum dictam exactionem. Et ita ſolent Barones hanc licentiam cõcedere ſuis vaſſallis, non tamen hoc facere poſſunt illi, qui nõ habent merum Imperium. Vndè cum dictus præceptor, ſiue Commendator loci de Torrent non habeat in dicto loco merum Imperium, & ſupremam, ſed inferiorem iuriſdictionem (quæ apud nos vocatur Alphonſina) non poteſt concedere facultatem ſubditis ſuis, hoc eſt Vniuerſitati dicti loci imponẽdi ſiſſas, taleas, vel gabellas. Hoc enim pertinet ad Regem, qui in dicto loco habet merum, & mixtũ Imperium, & ſupremam iuriſdictio-
20 nem, & ita Regia Audientia nomine Regis conceſsit dictã licentiã imponendi gabellas, ſiue ſiſſas Vniuerſitati dicti loci de Torrẽt; & ita fuit pronuntiatum, me referente, ſententia lata in fauorem Syndici dicti loci de Torrent cõtra Commendatorem eiuſdem, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 22. Iulij 1610.

✝

DE-

DECISIO LXXXIII.

FALCIDIA NON POteſt detrahi per fideicommiſſarium, maximè quando hæres grauatus erat filius teſtatoris, quia tunc in Valentiæ Regno tantùm poteſt detrahere legitimam, non Falcidiam, nec Trebellianicam.

Præſcriptio immemorialis procedit etiam cõtra fideicommiſſarium, ſeu ſuccedentem iure maioratus.

1 *Species facti.*
2 *Falcidia de iure communi detrahitur per hæredem de legatis, quãdo hæreditas eſt omninò exhauſta, & expenditur forus fin. de legat.*
3 *Quando eadem militat ratio in hærede, ac in fideicommiſſario, diſpoſitum in vno, habet locum in alio.*
4 *Fideicommiſſarius detrahit quartam Falcidiam, contra nu. 12.*
5 *Falcidia ipſo iure minuit legata.*
6 *Quæ perueniunt ad hæredem, non vti hæredem, ſed quia hæredem, non veniunt in fideicommiſſo vniuerſali.*
7 *Filius grauatus, licèt de iure Cæſareo & Canonico poſſit vtramque portionem legitimæ, & Trebellianicæ detrahere, ſecus eſt in Valentia Regno, iuxta forum 8. de hær. inſt.*
8 *Forus fin. de legat. loquitur de hærede extraneo, qui detrahit Falcidiam.*
9 *Prælegata, quatenus iure inſtitutionis capiuntur, in vtramque quartam imputantur.*
10 *Legitima, quæ detrahitur, non recadit in fideicommiſſo.*
11 *Legitimæ, licet in Regno Valentiæ poſſit per patrem grauamen imponi, requiritur tamen vt fiat verbis expreſsis & ſpecificis. for. 9. de hær. inſt, & for. 36. Curiarũ anni 1604.*
12 *Fideicommiſſarius non detrahit Falcidiam.*
13 *Hæres grauatus in fideicõmiſſarij gratiam, aut quando coactè hæreditatem adiuit, quartam non detrahit ſecundum Pereg. & alios.*
14 *Præſcriptio centum annorum obſtat fideicommiſſario, & iuſtus titulus præſumitur, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia confirmata in S.S.R.C.*
15 *Regiæ ſententiæ in Regno legis vim habent.*
16 *Fideicommiſſarius propriè non eſt hæres, & diſpoſitũ in hærede quo ad Falcidiæ detractionem, nõ habet locũ in fideicommiſſario.*
17 *L. facta. 63. §. ſi cum ſuſpectã ad Trebell. loquitur in hærede coactè adeunte.*
18 *Falcidiæ detrahitur contra voluntatem teſtatoris, & ſic eam hæres non cogitur fideicommiſſario reſtituere.*

1 NIcolaus Valleriola Eques, dominus Caſtri, & Baroniæ de Alcala, ſitæ in Valẽtiæ Regno; cum ſuo vltimo teſtamento condito anno 1444. prælegauit dictum Caſtrum, & Baroniam Iolanti Valleriola, & de Catala eius filiæ,

filiæ, eandemque vniuerſalem hæredem inſtituit, & ad eandem hæreditatem vocauit eiuſdem filios deſcendentes legitimos, & de legitimo procreatos matrimonio vnum poſt alium, per vñ primogenituræ. Et idẽ teſtator Gisberto Valleriola, eiusfratri, quadraginta mille ſolidos monetæ Valentinæ legauit. Quod legatum poſt mortem dicti Gisberti reuerſum fuit ad dictam Iolantem iure fideicõmiſsi. In dictis Caſtro, & Baronia prælegatis ſucceſſerunt dõna Marina Bou, & de Calatayu Comitiſa de Rahal, & domna Franciſca Catala, & de Almunia, quę pro indiuiſo poſsident dictum Caſtrum & Baroniam. Et in bonis recadentibus in hæreditate dictæ Iolantis Valleriola ſucceſſerunt dicta dõna Franciſca Catala, domna Hieronyma Bou, & dõna Anna Bou, & de Boil ſorores. In vniuerſali autẽ hæreditate dicti Nicolai Valleriola iure primogenituræ ſucceſsit Peregrinus Catala de Valleriola, qui cũ ſupplicatione oblata in S. R. A. die 12. Februar. 1609. petitionẽ inſtituit cõtra omnes ſupradictas poſſeſſores Baroniæ, & hæredes dictæ Iolãtis reſpectiuè. petẽdo eas condẽnari ad ſibi ſoluendũ, ſeu reſtituẽdum quintam partem dictorũ Caſtri & Baroniæ de Alcala prælegatorum, nec nõ legati quadraginta mille ſolidorum, ex quo tanquam fideicommiſſarius detrahere poterat quintã Falcidiã per foros huius Regni, hæredi vltra modũ grauato conceſſam, quia hæreditas dicti Nicolai exhauſta ad dictam Iolantem à principio, & nunc ad dictum Peregrinũ Catala peruenit. Dubitatum fuit, an in occurrenti caſu Falcidia per dictum fideicommiſſarium detrahi poſſet? Et pro parte actoris faciunt ſequentia.

2 Primo Falcidia de iure Cæſareo detrahitur per hæredẽ ex legatis, quando hæreditas omninò eſt exhauſta. l. 1. in princ. ff. ad l. Falcid. iuxta forum autẽ ſeu legem huius Regni tantùm detrahitur quinta pars dicto in caſu, foro fin. de legã. ibi: *Si el teſtador lexara, e fara moltes lexes, en lo remanent dels ſeus bens fara aſsi hereu algun hom eſtrany, qui no ferà en ſon poder, e tots los ſeus bens ſeràn departits, e aſsignats en lexes, enaxi que res noy ſobrara, que aquell que ferà ſtablit, e ſet hereu, puſque hauer la donchs de caſcuna lexa, e ſia leuat tant per ſou, e per liura, entro quel hereu haja la quinta part de tots los bens del defunct per ço carſera feyt hereu, car no ſerà rabo, quel hereu fos de tot en tot enganyat, que no agues res de aquella heretat, de la qual fo ſeyt hereu.* Cum igitur dicta Iolans hæres primo loco inſtituta Falcidiam non detraxerit, & hæreditas ſit exhauſta, quinta pars iure Falcidiæ ad ipſum ſpectat, vti fideicommiſſarium, qui in effectu hærès eſt. l. ſi filiusfamilias. §. fin. ibi: *Effectu enim quodammodo hæres eſt.* ff. quod cum eo. l. 1. §. quanquam & §. de illo, & l. poſtulante. §. penultim. ibi: *Hæredis loco.*

loco.ff. ad Trebel. §.reſtituta.inſti.
3 tut. de fideicommiſſa.hæredit. Et quando eſt eadem ratio in fideicommiſſario,quæ in hærede, tunc diſpoſitum in hærede habet locum in fideicōmiſſario. Vndè ſicut hæres non conficiens inuentarium, tenetur vltra vires hæreditarias. l. ſcimus.C.de iur.delib. ita & fideicommiſſarius,qui in effectu hæres eſt d.l.ſi filius familias. §.fin. Bart. in l.in ratione.§.quod vulgo.ff. ad l.falcid. Et pactum hæredi factū, ei quoque proderit, cui reſtituta eſt hæreditas.l.ſicut. §. 1. ff. quib. mod.pig.vel hypo.ſoluitur.Et cōſuetudo generalis Galliæ, volens defuncti poſſeſsionem continuari in hærede ſine apprehenſione,habet quoque locum in fideicōmiſſario, ex ſententia Benedicti in c. Raynuntius. in verbo Mortuo. 2. nu.72.de teſtamen.allegantis arreſtum. Vndè cùm ratio dicti fori permittētis hæredi detractionem quartæ Falcidiæ (ne ſcilicet hæres fraudatus remaneat) militet in fideicommiſſario, eadem debet in eo ſeruari diſpoſitio; maximè in occurrenti caſu. Quia iniquiſsimū videtur, & contra mentem teſtatoris,vt dictus Peregrinus Catala, qui eſt caput huius nobilis & antiquiſsimæ familię,& qui in vniuerſali hæreditate iure primogenituræ ſucceſsit, pauper ſit, nullaque bona teſtatoris poſsideat,& ita nō poſsit ſplendorem familiæ conſeruare; & Comitiſſa de Rahal, & domna Franciſca Catala, quæ deſcendunt ex filio ſecundò genito dictæ Iolantis Valleriola & de Catala, poſsideant dictam Baroniam,Cabrum,& Vallem de Alcala cum mero, & mixto Imperio, & omnimoda iuriſdictione, quæ fuit bona valdè pretioſa in Regno Valentiæ.

4 Secundò in terminis, quòd fideicommiſſarius poſsit detrahere Falcidiam,eſt tex.in l.facta.63.§.ſi cum ſuſpectam.ff.ad Trebel.cuius verba ſunt: *Si cum ſuſpectam videres hæreditatem,poſtulante me iuſſu Prætoris adieris, & reſtitueris mihi, ita vtar legis Falcidiæ beneficio aduerſus legatarios:ſi tu quoque ea lege vti poteras,& quatenus vti poteras*. L.2. & l.3. incipienti.Marcellus in §. quod ſi ſuſpecta.ff.eod. ibi: *Centum quidem de quadringentis, quæ habiturus eſſet hæres, reſident apud fideicommiſſarium, in reliquis autem tercentis eadem diſtributio fiet,& ex his, quatuor partes habeat fideicommiſſarius, reliquas tres legatarius*.Denique idem probatur in l. pœnales. 32. in §. ſi Titio. ff. ad l. Falcid. cuius verba ſunt: *Si Titio viginti legatis portio per legem Falcidiam detracta eſſet, cum ipſe quoque quinque Seio rogatus eſſet reſtituere, Vindius noſter tantum Seio pro portione ex quinque detrahendum ait, quantùm Titio ex viginti detractum eſſet. Quæ ſententia æquitatem & rationem magis habet, quia exemplo hæredis legatarius ad fideicommiſſa præſtanda obligabitur.*

5 Tertiò, quoniam Falcidia ipſo iure minuit legata. l. lineam

Marga-

margaritarum. ff. ad leg. Falcid. iuncta ibi gloſ. in verbo *remanere.* l. penult. C. eod. Ergo dictum prælegatum Baroniæ de Alcala debet peruenire ad deſcendentes ex ſecundo genito cū dicta diminutione, quæ fieri debet ratione Falcidię, & dicta quinta pars debet peruenire ad dictū Peregrinū Catala fideicōmiſſarium, qui ſuccedit in vniuerſali hæreditate, & ſic iure hęreditario dictā Falcidiam capiet. l. pater filiam. 14. in prin. ff. ad l. Fal. ibi: *Falcidiā quidē iure hæreditario, dotem autem iure proprio filiam habiturā.* Et Falcidiam iure hæreditario detrahi dixit Pereg. de fideicom. art. 3. n. 22. Cū igitur eam nō detraxerit primus hæres, detrahere poterit

6 rit fideicommiſſarius. Licèt enim, quod ad hæredem peruenit, nō vti hæredē, ſed quia hæredem, non veniat in fideicommiſſo vniuerſali, vt per tex. in l. quia perinde. §. 1. ad Trebel. pro regula tradit Pereg. de fideicom. art. 6. nu. 35. tamē vt ipſe ibidē declarat, ad hæredem vti hæredem peruenire dicit, quod pro portionibus hęreditarijs defertur; ad hæredem verò, quia hæredem, quod inſolidum cuique etiam ex minima parte hæredi ſcripto pertinet, vt in iuribus ſepulchrorū habetur in l. familiaria. & l. ſequenti. ff. de religioſ. Cū igitur ſi duo ſint hæredes inſtituti, ambo pro portionibus hæreditarijs Falcidiā detrahant, & non quilibet in ſolidū; dicendum eſt, Falcidiam ad hæredem vti hæredem peruenire, & per conſequens fideicommiſſariū eam detrahere poſſe.

Sed his nō obſtantibus in dicta cauſa contrarium iudicauit S. R. Audientia Valent.

7 Primò, quia licèt attēto iure Canonico, & etiā Cęſareo filius rogatus ſub cōditione hæreditatē reſtituere, ita vt diuerſis tēporibus deducēda ſit legitima, & Trebellianica, poteſt vtrāque portionē retinere. gl. magna in c. Raynūtius. de teſta. & glo. in l. quanquam. C. ad l. Falcid. Quæ opinio probatur in d. c. Raynuntius. & in c. Raynaldus. de teſta & hanc cōmunem, & vbique ſeruari dicit Couar. in d. c. Raynūtius. §. 11. nu. 5. vbi allegat Bart. Alex. Iaſ. Dec. Coraſ. Soci. iun. Cotam. Pari. & Aymon. Crauet. Theſ. deciſ. 252. qui hāc dicit omniū doctorū receptiſsimā, & indubitatā concluſionē, perpetuò in practicā obſeruatā, à qua nō ſolet in iudicādo recedi, quādo legitima eſt triēs 8 (licèt nu. 2. cū ſeq. diſputet difficilē quæſtionē, quando legitima eſt ſemis, an tunc etiā detrahatur quarta Trebellianica) & multis relatis ſupradictā opinionē latè probat Pereg. de fideicōmiſsis ar. 3. n. 51. (vbi dicit in iudicijs, & in ſcholis, & in vtroque foro abſq; cōtrouerſia receptam eſſe;) & quæſtio eſt; an Falcidiā vltra legitimā detrahat filius grauatus legatis cōditionalibus? In qua DD. inter ſe pugnantes referr. Pereg d. ar. 3. n. 55. Tamē apud nos ceſsāt omnes difficultates, nā lege Regni, nimirū in foro 8. de hæred. inſtit.

inſtit.diſpoſitum eſt, quemlibet ex deſcendentibus, vel aſcendẽtibus fideicõmiſſo grauatum, non poſſe detrahere duas quartas, ſed dumtaxat legitimam, non verò Trebellianicã, nec Falcidiam, vt dicitur expreſsè in d.foro 8.his verbis: *Primerament com ſia dupte de ſur, ſi lo fill inſtituhit per lo pare, o per la mare, e agreujat de reſtitucio, pot detraure, o no de la herencia legitima, perque es fill, e Trebellianica, perque es agreujat de reſtitucio, e de aço ſien eſtats molts pleyts, perço, ſeñor, ſia declarat ay tal fill axi agreujat de reſtitucio, o los hereus, o ſucceſſors de aquell, ſien contents de la legitima quels pertany en ay tal herencia, e ultra aquella no puxen detraure alguna coſa per quarta Trebellianica, o altra. Plau al ſeñor Rey, e que aço mateix ſia entes en tots altres deſcendents, los quals ſeràn agreujats de reſtitucio.*

8 Et forus finalis de legatis tantũ permittit hæredi extraneo detractionẽ Falcidiæ, & ille dicitur extraneus, qui nõ eſt filius teſtatoris, vel ab eo deſcendens, foro 7. verſi. *Aquell debim.* de hæred. inſtituend. Cùm igitur dicta Iolans eſſet filia teſtatoris, non potuit detrahere Falcidiam, ſed tantùm legitimam, quæ deducenda erat ex dicto prælegato caſtri, & Baroniæ de Alcala. Ex quo enim ipſa erat hæres, capiebat iure inſtitutionis.l.ſi Titius. ff. de legat. 3.l. in fideicommiſſariam.§.fi. ad Trebellian. quoniam à ſe ipſo, ſibi ipſi legari non poteſt.l.legatum.§.1.ff. de legat.1. ita docet Peregr. de fideicommiſ. art.
9 3.n.38. qui ait, Prælegata, quatenus iure inſtitutionis capiuntur, in vtrãquè quartam imputari. Caſus eſt de Falcidia. in l. quod autem. ff. ad legem Falcidiam. l. id autem. ff. eod. & in Trebellianica in l. Titia. ff. eodem. & in l. deducta. §. nuntius. ad Trebellian. l. in quartam. 91. ff. ad legem Falcidiam. cuius verba ſunt: *In quartam hæreditatis, quam per legem Falcidiam, hæres habere debet, imputantur res, quas iure hæreditario capit, non quas iure legati, vel fideicommiſsi, vel implendæ conditionis cauſa accipit. Nam hæ in quartam non reputantur, ſed in fideicommiſſaria hæreditate reſtituenda, ſiue legatum, vel fideicommiſſum datum ſit hæredi, ſiue præcipere, vel deducere, vel retinere iuſſus eſt, in quartam id ei imputatur: pro ea verò parte, quam accipit à cohærede extra quartam, id eſt, quod à cohærede accipitur.* Et quæcunquè capit filius ex iudicio patris per vltimam voluntatem, quocunquè titulo inſtitutionis, legati, vel fideicommiſsi, computantur in legitimam. vt dicit Peregrinus de fideicommiſsis. articul. 36. de legitima. numer. 121. per text. in l. etiam. § penultim. & fin. ff. de bonis libertorum. ſic Bartol. in dict. l. in quartam. & ſequuntur Doctores, maximè Ripa. numer. 50. Et lex ipſo iure reſecat portionem filio debitam pro legitima. l lineam margaritarum. ff. ad l. Falcidiam. l. ſcimus. 36. in principio. C. de inofficioſo teſtamento, ibi:

ibi: *Scimus antea conſtitutionem relatã fuiſſe, qua cautum eſt, ſi pater minorem debita portione filio ſuo reliquiſſet, omnimodo etiam ſi non adjiciatur, viri boni arbitratu repleri. Filio attamen ipſo iure ineſſe eandem repletionem.* Probat Peregrin. vbi ſupra num. 27. poſt Bal. Salicet. Iaſ. & Ruin. quos allegat. Igitur cum dictæ Iolanti eſſet prælegata dicta Baronia de Alcala, ipſo iure fuit ſoluta in concurrenti quantitate de legitima, ſibi debita per imputationem. Vnde ſi viueret dicta Iolans Falcidiam petere non poſſet, multò ergo minus eam petere poterit dictus Peregrinus Catala fideicommiſſarius.

10 Et dicta legitima, quam dicta Iolans detraxit, non recadit in fideicommiſſo. l. quoniam nouella. & l. omnimodo. & l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. teſtament.

11 Et licèt in noſtro Regno, pater poſſit filiũ in legitima grauare, ex foro corregim. 52. in fine. de teſtam. hoc tamen intelligitur ſi expreſsè, & ſpecificè grauamen appoſuerit in legitima, vel eam detrahi prohibuerit, foro *Per tolre ſubtilitats.* 9. de hæredib. inſtituend. in final. verb. ibi: *Si donchs al contrari de les dites coſes no ſerà ordenat, ò diſpoſt per lo teſtador, ò diſponent ſpecialment, e expreſſa, e ſpecificada.* Et foro 36. Curiarũ anni 1604. Et in foro 10. de hęredibus inſtituendis, diſponitur, in bonis fideicommiſſo ſubiectis non comprehendi legitimam, ſed eam ad hæredem grauatum pertinere.

12 Secundò, fideicommiſſarius non detrahit Falcidiam. l. lex Falcidia 47. §. nunquam. ff. ad l. Falcid. cuius verba ſunt: *Nunquam legatarius, vel fideicommiſſarius, licèt ex Trebelliano Senatus conſulto reſtituatur ei hæreditas, vtitur legis Falcidiæ beneficio.* l. quãquam. C. eod. & ibi Salic. ante nu. 1. l. 1. §. deniquè. & ibi Bart. ante nu. 1. ff. ad Senatuſconſultum Trebellianum. & ibidem n. 1. tractando hanc quæſtionem, an fideicommiſſarius poſſit detrahere quartã? inquit hæc verba: *Aut loqueris de fideicommiſſario, & tunc aut quæris vtrũ detrahat à legatarijs ſingularibus, aut à ſecundò fideicommiſſario ſuo? Primo caſu, aut legata ſunt relicta à ſe, & nunquã detrahit. l. lex Falcidia. §. nunquam, ſupra ad leg. Falcid. Aut de legatis relictis ab hærede, aut ſimpliciter, & tunc aut hæres detraxit ſibi, & vlterius non detrahet, vt hic: nec tamen tenetur fideicõmiſſarius, vltra quã habeat, vt hic patet, aut hæres non detraxit, & tunc, aut hoc ideò, quia non potuit, aut quia noluit, aut quia de hoc non cogitauit, ſed per errorem totum reſtituit. Primo caſu, quando non potuit facto ſuo, quia coactus adiuit, & fideicommiſſarius detrahit, vt infra eod. l. Marcellus. §. quòd ſi ſuſpecta, aut non potuit propter naturã relictorum, vt quia erat teſtamentũ militis, vel relictum ad pias cauſas, & tunc fideicommiſſarius non detrahit, ſicut nec hæres, vt hoc §. in principio ſuccedit enim in locum hæredis, vt infra l. proxima. Secundo caſu, quandò non detrahitur, quia non vult, & tunc, aut non vult, volens facere gratiam fideicommiſſario tantùm, & fideicommiſſarius*

detrahit, vt hic, aut volens facere gratiã fideicommiſſario, & legatarijs, & tunc non detrahit, vt colligitur ex hoc §. dum dicit, niſi liberalitatem, &c. aut dubitatur, & in dubio dicit gloſ. videtur velle facere gratiam fideicommiſſario cui reſtituit. Hactenus Bart. Et fideicommiſſarium nõ poſſe detrahere Falcidiam tenent Ripa in d.l.1. §. denique. n.10. Craſſus in §. Falcidia. quæſt.1.n.12. Mãtica de cõiecturis vltimarũ voluntatum. lib.7.ar.11. n.4. Peregr. de fideicom. art.3. n.5. & multi alij ab ijs relati. & licèt Craſ. in d.q.1.n.3.& 4.& Peregr.d. art.n.6. poſt alios, quos allegant, dicant, fideicommiſſarium detrahere
13 Falcidiã in duobus caſibus. Primò, cum hæres grauatus in fideicõmiſſarij gratiam quartam non detraxit. l.1. §. inde Neratius. ff. ad Trebell. Secundò, quando hæres cõpulſus adiuit, nam perdit beneficium quartæ, & eam detrahit fideicommiſſarius. l. Marcellus. & l. ſi patroni §. qui fideicommiſſariã. ff. eod. Tamen hîc non verſamur in aliquo ex dictis duobus caſibus, quia curatores dictæ Iolantis Valleriola, ſponte hæreditatem adierunt, & ipſam Iolantẽ non eſt credendum, voluiſſe facere gratiam fideicõmiſſario. Quia maiori amore proſequebatur Ioannem Guiliermum Catala eius filium ſecundo genitum, cui fecit donationem de dicta valle, & Baronia de Alcala, quàm Bernardum Guiliermũ Catala filium primogenitum, & fideicommiſſarium, vt allegauit in proceſſu Peregrinus Catala actor in hac cauſa. Et hoc caſu ceſſat ratio. l.1. §. vndè Neratius. ff. ad Trebel. ibi: *Niſi liberalitatem tantùm ad priorem fideicommiſſarium hæres voluerit pertinere.* Et minus poteſt prætendere dictus Peregrinus Catala, dictam Iolãtem liberalitatem ad ipſum voluiſſe pertinere, cum nec ei reſtituit totam hæreditatem, nec potuit, cum cẽtum annis, vel citra ante natiuitatem dicti Peregrini obierit, & de dictis Caſtro, valle, & Baronia, in filio primi gradus diſpoſuerit, & dictus Peregrinus, nec ab eo, nec à dicta Iolãte ius, & cauſam habet, nec habere prætendit, immò expreſsè fatetur ipſas reas conuentas illius eſſe ſucceſſores.

14 Tertiò, & principaliter, à die quo dicta Falcidia eſſet detrahenda, caſu quo detrahi poſſet, vſq; ad diẽ petitionis poſitæ per dictũ Peregrinum Catala fideicõmiſſariũ elapſi fuerũt pluſquã centum anni, & tẽpus ꝙ hominũ memoriã excedit, & ita ei obſtat præſcriptio immemorialis, quæ procedit etiã cõtra fideicõmiſſariũ, & ſucceſſorẽ in maioratu, ex eo, quòd ex tãti tẽporis lapſu legitimus titulus, & omnia neceſſaria præſumũtur. Ita Molin. de Hiſpan. primogenijs. lib.4.c.10.n.10. ſiue fin. pag. mihi 515. qui allegat, ita tenentes Xuar. alleg.3. pag.3. Greg. in l.10. tit.26. p.3. verbo, *Ni le empece.* col.8. verſ. fin. Ant. Gom. in l.40. Taur. n.90. ad finem.

Et ita fuit declaratum in fauorẽ don Georgij de Caſtellui, domini 15 Baroniæ

Baroniæ de Carlet, contra domnã Angelam Mõtagut, dominam oppidi de la Alcudia, ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus Regij mandati ſcribã die 25. Ianuarij 1594. his verbis: *Et attento præterea, quod tam inſtrumentis in proceſſu exhibitis, quàm ex depoſitionibus teſtium in ea productorum, conſtat, & apparet, præſcriptionem immemorialem per nobilem don Georgium de Caſtelui, oppoſitam, & allegatam, fuiſſe legitimè probatam ex poſſeſſione continua, quieta, & pacifica ipſius, & prædeceſſorum ſuorum, habita prædicti caſtri, & villæ de Carlet, cum locis eidem adiacentibus, non ſolùm per tempus centum annorum, ſed etiam biscentum ac decem annorum, & amplius. Ex qua poſſeſſione, & præſcriptione tanti temporis præſumitur præſumptione iuris, & de iure, titulus iuſtus proceſſiſſe cum omnibus qualitatibus neceſſarijs ad iuſtificationem dictæ præſcriptionis, & poſſeſſionis immemorialis, nec non etiam ad excluſionem iuris ex aduerſo intentati vigore dicti aſſerti fideicommiſſi.* Quæ ſententia fuit confirmata in hoc Sacro Supremo Regio Conſilio, cum alia publicata die 9. Februarij 1606. Quæ Regię ſentẽtiæ in noſtro Valentiæ Regno vim legis habẽt, iuxta priuilegium. 2. §.

15 Et attento Regis Ioannis 2. fol. 204. vnde quamuis Peregrinus de fideicommiſſ. art. 41. num. 17. prope finem. fol. 376. dicat, in Rot. Roman. contrarium fuiſſe iudicatum. & Hieronym. Lauren. deciſ. 215. ſiue fin. num. fin. ad med. in Rota Auinion. & Cancer. lib. 3. var. cap. 3. num. 26. in Regia Audientia Cathaloniæ pariter fuiſſe iudicatum dictam præſcriptionem immemorialem non nocere, tamen in noſtro Regno hæc opinio, quia canonizata cum dictis Regijs ſentẽtijs, eſt tenenda, iuxta quam in hac cauſa fuit iudicatum.

16 Nec obſtãt in contrarium adducta: Licèt enim fideicommiſſarius quodammodo hæres ſit, propriè tamen non eſt hæres, & diſpoſitũ circa detractionẽ Falcidiæ in proprio hærede non poteſt trahi ad fideicommiſſarium, cũ habeamus diſpoſitiones iuris expreſſas, quibus cauetur, fideicõmiſſarium non poſſe detrahere Falcidiam, nimirum text in l. lex Falcidia. 47. §. nũquam. ff. ad l. Falcid. & alias, de quibus ſupra. Hocquè maximè procedit in occurrenti caſu, in quo filia fideicommiſſo grauata non detrahit Falcidiam, ſed dumtaxat legitimam, quæ non recadit in fideicõmiſſo.

17 Secundò, non obſtat l. facta. 63. §. ſi cum ſuſpectam. ff. ad Trebel. loquitur enim in caſu particulari, quãdo hæres coactus adiuit hęreditatem ad inſtantiam fideicommiſſarij, in quo nõ verſamur, vt ſupra dixi.

Ad tertium reſpondetur, quòd Falcidia detrahitur contra voluntatẽ teſtatoris, vt ait Pereg. de fideicõ. art. 3. n 86. per tex. in c. Raynaldus, de teſtamẽtis. & ibi Panor. nu. 16. l. 1. C. ad l. Fal. & vt notat idẽ art. 6. nu. 7. hæres nõ cogitur reſtituere

fideicommiſſario, quòd ad eum non peruenit iudicio teſtatoris,ſed ex alia cauſa. l. qui fundum. 87.§. qui filios.ad l.Falcid. Et contraria procedunt quando iudicio teſtatoris ad hæredem peruenerunt. Vndè cum hæres grauatus Falcidiam detrahat,ex diſpoſitione legis, & non ex iudicio, & voluntate teſtatoris,quamuis eam detrahat,ex eo quia fuit hęres, reſtituere non tenetur,hocquè omni difficultate caret in occurrenti caſu, cum non Falcidiam,ſed legitimã detrahere poſſet dictaIolans filia fideicommiſſo grauata,quæ legitima non recadit in fideicommiſſo.

Ex quibus fuit iudicatũ, referẽte nob.D.Marco Antonio Siſternes, in fauorẽ Comitiſſæ del Real, dictũ Peregrinum Catala non poſſe detrahere Falcidiam, ſententia publicata per Franciſcum Paulũ Alreus,in locũ Damiani deBerbegal die 5.Iunij 1610.

DECISIO.LXXXIIII.

IVS ACCRESCENDI in fideicommiſsis habet locum inter coniunctos verbis tantùm.

1 *Thema, ſiue factum.*

2 *Liberi præferuntur in portione eorũ patri ab auo relicta, alijs filijs teſtatoris,etiam ab auo inſtitutis.*

3 *Ius accreſcendi locum non habere in fideicommiſſarijs ſubſtitutionibus,tenuit Ferrariẽ.per rationẽ de qua hic.*

4 *Ius accreſcendi habet locum inter cõiunctos verbis tantùm in fideicommiſſis.& nu.5.& 6.*

7 *Accreſcendi ius locũ habere inter cõiunctos verbis tantũ, in fideicommiſſis vniuerſalibus,tenuerunt multi Doctores hîc allegati,& fuit deciſum in aliquibus Senatibus.*

8 *Sententia R. A. cũ qua fuit declaratũ,ius accreſcendi habere locũ in fidei cõmiſsis inter cõiunctos verbis tantũ.*

9 *L.cũ auus.ff.de cõd.& demõſ.& l.cũ accutiſsimi.C.de fideicõ.& l.generaliter.§.cũ autem.C. de inſt.declarãtur.*

10 *Tranſmitti non poteſt ius fideicõmiſſi conditionalis, tamquam caducum.*

11 *L. ſi ex pluribus. 9.§.alia cauſa.ff.de ſuis,& legitimis,declaratur.*

12 *Reſtitutio fideicommiſsi nõ eſt neceſſaria in Regno Valẽtiæ,vt in fideicõmiſſariũ tranſeat dominium bonorũ.*

13 *Ius accreſcendi habere locum inter cõuinctos verbis tantùm, eſt communis opinio,iuxta quam fuit declaratũ in Regia Audientia.*

1 GAſparSoler mercator,cum ſuo vltimo teſtamento condito die 30.Ianuarij 1566.& publicato die prima Nouembris 1575. hæredem vniuerſalem inſtituit Eliſabeth Ioannam Pelegri eius vxorem,dum caſtam vidualem vitam ſeruaret,& caſu quo ſecundò nuberet,vel decederet, hæredem inſtituit Ludouicum Soler, Hieronymum Soler, & Petrum Soler fratres ſuos. Et cum ſuis codicillis factis die 14. Martij 1574. & publicatis die prima Nouembris 1575. Ex quo dictus Ludouicus præ

præmortuus fuerat, diſpoſuit, vt poſt mortem ſuæ vxoris, vel ea nõ viuente caſta, & abſquè viro tota hæreditas, abſquè diminutione aliqua perueniret ad infraſcriptos, quos hæredes vniuerſales ſecundo loco inſtituit, videlicet, Petrum Soler in tertia parte, Hieronymũ Soler in alia tertia; Ludouicum Soler, Gaſparem Soler, Eliſabeth Ioannam Soler, Damianã Soler, & Blaſiã Soler, filios dicti Ludouici fratris ſui prædefuncti in reliqua tertia parte, his verbis: *E apres opte de dita muller mia, e no viuint caſta y ſens marit, vull, orden, e man, que tota la dita mia herencia, ſens diminucio alguna de qualſeuol dret, ſia, vinga, y torne, y en dits caſos, e qualſeuol de aquelles, ſas hereus meus propis, y vniuerſals in ſecundo loco als honrats en Pere Andreu Soler, en vna part; Hierony Soler jermans meus, molt amats, en la altra part. E à Luys Soler, Gaſpar Soler, e Iſabet Ioan Soler, Damiana Solera, e Blaya Solera, germans, fills del dit Luys Soler, germa meu, en la altra tercera part, a ſer de dits bens, y herencia dites tres eguals parts entre aquells, a ſes planes, e lliberes volũ tats, com de coſa propia.* Viuente dicta vxore deceſſerunt dicti Petrus Soler, & Hieronymus Soler teſtatoris fratres, necnon dicti Gaſpar Soler, & Eliſabeth Ioanna Solera, & Damiana Solera eiuſdem teſtatoris fratris filij, ſuperſtite Michaele Hieronymo Soler, filio dicti Hieronymi, & dictis Ludouico, & Blaſia, filijs quondam Ludouici, & tamẽ deceſsit dicta Eliſabeth Ioãna Pelegri ſuperuiuentibus proximè dictis Michaele Hieronymo, Ludouico, & Blaſia, & per iudicem ordinarium vrbis ad inſtantiam dicti Ludouici fuit declaratum, hæreditatem dicti Gaſparis teſtatoris ad dictos Ludouicum, & Blaſiã pertinere, ad inſtantiam verò dicti Michaelis Hieronymi per eundem iudicem, ſiue Iuſtitiã in cauſis ciuilibus fuit ſine partis citatione declaratum, tertiã hæreditatis partem relictam Hieronymo eius patri ad ipſam peruenire. A qua vltima declaratione dictus Ludouicus Soler, tã nomine ſuo proprio, quã vti procurator dictæ Blaſiæ eius ſororis appellauit, & (cauſa appellationis in Regia Audientia introducta, & mihi commiſſa) ſupplicauit eam reuocari, declarando nullum ius competere dicto Michaeli Hieronymo, ſed potiùs omnia bona dictæ hæreditatis ad ipſum Ludouicum, & dictam Blaſiam eius ſororem pertinere, & declarationẽ factã in eorũ fauorẽ cõfirmari.

Dictos Ludouicũ, & Blaſiã in tota hæreditate nõ ſuccedere, probatur ſequentibus argumentis.

Primò, quia in portione Hieronymi, teſtatoris fratris, & alterius ex hæredibus ſecundo loco inſtitutis, Michael Hieronymus eſt præferẽ-
2 dus dictis Ludouico, & Blaſię Soler ſubſtitutis, in alia hæreditatis parte. iuxt tex. in l. cum auus. ff. de cõdit. & demonſ. & in l. cũ acutiſsimi. C. de fideicõ. ibi: *Niſi ij, qui reſtitutione onerati ſunt, ſine filijs, vel filiabus,*

 nepo-

nepotibus,vel neptibus,pronepotibus,vel pro neptibus fuerint defuncti, ne videatur teſtator alienas ſucceſsiones proprijs anteponere. L.generaliter.§.cum autem.C.de inſtitu. & ſubſtit. ibi: *Et hic intelligi euaneſcere ſubſtitutionẽ liberis eã excludentibus, & intellectu optimo his, qui ad ſubſtitutionem vocantur, obſiſtente, & non concedente ad eos eam partem venire, ſed ad filios, vel filias, nepotes, vel neptes, pronepotes, vel proneptes morientis trãſmittente.* Et ita non aliter cenſentur vocati ad fideicõmiſſum dicti Ludouicus, & Blaſia Soler, niſi dictus Hieronymus Soler deceſſerit, ſine liberis, ad quos (dictus Hieronymus, qui fuerat vocatus, tranſmiſiſſe videtur d.§.cum autem.

3 Secundò, in fideicommiſſarijs ſiue ſubſtitutis videtur nõ habere locum ius accreſcendi.l.ſi ex pluribus.9.ff.de ſuis,& legitimis hæredibus, cuius verba ſunt: *Si ex pluribus legitimis hæredibus quidam omiſerint adire hæreditatẽ, vel morte, vel qua alia ratione impediti fuerint, quo minus adeant, reliquis, qui adierint, accreſcit illorum portio, & licèt deceſſerint antequam accreſceret, hoc ius, ad eorum hæredes pertinet. Alia cauſa eſt inſtituti hæredis & cohæredis ſubſtituti. Huic enim viuo defertur ex ſubſtitutione hæreditas, non etiam ſi deceſſerit, hæredem eius ſequitur.* Per quem text. Ferrar. in praxi forma libelli quo agitur ex ſubſtitutione gloſ. in verbo, *Dimidiam partem hæreditatis*. Probat in ſubſtitutione fideicommiſſaria nõ habere locum ius accreſcẽdi, ſed tantùm in ſubſtitutione directa. *Et huius* (inquit) *Eſt ratio manifeſta, quia in directa ſi non fieret accrementũ, ſuccederet abſurdum, vt quis decederet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, quod ius noſtrum non patitur, vt in regula ius noſtrum. ff.de reg.iur. quæ ratio ceſſat in fideicommiſſaria. Nam inſtitutus partem repudiatã in ſe retinet, cum ſit hæres, ideo que alteri non accreſcit, quia teſtator in ea parte hæredem habet. §. ſi quis vna. inſtit. de fideicomm. hæredita.*

Tertiò, nam cùm Hieronymus Soler, & Petrus Soler ſubſtituti, præmortui fuerint vxori teſtatoris primo loco ab eo inſtitutæ, videtur earum portiones, penes ipſam remanere debere.l.vn.§. pro ſecũdo.C.de caduc.tollen.& ſic eas nõ capient per ius accreſcendi alij fideicommiſſarij verbis coniuncti,

4 maximè, quia illis non fuit facta verbalis reſtitutio,& abſquè ea nõ tranſit dominiũ in fideicommiſſarium.§.reſtituta.inſti.de fideicõmiſſa. hæredita. l.facta 63. ff. ad Trebel.

Sed his nõ obſtantibus, deciſum fuit, dictos Ludouicum Soler, & Blaſiam Soler, poſt mortem dictę Eliſabeth Ioãnæ Pelegri ſuccedere in omnibus bonis dictæ hæreditatis. Nam teſtator omnes ſubſtitutos vocauit in eadẽ oratione, & ſub vnico verbo, nimirum, Petrũ Soler in tertia parte, Hieronymũ Soler in alia tertia, Ludouicũ Soler, Gaſparẽ Soler, Eliſabeth Ioanna Soler,& Blaſiam Soler in reliqua

qua tertia parte his verbis: *Vull orden eman, que tota la dita mia herencia ſens diminucio alguna de qualſeuol dret ſia, vinga, y torne, y en dits caſos, e qualſeuol de aquells, fas hæreus meus propris, y vniuerſals in ſecundo loco als honrats, &c.* Et ita omnes ſubſtituti ſunt verbis cõiuncti, inter quos habet locum ius accreſcẽdi l. vnica. §. vbi autem. C. de cadu. tollen. cuius verba ſunt: *Vbi autem legatarij, vel fideicommiſſarij duo fortè, vel plures ſunt, quibus aliquid relictũ ſit: ſiquidem hoc coniunctim relinquatur, & omnes veniant ad legatum, & pro ſua portione quiſque hoc habeat. Si verò pars quædam ex his deficiat, ſancimus eam omnibus, ſi habere maluerint pro virili portione, cũ omni ſuo onere accreſcere, vel ſi omnes noluerint, tunc apud eos remanere, à quibus derelictum eſt. Cum verò quidam voluerint, quidã noluerint, volentibus ſolummodo id totum accedere.* Idem probatur in §. pro ſecũdo. eiuſdem legis. ibi: *Pro ſecundo verò ordine, in quo ea vertuntur, quæ fieri con tingebãt, vetus ius corrigentes ſancimus ea, quæ ita euenerint, ſimili quidem modo manere apud eos, à quibus ſunt relicta: hæredes forte, vel legatarios, vel alios; qui fideicommiſſo grauari poſſunt, niſi, & in hũc caſum, vel ſubſtitutus, vel coniunctus eos antecedat.*

5 Secundò, idem probatur in l. filius familias. 114. §. diui. ff. de legat. 1. cuius verba ſunt: *Diui Seuerus, & Antonius reſcripſerunt eum, qui rogatus eſt ſub conditione fratris ſui filijs reſtituere, ante diem fideicommiſſi cedentem, ne quide ex voluntate eorũ poſſe reſtituere his in poteſtate patris agentibus, cum poſſit die fideicommiſſi cedente ſui iuris conſtitutis ipſis debere reſtitui, vel ſi aliquis ex his, ante deceſſerit, non omnibus.* Et ibi gloſ. in verb. *De-*

6 *ceſſerit*, inquit, *debere reſtitui ſolis, qui ſupererunt.* Et ſic clarè probatur inter fideicommiſſarios habere locũ ius accreſcendi.

Tertiò, idem probatur in l. Scæuola. 76. ff. ad Trebell. cuius verba ſunt: *Scæuola reſpondit, ſi pater filium ſuum impuberem ex aſſe ſcripſerit hæredem, eique codicillis ſubſtituerit, deinde filius impubes deceſſerit, licet ſubſtitutio inutilis ſit, quia codicillis hæreditas, neq; dari, neque adimi poteſt, tamen benigna interpretatione placet, vt mater, quæ ab inteſtato pupillo ſucceſſit, ſubſtitutis fi-*

7 *deicommiſſo obligetur: quòd ſi inuicem fuerint ſubſtituti, & in fideicõmiſſo ſubſtitutionem valere, vnoque eorum mortuo, qui ſuperſunt totum accipiunt.*

Quartò, hanc opinionem tenuerunt Bart. in conſ. 53. incipienti Picardus. nu. 1. Ioan. Annan. in conſil. 102. in vltimo dubio. & Raph. Fulgoſ. in conſ. 17. circa fin. & ita inter coniunctos ſentit Paul. Caſtr. in l. Lutius. §. puerum. in fi. aliàs eſt. §. pater. & in §. quæ habebat. in fin. verſ. ſed ſi eſſent cõiuncti. ff. ad Trebell. Ideq; ſcribit Corn. in conſil. 307. num. 9. vol. 1. & in conſ. 238. n. 3. vol. 2. Alciat. in l. re coniuncti. n. 42. vbi allegando Iaſ. in d. l. n. 206. non benè refert, cùm dicat eũ ſentire, quòd in fideicõmiſsis vniuerſalibus non ſit locus iuri accreſcendi, quam opinionem ipſe Alciat. pu

tat eſſe ridiculum, cùm coniunctus ſit potior grauato, ſiue is particulari, ſiue vniuerſali fideicōmiſſo ſit oneratus, per l. vnic. §. ſin autē ſub cōditione. verſ. Quod ſi in medio, cōiuncto. § pen. C. de caduc. tollē. cum concor. & hanc quoquè opinionē latè confirmat Pariſ. in cōſ. 131. nu. 28. lib. 4. qui poſt Corn. dicit hoc eſſe clarum & indubitatū. Ant. Gomes. tom. 1. var. c. 10. num. 23. & tanquam communem ſequitur Berous in conſ. 72. num. 1. & in conſ. 73. num. 2. lib. 2. qui etiam in conſ. 74. nu. 14. eod. lib. dicit in cōſulendo & iudicando non recedēdum. Quam etiam opinionem magis communem eſſe, & in conſulendo, & iudicando ſequendā, idē Berous ſcribit in cōſ. 75. nu. 4. eod. lib. 2. & ſequitur Purpu. in conſil. 180. & Dec. in conſ. 40. nu. 8. & 10. lib. 1. & ſupradictis relatis hāc opinionem magis receptā dicit Manti. de coniecturis vlti. volu. lib. 10. tit. 3. nu. 1. & 2. fol. 226. Peregri. de fideicom. art. 9. nu. 8. & conſ. 161. nu. 24. lib. 5. idē in libro inſcripto tract. varij. lib. 6. n. 142. Guid. Pap. quæſt. 335. Craſ. in §. ius accreſcendi. quæſt. 21. nu. 2. Gerar. Maynard. deciſ. Toloſ. 10. lib. 5. & ibidē nu. fin. teſtatur ita fuiſſe deciſum in Senatu. Cancer. lib. 3. var. c. 22. de iur. accreſcen. nu. 39. cum ſequent. & ibidem nu. 42. refert ita fuiſſe iudicatum in R. A. Cathaloniæ anno 1599. & anteà etiam idē Senatus tenuit, vt refert Michael Ferrer. in 3. p. obſeruantiarum. c. 395.

8 Quintò, ita fuit iudicatum in S. R. A. Valen. ſententia lata in faborem Vrſolæ Diça, publicata per Guillermum Nicolaum Deona, die 28. Aprilis 1586. vbi cum teſtator in omnibus ſuis bonis filiū hæredem inſtituiſſet, & eum grauaſſet, vt deductis mille & quingētis libris reſiduum hæreditatis reuerteretur ad Ioannā Diça & Vrſulā Diça dicti teſtatoris filias, & viuente primo hærede deceſsiſſet dicta Ioanna abſque liberis, fuit declaratum ſequuta morte primi hæredis ſine filijs, hæreditatem teſtatoris pertinuiſſe & pertinere dictæ Vrſulæ Diça, non ſolùm pro ſua dimidia portione, iure proprio virtute ſubſtitutionis pertinēti, ſed etiam pro alia dimidia ſororis ſuę prædefunctæ in dictum caſum relicta, ex iure accreſcendi, propter dictæ ſororis præmorientiam, viuente adhùc dicto hærede.

9 Nec obſtāt in contrariū adducta. Ad primum enim reſpōdetur, quòd ſi dictus Hieronymus Soler teſtatoris frater ad fideicōmiſſum vocatus, agnouiſſet ſuam partē, illa perueniſſet ad dictum Michaelem Hieronymum eius filium, & in his terminis loquūtur. l. cum Auus de conditionibus & demonſt. l. cum acutiſsimi. C. de fideicōmiſsis. & l. generaliter. §. cū autē. C. de inſtit. Sed cum dictus Hieronymus fideicōmiſſarius trāſuerſalis deceſſerit ante hæredē primo loco inſtitutū,

10 non potuit ius fideicommiſsi conditionalis tranſmittere, tanquam

cadu-

caducum. l. 1. §. ſin autem ſub conditione. C. de caducis tollen. ibi: *Quod ſi in medio is, qui ex teſtamento lucrum ſortitus eſt, decedat, vel eo ſuperſtite conditio defecerit, hoc quod ideò nō præualuit, manere, diſponimus ſimili modo apud eos, à quibus relictum eſt, niſi & hic, vel ſubſtitutus relictum accipiat, vel coniunctus, &c.* Qui text. decidit noſtram quæſtionem, & admittit coniunctum in caſu ſequuto, & alijs iuribus à Doctoribus relatis probat Pereg. de fideicom. art. 22. nu. 4.

11 Secundò, non obſtat. l. ſi ex pluribus. 9. §. alia cauſa, de ſuis, & legitimis. Nam ibi prædeceſſerat cohæres ſubſtitutus, & ita non potuit per ius accreſcendi ſuccedere in portione cohæredis, nec ex vi ſubſtitutionis potuit ad hæredem eius portio cohæredis vltimo loco defuncti pertinere, ſecùs tamen eſt in caſu noſtro, quia dicti Ludouicus Soler, & Blaſia Soler superuixerunt hæredi grauatæ, & alijs fideicommiſſarijs, & ita acquiſierūt virtute iuris accreſcendi, portiones aliorum fideicommiſſariorum.

Nec obſtat tertium, nam licèt dicta Eliſabeth Ioanna Pelegri, vxor teſtatoris, hæres primo loco inſtituta, durante eius vita fuerit domina reuocabiliter hæreditatis, tamen quando ipſa mortua fuit, tota hęreditas debet reſtitui fideicōmiſſarijs, & hoc expreſsè diſpoſuit teſtator in caſu noſtro vt ex facti narratione apparet, quo caſu non habet locum §. pro ſecundo; & ita cum Hieronymus teſtatoris frater non poſſit ſuccedere in portione, ad quam fuerat vocatus, propter eius præmorientiam, reliqui fideicommiſſarij ſuperſtites totam hæreditatem adquirent virtute fidei commiſſi, & iuris accreſcendi, & in Regno Valentiæ non eſt neceſſaria reſtitutio, vt in fideicommiſ- 12
ſarios tranſeat dominium, vt erat neceſſarium de iure Cæſareo, in eo enim ſeruatur opinio Bald. in c. in pręſentia, de probat. n. 31. quod de æquitate Canonica poteſt agi recta via, licèt nō ſit facta reſtitutio, quod alijs relatis probat Scapuccinus in tract. de vtili Saluia. interdic. lib. 1. q. 8. n. 3. vbi refert ita fuiſſe deciſum in Rot. Roma.

13 Denique non obſtat auctoritas Ferrarienſis, & aliorum, contrariā opinionē tenentium, quia pro hac parte eſt communis opinio, & extāt deciſiones grauiſsimorū Senatuum, quas ſupra retuli numer. 7. & 8.

Et ita ex ſupradictis per Sacram Regiam Audientiam Valentinam fuit declaratum in fideicommiſsis, ius accreſcendi locum habere inter coniunctos verbis tā tùm, ſententia lata, me referente, in fauorem Ludouici Soler, & Blaſiæ Soler contra Michaelem Hieronymum Soler, publicata per don Ioannem Daça, die 16. Septembris. 1610.

DE-

DECISIO. LXXXV.

ALIMENTA QVOmodo ſint decernẽda Nobili, vel Equiti, ære alieno grauato, in præiudiciũ ſuorum creditorum? Et an gaudeat priuilegio, ne conueniatur vltra quam facere poteſt, deducto ne egeat?

1 *Caſus.*
2 *Miles non poteſt conueniri vltra quàm facere poteſt, deducto ne egeat.*
3 *Equites, ſeu nobiles non gaudent priuilegio, ne conueniãtur vltra quàm facere poſſunt, deducto ne egeant.*
4 *Nobiles in Regno Valentiæ nõ conueniuntur vltra quàm facere poſſunt, ſed eis ære alieno grauatis alimenta decernuntur.*
5 *Alimenta taxãda eſſe nobili ære alieno grauato, iuxta qualitatem perſonæ tenuerunt hic relati.*
6 *Alimenta vbi taxantur propter neceſsitatem, non eſt habenda ratio dignitatis, ſed tantùm de eo quod pro neceſsitate ſuſtentationis eſt neceſſarium.*
7 *Alimenta vbi taxantur egeno, debet ei relinqui, id quod homines pauperes eiuſdem conditionis ſolent conſumere in alendis ſuis familijs, & ibi ponuntur exempla.*
8 *Alimenta fuerunt taxata per Regiã Audientiam, Baroni nobili ære alieno grauato, valdè moderata, habita ratione qualitatis, & neceſsitatis.*

1 DOn Michael Diaz Giron de Rabolledo dominus Baroniæ de Andilla ſitæ in Regno Valentiæ, cùm ære alieno eſſet grauatus, & mole creditorũ oppreſſus, quibus annuatim perſoluere tenebatur mille quingentas libras monetæ Valẽtinæ, iuxta monumẽtum, ſeu memoriale ſubſcriptum per dictum don Michaelem, petijt in Regia Audiẽtia, iuxta ſuam qualitatem ſibi taxari quantitates neceſſarias ad alimenta, & ſibi concedi eas deducere ex redditibus dictæ Baroniæ, vel ex mercede, ſeu pretio conductionis illius.

In hac cauſa duo dubia examinanda ſe offerebant.

Primum, an eſſent ei taxanda alimenta in præiudicium creditorum?

Secundùm, an dicta alimenta eſſent taxanda ſecundùm qualitatem perſonæ, an verò tantùm ſecundùm neceſsitatem viuendi?

Circa primũ caput abſque difficultate cẽſuit Senatus alimenta ei ex redditibus ſuorum bonorũ eſſe
2 preſtanda. Quia licèt priuilegiũ illud, ne miles cõueniatur vltra quã facere poteſt, deducto ne egeat (l. miles. 6. & l. item miles. 18. ff. de re iudica. ibi: *Miles, qui ſub armata militia ſtipendia meruit, condẽnatus, eatenus quatenus facere poteſt, cogitur ſoluere*) tantũ procedit in milite armatæ militiæ, & non in equitibus, ſeu nobilibus, vt poſt Cuma. & alios communiter in dict. l. miles. dicit Couar.

Couar.lib.2.var.cap.1.nu.4. quia inquit nec iure Cæſarum, nec iure Regio hoc expreſſum eſt, & idem tenet Gutier.de iuram.cōfirmato. par.1.cap.16.nu.36.tom.6. tracta. p.2.fol.62. & Baeça de inope debitore.c.16.nu.8.& 9. attamen in
4 Regno Valentiæ conſuetudine à principio illud introductum fuit in fauorem nobilium, quibus, vbi ære alieno grauantur, alimēta decernuntur, ne in dedecus totius ordinis militaris teneantur mendicare, & ita viſum fuit dicto dō Michaeli viro nobili, & Baroni, quantitates neceſſarias ei fore aſsignandas ad alimēta ipſius, & totius ſuæ familiæ. Et ita tātùm fuit diſcuſſus ſecundus articulus, an dicta alimēta eſſent taxāda iuxta dignitatem? An verò ſecundùm neceſsitatem viuendi?

5 Et prima facie videbatur dicendum, iuxta qualitatem perſonæ taxanda fore.l.ſed ſi quid in ædificauerit.15.§.ſufficiēter.ff.de vſufru. ibi: *Sufficienter autem alere, & veſtire debet ſecūdùm ordinem, & dignitatem mancipiorum*. L.tutor ſecundùm dignitatem.13.ff.de adminiſtra. tuto.ibi: *Tutor ſecundùm dignitatem, facultateſque pupilli modum ſeruorum æſtimare debet, qui circa eum futuri ſint*. Et latè pluribus relatis probat Tiraq. de nobilitate cap.20. num.142.& 143.qui ait: *Quòd vbi nobilis habet priuilegium, ne poſsit conueniri vltrà quàm facere poteſt, deducto ne egeat, in huiuſmodi deductione eſt habenda ratio ſuæ nobilitatis, ita vt nō teneatur veſci groſſo pane, caſeo, cæpis, fabis, & cibis ruſticorum, ſed cibis nobilium*. Quod multis iuribus, & doctoribus relatis confirmat. Et alimenta decernēda eſſe ſecundùm qualitatem perſonarum, & quātitatem patrimonij
6 deciſum fuiſſe in Rot.Rom.teſtatur Caputaque.deciſ.21. Sed idem Tiraq.de nobilita.cap.20.nu.144. ſubiungit, in huiuſmodi deductione nullam eſſe habendam rationē dignitatis, & allegat ita tenentes Bal. Ang. Raph. Imo. & Ang. Aret. ex quibus (inquit) intelliges, quid dicendum ſit, & ſic eorum opinionem approbare v detur. Et ita in marito, qui habet hoc priuilegiū, ne conueniatur vltra quam facere poteſt, deducto ne egeat, tenet Surd de alimentis.tit.4. quæſt.18. nu.42.verſ.Non tamen, cū duobus ſeq. vbi ait, tantùm ei relinqui deberi, quantum pro neceſſaria vitæ ſuſtentatione erit neceſſariū, & nō ſecūdum dignitatem, vel ſolitum viuendi modum. Quia non eſt marito fauendum, vt delicatè viuat, cū præiudicio vxoris: licèt in alijs caſibus diuerſum ſtatuatur, & ibi alijs relatis confirmat.

Sed nobis multum placuit opinio Petr. Barboſa in l. maritū.13. nu 6.in fin.& nu.7.& 8.ff.ſolu.mat.
7 in 2.par.pag.228.qui ita ait: *Verius igitur concordandæ ſunt opiniones, vt in prædicta deductione, ne maritus egeat, debeat haberi reſpectus ad dignitatem, & ſtatum mariti, non eſt tamen ei relinquendum id, quod homines eiuſdem conditionis ſolent conſumere in aleudis ſe &*

& familijs, ſed tantùm ad eum modum, quo homines eiuſdem qualitatis paupertate oppreſsi ſolent degere, vt ſic ſi homines ſimpliciter eiuſdem dignitatis, & cõditionis ſoleut equites incedere, & tamẽ eiuſdem conditionis homines paupertate oppreſsi, pedites incedunt, tantùm relinquendũ eſt marito, vt pedeſter incedat, non verò vt equum alat. Et ita in effectu Paul.Caſt.l.ſi maritus in id.nu. 2.ff.eod.Iaſ.l.cum hi.§.vult igitur. num.1.ff.de tranſactio.Lara in l.ſi quis à liberis.§.non tantùm.nu.17. ff.de liber.agnoſcen. & ad hoc reducendus eſt Zaſi.in d.l.maritum. num.9.dum inquit: *Quod ſatis eſt re linquere marito id, ex quo commodè viuere poſsit, & non cum pompa.* Et quod etiam tradit Alciat.l. nepos Proculo.in fin.ff.de verb.ſignific. *Quod ea quæ ad mollitiem, & pompam pertinẽt, ſunt auferenda marito, vt veſtis ſerica, tapetes, & alia id genus. Quia apud graues viros non cenſetur quis eſſe minoris dignitatis, quòd prædictis careat.* Subſcribit Loriot.l.diuus.colu.fin. ff. de regulis iuris, & clariùs dicere potuiſſent, quòd relinquendum eſt marito tantùm id quo indiget, attenta qualitate perſonarum ſimilium: paupertate oppreſſarum, vt colligitur ex mente.l.inter eos 19. §.fin.ff.de re iudic. cum ſimilibus. Quòd ſi attenta dignitate & ſtatu, non poteſt maritus commodè degere ſine famulis, tunc etiam ei relinquendum eſt neceſſarium pro alendis illis famulis, ita tamen, vt non debeat haberi reſpectus ad homines eiuſdem conditionis ſimpliciter, ſed ad homines eiuſdem conditionis paupertate oppreſſos: ita vt ſi alij ſoliti eſſent habere decẽ ſeruos, & paupertate oppreſsi vno, vel duobus eſſent contenti, id tantùm debeat relinqui marito, ex quo illum famulum, vel famulos poſsit alere, vt eſt de ment.Ioan. de Imo.in l.Necennius.§.fin. ad fi. ff. de re iudica. & Baccæ de inopo debitore.cap.1.nu.69. & expreſsit Gutier.de iuramen.confirma.3.p. c.15.nu.8.

8 Vndè in occurrẽti caſu, cum dictus don Michael haberet vxorem & filios, & duos ex illis lactantes, ad quorum educationem habebat duas nutrices, inſuper precisè indigeret famulis, licèt ſecũdùm qualitatẽ, ſi non haberet creditores, ei taxata fuiſſent alimenta maiora, in triplum, & quãuis probauerat egere ſexcentis libris annuis ad ſe alẽdum, vxorem, filios, & familiã vltra dotem, & alia quę habebat, tamẽ ex quo ex probatis per Syndicum dictæ Baroniæ de Andilla creditricis, conſtitit habere dotẽ vxoris (licèt magna illius pars iã erat conſumpta) & habere aliquas terras, quas colere ſolebat, & aliqua emolumenta iuriſdictionis, quamuis incerta, & ſub prætextu, quòd alimenta non debebãt taxari ſecundùm dignitatem tantùm, ſed ea attenta ſecundùm neceſsitatem viuendi, attenta dicta graui mole creditorum tantùm ei fuerunt taxatæ pro alimentis tercentum libræ monetæ Valentinę, quas ex fructibus, & redditibus

dictæ

dictæ Baroniç,ſeu ex mercede,vel pretio cõductionis illius, percipere poſſet, vltra emolumenta iuriſdictionis,vt cum illis, & cũ dote, & fructibus dictarum terrarum ſe & ſuam familiam alere poſſet. Et ita,me referente, fuit pronuntiatũ ſententia lata inter dictũ don Michaelem Diez Giron de Rebolledo dominum Baroniæ de Andilla ex vna, & Syndicum dictæ Baroniæ, & alios creditores ex alia parte,publicata per Franciſcum Paulum Alreus,die 1.Decemb. 1610.

DECISIO LXXXVI.

DILATIONES DVÆ, altera in materia principali, altera in materia impugnatiua à iudice ſimul concedi, & eodem tempore currere poſſunt.

1 *Dilatione pendente officiũ iudicis conquieſcit.*

2 *Dilatio ad plures actus ſimul nõ debet dari.*

3 *Dilationes,aut dãtur ad diuerſos effectus non incompatibiles, & ſimul concedi,& currere poſſunt. Aut vna dilatio eſt alteri præiudicialis,& non poſſunt.*

4 *Terminum aſsignandi praxim tradit Speculator, vt reorum malitijs obuietur.*

5 *Dilationes duæ, altera in materia principali,altera in materia impugnatiua,ſimul currere poſſunt.*

Dilationes duæ,altera in materia principali, altera in materia impugnatiua, an ſimul à iudice concedendæ ſint, vel an ſimul currere poſsint,dubitatũ fuit, me referente,in cauſa vertenti inter Monaſterium monialium ſancti Ioſephi, & ſanctæ Teclæ ciuitatis Valentiæ ex vna, & dominam Hieronymam Dixer ex parte alia.

Et prima facie videbatur, pendente prima dilatione in materia principali,nõ debere concedi, nec currere alteram dilationem in ma-
1 teria impugnatiua; tum quia conceſſa prima, & ea pẽdente, officiũ iudicis conquieſcit. l. ſiue pars. C. de dilatio.c.ſignificante 69.de appellatio.Vitalis de Cãbanis in tractat.clauſula.inverbo,nihil nouari dilatione pendente.nu.5. tom. 18. tract.fol.184. col.4.latè Gabr. lib.
2 2.com.conclu.tit.de dilatio. cõclu. 1.Tuſcus in verbo dilatione. conclu.441.nu.1.tom.2.pag.686.Tum quia dilatio ad plures actus ſimul non debet dari. Federic. de Senis in conſil.171.incipi.caſus talis eſt, quidam fuit citatus.in fin.Specula. in tit.de dilatio.§.1.nu.19.in verſ. Argumentum tamen contra. lib. 2.fol.59. gloſ. in clement. ſæpe. §. nos vſum verbo poſt dationem.de verbor.ſignifica.

Contrarium tamen fuit deliberatum in R.C.iuxta ea, quæ tradit Fran.Marc.deciſ.Parlamenti Delphinalis.54.1.par.per totã, & quia ibi copioſè, ne videar per illum allegata

Digitized by Google

3 allegata tranſcribere ad eum me remitto. Et in hac materia Bart. in l. 2. nu. 12. ff. de re iud. ita ait: *Sed dico, quòd ſi detur ſuper aliquo articulo nõ contingenti primam dilationem, nec ſit præiudicialis ad illam, vt ſi data eſt dilatio ad probandũ per teſtes, certè pendẽte illa dilatione poterit dari dilatio ad probandum per inſtrumentum. text. eſt in l. generaliter verſ. nullo. C. de reb. credit. Sed ſi eſt præiudicialis ad primam, tunc ſecus. l. ſiue pars. C. de dilatio.* Quam Bar. diſtinctionem refert, & ſequitur Frãc. Marc. d. deciſ. 34. Tuſc. d. concluſ. 441. in verbo dilatione. n. 22. pag. 687. poſt Roman. quem allegat. conſ. 443. quoad primum. n.
4 10. verſ. Cęterùm, & praxim tradit Specul. d. tit. de dilatio. §. 19. his verbis: *Nos tamen quandoque ſic hũc terminum damus. Aſſignamus tibi talem diem ad deliberandum, & ſi deliberaueris contendere, eadem die reſpondeas libello, vel cauſas, quare reſpondere non tenearis, aſſignes. Hoc autẽ ideò facimus, vt reorum malitijs obuiemus, qui die ad deliberandum aſſignata venientes, dicũt ſe velle contendere, petentes alium terminum ad proponendas exceptiones. Secundùm hanc ergo aſſignationem, vel tunc reſpondebunt, vel ſuas exceptiones dilatorias proponẽt.* Et ſubiungit Speculator, *quòd hic non præfigitur ad duo, ſed ad vnum tantùm; cum enim datur terminis ad deliberandum hoc implicatur, vt ſi deliberauerit contendere, veniat reſpõſurus libello, vel dicat cauſam, cur reſpondere non teneatur.*

Cũ autẽ dilationes altera deliberatoria, ſiue inſtructoria, altera in materia principali ſint adinuicem incõpatibiles, & vna debeat præcedere aliã, non debent ſimul cõcurrere, & in his terminis procedũt in
5 contrariũ allegata. Et cũ hac diſtinctione eſt ſatisfactum in contrariũ deductis: cũ autem dictæ duæ dilationes altera in materia principali, altera verò in materia impugnatiua nõ ſint incõpatibiles, nec vna ad alterã pręiudicialis, ſimul currere poſſunt. Et ita fuit per me interloquẽdo declaratũ in dicta cauſa, prouiſione facta ex deliberatione Regij Cõſilij, die 19. Ianuar. 1611. Actuario ſiue ſcriba Hieronymo Nauarro notario.

DECISIO LXXXVII.

BAIVLVS GENERALIS ſiue procurator Cęſaris, quã do ſcribit iudicibus ordinarijs ciuitatum, & oppidorũ Regni Valẽtiæ, in cauſis, de quibus cognoſcit ex prorrogata iuriſdictione, non poteſt vti verbis præceptiuis, ſed debet ſcribere, his verbis: *Requirimus, rogamus, & hortamur.*

1 *Baiulus Generalis ciuitatis, & Regni Valentiæ habet idem officium, quod procurator Cæſaris.*

2 *Præceptiuis verbis ſcribi poſſe exiſtẽtibus extra prouinciã ſuadere videtur, Authentica ſi vero. C. ad leg. Iuli. de adulter. ſed contra, infra nu. 6.*

3 *Baiu-*

3 Baiulus generalis Valentiæ, quando cognoſcit ex prorogata iuriſdictione, debet in ſuis literis directis iudicibus ordinarijs, vti verbis deprecatiuis

4 Literæ, quas dirigit vnus iudex alteri, non ſunt de poteſtate, ſed impetratiuæ.

5 Baiulus generalis in cauſis patrimonialibus poteſt omnibus officialibus mandare, & inhibere.

6 Authentica, ſi verò. C. ad legem Iuliam de adulterijs, declaratur, & eius verus intellectus traditur.

BAiulus generalis ciuitatis, & Regni Valentiæ (qui habet idem officium, quod Procurator
1 Cæſaris) in quadam cauſa executiua, in eius Curia vertẽti (virtute renuntiationis, & ſubmiſsionis proprij fori) ſcripſit iudici ordinario, ſiue iuſtitiæ oppidi Regij Morellę ſiti in eodem Regno, ei præcipiendo, vt pignora caperet à quodam vicino dicti oppidi, contra quẽ inſtabatur executio. Dictus autẽ Iuſtitia Morellæ, ſibi imperata facere recuſauit, ſub prætextu, quòd ei non erat ſcribendum verbis præceptiuis, ſed tantùm eum hortando, & requirendo. Dubitatum fuit quid iuris?

2 Et in fauorem Baiuli generalis facere videbatur Authen. Si verò. C. ad l. Iul. de adulter. cuius verba ſunt: *Si verò criminis cõmiſsi occaſione latuerit, aut prouinciam illam reliquerit, in qua deliquit, iubemus legitimis edictis à iudice vocari eum, & ſi non audiat illa, in eum procedere, quæ noſtris legibus ſunt definita. Si verò cognoſcatur, quod in alia prouincia degat, iubemus prouinciæ illius iudicem, in qua crimen commiſſum eſt, epiſtola publica vti ad prouinciæ illius iudicem, in qua delinquens degit. Ille verò qui publicas ſuſceperit literas periculo ſuo, & officij ſui, comprehendet eum, & ad iudicem prouinciæ tranſmittet, in qua peccauit ſuplicijs legitimis ſubijciendum. Si verò qui publicam epiſtolam ſuſceperit, hoc facere, aut officium eius imperata neglexerit, tunc, & ipſum iudicem tres libras auri, & officium eius alias tres pro pœna inferre iubemus.* In quo textu agitur de vno iudice ſcribenti alteri, circa concernentia ſuam iuriſdictionem, & vtitur textus illis verbis, *Imperata neglexerit*, & ſic præſupponit poſſe ſcribi verbis præceptiuis.

3 Sed contrarium fuit deciſum, cùm enim dictus Baiulus in dicta cauſa executiua non ſit ſuperior ordinario, ſed tantum ex prorrogata iuriſdictione de dicta cauſa cognoſcat, debet vti in ſuis literis his verbis: *Requirimus, rogamus, & hortamur.* Et non his verbis, *Imperamus.* vt tenẽt Angelus, & Salicetus in Authentic. Si verò. C. ad legem Iuliam. de adulter. Auiles in capitul. Prætor. capit. 27. gloſ. in verbo, *Requieran.* numer. 2. & ita conſulit faciendum Bobadilla in ſua Politica lib. 2. capit. 21. numer. 62.

4 Et deduci videtur ex traditis per Bald. in l. Si quoſdam. 15. numero. 2. C. ad legem Iuliam de adulterijs, vbi inquit, has literas,

quas dirigit vnus iudex alteri, de legis permiſsione, non eſſe literas de poteſtate, ſed impetratiuas. Deniquè in occurrenti caſu, hoc ſatis apertè deducitur ex priuilegio 31.
5 Regis Ferdinandi II. in corpore priuilegiorũ fol. 228. ibi: *Notũ facimus per præſentes, quòd Baiulus Generalis tanquã particularis theſaurarius noſter, ſuper eis defendendis, acquirendis, & aliàs tractandis, poteſt dictis officialibus, & omnibus alijs prædictis circa prædicta pertinentia ad ſuum officium, mandare, inhibere, & aliàs circa eadem ad noſtram vtilitatẽ, & commodum diſponere, & ordinare.* Vndè cum limitatè in dictis caſibus dumtaxat ei permittatur vti verbis præceptiuis, in reliquis caſibus, in quibus ex prorrogata tãtum iuriſdictione cognoſcit, non poterit præcipere, ſed hortari.

6 Nec obſtat tex. in Auth. Si verò. C. ad l. Iul. de adult. ibi: *Aut officiũ eius imperata neglexerit.* Ex quibus verbis deducit Bobadil. vbi ſupra poſſe vnum iudicem ordinarium alteri ordinario præcipere, vt requiſita adimpleat, & ſic vti verbis præceptiuis in literis requiſitorijs. Nam dictus text. non tale probat, ſi rectè inſpiciatur tex. in §. ſi verò quis comprehenſorũ in Authent. vt nulli iudicum. ex quo dicta Authẽtica deſumpta fuit. Vbi illa verba, *Imperata neglexerit*, referũtur ad ea, quæ prçceperat Imperator iudicibus requiſitis, vt remitterent delinquentem ad locum delicti, non autem referuntur ad verba iudicis requirentis, qui non poteſt præcipere, ſed monere, & requirere. Et ita fuit iudicatum (me referente) in fauorem Syndici dicti oppidi Morella, contra dictum Baiulum generalem, ſententia publicata per Alreus die 5. Februarij. 1611.

DECISIO. LXXXVIII.

DESERTA QVANDO dicatur cauſa ſupplicationis quia non fuit eius cauſæ proceſſus concluſus intra annũ præfixum à Regia pragmatica.

Et an annus currat pendente altercato.

Super deſertione poteſt declarare Regia Audientia (quæ eſt iudex à quo) lapſo anno, ſi intra illum non fuit cauſa ſupplicationis introducta in S.S.R.C. & ſic coram iudice ad quem, cum præuenta ſit iuriſdictio per iudicem à quo.

1 *Caſus, ſiue facti ſpecies.*
2 *Iudicis inferioris manus ſunt ligatæ per impoſitionem manus ſuperioris.*
3 *Altercato, ſiue diſputatione pendente, non currit dilatio, ſi habuit iuſtã cauſam, vt infra nu. 6. ſecùs ſi non habuit. vt num. fin.*
4 *Appellandi tempus non currit dicenti ſententiam nullam.*

5 *Appella-*

6 *Appellationis tempora non currunt, quando per iudicem ſtat, quo minus in cauſa appellationis procedatur.*

7 *Terminus non currit, vbi diſputatur ſuper eo, quod expediendum eſt.*

8 *Supplicans à ſententia lata in Regia Audientia, debet intra annum cauſam proſequi, & finire, aliàs ſupplicatio eſt deſerta iuxta Regiam pragmaticam.*

9 *Supplicationis annus debet computari à die interpoſitæ ſupplicationis, & non à die prouiſionis factæ eam admittendo, etiam ſi fuiſſet litigatum ſuper admiſſione, vel repulſa illius.*

10 *Deſerta fuit declarata cauſa appellationis, etiam ſi in termino ſtatuto ad eam proſequendam, per iudicem à quo non ſint conceſsi Apoſtoli.*

11 *Cautio ad proſequendum ſupplicationem interpoſitam à ſententia lata in Regia Audientia ſufficit, vt in ea offeratur, & poſteà præſtetur in Sacro, Supremo, Regio Conſilio.*

12 *Iudex à quo, poteſt declarare ſuper deſertione, quando appellatio nō fuit introducta corā iudice ad quem.*

13 *Iudex ad quem, quando cauſa fuit coram eo introducta, debet declarare ſuper deſertione, non iudex à quo.*

14 *Appellans debet proſequi appellationem cum maxima diligentia, & impedimentum non excuſat, niſi ſit ineuitabile.*

15 *Appellanti, quando ceſſante impedimento remanſit tantum tempus, quo potuiſſet cauſam expedire, non ſuffragatur impedimentum, & hæc eſt communis opinio.*

1 Don Matthias Iofre ſupplicauit à ſententia lata in Regia Audiētia in fauorem Petri Ludouici Almunia, & Balthaſaris Almunia fratrum, cum ſupplicatione oblata die 17. Septēbris 1609. & cum in calce illius fuiſſet prouiſum, vt notificaretur parti, nō fuit concluſus articulus ſuper admiſſione, vel repulſa dictę ſupplicationis, vſque ad diem 15. Octoris 1609. & dictus ſupplicans non curauit deferri proceſſum ad Auditorem, cui dicta cauſa erat cōmiſſa, vſquè ad mēſem Marcij 1610. Die 7. Maij eiuſdem anni interloquendo fuit declaratum, ſiue (vt apud nos dicitur) fuit facta prouiſio, admittendo dictam ſupplicationem, quo ad effectum deuolutiuum tantùm. Lapſo anno à die interpoſitę ſupplicationis computato, prædicti Almunias fratres petierunt, & inſtarunt in eadē Regia Audiētia declarari, deſertam dictam ſupplicationis cauſam. Et poſteà dictus don Matthias Iofre eam introduxit in hoc S.S.R.C. in menſe Nouembris 1610. & literas citatorias obtinuit, & eas intimari fecit dictis Almunias fratribus. Et prætendebat non poſſe declarari deſertam in Regia Audientia dictā ſupplicationis cauſam. Primò, 2 quia per appoſitionem manuū ſuperioris ſunt ligatæ manus iudicū inferiorum, ita quòd non poſſint de eadem cauſa cognoſcere, nec ſe intromittere. Mohedæ deciſio. 129. Menoch. conſil. 83. num. 31. lib. 1.

lib. 1. latè Lancellot. de attentat. 2.part.cap.10. numer.4. & 9. tom. 5 tractat. fol. 343. Iaſ. conſil.259. numer. 10. volum. 3. vbi, quòd nullus ordinarius poteſt ſe intromittere de cauſa introducta in Senatu Regio.

Secundò, dicebat dictus don Matthias, non eſſe deſertã cauſam ex quo non fuit facta prouiſio admiſsionis ſupplicationis, vſque ad diem 7. Maij. dicti anni 1610. & ſic antea non potuit currere annus fatalis ad proſequendum ſupplicationem, quia pendente diſputatione, ſeu altercato, non currit dila-
3 tio. Felin. in cap. licèt cauſam. nu. 18. verſicul. limita. 14. de probat. & in cap. ex ratione. num. 5. de appellationibus. Dominic. Geminia. in cap. cupientes. §. quòd ſi. num. 7. ad med. in verſic. In fine gloſſæ, de electione, in 6. Bald. in Authen. ei qui. C. de tempor. appellat. vbi dicit, quòd tempus conſumptum in diſputando ſuper ineptitudine libelli appellationis, non computatur. bonus textus. in l. contra ma-
4 iores. C. de inofficioſ. teſtament. per quem dicit ibi Bald. quod dicenti ſententiam nullam non currit tempus appellandi. Alex. conſi. 72. num. 2. lib. 3. vbi ad id allegat text. in l. petendæ. C. de temp. in integr. reſtit. & ibi Doctor. & bonus text. in l. intra vtile. in principio. ff. minor. & l. fin. in fin. C. de adulter. & Alexand. in eodem numer. 2. verſicul. Idem ſi ſtat,
5 ſubiungit hæc verba: *Idem ſi ſtat per iudicem, quo minus in cauſa appellationis procedatur, quia tempora ipſo iure non currunt. vt not. gloſ. in Authentic. de appellat. & intra quæ tempora. §. ſancimus. & in l. 1. §. dies. ff. quando appella. & in Authentic. vt ſponſal. largi. §. hoc quoque. notat gloſſa in l. ſed ſi per Prætorem. in princip. ff. ex quib. cauſ. facit. l. fin. ff. de re iudic. & ibi mo-*
6 *derni.* Et don Ludouicus de Peguera deciſio. 34. part. 2. inquit, in Regia Audientia Cathaloniæ deciſum fuiſſe, quòd ſi quis habet iuſtam cauſam faciendi altercatum, non currit tempus, ſiue vt ait Theſaur. deciſ. 10. numer. 4. non currit inſtantia cauſæ appellationis (quæ vt dixerat numer. 2. in illa patria eſt ſex menſium) pendente articulo, an inſtantia ſit perempta, vel non. Alexand. conſil. 42. num.
7 11. Ratio eſt, quia terminus non currit, vbi diſputatur ſuper eo, quod expediendum eſt. l. ſi cum ipſe. ff. de excuſat. tut. l. intra vtile. in princ. ff. de minor. Natta cõſil. 172. nu. 16. lib. 1.

Sed his non obſtantibus, fuit declaratum in eadem Regia Audientia, dictam ſupplicationis cauſam eſſe deſertam, quoniam per pragmaticam Regis Petri II. (de qua in titulo, *Prouiſio ſuper fideiuſſione præſtanda per ſupplicantes à ſen-*
8 *tentia lata in Regia Audientia.* In extrauaganti fororũ folio 57. pag. 2.) eſt dara forma obſeruanda in cauſis ſupplicationum. & traditur in capit. 2. fol. 58. colum. 1. ante mediũ, his verbis: *Ordinamus etiam, & ſtatui-*

ſtatuimus pragmatice, quòd ſi à ſententijs referendis, vt eſt dictum, infra decem dies ad nos fuerit ſupplicatum, quòd pars ſupplicans infra vnum annum à die ſupplicationis in ante continue ſequturum cauſam eiuſdem ſupplicationis proſequi teneatur, & ipſa cauſa infra vnum annum debeat terminari, aliàs quòd lapſo dicto anno, ipſæ ſententiæ in rem tranſeant iudicatam, & pro tranſactis in rem iudicatam habeantur vigore præſentis pragmaticæ, quam vigorem legis in omnibus volumus obtinere. Quæ forma non fuit ſeruata, & ideò remanet ſupplicatio

9 deſerta in caſu noſtro. Annus enim debet computari à die interpoſitæ ſupplicationis, & non á die prouiſionis factæ eam admittendo. Et ita dicit Regens Ioannes Sentis ſenior, in ſuo repertorio, folio 205. multoties fuiſſe reſolutũ, & iudicatum in hoc Sacro, Supremo, Regio Conſilio, etiam ſi fuiſſet litigatum ſuper admiſione, vel denegatione ſupplicationis, iuxta deciſionem Guidonis Pap. 25. vbi

10 dicit, fuiſſe declaratam cauſam deſertam in Parlamento Delfinali, ex quo erant lapſi quadraginta dies conceſsi per ſtatuta Delfinalia ad introducendum appellationem, coram iudice ad quem, qui dies computantur à die recitationis ſententiæ, non obſtante, quod fuit appellatum in ſcriptis intra terminum, & appellantes petierint Apoſtolos à iudice à quo ſibi concedi, qui aſsignauit certum diem ad reſpondendum: qua dio comparuerunt appellantes petendo Apoſtolos, & iudex iteratò eis aſsignauit, vſquè ad ſex terminos ad audiendum reſponſiones, taliter quod effluxerunt dicti quadraginta dies, & in vltimo termino conceſsit Apoſtolos, & cauſa fuit introducta coram iudice appellationum totius Delfinatus, & nihilominus fuit deliberatum in Cõſilio dictam appellationẽ eſſe deſertam, quia appellantes non tenebantur comparere pro Apoſtolis petendis niſi ſemel, ſed debebant intra quadraginta dies appellationẽ introducere, & ita inquit

11 Regens Sentis, ſufficere offerre in Regia Audientia præſtare cautionem iuxta pragmaticam, & ſemel aut bis ſupplicare, illam ſibi recipi, & ſi non recipitur, petere acta authentica, & cauſam ſupplicationis introducere in Sacro, Supremo, Regio Conſilio, & ibi ſupplicare dictã cautionem ſibi admitti. & multoties dicit, fuiſſe ibi admiſſam cautionem denegatam in Regia Audiẽtia. Et ita in caſu noſtro cùm non fuerit obſeruata dicta forma, & lapſus eſſet annus, cauſa ſupplicationis fuit, & eſt deſerta.

12 Secundò, quandò cauſa non fuit introducta coram iudice ad quem, tunc iudex à quo poteſt declarare ſuper deſertione. Angel. conſil. 217. Ruginel. de appellationibus. §. 11. gloſ. 1. cap. 2. numer. 13. Maranta de ordin. iudicior. 6. part. titul. de appellatione.

numer.200. qui ita ait: *Scias, quòd ſi appellatio deſerta efficitur ex non proſequutione, ſiquidem nunquam ſit aditus iudex ad quem, & nullus actus eſt factus corã eo, & tũc non eſt opus alia pronuntiatione, niſi quia pars appellata poteſt adire iudicem, à quo, vt ſententiam exequatur, & ſi ille videt lapſum terminum iuris, vel hominis ad proſequendum, pronuntiabit illam deſertam, & condemnabit appellantem ad expenſas: & ob hoc eſt vtile, vt pronuntietur propter condemnationem expenſarum, ſecundùm Abba. in cap. ſæpe. col. 3. de appella. Verũ poteſt ſi vult exequi ſine alia pronũtiatione, & hoc etiam eſt vtile, vt cauſa citiùs expediatur ne detur materia vlteriùs appellandi.*

13 *Si verò fuit aditus iudex ad quem, & appellatio fuit coram eo introducta, & tunc ipſe debet pronuntiare ſuper deſertione, & non iudex à quo. Ita diſtinguit notabiliter Philip. in cap. ex ratione. col. 19. in fin. verſ. circa ſeptimum, &c. de appell. Fel. in cap. ex parte. el 2. col. 6. in fin. & ſeq. colum. penul. de reſcrip. Adde tex. & ibi Bald. in l. ſi contra, & in l. præcipimus. §. officijs. C. de appellat. & ibi per Bart. adde etiam Alexan. in l. Præſes ff. de re iud* Eandem diſtinctionem nouiſſimè adducit, & alijs relatis, confirmat Sigiſmund. Scaccia de appellatio. lib. 3. cap. 2. quæſt. 11. numer. 150. & 151. pagin. 214. qui numer. 157. diſtinguit, Aut appellans non declinat iuriſdictionem iudicis à quo, faciendo ei inhiberi per iudicem ad quem, & tunc iudex à quo poteſt cognoſcere de deſertione. Aut appellans declinat eius iuriſdictionem faciẽdo ei inhiberi per iudicem ad quem, & iſto caſu, non poteſt iudex à quo cognoſcere, & idem Ruginel. de appellatio. §. 11. gloſ. 1. cap. 2. numer. 23. verſicul. nec mirum, ait, iudicem à quo in hoc caſu poſſe procedere, cũ præuentioni locus ſit. l. vbi cæptum. ff. de iudicijs. In caſu autem noſtro antequam eſſet introducta cauſa ſupplicationis in Sacro, Supremo, Regio Conſilio (& ſic coram iudice ad quem) iam erat deſerta cauſa per lapſum anni, & ſupplicatum fuerat in Regia Audientia, ſuper deſertione declarari, & ſic ibi erat cæptum iudicium, & tunc quia neque emanauerat inhibitio (quæ nunquam emanat in cauſa ſupplicationis) nec iudex ſuperior manum appoſuerat, potuit Regia Audientia, tanquam iudex à quo, de dicta deſertione cognoſcere, & ſuper ea pronuntiare.

Tertiò (ſi & vbi annus ad proſequendum appellationem non curreret extante legitimo impedimento) adhuc in occurrenti caſu, cauſa eſſet deſerta, quia dictus don Matthias Iofre fuit negligens in proſequutione dictæ cauſæ ex quo à die 15. Octobris 1609. in qua fuit concluſus articulus ſuper admiſsione, vel repulſa ſupplicationis, vſq; ad menſem Martij 1610. non curauit, vt deferretur proceſſus ad domum Auditoris, cui dicta cauſa erat commiſſa, vt ſuper articulo prouideret. &

14 & vt inquit Scaccia de appellatio.
quæſt. 15. num. 156. pag. 342. im-
pedimentum debet eſſe ineuitabi
le, quia appellans debet proſequi
appellationem cum maxima di-
ligentia, & ſumma ope litem exer
cere. l. final. §. illud. C. de tempo-
rib. appellation. cap. cum ſit Ro-
mana, de appellation. vbi ad con-
cedendum biennium eſt neceſſa-
ria cauſa. in authentic. de his, qui
ingrediuntur ad appellat. §. 1. vbi
requiritur cauſa ineuitabilis, &
concludunt Decius, Anton. de
Butr. Alexan. Mar. Anton. Bauer.
& alij in locis relatis per Scacciã
dict. quæſtione. 15. num. 150. cum
ſequentibus, vſquè ad num. 159.
Dictus etiam don Matthias poſt
prouiſionem factam die 7. Maij.
1610. qua fuit admiſſa ſupplica-
tio, non adhibuit debitas diligen-
tias, introducẽdo dictam cauſam
in Sacro, Supremo, Regio Conſi-
lio, quòd ſi feciſſet, cauſam proſe-
qui, & finire potuiſſet intra an-
num, & ſecundùm communem
opinionem, quam referunt idem
Scaccia in eadem quæſt. 15. num.
148. in verſic. primum tẽpus. pag.
338. & Sfor. Oddo. de in integ.
reſtitutione. quæſt. 70. numer. 64.
quandò ceſſante impedimẽto re-
15 mãſit appellanti tantum tempus,
quo potuiſſet cauſam expedire,
tunc negligentia habet confunde
re effectum præcedentis impedi-
menti, ſicut dicitur, quod vltima
mora nocet, quã opinionem mul-
tis Iuribus, & Doctoribus relatis

benè confirmant, & probatur in
l. fin. §. illud. C. de tempor. ap-
pellation. & in authent. de his qui
ingred. ad appell. §. 1. & ita ex
hoc, etiam debuit declarari ſuppli
cationis cauſa deſerta.

Ad contraria reſpondetur, Ad
primum in occurrenti caſu, ante-
quam Sacrũ, Supremũ, Regiũ Cõ
ſilium manus appoſuiſſet in cauſa
ſupplicationis, eam eſſe deſertam
ob lapſum anni, & fuiſſe petitam
declarationem deſertionis dictæ
cauſæ in Regia Audientia, & ita
non applicantur doctrinæ in con
trarium allegatæ.

Ad ſecundum ex ſupradictis
reſultat ſolutio, quia articulus pen
dens ſuper admiſſione, vel repul-
ſa ſupplicationis, non præſtabat
impedimentum ad introducendã
cauſam ſupplicationis in dict. S. S.
R. C. cum ſufficeret offerre cautio
nem in Regia Audientia, & pete-
re introductionem in dicto Supre
mo Conſilio, & ibi præſtare dictã
cautionem. vt dixi num. 11. Et li-
cèt verum ſit, quòd pendente al-
tercato, ſiue diſputatione non cur-
rit dilatio, vbi habuit iuſtam cau-
ſam illud mouendi. Secùs tamen
eſt, ſi non habuit iuſtam cauſam,
vt dicit Peguera deciſ. 34. par. 2. &
tradit Felin. in cap. ex ratione. nu.
15. de appellation. tamen hoc non
eſt applicabile ad caſum noſtrũ,
cum dictũ altercatũ non impedi-
ret curſum anni fatalis, nec intro-
ductionẽ ſupplicationis, ex quo po
terat eã introducere in Supremo

Conſ. ibidem præſtando cautionẽ oblatam in Regia Audientia, etiã ſi non eſſet prouiſum in eadem ſuper admiſsione, vel repulſa ſupplicationis. Et poſtquã dicta prouiſio admiſsionis ſupplicationis facta fuit, & ſic ceſſauit altercatũ, remanebat ſufficiens tempus ad introducendum, & proſequendũ dictam ſupplicationis cauſam, & in ea concludẽdum intra annum, quòd non fecit dictus don Matthias.

Et ex ſupra dictis fuit declarata, deſerta dicta ſupplicationis cauſa, ſententia lata in Regia Audientia in fauorem Petri Ludouici, & Baltaſſaris Almunia fratrũ, contra don Mathiam Iofre (referente Doctore Mayor, nunc Regente Regiam Cancellariam in Regno Valentiæ, tunc cauſę Auditore) publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 26. Februarij. 1611.

DECISIO LXXXIX.

PRETIVM LOCAtionis, quando ſuccedat loco fructuum? Et ad illud, an agere poſsit qui obtinuit ſententiam reuocatoriam illius, quæ lata fuerat in fauorem locatoris?

Actio perſonalis contra Milites Religionis Mõteſiæ intentari debet coram Locum tenenti generali dictæ Religionis.

1 *CAſus.*

2 *Locator agere poteſt actione locati contra conductorem ad mercedem, etiam ſi ſit prædo. & numero.4.*

3 *Locati actio tantùm eſt reſtricta inter locatorem, & conductorem, licet alius dominus declaretur rei locatæ.*

5 *Dominus rei eſt dominus fructuum, & pretij conductionis.*

6 *Fructus dominum ſequuntur.*

7 *Pretium fructuum habere idem eſt, ac habere fructus.*

8 *Penſiones, quæ ex locationibus prædiorum percipiuntur, veniunt in petitione hæreditatis.*

9 *Actio locati tranſit in ſucceſſorem particularem in Baronia ſibi per ſententiam adiudicata, quando locationem ratificauit.*

10 *Ratificare quis cenſetur locationem, quando mercedem percipit.*

11 *Conductio facta per aliquot annos, vbi pretium in ſingulos annos diſtinctum eſt: pro eo anno, quo penſio percipitur, ratificata cenſetur.*

12 *Supplicatione à Regia ſententia interpoſita non obſtante, qui eam exequi vult, præſtat cautionem de reſtituendo rem ſibi adiudicatam cum legitimis augmentis, ſi in gradu ſupplicationis ſententia fuerit reuocata.*

13 *Sententia, quando eſt reuocata, debet reſtitui res ſimul cum fructibus.*

14 *Pretium locationis ſuccedit loco fructuum.*

15 *Monteſiæ Ordinis milites, ſunt Religioſi*

ligioſi Ordinis Calatraua, gaudet que priuilegio fori Eccleſiaſtici.

16 Clericus, cuius bona ſunt ſequeſtrata per iudicem ſecularem, penes perſonam laicam, debet conueniri coram ſuo iudice: licet poſſit fieri ſequeſtrum per iudicem ſecularem.

17 Sequeſtrum licèt ſit factum de bonis clerici per iudicem ſecularem, illud tamen iuſtificari debet penes Eccleſiaſticum iudicem, & ita fuit deciſum in Regia Audientia.

18 Empara tollitur per ſatis dationem, & nu. 20.

19 Soluens non verò domino venditori, vel locatori bona fide, liberatur, tamen mala fide ſoluens non liberatur.

1 Don Chriſtophorus Deſpuig miles Ordinis Virginis Mariæ Môteſię, & ſancti Georgij, hæres fuit inſtitutus in Baronia de Alcantara à ſorore ſua conſanguinea domna Iolante Deſpuig, domina, & vltima poſſeſſore illius, & cum petijſſet mitti in poſſeſſionem dictæ Baroniæ, domna Anna Deſpuig ſoror vtrinque côiuncta dictæ Iolantis tanquam legitima contradictor, & fideicommiſſaria virtute fideicõmiſsi antiqui, allegauit, dicto Chriſtophoro fratri conſanguineo poſſeſsionem tradi non debere, ſed potiùs ipſam eſſe mittendam in poſſeſsionem dictæ Baroniæ aſſeruit. Et in dicta cauſa obtinuit in S. R. A. Valen. eã mittendam fore in poſſeſsionem prædictę Baroniæ. A qua ſententia dictus don Chriſtophorus ſupplicationem interpoſuit ad dominũ noſtrum Regem, & ad hoc Sacrũ ſupremum Regium Cõſilium. Et dicta domna Anna, ad obtinendũ executionem dictæ Regiæ ſententiæ, præſtitit cautionẽ de reſtituendo dictam Baroniam ſimul cum legitimis augmentis, ſi legitima retractatione ſententia fuiſſet reſoluta, hoc eſt, in gradu ſupplicationis fuiſſet reuocata. Et præſtita dicta fideiuſſoria cautione miſſa fuit in poſſeſsionem dicta dõna Anna. Quæ iura ei cõpetentia ceſsit fratri ſuo dõ Gaſpari Deſpuig, militi Ordinis ſancti Ioannis Hieroſolimitani, qui dictæ Baroniæ poſſeſſionem accepit, & eã locauit Thomæ Nauarro ciuitatis Setabis. Poſteà autem in gradu ſupplicationis dicta ſentẽtia miſsionis in poſſeſſionem fuit reuocata in hoc S. S. R. C. & mandatum, vt dictus don Chriſtophorus mitteretur, pro vt miſſus fuit in poſſeſsionem dictæ Baroniæ. Qui in Regia Audientia ſupplicauit, vt mãdaretur Thomæ Nauarro conductori dictæ Baroniæ, vt eidẽ traderet mille, & ſexcentas libras debitas ex pretio dictæ conductionis ad computum quãtitatum debitarum ratione dictorum fructuum, cui inſtãtiæ nullatenus contradixit dicta nobilis Anna Deſpuig, ſed immò illam tacendo approbauit. Pro parte autẽ Syndici Religionis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, vti ſucceſſoris in bonis dõ Gaſparis Deſpuig militis

dictæ Religionis,(qui in dicta cau
ſa ſe oppoſuit) fuit prætenſum,di-
ctum don Gaſparem locaſſe dictã
Baroniam ſupra dicto Nauarro,il-
lumque promiſiſſe ſoluere pretiũ
illius dicto locatori, & pariter eũ-
dem don Gaſparem eſſe credito-
rem dicti dõ Chriſtophori in ma-
gnis quantitatibus ratione obliga
tionis factę per domnam Iolãtem
in fauorem dicti don Gaſparis, &
ratificationis ſiue nouæ obligatio-
nis factæ per eundem dõ Chriſto-
phorum,& ita potiùs dictas quan-
titates eſſe tradendas dictæ Reli-
gioni ſancti Ioannis Hieroſolymi
tani, quàm dicto don Chriſto-
phoro.

Quibus ſic ſtantibus,ad inſtan-
tiam Syndici dictæ Religionis ſan
cti Ioannis fuerũt ſequeſtratæ ſiue
emparatæ quantitates debitæ ex
pretio dictæ conductionis penes
dictum Thomam Nauarro, qui
præcedente iudicis mandato, eas
depoſuit. Et dõ Chriſtophorus in-
ſtabat ſequeſtrum ſiue emparam
tolli,& dictas quãtitates ſibi tradi.
Quod dictus Syndicus contradi-
cebat,aſſerens,pretium cõductio-
nis deberi ex contractu facto per
dictum don Gaſparem, & ita ius
illud exigendi ad ipſum tanquam
ad locatorẽ ſpectare, vel ad dictã
Religionem eius ſucceſſorẽ. Con-
tra verò dictus dõ Chriſtophorus
aſſerebat, quòd ex quo conſtabat
locationem non fuiſſe factam per
verum dominum dictæ Baroniæ,
(quod fuit declaratum,cum ſentẽ-
tia lata in hoc S.S.R.C.cũ qua fuit
mandatum eitradi poſſeſsionem
dictę Baroniæ)pretium locaſionis
eiuſdem ei erat tradendũ. Et quòd
occaſione prætenſi crediti per di-
ctã Religionem ſancti Ioãnis Hie
roſolymitani ipſe præſtaret ido-
neam ſatiſdationem, vt ſi forſam
per dictum locum tenentem gene
ralem Ordinis Monteſiæ cõdem-
nandus veniret, eſſet ſatis cautum
dictæ Religioni ſancti Ioannis, &
quod præſtita dicta ſatiſdatione
tolleretur ſequeſtrum, & pecunia
depoſita ei traderetur. Dubita-
tum fuit quid iuris in hoc caſu?

Et pro parte Syndici dictæ Reli
gionis ſancti Ioannis faciebat: Nã
locatio dictæ Baroniæ facta fuerat
per dictum don Gaſparem Del 1
puig,& ſic dictus Nauarro condu-
2 ctor tenebatur actione locati ſol-
uere mercedẽ dicto don Gaſpari,
ſiue Religioni ſancti Ioannis eius
hęredi,ſeu vniuerſali ſucceſſori. l. ſi
vrbana. ff. de cõdi. indeb. vbi Bar.
nu. 3. ex illo textu notat, quòd præ-
do locando fundum alienũ, poteſt
agere contra conductorẽ, & mer-
cedem ſeu pẽſionem exigere, quia
ſibi obligatus eſt perſonali actio-
ne ex locato. Federic. de Senis cõſ.
251. caſus talis eſt. in verſic. quid
plura. nu. 4. & 5. vbi ſubiũgit, quòd
poſſeſſor alienæ hæreditatis, euicta
ſibi hæreditate, tenetur cedere hę-
redi actiones ſibi cõpetentes con-
tra colonos pro mercedibus non
exactis. l. Iulianus. ff. de petit. hære-
3 dita. Cardinal. Tuſcus. tom. 5. in

verbo

verbo, locator. concluſ. 413. nu. 6. vbi inquit, actionem locati tantũ eſſe reſtrictam inter locatorem, & conductorem, vt licèt alius dominus declaretur rei locatæ, non tamen habeat actionem cõtra colonum, ſine ceſsione, benè tamen ſuccumbens tenetur cedere actionem domino. Et quòd prædó, qui

4 locauit, poſsit agere ad penſionẽ contra conductorem. tenet Stracha. de mercat. tit. de nauib. 3. par. nu. 28 tom. 6. tract. p. 1. fol. 316. & Carroſ. de locat. par. 5. tit. de precario. quæſt. 2. fol. 252. Ergo à fortiori dictus don Gaſpar, qui bona fide locauit, quamuis nõ dominus, habet actionem locati ad mercedem, quæ eius hæredi tradi debet.

Sed his non obſtantibus, me referente, contrarium fuit deciſum. Primò, quia cum dictus don Chriſtophorus ſit dominus dictæ Baroniæ (vti hæres in ea inſtitutus per

5 dictam dominam Iolantem) fuit etiam dominus fructuum eiuſdẽ, & pretij conductionis, ſiue mercedis. Fructus enim dominium rei ſequuntur l. fructus. l. & ex diuerſo.

6 & l. in fundo. ff. de rei uendic. l. Herennius. ff. de vſur. & in petitione hæreditatis veniunt fructus. l. item veniunt. 20. ff. de petit. hæred. ibi: *Fructus autem omnes augent hæreditatem.*

7 Et idem eſt habere pretium fructuum, ſicut habere fructus, vt fuit deciſum in Rot. Roman. teſte Æmilio Veral. Caputaq. deciſ. 28. par. 2. Vnde pretium cõductionis dictæ Baroniæ de Alcantera venit in petitione hæreditatis dõnæ Iolantis Deſpuig dominæ, & vltimæ poſſeſſoris dictæ Baroniæ. l. ancillarum. 27. §. ſed & pẽſiones.

8 ff. de petit. hæred. ibi: *Sed & penſiones, quæ ex locationibus prædiorum vrbanorum perceptæ ſunt, veniẽt.* l. mercedes. 29. ff. eod. tit. ibi: *Mercedes planè à colonis acceptæ, loco ſunt fructuum.*

9 Et actio ad petendum dictã mercedem, ſiue pretium locationis Baroniæ de Alcantera, locatæ per don Gaſparem Deſpuig, tunc poſſeſſorem dictæ Baroniæ, tranſiuit in don Chriſtophorum, qui dictam locationem ratificauit cum voluntate conductoris.

Secundò, cum dictus dõ Chriſtophorus Deſpuig, qui ſucceſsit in dicta Baronia iure fideicõmiſſi, tanquam electus ab eius ſorore, pretium locationis eiuſdem percipiat, cenſetur dictam locationẽ ratificare, quamuis facta ſit à don

10 Gaſpare, tunc eius poſſeſſore. Ita Molina de Hiſpan. primogen. lib. 1 cap. 22. num. 6. & 7. & probatur in l. emptorem. 9. C. de locat. vbi licèt emptor fundi non teneatur ſtare colono, cui prior dominus locauit, niſi ea lege emit, hoc tamen fallit, ſi probetur aliquo pacto cõſenſiſſe, vt in eadem conductione maneret.

11 Et quandò conductio fuit facta per aliquot annos, & pretium in ſingulos annos diſtinctum eſt pro eo anno, quo penſionem locationis percepit, cõtractus ratificatus cenſetur. Ita fuit deciſum in Rot. Roma.

Roma. vt habetur in deciſ. 232. incip. ex præmiſsis. aliàs deciſ. 2. de locat. in nouiſ.

12 Tertiò, quando dicta domna Anna obtinuit ſententiá in Regia Audientia, ad obtinendũ eius executionem præſtitit cautionem de reſtituendo eandem Baroniam ſimul cum legitimis augmentis, caſu quo dicta ſentẽtia (à qua dictus don Chriſtophorus ſupplicauit) eſſet reuocata in S. S. R. C. iuxta formam traditam in Authentica quæ ſupplicatio. C. de precib. Imper. offerend. ibi: *Niſi victrix pars dignam fideiuſsionem præbuerit, tantùm reſtituendi cũ legitimis augmentis, quantùm fuerit in condemnatione, ſi legitima retractatione ſententia reſoluatur.* Vbi gloſ. in verbo *Augmentis*, declarat, ſcilicet, *Fructibus, & acceſsionibus.* Et retractata ſententia debet res (cuius poſſeſsionem victor, pro

13 executione illius accepit) reſtitui ſimul cum fructibus ei, qui obtinuit ſententiam reuocatoriam. l. filio. 16. §. contra tabulas. ff. de inoffic. teſtam. Cachera. deciſ. 160. num. 12. cum alijs relatis per Cancer. tom. 3. var. c. 16. de litis conteſta. nu. 100. & 101. don Garcia Maſtril. deciſ. 29. per tot. & nu. 9. dicit, ita iudicatum, & ibi multos alios refert. Vndè cum dicta ſentẽtia fuerit reuocata in hoc Sacro, Supremo, Regio Conſilio, debent reſtitui fructus dicto don Chriſtophoro, & per conſequens pretium

14 locationis, quod ſuccedit loco fructuum. l. mercedes. 29. ff. de peti. hæred. ibi: *Mercedes planè à colonis acceptæ loco ſunt fructuum.* l. quia de de vſufruct. legat. vbi gloſ. Pariſ. conſ. 55. nu. 65. lib. 3.

Quartò, quãuis Syndicus Religionis ſancti Ioãnis Hieroſolymitani actionem perſonalem intentauit contra dictum Chriſtophorum Deſpuig in hac R. A. (virtute obligationis factæ per dictam dõnam Iolantem Deſpuig, tũc dominam dictæ Baroniæ in fauorẽ dicti don Gaſparis, & ratificationis ſiue nouæ obligationis factæ per dictum don Chriſtophorũ) cũ qua intendit iuſtificare ſequeſtrũ pecuniæ debitæ ex mercede locationis dictæ Baroniç, iuſtè tamẽ fuit prçtenſum per dictum don Chriſtophorũ, ex quo ipſe eſt Religioſus Ordinis Virginis Mariæ Monteſiæ, & ſancti Georgij, in actione perſonali non poſſe conueniri corã iudice ſæculari, ſed coram locũ tenente generali Ordinis ſiue Religionis Mõteſiæ iudice militũ, & Religioſorũ dicti Ordinis. Actor enim debet ſequi forũ rei, iuribus

15 vulgatis, & Religioſi Ordinis Mõteſię ſunt Ordinis Calatrauę iuxta diploma ſiue Bullã inſtitutionis dictæ Religionis, & milites Ordinis Calatrauæ gaudent priuilegia fori Eccleſiaſtici, vt multis relatis probat Aſpilqueta in Apologia de redditibus, Monito 55. Et quo ad hunc effectum ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & ita coram ſuo iudice ſunt conueniendæ per creditorem, non coram iudice ſęculari,

vt

vt benè probat Caualca. deciſ. 3.
nu. 26. par. 1. his verbis: *Et ſi bona*
ſequeſtrata eſſent alicuius clerici primæ
tonſuræ, licèt poſsit fieri ſequeſtrum, &
captura per iudicem ſæcularem propter
periculum moræ. Abbas in c. cum nō ab
homine. de iudic. & in c. lator. de pignor.
Ioan. Lopez in legibus Regni de Tu-
ron. l. 66. nu. 27. & nu. 28. car. 515.
Rebuf. in d. art. 6. gloſ. 3. nu. 75. & ſeq.
verſ. Quintò amplia. car. 150. & alij alle
gati ſupra in deciſiō. 1. nu. 38. tamen co-
ram iudice Eccleſiaſtico eſt agendā per
creditorem, & non coram iudice ſæcu-
17 *lari, aliàs ſequeſtrum eſt nullum.* Et ita
fuit iudicatum in S. R. A. Valen.
referente nobili don Petro Sans,
tunc dictæ Regiæ Audientiæ Do-
ctore, & poſteà Regente in hoc S.
S. R. C. in fauorē Ludouici Maſ-
carell Presbyteri I. V. D. & contra
Iulium Roboiter, ſententia publi-
cata per Franciſcum Paulum Al-
reus, die 5. Decembr. 1590.

18 Denique ſequeſtrum, ſiue em-
para tollitur per ſatiſdationem. l.
Senatus Conſulto. 16. in fin. ff. de
offi. Præſi. l. fideiuſſor. 7. §. fin. ff. qui
ſatiſda. cogan. cuius verba ſunt: *Si*
ſatiſdatum pro re mobili non ſit, & per-
ſona ſuſpecta ſit, ex qua ſatis deſidera-
tur: apud officium deponi debebit, ſi hoc
iudici ſederit, donec vel ſatiſdatio detur,
vel lis finem accipiat. Et apertè pro-
batur in foro 22. de pignorib. fol.
177. cuius verba ſunt: *Si algū ciutada*
de Valencia ſe clamara de algun deutor
eſtrany, qui ſerà trobat en la ciutat de
Valencia, e aquell eſtrany haura algunes
coſes en la ciutat, ſien entre dites, e em-
parades per la Cort. Et inferiùs, ibi: *E*
aquell entrediment, ò emparament dur
entro que ſia dada fermanſa à la Cort
per aquell clam. Et alijs relatis probāt
Cancer. tom. 2. var. c. 4. de ſequeſt.
& empa. nu. 16. cum ſeq. Coler. de
proceſsib. executi. 3. p. c. 11. nu. 87.
cum ſeq. pag. 717.

Nec obſtant in contrarium ad-
ducta. Licèt enim verum ſit dicto
dō Gaſpari Deſpuig, & Religioni
ſancti Ioannis Hieroſolymitani
eius hæredi ſiue vniuerſali ſucceſ-
ſori, à principio competere actio-
19 nem locati, & quòd ſi merces, ſeu
penſio ei fuiſſet bona fide per cō- 20
ductorem ſoluta, remaneret con-
ductor liberatus, tamē poſtquam
dictus don Chriſtophorus, & poſ-
ſeſſor dictæ Baroniæ dictam loca-
tionem ratificauit, & cōductor ſci
uit locationem non fuiſſe factam
per verum dominum, ſi ſucceſſori
don Gaſparis ſoluiſſet, non libera-
retur, ſi dicti don Gaſparis hæredi
tas ſoluendo non eſſet, ita probat
text. in l. filiæ. 88. ff. de ſolutionib.
cuius verba ſunt: *Filiæ inteſtato patri*
hæredis, negotia mater geſsit, & res vē-
dendas per argentarios dedit, idque ip-
ſum codice conſcriptum eſt; argentarij
vniuerſum redactū venditionis ſoluerūt:
& poſt ſolutionem nouē fere annis quid
quid agendum erat nomine pupillæ, ma-
ter egit, eamquè marito nuptū colloca-
uit, & res ei tradidit. Quæſitum eſt, an
puella cum argentarijs aliquam actionē
habet, quando non ipſa ſtipulata ſit pre-
tium rerū, quæ in venditione datæ ſunt,
ſed mater reſpōdit, ſi de eo quæreretur,

an

an iure ea ſolutione argentarij liberati eſſent, reſpõderi iure liberatos. Clandius, ſubeſt enim illa ex iuriſdictione pendens quæſtio, an pretia rerum quæ ſciebant eſſe pupillæ, bona fide ſoluiſſe videantur matri, quæ ius adminiſtrationis non habebat. Ideoquè ſi hoc ſciebant non liberantur, ſcilicet, ſi mater ſoluenda non ſit.

Et denique cum fructus dictæ Baroniæ; & per conſequens mercedes cõductionis reſtitui debeant dicto don Chriſtophoro ratione inutilis circuitus vitandi, eidẽ tradi debet dicta pecunia.

20 Ex quibus, me referente, fuit in Sacra Regia Audientia declaratũ, quòd preſtita prius idonea cautione per dictum don Chriſtophorum Deſpuig militẽ Ordinis Monteſiæ, de ſtando iuri coram ſuo iudice cum dicto Syndico Religionis ſancti Ioannis Hieroſolymitani, & de iudicato ſoluendo (reſpectu quantitatis depoſitæ ei tradẽdæ) ratione aſſerti crediti dicti dõ Gaſparis, traderentur eidem quãtitates depoſitæ ratione pretij dictæ conductionis. Et ita fuit pronuntiatum, ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 11. Martij. 1611. Quæ poſteà in gradu ſupplicationis fuit confirmata in hoc Sacro Supremo Regio Conſilio.

DECISIO XC.

PRO ECCLESIA ÆDIficanda, vel ampliãda, compellitur poſſeſſor vendere iuſto pretio rem fideicommiſſo ſubiectã. Et quid in poſſeſſore maioratus?

1 *VEndere rem propriam regulariter quis compelli non poteſt, fallit vt infra nu. 9.*

2 *Maioratus bona etiam ex cauſa dotis vendi, vel alienari non poßunt, abſque Regia facultate.*

3 *Pr.uilegia duo contraria, quando ſimul concurrunt, attendendum eſt illud, in quo agitur de danu.o euitando, non illud, quod in lucro captãdo verſatur, declaratur nu. 24.*

4 *Familiarum conſeruatio, & bonorum eius in familia, continet fauorem publicum.*

5 *Affectionem quis habet ad domum maiorum, in qua natus & educatus fuit.*

6 *Maioratus inſtitutio facta abſque priuilegio Regis, non poteſt mutari, vel ei derogari etiam per Regem.*

7 *Princeps non poteſt priuatorum vltimis voluntatibus derogare, nec quo ad eius partem, nec mutare. Declara, vt infra nu. 32.*

8 *Vendere domum propriam quis cõpelli non poteſt abſque Principis decreto ad conſtructionem Eccleſiæ, quæ licet valde vtilis ſit, non tamen præciſè moraliter neceſſaria ad cultũ Religionis.*

9 Re-

9 *Religionis fauore quis compellitur inuitus rem propriam vendere pro ædificanda, vel amplianda Eccleſia, vel Monaſterio. & nu. 13.*

10 *Ædificia priuatorum dirui poſſunt propter publici ædificij conſtructionem.*

11 *Vtilitas publica priuatæ eſt præferenda.*

12 *Societatis Ieſu Religio vtiliſſima eſt Chriſtianæ reipublicæ, & de eius inſtituto. nu. 28. & 34.*

13 *Eccleſia vbi indiget ad eius ædificationem vel ampliationem aliqua domo, tũc inuitus compellitur dominus, talem domum, etiam fideicommiſſo ſubiectam vendere ad Eccleſiã ædificandam, vel ampliandam, vel ad domum Religioſorum, & ita fuit iudicatam in Regia Audientia.*

14 *Teſtator facere non poteſt, quin leges in ſuo teſtamento locum habeãt.*

15 *Alienatio neceſſaria non comprehenditur ſub prohibitione alienationis, quæ fit ex iudicis præcepto, vel ex cauſa neceſſaria. & nu. 17.*

16 *Prohibita res poteſt ex cauſa neceſſitatis alienari, etiam ſi concurrat prohibitio legis, & teſtatoris.*

18 *Æs alienum teſtatoris vbi ſoluendum eſt, hæres poteſt vendere prædia hæreditaria alienari prohibita.*

19 *Eccleſiæ res ex cauſa neceſſaria alienari poſſunt.*

20 *Vendere quis compellitur diuiti domum dirutam, vbi non poteſt eam reficere, vt diues eam reficiat, ne deformitas ſit in ciuitate.*

21 *Neceſſitatis caſus ſemper cenſetur exceptus.*

22 *Inuitus quis vendere multis caſibus compelli poteſt.*

23 *Priuilegiati duo vbi cõcurrunt, præfertur qui de damno vitãdo agit; hoc tamen intelligitur in eadem ſpecie priuilegij; ſecus quando priuilegium vnius eſt potentius priuilegio alterius. & nu. 24.*

25 *Priuilegium potentius habens alteri priuilegiato præfertur.*

26 *Priuilegiũ potentius eſt in quo maior vtilitas verſatur.*

27 *Priuilegium, vel ius ædificandi Eccleſiam Sotietatis Ieſu potentius eſt, quàm conſeruandi domum in nobili familia.*

29 *Permutati dominij vice ſuccedit res empta in locum rei fideicõmiſſo ſubiectæ venditæ, & tunc venditor diminuiſſe fideicommiſſum non videtur.*

30 *Ludouici Molina doctrina. lib. 4. c. 3. nu. 4. declaratur.*

31 *Fauor conſeruãdi bona in maioratu, vel familia, nõ excludit venditionem domus maioratus ad ædificationem Eccleſiæ, dummodo ex pretio illius alia æquè magnifica in locum venditæ comparetur, quæ in maioratu recadat.*

32 *Princeps poteſt ex cauſa iuſta, vel propter publicam vtilitatem, teſtatorum diſpoſitioni derogare, & rei propriæ dominium, ſoluto iuſto pretio à poſſeſſore auferre.*

33 *Prohibitio generalis alienationis, vt bona conſeruentur in familia, nõ excludit permutationem ex cauſa maioris vtilitatis.*

35 *Iuſtum pretium ſoluendum eſt vendenti domum ad ædificationem, vel amplia-*

Carros, quæ fuit matris don Belliſ ſarij fideicommiſsi inſtitutoris, in qua ipſe deceſsit. Et iniquum videtur, vt pro ampliatione Monaſterij, magnifica domus familiæ nobilis deſtruatur.

6 Quartò, hoc in occurrēti caſu à fortiori procedere videtur, quia à d. don Belliſſario Carros patre expreſsè prohibita eſt alienatio ſub pœna priuationis honorū. Quæ inſtitutio maioratus, cū facta ſit abſq; priuilegio Regis, nō poteſt per dominū Regē d. diſpoſitio mutari vel ei derogari, vt probat Couar. lib. 3. var. c. 6. vbi n. 6. verſ. Quarto. refert illud, quod Sueton. ſcribit in Tiberio, c. 31. Quòd Tiberius Cæſar, Senatu tractāte, an Trebianis legatā in opus noui theatri pecuniā ad munitionē viæ, transferri cōcederetur, obtinere non potuit, quin rata volūtas legatoris eſſet, & tandē cōcludit Coua. ibid. n. 9. nō poſ

7 ſe Principē priuatorū vltimis volūtatibus derogare, nec quo ad eius partē, nec eorū voluntatē de proprijs rebus diſponentē mutare. & probatur in Cōc. Trid. ſeſ. 25. in decreto de refor. c. 9. incipiēti. Sicuti ibi: *Piaſq; fideliū volūtates in earū inſtitutione violare æquū nō eſt.* l. ſi teſtamētū. C. de teſta. ibi: *Si teſtamentū iure factū ſit, & hæres ſit capax, auctoritate reſcripti noſtri reſcindi non oportet.*

8 Quintò, & vltimò facit doctrina eiuſdē Cou. lib. 3. var. c. 14. n. ſi. verſ. Tertiò ſi priuata, vbi ait, quòd ſi domus priuata petatur ad cōſtructionē Eccleſię, quæ licèt valdè vtilis ſit, nō tamē eſt præciſè moraliter neceſſaria, aut ad ampliationē Eccleſię, iā olim cōſtructę, quę amplatio, & ſi valdè vtilis ſit ad plurimorū monachorū habitationem, atq; vt plures fideles ad officia diuina admittantur, poterit nihilominus Eccleſia, abſq; ea ampliatione, reipublicæ Chriſtianæ, & cultui religionis ſeruire. Hoc caſu nō poſſe abſq; Principis decreto, cū ſola auctoritate iudicis inferioris, inuitū cōpellere vēdere domū propriā. Licèt in Eccleſia parochiali contrariū, paulò ante ſcripſerit in verſ. Secūdò, mihi videtur. Vnde cū d. domus Profeſſa Societ. Ieſu nō ſit Eccleſia parochialis, nec adſit mādatū D. Regis hoc præcipiētis, dicēdū videtur, nō poſſe R. Audiētia d. dō Franciſcū ad vendendū cōpellere.

Sed his nō obſtātibus (me referēte) cōtrariū iudicauit S. R. C. Valē.

9 Primò, quia inuitus rē propriā vēdere cōpellitur fauore religionis, pro ædificāda, vel ampliāda Eccleſia, vel Monaſterio. l. ſi quis ſepulchrū. ff. de relig. & ſump. fun. vbi ſi quis ſepulchrū habeat, viā autē ad illud nō habeat, Præſes cōpellit iuſto pretio viā ſibi vēdi. Hocq; ea ratione, quia cauſa religionis ad publicā ſpectat vtilitatē. Et ſicut propter publici ædificij conſtructionem priuata ædificia dirui poſſunt. l. præſcriptio. 5. & l. quicunquè. 16. C. de oper. publ. multò magis fiet fauore Eccleſiæ, quæ nedum priuatæ, ſed etiam publicæ vtilitati præferenda eſt. l. fin. C. de

ſacroſan. Eccleſ.§.ſi minus.in Authen.de non alienand. aut permutand.reb Eccleſiæ. facit l. ſi cui.9. C. de ædificijs priuat.ibi: *Et priuatus ædificator, vel vt perperam fabricato loco deſtructionis quandocunque futuræ non timeat detrimentum*. Deniquè

11 quia publica vtilitas priuatæ ſemper eſt præferenda, Authent. Res quæ.C.cōmu.de lega.ibi: *Ea enim, quæ communiter omnibus proſunt, his, quæ ſpecialiter quibuſdam vtilia ſunt, præponimus*. Et publicum ius in Sacris, in Sacerdotibus, & Magiſtratibus conſiſtit.l.1.§ huius ſtudij.verſic. Publicum. ff.de iuſtit.& iur. Et ſumma eſt ratio, quæ pro Religione facit.l.ſunt perſonæ.ff. de Religioſ.& ſumpt.fun. Quæ maximè

12 militat in hac Religione Societatis Ieſu, & in dicta domo Profeſſa. Notorium enim eſt, dictā domum Profeſſam omnibus Chriſti fidelibus dictę ciuitatis cōmuniter vtilem fore, cū in ea frequentiſsimè miniſtrentur Sacramenta Pœnitētiæ, & Euchariſtiæ, & multi extāt concionatores, qui ingētes fructus ſpirituales adferunt. Et quātò amplior erit Eccleſia, maior copia fidelium ibi congregari poterit: & quātò maior fuerit domus, maior etiam numerus Religioſorū Profeſſorum habitare poterit. Et hæc publica vtilitas præferēda eſt particulari à d. don Franciſco Carros allegatæ. Et hāc opinionē, ſiue fal

13 lentiam, quòd fauore Religionis quis inuitus propriā domū vendere teneatur ad ędificandū, vel amplian dū. tenent Guilliel.de Cuneo in l.decernimus.n.2.C.Epiſ.& cle. idem Guilliel. & Florianus in l. ſi quis ſtipulationem.ff.de Religioſ. & ſumpt.funer.& in l. 2. §. locum eod.titul.Bald.in l.1. ff.ſolut.matr. n.19.& ibi Angel.n.12.idem Bal. in l.1.n.fi.C.de comm. ſeruo manumiſ.Felin.in cap.1 n.2. ad med. ext.de Iudæis.Boer.deciſ.322.nu. 2.in 2.par.Fran.Marc. quæſt.535. nu.31.par.1.& quæſt.636.nu.5. Fabia.de Monte in tract.de empt.& vend. in 3. quæſt. principali n.39. in fi.tom.6.tract.p.1.fol.43.Mozi. de cōtrac.tract.de empt. tit.de rebus, quæ emi, & vendi poſſunt.nu. 59.Carroſ.deciſ.26.n.13.& per totā.Thom.Gramm.dec.75. vbi dicit, per S. R. C. communi voto ita pronuntiatum fuiſſe, & cōpulſum Thomaſellum ad vendendum domos contiguas pro ampliatione Monaſterij.Couar.lib.3.var. c.14. n.7.vbi multis iuribus confirmat, & dicit: *Frequentiſsimo omnium cōſenſu receptum eſſe, dominum agri, vel domus cogendum fore eam vendere iuſto pretio, fauore religionis*. Et ibi multos allegat authores Afflictis in præludijs ad conſtitut.Neapol. quæſt. 3.num.11.vbi dicit, vidiſſe ita exequutum in fauorem Monaſterij. Iaſon.in l.nec emere.numer.3. C. de iur. deliber. Antonius Gomez tom.2.variar.cap.2. numer. 51. & in l.46.Tauri.numer. 9. & in l.70. Tauri. numer.27. Cancer. libr. 1. variarum.capit.13.numer.penult. Ariſminus Tepa, libr.2.variarum. tit ul.

titul. nec emere, nec vendere. verſ.
Secundo. Tuſc. in 8. to. d. concl. 59.
n. 19. Theſau. q. foren. 64. n. 6. & 7.
qui alios allegat, & dicit, ita fuiſſe
iudicatū per Senatū Pedem. Cabe.
dec. 105. vbi latè cōfirmat, & dicit
ita iudicatū. & n. 10. ſubiungit, de
facto vidiſſe pro ampliādo circui-
tu Monaſterij, quē fuiſſe coactum
vendere agrū ſuum, dūmodo cir-
cuitus nō ſit exceſsiuus, nec factus
ad æmulationem, ſed moderatus.
Cōciuis meus Morla. in emporio
iur. 1. p. tit. 9. q. 1. n. 7. Vincē. de Frā.
dec. 223. n. 5. & 6 vbi dicit, ita fuiſſe
ſæpiùs iudicatum in S. Cōſ. Aluar.
Valaſ. lib. 1. conſult. & rerū iudic.
cōſult. 22. n. 2. Barbo. in l. 2. in prin.
ſol. matr. n. 38. verſ. Tertiò limita.
& nu. 39. pag 705. Maſerat. reſol.
112. caſu. 29. lib. 1. qui alios plures
allegāt, Cepol. de ſeruit. vrb. prẹd.
c. 82. de ſepulchro. nu. 5. qui ait, ex
ratione poſſe vicinū cogi vendere
domū Religioſis, vt cōmodiorem
habeāt habitationē, & decentes of
ficinas, quod, & tenuerūt alij DD.
ab illo relati, & ſubdit idē eſſe in
Eccleſia ædificata, & ædificāda, &
non ſolū pro ædificandis ipſis Ec-
cleſijs, ſed etiā pro clauſtro, & alijs
domibus, aut officinis denuo faciē
dis in Monaſterio, & ita dicit, ſe
obtinuiſſe Veronæ. Bobad. in ſua
Pol. lib. 3. c. 5. n. 16. qui plures alios
refert, Coſta nouiſsimè de remed.
ſubſid. remed. 76 n. 8. & 9. vbi am-
pliat, & pro viridario, vel amplia-
15 tione viridarij Monaſterij, & ita
fuit iudicatū ſæpius per S. R. C. V.

Et præſertim in fauorē eiuſdem
domus profeſſæ Religionis Socie
tatis Ieſu, referente doctore Petro
Gerardo de Sola, ſentētia publica
ta per Frāciſcū Paulū Alreus Regij
mandati ſcribā, die 5. Maij 1607.
cū qua fuit condēnatus dō Gaſpar
de Romani curator filij, & hẹredis
dō Ludouici de Romani, ad vendē
dū quandā domū, non obſtātibus
fideicōmiſſo perpetuo, & validiſsi
mo, & multū pregnāti prohibitio-
ne alienādi, & ſeparādi, contentis
in vltima volūtate Eliſendẹ de Ro
mani, in cuius fideicommiſſo dicta
domus recadebat. Et rurſus cū R.
ſentētia lata in fauorē Monaſterij
(vulgò appellati) *De la Corona*, Re-
ligioſorū diui Frāciſci conſtructi
in eadē ciuitate cōtra Hieronymū
Aliaga, publicata per Franciſcum
Paulū Alreus, die 16. Martij 1606.
Et referēte Regēte Michaele Ma-
yor, tūc cauſæ Auditore & collega
meo, ita fuit declaratū in fauorem
Collegij S. Fulgentij Ordinis diuī
Auguſtini dictæ ciuitatis cōtra Mi
chaelē Benages, ſentētia publicata
per Damianū de Berbegal Regij
mādati ſcribā, die 4. Februa. 1608.
14 Secundò, quia non potuit don
Belliſarius Carroz prohibitionem
alienationis bonorum fideicom-
miſsi per viam primogeniturẹ in-
ſtituti, facere in præiudicium iu-
ris, quod habet dicta domus Pro-
feſſa Societatis Ieſu, compellen-
di dictam domum ſibi vendi pro
ampliatione Eccleſiæ, clauſtri, &
aliarū officinarū domus. Nō enim

 poteſt

poteſt teſtator facere, quin leges
in ſuo teſtaméto locú habeát.l.ne-
mo poteſt.de leg.1.Vnde cú iuxta
ſupradicta dictus dõ Belliſariuspo
tuiſſet cõpelli à iudice dictá domú
15 ſuá vẽdere,fauore Religionis,etiá
ſi expreſſè prohibuerit alienari bo
na per eú fideicõmiſſo ſubiecta, ta
lis prohibitio nõ cõprehendet hác
alienationé neceſſariá,quę fit ex iu
dicis præcepto,& ex cauſa neceſſa
ria.l.peto.69.§.prædiú.ff. de leg.2.
ibi:*Quia dicta alienatio nõ fuit volúta-
ria.*Et ibi Cuma.n.10.in 2.lect.red
dit rationé,quia non tá debitor vi
detur alienare,quá lex. Qué textú
declarat Petra.de fideicõ. q. 8. nu.
330.intelligendú eſſe,iubẽte iudi-
ce,& inuito grauato.Et ita ſi iudex
præcipiat dictá domú fideicõmiſ-
ſo ſubiectá iuſto pretio Eccleſiæ,
vel Monaſterio vẽdi,non obſtan-
te prohibitione, diſtrahi poterit.
16 Ná vt rectè not.Bar.in d.§.prędiú.
nu.1.res prohibita poteſt alienari
ex cauſa neceſsitatis. Quod proce
dit, etiá ſi cõcurrat prohibitio le-
gis,& teſtatoris,vt docet Cepol.in
tit.de vſucap.pro empt. in §.ſi con
tra.n.29.paulò ante med.in verſic.
Sed in caſu neceſsitatis.&Petra.d.
q.8.in fin. verſ. Quartus caſus eſt.
17 Alienatio enim neceſſaria nunquá
cẽſetur excluſa l.1.ff.de fund. dot.
vbi licèt lex Iulia prohibeat fundú
dotalẽ alienari,tamẽ ex cauſa ne-
ceſſaria alienari poteſt. Quia in-
quit I.C.hæc alienatio nõ eſt volú
18 taria. Pariter videtur,quòd prop-
ter æs alienú teſtatoris ſoluendú
hæres poteſt vẽdere prædia hære-
ditaria alienari prohibita l.pater fi
19 liú.38.ff.de leg.3. Et ꝙ fortiùs eſt,
res Eccleſiæ, quæ alienari nõ poſ-
ſunt,ex cauſa tamẽ neceſſaria, ve-
luti pro ſoluendo ære alieno, poſ-
ſunt vẽdi.§ hoc ius porrectú.10.q.
2. Facit, ná ſi domus eſt diruta,
20 & deformitas producitur in ciuita
te, & pauper nobilis illius domi-
nus,nõ poteſt eá reficere,compelli
poteſt ad vendendú diuiti, qui illá
reficiat.Roma.ſing.784.quod etiá
poſt Spec. docet Cepol. de ſeruit.
vrban.prædio.c.58. de refectio.n.
4.ad med.in verſic.Poteſt.

Quo ſuppoſito, inquit Loaz.in
repet.l.filiusfamil. §.diui de leg.1.
quòd ſi aliquis ſit prohibitus do-
mum alienare,quam cum nõ poſ-
ſet ædificare, illá iuſſu Reipublicę
cuidam diuiti vendidit,quòd vale
bit talis alienatio.

21 Et generale eſt in quacúq; diſpo
ſitione,ꝙ caſus neceſsitatis ſemper
intelligitur exceptus, vt latè,plura
exẽpla cumuládo,tradit Loaz.d.n.
80.cú ſeq.Petra de fideicõ. q.8,nu.
316.& 317. Quod procedit, etiá ſi
teſtator prohibuiſſet alienationé
neceſſariá,quæ fit á lege.Surd.dec.
254.n.5.verſ. Secũdò reſpõdetur.

Quibus ſic conſtitutis, non ob-
ſtant in contrarium adducta.

22 Primò enim, regula d.l. inuitú.
C.de contra.empt.limit.in 58.caſi
bus per Soc.reg.435.aliàs,530.in-
cip.vẽdere.habetur.in vol.regula-
rú.pag.934.& præſertim in 8.& 9. 23
fallen.fauore Religionis, pro ædi-
ficanda

ficăda, vel ampliăda Eccleſia. Alijs etiă modis eam limitat Tuſcus in d 8. tom. prac. concl. in verb. Vĕde re. d. concl. 59. & præſertim n 19. eodĕ modo eă limitat, & hăc eſſe fere ab omnibus receptă opinionĕ in legĕdo, cōſulendo, & iudicādo conſtat ex ſupra deductis nu. 13.

23 Nec obſtat ſecūdò, quod ſcribit Mol. de Hiſp. primog. lib. 4. c. 3. n. 4. quòd vbi duo priuilegiati cōcurrūt, præferĕdus eſt, qui de dāno vitādo agit l. verū. 11. aliàs. 12. §. fi. ff. de min. Vnde cūverſetur cauſa publica in cōſeruatione bonorū maioratus in dict. familia nobili dels Carrozos, & dictus dō Frāciſcus agat de dāno vitādo (ne ſcilicet expellatur à propria domo) debet præferri d. domui Profeſſæ, quæ

24 agit de lucro captādo. Supradicta enim procedūt, quādo priuilegiati ambo ſunt in eadĕ ſpecie priuilegij, ſecùs tamĕ quādo priuilegium vnius eſt potĕtius priuilegio alterius. Tūc enim præfertur ille, qui habet potĕtius: Vnde minor. 25. annis, ex cauſa ætatis priuilegiatus præfertur filiofamilias priuilegiato, ex diſpoſitione S.C. Maced. vt inquit I.C. in d. l. verū. §. fi. in verſ. planè. ff. de min. ibi: *Planè ſi minor annis cū filiofam. maiore contraxerit, & Iulianus lib. 4. Digeſtor. & Marcel. lib. 2. ſcribit, poſſe in integrū reſtitui, vt magis Senatus ratio, quā S.C. habeatur.* Et idĕ probatur in l. ſi apud minorĕ. ff. eod. vbi minor, apud quĕ minor pro alio interceſſit, ſi principalis debitor ſoluĕdo nō ſit, poteſt tanquā fideiuſſor cōueniri, & nō vtitur

25 priuilegio S.C. Velleia. Et habĕtĕ priuilegiū potĕtius alteri præferri, tradit Bart. in authĕ. quas actiones. C. de Sac. Eccl. n. 2. verſ. Si qui dĕvnus, à Mol. vbi ſup. allegatus. & Sfo. Oddo. plurib. relatis de reſt. in integ 1. p. q. 18. ar. 4. nu. 31. & latiùs explicat Dec. in c. in præſentia, de prob. n. 51. & prope fi. in verſ. Simi-

26 liter. potĕtius videtur (inquit) illud priuilegium in quo maior vtilitas verſatur. Et quod reſpicit perſonas potĕtius eſſe, quàm quod de cauſis loquitur. Quod docuit Bal. in l. 1. n. 3. verſ. tertiò quæritur. ff de offi.

27 teſta. vbi exĕplū tradit. Negari autĕ nō poteſt, ius d. domus Profeſſæ potentius eſſe priuilegio allegato per d. dō Frāciſcū Carros, cōſeruādi d. domū in ſua nobili familia. Quia priuilegiū d. domus reſpicit perſonas Religioſorū. l. 1. §. huius ſtudij. ff. de iuſ. & iu. ibi: *Publicū ius in ſacris, in Sacerdotibus, in Magiſtratibus cōſiſtit.* Verſatur etiă fauor Religionis, quia ſumma eſt ratio, quæ pro Religione facit. l. ſunt perſonæ. ff. de relig. & ſump. fun. Conſiſtit etiă in

28 hoc pluriū vtilitas, cū omniū fideliū, ad d. Eccleſ. Spiritus Sancti cōfluĕtium cōmoditas verſetur, vbi audiūt verbū Dei in cōcionibus, & diuina Officia, quæ magna cū deuotione ibidĕ celebrātur, & Sacramĕta pœnitĕtię, & Euchariſtię, quę ibidĕ frequentiſsimè miniſtrantur, percipiūt, & ita hoc priuilegiū multò potĕtius eſt fauore introducto ratione cōſeruādi in nobili familia.

Itẽ, quodammodo dicta domus profeſſa Societatis Ieſu agit de dãno vitãdo, cũ nõ aliter poſsit Eccleſiã perficere, iuxta modellum quo cœpta fuit (quod modellũ eſt perfectũ, vt omnes teſtes vtriuſq; partis fatẽtur) nec poſſunt officinæ neceſſariæ conſtrui, niſi dicta domus dõ Frãciſci Carros (quæ in medio ædificij domus Profeſſæ ſita eſt) deſtruatur, & ædificio dictæ domus Religionis immiſceatur. Dicto autẽ dõ Frãciſco, & ſucceſſoribus ſuis in dicto fideicommiſſo, & maioratu nullũ dãnum infertur, cũ dictæ domus priuatæ pretiũ ei ſoluatur, vt ex illo alia æqualis bonitatis, in cõmodiori loco eiuſdẽ ciuitatis cõparetur. Quę vice permu-

29 tati dominij in locũ huius ſuccedat, & in dicto fideicõmiſſo recadat. Nõ enim ex hoc poſſunt dici, diminuta bona fideicõmiſsi. l. Imperator. 7. in §. fi. de leg. 2. iuncta l. ſequẽ. cuius verba ſunt: *Cũ autẽ rogatus, quidquid ex hæreditate ſupererit, poſt mortem ſuã reſtituere, de pretio rerũ venditarũ alias cõparat, diminuiſſe quæ vendidit nõ vidctur, ſed quod inde cõparatũ eſt, vice permutati dominij reſtituetur.* Et alijs relatis, probat Surd. deciſ. 15. num. 18. & 20.

30 Nec obſtat, quod exẽpli gratia tradit Moli d. lib. 4. c. 3. n. 4. ibi: *Vt pro Eccleſiarũ cõſtructione, vel alijs ſimilibus, quæ cauſam publicã cõtinent, illicò bona maioratus, ex Regia facultate alienari poſſent, quod ſatis abſurdũ futurũ eſſet.* Nõ enim loquitur ibi Mol. de alienatione neceſſaria, quæ fit ex mãdato Senatus Regij ad inſtãtiã Eccleſiæ, vel Monaſterij, iuſto pretio ſoluto. Tũc enim bona maioratus nõ dicũtur diminuta cum alia ex eorũ iuſto pretio cõparantur, & vice permutati dominij in locũ rei vẽditę ſubrogãtur. iux. tex. in d. l. Imperator. §. fi. de leg. 2. Sed tantũ loquitur de alienatione volũtaria, vtpote ſi poſſeſſor maioratus á Principe facultatẽ obtineret vellet alienandi bona maioratus pro cõſtructione Eccleſiæ. Qui caſus eſt longè diuerſus à noſtro.

31 Nec obſtat tertiũ, quod reipublicæ intereſt dignitatẽ familiarũ nobiliũ conſeruari, & ob hãc cauſam fauorabilẽ eſſe inſtitutionem maioratuũ. Hæc enim omnia non excludũt venditionẽ dictę domus iuſto pretio faciendã, vt ex eo alia domus tã magnifica, vice permutati dominij cõparetur, quę in eius locũ, in eodẽ fideicõmiſſo, & maioratu recadat. Tantũ enim cõſiderãt Doctores ad cõſeruationẽ dignitatis harũ familiarũ nobiliũ, oportere vt bona in familia cõſeruẽtur, vt ita cũ diuitijs honor debitus nobilitati ſeruetur, nã ſine diuitijs nobilitas ſordeſcit. Quãdo autẽ ex neceſsitate iuris aliqua res alienatur, & ex eius pretio alia ęquè bona cõparatur, dicuntur bona in familia cõſeruari, & cũ eis familię dignitas. Maximè quando domus in fideicõmiſſo recadens non fuit maiorum de agnatione, qualis eſt iſta domus, quæ nunquam fuit familiæ dels Carrozos, quouſquè di-

ctus

ctus don Belliſarius Carros teſtator, don Franciſci pater, eam iure hæreditario adquiſierit á domna Laudomia Burguerin eius matre. Reipublicæ enim nõ intereſt, hæc vel illa bona eſſe in nobili familia, ſed vt nobiles familiæ, diuites exiſtant, & earum dignitas & ordo ſeruetur.

32 Nec obſtat quartò, quod ſcribit Couarr. lib. 3. var. c. 6 loquitur enim, quãdo Princeps ex cauſa iuſta vellet teſtatorum diſpoſitioni legibus non contrariæ, derogare. Secus tamẽ eſt (vt ibidem fatetur Couarr. nu. 8.) ſi ex cauſa Reipublicæ, vel propter publicam vtilitatem id faciat, rei propriæ dominiũ, ſoluto iuſto precio, poſſeſſori auferendo, tunc enim licitè facit.

Secũdò reſpõdeo, quòd in cauſa noſtra Regius Senatus non derogat diſpoſitioni dicti teſtatoris, qui licẽt generaliter prohibuit alienationem bonorum fideicõmiſſi, non tamen ſpecialiter prohibuit alienationẽ dictæ domus, nec ad eã habuit particularem affectionẽ, ſed ad conſeruationẽ bonorũ in familia, & ſic non cẽſetur prohibita á teſtatore permutatio dictæ

33 domus in aliam, maioris vtilitatis gratia, vt in terminis tradũt Mandel. Alb. cõſ. 97. n. 14. verſ. Secundũ. cum ſeq. & præſertim n. 18 lib. 1. & Soc. iun. cõſ. 28. n. 5. verſ. tertio. ex alio. cũ ſequẽ. vol. 2. & ſatis probatur in d. l. Imperator. §. fi. de reiuẽ. ibi: *Si quis rem ex neceſſitate diſtraxit fortaſsis huic officio iudicis occurretur, vt pretiũ dũtaxat debeat reſtituere.* Et benè probat Mol. de Hiſpan. primog. lib. 4. c. 4. n. 1. cũ ſeq.

Deniq; teſtator vbi voluiſſet prohibere dictã domum ſuã priuatã vẽdi dictę Religioni Societatis Ieſu, talis diſpoſitio tanquã legibus contraria nõ valuiſſet. l. nemo poteſt. de leg. 1. Quemadmodũ etiã ex defectu poteſtatis non teneret prohibitio alienationis ex cauſa dotis ſuorũ deſcẽdentiũ, vt ex pluribus probat Coua. d. lib. 3. var. c. 6. n. 10. verſ. cæterũ. & ita fuit deciſum in Senatu Mantuano, vt teſtatur Surdus deciſ. 62. nu. 10. in fin. & per totam.

Nec deniq; obſtat, quod ſcribit Cou. d. lib. 3. var. c. 14. n. fi. verſ. ſecũdo. & verſi. Tertio ſupra dictã limitationẽ. Poteſt inuitus quis cõpelli propriã domũ vendere, procedere fauore Eccleſiæ parochialis, aut Epiſcopalis, quę Eccleſię regulariter præciſé ſunt neceſſariæ ad Sacramẽtorũ adminiſtrationem, ſecùs verò reſpectu Monaſteriorum, quæ licèt valdè vtilia ſint, non tamen præciſè neceſſaria.

Primò enim reſpondeo, cõtra dictã traditionẽ eſſe cõmunem opinionẽ. vt idẽ Coua. fatetur in verſ. fi. & ita ſępius fuit iudicatũ in fauorem Monaſteriorũ, vt conſtat ex ſupra latè deductis nu. 13.

34 Secundò reſpondeo, etiam iuxta opinionẽ Didaci Couar. & rationẽ ab illo traditã, in qua ea fundatur, iudicandũ fore in fauorẽ dictę domus profeſſæ Societatis Ieſu, quæ

Nn 4 mo-

moraliter loquendo etiam præciſ
ſè eſt neceſſaria ad Sacramentorũ
adminiſtrationem, vt legitur in d.
Regia ſententia, lata referẽte Do
ctore Sola, in fauorem eiuſdẽ do-
mus profeſſę, publicata die 5. Maij
1607. Dicta enim Religio Societa
tis Ieſu ex ſuo inſtituto tenetur ad
idẽ, quod Eccleſia parochialis, vt
conſtat ex bulla cõfirmationis di-
ctæ Religionis, cõceſſa per Paulũ
III. Summũ Pontificem, data Ro
mæ apud ſanctũ Marcũ 5. kalen.
Octobris, anno Incarnationis Do
mini 1540. habetur in libro litera
rũ Apoſtolicarũ, quibus inſtitutio
cõfirmatio, & varia priuilegia So
cietatis Ieſu cõtinentur, impreſſo
Romæ anno 1606. vbi fol. 3. for-
mulæ inſtituti dictæ Religionis, tę
nor inſeritur his verbis: *Quicunquę
in Societate noſtra, quã Ieſu nomine in-
ſigniri cupimus, vult ſub Crucis vexillo
Deo militare, & ſoli Domino, ac Roma
nõ Pontifici eius in terris Vicario ſerui
re, poſt ſolemne perpetuæ caſtitatis votũ,
proponat ſibi in animo, ſe partem eſſe So
cietatis ad hoc potiſsimum inſtitutæ, vt
ad profectum animarum in vita, & do-
ctrina Chriſtiana, ad fidei propagationẽ
per publicas prædicationes, & Verbi
Dei miniſterium, ſpiritualia exercita, &
charitatis opera, & nominatim pro pue-
rorum rudum in Chriſtianiſmo inſtitu-
tionem, ac Chriſti fidelibus in confeſsio
nibus audendis ſpiritualem conſolatio-
nem præcipue intendat.* Quod ſanctũ
inſtitutũ exactiſsimè obſeruat di-
cta domus profeſſa Societatis Ie-
ſu, ad quã multo maior numerus
Chriſtianorum accedit, & ibi ſuſ-
cipit Sacramenta, quàm ad quam
cunquè Eccleſiam parochialem.

Et ita ex ſupradictis, fuit condẽ
natus dictus dõ Franciſcus Carróz
dictã domũ fideicõmiſſo, ac ma-
35 ioratui ſubiectã, vendere dictæ do
mui profeſſę iuſto pretio, taxando
per dictã S.R.A. Valen. iuxta l. ſi
quis ſepulchrum. ff. de Religio. &
ſumpt. funer. & iuxta l. venditor.
in §. ſi conſtat. ff. communia præd.
& l. fin. C. ad leg. Iuliam. de anno-
na. in l. ſi poſſeſſor. § fin. ff. de peti-
tio. hæred. & l. ſi fideiuſſor. §. fin. de
leg. 1. & l. 2. C. ex quibus cauſ. ſerui
tus pro pretio etiam. & tradit The
ſau. d. q. forenſi. 64. n. 10. & Couar.
lib. 3. var. cap. 14. n. 7. verſ. quibus.
Et ita fuit, me referente, iudicatũ
in fauorem dictæ domus profeſſę,
fundatæ ſub inuocatione Spiritus
Sancti, ſententia publicata per Frã
ciſcum Paulum Alreus R. M. ſcri-
bam die 20. Aprilis 1611. & fuit
reſolutum, quod dictum pretium
non traderetur poſſeſſori maiora-
tus, ſed quòd illud conuerteretur,
in emptionẽ alterius domus ma-
gnificæ ſitę in eadem ciuitate, quę
vice permutati dominij ſuccederet
ret in locum dictæ domus vendi-
tę. Quod nõ fuit expreſſum in ſen-
tentia, ſed reſeruatum, vt quando
pretium eſſet taxatum prouideretur,
tur, illud enim erat deponendum,
& antequam dicto don Franciſco
traderetur, erat caſus, & locus
prouidendi ſupra-
dicta.

DE.

DECISIO. XCI.

IVS DOTATORIS LOcum habet, quando pater fecit filiæ legatum pro dote, de quo ipſa ſe dotauit.

Et dictum ius dotatoris nõ habet locum in quantitate legata pro legitima, vel quæ filiæ dotatæ debetur, ratione legitimæ.

1 *Species facti.*

2 *Dominium rei legatæ trãſit ipſo iure in legatarium.*

3 *Legatum quando iam eſt ſolutum, tunc legataria effecta eſt domina rei legatæ.*

4 *Fori 2. & 3. ſolut. matr. loquuntur de dote data, non de legato facto pro dote, ſed contra nu. 8.*

5 *Ius dotatoris habet quoque locum in donatione facta pro dote, ſequuta dotis conſtitutione.*

6 *Dotata dicitur filia, etiam quando pater ei dotem in teſtamento reliquit.*

7 *Dotata dicitur ex communi vſu loquendi filia, cui à patre dos fuit legata.*

8 *Foros 2. & 3. ſolut. matr. habere quoque locum in dotibus legatis, varijs ſententijs Regijs fuit declaratum.*

9 *Ius dotatoris habet quoque locum in pecunia pro dote filiæ legata.*

10 *Fori Regni Valentiæ licet ad litterã debeant intelligi, extenduntur tamen ex omnimoda rationis identitate.*

11 *Ius dotatoris non habet locum in legato facto filiæ pro legitima, immo, & ſi illud agnoſcat, ſupplementum legitimæ petere poteſt.*

12 *Legatum factum filiæ contemplatione matrimonij, quando pater ei legitimam relinquere tenebatur, efficitur purum ex qualitate perſonæ.*

13 *In legitima filius grauari poteſt in Regno, expreſsè tamen & ſpecificè debet apponi grauamen, & aliter non tenet.*

1 RODERICUS Martinez cũ eius vltimo teſtamento duo legata reliquit Angelæ Martinez eius filię, quæ fuit vxor in ſecundis nuptijs Thomæ Paſqual, alterum triginta millium ſolidorum contemplatione matrimonij quandocunque cõtrahendi, alterum verò duorum millium ſolidorũ pro legitima, quæ duo legata ipſa in dotem conſtituit, & facto teſtamẽto, ſine liberis deceſsit, hærede inſtituta eius anima, vſufructuario relicto dicto eius viro. Thomas Martinez vnus ex quatuor hæredibus dicti Roderici eius patris, & curator filiorũ, & hæredũ Frãciſci Martinez quõdã eius fratris, qui fuerat hæres in alia quarta parte, tanquã dictis nominibus hæres ex ſanguine dicti Roderici petebat à Thoma Paſqual medietatem dictorũ triginta duorum mille ſolidorum iure dotatoris, ſiue fideicommiſsi foralis, ex quo dicta Angela licèt haberet facultatẽ diſponẽdi de tertia parte dotis, tamen de ea ſpecificè non diſpoſuit, cõtra verò dictus

Thomas Paſqual nihil deberi prætendebat, quia dicta Angela non fuit à patre dotata, ſed ipſa ſe dotauit de dictis quantitatibus ſibi legatis. In hac cauſa, me referẽte, in Regio Valentino Senatu quatuor dubia ſuſcitata fuerunt.

Primum, an reſpectu triginta mille ſolidorum, qui fuerunt legati contemplatione matrimonij, & de quibus ipſa Angela ſe dotauit, haberet locum ius dotatoris?

Secundum, an haberet locũ reſpectu duorum mille ſolidorũ, qui fuerunt legati pro legitima?

Tertium, an ex quo ſpecificè dicta Angela dotata nõ diſpoſuit de tertia parte dotis, ſed ſimpliciter hæredem inſtituit, integra dos reuerteretur ad hæredem ex ſanguine dotatoris?

Quartum, an ex quo dictus Thomas Paſqual gaudebat priuilegio militari, haberet retentionem dotis, vita eius durante? An verò virtute fideicommiſsi foralis ſuccederet hæres dotatoris, & excluderet dictam retentionem?

In primo dubio videbatur dicendum, reſpectu dictorũ triginta mille ſolidorum non competere ius dotatoris.

2 Primò, quia rei legatæ dominiũ in legatarium tranſit ipſo iure. l. ſi tibi. §. cum ſeruus. & §. ſi tibi. ff. de leg. 1. Michael Craſſus in tract. de ſucceſsio. ſiue in ſuo lib. ſententia. in §. legatum. quæſt. 69. nu. 1. Et licèt hoc limitet in pecuniæ legato. gloſ. in l. 2. C. commu. de leg. quam communiter receptam dicit Craſ. vbi ſupra nu. 7. vbi multos allegat, reddens eam rationẽ, quia legata eſt pecunia incerta & ignoratur, quæ ſit iſta ſoluenda, & ea demum corpora nummorum legata ab initio videntur, quæ hæres tradere maluerit, hoc tamen nõ procedit, quãdo legatum fuit iam ſolutum.

3 Quia tunc legataria vera domina fuit effecta. l. traditionibus. C. de pact. vnde cum ipſa legataria, quæ domina erat pecuniæ legatæ, ſe ipſam dotauerit, videtur quòd ceſſat ius dotatoris, quod tantùm locum habet, vbi dos fuit ab alio conſtituta.

4 Secundò, nam dicti fori ſecũdus & tertius ſolut. matr. loquuntur de dote data, & ſic non procedunt in legato facto pro dote; ſed in Valentiæ Regno fori ſint ad litteram intelligendi iuxta forum 4. proœmij. fol. 2. ibi: *Ordenam, que la Cort jutge, e determen los pleyts, e queſtions, que ſon, e ſerán en lo Regne de Valencia, ſegons la forma del fur de Valencia, à la letra tan ſolament.* Sicut etiam in Regno Aragoniæ, vt teſtatur Portoles in Schol. ad Molinum in verbo forus. num. 16. pag. 734. vbi probat, excludi interpretationem extenſiuam, quòd in terminis fori Aragonum ſcripſerunt, Auguſt. Bero. conſ. 120. nu. 9. volu. 2. & Menoc. conſ. 325. nu 17. lib. 4. & idem Portoles à dict. nu. 16. vſque ad nu. 51. incluſiuè infert ad multa, & benè confirmat.

Sed his non obſtantibus, cõtrarium

rium fuit deciſum in dicta Regia Audientia, me referente.

5 Primò, quia in donatione facta pro dote, habet locũ ius dotatoris ſoro. 2. & 3. ſolu. matr. Sed legatum eſt donatio teſtamẽto relicta, vt ad litterã dicit tex. in l. legatum. 36. ff. de leg. 2. ergo in legato facto pro dote habet locum ius dotatoris: & hæc ratio canonizata fuit cum Regia ſententia, de qua infra num. 8. publicata die 11. Martij 1586.

6 Secundò, quia filia dicitur dotata, quando pater in teſtamento ei dotem reliquit. Bart. in l. Titio cẽtum. 70. in §. Titio genero. nu. 5. ff. de conditio. & demonſ. vbi loquẽs de ſtatuto diſponente, quòd filia à patre dotata non ſuccedat, ait illa verba: *Filia dotata à patre*, intelligi, hoc eſt, filia, in qua pater actũ dotandi exercuit quantùm in eo fuit. idem Bart. in l. cum plures. §. cum tutor. per glo. ibi. ff. de adminiſ. tutor. Bald. conſ. 33. volu. 4. Anchar. in conſ. 68. col. 1. verſ. Sic igitur. Angel. in conſ. 92. col. 1. Aret. in §. fuerat. nu. 34. vbi Iaſ. col. 17. verſ. Vnũ tamen, inſtitut. de actio. & ita dicit in practica ſeruari. Titaq. de retract. conuent. in fine. n. 39. & ſeq. Ruinus. in conſ. 34. nu. 7. vol. 3. vbi dicit communem. Et idem dicit in conſ. 42. nu. 3. eod. vol. Crot. in cõſ. 35. nu. 51. Beroius in cõſ. 47. nu. 33. & ſequent. vol. 1. Alciatus in conſ. 171. nu. 6. Soci. Iun. in conſ. 8. nu. 2. volũ. 2. Rip. in rubr. ff. ſolut. matri. nu. 61. & in l. 2. §. ſi ſponſa. nu. 6. ff. de priuileg. credit. Rubeus in conſ. 74. nu. 5. Cephalus in conſ. 365. nu. 31. Ioſeph. Ludou. deciſio. Peruſi. 21. nu. 9. Becius. conſ. 193. n. 24. Iaſ. conſ. 237. nu. 2. lib. 2. Socin. in rubr. ff. ſolut. matrimo. nu. 36. vbi dicit veriſsimam, & communem, & n. 50. vbi ait ſe pro hac opinione cõſuluiſſe, & illud conſiliũ ſubſcriptum fuiſſe à Decio, & ab iſta communi opinione in deciſiuis non eſſe recedendũ. Craſſus in §. legatum. quæſt. 48. nu. 8. qui plures allegat. Hanc quoque partem defendit Didacus Couarruuias in cap. 3. numer. 11. verſic. 9. extra de teſtament. Rolan. à Valle in tractatu de lucro dotis. quæſt. 5. numer. 14. communem etiam dicit, & veriorem Fhanu. in tractatu de lucro dotis in verbo *Reſtituendo*, numer. 21. & præter ſupradictos Gab. lib. 1. communiũ. tit. de præſump. concluſ. 1. num. 7. Surd. conſ. 45. nu. 3. lib. 1. Antoni. Theſau. deciſ. 101. n. 10. vbi dicit, in hãc opinionem inclinaſſe Senatũ, & nouiſſimè Gaſpar Theſaur. eius filius (poſt hæc ſcripta viſus) lib. 2. quæſt. forenſium. quæſt. 73. num. 1. in fin. Mantica de cõiectu vlt. volun. lib. 11. tit. 22. nu. 47.

Tertiò, pro hac opinione faciũt iura allegata à Bar. in d. l. Titio cẽtum. §. Titio genero. ff. de conditio. & demonſtr. & à Gaſpare Theſaur. d. quæſt. 73. nu. 1. in fin. nimirũ tex. in l. non eſt matrimonium. 66. ff. de ritu nuptiarũ, ibi: *Nõ deſpõſam à patre, nec teſtamento deſtinatam*. Et l. qui

qui pupillam.in princip.ff.ad l. Iuliã,de adulte. ibi: *Non á patre deſponſam, vel deſtinatam, vel teſtamento nominatam*. Ex quibus probatur, paria eſſe nubere patre viuente cum eius conſenſu, vel cum deſtinatione facta in patris teſtamento.

Facit etiam. l. ſi hæres. 5. ff. de actionibus emption. cuius verba ſunt: *Si hæres ex teſtamento quid vendere damnatus ſit, & vendiderit, de reliquis, quæ per conſequentias emptionis propria ſunt, vel ex empto, vel ex teſtamento agi cum eo poterit.*

7 Quartò facit communis vſus loquendi, noſtri Valẽtiæ Regni, dicimus enim, dotatam filiam à patre, cui dos in teſtamento paterno fuit legata, & communiter dicitur: *Iſta habet bonam dotem*, vel, *iſta eſt dotalis*, & hoc caſu, vt inquit Bartol. in l. Titio centum. 70. §. Titio genero. n. 3. ad fin. verſic. itẽ ſi ponamus, tale verbũ prolatum à teſtatore, intelligitur ſecundùm cõmunem vſum loquẽdi. l. cum delationis. §. aſinam. ff. de fundo inſtructo, quam etiam rationem conſiderat Craſſus, in dicto § legatum. quęſt. 48. nu. 8. in fin. & ita, dicetur dotata à patre, cui dos fuit legata pro dote.

8 Quintò, nam cũ diuerſis Regijs ſententijs fuit declaratum dictos foros ſecundum, & tertium habere locum in dotibus legatis, nimirum cum ſententia lata in Sacra Regia Audientia in fauorem Eliſabethis Bonet, & de Porcar, publicata per Nicolaum Deona Regij mandati ſcribam, die 11. Martij 1586. his verbis: *Et quod præſentis Regni fori loquentes de iure dotatoris, habent locum, & verificantur in dotibus legatis, cum ſint donationes à patre profectæ, maximè ſequutis matrimonijs, & dotationibus de talibus legatis*. Et idem fuit declaratum cum alia ſententia publicata per Alreus, die 19. Ianuarij 1593. referente doctore Vincentio Vidal inter hæredes Michaelis Borrell ex vna, & Petrum Mõbohi ex altera.

9 Nec obſtant in contrarium adducta. Non primum. Dato enim, quod pecunia legata pro dote ſoluatur filię, & ſit eius domina (quod raro contingit, quia immò ſoluitur viro, cui in dotem conſtituitur quantitas legata pro dote) adhùc tamen in ea habet locum ius dotatoris, quemadmodum in dote à patre data, quæ proprium patrimonium filiæ dicitur. l. vnic. §. ad hoc. C. de rei vxor. actio. ibi. *Ad filiam quaſi proprium patrimonium dos reuertebatur*. Et ita nihil refert, quòd filia habeat dominium rei legatæ, cùm ſufficiat, quòd à patre ſit dicta dos profecta, vt ad ipſum reuertatur, filia ſine liberis decedente. l. dos à patre profecta. C. ſolut. matrimon. & for. 2. & 3. eodem titul.

10 Nec obſtat ſecundum, nam etſi fori ſint intelligendi in Regno Valentiæ ad literam, ſicut in Aragoniæ Regno, nihilominus, vt inquit

inquit Molinus in repertorio fororum illius Regni. fol. 156. col. 1. ante med. extenduntur ex omnimoda identitate rationis. Quando enim omnimoda eſt ratio, non dicitur extenſio, vt dicit gloſ. in c. 1. extra. de temp. ordi. lib. 6. & Portoles in ſcholijs ad Molinũ in verbo forus. nu. 57. pag. 744. qui ait, extenſionem admitti, nec ab ſtatuto diſponente literę ſtari excludi, quando fit ex omnimoda ratione. Qui allegat ita tenentes Meno. conſ. 11. nu 10. lib. 1. Caſſane. conſ. 38. nu. 31. & 32. per tex. in l. his ſolis. C. de reuocan. donat. Aret. Dec. Frãciſ. Piſina. Caſt. Bal. Crau. Hyppol. Tiraquel. Roland. Alex. Pariſ. & Riminal. in locis relatis per ipſum Portoles vbi ſupra. Et hoc ipſum procedere in noſtro Valentiæ Regno, probatur in foro 32. de appellatio. fol. 171. cuius verba ſunt: *Item, jatſia, que per furs, ſos e ſia ordenat, que cõmiſsio alguna no fos, ò ſia fetá à juriſtes, ò a algunes altres perſones eſtranyes habitants, ò hauents domicili fora lo Regne de Valẽcia de alcuns pleyts, ò affers que ſien en lo Regne: empero cõ alguns interpretan lo dit fur affermaſſen, e esforçaſſen, que allo no ſentenia en, e de commiſsions per via de relacio, vos ſenyor ab voſtre priuilegi a enteniment del dit fur prouehis, que ay tals cõmiſsions per via de relacio no foſſen fetes, e ara alcuns de la voſtra Cort, o del ſeñor Duch per lur propi be, ſalua la reuerencia que de ſus, troben altra interpretatio dients, quels jutges, e Oydors de la Cort, q̃ ſon ordinaris, en cara q̃ ſiẽ eſtrãgers, poden al menys en perſona ve ſtra, o del ſen. yor Duch, conoxer dels di tspleyts e affers, ço q̃ no proceheix ſaluis quibus ſupra, car là rabo del dit fur fo per tal com ay tals jutges ſtrangers, ignorants los furs, e priuilegis del dit Regne, moltes vegades procehexen, e fan contra aquells, e axi es eſtat viſt, es veu tots dies defet. Et ideò ſit eadem ratio vtrobique.* Et ita quamuis in d. foro 4. prooemij fororum diſpoſitum ſit, foros eſſe intelligẽdos ad literam, vera tamen interpretatio paſſiua nunquam fuit excluſa, immò vt inquit conciuis meus Belluga. rub. 38. nu. 2. fol. 171. col. 4. in prin. fori, ſiue iura noſtri Regni loquẽtia pro vt ius commune, ſecũdùm illud intelliguntur. Vndè cũ militet eadem ratio in legato facto à patre filiæ pro dote, atque in dote datá, de qua loquitur ad literam forus 2. ſolut. matr. diſpoſitio dicti fori in caſu noſtro verificatur, etiã ſi ad literam intelligatur, ex quo legatum eſt donatio à defuncto relicta, ab hærede præſtanda, vt inquit forus 6. de legat. fol. 159. his verbis: *Legat ço es lexa, es donacio feta, ò jaquida per lo teſtador à alcu, e deu eſſer donada, e pagada per lo hereu.* Et vt alijs relatis probat Portoles vbi ſupra nu. 53. extenſio fit ad ea, quæ ſublata verbi ſignificatione cõprehendi poſſunt. Ex quibus fuit reſolutũ, ius dotatoris habere locum in dictis triginta mille ſolidis legatis pro dote.

In ſecundo dubio cenſuit Senatus noſter, non habere locũ ius dotatoris

tatoris in duobus mille ſolidis,qui legati fuerunt pro legitima; quia ea debetur filiæ abſque onere. l. quoniã in prioribus. C. de inoffi. teſtam. Et vt inquit Maran.diſpu. 19.n.19.verſi.& in tãtum ſi pater legaret filio, vel filiæ aliquid pro ſua legitima,cũ clauſula expreſſa, quòd plus petere non poſſit,quãtus filius,vel filia agnoſcat legatũ, tamen poteſt petere ſupplementum legitimæ, ſecũdum Bal.Paul. de Caſtr. Iaſ.& cõmuniter doctores in l.ſiquando.§. Et generaliter. C.de inoffi.& Alex. in conſ. 8.col. penul.in 3 vol. Et ratio eſt,quia pater non poteſt hoc ſupplemẽtum prohibere,nec onus legitimæ apponere,vt ibi habetur.& in dict.l. quoniam in prioribus Et hinc eſt
12 quòd legatum à patre relictum filiæ,cui tenebatur relinquere legitimam,ex qualitate perſonæ,legatum redditur purum. Bart.in l. Titio centum §.Titio genero. nu. 4. verſ. Sed ſi aliàs legitimam. ff. de condition. poſt quem, & alios plures,quos allegat,ita dicit don Garcia Maſtril.deciſ.78.nu. 8. reddẽs eam rationem. Quia legitima ſine onere, & conditione relinqui debet Et quãuis pater in noſtro Regno poſsit in legitima onus, & fideicommiſſum apponere.iux.for.
13 *Corregim.* 52.de teſtam.hoc tamen intelligitur,ſi fecerit expreſsè,ſpecialiter,& ſpecificè,vt in foro, *Pertolre*,9.de hered. inſtit. & non aliter. Vnde cùm in caſu noſtro dictus teſtator non grauauerit dictam filiam in legitima, illa habebit dictum legatũ abſque vllo onere, & dicti duo mille ſolidi erunt legitima filiæ, cum iuxta dictum forum *Corregim.* de teſtam. legitima in noſtro Valentiæ Regno ſit illa pars, quam pater per viam legati, vel alio titulo filijs relinquit ſimpliciter,vel pro legitima. Et ita meritò debet habere dictos duos mille ſolidos præcipuos. Et ita fuit declaratum cum Regia ſententia lata in fauorem Angelę, Andulziæ Morrelles, cõtra hæredes Stephanię Garcia filię dotatę, publicata per Martin. Pineda in locũ Gaſparis Melia, die 11. Maij 1575.his verbis: *Et attento quod filia dotata, quamuis fuerit à patre ſuo dotante, exhæredata in eius teſtamento, poteſt ex duabus tertijs partibus dotis habere ſupplementum legitimæ, computando in ea tertiam partem dotis.* Et inferiùs, ibi: *Declaramus dictas Angelã & Andulſiam* Morrelles *hæredes dictæ Euphemiæ Garcia, poſſe detrahere ex dictis duabus tertijs partibus dotis, ſupplementum legitimæ competens dictæ Stephaniæ in bonis eius patris, computata tertia parte dictæ dotis.*

Ex quibus dicta dno duba fuerunt ita decisa per S.R.A. Valent. Sentent.lata(me referẽte) in fauorem Thomę Martinez de Freſneda, contra Thomam Paſqual, publicata per don Ioannẽ Daça, die 22. Aprilis 1611.

De alijs duobus dubijs agam in duabus deciſionibus immediatè ſequentibus.

DE-

DECISIO. XCII.

MARITVS GAVDENS priuilegio militari, an durãte eius vita, ſoluto matrimonio, habeat retentionem dotis, non obſtante, quod virtute fideicommiſsi foralis, ſiue iure dotatoris dos reuertatur ad dotatorem, vel ad eius hęredes ex ſanguine?

1 *PRiuilegium mariti, ne teneatur vltra quàm facere poſsit, non competit in bonis fideicommiſſo ſubiectis, declaratur nu. 6. & 7.*

2 *Maritum non habere retentionem dotis in bonis fideicommiſſo ſubiectis cum Regijs ſententijs fuit declaratum, ſed vide nu. 5.*

3 *Lucrum dotis non competit marito, quando teſtator iuſsit pleno iure reſtitui bona fideicommiſſario, ſed contra nu. 4.*

4 *Lucrum dotis per ſtatutum introductum, etiam in bonis fideicommiſſo ſubiectis, locum habet, & ita fuit cũ Regia ſententia hic relata deciſum.*

5 *Dotis retentio locũ non habet, quando non ſolùm bona erant fideicommiſſo ſubiecta, ſed etiã in fideicõmiſſo fuit adiecta clauſula illa, abſquè diminutione legitimæ, Falcidiæ, Trebellianicæ, & alterius cuiuſcunque iuris.*

6 *Maritus, qui gaudet priuilegio militari, eo ipſo, quòd contrahit matrimoniũ, adquirit ius retentionis dotis, vita eius durante ſibi conceſſum.*

7 *Fideicommiſſum forale non excludit priuilegium maritale, ne conueniatur maritus ad dotis reſtitutionem vltra quam facere poſsit deducto ne egeat.*

6 *Forus 2. & 21. ſolu. matr. ab eodem Rege Iacobo I. fuerunt facti, & concordantur.*

9 *Beneficium ne maritus teneatur, vltra quam facere poteſt, etiam aduerſùs vxoris hæredes competit.*

10 *Fideicommiſſo grauatus, ſicut de bonis reſtitutioni ſubiectis partem ex cauſa dotis ſubducere poteſt, ita vſumfructum ſiue viduitatem in præiudicium ſubſtituti poteſt conſtituere.*

IN eadem cauſa de qua ſupra. deciſ. 78. fuit dubitatum, an ex quo Thomas Paſqual gaudebat priuilegio militari, haberet retentionem dotis, vita eius durãte? An verò virtute fideicommiſsi foralis ſuccederent hæredes dotatoris, & excluderent dictam retẽtionem, & perceptionem fructuum dotis?

1 Et videbatur prima fronte non habere retentionem, nam mortua dotata ſine liberis (per foros ſecũdum & tertium. ſolut. matri, & ſic per leges noſtri Regni) eſt inductum fideicommiſſum in fauorem dotatoris, vel eius hæredum ex ſanguine, maritus non habebit in ea priuilegium, ne conueniatur vltra quã facere poteſt, deducto ne egeat, quia illud non cõpetit in bonis fideicõmiſſo ſubiectis, ita Oliba in tract. de actionib. 1. p. lib. 3. ad §. fuerat. nu. 34. pag. 562. vbi allegat Mieres in conſtitu. hac noſtra, de

de iur.dot.nu. 39. ibi: *Item quia vir.* Et latiùs.nu. 112.& dicit, ipſo referente,ita fuiſſe declaratum in R. A. Cathaloniæ,in cauſa nobilis Iſabellæ,& Ioannis Burgues repetentium dotem à nobili Plicamando de Marimō.Et ita etiam in noſtro Valentiæ Regno cū pluribus Re-
2 gijs ſentētijs fuit declaratum marito non competere retentionem dotis in bonis fideicōmiſſo ſubiectis,nimirum cum ſentētia lata in hoc S.S.R.C. in fauorem Michaelis Hieronymi Angleſola tutoris, & curatoris filiorum, & hæredum Iacobi Siurana,contra Matthæum Guerau,publicata per Petrū Franqueſa,die 10. Iunij 1575. his verbis: *Et per merita dicti præſentis proceſſus,& cauſæ, iuxta expreſſam dicti Petri Guillermi Siurana diſpoſitionem,& ordinationem,& illius nepotum ordinationem factam,liqueat,& appareat,dictum Petrum Guillermum Siurana ita feciſſe,reliquiſſe,& inſtituiſſe dictā Monicam ſub nomine nepotum ex Iacobo Siurana eius filio naſciturorum hæredē, vt expreſsè voluerit & diſpoſuerit, quod apud vnumquemque nepotum eius, pars hæreditatis illi relicta maneret inalienabilis, & eo defuncto ſine liberis, abſque diminutione vlla legitimæ, Falcidiæ, Trebellianicæ, ſeu alterius cuiuſcunque iuris perueniret, pertineretque ad alios eius nepotes,& defuncti fratres, vt per aperta diſpoſitionis dicti Petri Guillermi Siurana verba legitur ordinatum. Qua diſpoſitione,& ordinatione ſic ſpecificè,& expreſſe facta,& extante,non poteſt retentio dotis, & maritale beneficium ciuibus honoratis à foro datum, dicto Matthæo Guerau concedi, ſeu permitti.* Et idem fuit declaratum cū alia ſententia lata in hac Regia A. in fauorem Vincentij Honorati Vidal,contra don Ludouicum Fenollet, publicata per Gaſparem Melia, die 9. Menſis Februarij 1580.vbi cum Ioanna Angela Satorre hæredem inſtituiſſet Mariā Annam Satorre filiam naturalem fratris ſui,& diſpoſuiſſet, quòd ſi decederet ſine liberis, tantùm poſſet de bonis dictæ hæreditatis tam inter viuos, quàm in vltima voluntate diſponere de ſeptem mille ſolidis, & quòd totum reſiduum dictorum bonorum integriter,& ſine diminutione aliqua legitimæ, Falcidiæ,Trebellianicæ, ſiue alterius cuiuſcūque iuris pertineret ad Ludouicam Honoratam Vidal,& dicta Maria Anna hæres inſtituta in dotem conſtituiſſet don Laurentio Fenollet eius viro quatuor mille libras monetæ Valentinæ, dicendo in inſtrumento dotali eſſe ex bonis pertinentibus ex teſtamento dictæ Ioannæ Angelæ Satorre eius amitæ, & proinde inquit dicta ſententia, præſumi, dictum don Laurentium habuiſſe notitiam fideicommiſsi ſeu vinculi contenti in eodem teſtamento in fauorem dictæ Ludouicę Honoratæ Vidal, vel ſaltem de illo iuſtam ignorantiam allegare non poſſe, quia contrahendo cum dicta Maria Anna ſuper dote certus eſſe debuit conditionis rerum,quę

ſibi

ſibi in dotem aſſerebantur. Et ita fuit deciſum, dicto don Laurentio Fenollet non competere retentionem aliquam dotis, ratione dicti priuilegij militaris, niſi ſolúmodo reſpectu dictorum ſeptem mille ſolidorũ cum redditibus eiſdem correſpondentibus. Idem etiam fuit declaratum in eadem Regia Audientia, ſententia lata in fauorem Eliſabeth Verra, & de Ferroſi, contra don Laurentium Fenollet, publicata per Guillermum Nicolau Deona, die 19. Ianuarij. Anno 1591.

3 Et hanc opinionẽ, quòd in bonis fideicõmiſſo ſubiectis, maritus non poteſt conſequi lucrum dotis, quando teſtator in teſtamento dixit, quod pleno iure reſtituerentur bona fideicommiſſario, tenuit Alexander conſil. 176. viſis narratis. num. 5. volumin. 7. *Quia*, inquit, *non potuit dare in dotem cum præiudicio fideicommiſſi poſiti in fauorem filiorum, & hæredum teſtatoris* (& inferiùs ait) *quòd ſtatutum de dote lucranda intelligitur de neceſſitate, quandò dos data eſt marito ſimpliciter à perſona, quæ poterat pleno iure diſponere, aliàs ſequeretur, quòd ſi mulier dediſſet rem alienam in dotem, quòd maritus vxore prædecedente lucraretur dimidiam rei alienæ, quod ſtare non poteſt. Quia id, quod noſtrum eſt, ſine facto noſtro à nobis auferri non poteſt.* Refert, & ſequitur Phanus. de Phanu. in tract. de luc. dot. gloſ. 10. n. 67. cum duobus ſequentibus. tom. 9. tract. fol. 442.

4 Sed ſupra dictis non obſtantibus, contrarium fuit deciſum. Regulariter enim lucrum dotis per ſtatutum introductum habet locum in bonis fideicommiſſo ſubiectis. Baldus in Authẽtica, Res quæ. numer. 14. C. commun. de legat. vbi etiam Paulus de Caſtr. conſilio. 80. columna. 2. verſiculo Breuiter. volumin. 1. Phanus. de lucro dotium. gloſ. 10. numer. 60. Rolandus à Valle, in tractatu de dote. quæſtion. 57. numer. 7. Peregrinus de fideicommiſſis, articul. 42. numer. 99. cum ſequentibus. Intrigliolus de ſubſtitution. Centur. 3. queſtion. 73. numer. 436. vbi pro hac opinione ponderat, quod textus in corpore, in Authentico de reſtitutione. & ea, quæ par. in §. moriente, & in §. Rurſus. & in §. Sancimus. clarè decidit ex his rebus fideicommiſſarijs, quæ in cauſam dotis dari, aut pro reſtitutione dotis obligari permittuntur, locum eſſe pacto de lucrando partem dotis; & donationis ante nuptias, tam ex parte viri, quàm ex parte mulieris. Et ſic concludit gloſſa magna in eo loco. in §. quamobrem, quam ſequitur ibi Bartolus, & eſt communis opinio. Et ſi per pactum id fieri poteſt, igitur, & per ſtatutum, & Crauetta. conſil. 186. numer. 5. inquit, quód diſpoſitio generalis, intelligitur ſecundùm naturam rei, de qua loquitur. l. 1. §. 1. ff. de offic. procurat. Cæſa. l. ſi ſtipulatur. §. verum. ff. de vſur.

Oo l. dam-

l.damni.verſic. Et quod in ſtipulatione. ff. de damno infecto. l. filius familias.ff.de donationibus. Et ita dos cenſetur conſtituta ſecundùm ipſius naturam, & ita fuit declaratum olim in noſtra Sacra, Regia, Audientia Valentina, cùm ſententia lata in fauorem hæredis Ioãnis Dionyſij Salat, publicata per Antonium Michaelem Fertan, die 18. Septembris 1538. his verbis: *Quoniam meritis proceſsus attentis, & aliàs conſtat, Ioannam Caſtellnou fuiſſe hæredem inſtitutam, ſimul cum alijs à Iacobo Caſtellnou ciue Valentiæ, eius patre, cùm vinculo, & cõditione ibi adiectis. Conſtat inſuper, dictam Ioannam matrimonium contraxiſſe cum Ioanne Dionyſio Salat domicello, ratione cuius conſtituit in dotem triginta ſeptem mille, quadringentos viginti ſeptem ſolidos, & quatuor denarios, videlicet de bonis proprijs ad eam, vt hæredem dicti quondam ſui patris pertinentibus viginti ſex mille quadringentos viginti ſeptem ſolidos, quatuor denarios, reſiduum verò dotis ad complementum dictorum triginta ſeptem mille, quadringentorum viginti ſeptem ſolidorum, & quatuor denariorum, fuit per Eliſabetham, matrem dictæ Ioannæ datum, & conſtitutum dicto Salat. Præterea, ex meritis eiuſdem proceſſus deprehenditur, ſecundùm conditionẽ dictæ Ioannæ, & eius viri dictam dotem ſatis congruere dictis coniugibus, propter quod de iure, & ſecundùm fororũ præſentis Regni diſpoſitionem dicta Ioanna potuit de bonis fideicõmiſſo ſubiectis conſtituere dictam dotem, quæ dos cùm foro, & iure permittentibus fuerit conſtituta dicto Salat domicello, videtur conſtituta ſecundùm forum, & iuris diſpoſitionem. Et cùm de iure, & foris, ad dictum Salat, quo ad vixit pertinuerit beneficium maritale, vt exigatur deductione egeret, & in proceſſu attenta illius conditione appareat, illum egere debere, ſi dictam dotem reſtituere debuiſſet, idcircò, & aliàs pronuntiamus, ſententiamus, & declaramus, dictum beneficium maritale cõpetiſſe illi, & proinde hæredem dicti Salat non teneri ad intereſſe dictæ dotis petitum pro parte Eliſabethæ Caſtellnou, & Eleonoræ Caſtellnou, pro tempore vitæ dicti Salat.*

5 Et ſupradictę Regiæ ſententiæ, de quibus ſupra n.2. loquũtur in caſu ſpeciali, in quo teſtator nedum bona fideicõmiſſo ſubiecerat, ſed etiam expreſſè diſpoſuerat, vt reſtituerẽtur fideicõmiſſario, abſque diminutione legitimæ Falcid. Trebellia. & alterius cuiuſcũque iuris, & cum dictis vltimis verbis prohibuerat beneficium retentionis dotis, ſiue priuilegiũ maritale. & hoc eſt quod ſcripſit Phanu.in tract.de dote. gloſſ.10. numer. 67.tomo.9. tractat. fol.462 vbi poſtquam poſuit regulam, quòd lucrum dotis ex ſtatuti diſpoſitione, habet locum in bonis fideicommiſſo ſubiectis, eam limitat, quando teſtator iuſſit pleno iure bona reſtitui fideicommiſſario, quæ fuit opinio Alexan.conſi.176. n.5.vol.7.& Roland.á Valle.in tractatu de dote. queſtio.57.num.6. & nu.19. verſ.

verſic. Secundò reſpondetur. & nu.
20. in eodem tom. 9. tract. fol. 375.
& quandò dicta bona dicto modo
fideicommiſſo ſubiecta, fuerunt in
dotem conſtituta, tranſieri in ma
ritũ cum illo onere, ne poſſet reti-
nere ex cauſa dotis, & qui contra-
hebat cum vxore debuit diligẽter
perſcrutari eius conditiones, & fa-
cultates. l. qui cum alio. 19. ff. de
reg. iur. & circunſpicere an bona
eſſent fideicõmiſſo ſubiecta, adie-
ctis illis verbis in fideicommiſſo:
Abſque diminutione alterius cuiuſcun-
6 *que iuris*, in quo fundantur Regiæ
ſententiæ in contrarium allegatæ,
ſecùs tamen eſt in iure dotatoris
ſine fideicõmmiſſo forali, de quo
agimus, quòd non naſcitur, niſi do
te conſtituta, & in eodem inſtanti,
in quo maritus, qui gaudet priuile
gio militari, contrahit matrimo-
nium, adquirit ius retentionis do-
tis, vita eius durãte, ſibi conceſſum
per dictos foros 25. & 26. ſolut. ma
trim. & ita ius dotatoris competit
dotatori, vel eius heredibus, ex ſan
guine cum illo onere retentionis
dotis, vnde non licèt arguere de fi-
deicommiſſo ab homine inſtituto
ad fideicommiſſum legale, per di-
ctos foros introductum in noſtro
7 Valentiæ Regno. Et ita quidquid
ſit in fideicõmiſſo ab homine in-
ſtituto, tamen fideicommiſſum le
gale (de quo agimus, introductum
per dictum forum ſecundum ſolu.
matrim.) non excludit priuilegiũ
maritale, ne conueniatur maritus
ad dotis reſtitutionem, vltra quã
facere poteſt, deducto ne egeat, vt
diſponit forus 21. eiuſdem tit. his
verbis: *Sil marit ſerà mes en pleyt, que*
reta lexonar a la ſua muller, e ell ſerà axi
pobre, que no li puſca retre, no deu eſſer
condemnat ſino en aytant, com fer pot,
ço es que puſque hauer ſos obs, ò ſino enay
tant quan ſi u per ſon mal enginy que no
pogues pagar, el qual cas no pot leuar ſos
8 *obs*. Qui duo fori 2. & 21. ſolut. ma
trim. conditi fuerũt ab eodem Re
ge Iacobo Primo, eadem die, & ſic
concordandi ſunt, ne ſibi inuicem
contradicant, vt ſequuto caſu reſti
tutionis dotis per mortem mulie-
ris, & ſic ſoluto matrimonio ha-
beat maritus dictum priuilegium
retentionis dotis, contra eos, qui-
bus dotem tenetur reſtituere, & ſic
contra dotatorem, vel eius hære-
des. Nam hoc beneficiũ, deducto
ne egeat, competit etiam aduerſus
hæredes vxoris, & ita dicit, fuiſſe
9 iudicatum, don Garcia Maſtril. de
ciſ. 93. num. 9 tom. 1 & hoc priuile
gium, quod a principio erat mari-
tale, poſteà fuit effectum militare
per foros 25. & 26. eiuſdem tit. ſol.
matrim. & remanſit cum ſua quali
tate. Pro eadẽ ſententia facit, quod
dicit text. in authent. Præterea. C.
vnde vir, & vxor, his verbis: *Prate*
reà ſi matrimonium ſit abſque dote, con
iux autem præmoriens locuples ſit, ſu-
perſtes verò laboret in pia: ſuccedet vna
cum liberis communibus alterius ve ma-
trimonij in quartã, ſi tres ſint, vel paucio
res. Et tamen iuxta l. hac edictali. C.
de ſecũ. nup. vxor nõ poteſt habere
de bonis viri plus eo quod relictũ

 eſt

eſt vni, ex filijs primi matrimonij, qui minus habet in bonis patris. Et ita filij primi matrimonij, quibus per dictam l. hac edictali, bona patris acquiruntur non poſſunt auferre nouercæ pauperi lucrum ei delatum per dictam authenticã Prætereà. Facit etiam, quod inquit Molin. in repertor. for. Aragon. in verb. Viduitas. fol. 232. colum. 3. licèt in Aragonia, qui habet bona ſubiecta fideicommiſſo, non poteſt alienare talia bona, ſaltem in præiudicium fideicommiſſarij, benè tamen poteſt conſtituere viduitatem. Quia hoc caſu non tollitur vinculum, ſed effectus fideicommiſsi, quod latiùs declarat, & confirmat Portoles in Scholijs ad
10 Molinum, in verbo, Viduitas. numer. 49. pagin. 521. dicens, quòd ſicut à iure ſtatutum fuit, licere grauato per fideicommiſſum, etiã in præiudicium perpetui fideicõmiſsi, & in detrimentum fideicommiſſarij, ratione dotis, vel donationis propter nuptias, de corpore fideicommiſsi perpetuò aliquã quantitatem ſubducere. l. mulier. §. cum proponeretur. Et ibi Caſtr. ff. ad Trebell. multò fortiùs ei licere debet viduitatẽ, & vſumfructum in bonis vinculatis coniugi ſuperſtiti in præiudicium ſubſtituti conſtituere. Quæ igitur dicti Doctores ſcribunt circa viduitatem in bonis fideicommiſſo ſubiectis, procedunt in caſu noſtro, quia pariter maritus gaudens priuilegio militari propter eaſdem rationes retinet dotem, vita eius durante, non obſtante fideicommiſſo forali, ſiue iure dotatoris.

Ex quibus fuit declaratum, dictum Thomam Paſqual, qui conuolauerat ad ſecundas nuptias, habere retentionem medietatis dotis, vita eius durante. Sententia lata (me referente) publicata per don Ioannem Daça, die 22. Aprilis 1611.

DECISIO XCIII.

SENTENTIA LATA in cauſa legitimitatis, citato hærede, ſeu primo fideicommiſſario, nocet ſequentibus fideicommiſſarijs non citatis.

Legitimatus per ſubſequẽs matrimonium, eſt de agnatione.

Repetitio qualitatis, an, & quãdo facta cenſeatur?

1 *Facti ſpecies, & tria dubia, huius cauſæ referuntur.*

2 *Citatio eſt neceſſaria, & ea deficiente, ſententia eſt nulla.*

3 *Sententiam latam ſuper legitimitate, non nocere ei, qui non fuit citatus, Doctores tenentes allegantur.*

4 *Sententia lata in cauſa ſtatus facit ius, quo ad omnes, & nu. 8.*

5 *Sen-*

Digitized by Google

5 *Sententia lata contra vnum, vt noceat alijs, quæ requirantur.*
6 *Sententia lata ſuper legitimitate, vel filiatione, facit ius quoad omnes etiã non citatos. & nu. 9. & 14.*
7 *Sententia, cum qua fuit declaratum beneficium eſſe patrimoniale, facit fidem inter omnes.*
10 *Sententia lata contra inſtitutum, nocet ſubſtituto etiam non citato.*
11 *Sententia lata cum poſſeſſore maioratus, nocet omnibus ſucceſſoribus.*
12 *Citari debet ille ad quem defenſio principaliter attinet, non qui in conſequentiam dari poteſt.*
13 *Innoc. in cap. cauſam, 2. qui filij ſint legitim. doctrina impugnatur, & declaratur.*
15 *Sententia lata ſuper legitimitate contra poſſeſſorem vnius partis hæreditatis, non nocet. poſſeſſori alterius partis.*
16 *Fideicommiſſarius eſt ſucceſſor in re, & ita reputatur eadem perſona cum hærede.*
17 *Legitimatus non ſuccedit in feudo, ad quod vocantur filij.*
18 *Statutum excludens fœminas à ſucceſsione paterna extantibus maſculis, non verificatur in maſculis legitimatis.*
19 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium eſt agnatus, & ita fuit deciſum in Regia Audientia, & num. final.*
20 *Spurios, de agnatione dici, & per eos conſeruari, tenuit Pedrocha conſi. 10. num. 3.*
21 *Filij naturales tantùm inter nobiles in Regno Valentiæ, ex communi vſu loquendi, ſunt de domo, & de hoc extat Regia ſententia.*
22 *Legitimati per ſubſequens matrimonium ſunt agnati, & per omnia habentur pro legitimis iuxta forum.*
23 *Legitimatus per ſubſequens matrimonium non facit deficere conditionem illam, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis.*
24 *Repetitio qualitatis præcedentis cenſetur facta in clauſula ſubſequenti.*
25 *Qualitas poſita in vna ſubſtitutione, in altera repetita cenſetur, quando adeſt præſumpta, & coniecturata mens, & voluntas teſtatoris.*
26 *Repetitio in dubio facta nõ cenſetur.*
27 *Qualitas non cenſetur repetita, vbi non eſt neceſſaria, & ad inducendam repetitionem requiruntur coniecturæ ſufficientes.*
28 *Qualitas nõ cenſetur repetita, quãdo in vna ſcriptura fuit appoſita, & in alia ſcriptura purè fuit facta diſpoſitio.*
29 *Repetitionis qualitatis tres ſunt cauſæ inductiuæ, & totidem excluſiuæ.*
30 *Bal. conſ. 153. lib. 5. & conſ. 58. lib. 2. declaratur, & literã fuiſſe corruptam oſtenditur,*
31 *Qualitas non cenſetur repetita, quàndo ex repetitione inducitur aliquid cõtra ius commune.*
32 *Legitimati per ſubſequens matrimonium, conſequantur omnes ſucceſsiones, tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento, & contra teſtamentum, quas habent legitime nati.*
33 *Repetitæ qualitatis regula procedit in fauorabilibus.*
34 *Deſideria morientium, ex arbitrio viuen-*

Digitized by Google

viuentium colligimus.

Verba, hoc ampliùs, inducunt repetitionem.

35 *Teſtator non creditur inutiliter diſponere voluiſſe.*

36 *Legati translatio cenſetur tacitè fieri ſub eadem conditione.*

1 IOannes Hieronymus Almunia ſenior in ſuis vltimis codicillis conditis in poſſe Hieronymi Lobera, quondam notarij, die octauo menſis Februarij 1549. & poſt eius obitum publicatis 20. Maij. 1551. inſtituit hæredem ſuam vniuerſalem domnam Eliſabeth de Proxita eius vxorem, eius vita durante, cum pacto, & conditione, quòd illa teneretur, diſponere de hæreditate, & bonis prædicti Ioannis Hieronymi Almunia, abſquè diminutione aliqua in illo, aut illis ex nepotibus, aut neptibus legitimis, & naturalibus de legitimo, & carnali matrimonio natis, & procreatis, filio, aut filijs fratrum prænominati codicillãtis, aut ſororum illius, aut in filijs, & deſcendẽtibus legitimis, & naturalibus dictorũ nepotum, aut neptium filiorum fratrum & ſororum prædicti codicillantis, quem, vel quos illa eligeret, tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, cum facultate apponendi vincula, pacta, & conditiones beneuiſa, dictæ domnæ Eliſabeth de Proxita, pro vt latiùs ni dictis codicillis cõtinetur.

Prædicta domna Eliſabeth in ſuo vltimo teſtamento, publicato 26. die menſis Martij 1564. & 26. menſis Decembris 1568. per Michaelem Bartomeu notarium, vtẽdo facultate ſibi conceſſa per eius vitum, & diſponendo de ſuis proprijs bonis, hæredem inſtituit vniuerſalem Bernardum Gaſparem Eximenium Perez de Almunia, filium legitimum, & naturalem Gaſparis Bernardi Almunia nepotis dicti Ioannis Hieronymi Almunia codicillantis, cum pactis, vinculis, & conditionibus ſequentibus. Nimirum cum pacto, & conditione, quòd moriente dicto Bernardo Gaſpare Eximenio Perez Almunia, ſine filijs, nec deſcendentibus legitimis, & naturalibus, de legitimo, & carnali matrimonio, maſculis per lineam maſculinam, tali in caſu dicta bona, & hæreditates peruenirent, abſquè detractione aliqua ad Hieronymum Almunia, & quod illo moriente ſine filijs, nec deſcendentibus legitimis, & naturalibus maſculis per lineam maſculinam, tali in caſu dictæ hæreditatis, & bona ſine diminutione aliqua peruenirent ad Balthaſarem Almunia, fratrem Gaſparis Bernardi Almunia. Quo ſine filijs, & deſcendentibus legitimis, & naturalibus, de legitimo, & carnali matrimonio natis, & procreatis maſculis, per lineam maſculinam, deficiente, tali in caſu voluit, & diſpoſuit dicta teſtatrix, quòd dicta bona, & hæreditates, abſquè dimi-

diminutione aliqua, pertinerent ad Michaelem Ioannem Almunia filiũ Bernardi Ludouici Almunia, fratris dicti Ioannis Hieronymi Almunia ſenioris: & quod vbi, & quandò dictus Michael Ioannes Almunia decederet ſine filijs, nec deſcendentibus maſculis per lineã maſculinã, legitimis & naturalibus & de legitimo, & carnali matrimonio natis, & procreatis, diſpoſuit, quòd dicta bona, & hæreditates, abſquè diminutione aliqua peruenirent ad filium maiorem maſculum Magdalenæ Almunia, filię ſecundo genitæ Gaſparis Bernardi Almunia, & nullo filio, nec deſcendente maſculo exiſtente ex dicta Magdalena Almunia, per lineam maſculinã, vocauit dicta teſtatrix fœminam, de genere, nomine, & deſcendentia dels Almunies, quæ proximior in gradu, & parentella dicto Ioanni Hieronymo Almunia extitiſſet, & vltimo loco deficiẽtibus omnibus de nomine dels

28 Almunies, vocauit Hoſpitale generale ciuitatis, & Regni Valentiæ, & eadem domna Eliſabeth de Proxita in tertia clauſula dicti teſtamenti longè ſeparata à prima, dixit, & ſi caſus euenerit, quòd aliquis ex dictis inſtitutis, & ſubſtitutis decederet cum filijs, & deſcendentibus maſculis per lineã maſculinam, bona prædicta, & hæreditates, abſquè diminutione aliqua peruenirent ad filium maiorem maſculum, deſcẽdẽtem ex maſculo de legitimo, & carnali matrimonio, & ita ſequeretur de vno in alium maiorem.

Dictus Bernardus Gaſpar Eximenius Perez Almunia hæres primo loco inſtitutus per dictam domnam Eliſabeth, & Hieronymus Almunia eius frater ſubſtitutus deceſſerunt ſine filijs, nec deſcẽdentibus maſculis, & pariter dictus Balthaſar Almunia per eandem domnam Eliſabeth vocatus deceſsit ſine filijs ex legitimo matrimonio procreatis, relicto Petro Ludouico Almunia filio ſuſcepto ex Franciſca Pintor, cùm qua poſteà matrimonium contraxit, & ſic per ſubſequens matrimonium legitimato. Qui Petrus Ludouicus fuit declaratus filius legitimus, & naturalis, ſententia lata per iudicem Eccleſiaſticum Ordinarium diœceſis Valentinæ, die 8. Iunij. 1594. quæ fuit lata cum iniunctione Eximenij Perez Almunia hæredis primo loco inſtituti per dictam domnam Eliſabeth, & poſſeſſoris dictorũ bonorum fideicõmiſſo ſubiectorũ, hoc eſt eo citato.

Mortuis dictis Eximenio Perez Almunia, & Ioanne Hieronymo Almunia, don Petrus Iofre curator Franciſcæ Almunia, & domna Anna de Borja, mater, & coniũcta perſona dictæ Franciſcæ, petierunt declarari ſupradicta bona dictorum Ioannis Hieronymi Almunia ſenioris, & domnæ Eliſabet de Proxida coniugum, per eos fideicõmiſſo ſubiecta, pertinere ad dictam Franciſcam, tanquã magis

coniunctam agnatã, quia Michael Ioannes Almunia quarto loco inſtitutus per dictam domnam Eliſabeth (ex matrimonio, quod contraxit cũ Franciſca Gondi) habuit filium legitimũ, & naturalem Frãciſcum Ludouicũ Almunia, qui ex dicta domna Anna de Borja, cõiuge ſua, procreauit dictam Franciſcã Almunia. Et cũ nullus extet agnatus prætendit ad ipſam d. bona pertinere, & contendit Petrũ Ludouicum Almunia, non eſſe filiũ legitimum & naturalẽ, & ſententiam latã per iudicẽ Eccleſiaſticũ ei nõ nocere, tanquam inter alios latam. In hac cauſa tria dubia ſuſcitata fuerunt.

Primũ, An dicta ſententia lata per iudicem Eccleſiaſticum cũ citatione dicti Eximenij Perez Almunia, primi hæredis, ſeu fideicõmiſſarij, primo loco vocati, noceat dictæ Franciſcę Almunia ad dictã cauſam non citatæ?

Secũdum, An dictus Petrus Ludouicus Almunia legitimatus per conſequens matrimonium ſit de agnatione de Almunia.

Tertiũ, An illa clauſula *de legitimo matrimonio natus, & procreatus*, cenſeatur repetita in ſequẽtibus gradibus ſubſtitutionum?

2 In primò dubio videbatur, dictam ſententiã iudicis Eccleſiaſtici, latam ſuper legitimitate, nõ nocere dictæ Frãciſcę Almunia, quia ad dictam cauſam non fuit citatã. l. de vnoquoque. ff. de re iud. cuius verba ſunt: *De vnoquoque negotio præſentibus omnibus, quos cauſa contingit, iudicare oportet, aliter enim iudicatum tantùm inter præſentes tenet.* ſolo 1. quibus non nocet res iudicata. fol. 167. pag. 2. cuius verba ſunt: *Les ſententies, que ſeràn donades entre alcuns, qui hajen pleyt, aquells qui no foren el iuhi, ne el pleyt nols pertanyeu: en lo qual foren donades aquelles ſententies, no valen, ni noen.* Et latiſsimè probat Vantius in tract. de nullitati. tit. de nullitate ex defectu citationis. tom. 4. tract. fol. 407. vbi dicit, potiſsimam eſſe nullitatem defectu citationis, vt putà defenſionem reſpiciens, quæ à iure prouenit naturali, & ita Summus Pontifex eam tolere non poteſt. cap. 1. ext. de cauſa poſſeſ. & proprie. ibi: *Nec nos cõtra inauditã partem aliquid poſſumus diffinire.* Et ſententia ex defectu citationis eſt nulla, Rot. Roman. deciſ. 361. num. 1. in 1. parte nouiſsimarum, vbi dicit, ita fuiſſe deciſum.

3 Secundò, in noſtris proprijs terminis, quòd ſententia lata ſuper legitimitate, non noceat illi, qui non fuit citatus; & non faciat ius quo ad omnes, tenuit Innocẽtius in c. cauſam 2. qui filij ſint legitimi. n. 7. vbi ait, quærit, ſi vno petente aliquẽ pronũtiari illegitimũ, & ipſo probãte, quod ſit legitimus, pronũciatur legitimus, & ab alio poſteà eodẽ modo agẽte pronũtitur illegitimus, nunquid valebit ſententia cõtra res priùs iudicatas? Vel quæ ſentẽtia valebit? Et reſpõdit vtranq; valere inter eos, inter quos lata eſt,

eſt, nec eſt contra res prius iudicatas, cum aliæ ſint perſonæ in ſecunda cauſa, aliæ in prima. ff. de excep. rei iudi. l. & an eadem. Eandē opinionem tenuit Bal. in l. 2. incip. res inter alias. nu. 5. ad med. C. quibus res iudicata non nocet, qui ait ſententiam ſuper legitimatione, ſi ſit lata inter patrem, & filium, nocere, ſecus ſi ſit lata inter alios, puta fratres, quia tunc nulla præiudicialis actio competit, refert. & ſequitur Panorm. in cap. penult. incipienti, Quamuis, de ſent. & re iud. nu. 18. & ibi Antō. de But. num. fin. verſ. Quintus caſus, & Felin. nu. 9. verſ. puto.

Sed contrarium fuit deciſum, nimirum ſententiam latam in fauorem dicti Petri Ludouici Almunia ſuper eius legitimate, citato Eximenio Perez Almunia legitimo contradictore, nocere dictæ Franciſcæ Almunia.

4 Primò, quia fuit lata in cauſa ſtatus l. ingenuū. 25. ff. de ſtatu hominum, ibi: *Ingenuum accipere debemus etiam eum, de quo ſententia lata eſt, quāuis fuerit libertinus, quia res iudicata pro veritate accipitur.* Quem textum ſic intelligunt Bar. & DD. ibi l. 1. §. fin. & l. 2. & 3. ff. de liberis agnoſcendis, ibi: *Siū de hoc agetur, quòd ex eo prægnans fuerit, nec ne in ea cauſa eſſe, vt agnoſci debeat, ſiue filius non fuit, ſiue fuit, eſſe ſuum in omnibus cauſis, quia & fratribus ſuis conſanguineus erit, ſiue contra pronuntiauerit, non fore ſuū, quamuis ſuus fuerit. Placet enim eius rei iudicem ius facere.* Tiraquel. in tractatu res inter alias actas nu. 54. & expreſsiùs nu. 63. & in tract. de nobilitate. cap. 37. nu. 2. cum ſequent. vbi dicit, diſpoſitionem tex. in d. l. ingenuum, generaliter procedere in omni caſu, vbi eſt quæſtio de ſtatu, vel de iure cohærente perſonæ, & ita intelligere Cyn. Bald. & Angel. ibidem, Bal. & Salicet. in l. 2. C. quibus res iud. non noc. Pan. & Anto. de But. in c. penul. de re iud. Per. Anch. cōſ. 336. cuius hoc caput eſt prætermitto, quòd ſententia poſt princ. vbi in hoc multa congerit Imol. in l. ſæpe. quæ eſt penul. & ibi Alex. qui adfert concord. num. 56. verſ. Quod eſt verum. & nu 60. 61. & 62. & ibidem num. 76. vbi dicit,

5 quòd vt ſententia cōtra vnum lata præiudicet alteri, hæc eſſe neceſſaria. *Primum, vt interueniat legitimus contradictor. l. cum non iuſto. ff. de colluſio. detegen. Secundum quod defendatur per ipſum contradictorem, & per conſequens, quòd non ſit lata in contumacem. l. qui repudiantis. §. fin. ff. de inoffi. teſta. Tertium, quòd ſententia feratur declaratoria, id eſt affirmatiuè, puta, pronuntio ſeu declaro talem eſſe ingenuum, ſecus, ſi hoc modo feratur, videlicet, pronuntio talem non videri ſeruum petitoris, vt eſt tex. in d. l. diui. §. 1. Quartum, quòd non ſit lata per colluſionem. l. 1. & 2. de colluſio. deteg.* Quintum requiſitum ponit Tiraquel. d. cap. 37. de nobilitate. nu. 11. quòd fuerit principaliter actum ſuper ſtatu, & non incidēter, & plenè fuit diſcuſſum, & voluerunt Iaco. But. Bal. Salicet. & Floria. in dict. l. 2. C. quibus res

iud. non noc. Ang. Aretin. in dict.
§.præiudiciales.colu.4. verſ. In ea
gloſ.ibi ingenuum,inſti. de actio.
Quæ omnia requiſita cōcurrunt in
caſu noſtro. Vndè ſententia lata
ſuper legitimate, in fauorem dicti
Petri Ludouici Almunia,præiudi-
cat dictæ Franciſcæ.

6 Et quòd ſententia ſuper legiti-
mate alicuius,filiatione, & paren-
tela obtenta aduerſus legitimum
contradictorem faciat ius quoad
alios,docent Bal.in l.ingenuum.in
2.lectu.nu.2.de ſtatu.hom.Peregr.
alijs relatis de fideicom.art.53 nu.
44.fol. 524. Et ſubiungit hoc eſſe
notandum. Nam ſæpè occurrere
poteſt in cauſis fideicommiſſarijs,
in quibus agitur de filiatione; &
7 de legitimitate.Ludoui.Sacca.cōſ.
69.nu.15.vbi allegat Bald.in termi
nis legitimationis ſpecificè loquē
tem.in dict.l.ingenuum in 1.lectu,
poſt num.3.& in dict 2.lectu nu.2.
Cancer.tom.2.var.c.16.nu.48.Fa-
cit in ſimili, quod refert Achill.
de Graſsis.deciſ.5.de ſententia, &
re iudicata in Rota Romana deci-
ſum fuiſſe, ſententiam, in qua fuit
declaratum, beneficium eſſe patri
moniale, quia dicebatur lata in
cauſa ſtatus,fidem facere inter om
nes iuxta dictam legē ingenuum.
8 Riccius in ſua collecta.dec. collec.
835. vbi refert multas deciſiones,
cum quibus fuit pronuntiatū,ſen-
tentiam latam in cauſa ſtatus fa-
cere ius quo ad omnes, & inter
9 alias quandam Rot.Rom. cū qua
fuit deciſum, ſententiam latam in
cauſa legitimationis facere ius
quo ad omnes.Surd.deciſ.289.nu.
17.

Nec obſtant in contrarium ad-
ducta.Licèt enim regulariter verū
ſit,ſententiam latam, parte non ci
tata,eſſe nullam, tamen in occur-
renti caſu, ſententia quæ fuit lata
in curia Eccleſiaſtica, in fauorem
dicti Petri Ludouici Almunia, nō
patitur hunc defectum citationis,
cum lata fuerit citato Simone Pe-
tro ſiue Eximenio Perez Almunia
(hærede primo loco inſtituto per
dictam domnā Eliſabeth de Pro-
xida)tunc poſſeſſore dictorum bo
10 norum, & legitimo contradicto-
re. Et ſententia lata contra inſtitu-
tum,nocet ſubſtituto, etiam non
citato.l. ex contractu. ff. de re iud.
Quia vbi eſt eadem ratio vincen-
di,ſententia lata contra vnū pro-
deſt,vel nocet alteri,vt latè probat
Cęuall.in cōmunibus contra cōm.
quæſt.636.nu.4.5.& 6.l.1.§.denū-
tiari.ff.de ventre inſpiciendo. ibi
*Denuntiari autē oportet his, quos proxi
ma eſt ſpes ſuſpitionis contingi, vt puta
primo gradu hæredi inſtituto non etiam*
11 *ſubſtituto.* Et ita receptum eſt ſentē-
tiam latam cum poſſeſſore maio-
ratus, cæteris omnibus ſucceſſori-
bus in infinitum non citatis, nec
etiam per generale proclama vel
edictum,vel aliás certioratis,præ-
iudicare, vt latè iuribus & multis
doctoribus relatis docet, & benè
cōfirmat Molin.de Hiſpa primo-
ge.lib.4.c.8.nu.3 qui in verſ. Qui-
12 bus adijcitur, ſubiungit, regulare
eſſe

Digitized by Google

eſſe in quocũque iudicio illum ſolum, ad quem defenſio principaliter attinet, citãdum eſſe, nec exigi citationem illorum, qui ex eo iudicio in conſequentiam lædi poſſunt. gloſ. in verb. quos cauſa. in l. de vno quoque. ff. de re iud.

13 Nec obſtant ſecundò doctrinæ in contrarium allegatæ, nam Innocentius in c. cauſam. 2. qui filij ſint legitimi. nũ. 7. ſi generaliter intelligatur, habet cõtra ſe plures doctores ſuprà à me relatos. nu. 4. 6. & 9. Tuncque eius opinio eſſet reprobata, vel intelligendus eſt, & temperãdus, vt declarat Anto. de But. in c. penul. de ſent. & re iud. nu. fin. verſ. Quintus caſus, vt non procedat, quando quis declaratur cum legitimo contradictore legitimus ſimpliciter, & nõ quo ad intereſſe priuatum illius, cum quo cauſa ducta fuit. Tunc enim ſentẽtia præiudicat omnibus, etiam quorum priuatim intereſt: & in his terminis verſamur, nam per iudicem Eccleſiaſticum ſimpliciter fuit declaratus legitimus dictus Petrus Ludouicus Almunia. Et hanc opinionẽ approbat Panorm. ibi num. 18. &

14 quod inquit Bal. in l. 2. num. 5. ante medium. C. quibus res iud. nõ nocet, ne dum non eſt cõtra noſtram ſententiam, ſed potiùs ipſam adiuuat, inquit enim, quòd ſententia lata, quòd filius ſit legitimus, quia eſt quæſtio ſtatus, ſi fertur inter patrem & filium, & directè intereſt, nocet alijs; ſecus ſi inter alios, puta fratres. Nam in caſu noſtro fuit lata cum primo hærede, & ſic nocet ſubſtituto, quemadmodum ſentẽtia lata cum patre nocet filio. Et quod inquit Felin. in d. cap. pen. de

15 ſent. & re iud. num. 9. verſ. Vndè ſi mortuo, quòd ſi mortuo patre pronuntiatur filia legitima ad agendũ contra vnũ poſſeſſorem partis hæreditatis, non præiudicat hæc ſententia poſſeſſori alterius partis, ſi poſteà contra eũ agat, non habet locum in noſtro caſu, ibi enim cohæredes, & poſſeſſores dictarum partium hæreditatis erant diuerſę perſonæ, & æquale habebant intereſſe, eodem tempore, & ita ambo debebant citari. Secus tamen eſt, quando cauſa ducitur cum inſtituto. Tunc enim ſubſtitutus non habet æquale intereſſe, ſed tãtùm in conſequentiam poſt mortem inſtituti, & ita non debet citari ſubſtitutus, ſed ſententia lata cũm inſtituto, vel poſſeſſore maioratus

16 nocet fideicõmiſſarijs, & alijs ſucceſſoribus, vt ſupra probaui, & ratio eſt, quia ſubſtitutus, ſeu fideicommiſſarius eſt ſucceſſor in re, & ita reputatur eadem perſona. gloſ. in verbo perſonarum. in l. & an eadem. ff. de exceptio. rei iudica. & ita cum ſint eędem perſonæ, eadẽ res, & eadem cauſa, obſtat exceptio, rei iudicatæ. l cum quæritur cũ duab. ſeq. ff. eod.

In ſecundo dubio videbatur dicẽdum, legitimos per ſubſequens matrimoniũ non eſſe agnatos iuxta tradita per Albertum Brunum in tract. de ſtatut. excludẽ. fœmin. art.

art.12.q.4.num.57.cum pluribus ſequentibus.tom.2.tract.fol.201. vbi nu.59.refert conſuetudinem feudorum loquentem de filijs non
17 extendi ad legitimatos, c.naturales.in tit.ſi de feudo fuerit controuerſia, in vſibus feudorum, & Iacob.Minſingerius ſingular.obſeruatio.Centu.3.obſeruat.26.nu.7.
18 refert in Camera Imperiali deciſum fuiſſe ſtatutum, per quod fœminæ excluduntur à ſucceſsione paterna, extantibus maſculis in legitimatis, protſus ceſſare, & hãc magis communem, & ab ea nec in iudicando vel conſulendo recedendum eſſe teſtatur Iaſon. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſucapio.nu.286.& per conſequens non poſſunt dici agnati tales filij legitimati, cum ratio ſtatuti excludẽtis fœminas propter maſculos, ſit conſeruandæ agnationis. Et in terminis, quòd legitimatus, non ſit idoneus ad conſeruandum agnationem, & familiam, nec dicatur de agnatione.ſentit Deci.cõſ.316. col.4.verſ.Sed tamen prædictis.
19 Sed his non obſtantibus, cõtrarium fuit deciſum, nimirum legitimatum, per ſubſequẽs matrimonium eſſe agnatum, ita expreſsim aſſerit Alex.conſ.2.col.5.verſ.Ad prædicta benè facit.lib.1.& Barba.cõſ.68.col.4.verſ.Tertio facit. & col.ſeq verſ.Itẽ eſt maſculus lib.4.vbi id dicit voluiſſe Din.in tit. de ſucceſ.ab inteſt.& Soci.cõſ.63. vbi ſupra lib.3.& Philip.Deci.cõſ. 307.viſo puncto.colu.vlt.& conſ. 316.in caſu propoſito.colu.penul. verſ.Sed prædictis.conſ.315.viſo conſil.colu.3.verſ.2.hoc confirmatur.& conſ.433.viſa copia.col. vlt.& ante hos Angel.quem nullus horum memorat conſ.17.Comes Bradiſius.colu.penult.verſ. Prætereà concludendo.& Salyc. in authen.Item ſine legitimis.col. 1.verſ.quæro an legitimatus.C.de nat.lib.& in l.Imperialis.§.ſic itaque.C.de nup.quos refert & ſequitur Tiraquel.in l.ſi vnquam.C.de reuocan.donationib.in verbo ſuſceperit liberos.nu.83.pag.241.Salicet.in authen.Item ſi quis.C.de naturalib.liber.Crauet.conſ.138. num.4.Cephal.conſ.606.num 5. volu.4.& conſ.48.nu.3.vol.3.Gozadi.conſ.6.nu.77.Roland.à Valle plures referens,& hanc dicens cõmunem.conſ.67.num.24.& 25.& conſ.95.num.4.volu.3.idem in terminis noſtris tradit Decia.conſ.3. nu.87.1.volu.Crot.conſ.360.num. 22.3.volu.Gerar.Mazol.conſ.117. num.22.24.25.26.& 27.vbi poſt alios relatos de communi teſtatur. Menoch.conſ.108.num.9.volu.2. Corn.& Dec.quos ipſe allegat. Dyn.Ant.de Butrio.Abb.Præpoſitus.Ang.& Caſtr.quos refert.& ſequitur Purpu.conſ.49.num.6.& 7. volu.1.Thobias Nonius.conſ.77. nu.25.& 30.Achill.Pedrocha.cõſ. 10.n.2.qui ſuperiores allegat. Menoc.conſ.266.nu.16.vol.3.Immò amplius dicit Pedrocha.vbi ſupra nu.3.ipſum arbitrari ſpurios de agnatione dici,& per eos conſeruari, quia

quia agnati hi dicuntur, qui nobis
per virilem ſexũ ſanguine cõiun-
cti ſunt. §. ſunt autem. inſtit. tit. de
21 leg. agnat. tut. & in §. ſunt autẽ in-
ſtit. tit. de leg. agna. ſucceſ. & in Va
lentiæ Regno per Regiã Audien-
tiam fuit declaratum, inter nobi-
les ex communi vſu loquendi fi-
lios naturales tantùm eſſe de do-
mo, ſententia lata in fauorem dõ
Ioannis Maça, contra domnam
Franciſcam de Mendoza curatri-
cem Marchionis de Terranoua
eius filij, & cõtra don Federicum
de Portugal, publicata per Ludo-
uicum Dominguez, die 29. Iulij
1570. Quæ poſteà in hoc capite
fuit confirmata in S. S. R. C. die 3.
Septembris 1574. licèt in certo ca
pite fuit reuocata. Si igitur filij na-
turales tantùm nobiliũ ſunt de do
22 mo, & agnatione: ergo à fortiori
legitimati per ſubſequens matri-
monium erunt agnati, cum in om
nibus, & per omnia habeantur pro
legitimis. foro 8. de his. quib. vt in-
dig. ibi: *Si alcu haura infant de fembra*
franca, e liura, que no era ſa muller: em-
pero aquella fembra era tal, que matri-
moni podia fer abell: ſi puys que aquell
fo nat, pres aquella per muller; ſens tot
embargament es ledeſme aquell fill da-
munt dit, e deu eſſer pres, è jutgat per le
deſme de tot en tot.

In tertio, & vltimo dubio, an il-
la qualitas, *Nati, & procreati ex legi-*
timo matrimonio, adiecta filijs Bal-
thaſaris poſitis in conditione cen-
ſeatur repetita in eiſdem filijs Bal
thaſaris poſitis in diſpoſitione? Vi
debatur dicendum repetitionem
fuiſſe inductam, & ita dictum Pe-
23 trum Ludouicũ Almunia per ſub-
ſequens matrimonium legitimatũ
ſuccedere non poſſe, quemadmo-
dum nec ipſe feciſſet deficere cõ-
ditionem, vt benè probant multis
relatis Theſaurus. deciſ. 196. &
Surd. deciſ. 319. qui teſtãtur in ſuis
Senatibus Pedemontano, & Man-
tuano, reſpectiuè ita fuiſſe deci-
24 ſum. Repetitionem autem dictæ
qualitatis in caſu noſtro faciẽdam
eſſe probatur. Primo. in l. auia. 77.
ff. de conditio. & demonſtra. cuius
verba ſunt: *Auia, quæ nepotem ſub cõ-*
ditione emancipationis pro parte hæredẽ
inſtituerat, ita poſteà codicillis ſcripſit:
hoc amplius nepoti meo, quam quod eum
hæredem inſtitui, lego prædia illa. Condi-
tionem emancipationis repetitam videri
placet, quamuis auia nullam in legatis, vel
in hæreditate ſubſtitutionẽ feciſſet. Nã
& cum ſeruus pure quidem liber, hæres
autem ſub conditione ſcriptus, & ſi hæ-
res non extiterit, legatum accipere iuſſus
eſt, in legato repetitam videri libertatem
diuus pius reſcripſit. l. cum ſeruus. 82.
l. legatum. 95. ff. eod. l. in repeten-
dis. 63. de leg. 3. ibi: *In repetendis le-*
gatis hæc verba, quæ adijci ſolent. Item
dare damnas eſto, & ad conditiones, &
ad dies legatorum eaſdem repetendas re-
ferri Sabinus reſpondit.

25 Secundò, qualitas poſita in vna
ſubſtitutione, cenſetur in altera re-
petita, quãdo adeſt præſumpta, &
coniecturata mens ac voluntas te-
ſtatoris, ſicuti ſcripſerunt Bar. in l.
Seiæ. §. Caio. n. 2. ff. de fundo inſtru.
vel

vel inſtrum.legato.Ita Aretinus in conſ.1.nu.14. Ruin.in conſ.15. nu. 8.lib.1.Dec.in cõſ. 190.col.4.verſ. Septimò quod.& in conſ.480. n. 4. quos omnes refert & ſequitur Menoc. conſ.215.num.185..lib.3.vbi, etiam allegat plures, quos retulit. & ſequutus fuit in conſ.117.nu.60. lib.2.Molin.de Hiſpan.primog.li. 3.c.5.nu.56. plures allegat. Atqui noſtro in caſu extat mens cõiectu-rata,& præſumpta,tam dicti Ioãnis Hieronymi Almunia codicillãtis,qui grauauit dictam domnam Eliſabeth de Proxita eius vxorem & hæredem, vt teneretur diſponere de hæreditate, & bonis in filijs fratrum legitimis, & naturalibus de legitimo, & carnali matrimonio natis, & procreatis; extat etiã mens coniecturata dictæ domnæ Eliſabeth de Proxita teſtatricis, quæ grauauit Eximenium Perez Almunia primum hæredem, vt ſi decederet ſine filijs,& deſcendentibus legitimis, & naturalibus de legitimo, & carnali matrimonio, maſculis per lineam maſculinam, bona dictæ hæreditatis reſtitueret Hieronymo Almunia, & pariter Balthaſarem Almunia grauauit, vt ſi decederet ſine filijs,& deſcentibus legitimis, & naturalibus, de legitimo, & carnali matrimonio natis,& procreatis maſculis, dicta bona, & hæreditates reſtitueret Michaeli Ioanni Almunia, diſponendo vlteriùs, quòd ſi dictus Michael Ioannes decederet ſine filijs, nec deſcendentibus maſculis per lineam maſculinam legitimis, & naturalibus ex legitimo & carnali matrimonio natis, & procreatis, prædicta bona,& hereditates abſque diminutione aliqua peruenirent ad filium maiorem maſculũ Magdalenæ Almunia. Ex quibus ſatis deprehenditur volũtas dictorum teſtatorum vocãdi ad dictas hæreditates ex legitimo matrimonio natos,& procreatos;ergo dicta qualitas cenſetur repetita.

Sed his non obſtantibus, contrarium iudicauit Senatus, nimirũ dictam qualitatẽ, *Nati, & procreati ex legitimo matrimonio*, non eſſe repetitam.

26 Primò,quia in dubio non eſt capiẽda interpretatio pro repetitione.l.ſi ita ſtipulatus.126.§.ſupereſt in fin.ff.de verbor.oblig.ibi. *Raro ineſſe tẽpus, vel conditionem, ex eo, quod agi apparebit, intelligendum eſt, nunquã perſonam, niſi expreſſa ſit.* gloſſ.in l.ſi quis à filio. 32. in verbo dumtaxat de leg.1. Anania.conſ.8. in fin. Riminald.ſenior.conſ.224.nu.70.& formaliter Decia.reſponſo.9.nu. 12.lib.3.quos refert,& ſequitur Peleg.de fideicom.art.16.nu.53.fol. 149, Mago.deciſ.Florenti.84. numer.7.

27 Secundò, nam licèt vera ſit illa regula,ex veriſimili mente teſtantis conditiones in vna ſubſtitutione appoſitas,in alia repetitas cenſeri, vt iuribus & doctoribus relatis,benè probat Molina de Hiſpa. primog.lib.1.c.6.nu.25.tamen vt ipſe notat ibi in fi.& n. 26.qualitas

non

non cenſetur repetita, vbi non eſt neceſſaria, & ad inducẽdam repetitionem requiruntur coniecturæ ſufficientes, vt poſt alios, quos allegat, inquit dñ Ioannes del Caſtil. lib. 2. quotidianar. controuerſia. c. 4. nu. 51. & 63. vbi ait, coniecturas debere eſſe neceſſarias, aut valdè probabiles, aut concludentes Mãti. de coniect. vlt. volunt. lib. 3. cap. 3. num. 10. poſt med. & Molina de Hiſpanor. primog. lib. 3. c. 4. num. 38. qui in eo. lib. c. 5. nu. 56. in fin. cum ſeq. inquit ſibi magis placere ſecundam opinionem, nimirum qualitate adiectam in primis vo- 28 cationibus, non cenſeri repetitam in ſequentibus ſubſtitutionibus. Quam comprobat ex eleganti doctrina Ioan. de Imol. in Clementi. 1. colu. fin. de ſupplen. negli. Prælat. vbi inquit, nunquam præcedentia in ſequētibus cẽſeri repetita, quãdo agitur de repetenda qualitate aduerſus diſpoſitionem iuris communis, cuius dictũ refert, & ſequitur Iaſ. in l. talis ſcriptura. nu. 28. ff. de leg. 1. vbi plura in idem adducit idem Iaſ. in l. ſi idem cum eodem. nu. 4. ff. de iuriſd omn. iud. idque etiam anteà dixit Bar. in l. Prętor. 2. §. etitque differentia. nu 1. ff. vi bon. rapt. Quem etiam ſequitur Feli. in c. cauſam, quæ, de reſcript. nu 4. cum ſeq. Gozadi. qui plura refert. conſ. 9. num. 36. Ruinus. conſ. 187. num. 10. lib. 3. Soci iuni. conſ. 142. nu. 26. lib. 3. Vndè cum in occurrenti caſu non ſit neceſſaria repetitio dictæ qualitatis, *Nati, & procreati ex legitimo matrimonio*, tùm, quia etiam vbi teſtator voluiſſet inſtituere fideicommiſſum in agnatione legitimati per ſubſequens matrimonium ſunt agnati, vt dixi ſupra nu. 19. tùm, quia noluit contemplari agnationẽ. Vocauit enim vtrerque fœminas, deficientibus maſculis, & filios maſculos fœminarum, qui agnati minimè ſunt, & conſequenter ceſſant coniecturæ in dictis codicillo, & teſtamentis, ex quibus pręſumi poſſit repetitio dictæ qualitatis: ergo ea facta non cenſebitur.

Tertiò, quando in vna ſcriptura fuit appoſita qualitas, & in alia ſcriptura purè fuit facta diſpoſitio, qualitas non intelligitur repetita. l. quod traditum eſt. 87. cum duab. ſeq. ff. de conditio. & demõſtratio. cuius verba ſunt: *Quod traditum eſt in legatis, nouiſſimã, in libertatibus leuiſſimam conditionem, ſpectandam eſſe, (id eſt, quæ ipſi ſeruo commodior ſit). Non ad ea dumtaxat pertinet, quæ ſæpius ſub diuerſis cõditionibus, ſed etiam quæ primò purè, deinde ſub conditione dantur. Itaque quod hæres pure dare iuſſus eſt, quod & pure legatum eſt, & id ex interuallo ſub conditione legatum eſt, poſterius valet: Si prius ſub conditione, deinque pure legatum eſt, præſens deletur.* L. ſub conditione. 73. ff. de hæred. inſtituen. ibi: *Sub conditione hærede inſtituto, ſi ſubſtituamus, niſi eandem conditionem repetamus, pure eum hæredem ſubſtituere intelligimur.* Et probat Peregr. de fideicommiſ. art. 16. n. 4. & 48. qui allegat Alex. conſ.

conſ.96.ad fin.nu.7.Clar.in §.teſtamentum.quæſt.76.nu.7. Cum igitur dicta dõna Eliſabeth de Proxita in tertio. Item, ſiue clauſula lõgè ſeparata à clauſula eiuſdẽ teſtamẽti, in qua poſuit prædictos filios, & deſcendentes inſtitutorum, & ſubſtitutorum in conditione, dicens, quòd ſi caſus euenerit, in quo aliqui ex dictis inſtitutis, & ſubſtitutis decederent cum filijs & deſcẽdentibus maſculis per lineã maſculinam, bona prędicta, & hęreditates, abſq; diminutione aliqua, peruenirent ad filium maiorem maſculum deſcendentem ex maſculo, de legitimo, & carnali matrimonio, & ita ſequeretur de vno in aliũ maiorẽ, quo in caſu, nec verbũ de qualitate illa, *Nati, & procreati de legitimo matrimonio*, cuius aliquando fecerat mentionem, quando anteà illos poſuerat in conditione: & ita dicendũ eſt ceſſare repetitionẽ dictæ qualitatis præcedentis.

Facit, quòd docet Bald. in conſ. 153. quidam teſtator. nu.3. lib.5. & in conſ.58. in reſtitutione. colu.2.

29 verſ. Alij dicunt. lib.2. dicens, tres dari cauſas inductiuas repetitionis & totidem excluſiuas. Et quantùm ad excluſiuas attinet, dicit eas eſſe, videlicet aduerſatiua oratio, rationis diuerſitas, & oratio ſeparata, & hac Baldi theorica vtitur. Gozadi. in conſ. 104. num.5. & refert & ſequitur Hieron. Mago. deciſ. Florenti.84. num.5. vbi num.6. inquit, fuiſſe iudicatum in illo caſu, conditionem, de qua ibi, non eſſe repetitam propter rationes ſupradictas, & alias, quæ quadrãt caſui noſtro.

30 Eandem Bald. doctrinam refert, & ſequitur don Ioã. del Caſtil. lib. 2.c.4.nu 95.& 96.& Cabal. milleloquio 143.num.3. vbi dicit, literã eſſe multùm corruptam, & reſtitui debere, vt dicat: *Tres ſunt cauſæ quæ tacitam repetitionem excludunt, prima eſt aduerſatio dictionis, vel quia ibi eſt dictio, ſed, vel, ſecus, & ſimiles, itẽ ſeparatio diſpoſitionis ſiue orationis, & temporum. Item aduerſatio rationis, cum habentia inter ſe aduerſatiuam rationem, non habeant adinuicem tacitam repetitionem.* Cùm igitur in caſu noſtro interueniat ſeparatio orationis & diuerſitatis ratio, non debet fieri repetitio dictæ qualitatis, *Ex legitimo matrimonio procreati.*

31 Quartò, qualitas nunquam cẽſetur repetita, quãdo ex repetitione inducitur aliquid contra ius cõmune, vt ſupra dixi nu.27. ex Mol. lib.3.c.5.nu.57. qui plures allegat, & præter eos Acchil. Pedrocha. conſ.5.nu.71.72.& 73. Hypol Riminal. in conſ.632.nu.90.lib.6. Simon de Prætis de interpretatione vltimarũ voluntatũ. lib.2. dubitatione.2. ſolut.2.nu.156 fol.268. dõ Ioan. del Caſtillo. lib.2. quotidianarum cõtrouerſiarum iur.c.4.nu. 105. Sed ſi in caſu noſtro fieret repetitio illius qualitatis, *Ex legitimo matrimonio procreati*, excluderẽtur filij legitimati per ſubſequẽs matrimoniũ, qui in omnibus, & per omnia pro legitimis habẽtur c.tãta eſt

vis

vis.extra, qui filij ſint legitimi, for. 8. de his, quibus vt indigni, & ita admittuntur ad omnia, in quibus vocantur legitimi, & naturales. vt probat Pereg. alijs relatis de fideicom. art. 23. nu. 39. & 40. & art. 24.
32 n. 13. 14 15. & 16. vbi inquit, quòd iſti legitimati conſequuntur omnes ſucceſsiones, tam ab inteſtato, quàm ex teſtamento, & contra teſtamentũ, quas habent illi, qui ab initio legitimi ſunt. vt inquit text. in §. reliqui. in auth. quib. mod. natura effi. ſui. & in d. §. dubitatũ. in authẽ. de inceſt nup. Igitur habebũt ex teſtamento ſucceſsiones illas, ad quas vocãtur legitimi nati, ſeu de legitimo matrimonio procreati. Ergo dicta qualitas, *Ex legitimo matrimonio procreati*, in occurrenti
33 caſu non cẽſetur repetita. Regula enim repetitæ qualitatis procedit in fauorabilibus. vt ait don Ioann. del Caſtillo d. lib. 2. c. 4. n. 103. vbi allegat ita ſcribentes Dec. in conſ. 167. col fi. Hyp. Rimin. in cõſ. 632. n. 9. lib. 6. & cum multis, Menoch. in conſil. 117. num. 46. lib. 2.

Quintò, nam dictus Ioãnes Hieronymus Almunia in dicto inſtrumento donationis recepto per Ludouicum Valleriola, & Hieronymum Lobera notarium, die 21. Iulij 1550. vbi donauit dictos decẽ mille ſolidos annuos, filio, aut filijs Gaſparis Bernardi Almunia, quem, vel quos prædicta domna Eliſabeth de Proxida eligeret (de quibus illa etiam diſpoſuit in ſuo teſtamento) ſolùm adiecit qualitatẽ maſculinitatis, & legitimatis naturalis, cũ qua vocauit in ſuo teſtamẽto filios, & deſcẽdentes inſtitutorũ, & ſubſtitutorũ, & nõ adiecit, qualitatẽ *ex legitimo matrimonio procreationis*. Ex qua donatione colligitur eiuſdem voluntas. l. quoniã deſideria. C. de naturalibus. liber. ibi: *Quoniam deſideria morientium, ex arbitrio viuentium non ſine iuſta ratione colligimus*. Crauet. conſil. 98. nu. fin. & alijs relatis, Mantica de coniectur. vltim. volun. lib. 11. tit. 14. num. 21. fol. 283.

34 Nec obſtant in contrarium adducta. nam in l. Auia de condit. & demonſtrat. erant adiecta illa verba, *Hoc amplius*. per quæ inducitur repetitio. vt notat ibi gl. in verbo, *Hoc amplius*. Pereg. de fideicõ. art. 16. nu. 15. & 17. fol. 145. vbi benè. In l. cum ſeruus ff. eo. ex voluntate teſtatoris intelligitur conditio repetita ad ſubſtinendum legatũ, vt cõſtat ex illis verbis: *Videamus vtrũ conditio libertati propoſita ſit, an verò, & legato, & quidem ſi libertati ſoli, accipiamus propoſita, nullus tractatus amplius ſupereſt, nã legatũ purũ inuenitur, & ideò inutile fit. Quòd ſi conditio etiã legato inſerta ſit (quòd quidã rectẽ putant) ſimul cũ libertate dies quoque legati vtiliter cedit.* Ratio eſt, quia cre-
35 dendũ non eſt, teſtatorẽ inutiliter diſponere voluiſſe, aut inutile legatũ facere velle, vt cũ multis obſeruãt Alcia. de præſump. reg. 3. præſ.
1 35 Mant. de coniect. vlt. volũt. lib. 12. tit. 17. n. 13. dõ Ioã. del Caſtillo lib. 2. quotidianarũ. c. 4. nu. 112. & 113.

113.vbi alios allegat, Pereg. de fideicom.art.16. nume.27.fol.146. qui alios refert.

36 Lex, legatum. 95. de condit.& demonſtr.non loquitur in noſtro caſu, ſed in legati trãſlatione, quæ cenſetur tacitè fieri ſub eadẽ conditione.in l. in repetẽdis.de leg.3.& erat adiecta illa dictio, *itẽ*, quæ deficit in caſu noſtro.

Nec obſtat ſecũdum, negamus enim adeſſe coniecturatam mentem teſtatoris inducendi repetitionem; immo potius contraria præſumpta voluntas colligitur ex ſupradictis.

Ex quibus fuit declaratum, d. qualitatem, *nati & procreati ex legitimo, & carnali matrimonio*, non eſſe repetitam. Et ita in ſupradict. tribus dubijs fuit reſolutum in S. R.A. referente Illuſtriſsimo don Andrea Roig, & pronuntiatum, ſententia lata in fauorem d. Petri Ludouici Almunia, contra don Petrum Ioſfre, vti curatorem dictæ Franciſcæ Almunia, publicata per don Ioannem Daça, die 10. Iunij. 1611.

DECISIO. XCIIII.

VIOLARIVM, SIVE cenſus vitalitius quãdo nullitati ſubijciatur, & quando non? Explicaturque Regia pragmatica, de qua in c. 63. de iur.emphyt.in volumine fororum Valentiæ.

1 *Species facti.*

2 *Minor 25. anuorũ ex lege Regni Valentiæ, obligare ſe non poteſt, nec vt principalis, nec vt fideiuſſor, ſine expreſſa licentia, & cõſenſu eius patris, & in eius defectum duorum cõſanguineorum proximiorum, aliàs cõtractus eſt nullus, & fuit declaratum cum Regia ſententia.*

3 *Lex quãdò reſiſtit cõtractui, impeditur naturalis, & ciuilis obligatio.*

4 *Violarium nullum eſſe quo ad omnes quãdo minor 25.ann.in eo eſt obligatus, fuit deciſum cũ Regijs ſententijs.*

Conſenſus patris quando ex cõtractu cenſus vitalitij ei adquiritur principaliter, nihil operatur.

5 *Minor, quando ſine cõſenſu duorum propinquorũ teſtari non poteſt, illi nõ poſſunt eidem conſentire, ſi eis hæreditatem relinquere velit.*

6 *Abſolutio à iuramento etiã parte nõ citata, poteſt obtineri, ſed vide nu.9.*

7 *Conſenſus duorũ propinquorũ, quando in teſtamenti factione minoris requiritur, debet de maſculis intelligi, & ita fuit quadam Regia ſententia declaratum.*

8 *Iuramentũ validat obligationẽ, & is qui iurauit, cõtractũ ſeruare tenetur.*

9 *Abſolutio à iuramento, poſtquã de cõtrauẽtione iuramenti agitur inter partes, non niſi parte citata peti poteſt.*

10 *Minor 25. annorũ ex contractu cenſus vitalitij, non tenetur directè, neq; indirectè, ſed ſi fideiuſſor ſit minor pro maiore in violario, maior qui principalis eſt, ex hoc cõtractu tenebitur.*

1 DOn Chriſtophorus del Mila & ab Aragonia, Marchio de Albayda, & dõna Ioãna Coruera de

de Let, & del Mila cõiuges, & dõna Hieronyma del Mila, dictorũ coniugum filia, vendiderunt Franciſco Lopis ſexcétos ſolidos annui cenſus vitalitij ſiue violarij, pretio ducentorum ducatorum monetæ Valẽtinæ, inſtrumento publico recepto per Onuphrium Arnau notarium die 9. Septẽbris. 1603. corroborato cum clauſula guarẽtigiata, & iuramento præſtito per omnes obligatos de non opponendo aliquam exceptionem: & pretium dicti cẽſus vitalitij, ſeu violarij traditũ fuit dicto Marchioni, ad cuius opus fuit oneratum, vt legitur in apoca, in calce dicti inſtrumenti violarij deſcripta. Dictus Frãciſcus Lopis executionẽ inſtauit pro pẽſionibus, ſiue annuis redditibus decurſis contra dictũ Marchionem, virtute dicti inſtrumenti violarij. At verò, dictus Marchio ad infringendam dictam executionem, actionem intentauit, allegando dictum contractũ eſſe nullum, quia dicta domna Hieronyma eius filia fideiuſſor, principaliterquè, & in ſolidum obligata in dicto violario, erat minor 25. annorũ, hocq; probauit. Sed eo non obſtante cũ ſententia lata in Regia Audientia Valentina, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 8. Octob. 1610. fuit declaratum, nõ eſſe nullum dictum violarij contractum ex cauſis infra dicendis. A qua ſententia dictus Marchio ſupplicauit ad noſtram Aulam eiuſdem Regiæ Audientiæ, & pendente ſupplicationis cauſa, obtinuit abſolutionem á iuramento ab ordinario Eccleſiaſtico. Et cum ageretur, an deberet reuocari, vel confirmari dicta ſententia. Pro parte Marchionis allegabatur.

2 Primò, quòd lege noſtri Regni hoc eſt in pragmatica violariorũ. c. 63. §. *Item, que alcun menor*. de iure emph. in vol. fororum. fol 127. cautum eſt, quòd in cenſu vitalitio nõ poſſit ſe obligare minor 25. annorum, nec vti principalis, nec vti fideiuſſor, directè, vel indirectè, ſine expreſſa voluntate, conſenſu, & licẽtia eius patris, & ſi talis minor 25. annorum non habuerit patrẽ, tali caſu neceſſarius ſit aſſenſus, & voluntas duorum cõſanguineorum proximiorum. Et ſi non ſeruata dicta forma, talis minor viginti quinque annorum ſe obligauerit in cenſu vitalitio, contractus ſit nullus, quod his verbis diſponitur: *Item, que alcun menor de vint y ſinch anys, eſtant ſots poteſtat de pare, ò fora de patria poteſtat, no puixa carregar violari, ni fer fermãça en aquell directemẽt, ni indirecta, ſens expreſſa voluntat, conſentiment, e licencia de ſou pare. E ſi tal menor de vint y ſinch anys no tendra pare, q̃ en tal cas, que ſea neceſſari lo aſſentiment, è voluntat de dos parents los pus propinchs de aquell. E ſi ſens ſeruar la forma ſobredita, tal menor de vint y ſinch anys ſe obligara en violari alcu, nõ ſols lo dit contracte ſia nulle, &c.* Sed in caſu noſtro d. dõna Hieronyma del Mila, d. Marchionis filia, in d. cenſu vitalitio ſimul, & in ſolidũ

cum eius parẽtibus obligata, erat minor viginti quinque annorum, ergo dictus contractus fuit nullus, nedum reſpectu ipſius, ſed etiam quo ad omnes, ex quo reſiſtit dicta pragmatica, ſiue lex Regni. l. cum lex. 46. aliàs. 47. ff. de fideiuſ. cuius verba ſunt: *Cùm lex venditioni bus occurrere voluerit, fideiuſſor quoque liberatur, eo magis quòd per eiuſmo di actionem ad reum peruenitur.* Vbi
3 Bart. num. 7. in fin. ait: Quòd quando lex reſiſtit obligationi, impedit ciuilem, & naturalem obligationem. Paul. Caſtr. ibi num. 2. Alberic. in prin. Cuman. nu. 9. Cæſar Barzius. deciſ. 99. n. 3. vbi alios refert, loquentes in terminis ſtatuti reſiſtentis obligationi ciuili, & naturali, & affirmat, ita tenuiſſe Rotam coram de Cantuſio, die 29. Maij 1585. & num. ſeq. idem confirmat, & maximè num. 7. vbi cõſiderat ſtatutum, de quo ibi, tradere formam in obligationibus minorum; quia continebat clauſulã annullatiuam (quæ reperitur apud nos in pragmatica violariorũ) quòd contractus ſit nullus, pro vt in ſimilibus terminis ſtatuti Bononiæ ex Bald. Angel. Imol. Caſtr. & Alex. in l. 1. de lib. & poſth. tradit Grat. reſponſ. 16. nu. 2. & 140. n. 3. vol. 1. & n. 10. poſt Crotum. conſil. 195. nu. 6. & ſeq. probat Barz. non oriri ciuilem, nec naturalem obligationem, & in ead. deciſ. nu. 1. dicit, viſum fuiſſe, ex quo principalis obligatio erat nulla eius ſuſpecta natura, & ſubſtantia, pariter eiuſdem nullitatis vitio ſubiacebat fideiuſſoris obligatio.

Et contractum violarij, in quo minor 25. annorum eſt obligatus, eſſe nullum quo ad omnes, fuit declaratum cum Regia ſententia, lata in fauorem Hieronymi Vela, contra Angelam Boſch, & de Luſerga, publicata per Ludouicum Domingues, die 12. Octob. 1540. his verbis: *Quoniam meritis proceſſus attentis conſtat, Hieronymum Vela tempore carricamenti violarij, per eum, & Guilliermum Vidal chirurgum, & eius vxorem onerati, fuiſſe, & eſſe minorem viginti quinque annorum, de cuius violarij inualidatione, & nullitate agitur, & quoniam attenta diſpoſitione pragmaticæ Regiæ violariorum, formã ſeruandam per filios familias, & aliàs minores viginti quinque annorum in præſentiarum non conſtat interueniſſe: conſtatq; contractum violarij, de quo agitur, eſſe, & fuiſſe celebratum contra formam dictæ pragmaticæ. His propterea, & alijs attentis pronuntiat, ſententiat, & declarat intentionem dictorum agentium eſſe probatam, & de iure procedere, & ex conſequenti contractum violarij, de quo agitur fuiſſe, & eſſe nullum iuxta formam dictæ pragmaticæ, & quod virtute dicti cõtractus non poſſunt dicti agentes conueniri, vel executari, nec etiam aliquis ex obligatis in dicto contractu, ſiue nominatis. Condemnantes nihilominus dictos agentes ad ſoluendum dictæ Angelæ Boſch de Luſerga dictos viginti quinque ducatos, quantitatem, ſiue pretium dicti violarij. Prouiſo tamen, quòd dicta Angela teneatur cõ-*

putare

putare in dicta quantitatè, ſiuè ſorte omnes quantitates, quas conſtiterit recepiſſe ratione penſionum dicti violarij à dictis agentibus. Et idem fuit declaratum cum alia ſententia, lata in fauorem don Chriſtophori Centelles, nunc Marchionis de Quirra, & don Ianuatij Rabaca de Parellos, contra Eximenium Ruis, publicata per Franciſcum Paulū Alreus die 2. Decembris 1594. cum qua referente Doctore Santjuan de Aguirre, fuit declaratum eſſe nullos, quo ad omnes obligatos quatuor contractus cenſus vitalitij ſiue violarij, in quibus ſe obligauerat dictus don Chriſtophorus Cētelles, tunc minor viginti quinque annorum, cum alijs maioribus.

4 Secundò, quamuis dictus Marchio de Albayda ſe obligauit in dicto contractu, & in eo ſuum conſenſum, & auctoritatem præſtitit dictæ domnæ Hieronymæ, tunc minori viginti quinque annorū, ei licentiam concedendo, vt poſſet ſe obligare in dicto violario, & ex hoc prima fronte videbatur ſeruata forma per dictam Regiā pragmaticam introducta, tamen ex quo pretium dicti cenſus vitalitij dicto Marchioni fuit traditum, & ad illius vtilitatem contractus celebratus, non valet in occurrenti caſu conſenſus præſtitus per patrem. Qui non potuit authorari in negotio, ex quo ſibi adquiritur principaliter. ita Bart. in l. 1. ante nu. 1. ff. de auctoritate tutorū per text. ibi: *Quanquam regula ſit iuris in rem ſuam auctorem fieri nō poſſe.* Bertazol. de Clauſul. clauſ. 7. gloſ. 11. num. 8. fol. 49. vbi ait: *Quòd conſanguineus ſtante dicto ſtatuto non poſſit in ſuo contractu ad ſui vtilitatem cōſentire, vel conſenſum præſtare, tenuit Bart. in dict. l. 1. ff. de auctorit. tut. poſt Din. & ſequitur ibi Alexan. in apoſtilla magna. idem tenet Imol. dicens hanc eſſe communem Raph. & Alex. in dict. §. fuit quæſitum. Felin. cap. edoceri. nu. 9. verſi. Omittitur ſuſpectum ad fin. de reſcrip. & in conſenſu patris in ſuo contractu præſtito ſtante dicto ſtatuto, quòd nō valeat contractus, nec filius obligetur, tenet Paul. de Caſtr. conſ. 465. viſo compromiſſo in princ. 2. p. Socin. conſil. 23. num. 15. 4 vol. vbi dicit hanc eſſe communem. Hoc etiam in ſtatuto prædicto tenet Arno. ſoliloq. 17. ſed quid. & in d. conſil. Socin. allegat quam plures, qui in caſu dicti ſtatuti, quod filius non obligetur fideiubendo pro patre conſentiente, conſuluerunt. & hoc etiam ſequitur Corn. conſ. 294. in 1. vol. de dictis conſilijs. Socin. & aliorum mentionem faciēs. Et hoc idem, quod conſenſus eius, cum quo contrahitur in caſu dicti ſtatuti, non ſufficiat, tenet Corn. in conſi. 254. 5. col. lib. 1. Et pro iſta opinione eſt militans, & vrgens ratio: quia ex quo huiuſmodi conſenſus exigitur ad reintegrandum perſonam minoris, eiuſque imbecillitatem ſupplendū (vt dictū fuit ſupra clauſula,* Agés pro obſeruatione) *& eſt introductus pro forma (vt dictum fuit ſuper verbo,* Et conſenſu) *non ſufficit, quod cōtrahens cōſentiat, vt tradit Pau. de Caſtr. in dict. l. ſenium. Alex. d. conſil. 106. 2. colum. & in dict. apoſtil. Socin.*

 conſil.

conſ.87.2.colu.volu.1. & d. conſil. 23. nu.16.& Felin.d.c.edoceri.nu.9.Quod ampliatur procedere,etiam ſi filius obligaretur cum conſenſu patris,vt patrem à carceribus liberaret, vt videtur velle Bald.in conſil.213. occurrit. 2. volum.

5 *Prætereà confirmatur dicta opinio,quia ſtante dicto ſtatuto in ſimili, quòd minor non poſsit teſtari ſine conſenſu duorum propinquorum, non poſſunt conſentire ipſi propinqui, ſi minor ipſe eis hæreditatem relinquere velit,vt per Angel.in quæſt. Mant. in §.œconomis. in authent.de alie.& emphyt.per Dec.poſt alios dicentem communem in conſil. 612.ad fin.& Felin. dict. cap.edoceri. dict.num.9.& Duran. tractat.de arte teſt.titul.1.caut.2.num.4. & late Ripa.dict.§.fuit quæſitum. num. 4. & ſequentib.*

Et ita quamuis dictus Marchio ſuum conſenſum præſtiterit obligationi factæ per filiam minorem viginti quinque annorum, non valuit ex prædictis dictus contractus cenſus vitalitij, ſiue violarij, & ex obligatione facta per minorem,forma non ſeruata, fuit nullus.

6 Tertiò, quãuis dictus Marchio de Albayda in inſtrumento cẽſus vitalitij iurauerit, non opponere aliquam exceptionem, ſi virtute illius fuiſſet executiuè cõuentus,ſed de plano ſoluere penſiones illius, tamen á dicto iuramento fuit iam abſolutus ab ordinario Eccleſiaſtico.Quã abſolutionem,etiam parte nõ citata,obtinere potuit,vt dicũt Ioan.And. in additione Specul.in tit.de iur.iurãd.in verſ. Vbi autem iuraſſet.& Oldr.in conſil.120. incip.ad duplicem finem. & idem tenent Cal.in conſ.7.de iur.iur. & Ant. de But.in cap. debitores. de iure iur.in antep.col.verſic.Sed in principali propoſito.& Ioann. de Imol.in c.1.de iure iur.& in d.cap. debitores. in 9. col. verſ. Alia fuit practica.eod.tit.idem tenet Caſtr. in conſil.216.incip. circa primum quæſitum. vbi dicit, quòd etiã inuita parte poteſt concedi. Rot.Roman.dec.8.de iure iur.in antiquis. & magis cõmunem dicit Afflict. deciſ.220.n.10.vbi plures allegat, & ita ſeruari Venetijs in curia Palatij Apoſtolici,teſtatur Triuiſan. deciſ.64. numer.8. verſic. Sed his non obſtantibus. lib.1. vbi rationem reddit, magis etiam communem dicit Ioſeph.Lud. deciſ.Peruſina.18.num.3.

Sed his non obſtantibus, contrarium fuit (me referente) deciſum.

7 Primò, quia cum pater non poſſet authorari in dicto contractu violàrij, iuxta dictam Regiã Pragmaticam, debebat interuenire conſenſus,& voluntas duorum cõſanguineorum proximiorũ,quod intelligendum eſt de maſculis. vt probat Bertazol.clauſul.6.gloſ.8. folio 47. vbi inquit, licèt ſtatutum expreſsè nõ diſponat maſculorum conſanguineorum præſentiam, vel conſenſum exigi, tamen cenſetur de maſculis,non de fęminis intelligere,ita in terminis Bald.

Bald. in l. 1. col. penult. verſic. Vtrũ autem ſi ſtatutum. num. 67. C. qui admit. Et mouetur duplici ratione. Primò, quia conſilium, ſeu authoritas, quod, ſeu quæ exigitur, propriè eſt virorum, non mulierũ. argum. ff. de admin. tut. l. quidam decedens. §. Papinianus. Secundò, quia ſi ſtatutum facit mulierem inhabilem in facto ſuo, non debet auctorari in alieno. C. de legitim. tut. l. fin. & hoc idem ſequitur ibi Andr. Barb. in addit. ad eum. idem tenet Bald. conſil. 201. in prouincia. num. 3. in 1. volum. & hoc etiã videtur, tenere idem Bald. in l. fin. C. de verborum ſignificatione. vbi dicit, quòd appellatione conſanguineorum non venit mater, nec auia, & dicit, quòd ſtatutum, de quo ſupra ponderat prudentiã cõſilij, & hoc idem tenet ibi Angel. dicens, ita eo aduocante fuiſſe determinatum, & hoc idem ſentit Aretin. in dict. l. tranſactionem. & tenet Paul. de Caſtr. in l. ſi cum dotem. §. ſi patri. 1. column. ſolut. matrim. & Alexand. d. §. voluntatem. 2. col. verſic. Pro hoc. Campeg. de dote. 5. parte. quæſt. 94. & Dec. in l. 1. num. 15. C. vnde vir. & vxor. & videtur ſequi Aretin. in l. cum hæres. in princ. 1. colum. de acquiren. hæredit. Quòd procedit etiam ſi mulier maſculo ſit proximior in gradu, vt conſultus reſpondit Bald. conſil. 6. Hæc eſt copia. 2. volumine. quos allegat Bertazol. clauſu. 7. gloſ. 8. Et ita fuit deciſum cum Regia ſententia, lata in fauorem don Chriſtophori Centelles, cõtra Eximenium Ruis, publicata per Alreus die 2. Decembris 1594. ibi: *Cùm verba dictæ Regiæ pragmaticæ, patris, vel duorum propinquorum dicti minoris conſenſum exigentia, de proximioribus maſculis, & nullum in eiſdem contractibus intereſſe habentibus, in viam iuris intelligenda ſint.* Debebat igitur dictus Marchio, qui vult annullare dictum violarium ex defectu conſenſus conſanguineorum, probare, quòd dicta dõna Hieronyma, tempore quo fuit celebratus dictus contractus violarij habebat duos conſanguineos maſculos præſentes, quos potuiſſet adhibere. ita Paul. Caſtren. conſil. 124. numer. 1. & 2. volum. 1. Corn. conſil. 241. liter. D. part. 2. & conſil. 242. liter. D. C. & E. volum. 4. Crauet. conſil. 80. num. 13. & 14. volu. 1. Alexand. in l. cum antiquitas nu. 6. C. de teſtament. Plotus in l. ſi quando. C. vnde vi. numer. 354. verſicul. perpetuò notabis. & num. ſequent. Caualcan. qui ſuperiores referr, & ſequitur in tractat de tutore, & curatore. num. 131. tom. 8. tractatuum. par. 2. fol. 340. pag. 2. & ita dicit, concluſum fuiſſe in Rota. Marchiæ Gratian. deciſion. 38 numer. 1. in fine. & numer. 2. allegat, ita tenentes præter ſupra dictos. Corne. conſil. 316. numer. 7. dubit, 3. lib. 1. & conſil. 241. num. 7. lib. 2. Roland. à Vall. de lucro dotis. quæſt. 64. num. 19. Felin. in cap. ſuperbis. num. 17. concluſ. 4. in fin. de accuſat. Barbat. de præſtanti.

Cardin.quæſt.1.num.23.verſ.Statuto cauetur.Boccac.ad conſtit.gl. 3.num.127.Et ita fuit deciſum, ſententia lata in Regia Audientia, in fauorē Michaelis Hieronymi Garcia, contra Gaſparem Caſtellui de Mont, publicata per Nicolaū Deona, die 22.Auguſti 1586. his verbis: *Quantò magis quòd ex dicto proceſſu, aut aliàs non conſiſtit, nec conſtat, dictam Hieronymam habere propinquos tempore contractus prædicti, qui poſſent ſuæ obligationi præſtare ſuum conſenſum & voluntatem: & ita non conſtando de propinquis, poterat liberè contrahere ſine dicta ſolemnitate.* Et in occurrenti caſu, dictus Marchio non probauit dictam domnam Hieronymā, eius filiam, tempore quo ſe obligauit in dicto contractu violarij, habere duos conſanguineos maſculos præſentes, qui potuiſſent dictū conſenſum præſtare, & ita nō fuit probatus defectus formæ traditæ in dicta Regia pragmatica, & per conſequens non potuit declarari nullus dictus cōtractus cenſus vitalij, ſiue violarij.

8 Secundò, nam cum dictus Marchio iurauerit dictum contractum quamuis aliàs poſſet dici nullus ex obligatione facta in eo per dictam minorem, non obſeruata ſolemnitate neceſſaria, tamē virtute iuramenti tenetur dictum contractum obſeruare, cap. cum contingit.28.extra, de iureiuran.ibi: *Quòd & ſi mulierum conſenſus in talibus non videatur obligatorius ſecundùm legitimas ſanctiones, ne tali tamen prætextu viam contingat periurijs aperiri, mulieres ipſæ ſeruare debent huiuſmodi iuramenta, ſine vi, & dolo, ſponte præſtita, cùm in alterius præiudicium non redundent, nec obſeruata vergant in diſpendium ſalutis æternæ.* cap.debitores, de iure iurand. ibi: *Si verò de ipſarum ſolutione iurauerint, cogendi ſunt domino reddere iuramentum, & cum vſuræ ſolutæ fuerint, creditores ad eas reſtituendas ſunt Eccleſiaſtica ſeueritate, ſi neceſſe fuerit, compellendi.* Quod procedit etiam ſi iuramētum fuiſſet præſtitum per metum, adhùc neceſſaria eſt abſolutio à iuramento. cap. ſi verò.8. de iure iurand. & multis relatis, hanc opinionem communem dicit Couarr.in epith.in quartum librum decretal.2.p.§.5.nu.2. & hoc inquit, procedit, etiam ſi iuramentum accedat contractui inualido, vt pote minoris. Nam ſemper erit neceſſaria abſolutio à iuramento, & ibi benè cōfirmat, & lib. 1.var.c.4.num.5.vbi benè probat, & indubitatum dicit, vbi petitur

9 abſolutio à iuramento, vt tollatur obligatio ex iuramēto contracta, partē de neceſſitate citandā eſſe, quamuis controuerſum ſit, quādo petitur abſolutio ad effectum agēdi, an ſit neceſſaria partis citatio? Et antequā eſſet abſolutus dictus Marchio à iuramēto, nō potuit agere, & proceſſus factus, poſtquā oppoſitū fuit de contrauentione iuramēti, eſt nullus. Ita Hieron. Gabr. conſil.9.num.8.lib.2. qui alios allegat, & periurus non poteſt petere abſolutionem iuramēti, niſi petita prius

prius abſolutione à periurio, vt dicit Abb. in c. 1. de iureiur. & voluit Feder. in conſ. 300. incip. factũ proponitur. & Petr. de Anch. in conſil. 189. incip. prædictis ſubtiliter. & Spec. in tit. de actore. §. 1. verſ. Itẽ, quod eſt periurus. Alex. in conſil. 17. incip. ponderatis his. in 2. volu. Matth. de Afflict. deciſ. 220. nu. 17. ad med. qui prędictos refert. Et iuramenti relaxatio peti non poteſt poſt incurſum periurium. Hiero. Mago. deciſ. Florent. 119. nu. fi. qui alios allegat. Vndè non potuit dictus Marchio in cauſa ſupplicationis, poſt latam ſententiam in alia Aula Regiæ Audientiæ obtinere abſolutionem à iuramento, maximè parte non citata. Licèt enim valdè controuerſum ſit, an quãdo petitur abſolutio à iuramento, debeat præcedere partis citatio, & DD. vtriuſque partis refert Cęual. in 1. tom. communium contra cõmunes. lib 2. quæſt. 434. qui nu. 3. & 6. refert diſtinctionem, quam tradit, & obſeruari dicit Paz. in ſua pract. 2. tom. in præludio. 2. nu. 38. quod ſi relaxatio iuramenti petitur à Reuerendiſsimo Nuntio, non eſt neceſſaria partis citatio, ſi verò ab Epiſcopo, vel ab eius Vicario, ſecus, & in hoc caſu inquit Paz procedere opinionem Couarr. in caſu autem noſtro non fuit petita relaxatio iuramenti à Summo Pontifice, nec ab eius Nuncio, & ſic nõ verſamur in caſu deciſ. Rot. Rom. 8. de iure iur. in antiquis, ſed fuit petita à Vicario Generali Archiepiſcopi, & ita non tenuit. Et ſecluſa hac diſtinctione Vrſill. ad Afflict. d. deciſ. 220. num. 14. inquit, hodiè magis communem opinionẽ eſſe, requiri partis citationem, & cum ea non interuenerit, non valuit relaxatio, nec dictus Marchio agere potuit.

10 Denique viſum fuit Regio Senatui valdè iniquum eſſe, vt maior qui iurauit ſoluere, & pecuniã percepit, ſub prætextu, quòd pro eo fideiuſsit minor in contractu cenſus vitalitij, ſe à ſolutione eximeret: & quòd non eſt credendum, talem fuiſſe mentẽ legiſlatoris, ſed tantùm conſulere minori viginti quinque annis, ne directè, vel indirectè poſsit compelli ad ſolutionem quantitatum debitarum, occaſione cenſus vitalitij, ſeu violarij per eum firmati, & ita, quod obligatio eius, & ſuorum fideiuſſorum quæ acceſſoria eſt ad principalem eſſet nulla, nam ſi fideiuſſores pro eo ſoluerent, illis ſatisfacere teneretur, & ſic per indirectum dictus minor in effectu ſolueret penſiones violarij, qui contractus valdè grauis reputatur ob maximũ intereſſe pecuniæ, quod per tẽpus ſeptem annorum adæquat ſortẽ, hæc autem ratio ceſſat in maiore viginti quinque annorum, cui liberum eſt ſe obligare in hoc contractu, & non debet occaſione fideiuſſoris minoris locupletari cum iactura emptoris dicti cenſus vitalitij, ſiue domini violarij.

Ex quibus reſultat ſolutio ad

Digitized by Google

contraria argumenta, licèt enim contractus violarij factus à minore, non obſeruata ſolemnitate Regiæ pragmaticæ, ſit nullus, tamen in occurenti caſu non conſtat de requiſitis ad probandum defectum dictæ ſolemnitatis, cum non fuerit probatum, tempore contractus, in quo pater non potuit auctorari (in ſui vtilitatem) adeſſe duos conſanguineos maſculos, qui potuiſſent conſenſum ſuum præſtare. Et dictus Marchio, quando cœpit agere ad reſciſionem contractus, non obtinuit relaxationẽ à iuramento, ſed lata iam ſententia, ſine partis citatione ab Ordinario Eccleſiaſtico, & non á Summo Pontifice, nec ab eius Nuntio Apoſtolico.

Et ex ſupradictis fuit confirmata ſententia in alia Aula lata, declarando, contractum dicti violarij nullitati non ſubiacere, & ita non procedere actionem intentatã ad eius reciſionem, ſententia lata, me referente, in fauorem Franciſci Lopiz, contra Marchionẽ de Albayda don Chriſtophorum del Mila, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 26. Maij 1611.

DECISIO. XCV.

LITERARVM CAVSA recognoſcendi materia, & praxis tractatur, & quomodo cauſæ vertentes in Sacra Regia Audientia Valentina virtute dictarum literarum in hoc Sacro Supremo Regio Conſilio Aragonũ decidantur.

Et de firmis iuris, ſiue de interdictis vti poſsidetis, & de earum praxi.

1 *IVriſdictio Alphonſina vocatur, quia per Regem Alphonſum fuit conditus forus, cum quo illa fuit conceſſa.*

2 *Cautio fideiuſſoria de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, præſtatur iuxta ſtylum Regni Valentiæ in firmis iuris, ſiue per intentantes interdictum vti poſsidetis.*

3 *Fideiuſſores dati in firmis iuris non tenentur ad reſtitutionem fructuum, ſi ille, pro quo fideiuſserunt, obtineat in plenario poſſeſſorio, licèt ſuccũbat in petitorio, & hoc Regia ſententia fuit deciſum.*

4 *Poſſeſſor nõ debet priuari ſua poſſeſſione ſine cauſæ cognitione, maximè ſi firmauerit de directo.*

5 *Firmæ iuris materiam qui tractarunt.*

6 *Firma iuris admitti ſolet parte non citata.*

7 *Firma iuris admittitur, etiam ſi de poſſeſsione tantùm conſtet per vnicum teſtem.*

8 *Iuriſdictio Alphonſina continet tres vltimos gradus meri Imperij, de quibus Bart. in l. Imperium. ff. de iuriſdictio.*

9 *Literarũ cauſa recognoſcendi in cõceſsione debet obſeruari aſſuetum.*

10 *Literæ cauſa recognoſcẽdi fundatur in*

Digitized by Google

diſpoſitione fori 25. de appellation.

11 *Literæ cauſa recognoſcendi, in Regno Siciliæ conceduntur in cauſis feudalibus, & nu. 19.*

12 *Cauſæ Siculorum nõ poſſunt extrahi à Regno Siciliæ, etiam ad petitionem viduæ, pupilli, miſerabilis perſonæ, & fiſci.*

13 *Extrahi nõ poſſunt cauſæ à Regno, ne partes laboribus, & expenſis defatigentur.*

14 *Litibus finis imponendus eſt.*

15 *Euocata dicitur cauſa, quãdo tranſmittitur proceſſus via recognoſcendi.*

16 *Iuriſdictio iudicum magnæ Curiæ eo ipſo ſuſpenſa eſt, quòd cauſa eſt euocata cum literis cauſa recognoſcendi.*

17 *Euocatione ſtante non poteſt iudex inferior, etiam de conſenſu partium procedere ſine expreſſa remiſsione cauſæ facta per ſuperiorem.*

18 *Decretum irritans habet annexam inhibitionem.*

19 *Literas cauſa recognoſcendi obtinens, ſi his non vtatur, nõ ligant, poſt quam autem his vſus fuerit, non poteſt eis renuntiare.*

20 *Literis cauſa recognoſcendi de facto fuit renuntiatum.*

21 *Literæ cauſa recognoſcendi cõceſſæ per S. S. R. C. Aragonũ in quo differunt ab his, quæ conceduntur per ſupremum Conſilium Italiæ.*

22 *Literæ cauſa recognoſcendi cõceſſæ fuerũt in articulo reuiſionis, & in eo pronuntiatum per hoc S. S. R. C.*

1 SYndicus Monaſterij Sancti
Michaelis Regũ, Ordinis diui
Hieronymi, conſtructi extra mœnia vrbis Valentiæ, in R. A. mẽ exiſtente commiſſario, ſiue auditore,
interdictum, vti poſsidetis intenta
uit, ſeu, vt apud nos dicitur, firmauit de iure, ſuper poſſeſsione, ſeu
quaſi iuriſdictionis inferioris criminalis (Alphonſinæ appellatæ, in
dicto Regno Valẽtiæ, ex quo per
Regem Alphonſum fuit conceſſa
in for. 78. de iuriſdictione) prætendendo, dictum Monaſterium per
ſuos officiales ſolitum fuiſſe illam
exercere in loco de Fraga, qui eſt
cõtiguus oppido de Coſentayna,
& conſtito de dicta quaſi poſſeſsione, abſque vllius partis citatione,
die. 31. Ianuarij. 1608 interloquendo mandatum fuit, dictum monaſterium manuteneri in dicta quaſi
poſſeſsione exercicij dictæ iuriſ-
2 dictionis Alphõſinę, præſtita priùs
cautione de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, iuxta ſtylum Regni
Valentiæ, qui deduci videtur ex l.
1. C. vti poſsidetis, ibi. *Ac ſatiſdationis, vel transferẽdæ poſſeſsionis, Edicti
perpetui forma ſeruata.* & ibi gloſſa. in
verbo, *ſatisdationis.* in verſi. vel dic
verius & gloſ. in verbo. *forma.* ibi.
vel dic ſeruata in ſatiſdando, & alijs relatis probat Seſſe de inhibition. in
Anacephalæoſi, ſiue in principio
nu. 142 pag. 22. vbi inquit, quod firmare de directo ſeu de iure nihil
aliud eſt, quàm quædam ſatiſdatio
& fideiuſsio, quam offert reus de
iudicio ſiſti, & iudicato ſoluendo,
pro vt declarat Barr. in l. 1. ff. iudicatum ſolui, & ibi Paul. Angel. &
alij. Oliba de iure fiſci. cap. 15. nu.
60. Da-

60.Dauydargente in lib.ſelectarũ. tit.de interdicto vti poſsidetis. in §. Implicita. verſ. Incurrit autem. fol.55.vbi declarat verba dictæ l. 1.C.vti poſsidetis, intelligẽda eſſe de ſatiſdatione iudicatum ſolui,& poſſeſsionem reſtitui ei, cui poſt adiudicetur in iudicio petitorio mox diſceptando, vt vrgent illa verba: *Et ſatisdationis, vel transferẽdæ poſſeſsionis,&c.* Quaſi dicant,niſi ſatisdatio præſtetur de ea re, & poſſeſsione reſtituenda,cum iudici viſum fuerit, non ſatisdanti aufertur poſſeſsio,& in aduerſarium transfertur.Sed Valentię ita intelligitur de iudicio ſiſti, & iudicatũ ſoluendo,in iudicio poſſeſſorio,nõ
3 autem in iudicio petitorio.Nam ſi quis obtineat ſententiam diffinitiuã in plenario poſſeſſorio,fideiuſſores per eũ præſtiti in dicta cauſa poſſeſsionis retinendę ſiue vti poſſidetis, non tenentur, immò cum Regia ſententia lata in fauorem Raphaelis Ferrer Presbyteri, referente doctore Vidal,publicata per Franciſcum Paulum Alreus,die 1. Auguſti 1592.fuit declaratũ eum, qui obtinuit in poſſeſſorio,non teneri fructus reſtituere,licèt ſuccu-
4 buerit in petitorio. Et in Regno poſſeſſor nõ debet priuari ſua poſſeſsione ſine cauſæ cognitione iuxta forum 11.de præſcriptio. maximè qui firmauerit de directo priuilegio 22.Regis Petri I. in §.item concedimus.fol.33.pag.2. ibi, firmantibus de directo. foro vnico in rubr. *Que los fermants de dret*, in extrauag.fol.77. ibi. *E com qual ſeuol fermant de dret per los furs del dit Regne de Valencia dega eſſer mantengut, e defenſat en ſa poſſeſsio, &c.*
5 De quibus firmis iuris latè Portol. ad Molin. in verbo, firma iuris, Seſſe de inhibition.cap.6.§.1.numer.88. pagin. 528. & Cancer.tom.3. var. cap. 14.de manutentione vbi latè.
6 Hæc autem prouiſio, ſiue interloquutoria admiſsionis iuris firmæ fieri ſolet parte non citata. Paul.
7 Caſtren conſil.3. lib.2. & etiam ſi conſtet de poſſeſsione tantùm per vnicum teſtem.ita Rot.Rom. deciſ.46. relata per Marqueſan. de commiſsionibus 1.part.§.1.pagin. 991.Menoch. multos allegans de retinen.poſſeſ. remed. vlt. numer. 34 pag.290. & olim etiam abſque vlla probatione admittebatur. In occurrenti autem caſu Comes de Coſentayna cõtra firmauit de iure,prætendendo eſſe in quaſi poſſeſsione exercendi dictam iuriſdictionem Alphonſinam in dicto loco de Fraga ſito intra terminum, nedum Comitatus, ſed etiam oppidi de Coſentayna. Et quia dictus Comes ſummarie ſuam intentionem probauit, per me,cum interloquutoria ſententia ſiue prouiſione facta, die 14. Maij eiuſdem anni 1608. fuit admiſſa dicta iuris contrafirma, mandando dictũ Comitẽ in dicta ſua quaſi poſſeſsione manuteneri. Cuius interloquutorię, ſiue prouiſionis petijt reuiſionẽ Syndicus dicti Monaſterij, prætendendo dicto Comiti obſtare

obſtare diſpotionẽ dicti fori 78. de iuriſdictione, cum quo per Regẽ Alphonſum 2. fuerunt conceſsi do minis locorum habẽtium ſeptem domos Sarracenorum, vel quinde cim Chriſtianorũ, tres vltimi gradus meri Imperij, nimirum quar-
8 tus, quintus, & ſextus, de quibus Bart. in l. Imperium. nu. 10. 11. & 12. ff. de iuriſdictio. de qua iuriſdictione Alphonſina dicam latiùs in 2. tom. decíſ. fuerunt etiã producta in iuſtificationẽ dictæ reuiſionis multa publica inſtrumenta, cum quibus conſtitit, dictum Monaſterium vti dominum dicti loci de Fraga exercuiſſe in eo inter ſuos vaſſallos ibi habitantes, dictã iuriſdictionem Alphõſinam. Et ad inſtantiam procuratoris dicti Comitis de Coſentayna & de la Puebla, don Gaſtonij Ruiz de Corella literæ cauſa recognoſcendi fuerũt expeditæ die 2. Decembris 1608. ab hoc S. S. R. C. Aragonum, cum quibus dominus noſter Rex mandauit, vt quando proceſſus dictæ cauſæ poſſeſſoriæ firmæ, & contra firmæ iuris, quæ vertebatur in dicta Regia Audientia, eſſet concluſus, & in puncto ferendæ ſententiæ, tranſmitteretur ad dictum S. S.R.C. vt ibi viderentur, & recognoſcerentur merita dictæ cauſæ, & tranſmitterentur vota ſeu deliberatio dicti Supremi Conſilij. Quã inſequendo Prorex Valẽtinus cum ſubſcriptione doctorum dictæ Regiæ Audientiæ, quibus deciſio dictæ cauſæ erat commiſſa, ſententiam in ea proferret. Et ad ſupplicationem Syndici dicti Monaſterij, die 14. Maij 1609. fuerunt conceſſæ in eodem S. S.R.C. aliæ literæ cauſa recognoſcendi, mandando vt cum articulus dictæ reuiſionis per eum petitæ ab admiſſione firmæ iuris dicti Comitis eſſet concluſus, proceſſus tráſmitteretur ad dictum S. S.R.C. cauſa videndi & recognoſcendi merita dicti articuli. Et pro parte dicti Comitis fuit prætenſum dictas vltimas literas cauſa recognoſcendi, non eſſe exequendas, vti inſolitas; quia iuxta forum vnicum in rubr. *Quesguarde lo obſeruat en les prouiſiõs cauſa recognoſcendi*, in extrauagan. foro. fol. 98. debet obſeruari aſſue-
9 tum circa cõceſsionem literarum cauſa recognoſcendi. Licèt enim conſueuerit dominus noſter Rex in cauſis grauibus ex iuſta cauſa cõcedere ſimiles literas cauſa recognoſcendi, quando in illis eſt ferẽda ſententia diffinitiua, non tamen quando interloquutoria. Et ita dicebat tranſmiſsionem nõ eſſe faciendã, donec proceſſus eſſet concluſus ſuper tota cauſa principali, ita vt in ea ſentẽtia diffinitiua ferri poſſet. Et hac occaſione viſum fuit hic ſcribere materiam literarum cauſa recognoſcendi, quæ parum ſcripta reperitur à noſtris: Ea autẽ
10 introducta fuit in Regno per forũ 25. de appella. in quo Sereniſsimus Iacobus. I. Rex ſibi reſeruauit facultatẽ videndi & recognoſcendi proceſſus, etiam ipſo exiſtente

extra

extra Regnum, ad querelam partis, vt probatur in verſ. fin. dicti fori, ibi: *Retengut á nós, que ſi á nos ſerán ſeyts clams, e volem ver, e entendre en aquells pleyts, ho puſcam fer, e no altre noſtre loctinent.* Sicut etiam in
11 Regno Siciliæ hoc obſeruari in cauſis feudalibus ſcribũt Intriglio. de feud. 1. par. quæſt. 45. nu. 84. pag. 291. Pet. de Grego. in tract. de iudicijs cauſarum feudalium. quæſt. 3. Milanen. dec. 2. & 4. lib. 1. dõ Garc. Maſtrill. deciſ. 81. par. 1. qui nu. 12. ait, quòd licèt ex diſpoſitione capi
12 tulorum Regni cauſæ Siculorũ nõ poſsint extrahi à Regno Siciliæ, tamen non intelligitur de hac via recognoſcendi, & idẽ probat Milanen. dict. deciſ. 2. vbi nu. 1. 2. & 3. refert capitula Regni, quibus prohibitum eſt dictas cauſas extrahi à Regno ad petitionem cuiuſcũque perſonæ priuilegiatæ, quales ſunt, viduæ, pupilli, & miſerabiles perſonæ, & etiam ad petitionem Regij fiſci propter rationem, quam reddit nu. 9. poſt med. ibi: *Ne partes*
13 *diu laboribus & expẽſis extra Regnum defatigentur, & ius, & iuſtitiam fouentes ab eorum executione tanto tempore pertraherentur, & aliquando finis longis litibus imponatur, iuxta l. quidam*
14 *exiſtimauerunt. ff. ſi certum petatur, & in c. finem litibus. de dol. & cõtuma.* Et nu. 6. ſubiungit, *Secundum Petr. de Gregor. d. quæſt. 39. in verſ. ibi, & hoc ſatis non habere locum in feudis, quia dominus Rex, qui concedit iuriſdictionem in dictis cauſis magiſtro iuſtitiario, & quatuor iudicibus magnæ Curiæ, poteſt certo modo inhibere, ne in tali cauſa feudali dicant ſeu pronuntient, antequam eorum vota, & iuſtificationes eorum ad eius Sacrum Regium Conſilium cauſa recognoſcendi tranſmittantur, iuxta ea, quæ habentur in l. iudicium ſoluitur. de iudicijs. & ea, quæ ponit Bald. in l. 1. vlt. colu. in fin. C. quomodo, & quando iud. & eandem cauſam feudalem concluſam votatam ad ſe auocare iuxta ea, quæ habentur in cap. vt noſtrum, per Francum*
15 *& alios de appell.* Et nu. 32. inquit Milanen. dici cauſam euocatam, quãdo tranſmittitur proceſſus via recognoſcendi, & ſuſpendit iuriſdictionem iudicum, & eam amplius ad eos non redire, & deciſ. 4. nu. 8. refert verba Petr. de Gregor. in tract. de iudic. cauſa. feud. quæſt. 39. ibi: *Quia prima tranſmiſsio proceſsus cauſa recognoſcendi habet vim auocatio*
16 *nis cauſæ ad S. S. R. C.* Et num 9. inquit, quòd ſi cauſa concluſa fuerit auocata ad Sacrum Conſilium, eo ipſo ſuſpenſa eſt iuriſdictio iudicũ magnæ Regiæ Curiæ, ne vlterius in cauſa procedendum ſit ad prolationem ſententiæ, ne aliàs ſentẽtia reddatur ipſo iure nulla, maximè ſi tales literæ Regiæ continerent in ſe clauſulam decreti irritãtis; & num. 4. ait, ſtante huiuſmodi euocatione, non poſſe iudicẽ etiam de conſenſu partium procedere, hoc eſt, ſi literæ cauſa recognoſcẽdi fuerint intimatæ, Lancellot. de attenta. 2. par. cap. 10. tit. de attenta poſt auocat. cauſ. nu. 3. & Rebuf. ſuper conſtit. Regni Franciæ. tract. de auocatio. art. 1. nu. 111. 1. tom. vbi

vbi dicit, quòd poſt auocationem
17 emiſſam, iudex à quo, etiã de conſenſu partium, non poteſt ſine expreſſa remiſsione cauſæ ſe intromittere, allegat Rotam. deciſ. 76. poſtquam litera, in nouis. Præpoſitum in c. vt noſtrum. de appellat.
18 & hoc fit ne ſuperiori illudatur. Itẽ quia haber decretum irritans annexam inhibitionem. Caſſad. deciſ. 2. nũ 6: & ſeq. de reſtit. ſpol. Gabr. d. concluſ. 3. nu. 75. & Lãcellot. d. c. 10. nu. 28. quod declarat idem Milan. in ead. deciſ. 4. nu. 19. diſtinguẽdo, vt ipſe ait iuxta tradita per Caſſad. in reg. Cancellariæ ſuper
19 regula de annali. deciſ. 12. nu. 7: aut pars quę obtinuit literas cauſa recognoſcendi cum decreto irritãti, illis renũtiat antequàm eis vtatur, & valet renuntiatio, aut poſtquam eis vſa fuit, & decretum irritãs cœpit ligare, & non valet talis renunciatio. Sed in hoc fallitur, quia immo Caſſad. dict. deciſ. 12. nu. 7. ait communẽ opinionem eſſe in contrarium á qua inquit in iudicando non eſt recedendũ, & ita in diſtinctè tenet literas, in quibus decretum irritans eſt adiectum afficere
20 ignorantes. De facto tamen fuit renuntiatum quibuſdam literis cauſa recognoſcendi obtẽtis in cauſa vertenti inter Martinum Vaguenã, & Ambroſiũ Vaguenã ex vnã, & don Iacobum Ferrer Prętorem Valentinum ex alia parte, in qua fuit lata ſententia, publicata per Alreus, die 29. Octobris 1599. hic tamen articulus ibi deciſus nõ fuit, ſed ita factum fuit partibus cõſentientibus: ex ſupradictis conſtat in quo fundentur literæ cauſa recognoſcendi, & quid operẽtur. Et licèt vt mihi dixit doctiſsimus quidam Regens Cancellariam in Sacro Supremo Concilio Italiæ in hac Curia Regis Hiſpaniæ reſidẽs vſus dictarum literarum cauſa recognoſcendi deſumptus fuit à noſtro S. S. R. Aragonum Conſilio, quia Aragonũ Coronę erãt Regna Neapolis & Siciliæ; & ita in hoc noſtro Supremo Conſilio tractabantur negotia dictorum Regnorum antequam eſſet inſtitutum Supremum Conſilium Italiæ, differunt tamen illæ, quæ impetrantur à Supremo Cõſilio Italiæ in cauſis feudorum Siciliæ, ab his, quæ expediũtur à noſtro S. S. R. Conſilio Aragonum. Nam in illis præcipitur, vt iudices magnæ Regiæ Curiæ, ſua vota, & eorum iuſtificationes tranſmittant ad dictũ Cõſilium cauſa recognoſcendi, & ſunt vota conſultiua, in iſtis verò non mandatur iudicibus Regiæ Audiẽtiæ Valentinæ, vt ſua vota tranſmittant, ſed dumtaxat proceſſum, qui recognoſcitur in noſtro S. S. R. C. Aragonum, & hic cauſa votatur, & vota remittuntur Proregi, & Regiæ Audientiæ Valentinę, vt iuxta ea pronuntient, & non aliter ſub nullitatis decreto, & in dicta cauſa, quæ vertebatur inter dictũ Comitem ex vna, & Monaſterium ſancti Michaelis Regum parte ex altera fuit per me facta prouiſio, die

Digitized by Google

die 2.Martij 1610.ex deliberatione Regij Conſilij, quod proceſſus traſmitteretur, licet tantùm erat concluſus articulus reuiſionis, vt patet ex proceſſu, cuius eſt Scriba Ioannes Ludouicus Lop. notarius, & poſtea die 15. Maij dict. anni fuerunt expeditæ literæ per dictum S.S.R.C.cũ tranſmiſsione votorum, & die 25.eiuſdem menſis fuit publicata Regia prouiſio per Franciſc. Paulum Alreus, inſequẽdo deliberationem dicti Sacri Conſilij, cum qua fuit reuocata admiſsio contrafirmæ iuris, poſitę per dictũ Comitem, quæ vltimæ literæ, & vota S.S.R.C. ſunt in lib. votorum d. Regiæ Audientiæ.

DECISIO XCVI.

TESTES REGVLARITER recipi non poſſunt, lapſis dilationibus, etiam ſi allegetur, factum vel teſtes nouiter perueniſſe ad notitiam illos producere volentis: niſi ignorantia ſit probabilis, & excuſabilis. Tunc enim beneficio reſtitutionis in integrum recipi poſſunt, nõ obſtante diſpoſitione fori 69. anni 1564.

1 *TEſtes recipi non poſſunt lapſis dilationibus.*

2 *Teſtes recipi non poſſunt poſt publicationem eorum, & lapſis dilationibus, niſi deducatur, & probari intendatur nouum factum, cuius pars notitiam habere non potuit, iuxta forum 69. anni 1564. quod declaratur nu. 10.*

3 *Dilationes forales licèt ſunt lapſæ, tamen probationes, quæ non venerant ad notitiam partis, non ſunt excluſæ.*

4 *Reſtitutionis in integrum beneficio teſtes recipi poſſunt, lapſis dilationibus, quando illos producere volens fuit impeditus propter ignorantiam probabilem, & excuſabilem.*

5 *Iuramentum præſtatur ad cautelam (ab eo, qui reſtitutionem petit ad producendum teſtes) non animo calumniandi hoc facere, ſed quia fuit legitime impeditus.*

6 *Teſtes, vt recipi poſſint beneficio reſtitutionis in integrum ex capite ignorantiæ, illa debet eſſe probabilis, & excuſabilis: & ita fuit deciſum in R. Audientia. nu. 7 & 8.*

9 *Dilationibus lapſis probari poſſe factum, quod de nouo peruenit ad notitiam beneficio reſtitutionis in integrum, fuit deciſum in Regia Audiẽtia. & num. 11.*

10 *Forus 69. Curiarum anni 1564. non excludit beneficium reſtitutionis in integrum.*

DOmna Eliſabeth Exarch, lapſis dilationibus, voluit producere teſtes ſuper facto, quod de nouo ad eius notitiã peruenerat, & probatum multum releuabat. Anna Collado eius aduerſaria præ-

prætendebat id fieri non poſſe. Dicta domna Eliſabeth in integrum reſtitutionē poſtulauit, ex clauſula generali, *Si qua mihi iuſta cauſa.* Nimirum ex capite ignorantiæ, quam habebat durante dilatione, & eius beneficio ſupplicauit, dictos teſtes ſibi recipi. Dubitatum fuit, an produci, & examinari poſſent?

1 Negatiua opinio, nimirum teſtes recipi non poſſe lapſis dilationibus, etiam ſi factum de nouo perueniat ad notitiam, probatur in foro, Nos Petrus. 35. colu. 2. de teſtibus. fol. 100. ibi: *Qui ſi quidem termini, tam ſuperiùs, quàm inferiùs declarati, & ipſorum quilibet, ſint peremptorij, nec oporteat eos, vel ipſorum aliquē à parte requiri, vel à iudice aſsignari, ſed eo ipſo ex diſpoſitione fori, vel ordinationis præſentis, habeantur pro factis, vel aſsignatis, vt præmittitur, ſic quod eis, & vnoquoque ipſorū lapſis, neutra pars ad proponendum aliquas rationes de facto, vel teſtes producendum vllatenus admittatur.*

2 Secundò, apertiùs hoc diſponitur in foro 69. Curiarū, anni 1564. his verbis: *Item, ſenyor, com per experiencia ſe haja viſt, que lo donar lloch à multitut de ſcriptures, cauſa molt gran dilacio, e impediment en la proſecucio, e deciſio de les cauſes, e fa que aquelles ſien immortals, del que les perſones litigants reben molts danys, e perjuhis, e ſoſtenen moltes deſpeſes. Per ço los dits tres Braços ſupliquen à voſtra Mageſtad, ſia ſeruit de prouehir, y manar, que en qualſeuol cauſes ciuils, apres que tots los teſtimonis ſeran publicats, e les dilacions, e aſsignacions per fur introduhides, ſeràn paſſades, nos puixa poſſar mes de vna ſola ſcriptura reſolutoria del proces per caſcuna de les parts litigants, ſi ja nos preteugues, y articulas nou fet, del qual la part no pogue tenir noticia, ò nos fes fe, y exhibicio de alcuns actes nous, que conſerixquen pera la deciſio de les cauſes: perque fentſe aixi aquelles ſeràn molt mes abreuiades. Plau a ſa Mageſtad.* Vnde licèt circūſcripta diſpoſitione dicti fori, teſtes recipi poſſent, ea tamen extante videtur nullatenus poſſe admitti lapſis dilationibus, & ita aliquando fuit iudicatum in Regia Audientia.

3 Sed contrarium fuit deciſum in occurrenti caſu. nam vt inquit Belluga in Speculo Principum. rubrica 33. in §. Rem non nouam. numer. 39. ad medium. folio 161. quamuis fori dilationes ſint lapſæ, tamen probationes, quæ nouiter venerunt ad notitiam partis non ſunt excluſæ, quia non potuerunt fieri in dilationibus à foro conceſsis. capit. paſtoralis. extra de exceptionibus. ibi: *Ita quod ſi partes extunc aliquas voluerint opponere, quas non fuerint proteſtatæ, nullatenus audiantur, niſi fortè aliqua de nouo ſibi competens exorta fuerit, vel is, qui voluerit eam opponere, idem faciat, iuramento ſe poſt modum ad illius notitiam perueniſſe.*

4 Secundò, nam beneficio reſtitutionis, in integrum teſtes recipi poſſunt lapſis dilationibus,

quando illos producere volẽs fuit impeditus, ex ignorantia probabili,& excuſabili. ita Sfort. Oddo de reſtitutione in integrum. 2. parte.quæſtione.65.numer.76. pagin. 108. vbi allegat, *Felin. in capit.intimauit.numer.3.in fine.extra de teſtibus. Boich in capit.cum venissent. extra eodem numer.4. Arch. in cap.1. de reſtit. in integrum.colum.fin. Bellam. in cap. auditis. numer. 7. Curt. ſenior. in l. admonendi.numer. 40. ff. de iureiurand. Anton. de Butr. in cap. fin. in fine. de iureiurand. & Iaſ. d. l. admonendi. in prima lectura. in fine. & in rep. numer. 321. in fine.* Idem Oddo quæſt.76. articul.3.num.8.verſic.In contrarium.pagin.196. Vbi in reſtitutione, quæ petitur ex edicto maiorũ, *dicit, communiter Doctores ita tenere, Innocen. in capit.cum veniſſent.verſic. Credimus autem.de teſt. Idem vult gloſ. Bartol. Bald. & Salicet. in l. fin. de rebus dubijs. Alberic. in dict. l. Imperatores.nu.2.verſ.Sed quia. Iaſ. in d. l. Imperatores. n.10.* Et ita tenere ait Canoniſtas *in capit.fin.de iureiurand. & Doctor. in d. l. admonendi. in fine. ff. de iureiurand. Bartol. ibi in fine. Paulus de Caſtr. numer.13. Ptolom.numer.5. Caccialupus numer.11. Curtius numer.38. Ioann. Prat.numer.11. Coraſ.num.43. Iaſo. in fine. in repet.numer.321. in fin. Boſ. in titul. ſi aduer. rem. iud. Mauric.capit.309. in fine. & firmat Eugen. in dict. l. admonendi.numer. 29. verſic. Amplia ſexto. Villalob. commun. opinio. in verſicul. Reſtitutio. numer. 47. vbi de communi teſtatur, & de communi quoque Iaſo. dict. numer. 10.* Et
5 ſubiungit idem Oddo, quòd ita
tenendum putat,& dict.quæſt.65.
num.78. ait, ad tollendum omne
dubium iudicem facere debere,
vt læſus præſtet iuramẽtum,quòd
non animo calumniandi, ſed quia
fuit legitimè impeditus, non priùs
examinari fecit illos teſtes, vel,
quia illos ignorauit, & tunc audiendus
erit ſecundùm Socin. in
tract.de teſtibus.numer.126. poſt
Speculat. de reſtit. in integrum.§.
fin. verſicul. quòd ſi in ea. & Doctor.
in dict. capit.penult. de reſtitutio
in integr.& Felin. dict. cap.
intimauit. colum. 1. numer. 2. de
teſtibus.
6 Benè verum eſt,quòd cum ignorantia
debeat eſſe probabilis,&
excuſabilis (vt inquit idem Oddo
dict.quæſtione.65.numer.76.)
vbi dicta ignorantia non eſt talis,
non debent admitti teſtes beneficio
reſtitutionis in integrum ſub
prætextu tantùm, quòd nouiter
7 ad eius notitiam peruenerint.Ita
fui interloquutus prouiſione facta
die 29. Ianuarij 1614. in proceſſu
vertenti inter Eugeniam Claram
& de Rodriguez,ex vna,& Franciſcam
Cantalapiedra & de Deſcals,
viduam, parte ex alia, cuius
cauſæ eſt actuarius, ſeu ſcriba
Hieronymus Sanchis notarius.
Quæ prouiſio in gradu reuiſionis
fuit per me confirmata, ex
8 deliberatione Regij Conſilij, die
22. Februarij eiuſdem anni. Et
idem fuit deciſum cum ſententia
lata, me referente, in fauorem

rem Iacobi Roſello, publicata per don Ioannem Daça, die 12. Iulij 1614.

Cùm igitur in caſu noſtro videretur probabilis, & excuſabilis ignorantia dictæ domnæ Eliſa-
9 beth Exarch, ei fuit conceſſa in integrum reſtitutio, & eius beneficio fuit admiſſa ad probandum factum, quod de nouo ad eius notitiam peruenerat, non obſtante diſ-
10 poſitione dicti fori 69. Curiarum anni 1564. Non enim ille excludit beneficium reſtitutionis in integrum, ex iuſta cauſa.

11 Et ita fuit pronunciatum, me referente, ſententia lata in fauorem dictæ domnæ Eliſabeth Exarch, contra dictam Annam Collado, publicata per Damianum Berbegal, die 18. Martij 1608.

DECISIO XCVII.

DILATIO AD DOMINUM conſulendum, procuratori abſentis, regulariter cõcedi debet iuxta diſtantiam locorum: fallit tamen in caſibus hic enumeratis, & præſertim, quando veroſimiliter petitur malitioſè, animo litem differendi.

1 *Dilatio ad dominum conſulendum, danda eſt procuratori abſentis in initio cauſæ. & numero. 3.*

2 *Tempus quod conſtituatur, vel ſit præfixum de iure Cæſareo procuratori ad principalem ſuum conſulendum.*

4 *Procuratori dilatio ad partes fuit per Rotam Romanam conceſſa ad conſulendum principalem poſt mandatum productum, & quare. numer. 14.*

5 *Dilatio ad dominum conſulendum, quãdo petitur malitioſe, & cauſa differendi negotium, non eſt cõcedenda: & num. 13.*

6 *Terminus ita demũ dari debet, quatenus neceſsitas deſideratæ inſtructionis exegerit.*

7 *Dilatio ad dominum conſulendum non datur procuratori reperto in Curia, habenti ſpeciale mandatũ in cauſa iam commiſſa; cuius commiſsionis vigore citatus fuit, nec vbi actor petit declarari locum eſſe regreſſui, quãdo dominus fuit priùs monitus ad docendum ſe paruiſſe literis. & numer. 8.*

9 *Dilatio procuratori dari non debet pro habendis defenſionibus, lapſis tribus menſibus à die producti mandati, nec quando dominus fuit citatus per edictum, conſtito de non tuto acceſſu. & num. 10.*

11 *Dilatio ad dominum conſulendum non datur, quando quis fuit citatus, ſi ſua putauerit intereſſe, nec quando principalis fuit citatus in initio cauſæ; & in citatione fuit expreſſa cauſa.*

14 *Dilatio ad dominum conſulendum fuit denegata per Regiam Audientiã, ex eo, quod petebatur malitioſe animo litem differendi.*

IN cauſa verteti in Sacra, Regia Audientia Valentina inter Marchioniſſam de Nauarrez, domnã Mariam Diaz Triſtany, ex vna, & Antoniũ Borras, oppidi de Benicarlo parte ex altera, pro parte hæredũ d. Borras (qui obijt lite pẽdẽte) fuerunt producti teſtes in Regno Valentiæ, & in oppido Matriti, & ſic in Curia domini noſtri Hiſpaniarum Regis. Mortua dicta Marchioniſſa eadem cauſa durãte, ſucceſsit eius mater domna Margarita Diaz Triſtany, & ea defuncta eius hæredes in partibus Alemaniæ exiſtentes. Et Cornelius Piſano procurator dictæ domnæ Margaritæ (qui nomine eius hæredum cauſam proſequebatur) petijt dilationem ad dominum conſulendũ. vt poſſet inſtrui à dictis hæredibus exiſtentibus in Alemania, de his, quæ poſſet deducere in oppoſitionem, & obiectionem dictorum teſtium, antequam ei inciperet currere dilatio in materia obiectiua. Dubitatum fuit, an deberet cõcedi dicta dilatio?

Et videbatur prima fronte concedenda.

1 Primò, quia regulariter procuratori dandus eſt terminus, ſiue concedenda dilatio ad dominum conſulendum. authen. quæ in prouincia. C. vbi de criminib. agi oport.

2 ibi: *Cui datis inducijs licet denuntiare domino cauſa.* Et ibi: *Induciarum verò tempus noua conſtitutione variam præfinitum eſt, ex diuerſitate locorum, quatuor ſcilicet menſiũ ſi vicina eſt prouincia, in qua hoc agitur, vna, aut duabus manſionibus in medio prouinciarum conſtitutis: ſi verò maius ſit ſpacium, ſex. Si verò ex Palæſtina, aut Ægypto, aut gentium lõginquarum, octo menſes ſufficiãt. Si verò ex Heſperijs gentibus, aut Septentrionalibus, aut Lybia, ſufficiens viſum eſt tempus nouem menſium.* c. dilectus. 11. extra de procur. ibi: *Procurator ipſius generalis ad omnia eius tractanda negotia, pro eò quod competentẽ terminum, infra quem rectorem ipſum conſuleret, vtrùm deberet contendere, vel cedere quæſtioni, ſibi concedere denegabant; pro eodem noſtram Audientiam appellauit. Quo circa mandamus, quatenus ſi eſt ita, reuocato in irritum, &c.* Et ibi notat gloſ. fi. in verb. *Cedere*, inducias tales eſſe dandas, vt procurator poſsit cõſulere principalẽ. Terminus enim, inquit, ſemper conſtituendus eſt ſecundũ diſtantiam locorũ, & qualitatẽ negotij, & perſonarum. Et has inducias eadem gloſ. deliberatorias appellat, & in eodem textu DD. apertè profitẽtur, concedendã eſſe procuratori dilationẽ ad dominũ conſulendũ. Quod etiam tenuerunt Specul. in 2. p. tit. de poſitionib. §. 6. nu. 18. in fi. & in tit. de dilat. §. 1. verſic. denuntiatoria. & hunc terminum cõcedi à procuratoribus ad denunciandum lites motas ſuis principalibus, inquit Muſcatel. (poſt hæc ſcripta viſus) in ſua pract. p. 5. gloſ. in verb. *Defendendum*. n. 28. Menoc. de præſump. lib. 2. præſum. 57. n. 2. don Garcia Maſtril. deciſ. 116. n. 1. lib. 2. vbi ad id allegat text. in cap. expoſuit.

expoſuit. in gl. ſua. in verb. *Teneri.* extra de dilat. Bal. in ſua Margar. in verb. *Procurator.* Viui. deciſ. 384. lib. 2. n. 2. Rot. Rom. deciſ. 106. n. 4. p. 3. lib. 2. & deciſ. 603. n. 3. in fi. p. 3. lib. 3. Muſcatell. in ſua praxi ciuili. p. 3. gl. in verb. *Similes.* nu. 5. & p. 5. gl. in verb. *Iuramenta.* nu. 28. Ang. in d. auth. qua in prouincia n. 10. Put. deciſ. 7. per totã. lib. 1. Rot. Rom. deciſ. 31. tit. de procurat. in nouis. n. 101. vbi iuxta opinionem Rotæ ponit regulam, quòd procuratori generaliter conſtituto ſit dãda dilatio ad dominum conſulendum. iuxta d. c. cum dilectus. licèt eam limitet, vt ibi.

4 Secũdò, pro eadẽ parte facit deciſio Rotæ Romanæ nouiſsimarũ. 135. p. 3. lib. 3. fo. 88. pag. 2. vbi fuit deciſum, cõcedendã eſſe procuratori dilationẽ ad partes, ad cõſulendũ principalem, licèt eſſet elapſus annus poſt mandatũ productũ, ex quo ſemper aduerſarius inſtiterat ſuper executione rei iudicatæ, & de nouo inceperat procedere pro vt in ſecunda, ſuper negotio principali, fuit viſum dominis, quòd procurator veroſimiliter potuit prętermiſiſſe, conſulere principalẽ, cũ negotiũ principale nõ tractaretur, propterea iudicatũ fuit dãdas eſſe dilationes ad partes. Similiter igitur in caſu noſtro, licèt dictus Cornelius Piſano nõ ſolũ per annũ, ſed etiã per maius tẽpus fuiſſet procurator in hac cauſa, tamẽ quia non poterat à ſuis principalibus eſſe inſtructus de oppoſitionibus, ſiue obiectionibus cõtra dictos teſtes: non enim potuerunt diuinare, qui teſtes in diſcurſu cauſæ producerẽtur, videbatur concedendam ſibi fore dilationem petitam ad dominum conſulendum.

5 Sed cõtrariũ fuit deciſum: Quia quando dilatio ad dominũ conſulendum petitur malitioſè, & cauſa differendi negotiũ, nõ eſt concedẽda, ita fuit deciſum in Rot. Rom. vt habetur in dec. 31. aliàs 395. n. 2. de procur. in nouis. ſed in occurrẽti caſu videbatur malitioſè peti, & tantũ animo differendi litẽ, in qua hæredes dictæ Marchioniſſæ erãt rei, & cum degerẽt in Alemania, veroſimiliter non poterant habere notitiã dictorum teſtiũ exiſtentiũ in Regno Valentiæ, & in oppido Matriti in Curia ſuæ Maieſtatis. & vt rectè inquit don Garcia

6 Maſtril. d. deciſ. 116. n. 6. talis terminus ita demũ dari deber, quatenus neceſsitas deſideratæ inſtructionis exegerit, & rerum vrgẽtiſſima ratio flagitauerit, ad text. in can. 4. §. ſpatium. verſ. iudicãtes autẽ. 3. q. 3. Et iuſta cauſa reſidet in arbitrio iudicis. Specul. in tit. de poſitio. §. 6. n. 19. in fi. Menoch. de recuper. poſſeſ. rem. 15. n. 330. & ſeqq. Et dictus Maſtril. in finalibus verbis dictæ deciſionis, refert in ſuo caſu per Cõſiſtoriũ denegatũ fuiſſe terminum ad dominum conſulendũ. & Creſen. deciſ. 1. aliàs. 4. de dilatio. pag. 47. ait, ita concluſum fuiſſe inter omnes dominos.

Nec obſtant in contrarium ad-

ducta. Licèt enim regulariter verum ſit, procuratori concedendã eſſe dilationem ad dominũ conſulendum, iuxta diſtinctionẽ, de qua in deciſ. Rot. Rom. 31. aliàs 395. de procur. in nouis, tamẽ vt inquit AloyſiusRiccius.in collect.ad deciſ.p.4.collectan.1343.pag.685.dicta regul. aliquas patitur limitatio
7 nes, quas declarat his verbis: *Nunc limita ſupra poſitam textus regulam, ſi procurator iſte repertus in Curia habeat ſpeciale mandatum procedendi in dicta cauſa iam commiſſa, & cuius commiſsionis vigore citatus ipſe fuit. Quia tunc ei non conceditur aliqua dilatio ad certiorandum dominum, vt fuit per Rot. Roman. reſolutum in vna Strigonien. violationis teſtamenti 4. Decemb. 1595. co-*
8 *ram Illuſtriſsimo* Mantica *limita ſecundò, vt non detur dilatio procuratori ad conſulendum dominum, vbi actor petit declarari locum eſſe regreſſui ob non ſolutam penſionem, dum tamen per priùs dominus ipſe fuerit monitus ad docendũ ſe paruiſſe literis Apoſtolicis, in quibus erat reſeruata penſio, & in caſu non ſolutionis regreſſus, & non fuit probata*
9 *ſolutio. Creſcent. deciſ. 9. de dilatio. limita tertio, vt dilatio procuratori non detur pro habendis defenſionibus poſt decretum citationis, vbi poſt dictum decretum mandatum produxerit per tres menſes. Guido Bonus. dec. 65. limita quarto,*
10 *quando dominus fuit citatus per edictũ in partibus conſtito de non tuto acceſſu. Rot. apud Sarnenſem. dec. 118.* Hactenus Riccius.

11 Limitatur etiã dicta regula, quã do quis citatur, ſi ſua putauerit intereſſe, & ſic eſt reus volũtarius, ita Puteus. deciſ. 233. lib. 1.

12 Limitatur etiam, niſi dominus ſiue principalis fuit citatus in initio cauſæ, & in citatione fuit expreſſa cauſa, & ſic potuit procuratorem certiorare. ita Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſump. 37. n. 4.

13 Et denique vbi malitioſè petitur dicta dilatio, cauſa litem differendi, vt dixi num. 5. quod colligitur, ex quo principalis, veroſimiliter non eſt inſtructus, vt in occurrenti caſu, & ſic in præſenti dicta regula locum non habet.

14 Nec obſtat ſecũdò, deciſio Rot. Rom. 135. p. 3. lib. 3. nouiſsimarũ: nam vt rectè conſiderat don Garcia Maſtril. d. deciſ. 116. n. 15. lib. 2. ibi, infra annũ nunquã tractatum fuit de negotio principali, ſed pars ſemper inſiſterat ſuper executione rei iudicatę, & de nouo inceperat procedere ſuper negotio principali, in tantũ quod fuit viſum Auditoribus Rotæ Rom. quòd procurator potuit veroſimiliter prætermiſiſſe cõſulere principalẽ: & ita in illo caſu nulla aderat veriſimilitudo, quòd dilatio peteretur animo differendi litẽ malitioſè: ſecùs tamen eſt in caſu noſtro ex ſupradictis.

15 Ex quibus, referente Doctore Michaele Mayor, tunc dictę cauſę Auditore, nunc vero Regiã Cancellariam Regente Valentiæ, fuit deliberatũ in R.C. dictã dilationẽ ad dominum cõſulendum, nõ eſſe concedendam die 13. Maij. 1610.

DE-

DECISIO XCVIII.

FRVCTVS MELIOrationum ſunt proprij bonę fidei poſſeſſoris, qui in re aliena ſumptus fecit. Et licèt fuerit condemnatus reſtituere vero domino rem ſimul cum fructibus perceptis à die motæ litis, tantùm tenetur reſtituere fructus ſecundùm antiquum rei ſtatum, antequam fuiſſet meliorata, non verò fructus meliorationum.

1 *Facti ſpecies.*
2 *Fructus perceptos ex meliorationibus reſtituendos eſſe, tenuit gloſſa, quæ improbatur infra numero. 17.*
3 *Fructus omnes perceptos poſt litem conteſtatam, tenetur conuentus reſtituere.*
4 *L. ſumptus. 48. ff. de rei vendicatione expenditur, & declaratur infra num. 21.*
5 *L. colonus, quæ penultima eſt. ff. locati. expenditur, & declaratur infra num. 22.*
6 *L. in inſulam. 42. §. fructus. ff. ſolut. matrim. expenditur, & declaratur infra num. 23.*
7 *L. quòd ſi artificem. 32. ff. de rei vendicatione, declaratur. & numero. 24.*
8 *Fructus percepti ante litem conteſtatam, compenſantur cum ſumptibus factis à bonæ fidei poſſeſſore.*
9 *Fructus meliorationum compenſandi ſunt cum ipſis meliorationibus, vel reſtituendi vero domino rei petitæ, iuxta opinionem multorum, de quibus hic num. 10.*
11 *Meliorationes iure proprio ad meliorantem pertinent.*
12 *Fructus dominum ſequuntur.*
13 *Mala fides cauſata ex litis conteſtatione, non aufert meliorationes.*
14 *Mala fides poſt litem conteſtatam, tantùm interuenit reſpectu rei petitæ per verum dominum, non tamen circa meliorationes per poſſeſſorem factas.*
15 *Bonæ fidei poſſeſſor non tenetur reſtituere fructus naturales, quos vſu cepit.*
16 *L. cæterùm. 31. ff. de rei vendicatione, declaratur, & n. ſequē. vbi gloſſæ & Didaci Coua. opinio improbatur.*
18 *Fructus meliorationum non eſſe reſtituendos, verior, & receptior eſt ſententia.*
19 *Bonæ fidei poſſeſſor poſt litem conteſtatam, incipit habere malam fidē reſpectu rei petitæ, quæ aliena eſt, nō reſpectu melioramentorum, quæ ſunt proprie poſſeſſoris.*
20 *Dictio, de, vel, ex, denotat cauſam proximam, & immediatam.*
26 *Ædificatum in ſolo alieno cedit ſolo, facta pretij ſolutione, & non antea.*
27 *Malæ fidei poſſeſſor ſcienter in ſolo alieno ædificans, donare videtur materiam, & proprietatem eius amittit.*

Digitized by Google

28 *Fructus meliorationum non eſſe reſtituendos, fuit declaratum cũ diuerſis Regijs ſententijs hic relatis.*

1 ANna Baeça & de Marco, vidua, mater, & curatrix filiorum, & hæredum Matthæi Marco iunioris, vendicauit domum, quã poſsidebat Baltaſar Rico, qui eam emerat à Vincencio Garcia, & tam dictus Garcia, quàm ipſe Rico plures in ea fecerant meliorationes. Et cum poſſeſſor deberet condemnari in fructibus, ſiue mercedibus conductionis à die motæ litis, dubitatum fuit, vtrũ deberẽt æſtimari fructus, ſiue mercedes, prout dicta domus fuit locata à die motæ litis? An veró prout locari potuiſſet, non factis dictis meliorationibus, hoc eſt ſecundùm ſtatum, quem habebat ante quam dicta domus eſſet meliorata?

2 Et in hac quæſtione gloſ. fi. in l. cæterùm. 31. ff. de reivendic. tenet hos fructus perceptos ex meliorationibus reſtituendos etiam.

3 Pro qua opinione primò facit, nam poſt litem conteſtatã omnes incipiunt malæ fidei poſſeſſores eſſe. l. ſed etſi lege. 25. §. ſi ante. ff. de petit. hæred. Petra. alijs relatis, de fideicom. q. 15. n. 342. ad fi. for. 3. de rei vendicat. in fin. ibi: *Encara aquells qui ſon poſſehidors de bona fe ſien tenguts, donada la ſentencia contra ells, de reſtituhir la coſa, e tots los fruits que ſeran exits deſpuis quel pleyt fon començat.* l. certum. 22. C. de reivend. cuius verba ſunt: *Certum eſt, malæ fidei poſſeſſores omnes fructus ſolere cũ ipſa re præſtare, bonæ fidei verò extantes, poſt litis autem conteſtationem vniuerſos.*

4 Secundò facit l. ſumptus. 48. ff. de rei vendica. ibi: *Scilicet ſi fructuũ ante litem conteſtatam perceptorũ ſummam excedant. Etenim admiſſa compenſatione ſuperfluum ſumptum meliore prædio facto dominus reſtituere cogitur.* Qui text. generaliter, & indiſtinctè diſponit, fructus cum impenſis compenſari, & ita comprehen dit fructus meliorationum.

5 Tertiò. l. penult. incipiente. colonus. ff. locat. vbi colonus, qui vineas in fundum locatum inſtituit, & propter earum fructum denis amplius aureis annuis ager locari cœperat, ſi dominus iſtum colonum fundi eiectum, penſionum debitarũ nomine conueniat, quęſitum eſt, an ſumptus vtiliter factos in vineis inſtituendis repetere poſsit, oppoſita doli mali exceptione? & reſpondet I. C. vel expenſas conſequuturum, vel nihil amplius præſtaturum: nam ille text. loquitur in fructibus meliorationum, & tamen illi compenſantur cum expenſis, ſeu meliorationibus.

6 Quartò, idem probari videtur in l. in inſulam. 42. §. fructus. ff. ſol. matr. ibi: *Sumptus verò neceſſarios, & vtiles, in prædia, quæ dotalia videbãtur, factos, compenſatis fructibus perceptis ad finem ſuperflui ſeruari conuenit.*

7 Quintò, pro hac eadem etiã ſententia

tentia facit l.quod ſi artificem 32. ff.de rei vendic.iuncta.ibi glo.vbi dicitur,poſt 25.annum fructus,qui ex artificio ſerui percipiuntur, & ſic ex melioramentis eſſe reſtituēdos,& ibi hoc tenent Fulgo. num. 4.Angel.in principio,& Alber. in primo intellectu illius tex.

8 Sextò, impenſarum fructus reſtituendi ſunt à die litis conteſtatæ arg. l.ſumptus. 48. ff. de rei vend. vbi admittitur ſumptuum compenſatio cum fructibus, qui de ſumptibus in prædio factis percepti ſunt à bonę fidei poſſeſſore ante litis conteſtationem.Multò igitur magis à lite cōteſtata.l.certū 22.C. de rei vendic. l.emptor.65.ff.eod. ſed qui cōpenſat ſoluit. l. 2. & tot. tit.C.de compenſat.ergo ſumptuū fructus bonę fidei poſſeſſor domino præſtat.

9 Septimò,facit text.in l. adeò. 7. §. ex diuerſo. & §. ſi alienam.ff de adquir.rerum domi. *Ex diuerſo*(inquit)*Si quis in alieno ſolo ædificauerit, illius fit ædificium, cuius & ſolum eſt,* & ibi: *Si alienam plantam in meo ſolo poſuero, mea erit. Ex diuerſo ſi meam plantam in alieno ſolo poſuero illius erit, ſi modo vtroque caſu radices egerit.* Ex quo patet,meliorationes eſſe domini ſoli vel fundi.Sicut ergo poſſeſſor compenſat fructus perceptos ex re aliena,quā bona fide poſſidebat,cum expenſis, quia ex re aliena percepit, ita etiam tenetur compenſare fructus meliorationum,cum dictę meliorationes ſint etiā domini ſoli,vel fundi, in quo factæ fuerunt. Et huius opinionis fuit Didacus Couar.lib.1.var.cap. 8. num. 4.vbi refert: *Receptum eſſe apud ſuprema Hiſpaniarum tribunalia fructuum compenſationem admittendam eſſe in hunc modum: vt ſi æſtimatio meliorationum excedat fructus à poſſeſſore ex die poſſeſſionis à re ipſa perceptos, actor tenetur ſoluere reo, quod ſupereſt. At ſi fructus excesſerint pretium meliorationum, actori redditur hic exceſſus à poſſeſſore habita ratione fructuū poſt litem conteſtatam perceptorum. Qua ratione*(inquit)*quoties tractatur de compenſatione ſumptuum,& fructuum,veniunt in hanc computationem fructus, percepti ex meliorationibus.* Et ita fuiſ-
10 ſe iudicatum in Senatu Luſitano per nouiſsimos Senatores,teſtatur Gamma.deciſ.364. in Senatu Sabaudiæ etiam deciſum fuit. Si non plus in fundi meliorationem impenſum eſt,quām quanti eſſent fructus mala fide,(id eſt poſt litem conteſtatam)percepti,inducēdam etiam ex æquitate compenſationem,vt teſtatur Anto. Fab. in ſuo codice Fabriano.lib.7. titul.18. de fructib.& liti. expenſis. diffinitio. 19.& Barboſa in l.diuortio.8 §. ſi. nu.48.cum ſeq. latè defendit opinionem Didaci Couarruuias, & argumentis contrarijs reſpondet quem ſequitur Sācius.lib.2.in Decalogum.c.23.nu.147.

Sed his non obſtantibus,me referente, contrarium fuit deciſum ex rationibus,quas refert Garc. de expenſis.c.23.numer.54.tom. 17. tract.fol.344.

11 Prima, quoniam meliorationes iure proprio ad meliorantem pertinent.l.Senatus.43.§.Marcellus. & l.domus.58.ff.de leg.1. foro 8. de rei vendica. ergo fructus dictarum meliorationum iure dominij
12 ad eundem ſpectare debent, quia fructus dominum ſequuntur.l.fructus.l.ex diuerſo.& l.in fundo rei vendica.l.Herennius.ff.de vſuris. & videtur abſurdum, vt bonæ fidei poſſeſſori debeat ſolui meliorameta per ipſum facta, & quòd reſtituere teneatur eorum fructus, contra rationem gloſ.in l.emptor. in verbo, *Superfluum*.in fin.ff.de rei vendica.

13 Secunda, nã mala fides cauſata ex litis conteſtatione, non aufert meliorationes extantes factas in re adiudicata actori.l.ſumptus 48. ff.de rei vendicat. ergo minus poterit fructus earum conſumptos auferre.

14 Tertia, quãuis mala fides poſt litem cõteſtatam interueniat (reſpectu rei petitæ per verum dominium bonæ fidei poſſeſſori) non tamẽ reperitur circa meliorationes, quas tam in foro interiori, quàm exteriori poſſeſſor ſuas eſſe certò ſcit, quo caſu non debet fieri fructuum eorundem reſtitutio, cum neque vera, neque ficta mala fides interueniat.

15 Quarta, bonę fidei poſſeſſor, reſpectu fructuum naturalium, quos non facit ſuos. l.fructus. ff.de vſur. gloſ.in §.ſi quis à non domino, verbo, *Fructus*.inſtitu.de rer.diuiſio.ſimilis eſt malę fidei poſſeſſori, quia eos reſtituere tenetur, tamen ſi eos vſuceperit, non tenetur eos reſtituere. Quia ſi per trienniũ eos bona fide poſſederit, iure vſucapionis proprij eius facti ſunt.l.4.§.fructus.ff.de vſucapionib. & ibi gloſ. & DD.& probat Ioan. Garcia vbi ſupr. nu.51.ergo neque malę fidei poſſeſſor rei de qua lis mota eſt, tenebitur reſtituere fructus meliorationum ſuarum, cum eos habeat iure dominij.

16 Quinta, probatur in l.cæterum. 31.ff.de rei vendic. ibi: *Improbè tamẽ deſiderabit petitor fructus æſtimari, qui ex artificio ſerui percipi potuerunt, quòd artificium ſumptibus poſſeſſoris didicit.* Quibus ex verbis colligit Accur. fundi poſſeſſorem ſumptuum & impenſarum fructus præſtare nõ debere petitori, quaſi ex re ſua peruenerint.& licèt gloſ.fin.ibi.& Couarru.lib.1.variar.cap.8.nu.4. ſcribant, illum tex.intelligendum eſſe, non de fructibus ex meliorationibus perceptis, ſed de his, qui percipi potuerũt, quaſi dicat eum qui fecit meliorationes, non eſſe peioris cõditionis quam is, qui ab
17 hoc labore abſtinuit, ne ſua induſtria ſit ei nociua, tamen Franciſcus Stephanus.deciſ.81.n.fin.hãc Accurſij diſtinctionem cõmentitiam eſſe dicit, & eam confundi per l.fructus 33.ff. de rei vend. quæ ſequitur poſt dictam legem cæterum; & ambæ ſunt Pauli Iuriſconſulti ex eodẽ.lib.21.ad edictum.& inquit ille tex. fructus nõ modo

modo percepti, ſed & qui percipi honeſtè potuerunt, æſtimãdi ſunt. Et ita ſi fructus meliorationum venirent reſtituendi, non tantùm eſſet habenda ratio de perceptis, ſed etiam de percipiendis, cuius contrarium diſponit textus in dicta l. cæterùm, dicendo, eos non eſſe reſtituendos.

18 Et hæc eſt verior, & receptior ſententia, quòd fructus meliorationum non ſunt reſtituẽdi, quam tenuerunt Bal. in l. cæterum. ff. de rei vendic. Surd. deciſ. 282. nu. 29. verſ. Dicebam. Garcia in tract. de expenſis. c. 23. num. 54. 55. & 56. & ibi in verſ. Ex quo primum, refert hanc receptiſsimam eſſe in ſuo Senatu Galleco, iuxta quã etiam ſæpius fuit iudicatum in Sacro Neapolitano Conſilio, vt teſtantur Matth. de Afflict. deciſ. 87. Capitius. deciſ. 93. præſertim in finalibus verbis. Vincent. de Frãch. deciſ. 191. num. 11. 1. par. idem deciſ. 705. in 4. par. & in Senatu Luſitano ita vidiſſe pluries deciſum teſtatur Gamma. deciſ. 364. ante num. 1. & Blaſ. Flores in additione ad deciſ. Gammæ 367. pluribus relatis, qui eandem opinionem tenuerunt, dicit in praxi frequentius ſeruari, & Aluar. Velaſc. de iure emphyt. q. 25. n. 26. ita dicit quotidiè iudicari in ſuo Senatu Luſitano, & allegat ita tenentes Neguſ. & Paul. Caſtr. & ita etiam deciſum fuit in Rot. Roma. vt teſtantur Hierony. Gabr. conſ. 80. num. 8. lib. 2. Manti. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 5. tit. 7. nu. 26. & Puteus deciſ. 276. lib. 3. Et in Curia Aquẽſi, vt ait Fran. Steph. deciſ. 81. & in Rot. Lucẽ. vt per Ioſeph. Ludouic. dec. Lucen. 7. num. 12. & 13. & in Curia Iuſtitiæ Aragonum, vt teſtatur Seſſe deci. 71. num. 6. & ita etiam dicit fuiſſe iudicatum Peregr. de fideicõ. art. 50. 3. par. nu. 68. Eandem opinionem tenuerunt Caual. deciſ. 28. in addit. num. 2. par. 1. & deciſ. 32. aliàs 76. n. 27. par. 2. Pelaez de maiorat. 4. par. quæſt. 32. nu. 5. tom. 10. trac. p. 1. fol. 490. & Gut. pract. quæſt. lib. 3. q. 69. nu. 17. qui hanc dicunt magis communem, & magis æquã, & ſupradicti plures alios referunt huius ſententiæ auctores.

19 Ad contraria reſpondetur: ad primum poſt litem conteſtatã poſſeſſorẽ bonæ fidei incipere habere malam fidem reſpectu rei petitæ, quæ reuera aliena eſt, nõ verò reſpectu meliorationum in ea factarum, quæ ſunt propriæ poſſeſſoris, qui eas fecit, donec de eis ſit ſolutus vel ſatisfactus. Et ita lex cæterum. 22. C. de rei vendica. limitari debet reſpectu fructuum perceptorum ex melioramentis, vt dicit Franc. Steph. d. deciſ. 81. nu. 4. Et cum forus 3. de rei vẽdicatione, ex ea ſit deſumptus eodem modo interpretandus eſt, vt tantùm teneatur poſſeſſor reſtituere omnes fructus perceptos ex re petita, ſecundùm antiquum ſtatum, non verò ex meliorationibus, quod probatur ex illis verbis: *Tots los fruits, que hauran agut de aquella coſa.* Dictio enim

enim illa,*de*,vel,*ex*,denotat cauſam proximam & immediatam. Bart. in l.non dubium.nu.23.C.de legibus Ripa.in rub.ff.ſi cert peta.à n. 3. vſquè ad numerum. 5. vbi Bologni.nu.7. Dec. ibidem nu. 1. per textum in l.1.§.núc videamus, ibi: *Hoc enim non de bonis aui, ſed propter bona poſteà eis accreſcit.* ff. de coniũgen.cum emancipat. liber. Decia. conſ.3.nu.77.vol.1.Cum igitur forus tantùm obliget ad reſtitutionem fructuũ,qui ex ipſa re immediatè deducũtur,non comprehendet fructus, qui propter meliorationes percipiuntur.

21 Nec obſtat ſecũdò. l. ſumptus. 48.ff.de rei védic.intelligẽda enim eſt de fructibus perceptis ex re ipſa ſecundum ſtatum, quem habebat ante factas meliorationes,non de fructibus meliorationum, quia omnes ſunt domini rei,ex qua percipiũtur,vt probaui ſupra nu.12.& ita alij, ſunt veri domini rei petitæ alij verò domini meliorationum. ita Peregr.de fideicõ.art.50.n. 66.

22 Nec obſtat tertiò. l. Colonus. quæ penultima eſt. ff. locati.non enim ait fructus meliorationum cum expẽſis computari,ſed potius dominum fundi teneri ſoluere colono expenſas, ſeu meliorationes. Quod etiã diſpoſitũ fuerat in l.dominus horreorum.55.§.1.ff.locati. vel ſi non ſoluat dictas expenſas, nõ poſſe exigere à cõductore mercedem conductionis ei debitam.

23 Ad legem in inſulam.42.§. fructus. ff.ſolut. matrim. reſpondetur eodem modo, quòd non loquitur de fructibus meliorationum, ſed de fructibus prædiorum ſecũdùm ſtatum,quem habebãt ante factas meliorationes.

24 Nec obſtat.l.quod ſi artificem. 32. ff. de reiuendic. verum enim eſt,ibi fructus meliorationum cõpenſari cũ impenſis, & ſic in effectu dominũ ſerui conſequi fructus meliorationum, hoc tamen ideò fuit, quia iam poſſeſſor ſerui, qui eum artificem fecerat,erat ſolutus de expenſis ex operibus perceptis ante vigeſimum quintum annum, vt inquit ibi glo.fin.his verbis: *Et quia præſumit lex eos tantos eſſe, vt benè inde ſatisfieri poſsit poſſeſſori pro expenſis in arte diſcenda factis, & ſic fructus perceptos poſt vigeſimum quintum annum reſtituet petitori poſſeſſor, deductis cibarijs prioris tẽporis.* Et hoc nos non negamus,quod poſtquam ſunt ſoluta melioramenta, fructus eorum debẽtur vero domino rei, vt dicam infra in 2.tom. deciſ. ſed tantùm dicimus,quòd ante ſolutas meliorationes,fructus earum ſunt bonę fidei poſſeſſoris,qui eas fecit.

25 Nec obſtat ſextũ,quia patet ſolutio ex dictis ſupra nu.21.vbi fuit reſpõſum legi,ſumptus,de rei vẽdicat.Et quod inquit.l.certũ.C. de rei vendicat.bonæ fidei poſſeſſorẽ poſt litis conteſtationẽ vniuerſos fructus teneri pręſtare,intelligitur de fructibus rei petitę ſecundũ antiquũ eius ſtatum, antequam eſſet meliorata,nõ de fructibus meliorationum,vt dixi ſupr.nu.19.

Deni-

26 Denique licet verum ſit, quòd ædificatũ in ſolo alieno cedit ſolo, & plãta poſita in alieno fundo, eſt domini fundi. iuxta l. Adeo. §. ex diuerſo. & §. ſi alienam. de adquirendo rerum dominio, hoc tamen intelligitur facta pretij numeratione, & non anteà vt inquit Franc.
27 Stepha. d. deciſ. 81. nu. 5. Quod intelligo reſpectu bonę fidei poſſeſſoris, nam ſi malè fidei ſit, & ſcienter in ſolo alieno ædificet, tunc donare videtur. §. cũ in ſuo. verſ. Sed hoc caſu. inſtituta de rerum diuiſione ibi: *Sed hoc caſu materiæ dominus proprietatem eius amittit, quia voluntate eius intelligitur eſſe alienata, vtique ſi non ignorabat, ſe in alieno ſolo ædificare.* Menoch. de præſumptio. lib. 3. præſumpt. 32. in princip. numer. 1.

28 Ex quibus omnibus, me referente, fuit declaratum, fructus meliorationum non eſſe reſtituẽdos, ſententia lata inter dictas Annam Baeça, & de Marco dicto nomine ex vna, & Balthaſarẽ Rico ex alia parte, publicata per Frãciſc. Paulũ Alreus die 7. Iulij. 1611. Et rurſus cum alia ſententia lata, etiam me referẽte, in fauorem Angelę Font, & de Deſcals, contra Franciſcam Cãtalapiedra, & de Deſcals viduã, publicata per don Ioannem Daça, regij mãdati ſcribam, die 1. Octobris 1614.

Sed, quid ſi facta compẽſatione cum fructibus ante litem motam perceptis, meliorationes ſint ſolutæ, an tunc fructus etiam meliorationum ſint reſtituẽdi, dicam infra deciſ. tom. 2.

DECISIO. XCIX.

MONASTERIVM VIRginis Marię de Mõteſerrato habet priuilegium, vt colligentes eleemoſynas pro Camera Angelica eiuſdem, nõ poſſint compelli ad munera publica oppidorum. Quod ſeruari debet in oppidis, & locis, quæ non ſunt Regiæ iuriſdictionis, non obſtante diſpoſitione fororum 57. anni 1547. & fori 129. anni 1585.

1 *IMmunes non ſunt à muneribus publicis oppidorum habentes priuilegia, ſub prætextu, quòd colligunt eleemoſynas, exceptis his, qui eas colligunt pro Hoſpitali Generali, vel pro redemptione captiuorum, iuxta foros.*

2 *Forus 57. anni 1547. & forus 129. anni 1585. tantùm loquuntur de ciuitatibus, vel oppidis Regijs.*

3 *Leges non poſſunt omnes caſus declarare, & ita in omiſsis ad ſimilia eſt procedendum, & ita ius dicendum eſt.*

4 *Membra non debent recedere à capite.*

5 *Interdicta ciuitate, etiam ſuburbia cenſentur interdicta.*

6 *Forus 57. anni 1547. & forus 209. anni*

anni 1585.non comprehendunt oppida,vel loca Regni, quæ non ſunt immediatè ſubiecta Regiæ iuriſdictioni, & ita fuit deciſum in R. A. nu.11. 12.15.& 16.

7 *Diſpoſitio fororum loquentium limitatè de oppidis Regijs non comprehendit alia.*

8 *Incluſio vnius,eſt excluſio alterius.*

9 *Piæ cauſæ opinio fauens, in dubio tenenda eſt.*

10 *Obſeruantia ſubſequuta, & conſuetudo eſt optima legum interpres.*

11 *Collectores eleemoſynarum Virginis Mariæ de Monteſerrato eſſe exemptos à muneribus publicis in omnibus oppidis,& locis Regni Valentiæ,exceptis dumtaxat ad Regiam iuriſdictionem immediatè ſpectantibus,fuit deciſum in Regia Audientia.*

12 *Exemptos eſſe à muneribus publicis in oppido de Trayguera duos homines deferentes patinam Hoſpitalis Generalis,& pro eo colligentes eleemoſynam,& vnum deferentem patinam Hoſpitalis Diui Lazari, fuit deciſum cum Regia ſententia.*

13 *Forus 129.Curiarum anni 1585. iuxta Regiam Epiſtolam ſeruandus eſt in oppido Ceruariæ Magiſtratus Monteſiæ,& in alia quacunque perſona eiuſdem Magiſtratus.nu.14.*

15 *Priuilegium conceſſum Monaſterio de Monteſerrato,vt colligentes eleemoſynas pro Camera Angelica Virginis Mariæ de Monteſerrato non poſsint compelli ad munera publica ciuitatum, oppidorum, & locorum Regni,eſſe ſeruandum in quibuſcunque vniuerſitatibus Valētiæ Regni, exceptis ciuitatibus, & oppidis Regijs,fuit deciſum cum Regijs ſententijs,de quibus hic,& nu.16.*

IN Hiſpania Tarraconenſi, in Principatu Cathaloniç,eſt quoddam Monaſterium conſtructum ſub inuocatione Virginis Mariæ de Monteſerrato,in quo eſt camera Angelica, & Regiū Hoſpitale, & imago Deiparę Virginis Marię, quæ fecit infinita miracula, & in dies multa facit,cuius deuotio maxima eſt,nedum in illa Prouincia, ſed etiam in tota Hiſpania,& Francia.DictoMonaſterio Sereniſ.Reges Aragonū multa priuilegia conceſſerūt & inter alia collectoribus eleemoſynarū ad opus dicti Monaſterij, conceſſum eſt,ne poſsint compelli ad exercēda munera publica Iudicis ordinarij,& Decurionum Vniuerſitatum, ſeu oppidorum,in quibus degūt.Sed quia cōſimile priuilegium cōceſſum erat colligētibus eleemoſynas pro Hoſpitali generali Valētiæ,vel pro redēptione captiuorū,& his, qui colligebant eleemoſynas Bullarum Sāctæ Cruciatæ,vel pro Collegio puerorum Diui Vincētij Ferrarij. Et quādoque in oppidis, vel locis in quibus extant pauci vicini,ſub prætextu dictarum exemptionum, deficiebant idonei ad regendum dicta munera publica oppidorum
1 fuit diſpoſitum in for.57. Curiarū anni 1547.ne prætextu dictorū priuilegiorū,poſſent ſe eximere à dictis muneribus,vel ab eodem exercitio

citio, in ciuitatibus, vel oppidis re
gijs, excepto dũtaxat priuilegio cõ
ceſſo Hoſpitali generali. Et idem
diſpoſitum fuit in for. 129. Curiarũ
anni 1585. fol. 18. pag. 2. his verbis:
Item, que ningũ vehi, ò habitador de al-
guna ciutat, ò vila Real del Regne ſe
puga eximir de tenir oficis, e carrechs pu
blichs per tenir carrechs de algun acap-
te, vaci, o plega, exceptat tan ſolament
lo vaciner del Eſpital General de Valen
cia. lo qual vaciner nos puga eximir dels
altres carrechs, e impoſicions vehinals,
en los quals contribuhixen y ſon obligats
à contribuhir los altres vehins, e habita-
dors de dita ciutat, ò vila. Plau à ſa Ma
geſtad ſens per iuhi del que eſta concedit
à la Religio de la Merce. Cum igitur
in loco de Caudiel, cuius eſt domi
nus Cœnobium ſeu Monaſterium
ſancti Michaelis Regum Ordinis
ſancti Hieronymi, fuiſſet electus,
& nominatus iuratus ſiue decurio
Franciſcus Palomar, qui in dicto
loco erat collector eleemoſynarũ
dictæ cameræ Angelicæ Virginis
Mariæ de Monteſerrato, ſupplica-
uit in Regia Audientia, me referẽ
te, Procurator dicti Monaſterij &
cameræ Angelicæ, mandari offi-
cialibus dicti loci, vt reuocarent di
ctam electionem, & nominationẽ
factam ad dictum munus de cæte-
roque ſe abſtinerent á ſimilibus
moleſtijs, & obſeruarẽt priuilegia
à domino noſtro Rege cõfirmata,
& dicto Monaſterio, & cameræ
Angelicæ cõceſſa. Syndicus autem
dicti loci de Caudiel, nec nõ Syn-
dicus dicti Monaſterij ſancti Mi-
chaelis Regum prætendebant ſu-
pra dictos foros excludere dicta
priuilegia, quo ad hunc effectum
exemptionis á dictis muneribus,
& tantũ remanere priuilegiatum
collectorem eleemoſynarũ Hoſpi
talis Generalis, & redẽptionis cap
tiuorũ. Dubitatum fuit, quid iuris.
Proparte d. oppidi, ſiue loci de Cau
diel, & d. Monaſterij. S. Michaelis
Regũ, faciebat. Nã licèt for. 57. an
ni. 1547. & for. 129. anni. 1585. tã-
tũ loquãtur de ciuitatibus, vel oppi
dis Regijs Regni, tamẽ eadẽ ratio
militat in alijs oppidis, ſiue locis
Regni, nimirum illa expreſſa in d.
foro 57. quòd non reperiuntur ido
nei, ſiue habiles ad dicta munera,
in locis, in quibus degunt pauci vi
cini ſiue incolæ. Quæ ratio fuit ex-
preſſa in illis verbis. *Com molts vaci-*
ners, e familiars de la cruhada, e altres
acaptes, ſe eſcuſen de ſeruir los carrechs
perſonals en les vniuerſitats de les ciu-
tats, e viles Reals, en grã dany, e perjuhi
de aquelles, ſeñaladament les que ſon
de poca poblacio, per q̃ eſcuſant ſe aquells
de ſeruir cõ à iurats, iuſticies, muſtaçaf,
peyters, e altres de cõſemblant qualitat,
moltes voltes nos troben perſones habils,
que ſon forçats à poſar en dits oficis per-
ſones inhabils. Debet pariter obſer-
uari diſpoſitio dictorum fororum
in locis, qui non ſunt Regiæ iuriſ-
dictionis. l. non poſſunt. ff. de legi-
3 bus, ibi: *Nõ poſſunt omnes articuli ſin-*
gulatim, aut legibus, aut Senatus Cõſul-
tis comprehendi, ſed cum in aliqua cauſa
ſententia eorum manifeſta eſt, is, qui iu-
riſdictioni præeſt, ad ſimilia procedere,
atque

Digitized by Google

atque ita ius dicere debet Tùm, quia
4 non licèt à capite membra recede
re. c. cũ non liceat. 12. extra, de præſ
criptionibus. hinc fit, quòd ſi ciui-
tas ſit interdicta, etiam cenſentur
interdicta ſuburbia, & Eccleſia in-
5 terdicta, nõ poteſt celebrari in ca-
pella. c. ſi ciuitas. 17. de ſent. excõ.
in 6. Vnde cum dicti fori diſponãt
in omnibus ciuitatibus Regijs, &
ſic in ciuitate Valentiæ (quæ eſt ca 10
put, & Metropolis totius Regni)
horum diſpoſitio ſeruãda videtur
in reliquis oppidis, ſiue locis totius
Regni, quæ ſunt membra illius.

6 Sed his non obſtantibus, contra
rium fuit deciſum, nimirũ diſpoſi-
tionem dictorũ fororum non com
prehẽdere oppida, & loca dicti Va 11
lentiæ Regni, quæ non ſunt imme
diatè ſubiecta Regiæ iuriſdictioni
(quale eſt dictũ oppidum de Cau-
diel.) Quia cum tantùm dicti fori
loquantur de ciuitatibus, & oppi-
dis Regijs, non debet in alijs eo-
rum diſpoſitio obſeruari. l. ſi ve-
rò. § de viro. ff. ſolut. matrim. ibi:
7 *De viro, hæredeque eius lex tantùm lo-
quitur, de ſocero, ſucceſſoribuſque ſoceri,
nihil, in lege ſcriptum eſt, & hoc labeo,
quaſi omiſſum annotat. In quibus igitur
caſibus lex deficit, non erit, nec vtilis*
8 *actio dãda.* Tùm, quia incluſio vnius 12
eſt excluſio alterius. l. cũ Prætor. ff.
de iudic. l. maritus. C. de procurat.
Decia. conſ. 64 nu. 11. lib. 2.

9 Secundò, quia ſemper in dubio
tenenda eſt opinio, quæ fauet piæ
cauſæ, vulgata. l. ſunt perſonæ. ff. de
religioſis. & ſumptib. funer. & mul
tis relatis, probat Tiraquel. de pri-
uileg. piæ cauſæ. priuileg. 148. &
ita vbi eſſemus in dubio, facienda
eſſet hæc interpretatio, quòd per
dictos foros non cenſetur deroga
tum priuilegio conceſſo Cameræ
Angelicæ, & Monaſterio Virginis
Mariæ de Monteſerrato, in oppi-
dis, quæ non ſunt Regiæ iuriſdi-
ctionis.

10 Tertiò, nam obſeruantia ſubſe-
quuta ita fuit interpretata dictos
foros, *& ſi de interpretatione legis quæ
ratur, in primis inſpiciendum eſt quo iure
ciuitas retro in huiuſmodi caſibus vſa
fuit optima enim eſt legum interpres con
ſuetudo.* l. ſi interpretatione. 37. ff.
de legib. & in proceſſu cauſæ ver-
11 tentis inter dictas partes, fuit pro-
ducta quædam Regia prouiſio, pu
blicata per Ludouicum de Berbe-
gal, regium mandati ſcribam, diè
22. Decembris 1594 cùm qua fuit
declaratũ, dictos collectores elee-
moſynarum Virginis Mariæ de
Monteſerrato, eſſe exemptos à di-
ctis muneribus in omnibus oppi-
dis, & locis noſtri Valẽtiæ Regni,
exceptis dumtaxat ad Regiam iu-
riſdictionem immediatè ſpectãti-
bus, ex quo dicti fori tãtùm loquũ
tur de ciuitatibus, & oppidis Re-
12 gijs. Idem etiã virtualiter fuit de-
claratum cum Regia ſententia, pu
blicata per dictũ Berbegal, die 15.
Iunij 1600. contra Syndicum oppi
di de Trayguera, nimirũ in dicto
oppido poſſe duos homines defer
re patinam Hoſpitalis generalis,
& vnã patinã Hoſpitalis D. Lazari.

Et

Et gaudere immunitate, de qua in dicto foro, nam iſte loquitur de ciuitatibus,& oppidis Regijs,& oppidum de Trayguera, eſt Magiſtratus Monteſiæ, & non Regium, & niſi fieret hæc interpretatio iuxta dictum forum, tantùm vnus poſſet ſe eximere à muneribus ſub prætextu colligendi eleemoſynas pro dicto hoſpitali.

13 Benè tamen verum eſt, quòd dominus noſter Rex poſtea cum Regia epiſtola data die 19. Septembris 1610. iuſsit diſpoſitionem dictorum fororum obſeruari in oppido

14 Ceruariæ Magiſtratus Monteſiæ, & cum alia Regia epiſtola data Matriti die 7. Februarij 1612 mandauit, vt idem obſeruetur in quacumque perſona magiſtratus Monteſiæ, ſed in alijs oppidis aliorum dominorum regni, quæ non ſunt Regiæ iuriſdictionis, nihil diſpoſitum reperitur; & ita obſeruanda eſt declaratio facta cũ dictis Regijs prouiſione,& ſententia.

Nec obſtat, quod dicitur, militare eandẽ rationẽ, nã immò diuerſa militat, ex quo dominus noſter Rex voluit limitare dicta priuilegia, tantũ reſpectu ciuitatũ,& oppidorũ Regiorũ, iuxta petitionẽ Curiæ, ſiue brachiorũ Regni: & ita ſtrictè debent intelligi fori in caſu, in quo loquuntur, & nõ ſunt extendẽdi ad alium caſum in præiudicium cauſæ piæ.

15 Ex quibus, me referente, fuit declaratum in fauorem dicti procuratoris Monaſterij, & Cameræ Angelicæ Virginis Mariæ de Mõteſerrato, cõtra Syndicum oppidi de Caudiel, & cõtra Monaſteriũ S. Michaelis Regũ, publicata per dõ Ioannem Daça, die 4. Maij 1611.

15 Et idem iterũ fuit declaratũ cũ alia ſententia, lata in eadẽ R.A. me etiam referente, in fauorem Syndici dicti Monaſterij de Monteſerrato, & cõtra Syndicum loci de Torrent, publicata per dictũ dõ Ioannem Daça, die 3. Iunij 1611.

DECISIO C.

HÆRES GRAVATVS fideicõmiſſo, non poteſt præuenire tempus reſtitutionis in præiudiciũ fideicommiſſarij. Et an, & quando teneatur cauere fideicommiſsi nomine?

1 *Facti ſpecies.*

2 *Ius accreſcendi locum habet inter fideicommiſſarios coniunctos verbis tantum.*

3 *Hæres grauatus poteſt præuenire tẽpus reſtitutionis, declara. infra num. 6.7.& 8.*

4 *Grauatus non poteſt præuenire tempus reſtitutionis in præiudicium fideicommiſſariorum & nu.7.*

5 *Electio ante tempus fieri non poteſt cum alicuius detrimento.*

9 *Fideicommiſſo grauatus, tenetur cauere fideicommiſsi nomine fideicommiſſarijs.*

10 *Cautio fideicommiſsi nomine, non debet*

bet præſtari, quando hæres grauatus eſt de liberis primi gradus, & ſequens in gradu eſt de deſcendentibus, & idem procedit in maioratu.

1 PEtrus Planes Medicinæ Doctor, cum ſuo teſtamento cōdito, penes Sebaſtianū Ioannē Xulbi notariū, die 8. Martij 1591. & publicato die 19. eiuſdē menſis, inſtituit hæredes primo loco Vrſulam Riudaura, & de Planes illius vxorē, & Magdalenā Planes dictorū coniugū filiā. Et in caſu mortis, cuiuſlibet earum ſuperſtitē ſubſtituit, & decedētibus dictis hęredibus diſpoſuit, quòd omnia ſua hęreditatis bona, abſq; detractione aliqua legitimę, Falcidiæ, & alterius cuiuslibet iuris, peruenirēt ad Vincentiū Planes, & Hieronymū Planes d. teſtatoris nepotes, filios nimirū Thomę Planes eius filij, & ad Stephanū Padilla, & Sperānciā Padilla nepotes d. defuncti, ex Raphaela Planes, & de Padilla eius filia, & quod de dictis bonis, & hæreditate fierēt ſeptē partes, quarū quatuor peruenirēt ad d. Vincentiū, & Hieronymū Planes, duæ ad d. Stephanū, & vna ad d. Sperānciā. Quòd ſi altera ex hæredibus primo loco inſtitutis nuberet, illius pars pertineret ad aliā, & vtraq; nubente omnia dictæ hæreditatis bona peruenirent ad dictos ſuos nepotes pro partibus, & portionibus deſuper expreſsis. Dicta Vrſula Riudaura d. teſtatoris vxor deceſsit, ſuperſtite d. Magdalena, & ſic euenit caſus reciprocæ ſubſtitutionis inter eas factæ. Et antequā morerētur dictę hæredes primo inſtitutæ, renuntiarunt in fauorē d. Stephani Padilla duas ſeptimas hæreditatis partes, ad quas iure fideicōmiſsi fuerat vocatus. Poſteà deceſſerūt d. Stephanus, & Sperancia Padilla nullis relictis liberis, ſuperuiuētibus d. Magdalena, Vincētio Planes I.V.D. & Hieronymo Planes presbytero, qui contra d. Magdalenam coram iudice ordinario vrbis petierunt declarari, decedente d. Magdalena, illis ſuperuiuentibus, vniuerſalē d. teſtatoris hæreditatē ad eos pertinere, ſcilicet, quatuor ex ſeptē partibus ratione propriæ vocationis, reliquas verò ex iure accreſcendi. Quæ cauſa fuit ad R. A. euocata, & Illuſtriſ. D. Andreæ Roig cōmiſſa. Et in ea d. Vincētius, & Hieronymus ſubſtituti petierūt mādari dictæ Magdalenæ, hæredi grauatę, vt eis caueret fideicommiſsi nomine. In hac cauſa tria dubia fuerunt diſcuſſa.

Primum, an inter fideicommiſſarios coniunctos verbis tantùm, haberet locum ius accreſcendi?

Secūdū, an potuerint prędictæ hęredes primo loco inſtitutę, antequā veniret caſus fideicōmiſsi, reſtituere dicto Stephano partem, ad quā à teſtatore fuerat vocatus.

Tertiū, & vltimū, an hæres grauata teneretur cauere fideicōmiſsi nomine ſuccedentibus poſt eius obitum in dicto fideicommiſſo.

2 In primo dubio fuit deciſum, dictos Vincentium Planes, & Hieronymum Planes, tanquam verbis, con-

cōiunctos cum dictis Stephano Padilla, & Sperancia Padilla, quia in eadem oratione, licèt in portionibus diſtinctis fuerāt omnes ad hæreditatem vocati, iure accreſcendi ſuccedere in portionibus dictorū Stephani, & Sperancię Padilla, qui prædeceſſerūt hæredi grauatæ. Ius enim accreſcendi locū habere inter coniunctos verbis tātùm, prout ante fuerat deciſum per eandē S. R. A. ſententia lata, me referente, in fauorem Ludouici Soler, & Blaſiæ Soler, publicata per dō Ioannē Daça, die 16. Septembris. 1610. & probaui ſupra deciſio. 84. quæ fuit facta in illa cauſa.

In ſecundò dubio, dicendū videbatur, potuiſſe prędictas vxorē, & filiam hæredes primo loco inſtitutas, antequā veniret caſus fideicōmiſsi, reſtituere dicto Stephano
3 ſuā partem, ad quā fuerat vocatus. l. poſt mortem. 12. C. de fideicommiſsis. cuius verba ſunt: *Poſt mortē ſuam rogatā reſtituere hæreditatem defuncti iudicio, & antequam facti munus impleat, poſſe ſatisfacere, id eſt, reſtituere hæreditatem quarta parte, vel retenta, vel omiſſa, ſi voluerit, explorati iuris eſt.*

4 Sed contrariū fuit deciſum. Primò per tex. in l. cū pater. §. A filia. de legat. 2. cuius verba ſunt: *A filia pater petierat, vt cui vellet ex liberis ſuis prædia, cum moreretur, reſtitueret, vni ex liberis prædia fideicommiſsi vina donauit, non eſſe electionem propter incertum diem fideicommiſsi, certæ donationis videbatur, nā in eum deſtinatio dirigi poteſt, qui fideicōmiſſum inter cæteros habiturus eſt, remota matris electione.* Cuius textus rationē reddit Peralta in d. §. A filia. nu. 44. quia electio videtur fuiſſe præmaturè ad actū deducta cōtra voluntatē teſtatoris, qui dum poſt mortē rogati, ſi uc cū is moreretur, & ſic cōditionaliter iuſſerat eā fieri, videtur in caſu oppoſito, & ſic ante mortē prohibuiſſe, ne electio fieret propter naturā cōditionis, quæ eſt importare argumentū à contrario ſenſu, vt probauit idē Peralta. n. 35. Aliā rationē reddit Padilla in l. poſt mortem. n. 8. C. de fideicō. quia fortè tēpore mortis eliget alium hęres grauatus, & omniū, qui poſsint eligi, intereſt, electionē hanc ſuſpēdi in tempus vſque mortis hæredis. Pręterea, qui nūc eligitur, fortaſsè decedet ante mortē hæredis, vt iterū
5 electio facienda ſit: Eſtq; regula in hac materia receptiſsima, electionem ante tempus fieri non poſſe, cum alicuius diſpendio, ac detrimēto. l. vxorem. §. ſi eam. ff. de leg. 3. Molin. de Hiſpan. primogen. lib. 2. cap. 4. num. 23. in fin. & num. 29.
6 vbi, inquit, diſpoſitionem l. poſt mortem. C. de fideicommiſ. non procedere, vbi pluribus certis, fideicōmiſſum reſtitui debet: poſſet namq; eſſe, quòd aliqui ex eis ante mortē hæredis decederēt, fieretq; ex electionis preuentione præiudiciū alijs, qui ſupereſſent. Et hæc ratio militat in noſtro caſu, ſi enim valuiſſet reſtitutio facta dicto Stephano fideicōmiſſario per hæredes primo loco inſtitutas in vita,

Rr 2 fieret

fieret præiudicium dictis Vincentio Planes, & Hieronymo Planes fideicommiſſarijs, qui ſuperuixerunt tempore mortis dictarum hæredum grauatarū, & ſic tempore euenientis caſus fideicommiſsi, & ita non potuit fieri in vita dicta reſtitutio.

7 Secundò, per tex. in l. filius familias. 114. §. diui. 1. ff. de lega. 1. cuius verba ſunt: *Diui Seuerus, & Antonius reſcripſerunt eum, qui rogatus eſt ſub cōditione fratris ſui filijs reſtituere, ante diē fideicommiſsi cedentem, ne quidem ex voluntate eorum poſſe reſtituere his in poteſtate patris agentibus, cum poſsit die fideicommiſsi cedente ſui iuris conſtitutis ipſis debere reſtitui, vel ſi aliquis ex his ante deceſſerit, non omnibus.* Et hāc opinionem, alijs relatis, tenuit Molin. de Hiſp. primog. lib. 2. c. 4. nu. 23. cum ſeq. vbi dicit, intelligendā eſſe quando vnus ex certis, incertus tamen eligendus eſt, ſecùs tamen quando certæ, & determinatæ perſonæ fideicommiſſum reſtitui debet, tunc namquè facta ſemel reſtitutione ex contractu irreuocabili vlteriùs reuocari non poterit, etſi fideicommiſsi reſtitutio in tempus mortis collata ſit, & ita conciliat textus contrarios ibi per eum relatos.

8 Nec obſtat l. poſt mortē. C. de fideicom. nā vt reſpondent gl. & Meneſes Padilla, ibi n. 8. & 9. & Moli. de Hiſp. primog. lib. 2. c. 4. n. 25. cū ſeq. vſquè ad n. 30. incluſiuè. diſpoſitio illius tex. procedit, quandò certā, atq; determinatæ perſonæ reſtitutio fideicommiſsi fieri debebat. Tunc enim poteſt ante tempus fieri, quia tantū verſatur intereſſe hæredis grauati, qui iuri ſuò potuit renunciare, & ante tempus reſtituere. Secùs tamen eſt in caſu noſtro, in quo reſtitutio fieri debet poſt mortem grauati, nepotibus teſtatoris, qui tūc ſuperuiuerent. In eorum enim præiudiciuum non potuit grauatus bona reſtiuere.

9 In tertio, & vltimo dubio videbatur, hæredē grauatā teneri cauere fideicōmiſsi nomine. l. peto. 69. §. fratre de leg. 2. ibi: *Sed ita proximus quiſq; admittendus eſt, ſi paratus ſit cauere, ſe familiæ domū reſtituturum.* vbi notāt Paul. Imol. & alij tex. in l. vnum ex familia. §. ſed ſi fundū. ibi: *Non aliàs ei, qui electus eſt, fideicōmiſſum præſtandum erit, quā interpoſitis cautionibus.* ff. eod. tit. in l. fi. in fi. ibi: *Neceſsitatē habente legatario, vel fideicōmiſſario, cautionem in perſona hæredis exprimere.* C. de leg. & dicitur expreſsè in titulis ff. & C. vt legat. ſeu fideicom. nom. caue. latè poſt Molinā. Pereg. de fideicō. art. 40. n. 10. vbi dicit, hanc cautionē præſtandā eſſe, quāuis nulla ſuſpitionis cauſa laboret aduerſus hæredē, vt notant Molin. de Hiſp. primog. lib. 1. cap. 15. nu. 7. & alij, quos allegat Peregrin. vbi ſupra.

10 Contrarium tamē in ocurrenti caſu deciſum fuit per text. expreſſum in l. iubemus. 6. §. in ſupradictis. C. ad Senat. Conſul. Trebel. nā poſtquam Imperator in principio legis ita diſpoſuerat, *Iubemus, quoties,*

ties pater, vel mater, filio, ſeu filiæ, filijs, vel filiabus, ex æquis, vel inæquis partibus hæredibus inſtitutis inuicem, ſimpliciter quoſdam ex his, aut quendam rogauerit, qui prior ſine liberis deceſſerit, portionem hæreditatis ſuperſtiti, vel ſuperſtitibus reſtituere. Poſteà in §. in ſupradictis. hæc verba ſubiungit: *In ſupradictis autem caſibus fideicommiſſorum ſeruandorum ſatiſdationem ceſſare iubemus, ſi non ſpecialiter eandem ſatiſdationem teſtator exigi diſpoſuerit, & cum pater, vel mater ſecundis exiſtimant nuptijs non abſtinendum, in his enim duobus caſibus, id eſt, cùm teſtator ſpecialiter ſatiſdari voluerit, vel cùm ſecundis ſe pater, vel mater matrimonijs iunxerit, neceſſe eſt, vt eadem ſatiſdatio pro legum ordine præbeatur.* Vnde Molin. de Hiſpan primogenit. lib. 1. cap. 15. poſtquam nu. 7. propoſuerat regulá, quòd quando maioratus dependet ex teſtamento, hæres grauatus de fideicommiſſo reſtituendo, tenetur cauere, nu. 31. ſubiungit limitationem, niſi hęres grauatus ſit de liberis primi gradus maioratus inſtitutoris, & ſequẽs in gradu ſit ex deſcendentibus eiuſdem inſtitutoris. per tex. in d. §. in ſupradictis, vbi Odofredus, Bart. Bald. Paul. Corn. & communiter ſcrib. gloſſa. & ſcriben. in l. cum Artemidoram. verb. non prohibuerit. C. vt in poſſe. legato. gloſ. vbi DD. in authen. cõtra cum rogatus. verb. Exponet. C. ad Trebell. Vnde dicta Magdalena hæres grauata, cum ſit filia teſtatoris; & dicti Vincentius, & Hieronymus ſint eius nepotes, in occurrẽti caſu non eſt præſtãda dicta cautio.

Et ex his, patet ſolutio ad contrarium argumentum, procedit enim regulariter, fallit tamen in caſu noſtro, in quo filia teſtatoris fuit grauata bona fideicommiſſo ſubiecta reſtituere nepotibus teſtatoris.

Et ita ex ſupra dictis (referente Illuſtriſsimo don Andrea Roig) fuit declaratũ modo ſupra dicto, ſententia lata inter dictos Vincentium Planes Iuris Conſultum, & Hieronymum Planes Presbyterũ, ex vna parte, & dictam Magdalenam Planes ex alia: publicata per Franciſcũ Paulum Alreus, die 30. menſis Iulij, anni 1611.

DECISIO. CI.

DOMINVS LOCI, qui tantùm habet iuriſdictionem Alphonſinam, de qua in foro 78. de iuriſdictione, nõ poteſt cognoſcere de cauſis criminalibus, in quibus pœna etiam leuis venit imponẽda pro delictis commiſſis per terras tenentes in termino eiuſdem loci, vel per eorum famulos.

1 *IVriſdictio Alphonſina, de qua in foro 78. de iuriſdictio. quæ comprehendat.*

2 *Forus 78. de iuriſdictione, fuit conditus per Regem Alphonſum Secundũ, non per Regem Alphonſum Primũ, vt legitur in eius inſcriptione.*

Digitized by Google

3 *Mors naturalis, ciuilis, membri mutilatio, executio pœnæ corporalis, & exilium à Regno, nō ſunt iuriſdictionis Alphonſinæ.*

4 *Dominus loci habens iuriſdictionem Alphonſinam, non poteſt condemnare ad perpetuum carcerem.*

5 *Ciuiliter mortuus eſt, cōdemnatus ad perpetuum carcerem.*

6 *Carcer perpetuus ſeruitus eſt, & morti æquiparatur.*

7 *Pœna perpetui carceris non ſolùm corporalis, ſed etiam capitalis eſt.*

8 *Exilij perpetui à Regno pœna capitalis eſt: quod declara vt infra numer. 22.*

9 *Exilium, de quo loquitur Belluga, intelligendum eſt de deportatione.*

10 *Exulatus à prouincia, vel à ciuitate, vel in inſulam relegatus ad tempus minùs decennio, ſi ingreditur locum, à quo exulatus fuit, multiplicatur ei tempus exilij, quod ſupereſt, ſi verò in perpetuum, cōtrauenieńs, pœna triremium punitur.*

11 *Domini locorum habentes iuriſdictionem Alphonſinā, poſſunt ſuos ſubditos confinare, ſeu in exiliū mittere à terminis ſuorum locorum.*

12 *Iuriſdictionem Alphonſinam habentes, non poſſunt condemnare ad pœnam triremium, & ita fuit iudicatum in Senatu Cathaloniæ.*

13 *Familiares clericorum, & ſeruitores mercenarij non gaudent priuilegio fori clericorum: & hæc eſt magis cōmunis opinio. nu. 14.*

15 *Familiares non gaudent priuilegio dominorum.*

16 *Famuli laici coloni, vel conductores rerum Eccleſiaſticarum, ſunt ſub iuriſdictione gubernatoris.*

17 *Seruientes non gaudent priuilegio domini, ſed tunc tantū cùm ſunt perpetui, vel ſine mercede ſeruiunt.*

18 *Forus 78. de iuriſdictione, tantum cōcedit iuriſdictionem, vbi hæc duo concurrunt copulatiuè, alterū, quòd ſint ſubditi, alterum, quòd in territorio loci delinquant. & n. 21.*

19 *Famuli, & ſeruitores terras tenentiū non ſunt ſubditi domino loci, habenti iuriſdictionem Alponſinam.*

20 *Subditus propriè eſt, qui domicilium habet.*

22 *L. 2. ff. de publicis iudic. explicatur per l. 2. tit. 18. par. 4.*

Terras tenentis famulus, nō eſt ſubiectus iuriſdictioni criminali domini loci habentis iuriſdictionem Alphonſinam, vt fuit deciſum in Regia Audientia.

PEtrus Ludouicus Ramos ciuis Valentiæ, in vrbe habet domicilium, & in loco de Benifaraig prædium ruſticum, vbi habet famulos agricolas ad colēdum terras dicti prædij ruſtici, qui nō ſunt eius ſerui, nec ſcriptitij, ſed ſeruitores mercenarij, quorum vnum pro cauſa criminali capere voluit dominus dicti loci, qui in eo tantùm habet iuriſdictionem Alphonſinā. Nam cauſa criminalis, de qua cognoſcere volebat, ſiue delictum, nō includebat pœnam mortis naturalis, nec ciuilis, nec mutilationē membri. Dictus autem Ramos prætendebat in ſuo familiari dominum dicti loci nullam iuriſdictionem crimi-

criminalem exercere poſſe. Et de hoc fuit dubium ventilatum in Sacra, Regia Audiētia Valentina, referēte Illuſtriſ. don Andrea Roig, tunc dictæ cauſæ Auditore, nunc verò Præſide, ſiue Viceeancellario huius S.S. Regij Conſilij.

1 Pro parte domini dicti loci de Benifaraig faciebat, nam Rex Alphonſus II. anno 1328. in Curijs celebratis Valentiæ, nimirum in foro. 78. de iuriſdictione. fol. 75. in nouis cōceſsit Prælatis Eccleſiaſticis, richis hominibus, militibus, generoſis, ciuibus, & hominibus degentibus in oppidis, qui eo tunc nō habebant merum imperium, omnē iuriſdictionem ciuilem, & criminalem, & exercitium eiuſdem, omnes colonias, & pœnas in locis habentibus quindecim domos Chriſtianorum, vel habentibus tres domos Maurorum in terminis ciuitatum, & oppidorū Regiorū, vel habentibus ſeptem domos Sarracenorum in terminis ciuitatis, vel oppidorum aliorum dominorū. Qui cōſenſerunt editioni dicti fori, exceptis dumtaxat caſibus, in quibus habet locū pœna mortis naturalis, vel ciuilis, vel mutilationis mēbri

2 principaliter imponendæ. Et licèt dictus forus. 8. de iuriſd. in noua recollectio. fororum, dicatur conditus per Alphōſum Primum, ex eo, quia fuit primus huius nominis Rex, qui Curias celebrauit in Regno Valētię, & ita in foris veteribus huiuſmodi Curiæ dicuntur, Regis Alphonſi I. re vera tamen fuit cōditor dicti fori Rex Alphonſus II. patet ex principio prooemij Curiarum per eum celebratarum, vbi Regem Iacobum appellat Abauū. Et tamen Rex Iacobus erat Auus Regis Alphonſi I. apparet etiam ex eo, quod dictus forus fuit conditus anno 1328. quo tempore regnauat dictus Alphonſus Secūdus, & non Primus, & de hoc conſtat, tū ex hiſtorijs, tùm ex priuilegijs dictorū duorum Regum, ſiue per ipſos conceſsis, quæ extant in corpore priuilegiorum Regni Valentię. Cùm igitur in loco de Benifaraig ſint pluſquam quindecim domus Chriſtianorum, illius dominus ibi habet iuriſdictionem Alphonſinā, & ita poteſt eam exercere in omnibus caſibus non exceptuatis in di-

3 cto foro. Quos egregiè declarat Valentinus noſter Bellug. in Spec. Prin. rub. 24. de mixto imperio. in verſ. Et primo videamus. vbi nu. 1. inquit, in d. foro fore reſeruata primum mortē naturalē: ſecundū ciuilē: tertiū mēbri mutilationē: quartū executionē pœnæ corporalis in ſubſidiū faciendā. *Poteſt* (inquit) *& quintum addi, ſcilicet, exilium à Regno, & ſimiles caſus*, & numer. 2. addit,

4 habentē hanc iuriſdictionē Alphōſinā, nō poſſe condēnare ad perpetuū carcerem, *Quia* (inquit) *morti æquiparatur, vel damnationi in metallum, ſecundum Innoc. qui ita notat in c. qualiter. 2. de accuſat. & eſt capitalis, vt eſt ſupra dictum in eo tit. §. Quia verſicul. Aliud.* & ibi: *Et quia iſte condēna-*

5 *tus perpetuo, ciuiliter mortuus eſt, vt no.*

in locis deſuper allegatis,meritò eſt in caſu reſeruato. Et quod ſcribit Belluga de pœna perpetui carceris,corroboratur ex traditis per Farina. in praxi criminali.p. 1.tit. de delictis & pœn.quæſt. 19.nu.31. poſt med. in verſ. Et propterea. fol. 178. his
6 verbis: *Et propterea cũ perpetuus carcer ſeruitus ſit, & morti æquiparetur. l. intercidit. ff. de condit. & demonſ. l. ſeruitutem. ff. de reg. iur. authen. ſi captiui. C. de Epiſc. & Cleric.* Marſil. *in tract. de bannitis. in verbo carcerati. n. 29. & in pract. §. Attingam. n. 30. Iodo. in pract. crim. tit. de Carcer. c. 16. n. 2. Boſſ. in tit.*
7 *de Carcer. nu. 1. Rolan. conſ. 41. nu. 15. vol. 4. idcirco talis pœna dici poteſt non ſolùm corporalis, ſed etiã capitalis, & vltimi ſupplicij ſecundùm eundẽ Bal. in l. programma. C. commi. vel Epiſt. & in d. l. incredibile. C. de pœn. Bar. in l. 2. nu. 9. ff. de publi. iud. Ruyn. conſ. 88. nu. 1. lib. 5. Felin. in c. qualiter & quando, il ſecõdo. n. 26. de accuſatio.* Et quod ſcribit
8 idẽ Bellug. de pœna exilij perpetui à Regno, probatur in l. 2. de publi. iudic. quã ipſe allegat, ibi: *Publicorũ iudiciorũ quædam capitalia ſunt, quædã nõ capitalia: capitalia ſunt ex quibus pœna mors, aut exiliũ eſt, hoc eſt, aquæ & ignis interdictio. Per has enim pœnas eximitur caput de ciuitate, nã cætera, nõ exilia, ſed relegationes propriè dicũtur, tũc enim ciuitas retinetur.* Et ita ille textus videtur facere differentiã inter exiliũ perpetuũ, quod propriè eſt exiliũ, & inter exilium temporale, quod propriè eſt relegatio, & latè probatur ex his, quę ſcribit Vincẽ. de Frãch. deciſ. 216. à nu. 3. in verſ. Pro parte Eccleſię. in qua dec. agitur de conceſsione facta Eccleſiæ S. Nicolai de ciuitate Bari, cui erat facta conceſsio Caſtri Rutigliani, exceptis cauſis criminalibus, pro quibus corporalis pœna, videlicet mortis, vel priuationis, ſeu amiſsionis mẽbrorũ, ſeu exilij debebat inferri, vt legitur in eadẽ deciſ. ante n. 1. & prętẽdebatur pro parte prioris dictę Eccleſiæ, nõ eſſe exceptũ exilium tẽporale; & ibi latè declaratur quid cõprehendat
9 verbum, *Exilium*, & intelligẽda eſt doctrina Bellugæ de exilio, id eſt, de deportatione. Quod exiliũ frãgens, ſiue eius fines, ingrediẽdo locũ, à quo exulatus eſt, punitur pœna mortis, vt benè declarat dñ Ludouic. Peguer. deciſ. 41. nu. 4. cum
10 ſeq. vbi nu. 9. ſubiungit, quãdo quis exulatur á prouincia, vel ciuitate, (vt frequenter fieri ſolet) vel ad inſulam relegatur ad tempus minus decennio, ſi ingreditur locũ à quo exulatus fuit, multiplicatur illi tẽpus exilij, quod ſupereſt. l. aut damnum. §. quiſquis. ff. de pœn. aut quis non relegatur ad inſulã, ſed bannitur, ſeu exulatur á prouincia, ſeu ciuitate in perpetuũ, & tunc nõ obſeruans dictam pœnã, extra ordinem punitur, puta ad ſeruitiũ regiarũ triremium ad tẽpus. Quod etiam obſeruatur in R. A. Valent. Et ita Belluga eſt intelligendus de hoc exilio, per quod eximitur caput à ciuitate, iuxta d. l. 2. de publi.
11 iud. quam ipſe allegat. Et ita puto iſtos, qui habent iuriſdictionem

Alphonſi-

Alphonſinam, poſſe ſuos ſubditos confinare, ſeu in exilium mittere à terminis ſuorum locorum, ſeu à ſuo territorio. Et ex his quæ dixit Belluga (idē eſſe in deportatione, quia ciuilis mors eſt) deducitur nō
12 poſſe habentes iuriſdictionē Alphonſinam condemnare ad pœnā triremium, quæ ſucceſsit in locum deportationis, vt deducitur ex his, quæ tradunt Iul. Clar. in pract. crimin. quæſt. 67. nu. 8. ad med. verſ. Ego credo. & Farinat. de delictis, & pœnis quæſt. 19. nu. 15. in fin. Et hanc opinionem tenet Cācer. lib. 2. variar. c. 2. de iuriſdictione. num. 45. qui allegat Petrum Belluga d. rubr. 24. verſ. Et primo videamus. nu. 3. & hanc opinionē amplexum fuiſſe Regium Senatū Cathaloniæ teſtatur Fōtanella de pactis nupt. clauſula 4. gloſ. 14. nu. 56. fol. 225. Cum autem caſus, in quo procedere intendebat dictus dominus loci de Benifaraig, non eſſet talis, pro quo veniret imponenda aliqua ex dictis pœnis, prætendebat poſſe cognoſcere de famulo dicti Ramos.

Secūdò, nam licèt dictus Petrus Ludouicus Ramos, quia ciuis Valētiæ, & in vrbe domicilium habens, & tantùm terras tenēs in termino dicti loci de Benifaraig, ſit exemptus á iuriſdictione, nō tamē eius famuli, ſiue familiares. Nā vt inquit Capic. deciſ. 12. nu. 2. quāuis
13 clerici priuilegio fori potiuntur, ſi familiares ipſorū nō ſunt perpetui, ſed ſeruitores mercenarij, non eſt iure cautū, quod dicto fori priuilegio gaudeant; & ideò doctores volunt eos non gaudere. ita Anto. de Butr. in c. 2. 1. col. de foro cōpet. & ibi clarius Abbas firmat. 2. col. & ſubiungit Capic. ſi dicatur, quod Imol. in d. c. 2. 2. col. ſub dubio fortè aſſerat poſſe dici, quòd interim dū ſeruiunt ſunt de Eccleſia per d. c. fin. de officio Archi. quòd indiſtinctè loquitur, & cū Imol. pertrāſit Capra in eo. c. 2. 2 colu. & quod Bal. in l. 1. 2. col. C. de Epiſ. & Cle. reneat, quòd familiaris temporalis gaudet priuilegio domini durāte tempore, quo erit familiaris, quem refert Soci. in cap. 1. verſic. Decima octaua declaratio. de for. compet. qui pro hac parte affirmatiua aſſert plures authoritates:
14 Reſpondeo (inquit) primò, quòd præcedens opinio eſt magis communis, & eam tenet Spec. in tit. de comp. iud. aditio. §. 1. verſi. 27. Soci. in dict. cap. 1. quinta declaratione verſ. Vndè ſit concluſio. Anton. in dict. cap. 2. de foro compet. & ibi dicit Felin. 1. column. quod tutior eſt opin. Abb. Secundò reſpondeo, quòd dato, quod opinio Abb. eſſet falſa, tamen opinio cōtraria procedit in familiari, vel ſeruitore clerici: eſt enim ſpeciale in clericis, non ſic in alijs priuile-
15 giatis, vt eorum priuilegia extendantur ad familiares. ita in proprijs terminis dicit Alberic. in dict. l. 1. C. de Epiſcop. & Cleric. & ibi etiam Paul. licèt Alberic. mentionem non faciat. Et huius

 opi-

opinionis fuit Capic.d.dec.12.ante n.1. & iuxta eam fuit iudicatum in Senatu Pedemontano, vt teſtatur Theſaur.deciſ.22.nu.4.verſ.Ve
16 rùm retenta, & Hieron. Gabriel. conſ. 37.nu.4. lib.2. vbi ait, quòd laici coloni, vel cõductores rerum Eccleſiaſticarum ſunt ſub iuriſdictione Gubernatoris, vt not. gloſ. & doctores in can.iudicatũ.89.diſtinct.Feder.conſ.3.col.pen.nu.10. Specu.de compet. iudi.adi.nu. 27. Maria.Socin in c.1.de for.compe. in 5.declar.Abb. in cap. 2. de for. comp.colu.2. & ſentit etiam Bart. conſ.187.col.fin. & alij (qui illius ſententiam in ea ſpecie probant) putant colonos, & cõductores rerum Eccleſiaſticarum comprehẽdi edicto, de quo in principio eiuſdem Conſilij, & Caramta ſuper litibus magnæ Curiæ.ritu 46.nu.27. fol. 33. refert Federicum de Senis. conſ.6.alias 154.Bar.conſ.37.quidam Cola. Anton.de Butr.& Abb. in cap. 2.colu. 2. de for. compe. &
17 Capic.vbi ſupra dicentes, familiares, & ſeruitores non gaudere priuilegio domini, ſed tunc tantùm cum ſunt perpetui, item cum ſine mercede ſeruiunt, quod etiam voluit Archidiac. in cap. clericũ. 12. quæſt 2. Abb.in c.2.de for.compe. & Grãmat. qui præfata refert cõſ. ciui.103.nu. 15. & 16.Vndè dicebat dictus dominus loci de Benifaraig cognoſcere poſſe de famulis terras tenentium in termino dicti loci, ibidem delinquentibus.

18 Sed contrarium fuit deciſum, quia d.forus 78.de iuridict.nõ ſimpliciter concedit iuriſdictionem criminalem dominis locorum, in quibus extant quindecim domus Chriſtianorũ, ſed neceſſe eſt, quòd hæc duo copulatiuè cõcurrant, alterũ quòd ſint ſui ſubditi, qui vulgò impropriè *Vaſſalls* appellãtur, alterum quod ibidem delinquãt, hoc eſt, in territorio dicti loci, vt probatur in principio dicti fori, ibi: *Entre els homens dels llochs, ò alqueries lurs tã ſolament, quant als crims comeſes en los dits llochs, ò alqueries, ò dins los termens, o limitaciõs de aquells.*
19 Vndè cũ famuli & ſeruitores terras tenentium in termino dicti loci, & domicíliũ habentiũ in vrbe, nõ ſint homines proprij dicti loci, non poſſunt dici eius ſubditi, nec vaſſalli, & per conſequens in eis iuriſdictionẽ exercere non poteſt. Subditus enim tãtùm propriè eſt, qui ibi domicilium habet, Sola ad antiquas conſtitu.Sabaudiæ.tit.de foro compe. in decreto, ſubditos noſtros.gloſ.1.nu.2.cum ſeq. & ad nouas conſtit.Siſmõtan tit de edictis annonæ.gloſ.2.nu.3.Deci.cõſ. 661.nu. 6.Tiraq. de retract. ligna. §.9.gloſ.2.nu.22.& poſt.gloſ.notãt Anchar. & Imol. in Clement. 1. verb.Subditos, de foro cõpetenti. Dec.in c. ad noſtram, de appellat. Rui.conſ.120.nu.9.lib. 4. Hondedeus plurib. relatis. conſ.6.nu. 17. volu.2. Vndè cum famulus dicti Ramos, nec haberet domicilium in dicto loco, nec ſeruiret in domo alicuius ſubditi ſiue vaſſalli, nullã

in

in eo habuit iuriſdictionē virtute dicti fori.

Nec obſtant in contrarium adducta, nō enim ſufficit, quòd pœna imponenda pro delicto commiſſo in territorio domini loci, habentis iuriſdictionem Alphonſinam, non includat pœnam mortis naturalis, vel ciuilis, vel amiſsionis membri, ſed etiam ampliùs requiritur, vt delinquēs ſit de hominibus proprijs dicti loci, vt probant illa verba dicti fori 78. de Iuriſdicti. ibi: *Entrels homens dels llochs, ò alqueries lurs.*

Ad ſecundum reſpondetur, verum eſſe, exilium temporale à terminis loci, poſſe imponi per dominum habentem iuriſdictionem Alphōſinā, ſuo ſubdito. de hoc enim
22 non loquitur. l. 2. de publ. iudi. quā allegat Bellug. rubr. 24. verſ. & primò videamus. num. 3. quod rectè explicat l. 2. tit. 18. 4. p. his verbis: *Ciuil muerte, es dicha vna manera, què yha de vna pena, que fue eſtablecida en las leyes, cōtra aquellos que fazen tal yerro: porque merecen ſer juzgados, o dānados, para hauerla. E eſta muerte a tal, q̄ es llamada ciuil, ſe departe en dos maneras; la vna dellas, es como ſi dieſſen juyzio contra alguno, para ſiempre, q̄ labraſſe las obras del Rey: aſsi como labores de ſus Caſtillos, o para cauar arena, o traerla a ſus cueſtas, o cauar en las minas de ſus metales, o a ſeruir para ſiēpre a los, que han de cauar, o de traer, ò en otras coſas de ſemejantes deſtas: e eſte à tal es llamado, ſieruo de pena: la otra manera es, quando deſtierra a alguno por ſiempre, ò le embian en algunas islas, o en algun otro lugar cierto, onde nunca ſalga, e le toman demas todos los bienes: e eſte a tal es llamado en Latin* deportatus: *e por qualquier deſtas maneras ſobre dichas, q̄ es alguno juzgado, o damnado à eſta muerte, q̄ es llamada ciuil; deſataſſe por ella el poder q̄ eſte à tal ha ſobre ſus hijos, e ſalen por ende de ſu poder. E como quier quel que es deportado, no ſea muerto naturalmente, tienē las leyes, que lo es, quanto à la honra, e a la nobleza, è a los fechos deſte mundo, e por ende non puede fazer teſtamento, e aun ſi lo huuieſſe ante fecho, no valdria.* Per quam legem Partitę declaratur d. l. 2. de publicis iudicijs, nihilominus tamen ex quo famulus domicilium habentis in vrbe, & terras tenentis in dicto loco, non eſt ſubditus, non poteſt contra eum iuriſdictionem Alphonſinam exercere.

23 Et ita fuit iudicatum in Sacra Regia Audientia & declaratum dominum dicti loci non habere iuriſdictionem criminalem in famulis terras tenētis, cū prouiſione interlocutoria, ſiue prouiſione facta ex deliberatione Regij Cōſilij per dictum Illuſtriſsimum don Andream Roig, die 23. Auguſti 1611.

DECISIO CII.

LEGATARIVS QVI rei ſibi legatę cum certo grauamine poſſeſsionē accepit, videtur

videtur legatum cum onere ei iniuncto acceptaſſe.

Legatum pinguius ſi fuit relictum filio ordinato ad titulum patrimonij, cui donatio fuerat facta ad ſacros ordines ſuſcipiendos, & legato ſit adiecta conditio, quod donationi renunciaret, legatum acceptando cenſetur eidem donationi renunciare.

1 *Facti ſpecies.*
2 *Clericus non poteſt renuntiare donationi ſibi factæ vt ordinari poſſet iuxta Cõcilium Trident. ſeſ. 21. tit. de reforma. cap. 2.*
3 *Donatio à patre facta filio ad ſuſcipiendos ſacros ordines in legitimam imputatur, ſicut quæ in militia vel in emendo officium pro filio facta fuit.*
4 *Filius nõ videtur renũtiaſſe donationi, quæ imputatur in legitimã etiã per poſſeſsionẽ rei ſibi legatæ cũ onere renũtiandi dictæ donationi, ſed cõtra n. 6.*
5 *Legatarius capiendo poſſeſsionẽ rei legatæ, videtur acceptare legatum cum onere ei iniuncto, & renuntiare antecedenti donationi.*
6 *Legatum acceptans onus ei iniunctũ agnoſcere cogitur.*
7 *Legatũ vbi filio relinquitur cum hoc, quod renũtiet legitimæ, legatũ acceptãdo legitimæ cẽnſetur renuntiaſſe.*
8 *Grauamen à patre in legitima filijs verbis expreſsis imponi poteſt in Regno Valentino.*

1 IOanna Anton & de Marco, vidua Geneſij Marco ciuitatis Alonenſis ſiue Alicantis, quoddã prædiũ ruſticũ legauit filio ſuo Antonio Marco presbytero, cũ pacto, ſiue conditione, quòd antequam poſſeſsionẽ caperet, renũtiaret donationi quarundam ædium, quam ei fecerat, vt ſacros ordines ſuſciperet poſſet, intuitu patrimonij. Dict' Marco presbyter, nec expreſsè acceptauit legatũ, nec donationi renuntiauit, ſed dictum prædiũ ruſticum per totum tẽpus eius vitæ poſſedit. Et hæredes dictæ Ioãnæ Antõ teſtatricis, dictas ædes, vti in hæreditate recadẽtes, diuiſerunt, & alter ex ijs dimidiã partẽ alienauit. Poſtea veró hæres mediatus cohæredis alterius, aliam dimidiã à Balthaſare Rico, eiuſdem ciuitatis tertio poſſeſſore reiuendicabat, qui ſe tuendo allegauit, dictas ædes non recadere in hæreditate teſtatricis, quia ab ea fuerãt donatæ d. Antonio Marco presbytero eius filio, vt ordines ſacros ſuſcipere poſſet, & ita ei non poſſe renũtiari ſine licẽtia Epiſcopi iuxta Conciliũ Tridẽ.
2 ſeſ. 21. in decreto de reforma. c. 2. ibi: *Patrimoniũ verò, vel penſionem obtinentes poſthac nõ poſsint, niſi illi, quos Epiſcopus iudicauerit aſſumendos pro neceſsitate vel cõmoditate Eccleſiarũ ſuarũ, eo quoque prius perſpecto, patrimoniũ illud vel penſionẽm verè ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint, atque illa deinceps, ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſsint.* Et talis donatio videtur in legitimã imputanda, iuxta ea, quæ tradit

Gutier

Gutierrez pract. quæſt. lib. 2. q. 65. nu. 3. verſ. Rurſus, cum ſequent. videtur enim hæc donatio ob cauſam matrimonij ſpiritualis, vt alijs relatis ibi probat nu. 5. & quemadmodum in legitimam imputatur, quod pater expendit in emendo militiam, vel officium filio ſuo. l. omnimodo. §. imputari. C. de in officioſo teſtamento. ita etiam donatum filio, vt ad titulũ patrimonij ſacros ordines ſuſcipere poſsit, videtur in legitimam imputandũ, vt latè proſequitur. Gutier. vbi ſupra, qui ad partes pertractat hanc

4 quæſtionem. Quo fit vt dictus Antonius Marco Presbyter etiam ſi expreſsè dictum legatum acceptaſſet, non cenſeretur dictæ donationi renunciaſſe, iuxta ea, quæ latè multis relatis tradit Surd. conſil. 45. à num. 52. vſque ad fin. Conſilij lib. 1.

5 Sed his non obſtantibus, contrarium iudicauimus. Licèt enim dictus Marco Presbyter legatum non acceptauerat verbis expreſsis, facto tamen ſatis voluntatem acceptandi legatum declarauit, cum poſt mortem matris per totum tẽpus vitæ ſuæ dictum prædium ruſticum ſibi legatum poſſederit, & voluntas non tantùm verbis, ſed etiam factis declaratur, l. Paulus reſpondit, aliàs non tantùm verbis. ff. rem rat. haberi. Crauc. conſ. 261. nu. 3. Surd. cõſ. 128. nu. 23. lib. 1. & Socin. Iun. cõſ. 122. nu. 14. lib. 1. Et legatum acceptando obligatus fuit parere diſpoſitioni matris defunctæ. l. ſi te donatam. 13. C. de fideicomm. liberta. & ibi expreſsè hoc notat Bald. *Neque enim ferendus eſt is, qui lucrũ quidem amplectitur, onus autem ei annexum contemnit.* l. vnica. §. pro ſecundo. C. de cadu. tollen. Et ita cogi poterat renuntiare dictę donationi, ne teſtatricis voluntas circumueniretur. l. ſi cui

6 legatum. 92. ff. de cond. & demõſt. legatumque acceptans, onus ei adiunctum agnoſcere cogitur. glo. in verb petitione. in l. Titia 34. §. qui inuita. de legat. 2. l. Imperator. 70. § ſi centum. ff. eod. l. qui tutelã. 28. in princip. ff. de teſtam. tutel. & latè multis relatis probant Phanu. in tract. de lucro dotis. gloſ 8. num. 72. tom. 9. tractat. nouiſsimorum. fol. 434. & Manti. de coniecturis vltim. volun. lib. 10. tit. 2. nu. 17. Immò, quod fortius eſt, mulier acceptando legatum ſibi à viro relictũ, ſub conditione ne dotem petat, cẽſetur iuri dotis renuntiare. Deci. conſ. 299. nu. 13. 2. par. refert & ſequitur Surd. alios allegans. conſil.

7 112. nu. 30. volum. 1. Et quando teſtator ſpecialiter in teſtamento relinquit filio legatum, ſub conditione ne legitimam petere poſsit, quòd legatum acceptando cẽſeatur legitimæ renuntiare, probat idem Deci. conſ. 687. nu. fin. 5. par. Curt. Iun. conſ. 159. nu. 5. verſ. Sed dato. Marian. Socin. Iun. conſ. 122. nu. 9. cum ſequent. vol. 1. Surd. cõſ. 357. nu. 32. & 33. vol. 3. Hondede. conſ. 63. nu. 104. vol. 1.

Et in noſtro caſu hoc difficultatẽ non

nõ habet, cum legatũ prædij ruſtici excedat valorem ædium cõprehenſarũ in donatione, & ita nullũ
8 filio inferebatur grauamen. Quod in Regno Valentiæ etiam in legitima a patre imponi poteſt verbis expreſsis. foro *Corregim.* 52. rubri. de teſtam.

Nec refert quòd donatio fuerit facta ad ordines ſacros ſuſcipiendos, nam iuxta d. Concilium Trident. ſeſ. 21. tit. de reform. c. 2. tali donationi non poteſt renuntiari, donec clericus habeat vndè ſe alere poſsit, & legitur in eodem text. in finalibus verbis, ibi: *Donec beneficium Eccleſiaſticũ ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant, vndè viuere poſſint.* Cum igitur dictus Marco preſbyter eum dicto legato, quòd eſt pinguius, quã donatio, habeat vndè ſe alere poſsit, & non poſſet illud conſequi, niſi renuntiando donationi, rectè ei renuntiare potuit. Vndè nõ facta diſcuſsione, an dicta donatio ſit in legitimã imputãda, cum nihil referat ad deciſionẽ præſentis caſus S. R. A. me referẽte iudicauit, in effectu fuiſſe renuntiarum per dictum legatarium dictæ donationi, & dictas ædes in hęreditate dictæ teſtatricis recadere, & per conſequens medietatem eãrũ adiudicauimus Annæ Baeça, & de Marco viduæ Matthæi Marco, vti curatrici filiorum ſuorũ hæredum dicti eius viri, ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus Regij ſcribã mandati, die 7. Iulij 1611.

DECISIO CIII.

SVPPLICATIO A REgia ſententia ſimpliciter interpoſita prodeſt aduerſario, qui intra decem dies nõ ſupplicauit, dummodo faciat obligationẽ, & præſtet cautionem de ſoluendis expenſis, per inde ac facere tenebatur ſi à dicta ſententia intra decem dies ſupplicaſſet.

1 *Caſus.*
2 *Appellatio, & ſupplicatio regulariter æquiparantur, fallit numer. 5.*
3 *Appellatio ſimpliciter interpoſita, prodeſt appellato, qui non appellauit.*
4 *Supplicatio non prodeſt ei, contra quem fuit interpoſita ſupplicatio, niſi præſtiterit fideiuſſorem de ſoluendis expenſis, quam ſi ſupplicaſſet, teneretur præſtare, & ita fuit declaratum in S. S. R. C.*
5 *Supplicatio & appellatio in quo differant.*

2 IAcobus Prats Sartor, in Regia Audientia petijt don Gaſparem Beneyto, curatorem don Petri de Rojas iunioris condemnari ad ſoluendum ſibi quãtitates debitas ratione veſtium, quas fecit don Petro de Rojas ſeniori, & don Ioanni de Rojas, auo, & patri reſpectiuè dicti dõ Petri iunioris: quia in bonis, quę dictus dõ Petrus eius

eius auus dum vixit, poſsidebat, iure fideicommiſsi ſucceſsit, & in bonis liberis dicti don Ioãnis eius patris, petendo ſibi dictas quantitates ſolui ex bonis liberis dicti dõ Ioannis, & in eorum defectum ex bonis fideicommiſſo ſubiectis. Et cum Regia ſentẽtia publicata per don Ioannem Daça Regij mãdati ſcribã, die 31. Martij 1612. fuit cõdemnatus prædictus don Gaſpar dicto curatorio nomine, ad ſoluẽdum prædictas quantitates intra quatuor annos, ſcilicet quartam partem vnoquoque anno. A quã ſententia dictus curator ſimpliciter ſupplicauit, & nõ in capite, ſeu capitibus. Dictus autem Prats à dicta ſententia non interpoſuit ſupplicationem. Et introducta in alia Aula eiuſdem Regiæ Audientiæ cauſa dictæ ſupplicationis, & mihi commiſſa, ſupradictus Prats voluit ſe iuuare ſupplicatione per aduerſariũ interpoſita, & eius beneficio petijt, dictum curatorem cõdemnari ad ſoluẽdum dictas quantitates, intra tempus vnius anni, ita vt non haberet inducias temporis cõceſſi in prima ſententia, ad ſoluendum intra quatuor annos, ſcilicet quartam partem in vnoquoque anno.

2 Regius Senatus cõſiderauit appellationem, & ſupplicationem regulariter æquiparari, & ita diſpoſitum in appellatione debere obſeruari in ſupplicatione. l. fi. §. pen. C. de tempor. & reparat. appell. Rebuff. tom. 1. ad conſtit. reg. in tract. de ſuppl. in præfat. num. 89. ad medium. & nu. 95. Anto. Sola in commentarijs in nouas conſtitutiones Ducatus patr. Sabaudiæ tit. de modo, & forma ſupplicã. gloſ. 2. n. 14. qui alios allegãt foro 37. de appel. ibi: *E de iuſticia à pari debent iudicari les cauſes de apellacions, & ſuplica-*
3 *cions, &c.* Cũ igitur appellatio ſimpliciter interpoſita proſit appellato, qui nõ appellauit. l. ampliorem 37. C. de appellatio. ibi: *Sancimus itaque ſi appellator ſemel in iudicium venerit, & cauſas appellationis ſuæ propoſuerit, habere licentiam & aduerſarium eius, ſi quid iudicatis opponere maluerit, ſi præſto fuerit hoc facere, & iudiciale mereri præſidium.* for. 46. de appellat. ibi: *Si alcu ſe apellara ſimplement de la ſentencia, que ſerà donada contra ell, no ſpecificant los capitols, en los quals diu, que ſe apella, enteſes, queſ es apellat en tots los capitols, en los quals ſo cõdemnat, e la part, que no ſa appella, pot demanar milloramentper lo beniſeit de la apellacio del aduerſari ſeu, ço es à ſaber, ſi digue, que en mes dech eſſer cõdemnat a ell lo ſeu aduerſari, que no ſo condemnat.* Et hac ratione cum ſententia lata, me referente, in dicta cauſa ſupplicationis, de qua infra in finalibus verbis huius deciſionis, fuit condemnatus dictus curator ad ſoluendum dicto Iacobo Prats ſartori, ex bonis liberis, & in eorum defectum ex bonis fideicommiſſo ſubiectis intra tempus vnius anni quantitates debitas ratione dictarum veſtium.

4 Aduertendum tamen eſt, quòd dicta

dicta ęquiparatio appellationis,& ſupplicationis nõ ſimpliciter procedit,ſed ita demum ſi ille, contra quem fuit interpoſita ſupplicatio, præſtiterit fideiuſsionem de ſoluẽdis expenſis,quã ſupplicans á ſentẽtia Regia tenetur præſtare,iuxta pragmaticam Regis Petri II. in c. 1.in fin.in rubr.*Prouiſio ſuper fideiuſſione præſtanda.* In extrauag. foror. fol.57.colu.4.ibi.*Non aliter ipſa ſupplicatio admittatur, niſi prius dictus talis ſupplicans idoneam in dicta curia dederit cautionem quòd, caſu quo in cauſa eiuſdem ſupplicationis ſuccumbat, expenſas fiendas, & damna ſuſtinenda per alteram partem, occaſione dictæ cauſæ, ſoluet, & reſartiet integriter, & completè:* Cnm enim iſte, qui non ſupplicauit á dicta R. ſentẽtia,velit ſe iuuare ſupplicatione per aduerſarium intetpoſita,perinde,ac ſi ipſe ſupplicaſſet à d. ſentẽtia, debet eãdẽ ſolemnitatẽ adhibere,faciendo obligationem, & præſtando ſolitam cautionem,aliàs ſibi non prodeſt ſupplicatio ſimpliciter per ad uerſarium interpoſita. Ita dicit doctor Ioães Perez de Bañatos, qui fuit Auditor dictæ R. Audientiæ, & poſtea Aduocatus Fiſci,& Reg. Patrimonij in hoc S.S.R.A.C. in ſuo repertorio manu ſcripto 1. p. fol.309. qui refert,ita fuiſſe declaratum in dicto S.S.R.Conſilio,ſententia lata in fauorem Baltaſaris Splugues contra don Michaelem Ribelles, publicata die 19. Octobris 1541. ſi tamen inquit ſupplicatus, qui poſt decem dies ſe vult iuuare ſupplicatione interpoſita per aduerſarium, præſtaret cautionem poſſet illi adhærere. Ita affirmat fuiſſe declaratum in Regia Audientia anno 1566. inter Stephanum Paſqual, & hæredes

5 Ioannis Alcarras Oriolæ.Et ita licèt regulariter appellatio, & ſupplicàtio æquiparentur, non tamen in hoc caſu, cum in eo differant, quòd appellatus etiam nulla præſtita cautione poteſt vti appellatione per ſuum aduerſarium ſimpliciter interpoſita. Quia appellans nullã tenetur præſtare cautionem, diuerſum tamen eſt in cauſa ſupplicationis, iuxta tenorem dictæ Regiæ pragmaticæ, quod poſteà inueni adnotatum in dicto repertorio doctoris Bañatos, & retuli in Regio Conſilio poſt prolationem dictæ ſententiæ latæ, me referente, in fauorem dicti Iacobi Prats, publicatæ per don Ioannem Daça,die 11. Auguſti 1612.

DECISIO CIIII.

PROCVRATOR AD habendum, qui accepit pecunias ſui principalis,nõ debet detineri captus, donec ſoluerit; quãdo debitum eſt illiquidũ,non obſtante foro 19.de procuratoribus.

1 F*Acti ſpecies.*

2 *Fori 19.de procuratoribus tenor, refertur, & declaratur.nu.3.*

4 *Tutor*

6 *Quādo debitum eſt illiquidum, debet debitor dimitti præſtita cautione.*

7 *Fiſci priuilegium eſt, quod pro eius debito proceditur executiuè: intelligitur tamen ſi ſit liquidum.*

8 *Debitor capi nō poteſt pro debito ciuili, etiam fiſcali, ſi bona habet in quibus poſſit fieri executio.*

9 *Captura eſt remedium ſubſidiarium.*

1 DOn Philippus de Borja, procuratorē conſtituerat Petrū Apariſi, cū poteſtate ad habēdum quācumq; pecuniarū quātitatē, qui d. procuratorio nomine exegerat res, & pecunias ad d. ſuū principalē ſpectātes, tanquā conductorē oppidi, & Comitatus de Anna, & cū prętēderet dictus dō Philippus prędictū Apariſi ex d. cauſa remanere ſibi debitorē 500. librarū monetæ Valentinæ, & amplius, obtinuit prouiſionē à Prętore vrbis; vt d. Apariſi in carcerē detruderetur, & ibidē detineretur, donec ſolueret. A qua prouiſione recurſum interpoſuit d. de Apariſi ad R.A. & ibi cauſa intro-

2 ducta. Pro parte d. dō Philippi allegabatur lex Regni, ſiue for. 19. de procuratorib latinè cōſcriptus, cuius verba ſunt: *Si procurator cōſtitutus cū inſtrumento, vel ſine ad exigendū debitū, vel rē aliquā; à quauis perſona recepe rit pecuniā, vel rem aliā nomine ſui principalis exactā, & eā illi, cuius eſt procurator nō tradet incōtinenti, vel ſoluet ad requiſitionem cōſtituentis, vel principalis ipſius: per ordinariū capiatur, & tādiu detineatur in carcere, donec quicquid accepe rit, ſuo ſoluerit, & ſatisfecerit principali:* Et hic eſt vnus ex caſibus, in quibus iuxta leges Valē. Regni poteſt quis capi, nō facta excuſsione in eius bonis. teſte Cerd. in viſitatio. carc. c. 9. nu. 9. Et Aſſeſſores iuniores iudicis ordinarij, ſiue Iuſtitiæ in ciuilibus, cruciārur à procuratoribus cauſarū & cauſidicis, cum inſtātijs eis factis magna cū vehemētia, vt dictos procuratores ad habēdū, detrudi & ibi detineri faciant in carcere; dicunt enim hoc eſſe foro ſancitū, procuratorē ſemper præſumi debitorē: & ita videtur proteſtari cōtra Aſſeſſorē, vt ſi forſan procurator aufugiat; damnū eius periculo cedat. Et miſeri, & parū experti Aſſeſſores, perterriti, quādoq; dictos procuratores ad habendū conſtitutos capi, & in carcere detineri faciūt indebitè, vt ex infra dicēdis apparebit.

3 In occurrēti tamē caſu S.R.A. iudicauit, diſpoſitionē d. fori nō procedere quādo dubitatur, an procurator, qui pecunias exegit, remaneat debitor, & ſunt reddēdę rationes, in quibus ille negat ſe debitorē. Nā dictus forus prę ſupponit, certū eſſe remanere debitorem; veluti quādo de recepta pecunia conſtat cū apocha à procuratore firmata procuratorio nomine, & exoneratio eſt illiquida; ſecùs quādo creditū eſt illiquidū. Tūc enim priùs ſūt reddēdæ rationes: Pro hoc allegabat vnus ex dominis ea, quę in ſimi li tradit Cāc. lib. 3. var. c. 15. de renūtiat. n. 314. cum ſequētibus, vbi ait, quòd licèt Surd. dec iſ. 184. teneat tutorem compelli reddere mobilia contenta in inuentario, non ex-

pectata redditione generali ratio-
4 num tutelę.hoc tamen procedere,
vbi per inſtrumẽtum guarẽtigia-
tum, ad dictorum bonorum reſti-
tutionem ſe obligaſſet, aliàs ſecus,
tutorẽ excipiente, nõ teneri redde
re dicta bona, niſi rationes redde-
rentur,vt appareret, an ipſe credi-
tor remaneret: Tũc enim inquit,ni
ſi facto prius dicto examine, tutor
nõ tenetur ad alicuius rei,aut quãti
tatis reſtitutionẽ ; per ea,quæ poſt
Steph.Bertrã.ſcribit idẽ Cãcer lib.
1.var.c.7.de tutor.nu.82.83.& 84.
& Crau.conſ.231.n.6.& latiùs cõſ.
275.n.13.& 14.Caual.de tutore.n.
237.Flam.Carta.dec.74.n.21.Hęc
tamẽ traditio Iacobi Cancer, non
videtur decidere caſum noſtrũ , tũ
quia nõ loquitur de captura,ſtante
lege Regia eã inducente,vt in caſu
noſtro: tũ quia,nõ valet argumen-
tũ de tutore,ad procuratorem: offi
5 ciũ enim tutoris eſt neceſſariũ,pro
curatoris verò voluntariũ.vt tradit
idem Cancer lib.2.variar. cap. 14.
de procuratorib. num.31.

Ad ſupradictã autẽ ſequendam
ſententiã,quòd vbi creditũ nõ eſt li
quidũ,procurator, qui nomine ſui
principalis accepit pecunias,nõ de
bet interim captus detineri, me
mouẽt ſequẽtia.Primò, quod tra-
dit Bal.in l.per diuerſas.nu.35.cum
ſeq.vſq;ad n.39.excluſiuè.C.mãda
ti. vbi tractat illã quęſtionẽ diſpu-
tatã per Albericũ, & Odofredum,
quã refert Ioã.And in tit.de ceſſio.
actionis ad fi. videlicet,Quãdo ha-
bebã duos correos debẽdi in ſoli-
dũ,& egi cõtra vnũ,qui exceptionẽ
oppoſuit:deinde egi cõtra aliũ,qui
mihi ſoluit,& ceſſi ſibi iura,qui ex
iure ceſſo,fecit capi correũ ; ſed ex
forma ſtatuti, ille oppoſuit excep-
tionẽ litiſpẽdentię, & petijt ſe rela
6 xari:quæſitũ fuit quid iuris? In qua
quęſ.inquit Bal.quòd aut exceptio
nes ſunt patẽter fruſtratoriæ,& te-
net captura,aut ſunt iuſtæ, & veræ,
& nõ tenet captura: aut eſt dubiũ,
tũc etiã captus interim dimitti de-
bet dãdo fideiuſſorẽ de ſe pręſentã
do in carcere,caſu quo exceptionẽ
reprobari cõtingat.argu.ff. de pet.
hær.l.Diuus.de offi.Præſ.l. Sẽ.Cõſ.
ff.de iud. l.in omnib.& in hoc reſi-
det Ioã.And. Facit etiã alia doctri-
7 na eiuſdẽ Bal.in l.2.n.2.C.quãdo fiſ
cus,vel priua.vbi inquit, quòd etſi
ſpeciale ius fiſci eſt,quòd ſi debitũ
eſt liquidũ , proceditur executiuè.
l.ſacrilegium capite punitur.§ vlt.
ff.ad lege Iul.pecul l.quoniã nõnul
li.C.de appell l. miſſi opinatores.
de exac tribu.lib.10.C. Sed ſi debi
tũ nõ eſt liquidũ , tunc etiã in cauſa
fiſcali,requiritur ordo, & ſentẽtia,
aliàs nõ poſſet executiuè procedi.
quã Baldi doctrinã refert,& ſequi-
tur Grat.lib.2.diſcep.c.375.nu.12.
8 Et regulariter pro debito etiã fiſca
li,quis non debet capi, ſi bona ha-
beat.l.nemo carcerẽ.C.de exac.tri
but.lib.10. ſed in bonis non poteſt
fieri executio, antequã quis ſit con
dẽnatus. l. 1 C.de exe.rei iu.ergo à
fortiori nõ poterit fieri in perſona.
Corroboratur ex latè traditis per
Ioan.Bap.Coſta de remed. ſub ſid.
remed.

remed. 25. n. 21. vbi probat, capturã debitoris eſſe remediũ ſubſidiariũ cùm bona deficiunt. ſic gl. & Bart. in l. 3. in §. tutor. ff. de ſuſpec. tutor. Et hanc rationem, quòd creditum non erat liquidum, cum publico inſtrumento, videtur conſideraſſe Senatus Montisferrati, Præſidente Rolando à Valle, & exiſtente Senatore Franciſco Becio, vt refert Surdus deciſ. 184. num. 11. Et hac ratione moti, omnes fuimus concordes, non eſſe locum capturæ, & ita fuit pronuntiatum (referente Illuſtriſsimo don Andrea Roig Vicecancellario, ſiue Præſide huius S.S.R.C.A. tunc Senatore Valentino, & huius cauſæ auditore, ſiue commiſſario:) ſententia lata in fauorem dicti Petri Aparici, publicata per don Ioannem Daça, die 4. Maij 1609.

DECISIO. CV.

BAIVLVS GENERALIS, ſiue procurator Cæſaris, iuriſdictionem habet prorogabilem.

1 *Facti ſpecies, & dubium ventilatum.*

2 *Baiulus generalis, tantùm poteſt cognoſcere de iuribus Regijs, declara nu. 8. cum ſequen.*

3 *Procurator Cæſaris non eſt iudex cõpetens inter priuatos.*

4 *Baiulus generalis eſt procurator Cæſaris.*

5 *Baiulũ generalẽ nõ poſſe eſſe iudicẽ in cauſis executiuis priuatorũ, fuit per ſtamẽta Regni, ſiue per Curiã prætẽſum.*

6 *Iuriſdictio non prorogatur ad diuerſam ſpeciem cauſarum.*

7 *Prorogari non poteſt iuriſdictio limitatè conceſſa.*

8 *Iuriſdictio procuratoris Cæſaris prorogabilis eſt.*

9 *Baiulus generalis iudex eſt ordinarius, & in pluribus cauſis habet iuriſdictionem.*

10 *Baiulus generalis habet iuriſdictionẽ prorogabilem, & ita fuit declaratum ſentẽtia lata in S.S.R.C. hic inſerta.*

11 *Conſuetudo iuriſdictionem tribuit.*

12 *Conſuetudo probatur per productionem plurium inſtrumentorum.*

13 *Baiulus de conſuetudine ſolet cognoſcere in alijs caſibus, quàm in eis qui ad eum proprio iure ſpectant.*

14 *Iuriſdictio prorogatur inter conſentientes.*

15 *Prorogatio admittitur in omni cauſa, niſi ſpecialiter inueniatur prohibita.*

16 *Prorogatio non fit in habente iuriſdictionẽ limitatã de vna ſpecie ad aliã.*

1 AVguſtinus Artes Eques actionẽ inſtituit corã Baiulo Generali in ciuitate, & Regno Valentiæ, cõtra Michaelẽ Zebolla virtute confeſsionis factæ in chirographo per ipſum recognito, cũ quo fuerat cõfeſſus debere certã quãtitatẽ ex pẽſionibus cẽſualis. Et poſt litẽ corã eodẽ Baiulo conteſtatam dictus Zebolla oppoſuit fori declinatoriã. Qua nõ obſtante dictus Baiulus Generalis ſe declarauit iudicem competentem, á qua declaratione appellauit, & appellationis cauſa in Sacra R. A. Valentina

introducta, & mihi commiſſa. Du bitatum fuit, an dictus Baiulus generalis haberet iuriſdictionē prorogabilem.

2 Et pro parte negatiua faciebat. Primò, quia dictus Baiulus habet iuriſdictionem limitatam, iuxta forū 62. de Cur. & Baiul. qui fuit conditus á Sereniſsimo Rege Iacobo Primo, Regni expugnatore, vbi prohibetur d. Baiulo generali, ne de aliquibus cauſis ciuilibus, vel criminalibus cognoſcat, niſi dumtaxat de Regijs cenſibus, ſiue de iuribus Regijs, his verbis: *Lo Balle, ò aquells qui rendes, ò cenſals, ò algunes altres exides noſtres tendran, ò rebran, ò qui adminiſtracio de Balle haura, ò tendra no hoje; ne determine, ne jutje, ne defeneſca alguns pleyts criminals, ò ciuils, ſino tan ſolament los pleyts, e les demandes que ſerán ſobre los cenſals noſtres, ò les altres rendes noſtres: los quals pleyts, e demandes ſolament oje, jutje, ò defeneſca.*

3 Quòd etiam procedit de iure Cæſareo, nam procurator Cæſaris, non eſt iudex competens inter priuatos. l. 1. C. de iuriſdictione. ibi: *Non quidem fuit competens iudex pro-*

4 *curator noſter lite priuatorum.* Et Baiulus generalis eſt procurator Cæſaris. teſte Belluga rubric. 6. num.

5 11. verſic. Poſt hos. Et ob hanc cauſam in forò 63. eiuſdem tituli fuit expoſitum pro parte Regni in Curijs generalibus celebratis Valentiæ, anno 1528. quòd cum dictus Baiulus generalis haberet iuriſdictionem limitatam iuxta forum, non poterat cognoſcere de cauſis executiuis, ex prorogata iuriſdictione virtute clauſulæ ſubmiſsionis, & renuntiationis ſui proprij fori. Et ita fuit ſupplicatum Ferdinando de Aragonia Duci Calabriæ, Locumtenenti generali Inuictiſsimi Caroli Quinti Imperatoris, Regis Hiſpaniæ, dictas Curias celebranti, vt mandaret, quòd dictæ executionum cauſæ tractarentur coram ordinarijs iudicibus. Et dictus Locumtenens generalis ex quo circa id pendebat lis inter partes, mandauit, vt fieret iuſtitia.

6 Et præſuppoſita dicta iuriſdictione, limitata ad cauſas dumtaxat patrimoniales, & Sarracenorum, videtur eam non eſſe prorogabilem ad cauſas executionū, & ſic ad diuerſam ſpeciem. l. repetita 40. & ibi notat Bald. C. de Epiſcopis, & Cleric. idem in l. ſi quis ex conſenſu. numer. final. C. de Epiſcop. audien. & in l. teſtamenta omnia. vbi text. C. de teſtament. ponit Bartol. in l. inter con-

7 uenientes. ad municipal. & iuriſdictio limitatè conceſſa non poteſt prorogari. vt poſt Bald. inquit Felinus in cap. cæterùm. numer. 2. de iudic. Marian. Socin. in capit. ſignificaſti. num. 30. ad medium, de foro compet. Iaſ. in l. teſtamenta. numer. 2. ibi Riminald. column. 1. in fin. C. de teſtamen. Franciſ. March. deciſione 529. numer. 7. par. 2. Nata conſil. 82. num. 7. Vantius de nullitate ex defectu iuriſdict. numer.

51. &

51.& 52.tom.4. tractat. nouiſſim. fol.387. Anton. Armat. deciſio.9. numer.22.& 47. Gratian.deciſione 78.num.3.cum ſequentib. Maran.de ordine iudic.par.4.diſtinct. 12.numer.20. Roman.conſil. 132. numer. 2. Surdus deciſ.88.num.3. & alij à ſupradictis relati, & probatur in cap.P.& G. 40.ext.de offic.delegat. ibi: *Cum etſi aliàs iuriſdictioni præeſſe dicaris, quia in dictum L.nullam iuriſdictionem habebas, iuriſdictionis prorogatio nulla noſcitur extitiſſe, cum huiuſmodi delegata iuriſdictio ad alias perſonas nequeat prorogari.*

Sed his non obſtantibus, me referente, contrarium fuit iudicatum.

8 Primò, quia Baiulus generalis, vt dixi ſupra, num.4.eſt Procurator Cæſaris: huius autẽ iuriſdictio prorogabilis eſt. l.1. C.de iuriſdictione omnium iudicum, cuius verba ſunt: *Non quidem fuit competens iudex Procurator noſter in lite priuatorum, ſed cum ipſi eum iudicem eligeretis, is conſentientibus aduerſarijs, ſententiam tulerit, intelligatis vos acquieſcere debere rei ex conſenſu veſtro iudicatæ: cum, & procurator iudicandi poteſtatem inter certas habeat perſonas, & vos incongruum, eum eſſe vobis iudicem ſcientes, tamen Audientiam eius elegiſtis, quod & in alijs ſimilibus iudicibus tam in actionem proponentis, quàm in exceptionem apponentis perſona locum habebit.* Et ibi gloſſa in verbo, *Iudicibus*, notat, non ſolùm ſi in procuratorem Cæſaris à non ſubditis fuit conſenſum, ſed etiam in quemlibet alium habentem iuriſdictionem ordinariam, fieri prorogationem de perſona ad perſonam.

9 Secundò, quia Baiulus generalis iudex eſt ordinarius, & in pluribus caſibus habet iuriſdictionem, foro 65.& 66. de Curia, & Baiulo, legiturquè in priuilegio 7. Ferdinandi Secundi, in corpore priuilegiorum, folio 215. colum. 1. ibi: *Quod licet Baiulus generalis Regni Valentiæ ſit index ordinarius generalis, & immediatus pro nobis omnium Iudæorum, & Sarracenorum locorum regaliũ, & ordinum, & in aliquibus caſibus etiã Sarracenorum, qui ſunt nobiliũ, & militũ dicti Regni, & etiam maris, & nauigantium in eodem Regno, & necnon omnium redituum, prouentuum, & iurium noſtrorum, & totius patrimonij Regij adminiſtrator, & iudex, &c.*

10 Ergo habet iuriſdictionem protogabilem, & ita fuit declaratum, ſententia lata cum votis Sacri, Supremi, Regij Conſilij, in fauorẽ domini vtilis, ſeu Scribæ Curiæ Baiuliæ Valentiæ, contra dominum vtilem Scribaniæ gubernationis, publicata per Franciſcum Ludoui cum Domingues die 13. Iulij. anno 1565. in qua ſententia, licèt non fiat mentio, fuiſſe latam cum votis dicti Sacri, Supremi, Regij Conſilij, vidi tamen dicta vota tranſmiſſa, ſubſcripta per ſpectabilem don Bernardum de Bolea, tunc Vicecancellarium, & per Regẽtes Loris, Sentis, & Sora.

Digitized by Google

Quæ ſentẽtia eſt tenoris ſequentis: *Et quoniam attentis meritis proceſſus, & aliàs conſtat, Baiulum Generalem Regni Valentiæ non ſolùm habuiſſe, & habere iuriſdictionem in litibus, & demandis cenſualium, & redditũum Regiorum, ei conceſſam verbis taxatiuis per forum,* Lo Balle, *titulo* De la Cort. *In antiquis, verum etiam per prouiſiones Regias ante editionem dicti fori, & poſteà habuiſſe omnes iuriſdictiones ciuilem, & criminalem in omnes Sarracenos Regni, & locorum, Regiorum, & ordinum, & ibidem delinquentium. Et etiam habere iuriſdictionem ordinariam inter Chriſtianum, & Sarracenum, & inter ſolos Sarracenos in ciuitate Valentiæ, exceptis criminibus, tantùm includentibus pœnam mortis, & mutilationis membri, necnon eandem iuriſdictionem ordinariam habuiſſe ante, & poſt dictos foros inter Iudæos, & in fractis maris, & criminum quæ ibi fiunt, aut in littore eius contra prouiſiones Regias, & contra prohibitiones dicti Baiuli, aut aliter in præiudicium iurium Regiorum redditũum, aut eſdeuenimentorum domini Regis, & proximè dictorum ſemper ante, & poſt dictos foros ciuiliter, & criminaliter fuiſſe iudicem ordinarium eundem Baiulum, vt hæc omnia expreſſe eidem conceduntur per foros Regis Petri Secundi, anno* 1342. *Conſtat etiam per pluſquam quinquaginta mandata executoria, ſub Kalendarijs diuerſorum annorum fuiſſe factas executiones inter priuatas perſonas, ſine fiſco per Curiam dicti Baiuli generalis ab anno* 1405. *vſque ad annum* 1538. *quo fuit incepta dicta lis, & deinde vigore clauſularum renuntiationis proprij fori, & ſubmiſsionis alterius fori, poſitarum in cõtractibus cenſualium, violariorum, & debitoriorum cum reſponſione intereſſe, & aliorum contractuum clauſulam executoriam habentium, ſicque reſultat, per dictum tempus eundem Baiulum fuiſſe in antiquiſſima poſſeſſione, ſeu quaſi, atque vſu faciendi prædictas executiones. Conſtat etiam Catholicum Regem Ferdinandum in eius priuilegio, dato in villa Madriti, die* 11. *Decembris* 1482. *mandaſſe tunc gerenti vices generalis Gubernatoris, & cæteris dictum officium pro tempore obtinentibus, quatenus ſeruarent priuilegia dicti Regis Petri, ibidem inſerta, in quibus dictus Baiulus generalis appellatur iudex ordinarius generalis, & immediatus pro domino Rege omnium Iudæorum, & Sarracenorum locorum Regalium, & ordinum, & in aliquibus caſibus etiam Sarracenorum qui ſunt nobilium, & militum dicti Regni, & etiam maris, & nauigantium in eodem Regno, & omnium redditũum, prouentuum, & iurium Regiorum, & totius patrimonij adminiſtrator, & iudex, mandando cuicunque, qui pro tempore eſſet Gubernator dicti Regni, quatenus de aliquibus, quæ ad officium Baiuliæ pertinerent, vel cõſueuiſſent quoquomodo ſpectare, nullo modo ſe intromitteret. Attento etiam quod poſtquam per dictos foros, & priuilegia, idem Baiulus generalis appellatur iudex ordinarius, nedum certarum cauſarum, ſed etiam certarum perſonarum,*

*rium, ideò eius iuriſdictio potuit prorogari
per priuatas perſonas; prout in ratione
naturali poterat prorogari iuriſdictio
procuratoris Cæſaris per alios priuatos,
qui nõ eſſent de eius iuriſdictione origina-
li, licèt eſſet idem procurator Cæſaris ſo-
lum iudex inter fiſcum, & priuatũ. Præ-
dictis igitur, & alijs conſideratis, pronũ-
tiamus, ſententiamus, & declaramus
intentionem dicti domini Vtilis ſcribaniæ
gubernationis (ſolùm proſequentis di-
ctam litem pro eius prætenſo intereſ-
ſe prætendentiſque iuriſdictionem eiuſ-
dem Baiuli generalis, non potuiſſe, nec
poſſe prorogari per priuatas perſonas,
& ideò prædictas executiones non po-
tuiſſe, nec poſſe fieri per dictam Curiam
Baiuli generalis) non fuiſſe, nec eſſe de
iure fundatam, ſed ſuper eadem fuiſſe, &
eſſe imponendum eidem ſilentium per-
petuum, prout cum præſenti imponi-
mus; prouiſo tamen, quòd non poſsit in
dicta Curia Baiuli recipi maius ſalariũ,
quàm acciperetur in Curia gubernatio-
nis, vt fuit diſpoſitum in foro edito, an-
no 1528.*

Et dictum Baiulum nedum in
cauſis executiuis, ſed etiam in alijs
habere iuriſdictionem prorogabi
lem; in effectu fuit declaratum (re-
ferente nobili don Philippo Talla
da) ſententia lata in fauorem don
Iacobi Ferrer, Gubernatoris Va-
lentiæ, contra Ioannem Baptiſtam
Zaragoça, publicata per Ludoui-
cum Berbegal, die 29. Ianuarij.
1603.

11 Tertiò, quia dictus Baiulus gene
ralis ex prorogata iuriſdictione,
ſemper conſueuit cognoſcere de
cauſis ciuilibus, & conſuetudo iu-
riſdictionem tribuit. text. in cap. cũ
contingat, in fin. de foro compet.
& in cap. dilectus. de arbitr. gloſ.
ibidem in verb. Conſuetudinem.
text. in l. 1. & in l. fin. C. de emanc.
lib. & in l. 2. C. quæ ſit long. cõſuet.
Innoc. in cap. cum ab Eccleſiarum.
nu. 3. de offic. iudic. ordin. & in cap.
nouit ille. num. 6. de iudic. Bald. in
12 l. etiam. num. 13. C. de executio. rei
iudicatæ, quæ conſuetudo proba-
tur per productionem plurium in-
ſtrumentorum. Ioſeph Ludouic.
deciſ. Lucen. 29. nu. 27. Crauetta
conſil. 13. numer. 9. Marant. in ſuo
ſpecul. diſput. 2. numer. 39. Sola in
conſtitut. antiq. Sabaud. in proœ-
mio gloſ. fin. & Abb. conſil. 63. par
te 1. & hæc conſuetudo notoria, &
generalis non indiget probatione.
Rot. Gen. deciſione 2. numer. 41.
deciſ. 4. numer. 17. & deciſione 16.
numer. 13. Craueta conſilio 137.
numer. 5. & ſufficit ſi allegetur.
Maran. de ordin. iudic. part. 3. nu-
mer. 129. tit. 1. Guid. Pap. ſingul.
13 952. Et quod Baiulus in his caſi-
bus de conſuetudine cognoſcat,
probatur in priuilegio 7. Ferdinan
di Secundi. column. 3. prope finẽ.
ibi: *Nec etiam de dicto Baiuliæ offi-
cio, aut aliquibus actibus ad ipſum de
foro, vel conſuetudine ſpectantibus,
&c.*

14 ¶ Quartò, nam vt dicit Vlpia-
nus in l. 1. & 2. ff. de iudicijs. ſi ſe ſu-
bijciant aliqui iuriſdictioni, & cõ
ſentiant, inter cõſentientes cuiuſuis
iudicis, qui tribunali preeſt, vel aliã

iuriſdictionẽ habet,eſt iuriſdictio. Conſenſiſſe autẽ videntur qui ſciãt ſe non eſſe ſubiectos iuriſdictioni eius,& in eum conſentiant. & Barboſa in d.l.1.art.4.nu.1.pro regula

15 conſtituit,omnem cauſam admittere prorogationem. c.ſignificaſti. de for. compet. & ibi latè Maria. Socin.n.29. niſi ſpecialiter inueniatur prohibita,& per totum articulum latiſsimè hãc materiam proſequitur. Cùm igitur, Baiulus generalis habeat ordinariã iuriſdictionem in cauſis ciuilibus, & criminalibus,vt ſupra dixi, illa ex conuentione partium expreſſa, vel tacita prorogari poteſt.

16 Nec obſtãt in contrarium adducta,procedunt enim in habente iuriſdictionem limitatam in vna ſpecie,tunc enim ad aliam ſpeciẽ non poteſt fieri prorogatio. Quod ceſſat in caſu noſtro,quia dictus Baiulus habet ordinariam , & amplam iuriſdictionem,vt ſupra dixi, nedũ eam,quam ſibi tribuit forus 62. de Curia,& Baiulo. Sed multo maiorem , de quibus in foris 65. & 66. eiuſdem tituli, & in priuileg.7.Ferdinandi Secundi.

Ex quibus,me referente,fuit cõfirmata dicta prouiſio facta per Baiulum generalem in fauorem dicti Auguſtini Artes,contra dictũ Cebolla , ſententia publicata per Alreus,die 13.Septembris 1610. Et iterum etiam,me referente,fuit decisum , dictum Baiulum generalẽ habere iuriſdictionem prorogabilem:ſententia lata in fauorem Syndici oppidi Morellæ , publicata per eundem Alreus,die 1.Februarij 1611.

Et an Baiulus generalis poſsit ſcribere iudicibus ordinarijs verbis præceptiuis in cauſis in quibus cognoſcit ex prorogata iuriſdictione, dictum eſt ſupra deciſione 87.pagin.545.

DECISIO. CVI.

APPELLANS, LICET de iure Cæſareo, indiſtinctè nõ teneatur exhibere primitiuum proceſſum , ſed tantũ ille , qui eſt actor originaliter in cauſa, ſiue appellans, ſiue appellatus: tamen iuxta forum Valentiæ appellans, tenetur exhibere primitiuũ proceſſum,ſententiã, & omnia inſtrumenta, quæ in eo fuerunt exhibita, aliàs appellatio eſt deſerta.

1 *Appellans tantũ quando eſt originaliter actor,tenetur exhibere acta proceſſus.*

2 *Appellans iuxta forum indiſtincte debet exhibere primitiuum proceſſum*

3 *Appellãs,an teneatur præſentare, nedum proceſſum , ſed etiam ſententiã? Dubitant Doctores, ſed opinio communis eſt teneri,iuxta quam fuit iudicatum in Regia Audientia.*

4 *Appellans, tenetur inſtrumenta exhibita in primitiuo proceſſu deferre, & exhibere coram iudice appellationis.*

5 Forus

Digitized by Google

5 *Forus 40. de appellation. apertè probat, appellantem teneri exhibere inſtrumenta, de quibus fuit facta fides in primitiuo proceſſu.*

6 *Deſerta eſt cauſa appellationis, ſi appellans non exhibet inſtrumenta, de quibus fuit facta fides in primitiuo proceſſu, & ita fuit declaratū in Regia Audientia.*

De iure Cæſareo ille, qui eſt originaliter actor in cauſa, tenetur exhibere primitiuum proceſſum, ſiue ſit appellans, ſiue ſit appellatus, vt poſt Spec. in titul. de ſent. §. fin. nu. 17. in verſ. Sed nunquid & alios, quos refert tradit Guid. Pap. quæſt. 20. & ibi additio. Bal. in addit. ad Spec. tit. de appellatio. §. 12. in 2. addit. in 6. col. verſ. Quæritur quis debet probare, idē Bal. in l. hi qui nu. 3. C. de appellat. Surd. deciſ. 327. num. 3. Tamen de iure Regni Valentiæ appellans in omni caſu tenetur exhibere iuxta forum 40 de appellatio. ibi: *Fem ſar nou, q̄ la part apellant en alcun plet, ſobre lo qual haura impetrat jutge denos, ò de alcun ordinari, ò daltre hauent poder de alſignar jutge ſobre aquella apellacio, ſia tenguda lliurar, e metre en poder del dit jutge los proceſſos del pleyt, en los quals haura fet part, en manera que ſe hi puxa eſſer hau da dins ſis iorns, apres que la comiſsio ſerà repetida ab la part. En altra manera la ſententia, de la qual ſerà interpoſada tal apellacio, ipſo foro ſia paſſada en coſa jutiada, e ſia menada à execucio, el eſcrua de la apellacio ſia tengut ſcriure lo dit liuramēt en proces.*

3 Et quamuis de iure Cæſareo dubium ſit, an appellās teneatur producere nedum proceſſum, ſed etiā ſententiam. & Ang. conſ 194 nu. 4. & Phelip. Franc. in cap ex ratione de appellat. tenuerint non teneri, contrarium tamē tenet Rugin. de appella. §. 10. glo. 10. nu. 7. pag. 275. vbi inquit: *Sub nomine proceſſus continentur ſententia, & apoſtoli.* Roma. conſ. 406. verſ. In ſecundo dubio Milleus in reporto. verbo proceſſus appellatione. Idem etiā tenuit Bal. in cap. 1. nu. 2 de re iud. Cornazar. deciſ. 206. num. 1. vbi tenet, quod remota appellatione á proceſſu, cenſeatur etiam remota appellatio à ſententia, quæ ſub vocabulo proceſſus continetur. Boer. deciſ. 258. nu. 6. qui alios plures allegat. Et hæc opinio eſt praxi recepta in R. A. Valent. & iuxta eam ſæpius fuit iudicatū, & præſertim cum ſententia lata in fauorem Damianæ Guillem & de Sanches viduæ contra Ioannā Ardit & de Sāches viduam, publicata per Alreus die 24. Octob. 1613.

Sed dubium eſt, an appellans, nedū teneatur exhibere acta proceſſus, ſed etiam inſtrumenta, quæ fuerūt producta in primitiuo proceſſu, quibus viſis iudex tulit primam ſententiam? Et Ruginel. de appellatio. dict. §. 10. gloſ. 10. nu. fi. in verſ. Sextus eſt caſus. pag 278. inquit, vigore conſtitutionū, de quibus ibi, quēlibet teneri iura ſua, & pro ſe facientia portare coram iudice appellationis. Sed de iure

Canonico eà omnia appellans deferre debet,ſecũdùm Cyn. in l.per hanc. quæſt.1.C.de temp.appel.& Sacroſanctum Concilium Tridentinum ſeſſ.24.in decreto de reformat.cap. 20. incip. Cauſæ omnes. ver.prętereà ſi quis.ita ait.*Prӕterea ſi quis in caſibus a iure permiſsis appellauerit,aut de aliquo grauamine cõquæſtus fuerit,ſeu aliàs ob lapſum biennij,de quo ſupra ad alium iudicem recurrit,teneatur,acta omnia corã Epiſcopo geſta, ad iudicem appellationis expẽſis ſuis trãſferre,eodem Epiſcopo priùs admonito,vt ſi quid ei,pro cauſæ inſtructione videbitur,poßit iudici appellationis ſignificare.* Faciunt tradita per Ferrar.in praxi in forma libelli appell. à diffin. in verb.*Et in quantum ſit aliqua.* num.6. verſ.Secũdo caſu.vbi ait;quòd vbi vnus ſolus proſequitur appellationem, videlicet appellãs,aut appellatus,tenetur acta & formalia proceſſus producere,aliter facilè iudex ignoraret quid,& qualiter cõfirmari,vel infirmari deberet.arg. l.præcipimus.C. de appell. Et hoc apertiùs probatur in dicto for. 40. de appel.ibi:*En manera que ſe bi pu-*
5 *xa eſser hauda.* Ex quibus verbis deducitur,teneri producere omnia inſtrumenta, de quibus fuit facta fides in primitiuo proceſſu,vt poſſit iudex appellationis declarare, an ſententia fuerit bene, vel malè lata,Vnde ſi appellãs non exhibet inſtrumẽta, ſed ſolùm proceſſum, cauſa eſt deſerta.Ita fuit declaratũ ſententia lata in fauorem Balthaſaris Cros,publicata per Daça.die 1. Martij 1610. referente Illuſtrißimo don Andrea Roig, & cum alia ſententia lata in fauorem Magdalenæ Beatricis,& Frãciſcæ Talens, contra Michaelẽ Timor,referente eodẽ,publicata per Alreus,die 22. Februarij 1610. Et cum ſententia publicata per Alreus,die 29.Maij. 1610. in fauorem Franciſcæ Guerau,& deFolques. Idem fuit declaratum me referẽte,in fauorem Comitis de Carlet ,contra Onuphriũ Eruaz,& Ludouicum Eruaz,ſentẽtia publicata per Alreus,in locum Hieronymi Sans, die 5. Ianuarij 1611.

DECISIO CVII.

REGIA AVDIENTIA (in qua nomine Regis ſententiæ proferuntur) etiam ſi cauſa ad eam deuoluta per appellationem,vel ſupplicationem ſit deſerta, antequã ſuper deſertione declaret, poteſt cognoſcere de meritis cauſæ, & de iuſtitia originali, & ſi videt iuſtitiam fouere eum qui appellauit,vel ſupplicauit, poteſt ſententiam infirmare, non curãdo de deſertione.

Hæres non conficiens inuentarium non tenetur de proprijs vltra vires hęreditarias, quando conſtat notoriè in hære-

hæreditate certa bona, & nõ plura recadere.

Donatarius vniuerſalis omniũ bonorum, quando hæreditas donatoris non eſt ſoluẽdo, poteſt via directa conueniri à creditoribus illius in bonis donatis tantùm, non tamen tenetur donatarius de proprijs.

1 *Facti ſpecies, & dubia huius cauſæ.*

2 *Deſerta vbi eſt cauſa, iudex appellationis ſententiam reuocare non poteſt.*

3 *Sententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam, poteſt confirmari, non autem per aliam ſententiam tolli.*

4 *Appellatione deſerta habetur, ac ſi nunquam fuiſſet appellatum, & iuriſdictio eſt reuerſa ad iudicẽ à quo, ſicque ſi appellationis iudex declararet, diceretur ſententia lata à nõ habente iuriſdictionem.*

5 *Deſerta appellatione, iudex ad quem non poteſt iudicare benè, vel malè appellatum.*

6 *Rex ſolùm poteſt de plenitudine poteſtatis inſtaurare cauſam deſertam, & ei inſufflare ſpiritum vitæ iuxta forum, declaratur num. 18.*

7 *Principis Regalia eſt, quòd appellationem deſertam ex iuſta cauſa ſuſcitat.*

8 *Regia Audientia poteſt, quando conſtat de bono iure partis, non curare de deſertione, dummodò non ſit pronuntiatum ſuper dicta deſertione.*

9 *Sacrum Conſilium perſonam Regis repræſentat.*

10 *Sententiæ Sacri Conſilij ſub nomine Regio proferuntur. & nu. 16.*

11 *Rex & eius Præfectus Prætorio poteſt appellationem deſertam admittere.*

12 *Suprema Tribunalia, & eorum Auditores ſolent recognoſcere proceſſus, & ſententias iniuſtas reformare, non obſtante deſertione.*

13 *Iudex debet ſicut ab igne cauere pronuntiare ſuper deſertione, vbi videt ſententiam malè latam.*

14 *Iuſtitiam originalem, & merita cauſæ ſolent examinare Regiæ Audientiæ, antequam pronuntient ſuper deſertione, & ſi vident ſentẽtiam benè latam, vel ſaltem ex facto, vel dubio iuris intricatam, decernunt appellationem deſertam; ſi verò vident ſententiam iniuſtam, eã reuocant, omiſſa deſertione.*

15 *Senatus Regius poteſt pronuntiare, non obſtante deſertione, ſuper meritis cauſæ, quando ſibi conſtat de iuſtitia appellantis, & ad id Regia ſententia. nu. 40. ſecus eſt in iudicibus inferioribus. & nu. 17.*

18 *Deſerta cauſa declarata, ſolus Rex de plenitudine poteſtatis eam inſtaurare poteſt, & ante declarationem etiam Regium Conſilium.*

19 *Inuentarium iuxta forum debet fieri ab hærede iuxta rationem naturalẽ, hoc eſt ſecundùm diſpoſitionem iuris Cæſarei.*

20 *Ius Cæſareum ſeruatur in Regno nõ vt lex, ſed vt ratio naturalis ſcripta.*

21 *Hæres*

21 *Hæres inuentariũ facere debet, incipiendo illud intra triginta dies, & idem perficiendo intra alios ſexaginta.*

22 *Inuentarium non faciens hæres intra tempus à iure præfixũ, ad debita hæreditaria in ſolidum tenetur.*

23 *Inuentarium non ſolet fieri Valentiæ, in præſentia trium teſtium, legatariorum, & creditorum, nec eſt neceſſe, vt inchoetur intra triginta dies ſed ſufficit, vt fiat omni cum effectu intra tres menſes.*

24 *Inuentarium iuxta magis æquam, & magis communem ſententiam ſufficit, vt fiat intra tres menſes, licèt non inchoetur intra triginta dies.*

25 *Sententia Regia, cum qua fuit declaratum, ſufficere quod inuentariũ fiat intra tres menſes, licet non fuerit cæptũ intra triginta dies inuentariũ.*

26 *Inuentarium de neceſſitate nõ debet fieri, quando conſtat certam quantitatem, & non plus recadere poſſe in hæreditate, & ita obſeruat Senatus Cathaloniæ, & fuit deciſum in R. Audientia Valent. nu. 40.*

27 *Inuentarij conficiendi cauſa finalis ceſſat, quando teſtator fecit donationem omnium bonorum, reſeruata ſibi certa quantitate ad teſtandum.*

28 *Inuentarium fit, ne bona valeant occultari.*

29 *Donatarius vniuerſalis omnium bonorum in ſubſidium, hoc eſt hærede non exiſtente ſoluendo, poteſt via directa à creditoribus hæreditarijs conueniri.*

30 *Donatarius hæreditatis tenetur creditoribus hæreditarijs ſatisfacere.*

31 *Bona intelliguntur deducto ære alieno.*

32 *Circuitus eſt vitandus.*

33 *Legatarius vel poſſidens bona defuncti vel executor teſtamenti, hærede non exiſtente ſoluendo, conueniri poteſt à creditoribus hæreditarijs.*

34 *Donatarium vniuerſalem poſſe via directa executiua conueniri, hærede non exiſtente ſoluendo, fuit declaratum in Regia Audientia Valent. nu. 35. & 39.*

36 *Legatarij ad conſequendum legata nõ indigent alia teſtamenti parte, ſed ſola legatorũ clauſularũ exhibitione.*

37 *Donatarium vniuerſalem poſſe directè conueniri à creditoribus hæreditarijs, fuit iudicatum in Sacro Conſilio Neapolitano.*

38 *Donatarius vniuerſalis non poteſt vrgeri, vt de proprijs ſoluat debita donatoris, ſed tantùm poteſt executio in bonis donatis fieri.*

1 IOannes Miquel Agricola loci de Carpeſa inſtrumento recepto per Antonium de Najera notarium, die 10. Februarij 1582. donationem vniuerſalẽ fecit omnium ſuorum bonorum Chriſtophoro Miquel filio ſuo, retinendo ſibi tantùm quadraginta libras monetæ Valentinæ, de quibus poſſet liberè diſponere, tam inter viuos, quàm in vltima voluntate, & poſteá teſtamẽto recepto per Onuphriũ Arnau notariũ, die 31. Maij dicti anni 1582. & publicato, die 5. Iulij 1592. dictus Ioãnes Miquel heredẽ ſuum inſtituit vniuerſalem dictum

dictum Chriſtophorũ Miquel eius filium, qui dictam adijt hæreditatem cum beneficio inuẽtarij, illud tamen non confecit. Et cum Ioannes Miquel iunior filius, & alter ex hæredibus Franciſci Miquel, & procurator & curator reſpectiuè aliorum cohæredũ, executionem inſtaſſet per Curiam Baiuliæ Generalis ciuitatis & Regni Valentiæ, cõtra dictum Chriſtophorum vti hæredem dicti Ioãnis Miquel iunioris, pro quantitate quindecim mille & quingentarum draggmarum Beticarum, & poſteà eam variaſſet ad Curiam Gubernatoris eiuſdem ciuitatis, & Regni, pro recuperanda dicta quantitate eidẽ Curię obtulit, tanquam bona dicti Chriſtophori Miquel, viginti fanecatas terræ ſitas in orta dicti loci de Carpeſa, in partita vulgariter appellata *Del cap del terme*, quę non recadebãt, nec in dicta donatione vniuerſali, ñec in hæreditate dicti Ioãnis Miquel, ſed alio titulo erãt propria prædicti Chriſtophori, nimirum donationis ſibi factæ per Franciſcum Miquel agricolã eius patruum, inſtrumẽto recepto per Bernardum de Peralta notarium, die 12. Octobris 1593. Et cum in dicta executione fuiſſet facta iudicialis venditio dictarum viginti fanecatarum terræ pro debito dicti Ioannis Miquel iunioris, & dictus Ioannes Miquel iunior, qui vti creditor illas emerat in ſolutum ſui crediti, feciſſet depoſitum pretij, ſiue intratam & exitam illius, & obtinuiſſet prouiſionem, vt mitteretur in poſſeſſionem illarum, omni cum effectu ei tradita fuit earum poſſeſſio. Quam niſus fuit impugnare dictus Chriſtophorus ex eo, quòd pẽdente correctione petita poſſeſſio fuerat tradita, ſub quo prætextu per gerentẽ vices Generalis Gubernatoris, ſiue per eius locum tenentem, die 16. Iunij 1609. fuit facta prouiſio cancellando dictæ poſſeſſionis traditionem. A qua prouiſione fuit recurſus interpoſitus ad Regiam Audientiam per dictum Ioannẽ Miquel creditorem; & ibidem de meritis iuſtitiæ originalis actum fuit. Vbi per dictum Chriſtophorum Miquel fuit prætenſum, hæreditatem dicti Ioannis Miquel eius patris eſſe exhauſtam, & bona propria dicti Chriſtophori nõ potuiſſe vendi pro ſoluendis debitis paternis. In qua cauſa, ſẽtẽtia in eadem R. A. lata, publicata per Damianũ de Berbegal, quondam Regij mãdati ſcribam, die 17. Septembris 1609. fuit pronuntiatum, confirmandam eſſe, pro vt fuit cõfirmata dicta prouiſio admiſsionis depoſiti, ſiue intratæ, & exitæ, & reuocata dicta prouiſio cancellarionis dictę poſſeſsionis ſub prętextu, quòd pendebat cauſa exitus bonorum hæreditatis dicti Ioannis Miquel, & ea pendente nõ erat ſuperſedendum in executione decreti de vendendo. A qua Regia ſententẽtia extitit ſupplicatum ad aliam Aulam eiuſdem Regiæ Audiẽtiæ,

&

& cauſa ſupplicationis mihi commiſſa, & anno elapſo prætenſum fuit, dictam ſupplicationis cauſam eſſe deſertam ex quo proceſſus nõ fuit intra annum concluſus, & non poſſe tractari de meritis originalis iuſtitiæ cauſæ principalis. Prætereà dicebat dictus Ioannes Miquel prædictum Chriſtophorũ, licèt hæreditatem dicti eius patris adijſſet cum beneficio inuentarij, illud tamen non confeciſſe, & ita de proprijs bonis teneri. Prætereà allegabat, quòd vbi beneficiũ inuentarij illi prodeſſe poſſet, tamen ex quo erat donatarius vniuerſalis omnium bonorũ dicti eius patris, caſu quo hæreditas non eſſet ſoluendo, poterat via directa conueniri á creditoribus, & ſic rectè vẽditas fuiſſe iudicialiter, ſiue per Curiam, dictas viginti fanecatas terræ, & per conſequens rectè fuiſſe iudicatum in alia Aula eiuſdem Regiæ Audientię cum ſupra dicta ſententia.

In hac cauſa tria dubia fuerunt ſuſcitata.

Primum, an vbi conſtat de bono iure partis, & de iuſtitia eius, qui cauſam proſequitur in Regia Audiẽtia, & cauſa eſt deſerta, antequam ſuper deſertione declaretur de meritis cauſæ cognoſci debeat, & ſuper eis pronũtiari in fauorem illius, qui iuſtitiam fouet?

Secundum, an quando conſtat notoriè, in hæreditate certa bona, & non plura recadere per facti notorietatem, hæres non conficiens inuentarium, teneatur vltra vires hæreditatis, de ſuis proprijs bonis ſoluere?

Tertium, an donatarius vniuerſalis omnium bonorum, quando hæreditas donatoris non eſt ſoluẽdo, poſsit via directa conueniri à creditoribus illius? Et an tãtùm in rebus donatis; an verò de proprijs teneatur ſoluere donatarius.

In primo dubio videbatur dicẽdum, dictam cauſam ſupplicationis eſſe deſertã ex ijs, quæ ſcripſi deciſione 88. & non poſſe de meritis cauſæ cognoſci propter deſer-
2 tionẽ, ſaltem nõ poſſe ſententiã, à qua fuit appellatum, vel ſupplicatũ reuocari, vt probat Sigiſmun. Scaccia. de appellationib. q. 15. nu. 209. & 210. pag. 352. cum ſeq. vbi inquit, quòd iudex appellationis non poteſt poſt deſertam appellationem pronũtiare ſuper meritis, infirmãdo ſententiam Puteus. de-
3 ciſ. 120. nu. 1. lib. 1. Sententia enim, quę tranſiuit in rem iudicatam, poteſt confirmari, nõ autem per aliã ſententiam tolli, nequè petens cõfirmari ei renũtiat. Rot. diuerſ. deciſ. 1434. Aquen. p. 3. lib. 3. fol. 278. & fuiſſe deciſum in Rota teſtãtur Moheda. deciſ. 9. aliàs 193. in cauſa legionen. de appellat. & Cæſar de Graſ. dec. 107. alioqui. 1. licèt regula. n. 4. de appell. fol. 154. præſertim ſi in commiſsione ſibi facta negotium principale expreſsè cõmittatur Rot. d. deciſ. 14. de appellat. in nou. Minſinge. obſeruat. 60. Cẽt. 2.
4 quia deſerta appellatione, habetur ac ſi

ac ſi nunquam fuiſſet appellatum,
& iuriſdictio eſt reuerſa ad iudicẽ
à quo, ſicque diceretur ſentẽtia la-
ta à non habente iuriſdictionem,
ſecundùm Hoſt. quem refert & ſe
quitur Franc. in cap. ex ratione. 8.
nu. 79. verſ. Circa octauum mem-
5 brum. de appell. Et quod deſerta
appellatione iudex ad quem non
poſsit iudicare benè, vel malè ap-
pellatum, vel cõdemnare, vel ab-
ſoluere, quia ipſo iure iuriſdictio
reuolauit ad iudicem primum, re-
fert & ſequitur addit. ad Rot. dict.
deciſ. 14. aliàs 98. de appellatio. in
nouiſsimis.

6 Secundò, nam tantùm Rex po-
teſt de plenitudine poteſtatis in-
ſtaurare cauſam deſertam, & ei in
ſufflare ſpiritum vitæ, foro 7. de ap
pellat. fol. 169. ibi: *Item, ſenyor, per
quant jatſia algunes cauſes de ſuplica-
cions, y apellacions per lapſum fatale, ò
per lo temps prefingit per la pragmatica
del alt Rey en Pere (la qual no es fur) ſe
puxen dir deſertes: no res menys empero
de iuſticia voſtra Mageſtad qui es font
de iuſticia, perquè aquella no pateſca, e
puxa eſſer fita als ſubdits, e vaſſalls de
voſtra Mageſtad, pot molt be de pleni-
tudine ſuæ Regiæ Maieſtatis, inſtaurar
los fatals, e ò lo temps de iuſticia, e per
la dita pragmatica atorgat, pera proſe-
guir les dites cauſes de ſuplicacions, e
apellacions, mayorment de les cauſes de
ſuplicacions, que ſon eſtades introduhi-
des en lo Sacre, e Real Concell de voſ-
tra Mageſtad, com en aquel de iuſticia
non currant fatalia, ni lo temps prefigit,
pera proſeguir les cauſes de ſuplicaciõs, e
apellacions per preſumirſe de iuſticia los
Doctors del ſupremo Concell de voſtra
Mageſtat eſtar ocupats en negocis de
gran importantia: per ſo lo dit bras Eccle
ſiaſtich ſuplica à voſtra Mageſtad ſia
merce de aquella prouehir, e ſtatuhir, po-
der, e deure atorgar per voſtra Mageſtat
inſtauratories de les cauſes de ſuplica-
cions, que ſeràn introduhides en lo Sacre
e Real Concell, e ſerà declarat eſſer
deſertes, e atorgar aquelles à aquells q̃
les demanaran. E aço ſia entes, e ſe en-
tẽga axi en los fets, e negocis paſſats, pre
ſents, cõs deuenidors. Plau à ſa Mageſtat.*

7 Et de iure hæc eſt regalia Prin-
cipis, quòd appellationem deſertá
ex iuſta cauſa ſuſcitat. Bal. in l. pe-
rẽptorias. C. ſenté. reſcin. nõ poſ-
ſe. Capic. dec. 165. Guid. Papę. cõſ.
38. in fin. & deciſ. 185. quos refert,
& ſequitur Ruginel. de appel. § 9.
glo. 1. c. 2. n. 21. Et ſicut Imperator
ſuper appellatione deſerta diſpẽ-
ſat, ita Rex Frãciæ à deſertione ap
pellationis releuat. Carol. de Graſ.
Regal. Franciæ. lib. 1. Iure 11. pag.
109. verſ. Hinc eſt etiam. Cum igi
tur hoc ſolú poſsit facere Rex de
plenitudine poteſtatis, non poterit
Regia Audiẽtia ſuper cauſa deſer
ta declarare.

8 Sed his non obſtantibus, fuit de
ciſum, ſcilicet poſſe dictam Regiá
Audientiam, ſiue Regium Conſi-
lium, quando cõſtat de bono iure
partis, non curare de deſertione,
dummodo non ſit pronuntiatum
ſuper dicta deſertione. Ita Caraui.
ſuper ritibus Magnæ Curiæ. ritu
260. num. 3. fol. 145. ibi: *Limita ta-*

men

men prædicta non procedere in Sacro Regio Cōſilio Neapolitano, vbi propter ſtylum, qui eſt ibidem, non obſtante præſentatione proceſſus facta poſt terminum quinquaginta dierum, ſi non dum fuerit pronuntiatum ſuper deſertione; poteſt in cauſa ipſa appellationis procedi, reuidendo eandem ex eiſdem actis, vt dicit Aſflict. in deciſ. 79. & melius deciſ. 243. in fin. & Maranta in *loco præallegato. num. 411. Ratio iſtius*

9 *ſtyli eſt: quia Sacrum Concilium perſonam Regis repræſentat, vt patet ex Regia inſtitutione Regis Ferdinandi Primi, nuper inſerta in nouiſsimis pragmat. editis per Illuſtriſsimum Ducem de Alcala, huius Regni Viceregem in reformationibus Sacri Conſily pragm. 4. incipient. ad ſubditorum. de officys Sacri*

10 *Conſilij, & eius ſententiæ ſub nomine Regio proferuntur, vt patet ex alia inſtitutione eiuſdem Regis in eiſdem pragmat. in Sacra pragmat. 6 incipient Sacrum, adeo quòd ſupplicationes omnes, quæ ibidem præſentantur in earum exordio, dicunt: Sacræ Regiæ Maieſtati humiliter, & deuotè ſupplicatur, & proptereà appellationem deſertam poteſt ad-*

11 *mittere: quia id etiam Rex ipſe, & eius Præfectus Prætorio poteſt, vt dicit Innocen in c. ex literis. in fin. de in integ. reſtitu. & Guido Papæ. deciſ. 135.* Flores in additione ad Gammam. deciſ. Portugaliæ 68. vbi ait, quòd in tribunalibus ſupremis illorũ Regnorum practicatur, quòd ſi pro-

12 ceſſus præſentetur extra tempora appellationi præfixa, reuideatur per auditores, & ſi de bono iure appellantis conſtiterit, ſententia reformetur; non obſtante deſertione, de quo per Auenda. reſponſo. 2. nu. 6. Azeue. in l. 2. num. 39. tit. 18. lib. 4 Recopil. Carauita etiã di-

13 cto. ritu. 260. num. 8. inquit: *Quòd quilibet bonus iudex debet ſicut ab igne cauere, pronuntiare appellationem deſertam, vbi videt ſententiam malè latã, ſed vel ipſam reuocare, vel à decreto deſertionis abſtinere.* Refert & ſequitur Sigiſmundus Scaccia. de appellatio. quæſt. 15. num. 205. pag.

14 352. vbi ait, magnam Curiam, & Regias Audientias Regni Neapolitani, priuſquam pronuntient ſuper deſertione cauſæ, informari ab aduocatis partium, ſuper meritis cauſæ, citra tamen præiudicium deſertionis, & ſi vident ſententiam benè latam, vel ſaltem ex facto, vel dubio iuris intricatam, decernunt appellationem deſertam: ſi verò vident malè latam eſſe ſententiam, determinant cauſam principalem, omiſſo capite deſertionis: vndè cum in occurrenti caſu nobis conſtaret de bono iure ſupplicantis á dicta Regia ſententia, in alia Aula eiuſdem Regiæ Audientiæ lata, quamuis ſupplicatio erat deſerta (iuxta Pragmaticam Regis Petri Secundi, de qua deciſ. 88. numer. 8.) quia proceſſus, dictæ ſupplicationis cauſæ non fuerat concluſus intra annum, non curauimus de deſertione, ſed declarauimus ſuper meritis cauſæ principalis.

15 Nec obſtant in contrarium adducta. Licèt enim verùm ſit, iudi-

iudicem appellationis non poſſe
poſt illam deſertam pronuntiare
ſuper meritis: tamen Senatus Re-
gius benè id poteſt facere, quando
ſibi conſtat apertè de notoria iuſti
16 tia eius, qui appellauit. Iudicant
enim Regiæ Audientiæ, ſiue Se-
natus Regij, nomine Regis in no-
ſtra Corona Aragonum, & nomi-
ne ſuæ Maieſtatis ſententiæ profe-
17 runtur: ſecùs tamen eſt in iudici-
bus inferioribus. ita Cατauita ritu.
260. num. 6. & in his terminis lo-
quuntur Doctores per me allegati
ſup. nu. 2. cum ſequen.

18 Ad ſecundum reſpõdetur, Quòd
poſtquam cauſa eſt declarata de-
ſerta, ſolus Rex de plenitudine po
teſtatis poteſt eam inſtaurare, &
ei inſufflare ſpiritum vitæ, & ita lo
quitur forus ſeptimus de appellat.
ſecùs tamen eſt, antequàm cauſa
appellationis, vel ſupplicationis,
declaretur deſerta per Regium Cõ
ſilium. Tunc enim benè poteſt,
& laudabiliter facit, examinan-
do merita iuſtitiæ originalis cau-
ſæ principalis, & ſi videt iuſtè fuiſ-
ſe appellatũ, vel ſupplicatũ, omiſſa
deſertione, ſententiam reuocare.

In ſecundo dubio, videbatur
dicendum, hæredem non conficiẽ
rem inuentarium de proprijs bo-
nis teneri, & ſic vltra vires hæredi-
tarias, nam iuxta forum finalem
19 de repudianda hæreditate, ſi quis
adierit hæreditatem etiam dam-
noſam, non poteſt eam repudia-
re, ſaluo beneficio inuentarij, ſi
illud fecerit iuxta rationem natu-
ralem ſcriptam, ibi: *Salua benefici
de inuentari al hereu, ſi feyt lo haura ſe-*
20 *gons rabo.* Hoc eſt ſecundùm diſpo
ſitionẽ iuris Cæſarei (quàm ſerua
mus in Regno, non vt legem; ſed
vt rationem naturalem ſcriptam)
nimirum iuxta diſpoſitionem tex.
in l. fin. C. de iure deliberandi, &
præſertim in §. Sin autem dubius.
21 ibi: *Sin autem dubius eſt, vtrùm ne ad-
mittenda ſit, necne defuncti hæreditas;
non putet ſibi eſſe neceſſariam delibe-
rationem, ſed adeat hæreditatem, vel ſeſe
immiſceat, omni tamen modo inuentariũ
ab ipſo conficiatur, vt intra triginta dies
poſt apertas tabulas, vel poſtquam notá
fuerit ei apertura tabularum, vel dela-
tã ſibi abinteſtato hæreditatem cognoue
rit, numerandos, exordium capiat, inuen-
tarium ſuper his rebus, quas defunctus
mortis tempore habebat, & hoc inuenta
rium intra alios ſexaginta dies modis om
nibus impleatur, ſub præſentia tabulario
rũ, cæterorùmq; qui ad huiuſmodi confe-
ctionem neceſſarij ſunt.* Nam facto in-
uentario iuxta dictam rationis na-
turalis ſcriptæ diſpoſitionem ſer-
uatur, quòd ait, §. ſi verò poſt quàm
22 eiuſdem. l. fin. his verbis: *Si verò poſt
quã adierint, vel ſeſe immiſcuerint, præ-
ſentes, vel abſentes inuentarium facere
diſtulerint, & datum iam à nobis tem-
pus ad inuentarij cõfectionem effluxerit;
tũc ex eo ipſo, quòd inuentariũ ſecundùm
formã præſentis cõſtitutionis nõ fecerint;
& hæredes eſſe omnimodo intelligantur;
& debitis hæreditarijs in ſolidũ tenean-
tur, nec legis noſtræ beneficio perfruan-
tur, quàm contemnendam eſſe cenſuimus.*

Et licèt Valentiæ non obſerue-

tur, quòd dicit gloſ. in verbo, *Cæterorum*. in dict. l. fin. §. Sin autem du-
23 bius. C. de iur. deliberandi, quòd inuentarium fiat in præſentia triũ teſtium legatariorum, & creditorum, tantùm enim fit coram notario, & duobus teſtibus, nec eſt neceſſe, vt inchoetur intra triginta dies, & perficiatur intra alios ſexaginta dies, ſed ſufficit, vt omni cũ effectu fiat intra primos tres menſes, iuxta magis æquam opinionẽ,
24 de qua Guid. Pap. deciſ. 571. Rolã à Valle alijs relatis conſil. 73. n. 20. lib. 2. & hanc dicit magis receptã, Valaſ. conſult. 52. num. 8 tom. 1. & ita fuit declaratum cum Regia ſen-
25 tẽtia, publicata per Ludouicũ Berbegal, die 6. Septemb. 1603. in fauorem Ioannæ Franciſcæ Franco. Tamen obſeruatur, vt ſi hæres nõ conficiat inuentariũ intra tres menſes, non gaudeat eius beneficio. Cũ igitur dictus Chriſtophorus Miquel, nullum fecerit inuentarium, tenetur de proprijs.

26 Sed contrarium in occurrenti caſu fuit deciſum, ex quo notorié cõſtabat in hæreditatẽ nõ poſſe recadere pluſquã quadraginta libras monetæ Valentinæ, quas ſibi reſeruauerat in donatione omnium bonorũ præſentium, & futurorũ facta eidẽ Chriſtophoro. Ita tenet Mieres in conſtitutione hac noſtra. nu. 142. Tuſcus tom. 4. verb. Hæres. cõcluſ. 58. n. 5. & Cancer lib. 3. var. c. 2. de inuentario. n. 113. his verbis: *Hinc obſeruat Senatus, quoties quis donat omnia bona ſua, reſeruata certa quãtitate ad teſtandum, ſi poſtea eius hæres non conficiat inuentariũ, non teneri, niſi, vſque ad quantitatem reſeruatã, cũ aliud in hæreditate nõ potuerit eſſe, iuris ſaltẽ præſumptione. Et ſic ceſſet ratio fraudis, vt in expreſſo pronuntiarunt dicti doctiſſimi Senatores don Ioannes Sabater, & Gullielmus Sunyer in dicta arbitrali ſententia. Et cenſuit idem Mier. in d. conſtit. hac noſtra. nu. 142. & idem cenſuit Senatus referente eodem domino Ioanne Sabater, die 2. Octob. 1598. in cauſa dõ Ludouici de Queralt contra Egregium Comitem de Queralt, Actuario Ceſilles.* Et rationem reddit Mieres in dict. conſtitutio. hac noſtra. d. nu. 142. loquens in noſtris proprijs terminis: quia in iſto caſu ceſſat finalis cauſa,
27 & ratio dictæ legis fin. incipientis. ſcimus. C. de iur. delib. *Quia* (inquit) *hæreditas iſtius, attẽta forma donationis, nõ poteſt valere, nec eſſe vltra ipſa retẽta de quibus tantùm potuit teſtari. Et ita ceſſat fraus, propter quã vitandã eſt inducta ſolemnitas inuentarij, per d. l. Scimus, & ceſſante cauſa finali legis, debet ceſſare & eius diſpoſitio, vt notatur ſupra eadem Curia cap. Ad excludendum fraudes.* Et paulò poſt ait: *Et eſt ra-*
28 *tio, quia inuentarium, & deſcriptiones bonorum fieri conſueuerunt ne ipſa bona valeant occultari l. ſi quis. C. de bonis præſcrip. l. Ad protegendam. C. de in litem dando tutorẽ. l. de creationibus. C. de Epiſcopali Audientia. l. nulli. C. de Epiſcop. & Cler.* Hactenus Mier. vbi ſupra.

29 In tertio, & vltimo dubio, fuit dictum, donatarium vniuerſalẽ omnium bonorum in ſubſidium (hoc eſt,

eſt, non exiſtente hærede, vel vbi
hæreditas eſt exhauſta) poſſe cõue-
niri à creditoribus hæreditarijs via
directa. Guilliel. Bened. in rep. cap.
Raynuntius in verbo, *Cætera bona.*
num. 46. & 47. Guid. Papè deciſ.
105. Tuſcus verb. *Donatio.* concluſ.
658. num. 12. Coſta remed. ſubſid.
108. numer. 13. Facit, quòd ſcribit
Monticel de inuentario, cap. 9. nu.
163. tom 8. tract. p. 2 fol. 223. dicẽs,
in donatarium, ſeu ceſsionariũ gra
tuitum hæreditatis tranſire onera,
ſi non extet inuentarium, nec ſuũ,
vel cedentis. Et facit text. quem ip
ſe nõ allegat in l. hæreditatem. 28.
30 ff. de donat ibi; *Hæreditatẽ pater, ſibi
relictam filiæ ſui iuris effectæ donauit, cre
ditoribus hæreditarijs filia ſatisfacere de
bet* Facit etiam, quod ſcribit Bella-
mera deciſ. 31. ſub tit de donat. vbi
inquit, quòd factá vniuerſali dona
tione creditores agere poſſunt con
tra debitorem, qui adhùc remanet
obligatus, & quòd executio fiet in
bonis ſuis per alium poſſeſsis. Et ra
tio, inquit, eſt, quia in dicta dona-
31 tione vniuerſali bona intelligũtur
deducto ære alieno. l. mulier. ff. de
iur. dot. & l. non poſſunt. ff. de iud.
Et hinc dixit Boer. deciſ. 204. nu-
mer. 43. 2. par. credere ſupremam
Curiam, aut alium æquum iudi-
cem, videntem donationem cum
pacto expreſſo factam de ſoluen-
do, & ſatisfaciendo creditoribus
donatoris, ad euitandum circuitũ,
32 qui euitari debet. l. dominus. ff. de
condic. indebit. condemnare dona
tarium ad ſatisfaciendum credito-
ribus. Et ſubiungit, quòd vbi dona
tor aliquam pecuniæ ſummam nõ
retinuiſſet, nullo exiſtente hærede,
donatarium teneri ſoluere. Et ita
refert fuiſſe iudicatũ. Et in noſtro
Valẽtiæ Regno, hoc à fortiori pro
cedit propter diſpoſitionem fori
6. delegatis. Sancientis, conueniri
poſſe legatariũ, vel eum, qui bona
33 defuncti poſsidet. ibi: *En aqueſt fur
enadeix lo ſeñor Rey, que el hereu, que
tendra los bens del teſtador, pach les
lexes, els deutes del teſtador, ſi te los
ſeus bens, e ſino ls te, que ho paguen los
marmeſſors, ò aquells qui tindrã aquells
34 bens.* Vnde cùm ſententia lata in
Regia Audientia, publicata per
Ferran, Regium mandari ſcribã,
die 27. Iunij. 1543. fuit ita declara-
tum: *Et quia ex donatione facta per
nobiles Ferdinandum Diez, & Ioan-
nem Diez, quondã hæredes dicti nobilis
Manuelis Diez, olim domini loci de An
dilla, principaliter obligati, in dicto car-
ricamento violarij dicto nobili Ioanni
Ferrandiz de Heredia, conſtat ipſum
poſsidere bona, & hæreditatem dicti
quõdam nobilis Manuelis Diez, idcircò
& alias pronuntiat, ſententiat, atque de-
clarat, prædictum mandatum executoriũ
contra dictum nobilem Ioãnem Ferran-
diz de Heredia, impetratum pro parte
dictæ Eliſabethæ Andreu, nomine quo in
proceſſu, valere, & tenere: illudque de-
bere continuari in prædictis bonis, & hæ
reditate, prout fuit iudicatum, & be-
nè, & in conſequentia malè apellatum.*
Et rurſus idem fuit deciſum cum
35 Regia ſententia, lata in fauorem
domnæ Eliſabeth Siruent, contra

Ducem Gandiæ don Carolum de
Borgia, ibi: *Et quia per inſtrumenta
publica exhibita per Marcũ Torres, no
mine procuratorio, de quo in proceſſu ſuf
ficienter remanet iuſtificatum in iuribus
actiuis, & paſsiuis quoad ſortes, ſiue quã
titates principales legatas, mandatũ exe
cutoriũ impetratum ad ſupplicationem il
lius, cõtra Illuſtrẽ Carolũ à Borgia, Du-
cem Gandiæ, Comitem Oliuæ, vti donata
riũ vniuerſalem, & poſſeſſorem bonorum
Illuſtris Magdalenæ Centelles, & à Bor
gia, eius matris, Ducíſſæq; & Comitiſſæ
quondã præfatorũ Ducatus, & Comita-
tus, in cuius impugnationem nihil rele-*
36 *uãs deductũ apparet. Tũ quia in viã iuris
legatarij ad cõſequenda legata, non indi-
gent alia teſtamenti parte, ſed ſola lega-
torũ clauſularũ exhibitione; nec ad aliã,
& minus teſtamenti totius poſsunt vrge
ri, & donatarius vniuerſalis, & poſſeſſor
omniũ bonorum legantis, via directa, etiã
executiua ad debita, & legata iuxta ra-
tionis naturalis ſcriptæ cenſurã, & foro-
rũ expreſſas diſpoſitiones, cõueniri poteſt.*
37 Et iuxta eãdẽ opinionẽ, donatariũ
vniuerſalẽ poſſe directò cõueniri à
creditoribus hæreditarijs, fuit iudi
catũ in S.C. Neapolitano. vt teſta-
tur Aloyſius Leo in l. æris alieni.
15.nu 2.C.de donat. fol.72.

Sed licèt dictus Chriſtophorus
Miquel in ſubſidiũ poterat vti do-
natarius vniuerſalis cõueniri à cre
ditoribus donatoris, nõ tamẽ ex eo
poterat fieri executio in bonis pro
prijs dicti Chriſtophori donatarij,
38 ſed tantũ in ipſis bonis donatis. Ita
Cãcer.to.1.var c.8.de donat.n.45.
vbi inquit, non teneri ad debita do
natoris, niſi quatenus bona, ſibi do
nata patiuntur, licèt inuentariũ nõ
fecerit: ita Bar.cõſ.157.ſuper his.n.
4. Aymõ.conſ.139.n.5.& ita teſta-
tur Cancer de facto obtinuiſſe. Eã
dem opinionẽ tenuit Tuſ. in verb.
Donatio.concl.551.n.11. Coſta re
med.ſubſidiario 108 n.13.ad fi. Et
ita meritò in occurrenti caſu, cum
ſententia lata in hac cauſa, ita fuit
39 dictũ: *Attento vlterius, quòd licèt dictus
Chriſtophorus vti donatarius vniuerſalis
omnium bonorũ dicti eius patris, cũ hære
ditas non ſit ſoluendo, poſsit via directa
cõueniri à creditoribus illius: nõ tamen te
netur de ſuo, ſed ex bonis donatis tantũ,
etiam ſi inuentarium non fecerit.*

40 Ex quibus, me referente, in om-
nibus ſupradictis dubijs ita fuit de
claratũ, ſententia lata in dicta Re-
gia Audientia, in fauorẽ dicti Chri
ſtophori Miquel: publicata per
Franciſcum Paulum Alreus, Re-
gij mandati ſcribam, die 15. Se-
ptembris 1611.

DECISIO. CVIII.

SVBHASTATIO RE-
quiſita à foro in bonis mobili-
bus, nõ eſt neceſſaria, quando
venditur pecunia iudicialiter
denarium pro denario.

1 *SVbhaſtatio per tempus decẽ dierũ
præciſè eſt neceſſaria in venditione
bonorũ mobilium per Curiã facienda.*

2 *Pecunia eſt res mobilis.*

3 *Oblata ſi fuit Curiæ, pecunia prõpta de
bitoris, debet ſubhaſtari per 10.dies: cõ
trarium veriùs. num. 8. cum ſequen.*

4 *Sub*

Digitized by Google

4 *Subhaſtatio, de qua in foro Regni, fuit introducta pro forma in executionibus, & venditionibus Curiæ.*

5 *Venditio Curiæ, non ſeruata forma, eſt nulla.*

6 *Auctio publica, non ſeruata ſubhaſtatione, nec ſeruatis alijs requiſitis pro forma in executione, eſt nulla, & tota executio reuocatur, & ibi Regia ſententia Senatus Valentini.*

7 *Venditio cenſus, ſeu annui redditus pro debito ſubſiſtenti denarium pro denario, abſque ſubhaſtaſtione 30. dierum, eſt nulla ipſo foro, & ratio numer. 14.*

8 *Pecunia debitoris non indiget ſubhaſtatione, & ratio num. 9.*

9 *Nummus vnus, non valet plus quam alius, nec vnus denarius, magis quàm alius.*

10 *Subhaſtatio non eſt neceſſaria, nec fieri debet, vbi pretium eſt adeo manifeſtum, vt non poſsit interuenire colluſio.*

11 *Subhaſtatio introducta fuit, vt fraudibus occurratur, & ne res viliori pretio vendatur in præiudiciũ debitoris.*

12 *Addictio in ſolutum per Curiam facta creditori, non præcedente ſubhaſtatione, ſuſtinetur ſi probari poteſt, quòd tempore adiudicationis in ſolutum, non potuit vendi pluris maiori pretio ſubhaſtatione facta, quàm eo, quo fuit in ſolutum data, & ratio numer. 13.*

13 *Forma vbi eſt inuenta ad aliquem effectum, tunc ſufficit, quòd impleatur per æquipollens.*

14 *Curiæ oblata res ſi mediante ſubhaſtatione, cariùs vendi poteſt, illa omiſſa vitiat actum, tanquam forma non ſeruata, ita deciſum in R. A.*

15 *Annui redditus inter immobilia computantur.*

1 SVbhaſtatio bonorũ mobiliũ per tempus 10. dierum in Valentiæ Regno præciſè, neceſſaria eſt, vt ea per Curiã vendi poſsint, hoc eſt, vt iudicialis venditio ſit valida vt, expreſsè diſpoſitum eſt in for. 10. de euictio. his verbis: *Fem fur nou, que tota venda, que la Cort face de bens de algũ, per fer paga a algun creedor eſtrany, ò priuat, ſi es coſa moble, que correga publicament per lo lloch hã ſeran los bens per deu dies: e ſi es coſa ſeent, que correga publicament per aquell lloch per 30. dies, puix ſia feta la vẽda, e ſia ferma.* Et idem probatur in for. *Los noſtres*
2 *Alguazirs.* 13. eod. tit. ibi: *Hajan a fer ſubhaſtar los bens mobles per deu dies, e los ſeents per trenta dies, ſegõs per fur es ordenat.* Cũ igitur pecunia res mobilis ſit. auth. hoc niſi debitor. C. de ſolutio. ibi. *Niſi debitor in pecunia, vel alia re mobili ſoluere nequeat.* Et benè
3 probat Theſ. deciſ. 160. nu. 1. Rot. Rom. deciſ. 332. n. 1 p. 1. nouiſsi. videtur, quòd ſi creditor Curiæ offerat pecuniã promptã debitori, vt illa vendatur pro ſatisfactione ſui crediti, debet illa ſubhaſtari per decem dies. Nam hęc ſubhaſtatio, de qua in dicto for. *Fem fur nou.* de euict. fuit pro forma introducta in executionibus, & ſcribit cõciuis meus Bellug. in ſpe. Prin. rub. 41. de materia cenſua. n. 43. in fi. Et ita ab illa forma nõ eſt recedendũ. vt in l.

Digitized by Google

certa forma.de iur.fiſc.lib.10. Et ſi venditio fiat non ſeruata dicta forma,eſt nulla l.ſi contra. C.ſi vend. pignor ibi: *Non obſeruatis, quæ in diſtrahendis pignoribus celebrari conſueuerunt.* vbi Accur.gloſ.in verb.Poſſeſſorem.apertè docet,hoc caſu nō tenere venditionem. Quod etiā tradit Bellug. vbi ſupr.nu.45.Bar.in l. Fulcinius.7.§. ſi quis boni.ff.quib. ex cauſ.in poſſeſ.eat.quòd ſi deficit aliquid ex ſubſtātialibus,non valet venditionis decretū.Bal. in l. ordo. C.de executio.rei iud.& ita obſeruari in Supremis tribunalibus Caſtellæ,teſtatur Cou.lib.2.var c.11.
6 n.3 vbi ſcribit,quòd ſi auctio publica contra prædictā formā, aut aliā de more regionis peccauerit, reuocatur tota executio,&pignora capta in executione ipſi reo reſtitui debent. Et ita fuit iudicatū in hac noſtra S.R.A.Valen.ſententia lata in fauorē don Onufrij Benedicti sās, contra domnam Annā Sans:publicata per Franciſcum Paulū Alreus Regij mandati ſcribam,die 25 Fe
7 bruarij 1588 vbi cum fuiſſet venditus quidam cenſus, ſiue annuus redditus pro debito ſubſiſtenti denarium pro denario,abſquè ſubhaſtatione 30.dierum,dicta venditio Curiæ fuit annullata, ex defectu ſubhaſtationis, quia nō fuerat obſeruata forma à foro tradita.

8 Sed his non obſtantibus,cōtrariū eſt dicendū,immò quod talis pecunia debitoris nō indigeat ſubhaſtatione, vt expreſsè tradit Coler. de proceſſ.execut.par.3.c.9.nu. 43.pag.mihi 65.cum vnus nummus
9 non plus valeat,quā alius,nec vnus denarius magis quàm alius,vt docet expreſsè Bald.in l. 1.nu.8. C.ſi propter publi. penſi.vbi ait, quòd
10 vbi pretium eſt adeo manifeſtum, quòd non poteſt interuenire colluſio,ſubhaſtatio fieri nō debet. Ad hoc enim introducta eſt ſubhaſta-
11 tio,vt fraudibus occurratur, & neres in præiudiciū debitoris viliori pretio vēdatur. Facit, quod tradit
12 Put.deciſ.252. n.7.8 & 9. lib.2.vbi ait,quòd ſi probari poſſit tempore adiudicationis rei in ſolutū datæ, nō potuiſſe vēdi pluris, quā eo pretio,quo fuit in ſolutū data, etiā per viā ſubhaſtationis:ex quadā æquitate in ſolutū dationē, abſq; ſubha-
13 ſtatione factā ſuſtineri. Quia licèt ſubhaſtatio ſit de forma,tamēquia talis forma eſt inuenta ad aliquem effectum,tūc ſufficit, quod impleatur per æquipollens. l. ſi quis mihi bona.25.§.ſed quid ſi mandauit ff. de adquiren.hæred.

Nec obſtāt in cōtrariū adducta, quia licèt forma debeat ad vnguē obſeruari, ſufficit tamen quòd per æquipollens ſequatur idē effectus, pro quo fuit introducta forma.l. ſi mater.C.de inſt.& ſubſtit.vbi licèt filius á matre fuiſſet inſtitutus ſub cōditione,ſi á patre fuiſſet emācipatus, quę cōditio includit formā:tamē ſi fuerit à patria poteſtate liberatus, quia pater ſuſtinuit ſentētiam deportationis, vel defunctus fuit, vel matrimoniū cōtraxit, ex quo, idem ſequitur effectus, valet inſtitutus,

rutus, & filius adire poteſt maternã hęreditatem. Et ita licèt ſubhaſtatio decem dierũ ſit introducta pro forma, cũ in pecunia idem ſequatur effectus, quòd vendatur denarius pro denario, cũ ſubhaſtatione vel ſine ſubhaſtatione, nihil refert quòd hæc ſolénitas ſubhaſtationis

14 non obſeruetur. Secùs tamen eſt, quando mediante ſubhaſtatione, res cariùs vẽdi poteſt, vt in annuis

15 redditibus, qui inter immobilia cõputantur. Clem. 1. §. cũq; annui redditus. de verbor. ſignifi. for. 10. eod. tit. Et poſtquam formati ſunt, poſſunt vendi maiori, vel minori pretio, quàm ſit eorum ſors, & proprietas, vel pretiũ eorũ. Tunc enim forma tradita in dictis foris, ſiue legibus noſtri Regni debet obſeruari, prout fuit declaratũ cum ſupradicta ſententia. Hæc autem ratio cum ceſſet in pecunia prompta debitoris, meritò ad eius venditionem faciendam creditori, denariũ pro denario, ſubhaſtatio nõ eſt neceſſaria, & ita, me referente, fuit iudicatum per S. C. V. in fauorem Ioannis Barbera I.C. ſententia publicata per dictum Alreus, die 19. Iunij 1611.

DECISIO CIX.

NEPOS EX FILIO PRIMOGENITO in ſucceſsione fideicõmiſsi, inſtituti per viã maioratus, vel primogenituræ, excludit patruũ, ſcilicet filium ſecundò genitum.

1 Patrui, & nepotis quæſtio admodum eſt difficilis, quã pertractarunt DD. hic relati.

2 Nepotem ex filio primogenito, filio ſecundo genito, & ſic patruo eſſ. præferendum, Caſtellæ legibus eſt ſancitũ.

3 Patruum, nepoti ex filio primogenito eſſe præferendũ, Luſitana lege cauetur.

4 Lex mentalis Portugaliæ, cur ita appelletur.

5 Foro, ſiue lege Regni Valentiæ deficiente, potiùs ad ius Canonicũ, quàm ad Cæſareum recurrendum eſt.

6 Patrui in fauorem fuit lata ſententia contra nepotem, ex filio primo genito in ſucceſsione Regni Apuliæ. & n. 16.

7 Prior in gradu præfertur in ſucceſsione. & num. 17.

8 Filius in ſucceſsione abinteſtato, præfertur nepoti, iuxta ſcrũ tamen filius præmortui ſuccedit auo in portione patris, cũ repræſentãdo ſimul cũ patruo.

9 Primogeniti verbũ eſt nomen ætatis, & qualitas ætatis nõ eſt trãſmiſsibilis ad hæredes.

10 Pater, & filius, vna, & eadem perſona eſſe cenſentur, vna caro, vna vtriuſque vox, alter alterius pars.

11 Regis nepos ex filio primo genito ſuccedit in Regno Caſtellæ, & patruo præfertur, & in Regnis Aragonum, & Valentiæ. num. 12.

12 Nepotem ex filio, eius patruo fore præferendũ, fuit deciſum in Cõſ. Neapol. in Rot. Rom. in ciuitate Auinionenſi, & in Senatu Sabaudiæ.

13 Nepotem ex filio primogenito, patruo preferens, opinio ſeruatur ferè in toto orbe terrarum, & eſt magis communis ſententia.

14 *Nepotem ex filio primogenito, patruo fore præferendum, fuit iudicatũ in Regia Audientia Valentina, & num. final.*

15 *Primogenituræ effectus inceptus in patre propagatur, & transfunditur in filium.*

1 PAtrui, & nepotis quæſtio nimirum, an nepos ex filio primogenito præmortuo excludat patruũ ſuum, fratrem ſui patris filiũ ſecundo genitum, in ſucceſsione fideicõmiſsi inſtituti per viã maioratus, ſiue primogenituræ? quæſtio eſt adeò difficilis, vt Bald. in l. cum antiquioribus. C. de iur. deliber. n. 19. in fi. agens de hac difficultate, dixerit, *Soluat Apollo*. Quã pertractat. Tiraq de iur. primogen. q. 40. vbi latiſsimè more ſuo argumẽta vtriuſquè partis refert, & multas hiſtorias recenſet. Eandem etiam ex recentioribus, eleganter, & copioſè pertractarunt Molin. de Hiſpan. primogen. lib 3. cap. 6. vbi elegantiſsimè ſuo more. dõ Ioannes del Caſtillo lib. 2. quotid. cõtrouer. cap. 20. & Nicolas Intrigliolus in tract. de feudis. cẽtur. 2. art. 36. qui eam ad partes, latè, & eleganter diſputat. Emmanuel à Coſta in tractat. de maiora. bonor. Regiæ Coronę, qui de hac ſola quæſtione integrum fecit tractatum. Et in di-
2 uerſis Hiſpaniæ partibus circa eius deciſionem factæ ſunt leges, nimirum Caſtellæ lex 2. tit. 15. p. 2. cum qua deciſum eſt, nepotem eſſe patruo præferendum, idẽ etiam diſponit l. 40. Tauri, quæ eſt l. 5. tit. 7. lib. 5. recollectionis, in cuius legis fine hoc limitatur, niſi contrarium fuerit diſpoſitum per inſtitutorem maioratus. In Regno Portugaliæ, (vt teſtatur Coſta in d. tract. de maioratu bonorum Regiæ Coronæ, ſiue patrimonialium. 1. par.) edita
3 eſt lex mẽtalis, quę præfert patruũ nepoti. lib. 2. ordinationum Regiarum. tit. 17. §. 1. Appellatur autem lex mentalis, nam cum Rex Ioan-
4 nes, eius nominis primus, legẽ quãdam mente concepiſſet, & conceptam ſeruari iuſsiſſet, Rex Eduardus eius filius, dictam legẽ, quæ antea fuerat mentalis, in ſcripturã redegit. In noſtro autem Regno Valentiæ non eſt forus, ſiue lata lex, quæ dirimat hanc cõtrouerſiam, & ita iuxta rationem naturalem decidẽda venit.

5 In qua videbantur partes patrui potiores. Primò, quia in Valentiæ Regno deficiente foro, ſiue lege Regni, potius ad ius Canonicũ, quã ad ius Cæſareũ, ſiue Ciuile recurrẽdum eſt, vt teſtatur, cõciuis meus Belluga in ſpec. Princ. rub. 11. §. his
6 igitur. nu. 3. & per Sũmum Pontificẽ Bonifacium fuit lata ſentẽtia in fauorem Regis Siciliæ Roberti patrui, qui fuit filius ſecundò genitus Regis Caroli; contra Regem Vngariæ nepotẽ, filiũ Caroli Martelli primogeniti in ſucceſsione Regni Apuliæ. vt teſtatur Bal. in d. l. cum antiquioribus. C. de iur. deliber. n. 18. in fin. vbi inquit, eſſe caſum legis in Cle. Paſtoralis. de re iud. & refert

refert Tiraq. de iur. primog quæſt. 40.num.162.

7 Secũdò, quia de rigore iuris præfertur is, qui in gradu prior eſt. l. pater filiũ. ff. de inoffi. teſtam. §.1. inſtitut. de legit. agnat. ſucceſ. & ex æquitate ſtatutum eſt in filijs fratrum, vt ęqualiter ſuccederẽt cum cæteris fratribus eorum patruis. l.
8 1.§.ſi filius, ibi: *Naturali æquitate.* ff. de ſuis, & legit. & idem probatur in foro 1. de inteſtatis, ibi: *La heretat ſua, & tots los altres bens ſeus ſien donats, e tornen primerament per eguals parts als fills, qui ſeràn nats de leal matrimoni. E ſi fills noy haura que tornen aquells bens als deſcendents, ço es al nets, &c.* Et forò 2. eodem tit. ibi: *Lo fill, e altres deſcendents de fill premort vinguen à la ſuceſsio ab inteſtat del aui, ò auia, ò altres aſcendents en ſemps ab los germaus del pare, ò mare daquel en aquella part quel pare premort ſuccehiria, ſi vixques.* Cũ igitur ex æquitate nepos admittatur cũ patrũo, vbi ſimul ſuccedere poſsũt ambo, & hæc æquitas ceſſet, vbi vnus ſolus ſuccedere debet, nimirum primogenitus, pręferri debet filius ſecundò genitus, nepoti ex filio primogenito, tanquam proximior.

Tertiò, quia nomen *Primogeniti*
9 eſt nomẽ ætatis, & qualitas ætatis non eſt tranſmiſsibilis ad hęredes. not. in cap. 1. de reg. iur. lib. 6. nam vbi conſideratur ætas, inſpicimus ſucceſſorem, non eum, cui ſucceſſit in his, quæ poſt mortem illius ſumunt initium, vel effectum. l. ea, quæ. C. de temp. in integ. reſtit. & ideò ſi minor ſucceſsit maiori, vtitur iure minoris, & è contrario. l. Æmilius. ff. de mino. ætas enim eſt omnium rerũ perſonaliſsima, quæ nunquam tranſit in filium, nam ætas patris non poteſt eſſe ætas filij. l. ſi pater familias. §. vltimo. ff. de adopt. §. minorem inſtit. eodem tit. Menoch. conſ. 97. nu. 56. volu. 1. Ergo cum filius ſecũdo genitus ſit maior ætate, quamuis nepos ſit filius primogeniti, debet patruus nepoti præferri in ſucceſsione maioratus.

10 Sed his non obſtantibus, cõtrarium fuit deciſum. Primò, quia primogenitus, & eius filius, & ſic pater & filius vna, & eadem perſona eſſe cenſentur, vna caro, vna vtriuſquè vox, alter alterius pars, & tandem filius bonorũ patris dominus exiſtimatur, & hæc prorſus non ſecundùm fictionem, vt teſtatur Tiraquel. de iure primogeni. c. 40. nu. 31. ſed partim ſecundum veritatem, vt probat text. in l. fin. C. de impuber. & alijs ſubſt. vbi dicitur natura patrem & filium eandẽ cenſeri perſonam. Quod etiã probat text. in c. iam itaque. ibi: *Vnus erat cum illo.* 1. quæſt. 4. ex quo text. probatur, filium patris eſſe portionem, in eoque vnum eſſe cum ipſo patre. Approbat hæc Paul. Caſt. in conſ. 164. colum. 3. lib. 2. vbi dicit, carnem filij eſſe veluti patris carnem, ita quidem vt licet efficiatur nouus homo propter nouã animã, non tamen dicitur primus homo

Digitized by Google

omnino extinctus, & legitur in l. ſed & ſi in conditione. §. nepotes. ff. de hæredib. inſtituen. quòd nepos ſubducto filio de medio, redigitur ad cõditionem filij, ideoque nepos ex filio cẽſendus eſt, & ipſe primogenitus, ſicut filius, vt ad illius conditionẽ redigatur. Quã rationem refert don Ludouic. à Peguera. deciſ. 116. nu. 3.

11 Secundó, nam ſicut in Regno Caſtellæ filius primogenitus Regis ſuccedit in Regno, & eo mortuo, ſi patri ſuperſit nepos ex dicto filio primogenito ſuccedit in Regno, excluſo patruo, & ſic filio ſecundo genito Regis. l. 2. tit. 15. p. 2. quam refert Molina de primo-
12 genijs Hiſpanorum. lib. 3. cap. 6. nu. 3. ita & in Regnis Aragonum, & Valentiæ à tempore immemoriali ſemper nepos ex filio primogenito Regis præfertur patruo in Regnorum ſucceſsione. Et quemadmodum Molina vbi ſupra bene probat idem ſeruandum eſſe in alijs maioratibus Caſtellæ, ad ſimilitudinem ſucceſsionis Regni, vt nepos patruo præferatur, ita & in Regno Valẽtię ſi aliud à teſtatore non ſit diſpoſitum, nepos ex filio primo genito in bonis delatis per viam primogenituræ, ſiue maioratus, patruo erit præferendus. Quod eleganter pluribus rationibus benè confirmat Molina. dict. cap. 6. lib. 3.

13 Tertiò, pro nepote contra patruum iudicatũ fuit in Sacro Neapolitano Cõſilio teſte Grammati. deciſ. 1. & Robertus Rex Siciliæ (pro quo pronũtiauerat in Regno Apuliæ Bonifacius contra nepotẽ ex fratre Carolo primogenito Caroli Martelli) poſteà pronuntiauit pro nepote contra patruum in Comitatu ſancti Seuerini, aſsiſtentibus ibi multis Cardinalibus, vt teſtatur Tiraq. de iure primogen. quæſt. 40. nu. 10. poſt Oldrad. cõſ. 214. incip. ſunt allegationes. & in Rot. Rom. vt habetur in deciſ. 38. Mohed. aliás vnica de feudis vbi ante nu. 1. dicit, nemine diſcrepãte fuiſſe deciſum in fauorem nepotis, & in deciſ. Rotæ Rom. 912. in 3. par. nouiſsimarum, & in ciuitate Auinionenſi aſsiſtentibus duobus Cardinalibus per Regem Robertum teſtatur Viuius deciſ. 502. nu. 6. lib 3. par. 2. vbi etiam affirmat, ita fuiſſe iudicatum per Regem Hungariæ, & in Sacro Neapolitano Conſilio. & in Rot. Rom. & in quadam Sabaudiæ cauſa ita fuiſſe coram Principe reſolutum, refert Theſau. q. foren. 35. nu. fin. Et hæc
14 opinio in fauorem nepotis contra patruũ ſeruatur ferè in toto orbe terrarũ, vt teſtantur Couar. pract. quæſt. cap. 38. nu. 6. Molina de Hiſpanor. primogen. lib. 3. c. 6. n. 2. Et magis veram, & communem ſententiam profitentur innumeri, qui hac de re tractarunt latiſsimè, ac etiã vtriuſque partis rationes, aut fundamenta congerunt, quos refert don Ioan. del Caſtillo. lib. 2. quotidianar. controuerſ. cap. 20. n. 2. vbi affirmat ferè apud omnes

natio

nationes, nepotis cauſam aduerſus patruũ in maioratus ſucceſsione potiorẽ fuiſſe: & hanc opinionẽ latè defendit, & cõtrarijs argumẽtis reſpõdet Tiraquel. de primog. quæſt 40. & Intrigl. de feud. cent. 2. art. 36. num. 192. eã dicit magis communem, & vti cõmuniſsimã, & æquiſsimam Inuictiſsmũ Imperatorem Carolum Quintũ in Regno illo Siciliæ obſeruari ſtatuiſſe, & alios refert hanc dicẽtes æquiorem, & receptiorem ſententiam.

15 Iuxta quã opinionem, in Valentiæ Regno, pro nepote, ex filio primogeniti. contra patruum filium ſecundò genitum eiuſdem patris, fuit iudicatum in Regia Audiẽtia in cauſa Baronis de Andilla, ſentẽtia lata cum votis huius S.S.R.C. publicata per Vincẽtium Albricu Regium ſcribani mandati, die 28. Nouembris 1581.

16 Contrarijs ſatisfaciẽdo. Ad Primum reſpondet Tiraquel. de Iure primogeni. quæſt. 40. nu. 163. cum ſequentib. pag. 613. quòd in dicta Clementina Paſtoralis, tantùm fit mentio Robertum fuiſſe Regem Siciliæ, non tamen deciditur patruum eſſe præferẽdum nepoti, & ita non extat diſpoſitio iuris Canonici cui ſtandum ſit, deficiente foro, immò potius extat Regia ſententia ſupra relata. num. 15. quæ in Regno in articulo iuris vim legis habet. l. fin. C. de legib. priuileg. 2. §. & attento. Regis Ioan. II. fol. 204.

17 Ad ſecundum reſpondetur, cũ Tiraq. de iur. primogen quæſt. 40. nu. 103. pag. 606. eandem æquitatem dictare nepotem ex filio primogenito præferri, quæ dictat filium præmortui ſuccedere in locũ patris, vt cum patruo concurrat. Nam qua ratione in hæreditate diuiſibili inter plures, nepos in portione ſui patris patruum excludit, qui eſt in potiori gradu, cum tamen de rigore videretur patruũ eſſe præferendum, vt in ſucceſsione liberti videmus. l. ſi libertus pręterito. §. 1. ff. de bon. liberto. æquũ eſt enim, nepotem, qui eſt eadem perſona cum patre, ſuccedere in locum ipſius, & ita cẽſeri eſſe eiuſdem gradus cuius & pater, vt dicit Bart. in l. libererum. colu. 5. verſ. His præmiſsis. de verbo. ſignific. Eadem ratione in hæreditate indiuiſibili, & quę ad vnum dumtaxat debet peruenire, ex rei ipſius natura debet nepos excludere patruũ, nec ob id iudicatur eſſe æquitas, aut iniquitas, ex alterutra parte, ſed iuris quædam ratio.

18 Ad tertium reſpondetur cum Tiraq. dict. quæſt. 40. nu. 110. quod ſicut corpus patris partim in filiũ transfunditur, & propagatur, vt dixi ſupra nu. 10. ita effectus ætatis, & primogenituræ inceptus in patre, etiam propagatur, & transfunditur in filium, vt quemadmodum pater excluſiſſet ſecũdò genitum, ita & filius, qui eſt eadem perſona, & eius locum ingreditur (vt ſupra pluribus oſtenſum eſt) iure propagationis & repręſentationis etiã exclu-

excludit. Et id quidem etiã ſi qualitas excluſiua non eſſet verè in eo. Satis enim eſt, vt ſit repręſentatiuè, vt plenè oſtenſum eſt. Nã ſubrogatus, qualis eſt filius, in locum patris, eadem obtinet priuilegia, quæ & is, in cuius locum ſubrogatur, ideoque priuilegium, honor, & beneficium patris etiam perſonale tranſit in liberos, licèt non in extraneos hæredes. Et patet hic in huiuſmodi priuilegio primogenituræ, quia ſi diceretur id non trãſire in nepotem tãquam perſonale, nemo non falſum dixerit.

19 Pluribus alijs argumentis, in fauorem patrui contra nepotem adductis, reſpondet Tiraq. d. q. 40. n. 101. cum ſequen. Et cum hæc quęſtio incidiſſet in noſtra Aula Sacræ Regiæ Audientiæ Valentinæ, fuit declaratum pro nepote cõtra patruũ, referente illuſtriſsimo don Andrea Roig, ſententia lata in fauorem Galcerandi Perez Paſtor, contra Franciſcum Paſtor oppidi de Ayora, ſententia publicata per Damianum de Berbegal, die 7. Auguſti 1609. quæ poſteà fuit confirmata in S. S.R.C. die 9. Iunij 1610.

DECISIO. CX.

DONATIO NON REgiſtrata, ſiue non manifeſtata, transfert dominium rei donatę in donatariũ, non tamẽ impedit hypothecam eiuſdẽ rei donatæ in præiudiciũ creditorũ, qui poſteà contraxerunt, & declaratur forus 17. ſolut. matrim. & in quo differat manifeſtatio ab inſinuatione donationis.

1 *Bona Curiæ affixa, per debitorem alienari non poſſunt.*

2 *Donatio non regiſtrata, ſiue non manifeſtata in præiudicium creditoris hypothecarij perinde eſt, ac ſi facta non fuiſſet.*

3 *Fori 17. ſolu. matr. inducentis manifeſtationes, verba referuntur.*

4 *Inſtrumentorum regiſtrationem Sabaudiæ conſtitutio inducens refertur.*

5 *Regiſtratio eſt ſolemnitas poſt inſinuationem requiſita, & publicationem ſapit.*

6 *Forus 17. ſolut. matr. videtur effectum translationis dominij adimere, ſed contra infra nu. 15. & 17.*

7 *Forus 17. ſolu. matri. ante factas donationes, vel tempore quo conficiuntur, nihil diſponit.*

8 *Forus 6. de donatio. rei donat. e dominium incontinenti in donatariũ trãſferri abſque traditione diſponit.*

9 *Poſſeſſio transfertur ipſo foro in donatarium abſque traditione, nedum in primum, ſed etiam in alios à donatore vocatos, & ibi Regia ſententia.*

10 *Lex quando non prohibet aliquid in contractu fieri à principio, ſed quòd non valeat, ſi ex poſt facto aliquid non obſeruetur, non impeditur obligatio, ſed paratur exceptio.*

11 *Sta-*

11 *Statutum diſponens inſtrumenta donationum eſſe inſinuanda infra ſex menſes, aliàs non valeant, nō irritat donationem ipſo iure, ſed producit exceptionem.*

12 *Solemnitas vbi à lege debet adhiberi poſt contractum, ſi non adhibeatur, contractus eſt nullus.*

13 *Forma quandoque requiritur ad eſſe rei, quandoque ad confirmationem rei in eſſe productæ, quandoque ad effectum ſeu vtilitatē: primo caſu, ſi omittitur forma, non valet ipſo iure, ſecundo, & tertio caſu valet.*

14 *Forma ſubſtātialis aduenit rei exiſtenti in potentia, accidentalis exiſtenti in actu.*

15 *Manifeſtationis ſolemnis omiſsio, non impedit translationem dominij. & nu. 17.*

16 *Forus 17. ſol. mat. diſponit, quòd ſi donationes non fuerint manifeſtatæ, non poſſint impedire obligationes poſteà factas.*

18 *Donatio non inſinuata, à non manifeſtata, in quo differat.*

19 *Inſinuatio quomodo fieri debeat.*

20 *Donatio facta in fraudem creditor ū nō poteſt reuocari, niſi excuſsis prius alijs bonis donatoris.*

21 *Reuocatio donationis non manifeſtatæ, non eſt neceſſaria vt valeat hypotheca rei donatæ poſteà contractæ.*

22 *Forus 17. ſolut. matri. non loquitur reſpectu creditorum anteriorum, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia.*

23 *Curiæ affixa non poſſunt dici bona, quando tempore oblationis, non fuerunt in bonis debitoris.*

24 *Manifeſtationis defectus operatur, vt creditor, qui poſteà cum hypotheca contraxit, facta excuſsione in bonis debitoris, poſsit hypothecariam intentare contra poſſeſſorem rei priùs donatæ.*

25 *Sententia Regia, cum qua fuit declaratum, defectum manifeſtationis, de qua in foro 17. ſolut. matrim. non inducere nullitatem donationis, ſed tantùm operari, quòd dicta donatio non poteſt impedire hypothecam rei donatæ & obligationem per donatorem poſteà factam.*

PEtrus Montalt Agricola loci de Binaleſa, inſtrumēto publico facto, die 1. Martij 1606. donauit Vincētio Montalt eius filio quandam vineā cum onere cēſum nonaginta ſex ſolidorum cenſualium ſoluendorum Michaeli Ioāni Balaguer. Poſteà autē Balthaſar Ocaña creditor dicti donatoris, in quadā executione, quam contra eum inſtabat per Curiā Baiuli Generalis ciuitatis & Regni Valētiæ, tanquam pignus iudiciale obtulit Curiæ dictā vineā, die 19. Nouēbr. eiuſdem anni. Et poſtquam dicta vinea erat oblata, & Curiæ affixa, eā vendiderunt dicti Petrus Montalt donator, & Vincentius Montalt donatarius, Franciſco Carbonell Presbytero, Rectori Eccleſiæ Parochialis loci de Binaleſa, cū inſtrumēto publico facto ſiue recepto, die 8. Auguſti 1607. & ex quo donatio non fuit manifeſtata iuxta forum, Baiulus Generalis cum proui-

prouiſione facta, die 13. Septem-
bris 1607. interloquendo in cauſa
executionis inſtatæ per dictum
Ocañam declarauit, cancellandã
fore venditionem dictæ vineæ fa-
ctam dicto Rectori de Binaleſa,
quia tempore venditionis erat Cu
riæ affixa, & quod procederetur
ad vlteriora in dicta oblatione. A
qua interloquutoria ſiue prouiſio-
ne dictus Carbonell Rector Eccle
ſiæ de Binaleſa appellauit, & cau-
ſam appellationis in Regia Audiẽ
tia introduxit, quæ mihi commiſ-
ſa fuit.

Videbatur prima frõte dictam
prouiſionem fore confirmandam,
1 quia bona Curiæ affixa per debi-
torem alienari non poſſunt, vt latè
probaui ſupra deciſ. 22. & dicta vi
nea tempore venditionis erat Cu-
riæ affixa, propter oblationem fa-
ctam per dictum Ocaña credito-
rem dicti Petri Montalt. Et licèt,
tempore oblationis dictus Petrus
Mõtalt iã donauerat dictã vineam
2 prędicto Vincẽtio eius filio, ex quo
tamen dicta donatio non fuerat re
giſtrata in libro manifeſtationũ,
ſiue, vt apud nos dicitur, manife-
ſtata, quod attinet ad pręiudicium
dicti Ocaña creditoris hypotheca
rij poſterioris, per inde eſt, ac ſi fa
cta non fuiſſet, vt expreſsè diſpoſi-
3 tum eſt in foro 17. ſolut. matri. his
verbis: *Per tolre grans fraus, ques fan
en lo preſent Regne, e engãns en los cõ-
tractes, è obligacions, prouehim, e orde-
nam, que qualſeuol perſona del Regne
de Valencia, qui conſtant lo matrimoni,
pagara la dot, e creix à ſa muller, ò fara
donacio alguna de ſos bens à pare, mare,
fills, filles, ò altres qualſeuol perſones:
los dits pagaments, e donaciõs hajen a eſ
ſer eſcrits al menys la ſubſtancia de aqlls
en vn libre, ò regiſtre ques faça caſcun
any en la Cort del Iuſticia ciuil de la ciu
tat de Valencia, è en les altres ciutats, e
viles reals, en la Cort del Iuſticia mayor
de les dites altres ciutats, viles, e llochs
del Regne: en lo qual libre noy haja als
eſcrit, ni regiſtrat, ſino los dits paga-
ments, e donacions, e naxi que les dona-
cions, o pagaments hajen efecte del dia, o
Kalendari que ſeran eſcrits en lo dit li-
bre, e no de ans: encara que abans ſien
rebudes, e ſi lo contrari ſerà fet tals pa-
gaments, o donacions en ſon cas no em-
pachen, ò puixen empachar qualſeuol
obligacions, que ſieu apres fetes per los
dits donadors, ò per los qui hauran fet
los pagaments a ſes mullers, ans ſien da-
rrers en temps als crehedors, encara que
ſieu primers en Kalendari, lo qual libre
lo juſticia, ò eſcriua de aquell haja a moſ-
trar tantoſt, e tota hora, que ſi ra requeſt
per qualſeuol perſona, quiu vulla mirar.*
Et meritò factus fuit dictus forus
ad tollendas fraudes, quæ fiebant
4 per debitores, ſicuti etiam Sabau-
diæ fuit facta ſimilis cõſtitutio, ſub
rubr. de regiſtratione inſtrumen-
torum, quam refert Anto. Sola in
cõmentarijs in nouas cõnſtitutio-
nes ducales Patrię Ciſmontanæ in
d. tit. de regiſtratione inſtrumen-
torum. vbi gloſ. 1. licèt dicat, nihil
aliud eſſe hãc regiſtrationem quã
inſinuationem donationis, ibidem
5 tamen nu. 4. inquit, regiſtrationem
eſſe

eſſe ſolemnitaté poſt inſinuatio-
nem requiſitam. & nu. 10. ait, hanc
regiſtrationem publicationem ſa-
pere, quia per librum regiſtri va-
lidior ac efficatior fit probatio,
quã per aliud probationis genus. l.
cenſus. ff. de probatio. Rom. conſ.
215. vndè volens emere, poterit
recurrere ad libros Curiæ, & vide
6 re, an res ſit alteri donata, vt ſibi
proſpiciat. Et dictus forus videtur
adimere effectũ translationis do-
minij in donationibus nõ regiſtra
tis, ſiue manifeſtatis, in illis verbis:
En axi que les donacions, ò pagaments,
hajen efecte del dia, ò Kalendari q̃ ſeràn
eſcrits en lo dit libre, e no de ans. Et iux
ta hũc intellectum cum ſententia
lata in R. A. in fauorem Marianæ
Moros & de Iorda vxoris Vincẽ-
tij Iorda Iuriſconſulti, contra Hie
ronymũ Iorda. publicata per Frã
ciſcum Paulũ Alreus. die 30 Octo
bris 1592. fuit declaratum, dona-
tionem eſſe nullam ex defectu ma
nifeſtationis.

Sed his non obſtantibus, cõtra-
rium fuit deciſum.

7 Primò, quia dictus forus 17. ſo
lut. matri. ante factas donationes,
vel tempore quo illæ conficiuntur
nihil diſponit, nec impedit trãſla-
8 tionem dominij. & ita ſtandũ eſt
diſpoſitioni fori 6. de donationib.
cum quo ſancitum eſt, rei donatæ
dominium incontinenti trãsferri
in donatarium, etiam abſque cor-
porali traditione. ibi. *Si alcuna coſa*
ſera venuda, ò donada, o ſcambiada à
altre, ò per qualque iuſta rabo alienada,
de mantinent que la venda ſerá feyta,
ò la donacio, la ſeñoria de aquella coſa es
guanyada à aquell qui la coſa haura cõ-
prada, ò aqui ſerà donada, ò ſcambiada,
ò per qualque iuſta rabo la haura, jatſia
ço que la coſa corporalment à ell no ſia
lliurada, car la poſſeſsio es de mantinent
9 *à ell guanyada.* Et hoc non ſolũ pro-
cedit reſpectu primi donatarij, ſed
etiã in alijs à donatore vocatis poſt
mortem primi donatarij, vt fuit
declaratum ſentẽtia lata in hoc S.
S. R. C. in fauorem don Ludouici
Ferrer de Proxita, cõtra Marchio
nem de Nauarres, publicata per
Michaelem Codorniu die 5. Decẽ
bris 1615. Et ita, debet remanere
incorrecta dicti fori 6. diſpoſitio

Secundò, vt inquit Bart in l. cũ
10 lex. 47. num 8 ad med. verſ. ſi verò
contractus. ff. de fideiuſſorib quan
do lex nõ prohibet contractũ fieri
aprincipio, ſed ſi ex poſtfacto ali-
quid nõ obſeruetur, lex dicit, quòd
non valeat, tunc nõ impeditur obli
gatio, ſed paratur exceptio l vni-
uerſa. C. de precib. imper. offeren.
vbi gloſ. declarat illa verba: *Non*
aliter valeant, id eſt, ſortiãtur effe-
ctũ. Vnde, inquit, Bart. vbi ſupra,
11 quòd ſtatutũ illius ciuitatis diſpo-
nens inſtrumẽta donationum eſſe
inſinuanda infra ſex menſes, aliàs
non valeant, non irritare donatio-
nẽ ipſo iure, ſed producere excep-
tionem. & Bald. in d. l. vniuerſa nu.
12 2. & ibi Iaſon num. 8. inquit. Quan
doque lex iuber aliquam ſolẽnita-
tem adhiberi poſt cõtractum per-
fectum, vel alium actum, & tunc
ſi

ſi non adhibetur, contractus non eſt nullus, ſed nō habet effectum. Et rationem reddit Iaſ.d.nu.8.quia actus, quando eſt in fieri, facilius impeditur, quàm quando iam eſt pe fectus, tollatur.l. patre furioſo. ff.de his, qui ſunt ſui vel alie.iur. c. quemadmodum de iureiuran. &
13 Bal.vbi ſupra diſtinguit: *Quandoque forma requiritur ad eſſe rei, quandoque ad confirmationem rei in eſſe productæ, quandoque ad effectum, ſeu vtilitatem conſequendam; primo caſu ſi omittitur forma, non valet ipſo iure. Ratio, quia talis forma dicitur forma ſubſtantialis, facit de verbo. oblig.l.qui Romæ.§.Flauius, ſecundo & tertio caſu valet ipſo iure: quia talis forma dicitur forma accidētalis, cuius defectus ipſo iure nō viciat.*
14 *Nā vt dicit Ariſt. & Auer. forma ſubſtantialis aduenit rei exiſtenti in potentia, forma accidentalis aduenit rei exiſtenti in actu, modò non eſt dubiū, quòd poſtquam res eſt in actu, difficilius reſcinditur, quam à principio impediretur.* Vndè cū dictus forus 17 ſolu.mat. à principio non impediat fieri do-
15 nationem, ſed ex poſt facto præcipiat eam regiſtrari, non impedit translationem dominij defectus manifeſtationis, ſeu regiſtrationis. Quod expreſsiùs declarat idē forus in finalibus verbis, diſponēdo, quòd ſi non fuerint regiſtratæ dictæ donationes, non poſſint im-
16 pedire obligationes, ſeu hypothecas poſteá factas per dictos donatores. Et ita tantùm reſeruat ius creditoribus hypothecarijs, ibi: *E ſi lo contrari ſerà fet, tals pagaments, ò donacions en ſon cas no empachen, o puixen empachar qual ſeuol obligacions, q̄ ſien apreſſetes per los dits donadors, ò per los qui hauran fet los pagamēts à ſes mullers, an ſien darrers en temps als crehedors, en cara que ſien primers en*
17 *Kalendari.* Et hanc opinionem tenuit Cuman.conſil.173.incipienti Galuanus.vbi in exordio ante nu. 1.ad med.refert, quòd ſtatuto Vicentino in effectu cauetur, quòd donatio non inſinuata certo modo intra annum, non præiudicet creditoribus, vel fideiuſſoribus, ſi donans poſt cum aliquo cōtraxerit cum obligatione bonorū, & tēpore poſterioris contractus integram poſſeſsionem rei donatæ habuerit, vel habere videbitur. Et inquit Cuman. ſtatutū illud non omnimodo donationē annullat, ſed prohibet eā præiudicium inferre creditoribus, vel fideiuſſoribus, qui poſteà contraxerunt. Quātùm ergo ad præiudicium ipſius donatoris, & hæredum ſtatutum nihil diſponit, & ſic remanet ius commune in caſu omiſſo.ff. ſolut. matrim.l.ſi cum dotem. in princ. & l.ſi vero.§. de viro. & de teſtam. mil.l.quod conſtitutum. de verb. obligat. l. quicquid aſtringendæ. Conſtat autem iure communi, donationem vſquè ad quingentos aureos legales, (quorum 72. faciūt librā auri.C.de ſuſcep.& arca. l quotieſcunque.lib.10.) ſine inſinuatione valere.C. de donat. l.penult nec mirum, ſtatutum voluiſſe donatione non ſeruata forma eius credi-

Digitized by Google

creditoribus nõ præiudicare, licèt ipſi donanti præiudicet. Sic enim aliàs accidit in augmẽto dotis. C. de donat. ante nup. authẽ. Sed iam neceſſe. & in corpore vnde ſumitur, vbi diſponitur, augmẽtum dotis, reſpectu mariti procedere indiſtinctè, etiam ſi cõſiſtat in rebus mobilibus, & reſpectu eius partis incrementum celebrari, in prçiudicium verò creditorum, ſi mulier res mobiles in augmentum dederit, nullo in hac parte dotis vti priuilegio. Sic igitur dicamus; quòd licèt reſpectu donatoris valida eſt donatio, non manifeſtata, ſiue regiſtrata, non tamen valet in præiudicium creditorum, ad ex-

18 cludendum eorum hypothecas. Et hæc differentia eſt inter donationem non inſinuatam, de qua loquitur forus 22. de donation. & inter donationem non manifeſtatam. Namquè ſi donatio excedat ſummam quinque mille ſolidorum, & non ſit inſinuata, nulla eſt in eo, quòd excedit dictos quinque mille ſolidos. Ita enim expreſſè diſponit dictus forus 22. ibi: *Eſtatuhim; que donacio ſahedora de quantitat, ò de coſa ſobrepujant ſumma, ò valor de ſinch milia ſous de reals, encara ques faça ab carta publica, no haja alguna valor vltra los dits ſinch milia ſous, ſi donchs per part del donador no ſerà inſinuada.* Et ita in dicto foro apponitur decretum nullitatis: at verò donatio non manifeſtata, nõ eſt nulla ipſo iure. Nam dictus forus 17. ſolut. matrim. per quem fuit introducta regiſtratio, ſeu manifeſtatio, nõ ponit decretum nullitatis.

19 Et hæc eſt differentia inter inſinuationem, & manifeſtationem; namquè inſinuatio, vt declarat dictus forus vigeſimus ſecundus, de donatio. debet fieri ipſi iudici ordinario, qui debet in eà interponere ſuam auctoritatem; & decretum in ſcriptis; præcedente priùs iuramento, tam per donatorem, quám per donatàrium, quòd nullus interuenit dolus in dicta donatione. At verò manifeſtatio, ſeu regiſtratio non debet fieri coram iudice, ſed ſufficit, vt ſubſtãtia ſcribatur in libro Curiarum iudicum ordinariorum ad id deſignato. In quo nihil aliud deſcribi debet, quàm dictæ donationes, & in ſolutum dationes, quæ fiunt per maritos vxoribus, conſtante matrimonio, & ſi deficiat hæc ſolemnitas regiſtrationis, ſeu manifeſtationis, creditores, qui contraxerunt cum donante, qui eis ſua bona hypothecauit, habent hypothecata bona in donatione comprehenſa, perinde ac ſi donata non fuiſſent.

20 Et hoc eſt maximi effectus, nãq; donatio facta in fraudẽ creditorũ (etſi ex probabilibus argumẽtis de cõſilio fraudis cõſtiterit) nõ tamen poteſt à creditoribus reuocari, niſi excuſſis priùs alijs bonis donatoris, ex quibus, quod ſibi debetur cõſequi poſſint. l. 1. ibi: *Bonis eius excuſſis.* & l. ignoti iuris. C. de reuoc. ijs,

Vu quæ

Digitized by Google

quæ in fraud. credit. & gloſ. in §. Item ſi quis in fraudem.& ibi Angel.Aretin poſt Nicol.à Neap.colum 6.nu.67. inſtit.de actio.Et ratio eſt in promptu, quia fraus non ex conſilio tantùm, ſed ex euentu etiam conſideratur.Proinde vt reuocatoria agi poſsit, neceſſe eſt, quòd creditores damnum patiantur:nam fraus in propoſito pro dãno accipitur. l. 1. §. etſi aliter. ff. ſi quis in fraud. pat.Nequè vero conſtare poteſt,eos in damno verſari, niſi priùs alia bona excutiantur. Bald.in l. 1.in prin.vel ſ.Item quæro.C.de reuoc.ijs quæ in fraud credit. Si autem non obſeruetur ſolé-

21 nitas regiſtrationis, ſiue manifeſtationis,de qua in dicto foro 17.non eſt neceſſaria reuocatoria, ſed per inde valet hypotheca rei donatæ, ac ſi donatio facta nõ fuiſſet.Quod maximè eſt effectus reſpectu creditorum, qui contraxerunt cum hypotheca bonorum poſt factam donationem Reſpectu enim creditorum anteriorum, qui iam habebãt bona donatoris hypothecata, nullius eſt effectus manifeſtatio, vel

22 eius omiſsio. Dictus enim for. 17. ſolut. matr. non loquitur reſpectu creditorum anteriorũ, vt denotãt illa verba dicti fori. ibi: *E ſi lo contrari ſera fet,tals pagaments,o donaciõs, en ſon cas no empachen,o puixen empachar qualſeuols obligacions que ſiẽ apres fetes per los dits donadors.* Et ita fuit declaratus dictus forus, ſententia lata in Regia Audientia, me referẽte,in fauorem Ludouici Albert, contra Iacobum Mirgot, publicata per Franciſcum Paulum Alreus,die 14 Decembris 1612.

In occurrenti igitur caſu defectus manifeſtationis dictæ donationis factæ per dictum Petrum Montalt, Vicentio Montalt eius filio non impedinit translationem dominij rei donatæ in donatariũ, & cum dictus Vincentius donatarius eſſet verus dominus vineæ donatæ, non potuit eius oblationem curiæ facere, vel pignori capi inſtare dictus Ocaña creditor pro debito dicti Petri Montalt donatoris,cum in eius bonis non recaderet,& per conſequens nõ poteſt dici dicta vinea curiæ affixa, & ita rectè vẽdi potuit dicto Carbonell Presbytero.

Nec obſtant in contrarium adducta: licèt enim verùm ſit bona debitoris curiæ affixa non poſſe

23 per eum alienari,in occurrenti tamen caſu nõ poteſt dici curiæ affixa dicta vinea, cum tempore oblationis non fuerit in bonis dicti Petri Montalt debitoris.

Nec defectus manifeſtationis in occurrenti caſu impedit translationem dominij ex ſupradictis nu. 15.ſed tantùm hoc operatur,quòd

24 dictus Ocaña creditor habet hypothecatam dictam vineam, & facta diſcuſsione in bonis dicti Petri Montalt debitoris,poteſt hypothecariã intentare cõtra dictũ Carbonell Presbyterũ, vti poſſeſſorẽ dictæ vineæ, ſibi hypothecatæ. Et hunc effectum operatur defectus mani-

manifeſtationis dictæ donationis in fauorem dicti creditoris, nam aliàs non haberet dicta bona donata hypothecata, vel agere deberet actione reuocatoria, probãdo donationem factam fuiſſe in fraudem creditorum.

25 Ex quibus fuit declaratum in Sacra Regia Audientia Valentina, defectum manifeſtationis, de qua in foro 17. ſolut. matrim. non inducere nullitatem donationis, nec tollere dominium donatario, ſed tantùm operari, quòd dicta donatio non poſsit impedire obligationem, & hypothecam rei donatæ, factam per donatorem poſt factam donationem. Et ita, me referente, fuit pronuntiatum, ſententia lata in fauorem Franciſci Carbonell Presbyteri, Rectoris Eccleſiæ Parochialis loci de Binaleſa, contra Balthaſarem Ocaña, publicata per Franciſcum Paulũ Alreus, die 28. Iunij 1610.

DECISIO. CXI.

INTERESSE AN PETI poſsit poſt ſentẽtiam latam ſuper ſorte.

1 *Factum.*

2 *Intereſſe debetur ſolito negotiari.*

3 *Intereſſe debitum officio iudicis mercenario de per ſe peti non poteſt, ſublata ſortis petitione.*

4 *Acceſſoria, quæ ſolùm iudicis officio debentur, ſi omittantur in ſententia, non poſſunt exinde peti de per ſe.*

5 *Intereſſe ſeu vſuræ debentur iudicis officio.*

6 *Intereſſe debiti iudicis officio condemnationem petitam abſque ſorte, non ſubſiſtere fuit deciſum in Rota Genuæ, in Senatu Mantuano, & in Regia Audientia Valent.*

1 RAymundus March procurator Bartholomæi Coſta, & Andreæ Coſta Genuenſium, in Regia Audientia petierat curatorem datum bonis quorũdam decoctorum condemnari ad ſoluendum quãtitates ſuis principalibus debitas per dictos fallitos, & obtinuerat cõdemnationem cum Regia ſententia, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 7. Decembris 1607. & poſteà Vincẽtius March procurator eorundem Bartholomæi, & Andreæ Coſta, die 21. Aprilis anni 1611. ſupplicauit, eundem curatorem condemnari ad ſoluendum intereſſe ratione dictæ quantitatis: quia ſui principales erant mercatores ſoliti negotiari, & ita interueniente mora, eis debebatur intereſſe. Dictus curator prętendebat non poſſe peti dictum intereſſe, ex quo ſimpliciter ſors petita fuit, & condemnatio circa eam ſequuta, & ita intereſſe tanquam acceſſorium abſque ſorte peti non poſſe. Dubitatum fuit, an ſubſiſteret dicti intereſſe petitio?

2 Et pro parte actorum faciebat,

bat, nam dicti Bartholomæus Coſta, & Andræas Coſta ſunt mercatores Genuenſes (de quo nõ dubitatur.) Et ſolito negotiari debetur intereſſe lucri ceſſantis, iuxta communem opinionem doctorum, de qua per Decium in c. cum venerabilis. de exceptio. nu. 14. deciſ. Genuæ 1. nu. 43. vbi dicitur hãc opinionem procedere de iure diuino, & humano, & eſſe canonizatam in ſcholis, & Palatijs, vt alios allegans dicit Hiero. Cagno. in l. 1. nu. 37. C. de ſenten. quæ pro eo, quod intereſt. Paulus Caſtren. in l. 3. §. Nũc. de officio. ff. de eo, quod certo loco. Afflict. deciſ. 20. nu. 1. in fin. & nu. 2. deciſ. Genuæ 19. nu. 10. & deciſ. 30. nu. 9. & deciſ. 41. nu. 7. Cartar. deciſ. 38. nu. 1. & eſt vulgare, & ita cum curator datus bonis decoctorum ſit condemnatus ad ſortem, in cõſequens neceſſarium debebat ſoluere intereſſe.

3 Sed cõtrarium fuit deciſum. Nã intereſſe debitum officio iudicis mercenario de per ſe tãquam acceſſoriũ ſtare nõ poteſt, ſublata ſortis actione, cui tãquam principali adhærebat. l. 3. idẽ Iulianus. & ibi Bart. & alij. ff. de eo quod certo loco. l. 4. C. depoſiti. facit quod voluit Bal. in l. eos in fin. princ. C. de vſur. & in l. ſi cum tibi. C. de iudic. vbi ait, quod ſublato principali per ſententiam tollitur omne conſecutiuum. Soc. conſil. 18. vol. 1. Iaſ. in l. 2. ff. ſi quis cautio & eſt regu-

4 lare in omnibus acceſſorijs, quæ ſolo iudicis officio debẽtur. Nam ſi à iudice omittantur in ſententia, nõ poſſunt exinde peti de per ſe, ſecundum gloſ. in verbo fortaſsis. in l. 3. §. ſi rem. de legat. 3. gloſ. fin. in verſic. oportere. in l. non ſolùm. ff. de rei vendicat. cum alijs apud Iaſ. in §. actionum. num. 52. inſtitu. de action. Vndè cum in occurrenti caſu non agatur de intereſſe conuento, quod iure actionis peti poteſt, ſed de intereſſe mercantili debito ex legis diſpoſi

5 tione, quod per officium iudicis mercenarium peti poteſt. l. qui per colluſionem. 49. §. fin. ff. de actio. empti. ibi: *Pretij ſorte licet poſt moram ſoluta, vſuræ peti non poſſunt, cum hæ non ſint in obligatione, ſed officio iudicis præſtentur, meritò principali actione ſublata ſubſiſtere non poteſt.*

6 Meritò ſoluta ſorte peti nõ poteſt, Flami. Chartar. deciſ. 38. à numer. 14. vſque ad finem vbi ait, ita fuiſſe deciſum, Rota Genuæ, deciſ. 61. vbi num. 6. in verſic. Rotæ. ait, ita fuiſſe iudicatum, & iterum deciſ. 89. & deciſ. 200. vbi numer fin. teſtatur ita fuiſſe deciſum in Rota, quàmuis procurator, & non principalis ſortem recepiſſet. Idẽ etiam fuit iudicatũ in Senatu Mãtuano, vt teſtatur Surd. deciſ. 69. nu. 2. & per totam

Et ità ex ſupradictis, referente doctore Michaele Mayor, nunc Regente Regiam Cancellariam, & tunc dictæ cauſæ auditore fuit lata ſententia, declarando condemnationẽ ſupplicatam per procuratorem dictorũ Bartholomæi

Coſta,

Digitized by Google

Coſta, & Andreæ Coſta non procedere, quæ fuit publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 31. Auguſti 1611.

DECISIO. CXII.

TVTORI, VEL CVRATORI, non prodeſt diffinitio ſiue liberatio facta per ſuum pupillum, vel minorem, etiã maiorem ætate factum, ſi nõ præcedant rationes adminiſtrationis, coram iudicibus calculatoribus iuxta forum.

1 *Statuta, decreta, ſiue leges plures diuerſorum locorum, quibus forma tradita eſt circa rationes per tutores, & curatores reddendas, hîc referuntur.*

2 *Tutoribus & curatoribus quitationes, ſiue abſolutiones factæ à pupillis, vel adultis, niſi ſint maiores 20. annorum, de adminiſtratione tutelæ, vel curæ, ſunt nullæ, in Regno Valentiæ. iuxta for. 17. rub. de reſtitutio. min.*

3 *Abſolutus ſemel, moleſtari ampliùs non debet, ſed vide nu. 14.*

4 *Forus 17. rubr. de reſtit. mino. ſolùm prohibet quitationes factas fauore tutorum per minores, non quæ per maiores fiunt, ſed contra numer. 15.*

5 *Diffinitio ſiue liberatio fauore tutoris, & curatoris facta de adminiſtratione tutelæ, vel curæ non præcedente rationum examine per iudices calculatores, etiam à maiori facta nõ tenet, & ita fuit Regia ſententia declaratum.*

6 *Actus factus contra formam à lege datam eſt nullus.*

7 *Solemnitas, quæ reſpicit fauorem publicum inducit formam.*

8 *Iudicum calculatorum ſolemnitas, & examen rationum adminiſtrationis tutelæ, & curæ per ipſos faciendæ ob fauorem publicum fuit introducta.*

9 *Liberatio contra formam legis, aut ſtatuti facta, doloſa præſumitur.*

10 *Conſenſus partium nihil operatur, quando requiritur aliquid pro forma.*

11 *Liberatio generalis tutelæ non valet; niſi in rationibus reddendis calculator interueniat.*

12 *Conſuetudo eſt ſeruanda loci, vbi adminiſtratio geſta fuit.*

13 *Tutoribus quitationes factas etiam à maioribus 20. annorum, non præcedente ſolemnitate à foro introducta, iudicum ſcilicet calculatorum, nullas eſſe Senatus Valentinus pluribus Regijs ſententijs declarauit.*

14 *Abſolutus non debet ampliùs moleſtari, quando ritè, & rectè rationes reddidit, aliàs ſecus.*

15 *Forus 17. de reſt. mino. non de minoribus dumtaxat, ſed de maioribus etiam loquitur.*

IN multis partibus extant ſtatuta, decreta, cõſtitutiones, ſiue leges,

leges quibus forma tradita eſt circa rationes reddendas per tutores, & curatores. Nā vt refert Ant. Sola in cōmētarijs ad decreta antiqua Sabaudię. tit. de minori. in decreto quitationē. gloſ. 5. num. 3. pag. 171. in ciuitate Lucana extat ſtatutum diſponens, rationes approbandas per probos viros, partibus non ſuſpectos, per iudicem eligendos. Socinus conſil. 92. num. 14. lib. 4. ait, alibi, non commemorato loco, nō valere liberationem tutori factam ab adminiſtratione, niſi rationem reddiderit propinquis adulti. Decius conſil. 110. ſub numer. 6. & in ciuitate Forliuij, vt per Pariſium conſil. 89. ante num. 1. & numer. 14. volu. 1. Tridenti. Pariſ. conſ. 96. num. 12. vol. 2. Et Sabaudiæ lib. 3. decretorum for. 44. extat decretū, quod refert Sola vbi ſupra pagin. 160. in fin. tenoris ſequentis: *Quitationem, ſolutionem, vel pactum, de vlterius non petendo ſub quacunque verborum conceptione, ſeu forma per minores 25. annis, qui eius tutor fuerit, ſine iudicis ordinarij loci dicti minoris præſentia, & decreto fieri prohibētes, huiuſmodi, quitationes, ſolutiones, & pacta ſine iudicum ordinariorum præſentia, & decreto forſam fieri attentata nullius eſſe valoris, & momenti hoc edicto decernentes: ipſis iudicibus, coram quibus petentur ipſæ ſolutiones quitationes, ſeu pacta celebrari, præcipientes hoc edicto, quatenus antequam tales quitationes, ſeu contractus decernere præſumant, prius duos, vel tres ex ſpecialioribus, cognatis, vel amicis dictorum minorum coram ſe, & in actu ipſarum quitationum perſonaliter faciant euocari, & adeſſe: quorum conſilio, & conſenſu dictæ quitationes fiant, & decernantur: alioquin non valeant. Omnibus, & ſingulis notarijs publicis, & curiarum iuratis inhibentes, ne de quitationibus, ſolutionibus, & pactis de non petendo per minores ſuis olim tutoribus fieri diſpoſitis ſine ſolemnitatibus prædictis publica inſtrumenta conficiant, pœna dupli eius, quod apparebit quitatum per ipſum, qui tutor fuerit, & quitationem aliàs, quàm ſtatutum eſt, fieri procurauerit: aut pactum de non petendo iudici contra formam prædictam decernenti decem librarum fortium, & notario eam aliâs recipienti totidem, & talium librarum imminente fiſco noſtro applicanda.* Et in Cathalonia extat conſtitutio Regis Petri III. incipiens, *Atolre*, quæ vltima eſt ſub titulo de tutoribus, & curatoribus, in volumine conſtitutionum nouæ editionis. pag. 391. diſponens, non valere donationem, remiſsionem, ſeu abſolutionem factam per minorem tutori, vel curatori, niſi interuenerit voluntas, & conſenſus trium conſanguineorum ex parte patris, & matris proximiorum, vel ſaltem ex parte patris vel matris, & his deficientibus trium amicorum ſpecialium, & decretum iudicis. Hoc tamen (inquit illa conſtitutio) non eſſe obſeruandum in maioribus 20. annorum cuius conſtitutionis meminit don Ludouic. Peguera. dec. 144. nu. fi.

Lege

conſtitutionis meminit don Ludo-
2 uicus Peguera deciſ. 144. num. fin. Lege autem noſtri Valentiæ Reg. nimirũ foro 17. rubr. de reſtitutione minorũ, prohibētur liberationes, abſolutiones, quitationes, ſiue diffinitiones, quas faciunt pupilli ſiue adulti tutoribus, & curatoribus de adminiſtratione tutelæ, vel curæ, niſi factæ fuerint per maiores viginti annorum. Sed finitis tutelis, & curis, inquit forus, aſſignentur per Curiam calculatores ſufficientes ad examinandum rationes adminiſtrationum, qui per ſententiam definiant dictas rationes. Et præcipitur Tabellionibus, ſiue Notarijs, ſub pœna priuationis officij, ne adijciant iuramentum in inſtrumentis liberationum, quas faciunt dicti minores, vt conſtat ex verbis dicti fori, qui ſic ait: *Si a tudors, o curadors ſeran fetes per pubils, o adults difinitions, remiſsions, o donacions de les adminiſtracions que hauran fetes dels bens daquells, no valen les dites diffinitions, remiſsions, ò donations, ſi donchs no ſeràn fetes per maiors de vint anys: mas finides les tudories, o cures, ſien aſsignats per la Cort comptadors ſufficients à obir ſummariament los cõptes de les adminiſtracions, que hauran fetes, los quals comptadors defeneſquen los dits comptes ſententialment. E manam als notaris ſots pena del offici, que en alcunes cartes de diffinicions, remiſsions, ò donacions, ques feran per menors de vint anys alurs tudors, o curadors, no poſſen ſagrament.*

Dubitatur modò, quid ſi maior viginti annorum, abſquè interuentu calculatorum, rationes tutelæ, & curæ examinauerit, & fecerit liberationem, quitationẽ, ſiue diffinitionem ab adminiſtratione dictæ tutelæ, & curæ, curatori ſuo, an valeat talis definitio, abſolutio, ſiue liberatio? An verò ea non obſtãte poſsit iterum rationes, ſibi reddi petere? Et pro parte negatiua facit.

3 Primò, quia ſemel abſolutus, non debet ampliùs moleſtari. l. ſemel. C. de apoch. pub. libro 10. cuius verba ſunt: *Semel ſecuritatem de refuſione munerũ emiſſam ab alio iudice non liceat refricari.* Ioannes Monach. Archidiac. Ioannes Andreas & cæteri in cap. vnico de Cleric. ægrot. lib. 6. quos ſequutus eſt Socinus conſil. 92. numer. 1. libr 4. vbi ſupradictis, & alijs Doctoribus, & iuribus relatis benè confirmat.

4 Secundò, quia dictus forus 17. tantùm prohibet pupillis, & minoribus facere dictas diffinitiones, ſiue abſolutiones dictis ſuis tutoribus, & curatoribus, & factas per dictos minores annullat, non autem eas quæ fiunt per maiores, quas valere ſatis declarat, his verbis: *Si donchs no ſeràn fetes per majors de vint anys.* Hoc eſt, niſi factæ fuerint per maiores viginti annorum. Quemadmodũ enim de iure Cæſareo maior ætas eſt viginti quinque annorũ; de iure verò noſtri Regni. 20. annorũ. for. 1. de reſti.

minor.forus igitur 17.eiuſdem tituli prohibet dictas liberationes, diffinitiones, ſiue quitationes fieri per minores, propter rationem l.1.in princ. ff. de minorib. viginti quinque annis.in illis verbis: *Nam cum inter omnes conſtet, fragile eſſe, & infirmum huiuſmodi ætatum conſilium, & multis captionibus ſuppoſitum, multorum inſidijs expoſitum, auxilium eis Prætor hoc edicto pollicitus eſt, & aduerſus captiones opitulationem.* Et hanc rationem reddit Sola in decret.antiquit.Sabaud.titul.de minor.ac quitationibus.in text. *Quitationes factæ.* gloſ.vna.numer. 1. loquens de decreto ſupra relato. Quæ ratio ceſſat in maioribus. Vnde cum verba, & ratio dicti fori 17. ceſſent in maioribus, dicendum eſt, valere definitiones per eos factas ſuis tutoribus, & curatoribus. Et ita deciſum fuit in Senatu Sabaudiæ. vt teſtatur Fabe.in ſuo C.Fabriano.lib. 5.tit.24. de pericul. tutor. diffinit. fin.his verbis: *Statutum de liberationibus tutorum, vel curatorum, quo tam multæ ſolemnitates introductæ ſunt ad hoc, vt valeat liberatio, quàm tutori quondam ſuo adultus, etiam iuratus conceſſerit, ad eos tantum pertinere, qui liberationis tempore minores reperiuntur, non etiam ad illos, qui annum ætatis 25.iam exceſſerunt. Quibus vtique liberum eſt de re ſua pro arbitrio diſponere, nullo etiam iudice, aut cognato, nulla rationum redditione interueniente.* Et tenet Sola vbi ſupra.gloſ. 5.numer. 35.pagin.175.qui ait, clarum eſſe edictum, de quo ibi, introducens formam in quitationibus factis per minores ſuis curatoribus, non habere locum in maiore, cum diuerſa ſit ratio de minore ad maiorem qui donare poteſt.l.non vſquè adeò.ff. ſi quis à parente fuer. manum.l. in re mandata.C.mand. & latè de liberatione per maiorem facta ſuo quondam tutori. Cæphal.conſil.192. numer. 44. & per tot.lib.2.cùm qualitas adiecta verbo intelligatur ſecundùm tempus verbi.l.in delictis.§. ſi detract. ff. de noxal. Et ne officium ſuum alicui ſit damnoſum. l. ſi quis ex ſignatoribus. ff. quem.teſt. aper. Et Menoch. de recuperanda poſſeſsione. remedio 15. numer.157. inquit. Non eſſe locum decreto Pedemontium, & Sabaudiæ antiquo.lib.3.ſub rubrica donarionib. venditionibus, &c. quo prohibentur minores alienare, vel contrahere, niſi ſolemnitas ibi expreſſa fuerit obſeruata, ſi minor, factus maior ratum habuerit. & num. 158. ſubiungit ſic declarari eiuſdem patriæ decretum.lib.3. ſub rub. Quitationes factæ per minores. & ſic apertè dicit in caſu noſtro, valere dictas diffinitiones, ſiue quitationes factas per maiores tutoribus, & curatoribus, non ſeruata forma tradita in quitationibus factis per minores. Idem dicit Mieres ſuper conſtitutione, Ad tollendam. rub. de donationib.minor. colla.6. n.5. verſ.vltimo nota. fol.135.

Sed his nõ obſtantibus in cauſa vertenti in Aula Regiæ Audientiæ

tiæ Valẽtinæ, in qua tunc exiſtebã in gradu ſupplicationis à ſentẽtia lata in alia Aula eiuſdem Regiæ Audiẽtiæ inter Hieronymã Lora, & de Barrera ex vna, & Paulum Suſa ex alia parte fuit declaratum, liberationem ſiue diffinitionẽ factam, non præcedente examine rationum, & declaratione, per calculatores à iudice nominatos, iuxta formam traditam in dicto for. 17. rubr. de reſtitutione minorum, eſſe nullam, quamuis eſſet facta per maiorem viginti annorum eius quondam curatori ex ſequentibus.

6 Primò, nam actus factus cõtra formam à lege datam eſt nullus, ſed liberatio, ſeu diffinitio facta per maiorem viginti annorũ adminiſtrationis tutelæ, & curæ, ei qui fuit eius tutor, vel curator, non præcedente examine rationũ per calculatores à iudice nominatos, & eorum declaratione, eſt contra formam traditam in dicto for. 17. de reſtitutione minor. ergo eſt nulla. Maior illa propoſitio, quod actus factus, forma nõ ſeruata, eſt nullus, probatur in l. cũ hi. §. ſi prætor. ff. de tranſact. l. prolatam. C. de ſententijs, & interloqu. omniũ iudicum, ibi: *Prolatam à iudice ſententiam contra ſolitum iudiciorum ordinẽ, auctoritatem rei iudicatæ non obtinere certum eſt.* Notatur in l. nõ dubium. C. de teſtam. don Ludouic. à Peguer. deciſ. 144. nu. fin. vbi dicit, ita iudicatum in R. A. ſed in d. for. 17. de reſtit. pro forma introducitur dicta nominatio calculatorum facienda à curia (hoc eſt à iudice) & eorum examen, & declaratio. ibi: *Mas ſinides les tudories, ò cures ſien aſſignats per la Cort cõptadors ſufficients à ohir ſummariament los comptes de les adminiſtracions, que hauran fetes, los quals comptadors defeneſquen los dits comptes ſentẽcialment.* Quod probatur ex his, quę tradit Albert. Brun. in tract. de forma, & ſolemnitate in titul. quid, & quãdo aliquid traditum cẽſeatur, vel dicatur de forma. in princ. & in verſ. Item in ſolẽnitate, vbi inquit, quòd aliquando lex exigit aliquid interuenire, vel fieri ante actum, aliquando in ipſo actu, aliquãdo vero poſt actũ. Et requiſita à lege ante actũ inducunt formam. c. quia propter. 42. de electio. vbi requiſita inducta ante electionem ſunt de forma, ita quod electio aliàs facta non valet. Authen. Hoc ius porrectum. C. de Sacroſanct. Eccleſ. vbi ante venditionem rei Eccleſiæ, debet præcedere ſubhaſtatio viginti dierum, quæ eſt de forma, ita quod aliàs venditio facta non valeat. gloſ. in verbo *Inhibentes.* in clem. 1. de iu. patrona. per text. in c. prouide. 44. de electio. in 6. vbi non valet confirmatio facta, illa inquiſitione omiſſa, quæ præmitti debebat, & ordo á lege præfixus formam inducit. l. prolatam. C. de ſenten & interloqu. om. iudic. idem Brun. in dict. tract. de forma. tit. ex quibus conſiſtat forma. in verſ. Octauò dicitur. & in tit. Quis poſsit dare, &

tollere formam.col.ante penul. in verſ.Vltra prædictas, conſiderat, quòd vbi ſolemnitas reſpicit fauorem publicũ, vt eſt numerus ſeptem teſtium in teſtamẽto, inducit formam iuxta notat. in l. non dubium.C.de teſtam.Cùm igitur d. forus.17.de tutel. teſtamen. inducat dictam ſolemnitatẽ nominationis calculatorum faciendam à iudice,& eorum examẽ rationum, & declarationem, antequam fiat liberatio,& diffinitio, ob bonũ publicum inducat formam,qua non ſeruata diffinitio, ſeu liberatio eſt nulla.

8 Secundò, nam ſolemnitas nominationis iudicum calculatorum,& examen rationum adminiſtrationis tutelæ,& curæ per ipſos facienda, antequam fiat liberatio, diffinitio, ſeu abſolutio tutori, vel curatori, per dictum forum fuit introducta ob fauorem publicum, ne facti maiores viginti annorum fraudentur ab his,qui fuerunt eorum tutores, vel curatores, & ne modico accepto,ignari bonorum ſuorum,vel crediti, quod habent, faciant dictas abſolutiones, vel liberationes.Meritò aliter facta dicta liberatio non valet,quia doloſa præſumitur.Cancer.lib.3.var. c. 15.num. 300. & vt ait Gom. Leo. deciſ.78. liberatio, & quitatio (vt aiunt) quantumcunque generalis, non extenditur ad res dolo occultatas.l.tres fratres.ff.de pact. & ex Bart.Bald.Salycet.& alijs per eum relatis,confirmat,& vt inquit Intrigliol.deciſ.17.num. 3. quitantia dolo & fraude curatoris exorta,eſt nulla.Roland.à Valle. conſ.49.lib. 1.Soc.conſ.159.lib.2.Pariſ.cõſ 88. lib.1. Oſaſc.dec.57.Curt.Iun.cõſ. 50.nu.6. & Intrigliol. d. deciſ.17. nu.fin.in fin.ait, nõ obſtante dicta quitantia fuiſſe condemnatũ curatorem per M. R.C. Siciliæ iterũ rationes reddere. Vndè cumà foro dolus præſumatur in tutore, & curatore nõ reddente rationes coram iudicibus calculatoribus,talis liberatio non valebit.

10 Tertiò,(vt inquit Guiller.Benedic. in quæſt. de Epiſcopatu. poſt cap.Raynuntius. nu.38.in fin. 39. 40. & 41.) vbi aliquid requiritur pro forma, conſenſus partiũ nihil operatur ſecũdum Bar.in l. de his. ff.de tranſ.actio. Nam iuri(inquit) traditiuo certæ formæ in actibus hominum renuntiari non poteſt, ne proprio motu, pro vt quiſque vellet,& non prout debet,procedi poſsit.Ita eleganter in proprijs terminis decidit Bald. in ſuo conſilio Ciſmatis poſito ſuper rubric. C.ſi quis aliquem teſta.prohibi.verſic. Prædictis quoque accedat, &c. Et idem Bal.in l.Barbarius.in 6.colu. 1.lectu.in fine.ff.de offic.Præto.& Bart.in l.Modeſtinus.ff. de donat. Et ratio rationis eſt,quia omnis ſolẽnitas,ſeu forma actus eſt de iure publico. vt l. teſtamenti factio.ff. de teſtamen.cui partes renuntiare non poſſunt. l.nemo poteſt. ff. de leg.1. ideò dicit Bald.in cap.1. qui ſucceſ. teneantur. in vſibus feud.

Quod

Digitized by Google

Quòd quoties lex vel ſtatutũ appoint formam, conſenſus priuatorum, nihil operari poteſt, ſiue talis forma vtilitatem contineat publicam, aut priuatam. Et alibi dicit idem Bal. in authenti. iubemus, ad fin. C. de iudic. quòd vbi forma eſt tradita à iure, ſi actus introducantur ſine ea, non poteſt poſteà conſenſu partium conualidari, ſeu ratificari. Idem decidit in l. 1. C. qui admitti ad bono. poſſ. poſſunt. ſed in d. foro 17. de reſtitutio. minor. pro forma requiritur nominatio iudicum calculatorum à iudice facienda, eorum examen, & declaratio: ergo partes ei non poſſunt renuntiare, faciendo diffinitionem, ſiue liberationem tutori, vel curatori, dicta forma non ſeruata.

11 Quartò. Vrſil. in addit. ad Affl. decil. 149. num. 16. fol. 183. pag. 2. probat, non valere generalem liberationem tutelæ, niſi in ipſis rationibus interueniſſet calculator, & ad id allegat Socin. conſ. 159. in præſenti. conſ. 160. memini. conſ. 213. incipien. conſilijs noſtris. lib. 2. & conſ. 90. 1. volu. Pariſ. cõſ. 131. in 1. volu. cum alijs cumulatis per Didac. Couar. fol. 587. & non citat Vrſil. locũ, ſed in caſu noſtro nõ interuenit calculator, qui diſpũgeret dictas rationes, ergo &c.

Quintò, in caſu ſtatuti Lucenſis ſimilis foro noſtro idem probat Soc. conſ. 92. præſertim num. 23. in fin. cum ſequentib. lib. 4. vbi probat, liberationẽ factam curatori, non ſeruata forma tradita à dicto ſtatuto eſſe nullam.

12 Sextò, in materia reddendæ rationis, conſuetudo loci, vbi adminiſtratio geſta fuit, eſt ſeruanda. Rota Genuæ. deciſ. 141. nu. 1. Muñoz. Eſcobar de ratiotin. c. 2. n. 17. ſed conſuetudo generalis eſt in ciuitate, & Regno Valentiæ, quod rationes adminiſtrationis tutelæ, & curæ ea finita, reddantur coram iudicibus calculatoribus à iudice nominatis, qui dictas rationes examinant, & declarant, quæ partitæ ſunt admittendæ, & quæ repellẽdæ; & cuius quantitatis tutor, vel curator remaneat debitor, & aliter facta liberatio ſiue diffinitio nulla cõſueuit reputari: ergo hæc cõſuetudo, quæ eſt optima legum interpres, ſeruanda eſt. l. ſi de interpretatione. ff. de legib. & per eam declaratur dictus forus 17. de reſtitutio. minor.

13 Deniquè ſæpius in Regia Audientia fuit declaratum, liberationes, diffinitiones, ſeu quitationes factas tutoribus, vel curatoribus per maiores 20. annorum, ſi non præceſſerit examen iudicum calculatorum per iudicem nominatorum, eſſe nullas, & præſertim cũ ſententia lata in fauorẽ Ludouici Granulles, contra Michaelẽ Ioannem Granulles hęredem Baltaſaris Granulles quondam tutoris, & curatoris, publicata per Ioannem Ferrandiz de Soro, die 18. Martij 1570. Vbi non obſtante inſtrumẽto liberationis, ſeu diffinitionis factæ per dictum Ludouicum dicto

eius

eius curatori, fuit compulſus hęres curatoris iterũ reddere rationes, his verbis: *Pronuntiamus, ſententiamus, & declaramus, prædictam liberationem ſeu quitationem appoſitam in actis huius cauſæ, in inſtrumento recepto per Petrum Cierta notarium pro parte dicti Michaelis Ioannis Graullles rei conuenti aduerſus petitionem, & demãdam per dictum Ludouicum poſitã fore, & eſſe nullam, nulliuſque roboris, & efficaciæ, & ex eo illa non obſtante condemnandum fore, & eſſe dictũ* Michaelem Ioannem Granulles, *ſeu curatorem filiorum eius, pro vt cum præſenti cõdem namus, ad ponendum formiter computum dictæ adminiſtrationis dictæ tutelæ, & curæ adminiſtratæ per dictum Balthaſarem intra dies ſex, & deinde inter alios tres immediatè ſequentes nominent, & nominare debeant dictæ ambæ partes iudices calculatores, qui prædicta computa videant, & calculent iuxta fori formam.* Et rurſus cum ſententia lata in S. S R.C. in fauorem Philippę Matthæu viduę, & hæredis quõdam Iacobi Erau, contra Beatricẽ Marti, & de Malonda hæredem Petri Arnau curatoris dicti Iacobi Erau, fuit declaratum: *Diffinitionem ſeu liberationem factam per dictum minorem factum maiorem dicto eius curatori cum chyrographo ſcripto in calce libri rationum continentis data, & acceptata, & rationes dictæ tutelæ, & curæ, non valere, obſtante foro Regni Valentiæ, nec in vim remiſsionis, nec iure confeſſionis & probationis reſultantis ex confeſſione facta in dicto chyrographo, vbi confeſſus fuerat partitas expenſi eſſe veras,* & poſt multos annos fuit cõdẽnata hęres curatoris *ad ſoluendũ hæredi minoris bona omnia tã mobilia, quã immobilia vnà cum fructibus, & logenijs perceptis, & qui percipi potuerunt vſque ad illorum realem reſtitutionem ſimul cum intereſſe pupillari dictis quantitatibus correſpondenti, vſque ad maiorem ætatem, poſteà verò commmuni ſortis tantùm Principalis.*

14 Nec obſtant in contrarium adducta. Ad primũ enim quod propoſuerat Soci. conſ. 92. nu. 1. lib. 4. reſpondet ibi nu. 8. his verbis. *Ad primam rationem reſpondeo ex dictis Ioan. Andr. & Dominici; de Sancto Geminiano in d. c. vnico. de cleri. ægrotan. lib. 6. quod tunc non tenetur iterũ reddere, quando plenè reddidit, & ſufficienter, pro vt tenetur, & ita concludunt etiam Lappus Cardinalis, & Ioannes de Imola in Clementina, quia contingit. de religio. domi. Et probatur in l. 1. C de errore calculi. cum ibi plenè not. Pro hoc etiam regula. l. quoties. ff. qui ſatiſdare cogantur, ſed in caſu noſtro non fuit plene reddita, pro vt tenebatur: igitur non obſtat dicta ratio.* Quibus addo Ancharr. omninò videndum conſil. 330. aliàs 331. incipiẽti, viſis facti narratione. Vbi latè probat, non obſtante liberatione, quia ratio non fuerat perfectè reddita, reddendam eſſe, & Baeça de decima tutor. cap. 2 num. 162. vbi ait, etiam ſi facta ſit liberatio generalis cum iuramento, tutorem teneri de nouo rationem reddere, ſi conſtet priorem computationem, aut fuiſſe erroneam, aut non

non plenā. Ita Iaſ. conſ. 219. nu. 2. lib. 2.

15 Ad ſecundum reſpondeo, quòd licèt dictus forus 17. de reſtitu. mi. nor. in principio, loquatur de pupillis, & minoribus, tamen in ſecunda parte, præſcribit formam ſeruandam per maiores 20. annis in exigendis rationibus à ſuis curatoribus, finita iam cura, & ſic poſt quam ſunt maiores, vt cōſtat ex illis verbis: *Mas finides, les tudories, ò cures ſien aſsignats per la Cort comptadors ſuficients à ohir ſumariament los comptes de les adminiſtracions, que hauran fetes, los quals comptadors defeneſcē los dits comptes ſentencialment.* Et ita pater, diſpoſitionem dicti fori procedere in maioribus 20. annis. Et licèt in his ceſſat ratio legis primæ. ff. de minor. militàt tamen ratio fraudis præſumptæ, ne huiuſmodi minores facti maiores, cupidi pecuniæ ſibi debitæ, modico accepto, fraudentur ab his, qui fuerunt eorum tutores, vel curatores, & ignari bonorum ſuorū, vel crediti, quod habent, faciant dictas abſolutiones, liberationes, ſeu diffinitiones ſuis tutoribus vel curatoribus. & Anton. Faber. & Anton. Sola. ſupra allegati. nu. 4. loquūtur in terminis decreti Sabaudiæ ſupra relato. nu. 1. quod loquitur de liberationibus factis à minoribus, & non à maioribus ætate. Et conſtitutio Cathaloniæ incipiens, ad tollendum, rub. de donationibus minorum, de qua Mieres vbi ſupra nu. 4. in fin. etiam non loquitur de maioribus, ſed tantùm de minoribus, & ita in caſu longè diuerſo ab eo, de quo loquitur dictus forus 17. rub. de reſti. minor.

Ex quibus declarauimus, diffinitionem factam per maiorē eius curatori, non præcedēte examine rationum facto per calculatores, eſſe nullam, referēte Doctore Michaele Mayor, Regente Regiam Cancellariam, tunc cauſæ Auditore, & Commiſſario, ſententia lata in cauſa ſupplicationis, publicata per Franciſcū Paulum Alreus, die 2. Decembris. 1611. confirmando ſentētiam latam in alia Aula eiuſdem Regiæ Audientiæ, inter Hieronymam Lora, & de Barrera, ex vna, & Paulum Suſa ex alia parte: publicata per Damianum de Bergegal, die 5. Nouembris. 1608.

DECISIO CXIII.

DEBITORES CIVITATIS, vel Reipublicę, antequā ſoluant, ad honores inuitari non poſſunt, vel munera publica Reipublicæ exercere. Hoc tamen non procedit, ſi debitum eſt minimum.

1 *CAſus ſiue facti ſpecies.*

2 *Munera publica Reipublicæ exercere nō poteſt eius debitor, maximè in ciuitate Oriolæ, & infra nu. 4.*

3 *Debitor ratione vectigalis, vel ex qualibet adminiſtratione, à muneribus repellitur.*

5 *Legis*

5 *Legis vigorem habet Regia Epiſtola, dummodo non ſit contra ius vel vtilitatem publicam, quod in ea præcipitur.*

6 *Debitum, vbi eſt paruum, non repellit debitorem à muneribus publicis.*

7 *Curator eſſe non poteſt, qui eſt debitor minoris, fallit nu. ſeq.*

8 *Debitor minoris in modica quantitate, non prohibetur eius eſſe curator.*

9 *Statutum, vel quælibet alia diſpoſitio, generaliter, & indiſtinctè loquens, id, quod minimum eſt, non comprehendit.*

10 *Prætor non curat de minimis.*

11 *Feudatarius, in feudo modico, etiam ſi intra annum fidelitatem non præſtet, à ſuo iure non cadit.*

12 *Debitor modicæ quantitatis nõ poteſt detineri, etiam ſi creditor iuret eſſe ſuſpectum.*

13 *Emphyteuta ob modicam deteriorationem, non cadit à iure ſuo.*

14 *Solemnitas, alioquin à iure requiſita, non ſeruatur in minimis cauſis.*

15 *Redhibitoria locum non habet pro minimo vitio.*

16 *Statutum loquens de percuſsionibus ſanguinolentis, modicas ſciſſuras non comprehendit.*

17 *Prælatus poteſt ſine ſolemnitatibus iuris alienare rem immobilem modici valoris.*

18 *Munerum ſeu honorum continuatio legibus prohibetur, fallit in paruis honoribus.*

19 *Minima non ſunt in conſideratione, vel de eis non eſt curandum.*

20 *Debitor ciuitatis vel Reipublicæ, vbi debitum eſt minimum, non prohibetur munera ſubire, & ita fuit deciſum infra nu. 22.*

21 *Minimum differt à paruo.*

1 BArtholomæus Viudes ciuis Oriolæ, die 21. Decembris 1611. fuit extractus & nominatus ad regẽdum officium iuſtitiæ cauſarum ciuilium dictæ ciuitatis: & cum ſentẽtia lata per Iuſtitiam, & Iuratos eadem die fuit declaratũ, non benè fuiſſe extractum, ex quo debebat vniuerſitati ſupradictæ ciuitatis, ius muri, & ſalis, & quaſdam quantitates pro impoſitione, ſiue derrama tafullarũ, quas poſſidet dictus Viudes in via de Vrgello, ex quo non ſoluerat ante dictam extractionem, iuxta tenorẽ Regiæ Epiſtolæ de qua infra nu. 4. & fuit pronuntiatum ex hac cauſa dictam extractionem factam de perſona dicti Viudes ad dictũ officium eſſe nullam. A qua ſententia dictus Viudes appellauit, & cauſam appellationis introduxit in curia Gubernationis Oriolæ, & poſteà in puncto, in quo erat dicta cauſa, ad Regiam Audiẽtiam fuit euocata. Et in dicta curia Gubernationis Petrus Ferrandez notarius ſubſyndicus dictæ ciuitatis in ſcriptura articulorum poſita, die 10. Ianuarij anni 1612. declarauit, ratione dicti iuris muri, & ſalis, dictum Viudes eſſe debitorem quatuor ſolidorum & ſex denariorũ, & tafullas dictæ viæ de Vrgello eſſe quinque vel ſex. Vndè cum pro vna

vnaquaque taſulla ratione dictæ impoſitionis tantùm deberentur tres denarij ad ſummam prætendebatur debitor quindecim vel decem & octo denariorũ, ex hac cauſa, quæ duæ partitæ capiebant ſummam ſex ſolidorum monetæ Valentinæ ad ſummum. Dubitatũ fuit, ex quo erat debitor ciuitatis in dicta minima quãtitate, an poſſet obtinere dictum officium, ſiue munus publicum eiuſdem ciuitatis? Et pro parte negatiua faciunt.

2 Primò, Nam debitor Reipublicæ non poteſt eligi ad munus publicum eiuſdem. l. reſcripto. 6 §. debitores. ff. de mun. & honor. ibi: *Debitores rerum publicarum ad honores inuitari non poſſe certum eſt, niſi prius in id, quod debetur, Reipublicæ ſatisfecerint*. L. 1. C. de debitor. ciuitatum. lib. 11. ibi: *Non priùs debitorem Reipublicæ, honorem in Republica ſubire, quàm id, quod debere conſtiterit, comentus exoluerit: tam meis, quàm diuorum Principum conſtitutio-*
3 *nibus declaratur*. Et ibi glo. in verb. *Exoluerit*. & Ioan. de Platea notãt, debitorem ratione vectigalis, vel ex qualibet alia adminiſtratione, à muneribus repelli. Et debitor ciuitatis ex cauſa vectigaliũ, ſi ſit poſtulatus debitor illius quantitatis, non poterit interim aliquem honorem in ciuitate adipiſci, licèt regulariter quis non ſit commodo poſſeſsionis priuandus, ita Lancel. in tract. de attentatis. 2. par. c. 4. de attentatis lite pendẽte. declarat. 4. nu. 43. habetur. tom. 5. tract. nouiſ. fol. 338. (poſt Vital. in tract. clauſular. clauſ. nihil nouati accuſat. pendente nu 4.) Vndè cum dictus Viudes eſſet debitor ratione vectigalis, nõ poterat obtinere dictum
4 munus publicũ, hocque expreſsè diſpoſitum eſt in foro 171. curiatũ anni 1604. fol. 37. ibi. *Que ninguna perſona de la ciutat de Oriola de huy auant, eſſent deutor à la dita ciutat, puga concorrer a oficis alguns de dita ciutat, ſino ſerà ab tot efecte pagat lo deute, y eſtant abſolt y difinit de aquell, ſots decret de nullitat de les tals extractions*.

Secundò, idem etiam mandauit dominus noſter Rex cum Regia epiſtola, data Matriti, die 14. Februar. 1609 regiſtrata in libris, & regiſtris Conſilij dictæ ciuitatis, vt ille, qui eſſet debitor dictæ vrbis Oriolæ in parua vel magna quantitate, non poſſet via directa, vel indirecta admitti ad exercitiũ officiorum publicorum eiuſdem, niſi omni cum effectu ſoluiſſet, & cũ alia Regia epiſtola directa Gubernatori Oriolæ, data in oppido de Aranda, die 17. Iulij 1610. mandauit, vt quicunque fuerit debitor Regij patrimonij, vel dictæ ciuitatis, tempore extractionis dictorum officiorum, niſi omni cum effectu ſoluerit, non poſsit admitti ad dicta officia, vel ad aliquod eorum, & extractio facta de perſona debitoris ſit nulla. Cum igitur dictus Viudes tempore electionis eſ-
5 ſet debitor ciuitatis, licèt in parua quanti-

quantitate, eius electio fuit nulla iuxta dictas Regias epiſtolas, quæ vim legis habent. §.ſed & quod Principi inſtitut. de iur. natur. ibi: *Quodcũque ergo Imperator per epiſtolã conſtituit, vel cognoſcens decreuit, vel edicto præcepit, legem eſſe conſtat.* l. 1. ff.de conſtitu. Princip vbi eadem verba referuntur, hoc tamẽ intelligitur dũmodo non ſit cõtra ius, vel vtilitatem publicam.l.fin.C. ſi cõtra ius. for.2.& 3.eod.tit.fol.38.

Sed his non obſtantibus,cõtrariũ,me referente,fuit deciſum, nimirũ ob debitũ dictæ minimę quãtitatis ſex ſolidorũ non eſſe impeditũ dictum Viudes ad dictũ munus,ſeu officium iuſtitiæ regendũ.

6 Primò, ita in terminis ſcripſit Cancer.tom.3.var.c.2.de inuentario.nu.55.& 56.dicens,cõſtitutionem vnicam in tit. *De deutors, de Vniuerſitats,* nõ habere locum,vbi debitũ eſſet paruum, & refert ita cenſuiſſe Camillum de Curte. in diuerſo.iuris feuda.verſ. Videdum eſt de modo.nu.32.

7 Secũdò,licèt curator eſſe nõ poſſit qui eſt debitor minoris. authẽ. Minoris debitor.C.qui dare tutores,vel curatores,ibi: *Minoris debitor, vel is, cui minor tenetur, aut qui minoris res tenet, à curatione prohibetur.*

8 Tamen ibi glo.in verb. *Debitor*, inquit, quòd ſi eſt in modica quãtitate debitor; nõ per hoc prohibetur. Eandẽ opinionẽ tenuerũt Bal. in l.cũ in eo.nu. 2.ff.de pact. Greg. Lop alios allegans.in l.14.in gloſ. *Deudores.* in princ.tit.16.par.6.Tiraq.in tract.de rebus exiguis.n.43. verſ.33.vbi allegat Bar.in l.ſi quis in pignore.§.vlt.de pignor.& Roma.in repetitio.l.ſi vero.§.de viro, ſolu mat.in 3.fallen.vbi glo.valdè commendat. Alex.conſ. 186. viſo proceſſu.col.1.lib.7. vbi etiam illã dicit notab.Gutier.de tut.1.par. c. 20.nu.13. Anto.Piagius de tutore & curatore.quæſt.3.nu.19.

9 Tertiò, nam(vt inquit Aſin. in praxi.§.26.c.1.nu.3.cum ſeq.)ſtatutum,vel quęlibet alia diſpoſitio generaliter & indiſtinctè loquẽs,

10 id,quod minimum eſt non cõprehendit,& ideò Prætorem de minimis non curare dici ſolet.l.ſcio. ff. de reſtit. in integr. vndè dixit Bal. in c. 1.§. eſt & alia. in tit. quæ fuer. prim. cauſ. benef. admitten. quòd

11 licet feudatarius,qui domino infra annum fidelitatem non præſtat, á ſuo iure cadat, id tamen in feudo modico locũ nõ habere. Facit etiã optimè illud,quod rurſus dixit idẽ Bal.in authẽ.ſed iã neceſſe.C.de do

12 nat.ante nupt. dũ vult, quòd licet creditor iurare poſſit, debitorẽ eſſe ſuſpectũ,vt detineatur, id tamẽ ad debitorem modicæ quantitatis non extendi, iterũ dixit Bal. in au-

13 then.qui rem. C.de ſacroſ. Eccleſ. quòd licet emphyteuta rem deteriorem reddens cadat à iure ſuo, de modica tamen deterioratione intelligendum nõ eſſe, & notatur in authen. Niſi breuiores.C.de ſen

14 tent. & interlocu. omn. iud. quòd in minimis cauſis ſolemnitas,alioquin á iure requiſita, nõ ſeruatur.

l. 1.

l. 1. & 2. eodem tit. comprobat etiã illud, quod not. Doctores in l. iubemus. §. Sanè. C. de Sacroſanct. Ec-
15 cleſ. & præſertim Bald. in l. fin. C. de ædilit. actio quòd pro minimo vitio redhibitoria locũ non habet,
16 & ideò dixit, ex forma ſtatuti, ſi Syndicus percuſsiones ſanguinolẽtas denuntiare teneatur, modicas tamen ſciſſuras denuntiare non tenebitur, vt inquit Riminaldus in conſilio 359. numer. 18. & ſequentibus, lib. 2. Et Tiraquel. in dicto tracta. de iudicijs in rebus exiguis. numer. 33. Pro hac ſententia alle-
17 gat text. in can. Terrulas. 12. quæſtione 2. vbi Prælatus poteſt ſine ſolemnitatibus iuris alienare rem Eccleſiaſticam, etiam immobilem modici valoris. Et ita voluerunt per illum textum, Dominicus, & gloſ. ibi, & gloſ. quoquè in can. Abbatibus, & ibi Archid. ead. cau. & q. Inn. Anto. & alij in c. 11. extra, de his, quæ fiunt à Prælat. gloſ. & Hoſtien. in cap. ſi proponente. extra de reſcrip. & multos alios Doctores allegat pro hac ſententia Tiraquel. vbi ſupra, qui nu.
18 72. ait, quòd licèt honorum continuatio legibus prohibeatur. l. honor municipalis. 14. §. gerendorũ. ff. de muner. & honor. & per totũ titul. C. de honor. & muner. non conti. huic tamen legi locus non eſt in paruis honoribus, ſiue Magiſtratibus ſubeundis, vt voluit Accur. in l. diuus. ff. de muner. & honor. & per tex. in l. liceat omnibus. C. de aſſeſ. & per totum dictum tracta. Tiraquel. multa alia exem-
19 pla adducit, & benè confirmat, & Matth. de Aflict. in 3. lib. feud. tit. de prohib. feud. alien. per Federic. c. Imperialem. §. duodecimo nota. num. 59. dicit, quòd ius non curat de modico præiudicio, & multis iuribus, & Doctor. relatis, benè confirmat, vſquè ad numer. 87. Cùm igitur dicta quantitas ſex ſolidorum debita per dictum Viudes ſit minima, de ea non eſt curandum.

Nec obſtant in contrarium adducta. Regula enim illa, quòd debitor ciuitatis, vel Reipublicæ ad
20 honores inuitari non poteſt, limitatur vbi debitum eſt minimũ ex ſupra dictis. Et licèt cum Regia epiſtola, data die 14. Februarij. 1609. mandatum fuit, vt in ciuitate Orio læ debitor quamuis in parua quantitate, non poſsit exercere officium publicum, tamen non intelligitur de quantitate minima: hoc enim eſt contra mentem legiſ-
21 latoris. Nã ad ſenſum patet, quòd ſi quis eſſet debitor tantùm medietatis, vel quartæ partis vnius nummi ænei, non ex hoc repelleretur ab exercitio officij, vel muneris publici: non enim hoc diceretur paruum, ſed minimum debitum, & dicta quantitas ſex ſolidorum, nedum parua, ſed minima viſa fuit Regio Conſilio.

Deniquè dicta Regia epiſtola propter debitum paruæ quantitatis non repellit ab electione, ſed tantùm ab exercitio muneris pu-

Xx blici,

blici, niſi priùs ſoluerit, antequam illud exerceat, & hoc iā fecit dictus Viudes, qui antequā ei fuiſſet oppoſita exceptio, quòd erat debitor ciuitatis, obtulit realiter Clauario d. ciuitatis ſupradictos quatuor ſolidos, & ſex denarios, debitos pro iure ſalis, & muri, & cū illos recipere nollet, eoſdē obtulit Scribæ Aulæ Iuratorū, qui cum nec eos recipere vellet, eādem quātitatem realiter, & omni cū effectu tradidit dictis Iuratis re integra, antequā fuiſſet extractus alius ad dictum officiū Iuſtitiæ.

22 Ex quibus omnibus, in dicta cauſa fuit declaratum, dictum Bartholomæum Viudes, nō eſſe impeditū ad exercitiū dicti muneris, ſeu officij iudicis ordinarij, ſiue Iuſtitiæ d. ciuitatis Oriolæ, & benè fuiſſe per eum appellatum, & malè iudicatū per dictos Iuſtitiam, & Iuratos, cū dicta ſentētia, quæ fuit reuocata cū Regia ſententia, me referente, lata in fauorem dicti Bartholomæi Viudes, publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 4. Iunij. anno 1611.

DECISIO. CXIIII.

COMPROMISSVM debet fieri iuxta actus Curię Brachiorum Regalis, & Militaris Regni Valentiæ, inter perſonas hîc enumeratas. Litigare enim non poſſunt pater, nec mater cū filijs, nec fratres, vel ſorores inter ſe, nec vir cum vxore: ſed debent ſupra dicti vnuſquiſquè arbitrum nominare, & dicti arbitri, ſi ſint diſcordes, tertium eligere. Dictarum tamen legum diſpoſitio non comprehendit viduam, pręſertim veluti Ducíſſam: cuius cauſa poteſt tractari in Regia Audientia, etiam ſi litiget cum filio.

1 *Compromiſſum debet fieri inter patrem, & matrem, & filios, fratres, virum, & vxorem iuxta actū Curiæ Brachij Regij, cuius verba referuntur, & idem diſponitur in perſonis Brachij Militaris.*

2 *Compromiſſum debet fieri inter coniunctos, vſque ad quartum gradum conſanguinitatis, vel affinitatis, in Regno Neapolitano iuxta pragmaticam incipientem, Odia.*

3 *Compromiſſum non debet fieri inter coniunctos in multis caſibus, & pragmatica de compromiſsis, multas recipit limitationes. & nu. 11.*

4 *Statutum cogens fieri cōpromiſſum, non comprehendit Clericos.*

5 *Compromiſſum firmare Clerici, vel Eccleſiaſtici, compelli non poſſunt, & ita fuit declaratum in Regia Audientia.*

6 *Continentia cauſæ diuidi non debet.*

7 *Compromiſsi exceptio locum non habet, quando tempore, quo fuit petitū, teſtes iam erant publicati, & ita fuit decīſum*

deciſum in Regia Audientia, numero 8.

9 *Compromiſsi petitioni locus non eſt poſt concluſum, in cauſa, & ita fuit iudicatum in Regia Audientia, number. 10.*

12 *Senatus cognoſcit de cauſis grauibus, nulla admiſſa exceptione compromiſsi, iuxta opinionem Rugi-nelli.*

13 *Regia Audientia ſolet in caſibus, in quibus loquuntur actus Curiæ, de quibus in cap. 3. & 4. rub. de in ius vocando, altera parte opponente exceptionem cōpromiſsi, remittere cauſam ad arbitros per partes nominandos, eas compellendo, vt compromittant.*

14 *Alimentorum cauſa compromittenda eſt.*

15 *Euocantur ad Regiam Audientiam cauſæ Magnatum.*

16 *Princeps ſua prerogatiua cognoſcit in ſuo cōſiſtorio de cauſis arduis Vniuerſitatum, vel Corporum.*

17 *Viduarum cauſæ ſunt cōſiſtoriales.*

18 *Priuilegium viduis conceſſum, vt earum cauſæ tractentur in Tribunali Principis, non tollitur, niſi ei ſit expreſsè derogatum.*

19 *Viduas non comprehendit actus Curiæ Brachij Militaris, de quo in cap. 4. de in ius vocando, & ita fuit deciſum in Regia Audientia. nu. 20.*

20 *Compromiſſum firmare viduam cum filio litigante compelli non poſſe, fuit declaratum in Regia Audientia.*

DVciſſa Gandię domna Ioanna de Velaſco, in iudicium vocauit Ducem Gandiæ don Carolum de Borgia eius filium, in Regia Audientia, & cauſa mihi commiſſa. Procurator Ducis oppoſuit in vim exceptionis, non poſſe litigare matrem, & filium, ſed debere fieri compromiſſum, iuxta leges particulares, ſiue actus Curiæ Regni Valentiæ. Nam in primis per Catholicum Regem Ferdinandum, anno 1510. ad ſupplicationem Brachij Regij, ſancitum fuit, parentes cum filijs, fratres inter ſe, virum, & vxorem non poſſe litigare, ſed inter eos fieri debere compromiſſum. Et deinde ad ſupplicationem Brachij Militaris, ſiue Equeſtris Ordinis per Inuictiſsimum Imperatorem
1 Carolum Quintum diſpoſitū fuit, idem ſeruandum eſſe inter Nobiles, & Militares, vt habetur in volumine fororum in rubrica de in ius vocando, capit. 3. & 4 folio 41. nam in cap. 3. ita legitur: *Supplica perço lo dit Bras Real a voſtra Mageſtat l. placia ab acte de la preſent Cort, prouehir, y diſpondre, que les dites perſones, ço es, pare, mare, fills, germans, e germanes, y marits, y mullers, no puxen entre ſi, axi conunctament, com diuiſa, pledejar dauant de ninguns jutges, ò tribunals, ans los ſia denegada tota audiencia. E que de les dites cauſes, que entre les dites perſones ſeràn ſuſcitades, hajen a conexer dos arbitres, nomenadors, hu per caſcuna part. Los quals, ſi ſeràn diſcordes, hajen de elegir ells matexos vn tercer, dins terme de tres dies, apres que conſtàra de*

Xx 2 *tal*

tal diſcordia, e ſino es concordaran de
fer la dita electio del dit tercer, que
lo ordinari de la çiutat, vila, o lloch
hon habitaràn los tals litigants, haja
elegir lo dit tercer, e que pera fer, e
fermar lo dit compromis les perſones ſo-
bredites, hy puxen eſſer compellides per
lo dit ordinari. Plau al ſeñor Rey ſia
fet com ſe ſuplica, puix los dits arbitres
hajen de conexer, e pronunciar en les
dites cauſes per juſticia, procehint em-
pero en aquelles ſumariament. Et in
capite ſequenti, dicta diſpoſitio
extenſa fuit ad perſonas Brachij
2 Militaris: & ſimiliter diſpoſitum
eſt in Regno Neapolitano per Re
gem Ferdinandum Primũ, in prag
matica incipienti, Odia. in tit. de
compromiſsis, quæ diſponit, ad
tollenda odia, quæ inter coniun-
ctos ex litibus oriuntur, inter di-
ctos cõiunctos, vſque ad quartum
gradum conſanguinitatis, vel affi-
nitatis, incluſiuè computandum,
ſecundùm ius ciuile, ad petitio-
nem cuiuslibet ex dictis cõiunctis
compromiſſum fieri debere. Vn-
de cum dicti Duces Gandiæ, ma-
ter, & filius, ſint Brachij Militaris,
vti cõprehenſi in dicto actu Curiæ
Regni Valentiæ, non poſſunt inter
ſe litigare, ſed debẽt firmare com-
promiſſum.

Sed fuit deciſum contrarium,
nimirum, dictam Duciſſam non
teneri facere compromiſſum, ſed
poſſe litigare in Regia Audientia
contra dictum Ducem eius filium.
3 Nam vt latè ſcribit Camillus Bor
rellius in commentarijs ſuper di-
cta pragmatica, *Odia.* de compro-
miſsis. Diſpoſitio illius pragma-
ticæ varias recipit limitationes,
quas ipſe refert in dictis commen
tarijs, & præſertim §. 1. gloſ. 3. per
totam, ſignanter num. 225. fol. 30.
4 vbi inquit, Statutum cogens fieri
compromiſſum, non comprehen-
dere Clericos, & multis relatis con
firmat, & hanc dicit, veriorem, &
communem opinionem. Et iuxta
hanc ſententiam fuit declaratum
in Regia Audientia, Clericum nõ
5 teneri firmare cõpromiſſum, pro-
uiſione Regia facta in fauorẽ Coſ-
mæ del Royo Presbyteri, publica-
ta per Michaelem Ferran, Regij
mandati ſcribam, die 27. Nouem-
bris, anno 1537. Et merito, nam
Brachium Eccleſiaſticum non con
ſenſit dictis actibus Curiæ, ſed tan
tùm Brachia Regium, & Milita-
re, & ita etiam fuit deliberatum
in Regio Conſilio, referente Do-
ctore Ioanne Hieronymo Blaſco,
die 23 Nouembris, anno 1613. in
cauſa vertẽte inter don Ioſephum
Carroz ſæcularem, & don Vin-
centium Carroz Militem Ordinis
Sancti Ioannis Hieroſolymitani:
agentes ex vna, & don Franciſ-
cum Carroz ſæcularem, eorum
fratrem reum conuentum, ex alia
parte: actuario, ſiue ſcriba cau-
ſæ Vincentio Lepanto notario, in
qua cum per dictum don Franciſ-
cum fuiſſet oppoſita exceptio com
promiſsi firmandi, quia dictus
don Vincentius, alter ex actori-
bus, erat Religioſus, & ſic perſona
Eccle-

Eccleſiaſtica, fuit deliberatum, cauſam eſſe tractandam in Regia Au-
6 dientia, etiam reſpectu dicti don Ioſephi, ne continentia cauſæ diuideretur, iuxta l. nulli C. de iudicijs.

Et in ſimili fuit deciſum in Regia Audientia Cathaloniæ, vt ex quo petitio deſcendebat ex eadem cauſa, & fuerat facta vnica petitio, tractaretur vnico proceſſu. vt teſtatur Michael Ferrer 3. parte obſeruantiarum Regiæ Audientię Cathaloniæ. cap. 445. refert & ſequitur Cancer. tom. 3. var. cap. 1. num. 50.

7 Nec habet locum dicta exceptio compromiſsi, quando tempore quo fuit petitum, teſtes iam erant publicati. ita Baldus in l. 1. num. 1. ad finem. ff. de tranſactio. ibi: *Item eſt argumentum, quòd compromiſſum ex forma ſtatuti, non poteſt peti atteſtationibus publicatis, & re iam litigata*. Et Paulus Caſtren. in proœmio codicis, colum. 1. verſicul. Et hoc plures, vbi quæritur, an peti poſsit compromiſſum in quacunquè parte litis, etiam propè ſententiam? Et determinat, non poſſe, ſed peti debere ante publicatas atteſtationes, quo tempore eſt dubia, ſecùs poſt, quia clara. Aretinus in conſilio 100. colum. 1. in fine. verſicul. Et atteſtatis. Capicius in deciſione 48. in fine. vbi dicit, quòd de iure communi compromiſſum, ex forma ſtatuti, poteſt peti etiam lite cõteſtata, dummodo illud petatur, antèquam fiat publicatio in cauſa. Iaſon in l. eleganter. in principio. ff. de condictione indebiti. Curtius in l. ſi cauſa cognita. C. de tranſaction. vbi fortiùs voluit, hoc procedere etiam poſt publicatas atteſtationes, licèt dicat, non potuiſſe obtinere, quia fuit iudicatum contrarium ſæpè. Parpal. in l. ſi quis maior. & ibi Cagnol. numer. 59. verſicul. Nono limita. C. de tranſactionibus. Gozadinus in l. qui ſe patris. num. 178. C. vnde liber. Montepeſ. in tracta. de arbitr. in 5. limit cap. 15. Marc. Antoni Blanc. in tracta. de compromiſsis. in verbo, *Lite conteſtata*. & Ruynus in conſilio 9. in fine. volumine 4. vbi inquit, Quamuis compromiſſum non fuerit petitum ante litem conteſtatam, tamen peti poſſe in quacumquè parte iudicij, antequam ſint publicatæ atteſtationes. Quia tunc res eſt liquida, & ideò ſicut de re liquida tranſigi non poteſt, ita nec compromiſſum fieri, quod eſt quædam tranſactio. §. Si verò contigerit. & ibi gloſſa in verbo, *Conuentum*. in Authent. vt differ. iud. & ſuptadictis relatis Rolan. à Valle conſil. 57. numer. 37. & 38. lib. 2.

8 Et ita fuit iudicatum in Regia Audientia, cum prouiſione facta per Doctorem Ioachimum Real, tunc cauſæ Auditorem, ex deliberatione Regij Conſilij, die 26. Auguſti, anno 1608. in fauorem curatoris Lautæ Bou, Monialis nouitiæ Monaſterij Sanctæ Theclæ

ciuitatis Valentiæ, contra Doctorem Franciſcum Bou Iuriſconſultum eius patrem, in proceſſu inter dictas partes actitato, cuius erat actuarius, ſiue ſcriba Ludouicus Nauarto de Peralta notarius.

9 Et à fortiori non eſt locus petitioni compromiſsi poſt concluſum in cauſa, vulgata l. ſi cauſa cognita. & l. ſi diuerſa. vbi Cynus, Baldus, & alij. C. de tranſactio. cap. expoſita, extra de arbitris. Innocenc. in capit. ſignificauerunt. de teſtibus. Roman. in conſil. 68. cùm notatis per eundem, in l. Prætor. ff. de oper. nou. nun. & poſt ſupradictos, quos allegat Camill. Borrell. ſuper pragmatica. Odia. §. 2. gloſ.
10 1. numer. 366. folio 81. Et ita fuit declaratum in Regia Audientia, cùm prouiſione Regia, publicata die 16. Nouembris, anno 1532. Et cùm alia Regia prouiſione, publicata per Ceruello, die 9. Augusti 1539. inter Onufrium Gil, & Pe-
11 trum Ludouicum Gil fratres. Multas etiam alias limitationes refert Marc. Anton. Blanc. in tract. de cõpromiſsis. tom. 3. tract. parte 1. vbi agit de ſtatutis extantibus in multis partibus Italiæ, compellentibus conſanguineos, vſque ad certum gradum ad compromittendum. & Camil. Borrel. in cõmentarijs ad dictam pragmaticam. Ondedeus conſ. 9. lib. 1.

12 Et in hac cauſa vnus ex dominis allegauit, quòd refert Cæſar Ruginel. practicar. quæſt. cap. 43. num. 29. fol. 134. cauſam grauem poſſe tractari corã Senatu nulla admiſſa exceptione compromiſsi. Eſt enim Senatus quemadmodum & Princeps, omnium pater, & defenſor, §. final. in Auth. vt hi qui oblig. ſe perhi. habe. res minor. collat. 6. capit. Regum. 7. quæſt. 6. Cynus in l. abſentem. C. de accuſat. proceditquè ſola facti veritate attenta, & ex bono, & æquo. Atquè ideò non mirum ſi prædicta exceptio compromiſsi coram eo ceſſet. Faciunt etiam ea, quæ tradit idem Ruginel. pract. quæſtionũ. cap. 44. num. 24. Alia in terminis pro hac parte tradunt Hyppol. Rimin. conſil. 655. numer. 45. & ſequen. & Menoch. conſil. 479. ante num. 6. cum numer. ſequẽ. vbi multis probant, Senatum Mediolanenſem, non teneri arbitris cauſas prædictas deferre. Et idem Ruginel. dict. capite 43. in fine ſubiungit hæc verba: *Propterea nuper etiam Senatus declarauit pro inſigni domino meo Alexandro Raudenſe, cauſam per eius aduerſarium coram Senatu in poſſeſſorio motam, in Senatu retinendam fore, non obſtante allegata exceptione compro-*
13 *miſsi, & aliorum.* Sed hoc viſum fuit maiori parti non eſſe conſiderationis, quia conſueuit Regia Audientia in caſibus, in quibus loquuntur dicti actus curiæ Brachiorum Regij, & Militaris capit. 3. & 4. titul. de in ius vocando, altera parte opponente exceptionem compromiſsi, remittere cauſam ad arbitros per partes nominandos,

nandos,eos cogendo , vt compro-
mittant. Et cũ ego eſſem Auditor
cauſæ alimentorum , quæ iudicis
officio petebat Federicus Guerau,
miles, filius Doctoris Guerau, quõ
dam dictæ Regiæ Audientiæ Audi
toris,ſiue Senatoris,ex deliberatio
ne Regij Conſilij feci prouiſionẽ,
ſiue interloquutus fui, cauſam eſſe
14 compromittendam,non obſtante,
quòd eſſet cauſa alimentorum iux
ta ea, quæ tradunt Marc. Anton.
Blanc.in tract.de compromiſ. q.4.
nu.19.tom.3.tract part.1. fol. 167.
& Surd.in tract.de alimentis. tit.8.
priuileg. 56. num.33.fol. 308. pa-
gin.2.

Conſiderabamus etiam , quòd
ſcribit don Ludouicus de Peguera
in pract. rub.4 de euocatione cau-
ſarum.num.19.fol. 172.cauſas Du
cum , & ſic Magnatum , quamuis
15 minores ſint centum librarum,
euocari poſſe ad Regiam Audien-
tiam , eo quòd officiales ordinarij
contra eos non ſunt potentes , vt
notat Mieres in conſtitut.4. inci-
piẽ, *Volents les conſtitucions* Reginæ
Mariæ.collat.9. Et facit,quod no-
16 tat idem Mieres in conſtitut. *Tol-
lents lo abus.* numer.17. collat. 1. &
per Calic.in Margarita fiſci,dubio
8. prærogatiua 65. quòd Princeps
ſua prærogatiua cognoſcit in ſuo
Conſiſtorio de cauſis arduis vni-
uerſitatum , vel corporum, & re-
fert dõ Ludouicus Peguera, vbi ſu
pra, ita atteſtari Hieronymũ Dal-
man,in verbo,Cauſæ Magnatum,
fuiſſe concluſum in Regia Audien
tia,ad relationem Ioannis Sunyer,
in anno 1522. In facto vicegeren-
tis generalis Gubernatoris Catha
loniæ, contra Ducem Cardonæ.
Et in caſu noſtro cauſa vertebatur
inter Magnates , nimirum inter
Duciſſam domnam Ioannam , &
Ducem don Carolum eius filium,
& agebatur de intereſſe pluſquam
centum mille ducatorum. Et ita
difficilè inueniri poſſent arbitri,
qui inter dictas partes liberè iu-
ſtitiam facere poſſent.Sed hæc ra-
tio non omnibus placuit. Tan-
dem fuit conſideratum , dictam
cauſam fuiſſe ad Regiam Audien-
tiam euocatam ad inſtantiam di-
ctæ Duciſſæ, quæ erat vidua , &
ſic cauſa erat conſiſtorialis. iuxta
17 l. 1. C. quando Imperator, inter
pupillos, & viduas. in principio.
& maximè in § final, ibi : *Quòd ſi
pupilli , vel viduæ , aliíque fortunæ in-
iuria miſerabiles, iudicium noſtræ ſere-
nitatis orauerint, præſertim cum alicu-
ius potentiam perhorreſcunt, cogantur
eorum aduerſarij examini noſtro ſui co-
piam facere.* Et cauſas viduarum eſ-
ſe euocabiles ad tribunal Princi-
pis, præſupponunt for. 58. & 64.
de iuriſdictione. & forus 112. de
Curia,& Baiulo , & ſcribit Valen-
tinus noſter Belluga in ſpecul.Prin
cip. rubric.38.§. conqueruntur , &
rub.23. §. Sed pone. numer.9. Et
cùm hoc priuilegium, quód cauſæ
18 tractentur in tribunali Principis,
ex cauſa miſerationis viduis ſit
conceſſum , non tollitur, niſi ei
expreſsè fuerit derogatum. vt in-

quiunt Cynus. Bald. Angel. Caſtren. & Fulgoſ. in dict. l. vnica. C. quando Imperator. Vincent de Franch. deciſ. 187. num. 1. & deciſ. 192. num. 6. vbi allegat Roman. in conſil. 269. & Alexand. conſil. 122. viſo puncto. 4. vol. in verſic. Cōfirmo etiā: *Nunquā enim* (inquit) *eis cenſetur derogatum per generalem diſpoſitionem* gloſ. in l. ſi grauius C. de dignitatibus. lib. 12. quam ad hoc allegat Bellug. dicta rubrica 38. verſicul. Sed videtur obſtare. Theſau. deciſione 177. num. 12. qui ait, ita fuiſſe deciſum in Senatu. vbi alios Doctores allegat, & refert, ita fuiſſe deciſum in Conſilio Neapolitano.

19 Vnde cùm in dicto actu Curiæ Brachij Militaris, de quo in cap. 4. rub. de in ius vocando. Nulla fiat mentio de viduis, eius diſpoſitio illas non comprehendet, & ita inuitæ non poſſunt compelli compromittere, ſed poſſunt, ſi voluerint, ſuas cauſas in Regia Audiētia tractare. Et hæc ratio viſa fuit concludens, & ita interloquutus fui, ſiue prouiſionem feci ex deliberatione Regij Conſilij, in fauorem dictæ Ducíſſæ domnæ Ioannæ de Velaſco, contra dictum Ducem Gandiæ, eius filium, nō poſſe eam compelli ad firmandum compromiſſum. Quæ prouiſio fuit per me facta in proceſſu vertenti inter dictas partes, die 29. Maij. 1612. Actuario, ſiue ſcriba Vincentio Lop notario. Et idem fuit prouiſum in fauorem domnæ Brunicendæ Perellos, viduæ don Cotaldi Centelles, in cauſa vertenti contra don Ianuarium de Perellos, eius fratrem, prouiſione facta die 13. Auguſti 1616. Actuario Selles.

DECISIO. CXV.

INTERESSE AN DEbeat ſoluere tutor pecuniæ per eum non exactæ à debitoribus pupilli?

1 *TVtorem non teneri ad intereſſe pecuniæ per eum non exactæ à debitoribus, tenuit Ayora, ſed Gutierrez diſtinguit.*

2 *Tutor tenetur ad intereſſe debitorum pupilli, quæ liquida erant, & poterāt adhibita diligentia facilè exigi.*

3 *Tutor tenetur indiſtinctè ad intereſſe nominum nō exactorum, & de neglectis. num 4.*

5 *Tutor tenetur de fructibus, qui percipi potuerunt.*

6 *Tutor tenetur ad intereſſe pecuniæ non exactæ, in quantùm propter negligentiam tutoris pupillus damnificatus eſt.*

7 *Tutores ſæpius fuerunt condemnati per Regiam Audientiam Valentinā ad intereſſe pecuniæ non exactæ, ex nominibus debitorum minoris, ex redditibus bonorum tutelæ, ſeu ex bonis mobilibus non venditis.*

8 *Tutor, licèt tenetur de leui culpa, tamen in exigendis nominibus debitorum tantùm tenetur de dolo, vel lata culpa, & diſtinguendum eſt inter nomina debitorum inuenta tempore ſuſ-*

ſuſceptæ tutelæ, & inter ea quæ ipſe contraxit, circa probationem idoneita tis eorum.

9 *Debitores idoneos fuiſſe ſufficit, quã do tutor cum eis contraxit, ſi eo tempore diligens pater familias eis creditur us fuiſſet.*

10 *Maiorem diligentiam debet adhibere tutor in contrahendo, & in exigendo pecuniam debitorum, cũ quibus durante tutela cõtraxit, quàm in exigendis nominibus inuẽtis tempore ſuſceptæ tutelæ.*

11 *Nomina debitorum, quæ extabant tempore ſuſceptæ tutelæ, eo tũc fuiſſe idonea, & per culpam tutoris minus idonea facta fuiſſe, onus probandi incũbere minori, fuit declaratum cum Regijs ſententijs de quibus hic.*

12 *Tutor fuit condemnatus ad ſoluendum penſiones non exactas cenſualium per ipſum emptorum ex pecunia minoris, & ad intereſſe earum cum Regia ſententia de qua hic.*

INtereſſe an debeat ſoluere tutor pecuniæ per eum non exactæ à debitoribus, dubitatum fuit in Regio Conſilio in cauſa vertẽti inter Franciſcum Molla agricolam ciuitatis Setabis quondam tutorem ex vna, & Damianã Miranda, & de Arazil ex alia parte, me referente, in locum nobilis dñ Marci Antonij Silternes Auditoris dictæ cauſæ, in quo articulo
1 Ayora in tract. de partitio. 1. par. cap. 4. nu. 31. indiſtinctè aſſerit, tutorem non teneri, hocque dicit colligi ex l. tutor qui repertoriũ. in §. ſi tutor ceſſauerit. & in §. ſi poſt depoſitionem. in fin. verſ. Si quas vſuras exactas. ff. de adminiſtrat. tutor. vbi requiritur ad hoc, quòd tutor teneatur ad vſuras vſurarum, quòd vſuræ debitæ ſint exactæ, & conuerſæ in patrimonium tutoris, & idem dicit probari ex l. idemque. §. 1. & ibi not. glo in verbo vſuras. ff. mandati. cuius opinionem approbat Ioan. Gutier. in tract. de tutel. 2. par. c. 9. nu. 36. in verſ. Reſpectu pag. 382. his verbis: *Reſpectu vero redditũum minoris non exactorum, quamuis ad damnum & ſolutionem eorum teneantur tutor & curator, ſi amiſſi fuerint ob ſuam culpã, quia tempore debito eos non exegit; nec debitas diligentias fecit circa exactionẽ, non tamen credo eos teneri ad ſolutionem intereſſe, ſeu redditũum, & ſic ad id, quod iure communi dicitur ad vſuras vſurarũ non exactarum, ſed tantùm ad intereſſe redditũum exactorum: quia funguntur vice ſortis, non verò redditũum nõ exactorum ex iuribus allegatis per Ayora, vbi ſupra, quæ in hoc caſu loquuntur, idẽ probo in negligentia tutoris, ſeu curatoris circa res mobiles, quæ vendere tenebatur. Si namque id omiſerit facere, de periculo, & deterioratione prædictorum bonorum, tamen ad nullos redditus valoris eorum tenebitur, quia nulla pecunia debebatur.* Reprobat tamen Gutier. d. nu. 36. in princip. opinionẽ Ayoræ reſpectu debitorum pupilli nõ exactorum á tutore, vel curatore, quæ liquida, & clara erant, & poterant præmiſſa diligentia facilè exigi, atque recuperari, & in vtili-

 tatem

tatem minoris conuerti,& ob dolum,culpam,& negligentiam tutoris, vel curatoris non fuerunt exacta,imputari eis debeat,nō ſolùm damnū ſortis principalis ob id incurſum, & contingens, ſed etiam eius intereſſe,hoc eſt redditus moderati, & leuiores in prouincia ſoliti, niſi ipſi adminiſtratores doceant diligentias ſufficiētes tempore debito factas, ex quibus conſtare poſsit, dolū, & culpā eorum omninò abeſſe. Idque ex ſequentibus.Primò ex ratione,quā reddiderat.nu.35. ad mediū,quia tenetur de neglectis.Secūdò, & in terminis ex textu in l. qui negotiationē. 58. §. Pupillo. ff. de adminiſtra.tutor. vbi inquit tex. *Pupillo hærede inſtituto, filiæ ex hæredatæ duo millia nummorum aureorum legauit, eos denique tutores vtriſque dedit, quæſitum eſt, an ex eo die, quo duo millia potuerunt à ſubſtantia hæreditatis ſeparare, & in nomina collocare neglexerunt, vſurarum nomine pupillæ, tutelæ iudicio teneantur? Reſpondi teneri.* Per quem tex.ita tenet Baeça in tract. de decima tutori debita.cap.2. nu. 111. Tamen Bart.Soci.conſ.2.nu.
3 3.in fin.cum ſeq.& nu.6. lib.1.indiſtinctè tenet, tutorem teneri ad intereſſe nominum non exactorū, & ſic de negligentia, quā comiſit in non exigendis pecunijs, & rebus debitis dicto pupillo.Refert, & ſequitur Scobar de ratiocinijs. c.19.n.31.vbi tamen n.23. ait, tutores in dubio præſumi diligētes, & n.27. tradit modū probādi ne-
4 gligentiam. Tenetur etiam tutor nō ſolùm de malè adminiſtratis, ſed etiam de neglectis,vt in l.ſi tibi.C.de teſtamen.tutela.& in l.tutoris. ff.de adminiſtra. tutor. & in l.ita autem.in §.geſsiſſe,& ibi Bar. ff.de adminiſtr.tutor.tex. in l. ſi ſine. 32. §. Modeſtinus. ff. de adminiſtr.tutor. vbi tutor tenetur de fructibus, qui bona fide percipi potuerunt.iuncta gloſ in l. quidquid.
5 C.arbit.tute.quæ dictum.§.Modeſtinus intelligit, quando tutor ex repupillari vſuras non adquiſiuit, & ſic penſiones non exegit. Bart. conſ.102.incip.Chariſsimè.l.1.& 2.C.ſi tutor, & curator non geſſerit. Et ſicut tutor, qui habet pecuniam in manibus, & poteſt cū illa negotiari, & licitè lucrari, vel erogare in emptionem prędiorum, & non erogauit, ad vſuras tenetur. l.
6 tutor qui repertorium.§.ſi poſt. ff. de adminiſtr.tutor. ita etiam tenetur ad intereſſe pecuniæ non exactæ, in quo intereſſe pupillus propter negligentiā tutoris damnificatus eſt.l.nomina.C.arbitriū tutelę. cuius verba ſunt: *Nomina paternorū debitorum, ſi idonea fuerint initio ſuſceptæ tutelæ, & per latam culpam tutoris minus idonea tempore tutelæ eſſe cæperunt, iudex, qui ſuper ea re datus fuerit, diſpiciet, & ſi palam dolo tutoris, vel manifeſta negligentia, ceſſatum eſt, tutelæ iudicio damnum, quod ex ceſſatione accidiſſet pupillo, præſtandum eſſe ſtatuere curabit.* Rodriguez omninò vidēdus de annuis redditibus. lib. 3.quæſt.10.num.65.vbi reſpondet

text.

Digitized by Google

tex. in l. tutor qui repertorium. §. ſi poſt depoſitã. ff. de adminiſt. tut. loqui in vſuris vſurarum, ſecus in intereſſe ſortis non exactę. Et ideò concludendum eſt, dictum tutorẽ teneri ad intereſſe lucri ceſſantis. Quod de iure Canonico peti poteſt. vt not. gloſ. in l. curabit. C. de actionibus empti. gloſ. & Bart. in l. non vtique. ff. de eo, quòd certo loco, vbi volunt, debentem pecuniã mercatori, ſi eſt in mora, teneri ad intereſſe lucri ceſſantis, quod ex Abba. & Innoc. & alijs, quos allegat, latè confirmat Soci. dict. cõſ.
7 2. nu. fin. lib. 1. iuxta cuius opinionem ſæpius iudicauit Regia Audientia Valentina condemnando tutores, vel curatores ad intereſſe pecuniæ per ſuam negligentiam non exactæ, tã ex nominibus debitorum minoris, quàm ex redditibus bonorum tutelæ, quàm ex vẽditione bonorum mobilium, quæ culpa tutoris, vel curatoris vẽdita non fuerunt. & Gratian. diſceptã. foren. lib. 1. c. 25. (qui latiſsimè, & exactè hãc pertractat materiam.) nu. 1. 12. 33. & 35. ponit hanc con-
8 cluſionem, quod licèt tutor teneatur de leui culpa. l. 1. C. de hæred. tutor. tamen in exigendis nominibus debitorum in hæreditate defuncti repertorum, requiritur dolus, vel lata culpa. l. 2. C. arbitr. tutel. & diſtinguit inter nomina debitorum, quæ tutor inuenit tempore ſuſceptæ tutelæ facta minus idonea, in quibus (ſi nõ fuerint exacta) probandum eſt per pupillum tempore ſuſceptæ tutelæ debitores fuiſſe idoneos. gloſ. in dict. l. 2. verbo ſuſceptæ. C. arbitr. tutelæ. quam ſequitur Imol. conſ. 75. circa primum dubium. nu. 2. in fin. verſ. Videtur etiam quod onus. Fulgoſ. conſil. 25 ſpectabilis miles. in fin. verſ. Super eo verò. n. 6. & inter nomina debitorum quæ ipſe tutor contraxit, quorum periculum ad eum ſpectat. l. Titio. §. ſi pecuniæ. de negot. geſt. vndè in eo requiritur diligentia, tam in illis contrahendis, quàm in eis poſteà exigẽdis, qua non præſtita per leuẽ ſeu latam culpã ipſe tenebitur. l. quid quid. C. arbitr. tut. & in iſtis nominibus à ſe cõtractis tutor debet probare, nomen tunc contractũ fuiſſe idoneum, & in contrahendo diligentiam adhibuiſſe. l. ſi res pupillaris. 51. verſ. Cum celeberrimus. de adminiſtr. tut. l. 1. §. ſi Magiſtratus. verſ. Probatio autem. de Magiſtr. conueniend. Barbat. conſ. 92. nu. 13. lib. 3. pro vt regulariter dicens aliquem eſſe idoneum, & ſoluendo, tenetur hoc probare. l. non eſt neceſſe. de probation. l. ſi contẽdat fideiuſſor. ff. de fideiuſ. Boer. deciſ. 59. Rõchegall. in l. eandem. nu. 223 de duob. reis. & ita in ſpecie eſt tex. notabilis in l. qui ſub cõditione, quæ eſt antepenul. de cõdit. & demoſtr. vbi tutor nõ eſt co-
9 gendus præſtare idoneos fideiuſſores, & debitores, cũ quibus ipſe contraxit vſque in diẽ mortis domini, cum ſufficiat eo tẽpore, quo illis creditum eſt, eius cõditionis fuiſſe,

fuiſſe, vt diligens pater familias eis crediturus fuiſſet, & ibi hoc notat Imol. in princ. ſequitur. Rolan. conſ. 49. num. 36. lib. 2. poſt Soci. conſ. 92. nu. 7. lib. 4. quia aliàs ſi de prædictis non doceat, ipſe tenebitur. Gutier. de tutel. cap. 1. nu. 98. p. 3. vbi etiam citat Caſtel. in tracta. de cuentas. q. 9. col. 1. fol. 29. & voluit latè Rebuf. in l. boues. 89. §. inter edere. col. 5. verſ. Sextò ratio nem reddẽs. ff. de verb. ſignificat. fol. 547. & ratio differẽtię eſt, quia non videtur par cauſa nominum paternorum, quæ fuerunt reperta in hæreditate, & eorum, cũ quibus
10 ipſemet contraxit, quaſi in iſtis maiorem diligentiam debeat adhibere, tã in cõtrahẽdo, quã in exigendo, ſecus in paternis, in quibus non tenetur tutor, niſi fuerint idonea tẽpore ſuſceptę tutelę: ideò tũc pupillus debet docere, vt dictũ eſt, illos eſſe idoneos, quaſi fundamẽtũ ſit intentionis ſuæ; cũ ſecus ſit in nominibus per tutorẽ cõtractis, in quibus tutor hoc probabit, cũ etiã ipſe ſe fundet in illorũ habilitate.
11 Et iuxta hanc opinionẽ fuit lata ſententia in Sacra R. A. inter don Ludouicũ Ladro adminiſtratorem bonorũ, & curatorem don Iacobi Cephirini Ladro Comitis de Sinarcas & Vicecomitis de Chelua ex vna, & dictũ Comitẽ parte ex altera, publicata per Franciſcum Paulũ Alreus. die 9. Auguſti 1600. in hunc modum: *Et attẽto, quòd pro parte dicti Vicecomitis nec prætẽſum, nec probatũ fuit, dicta reliqua & debita non recuperata per dictũ curatorẽ, fuiſſe idonea in initio ſuſceptæ curæ, & poſteà, vel ad præſens per latam culpã dicti curatoris minus idonea effecta fuiſſe, nec dolo aut manifeſta negligentia dicti don Ludouici non fuiſſe exacta: è cõtra verò pro parte dicti adminiſtratoris, tã teſtibus, quã inſtrumẽtis iudicialibus, & extra, ſatis ſufficienter probatũ remanet feciſſe illã diligentiã, quã bonus & diligens curator facere debet, & cũ effectu recuperauit duas ex tribus partibus, vel circa, dictorũ debitorũ, vnde in viã iuris onerãdus nõ eſt dictis quãtitatibus, & debitis nõ exactis, dempto vno, nempe centũ librarũ quarũ remanent debitores Bartholomæus, & Frãciſcus Seuillas, in quo cũ haberet bona oblata ſufficientia, nõ curauit venditionem eorũ inſtare, & ita in lata culpa reſpectu ipſius reperitur. Idcircò & alias deliberationem & cõcluſionem in R. C. factã inſequendo, pronũtiamus ſententiamus, & declaramus in hoc primo dubio condemnandũ fore pro vt cum præſenti hac R. ſententia dictũ don Ludouicũ cõdemnamus in dictis centũ libris vna cũ intereſſe eis correſpõdenti ad cõmuuem forũ tãtũ, ex omni dicta ſumma, & in reliquis præfatũ don Ludouicũ abſoluimus ab impetitis, declarãdo benè per enm reſpectu dicti capitis adminiſtratum, & poſitas rationes fuiſſe.*

Ex quibus omnibus in præſenti cauſa idẽ fuit declaratũ his verbis: *Cõcluſionẽ & deliberationẽ in R. C. ſumptã inſequẽdo, pronũtiamus, ſentẽtiamus, & declaramus in modũ ſequentem. Primò, dictũ curatorem nõ eſſe onerandũ de nominibus debitorum, de quibus nõ conſtitit, quòd fuiſſent idonea tempore ſuſceptæ*

ceptæ tutelæ, & quòd culpa, & negligentia dicti tutoris & curatoris, debitores facti fuerint non ſoluendò tempore finitæ dictæ adminiſtrationis. Dictum tamen tutorem, & curatorem teneri ad intereſſe pecuniæ per ſuam negligentiam non exactæ, tam ex nominibus debitorum, quàm ex redditibus bonorum tutelæ, quàm ex venditione bonorum mobilium, quæ ſua culpa vendita non fuerunt. Et ita fuit pronuntiatum ſententia lata in fauorē Damianæ Miranda, & de Arazil contra Franciſcū Molla, publicata per don Ioánem Daça, die 22. Menſis Septembris anni 1611.

12 Poſteà verò, cum alia ſententia lata, me referente, in fauorem dōnæ Mariæ Maiques & de Tallada contra dō Ioannem Maiques eius tutorem, & curatorem fuit pronūtiatum his verbis: *Et loquendo reſpectu penſionum cenſualium, quæ dicit curator eſſe litigioſa, quia aliqua ex illis ex pecunia minoris empta fuerunt per dictum curatorē, durante adminiſtratione dictæ tutelæ, & curæ, quorum periculum ad ipſum ſpectat, nam de iure, reſpectu nominum debitorum, quæ curator contraxit, maiorem diligentiam debet adhibere, tam in contrahendo, quàm in exigendo. Vndè cum dictus dō Ioannes nō probauerit tempore, quo ipſe curatorio nomine dicta cenſualia emit, fuiſſe idonea, & poſteà abſque eius culpa exigi nō potuiſſe, de penſionibus eorum ſuis debitis in terminis venit onerādus. Reſpectu verò aliorum, quæ in aliquibus annis dicit fuiſſe litigioſa, in alio autem, vel alijs annis aliquam vel aliquas penſiones eorū fatetur exegiſſe, de quibus ſe onerauit, quia ex hoc idonea eſſe præſumuntur, & non oſtendit adhibuiſſe omnem diligentiam ad exigendum pēſiones reliquorum annorum, durante tutela, & cura, & eas exigere non potuiſſe, de penſionibus dictorum reliquorum annorum, durāte dicta adminiſtratione ſuis debitis, in terminis venit onerandus.* Et inferiùs in eadem ſententia dicitur: *Reſpectu verò aliorum cenſualium recadentium in hæreditate dicti dō Michaelis Mayques, quæ dictus curator dicit eſſe litigioſa, ſiue inexigibilia, & durante dicta adminiſtratione nullā eorū exegit pēſionem, nec cōſtat, quòd defunctus exegiſſet pēſiones decurſas durāte eius vita, immò in aliquibus ex his conſtat nullas deberi decurſas in vita dicti dō Michaelis Mayques, nec conſtat, quòd dicta domna Maria facta maior aliquam eorum exegerit penſionē, nec quòd eſſent idonea, de eis in præſenti dictus curator non venit onerandus. Reſeruato iure dictæ domnæ Mariæ, vt ſi probauerit ea idonea fuiſſe tempore ſuſceptæ tutelæ, & culpa curatoris nō fuiſſe exactas dictas penſiones, & durante adminiſtratione tutelæ & curæ minùs idonea eſſe deſijſſe, poſſit eas exigere à dicto curatore, & ſic damnum, quod ex ceſſatione accidiſſet, ab eo cōſequi. Quod ſi facta maior dicta dōna Maria penſiones dictorum cenſualium exegerit à debitoribus, dicto in caſu, quo culpa tutoris durante adminiſtratione, non fuerint exactæ, poſſit ab eo conſequi pupillares vſuras.* Et ita fuit pronuntiatū ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die 3. Augusti 1617.

DE-

DECISIO. CXVI.

IMMISCVITIO, SIVE oppoſitio tertij, qui ſe liti opponit, vtrumque excluſurus actorem, & reum à re petita, debet admitti in eo ſtatu, in quo cauſa reperitur, & per talem oppoſitionem nõ debet retardari expeditio cauſæ vertentis inter actorem, & reum.

1 *Factum huius cauſæ.*

2 *Intereſſe eius, qui ſe opponit, ſiue immiſcet in cauſa, probari debet, vt oppoſitio admittatur.*

3 *Oppoſitio tertij debet admitti in ſtatu, in quo cauſa reperitur, & ita fuit deciſum in Regia Audientia Cathaloniæ. & nu. 4.*

5 *Iudex debet cognitionem adhibere, quando opponens allegat primum agentem actione carere, ſed ſibi competere.*

6 *Tertius, quando ſe opponit in executione, & prætendit rem non eſſe actoris, nec rei, ſed ipſius ſe opponentis proprietariè, ſuperſedetur in executione, donec de viribus oppoſitionis proprietariæ fuerit cognitum, & num. 7.*

7 *Forus vnicus in §. Item ſi ſuper. in rub. prouiſio ſuper oppoſitione contractus, in extrauaganti fororum, diſponit circa oppoſitiones creditițias & proprietarias modo hîc relato.*

8 *Cap. veniens 2. de teſtib. probat ſimul eſſe ferendam ſententiam circa iura principalis petitoris, & eius, qui ſe oppoſuit, ſed declaratur infra nu. 28. quando poſſeſſio erat vacans.*

9 *Sententiam pro neutro ferri poſſe cõtra poſſeſſorem, quando vnus petitor infringit competitorem, obijciendo ſe ſibi, niſi iure vtriuſque diſcuſſo, tenuerunt Doctores hîc relati.*

10 *Tertius, qui ſe oppoſuit in cauſa ſpolij, prætendendo dominiũ rei, de qua actor à reo fuit expoliatus, admittitur ad agendum, declaratur tamen vt infra nu. 30.*

11 *L. is, à quo. 57. ff. de rei vendicat. limitatur, quando ex vno eodemque iure, plures veniunt contra vnum: declara tamen vt nu. 32. quando ſe opponit defenſurus actorem, vel reum.*

12 *Tertius pro ſuo intereſſe interuenire & cauſæ aſsiſtere poteſt, ratione connexitatis & ne continentia cauſæ diuidatur.*

13 *Tertius, quando nõ ſolùm petit rem ſibi reſtitui, ſed etiam opponit ſe, petendo excludi primum actorem, allegando ius ad eum non pertinere, ſed potiùs ad ipſum, tunc videtur ſuperſedendum in primo iudicio donec oppoſitor poſſit docere de iure ſuo, ſed contra infra nu. 16. 26. & 37.*

14 *Immiſcuitio appellatur Valentiæ, & in Rota Romana, quæ oppoſitio tertij in cauſa communiter dicitur.*

15 *L. is, à quo 57. ff. de rei vendic. declaratur.*

16 *Oppoſitio ſecundi non retardat expeditionem cauſæ primi actoris, & nu. 26.*

17 *Expeditio cauſæ vertentis nõ impeditur propter oppoſitionem tertij.*

18 Pro-

18 *Proceſſus criminalis, ſimul fit contra abſentes, & præſentes, & expeditio cauſæ præſentium non retardat proceſſum abſentiæ, nec e contra, & praxis refertur.*

19 *Expeditionem cauſæ vertentis inter actorem, & reum, nõ eſſe differendã propter oppoſitionem tertij, fuit deciſum in Rot. Rom. nõ ſemel. & in alijs Senatibus. vt nu. 20. & ſe quen.*

27 *Oppoſitio proprietaria facit ſuperſederi in executione quando fit condem natio in vna re, & executio in alia, ſecùs tamen quando petitur executio in re petita per reum condemnatum poſſeſſa.*

29 *Innocen. in c. veniens 2. de teſtib. declaratur, & DD. graues illius doctri nam male referentes reprobantur.*

31 *Oppoſitio tertij facit ſuperſedere in cauſa ſpolij propter periculum animæ.*

34 *Immiſcuitio, ſiue interuentio in cauſa fit ad triplicem effectum.*

35 *Cauſa ad eum pertinere, dicitur principaliter, cuius maximè intereſt, ſecũdario ad eum qui in conſequentia lædi poteſt.*

36 *Tertius non poteſt impedire executionem quando fit ſuper eadem re, ſuper qua ſententia lata eſt, ſed ei tunc cauebitur de indemnitate.*

37 *Immiſcuitionem factam per habentem intereſſe admittendam eſſe, ſine retardatione expeditionis cauſæ vertentis inter actorem, & reum, fuit prouiſum, ex deliberatione R. Audiẽ.*

1 LAta ſentẽtia in cauſa poſſeſſoria Baroniæ de Alcantara & locorum de Benexides, & Rafol, in fauorem don Chriſtophori Deſpuig, contra domnam Annam Deſpuig, & de March, viduã, eius ſororem, de qua egi ſupra deciſ. 24. Dicta domna Anna iudiciũ petitorium intentauit contra dictum don Chriſtophorum eius fratrem, prætendendo eſſe verã dominam dictæ Baroniæ, virtute fideicõmiſſi, inſtituti per Beatricem Deſpuig, & dictum dõ Chriſtophorum poſſeſſorem, fore condemnandum, ad ſibi relaxandum poſſeſsionem illius. Et cũ diutius inter dictas partes fuiſſet litigatum, in dicta cauſa petitionis de Alcantara ſe oppoſuit, ſiue immiſcuit domna Beatrix Sans & de Rotla, prætendẽdo virtute eiuſdem fideicommiſsi inſtituti per dictam Beatricem Deſpuig ipſam ſuccedere, & voluit dictam oppoſitionem ſibi admitti, & in eius fauorem declarari, vtrũquẽ excludendo actorem, & reum à re petita: & inſtabat, vt vnica ſententia declararetur ſuper prætẽſionibus omnium litigantium. Dicta autẽ domna Anna atrrix hoc ægrè ferebat: quia eius cauſa differebatur, & dicebat, dictam domnã Beatricem Sãs & de Rotla, ſeparatim ſuam actionem intenrare debere. Quia non debebat differri cauſa per ipſam domnam Annam intentata propter oppoſitionem, ſiue immiſcuitionẽ dictæ domnæ Beatricis, quæ debuerat vigilare, & citiùs ſuam actionem intentare. Dubitatum fuit, me referẽte, quid iuris in hoc caſu?

Pro

Pro parte dictæ Beatricis ſe in cauſa immiſcentis,ſiue opponẽtis
2 faciebat. Primò, quia de intereſſe dictæ domnæ Beatricis (de quo cõſtare debebat,vt iuribus & mulris doctoribus relatis probat Ioſeph.Lud.deciſ.Peruſi.26.nu. 1.&
3 10.) ſatis conſtitit, & ita eius oppoſitio,ſiue immiſcuitio fuit admiſſa , & debuit admitti in ſtatu, in quo cauſa reperitur.cap. 2. vt lite pendente,in 6.ibi: *Sanè ſi ad defenſionem ipſius litis,aliqui quorum intereſt,petierint ſe admitti, eos in illo ſtatu, in quo ipſam inuenerint,decernimus admittendos.* Latè Surd. deciſ.47. n. 6.

4 Et ita fuit deciſum in Regia Audientia Cathaloniæ,vt teſtatur Michael Ferrer 3. par. obſeruanr. cap. 515.

5 Et ex quo is oppoſitor in effectu allegat,primum agentẽ actione carere,neque illi cõpetere , ſed opponenti, in quacũque parte iudicij de hoc opponatur, iudex debet cognitionem adhibere.l.ſi pupilli. §. fin. de neg. geſt. gloſ. l.vbi pactum. C. de tranſact vbi Curt. ſenior.nu.33.reſoluit, quod iudex tenetur de huiuſmodi exceptione cognoſcere, & in eodẽ iudicio ſuper ea pronuntiare: aliàs faciat litẽ ſuam.Barboſa in l.Titia.35.n.8. in verſ.Cæterum.ff.ſolu.mar. pag. 778.quod & tradit Iaſ.l.quod iuſſit.nu.401.de re iud. & hæc exceptio,quòd primus petitor ſine actione agit,perẽptoria eſt,& ita in qua cũque parte iudicij opponi poterit.l. peremptorias. & ibi Paul. C. ſententiã reſcindi non poſſe, & de ea iudex debet pronuntiare. l. de qua re.ff.de re iud.

6 Secundò facit,nã quando tertius ſe opponit in executione,& prætẽdit rẽ, quæ iudicialiter vẽdita fuit in executione non eſſe actoris,nec rei,ſed propriã ipſius ſe opponẽtis proprietariè,prius cognoſcitur de dicta oppoſitione proprietaria, & de iure huius tertij, qui dominũ ſe prætendit, quã tradatur poſſeſsio actori,qui in ſolutũ ſui crediti rem per curiã emit,vel ſi oppoſitio proprietaria fiat,antequã pignus iudiciale vẽdatur,ſuperſedetur in executione , donec cognoſcatur de proprietate.l.à diuo Pio.15.§.ſi ſuper rebus,aliàs,Si rerũ.ff.de re iud. ibi: *Si rerum,quæ pignori captæ ſunt, controuerſia fiat, conſtitutum eſt ab imperatore noſtro,ipſos,qui rem iudicatam exequũtur,cognoſcere debere de proprietate,& ſi cognouerint eius fuiſſe, qui cõdemnatus eſt,rem iudicatã exequentur; ſed ſciendum eſt ſummatim eos cognoſcere debere:nec ſententiã eorũ poſſe debitori præiudicare,ſi forte hi dimittendã eã rem putauerint,quaſi eius ſit, qui cõtrouerſiam mouit , nõ eius cuius nomine capta eſt , nec eũ cui reſtituta eſt ſtatim habere per ſententiã debere, ſi forte iure ordinario cœperit ab eo res peti.* Et apertiùs probatur in c.cũ ſuper.17.in §. mãdamus,ibi: *Executio ſententiæ differatur,ne circa poſſeſsionem, Ouetenſis Eccleſia detrimentũ incurrat*,ex. de re iud.& hãc practicã opponendi cõtra executionẽ.tradit poſt Ioan.de Imol.in d.l.à diuo Pio.§.ſi rerũ.Iaſ. nu.9.

n.9.& Alex. etiã 9. videlicet,quòd
iſte tertius cõtradictor petat ſuper
illa executione ſubſiſti, nequè fiat
nouitas in rebus, quæ capiũtur pig
nori,quia ſunt cõtradictoris, ac in
quantũ executio ſubſequatur, pe-
tit talẽ miſſionẽ cõtrario imperio
reuocari. Ang.d.§.ſi ſuper rebus.n.
1.notantq; Panor.Fel.& alij Cano
7 niſtæ in d.c.cũ ſuper. Et in Regno
Valentiæ diſpoſitũ eſt in foro vni-
co.§.Itẽ ſi ſuper.in rub. Prouiſio ſu
per oppoſitione cõtractus.in extra
uaganti fororum.fol.18 pag.2.ibi:
Item, ſi ſuper aliquo proceſſu, vel execu-
tione oppoſitio facta fuerit per quemcũq;
& talis oppoſitio fuerit perſonalis, vel
iure crediti, ſtatim Curia, vel iudex etiã
ſine partis vocatione ſaluet, & debeat ſal
uare opponenti ſuper, vel in pretio rei, de
qua fit ipſa executio, vel proceſſus; ius ſi
quod ipſe opponens habet, vel habeat, aut
ſibi pertineat eo modo, & ſubſequenter
ad perficiendũ ipſam executionẽ, & pro-
ceſſũ, ſeruata forma, & ſolemnitate fori,
procedere teneatur. Nã ex quo tales op-
poſitiones perſonales, aut iure crediti, nõ
debent executionẽ impedire, nũ decet ſu-
per his tẽpus aliquod detineri; ſi autẽ ipſa
oppoſitio fuerit realis, vel proprietaria, de
ipſa breuiter, & ſummariè cognoſcatur.
Cũ igitur in occurrẽti caſu d. dõna
Beatrix Sãs & de Rotla, prætende
ret dictã Baroniã de Alcantara, nõ
eſſe d.dõ Chriſtophori eiuſdẽ poſ-
ſeſſoris, ſed propriã ipſius, donec
de hoc fuerit cognitũ, ſuperſeden
dum eſt in ſententiæ prolatione, &
à fortiori in ipſius executione.
8 Tertiò, facit text.in c.veniens.2.
eius nominis. 38. in ordine. ext. de
teſti. vbi dicitur, oppoſitionem P.
Subdiaconi, fuiſſe admiſſam ad ex
cludẽdũ Archidiaconũ Claremõ.
qui prætendebat Decanatũ Clare
mon.dicẽdo, non ad Archidiaco-
nũ, ſed ad ipſum Subdiaconũ per-
tinere, ibi: *Cũ igitur ſuper illis aliquãdo*
diſceptaſſent, interloquuti fuimus, vt di-
ctus P. ſi poſſet ſuã intentionẽ fundaret,
qui cùm ſuper hoc teſtes, & inſtrumenta
produxerit, interloquendo pronuntiaui-
mus, quod ſua intererat, vt ſe poſſet op-
ponere Archidiacono memorato. Et po-
ſtea ſubiũgit Sũmus Põtifex, hæc
verba: *Quo circa mandamus, quatenus*
receptis teſtibus, & rationibus partiũ in-
tellectis, cauſam ipſam, tã ſuper principa
li, quã etiã incidenti fine canonico termi
netis Et ita apertè cõſtat ex illo tex.
ſimul eſſe ferẽ dã ſententiã circa iu
ra principalis petitoris, & eius qui
9 ſe oppoſuit. & Put.in addit.ad Bar.
in l.is à quo. 58.ff.de reiuẽd. refert
Innoc.in d.c.veniẽs.dicentẽ, quòd
quãdo vnus petitor infringit cõpe
titorẽ, obijciẽdo ſe ſibi, pro neutro
poteſt ferri ſentẽtia cõtra poſſeſſo
rẽ, niſi iure vtriuſq; diſcuſſo, & Cæ
ſar Vrſil.ad dec.235.Math.de Affl.
n.3.allegat Alex.in l.is à quo. & vt
opinor voluit allegare d.additionẽ
ad Bart. quia refert eadẽ verba, &
allegat etiam Bald.in c.1.§.ſi duo.
ante nu.1.De pace tenenda, & eius
violatoribus, in vſibus feudorũ, di-
centem, hãc oppoſitionẽ tertij om
nino impedire diffinitionem litis.
refert enim eandem doctrinã In-
nocentij, vbi ſupra, quòd quandò

vnus petitor infringit competitorem, obijciendo ſe ſibi, pro neutro poteſt ferri ſentẽtia, niſi iure vtriuſque diſcuſſo, & ſubiungit Vrſil. in d.addit. ad Afflict.n.3. hæc verba: *Quod nota, vt ſemper compareas cum petitione, ad infringendum, ſi expedit, & veritas ſit pro te, vt boni doctique patroni cauſarum facere ſolent.* Cùm igitur in caſu noſtro d. dõna Beatrix Sãs, quæ ſe liti oppoſuit, infringat iura d. dõnæ Annæ Deſpuig, pr̨etendẽdo, virtute dicti fideicõmiſsi, ad ipſam, & nõ ad dõnam Annã, pertinere, & ſpectare dictã Baroniã, debẽt vtriuſque iura diſcuti, antequã feratur ſententia in cauſa.

10 Quartò, facit deciſ. Rot. Rom. 438. aliàs. 20. de reſtitutione ſpoliatorũ. in nouis vbi fuit deciſũ, quòd licèt ſpoliatus ante omnia ſit reſtituẽdus, & non admittitur exceptio dominij agẽti hoc interdicto recuperandæ poſſeſsionis. c. 2. extra. de ordine cognitionum. ibi: *Cùm ſpoliatori, ſpoliatus ante reſtitutionem, non cogatur vllatenus reſpondere.* Tamen ex quo tertius, qui allegabat dominiũ & nõ ſpoliauit, nec ſpoliũ ratũ habuit, ſe in cauſa oppoſuit, fuit deciſum nõ fore repellendũ ab agẽdo. Si igitur in cauſa ſpolij, quæ tã priuilegiata eſt, admittitur tertius oppoſitor, & de iuribus ipſius cognoſcitur, àfortiori in pr̨eſenti cauſa rei vẽdicationis, virtute d. fideicõmiſſi.

11 Quintò, licèt iuxta text in l. is à quo. 57. ff. de reiuẽd. per petitionẽ ſecundi rem vendicantis à poſſeſſore, non debeat differri executio ſententiæ, latæ cõtra primũ, qui rei vendicationẽ intentauit tamen, vt inquit Imol. in c. cũ ſuper. col. 5. verſic. Et eo caſu. ext. de iud. dict̨e legis diſpoſitio limitatur, quãdo ex vno eodemq; iure plures veniunt cõtra vnũ, vt in caſu noſtro. Quod etiam dicit idẽ Imol. in l. á ſententia. col. 6. verſ. Et prædicta procedũt. ff. de appell. & ante eos Ant. in c. veniẽs. 2. extra. de teſtib. 5. col. in prin. verſic. Et poterit proſequi. per tex. in l. ab executore. §. Alio. ff. de appella. ibi: *Item ſi emptor de proprietate victus eſt, eo ceſſante, auctor eius appellare poterit, aut ſi auctor egerit, & victus ſit, nõ eſt denegãda emptori appellãdi facultas.* Et ſupradictos DD. ad id allegat Vincent. de Franch. deciſ. 261. n. 5.

12 Sextò facit, quod ſcribit Andr. Gail prac. obſeruat. lib. 1. obſer. 70. tertiuni pro ſuo intereſſe interuenire & cauſæ aſsiſtere poſſe. l. ſæpè. de re iud. vbi latè. Alex l. à ſententia. ff. de appel. l. ſi ſuſpecta. ff. de inofficioſo teſtamẽt c. cũ ſuper. de re iud. & ibi latè DD. & nu. 2. inquit, hoc fieri ratione connexitatis, ne continentia cauſæ diuidatur, iuxta tex. in l. nulli. C. de iudicijs. Cũ igitur d. dõna Beatrix Sãs & de Rocla pro ſuo intereſſe velit aſsiſtere cauſæ vertẽti inter domnam Annã, & dõ Chriſtophorũ Deſpuig, ne continentia cauſæ diuidatur, debẽt iura omniũ vna ſententia declarari.

Septimò facit, quod ſcribit Barboſa in l. Si alienam. 12. num. 14. in fin. ff. ſolut. matrim. pagin. 154. vbi agendo de illa quæſtione, ſi tertius

ſe

ſe opponat, poſtquám vxor obtinuit ſententiam aduerſùs maritũ, vt dos ſibi reſtitueretur, debeat tũc impediri dotis reſtitutio. refert Bar. in ead. l. nu. 5. concludere non eſſe hoc caſu impediendam executionem ſententiæ iã latæ, & ſubiungit Barboſa: *Et expende Bar. dum requirit ſententiam, apertè ſentire, quòd ſi tertius ſe opponat ante latam ſententiam, tunc impedienda eſt dotis reſtitutio donec de eius iure doceat, quòd expreſsit Zaſ. hic num. 15.* Et idem Barboſ.
13 num. 15. ad fin. ita ait: *Secundus caſus eſt, quandò tertius non ſolùm petit rem, ſibi reſtitui, ſed etiam opponit, ſe petendo excludi primum actorem, allegando ius ad eum nõ pertinere, ſed potiùs ad ipſum, tunc videtur ſuperſedendum in primo iudicio, donec is oppoſitor poſsit docere de iure ſuo. Et conſequenter eſt impedienda rei reſtitutio. vt ſentit Innoc. in c. veniẽs, 2. n. 1. ad fin. de teſtibus. ſubſcribit Alex. ad Bar. d. l. ſi is à quo. Felin. c. cum ſuper nu. 11. verſ. Tertiò limita. de re iud. Alc. l. bona fides. verſ. incurrit. n. 1. ſupra depoſiti. Eleganter Did. del Caſtillo. l. Tauri. 64. verb.* Se alegue. *n. 96. Rui. l. à diuo Pio. §. ſi ſuper rebus. n. 5. infra de re iud. & pro conſtanti tenet Put. deciſ. 513. in 2. p. dummodo hæc oppoſitio fiat pendente primo iudicio, & antequã feratur ſententia.*

14 Sed his non obſtantibus, me referente, contrarium fuit deciſum in Regio Valentino Senatu, nimirum dictam oppoſitionem (quam Valentiæ immiſcuitionem appellamus, ſicut etiam appellat Rot. Rom. dec. 4. de iudicijs in antiquioribus, pag. 488.) admittẽdam fore, abſquè retardatione expeditionis cauſæ vertentis inter dictam dominam Annam actricem, ex vna, & dictum dõ Chriſtophorum reum conuentum ex altera.

15 Primò, per tex. in l. is à quo. 57. ff. de reiuend. ibi: *Is à quo fundus petitus erat, ab alio eiuſdem fundi nomine cõuentus eſt, quærebatur, ſi alterutri eorum iuſſu iudicis fundum reſtituiſſet, & poſteà ſecundũ alterum petitorem res iudicaretur, quemadmodũ non duplex damnum traheret? Reſpondi vter prior iudex iudicaret eũ opportere, ita fundum petitori reſtitui iubere, vt poſſeſſori caueret, vel ſatiſdaret, ſi alter fundũ euiciſſet eum præſtare.* Et licèt, vt refert idẽ Vincen. de Fran. d. deciſ. 261. n. 3. dicta l. is á quo. cũ l. ſeq. de reiuen. procedat lata iã ſentẽtia, vt patet ex illis verbis: *Si alterutri eorũ iuſſu iudicis fundũ reſtituiſſet.* Et ibi glo. declarat: *Id eſt reſtitui damnatus eſſet.* Et lex ſequẽs, incipiens, A quo ſeruus, ponit illa verba: *Si in vtroque iudicio condemnatus eſſet.* Tamen ex principio eiuſdem legis clarè conſtat contrariũ, quia poſtquã vnus petijt fundũ, alter etiã eundẽ petijt ad eodẽ poſſeſſore, & ſententia poſt vtriuſque petitionem lata fuit, & illius prolatio nõ fuit retardata, ex eo, quòd lis pẽderet cum ſecundo. & ita Bart. illã legem ſummat hoc modo: *Si duo vendicant eandem rem ab eodem poſſeſſore, primo vincenti tradetur.* Idẽ tenuerunt ibi Odofre. Alb. Fulg. & Ang. qui in finalibus verbis ait, quòd ſi quis inquietatur á mille hominib⁹

cogitur reſpondere iuxta illũ text. intelligit Andr. in cap. ſi quis per triginta. 2. col. verſic. Sed quomodo poteſt, ſi de feud. defun. contentio ſit: idem And. in cap. Imperialem. §. Preterea, ſi inter duos. col. 1. verſi. Quòd ergo ſi dominus Rex. de prohib. feud. alien. per Fed. Idẽ probatur in l. A quo ſeruus. 58. ff. eod. tit. *A quo ſeruus*, inquit, *petebatur, & eiuſdem ſerui nomine cum eo furti agebatur, quærebat, ſi in vtroque iudicio condemnatus eſſet, quid ſe facere oporteret, ſi priùs ſeruus ab eo euictus eſſet. Reſpõdit, non oportere iudicem cogere, vt cũ traderet, niſi ei ſatiſdatum eſſet, quòd pro eo homine iudiciũ accepiſſet ſi quid ob eã rem datũ eſſet, id rectè præſtari: ſed ſi priùs de furto iudiciũ factũ eſſet, & hominem noxæ dediſſet, deinde de ipſo homine ſecundùm petitorem iudicium factum eſſet, non debere ob eam rem iudicem, quòd hominem nõ traderet, litem æſtimare: quoniã nihil eius culpa, neq; dolo cõtigiſſet, quo minùs hominẽ traderet.* In quo tex. apertè dicitur, duos eodẽ tempore aduerſùs eundem agere ad ſeruum. Nam alius ſeruũ petebat, alius verò ſerui nomine furti agebat. Et præſupponit cauſam vnius fuiſſe expeditam, antequam alterius, & ſic oppoſitio ſecundi non retardat expeditionem cauſæ primi actoris.

16 Idem probatur in l. penul. ff. de petitione hæreditatis, cuius verba ſunt: *Cũ idem eandẽ hæreditatem aduerſùs duos defendit, & ſecundũ alterum ex his iudicatũ eſt, quæri ſolet, vtrũ perinde ei hæreditatem reſtitui oporteat, atq; oporteret, ſi aduerſùs aliũ defenſa nõ eſſet, vt ſcilicet, ſi mox, & ſecundũ aliũ fecerit iudicatũ, abſolutus is cũ quo actũ eſt: quia neque poſſideat, neque dolo malo fecerit, quo minus poſſideret: quòd iudicio reuictus reſtituerit, an quia poſſit, & ſecundũ aliũ iudicari nõ aliter reſtituere debeat, quàm ſi cautum ei fuerit, quòd aduerſùs alium eãdem hæreditatem defendit, ſed meliùs eſt officio iudicis cautione, vel ſatiſdatione victo mederi, cum & res ſalua ſit ei, qui in executione tardior venit aduerſùs priorem victorem.*

17 Secundò, pro hac ſententia facit l. nõ idcircò. 44. ff. de iud. ibi: *Nõ idcircò iudicis officiũ impeditur, quòd quidã ex tutoribus poſt litem aduerſùs omnes inchoatã, Reipublicæ cauſa abeſſe cœperunt, cũ præſentiũ, & eorum, qui nõ defenduntur, adminiſtratio decerui, & æſtimari poſſit.* Quẽ tex. ad hoc citat Couar. pract. quæſt. c. 14. n. fin. in fi. Et ex eadẽ l. deducitur, quòd in eodẽ proceſſu poteſt tractari cauſa criminalis cõtra abſentes, & præſentes, & expeditio cauſę pręſentiũ nõ retardat proceſſum abſentiæ, nec è contra. Aliquãdo tamẽ ſolet fiſci procurator inſtare, vt ſuperſedeatur in cauſa præſentiũ, donec cauſa abſentiũ fuerit per ſententiã declarata, & ita vidi ſæpiùs praxi receptũ: & eſt bona practica, ne abſentes notitiam habeant teſtiũ contra eos deponentium, & ne ex deductis in defenſam præſentium, exonerati remaneant abſentes.

18 Tertiò, iuxta hãc opinionẽ iudicauit Rot. Rom. deciſ. 4. tit. de iud. in antiquiorib. pag. 488. his verbis:

Tres

Tres venit ad cauſam beneficialem, &
inter primum, & ſecundum reum, & poſ
ſeſſorem, poſtquã primus probat intentio
nem ſuam, cõcluditur in cauſa, & cõſtat,
quòd primus reſpectu ſecundi debet obti
nere, ſed tertius qui venit pro intereſſe
ſuo, dedit bonos articulos de iure ſuo ex-
cluſionis iurium primi articuli, qui ſunt ad-
miſſi, quia eis probatis, beneficiũ illi tertio
eſſet adiudicandũ. Primus tamẽ petit fer
ri ſententiã pro ſe contra ſecundũ, contra
quem probauit intentionem ſuã, & eſt cõ
cluſum. Tertius dicit, quòd nõ eſt feren-
da donec venerit remiſsio ſua, & tota cau
ſa, quo ad eũ expediatur, quæritur an be-
ne dicat: facit quod cauſa eſt expedienda
inter primũ, & ſecundũ. l. is à quo. 57. ff.
de reiuen. & quòd notatur per Inn. *de cõ*
ceſ. præb. c. quia cunctis. circa prin. 3. glo.
quia tertius nõ venit ad cauſam pro defen
ſione ſecũdi poſſeſſoris, ſed ſolũ pro ſe, &
ideò quia nõ immiſcet ſe cauſæ, quæ verti
tur inter primũ, & ſecundũ de defenden
do poſſeſsionem ſecũdi, immò ſolũ contra
quemlibet deduci ius ſuũ, ideò iuſtitia in-
ter primũ, & ſecundũ, quorũ cauſa diſtin
cta eſt à cauſa tertij, nõ retardabitur prop
ter tertiũ, quin pro primo cõtra ſecundũ
feratur ſententia ſtatim, ex quo primo cõ
ſtat de iure ſuo. arg. not. per Inn. *de re ind.*
c. cũ ſuper. Et d. Rot. deciſ. & hãc opi
20 nionẽ iterum aprobauit Rot. vt re
fert Put. dec. 513. incip. In vna Pla
centina. lib. 2. & Farin. in dec. Rot.
per ipſum recolect. tom. 2. parte. 1.
deciſ. 604. nume. 2. pagin. 182. di-
cit, in Rot. Roman. fuiſſe deciſum
caſum, de quo ibi, ea ratione, quia
tertius ſe opponens contra execu-
tionem rei iudicatæ, illam non im

pedit, quoties poſſeſsio non eſt va
cans. l. is à quo. cum l. ſequen. ff. de
21 reiuend. Cæſar de Graſsis deciſ. 3.
num 4. de verb. ſignif. Idem etiam
fuit deciſum in Regio Granatenſi
Prætotio. vt teſtatur Couar. pract.
quæſt. cap. 14. num. vltimo prope
finem. & in Conſilio Neapolitano
22 teſte Vincentio de Franchis deciſ.
261. incip. Victo Leone. 2. p. & de
ciſ. 492. num. 3. par. 3. Ioſeph. Lud.
23 deciſ. Peruſin. 26. numer. 12. & 25.
verſi. Quintum igitur caput. & nu.
26. & ibi num. fin. ita inquit: *Nam*
cum iſte eques Fabius acceſſerit ad Lu-
douicum, excluſurus dictum Æmilianũ,
aſſerens, ſeruitutem dictæ viæ ad ſe tan-
tùm pertinere, debuit admitti ad proban-
dam eius intentionem à principio, non
retardata cauſa prædictorum: quatenus
tamen dictus eques Fabius ante omnia
docuiſſet de ſuo intereſſe, & ſic malè age
runt Priores Saxi ferrati in admittendo
capitula dicti equitis Fabij, non priùs do-
cto de ſuo intereſſe, & quatenus docuiſ-
ſet de ſuo intereſſe, nihilominus malè ege
runt in admittendo dicta capitula, cũ re-
tardatione expeditionis cauſæ prædicto-
rũ. Et ſic cũ ſentẽtia malè ſententiatũ, &
24 *benè appellatũ.* Et ita etiã ſenſiſſe Ca
merã Imperialẽ. teſtatur Minſing.
ſingul. obſeruat. Centuria 3. obſer-
uatione 73. pagin. 467. Boer. deci-
25 ſione 79. num. 2. Oſſaſ. Cacher. de
ciſione Pedemon. 38. num. 3. ver-
ſicul. Contraria opinio, vbi dicit,
ita viſum fuiſſe Senarui. Felin. in c.
veniens. 2. num. 3. in verſic. Tertia
concluſio, extra, de teſtibus. & alij,
quos allegat Gratiã. diſcepta. forẽ.

tom.2. cap.261.num.28.pag.276.

Neque obſtant in contrarium adducta. Ad primum enim reſpondetur, verum eſſe tertium oppoſitorem, qui de ſuo intereſſe docuit admitti in ſtatu, in quo cauſa reperitur, vt de eius iure cognoſcatur, tamen cum fuerit admiſſus in ſta-
26 tu, & terminis, non poteſt impedire executionem. vt dicit Mantica deciſ.74 num.4. pag.123. & probatur in iuribus ſupra relatis nu.3.

Nec obſtat ſecundũ, illud enim procedit, quando facta fuit condemnatio in vna re, & fit executio in alia, vt pote ſi condemnatio, vel executio fiat pro pecunia debita in re pignori capta, vel iudicialiter
27 diſtracta. Tunc enim executio ſuſpenditur per oppoſitionem proprietariam tertij, donec cognoſcatur, an ſit dominus illius rei, in qua ſit executio. vt in his terminis loquuntur text. in l. à diuo Pio §. ſi ſuper rebus, aliàs, ſi rerum. ff. de re iud. & forus vnicus in rub. Prouiſio ſuper fideiuſsione pręſtanda in extrauagã. fororum. Secùs tamen eſt, quando petitur executio in re petita per reum condemnatum poſſeſſa. Tunc enim in illa fit executio præſtita cautione, non obſtante tertij oppoſitione, ita diſtinguendo benè declarat Minſingerius, ſingular. obſeruat. Centuria. 3. obſeruatione, 73. numer. 5. & 8.

28 Nec obſtat tertium deſumptũ, ex cap. veniens, 38. de teſtib. Nam ibi poſſeſsio erat vacans. ita Couarruuias, practicar. quæſt. cap. 16. numer. 3. verſic. Secundus caſus, & Minſinger. d. obſer. 73. num. 2. Et ratio eſt, vt inquit Couar. vbi ſupra, quia faciliùs hic tertius oppoſitor obtinebit poſſeſsionem vacantem iux. text. in d. cap. veniens, vbi Innoc. & DD. ita tenuerũt. Eſt in argumentum tex. in l. vltima. C. de edicto diui Adriani tol. notant Bar. Alex. & Iaſ. in d §. ſuper rebus. Felin. poſt alios in d. c. cum ſuper. nu. 11. Bar. in l. penult. ff. de petitio. hæredit. quorum opinio commu-
29 nis eſt. Vnde mirandum eſt, quod aliqui Doctores graues ſupra relati num. 9. allegent Innocentium pro cõtraria opinione: nam immò potiùs noſtram tenere videtur, & vt rectè aduertit Vincen. de Frãch. deciſ. 261. numer. 12. *Innocen. tantũ dicit, quòd quando res, quæ petitur, eſt vacans, ſuperſedetur in executione per dictũ cap. veniens. ex quo fit deterior conditio petentis, quando verò ab alio poſsidetur res quæ petitur, ſeruabitur diſpoſitio d. l. a à quo. & hanc opinionem omnes ſequuntur in d. cap. veniens. Anto. de But. col. 3. verſic. Tunc reuertendum. Imol. col. 2. in fin. & Abb. colum. 3. verſ. Quãdoque tertius. Bart. & cæteri. & maxime Hercul. in d. § Si ſuper rebus. d. nu. 32. & Bartol. & Angel. in l. penultim. ff. de petit. hæred.* Deinde dicit, *Vel aliter dici poteſt, quòd illa lex habeat locũ tantum, quãdo non eſt contra tertiũ, ſed inter ſe ſtatim de re aliqua agũt, quæ d. Inn. videntur reincidere in idẽ quod primo loco dixerat quando poſſeſsio eſt, vel non eſt vacãs, niſi quo ad hoc, quia in prima*

prima diſtinctione non ponit hæc verba,
quando inter ſe litigant, & non ab re
Anton.de Butr.Imol. & Abb. in d. c.
veniens.Bar.& cæteri in dict.§.Si ſuper
rebus.non referunt, niſi primam opinio-
nem Inno.Bal.tamen ibi dicit 2.col.ver
ſicul.Prætereà, quòd in d. l. is à quo. eſt
competitor in d.c.cum veniens, eſt oppoſi
tor, ſecundùm Innoc.& non dicit aliud.

30 Nec obſtat 4.deciſio Rot Rom.
20.de reſtit. incipiens, Spoliato.in
nouis,ibi enim tantùm dicitur,ter
tium admiſſum fuiſſe ad agendũ,
non obſtante exceptione ſpolij,nõ
tamen dicitur, fuiſſe deciſum ob
oppoſitionem tertij eſſe ſuperſe-
dendum in executione ſententiæ
31 in cauſa ſpolij. Et licèt in deciſ.
Rot.Rom.275.in 2. parte nouiſsi-
marum, præſupponatur, propter
oppoſitionèm tertij ſuperſedendũ
eſſe in cauſa ſpolij, illud tamen
erat propter periculum animæ, vt
in caſu ſimilis deciſionis Rotę reſ-
pondit Cacher.deciſ.38. n.5. verſi.
Non etiam obſtat.

32 Nec obſtat quintum. Procedit
enim in tertio ſe opponente defen
ſuro actorem, vel reum ex eodem
iure, non autem in tertio ſe oppo-
nente, vtrumquè excluſuro.

33 Nec obſtat ſextum, procedit
enim,quando quis vult liti aſsiſte-
re,ne reus, & actor colludant, vel
defenſurus actorem,vel reum,pro
ſuo intereſſe,ne propter negligen-
tiam alter eorum in cauſa ſuccum
bat", vt videre eſt apud eundem
Andr. Gail. lib. 1. pract. obſeruat.
obſeruat. 70. qui num. 19. inquit:
34 *Interuentionem fieri:ad triplicem effe-*
ctum. Primò,ad impediendum,vel remo-
uendum agentem,vel defendentem,vt in
l.ſæpe.de re iud. & hoc potiſsimum obti-
net, ſi inter litigantes colluſionis ſuſpicio
interueniat. Authen. Nunc ſi hæres.C.
de litigioſis. l. ſi ſuſpecta.ff.de inofficioſ.
teſtamen. Secundò,ad aſsiſtendum agen
ti,vel defendenti, quandò vtriuſquè in-
terſit,tam litigantis,quàm tertij,quo ca-
ſu ſi tertius vult poteſt aſsiſtere cauſæ,eã-
que inſtruere. Fanor.in c.cum ſuper. nu.
29.de re iud.& ibi Fel.n.16.in fi. Imol.
35 *ibidem num.5.cauſa autem principaliter*
ad eum pertinere dicitur, cuius omnium
maxime intereſt, ſecundariò verò ad eũ,
qui per quandam conſequentiam lædi po
teſt.Tertiò, fit interuentio ad impedien-
36 *dã executionem ſententiæ.* Et idẽ Gail.
d.obſer,70.n.21.ſubiungit: *Tertiũ*
nõ poſſe impedire executionem,quãdo il-
la fieri debet ſuper eadem re, ſuper qua
ſententia lata eſt,ſed tũc tertio ſe execu-
tioni opponenti cauebitur de indemnita-
te,per tex.in d.l.is à quo,cũſeq.de re iud.
Et hic tertius caſus eſt in quo ver-
ſamur: quia dicta domna Beatrix
Sãs,& de Rotla ſe immiſcuit in hac
cauſa,actorem,& reum à re petita
excluſura, & caſu quo dicta dom-
na Anna Deſpuig actrix obtine-
ret,non debebat executio ſenten-
tiæ impediri, ſed tantùm debebat
cauere de indemnitate.

Deniquè non obſtãt doctrinæ
allegatæ per Petrum Barboſa in l.
Titia.35.ff.ſolut.matr.n.15.ad fin.
Nam ſi examinẽtur doctrinæ per
eum allegatæ,& videantur in fon-
te, non dicunt, ſuperſedendum

eſſe in cauſa vertēti inter actorem & reum propter oppoſitionē tertij, quia venit ad cauſam vtrūque excluſurus, & ſignanter Puteus. in deciſ.513.lib.2.apertè ſentit, obſeruandam eſſe diſpoſitionem. d. l.is à quo.ff.de rei vendica. vt non differatur expeditio cauſæ inter actorem & reum, propter oppoſitionem tertij.

37 Ex quibus per me fuit facta prouiſio ex deliberatione Regij Cōſilij, admittendā eſſe immiſcuitionem factam per domnam Beatricem Sans, & de Rotla, ſine retardatione expeditionis cauſæ vertētis inter domnam Annā Deſpuig ex vna, & don Chriſtophorū Deſpuig poſſeſſorem Baroniæ de Alcàtara parte ex altera. Quæ prouiſio facta fuit, die 15. Octob. 1611. actuario Vincētio Roures notario.

DECISIO. CXVII.

OPPIDVM COMMVne inter duos dominos licitatur, & plus offerēti totum ad iudicatur, & alteri medietas pretij.

1 *Communis vbi aliqua res eſt pro indiuiſo, licitationi locus eſt, vbi cōmodā diuiſionem nō recipit.*

2 *Licitationi locus eſt iuxta forum, vbi aliqua res communis eſt pro indiuiſo inter duos dominos, & commodam diuiſionem non recipit.*

3 *Pagus, ſiue locus communis pro indiuiſo inter duos dominos, inter eos licitatur, & plus offerenti totus ad iudicatur, & emptor medietatē pretij condomino ſoluit, & ita fuit iudicatum in Regia Audientia.*

4 *Locum communem pro indiuiſo duorum dominorum licitari debere inter eos, & plus offerenti adiudicari fuit declaratum cum ſententia lata cum votis S.S.R.C.*

1 Communis vbi aliqua res eſt pro indiuiſo, & commodam diuiſionem nō recipit, fit licitatio inter condominos, & plus offerēti tota adiudicatur, & medietas pretij alteri. l. 1. C. communi diuidundo, ibi: *Sed aduerſus eum, cum quo tibi idem prædium commune eſſe cœpit, cōmuni diuidundo iudicio conſiſte, & ea actione, ſi aut vniuerſum prædiū in licitatione viceris, exſoluta ſocio parte pretij obtinebis, aut pretij portionem, ſi meliorem alius conditionem obtulerit, conſequeris* L. ad officium. C. eod. titul. ibi: *Ad licitationem non nūquam etiam extraneo emptore admiſſo, maximè ſi ſe non ſufficere ad iuſta pretia alter ex ſocijs ſua pecunia vincere viliùs licitātem profiteantur.* Capicius. deciſ. 36. nu.

2 1 Vincent. de Franch. deciſ. 160. n. 4. & in noſtro Regno diſpoſitum eſt in for. 3. communi diuidundo, his verbis: *Can alcuna coſa ſerà entre alcuns comuna à partir, e la diuiſio, e particio da aquella nos pot ſer profitoſamēt: ço es ſens dan de la coſa, en axi com es forn, ò bany, o pou, o veſtidures feytes, o en ap, ò moli, o arbre, o pera, o ſeruitut de carrera, o ſeruu, ò ſarrahi, o mul, ò caualt, o cell, o qualque altra coſa que de*

de ſanatura ſens, mort, o pijorament, de ſi no reb diuiſió, o particio en ſi, o en cara Caſtell, caſa, o camp qui auegades profitoſament no pot eſſer partit quella, dons ſia feyta licitacio, ço es encāt entre aquells compañons ſobre aquella coſa co muna, e aquell companyo, qui mes hi donara, conſegnes que ehaja aquella coſa, e do la part del preu à altre companyo, que lin tanyera. Vndè cum don Ioannes Briſuela, & Vincentius Pu-
3 jaſons, eques pro indiuiſo poſſiderent pagum ſiue locum de Benaſau, & dictus Pujaſons licitationem inter eos fieri ſupplicaſſet, fuit per Regiam Audientiam declaratum, eam eſſe admittendam, & integrum locum adiudicādum ei, qui maius pretium offerret. Et ita fuit pronuntiatū ſententia lata, referente Doctore Michaele Mayor, Regiam Cancellariam regēte, tūc cauſæ auditore, in fauorem dicti Vincentij Pujaſons, cōtra dictum don Ioannem Briſuela, publicata per don Ioannē Daça, die
4 27. Martij 1610. Et cū à dicta ſententia ſupplicaſſet dictus dō Ioannes ad aliam Aulam, & nullitates aduerſus eam dixiſſet, cauſa commiſſa Doctori don Raymundo Sans, & à S.S.R.C. literæ cauſa recognoſcendi fuiſſent emanatæ tandem iterum inter eaſdem partes idem fuit pronuntiatum, ſententia lata cum votis S.S.R.C. referente dicto don Raymundo Sans, publicata per eundem don Ioannem Daça, die 9. Martij 1611.

DECISIO CXVIII.

IVS OFFERENDI AN & quandò habeat locū contra vxorē, cui dos conſtante matrimonio fuit reſtituta? Et an ſolutio dotis facta conſtante matrimonio, ſit aſſecuratio dumtaxat, an verò trāsferat dominiū in vxorē?

1 *Creditorem nō habere ius offerendi cōtra vxorē, cui dos conſtante matrimonio fuit reſtituta, dixerūt plures, & fuit deciſum. vt n. 3.*

2 *Ius offerendi habere locū contra vxorem, cui dos conſtante matrimonio fuit reſtituta, dixerunt plures.*

4 *Dotis reſtitutionem, ſiue dationem in ſolutum factā conſtante matrimonio, transferre dominium in vxorem declarauit Regia Audientiā.*

5 *Ius offerendi habent creditores cōtra vxorem, cui dos fuit conſtante matrimonio reſtituta, & expenduntur fori 17. & 33. rubr. de pignor.*

6 *Ius offerendi admittitur fauore creditoris contra vxorem, cui dos fuit ſoluta conſtante matrimonio, etiam in gradu appellationis.*

IVs offerendi an cōpetat creditori cōtra vxorem, cui cōſtante matrimonio à viro vergēte ad inopiam dos fuit reſtituta? Quæſtio eſt, in qua Doctores ſunt varij, vt ſcribit Matth. de Afflict. dec. 199. Nam Bar. in l. ſi conſtante. ff. ſolut. matrim. exiſtimauit, creditorē nō habere dictum ius offerendi dotē,

ſequutus opinionem Iac. de Are. & Cyn.in l. cum tibi. C. qui potio in pign.habe.& in l. vbi adhuc. in 13.q.c.de iur.dot.& idē tenuit Ioā. Andreas in addi.ad Spec.in tit. de donat.inter vir.& vxor.§.formatis inſtrumentis,& in additione, quæ incipit,vt notat.in l.vbi.idē in ſocero,&c. Et idem voluit Bal. in d. l. vbi adhuc. in 3.colu. in text. ibi: *Quæſiuerit*.Et idem dixit in l. 1.vlti. colu.ff. ſolut.matri. idem cōſuluit Bal.in 1.vol.conſ.282. incip. præmittendum,&c.Hanc opin.firmat etiam Bal. nouel. in tract. de dote. in 7.par.in priuilegio 47.

2 Sed contrariam opinionē ſcilicet, quòd creditori cōpetat dictū ius offerendi in dicto caſu firmarunt Bal.Ang.Ioan.de Imol. Lud. Rom.& Pau.de Caſtr. & Alex. de Imo.in dict.l.ſi conſtante. in prin. nu.31.& Bal.in authen.quod locū. C.de colla.& Bart. Veronenſis in lib.cautelarum.caute.121.circa fi. & dicit ibi Afflict. quod Sacrum Conſilium bis pronuntiauit ſecūdùm primam opinionem , quia tūc dicta aſſecuratio non eſt vera reſtitutio dotis,ſed vxor tenet dicta bona loco pignoris, & hypothecæ, & ideò creditor non habet ius offerendi. Secus eſſet dicendū, quando mulier ageret hypothecaria, & adiudicatione ſuper bonis mariti , tunc creditor haberet ius offerēdi,& ita etiam iuxta dictam diſtinctionē deciſum fuiſſe in Senatu Sabaudiæ teſtatur Faber. lib.

3 5. C.tit.7.de iur. dot. diffinitio. 2. pag.18. vbi rationem reddit: *Quia mulieri conſtante matrimonio dos ſolui nequit etiam ſi maximè velit, marituſque & creditores conſentiant, ne dotalis pecuniæ poſtmodum amittendæ periculum incurrat, quæ id agit vt dotem in tuto collocet, quodque non tantùm vxori, ſed etiam communibus ex eo matrimonio liberis eodem remedio cauendum ſit, quos ex pignorum fructibus ali oportet. Poſtquam verò ſolutum matrimonium eſt reſtitui dos & poteſt, & debet: ideóq; ſicut communi iure cæterorum creditorū mulier vtitur, ita imputare ſibi debet is à quo pignora euincuntur ſiue poſterior creditor ille ſit, ſiue nudus poſſeſſor, cur oblata dote, pignorum dotalium vinculū non diſſoluat*. Et Vincent. de Franchis.deciſ.54. in principio teſtatur in S.R.C.pro toto tēpore,quo fuit aduocatus , & Regius Conſiliarius indiſtinctè vidiſſe iudicatum contra mulierem petentē aſſecurationem dotium , & anteſati,ob vergentiam viri ad inopiam, non dari ius offerendi: quia verè hæc aſſecuratio non eſt reſtitutio , ſed poſitio dotium in tuto , & ita etiā iudicauit Senatus Pedemontanus. vt dicit Oſaſc. deciſ. 135.nu.9.& 13.& per totam Hierony. Magon. deciſ. Florenti. 125. nu. 3.& dicit cōmunem Vicent.de Franch. alijs relatis vbi ſupra nu.5. Barboſa in l.ſi conſtante.in princ.ff.ſolut.matrim.nu. 54. vbi hanc dicit magis communem ſententiam.& nu.61. in fin.& 62.vbi ait, hoc caſu nō habere locum ius offerendi.

Et in noſtro Regno hāc reſtitutionem

tionem dotis, quę fit à marito vergente ad inopiam, conſtante matrimonio, eſſe tantùm quandam aſſecurationē dotis, fuit declaratū cum ſententia lata in R.A. Valen. in fauorem Benedicti Salaya ciuis, publicata per Franciſcū Paulum Alreus Regij mandati ſcribā, die 23. Nouembris 1588. his verbis: *Attento denique quòd quamuis dictus Benedictus Salaya fecerit reſtitutionem dictæ vxori ſuæ conſtante matrimonio de dicta dote, tamen in viam iuris nullum ſibi parauit præiudicium, quin ſoluto dicto matrimonio per mortē dictæ Eliſabeth Ioannæ Ballæ ei remaneat, vti ciui honorato, dictum priuilegium retentionis dotis, perinde ac ſi reſtituta non fuiſſet.*

4 Sed contrarium fuit iudicatum in eadem Regia Audientia, nimirum dationem in ſolutum dotis factam per maritum vxori, cōſtāte matrimonio, transferre in eā dominium, ſententia lata cum votis S. S.R.C. in fauorem don Ioſephi de Proxita Comitis Almenara, publicata per Alreus, die 17. Septembris 1596. his verbis: *Dictus Comes don Gaſpar die ſequenti fecit in ſolutum dationem dictæ Comitiſſæ domnæ Catharinæ, de dictis Caſtro, & Villa de Almenara, & locis de la Loſa, Quart, & Chilches, pro dictis viginti duobus mille & quingentis libris dotis & augmenti, cum onere tamen quorundam cenſualiū ſuper dictis locis impoſitorū, quæ ſummā capiunt proprietatis vndecim milliū ducentarum librarum, ſalua ratione recti calculi, prout conſtat ex inſtrumento in ſolutum dationis receptò in loco de la Alcudia Vallis de Vxo per Ioannem Muños notarium, die & anno ſupradictis, ex qua cauſa dicta Comitiſſa dōna Catharina indubiè effecta fuit vera domina, & poſſeſſor dictorum locorum de Quart, & Chilches.* Et hæc vltima opinio nobis viſa fuit verior, quòd transferatur dominium tam propter clauſulas in inſtrumento in ſolutum dationis contentas, quàm etiam iuxta mentem fororum noſtri Regni, qui in hoc caſu concedunt ius offerendi cōtra vxorem, & Bart. in l ſi conſtante. in principio. nu. 92. in fin. & nu. 98. verſ. Cōtrarium. tenet dominium eſſe trāſlatum in vxorem, & hoc caſu iuxta diſtinctionem Mat. de Afflict. in ſupra d. deciſ. 199. habet locum ius offerendi. l. cum tibi. 10. C. qui potior. & quod illud habeat locū

5 in hoc caſu in Regno Valentiæ probatur in foris. 16. 17. & 33. in primis enim forus 16. de pignor. ita ait. *Si alcuns crebedors feràn pus darrers de temps, que les mullers en los bens de lurs marits, los crebedors recobren los ſeu deutes dels bens dels marits mobles, ò no mobles. Si aquells crebedors empero pagaràn, ò ſaluaràn a les mullers lurs exouars, e lurs ſpoſalicis, los quals los ſeràn feyts en temps de nupties.* Et forus 17. ait: *Statuim, e ordenam, quels crebedors, qui ſerân darrers en temps q̄ les mullers, puxen requerre, e fer fer execucio en los bens dels marits per pagar à ells lurs credits ells donats en poder de la Cort baſtants, e complents, fermança, o fermançes de tornar la quantitat, ques*

ſerà

Digitized by Google

ſerà hauda de la coſa del marit venuda à inſtancia lur, per ſatisfer, è pagar la muller, cas quels altres bens del marit no li baſten. Et forus 33. ita ait: *Si alcu obligara, ò empeñorara alcuna coſa à dos crehedors per diuerſes temps, el primer crehedor comprara, o pendra en paga del deutor aquella coſa, que era a ell obligada, ò penyorada, la obligacio de la penyora es finida, e ſolta. Per ço car la ſeñoria de la coſa es paſſada al primer crehedor, qui la compra, o la pres en paga. Egens perço no es vedat al ſegon crehedor, aqui aquella coſa matexa era obligada, que no puſque demanar a aquell primer crehedor, qui la coſa hauia comprada, o preſa en paga, que li liure aquella coſa, que a ell era obligada ab que li pach tot ço que ell hi hauia per lo primer contrat, o per la primera obligacio.*

Ex quibus in cauſa vertenti inter Coſmã Apariſi ex vna, & Vrſolam Nualart, & Choua parte ex altera, fuit declaratum, habere
6 locum ius offerendi, quo iure pars vſa fuit in gradu appellationis, iuxta ea, quæ tradit Afflict. deciſ. 16. num. 5. & Carroſ. de oblationib. par. 2. quæſt. 11. num. 18. Et ita fuit pronuntiatum virtualiter locum habere in cauſa appellationis, ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus Regium mandati ſcribam, die 3. Ianuar. 1613.

DECISIO CXIX.

PRÆSCRIPTIO NON currit contra creditorẽ agentem actione hypothecaria aduerſus tertium bonorum poſſeſſorem, ſi fuit impeditus agere, & non poterat remouere impedimẽtum, ſecus quando poterat, & ſic currit ante quàm fiat diſcuſſio in bonis debitoris.

1 *Caſus.*

2 *Præſcriptio triginta annorum procedit in Regno, quando hypothecaria non fuit intentata intra triginta annos cõtra poſſidentem rem hypothecatam.*

3 *Tempus triginta annorum in hypothecaria computandum eſſe à die factæ diſcuſsionis tenuerũt hic allegati.*

4 *Impedimentũ nõ excuſat, quãdo quis adeũdo iudicẽ potuit illud remouere.*

5 *Præſcriptionem currere in hypothecaria ante factã diſcuſsionem, tenuerunt multi hic allegati.*

6 *Actio hypothecaria, an currat contra creditorem, qui vult contra tertium bonorum poſſeſſorem agere cũ diſtinctione hic relata declarauit Senatus.*

1 FRãciſca Ferrandis & de Scolano vxor Balthaſaris Scolano actionẽ hypothecariam inſtituit, die 5. Iulij 1601. contra Gaſparem Subirats poſsidentem quãdam domum comprehenſam in generali hypotheca bonorum dõ Fran-

Franciſci Loris, & dominæ Mariæ Lopis coniugum, & don Leandri Loris patris dicti dō Franciſci: qui inſtrumento publico firmato, die 8. Martij 1555. confeſsi fuerūt debere Ioanni Fababuix quadringētas octuaginta duas libras monetę Valentinæ, & ſoluere promiſerūt ſub hypotheca omnium bonorū, à quo Ioanne Fababuix ius & cauſam habet dicta Franciſca, virtute ceſsionis ei factæ per Ludouicum Fababuix, die 3. Decembris 1590. contra quam petitionem dictus Subirats tertius poſſeſſor oppoſuit præſcriptionem triginta annorū, qui & multò plures erant elapſi à die contractæ obligationis, non tamen à die factæ diſcuſsionis.

Dubitatum fuit, an præſcriptio in occurrenti caſu locum haberet?

2 Et præſcriptionem triginta annorum procedere, quando hypothecaria non fuit intētata intra triginta annos contra poſsidentem rem hypothecatam, dubitari nō poteſt in noſtro Valentiæ Regno, cū hoc expreſsè diſpoſitū ſit in foro 6. de præſcriptio ſed tantùm videndum eſt, quomodo debeant computari dicti triginta anni.

3 Et hoc tempus computandum eſſe à die factæ diſcuſsionis probatur ex eo. Nam ea nōn facta nō poteſt exerceri hypothecaria, authēt. hoc ſi debitor: C. de pignorib. foro pen. de actionib. & obligat. & non valenti agere non currit præſcriptio. l. 1. C. de annali excep. Et hanc opinionem, quòd non currat præſcriptio in hypothecaria ante factā diſcuſsionem, tenuit Alex. cōſ. 58. nu. fin. lib. 5. ſequitur Crot. in l. ſi is qui pro emptore. nu. 57. de vſucap. Afflict. deciſ. 139. num. 3. & poſſe defendi hanc ſententiā dicit Bal. in l. fin. colum. 10. & 11. C. de præſcrip. long. tēp. vbi tenet, quòd non præſcribatur actioni nondum ortæ, nec in eſſe productæ, etiā quod ſit in poteſtate partis, quòd oriatur & in eſſe producatur.

Contrariam tamen opinionem eſſe veriorem & receptiorē dicit Hiero. Laurē. deciſ. Auinionenſi 49. nu. 4. licèt enim nouo iure excuſsio illa debitoris neceſſaria ſit, in poteſtate tamen creditoris eſt, qui agere poterit, quando voluerit iux. l. purè. §. fin. ff. de dol. excep. & conſequenter non cenſetur impeditus, qui poteſt tollere impedimentum. iux. tex. in l. qui poteſt facere 135. ff. de reg. iur. & ibi glo. & Deci. tex. & Panor. in c. fin. de electio. bonus tex. in l. quibus diebus. ff. de condi. & demonſ. ibi: *Ne per te ſtet quo minùs agendo eum ſubmo-*
4 *ueas.* Et ibi notant Alberic. Bald. & Paul. colligentes non excuſari impeditum qui adeundo iudicem potuit impedimentum remouere, & illum text. extollit Rube. in l. non ſolùm. §. morte. n. 30. de nou. oper. nunc. tradit multa Felin. in d. cap. ex trāſmiſſa. col. 1. de præſcript. Et
5 quòd præſcriptio currat in hypothecaria ante diſcuſsionem, tenuerunt Aymo. Crau. conſ. 263. col. 3. verſ. Ex alio etiam cap. & cōſ. 148. colu.

colu. fin .in prin. Nat. in addit.ad Alex. in d.conſ.58. Balb. in tract. de præſcriptio.in 4.par.in 3.quęſ. n.6.cõcluſ.6. vbi diffusè pluribus, & ſolidis fundamentis, illam reprobat.& Neguſa.de pignor.in 6. p.membro.2.nu.3.tom.6.tract.p. 1.fol.145.Sfort.Oddo.conſ.83.nu. 47.lib.1.Pinel.in authẽ.niſi tricennale.nu.48.C.de bon.mater. Soc. iun.conſ.17.per totum lib.2.Pariſ. in c.ex tranſmiſſa.in fin. de præſcriptio. & conſ. 50.colu.1. volu. 1. Dec.in l.1.C.qui admi. & in c. cũ inter.n.23.de excep.Rolan.conſil. 79.num.17.lib.1.vbi ſcribit,quòd Alex.ſibi contrarius etiam hoc ſequutus eſt.conſ.220.colu.penul. in fin.lib.6.& Crot.in l.ſi cõſtante. in 1.lect.nu. 100.& in 2. not. ff. ſolut. matrim.& veriorem dicit opinionem Vrſil. ad Afflictum. deciſ. 139 num.2. Gracian. deciſ.15.nu. 5.verſ.Quia reſpondetur. & nu. 6. & 7.

6 Senatus noſter pro vera reſolutione huius quæſtionis hanc fecit diſtinctionem: Aut creditor nõ poteſt,etiam ſi velit agere contra tertios poſſeſſores, nec in eius poteſtate fuit remouere impedimentũ, & tunc contra eũ non currit præſcriptio, aut poterat remouere impedimentum,& tunc currit etiam non facta diſcuſsione. Prima pars diſtinctionis verificatur in creditore redditulai,ſiue domino cenſualis,cui ſolutæ fuerunt penſiones ſiue annui redditus, & iſte agere nõ poterat hypothecaria contra tertium poſſeſſorem, quia penſionis ſolutione eidem facta, tollitur omnis obligatio. in princ.inſti.quibus modis tollit.oblig. immò & reſpectu eius penſionis omnis hypotheca,l.ſoluitur,cum ſequenti.ff. quibus modis pignus, vel hypotheca ſoluitur.gloſ.verb.*Actione*. in l. intelligere. C. de luitione pignorũ. Quod reſpectu ſolutę penſionis tenet Felician. de Solis de cenſibus. lib.3.c.4.nu.12.verſ. Neque etiam obſtat,immò & non ſolùm debitor ſoluendo penſionem ſeipſum liberat ab eius obligatione, ſed etiam correos & fideiuſſores liberos eſſe conſtat.l.ſolutionem.ff. de ſolutionibus.l.ſoluendi. ff. de neg. geſt.& traditur in l.Modeſtinus.ff. de ſolutionibus:ergo nullo modo, neque caſu percepta penſione poteſt dominus cenſus pro ea cõuenire cẽſuarium, neque tertium rei cenſualis poſſeſſorem aut fideiuſſorem, cum impeditus diceretur legitimo iuris impedimento, quod ipſe ſubmouere non poteſt, & cõſequenter impoſsibile eſt, quòd cõtra ipſum legitimè impeditum currat præſcriptio ex reg.l.1.C. de annali exceptione, & ſupradictis relatis ita ſcribit Velazquez Auẽdaño de cenſibus.cap.105.num. 3. Secũda pars diſtinctionis verificatur in caſu noſtro,nam cũ quantitas pro cuius recuperatione intentata fuit actio hypothecaria deberetur iã quadraginta annis retro & ampliùs,& dicta Franciſca,vel Ludouicus, à quo cauſam & ceſsionẽ habet,

habet, potuiſſet facere diſcuſsionem in bonis debitoris, & fideiuſſorum ſimul, & inſolidum cum principali debitore obligatorum, & potuiſſet remouere impedimẽtum, & non fecerit, locum habuit præſcriptio triginta annorum.

Et ita, referente doctore Michaele Mayor, Regiam Cancellariam Regente, tunc huius cauſæ Auditore, ita fuit pronuntiatum ſententia lata in fauorem dicti Gaſparis Subirats contra dictam Franciſcam Ferrandis & de Scolano, publicata per Franciſcum Paulum Alreus, die prima Martij 1613.

DECISIO CXX.

COPIA FRANCA, HOC eſt, expẽſis actoris debet dari reo libelli actoris in cauſis ordinarijs valoris quinque mille ſolidorum: ſecus tamen eſt libelli oppoſitionis tertij ſiue immiſcuitionis in cauſa ad excludendum actorem, & reum à re petita.

1 *Caſus.*

2 *Libelli copia expenſis actoris reo præſtanda eſt, & num. 5.*

3 *Copia libelli expenſis actoris datur reo in Regno Neapolitano.*

4 *Copia inſtrumentorum de quibus fit mentio limitatiue in libello, datur etiam antequam ad litis conteſtationem procedatur.*

6 *Libelli copia de ſtylo Valentiæ traditur expenſis actoris, ſi cauſa eſt valoris quinque mille ſolidorum.*

7 *Reus gaudet inducijs viginti dierum, quibus deliberet, cedat ne, an contendat?*

8 *Quinque dies tantùm conceduntur ad reſpondendum, quando petitur ſumma quinque mille ſolidorum, quando verò minor dilatio, tãtùm trium dierum iuxta forum conceditur.*

9 *Morabatinus Alphonſinus valet decem ſolidos.*

10 *Morabatinus tantùm valet ſeptem ſolidos.*

11 *Prouiſio ad quintam, eſt concedere reo dilationem quinque dierum.*

12 *Copia franca ad quintam quid ſit?*

13 *Inſtrumentorum de quibus fit mentio in libello, an copia ſit præſtanda, expenſis actoris, declarat Bart. hic relatus.*

14 *Copia franca inſtrumentorum, de quibus fit mentio in petitione ſiue demanda, quando detur iuxta practicam Valentiæ.*

15 *Legatorum in cauſis proceditur executiue iuxta forum.*

16 *Tertius oppoſitor, veniens ad cauſam, vtrumque excluſurus, actorem & reum, non tenetur ſuis ſumptibus dare copiam libelli immiſcuitionis.*

17 *Copia libelli expenſis actoris quare præſtetur.*

18 *Immiſcens ſe cauſæ, debet eam aſſumere in puncto, in quo eſt, & per ipſius oppoſitionem non poteſt retardari*

retardari cauſa inter actorem, & reum.

19 *Prouiſionem facere Valentiæ, eſt interloquendo declarare, ſiue ſententiã interloquutoriam proferre.*

1 CVm in S.R.A.Valent.cauſa verteretur inter Gaſparem Ebri ex vna, & Doctorẽ Nariſum Narbonez Iuriſcõſultum, parte ex altera, circa ſucceſsionem quorundam prædiorum & molendinorum, me exiſtente Auditore, & Cõmiſſario dictæ cauſæ, & actuario ſiue ſcriba illius Vicentio Lopnotario, ſe oppoſuit ſiue immiſcuit Iorda eques ciuitatis Dertuſæ, vtrumque excluſurus actorem & reum à rebus petitis, immiſcuitionis libellũ ponendo. Pro parte autem ſupradictorũ prætenſum fuit, dandam eis fore copiam dicti libelli immiſcuitionis, & nouæ petitionis expenſis dicti Iorda, quæ vulgò appellatur apud nos, Copia franca.

2 Namquè copia libelli expenſis actoris reo præſtanda eſt, Authen. offeratur. C. de litis teſta. quam ita declarat Bar. in l. 1. n. 3. ff. de eden. gloſ. in Clem. cauſam. verb. *Porrecto*. de electione. & in verb. *Oblatos*. in Clem. 2. de appell. canon. induciæ. 3. in §. offeratur. 3. quæſt. 3. Maran de ordin. iud. 4. p. diſt in. 19. nu. 15. Boerius deciſ. 303. nu. 7. Capel. Toloſ. deciſ. 91. Aſsinius in praxi. §. 5. cap. 3. num. 1. & §. 3. cap. 6. nu. 12. Ioannes Andræas in Clemen. ſæpè. §. verum. in verbo *Pronuntiatio*. de verb. ſignific. & in Clemen. quamuis. in verb. *Oblatos*. de appel. Ioan. de Amicis. conſ. 135. num. 3. gloſ. in verb. *Libellum*. in cap. 1. extra. de litis conteſtatione. Scaccia. de iudicijs. cap. 10. nu. 10. fol. 236. qui pro hac opinione allegat Bal. in Authen. offeratur. n. 1. C. de litis conteſtatione. (Bald. tamen contrarium dicit, eſſe de iure, ſed de conſuetudine in quibuſdam locis ita ſeruari, vel per ſtatuta terrarum.) & Maran. in ſuo ſpecul. par. 6. actu 10. nu. 63. & memb. 3. nu. 3. Franc. Viuius deciſ. 358. num. 1. qui pro hac opinione allegat text. in cap. 2. & ibi Abb. Anton. de But. & alios

3 de libelli obla. & teſtatur ita ſtabilitum in Regno Neapolitano, in pragmatica Comparẽte reo, poſita in tit. ſeu rubri. de modo procedendi contra reum contumacem. & nu. 2. & 3. Viuius ſubiungit hæc

4 verba: *Quæ quidem ſententia eſt adeò vera, vt amplificare meritò etiam poſſet, illam itidem locum obtinere abſque ſcrupulo aliquo. Quòd ſi actor in ſuo libello ſeu petitione mẽtionem fecerit de aliquo inſtrumento, vel ſcriptura conditionaliter, & limitatiuè prout in tali inſtrumento habetur, quod producit, &c. Tenetur tunc vtique illud edere reo, priuſquam ad litis conteſtationem procedatur, vt per Bar. Bal. Pau. Caſtren. Alex. & alios omnes in l. edita actio. C. de eden. & ita aliàs non ſemel tantùm iudicauit Regia Audientia Capitanatæ Apuliæ, in anno 1583. & ſequentib. in varijs caſibus tunc deciſis. Et ratio ea eſt, quoniã taliter mentionata ſcriptura*

cenſetur

cenſetur re ipſa eſſe pars illius libelli ſe-
cundum Alex. in l. 2. col. 1. ff. de eden, &
facit, quod voluit Bal. in l. in ciuile. ff. de
leg. & Alex. conſ. 3. volu. 2. ſi ergo eſt
pars illius libelli, ſicut tenetur actor ipſe
edere ſuis expenſis libellum productum,
ita & inſtrumentum limitatiuè mentio-
natũ in eo, quod abſq; ue dubitatione ali-
qua cenſetur pars illius, cum idem ius ſit
de toto, quod de parte. l. quæ de tota. ff.
de rei vendi. Nec debet obſtare, quòd in
huiuſcemodi libello continetur factum
proprium, quia adhùc reo edẽdum foret,
vt valeret, cum conſilio aduocati delibe-
rare, an velit cedere vel contendere.
5 Eádem opinionem, quod expenſis
actoris ſit tradenda reo copia li-
belli, tenuit Paz in practica 1. tom.
in expoſitione libelli in actione de
conſtituta pecunia. numer. 60. fol.
35.
6 In Regia autem Audientia Va-
lentina, & in alijs tribunalibus Va
lentiæ de ſtylo hæc ſeruatur diſtin
ctio, aut in libello petitur ſumma,
ſeu res valoris quinque mille. ſoli-
dorum monetæ Valentinæ, & tũc
expenſis actoris datur copia libe-
lli reo, quæ *Copia franca* dicitur, &
fertur interloquutoria, cõcedendo
reo dilationem quinque dierũ ad
opponendas exceptiones dilato-
7 rias, licèt enim iuxta tex. in authẽ.
offeratur. C. de litis cõteſtatio. reus
gaudet inducijs viginti dierũ, qui-
bus deliberet, cedat ne, an conten-
dat? Tamen in Regno Valentiæ,
ſi petitur ſumma quinque mille ſo
8 lidorũ conceditur dilatio quinque
dierum: ſi verò quod petitur non
attingit dictã ſummã, tantùm con-
ceditur ad dictum effectum triũ
dierum ſpatium, & dicitur vulgo,
Ad tertiam, iuxta forum 2. de dilar.
ibi: *Labitador de la ciutat, o del Regne*
de Valencia, quis clamarà criminalmẽt,
o ciuilment del habitador de la ciutat, o
del Regne de Valencia, e aquell de qui
serà clamat, demanara dia a reſpondre,
haja tres dies, ſi la demanda es tro a ſum
ma de D. morabatins Alfonſins: e ſi la
ſumma ſerà major de D. morabatins, ha
9 *ja cinch dies a reſpondre* Morabatinus
enim Alphõſinus cõmuniter valet
decem ſolidos, & ita quingẽti mo
rabatini efficiunt ſummam quin-
que mille ſolidorum, & de ijs mo-
robatinis loquitur forus 42. de cri-
minibus imponẽs homicidis pœ-
nam ducentorum morabatinorũ,
vltra pœnam corporale, licet alias
morabatinus tantùm valeat ſep-
10 tem ſolidos, vt in priuil. 68. Regis
Iacobi Primi. fol. 20. colum. 2. ibi:
Dare vnum morabatinum, videlicet ſep
tem ſolidos dictæ monetæ pro moraba-
tino tantummodo. Et licet forus non
diſponat circa præſtationem li-
belli, an ſit facienda expẽſis acto-
ris, tamen ſtylus & praxis recepit,
vt eadem diſtinctio ſeruetur circa
præſtandam Copiam libelli ex-
penſis actoris, quæ ſeruatur circa
11 dilationem. Nam in caſibus in
quibus fit prouiſio ad quintam,
hoc eſt, cõceditur reo dilatio quin
que dierũ, conceditur etiã Copia
franca, ſiue expẽſis actoris, in alijs
autem caſibus nullatenus. Et vul-
12 go dicitur: *Copia franca ad quintam.*

Zz Itaquè

Itaque vbi datur Copia frãca, pro uiſio fit ad quintam,& vbi prouiſio fit ad quintam,ibi datur Copia franca:benè tamen verũ eſt,quòd in cauſa alimentorum fuit facta prouiſio ad quintã,& non fuit tradita Copia franca,prouiſione Regia, publicata per Alreus 20.Maij 1586.quæ eſt in proceſſu alimentorum Marchionis de Terranoua, cuius erat ſcriba Onuphrius Meſſe guer notarius: Circa inſtrumenta autẽ memorata in libello, an eorum Copia expenſis actoris ſit præſtanda reo, ſeruatur doctrina Bar.in l.edita actio.nu. 29. verſic. Quandoque.C.de eden.qui ita ait: *Quandoque in libello fit mentio de aliquo inſtrumento non per modum limitationis, ſed per modum cuiuſdam aſſertæ probationis, verbi gratia, dicit actor, quòd Titius vendidit mihi talem rem pro tanto pretio, & quòd de hoc rogatus eſt talis notarius, vel quòd de hoc apparet per publicum inſtrumentum manu talis notarij, tunc reus poteſt eſſe certus ex ipſo libello, nõ enim fit mentio inſtrumẽti, vt limitet cõtenta, ſeu narrata in libello, ſed dicit actor qualiter narrata poteſt probare, ſiue fieret mentio de inſtrumẽto limitatiuè, verbi gratia, dico, quòd Titius vendidit mihi fundum pro tanto pretio, prout apparet manu talis notarij quæ dictio, prout, eſt limitatiua, vt hic vides, tunc aduerte, aut reus non debet eſſe inſtructus ex illo inſtrumento: de quo fit mentio in libello, quia ad eũ nõ pertinet, & tũc debet ei fieri copia inſtrumenti, ante litem conteſtatã, quia aliàs deliberare nõ poteſt, ita loquitur dictum* Inno.

Si verò aliquod eſt inſtrumentum, de quo reus poteſt eſſe inſtructus, exemplum, petit legatarius ab hærede legatum prout continetur in tali teſtamento, certè, quia apud hæredem debet eſſe teſtamentum, non debebit fieri Copia, & iſtud probat expreſſe. ff. eo. l. 2. Et hanc diſtinctionẽ refert, & ſequitur Guido Pap.q.116.dicẽs,ita ſeruare ſtylũ illius Curiæ Parlamẽti,& dari eo caſu Copiã ſumptibus actoris.Balb.dec. 189. Ego autem vidi ſæpius practicari Valẽtiæ dictã diſtinctionem,iuxta quam iudicaui ſæpè ex deliberatione Regij Conſilij,nõ tamẽ recordor vnquã vidiſſe de facto caſum, in quo actor feciſſet mentionẽ in libello limitatiuè inſtrumenti exiſtentis
12 penes actorẽ, quia cũ in cauſis legatorũ, nõ proceditur via ordinaria, ſed executiuè iuxta forum 5. de executio.rei iudica. nõ offertur libellus per legatarium contra hæredem ad petendum legatum.

Ex quibus dicebant dicti Ebri, & Narbonez prædictũ Iorda tertium oppoſitorem teneri tradere Copiam ſuis expenſis libelli immiſcuitionis, ſiue oppoſitionis in cauſa,qui in effectu eſt libellus ſuæ petitionis.

Sed cõtrariũ fuit deciſum,nimirũ dictũ Iorda tertiũ oppoſitorem venientẽ ad cauſam vtrunq;excluſurũ nõ teneri ſumptibus ſuis dare Copiam libelli immiſcuitionis, ſiue oppoſitionis. Quia in hoc caſu ceſſat ratio, ob quam tenetur actor libelli Copiam reo pręſtare, vt

vt poſsit deliberare an cedere vel contendere debeat. Iam enim deliberauit reus nolle cedere, ſed cõtendere, & ita inter actorem &
18 reum erat cauſa actitata, quando tertius ſe immiſcuit, ſiue oppoſuit, Et hic tertius oppoſitor debet aſſumere cauſam in puncto in quo eſt, & per ipſius oppoſitionem nõ poteſt retardari cauſa quæ vertitur inter actorem & reum, vt dixi in deciſ. 116. Et ſi iſte tertius vult omnes dilationes neceſſarias ad inſtruendum ſuam cauſam, ſeparato proceſſu debet libellũ offerre, & ſuo in caſu eius copiam ſuis expẽ-
19 ſis ſtradere. Et ita interloquendo pronuntiaui in fauorẽ dicti Iorda ſiue vt apud nos dicitur, prouiſionem feci ex deliberatione Regij Concilij, die 13. Auguſti 1613. in proceſſu cauſæ vertentis inter Gaſparem Ebri ex vna, & Doctorem Narciſum Narbonez I. C. ex alia, actuario ſiue ſcriba Vincentio Lop notario. Et idem declaraui cũ alia prouiſione per me facta ex deliberatione Regij Concilij, die vigeſima Februarij 1614. in fauorẽ don Valeriani Boil & don Caroli Boil eius filij, qui ſe immiſcuerant in cauſa petitionis Baroniæ de Betera, poſitæ per don Raymundum de Rocafull dominum de Albatera contra don Iacobũ Sorrell poſſidentem dictam Baroniam de Betera, cuius cauſæ ego eram Auditor, & ſcriba ſiue actuarius Gaſpar Dagui notarius. Idẽ etiam interloquẽdo declaraui prouiſione per me facta ex deliberatione eiuſdẽ Regij Cõcilij, die 18. Martij 1614. in fauorem don Ludouici de Rocafull, qui ſe immiſcuit in cauſa petitionis Baroniæ de Alcãtara, poſitæ per domnam Annam Deſpuig, contra dõ Chriſtophorũ Deſpuig, cuius ego erã Auditor, & actuarius ſeu ſcriba Vincentius Ioannes Rourez notarius.

FINIS. LAVS DEO.

MATRITI,

Apud Thomam Iuntam, Typographum Regium.

ANNO M.DC.XX.

INDEX MATERIARVM QVAE IN DECISIONIBVS huius primi tomi continentur.

LITERA D, DECISIONEM SIGNIFICAT, numerus qui poſtea ſequitur, quæ illa ſit in ordine deſignat, alius vero, numerum contentum in deciſione denotat.

A

ABſentiæ proceſſus, & præſentiæ ſimul, & ſemel fieri poteſt, & ſuperſedere in proceſſu contra vnos, & procedi contra alios. Deciſ. 116. num. 18.

Abſoluere eius eſt, cuius eſt condemnare. D. 20. n. 22.

Abſolutio facta à minore eius curatori, vide in verbo definitio.

Abſolutio à iuramento, etiã parte nõ citata poteſt obtineri. D. 94. n. 6. ſed vide n. 9.

Abſolutio à iuramento poſtquam de contrauentione iuramenti agitur inter partes non niſi parte citata peti poteſt. D. 94. nu. 9.

Abſolutus non debet amplius moleſtari, quando ritè, & rectè rationes reddit alias ſecus. D. 112. nu. 14.

Abſolutus ſemel, moleſtari amplius nõ debet. D. 112. nu. 3. ſed vide nu. 14.

Abſurdũ ſemper eſt vitandum. D. 4. nu. 3.

Acceſsio acceſsionis non datur in iure. D. 13. nu. 3.

Acceſſoria, quæ ſolùm iudicis officio debẽtur, ſi omittantur in ſententia, non poſſunt exinde peti de per ſe. D. 111. n. 4.

Accreſcẽdi ius vide in verbo ius accreſcẽdi.

Accreſcendi ius locum habere inter cõiunctos verbis tantùm in fideicõmiſsis vniuerſalibus tenuerunt multi Doctores, hic allegati, & fuit deciſum in aliquibus Senatibus. D. 84. nu. 7.

Accidentalis forma vide in verbo forma.

Actio hypothecaria ceſſa intelligitur, vbi fuit ceſſa perſonalis ſiue hypotheca veniat ex generali obligatione ſiue ex ſpeciali. D. 26. nu. 24.

Actio cui competit multo magis datur exceptio. D. 47. nu. 14.

Actio perſonalis non tranſit contra ſingularem poſſeſſorem, nec cõtra ſeudi poſſeſſorem. D. 47. nu. 16.

Actio perſonalis & hypothecaria ſimul intentari poſſũt & accumulari cõtra principalis debitoris hæredem vnum ex pluribus ſi rem hypothecatam poſsidet, & nu. 7. D. 73. nu. 3.

Actio locati trãſit in ſucceſſorẽ particularẽ in Baronia ſibi per ſententiã adiudicata quãdo locationẽ ratificauit. D. 89. n. 9.

Actio hypothecaria, an currat cõtra creditorem qui vult contra tertium bonorum poſſeſſorem agere cum diſtinctione. D. 119. nu. 6.

Actio hypothecaria vide in verbo hypothecaria.

Actio redhibitoria, vide in verbo redhibitoria.

Actionem ſibi cōpetere pronuntiari ſemper peti poteſt. D. 35. *nu.* 13.

Actum Curiæ, nō eſſe ſeruandū fuit declaratum cum Regia ſententia hic relata. D. 21. *nu.* 16.

Actus Curiæ valet, vt lex, non tamen communis & generalis, & in quo ab ea diſferat, & data pecunia dicitur contractus. D. 21. *nu.* 40.

Actus Curtæ de quo in cap. 4. in rub. de hæred. inſtit. declaratur. D. 20. *nu.* 44.

Actus Curiæ ſi lædit tertium, & lex per illum infringitur, quia contra regulas iuris aliquid ſtatuitur tunc læſus habet facultatem impugnandi. D. 21. *nu.* 5.

Actus quilibet requirit voluntatem & poteſtatem. D. 21. *nu.* 9.

Actus factus contra formam à lege datam eſt nullus. D. 112. *nu.* 6.

Addictio in ſolutum per curiā facta creditori, non præcedente ſubhaſtatione ſuſtinetur, ſi probari poteſt, quòd tempore adiudicationis in ſolutū, nō potuit res vendi maiori pretio ſubhaſtatione facta quo fuit in ſolutū data. D. 108. *nu.* 12.

Adhæſio appellationi intra decem dies fieri debet ſi alter meo nomine, aut tertius appellauit, ſecus quādo aduerſarius meus interpoſuit appellationem, tunc enim etiam poſt decem dies mihi prodeſt, D. 17. *nu.* 12.

Adhæſio appellationi intra decem fieri debet in actibus ſeparatis, non in contentis in appellatione. D. 17. *nu.* 13.

Actus Curiæ ſiue leges Regni Valentiæ allegantur. D. 3. *nu.* 8.

Adipiſcendæ poſſeſsionis interdicto agenti opponi poteſt exceptio dominij, & habet locū regula, Dolo facit, petens, quod ſtatim eſt reſtituturus. D. 24. *nu.* 15.

Aduocati habent retentionem dotis, vita eorum durante, & ita cum Regia ſententia fuit declaratum. D. 39. *nu.* 9.

Ædificatum in ſolo alieno, cedit ſolo facta pretij ſolutione & non antea. D. 98. *nu.* 26.

Ædificia priuatorum dirui poſſunt propter publici ædificij conſtructionem. D. 90. *nu.* 10.

Ægritudo ſi eſt longa & dos exigua, ita vt dotis fructus non ſufficiāt, expenſæ infirmitatis ſunt ex dote ſoluendæ, & ita fuit iudicatum Cathaloniæ, & Valentiæ. D. 41. *nu.* 10.

Æs alienum teſtatoris vbi ſoluendum eſt hæres, poteſt vendere prædia hæreditaria alienari prohibita. D. 90. *nu.* 18.

Alendi onus eſt reale impoſitum pro menſura ſubſtantiæ. D. 27. *nu.* 9.

Alere poſt mortem teſtatoris conceptos nō teneri, fuit declaratum in Regia Audientia. D. 27. *nu.* 4.

Alguazil, verbum eſt Arabicum. D. 34. *num.* 10.

Alguazellus maior, poteſt conſtituere duos Alguazellos minores in Curia Regia, & horum quilibet in locum ſuum poteſt ſubſtitutum creare iuxta l. Caſtellæ cuius verba referuntur. D. 34. *nu.* 9.

Alguazirios tantū duos poteſt habere Rex, in Regno Aragoniæ. D. 34. *nu.* 4.

Alguazirios ſeu miniſtros neceſſarios remouere, vel minuere eſt contra bonum publicum, & Reipublicæ detrimentum. D. 34. *nu.* 23.

Alguaziriorum creatio in caſu neceſsitatis commiſſa fuit per forū 34. *anni* 1564. *locum tenenti generali ſuæ Maieſtatis.* D. 34. *nu.* 13.

Alguaziriorū numerus auctus fuit vſquè ad

Digitized by Google

ad duodecim præter duos ordinarios in for. 16. curiarum anni 1585. D. 34. nu. 15.

Alguazirij nedũ extant in Aragonia, ſed etiã plures alij miniſtri qui dicũtur portarij quorum numerus, non debet excedere duodecim perſonas ſunt alij tamen miniſtri appellati ſupraiunctarij. D. 34. nu. 39.

Alguazirij licèt regulariter non debeant nominari plures ordinarijs, fallit tamẽ quando magnæ ſe offerunt occaſiones. D. 34. nu. 36.

Alguazirij in Cathaloniæ tantũ poſſunt eſſe duo domini Regis, & vnus eius primogeniti, permittũtur, tamen commiſſarij, dum non deferant baculũ lõgum ad nominationem, ſeu creationẽ arbitrariam domini Regis, vel locum tenentis generalis cum Conſilio Doctorum Regij Conſilij. D. 34. nu. 38.

Alguazirij duo Regis, & vnus eius primogeniti tantùm eſſe poſſunt in Cathalonia. D. 34. nu. 5.

Alguazirij domini Regis duo tantũ, & alij duo eius primogeniti eſſe poterant iuxta forũ antiquum Valentiæ. D. 34. n. 11.

Alguazirij iuxta forum Regis Martini, *tot poſſunt officium exercere, quot euidens & vrgens neceſſitas exegerit ad arbitrium domini Regis vel eius primogeniti. D. 34. nu. 12.*

Alguazirij ſemper fuerunt in Regno Valentiæ ad arbitrium Proregis, quia per quatuor tantùm nedũ difficillimũ, verũ etiã impoſsibile eſt poſſe exequi Proregis, & reliquorum Regiæ Cancellariæ iudicum ciuiliũ, & criminalium mandata. D. 34. *nu. 14.*

Alguazirij quatuordecim in ciuitate Valẽtiæ abſque coniunctis & commiſſarijs pauciſsimi ſunt ad debitam iuſtitiæ adminiſtrationem & quare? D. 34. *n. 22.*

Alguazirij decem, & octo eſſe debent iuxta cap. 8. actuum Curiæ brachij militaris. D. 34. nu. 25.

Alienare poteſt prælatus rẽ modici valoris ſiue ſolẽnitatibus iuris. D. 113. nu. 17.

Alienari poſſunt bona Curiæ oblata, ſiue affixa, ex cauſa dotis, alijs tamen bonis deficientibus hoc procedit. D. 22. num. 23. & 15.

Alienatio rei in dotem conſtitutæ fideicõmiſſo ſubiectæ translatioque dominij in maritũ fideicommiſſum ignorantem licet teneat, ſequuta tamen fideicommiſſi poſteà conditione prædicta alienatio, translatioque dominij reſoluitur. D. 37. nu. 22.

Alienatio neceſſaria non comprehenditur ſub prohibitione alienationis quæ fit ex iudicis præcepto, vel ex cauſa neceſſaria D. 90. nu. 15. & nu. 17.

Alienatio ex cauſa neceſſaria non impeditur per iudicis præceptum de non alienando. D. 23. nu. 2.

Alienatio facta plurium rerum ſeparatim ſuis pretijs æſtimatarum, pro credito vero ſubſiſtit. D. 25. n. 10.

Alienatio rei Curiæ affixæ in ſolutum dotis data per maritum vxori, conſtante matrimonio nõ manifeſtata, non nocet creditoribus mariti. D. 22. n. 6. & 7.

Alimenta egeno debent relinqui in ea quãtitate, quam homines pauperes eiuſdem conditionis ſolent conſumere in alendis ſuis familijs, & ibi ponuntur exempla. D. 85. num. 7.

Alimenta præſtita vxori, vel priuignis non repetuntur. D. 41. num. 6.

Alimenta præſtare teneri fratrem patruelẽ nõ reperitur de iure cautũ. D. 27. nu. 2.

Alimenta indiſtinctè debētur per hæredes eius qui alere tenebatur. D.27.nu.8.

Alimenta, per poſſeſſorem maioratus in principio cuiuslibet quadrimeſtris, vel anni ſunt præſtanda; ita vt ſolutio fiat anticipata. D.27.nu.24.

Alimenta vbi iure actionis debentur, aut ſunt præſtāda, admittitur appellatio, ſecus quando debentur officio iudicis. D.28.nu.10.

Alimenta frater donare non videtur, quādo impenſa erant magna & immoderata. D.74.nu.12.

Alimenta præſtare tenetur, qui obſequia recipit in domo. D.74.nu.10.

Alimenta ſorori præſtita non repetuntur à fratre. D.74.nu.6.

Alimenta taxāda eſſe nobili ære alieno grauato iuxta qualitatem perſonæ tenuerūt hic relati. D.85.nu.5.

Alimenta vbi taxātur propter neceſſitatem non eſt habenda ratio dignitatis, ſed tātùm de eo, quod pro neceſſitate ſuſtentationis eſt neceſſarium. D.85.nu 6.

Alimenta: fuerūt taxata per R. A. Baroni nobili, ære alieno grauato valdè moderata, habita ratione qualitatis, & neceſsitatis. D.85.nu.8.

Alimentorum prouiſio ſi ab ea fuerit ſupplicatum non exequitur, niſi præſtita cautione. D.28.nu.4.

Alimentorū in cauſa ſupplicationem admittendam ſenſerunt plures. D.28 nu.5.

Alimentorum cauſa compromittenda eſt. D.114.nu.14.

Alphōſina iuriſdictio, vide in verbo, iuriſdictio.

Altercato ſiue diſputatione pendente non currit dilatio, ſi habuit iuſtam cauſam, ſecus ſi non habuit. D.88.nu.3.6.& fi.

Amitā & conſobrinos eſſe in æquali gradu, & ſimul ab inteſtato, ſuccedere cum Regia ſententia fuit deciſum, ſed contrarium poſteà fuit iudicatum in Regia Audientia. D.4.nu.10.& fin.

Anima teſtatoris non eſt hæres extraneus, ſed ipſemet teſtator. D.10.nu.5.

Annui redditus inter immobilia computantur. D.108.nu.5.

Annui redditus, vide in verbo cenſus & verbo cenſuale.

Annus 25. inceptus, pro completo habetur extra caſum fori 41. de Cur. & Baiul. D.51.nu.5.

Appellans tantùm, quando eſt originaliter actor tenetur exhibere acta proceſſus. D.106.nu.1.

Appellandi tempus non currit dicenti ſententiam nullam. D.88. nu.4.

Appellās iuxta forū indiſtinctè debet exhibere primitiuū proceſsū. D.106.nu. 2.

Appellās debet proſequi appellationē, cū maxima diligentia, & impedimentū nō excuſat, niſi ſit ineuitabile. D. 88.nu.14.

Appellans an teneatur præſentare nedum proceſſum, ſed etiam ſententiam, dubitant Doctores, ſed opinio cōmunis eſt teneri iuxta quam fuit indicatum in Regia Audientia. D.106.nu.3.

Appellanti, quando ceſſante impedimento remanſit tantùm tempus quo potuiſſet cauſam expedire non ſuffragatur impedimentum, & hæc eſt communis opinio. D.88.nu.15.

Appellans tenetur inſtrumenta exhibita in primitiuo proceſſu exhibere coram iudice appellationis. D.106.nu.4.

Appellare poteſt tertius notoriū intereſſe habens in cauſa executionis, & ita fuit deciſum cū R. ſententia. D.16.nu.16.

Appellare licet ab interlocutoria de iure ciuili. D.16.n. 3.& 7.

Appella-

Digitized by Google

Appellare nõ licet ab executore. D.16.n.5.
Appellare nõ licet ante ſententiam diffinitiuã. D.16.nu.7.
Appellari poteſt ab interlocutoria, quãdo non ſperatur alia diffinitiua. D.16.n.10.
Appellari non poteſt in cauſa executionis inſtãte virtute inſtrumenti cenſualis violarij, ſeu debitorij cum reſponſione intereſſe. D.16.nu.6.
Appellari poteſt ab electione. D.49.nu.3.
Appellatio deuoluit cognitionem cauſæ ad ſuperiorem. D.11.nu.5.
Appellatio intra decem dies debet interponi, & hoc tempus non poteſt prorogari. D.17.nu.9.
Appellatio regulariter in omni caſu eſt permiſſa. D.28.nu.2.
Appellatio & ſupplicatio à pari procedunt. D.28.nu.3.
Appellatio & ſupplicatio â pari procedunt. D.42.nu.1.
Appellatio ſimpliciter interpoſita eſt cõmunis appellãtis & appellati. D.62.n.44.
Appellatio, & ſupplicatio regulariter æquiparantur. D.103.nu.2.& 5.
Appellatio ſimpliciter interpoſita prodeſt appellato, qui non appellauit ab eadem ſententia. D.103.nu.3.
Appellatio, vide infra verbo ſupplicatio.
Appellatione deſerta habetur ac ſi nunquã fuiſſet appellatum, & iuriſdictio eſt reuerſa ad iudicem à quo ſicque, ſi appellationis iudex declararet, diceretur ſententia lata â non habente iuriſdictionem. D.107.nu.4.
Appellatione iuuari poteſt alter ex litigatoribus, quã eius aduerſarius ſimpliciter à ſententia interpoſuit. D.17.nu.11.
Appellatione interpoſita ab eo qui prætendit executorem exceſſiſſe modum in exequendo, ea pendente, ſequeſtratur res litigioſa, & fructus in depoſito collocantur. D.64.nu.20.
Appellationis cauſa ſequitur naturam cauſæ principalis. D.42.nu.5.
Appellationis tempora non currunt, quãdo per iudicem ſtat quo minus in cauſa appellationis procedatur. D.88.numer.5.
Appellatur à ſententijs Epiſcoporum in cauſis temporalibus ad Imperatorem ſeu ad alium Principem ſæcularem in cuius territorio fuit lata ſententia. D.2.nu.26.
Approbatio teſtamenti nulla poteſt eſſe, nec conſiderari, cum ignorantur ea, quæ inducebãt nullitatem. D.3.n.14.
Approbationem teſtamenti, quod nullum eſt factum per intereſſe habentem approbanti præiudicare in Regia Audientia fuit declaratũ. D.30.nu.15.
Argumentum de dote ad alimenta validum eſt. D.27.nu.5.& 21.
Argumentum de dote ad alimenta valet affirmatiuè, non negatiuè, & ibi ratio. D.27.nu.21.
Argumentum de maiori ad minus valet. D.41.nu.12.
Armorum delationis grauamen non inducit fideicommiſſum, vel maioratũ, ſed tãtum inducit coniecturã. D.60.n.36.
Auctio publica, nõ ſeruata ſubhaſtatione, & alijs requiſitis traditis pro forma in executione, eſt nulla & tota executio reuocatur, & ibi Regia ſententia Senatus Valentini. D.108.nu.6.
Auditor cauſarũ piarũ eſt in immemoriali poſſeſsione examinãdi rationes piarũ vltimarũ voluntatũ, & præſcriptione immemoriali acquiritur iuriſdictio. D.20.nu.13.
Auditor cauſarũ piarũ non poteſt percipere

pro ſalario, niſi duos nũmos. D.20.n.35.

Augmentũ dotis integriter debetur, quando ſcilicet ſolutio dotis fuit in tempus dilata, & forus fin. in §. Empero, de hæred. inſtit. concordatur cum foro 14. ſolut. matr. D.17.nu.3.

Augmentũ dotis, vide verb. dotis augmẽtũ.

Argumentum de feudo ad maioratum valet. D.80 nu.10.

Authent. licet. C. de natur. lib. in omnibus deſcendentibus fideicommiſsi inſtitutoris habet locum. D.27.nu.15.

Authent. res quæ. C. com. de lega. ad deſcendentes quoque nõ natos nec cõceptos in vita teſtatoris extenditur. D.27.n.16.

Authen. ſi vero. C. ad legem Iuliã. de adulterijs, declaratur, & eius verus intellectus traditur. D.87.nu.6.

B.

B*Aiulum generalẽ non poſſe eſſe iudicem in cauſis executiuis priuatorum fuit per ſtamenta Regna ſiue per Curiam prætenſum.* D.105.nu.5.

Baiulus de cõſuetudine ſolet cognoſcere in alijs caſibus, quàm in eis qui ad eũ proprio iure ſpectant. D.105.nu.13.

Baiulus generalis habet iuriſdictionem prorogabilem, & ita fuit declaratum ſententia lata in S.S.R.C. hic inſerta. D.105.nu.10.

Baiulus generalis iudex eſt ordinarius, & in pluribus cauſis habet iuriſdictionem. D.105.nu.9.

Baiulus generalis tantũ poteſt cognoſcere de iuribus Regijs, & quãdoq; de alijs. D.105.nu.2. & 8. cum ſequent.

Baiulus generalis ciuitatis, & Regni Valentiæ habet idẽ officiũ, quod procurator Cæſaris. D.87.nu.1.

Baiulus generalis Valentiæ, quãdo cognoſcit ex prorogata iuriſdictione debet in ſuis literis directis iudicibus ordinarijs vti verbis deprecatiuis. D.87.nu.3.

Baiulus generalis in cauſis patrimonialibus poteſt omnibus officialibus mandare, & inhibere. D.87.nu.5.

Baiulus generalis eſt procurator Cæſaris. D.105.n.4.

Bal. cõſ.153.lib.5. & cõſ.58.lib.2. declaratur, & literam fuiſſe corruptam oſtenditur. D.93.nu.30.

Barones in Regno habent priuatiuè omnem iuriſdictionem inter ſuos vaſſallos & non datur euocatio, etiam prætextu miſerabilitatis. D.49.num. 8.

Barones habent facultatem concedendi licentiã ſuis vaſſallis imponendi ſiſſas, collectas, & alia onera ſoluenda per ſuos ſubditos ad opus vniuerſitatis. D.82.nu.19.

Barones habentes merũ Imperiũ nõ poſſunt imponere ad vtilitatem propriã taleas, & collectas ſubditis ſuis. D.82.num.15.

Baronia eſt quid vniuerſale, & quis poteſt habere vnũ hæredem in Baronia, & alium in paganicis. D.24.nu.5.

Bar. allegatur in l. quia relegatus. §. fin. ff. de rebus dubijs. D.52.nu.18.

Baſtardi, arma, & inſignia parentũ deffere non poſſunt. D.80.nu.11.

Baſtardus idem eſt, quod filius naturalis, vt ait Couar. D.81.nu.4.

Baſtardus, in quo differat à naturali. D.81.nu.5. & 6.

Baſtardus in Aragonia, & Valentia eſt naturalis. D.81.n.16. & 17.

Beneficiũ ne maritus teneatur, vltra quã facere poteſt etiã aduerſus vxoris hære des marito competit. D.92.nu.9.

Biſtractionis prouiſio, ſiue ſententia

prouiſio

prouiſionalis alimentorũ, quando ab ea fuit appellatum, vel ſupplicatum an exequatur abſque cautione.D.28.n.9.

Bonæ fidei poſſeſſor, poſt litem cõteſtatam incipit habere malam fidem reſpectu rei petitæ, quæ aliena eſt, non reſpectu melioramentorum, quæ ſunt propria poſſeſſoris.D.98 nu.19.

Bonæ fidei poſſeſſor, non tenetur, reſtituere, fructus naturales, quos vſucepit. D. 98.nu.15.

Bona fideicommiſſi, licèt non ſint hypothecata pro alimentis, tamen eorũ ſolutionem ſucceſſor vniuerſalis effugere non poteſt.D.27.n.18.

Bona intelliguntur deducto ære alieno. D. 107.num.31.

Bona Curiæ affixa, ſiue oblata pèr debitorem alienari non poſſunt. D.110.nu.1. & D.22.nu.2.& per totam.

Bonæ fidei poſſeſſor, fructus ſuos facit. D. 62.num.22.

Bonorum qualitas nimirum, quòd ſint illuſtria, & digna quæ conſeruentur perpetuò in familia, licèt inducat cõiecturam fideicommiſſi ea tamen non obſtante bona libera fuerunt declarata cum Regijs ſententijs.D.60.nu.38.

Breuitas temporis, inter contractum, & decoctionem, arguit dolum.D.9.nu. 6.

C.

CAncellatio teſtamenti vel inductio nominum hæredum, non adimit legata relicta teſtamento.D.71.nu.5.

Cancellatio ſimulata pro nõ facta habetur, & probata ſimulatione inſtrumentum cancellatum exequi poteſt: & ita deciſum in Regia Audientia. D. 70. nu. 7. & 10.

Canones leges ſolẽt imitari. D. 20. num. 53.

Captura eſt remedium ſubſidiarium. D. 104.nu.9.

Caput leuatorem dare quid ſit, & ordo executionis ſecundùm ſtylum Valentinum declaratur.D.64.nu.19.& 12.

Cap.veniens 2.de teſtibus probat ſimul eſſe ferendam ſententiam circa ius principalis petitoris, & eius qui ſe oppoſuit, D.103.nu.8. ſed declaratur num. 28. quando poſſeſſio erat vacans.

Carcer perpetuus morti æquiparatur. D. 101.nu 6.

Cartæ gratiæ virtute, ſiue ex neceſſitate pacti de retrouẽdendo venditione Curiæ reſoluta omnes hypothecæ medio tempore contractæ reſoluuntur, & ita fuit deciſum. D.67.nu.9.

Cartæ gratiæ vide verbo venditio Curiæ.

Cauſa ad eum pertinere dicitur principaliter cuius maximè intereſt, ſecundariò ad eum qui in conſequentiam lædi poteſt.D.116.nu.35.

Cauſæ Siculorum non poſſunt extrahi à Regno Siciliæ, etiam ad petitionem viduæ pupilli, miſerabilis perſonæ & Fiſci.D. 95.nu.12.

Cauſæ emphyteuticales tractandæ ſunt coram iudice delegato per dominum directum, quando agitur de re emphyteuticaria, vti emphyteuticaria.D.77.n.18.

Cautio facit rem extare.D.50.nu.11.

Cautio quæ præſtatur per creditores facit extare, pecuniam rei per Curiam venditæ.D.79.nu.9.

Cautio ad proſequendum ſupplicationem interpoſitam à ſententia lata in Regia Audientia ſufficit, vt in ea offeratur, & poſteà præſtetur in S.S.R.C.D.88. num.11.

Cautio

Cautio fideiuſſoria de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo præſtatur iuxta ſtylum Regni Valentiæ in firmis iuris, ſiue per intentantes interdictum vti poſſidetis. D. 95 nu. 2.

Cedendarum actionum beneficium competit fideiuſſori. D. 44. nu. 2.

Cedens habet directas actiones, & poteſt in alium transferre earum exercitium. D. 70. nu. 7.

Cedere tenetur creditor ex quo abſque diſpendio poteſt. D. 45. nu. 3.

Cedere non tenetur actionem dominus cenſualis, ex quo in eius inſtrumento eſt renuntiatum beneficio cedendarum actionum. D. 45. nu. 5.

Cenſitæ res vti cenſitæ pertinent ad cognitionem iudicis delegati per dominum directum. D. 77. nu. 82.

Cenſuali hypothecatæ rei poſſeſſorem niſi prius ſolutis melioramentis in ea factis non poſſe reali actione cum effectu conueniri à creditore reddituali, tenuerunt Doctores hic allegati. D. 79. nu. 3.

Cenſualis in inſtrumento in Regno apponitur clauſula executoria quæ afficit detinentem rem ſpecialiter hypothecatam. D. 1. nu. 9.

Cenſualis virtute vbi executio inſtatur cōtra detinentem rem ſpecialiter obligatam, in dicta cauſa executiua retentio rei generaliter ſibi hypothecatæ, an cōpetat contra creditorem reddituałem don Garcia Maſtrillis, quæſtionem hāc pendere in magna Regia Curia Siciliæ allegat, & cogitandum relinquit, deciſa tamen fuit per Regiam Audientiam. D. 53. nu. 1. & 15.

Cenſualis magis præſumitur res, quàm emphyteutica. D. 19. nu. 9.

Cenſualis debitor compelli non poteſt illud redimere ſiue luere. D. 76. nu. 2.

Cenſualis dominus poteſt agere contra poſſeſſorem qui rem ſpecialiter hypothecatam meliorauit, vt ſibi ſoluat penſiones. D. 79. nu. 6.

Cenſui rem ſubiugatam poſsidens non habens titulum à ſubiugante, ſed à tertio veluti à domino cui per caducitatē fuit deuoluta non poteſt conueniri à creditore reddituali. D. 1. nu. 22.

Cenſus requiſita ſubſtantialia referuntur à Theſauro. D. 76. nu. 3.

Cenſus, bona immobilia ſunt Valentiæ, iuxta forum. D. 26. nu. 4.

Cenſus valet etiam ſi ſpecialiter in eo nulla bona ſint hypothecata. D. 26. numer. 2.

Cenſus ſuper cenſu ſpecialiter imponi ſeu conſtitui poteſt, & ita practicatur Valentiæ. D. 26. nu. 1.

Cenſus virtute poſſeſſor rei immobilis ſpecialiter in eo hypothecatæ poteſt via directa conueniri. D. 1. nu. 2.

Cenſus ſuper re immobili impoſiti contractus in Regno Valentiæ eſt emphyteuticus. D. 1. nu. 3.

Cenſus emptor in Regno Caſtellæ iuxta opinionem Matienzo, *& aliorum, videtur emere rem immobilem ſuper qua ponitur, & breui manu eam reddere venditori, vt ſuper ea cenſus fundetur. D. 1. nu. 5.*

Cenſus conſignatiui ex ſpeciali hypotheca ſoluenda eſt gabella vbi ſita ſunt bona ſuper quibus conſignatur. D. 1. numer. 6.

Cenſus vitalitius in totum annullatur, quādo minor viginti quinque annorum in eo obligatus eſt. D. 94. per totam.

Ceſſante cauſa effectus quoque ceſſat, limita, vt ibi. D. 37. nu. 10.

Index materiarum.

Ceſſante cauſa, ceſſat effectus, limitatur. D.15.nu.3.

Ceſsio nõ transfert dominium, ſed ius perſonale in ceſsionarium, & ita cum ſententijs Regijs fuit declaratum. D.70. nu.10.& 12.

Ceſsionario permittitur, vti omnibus iuribus, & remedijs cedenti competentibus. D.26.nu.12.

Ceſsionarius idem ius habet atque cedens. D.26.nu.10.

Ceſsionarius eſt procurator in rem ſuam propriam. D.26.nu.11.

Ceſsionarius venditoris tenetur cauere ſicut venditor tenebatur. D.47.nu.18.

Ceſsionarius penſionum cenſualis violarij vel debitorij eadem priuilegia habet atque creditor cenſus redimibilis vitalitij vel venditor rei fructiferæ cui intereſſe pretij debetur. D.48.nu.5.

Ceſsionem habens poteſt impedire ne ſoluatur cedenti modis relatis in l.3.C.de nouat. D 70.nu.4.

Ceſsionem factã ad exactionem fructuum domus, vel prædij differre à ceſsione facta ad exactionem penſionis cenſualis, cum Regia ſententia fuit declaratum. D.70.nu.15.

Circuitus inutilis eſt vitandus. D.70.numer.16.

Citari debet ille ad quem defenſio principaliter attinet non qui in conſequentiam lædi poteſt. D.93.nu.12.

Citatio in quolibet actu iudicij neceſſaria eſt. D.40.nu.5.

Citatio eſt neceſſaria, & ea deficiente ſententia eſt nulla. D.93.nu.2.

Ciuibus qui nunquam aliquod ſeruile opus manibus ſuis fecerunt competit beneficium retentionis dotis. Si tamen illi, vel æquites tranſeunt ad ſecundas nuptias tenentur eius medietatem reſtituere & reſpectu alterius medietatis cauere. D.39.nu.8.

Ciuiliter mortuus eſt condemnatus ad perpetuum carcerem. D.101.nu.5.

Clauſula habere licere pẽſiones ſiue annuos redditus operatur, quòd ſi non ſoluerit dictas penſiones compelli poſsit per emptorem ad cenſum redimendum. D.76. nu.4.

Clauſula quod omnia debita ſoluantur foro animæ benigniter obſeruato non intelligitur de debitis bona fide præſcriptis. D.46.nu.11.

Clauſula teſtamentaria quæ teſtator omnia ſua debita perſolui diſpoſuit, omnẽ præſcriptionem excludit, ſicque declarauit Senatus Valentinus. D.46.n.4.& 5.

Clauſula hæreditatis dõ Roderici de Borja & fideicommiſsi inſtitutio per illum facta, & arbor familiæ de los Borjas traditur. D.60.nu.2.

Clericus cuius bona ſunt ſequeſtrata per iudicem ſecularem, penes perſonam laicã debet conueniri coram ſuo iudice: licèt poſsit fieri ſequeſtrum per iudicem ſæcularem. D.89.nu.16.

Clericus non poteſt renuntiare donationi ſibi factæ, vt ordinari poſſet iuxta Concilium Trident. ſeſ.21.tit.de reform.c.2. D.102.nu.2.

Coitus coniugati cum concubina domi retent a punibilis eſt lege noſtri Regni. D. 68.nu.6.

Collectores eleemoſynarũ Virginis Mariæ de Monteſerrato eſſe exemptos à muneribus publicis in omnibus oppidis, & locis Regni Valentiæ, exceptis dũtaxat ad Regiam iuriſdictionem immediatè ſpectantibus, fuit deciſum in Regia Audientia. D.99.nu.11.

Commen-

Commendatarium pignorum ſiue caput leuatorem eſſe dandum pendente cauſa executionis dum fit liquidatio debiti illiquidi, fuit deciſum cum Regijs ſententijs, D. 64. nu. 21.

Communi re, quando ſocius vti vult ad vſum deſtinatum, ſiue ſit ad hoc deſtinata à principio ex conuentione, vel ex cõſuetudine, vel ex fine, vel ex naturali habitu, vel aliàs ſimpliciter, aut tacitè appareat de deſtinato vſu, etiam inuitò ſocio, licèt alteri ſocio, vti re communi propria authoritate, & ratio nu. 5. D. 33. nu. 3.

Communis vbi aliqua res eſt pro indiuiſo licitationi locus eſt vbi commodam diuiſionem non recipit. D. 117. nu. 1.

Compromiſſi exceptio locum non habet, quando tempore quo fuit petitum, teſtes iam erant publicati, & ita deciſum in Regia Audientia. D. 114. nu. 7. & 8.

Compromiſſi petitioni locus non eſt poſt concluſum in cauſa, & ita fuit indicatum in Regia Audientia. D. 114. nu. 9. & 10.

Compromiſſum debet fieri inter patrem & matrem & filios, fratres, virum & vxorẽ, iuxta actũ Curiæ Brachij Regij cuius verba referuntur, & idem diſponitur inter perſonas Brachij militaris. D. 114. nu. 1.

Compromiſſum debet fieri inter coniunctos vſque ad quartum gradum conſanguinitatis vel affinitatis in Regno Neapolitano iuxta Pragmaticam. Odia. D. 114. nu. 2.

Compromiſſum non debet fieri inter coniũctos in multis caſibus, & Pragmatica de cõpromiſſis multas recipit limitationes. D. 114. nu. 3. & 11.

Compromiſſum firmare Clerici vel Eccleſiaſtici compelli non poſſunt, & ita fuit declaratum in Regia Audientia. D. 114. nu. 5.

Compromiſſum firmare viduam cum filio litigante compelli non poſſe fuit declaratum in Regia Audientia. D. 114. nu. 20.

Conceptæ poſt mortem teſtatoris, dotem nõ deberi ex bonis fideicommiſſo ſubiectis multi hic relati tenuerunt. D. 27. numer. 7.

Concepti poſt mortem teſtatoris ſunt extranei, nec conſequenter eos alendi vlla eſt obligatio. D. 27. nu. 3.

Conceptus quòd fuerit nepos ante mortem aui, quoad ſucceſsiones legitimas, non quoad ius naturale alimentorum, conſideratur. D. 27. nu. 7.

Concilium Lateranenſe de quo in cap. Prohibemus, de decimis. fuit celebratum ab Alexandro III. anno 1179. antequam Regnum Valentiæ fuiſſet expugnatũ. D. 3. nu. 6.

Cõſilium Soc. 131. reprobatur. D. 8. nu. 5.

Concilium Trident. in ſeſſione 22. tit. de reformatione. cap. 8. declaratur. D. 20. nu. 4. & nu. 40.

Concilium Trident. in ſeſſione 22. tit. de reformatione. c. 8. declaratur per ſacrã congregationem. D. 20. nu. 40.

Concilium Vniuerſitatis vbi congregatur debet interuenire officialis Domini. D. 82. num. 5.

Concordare iura iuribus oportet. D. 39. nu. 26.

Condemnatio infra decem ſaluis exceptionibus, fit contra debitorem virtute publici inſtrumenti cum quo ſe obligauit ad aliquid dandum vel faciendum. & forus declaratur: cum qua dicta forma procedendi traditur. D. 64. nu. 17.

Conditio

Conditio impoſsibilis de præſenti non vitiat depoſitionem, ſed reijcitur. D.44. num.6.

Conductio facta per aliquot annos vbi pretium in ſingulos annos diſtinctum eſt pro eo anno quo penſio percipitur ratificata cenſetur. D.89. nu.11.

Confeſsio cedentis, quando ipſe non tenetur de euictione, non nocet ceſsionario. D.19. nu.3.

Confeſsio procuratoris iudicialiter facta probat contra principalem. D.19. numer.11.

Confeſsio venditoris quando ipſe tenetur de euictione nocet emptori. D.19. numer.12.

Confeſsio iudicialis venditoris qui de euictione tenetur nocet emptori. D.19. nu.19.

Confeſsiones geminatæ, quamuis abſente parte, & extra iudicium emiſſæ probāt D.19. nu.10.

Coiectura vbi extat qua colligi poteſt auum reliquiſſe nepoti ex filio ſpurio, vt fraudem faceret legi, non valet relictum nepoti. D.69. nu.7.

Coiecturam qualitatis teſtatoris (quod erat nobiliſsimus qui fideicommiſſum inſtituit) non ſufficere etiam iunctam cū alijs ad inducendum perpetuum fideicommiſſum, fuit declaratum cum Regijs ſententijs hic relatis. D.60. nu.39.

Coniecturæ plures ſimul iunctæ demonſtrāt maioratum perpetuum inductum fuiſſe, ſingula enim quæ non proſunt, multa collecta iuuant. D.60. nu.15.

Coniecturæ non ſufficiunt ad fideicommiſſum inducendum, niſi quæ ſunt neceſſariæ, aut valde probabiles. D.60. nu.17.

Coniecturæ præualere debent quæ ſuadent excluſionem fideicommiſsi in conflictu coniecturarum. D.60. num.

Coniecturæ fideicommiſsi excluduntur per fortiorem, quod teſtator conceſsit facultatem diſponēdi de omnibus, & ſingulis bonis ad ſui libitum. D.60. numer.40.

Coniecturis, in claris non eſt locus. D.19. nu.21.

Conſenſus partis, quando ex contractu cenſus vitalitij ei adquiritur principaliter nihil operatur. D.94. nu.4.

Conſenſus omniū requiritur vt valeat contractus rei communis, & non ſufficit cōſenſus maioris partis, nec vnius ſocij habentis maius ius in re. D.33. nu.2.

Conſenſus duorum propinquorum, quando in teſtamenti factione minoris requiritur, debet de maſculis intelligi, & ita fuit Regia ſententia declaratum. D.94. nu.7.

Conſequens qui vult, & antecedens neceſſarium ad illud præſupponit. D.60. numer.9.

Conſobrini, ſiue fratres patrueles, in quo gradu ſint iuxta forum. D.4. n.24.

Conſtitutio Cathaloniæ. 79. anni 1585. declaratur à Peguera. D.16. nu.11.

Conſuetudo rationem nō vincit, nec legem. D.29. nu.5.

Conſuetudo interpretatiua non requiritur, quod ſit præſcripta. D.29. nu.9.

Conſuetudo eſt ſeruanda loci vbi adminiſtratio geſta fuit. D.112. nu.12.

Continentia cauſæ diuidi non debet. D.114. nu.6.

Continuatio munerum. vide in verbo Munerum.

Contractus imaginarij etiam in emptionibus nullius momenti ſunt, cum fides facti ſimulatur non intercedente voluntate. D.71. nu.6.

Con-

Contradictore exiſtente in iudicio competenti, cauſa in poſſeſſionem miſſionis, & ſubſequuta contradictionis ventilatur. D.24.nu.14.

Contradictor legitimus non eſt fideicommiſſarius qui non poſſidet. D. 24. numer.23.

Copia libelli expenſis actoris quare præſtetur. D.120.nu.17.

Copia franca ad quintam quid ſit. D. 120. nu.12.

Copia libelli expenſis actoris datur reo in Regno Neapolitano. D.120.nu.13.

Copia inſtrumentorum de quibus fit mentio limitatiuè in libello antequam ad litis conteſtationem procedatur. D.120. nu.4.

Copia franca inſtrumentorum de quibus fit mentio in petitione ſiue demanda quando detur iuxta practicam Valentiæ. D.120.nu.14.

Copia franca vide in verbo libelli Copia.

Correctio legum eſt euitanda. D.39.num. 27.

Corrector ſiue Prætor cuiuslibet ciuitatis Caſtellæ duos debet habere exequutores vulgo dictos Alguaziles, per quos mandata ſua exequatur. D.34.nu.8.

Creditor non poteſt cõtra fideiuſſores agere quando pignus penes debitorẽ exiſtens vendi poteſt ſine difficultate: ſecus verò ſi vendi ſine magna difficultate non poteſt. D.76.nu.6.

Creditor non poteſt agere executiuè aduerſus debitorem virtute inſtrumenti guarentigiati cancellati ſub ſpe futuræ numerationis caſu quo debitor ſoluere recuſauerit, ſed via ordinaria. D. 71. nu.4.

Creditor habens vtiles actiones non præfertur habenti directas, quando nomen debitoris iudicialiter fuit venditum cũ debitis ſolemnitatibus. D.70.nu.13.

Creditor hypothecarius cui nomen debitoris eſt obligatum habet actiones vtiles contra debitorem ſui debitoris. D.70. nu.2.

Creditor licèt non poſſit alium creditorem impedire agendo bene tamen retinẽdo. D.53.nu.21.

Creditor redditualis, ſiue dominus cenſualis eſt dominus directus, & ita debet præferri quibuſcunque creditoribus etiam expreſſã anteriorem hypothecam habentibus. D.53.nu.4.

Creditor redditualis ſiue dominus cenſualis habens cenſum ſpecialiter hypothecatum agit vtili contra ſubiugantem rem dicto cenſui. D.26.nu.15.

Creditor qui ex pretio rei per curiam venditæ ſuum creditum recipit & fideiuſſores ad reſtituendã dictam pecuniã præſtitit venditione Curiæ reſoluta virtute facultatis redimendi, remanet liberatus, ab obligatione prædicta, & eius fideiuſſores, & ita fuit iudicatum. D.67. nu.13. & 15.

Creditorem hypothecarium habentem ceſſionem ad exactionem penſionum cenſualis, poſſe impedire vẽditionem eiuſdem cenſualis fuit declaratum in Regia Audientia ſententia hic relata. D.70.nu.6.

Creditor quando habet ius offerendi præſertim contra vxorem, vide in verbo ius offerendi.

Creditores hypothecarij anteriores præferendi ſunt in pretio rei feudalis ſoluto virtute pacti de retrouendendo. D. 9. nu.22.

Creditores vxoris non poſſunt maritũ cui omnia bona ſua mulier in dotem dedit

vti eius hæredem conuenire. D. 50. nu.6.

Creditores tantùm ius habent in bonis ſui debitoris D.53.nu.6.

Creditor ſecundus non poteſt auocare rem à primo creditore, & contra ementem per curiam rem hypothecatam, vel à vendente iure creditoris non habet locum ius offerendi, ſecùs contra creditorem qui in ſolutum accepit, & ratio differentiæ redditur D.1.nu.26.

Creditori anteriori ſoluens, vt in eius locũ ſuccedat debet ſub hoc pacto credere pecuniam, vt idem pignus ei obligetur, & in locum eius ſuccedat. Deciſ.1.nume.18.

Culpa nedum lata, ſed leuis ſufficit, vt teneatur ad damni emendationem. D.41.n.20.

Compellere qui poteſt, etiam abſoluere, & diffinire poteſt, fallit vt hic. D.20. nume.17.

Curare tenetur maritus ſuis ſumptibus vxorem infirmam, quando illa incidit in infirmitatem cauſa mariti. D.41.n.21.

Curator non poteſt bona immobilia minoris in dotem dare, abſque decreto. D.31.n.2.

Curator poteſt bona immobilia inæſtimata in dotem dare marito, & ita fuit deciſum in Regia Audientia, D.31.nu.5. 7.& fin.

Curator abſque decreto conſtituere debet in dotem bona mobilia minori, & cogitur ad conſtituendum congruam dotem. D.31.n.13.

Curator, vel tutor iuxta forum datur ille qui eſt magis idoneus non habita ratione proximitatis gradus. D.57.nume 3.

Curator cui à minore facto maiore fuit facta diffinitio adminiſtrationis non ſeruata forma fori non eſt liberatus. D. 112 n.5.

Curatores olim condemnabantur ad ſoluendum intereſſe nedum vſque à diem maioris ætatis, ſed etiam vſque ad diem realis ſolutionis. D.13.n.12.

Curatoris hæres tenetur ſoluere intereſſe pecuniæ debitæ per curatorem, & ibi Regia ſententia allegatur. D. 15. nu. 5.& 7.in fine.

Curiæ venditio licèt non tollat ius proprietatis, vt eſt ius domini cenſualis, fallit tamen, quando venditur ad inſtantiam domini primi cenſualis. D.1.num. 18. & 28.

Curiæ actus de quibus in capit. 3.& 4 rubric. de in ius vocando (altera parte opponente exceptionem compromiſſi) mandant remittere cauſam ad arbitros per partes nominandos, eas compellendo, vt compromittant. Deciſ.114.numer.13.

Curiæ oblata res ſi mediante ſubhaſtatione cariùs vendi poteſt, & non fuit ſubhaſtata per 30. dies, non valet curiæ vẽditio, tamquam forma non ſeruata, ita deciſum in Regia Audientia. D. 108.nume.6.14.& 15.

D

Damnum, quod quis ſua culpa ſentit ſibi imputare debet. D.41.numer.15.

Damnum ſoluere tenetur, nedum qui fuit cauſa proxima & immediata, ſed etiam qui dedit occaſionem. Deciſ.41.nu.17.

Datio in ſolutum rei Curiæ affixæ pro reſtitu-

reſtitutione dotis conſtante matrimonio; abſque manifeſtatione non nocet creditoribus. D.22.nu.6.& 7.

Datio in ſolutum facta pro maiori quãtitate quàm debita, eſt nulla. D.25.nu.2.

Datio in ſolutũ facta de diuerſis rebus ſeparatim ſuis pretijs æſtimatis, & in diuerſis capitulis pro credito vero ſubſiſtit. D.25.nu.6.

Debitor, quando debitum eſt illiquidum debet dimitti præſtita cautione. D.104. nu.6.

Debitor ſiue eius ceſſionarius, qui rem per curiam venditam recuperat virtute facultatis redimendi, reſoluit venditionem, & tunc non ſuccedit in ius creditoris. D.67.nu.11.

Debitor in diem tenetur cauere, ſi eſt ſuſpectus. D.39.nu.35.

Debitor in omnibus bonæ fidei iudicijs cauere tenetur, declaratur, nu.35. D.39. nu.13.

Debitor qui ſpecialiter rem hypothecauit in primo contractu cenſus, non poteſt abſque licentia dicti primi creditoris alij ſpecialiter obligare iuxta forum hic allegatum. D.1.nu.29.

Debitor pretij bonorum mobilium captus debet detineri, donec ſoluat, & declaratur for. 15. de clamo non mutan. D.7. nu.9.

Debitor fiſci ex cauſa collectarum cedendo bonis à carceribus liberatur. Deciſ.7. num.3.

Debitor licet non poſſit opponere aduerſus executionem, bene tamen aduerſus liquidationem. D.64.nu.15.

Debitor dicitur pauper, ſi non habeat bona mobilia quæ ſufficiant ad ſoluendum debitum. D.76.nu.8.

Debitor cenſus ſiue cenſualis in effectu eſt emphyteuta. D.79.num.8.

Debitor ratione vectigalis, vel ex qualibet adminiſtratione, à muneribus repellitur. D.113.nu.3.

Debitor minoris in modica quantitate non prohibetur eſſe eius curator. D.113. n.8.

Debitor modicæ quantitatis non poteſt detineri captus, etiam ſi creditor iuret eſſe ſuſpectum. D.113.nu.12.

Debitor ciuitatis, vel reipublicæ, vbi debitum eſt minimũ nõ prohibetur munera ſubire, & ita fuit deciſum. Deciſ. 113. nu.20. & 22.

Debitor capi non poteſt pro debito ciuili, etiam fiſcali, ſi bona habet, in quibus poteſt fieri executio. D.104.nu.8.

Debitores fiſcales à compedibus liberari, ſi bonis ceſſerint, praxis recepit. D.7. numer.8.

Debitores idoneos fuiſſe ſufficit, quando tutor cum eis contraxit, ſi eo tempore diligens paterfamilias eis crediturus fuiſſet. D.115.nu.9.

Debitoris foreuſis bona arreſtantur, vel ſequeſtrãtur, in Gallia Hiſpania, & Italia, vt inquit Rebuſ. D.5.nu.7.

Debitorium cum reſponſione intereſſe quid ſit. D.48.nu.2.

Debitum cum bona fide, & tali, quod de iure Canonico præſcribi potuit, ſi fuerit præſcriptum, non eſt ſoluendum, ſecus eſt, quando ſine bona fide, & contra ius Canonicum debitor præſcribere voluit. D. 46.nu.12.

Debitum recognitum per defunctum in ſuo teſtamento licet nullo, & delecto peti poteſt via ordinaria (ſeu, vt apud nos dicitur, requiſitionis) non tamen via executiua, & numer. 3. Deciſ. 71. numer.2.

Debitum vbi eſt paruum, non repellitur deb tore

torem à muneribus publicis. D.113. *nu.6.*

Debitori, cum reſponſione intereſſe virtute executio inſtata, æque priuilegiata eſt, ac executio virtute cenſualis. D.48. *nu.1. & 4.*

Decimarum cauſa ſpiritualis eſt. D.3. *nu.3.*

Decimarum cauſa ad iudicem pertinet Eccleſiaſticum. D.3.*nu.*4.

Decimæ, & primitiæ terrarum quas iure belli à Sarracenis Reges Aragonũ acquirerent, fuerunt coceſſæ per Vrbanũ II. Papam. Petro I. Aragonum Regi, & ſucceſſoribus anno Incarnationis, Dominicæ 1095. D.3.*nu.*10.

Decimæ laicis iuſte competunt, quando Eccleſia loco decimarum aliud percepiſſet à laicis. D.3.*nu.* 17.

Decimæ de iure communi ſpectant ad Rectorem Eccleſiarum Parochialium. D.3 nu.21.

Decimæ priuilegio Apoſtolico ad exaltationem fidei, Regibus conceſſæ, ſunt temporales. D.3.nu 23.

Decimæ non ſunt de iure diuino, ſed humano iuxta opinionem multorum. D.3.*nu.*24.

Decimæ *ſunt de iure diuino.* D.3.*nu.*5.

Decimæ fuerunt datæ Epiſcopo, & Eccleſiæ Dertucenſi ante Regni Valentiæ expugnationem à Rege expugnatore. Et ſic cum dicta donatione videbatur tranſlata iuriſdictio in dictum Epiſcopum. D.3.*nu.*9.

Deciſ. Rot. Rom. Salmanticenſis Canonicatus 24. Maij 1595. *tenor refertur, qua probatur licitum eſſe Eccleſiaſtico recurrere ad Regium Conſilium.* D.2.*nu.*24.

Deciſio Senatus Pedemõtani in qua fuit dictũ mentẽ ſtatuentiũ, nõ verba eſſe ſpectanda. D.1.*nu.*34.

Deciſ. 61. Marij Giurba. *declaratur.* D.53.*nu* 25.

Declarantur verba finalia fori 8. *de inteſtatis.* D.4.*nu.*25.

Declaratio eſt neceſſaria, etiam ſi iura dicant aliquid ipſo iure fieri. D.62. *nu.*29.

Declaratur Authent. poſt fratres prima. C. de legit. hæred. D.4.*nu.*32.

Declaratur forus primus de in teſta. verſ. En aqueſt cas. D.4.*nu.*33.4.

Decretum de vendendo, cum quo plures res ſimul venditæ fuerunt vnico pretio, non poteſt valere pro parte, & pro parte non. D.25.*nu.*8.

Decretum indiuiduum eſt. D.25. *numer* 9.

Decretum irritans habet annexam inhibitionem. D.95.*nu.*18.

Defenſio licet per legem non poſſit tolli, benè tamen poteſt differri. D.1.*num.*15.

Deficiente lege Regni prius recurrimus ad ius Canonicum, quàm ciuile. D.4.*nu.*2.

Deijci non poteſt, qui non poſſidet. D.21. *nu.*15.

Delicti excluſiua interpretatio in dubio capienda eſt. D.81.*nu.*10.

Depoſitum debet eſſe integrum, ita, vt nec vnus nummus deficiat. D.6. *num.* 3. & 5.

Depoſitum pretij etiam per errorem diminutè factum non ſufficit ad acquirendũ dominium rei emptæ D.6.*nu.*7

De poteſtate Principis non eſt diſputandum D.34 *nu.*29.

Deſertã cauſam declaratã, ſolus Rex de plenitudine poteſtatis inſtaurare poteſt ante

ante declarationem etiam Regium Conſilium. D.107.*nu.*18.

Deſerta, vbi eſt cauſa iudex appellationis ſententiā reuocare non poteſt. D.107.*nu.*2.

D*eſerta, fuit declarata cauſa appellationis, etiam ſi in termino ſtatuto ad eam proſequendam per iudicem à quo non ſint conceſsi Apoſtoli.* D.88.*n.*10.

D*eſerta appellatione iudex ad quem non poteſt iudicare benè, vel malè appellatum.* D.107.*nu.*5.

D*eſerta eſt cauſa appellationis, ſi appellans, nō exhibet inſtrumenta de quibus fuit facta fides in primitiuo proceſſu, & ita fuit declaratum in Regia Audientia.* D.106.*nu.*6.

Deſideria morientium ex arbitrio viuentium colligimus. D.93.*nu.*34.

Detentor *prædij ſpecialiter obligati cenſui ſubiugati non poteſt executiuè conueniri à domino cenſus impoſiti ſuper dicto cenſu; & ita fuit iudicatum in R. A.* D.26.*nu.*8. *ſed contra nu.*15.

Detentori *rei ſpecialiter hypothecatæ incēſuali non cōpellitur creditor reddit ualis, ſiue dominus cenſualis iura cedere, & ita deciſum.* D.45.*nu.*7. & 8.

Dictio, o, *ſiue*, aut, *disiunctiua eſt.* D.7. *nu.*7.

Di*ctio, &, ponitur inter diuerſa.* D.20.*numer.*32.

Dictio, de, vel, ex, *denotat cauſam proximam, & immediatam.* D.98.*nu.*20.

Dies *à lege præfixa conſtituit debitorē in mora & interpellat.* D.62.*nu.*37.

Digreſsio ad plures gradus ſubſtitutionis indicat bona eſſe ſubiecta fideicommiſſo. D.60.*nu.*7.

Diffinitio ſiue liberatio fauore tutoris, vel curatoris facta de adminiſtratione tutelæ non procedente rationum examine per iudices calculatores etiam à maiore facta, non tenet, & ita fuit R. ſententia declaratū. D.112.*n.*5.

Dilatio procuratori dari nō poteſt pro habendis defenſionibus, lapſis tribus mēſibus à die producti mandati, nec quando dominus fuit citatus per edictum conſtito de non tuto acceſſu. & nu. 10. D.97.*nu.*9.

Dilatio ad dominum conſulendum nō datur, quando quis fuit citatus ſi ſua putauerit intereſſe, nec quando principalis fuit citatus in initio cauſæ, & in citatione fuit expreſſa cauſa. D.97. *nu.*11.

Dilatio vbi à lege conceditur debitori miſerationis cauſa tenetur cauere. D.39.*nu.*14.

Dilatio ad plures actus ſimul non debet dari. D.86.*nu.*2.

D*ilatio ad dominum conſulendum, quando petitur malitioſe, & cauſa differendi negotium, nō eſt concedenda.* D.97. *nu.*5. & 13.

D*ilatio ad dominū cōſulendum danda eſt procuratori abſentis in initio cauſæ.* *n.*3. D.1.*n.*97.

D*ilatio ad dominum cōſulendum non datur procuratori reperto in Curia habēti ſpeciale mandatum in cauſa iam commiſſa, cuius cōmiſsionis vigore citatus fuit.* N*ec vbi actor petit declarari locum eſſe regreſſui, quando dominus fuit prius monitus ad docendum, ſe paruiſſe literis.* D.97.*nu.* 7. & 8.

D*ilatio ad dominū cōſulendū fuit denegata per R. A. ex eo, quod petebatur malitioſe animo litē differēdi.* D.97.*n.*14.

D*ilatione pendente, officium iudicis cōquieſcit.* D.86.*nu.*1.

Dila.

Dilationem legalem habens non tenetur cauere, præterquam in caſibus à iure expreſsis.D.39.nu.19.

Dilationes, aut dantur ad diuerſos effectus non incōpatibiles,& ſimul concedi,& currere poſſunt, aut vna dilatio eſt alteri præiudicialis,& non poſſunt? D.86.nu.3.

Dilationes forales, licet ſint lapſæ, tamen probationes, quæ non venerant ad notitiam partis non ſunt excluſæ.D.96. num.3.

Dilationibus lapſis probari poſſe factum, quod de nouo peruenit ad notitiam beneficio reſtitutionis in integrum, fuit deciſum in Regia Audientia. D.96. nu.9.& 11.

Diſcuſsio, vide in verbo excuſsio.

Diſcuſsio neceſſaria eſt ad agendum, ſecùs tamen ad excipiendum ſiue retinendum.D.53.nu.20.

Diſcuſsio omnium obligatorum non eſt neceſſaria, quando plures in ſolidum obligati ſunt in contractu cenſualis,& contra vnum tantùm executio inſtatur. D.76.nu.9.

Diſcuſsio an ſit neceſſaria, vt incipiat currere præſcriptio in hypothecaria.Deciſ. 119.nu.5.

Diſponere quis tacitè cenſetur in venientes abinteſtato.D.12.nu.17.

Diſpoſita in Metropoli habent locum in reliquis ciuitatibus & oppidis Regni, & expenditur Regia ſententia.D.51. nu.4.

Diſpoſitio text.in l.1. C.qui bon.ced.poſ. & for.eiuſdem tit. procedit regulariter non in caſibus fallentialibus. D.7. nu.13.

Diſpoſitio carens teſtatoris voluntate, vt pote cui omnia in memoriali contenta minime nota fuerūt, licet illud ſubſcripſerit, & per conſequens interuenit deceptio tāquā bonis moribus repugnans, & liberam auferens teſtādi facultatē approbatione eius qui illā nullā dicere potuit, non conualidatur.D.30.nu.10.

Diſpoſitio teſtamentaria non complectitur plus quàm diſpoſitio abinteſtato,& ſolùm differunt in eo, quòd vna diſpoſitio eſt expreſſa,& alia tacita. D. 58. numer.3.

Diſpoſitio de re aliena non fit niſi expreſſe, tacitè verò nunquam. D.58.nu.5.

Diſpoſitio ſimpliciter facta comprehendit bona per diſponentem perfectè adquiſita, ſecùs quando non erant ei quæſita: tunc enim requiritur expreſſa mentio. D.58.nu.8.

Diſpoſitio ſororum loquentium limitatè de oppidis Regijs, non comprehendit alia. D.99.nu.7.

Diſputans de poteſtate Principis facit ſe ſuperiorem, vel parem Principi,& ponit ſedem ſuam ſub Aquilone, tentādo ſe eſſe ſimilem altiſsimo in his, quæ ſunt iuris poſitiui.D.34.nu.30.

Diuinare non debemus in interpretanda voluntate teſtatoris.D.60.nu.20.

Doli exceptio obſtat vendenti rem obligatam tanquam liberam, & agenti ad pretium ex vendito. D.47.nu.11.

Dolo feciſſe non videtur emptor, qui procurauit ſibi litem moueri à ius habente, quando inuenit rem alienam, vel non liberam. D.47 nu. 20.

Dolus, vide in verbo fraus.D.9.n.5.

Dolus probatur ex coniecturis. D.9. numer.5.

Dolus ex malo effectu ſequuto præſumitur, qui ex ſubſequentibus probatur. D.9.nu.10.& 19.

Digitized by Google

Dolus arguitur ex donatione omnium bonorum facta per debitorem. D.9.nu.15.

Dolus arguitur ex actu facto cum perſonà coniuncta, ſeu ſuſpecta. D.9.nu.11.

Dolus non præſumitur vbi excogitari nõ poteſt cauſa ex qua quis dolum commiſit. D.9.nu.23.

Dolus non præſumitur in actu qui fit iure permittente. D.9.nu.30.

Dolus arguitur, & probatur ex enormi ſiue enormiſsima læſione ſequuta. D.9.nu.14.

Dolus in legibus aliquando fit, vide in verbo legibus.

Dolo non facit ille, qui lege permittente aliquid facit. D.9.nu.21.30.& 33.

Dominus directus eſt creditor redditualis in Regno Valentiæ. D.53.nu.4.

Domini directi licentia requiritur in impoſitione cẽſus, & ſub pœna cõmiſsi abſque eius licentia non poteſt imponi ſpecialiter ſuper re emphyteutica. D.53.nu.4.

Domini locorum habentes iuriſdictionem Alphonſinam poſſunt ſuos ſubditos confinare, ſeu in exilium mittere à terminis ſuorum locorum. D.101.nu.11.

Dominium rei legatæ tranſit ipſo iure in legatarium. D.91.nu.2.

Dominium rei dotalis æſtimatæ tranſit in maritũ, ſecus inæſtimatæ. D.31.n.10.

Dominium acquiritur traditione rerum. D.36.nu.3.declara.vt nu.15.

Dominiũ rei dotalis qualiter eſt penes vxorẽ, & qualiter penes maritũ. D.39.n.21.

Dominium qualiter acquiratur per ſeruos, & vxorem. D.43.nu.5.

Dominium rei legatæ tranſit in legatarium. D.62.nu.27.

Dominium rei legatæ, quod erat in ſuſpẽſo à die aditæ hæreditatis ſequuta acceptatione legati perfectè quæritur legatario. D.62.nu.34.

Dominus directus, non poteſt cognoſcere de cauſis emphyteuticalibus, nec iudicem delegare. D.77.nu.12.fallit vt infra nu.15.

Dominus directus delegat iudicem in cauſis emphyteuticarijs tam in prima inſtãtia, quàm in gradu primæ, & ſecundæ appellationis, & de eis non poteſt cognoſcere Rex, nec iudex ordinarius iuxta forum. D.77.n.13.& 18.

Dominus rei eſt dominus fructuum, & pretij conductionis. D.89.nu.5.

Dominus, qui habet ius proprietatis præfertur omnibus creditoribus. D.53.n.5.

Dominus qui habet iuriſdictiones, vide in verbo Baro, & in verbo iuriſdictio.

Dominus loci habens iuriſdictionem Alphonſinam, non poteſt condemnare ad perpetuum carcerem. D.101.nu.4.

Donata res iuxta forum reuertitur ad donantem, ſi donatarius præmoritur donatori. D.12.n.12.

Donatarium vniuerſalem poſſe directò cõueniri à creditoribus hæreditarijs fuit iudicatum in Sacro Conſilio Neapolitano. D.107.nu.37.

Donatarium vniuerſalem poſſe via directa executiua conueniri, hærede nõ exiſtente ſoluendo, fuit declaratum in R. A. Valentina. D.107.nu.34.35.& 39.

Donatarius vniuerſalis omniũ bonorũ in ſubſidiũ, hoc eſt, hærede nõ exiſtẽte ſoluendo, poteſt via directa à creditoribus hæreditarijs conueniri. D.107.nu.29.

Donatarius vniuerſalis nõ poteſt vrgeri, vt de proprijs ſoluat debita donatoris, ſed tantũ poteſt executio in bonis donatis fieri. D.107.nu.38.

Dona.

Donatarius hæreditatis tenetur creditoribus hæreditariis ſatisfacere. D.107 *nu.*30.

Donatio non facilè præſumitur. D.41. *nu.*8.

Donatio facta ex cauſa dotis filio in poteſtate conſtituto valet. D.12.*nu.*8.

Donatio propter nuptias ſiue Creix dotarium, vel antefatum, quod Caſtellæ Arrhas appellant, fieri poteſt in contractu matrimonij. D.9.*n.*32.

Donatio cenſenda eſt libera, & abſque grauamine reſtitutionis quando donator non expreſſit. D.12.*nu.*2.

Donatio facta à patre filiæ in poteſtate cõſtitutæ, intelligitur ex cauſa dotis in quo multùm verſatur iudicis arbitriũ. D.12.*nu*9.

Donatio quam ſponſus facit ſponſæ, & ſic antequam matrimoniũ conſummetur, valet. D.36.*nu.*2.*declara.nu.*14.

Donatio præſumitur ex qualitate donãtis, vt quia nobilis, & diues, & ex quantitate ſeu mediocritate rei donatæ, & ex conſuetudine patriæ ſeu regionis. D.36.*num.*5. *declara.numer.*17.

Donatio earum rerum, quæ ſponſus parauit vxori, non præſumitur, quia donatio in dubio non præſumitur vbi alia vrget cauſa. D.36.*nu.*9.

Donatio non præſumitur in traditis gratia tradentis. D.36.*nu.*10.

Donatio de iure Cæſareo tenet etiam ſi de ea per epiſtolam, aut per ſcripturã priuatam conſtet. D.38.*nu.*1.

Donatio excedens ſummam quinquaginta librarum, niſi de ea appareat publico inſtrumento, non valet niſi facta ſit contemplatione certi matrimonij, tenet tamen in eo, quod dictam quantitatem non excedit. D.38.*nu.*2.3.& 4.

Donatio propter nuptias idem priuilegiũ habet, quod habet dos in Regno Valentiæ. D.54.*nu.*18.

Donatio contemplatione matrimonij ſucceſſit in locum donationis propter nuptias, ſed in quo differant. *nu.*23.D.54.*nu.*6.

Donatio non præſumitur vbi alia ſumi poteſt interpretatio. D.74.*nu.*4.

Donatio præſumitur inter ſcientes ſi cõcurrant coniunctio ſanguinis, & curſus temporis, etiam ſine calculatione rationis. D.74.*nu.*8.

Donatio non regiſtrata ſiue non manifeſtata, in præiudicium creditoris hypothecarij perinde eſt ac ſi facta non fuiſſet. D.110.*nu.*2.

Donatio non inſinuata, & non manifeſtata in quo differant. D.110.*nu.*18.

Donatio facta in fraudem creditorum non poteſt reuocari, niſi excuſsis prius alijs bonis donatoris. D.116.*nu.*20.

Donatio à patre facta filio ad ſuſcipiendos ſacros ordines in legitimam imputatur, ſicut quæ ad militiã vel ad emẽdũ officium pro filio. D.102.*nu.*3.

Donationis natura eſt, vt res perpetuò abdicetur à donante, & applicetur donatario. D.12.*nu.*3.

Dos conſiſtens in bonis immobilibus debet iuxta forum reſtitui abſque vlla retentione. D.39.*nu.*3.

Dos augeri poteſt ab vxore cõſtante matrimonio, & maritus ei augmentum facere, dummodo fiat in bonis immobilibus. D.9.*nu.*20.

Dos data donationem propter nuptias meretur. D.9.*nu.*28.

Dos in fraudem creditorum conſtitui non poteſt. D.9.*nu.*4.

Digitized by Google

Dos, licet verè non dicatur ſine matrimonio, tamen ſi à patre fuit verbaliter factum legatum pro dote, habetur ac ſi eſſet ſoluta. D.12.nu.10.

Dos non debetur deſcendenti poſt mortem teſtatoris concepto, nec per conſequens alimenta. D.27.nu.6.

Dos de bonis fideicommiſſo ſubiectis debetur deſcendentibus, etiam poſt mortem inſtitutoris conceptis. D.27.nu. 14.

Dos conſiſtens in pecunia abſque decreto à curatore conſtitui poteſt. D.31. nu.7.

Dos à patre filiæ conſtituta de bonis fideicommiſſo ſubiectis, ſoluto matrimonio per mortem filiæ abſque liberis decedentis, ad patrem reuertitur, & recadit in fideicommiſſo. D.37. numer.13.

Dotata videtur expreſsè diſponere de tertia parte dotis hæredem inſtituendo. D.58.nu.16.

Dotata de tertia parte dotis expreſsè non diſponendo, videtur diſponere noluiſſe. D.58.nu.4.

Dotata dicitur filia etiam, quando pater ei dotem in teſtamento reliquit. D.91. nu.6.

Dotata dicitur ex communi vſu loquendi filia, cui à patre dos fuit legata. D. 91.nu.7.

Dotis reſtitutio facta conſtante matrimonio in quo differat ab ea, quæ fit ſoluto matrimonio, & an tranſeat in eam dominium rei in ſolutum datæ. D. 118. nu.2.3.& 4.

Dotis inſtrumentum poſt contractum matrimonium arguit dolum D.9.nu.8.

Dotis intereſſe viduæ non debetur, quando continuauit habitationem domus, & poſſeſſionem bonorum mariti. D. 8. nu.6.

Dotis augmentum, non eſt noua dos, ſed eadem cum prima. D 9.nu.26.

Dotis augmentum, pro parte tantùm ſoluta debetur, & expenditur. for.14.ſolut.matr. D.17.nu.12.

Dotis augmentum debetur vxoribus ratione virginitatis. D.17.nu.7.

Dotis retentionem quare non habet filius cuius tutelam mater adminiſtrauit ante redditionem rationis. D.17.nu.15.

Dotis conſtitutionem factã per minorem in bonis immobilibus inæſtimatis, non valere, fuit deciſum in Senatu, teſte Surd dec.278.quæ declaratur. D.31. nu.4.& 11.

Dotis in conſtitutione minoris requiritur cauſæ cognitio, an ſuppetant facultates, & an vir ſit dignus tanta dote. D.31. nu.3.

Dotis bona immobilia vbi dantur inæſtimata nõ videntur alienari. D.31.nu.7.

Dotis fructibus conſumptis, quod deeſt ad expenſas infirmitatis vxoris ſupplendum eſt ab ipſa. D 41.nu.4.

Dotis nomine vbi vxor omnia bona marito in dotem conſtituit, poteſt contra eũ pro debitis vxoris in dote fieri executio, & ita eſt deciſum per forum. D.52. nu.7.& 8.

Dotis vſusfructus non debetur mulieri morã paſſæ in reſtitutione dotis, & eſt communis opinio. D.62.nu.2.

Dotis retentio locũ non habet, quando nõ ſolũ bona erant fideicõmiſſo ſubiecta, ſed etiã fuit clauſula illa adiecta, abſque diminutione legitimæ Falcidiæ Trebellianicæ, & alterius cuiuſcunque iuris. D.92.nu.5.

Dotis reſtitutio, ſiue datio in ſolutum facta

facta conſtante matrimonio, quod tranſferat dominium in vxorem, declarauit Regia Audientia. D. 118. nu. 4.

Dos, vide in verbo vidua, & in verbo vxor.

Dubia teſtatoris voluntas non extenditur. D. 60. nu. 35.

E.

ECcleſia vbi indiget ad eius ædificationem, vel ampliationem aliqua domo, unc inuitus compellitur dominus talem domum etiam fideicommiſſo ſubiectam vendere ad Eccleſiam ædificandam, vel ampliandam, vel ad domũ Religioſorum, & ita fuit indicatum in Regia Audientia. D. 90. nu. 13.

Eccleſia, vel locus Religioſus bona ſedentia ei relicta, vel donata tenetur alienare intra annum iuxta forum. D. 77. nu. 8.

Eccleſiaſtico iudici commiſſa eſt rerũ piarum viſitatio, & rationum receptio. D. 20. nu. 2.

Eccleſiæ res ex cauſa neceſſaria alienari poſſunt. D. 90. nu. 19.

Ædificatum in ſolo alieno cedit ſolo facta pretij ſolutione, & non antea. D. 98. nu. 20.

Ædificia priuatorum dirui poſſunt propter publici ædificij conſtructionem. D. 90. nu. 26.

Electionem habet maritus, qui accepit in dotem bona immobilia æſtimata, vel ea reſtituere, vel eorum æſtimationem. D. 39. nu. 4.

Electionem habet maritus in reſtitutione rerũ dotalium æſtimatarum reſtituendi eas, vel earũ pretiũ, & expenditur for. 9. de arrhis & ſponſalibus, & 24. ſolut. matrim. D. 37. num. 5.

Electione non facta ab eo, qui vnum ex familia, vel ex conſanguineis eligendi facultatem habebat, an omnes, an verò tantùm proximiores admittantur. D. 56. nu. 1.

Electus quis cenſetur in re de qua teſtator poterat diſponere, ſi ab eo fuit hæres inſtitutus, & allegantur ſententiæ quibus ita fuit deciſum in Senatibus. D. 58. nu. 12.

Eligendi facultatem habens, licet poſſit vnum ex familia etiam remotiorem eligere, tamen, quando certarum perſonarum contemplatione prohibitio facta fuit, nõ poteſt prohibitus ex alijs eligere, quãquam ſint de familia. D. 24. nu. 18.

Emens rem cenſui ſubiugatam, ſi ignorauit onus dicti cenſus non tenetur ſoluere de proprijs penſiones, res tamen ipſa hypothecata tenetur iuxta forum. D. 79. nu. 11.

Empara tollitur per ſatiſdationem. D. 89. nu. 18. & 20.

Emparam non iuſtificari per litiſpendentiam cum Regijs ſententijs fuit declaratum. D. 5. nu. 4.

Empara, ſiue ſequeſtratio fit etiã nõ citata parte vbi debitor eſt ſuſpectus. D. 5. nu. 6.

Empara niſi fieret, multi creditores crediti ſuis fraudarentur, ex quo credito liquidato bona debitorum non inuenirentur. D. 5. nu. 8.

Emparam tolli præſtita cautione in Regia Audientia fuit indicatum. D. 5. nu. 15.

Emparatum praxis in Regno Valentiæ. D. 5. nu. 11. & 14.

Emparæ ſunt inhibitiones factæ à indice debitori ne ſoluat. D. 5. nu. 12.

Emphyteuta ob modicam deteriorationem non cadit à iure ſuo. D. 113. nu. 13.

Emphyteuta ſi rem meliorauit, non ex hoc poteſt prætendere, non teneri ſoluere

canonem, illumque prætextu meliora mentorum retinere. D.79. nu.7.

Emphyteuticariæ, & feudales res nō poſſunt alienari in Eccleſiam & quare? D.77. nu.1.2. & 4.

Emphyteuticæ res ſi tranſeant in manum mortuā, debent poni extra manus ſuas, ſeu manus ſuas vacuare. D.77. nu.5.

Emphyteuticum contractum ſine laudimio, & fatica forus Valentiæ approbauit. D.1. nu.4.

Emptor Curiæ vberius ius habet, quàm eius auctor. D.70. n.14.

Emptor Curiæ, an poſſit habere plus iuris quàm habebat executiuè conuentus, cuius erat res vendita. D.70. num.5. & 14.

Emptor non tenetur ſoluere pretium venditori niſi præſtitis ſibi fideiuſſoribus, quando ante pretij ſolutionem aliquis emptori mouet controuerſiam rei emptæ iuxta forum. D.47. nu.6.

Emptor ſi procurat ſibi litem moueri à creditore, videtur dolo feciſſe. D.47. nu. 19.

Emptor agere poteſt contra venditorem, vt rem liberet ab hypotheca. D.47. nu.13.

Emptor bonorum, quæ ob debita hæredis grauati diſtrahuntur, adquirit dominiū eorum reuocabiliter, & ſi grauatus abſque liberis decedat eadem bona empta fideicommiſſario tenetur reſtituere. D.38. nu.18.

Emptor Curiæ debet integriter deponere pretium, aliàs nō adquirit dominium. D.6. nu.1.4. & 8.

Emptorem Curiæ, ſiue cui facta fuit iudicialis venditio debere præferri creditori hypothecario habenti ceſſionem, fuit declaratum cum Regijs ſententijs hìc relatis. D.70. num.11. & 12.

Emptorem Curiæ iuris exigendi annuas præſtationes, poſſe intentare poſſeſſorium contra debitorem, ex perſona ſui auctoris, licet ipſe nunquam exegerit, fuit deciſum. D.66. nu.4.

Emptori cauendum eſt, per ceſſionarium idoneè pro quantitate ſibi ceſſa per venditorem ex pretio rei venditæ, ad cuius exactionem agit, pro quacumque quæſtione mouenda. D.47. nu.25.

Epiſcopi de iure Cæſareo debent prouidere pijs voluntatibus, vt ſecundùm defuncti voluntatem procedant. D.20. nu.5.

Epiſcopus iuxta Concilium Trident. vti ſedis Apoſtolicæ delegatus habet ius viſitandi omnia, quæ ad Dei cultum, animarum ſalutem, & pauperes ſuſtentandos inſtituta fuerunt. D.20. nu. 3.

Epiſcopus appellatur pauperum pater, legitimus adminiſtrator cum libera adminiſtratione. D.20. nu.8.

Epiſcopus poteſt rerum piarum rationem exigere ab executoribus teſtamētarijs ſolùm cum poſt annum redduntur, ſed contra infra annum. D.20. nu.9.

Epiſcopus olim Valentiæ, modò Archiepiſcopus executori'us teſtamentarijs præcipit, vt adimpleant diſpoſitiones teſtamentorum. D.20. nu.11.

Epiſtola Regia legis vigorem habet, dummodo non ſit contra ius, vel contra publicam vtilitatem quod in ea præcipitur. D.103. nu.5.

Equites ſeu nobiles non gaudent priuilegio, ne conueniantur vltra quam facere poſſunt deducto ne egeant. D.85. nu.3.

Equitibus ſemper fuit reſeruatum priuilegium maritale deducto ne egeat. D. 39 nu.7.

Errantis

Digitized by Google

Errantis nullus eſt conſenſus.D.30.n.13.
*Error eſt contrarius conſenſui.*D.30.*numer.12.*
*Æſtimatio rei dotalis venditionem inducit.*D.37.*nu.*3.
Euictione imminente in limine cõtractus poſt venditionem emptor non compellitur ſoluere pretium, ſi ei ſatiſdatio non offeratur.D.47.nu. 4.
*Euictionis virtute executio inſtari poteſt iuxta forum.*D.64.*nu.*3.
Euocantur ad Regiam Audientiam cauſæ Magnatum. D.114.*n.*15.
Examen, an executores teſtamentarij fuerint executi pias diſpoſitiones, vt quid facti, poteſt per iudicem ſæcularem fieri.D.20.nu.42.
Exceptio requirens altiorem indaginem, nõ excludit miſsionem in poſſeſsionem hæredis ſcripti, & ita fuit deciſum in Senatu Pedem. & in Conſilio Neapolitano.D.24.nu.22.
Exceptio vbi denegatur, non denegatur retentio.D.1.nu.24.
Exceptio poteſt in viam actionis deduci, vt declaretur eam competere, etiam actione nondum præcedente. D.35.*nu.14.*
Exceptio tranſit contra ceſsionariũ agentem, quæ opponi poterat cedenti. D. D.47.nu.17.
*Exceptio implementi non ſequuti nunquã cenſetur excluſa.*D.48.*n.7.&8.*
*Exceptio nulla opponi poteſt ad retardandam executionem inſtatã virtute debitorij, ſed reſeruanda eſt ad iudicium ordinarium.*D.48.*nu.6.*
*Exceptio retentionis locum habet etiam vbi per ſtatutum ſunt exceptiones ſublatæ.*D.53.*nu.17.*
Exceptio rei iudicatæ vt obſtet, ſufficit, vt tria requiſita de quibus in l. cum quæritur, & ſequent. ff. de except. rei iud. concurrant verè, vel interpretatiuè. D. 78.nu.6.
Exceptionem cedendarum obſtare agenti virtute cenſus bullaris, tenuerunt plures hic relati.D.45.nu.4.
Exceptor verbum non ſignificat Alguazirium ſiue executorem, vt interpretantur. Auend. Bouadilla & Portoles, ſed notarium ſeu ſcriptorem ſignificat. D.34.*nu.7.*
Excuſatur ab adminiſtratione tutelæ, vel curæ qui literas neſcit, & eſt expers negotiorum, & ita fuit iudicatum in S. R. A. D.57.*nu.4.*
Excuſsio, vide in verbo, diſcuſsio.
Excuſsionem non eſſe factam contra alios debitores opponere non poteſt vnus ex pluribus hæredibus in ſolidum conuentus, tanquam poſsidens rem hæreditariam hypothecatam.D.73.nu.6.
Executio inſtari poteſt contra detinentem rem ſpecialiter obligatam iuxta forũ. D. 1.*nu.*10.
*Executio in Regno Siciliæ ſtante Regia Pragmatica, qudão debitum eſt ex forma Bullæ, inſtatur contra detinentem rem ſubiugatam.*D.1.*nu.*11.
*Executio vltimarum piarum diſpoſitionũ eſt mixti fori.*D.20.*nu.*15.
*Executio teſtamenti, & redditio rationum eſt quid facti.*D.20.*nu.*23.
*Executio non poteſt fieri pro debito vxoris in bonis dotalibus apud virum exiſtentibus, niſi facta priùs contra eam diſcuſsione.*D.50.*nu.*1.*&* 5.
Executio creditoris redditualis, non impeditur per oppoſitionem quæ fundatur in ſola hypotheca D.53.*nu.8.*
Executio, quando inſtatur virtute clauſulæ euictio-

euictionis non poſſe in cauſa executiua teſtes produci fuit deliberatum in S. R.C. Valentino.D.64.nu.4.

Executio,an inſtari poſſit virtute inſtrumenti guarentigiati, quando debitum in eo contentum eſt illiquidum dubium eſt,& dicta Bartoli diuerſa ſcribentis in hoc articulo conciliantur. D. 64. nu. 5.

Executio inſtari non poteſt contra detinentem rem ſpecialiter hypothecatam in cenſuali,quando illam poſsidet virtute emptionis Curiæ, ſiue per ſecūdum decretum ſibi adiudicatam, ad inſtantiam creditoris cenſualis habentis anteriorem hypothecam ſpecialiter ſuper eadem re impoſitam. D. 1. num. 21. 38.37.& 39.

Executionem (inſtrumenti cancellati virtute) inſtari poſſe, quando cancellatio fuit ſimulata,deciſum fuit cum Regia ſententia,& probatur à num.4.verſic. Conſtabat, vſque ad finem deciſionis. D.71.nu.10.

Executionis in cauſa etiam ſi non ſit lata ſententia poteſt procedi vſque ad venditionem excluſiue iuxta forum. D.64.nu.16.& 18.

Executiuum ius eſt perſonale, & non ſequitur rem,limita, vt nu.5.& 12. in fin D.73.nu.3.

Executor teſtamentarius habet facultatem eligendi iudicem ſæcularem, vel Eccleſiaſticum coram quo poſsit reddere rationes.D.20.nu.21.

Exemptos eſſe à muneribus publicis in oppido de Trayguera duos homines deferentes patinam Hoſpitalis Generalis, & pro eo colligentes eleemoſynam, & vnum deferentem patinam Hoſpitalis diui Lazari fuit deciſum cum Regia ſententia. D.99.nu.12.

Exilium de quo loquitur Belluga intelligendum eſt de deportatione. D. 101. nu.9.

Exilij perpetui à Regno pœna capitalis eſt,quod declara,vt infra num. 22. D. 101.nu.8.

Exorbitans lex non extenditur ad alium caſum,declara,vt num.24. D.12 numer.5.

Expeditio cauſæ vertentis non impeditur propter oppoſitionem tertij. D. 116. nu.17.

Expeditio cauſæ vertentis inter actorem, & reum non eſt differenda propter oppoſitionem tertij:& ita fuit deciſum in Rota Romana non ſemel,& in alijs Senatibus.Deciſ.116.num.19.& ſequentibus.

Expenſa magna facta in alimentis cenſetur donata à fratre diuite ſorori pauperi,concurrentibus his de quibus in hac deciſione.D.74.nu.11.

Expenſis actoris,quando debeat tradi reo copia libelli,& inſtrumentorum de quibus in eo fit mentio, vide in verbo copia.

Expenſæ,quæ fiunt in alendo non repetuntur vbi inter expendentē, & altum aliqua eſt affectio ſanguinis,& charitatis.D.74.nu.7.

Extrahi non poſſunt cauſæ à Regno ne partes laboribus, & expenſis defatigentur. D.95. nu. 13.

Exulatus à prouincia,vel à ciuitate,vel in inſulam relegatus ad tempus minus decennio ,ſi ingreditur locum à quo exulatus fuit,multiplicatur ei tempus exilij, quod ſupereſt; ſi vero in perpetuum,cōtraueniens pœna triremiū punitur. D. 101.nu.10.

F.

F

Faciles ſunt homines ad diſſentiendum. D.20.*nu.*38.
Falcidia de iure communi detrahitur per hæredem de legatis, quando hæreditas eſt omninò exhauſta, & expenditur for.fin.de legat, D.83.*nu.*2.
Falcidia ipſo iure minuit legata. D. 83. *nu.*5.
Falcidia detrahitur contra volantatem teſtatoris, & ſic eam hæres non cogitur fideicommiſſario reſtituere. D.83.*numer.*18.
Familiares clericorum & ſeruitores mercenarij non gaudent priuilegio fori clericorum, & hæc eſt magis cōmunis opinio. D.101.*n.*13 & 14.
Familia *vocata cum cadat ordo affectionis proximiores primo, & deinceps reliqui vocati cenſentur.* D.56.*num.* 10. & 11.
Familiares ſancti Officij facile poſſunt appellare, & recurſum habere ad inquiſitorem, & ad Supremum Conſilium ſanctæ Generalis Inquiſitionis. D. 2. *nu.* 33.
Familiares, non gaudent priuilegio dominorum. D.101.*nu.*15.
Familiarum dignitas cum opibus, & diuitijs conſeruatur. D.60.*nu.*14.
Familiarum conſeruatio, & bonorum eius in familia continet fauorem publicum. D.90.*nu.*4.
Familias omnes admitti non ſeruata gradus prærogatiua, quando hæres qui erat grauatus vnum eligere mortuus fuit non facta electione, fuit deciſum cum ſententia de qua hic. D.56.*numer.*6. *ſed contra nu.*18.
Familiæ vni quando teſtator relinquit, & & ſic incerto de certis quem hæres elegerit, eo non eligente propter incertitudinem admittit lex omnes de familia aut propinquiorem vbi de voluntate teſtatoris non conſtat. D.56.*nu.*3.
Famuli ſeruitores terras tenentiū non ſunt ſubditi domino loci habenti iuriſdictionem Alphonſinam. D.101.*nu.*19.
Famuli laici coloni, vel conductores rerum Eccleſiaſticarum ſunt ſub iuriſdictione Gubernatoris. D.101.*nu.*16.
Fauor conſeruandi bona in maioratu, vel familia nō excludit venditionem domus maioratus ad ædificationem Eccleſiæ dummodo ex pretio illius alia æque magnifica in locum venditæ comparetur, quæ in maioratu recadat. D. 90. *nu.*31.
Feudalis cauſa eſt quoquomodo tangat feudum, ſiue de dominio, ſiue de poſſeſſione, ſiue de iure ſuper feudo, vel occaſione rei feudalis quæſtio ſit. D.77. *nu.* 19.
Feudalis non eſt cauſa, quando agitur actione perſonali ad pecuniam, licet ad implementum. D.77.*nu.*13.
Feudatarius in feudo modico, etiam ſi intra annum fidelitatem non præſtet, non cadit à iure ſuo. D.49.*nu.*6.
Feudi dominus cognoſcit de cauſa feudali inter ſuos vaſſallos. D. 77.*nu.*
Feudi dominus cognoſcit de cauſa feudali, & eius cognitionem alteri delegare poteſt. D.77.*nu.*16.
Fideicommiſſario etiam in vita grauati, ius competit ad fideicommiſſum. D. 35. *nu.*9.
Fideicommiſſarius non ſufficit, quod habeat titulum, ſed requiritur etiam poſſeſſio, vt impediat miſsionem in poſſeſſionem

Digitized by Google

ſionem de qua in l. fin. C. de edicto diui Adri. tol. & hæc eſt cõmunis opinio. D. 24. nu. 24.

Fideicommiſſarius, vt impediat miſsionem in poſſeſsionem hæredum debent tria concurrere. Primum, quòd poſsideat. Secundùm, quòd non vitioſè. Tertiũ, quòd in continenti poſsit docere de iure ſuo. D. 24. nu. 23.

Fideicommiſsarius in vita grauati ſi petit ſe declarari ſucceſſorem poſt mortem dicti grauati, intempeſtiuè agit. D. 35. nu. 5. & 6. vbi contra.

Fideicommiſſarius etiam viuente grauato poteſt ſe ſucceſsorem in bonis vinculatis facere declarari. D. 35. nu. 6.

Fideicommiſſarius poteſt petere, vt ſibi per hæredem grauatum caueatur de ſibi reſtituendo legato, vel fideicommiſſo eueniente caſu fideicommiſsi. D. 35. nu. 9.

Fideicommiſsarius poteſt à grauato cautionem de reſtituendo petere, ſi cæperit dilapidare, ſi raſerit maioratus ſcripturam, & alijs in caſibus hic relatis. D. 35. nu. 15.

Fideicommiſſarius habet ius de præſenti ad faciendum ſe declarari ſucceſſorem poſt mortem grauati etiam eo viuente. D. 35. nu. 17.

Fideicommiſſarius ſecundo loco in tempeſtiue, agit ſi altero fideicõmiſſario præcedente, ſe ſucceſsorem facere velit declarari, viuente adhùc grauato, ſecùs ſi immediate ſuccedit poſt mortem dicti grnati. D. 35. nu. 19.

Fideicommiſſarius nõ poteſt agere ad res ipſas in fideicommiſſo recadentes, quãdo fideicommiſſo grauata, in maritum ex cauſa dotis eas alienauit, & expenditur for. 7. de hæredib. inſtituen. Deciſ. 37. num. 6. & 7.

Fideicommiſſarius detrahit quartam Falcidiam. D. 83. nu. 4. contra nu. 12.

Fideicommiſſarius proprie non eſt hæres, & diſpoſitum in hærede quoad Falcidiæ detractionem, non habet locum in fideicommiſsario. D. 83. nu. 16.

Fideicommiſſarius non detrahit Falcidiam. D. 83. nu. 12.

Fideicommiſſarius eſt ſucceſsor in re, & ita reputatur eadem perſona cum hærede. D. 93. nu. 16.

Fideicõmiſſo ſubiecta, an poſsint alienari pro ſolutione donationis propter nuptias, (reix ſiue antefati. Deciſ. 54. nu. 19

Fideicommiſſo bona ſubiecta poſſunt in dotem æſtimata conſtitui. D. 37. numer. 4.

Fideicommiſſo ſubiecta, licet (quando aliter filia virũ condignum, non poteſt habere) in dotem conſtitui poſsint, tamẽ ſemper remanent reſtitutioni ſubiecta, filia abſque liberis de legitimo matrimonio decedente, iuxta forum 7. de hæred. inſtit. & ita fuit cum Regijs ſententijs declaratum. D. 37. nu. 16.

Fideicommiſſo ſubiecta, vide ſupra verbo alienatio.

Fideicommiſſo grauata, non poteſt plus iuris in alium transferre, quàm ipſa habet. D. 37. nu. 17.

Fideicommiſſo ſubiecta ex cauſa alimentorum poſsunt alienari. D. 27. numer. 12.

Fideicommiſſo grauatus, ſicut de bonis reſtitutioni ſubiectis partem ex cauſa dotis ſubducere poteſt, ita vſumfructũ, ſiue viduitatem in præiudicium ſubſtituti poteſt conſtituere. Deciſ. 92. numer. 10.

Fidei-

Fideicommiſſo grauatus, vide in verbo hæres grauatus.

Fideicommiſſum non extare in dubio pronuntiandum eſt. D. 60. nu. 22.

Fideicommiſſum onus eſt. D. 60. nu. 23.

Fideicommiſſum locum habere, quando hæres ſub conditione, ſi minor viginti annorum, & abſque liberis deceſſerit, moritur maior, & abſque liberis, tenuit Fulgoſius. conſ. 15. per rationes hic relatas, cuius opinio fuit approbata in caſu ſpeciali per Regiam Audientiam. D. 44. nu. 2. & 5.

Fideicõmiſſum locum habere in ſupra dicta facti ſpecie, qui tenuerint, etiam caſu quo inſtitutus cum teſtamento decedat. D. 44 nu. 3.

Fideicommiſſum locum habet ſi teſtator dixerit, ſi filius deceſſerit ſine filijs quandocunque, & minor viginti annorum, caſu quo grauatus ſine filijs decedat. D. 44. nu. 9.

Fideicommiſſum non extare, ſed bona eſſe libera ſæpius fuit declaratum cũ Regijs ſententijs hic allegatis, non obſtantibus coniecturis qualitatis teſtatoris, & bonorum, maſculinitatis. & natiuitatis ex legitimo matrimonio, digreſſus ad plures gradus ſubſtitutionum, & grauaminis delationis nominis, & armorum. D. 60. nu. 28.

Fideicommiſſum perpetuum, non inducitur ex coniecturis, quando illæ non ſunt efficaces, ex ipſo teſtamento reſultantes, ex quibus conſtet de intentione teſtatoris volentis illud extendi inter perſonas vocatas, vbi nulla ſunt verba perpetuitatem denotantia, & ibi Regia ſententia. D. 60. nu. 28. ad med. & 29.

Fideicommiſſum forale non excludit priuilegium maritale, ne conueniatur maritus ad dotis reſtitutionem vltra quam facere poſſit, deducto ne egeat. D. 92. nu. 7.

Fideiuſsio præſtanda eſt pro omnibus moleſtijs motis, & mouendis reſpectu partis tantùm venditæ pro qua fuit inſtitutum iudicium. D. 47. nu. 22.

Fideiuſſor contractus executiuè conueniri non poteſt virtute ſententiæ latæ contra principalem. D 40. nu. 3.

Fideiuſſores dati in firmis iuris non tenentur ad reſtitutionem fructuum, ſi ille pro quo fideiuſſerunt obtineat in plenario poſſeſſorio, licèt ſuccumbat in petitorio, & hoc Regia ſententia fuit deciſum. D. 93. n. 13.

Filia quæ contra patris voluntatem nupſit, dotem non conſequitur, bene tamen alimenta. D. 27. nu. 23.

Filiam naturalem tantùm iure fideicõmiſſi (in defectu legitimorum & naturalium deſcendentium) ſuccedere in Baronia (quamuis eſſet ſubſtituta cauſa pia in defectum deſcendentium) fuit declaratum cum Regia ſententia. D. 8?. nu. 8.

Filiæ ſpuriæ contemplatione diſpoſitio facta non valet. D 69. n. 6.

Filio in poteſtate conſtituto donatio facta non valet D. 12. n. 7.

Filiorum appellatione omnes liberos deſcendentes intelligimus vbi teſtator in aliquẽ futurum euentum de filijs meminit, declara. D. 60. n. 10.

Filiorum appellatione tantùm veniunt filij primigradus, declara D. 60. numer. 44. & 48.

Filios naturales tãtùm in fideicommiſſo etiã inſtituto per nobilem, in Regno Valẽtiæ reputari pro deſcendentibus, ſolitoſque fuiſſe portare inſignia, nomen, & arma, & ſuccedere in defectu deſcendentium legitimorum, & naturalium, fuit declaratum

Digitized by Google

tum cum Regijs ſententijs de quibus hic. D.82.nu.3.

Filios naturales non ſuccedere in fideicommiſſo, quando eſt ſubſtituta Eccleſia, vel cauſa pia, tenent plures DD. hic allegati. D.80.nu.6.

Filios fratris, & ſororis eſſe in ſecundo gradu foro 8. de inteſta. diſponitur, quæ verba duplicem poſſunt habere ſenſum. D.4.num.5.& 7.

Filius non videtur renuntiaſſe donationi, quæ imputatur in legitimam, etiam per poſſeſsionem rei ſibi legatæ cum onere renuntiandi dictæ donationi. D.102.nu.4. contra nu.6.

Filius in ſucceſsione abinteſtato præfertur nepoti, iuxta forum. tamen filius præmortui ſuccedit auo, in portione patris, eum repræſentãdo ſimul cum patruo. D.109. num.8.

Filius grauatus licèt iure Cæſareo, & Canonico poſsit vtramque portionem legitimæ & Trebellianicæ detrahere, ſecus eſt in Valentiæ Regno iuxta forum 8. de hæred. inſtitu n D.83.nu.5.

Filius naturalis in dubio præſumitur, & non ſpurius, vt fuit declaratum cum Regia ſententia hic relata. D.81.nu.11.

Filius naturalis in dubio præſumitur non ſpurius iuxta hic relatos. D 81.n.9.

Filius præteritus, ſi approbat teſtamentum patris, licet tacitè, & virtualiter: dictũ teſtamentum validat, nec ob præteritionem nullum dici poteſt. D.32. nu. 9. declara.nu.10.

Filius procreatus ex coitu illicito potius præſumitur ſpurius, quàm naturalis. D.81. nu.1. contra nu 9.

Filius in Regno Valentiæ per matrimoniũ liberatur à patria poteſtate. D.55.n.15. & 17.

Filius per matrimonium de iure Cæſareo non liberatur à patria poteſtate. D.55. nu 2.

Filius in Cathalonia per matrimonium à patria poteſtate liberatur. D.55. num. 10.

Filius coniugatus in Caſtella à patria poteſtate eſt exemptus. D.55.nu.11.

Filius in Caſtella, non liberatur à patria poteſtate per ſolùm matrimonium, niſi interueniant etiam benedictiones Eccleſiæ, ſeu velationes. D.55.n.12.

Filius à patria poteſtate liberatur Valentiæ, non per ſolùm contractum, ſed per Sacramentum matrimonij. D.55. numer.14.

Filius ſi ſit à patre præteritus, anima teſtatoris hærede inſtituta, teſtamentum non eſt nullum. D.10.nu.1.

Filij naturales poſiti in conditione excludunt ſubſtitutum extraneum. D.80. nu.1.

Filij naturales tantùm comprehenduntur in fideicommiſſo, quando filij vocantur, & non extant deſcendentes legitimi & naturales. D.80.nu.1.

Filij nepotes & deſcendentes ſunt in poteſtate patris. D.82.nu.2.

Filij appellatio, vbi in filio primi gradus locum habuit, ad nepotes non profertur. & eſt communis opinio. D.60 nu.48.

Filij contemplatione ab auo relictum præſumitur nepoti, maximè ex filio ſpurio nato. D.69.nu.9.

Filij naturales in primogenitura non ſuccedunt. D.80.nu.9. ſed fallit num. 12. & 17.

Filij naturales tantùm, inter nobiles in Regno Valentiæ ex communi vſu loquendi ſunt de domo, & de hoc extat Regia ſententia. D.93.nu.21.

Filijs

*Filij bonus probādi incūbit natos fuiſſe āte obtenta beneficia,& ſuſceptos ordines à patre,vt naturales dici poſsint, quādo habent patrem in ordine Subdiaconatus conſtitutum, & habentem beneficia Eccleſiaſtica.*D.81.nu.7.

*Firmæ iuris cauſa ſuper poſſeſsione dignitatū beneficiorum Eccleſiaſticorū, etiam inter Eccleſiaſticos tractatur Valentiæ coram officialibus Regijs iuxta forum, cuius verba hic allegātur.*D.2.nu. 19.

Firmæ iuris materiam qui tractarunt. D.95.nu.5.

Firma iuris admitti ſolet parte non citata. D.95.nu.6.

*Firma iuris admittitur etiam ſi de poſſeſſione tantùm conſtet per vnicum teſtem.*D.95.nu.7.

Fiſci priuilegium eſt, quod pro eius debito proceditur executiuè, intelligitur tamen ſi ſit liquidum D.104.nu.7.

*Forma quādoq; requiritur ad eſſe rei, quādoq;ad cōfirmationem rei in eſſe producta,quādoq;ad effectū ſeu vtilitatē.Primo caſu ſi omittitur forma,nō valet ipſo iure,2.& 3.caſu valet.*D.110.n.13.

Forma ſubſtantialis aduenit rei exiſtenti in potentia,accidentalis exiſtēti in actu. D.110.nu.14.

*Forma vbique inuenta, ad aliquem effectum tunc ſufficit,quod impleatur per æquipollens.*D.108.nu.13.

*Forus Regni Valentiæ in materia cenſualiū cōditus fuit ab eodem Rege Alphōſo qui fecit pragmaticā cenſus in Regno Siciliæ cum inſertione Bullæ, & verba dicti for.referuntur.*D.1.nu.13.

*For.69.Curiarū anni 1564.non excludit beneficium reſtitutionis in integrum ex iuſta cauſa.*D.96.nu.10

*Forus ſiue lex Regni non excludit exceptionem, ſed differt, & modum illius præſcribit in cauſis executionis propenſionibus cenſualium.*D.1.nu.14.

*For.2.ſolut.matri exorbitans eſt à regulis iuris.*D.12.nu.4.

*Fori ſiue leges Regni allegantur quibus eſt diſpoſitum per venditionem Curiæ tolli hypothecas.*D.1.nu.27.

*Fori ſiue legis Regni menti repugnat,quod poſsidens rem virtute primi cenſualis nō poſsit ſe tueri contra dominium ſecundi cenſualis, qui contra eum executionem inſtat.*D.1.nu.33.

*Fori ſiue leges Regni non excludunt iuſtam, & legitimam interpretationem, ſeu declarationem,quæ fit ratione abſurdi vitandi.*D.1.nu.36.

*For.10.de executio rei iud.declaratur.*D.7.nu.5.& 12.

For.3.qui bon. ced. poſſ. declaratur. D.7. nu.6 & 17.

*Fo.10.de exe.rei iud declaratur.*D.7.n.12.

*For.vni.in rub.*Que los cambis, *anticipat capturam debitoris,nec amplius diſponit.*D.7.nu.15.

*For.3.qui bon.ced poſſ. alternatiue diſponit,quòd debitor aut detineatur captus, aut cū iuramēto bonis cedat.*D.7.n.16.

*For.2.& 3.ſol.mat.an procedāt ſi dotata, quæ fecit teſtamentū,moritur ſine liberis præmortuo dotatore.*D.12.n.6.& 18.

*For.9.de appel.expreſſe diſponit,ab interlocutoria habente vim diffinitiuæ,quæ nō ſperat aliam poſt ſe,appellari poſſe.*D. 16.nu.13.

*For.(ſeu veriùs)actus Curiæ.4. in rub. de hæred.iuſt.declaratur.*D.20.n.10.& 44.

*For.120. Curiarū anni 1604.confirmat cōcordiāfactā inter Regem,& Epiſcopū quæ hic refertur.*D.20.nu.28.& 29.

Fori noſtri Regni iuris ſubtilitates, non admittunt

admittunt, ſed teſtatorum diſpoſitiones ad vnguem obſeruari, & exequi iubent. D.24.nu.9.

Forus etiam iuratus, diſponens aliquid repugnans bono publico, non debet obſeruari iuxta Theologorum commune placitum. D.34.nu.24.

Forus 7. in fine de hæredib. inſtituen. diſponit bona fideicommiſſo ſubiecta ex cauſa dotis alienata, non remanere alienabilia, quando in dotem filiæ grauatæ fuerunt conſtituta, & dotata moritur ſine liberis. D.37.nu.23.

For.9. de arrhis, & ſponſal. eſt intelligendus de bonis liberis, non de reſtitutioni ſubiectis. D.37.nu.20.

For.1. de vſufruct. non loquitur de vſufructu legali, ſed de conſtituto ab homine. D.39.nu.25.

For.5. de nego.geſt. expeditur. D.41.n.22.

For.15. rub. de præſcript. inducit ſolutionis præſumptionem D.46.nu.6.

For.15. de præſcript. inducit pænã amiſsionis debiti, ſi intra annum à creditore nõ petatur. D.46.nu.7.

For.15. rub. de præſcrip. præſcriptionem cũ mala fide nõ admittit, ſed debitũ ſolutũ præſupponit ex quo intra annũ nonfuit petitum, licèt alias, vel per partis confeſsionem, vel alijs legitimis probationibus probari poſsit. D.46.nu.10.

Fori 7. de euiction. illa verba. Que hac dret, declarantur. D.47.nu.7.

For.226. Curiarum anni 1604. refertur, & declaratur. D.49.nu.1. & fin.

Forus, Vn ſol vehi, 18. de Curia & Baiulo, declaratur. D.49.nu.5.

For.41. de Curia & Baiulo loquitur dũtaxat in ciuitate Valen. nõ in oppidis brachij Eccleſiaſtici, & militaris. D 51.n.6.

For.58. de iur. emphyteu. diſponit abſq; in curſu pænæ aduocatum non poſſe opponere in executione inſtata virtute cenſualis, niſi exceptiones relatas à Belluga, in quibus non comprehenditur retentionis. D.53.num.3.

Forus noſtri Regni permittit intra decem dies opponere, & probare in cauſa executiua cenſualis quamlibet legitimam exceptionem. D.53.num.16.

Foro ſiue iure Regni deficiente potius ſtãdum eſt iuri Canonico, quàm ciuili. D.55.nu.16.

For.2. ſolu.mat. expreſſam diſpoſitionẽ de tertia parte dotis in filia dotata requirit, & excludit ſucceſſorem abinteſtato dotatæ. D.58.nu.2.

Fori Regni Valentiæ conditi fuerunt præſente legato Apoſtolico, & cũ Cõſilio Archiepiſcopi Tarraconẽſis, & Epiſcoporũ Aragoniæ, & Cathaloniæ. D.61.n.5.

Forus Valentiæ, & conſtitutio Cathaloniæ concedens tenutam priuilegiatam mulieri, à fortiori debet valere, quã lex, quæ mediãte præſcriptione, dominiũ ab vno in alterum transfert. D.62.n.19.

For.9. ſol.mat. ipſo iure cõcedit fructus bonorũ mariti, cui dos intra annũ nõ fuit ſoluta à die finiti anni luctus. D.62.n.31.

For.5. de hæred. inſtit. & for.27. de teſtament. qui vident ur contrarij conciliantur, & declarantur, & Regia ſententia allegatur. D.63.nu.8. & 10.

For.3. de inteſtatis, filium naturalem appellat illum, qui eſt natus ex ſoluto, & ſoluta, & hic admittitur ad ſucceſsionẽ omnium bonorum deficiente prole, & conſanguineis legitimis. D.81.nu.14.

For. 14. de Leuda verba referuntur. D. 82.nu.12.

For. 14. de Leuda, qui loquitur de dominis, intelligendus eſt de habentibus

merum

Digitized by Google

merum Imperium, & omnimodam iuriſdictionem, & ita fuit declaratum cũ Regijs ſententijs. D.82.*nu.*14. & *fin.*

For. 14. *de* Leuda *verba declarantur.* D. 82.*nu.*18.

For. fin. de legat. loquitur de hærede extraneo, qui detrahit Falcidiam. D.83. *num.*8.

*For.*2. & 3. *ſolut. mat. loquuntur de dote data, non de legato facto pro dote ſequuta dotis conſtitutione.* D.91.*nu.*4.

*For.*2. & 3. *ſolu. mat. habere quoque locum in dotibus legatis varijs ſententijs Regijs fuit declaratum.* D.91.*nu.*8.

Fori Regni Valentiæ licèt ad literam debeãt intelligi, extendũtur tamen ex omnimoda rationis idẽtitate. D.91.*n.*10.

*For.*2. & 21. *ſolut. matr. ab eodem Rege Iacobo* I. *fuerunt facti, & concordantur.* D.92.*nu.*6.

*Fori.*17. *ſolu. matr. inducentis manifeſtationes verba referuntur.* D. 110. *numer.*3.

*For.*17. *ſolu. matr. ante factas donationes, vel tempore quo conficiuntur, nihil diſponit.* D.110.*nu.*7.

*For.*17. *ſolu. matr. videtur effectum trãſlationis dominij adimere, ſed contra.* D.110.*nu.*15. & 17.

For. 6. *de donatio. rei donatæ dominium in continenti in donatariũ transferri abſque traditione diſponit.* D.110. *numer.*8.

*For.*17. *ſol. mat. diſponit, quòd ſi donationes non fuerint manifeſtatæ non poſſint impedire obligationes poſteà factas.* D.110.*nu.*16.

*For.*17. *ſolu. matri. non loquitur reſpectu creditorum anteriorum, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia.* D.110. *nu.*2.

*For.*17. *Rub. de reſt. mino. ſolùm prohibet diſſinitiones factas fauore tutorum per minores, non eas quæ per maiores fiunt, ſed contra.* D.112 *nu.*4. & 15.

For. 17. *de reſti. minor. non de minoribus dumtaxat, ſed de maioribus loquitur.* D.112.*nu.*5.

For. vnicus in §. *item ſi ſuper. in Rub. prouiſio ſuper poſſeſsione cõtractus in extrauaganti fororum, diſponit circa oppoſitiones credititias, & proprietarias modo hìc relato.* D.116 *nu.*7.

*For.*78. *de iuriſdictione fuit conditus per Regem Alphonſum Secundum, non per Regem Alphonſum Primum, vt legitur in eius inſcriptione.* D.101.*nu.*2.

Fori 19. *de procuratoribus tenor refertur, & declaratur.* D.104.*num.*2. & 30.

For. 57. *anni* 1547. & *forus* 129. *anni* 1585. *tantùm loquuntur de ciuitatibus, vel oppidis Regijs.* D.99.*nu.*2.

For.129. *Curiarum anni* 1585. *iuxta Regiam Epiſtolam ſeruandus eſt in oppido Ceruariæ* Magiſtratus Monteſiæ, & *in alia quacunque perſona eiuſdem* Magiſtratus. D.99.*nu.*13. & 14.

For. 57. *anni* 1547. & *forus* 129. *anni* 1585. *non comprehendunt oppida, vel loca Regni, quæ non ſunt immediatè ſubiecta Regiæ iuriſdictioni, & ita fuit deciſum in Regia Audientia.* D.99.*nu.*6. 11. 12. 15. & 16.

For.6. *rub. de his quib. vt indig. declaratur.* D.27.*nu.*22.

*For.*41. *de Curia & Baiulo declaratur.* D.29.*nu.*13.

For. *vnicus in rubr.* Que los iurats, *in extrauagan. declaratur.* D. 29. *num.* 12.

For. 25. *ſolut. matrim. tantùm loquitur* *de*

de ciuibus, qui gaudent priuilegio militari. D.31. nu.12.

For.18. de teſtam. ſigillum requirit in teſtamento manu teſtatoris ſcripto, & nõ eſſe leuem ſolemnitatẽ probatur. D.32. num.6.

For.16. Curiarum anni 1585. verba referuntur. D.34. nu.2.

For. prior loquens in caſu particularis minimè corrigitur per poſteriorem generaliter ſtatuentem. D.34. nu.17.

For.2. de dilationibus vnde ſumpta fuit praxis, concedendi dilationem ad reſpondendum intra quinque, vel tres dies refertur. D.120. nu.8.

For.42. de criminib. de quibus morabatinis loquatur. D.120. nu.9.

For.8. de inteſtatis in multis gradibus ibi expreſsis facit computationem iuxta ius Canonicum, & ita in reliquis gradibus non expreſsis, videtur eadem computatio ſeruanda. D.4. nu.4.

For.5. de executione rei iud. diſponit legata habere executionem paratam, & ita nõ offertur libellus per legatarium contra hæredem. D.120. nu.15.

For.78. de iuriſdictione tantùm concedit iuriſdictionem, vbi hæc duo concurrunt copulatiuè, alterum, quòd ſint ſubditi alterum, quod in territorio loci delinquant. D.101. nu.18. & 21.

For.78. de iuriſdictione fuit conditus per Regem Alphonſum Secundum, nõ per Regem Alphonſum Primum, vt legitur in inſcriptione. D.101. nu.2.

For.40. de appellation. apertè probat appellantem teneri exhibere inſtrumenta de quibus fuit facta fides in primitiuo proceſſu. D.106. nu.5.

For.14. ſol. mat. & for. fin. §. empero, de hæred. inſtituen. concordantur. D.17. n.3.

Frater qui in communis familiæ ſuſtentationem impendit, repetere poteſt, ſi expenſæ erant magnæ quantitatis, ſecus ſi modicæ. D.74. nu.3.

Frater ſororem inopem alere tenetur. D.74. nu.5.

Fratres patrueles ſunt in tertio gradu iuxta for.8. de inteſt. hic declaratum, & cũ Regia ſententia confirmatur. D.4. nu.24.

Fratres patrueles nec ſunt in 2. gradu iuxta ius Canonicũ, nec in 4. iuxta ius ciuile, ſed in 3. iuxta forum. D.4. nu.27.

Fratrum filij præferuntur patruis defuncti de iure Cæſareo. D.4. nu.11.

Fraus, vide in verbo dolus.

Fructuum bonorum mariti dominium finito anno luctus ipſo iure tranſit in tenutariam quemadmodum, & fructus rei legatæ in legatarium. D.62. num.35.

Fructus pendentes pars fundi videntur. D.50. nu.10.

Fructus rei legatæ tranſeunt in legatarium ante acceptationem reuocabiliter poſt acceptationem verò irreuocabiliter. D.32. nu.32.

Fructus bonorum immobilium rei dotalis maritus præſtat ex tempore diſſoluti matrimonij. D.62. nu.36.

Fructus percipiens contraueniendo legi Regni eſt in mala fide, & eos tenetur reſtituere. D.62. nu 41.

Fructus dominium ſequuntur. D.89. nu.5.

Fructus perceptos ex meliorationibus reſtituendos eſſe, tenuit gloſſa, quæ improbatur. D.98. nu.2. & 17.

Fructus omnes perceptos poſt litem conteſtatam tenetur reus conuentus reſtituere. D.98. nu.3.

Fructus percepti ante litem conteſtatam compenſantur cum ſumptibus factis à bonæ fidei poſſeſſore. D.98.nu.8.

Fructus meliorationum non eſſe reſtituendos, verior, & receptior eſt ſententia. D.98.nu.18.

Fructus meliorationum non eſſe reſtituendos, fuit declaratum cum diuerſis Regijs ſententijs. D.98.nu.28.

Fructus meliorationum compenſandi ſunt cum ipſis meliorationibus, vel reſtituendi verò domino rei petitæ, iuxta opinionem multorum de quibus hìc. D. 98. nu. 9. & 10.

Fructus dominum ſequuntur. D.98.n.12.

G

GEminatio denotat enixam voluntatem ſtatuentium. D.4.nu.8.

Generalis diſpoſitio legis, ſpeciali non derogat, niſi quando ſpecies contrariatur generi ex Bart. doctrina. D.34.nu.16.

Generi per ſpeciem derogatur in legibus. D.60.nu.7.

Gradus conſanguinitatis, quomodo computandi ſint iuxta forum 8. de in teſta. late declaratur. D.4.nu.24.25.

Grauamen à patre in legitima filijs verbis expreſsis, & ſpecificis imponi poteſt in Regno Valentino. D.102.nu.8.

Grauamen delationis nominis, & armorũ coniecturam fideicommiſsi inducit. D. 60.nu.4.

Gradus iuris ciuilis ſunt proprie gradus, non autem iuris Canonici. D.4.nu. 17.

Grauatus quilibet recurſum habet ad Regem, vbi commode adiri non poteſt ſuperior iudicis grauantis. D.2.nu.25.

H

HAbitare poſſe ſonat in factum. D.59.nu.3.

Habitatio ſonat in ius, & locari poteſt, ſed facultas, vt poſsit habitare nõ poteſt cedi, quia eſt perſonalis. D.59.nu.4.

Habitationem habens nedũ ea vti poteſt, ſed etiam alteri locare. D.59.nu.2.

Hæredẽ inſtituendo videtur quis elegiſſe, & in eo diſpoſuiſſe. D.58.n.10.& 17.

Hæredes non in ſolidum, ſed pro virili parte conueniri debent, & ita deciſum cum Regia ſententia lata in Regia A. declara. D.73.n.1. declara. n.9.& 10.

Hæredis inſtitutio continet omnia bona, licet expreſſè de aliquibus non ſit facta mentio, ſecus in tutela. D.58.nu.15.

Hæredis appellatio licet regulariter, non ſolùm primum, ſed etiam vlteriores cõprehendat, fallit tamen quando teſtator vocauit filium ſucceſſorem in hæreditate. D.60.nu.37.

Hæredum vnus tantùm poteſt conueniri pro portione hæreditaria, quando intentatur actio perſonalis: ſecus quando intentatur ſimul perſonalis & hypothecaria. D.73.nu.9.

Hæredũ vnũ ex pluribus poſſe in ſolidum via executiua cõueniri, quatenus poſsidet bona hæreditaria hypothecata, fuit deciſum in R.A. D.73 nu.4.& 13.

Hæredum vnus ex pluribus, etiam ſi poſsideat totam rem legatam, tantùm tenetur præſtare partem pro portione hæreditaria. D.73.nu.2.

Hæres inſtitutus in Baronia, dato etiam cohærede vniuerſali, qui adiuit hæreditatem debet mitti in poſſeſsionem dictæ Baroniæ. D.24. per totam.

Hæres tutoris an teneatur ſoluere intereſſe. D.15.nu.4. 7.& 10.

Hæres inſtitutus in re certa habetur loco legatarij. D.24.nu.2.

Hæres inſtitutus in feudalibus cogitur

Digitized by Google

pro rata bonorum ad contribuendum in oneribus hæreditarijs.D.24.n.6.

Hæres ab inteſtato, virtute.l.fin.C. de edict.diui Adri.non debet mitti in poſſeſsionem.D.24.nu.10.

Hæres ſcriptus nõ debet mitti in poſſeſsionem, quando in continenti conſtat de iuribus contradictoris, & nõ de iure eius qui petit poſſeſsionem, & ita fuit pronuntiatum.D.24 n.26.

Hæres abinteſtato debet mitti in poſſeſſionem; & ita fuit declaratum cum Regia ſententia lata cum votis S.S.R.C. D.24.n.11.

Hæres grauatus, quando ex noua cauſa rem incipit habere, ea in præcedente fideicommiſſo nõ cõtinetur.D 37.n.15.

*Hæres hæredis præſcribit, quia in eo mala fides non præſumitur.*D.46.*n.9.*

Hæres præſcribit aduerſus legatariũ ante acceptationem legati.D.62. n.25.

Hæres mariti eſt in mala fide, quando finito anno luctus percipit fructus bonorũ mariti ante ſolutã dotem.D.62.n.39.

Hæres ſecundum voluntatem teſtatoris facere compellitur, quoties contra leges nihil ſit futurum.D.69. n.17.

*Hæres grauatus in fideicommiſſarij gratiam, aut quando coactè hæreditatem adiuit, quartam non detrahit ſecundũ Pereg.& alios.*D.83.*nu.13.*

Hæres inuentarium facere debet incipiendo illud intra triginta dies, & illud perficiendo intra alios ſexaginta. D. 107.n 21.

Hæres grauatus fideicommiſſo non poteſt præuenire tempus reſtitutionis in præiudicium fideicommiſſarij, & an, & quando teneatur cauere fideicommiſsi nomine.D.100.pag.625.

Hypotheca ſpecialis de ſoluendo annuo redditu, ſiue cenſu non ſequitur leges aliorum pignorum, & hypothecarum. D 75.n.5.

Hypotheca tollitur per venditionem curiæ, & remanet in pretio.D.70.n.8.

Hypothecaria non habet locum, niſi facta excuſsione, & (vt Belluga innuere videtur) neceſſaria eſt, vt detẽtor rei ſpecialiter obligatæ executiuè conuentus ſe tueri poſsit.D.53.nu.7.

Hypothecaria actio eſt ceſsibilis. D.26. nu.13.

Hypothecaria ratione legati non competit in ſolidum contra quemlibet hæredẽ, ſed pro portione hæreditaria, & ratio vbi, fallit in rei vendicatione. D.73. numer.8.

Hypothecata mihi non poteſt eſſe res mea. D.43.n.10.

*Hypothecata res vendi debet iudicialiter, quando ſufficit omnibus creditoribus, quãuis p ſſeſſor illius anteriorem hypothecam in ea habeat.*D.79 *n.9.*

Hypothecatæ rei dominus, conſeruat ius hypothecæ, quoad retentionem, & ad ſetuendum contra poſteriorem. D.53. *n.23.*

*Hypothecæ ſpecialis ratione, vt quis executiuè conueniri poſsit requiritur, quod talis res eſſet in bonis debitoris tempore obligationis contractæ.*D.26 *nu. 5.*

*Hypothecæ, quando tollantur ex re vendita, & poſteà recuperata, diſtinguendum eſt vt hic.*D.67.*nu.12.*

I.

ILlegitimus natus ex coniugato, & ſoluta, an ſuccedere poſsit patri controuerſum eſt, contrariæq; ſententiæ, ſiue opiniones referuntur. nu.4. & 5.D. 68.n.3.

Digitized by Google

In dubio contra fideicommiſſum pronunciari debet.D.60.nu 34.

*Inferior non poteſt tollere legem ſuperioris.*D.62.*nu.6.& 10.*

Illiquidum quamuis ſit intereſſe poteſt in executione verificari. D.62.nu.8.

Immiſcens ſe cauſæ debet eam aſſumere in *puncto in quo eſt,& per ipſius oppoſitionem non poteſt retardari cauſa inter actorem & reum.*D.120.*nu.*18.

Immiſcuitio *appellatur Valentiæ, & in Rot. Romana oppoſitio tertij in cauſa. D.116.nu.14.*

*Immiſcuitio ſiue interuentio in cauſa fit ad triplicem effectum.*D.116.*nu.34.*

*Imminente euictione ratione hypothecæ non eſt tradendum pretium venditori, niſi præſtitis fideiuſſoribus, quando ante pretij ſolutionem aliquis emptori mouet controuerſiam rei emptæ iuxta forum.*D.47.*nu.5.*

Immiſcuitionem factam per habentem intereſſe admittendam eſſe ſine retardatione expeditionis cauſæ, vertentis inter actorem, & reum fuit prouiſum, ex deliberatione Regiæ Audientiæ. D.116.*nu.30.*

*Immunes non ſunt à muneribus publicis oppidorum, habentes priuilegia ſub prætextu, quod colligunt eleemoſynas, exceptis his, qui eas colligunt pro Hoſpitali Generali, vel pro re de emptione captiuorum iuxta foros.*D.99.*nu.1.*

Impedimentum non excuſat, quando quis adeundo iudicem potuit illud remouere.D.119.nu.4.

Implementi non ſequuti exceptio opponi poteſt etiam in executione, quamuis per ſtatutum exceptio prohibita ſit.D. 48.nu.8.

Inciſio lini, vel ſignaculorum teſtamenti, facta conſultò à teſtatore, facit illud non valere.D.32.nu.8.

Incluſio vnius eſt excluſio alterius.D.99. nu.7.

Inimicitia orta inter teſtatorem, & hæredem inſtitutum arguit reuocationem teſtamenti.D.32.nu 11.

In legibus dolus aliquãdo fit.D.21.nu.8.

Innoc. doctrina in cap. cauſam. 2. qui filij ſint legitimi, impugnatur, & declaratur.D.103.nu.13.

Innoc.in cap.veniens 2. de teſtibus declaratur, & DD.*graues illius doctrinam malè referentes reprobantur.* D.116. *nu.29.*

In pari cauſa potior eſt poſsidentis conditio, & habens priorem hypothecam excludit excipiendo creditorem agentem ex pacto executiuo.D.1.nu.25.

Inquiſitores fidei habent iuriſdictionem temporalem circa Familiares ſancti Officij Inquiſitionis *à Rege, & ſunt eius delegati.D.2.nu.29.*

Inſinuatio quando fieri debet. D.110. *nu.19.*

Inſtitutio hæredis vniuerſalis habet vim particularis diſpoſitionis.D.58.n.18.

Inſtitutio vniuerſalis habet vim particularis relicti.D.58.nu.9.

Inſtitutus in Baronia etiam ſi teſtator aliũ haberet hæredẽ vniuerſalẽ immitti debet in poſſeſsionem illius. D.24. nu.4.

Inſtitutus in re certa quo ad occupandã poſſeſſionẽ iure hæredis vtitur.D.24.n.7.

Inſtitutus in re certa per curiã Parlamenti mittitur in poſſeſſionem, & idẽ debet obſeruari in Regijs Audientij, & ſupremis tribunalibus.D.24.nu.8.

Inſtitutus in re certa non dato ſibi cohærede eſt hæres vniuerſalis etiam iuxta forum Valentiæ.D.63.nu.1.& 6,

Inſtrumenta inter alios confecta, licet alijs non noceant, benè tamen ſucceſſoribus, aut habentibus cauſam ab eis. D. 19. nu. 20.

Inſtrumentorum de quibus fit mentio in petitione ſiue libello, quando detur copia expenſis actoris, iuxta practicam Valentiæ. D. 120. n 13.

Inſtrumentum tantùm probat inter eos, qui notarium rogarunt. D. 19. num. 4. contra num. 20.

Inſtrumentum debet eſſe ſine vitio viſibili, vbi ſtatutum dicit, viſo inſtrumento tale quid fiat. D. 71. n. 3.

Inſtrumentum cancellatum non probat. D. 71. nu. 1.

Inſufflare ſpiritum cauſæ deſertæ ſolus Rex poteſt. D. 107. nu. 6. hoc tamen intelligitur poſt declaratam deſertionem, anteà enim Regium Conſilium poteſt. nu. 18.

Interdicta ciuitate etiam ſuburbia cẽſentur interdicta. D. 99. n. 15.

Intereſſe vſurarum pupillarium, non debetur poſt impletam maiorem ætatem. D. 13. nu. 13.

Intereſſe & reintereſſe à curatore minori debitum reputatur ſors. D. 13. nu. 7.

Intereſſe extra rem peti non poteſt. D. 13. nu. 4.

Intereſſe non debet protrahi in infinitum. D. 13. nu. 2.

Intereſse alterius intereſſe non deberi, ſæpiùs fuit iudicatum in Concilio Neapolitano. D. 13. nu. 6.

Intereſse alterius intereſſe deberi, in diuerſis Senatibus ſæpiùs fuit iudicatum. D. 13. nu. 10.

Intereſſe annuum à teſtatore relictum donec legatum ſoluatur non eſſe licitum, tenuerunt multi Doctores hîc relati. D. 14. num. 19.

Intereſſe pretij non ſoluti rei fructiferæ, quod ſoluitur ratione fructuum, licitum eſt de iure Canonico. D. 14. numer. 30.

Intereſſe debitum ex tutelari adminiſtratione non eſt vſurarium. D. 15. n. 2.

Intereſſe hodiè computatur concedendo tutori, vel curatori ſex menſes vnoquoque anno pro nouis introitibus illius anni, & eis elapſis tutor oneratur de intereſſe, & ita fuit iudicatum cum Regia ſententia hîc relata. D. 18. numer. 11.

Intereſſe dotis in pecunia conſiſtentis, non debetur mulieri moram paſſæ etiam lapſo anno luctus, & eſt communis opinio. D. 62. num. 3.

Intereſſe eſt, non vſura, quod ſoluit tutor, habens pecuniam pupillarem ocioſam, vel in ſuos vſus conuertens. D. 18. numer. 3.

Intereſse pretij rei fructiferæ licitum eſt. D. 48. nu. 4.

Intereſſe debetur ſolito negotiari. D. 111. nu. 2.

Intereſſe debitum officio iudicis mercenario, de per ſe peti non poteſt, ſublata ſortis petitione. D. 111. nu. 3.

Intereſse ſeu vſuræ debentur iudicis officio. D. 111. nu. 5.

Intereſſe petitionem abſque ſorte non ſubſiſtere fuit deciſum in Rota Genuæ in Senatu Mantuano, & in Regia Audientia Valentina. D. 111. nu. 6.

Intereſſe eius qui ſe opponit, ſiue immiſcet in cauſa probari debet, vt oppoſitio admittatur. 116. n. 2.

Interlocutoria appellationem admittit de iure Canonico, ſecùs de iure ciuili, & iuxta forum & nu. ſeq. D. 16. n. 2.

Interlocutoria non eſt appellabilis iuxta forum, cuius verba referuntur. D. 16. *nu.*4.

Interlocutoria quando dicatur habere vim diffinitiuæ. D. 16. *nu.*

Inteſtatus dicitur reſpectu tutelæ, qui in teſtamento liberis ſuis tutores non dedit, ſecùs eſt reſpectu bonorum, nam hæredem inſtituendo de eis diſponere viſus eſt. D. 58. *n.* 14.

Inuentarium de neceſsitate nō debet fieri, quando conſtat certam quantitatem & non plus recadere poſſe in hæreditate, & ita obſeruat Senatus Cathaloniæ, & fuit deciſum in Regia Audientia Valentina. nu. 40. D. 107. *n.* 26.

Inuentarium iuxta forum debet fieri ab hærede iuxta rationem naturalem, hoc eſt, ſecundùm diſpoſitionem iuris Caſarei. D. 107. *n.* 20.

Inuentarium fit ne bona valeant occultari. D. 107. *n.* 28.

Inuentarium ſolet fieri Valentiæ in præſentia trium teſtium, non legatariorū, vel creditorum, nec eſt neceſſe, vt inchoetur intra triginta dies, ſed ſufficit, vt fiat omni cum effectu intra tres menſes. D. 107. *n.* 25.

Inuentarium iuxta magis æquam, & magis communem ſententiam ſufficit, vt fiat intra tres menſes, licet non inchoetur intra triginta dies. D. 107. *numer.* 24.

Inuentarÿ conficiendi cauſa finalis ceſſat, quando teſtator fecit donationem omnium bonorum, reſeruata ſibi certa quātitate ad teſtandum. D. 107. *n.* 27.

Inuito beneficium non confertur. D. 62. *n.* 24.

Inuitus quis vendere rem propriam regulariter non poteſt compelli. D. 90. *nu.* 1. *fallit.* n. 9. & 22.

Iocalia miſſa ſeu donata ab ſponſo ſponſæ, vel à ſocru nurui ante matrimonium contractum, ſeu conſummatum, an ſoluto matrimonio fiant vxoris, an verò reſtitui debeant marito, ſeu eius hæredibus. D. 36. *n.* 1.

Iocalia & veſtes pretioſæ, & alia ornamenta, quæ dantur ſponſæ ab ſponſo, vel à ſocru, cenſentur data, vt magis ornata incedat. D. 36. *n.* 7. & 18.

Iocalia, quando non ſunt magni valoris, ab ſponſo ſponſæ donata cenſentur. D. 36. *n.* 6.

Ipſo iure vbi fit reſtitutio, neceſſaria tamen eſt declaratio. D. 62. *n.* 30.

Iudex debet ſicut ab igne cauere pronuntiare ſuper deſertione. D. 107. *n.* 13.

Iudex appellationis nullam habet iuriſdictionem ad cognoſcendum vltra id de quo cognouit iudex à quo. D. 42. *n.*

Iudex ad quem poteſt addere, minuere, vel ſupplere circa ea, quæ ſunt deducta in primo iudicio. D. 42. *n.* 2.

Iudex appellationis non poteſt cognoſcere de capitulo non deducto coram iudice à quo. D. 42. *n.* 2.

Iudex laicus eſt competens executionis implementi operū piorū. D. 20. *nu.* 19.

Iudex laicus competens eſt ſuper facto rei ſpiritualis. D. 20. *nu.* 27.

Iudex ſæcularis competens eſt, quando agitur, an matrimonium fuit contractum. D. 20. *n.* 43.

Iudex eſt competens ſuper poſſeſſorio cuiuſcunque rei ſpiritualis. D. 20. *n.* 27.

Iudex de tractu futuri temporis non cognoſcit ad exequendum ante euentum diei, vel conditionis, bene tamen ad declarandum actionem actori competere. D. 35. *nu.* 18.

Iudex Eccleſiaſticus ſaltem cumulatiuè cum laico de cauſis decimarum cognoſcit, excommunicando laicos. D.3.numer.7.

Iudex ſuperior aditus ſuper nullitate poteſt non ſolùm cognoſcere de ea, ſed inuenta ſententia nulla poteſt eam reformare. D.11.nu 7.

Iudex qui eſt conſanguineus intra quartum gradum litigatoris, eſt ſuſpectus facta computatione iuxta ius Canonicum. D.4.nu.9.

Index poteſt ex officio, parte etiam non petente, ſupplere exceptionem implemẽti non ſequuti. D.48.nu.9.

Iudex (ad quem defuncti voluntatis quæſtio pertinet) non poteſt ſiſtere votum animi ſui ſuper coniectura hominis, lege ſcripta non recepta. D.60. num. 19.

Iudex ordinarius cognoſcit de cauſa rei vendicationis, intentatæ ratione dominij vtilis rei feudalis, vel emphyteuticariæ. D.77.nu.14.

Iudex à quo poteſt declarare ſuper deſertione, quando appellatio, non fuit introducta coram iudice ad quem. D.88. nu.12.

Iudex ad quem (quando cauſa fuit coram eo introducta) debet declarare ſuper deſertione, non iudex à quo. D.88.nu. 13.

Iudex debet cognitionem adhibere, quando opponens allegat primum agentem actione carere, ſed ſibi competere. D. 116.nu.5.

Iudex ſæcularis Regius competens eſt in cauſa decimarum, quæ priuilegio Apoſtolico Regibus fuerunt conceſſæ, & non iudex Eccleſiaſticus. D.3. num. 12.

Iudices Regij Episcopatus Dertuſenſis, de cauſa decimarum Regni Valentiæ etiam in petitorio cognouerunt. D.3. nu.32.

Iudices Eccleſiaſtici ſunt competentes ad examinandum rationes piarum diſpoſitionum, non tamen priuatiuè, ſed cumulatiuè. D.20.nu.39.

Iudicis prohibitio ſiue mandatum de non faciendis actis reddit nullam alienationem regulariter. D.23.nu.1.

Iudicis inferioris manus ſunt ligatæ per impoſitionem manus ſuperioris. D.88. nu 2.

Iudicium non poteſt fundari ſuper petitione, qua ad miſſa ex poſt facto valeat eſſe fruſtratorium. D.35.num.2. ſed vide nu.16.

Iudicium ſuper iure conditionali, cuius dies non dum ceſsit, non admittitur. D.35. nu.3.

Iudicum adipiſcendæ poſſeſsionis, quod competit hæredi ſcripto, non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem. D.24.nu.21.

Iudicium licet fundari non poſsit ſuper petitione, qua ad miſſa fruſtratorium iudicium ſit, ſecus tamen eſt, quando grauatus negat fideicommiſſum teneri reſtituere. D.35.nu.16.

Iudicum calculatorum ſolemnitas, & examen rationum adminiſtrationis tutelæ, & curæ per ipſos faciendæ, ob fauorem publicum introducta fuit. D.112.numer.8.

Iuramentum validat obligationem, & is qui iurauit, contractum ſeruare tenetur. D.98.nu.8.

Iuramentum præſtatur ad cautelam (ab eo, qui reſtitutionem petit ad producendum teſtes) non animo calumniandi,

hoc

hoc facere, ſed quia fuit legitime impeditus. D.96.*nu.* 5.

Iuratum non debere eſſe Syndicum, diuerſis rationibus probatur. D.29.*num.* 4. *contra nu.*7.

Iure Canonico attento, filia ſororis, frater patruelis, & ſoror amitina ſunt in ſecundo gradu. D.4.*nu.*3.

Iuris firma admitti non debet in Regno Aragonum, contra mandata Inquiſitorum fidei. D.2.*n* 31.

Iurisdictio Regi competens in cauſis decimarum etiam inter Eccleſiaſticos, in Regno eſt de Regalibus. D.3.*n.* 30.

Iuriſdictio contentioſa difficilius conceditur, quàm voluntaria. D.20.*n.*29.

Iuriſdictio Alphonſina vocatur, quia per Regem Alphonſum fuit conditus forus, cum quo illa fuit conceſſa. D.95.*numer.*1.

Iuriſdictio Alphonſina continet tres vltimos gradus meri Imperij, de quibus Bart. in l. Imperium. ff. de iuriſdictione. D.95.*n.*8.

Iuriſdictio iudicum magnæ curiæ eo ipſo ſuſpenſa eſt, quòd cauſa eſt euocata cum literis cauſa recognoſcendi. D.95.*numer.*16.

Iuriſdictio Alphonſina de qua in foro 78. de iuriſdictio. quæ comprehendat. D.101.*n.*1.

Iuriſdictio Alphonſina de qua in foro 78. de iuriſdictione, quæ cõprehendat. D.111.*n.*1.

Iuriſdictionem Alphonſinam habentes non poſſunt condemnare ad pœnam triremium, & ita fuit iudicatum in Senatu Cathaloniæ. D.111.*n.*12.

Iuriſdictiones contentioſæ, quæ dicantur, & quæ voluntariæ. D.20.*nu.*30.

Ius accreſcendi locum non habere in fidei commiſſarijs ſubſtitutionibus, tenuit Ferrarien. per rationem de qua hîc. D.84.*nu.*5.

Ius accreſcendi habet locum inter coniunctos verbis tantùm in fidei commiſsis. D.84.*n.*4.5. & 6.

Ius accreſcendi habere locum inter coniunctos verbis tantùm, eſt communis opinio, iuxta quam fuit declaratum in Regia Audientia. D.84.*n.*13.

Ius proprietatis habens, ſiue dominus, non excludit creditorem hypothecarium rem obligatam poſſidentem, qui creditor contra eum vti poteſt retentione. D.53.*n.*19.

Ius commune in Regno ſunt fori, non diſpoſitiones iuris Cæſarei, vel Pontificij. D.12.*n.*15.

Ius dotatoris locum habet in donatione facta ex cauſa dotis. D.12.*n.*12.

Ius Cæſareum non ſeruatur vt lex in Regno Valentiæ. D.12.*n.*13. & 15.

Ius dotatoris locum habet, etiam ſi dotata facto teſtamento moriatur ſine liberis, præmortuo dotatore. Nam tunc hæredes ex ſanguine dotatoris ſuccedunt, iuxta foros hîc declaratos. D.12.*numer.*18.

Ius viſitandi pias cauſas eſt Epiſcopi. D.20.*n.*14. & 16.

Ius offerendi competit ſecundo creditori hypothecario, vt poſsit ad ſoluendam quantitatem ratione dotis debitam perſequi res obligatas. D.23.*n.*6.

Ius quando non eſt de præſenti perfectum, ſed abeſſe, & adeſſe poteſt, non dicitur conſiderabile. D.26.*n.*7.

Ius omninò de futuro ad officium iudicis non ſpectat, ſecus tamen quando non eſt omninò de futuro, licet exactio de futuro ſit. D.35.*nu.*7.

Ius

Ius dotatoris non habet locum in tertia parte dotis, quando dotata hæredem inſtituit, vt fuit declaratum cum Regijs ſententijs hic relatis. D.58.*nu.*13.

I*us perſonale iudicatur ex qualitate rei legatæ, & perſonæ legatarij.* D.59.*nu* 5.

I*us vtendi non poteſt vendi nec locari, nec in alium transferri.* D.59.*nu.*6.

I*us dotatoris habet locum in donatione facta pro dote, ſequuta dotis conſtitutione.* D.91.*nu.*5.

I*us dotatoris habet locum in pecunia pro dote filiæ legata.* D.91.*nu.*9.

I*us dotatoris non habet locum in legato facto filiæ pro legitima, immò, & ſi illud agnoſcit, ſupplementum legitimæ petere poteſt.* D.91.*nu.*11.

I*us dotatoris vide in verbo dotata.*

I*us Cæſareum ſeruatur in Regno, non vt lex, ſed vt ratio naturalis ſcripta.* D.107.*nu.*20.

I*us offerendi habere locum contra vxorem cui dos conſtante matrimonio fuit reſtituta dixerunt plures.* D.118.*numer.*2.

I*us offerendi non habere creditorem contra vxorem, cui dos fuit conſtante matrimonio reſtituta, dixerunt plures, & fuit deciſum.* D.118 *nu.*1.& 3.

I*us offerendi habent creditores contra vxorem, cui dos fuit conſtante matrimonio reſtituta, & expenduntur forus* 17. & 33.*rubr de pign.* D.118.*nu.*5.

I*us offerendi admittitur fauore creditoris contra vxorem, cui dos fuit ſoluta conſtante matrimonio, etiam in gradu appellationis.* D.118.*nu.*6.

I*uſſus teſtatoris exturpi cauſa, vel contra interdictum à lege eſt nullus.* D.69.*nu.*18.

I*uſtum pretium ſoluendum eſt vendenti domum ad ædificationem, vel ampliationem Eccleſiæ, vel domus Religioſorum.* D.90.*nu.*35.

L

L*Audimij debiti decimoquinto quoquo anno, ſiue quindeunij cauſam actitandam eſſe coram iudice delegato per dominum directum, fuit declaratum cum Regia ſententia.* D.77.*nu.*23.

L*aicus de cauſa Eccleſiaſtica, maximè de ſpirituali, cognoſcere non poteſt.* D.3.*nu.*2.

L*egatarium cui certa quantitas à teſtatore fuit relicta ei poſt tempus ſoluenda, & interim dum non ſoluitur intereſſe legatum, abſque vſuræ lale licitè illud percipere poſſe tenuerunt multi hic relati, & eſt magis communis opinio.* D.14.*nu.*24.

L*egatarius vel poſſidens bona defuncti, vel executor teſtamenti, hærede non exiſtente ſoluendo conueniri poteſt à creditoribus hæreditarijs.* D.107.*nu.*33.

L*egatarius non habet animum committendi vſuram, quando non differt exactionem legati.* D.14.*nu.*14.

L*egatarius non mutuat, nec dilationem cõcedit in legato annuo, ſiue intereſſe legati ſibi præſtando, ex diſpoſitione teſtatoris.* D.14.*nu.*18.

L*egatarius non accipit legatum ex liberalitate hæredis, ſed teſtatoris.* D.14.*nu.*12.

L*egatarius præſcriptione excluditur à petitione legati, quod non acceptauit, & ita fuit declaratum in Regia Audientia.* D.62.*nu.*26.

L*egatarius ſi ceſſet per aliquod tempus petere*

petere legatum conſequitur nihilominus fructus rei ſibi legatæ à die mortis teſtatoris. D.62.nu.33.

Legatarius capiendo poſſeſſionẽ rei legatæ videtur acceptare legatum, cum onere ei iniuncto, & renuntiare antecedenti donationi. D.102.nu.5.

Legatarij ad conſequendum legata, non indigent alia teſtamenti parte, ſed ſola legatorum clauſularum exhibitione. D.107.nu.36.

Legati translatio cenſetur tacite fieri ſub eadem conditione. D 93.nu.36.

Legatorum in cauſis proceditur executiue iuxta forum. D.120.nu.15.

Legatum vbi filio relinquitur cum hoc, quòd renuntiet legitimæ legatum acceptando, legitimæ cenſetur renunciaſſe. D.102.nu.7.

Legatum acceptans onus ei iniunctum agnoſcere cogitur. D.102.nu.6.

Legatum quando iam eſt ſolutum, tunc legatarius effectus eſt dominus rei legatæ. D.91.nu 3.

Legatum eſt donatio quædam à defuncto relicta ab hærede præſtanda. D.14.numer.10.

Legatum factum filiæ contemplatione matrimonij, quando pater ei legitimam relinquere tenebatur, efficitur purum ex qualitate perſonæ. D.91.nu.12.

Lege permittente, qui aliquid facit, dolo feciſſe non videtur. D.9.nu.21.25.30. & 31.

Leges Regni Valentiæ non admittunt interpretationem iuris Cæſarei vel Canonici nec gloſſas, ſed ad literam ſunt intelligendæ. D.1.nu.17.

In legibus dolus aliquando fit. D.21.n.8.

Leges pactionatæ non poſſunt reuocari. D. 21.nu.2.

Leges Regni Valentiæ quæ ſint. D.29. nu.17.

Leges non poſſunt omnes caſus declarare, & ita in omiſſis de ſimilibus ad ſimilia eſt procedendum, & ita ius dicendum eſt. D.99.nu.3.

Legis vim habet contractus Principis. D.21.nu.3.

Legis noua diſpoſitio per antiquam determinari ſolet, quæ theorica practicatur in aliquibus foris Regni Valentiæ. D. 34.nu.18.

Legis fundamenta tria ſunt potiora ex Iſidori ſententia ab Archidiacono relata, ſcilicet, quòd Religioni congruat diſciplinæ conueniat, & quod ſaluti proficiat. D.34.nu.20.

Legis vim nullum præceptum habet ex diui Thomæ cenſura, niſi ſecundùm ordinem ad bonum, ad quod, vt ad finem omnis lex ordinatur. D.34.nu.21.

Legis vigorem habet Regia Epiſtola. D. 113.nu.5.

Legitima quæ detrahitur non recadit in fideicommiſſo. D.83.nu.10.

Legitimati per ſubſequens matrimonium ſunt agnati, & per omnia habentur pro legitimis iuxta forum. D.83.nu.22.

Legitimati per ſubſequens matrimonium conſequuntur omnes ſucceſſiones, tam abinteſtato, quam ex teſtamento, & contra teſtamentum, quas habent legitime nati. D.83.nu.32.

Legitimatus non ſuccedit in feudo ad quod vocantur filij. D.93.nu.17.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium non facit deficere conditionem illam, ſi deceſſerit ſine filijs legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio natis. D.93.nu.23.

Legitimatus per ſubſequens matrimonium

...eſt agnatus, & ita deciſum in Regia Audientia. D.93.nu.19.& fin.

Legitima licèt in Regno Valentiæ poſsit per patrem grauamen imponi, requiritur tamen vt fiat verbis expreſsis & ſpecificis for. 9. de hæred. inſtit. & for. 36. curiarum anni 1604. D.83. num. 11.

Læſione enormi interueniente contractus reſcinditur. D.9.nu.16.

Lex permittens vſuras non valet. D. 62. nu.5.

Lex Regni diſponens, vt tranſacto anno luctus, ſi vxor non fuerit ſoluta de ſua dote, fructus bonorum mariti ſuos faciat, valida eſt, & non vſuraria. D.62. nu.15. & 16.

Lex humana poteſt dominium ab vno in alterum transferre ob vtilitatem publicam, & ratio redditur. D. 62. numer.16.

Lex ob publicam dotis conſeruandæ vtilitatem poterit diſponere, vt dominum fructuum bonorum, quæ tempore mortis maritus poſsidebat, vxor adquirat dum (tranſacto anno luctus) ab hæredibus ſibi dos non reſtituitur. D.62. nu. 18.

Lex quando reſiſtit contractui impeditur naturalis, & ciuilis obligatio. D.94. nu.3.

Lex mentalis Portugaliæ cur ita appelletur. D.109.nu.4.

Lex quando non prohibet aliquid in contractu fieri à principio, ſed quod non valeat, ſi ex poſt facto aliquid non obſeruetur, non impeditur obligatio, ſed paratur exceptio. D.110.nu.10.

Lex qua cauetur, vt certo tempore præſcribat, qui ſcit, ſe debere, non valet. D.46.nu.3.

Lex debet habere plura requiſita. D.34. nu.19.

Lex vbi pro forma requirit, quod aliquis manu propria ſcribat ſpecialis ſubſcriptio requiritur. D.30.nu.5.

Lex generalis, ſi facta ſit in ſpeciale odium alicuius, is qui ex ea læditur poteſt Principi ſupplicare, & de iniquitate eam arguere. D.21.nu.7.

Lex generalis à Principe facta cum conſilio, & voluntate maioris partis Curiæ ligat omnes. D.21.nu.6.

Lex Regia ex defectu poteſtatis, non ligat Eccleſiaſticas perſonas. D.20.nu.51.

Lex Imperatoris vel Regis vbi eſt fundata in ratione naturali, obligat Eccleſiaſticas perſonas. D.20. nu.56.

Lex noua diſponens in vno ex caſibus æqui paratis per legem antiquam, trahitur ad alterum. D.4.nu.12.

Lex plus fauet piæ cauſæ, quam liberis excepta legitima. D.10.nu.4.

Lex exorbitans ex identitate rationis extenditur de caſu ad caſum. D.12.nu. 16.

Lex ciuilis quãdo obligat Eccleſiaſticas perſonas iuxta Suarez declaratur. D.20. nu.54.

L. cæterum. 31. ff. de rei vendicatione declaratur, & ibi gloſſæ, & Didaci Couar. opinio improbatur. D.98. num.16. & 17.

L. quod ſi artificem. 32. ff. de rei vendicatione declaratur. D.98.nu.7. & 24.

L. in inſulam. 42. §. fructus. ff. ſolu. mat. expenditur, & declaratur. D.98.nu.6. & 23.

L. is à quo 57. ff. de rei vend. declaratur. D.116.nu.15.

L. ſumptus. 48. ff. de rei vẽdicatione expẽditur, & declaratur. D.98.n.4. & 21.

L. Co-

Digitized by Google

L. Colonus quæ penultima eſt.ff.locati expenditur, & declaratur. D. 98. *nu.* 5. & 22.

L. is à quo. 57. *ff. de rei vendica. limitatur, quando ex vno eodemque iure plures veniunt contra vnum, declara tamen, vt num.* 32. *quando ſe opponit defenſurus actorem vel reum.* D. 116. *nu.* 11.

L. peto.§. fratre. & l. filius familias.§. cum pater, de lega. 1. *termini ſunt ijdem, & in vtraque proximiores, remotioribus debent præferri.* D. 56. *nu.* 15.

L. peto.§. fratre. de leg. 2. *& l. cum ita aliàs omnia.§. in fideicommiſſo de leg.* 2. *& l. fin. C. de verb. oblig. expenduntur.* D. 56. *nu.* 8. & 9.

L. cum pater.§. hæreditatem 1. *de lega.* 2. *declaratur, quòd ibi omnes vocati erãt pares, & eiuſdem gradus.* D. 56. *num.* 16.

L. cum quidem de leg. 2. *loquitur de libertis, non de deſcendentibus, aut de familia teſtatoris.* D. 56. *nu.* 17.

L. Athletæ.§. fin. de excuſatio. tuto. & §. ſimiliter, inſtit. eod. concordantur. D. 57. *nu.* 2.

L. ſi quis binas. 32. *ff. de vſufruct. declaratur.* D. 59. *nu.* 8.

L. antiquitas. C. de vſufruct. declaratur, D. 59. *nu.* 7.

L. 14. *tit.* 3. *part.* 6. *& l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilationis, conciliantur, & declarantur.* D. 63. *nu* 9.

L. 2. *C. de præd. & om. reb. nauicula. lib.* 11. *C. expenditur ad probandum, quòd quis tenetur ſubire functionem, quamuis rem melioravit.* D. 79. *nu.* 4.

L. facta. 63. *§. ſi cum ſuſpectam, ad Trebel. loquitur in hærede coactè adeunte.* D. 83. *nu.* 15.

L. cum auus. ff. de cond. & demonſtr. et l. cum acutiſsimi. C. de fideicommiſ. et l. generaliter.§. cum autem C. de inſtitutio. declarantur. D. 84. *nu.* 9.

L. ſi ex pluribus. 9. *§. alia cauſa. ff. de ſuis, et legitimis, declaratur.* D. 84. *nu.* 11.

L. vnum ex familia.§. rogo. de leg. 2. *non loquitur de familia teſtatoris, ſed de familia libertorum.* D. 56. *nu.* 13. *et* 14.

L. vnum ex familia.§. rogo. declaratur per text. l. peto.§. fratre de lega. 2. D. 56. *nu.* 12.

L. cum pater. 77. *§. hæreditatem* 1. *de lega.* 2. *et l, cum quidam.* 24. *de leg.* 2. *expenduntur.* D. 56. *nu.* 4. *et* 5.

L. vnum ex familia.§. rogo de leg. 2. *expenditur.* D. 56. *nu.* 2.

L. tutor qui repertorium. 7. *§. vſuras. ff. de adminiſtrat. tuto. et l. ſi tutor.* 15. *ff. eo. conciliantur.* D. 18. *nu* 9.

L. maximè. ff. de adminiſtrat. tuto. declaratur. D. 15. *nu.* 10.

L. tutor pro pupillo.§. fin. cum l. ſeq declaratur. D. 15. *nu.* 9.

L. 3. *in §. fin. ff. de annu. legat. vſuram appellat quantitatem, annuam, quam percipit legatarius ex diſpoſitione teſtatoris, dum legatum ſibi non ſoluitur.* D. 14. *nu.* 5.

L. 3. *§. fin. de ann. leg. non eſt correcta per ius Canonicum.* D. 14. *nu.* 20.

L. *generali.* 32. *§. filio ex Seio. ff. de vſufructu legato, declaratur.* D. 52. *num.* 3. *et* 22.

L. *Titius, et Seius* 24. *cum l. ſequent. de hæred. inſtituen declaratur.* D. 52. *nu.* 5. *et* 24.

L. *ſi libertus prætерito.* 23. *§. fin. de bonis libertorũ excludit à ſucceſsione nepotes patroni filio eius extante, et ſic repræſentationẽ, ſed loquitur in ſucceſsione ab inteſtato in bonis liberti.* D. 52. *n.* 6. *et* 25.

L. *cum*

L.*cum ita legatur.§. in fideicommiſſo. de lega.2.declaratur.D.52.nu.8.& 27.*

L. *hæredes mei.§.cum ita.ad Trebellianum,probat nepotem ex filio præmortuo ſuccedere auo in portione patris. D.52.nu.15.*

L.4.C. *de vſufruct. declaratur.* D. 39. *nu.32.*

L.*ſi vſufructus.* 13. *ff. de vſusfruct. loquitur de vſufructu ab homine conſtituto.*D.39.*nu.*31.

L. 1.*ff.vſufruct. quemad. caueat.& l. ſi vſusfructus.§.illud. ff.eo. declarantur.* D.39.*nu.*30.

L. *debet habere plura requiſita.D.*34.*nu.* 19.

L.*cum pater.77.§.hæreditatem.1.de leg.* 2.*expenditur.*D.52.*nu.*4.*&* 23.

L. 1.*C.quemad.ciuilia mune.indicun. lib. 10.non eſt ſeruanda in Regno Valentiæ.*D.29.*nu.*16.

L. *pacta.C.de pact.declaratur.* D.29. *nu.* 15.

L.2.*C.quæ ſit longa conſuetudo declaratur.D.29.nu.*14.

L.*Titius.ff.de ſuis,& legit.hære.de ſucceſſione dũtaxat eſt intelligenda, & eius verus intellectus traditur. D.27. numer.19.*

L. *ſi non ſortem.§. ſi centum ff.de condict. indeb .procedit,quando vna eſt ſumma, ſecùs ſi diuerſæ quarum vna eſſet debita,alia indebita.D.25.nu.7.*

L. *fin.C.de edict.diui Adri.tollen.concedens miſſionem in poſſeſſionem hæredi ſcripto,exequi debet, quando intentio fideicommiſſarij requirit altiorem indaginem.*D.24.*nu.*20.

Libelli *copia expenſis actoris reo præſtanda eſt.D.*120.*nu.*1.*& ſeq.*

Libelli *copia de ſtylo Valentiæ traditur expenſis actoris, ſi cauſa eſt valoris quinque mille ſolidorum.* D. 120. *numer.6.*

Libelli copia,vide in verbo copia.

Libera bona eſſe non obſtante qualitate nimirum,quod ſint illuſtria, & digna quæ conſeruentur perpetuò in familia, licèt inducat coniecturam fideicommiſſo,ea tamen non obſtante,bona libera fuerunt declarata cum Regijs ſententijs.D.60.nu.38.

*Libera eſſe bona in dubio eſt pronuntiandum.*D.60.*nu.*25.

Liberatio *contra formam legis aut ſtatuti facta,doloſa pæſumitur. D.* 112. *numer.9.*

*Liberatio generalis tutelæ,non valet, niſi in rationibus reddendis calculator interueniat.*D.112.*nu.*11.

Liberatio, vide in verbo diffinitio, & in verbo quitatio.

Liberi *alendi ſunt à parentibus abſque vlla gradus diſtinctione,obligatioque alendi à parentibus ad hæredes,& ſucceſſores transfertur.D.27.nu.13.*

Liberi *præferuntur in portione eorum patri ab auo relicta alijs filijs teſtatoris etiam ab auo inſtitutis.D.84. nu.2.*

Linea *in inæquali tranſuerſaliũ,& in fratribus in Regno fit computatio, iuxta ius Canonicum,in reliquis autem gradibus tranſuerſalium non fit iuxta ius Canonicũ,nec Cæſareũ,& ratio redditur. D.4.nu.28.& 29.*

Liquidatio *debiti illiquidi pro quo inſtatur executio poteſt fieri per omne genus probationis.D.64.nu.7.*

Literarum *cauſa recognoſcendi in conceſſione debet obſeruari aſſuetum.D.95. nu. 9.*

Literas *cauſa recognoſcendi obtinens(iuxta opinio-*

ligant, poſt quam autem his vſus fuerit non poteſt eis renuntiare. D.9. num. 19.

Literæ quas dirigit vnus iudex alteri, non ſunt de poteſtate, ſed impetratiuæ: D.87. nu. 4.

Literæ cauſa recognoſcendi fundantur in diſpoſitione fori 25. de appellation. D. 95. nu. 10.

Literæ cauſa recognoſcendi in Regno Siciliæ conceduntur in cauſis feudalibus. D. 95. nu. 11. & 19.

Literæ cauſa recognoſcendi conceſſæ per Sacrum, Supremum, Regium Conſilium Aragonum, in quo differant ab his quæ conceduntur per Supremum Conſilium Italiæ. D. 95. nu. vigeſimo primo.

Literæ cauſa recognoſcendi conceſſæ fuerunt in articulo reuiſionis, & in eo pronuntiatum per hoc Sacrum, Supremum, Regium Conſilium. D. 95. num. 22.

Literis cauſa recognoſcendi de facto fuit renuntiatum. Deciſ. 95. numer. vigeſimo.

Litibus finis imponendus eſt. D. 95. num. 14.

Litigioſa bona non poſſunt alienari, fallit tamen in cauſa dotis. D. 22. num. 2. & 3.

Litiſpendentia non iuſtificat ſequeſtrum ſiue emparam. D. 5. nu. 3.

Litis appellatione veniunt quæ per actionem intentantur. Deciſ. 20. numer. 33.

Locare poteſt ſocius domum communem locari ſolitam altero ſocio inuito. D. 33. nu. 4.

Locati actio tantùm eſt reſtricta inter locatorem, & conductorem, licet alius dominus declaretur rei locatæ. D. 89. nu. 3.

Licitationi locus eſt iuxta forum vbi aliqua res communis eſt pro indiuiſo inter duos dominos, & commoda diuiſionem non recipit. D. 117. numer. 2.

Locator agere poteſt actione locati contra conductorem ad mercedem, etiam ſi [illegible] prædo. D. 89. nu. 2. & 4.

Locum communem pro indiuiſo inter du[illegible] dominos licitari debere inter eius d[illegible] minos, & plus offerenti offerri fi[illegible] declaratum cum ſententia lata cum [illegible] tis Sacri, Supremi, Regij Conſilij. [illegible] 117. nu. 4.

Lucrum dotis non competit marito, quando teſtator iuſsit pleno iure reſtitui bona fideicommiſſario. D. 92. nu. 3. ſed contra nu. 4.

Lucrum dotis per ſtatutum introductum etiam in bonis fideicommiſſo ſubiectis locum habet, & ita fuit cum Regia ſententia hic relata deciſum. D. 92. nu. 4.

Ludouici Molinæ doctrina lib. 4. capi[illegible] 3. numer. 4. declaratur. D. 90. num. 30.

Luitionis cenſualis caſus eſt, quando debitor redditualis non ſoluit penſiones, nec eius bona mobilia aliqua reperiuntur in quibus fieri poſsit executio ad recuperatinem dictarum penſionum. D. 76. numer. 5. & 11.

Luitionis ſiue redẽptionis cẽſus vitalitij, ſeu violarij caſus eſt contra vnum e[illegible] obligatis in ſolidum in eius contractus inſtrumento, ex quo non ſolui[illegible] penſiones nec dedit caputlcuatore[illegible], nec reperiuntur eius bona mobilia, & ita

Digitized by Google

& ita fuit deciſum in Senatu. D. 76. num. 10.

M

Maioratus bona etiam ex cauſa dotis vendi, vel alienari nō poſſunt abſque Regia facultate. D. 90. nu. 2.

Maioratus inſtitutio facta abſque priuilegio Regis non poteſt mutari, vel ei derogari etiam per Regem. D. 90. numer. 6.

Maiorem diligentiam debet adhibere tutor in contrahendo, & in exigendo pecuniam debitorum cum quibus durante tutela contraxit, quàm in exigendis nominibus inuentis tempore ſuſceptæ tutelæ. D. 115. nu. 10.

Maior dicitur in Regno Valentiæ, qui habet viginti annos completos. D. 9. nume. 2.

Maiores dicuntur de iure Cæſareo, qui habent viginti quinque annos. D. 9. nu. 3.

Maioris natu qualitas ſæpiùs à teſtatore repetita, ſignificat conſtitutam fuiſſe primogenituram, declaratur. D. 60. nu. 42. & 43.

Maioris vocatio vbi eſt reſtricta ad filium non inducit maioratum, ſed quando in genere teſtator vocat primogenitum, inducitur. D. 60. nu. 43.

Mala fides hæredis primo loco tranſit in ſecundum hæredem, & præſcriptio cum mala fide non currit. D. 46. nume. 2.

Mala fides cauſata ex litis conteſtatione, non aufert meliorationes. D. 98. num. 13.

Mala fides poſt litem conteſtatam tantùm interuenit reſpectu rei petitæ per verum dominum, non tamen circa meliorationes per poſſeſſorem factas. D. 98. num. 14.

Malæ fidei poſſeſſor ſcienter in ſolo alieno ædificans, donare videtur materiam, & proprietatem eius amittit. D. 98. nume. 27.

Mandatum de non faciendis actis regulatur ad intereſſe illud inſtantis, & ita cum Regiis ſententiis fuit declaratum. D. 23. nu. 3.

Mandatum de non faciendis actis voluntariis, & neceſſariis non impedit alienationem ex cauſa dotis, niſi nominatim dicatur, vt fuit declaratum cum Regia ſententia. D. 23. nu. 4.

Manifeſtationis defectus operatur, vt creditor qui poſtea cum hypotheca contraxit, facta diſcuſſione in bonis debitoris poſſit hypothecariam intentare contra poſſeſſorem rei prius donatæ. D. 110. nu. 24.

Mantica declaratur. D. 50. nu. 9.

Manumiſſores poſſunt exequi teſtatoris voluntatem, & iudex ſæcularis eaſdem rationes examinare intra annum, licèt teſtator non poſſit prohibere ne Epiſcopus ſuo caſu prouideat. D. 20. nu. 46.

Manus mortua quæ dicatur & quare? D. 77. nu. 3.

Manus mortua (qualis eſt Eccleſia) tenetur ſoluere finantiam, compenſationem, ſiue quindennium. D. 77. nu. me. 6.

Manus impoſitio ſuperioris, ligat manus inferioris. D. 88. nu. 2.

Maritale beneficium deducto ne egeat, circa dotem conſiſtentem in mobilibus nō fuit ſublatum per forū Regis Martini,

&

& Regia ſententia allegatum. D. 39. nu. 6.

Marito quæritur ipſo iure dominium rei per vxorem emptæ de iure Regni Valentiæ, & ratio, & deciſio Regiæ Audientiæ. D. 43. nu. 2. & 3.

Maritum non habere retentionem dotis in bonis fideicommiſſo ſubiectis cum Regijs ſententijs fuit declaratum. D. 92 nu. 2. ſed vide nu. 5.

Maritus expendens in infirmitate vxoris non poteſt à ſocero repetere expenſas iuxta forum, cuius verba referuntur. D. 41. nu. 11.

Maritus dominus eſt rei dotalis æſtimatæ, & in caſu reſtitutionis dotis, æſtimationem, & non rem tenetur reſtituere. D. 37. nu 2.

Maritus eſt dominus rei dotalis æſtimatæ reuocabiliter, dum vxor dotata viuit, & ea abſque liberis mortua ſicque eueniente caſu fideicommiſſi res ad fideicommiſſarium tranſit iuxta forum. D. 37. nu. 19.

Maritus tantùm poteſt conueniri ad dotis reſtitutionem in quantùm facere poteſt. D. 39. nu. 1.

Maritus qui habet artem iuxta forum antiquum non poterat allegare beneficiũ deductione egeat. D. 39. nu. 2.

Maritus qui gaudet priuilegio militari, & dotem retinet (ſoluto matrimonio) vita eius durante, an teneatur cautionem præſtare, ſi non conuolat ad ſecundas nuptias. D. 39. nu. 10.

Maritus pauper qui non compellitur dotem reſtituere iuratoriam cautionem tenetur præſtare. D. 39. num. 15.

Maritus non eſt vſufructuarius, ſed dominus dotis. D. 39. nu. 20.

Maritus tantùm tenetur in infirmitate vxoris expendere quantùm ſuppetunt dotis fructus. D. 40. nu. 3.

Maritus tantùm tenetur cauere de dote reſtituenda, quando dilatio ei conceditur miſerationis gratia. D. 39. nu. 33.

Maritus tenetur in ſubſidium creditoribus vxoris pro debitis ante matrimonium per eam contractis. D. 50. nume. 2.

Maritus dominus eſt rerum dotalium. D. 50. nu. 3.

Maritus pro vxoris obligatione conueniri non poteſt. D. 50. nu. 4.

Maritus qui gaudet priuilegio militari eo ipſo, quòd contrahit matrimonium, adquirit ius retentionis dotis, vita eius durante ſibi conceſſum. D. 92. nu. 6.

Maſculinitatis qualitas coniecturam fideicommiſſi inducit. D. 60. nu. 5.

Melioramentorum ratione competit retentio poſſeſſori rei hypothecatæ conuento actione hypothecaria. D. 79. nu. 2.

Meliorationes iure proprio ad meliorantem pertinent. D. 98. nu. 11.

Meliorationum exceptione non obſtante mandatum executorium deducendum fore ad realem facti executionem contra detinentem rem ſpecialiter cenſui hypothecatam, fuit deciſum cum Regia ſententia. D. 79. nu. 14.

Membra non debent recedere à capite. D. 99. nu. 4.

Mentis nulla eſt neceſſaria declaratio, vt vidua poſt annum luctus faciat fructus ſuos. D. 8. nu. 9.

Menochius. conſilio 106. libro 11. in cauſa fideicommiſſi ſcripſit illud

 extare

extare probans, ſed contrarium fuit iudicatum in Regia Audientia. D. *60.nu.3.& per totum.*
Miles poteſt decedere pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus.D.63.nu.4.
Miles non poteſt conueniri vltra quam facere poteſt, deducto ne egeat. D. 85. nu.2.
Militare priuilegium eſt hodiè non maritale, quòd maritus poſsit dotem retinere vita eius durante.D.39.nu.4.
Minor ſi ex reſcripto Principis intra Curiam non habet votum in Conſilio, nec in electione.D.51.nu.2.
Minima non ſunt in conſiderationem, vel de eis non eſt curandum D.113.*num. 19.*
Minimum non comprehenditur in ſtatuto, vel diſpoſitione generaliter loquente.D.113.nu.9.
Minimum differt à paruo. D.113. *num. 21.*
Minimum debitum non repellit debitorem ab adminiſtratione muneris publici.D.113.nu.6.
Minor 25. annorum de iure Regio Valentiæ ad officia publica non admittitur, & expenditur for.41.de Curia & Baiulo.D.51.nu.3.
Minor 25.annorum ex lege Regni Valentiæ obligare ſe non poteſt, nec vt principalis, nec vt fideiuſſor ſine expreſſa licentia, & conſenſu eius patris, & in eius defectum duorum conſanguineorum proximiorum, aliàs contractus eſt nullus, & fuit declaratum cum Regia ſententia.D.94.nu.2.
Minor 25.annorum ex contractu cenſus vitalitij non tenetur directè, ſed ſi fideiuſſor ſit minor pro maiore in violario maior qui principalis eſt ex hoc contractu tenebitur.D.94.nu.10.
Minor quando ſine conſenſu duorum propinquorum teſtari non poteſt, illi non poſſunt eidem conſentire, ſi eis hæreditatem relinquere velit. D. 94. *nume.5.*
*Minores 25. annorum munera publica Reipubli. habere non poſſunt niſi in ſubſidium.*D.51.*nu.1.*
Miſſa iocalia ab ſponſo ſponſæ, vide in verbo iocalia.
Miſsio in poſſeſsionem hæredis non impeditur per exceptionem quæ requirit altiorem indaginem, & ita fuit deciſum in Regia Audientia, & iterum cum alia ſententia lata cum votis Supremi Conſilij.D.24.nu.25.
Mitiùs agitur cum lege, quam cum homine.D.3.nu.9.
Molina de Hiſp.primoge.lib.1.capit.5. num. 19.declaratur. D. 60. numer. 49.
Monteſiæ Ordinis Milites ſunt Religioſi Ordinis Calatrauæ, gaudentque priuilegio fori Eccleſiaſtici. D. 89. nume. 15.
*Mors naturalis, ciuilis, membri mutilatio, executio pœnæ corporalis & exilium à Regno, non ſunt iuriſdictionis Alphonſinæ.*D.*111.nu.3.*
Mors non præſumitur etiam ſi quis diu abſuit, & nihil de eo tanquam de mortuo fuiſſet auditum. D.72.nu.2.
Mors probatur eo ipſo, quòd iuuenis luxurioſus & vagabundus cœpit vagari per orbem, & neſcitur vbi ſit per quinquennium.D.72.nu.3.
Morabatinus Alponſinus valet decem ſolidos.D.120.nu.9.
Morabatinus tantùm valet ſeptem ſolidos.D.120.nu.10.

Mortis præſumptiones, vel cõiecturæ ſufficientes ad probationem remanent in arbitrio iudicis. D.72.*nu.*5.

M*ortuum præſumi eum, qui per triginta annos abfuit à Regno, & de eius vita nulla habebatur notitia, fuit deciſum in Regia Audientia.* D.72.*nu.*6.

M*ortuus præſumitur ille de cuius vita non habetur notitia per viginti annos.* D.72.*nu.*4.

M*otus proprius* Pij *V. de cenſibus nõ fuit receptus in Regno Valentiæ.* D.26.*nu.*3.

M*ulier cui maritus legauit penſionem annuam donec ſuam dotem non exegerat non poteſt illam tanquam vſurariam conſequi.* D.14.*num.*25.*ſed contrarium eſt verum.*

M*ulier tutrix filiorum, vel nepotum, ſecundo nubens non priuatur niſi ſola tutela iuxta for.* 7.*de tut. teſta.* D.17.*nu.*5.

M*ulier dotata melius tractatur à viro.* D.31.*nu.*9.

M*ulier quando præſente & tacente marito, pretium rei ſuo nomine emptæ ſoluit, tanquam de propria pecunia, præſumitur ſolutum de pecunia vxoris, & non viri, & ibi deciſio Senatus Valentini.* D.43.*nu.*7.& 8.

M*ulier dotata ſine liberis decedens iuxta forum* 2.*ſolut. matrim. de tertia parte dotis dumtaxat diſponere poteſt, reliquum ad dotatorem aut ad eius hæredes ex ſanguine proximiores reuertitur.* D.58.*nu.*1.

M*ulier miſſa in poſſeſſionem bonorum mariti non poteſt petere intereſſe dotis, ſed tenetur computare fructus in ſortem, & eſt communis opinio.* D.62.*nu.*4.

M*unera publica Reipublicæ exercere nõ poteſt eius debitor, maximè in ciuitate Orio. læ, ſi tamen debitum eſt minimum non repellit debitorem ibidem, nu.*6. *& ita fuit deciſum.* D.113.*nu.*2.4.6. *& ſeq.*

M*unerum ſeu honorum continuatio legibus prohibetur, fallit in paruis honoribus.* D.113.*nu.*18.

M*utuare videtur breui manu legatarius pecuniam legatam, quando eius exactionem diſtulit, vt vſuras pericipiat.* D.14.*nu.*4.*ſed contra inferius.*

M*utui ratio ceſſat & vſurariæ prauitatis in legato poſt tempus relicto, & quod interim præſtetur intereſſe cum legatarius eo tempore durante non poſsit petere legatum.* D.14.*nu.*28.

N

N*Aturales tantùm in Regno Valentiæ abinteſtato ſuccedunt in defectum deſcendentium & collateralium.* D.80.*nu.*4.

Naturales *ſuccedunt in fideicommiſſo, quando iuxta leges, vel ſtatuta* Pro*uinciæ ſuccedunt abinteſtato.* D.80.*nu.*5.

Naturales filij in Regno Valentiæ deferunt nomen, & arma parentum. D.80.*nu.*12.

Naturalis filius dicitur, qui eſt natus ex ſoluto, & ſoluta. D.81.*nu.*2.

Na*turalis filius vt dici poſsit, plura concurrere debent.* D.81.*nu.*2.& 6.

Neceſsitatis cauſa multoties recedimus à regulis iuris, & ratione impoſsibilitatis non ſeruatur ſtatutũ. D.34.*nu.*26.

Neceſsitatis caſus ſemper cenſetur exceptus. D.90.*nu.*21.

Nemo prohibetur duabus exceptionibus vti quamuis ſint diuerſæ. D.8.num. 11.

Nepotem ex filio primogenito filio ſecundo genito,& ſic patruo eſſe præferendum Caſtellæ legibus eſt ſancitum.D. 109.nu.11.

Nepotem ex filio primogenito patruo præferens opinio ſeruatur fere in toto orbe terrarum, & eſt magis communis ſententia.D.109.nu.13.

Nepotem ex filio eius patruo fore præferendum fuit deciſum in Conſilio Neapolitano,& in Rota Rom.& in ciuitate Auinionenſi, & in Senatu Sabaudiæ.D.109.nu.12.

Nepotem ex filio primogenito fore præferendum fuit iudicatum in Regia Audientia Valent.D.109.nume. 14.& fin.

Nepotes ex filijs præmortuis ſuccedere in locum ſuorum parentum tenent hic relati,& fuit deciſum. D.52. num.19. 20.& 30.

Nepotes ex filio præferuntur in fideicōmiſſis alteri filio teſtatoris in hæreditate quæſita conſeruanda, ſecùs in hæreditate deferenda, ſed locum non habet in caſu de quo hic.D.52.num.10. & 29.

Nepotes ex filio præmortuo,non eſſe præſecendos filio ſuperſtiti in hæreditate adquirenda in cauſa fideicommiſsi de quo ibi fuit deciſum cum ſententia S. S.R.C.D.52.nu.11.

Nobiles in Regno Valentiæ non conueniūtur vltra quam facere poſſunt, ſed eis ære alieno grauatis alimenta decernuntur.D.85.nu.4.

Nobilitas conceſſa per legem Caſtellæ naturalibus tranſit etiam in liberos,etiā ſi nō ſint nati ex cōcubina.D.80.n.16.

Nobilitas tantùm tranſit in deſcendentes legitimos & naturales,non ad naturales tantùm.D.80.nu.14.

Nobilitate parētum gaudent Caſtellæ filij naturales.D.80.nu.15.

Nobilium filij naturales tantùm non admittuntur Valentiæ in congregatione nobilium ſiue in brachio militari. D. 80.nu.13.

Nomen debitoris, vide in verbo creditor habens vtiles,& in verbo creditor hypothecarius.

Nomina debitorum,quæ extabant tempore ſuſceptæ tutelæ eo tunc fuiſſe idonea,& per culpam tutoris minus idonea facta fuiſſe onus probandi incumbere minori fuit declaratum cum Regijs ſententijs de quibus hic. D. 115. nu.11.

Nominatus, ſeu electus cenſetur hæres ſcriptus.D.58.nu.11.

Nominatio ſpecifica requiritur, quando quis habet facultatem nominandi, ita vt non facta nominatione,intelligatur nominatus Titius, vt dictus Titius excludatur.D.58.nu.6.

Nominati per nomen appellatiuum videntur ſpecialiter nominati. D. 24. num. 19.

Non eſt inconueniens,quòd ſit magis priuilegiatus creditor priuati, quàm fiſcus contra debitorem ex cauſa priuilegiata à foro, & ibi ratio.D.7 numer.14.

Notorius defectus proprietatis opponi poteſt hæredi qui petit immitti in poſſeſsionem virtute. l. final. C. de edicto diui Adri. tol. D.24. num. 13.

Nullitas contra ſententiam diffinitiuam poteſt

poſt deduci, & probari coram iudice ſuperiore. D. 11. nu. 2.

Nullitas, quando deducitur principaliter contra ſententiam, poteſt allegari coram eodem iudice ordinario qui ſententiam protulit D. 11. n. 1.

Nullitas ſentētiæ licèt poſsit cognoſci per iudicem ordinarium, tamen quandò fuit ab ea appellatum non poteſt, quia illius cognitio & reuocatio ſpectat ad iudicem appellationis. D. 11. n. 6.

Nullitatem principaliter allegans contra ſententiam latam per iudicem ordinarium habet optionem eam deducendi, vel coram eodem iudice, qui ſententiā tulit, vel coram ſuperiore, & hæc eſt communis opinio. D. 11. nu. 3.

Nullitates principaliter ſi allegentur contra ſententiam latam in Regia Audientia, ſi reſpiciunt ritum ſuper eis in eadem declaratur, quamuis ab eadem ſententia fuerit ſupplicatum, ſi verò reſpiciunt rectum, & iuſtitiam originalem repelluntur, & reſeruatur ius partibus in cauſa ſupplicationis, & hic eſt ſtyllus Regiæ Audientiæ. D. 11. nu. 8.

Nullitates, quando reſpiciunt rectum, & iuſtitiam originalem ſententiæ latæ, de eis cognoſcendum eſt coram iudice ſuperiore. D. 11. n. 4.

Nullitatis exceptio, licèt ſit ſublata non tamen euidens, & notoria reſultans ex actis, quod procedit in pragmatica cenſualium. D. 1. n. 35.

Nummus vnus non valet pluſquam alius, nec vnus denarius magis, quàm alius. D. 108. n. 9.

Neuiza in conſ. 177. reprehenditur. D. 65. n. 5.

Nurus à ſocro dotem conſequi poteſt, quā do eius iuſſu fuit filio ſoluta. D. 54. n. 9. & 11.

Nurus vide in verbo ſocer, & in verbo ſocrus.

O.

Oblata ſi fuit Curiæ per curiam pecunia prompta debitoris, debet ſubhaſtari per decem dies, ſed contrarium eſt verum. D. 108.

Oblata Curiæ non poſſunt per debitorem alienari. D. 22. n. 2.

Oblata Curiæ poſſunt ex cauſa dotis alienari, nedum fauore dotatæ, ſed etiam hæredum ex ſanguine. D. 22. numer. 3. & 4.

Oblata Curiæ, vide in verbo Curiæ affixa.

Obligatio quam facit creditor de reſtituendo pecuniam, quam recipit à debitore ex pretio rei iudicialiter, ſiue per Curiam venditæ non dicitur voluntaria, ſed coactā. D. 64. n. 14.

Obreptitiè obtentum nō debet exequi. D. 21. n. 12.

Obſeruantia ſubſequuta quæ foros interpretatur, declarauit poſſe Iuratum eligi in Syndicum. D. 29. n. 8.

Obſeruantia ſubſequuta, & conſuetudo eſt optima legum interpres. D. 99. n. 10.

Obſeruantia ſubſequuta, etiam non bona eſt ſeruanda iuxta hic relatos. D. 29. nu. 10.

Occāſio quam quis dedit ſufficit vt ipſe teneatur. D. 41. n. 16.

Offerta, vide in verbo oblata Curiæ.

Officia conceduntur ſecundùm conſuetudinem. D. 51. nu. 7.

Officia Syndici & Iurati eſſe incompatibilia probatur. D. 29. n. 9.

Officia publica plura quis eodem tempore non debet habere. D 29.nu.6.

Officiales ſiue Alguazirij tantùm duo erãt de iure Cæſareo, qui exequabantur mãdata Præſidum. D.34.nu.6.

Officium vnum habens in ciuitate Valentiæ non poteſt ad aliud eiuſdem vrbis eligi. D.29.nu.18.

Opinio Romani in conſ.211.nu.5.impugnatur. D.64.nu.6.

Opinio Auendañi de cenſibus, & Petri Nuñez de Auendaño tenentium, contra ſententiam Petri Belluga refertur, & rationes quibus ſuam confirmant ſententiam allegantur, quibus reſpondetur. D.1.nu.7.& 8.

Opinio Petri Belluga dicentis, quod in cõtractu cenſus tanta pars rei ſpecialiter in eo hypothecatæ cenſetur vendita per venditorem cenſus emptori, & per emptorem reſtitutum eius vtile dominium venditori defenditur & declaratur. D.1.nu.8.

Oppoſitio tertij debet admitti in ſtatu in quo cauſa reperitur, & ita fuit deciſum in Regia Audientia Cathaloniæ. D.116.nu.3.& 4.

Oppoſitio ſecundi non retardat expeditionẽ cauſæ primi actoris. D.116.nu.16. & 26.

Oppoſitio proprietaria facit ſuperſedere in executione, quando fit condemnatio in vna re, & fit executio in alia, ſecùs tamen quando petitur executio in re petita per reum condemnatum poſſeſſa. D.116.nu.27.

Oppoſitio tertij facit ſuperſedere in cauſa ſpolii propter periculum animæ. D.116.nu.31.

Ordo literæ prælationem tribuit. D.4. numer.23.

P

Pagus ſiue locus communis pro indiuiſo inter duos dominos inter eos licitatur, & plus offerenti totus adiudicatur, & emptor medietatem pretij cõdomino ſoluit, & ita fuit iudicatum in Regia Audientia. D.117.nu.3.

Papa eſt dominus eorum quæ Eccleſiæ relinquuntur. D.20.nu.7.

Parata cauſa vxoris, & ei tradita cenſentur donata, declara, vt in num. 26. D. 36.nu.4.

Pares curiæ cognoſcunt de cauſa feudali inter dominum feudi, & verſatur. D. 77.nu.17.

Paria ſunt aliquid ab initio fieri, vel ex poſt facto, ſi pactum de faciendo præceſſit. D.9.nu.24.

Paria ſunt quod compellatur à iudice aut quod fecerit metu, ne ad id compellaretur. D.9.nu.29.

Pater & filius vna, & eadem perſona eſſe cenſentur vna caro, vna vtriuſque vox alter alterius pars. D.109.nu.10.

Pater quando filius contrahit matrimoniũ tenetur ei tradere bona, quæ ad filium peruenerunt. D.54.nu.7.

Pater non tenetur dotem nurui reſtituere, quando fecit donationem propter nuptias filio. D.54.nu.5.

Pater poſſidens bona filij, & eorũ vſumfructum percipiens non tenetur cautionẽ præſtare, & nu.25. D.39.nu.16.

Pater tranſiens ad ſecundas nuptias tenetur cautionem præſtare. D.39.nu.18.

Pater præſumitur vocare nepotes ad hæreditatem in locum filij, & æquè diligere nepotes ac filium in portione relicta. D. 52.nu.13.

Pater quando filius non eſt in poteſtate videtur

videtur liberatus ab obligatione reſtituendi dotem nurui. D.54.*nu.*8.

Patria poteſtas in Regno Valentiæ tollitur per matrimonium. D.55.*nu.*13.

Patria poteſtas per matrimonium in pluribus Prouincijs finitur, nimirum in Gallia, Italia, *Hiſpania, Germania, & Burgundia, & nu. ſeq.* D.55.*nu.*3.

*Patrui in fauorem fuit lata ſententia contra nepotem ex filio primogenito in ſucceſsione Regni Apulliæ, & nu.*16.D.109.*nu.*6.

Patrui & nepotis quæſtio admodum eſt difficilis, quam pertractarunt DD. hic relati. D.109.*nu.*1.

Patruum nepotti ex filio primogenito eſſe præferendum Luſina.*l.cauetur.* D.109.*nu.*3.

Pecunia eſt res mobilis. D.108.*nu.*2.

*Pecunia debitoris non indiget ſubhaſtatione, & ratio.nu.*9.D.108.*nu* 8.

Pœna priuationis bonorum à teſtatore impoſita impugnantibus diſpoſitionem factam in fraudem legis, non valet. D.69.*nu.*10.

Pœna ſecundò nubentium fœminarum, quæ ſunt tutrices filiorum, & nubunt non reddita prius ratione, & petito tutore fundatur in violatione Sacramenti, & hoc in Regno Valentiæ ab eis non præſtatur. D.17.*nu.*6.

Pœnitentia arguitur ex amotione ſolemnitatis veluti ſi ſigilla ex teſtamento facto in ſcriptis tollantur. D.32. *numer.*7.

Penſiones quæ ex locationibus prædiorum percipiuntur, veniunt in petitione hæreditatis. D.89.*nu.*8.

Periculum euictionis ſatis imminere dicitur propter litem motam emptori vineæ ſuper reſponſione octo barrilium vini dictæ vineæ. D.47.*nu.*3.

Permutati *dominij vice ſuccedit res empta in locum rei fideicommiſſo ſubiectæ venditæ, & tunc venditor diminuiſſe fideicommiſſum non videtur.* D.90. *nu.*29.

Piæ cauſæ opinio fauens in dubio tenenda eſt. D.99.*nu.*9.

Pignora iudicialiter capta, hoc eſt, Curiæ affixa, ſiue oblata, de iure Cæſareo poſſunt alienari per debitorem, ſed in Regno Valentiæ non poſſunt, ex cauſa dotis tamen alienantur. D. 22.*nu.*1.2. & 3.

Pignora iudicialia ſiue bona Curiæ oblata ſubhaſtari debent, immobilia per triginta dies mobilia verò per decem iuxta for.D.65.*nu.*1.

Pignora iudicialiter capta, vide oblata, & in verbo Curiæ affixa.

Pignorata res diſtrahi debet, vt dimiſſo primo creditore ſuperfluum alijs tradatur. D.79.*nu.*10.

Pignoratitia ante ſolutionem non competit, ſed tamen ſemel intentata, ſi actor offerat pecuniam in iudicio, rem pignoratã, & quod ſua intereſt conſequitur. D.35.*nu.*12.

Pignore per debitorem vendito ex voluntate creditoris, ſi poſteà placuit inter eũ & emptorem, vt à venditione diſcederent ius pignoris creditori ſaluum remanet. D.67.*nu.* 5.

Pignoris ius remiſiſſe videtur, qui conſenſit, & ibi Regia Sententia. D.20.*num.*45

Pignorum immobilium in diſtractione verſatur magna difficultas. D.76.*nu.*7.

Pignus licèt nemo in re ſua habere poſsit hoc tamen eſt intelligendum ſi fuit factus dominus irreuocabiliter, ſecus ſi reuoca-

reuocabiliter. D.67.nu.10.

Pluralitas in fideicommiſsis reſoluitur in ſuas ſingularitates. D.52.nu.12.

Plus cui licet, etiam quod eſt minus licet. D.20.n.31.

Poſſeſsio transfertur ipſo for. in donatariũ abſque traditione nedum in primum, ſed etiam in alios à donatore vocatos, & ibi Regia ſententia. D. 110. nume. 9.

Poſſeſsio anteceſſoris non iuuat ſucceſſorem. D.66.n.2.

Poſſeſsio ſeu quaſi exigendi penſionem cenſualium, ſufficit ad obtinendum in iudicio executiuo, iuxta pragmaticã cenſualium, ſiue for. 59. de iur. emphyteut. D.19.n.18.

Poſſeſſor maioratus deſcendentibus alimẽta præſtare tenetur, & ita iudicauit Rot. Valent. ibi nu.11. D.27.n.10.

Poſſeſſor rei ſpecialiter hypothecatæ in cenſuali, licet non teneatur reſtituere rem quam meliorauit, niſi prius ſolutis meliorationibus, tenetur tamen permittere, vt iudicialiter vendatur. D. 79. num. 12.

Poſſeſſor non debet priuari ſua poſſeſsione ſine cauſæ cognitione, maxime ſi firmauerit de directo. D.95.n.4.

Poſſeſſorij cauſam etiam de poſſeſsione rei Eccleſiaſticæ, & inter Eccleſiaſticos tractatur in Senatu Pedemont. & in Camera Imperiali. num.18. & in Parlamento Delphinali. nu.20. & in Curia Belgalenſi, & in vniuerſa Gallia. nu. 21. & 22. D.2.nu.17.

Poſſeſſorium cuiuſcunque rei ſpirirtualis, non eſt ſpirituale, ſed temporale. D. 20.nu.26.

Poſſeſſorium exigendi annuas penſiones actiue, & paſsiue, tranſit in ſucceſſores. D.66 num.3.

Poſsidentem rem ex cauſa hypothecæ anterioris, non poſſe conueniri à ſecundo creditore redditu ali, ſiue domino cenſualis, multi tenuerunt, & Regia ſententia ad id allegatur. D. 1.nu.32.

Poſt annum luctus vxor facit fructus ſuos, virtute vſusfructus legalis iuxta for. 9. verſ. fin. rub. ſolut. matrim. D.8.nu.8.

Pragmatica Regni Siciliæ in materia cenſualium, verba referuntur excludentia omnes exceptiones (ſolutionis dumtaxat excepta) ad effectum retardandi executionem, & diſpoſitio for. Regni Valentiæ, admittentis legitimas exceptiones, probatas cum inſtrumento publico contra decem dies. D. 53.nu.24.

Praxis Caſtellæ in Regno Valentiæ non admittitur circa detentionem carcerati, facta ceſsione bonorum. D.7. nu. 17.

Præceptiuis verbis ſcribi poſſe exiſtenti bus extra prouinciam ſuadere videtur Authentica ſi verò. C. ad l. Iul. de adulter. ſed contra infra nu.6. D.87. nu.17.

Præceptum teſtatoris, cum quo hæredem grauauit, præſtare legata filijs ſpurijs eſt nullum, & nu.16. D.69.nu. 11.

Præceptum iudicis de non alienando, & oblatio bonorum Curiæ, ſi ſimul concurrant, an debitor poſsit talia bona alienare ex cauſa dotis, & nu.8. vbi reſoluitur affirmatiue, quando dictum creditum dotale erat anterius. D.23. num.5.

Prælatus poteſt ſine ſolemnitatibus iuris alienare rem immobilem modici valoris. D.113.nu.17.

Prælegata quatenus iure inſtitutionis capiuntur in vtramque quartam imputantur. D.83.nu.9.
Præſcriptio triginta annorum procedit in Regno, quando hypothecaria non fuit intentata intra triginta annos, contra poſſidentem rem hypothecatam. D. 119.nu.2.
Præſcriptio centum annorum obſtat fidei commiſſario, & iuſtus titulus præſumitur, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia confirmata in S.S.R.C. D.83.nu.4.
Præſcriptio triginta annorum obſtat creditori agenti hypothecaria. D.61.numer.2.
Præſcriptio temporalis introducta eſt in pluribus Prouincijs per leges, & ſtatuta circa ſalaria famulorum. D.46.numer.8.
Præſcriptio non habet locum in his, quæ ſunt facultatis etiam ſi per mille annos quis ea vſus non ſit, niſi fuerit prohibitus, & prohibitioni acquieuerit. D. 20.nu.47.
Præſcriptio quadraginta annorum eſt neceſſaria contra Eccleſiam, & nõ ſufficit curſus triginta annorum. D. 60. nu.3.
Præſcriptionem currere in hypothecaria ante factam diſcuſſionem tenuerunt multi hic allegati. D.119.nu.5.
Præſtatio annua per tempus longiſſimum 30. annorum inducit titulum in iudicio petitorio fauore domini directi. D. 19.nu.15.
Præſtatio diuturna non probat in petitorio cenſum deberi, licèt in poſſeſſorio ſecus. D.19.nu.2. & 18.
Præſtatio diuturna titulum, & obligationem inducit. D.19.nu.14.
Præſtatio diuturna ſi ſit 30. annorum probat in iudicio petitorio. D. 19. num. 17.
Præſumitur pro hærede, quod grauatus non fuerit. D.60.nu.26.
Præſumptio vna aliam elidit. D.41.numer.9.
Præteritio filiorum vbi anima teſtatoris eſt hæres non annullat teſtamentum. D.10.nu.1.
Pretium rei emptæ ab vxore præſumitur ſolutum de pecunia viri, non vxoris, & ratio ibi redditur. D.43.nu.6.
Pretium retineri non poteſt ex eo, quòd dominus directus litem mouerit emptori pro reliquis annui canonis eiuſdem fundi, donec venditor de euictione ſatis dederit, iuxta opinionem Anton. Fabri. D.47.nu.2.
Pretium fructuum habere idem eſt ac habere fructus. D.89.nu.7.
Pretium locationis ſuccedit loco fructuum. D.89.nu.14.
Prætor non curat de minimis. D.113. nu.10.
Primogeniti verbum eſt nomen ætatis, & qualitas ætatis non eſt tranſmiſsibilis ad hæredes. D.109.nu.2.
Primogenituræ effectus inceptus in patre propagatur, & trãſfunditur in filium. D.109.nu.15.
Princeps non cenſetur concedere aliquid in præiudicium tertij. D.21.nu.11.
Princeps ex iuſta cauſa poteſt à contractu recedere. D.21.nu.13.
Princeps legibus poſitiuis eſt ſolutus, & lege diuina & naturali tantùm obligatur præcipientibus, vt ſit cuſtos iuſti, & proſpiciat bono publico. D.34.numer. 27.
Princeps ex cauſa publicam vtilitatem concer-

concernente poteſt proprium contractum reuocare.D.34.nu.28.

Princeps *eſt ſupra ius poſitiuum,& illud tollere poteſt etiam ſine cauſa de plenitudine poteſtatis.D.34.nu.31.*

Princeps propter publicam vtilitatem Reipublicæ,dominium etiam priuato tollere poteſt ex ſententia Couar. & Bellug.D.34.nu.34.

Princeps *licet iura in ſcrinio pectoris ſui præſumatur habere,hoc eſt mediantibus ſuis Conſiliarijs Supremis notitiã habere omnium ſororum Regni facta tamen præſumitur ignorare.* D. 34. *nu.35.*

Princeps *non poteſt priuatorum vltimis voluntatibus derogare, nec quo ad eius partẽm nec mutare.*D.*90.nu.7.declaratur.nu.32.*

Princeps *poteſt ex cauſa iuſta,vel propter publicam vtilitatem teſtatorum diſpoſitioni derogare,& rei propriæ dominium ſoluto iuſto pretio à poſſeſſore auferre. D.90.nu.32.*

Princeps,*vide in verbo Rex.*

Princeps *ſua prærogatiua cognoſcit in ſuo conſiſtorio de cauſis arduis vniuerſitatum vel corporum.*D.*114.nu.16.*

Principes *Chriſtiani ſæculares ferè omnes vtuntur poteſtate aufferendi vim illatam iudicibus Eccleſiaſticis.*D.*2.numer.6.*

Principis *regalia eſt,quod appellationem deſertam ex iuſta cauſa reſuſcitat. D.107.nu.7.*

Principis poteſtatem negare ad inſtar eſt ſacrilegij.D.34.nu.33.

Principis boni eſt Sacerdotes tueri ab abuſiua oppreſsione.D.2.nu 3.

Principis de poteſtate non eſt diſputandum.D.34.nu.29.

Prior in gradu præfertur in ſucceſsione. D.109.nu.7.& 17.

Priuilegia *duo contraria, quando ſimul concurrunt,attendendum eſt illud in quo agitur de damno euitando non illud, quod in lucro captando verſatur:* D.*90.nu.3.declaratur.nu.24.*

Priuilegiati *duo vbi concurrunt præfertur qui de damno vitando agit hoc tamen intelligitur in eadem ſpecie priuilegij, ſecùs quando priuilegium vnius eſt potentius priuilegio alterius.D.90.num. 23.& 24.*

Priuilegium maritale in reſtitutione dotis conſiſtẽtis in bonis immobilibus fuit ſublatum per ſorum 23.ſolut.mat.D. 39.nu.5.

Priuilegium ædificandi Eccleſiã Societatis Ieſus potent ius eſt quam conſeruãdi demum in nobili familia. D. 9. nu. 27.

Priuilegium *potentius eſt in quo maior vtilitas verſatur.*D.*90.nu.26.*

Priuilegium *potentius habens alteri priuilegiato præfertur.*D.*90.nu.25.*

Priuilegium *mariti ne teneatur vltra quã facere poſsit non competit in bonis ſubiectis fideicommiſſo.*D.*92.nn.1.declaratur nu.6.& 7.*

Priuilegiũ conceſſum Monaſterio *de Mõteſerrato,vt colligentes eleemoſynas pro Camera Angelica Virginis* Mariæ *de* Monteſerrato *non poſsint compelli ad munera publica ciuitatum oppidorum & locorum Regni eſſe ſeruandum in quibuscumque vniuerſitatibus Valentiæ Regni,exceptis ciuitatibus, & oppidis Regys,fuit deciſum cum Regijs ſententijs de quibus hîc.D.99.nu. 15.& 16.*

Probationem plenam faciunt plures præſumptio-

ſumptiones ſimul iunctæ. D. 29. nu. 16.

Proceſſus criminalis ſimul fit contra abſentes & præſentes, & expeditio cauſæ præſentium non retardat proceſſum abſentiæ, nec è contra, & praxis refertur. D. 111. nu. 28.

Procuratori dilatio ad partes, fuit per Rotam Romanam conceſſa ad conſulendum principalem, poſt mandatum productum. D. 97. nu. 4. & quare nu. 14.

Proœmij verba denotant cauſam finalem. D. 21. nu. 10.

Prohibita res poteſt ex cauſa neceſsitatis alienari, etiam ſi concurrat prohibitio legis & teſtatoris. D. 90. nu. 16.

Prohibitio generalis alienationis (vt bona conſeruentur in familia) non excludit permutationem ex cauſa maioris vtilitatis. D. 90. nu. 33.

Pronuntiandū eſt in dubio pro reo, & pro poſſeſſore. D. 60. nu. 24. & 33.

Proprietatis cauſa annexum habet iudicium adipiſcendæ poſſeſſionis. D. 24. nu. 16.

Prouiſio ad quint. m, eſt concedere reo dilationem quinque dierum. D. 20. num. 11.

Prouiſionem facere, dicitur Valentiæ interloquendo declarare, ſiue interlocutoriam ſententiam proferre. D. 20. numer. 19.

Proximior in gradu de iure ciuili præfertur exiſtenti in eodem gradu, facta cō putatione iuxta ius Canonicum. D. 4. nu. 21.

Proximiores de familia tantùm ſuccedere non facta electione per hæredem qui erat grauatus vnum ex familia eligere fuit deciſum in Regia Audientia. D. 56. nu. 7.

Q

Qualitas nō cenſetur repetita, quā do in vna ſcriptura fuit appoſita, & in alia ſcriptura pure fuit facta diſpoſitio. D. 93. nu. 28.

Qualitas non cenſetur repetita, quando ex repetitione inducitur aliquid contra ius commune. D. 93. nu. 32.

Qualitas non cenſetur repetita vbi non eſt neceſſaria. Et ad inducendam repetitionem requiruntur coniecturæ ſufficientes. D. 93. nu. 27.

Qualitas poſita in vna ſubſtitutione in altera repetita cenſetur, quando adeſt præſumpta, & coniecturata mens, & voluntas teſtatoris. D. 93. nu. 25.

Qualitas bonorum fideicommiſsi, coniecturam inducit. D. 60. nu. 11.

Qualitas perſonæ (quia mercator decoctus ſeu fallitus) inducit coniecturam. D. 9. nu. 8.

Quando eadem militat ratio in hærede, ac in fideicommiſſario, diſpoſitum in vno habet locum in alio. D. 83. nu. 3.

Quartas duas legitimam & Trebellianicam filius fideicommiſſo grauatus an detrahat. D. 83. nu. 5.

Quarta Falcidia, vide in verbo Falcidia.

Quæ perueniunt ad hæredem non vti hæredem, ſed quia hæredem, non veniunt in fideicommiſſo vniuerſali. D. 83. nu. 6.

Quindennium ſoluitur de conſuetudine, vel ex conuentione. D. 77. nu. 9.

Quindennium deberi ex rebus emphyteuticis in ciuitatem vel Monaſterium, & ſic in manum mortuam tranſlatis, fuit declaratum cum Regijs ſententijs de quibus hic. D. 77. nu. 10.

Quindennium an debeatur vbi agitur de re

re emphyteuticaria vti tali, ſiue de re cenſita vti cenſita. D.77.*nu.*10.

Quinque dies tantùm cõceduntur ad reſpondendum, quando petitur ſumma quinque mille ſolidorum, quando verò minor, tantùm trium dierum iuxta forum. D.120.*nu.*8.

Quinta Falcidia detrahitur per hæredem grauatum de legatis, quando hæreditas eſt omninò exhauſta. D.83.*nu.*2.

Quitationes tutoribus factas etiam à maioribus 20. annorum, non præcedente ſolemnitate à foro introducta iudicũ, ſcilicet calculatorum nullas eſſe Senatus Valentinus pluribus Regijs ſententijs declarauit. D.112.*nu.*13.

Quitamenti cenſualis ſiue violarij, hoc eſt redemptionis annui redditus ſiue cenſus vitalitij quando ſit caſus. D.76. *nu.*5.*&* 11.

Qui facit lege permittente, dolo non facit, cùm dicatur iure ſuo vti. D.9.*nu.*11. 25. 30. *&* 33.

R

R*Atificans debet habere notitiam eorum, quæ in ratificatione continentur.* D.75.*nu.*2.

Ratificare quis cenſetur locationem, quãdo mercedem percipit. D.89.*nu.*10.

Ratificatio eſt quid facti, & non præſumitur. D.75.*nu.*1.

Ratificatio tunc præſumitur, quando factum aliquid fuit, quod fieri nequit, niſi actus præcedens ratus habeatur. D.75.*nu.*3.*&* 6.

Ratificationem excludit qualibet occaſio, & cauſa, maximè nullitatis. D.75. *nu.*5.*&* 7.

Ratificationem non præſumi, niſi ex verbis vel factis neceſſariò inferatur, fuit deciſum cum Regijs ſententijs hic relatis. D.251.*nu.*7.

Rationes redditæ coram iudice ſæculari per executores piarum diſpoſitionum, ſi iterum eſſent examinandæ per Eccleſiaſticum, ſequeretur abſurdum. D.20. *nu.*37.

Recognitio in inſtrumentis antiquis, ceſſionis, donationis, & apocæ probat rem eſſe cenſitam. D.19.*nu.*6.

Recognitio facta per verùm dominum rei cenſitæ etiam contra tertium poſſeſſorem probat cenſum D.19.*nu.*7.

Recognitio etiam virtualis, vt cùm venditor dixit in venditione vendere cum onere ſoluendi talem cenſum, probat illum. D.19.*nu.*8.

Re*cuperata res virtute pacti præcedentis eiuſdem qualitatis, cuius erat ante venditionem eſſe cenſetur.* D.67. *nume.*6.

Recurſus interpoſitus ad Regium Conſilium per Eccleſiaſticas perſonas pro manutentione ſuæ poſſeſſionis ſæpius fuit approbatus per Rotam *Romanã.* D.2.*nu.*23.

Recurſus prohibetur iure Regio Caſtellæ ab Inquiſitoribus fidei ad Regia Tribunalia. D.2.*nu.*30.

Recurſus remedium ſubſidiarium eſt. D. 2.*nu.*34.

Recurſus interpoſitus per Familiares ſancti Officij ad Regiam Audientiam nõ fuit admiſſus. D.2.*nu.*36.

Recurſus interponi poteſt ad Regiam Audientiam grauatis, à inſaculationibus factis ad munera publica ciuitatum & oppidorum Regiorum. D.49.*nu.*4.

Recurſus habet vaſſallus, quãdo dominus eſt negligens vel grauat. D.49.*nu.*7.

Recur-

Recurſus interponi poteſt à Baronibus ad Regiam Audientiam. D 49.nu.9.

Redemptionis cenſui locum eſſe, ſi debitor non ſoluat penſiones, nec reperiantur bona illius mobilia, vel ſemouentia in quibus executio fieri poſsit, praxi receptum eſt Valentiæ, & iudicatum. D. 76.nu.5.& 12.

Redemptionis cenſus ſiue violarij, quando ſit caſus, vide in verbo luitionis.

Redhibitoria locum non habet pro minimo vitio. D.113.nu.15.

Redimens rem à poſſe creditoris, in eius locum ſuccedit. D.67.nu.3.

Regalia cõcedi poſſũt regularitèr per Summum Põtificem, Imperatorem, & Reges, modò conſtet de eorum voluntate, maximè, quando infeudatur vniuerſum territorium cum mero & mixto imperio. D.82.nu.25.

Regalia eſt in Regno impoſitio ſiſſarum. D.82.nu.11.

Regalia merè Principi reſeruata, quæ non poſſunt per priuatum poſsideri, non trãſeunt conceſſo caſtro, cũ mero & mixto imperio. D.82.nu.16.

Regalia per generalem verborum conceptionem non intelliguntur tranſlata. D. 31.nu.31.& D.82.nu.17.

Regia Audientia cognoſcit de re emphyteuticaria, quando non agitur de re cenſita vti cenſita, ſecùs tamen quando agitur de ea vti habente hanc qualitatem iuxta forum hìc allegatum. D.77. nu.21.

Regia Audientia poteſt, quando conſtat de bono iure partis, nõ curare de deſertione, dummodo non ſit pronuntiatum ſuper dicta deſertione. D.107.nu.8.

Regiæ Audientiæ Valentinæ reſolutio Aurũ in præſentia Proregis habita, & à domino noſtro Rege approbata, vt non ſit ſeruandus forus, licèt iuratus prohibens plures quàm duodecim Alguazirios minores, ſeu extraordinarios, vltra duos maiores, ſeu ordinarios. D. 34. nu.41.

Regia ſententia cum qua fuit declaratum deberi intereſſe quantitatis legatæ ex diſpoſitione teſtatoris. D.14.nu.31.

Regia Audientia Valentina condemnat tutores & curatores ad intereſſe, ſiue ad interuſurium primi, ſecundi, & cuiuſcunque intereſſe. D.13.nu.6.

Regia ſententia allegatur cum qua fuit declaratum attenta conſuetudine Valentina, propter facilem, & frequentiſsimã annuorum redditunm emptionem, quæ fit etiam à non ſolitis negotiari, deberi intereſſe. D.18.nu.6.

Regia ſententia lata fuit Valentiæ, & cõfirmata in S.S.R.C. iuxta conſultationem factam per Soc. Iun. conſ.108. lib. 2.& Alciati conſ.2.lib.8.alids 98.D. 60.nu.45.& 47.

Regia ſententia lata contra conſi. Menoc. 1006. libri 11. allegatur. D.60.nu.5.

Regia ſententia cum qua fuit declaratum in viam iuris, & iuxta Regiæ Audientiæ ſtylum nullitates conſiſtentes in recto non procedere, nec locum habere in Regia Audientia, reſeruato iure in cauſa ſupplicationis. D.11.nu.10.

Regiæ ſententiæ, & Senatus Deciſiones allegantur, forum ſiue legem Regni declarantes. D.1.nu.30.

Regiæ ſententiæ in Regno legis vim habent. D.83.nu.15.

Reges licitè percipiunt tertiam decimarum de his quæ à Mauris recuperarunt, vt fuit dictum in Rot. Rom.& ad id Deciſiones allegantur. D.3.nu.22.

Regibus

Regibus licet cognoſcere de abuſu notorio Eccleſiaſticæ poteſtatis(quæ vis quædam eſt)cui nullus iudex Eccleſiaſticus iinferior obuiare vult, vel poteſt. D. 2. *nu.4.*

*Regis Caſtellæ mandatum non ligat Regnum Valentiæ.*D.2.*nu.*34.

Regis eſt interpretari leges ſui Regni.D. 29.*nu.*11.

Regis nepos ex filio primogenito, ſuccedit in Regno Caſtellæ,& in Regnis Aragonũ,& Valẽtiæ.patruoque præfertur. D.109.nu.11.& 12.

Regula,quòd à ſententia interlocutoria nõ datur appellatio,multis modis limitatur.D.16.nu.12.

Regula generalis,quòd in omnibus caſibus liceat appellare, fallit inter alios in caſu alimentorum.D.28.nu.8.

*Regum officium eſt facere iuſtitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppreſſos.*D.2.*nu.*1.

*Regum proprium eſt inſeparabile à Regia Corona recurſum admittere & defendere oppreſſos.*D.2.*nu.*10.

*Reipublicæ intereſt dotes mulieribus conſeruari.*D.62.*nu.*17.

Religionis fauore quis compellitur inuitus rem propriã vendere pro ædificando,vel ampliando Monaſterio. D.90. *num.* 9. *&* 13.

Religio Societ.Ieſu,vide verb.Societatis.

*Remedium l.final.C. de edict.diui Adriano Tollen. non competit hæredi in re certa inſtituto.*D.24.*nu.*2.*&* 5.

*Renuntiare iuri ſuo nemo præſumitur ſine iuſta cauſa.*D.62.*nu.*42.

*Renuntiatio beneficio cedendarum actionum debet eſſe ſpecialis.*D.45.*nu.*6.

*Renuntiatum quando eſt beneficio cedendarum actionum non tenetur creditor cedere,& ita fuit iudicatum in Regia Audientia.D.*45.*nu.*9.

*Repræſentatio in quibus caſibus locum habet in Regno.*D.4.*nu.*36.

R*epetitio non datur expenſarum quæ fiũt in alendo,vbicumque eſt inter expendẽtem,& eũ pro quo expenditur affectio ſanguinis vel charitatis.*D.41.*nu.*5.

Repetitio qualitatis præcedentis cẽſetur facta in clauſula ſubſequente. D.93.*nume.*24.

Repetitio in dubio facta non cenſetur. D. 93.*nu.*26.

R*epetitionis qualitatis tres ſunt cauſæ inductiuæ,& totidem excluſiuæ.* D. 93. *nu.*29.

R*epetitæ qualitatis regula procedit in fauorabilibus.*D.93.*nu.*33.

R*eſponſio debet intelligi ſecundùm interrogata.D.*20.*nu* 35.

R*epræſentatio locum habet in fideicommiſſis,ſi in caſibus abinteſtato eſt repræſentationi locus.*D.52.*nu.*17.

R*es an ſit magni aut parui valoris,in arbitrio iudicis remanet.D.*35.*nu* 18.

R*es in dotem data æſtimata, quæ eſt apud generum non poteſt virtute fideicommiſſi vendicari, ſed tantùm ad pretiũ datur actio.*D.37.*nu.*11.

R*es ſemel facta alienabilis,remanet ſemper alienabilis,quãdo prohibitio alienãdi erat perſonalis,& nõ realis.*D.37.*n.*14.

R*es alienata cum conſenſu creditoris(licet poſteà debitor eam adquirat, non reincidit in hypothecam.*D.67.*nu.*4.

Res inter alios acta alijs non præiudicat. D.77.*nu.*2.

R*es iudicata vt obſtet, requiritur vt ſint eadem perſona,eadem res,& eadẽ cauſa petendi.D.*78 *nu.*3.

R*es Curiæ oblatæ ſiue affixæ non poſſunt* *alienar*

alienari, niſi ex cauſa dotis. D. 22. nu. 2. & 3.

Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio. D. 21. n. 14.

Reſtitutio fideicommiſsi non eſt neceſſaria in Regno Valentiæ, vt in fideicommiſſarium träſeat dominium bonorum. D 84. nu. 12.

Reſtitutionis in integrũ beneficio teſtes recipi poſſunt lapſis dilationibus, quando illos producere volens fuit impeditus propter ignorãtiam probabilem, & excuſabilem. D. 95. nu. 4.

Reuerentiæ ratio ob quam non eſt præſtãda cautio militat in marito, etiam quãdo hæres vxoris agit ad dotis reſtitutionem. D. 39. nu. 17.

Reuocaſſe teſtamentum, quando teſtator voluiſſe videatur, quando erat clauſum & reperitur apertum. D. 32. nu. 10.

Reuocatio donationis non manifeſtatæ nõ eſt neceſſaria, vt valeat hypotheca rei donatæ poſteà contractæ. D. 110. nu. 21.

Retentio priuilegiata datur poſsidenti rẽ ſpecialiter hypothecatam, quam emit in executione inſtata virtute cenſualis anterioris. D. 1. nu. 21.

Retentio dotis & augmenti videtur competere ob creditum adminiſtrationis tutelæ, ſed contra. D. 17. n. 14. & 15.

Retentio locum non habet contra actionem priuilegiatam depoſiti. D. 53. nume. 9.

Retentio competit regulariter pro debito hypothecario. D. 53. nu. 12.

Retentio competit etiam in caſibus in quibus eſt excluſa cõpenſatio. D. 53. n. 13.

Retentio opponi poteſt in executione ſententiæ. D. 53. nu. 14.

Retentio cõpetit contra dominũ rei, & Regia ſententia allegatur. D. 53. nu. 15.

Retentio allegari non poteſt contra agentem actione depoſiti, & ratio redditur. D. 53. nu. 22.

Retentionem ex cauſa anterioris hypothecæ non excludit forus & pragmatica cenſualium. D. 1. nu. 23.

Retentionem pretij competere emptori donec per venditorem ei idoneè caueatur, fuit deciſum in Regio Valentino Senatu. D. 47. nu. 15.

Retentionem competere ex cauſa detentionis rei generaliter hypothecatæ in executione inſtata virtute cenſualis, contra tertium poſſeſſorem, tenuerunt hic allegati. D. 53. nu 11.

Retentionis in iure ſuccedit ſolùm priori creditori hypothecario, qui ſe tueri poteſt contra poſteriorem. D. 1. nu. 26.

Reus eſt in dubio abſoluendus, & in eius fauorem iudicandum. D. 60. nu. 33.

Reus poteſt articulare & probare, quando actor hoc facit, etiam ſi per ſtatutum prohibeatur opponere aliquam exceptionem vel defenſionem. D. 64. nu. 13.

Reus gaudet inducijs viginti dierum, quibus deliberet cedat ne, an contendat. D. 120. nu. 7.

Rex Franciæ habet ius de abuſibus prælatorum cognoſcendi, quoties Eccleſiaſtica poteſtas abutitur ſua iuriſdictione. D. 2. nu. 7.

Rex Hiſpaniæ in Regno Caſtellæ ſolet auferre vim illatam & oppreſsiones factas per iudices Eccleſiaſticos, & ita eſt diſpoſitũ in l. 36 tit. 5. lib. 2. Recop. cuius verba referuntur. D. 2. nu. 8.

Rex dominiũ, & iuriſdictionem in Regno illud expugnando acquiſiuit, & ſuper iuriſdictione fundatam habet intentionem. D. 3. nu. 15.

Rex Iacobus iuriſdictionem ſibi reſeruauit ſuper terris ſui Regni, & fructibus eorum in donationibus factis Eccleſiæ. D.3.nu.18.

Rex tanquam ſucceſſor iure primogenituræ in Regno non tenetur ſtare cōceſſioni iuriſdictionis, factæ per Reges prædeceſſores. D.3.nu.28.

Rex Hiſpaniæ non recognoſcit Imperatorem in ſuperiorem. D. 12. numer. 14.

Rex noſter ex cauſa neceſſitatis poteſt creare plures Alguazirios. D.34.num. 32.

Rex habet iuriſdictionem ratione bonorum de Realenco ſuper Eccleſijs, & Eccleſiaſticis perſonis. D.62. num.4. & 6.

Rex ſolùm poteſt de plenitudine poteſtatis inſtaurare cauſam deſertam, & ei inſufflare ſpiritum vitæ iuxta forum, quod declaratur. D.107.nu.6.& 8.

Rex & eius Præfectus Prætorio nō poteſt appellationem deſertam admittere. D. 107.nu.11.

Ruptum ſi fuerit teſtamentum à teſtatore, reuocatur & irritū fit. D.32.n.12.

S

Sabaudiæ conſtitutio, inducens regiſtrationem refertur. D.110.nu.4.

Sacrum Concilium perſonam Regis repræſentat. D.107.nu.9.

Salarium non debetur Epiſcopis ratione executionis vltimarum piarum diſpoſitionum. D.20.nu.52.

Salarium Auditoris cauſarum piarum ſolebat eſſe ſex denariorum pro libra. D. 20.nu.49.

Satiſdare non tenetur maritus qui gaudet priuilegio militari de dote reſtituenda, niſi tranſeat ad ſecundas nuptias. D.39.nu.54.

Sciens rem alienam eſſe, vel alij obligatā, & eam vendens tanquam propriam, vel ſupprimens alienam obligationem eſt in dolo. D.47.nu.12.

Scriptum non dicitur manu propria, ſi manu tertij deſcribatur. D.30.nu.6.

Secūdo nubēs varijs à iure pœnis afficitur, ſi non petito tutore, nec reddita ratione adminiſtrationis id faciat, & ita fuit declaratum quadam Regia ſententia, ſed contra. D.17.nu.4.& 5.

Secundùm communem vſum loquendi computatio graduum, fit ſecundùm ius Canonicum. D.4.nu.75.

Sæcularis iudex poteſt exigere rationes ab executoribus piarum vltimarum voluntatum, & ſuo in caſu eos abſoluere, ſeu diffinire. D.20.nu.20.

Senatus non adſtringitur ſuis ſententijs. D.56.nu.19.

Senatus Regius poteſt pronuntiare non obſtante deſertione ſuper meritis cauſæ, quando ſibi conſtat de iuſtitia appellantis, Regiæ ſententiæ, ſecùs eſt in inferioribus iudicibus. D.107.num. 15.& 17.& 48.

Senatus cognoſcit de cauſis grauibus nulla admiſſa exceptione compromiſſi iuxta opinionem Ruginelli. D. 114. num. 12.

Sententia contra legem, vel contra ſtylum lata eſt nulla. D.25.nu.5.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum teſtatorem licitè poſſe legare, & legatarium percipere annuum redditum correſpondentem proprietati legatæ quantitatis. D.14 num.15.

Sententia Regia lata cum votis Sacri Supremi

Supremi Regij Conſilij, cum qua fuit declaratum nullitates reſpicientes iuſtitiam, & merita cauſæ ſupplicationis, repellendas eſſe ſaluis iuribus in cauſa ſupplicationis. D.11.nu.9.

Sententia Regia allegatur ad declarationem fori 2.& 3. ſolut.matrim. D. 12.nu.19.

Sententia lata in S.S.R.C. fuit condemnatus hæres tutoris ad ſoluendum intereſſe, & rei intereſſe vſque ad diem maioris ætatis. D.13.nu.11.

Sententia interlocutoria ſi habet vim diffinitiuæ, ita quod non ſpectat aliam poſt ſe, nec damnum cum ea illatum poteſt per diffinitiuã reparari, benè poteſt ab ea appellari. D.16.nu.8.13.

Sententia Regia fuit declaratum non habere dotis retentionem contra matrem filium cuius mater fuit tutrix, præſtita per matrem cautione de reddendis computo, & ratione tutelæ, & de ſoluendo id omne, quod eam debitricem fore conſtiterit. D.17.nu.16.

Sententia ſuper vſuris etiam nondum debitis, ſed debendis valet. D.35.num. 11.

Sententia lata contra principalem non poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem contractus, poteſt tamen contra fideiuſſorem iudicij de iudicato ſoluendo. D.40.nu 4.

Sententia lata contra principalem exequi poteſt contra fideiuſſorem etiam non citatum. D.40.nu.2.& ſeq.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum expenſas infirmitatis non poſſe repeti à bonis vxoris, quæ morbo Gallico laborauit per contagionem mariti. D. 41.nu.24.

Sententia Regiæ Audientiæ allegatur cum qua fuit declaratum ceſsionarium venditoris teneri cauere cum fideiuſſoribus pro omni quæſtione mouenda, reſpectu quantitatis ei ſoluendæ. D.48. nu.10.

Sententia lata in articulo iuris publici contra certas perſonas, nocet alijs quæ partem in cauſa non fecerunt. D 78. nu.4.

Sententia lata reſpectu popularis actionis, dum tamen non appareat colluſio, nocet omnibus. D.78.nu.5.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum in Regno filium naturalem tantùm ſuccedere poſſe in omnibus bonis patris, & non ſolùm in duabus vncijs, vt eſt diſpoſitum de iure Cæſareo. D.81.nu.15.

Sententia Regia vim legis habet. D.81. nu.12.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum ius accreſcendi habere locũ in fideicommiſsis inter coniunctos verbis tantùm. D.84.nu.8.

Sententia quando eſt reuocata, debet reſtitui res ſimul cum fructibus. D. 89. nu.13.

Sententia lata in cauſa ſtatus facit ius quo ad omnes. D.87.nu.4.& 8.

Sententia lata cõtra vnum, vt noceat alijs quæ requirantur. D.83.nu.5.

Sententia lata ſuper legitimitate vel filiatione, facit ius quoad omnes etiam non citatos. D.83.nu.6. 9.& 14.

Sententia cum qua fuit declaratum beneficium eſſe patrimoniale, facit inter omnes ius. D.93.nu.7.

Sententia lata cõtra inſtitutũ, nocet ſubſtituto etiam non citato. D.93.nu.10.

Sententia lata cum poſſeſſore maioratus nocet omnibus ſucceſſoribus. D.93. nu.11.

Sententia lata ſuper legitimitate cōtra poſſeſſorem vnius partis hæreditatis non nocet poſſeſſori alterius partis. D. 93. nu. 15.

Sententia quæ tranſiuit in rem iudicatam poteſt confirmari, non autem per ſententiam tolli. D. 107. nu. 3.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum ſufficere, quod inuentarium fiat intra tres menſes, licèt non fuerit cœptum intra triginta dies. D. 107. nu 25.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum defectum manifeſtationis, de qua in foro 17. ſolut. mat. non inducere nullitatem donationis, ſed tantū operari, quod dicta donatio non poteſt impedire hypothecā rei donatæ, ſeu obligationē per donatorem poſteà factam. D. 110. nu. 25.

Sententiam ferri non poſſe, quando vnus petitor infringit competitorem obijciendo ſe ſibi pro neutro poſſe ferri ſententiam contra poſſeſſorem, niſi iure vtriuſque diſcuſſo, tenuerunt Doctores hic relati. D. 116. nu. 9.

Sententia lata ſuper legitimitate nō nocet ei, qui non fuit citatus, Doctores tenentes allegantur. D. 93. nu. 3.

Sententiæ acquieſcere, & eam approbare cenſetur pars nō appellās intra decem dies. D. 17. nu. 10.

Sententia Regiæ cum quibus fuit declaratum curatores debere intereſſe, etiam vſurarum pupillarium, vſque ad diem maioris ætatis, poſteà verò ſortis dumtaxat. D. 13. nu. 14.

Sententiæ Regiæ tenor refertur, cum qua fuit declaratum ſententiam latam contra principalem non poſſe exequi contra fideiuſſorem contractus. D. 40. nume. 6.

Sententiæ Regiæ latæ in fauorem Ducij Gandiæ contra Almirantem Aragonum verba referuntur. D. 60. num. 46.

Sententiæ Sacri Conſilij ſub nomine Regio proferuntur. D. 107. nu. 10. & 16.

Sententijs fuit declaratum ſufficere 24. annum inceptū ad officia publica exercenda. D. 51. nu. 8.

Sequeſtratio fit cum perſona à qua res mobilis petitur, eſt ſuſpecta. D. 5. nu. 9.

Sequeſtratio eſt de iure prohibita. D. 5. nu. 2.

Sequeſtratum fit lite pendente, ſi perſona eſt ſuſpecta donec ſatiſdatum ſit, ne iudicium fiat illuſorium. D. 5. nu. 5.

Sequeſtrum licèt ſit factum de bonis clerici per iudicem ſecularem, illud tamen iuſtificari debet penes Eccleſiaſticum iudicem, & ita fuit deciſum in Regia Audientia. D. 89. nu. 17.

Si debitor cuius bona fuerunt Curiæ oblata habet alia bona, non poteſt ſoluere dotem ex bonis Curiæ affixis. D. 22. numer. 5.

Sigillum & ligatura in teſtamento clauſo eſt magni ponderis. D. 32. nu. 5.

Sigillum eſt de forma, & ſubſtantia teſtamenti manu teſtatoris ſcripti, iuxta forum 18. de teſtam. cuius verba referuntur. D. 32. nu. 3. contra nu. 25.

Simulatum inſtrumentum eſt corpus ſine ſpiritu, ea ratione, quia conſenſus qui dat eſſe, eſt remotus ab actu. D. 71. nu. 9.

Simulatum inſtrumentum non dicitur inſtrumentum, quia acta ſimulata veritatis ſubſtantiam mutare non poſſunt. D. 71. nu. 8.

Siſſas imponere poſſunt omnes ciuitates oppida, & loca Regia iuxta priuilegium 97. Regis Petri II. D. 82. nu. 10.

Socre

Supremi Regij Conſilij, cum qua fuit declaratum nullitates reſpicientes iuſtitiam, & merita cauſæ ſupplicationis, repellendas eſſe ſaluis iuribus in cauſa ſupplicationis. D.11.nu.9.

Sententia Regia allegatur ad declarationem fori 2. & 3. ſolut. matrim. D. 12.nu.19.

Sententia lata in S.S.R.C. fuit condemnatus hæres tutoris ad ſoluendum intereſſe, & rei intereſſe vſque ad diem maioris ætatis. D.13.nu.11.

Sententia interlocutoria ſi habet vim diffinitiuæ, ita quod non ſpectat aliam poſt ſe, nec damnum cum ea illatum poteſt per diffinitiuã reparari, benè poteſt ab ea appellari. D.16.nu.8.13.

Sententia Regia fuit declaratum non habere dotis retentionem contra matrem filium cuius mater fuit tutrix, præſtita per matrem cautionẽ de reddendis computo, & ratione tutelæ, & de ſoluendo id omne, quod eam debitricem fore conſtiterit. D.17.nu.16.

Sententia ſuper vſuris etiam nondum debitis, ſed debendis valet. D.35.num. 11.

Sententia lata contra principalem non poteſt mandari executioni contra fideiuſſorem contractus, poteſt tamen contra fideiuſſorem iudicij de iudicato ſoluendo. D.40.nu 4.

Sententia lata contra principalem exequi poteſt contra fideiuſſorem etiam non citatum. D.40.nu.2. & ſeq.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum expenſas infirmitatis non poſſe repeti à bonis vxoris, quæ morbo Gallico laborauit per contagionem mariti. D. 41.nu.24.

Sententia Regiæ Audientiæ allegatur cum qua fuit declaratum ceſſionarium venditoris teneri cauere cum fideiuſſoribus pro omni quæſtione mouenda, reſpectu quantitatis ei ſoluendæ. D.48. nu.10.

Sententia lata in articulo iuris publici contra certas perſonas, nocet alijs quæ partem in cauſa non fecerunt. D 78. nu.4.

Sententia lata reſpectu popularis actionis, dum tamen non appareat colluſio, nocet omnibus. D.78.nu. 5.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum in Regno filium naturalem tantùm ſuccedere poſſe in omnibus bonis patris, & non ſolùm in duabus vncijs, vt eſt diſpoſitum de iure Cæſareo. D.81.nu.15.

Sententia Regia vim legis habet. D.81. nu.12.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum ius accreſcendi habere locũ in fideicommiſſis inter coniunctos verbis tantùm. D.84.nu.8.

Sententia quando eſt reuocata, debet reſtitui res ſimul cum fructibus. D. 89. nu.13.

Sententia lata in cauſa ſtatus facit ius quo ad omnes. D.87.nu 4. & 8.

Sententia lata cõtra vnum, vt noceat alijs quæ requirantur. D.83.nu.5.

Sententia lata ſuper legitimitate vel filiatione, facit ius quoad omnes etiam non citatos. D.83.nu.6. 9. & 14.

Sententia cum qua fuit declaratum beneficium eſſe patrimoniale, facit inter omnes ius. D.93.nu.7.

Sententia lata cõtra inſtitutũ, nocet ſubſtituto etiam non citato. D.93.nu. 10.

Sententia lata cum poſſeſſore maioratus nocet omnibus ſucceſſoribus. D.93. nu.11.

Sententia lata ſupèr legitimitatè cõtra poſſeſſorem vnius partis hæreditatis non nocet poſſeſſori alterius partis. D. 93. nu.15.

Sententia quæ tranſiuit in rem iudicatam poteſt confirmari, non autem per ſententiam tolli. D.107.nu.3.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum ſufficere, quod inuentarium fiat intra tres menſes, licèt non fuerit cœptum intra triginta dies. D.107.nu 25.

Sententia Regia cum qua fuit declaratum defectum manifeſtationis, de qua in foro 17. ſolut.mat. non inducere nullitatem donationis, ſed tantũ operari, quod dicta donatio non poteſt impedire hypothecã rei donatæ, ſeu obligationẽ per donatorem poſteà factam. D.110.nu.25.

Sententiam ferri non poſſe, quando vnus petitor infringit competitorem obijciendo ſe ſibi pro neutro poſſe ferri ſententiam contra poſſeſſorem, niſi iure vtriuſque diſcuſſo, tenuerunt Doctores hic relati. D.116.nu.9.

Sententia lata ſuper legitimitate nõ nocet ei, qui non fuit citatus, Doctores tenentes alleguntur. D.93.nu.3.

Sententiæ acquieſcere, & eam approbare cenſetur pars nõ appellãs intra decem dies. D.17.nu.10.

Sententiæ Regiæ cum quibus fuit declaratum curatores debere intereſſe, etiam vſurarum pupillarium, vſque ad diem maioris ætatis, poſteà verò ſortis dumtaxat. D.13.nu.14.

Sententiæ Regiæ tenor refertur, cum qua fuit declaratum ſententiam latam contra principalem non poſſe exequi contra fideiuſſorem contractus. D.40.nume.6.

Sententiæ Regiæ latæ in fauorem Ducij Gandiæ contra Almirantem Aragonum verba referuntur. D. 60. num. 46.

Sententiæ Sacri Conſilij ſub nomine Regio proferuntur. D.107.nu.10.& 16.

Sententijs fuit declaratum ſufficere 24. annum inceptũ ad officia publica exercenda. D.51.nu.8.

Sequeſtratio, ſi fit cum perſona à qua res mobilis petitur, eſt ſuſpecta. D.5.nu.9.

Sequeſtratio eſt de iure prohibita. D. 5. nu.2.

Sequeſtratum fit lite pendente, ſi perſona eſt ſuſpecta donec ſatiſdatum ſit, ne iudicium fiat illuſorium. D.5.nu.5.

Sequeſtrum licèt ſit factum de bonis clerici per iudicem ſæcularem, illud tamen iuſtificari debet penes Eccleſiaſticum iudicem, & ita fuit deciſum in Regia Audientia. D.89.nu.17.

Si debitor cuius bona fuerunt Curiæ oblata habet alia bona, non poteſt ſoluere dotem ex bonis Curiæ affixis. D.22.numer.5.

Sigillum & ligatura in teſtamento clauſo eſt magni ponderis. D.32.nu.5.

Sigillum eſt de forma, & ſubſtantia teſtamenti manu teſtatoris ſcripti, iuxta forum 18. de teſtam. cuius verba referuntur. D.32.nu.3. contra nu.25.

Simulatum inſtrumentum eſt corpus ſine ſpiritu, ea ratione, quia conſenſus qui dat eſſe, eſt remotus ab actu. D.71. nu.9.

Simulatum inſtrumentum non dicitur inſtrumentum, quia acta ſimulata veritatis ſubſtantiam mutare non poſſunt. D.71.nu.8.

Siſſas imponere poſſunt omnes ciuitates oppida, & loca Regia iuxta priuilegium 97. Regis Petri II. D.82.nu.10.

Socre

Socer an teneatur ad ſoluendum nurui donationẽ propter nuptias, quæ Creix ſiue antephatum appellatur, & nu. 17. 20. 21. & finali. D. 54. nu. 16.

Socer non tenetur, quando filius erat emancipatus ad reſtitutionem dotis nurus. D. 54. nu. 3. & 10.

Socer ſolùm tenetur ad reſtitutionem dotis nurus, quando eius filiofamilias dos fuit conſtituta. D. 54. nu. 1.

Socer non tenetur ad reſtitutionem dotis nurus, & ita fuit deciſum cum Regia ſententia. D. 54. nu. 13.

Socer qui tenetur propter maritum, non tenetur in caſibus quibus maritus non obligatur. D. 41. nu. 13.

Socer tenetur nurum alere, quando nurus eſt dotata, & dos eſt penes ſocerum. D. 41. nu. 23.

Societatis Ieſu Religio vtiliſsima eſt Chriſtianæ Reipublicæ, & de eius inſtituto, nu. 28. & 34. D. 32. nu. 41.

Socius inuito ſocio vti non poteſt re communi, & ratio. D. 8. nu. 5.

Socius dicitur habere partem in qualibet parte rei communis, & pro indiuiſo poſſeſſæ, etiam minima. D. 33. nu. 5.

Socius vbi res pro parte expediri non poteſt, poteſt tota re vti ad vſum deſtinatum D. 33. nu. 6. & 8.

Socius vbi pro ipſius intereſſe, etiam ſi non adſit conſocij vtilitas dummodo non adſit eius damnum, poteſt negotium gerere. D. 33. nu. 7.

Socius quæ poſsit in re communi inuito altero ſocio remiſsiuè. D. 33. nu. 9.

Socij non poſſunt ſe impedientes fabricare in re communi. D. 33. nu. 10.

Socij debent concordare, quando volunt vti re communi eodem tempore, & modo, & ſic ad inuicem ſeipſos impediant. D. 33. num. 11.

Solemnitas alioquin à iure requiſita non ſeruatur in minimis cauſis. D. 113. nume. 15.

Solemnitas vbi à lege debet adhiberi poſt contractum, ſi non adhibeatur, contractus non eſt nullus. D. 110. nu. 12.

Solemnitas leuis dicitur, quando nulla ratione munita eſt. D. 42. nu. 4.

Solemnitas quæ reſpicit fauorem publicum inducit formam. D. 112. nu. 7.

Soluens non vero domino venditori, vel locatori, bona fide liberatur, tamen mala fide ſoluens non liberatur. D. 89. nu. 19.

Solutio continua cenſus mortui facta per poſſeſſores rei cenſitæ probat cenſum eſſe debitum. D. 19 nu. 13.

Sors vbi fuit ſoluta, intereſſe debitum iudicis officio peti nõ poteſt. D. 111. nu. 3. & 6.

Specialis obligationis detentor, hoc eſt, poſsidens rem ſpecialiter hypothecatam cenſui, poteſt via executiua conuenire per dominum cenſualis ſpecialiter impoſiti ſuper hoc cenſuali, cui erat ſpecialiter obligata res immobilis poſſeſſa. D. 26. nu. 9. 15. & 26.

Specialis obligatio, vt teneat debet probari rem fuiſſe in bonis debitoris qui bona fide poſsidebat rem ſpecialiter hypothecatam tempore obligationis. D. 26. nu. 6.

Spiritualia ſpectant, relicta pro ſalute & ſuffragijs animæ, & debent iudicari ſecundum Canones. D. 20. nu. 6.

Spõſæ an ſint propria iocalia ei data ab ſpõſo, vide in verbo iocalia.

Sponſa & vxor æquiparantur circa donationem & miſsionem iocalium & veſtium pretioſarũ, & ſic paria ſunt, quod ſint

ſint miſſæ antè matrimonium, aut eo cõſummato. D.36.nu.8.
Spurios de agnatione dici, & per eos conſeruari tenuit Pedrocha.conſ.10.n.3. D.93.nu.20.
Spurius præſumitur, etiam ſi pater naturalem appellauerit. D.81.nu.3.
Spurijs relictum à teſtatore pertinet ad eius ſucceſſores abinteſtato. D.69.nu.12.
Spurijs relictum clam ab hærede qui tacitam fidem accomodauit, fiſco applicatur de iure Cæſareo. D.69.nu.23.
Spuriam natam ex coniugato, & famula ſoluta domi retenta ſuccedere non poſſe patri, fuit declaratum cum Regia ſententia hîc allegata. D.68.nu.7.
Spurijs ex damnato coitu natis quidquam relinqui à patre non poteſt. D.68.n.1.
Spurius natus ex adulterio non poteſt ſuccedere iuxta leges noſtri Regni Valentiæ in bonis paternis, nec maternis. D.68.nu.2.
Spurio poteſt pater adminiſtrationem ſuorum bonorum committere abſque vllo commodo pecuniario. D.69.nu.9.
Spurius poteſt relinqui à patre executor teſtamenti, tamen commodum ex hoc executoris officio conſequi non poteſt. D.69.nu.3.
Spurius ex facultate ſibi à patre conceſſa poteſt eligere ſucceſſorem in omnibus bonis paternis. D.69.nu.4.
Spurij filij vxor poteſt hæres inſtitui à ſocero. D.69.nu.5.
Spurio filio à teſtatore quocũque modo in relictis ſuccedit abinteſtato proximior dicti teſtatoris iuxta forũ. D.69.n.15.
Spurijs vbi relinquitur tres caſus conſiderantur. Primus, quando palã. Secũdus, quando clam tacitæ fideicommittendo, vt detur incapaci. Tertius, quando teſtator dixit hæres mi dato fundum illi quẽ ſcis, & neminem nominat, & quid iuris in vnoquoque ex dictis caſibus? D.69.nu.14.
Statuto diſponente, quòd debitor captus detineatur, donec ſoluerit, ceſsio bonorũ non admittitur, & ita declarauit Rota Valentina. D.7.nu.10.& 21.
Subhaſtatio de qua in foro Regni fuit introducta pro forma in executionibus & venditionibus Curiæ. D.108.nu.4.
Subhaſtatio (quia ſolemnitas eſt extrinſeca) non præſumitur. D.65.nu.6.
Subhaſtatio per tempus decem dierum præciſe eſt neceſſaria in venditione bonorum mobilium per curiam facienda: D.108.nu.1.
Subhaſtationis defectus nullitatem inducit. D.65.nu.2.
Subhaſtatio non eſt neceſſaria nec fieri debet vbi pretium eſt ad eo manifeſtũ, vt non poſsit interuenire colluſio. D.108.nu.10.
Subhaſtatio introducta fuit, vt fraudibus occurratur, & ne res viliori pretio vendantur in præiudicium debitoris. D.108.nu.11.
Subhaſtatio requiſita à foro in bonis immobilibus, vt eſt cenſus ſiue annui redditus adeò eſt neceſſaria, vt etiam ſi fiat pro debito ſubſiſtenti denarium pro denario abſque ſubhaſtatione triginta dierum, eſt nulla ipſo iure. D.108.nu.7.
Subſtitutio potius præſumitur directa quã fideicommiſſaria. D.50.nu.27.
Subſtitutionem non loqui in hoc caſu poteſt allegare reus. D.50.nu.16.
Subſcribẽs videtur virtualiter ſcribere omnia in ſcriptura contenta. D.30.nu.3.
Subſcribens an cõtenta in ſcriptura legiſſe præſu-

præſumatur iudicis arbitrio relinquitur attenta ſcripturæ qualitate, loci diſtancia, temporis breuitate & ſimilibus. D. 30.nu.4.

Subſtitutio ita concepta, ſi filius hæres inſtitutus moriatur minor viginti annorum, & abſque liberis, locum nō habet, ſi grauatus moritur maior quamuis ſine liberis, & ita fuit declaratum in S. Supremo Regio Conſilio cum ſententijs hic relatis. D.44.nu.7.

Subſtitutio ſub conditione ſi in pupillari ætate, & ſine filijs deceſſerit an comprehendat fideicommiſſariam. D.44.n.4.

Subſtitutus vocatus eo caſu quo filius hæres inſtitutus deceſſerit ſine filijs, & nō exiſtens cōiugatus ſuccedit, ſi dictus filius coniugatus ſine filijs deceſſerit. D. 44.nu.18.

Subſtituti vbi ſunt ſuperſtites, vide infra in verbo ſuperſtites.

Subſtitutio, vide in verbo fideicommiſſarius, & in verbo fideicommiſſum.

Succedens in ius prioris creditoris habentis clauſulas conſtituti, & precarij, ſe tueri poteſt contra ſecundum creditorem reddituالem. D.1.nu.31.

Summus Pontifex ſcripſit Imperatori, vt examinaret ſi quid incompetenter egiſſet, & in ſubditis iuſtæ legis tramitem non conſeruaſſet, volebat enim hæc Imperatoris iudicio emendare. D. 2. nu.2.

Succeſſor vniuerſalis bonorum fideicommiſſo ſubiectorum tenetur ad ſolutionem alimentorum. D.27.nu.18.

Succeſſorum nomine plures comprehendūtur gradus. D.60 nu.6.

Suppleri non poſſunt teſtamenti verba ad ſuſtinendam præſumptam mentem teſtatoris, nec ſufficit imaginari ſic teſtatorem voluiſſe, nec dicere, quòd maior ſit ratio in caſu qui euenit, quàm in diſpoſito. D.60.nu.21.

Sumptus, ſi magnus ſit, ex qualitate perſonarum, ſola affectio non ſufficit ad impediendum repetitionem, ſed tunc demum ſi modicè expenſum ſit. D. 41. nu.7.

Superſtites nepotes vbi à teſtatore fuerunt ſubſtituti, & ſi dicti nepotes eueniente caſu fideicommiſſi à viuis deceſſiſſent bona peruenirent ad filios legitimos & naturales illorum præmortuo vno ex nepotibus filij relictis, altero nepote ſuperſtite, filij nepotis præmortui ſuccedunt ſimul cum eorum patruo ſuperſtite, Faber in C.Fab. lib.6.tit.20.de fideicom. diffini.7.& 37. D.52.per totam.

Supplicatio non admittitur à ſententia alimentorum, præſertim futurorum. D. 28.nu.6.

Supplicatio à ſententia alimentorum deuoluit, ſed non ſuſpendit. D.28.nu.7.

Supplicatio non prodeſt ei contra quem fuit interpoſita ſupplicatio, niſi præſtiterit cautionem de ſoluendis expenſis, quam ſi ſupplicaſſet teneretur præſtare, & ita fuit declaratum in S.S.R.C. D.103.nu.4.

Supplicatio & appellatio in quo differunt. D.103.nu.5.

Supplicatione à Regia ſententia interpoſita non obſtante, qui eam exequi vult præſtat cautionem de reſtituendo rem ſibi ad iudicatam cum legitimis augmentis, ſi in gradu ſupplicationis ſententia fuerit reuocata. D.89. nu. 19.

Suppliccatio, vide ſupra verbo appellatio.

Suprema Tribunalia, & eorum Auditores ſolent

ſolent recognoſcere proceſſus, & ſententias iniuſtas reformare, non obſtante deſertione. D.107.*nu*.12.

Superſtites vbi vocantur, tunc alij in locum præmortuorum non ſuccedunt, limitatur tamen. D.52.*nu*.9.& 28.

Statuta decreta ſiue leges plures diuerſorum locorũ quibus forma tradita eſt circa rationes per tutores, & curatores reddendas hic referuntur. D.112.*nu*.1.

Statuto diſponente contra inſtrumentum guarentigiatum non poſſe opponi, niſi quaſdam exceptiones, ſi non eſt liquidum inſtrumentum, reus poteſt facere articulos ad probandum exceptionem obſtatiuam liquidationis. D.64.*num*.12.

Statutum faciens mentionem dè gradu, intelligitur iuxta ius ciuile, etiam in ſtatutis factis in terris Eccleſiæ. D.4.*n*.10.& 20.

Statutum diſponens, vt inſtrumenta guarentigiata mãdentur executioni per carcerem non excludit beneficium ceſsionis bonorum, ne in eo detineantur. D.7.*nu*.4.

Statutum remouens appellationem nõ excludit tertium habentem notorium intereſſe. D.16.*nu*.15.

Statutum permittens viduæ ſolui decem pro centenario dum dos ei non ſoluitur, nullum eſt. D.62.*nu*.14.

Statutum excludens fœminas à ſucceſsione paterna extantibus maſculis, non verificatur in maſculis legitimatis. D.93.*nu*.18.

Statutum diſponens inſtrumenta donationum eſſe inſinuanda infra ſex menſes, aliàs non valeant, non irritat donationem ipſo iure, ſed producit exceptionem. D.210.*nu*.11.

Statutum vel quælibet alia diſpoſitio generaliter, & indiſtinctè loquẽs, id quod minimum eſt non comprehendit. D.113.*nu*.9.

Statutum loquens de percuſsionibus ſanguinolentis, modicas ciſuras non comprehendit. D.113.*nu*.16.

Statutum cogens fieri compromiſſum non comprehendit clericos. D.114.*numer*.4.

Stylus vim legis habet. D.25.*nu*.4.

Supplicans à ſententia lata in Regia Audientia debet intra annum cauſam proſequi, & finire, aliàs ſupplicatio eſt deſerta iuxta Regiam pragmaticam. D.88.*nu*.8.

Supplicatio, vide in verbo appellatio.

Supplicationis annus debet computari à die interpoſitæ ſupplicationis, & non à die prouiſionis factæ eam admittendo, etiam ſi fuiſſet litigatum ſuper admiſsione, vel repulſa illius. D.88.*nu*.9.

Syndicum, & iuratum quem ſimul eſſe poſſe in ciuitate Valentiæ ſuadetur. D.29.*num*.7.

T

TEmpus quod conſtituatur, vel ſit præfixum de iure Cæſareo procuratori ad principalem ſuum conſulendum. D.97.*nu*.2.

Tempus triginta annorũ in hypothecaria computandum eſſe à die factæ diſcuſſionis tenuerunt hic allegati. D.119.*nu*.3.

Tenuta foralis cum facultate faciendi fructus ſuos introducta fuit Valẽtiæ anno 1250. Cathaloniæ verò anno 1351. & ab eo tempore vſque in præſentem diem

*diem leges eam concedentes fuerunt obſeruatæ.*D.62.*nu.*20.

*Tenutaria bonorum viri (quæ in effectu eſt vſufructuaria legalis) non tenetur præſtare cautionem.*D.39.*num.* 24.

Tenutaria conſequitur fructus bonorum mariti à die finiti anni luctus quamuis multo poſt tenutam petierit, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia. D. 62.*nu.*43.*& ſeq.*

*Tenutæ ante petitionem à die finiti anni luctus fructus deberi mulieri, fuit declaratum cum pluribus Regijs ſententijs hîc relatis.*D.62.*nu.*38.

*Terminum aſsignandi praxim tradit Speculator, vt reorum malitijs obuietur.*D. 86.*nu.*4.

Terminus non currit vbi diſputatur ſuper eo, quod expediendum eſt. D.88. *nume.*7.

*Terminus ita demum dari debet quatenus neceſsitas deſideratæ inſtructionis exegerit.*D.97.*nu.*6.

Tertius oppoſitor, veniẽs ad cauſam vtrumque excluſurus actorem, & reum, non tenetur ſuis ſumptis dare copiam libelli immiſcuitionis. D. 116. *numer.* 16.

Tertius habens notorium intereſſe poteſt appellare in cauſa executionis. D.16. *nu.*14.*&* 15.

*Tertius, quando ſe opponit in executione, & prætendit rem non eſſe actoris, nec rei, ſed ipſius ſe opponentis proprietariè ſuperſedetur in executione, donec de viribus oppoſitionis proprietariæ fuerit cognitum.*D.116.*nu.*6.*&* 7.

Tertius qui ſe oppoſuit in cauſa ſpolij prætendendo dominium rei de qua actor à reo fuit ſpoliatus, admittitur ad agendum. D.116.*num.*10.*declaratur nu.* 30.

Tertius pro ſuo intereſſe interuenire, & cauſæ aſsiſtere poteſt, ratione cõnexitatis, & ne continentia cauſæ diuidatur. D.116.*nu.*12.

Tertius, quando non ſolùm petit rem ſibi reſtitui, ſed etiam opponit ſe petendo excludit primum actorem, allegando ius ad eum non pertinere, ſed potiùs ad ipſum, tunc videtur ſuperſedendum in primo iudicio donec oppoſitor poſsit docere de iure ſuo. D.116.*num.*13.*ſed contra infra.*

Tertius non poteſt impedire executionem, quando fit ſuper eadem re ſuper qua ſententia lata eſt, ſed ei tunc cauebitur de indemnitate. D.116.*nu.*36.

*Teſtamentum manu teſtatoris ſcriptum, etiam ſi non habeat ſigillum, perfectum eſſe fuit declaratum cum Regia ſententia.*D.32.*nu.*15.

Teſtamentum non valet ſi ſequatur inſciſio filorum, & fractio ſigilli. D.32.*nu.* 2.*&* 8.

*Teſtamentum quod ab ægroto ignorante, & alio dictante ſcriptum reperitur, non valet, at ſi annuat poſteà ægrotus interrogatus, neutiquam validatur.*D.30. *nu.*7.

Teſtamentum nullam probationem facit etiam ſi manu teſtatoris ſcriptum dicatur, ſi id negetur, & à duobus teſtibus non fuerit ſubſcriptum. D. 32. *nu.*8.

*Teſtamentum manu propria teſtatoris factum validum eſt in Valentiæ Regno, etiam abſque vlla alia ſolemnitate.*D.30.*nu.*2.

Teſtamentum in quo teſtator filijs præteritis animam ſuam hæredem inſtituit

inſtituit, non eſt nullum, ſed firmum & validum, & ita deciſum in Regia Audientia, ſalua filijs præteritis legitima. D.10.nu.2.
Teſtamentũ nutu factum fauore piæ cauſæ valet. D 10.nu.2.
Teſtator qui relinquit pro malè ablatis ſiue alias piæ cauſæ ſimpliciter ſemper cenſetur relinquere in honorem Dei. D. 10.nu.3.
Teſtator non poteſt diſponere, vt Epiſcopus circa executionem piarum voluntatũ nõ prouideat: ergo nec executor eius iudicium poteſt aufugere. D.20.n.12.
Teſtator cenſetur regulare voluntatem ſuã ſecundum, quod ius commune diſponit; & ſic quod nepotes ex filia præmortua concurrant cum patruo. D.52.nu.14.
Teſtator facere non poteſt quin leges in ſuo teſtamento locum habeant. D. 90. nu.14.
Teſtator non creditur inutiliter diſponere voluiſſe. D.93.nu.35.
Teſtes benè poſſunt examinari ad probandum debitum conditionale, ſi tamen chirographus cum quo probabatur eſſet deletus. D.35.n.8.
Teſtes produci non poſſunt per reum in cauſa executionis, iuxta forum, & priuilegium Regni Valentiæ. D.64.nume.2.
Teſtes recipi poſſunt in cauſa petitionis damnorum virtute indemnitatis. D. 64.nu.9.
Teſtes produci poſſunt per reum executiuè conuentum, quando agitur de liquidanda quantitate. D.64.nu.11.
Teſtes produci poſſe per reum in cauſa executionis, quando per actorem in ea producuntur, notorium eſt Valentiæ. D. 64.nu.14.
Teſtes recipi non poſſunt lapſis dilationibus. D.96.nu.1.
Teſtes recipi non poſſunt poſt publicationẽ eorum, & lapſis dilationibus, niſi deducatur, & probari intendatur nouum factũ, cuius pars notitiam habere non potuit, iuxta forum 69. anni 1564. quod declaratur nu.10. D.96.nu.2.
Teſtes vt recipi poſsint beneficio reſtitutionis in integrũ ex capite ignorãtiæ, illa debet eſſe probabilis & excuſabilis, & ita fuit deciſum in Regia Audiẽtia. D.96.nu.6.& 7.& 8.
Teſtatoris præceptum, quòd legata præſtentur filijs ſpurijs eſt nullum. D.69. nu.16.
Teſtatoris qualitas ſeu conditio facit præſumi voluiſſe ſuam familiã, & agnatiõe cõſeruari per maſculos. D.60.n.23.
Teſtatoris voluntati non officit, ſi deficiãt ſuperflua. D.32 nu.16.
Teſtatus pro parte, & pro parte inteſtatus quis decedere non poteſt, & ratio redditur. D.63.nu.1.& 3.
Teſtatus pro parte, & pro parte inteſtatus decedere poteſt in Aragonia, Neapoli & Borbonia, & Caſtella. D.63.nu.5.
Teſtatus pro parte, & pro parte inteſtatus decedere poteſt Valentiæ, vt fuit declaratum in S.S.R.C. D.63.nu.7.
Textus in §. ſi quis autem pro redemptione, in Authen. Eccleſiaſticis titulis, declaratur. D.20.nu.41.
Tex. in c. ſi de leg.2. procedit quãdo alienatio fit ab ignorãte ignorãti. D.37.n.21.
Tex. ſi quis ædificationem in authen. Eccleſiaſti. tit. declaratur. D.20.n.48.
Tex. in cap. Raynaldus expenditur. D. 58.nu.7.
Tractus futuri temporis non ſpectat ad officiũ iudicis, limita. D.35.n.4.& 18.

Digitized by Google

Tranſmitti non poſſe in fideicommiſsi conditionalis tanquam caducũ. D.84.n.10.

Trebellianicam, & Falcidiam, & legitimam, & ſic duas quartas non trahit filius fideicommiſſo grauatus iuxta forum. D.8.nu.5.

Tueri ſe poteſt prior creditor ad quem ex pretio pecuniam peruenit contra ſecundum creditorem.

Tutor qui pupillarem pecuniam otioſam reliquit, vel in vſus ſuos conuertit, tenetur ad vſuras. D.18.nu.1.

Tutor ante redditam rationem generalem tutelæ non tenetur reddere mobilia in inuentario ſcripta, nec pecuniã, niſi cum in inſtrumento guarentigiato ad reſtitutionem ſe obligaſſet. D.104.n.4.

Tutor ſi pecuniam pupillo debitam cum intereſſe exegerit, ſoluit intereſſe nedum ſortis, ſed etiam intereſſe. D.13.nu.9.

Tutor condemnandus eſt ratione intereſſe ad vnum pro quatuordecim iux. opin. Did Perez. D.18.nu.4.

Tutor in Regno Valentiæ ad intereſſe pupillare condemnatur nulla facta probatione damni emergentis, vel lucri ceſſantis & ratio redditur. D.18.num. 5. & 7.

Tutor condenabatur Valentiæ ſoluere vnũ pro quindecim ratione intereſſe, hodiè vero vnum pro viginti, ſi quinque pro centenario. D.18.nu.8.

Tutor non poteſt ſe excuſare à tutela ex eo, quod literas neſcit. D.57.nu.1.

Tutor tenetur ad intereſſe debitorum pupilli quæ liquida erant, & poterant adhibita diligentia facilè exigi. D.115. nu.2.

Tutor tenetur indiſtinctè ad intereſſe nominum non exactorum & neglectis. D.115.nu.3.& 4.

Tutor tenetur de fructibus qui percipi potuerunt. D.115.nu.5.

Tutor tenetur ad intereſſe pecuniæ non exactæ in quantum propter negligentiã tutoris pupillus dãnificatus eſt. D.115. nu.6.

Tutor licet tenetur de leui culpa, tam in exigendis nominibus debitorum, tãtùm tenetur de dolo vellata & diſtinguendũ eſt nomina debitorum inuenta tempore ſuſceptæ tutelæ, & inter quæ ipſa contraxit circa probationem idoneitatis eorum. D.115.nu.8.

Tutor fuit condemnatus ad ſoluendũ penſiones nõ exactas cenſualium per ipſum emptorem ex pecunia minoris, & ad intereſſe eorum cum Regia ſententia de qua hìc. D.115.nu.12.

Tutorem non teneri ad intereſſe p[illegible] *per eum non exactæ à debitori*[illegible] *nuit Ayora, ſed Gutierrez diſtingu*[illegible] D.115.nu.1.

Tutores ſæpius fuerunt condemnati per Regiam Audientiam Valentinam ad intereſſe pecuniæ nõ exactæ, & nominibus debitorum minoris ex redditibus bonorum tutelæ, ſeu ex bonis mobilibus non venditis. D.115.nu.7.

Tutoribus & curatoribus quitationes, ſiue abſolutiones factæ à pupillis vel adultis, niſi ſint maiores 2[illegible] *annorum de adminiſtratione tutelæ* [illegible] *curæ ſunt nullæ iuxta forum 17.rub.de reſti.miñ.* D.112.nu.2.

Tutoribus liberationes factas à maioribus viginti annorum nõ præcedente ſolemnitate à foro introducta, iudicũ ſcilicet calculatorũ nominatione, & examine rationũ nullas eſſe R.A.Val. pluribus Regijs ſentẽtijs declarauit. D.112.n.13.

Tutori qui nouiter venit ad adminiſtrationem

tionem, in primo anno conceduntur ſex menſes ad collocandum pupillares pecunias, ſed in ſecundo & in alijs ſequentibus tantùm duo menſes, & ita fuit declaratum cum Regia ſententia. D.18. *nu.*10. *ſed vide infra, quod obſeruatur.*

Tutoris hæres tenetur ſoluere intereſſe pecuniæ pupillaris. D.15. *nu.* 1. & 6.

Tutoris officium eſt neceſſarium, procuratoris voluntarium. D.104. *nu.* 5.

V

V*Alentiæ ciuitas eſt vna ex magis populatis totius Hiſpaniæ, in qua maximus eſt concurſus gentium, & ita in ea eſt neceſſarius maior numerus miniſtrorum ad præueniendum ne delicta ..ert..trentur.* D.34. *nu.* 37.

..galiũ debitũ, vide in verbo debitor.

..ugalium impoſitio eſt de regalibus. D. 82. *nu.* 6.

Vendere quis compellitur diuiti domum, vbi nõ poteſt eam reædificare, vt diues eã reficiat, ne deformitas ſit in ciuitate. D.90. *nu.* 20.

Vendere rem propriam regulariter quis compelli non poteſt. D.90. *nu.* 1.

Vendere domum propriam quis compelli non poteſt abſque Principis decreto ad conſtructionem Eccleſiæ, licèt valde vtilis ſit, non tamen præciſe moraliter neceſſaria ad cultũ Religionis. D.90. *n.* 8.

Venditio Curiæ quamuis virtute iuris redimendi, res vendita perueniat ad ceſſionarium dicti iuris, eam liberat ab hypothecis. D 67. *nu.* 2. *ſed contra nu.* 5. *cum ſeq. & nu. fin.*

Venditio ſi reſoluitur, res diſtracta in eãdem reincidit hypothecam ſub qua erat ante venditionem, & diſtractionem, & hoc varijs ſententijs Regijs fuit declaratum. D.67. *nu.* 7. 8. & 25.

Vẽditio Curiæ rei ſpecialiter hypothecatæ nõ tollit eius domino cẽſum. D.108. *n.* 5.

Venditio Curiæ non ſeruata forma eſt nulla. D.1. *nu.* 19.

Venditio cenſus ſeu annui reddus pro debito ſubſiſtenti denarium pro denario abſque ſubhaſtatione 30. *dierum eſt nulla ipſo foro, & ratio.* D.108. *n.* 7. & 14.

Venditio iudicialis nõ facta præſenti pecunia eſt nulla, quia in ea non poteſt haberi fides de pretio. D.6. *nu.* 2.

Venditor poteſt rem venditam retinere, ſi vnus nummus deſit. D.6. *nu.* 6.

Venditio Curiæ, vide in verbo Curiæ venditio, & in verbo emptor Curiæ.

Venditio Curiæ de ſtylo non fit Valentiæ, niſi pretium rerum venditarũ excedat duas tertias partes valoris. D.25. *n.* 3.

Venditionem Curiæ nullã eſſe ob defectum ſubhaſtationis ſententijs Regijs pluries fuit declaratum. D.65. *n.* 3. 4. 7. & 8.

Vẽditor tradere debet rem venditã liberã vacuam & expeditam. D.47. *nu.* 8.

Venditor agens ad pretium ſubmouetur exceptione rei non traditæ. D.47. *n.* 20.

Venditor tenetur cauere cũ fideiuſſoribus pro quacunq; quæſtione nedũ mota, ſed etiã mouenda, quando emptori nõ denuntiauit cenſum ſuper re vendita impoſitum. D.47. *nu.* 21.

Vendens rem ſimpliciter cenſetur tanquã liberam vendere & talem tenetur tradere. D.47. *nu.* 9.

Verba hoc amplius inducunt repetitionem. D.93. *nu.* 34.

Verba proæmij denotant & declarant mẽtem legiſlatoris. D.4. *nu.* 6.

Verba ſine diminutione aliquã, & pleno iure inducunt prohibitionem detractionis

Digitized by Google

nis Trebellianicæ.D.60.nu.12.
Verba ad libitum ſignificant liberam & abſolutam libertatem.D.60.nu.41.
Verba ipſo iure intelliguntur parte petente.D.62.nu.28.
Veſtes pretioſæ, & alia ornamēta quæ dāab ſponſo ſponſæ, vel à ſocru nurui, non cenſentur donatæ, ſed tantùm vt ornatior incedat. D. 30.nu.7. & 18. fallit nu.6.
Veſtes pretioſæ & iocalia, quæ per virum mitti & donari conſueuerunt vxori futuræ, dicuntur fieri ex pudore, & ex quadam neceſsitate, & non ex mera liberalitate, vt fiant vxoris, ſed vt ornatior accedat ad ipſum, quod & probatur de iure Regni Valentiæ.D.36.nu.11.
Via executiua agi poteſt virtute inſtrumenti guarentigiati indemnitatis, & in iudicio executiuo poteſt fieri liquidatio damnorum, & hæc eſt communis opinio.D.64.nu.10.
Vicinitas actuum facit præſumi dolum.D.9.nu.7.
Videns Regia Audientia ſententiam malè latam, iuſtitiam originalem, & merita cauſæ ſolet examinare antequā pronuntiet ſuper deſertione, & ſi videt ſententiam bene latam, vel ſaltem ex facto vel dubio iuris intricatam, declarat appellationem deſertam, ſi verò videt ſententiam iniuſtam eā reuocant omiſſa deſertione.D.107.nu.14.
Vidua, vt poſsit tenutam bonorum mariti prætendere, mentem ſuam declarare tenetur.D.8.nu.5.
Vidua, cui dos & eius augmentum ſuo in caſu fuerunt ſoluta, vſumfructum legalem amittit, non tamen vſumfructum ei relictum à marito in teſtamento. D. 8.nu.12.
Vidua, quæ non declarauit velle vti beneficio tenutæ foralis nō cōſequitur fructus bonorum mariti. D.62.nu.23. & 24. ſed contra nu.38. & 43.
Vidua, vide in verbo Vxor.
Viduas nō comprehendit actus Curiæ brachij militaris, de quo in c.4 de in ius vocando, & ita fuit deciſum in Regia Audientia.D.114.nu.19. & 20.
Viduarum cauſæ ſunt conſiſtoriales. D. 114.nu.17.
Viduis priuilegium conceſſum, vt earum cauſæ tractentur in Tribunali Principis, non tollitur, niſi ſit ei expreſſè derogatum.D.114.nu.18.
Vim illatā per iudices Eccleſiaſticos ſolēt auferre Regij Senatus Nauarræ, Luſitaniæ, Galitiæ, Aragoniæ, Cath[illegible]niæ, Valentiæ, Neapolis, Sabau[illegible] nu.9.cum ſeq. vſque ad 16.
Violarium nullum eſſe quoad omnes, [illegible]do minor 25.annorum in eo eſt ob[illegible]tus, fuit deciſum cum Regijs ſententijs.D.94 nu.4.
Violariū ſiue cenſus vitalitius, quando nullitatibus ſubijciatur, & quando nō, late explicatur per totam.D.94.
Violarij, ſiue cenſus vitalitij luitionis ſiue redemptionis caſus eſt cōtra vnū ex obligatis in ſolidum in eius [illegible] inſtrumento, ex quo non ſoluit penſiones, nec dedit Caputleuatorē, nec in eius domo reperta fuerunt mobilia, & ita fuit deciſum in Senatu.D.76.nu.10.
Viſitatio vltima[illegible] piarū diſpoſitionum ad ſolùm Epiſcopum ſpectat.D.20.nu.16. ſed contra nu.5.
Vniuerſitas abſque ſuperioris licentia inter ſuos poteſt imponere gabellā ſiue collectam, & ita fuit deciſum in Senatu Cathaloniæ.D.8.nu.2. & 3.

Vniuerſi-

Index materiarum.

Vniuerſitas propter ludos aut propter nouum aduentum Principis non poteſt imponere collectam inuitis & nolentibus vicinis. D.82.*nu*.4.

Vniuerſitas pro ære alieno ſoluendo, & alijs neceſſarijs, poteſt imponere collectam etiã inconſulto Principe & ſuperiore. D.82.*nu*.9.

Vniuerſitatem pro neceſſitatibus proprijs ſine Principis licentia nõ poſſe imponere collectam, tenuit Salazar. D.82.*nu*. 8.

Vniuerſitates recognoſcentes ſuperiorem, noua vectigalia imponere non poſſ[illegible] ſine licentia ſuperioris, & hæc eſt communis opinio. D.82.*nu*.7.

Vniuerſitatis Conſilium vbi congregatur debet interuenire officialis domini. D. [illegible].5.

[illegible]ſitatis Conſilium, vide in verbo [illegible]ſilium vniuerſitatis.

[illegible]iſſe diſponere de tertia parte dotis vi[illegible]tur dotata hæredem inſtituendo. D. 58.*nu*.17.

Voluntas teſtatoris non ſufficit ad inducendum fideicommiſſum, niſi tranſierit in diſpoſitionem, & nu.29. *vbi Regia ſententia.* D.60.*nu*.18.

Volũtas coacta nõ eſt volũtas. D.14.*n*.15.

Voluntatis declaratio, quæ facto fit, potentior eſt, q[illegible] quæ fit verbis. D.32.*n*.13.

V[illegible] non habet in Cõſilio, nec in electione minor, qui ex reſcripto Principis intrat Curiam. D.51.*nu*.2.

Vſufructuarius licet regulariter teneatur præſtare cautionem, [illegible] aliter nõ faciat fructus ſuos, ſi tamen bona poſſideat, & cautio ab eo non fuit petita, ſecùs erit. D.8.*nu*.13.

Vſufructuarius regulariter tenetur præſtare cautionẽ de bene vtendo. D.8. *nu*.2.

Vſufructuarius tenetur cautionem fideiuſſoriam præſtare. D.39.*nu*.11.

Vſura non permittitur etiam ſi bonum publicum ſequatur. D.62.*nu*.11.

Vſura non poteſt conſiderari in tenuta forali. D.62.*nu*.21.

Vſura eſt accipere maiorem quantitatem ob retardatam ſolutionem, tam intereſſe damni emergentis, quã lucri ceſſãtis. D.62.*nu*.13.

Vſura non dicitur intereſſe, quod recipit legatarius, quando in eius facultate nõ eſt cõſequi legatũ ex quo data eſt optio hæredi ſoluẽdi vnũ vel aliud. D.14.*n*.9.

Vſura verſatur, quando aliquid ab eodem contrahente datur & recipitur ob dilatam ſolutionem. D.14.*nu*.17.

Vſura eſt vbicumque quãtitas eſt ſoluenda per dinumerationem temporum propter retardatam ſolutionem capitalis. D. 14.*nu*.2. *ſed contra nu*.26.

Vſura non minus eſt prohibita in vltimis voluntatibus, quàm in contractibus. D. 14.*nu*.3.

Vſura directe committitur in mutuo, indirecte verò, ſeu palliate in alijs contractibus & diſpoſitionibus. D.14.*nu*.7.

Vſura in mutuò eſt regularis, in legato vero irregularis. D.14.*nu*.8.

Vſuram non cõmittit qui recipit ſibi oblatũ liberali animo, vel intereſſe ſibi à teſtatore relictum. D.14.*nu*.11.

Vſura ceſſat ceſſãte volũtate. D.14.*n*.16.

Vſura non eſt omne, quod ſoluitur per dinumerationem annorum & menſium. D.14.*nu*.26.

Vſura non conſideratur in perceptione annui intereſſe legati, cum non proueniat ex voluntate legatarij, ſed ex diſpoſitione teſtatoris. D.14.*nu*.27.

Vſurã ſolũ conſiderãt Doctores, quãdo aliquid legatur, & donec differtur ſolutio aliquid

Digitized by Google

nis Trebellianicæ. D. 60. nu. 12.

Verba ad libitum ſignificant liberam & abſolutam libertatem. D. 60. nu. 41.

Verba ipſo iure intelliguntur parte petente. D. 62. nu. 28.

Veſtes pretioſæ, & alia ornamẽta quæ dã ab ſponſo ſponſæ, vel à ſocru nurui, non cenſentur donatæ, ſed tantùm vt ornatior incedat. D. 30. nu. 7. & 18. *fallit* nu. 6.

Veſtes pretioſæ & iocalia, quæ per virum mitti & donari conſueuerunt vxori futuræ, dicuntur fieri ex pudore, & ex quadam neceſſitate, & non ex mera liberalitate, vt fiant vxoris, ſed vt ornatior accedat ad ipſum, quod & probatur de iure Regni Valentiæ. D. 36. nu. 11.

Via executiua agi poteſt virtute inſtrumenti guarentigiati indemnitatis, & in iudicio executiuo poteſt fieri liquidatio damnorum, & hæc eſt communis opinio. D. 64. nu. 10.

Vicinitas actuum facit præſumi dolum. D. 9. nu. 7.

Videns Regia Audientia ſententiam malè latam, iuſtitiam originalem, & merita cauſæ ſolet examinare antequã pronuntiet ſuper deſertione, & ſi videt ſententiam bene latam, vel ſaltem ex facto vel dubio iuris intricatam, declarat appellationem deſertam, ſi verò videt ſententiam iniuſtam eã reuocant omiſſa deſertione. D. 107. nu. 14.

Vidua, vt poſſit tenutam bo… rum mariti prætendere, mentem ſuam declarare tenetur. D. 8. nu. 5.

Vidua, cui dos & eius augmentum ſuo in caſu fuerunt ſoluta, vſumfructum legalem amittit, n… tamen vſumfructum ei relictum à marito in teſtamento. D. 8. nu. 12.

Vidua, quæ non declarauit velle vti beneficio tenutæ foralis nõ cõſequitur fructus bonorum mariti. D. 62. nu. 23. & 24. *ſed contra* nu. 38. & 43.

Vidua, vide in verbo vxor.

Viduas nõ comprehendit actus Curiæ brachij militaris, de quo in c. 4 de in ius vocando, & ita fuit deciſum in Regia Audientia. D. 114. nu. 19. & 20.

Viduarum cauſæ ſunt conſiſtoriales. D. 114. nu. 17.

Viduis priuilegium conceſſum, vt earum cauſæ tractentur in Tribunali Principis, non tollitur, niſi ſit ei expreſſè derogatum. D. 114. nu. 18.

Vim illatã per iudices Eccleſiaſticos ſolet auferre Regij Senatus Nauarræ, Luſitaniæ, Galitiæ, Aragoniæ, C… …niæ, Valentiæ, Neapolis, Sabau… nu. 9. *cum ſeq. vſque ad* 16.

Violarium nullum eſſe quoad omnes do minor 25. annorum in eo eſt ob… tus, fuit deciſum cum Regijs ſen… tijs. D. 94. nu. 4.

Violariũ ſiue cenſus vitalitius, quando nullitatibus ſubijciatur, & quando nõ, late explicatur per totam. D. 94.

Violar… ſiue cenſus vitalitij l…ionis ſiue redemptionis caſus eſt cõtra vnũ ex obligatis in ſolidum in eius cõtractus inſtrumento, ex quo non ſoluit penſiones, nec dedit Caputleuatorẽ, nec in eius domo reperta fuerunt mobilia, & ita fuit deciſum in Senatu. D. …6. nu. 10.

Viſitatio vltim… …erũ diſpoſitionum ad ſolùm Epiſcopum ſpectat. D. 20. nu. 16. *ſed contra* nu. 5.

Vniuerſitas abſque ſuperioris licentia inter ſuos poteſt imponere gabellã ſiue collectam, & ita fuit deciſum in Sena… Cathaloniæ. D. 8. nu. 2. & 3.

Vn ue…

Vniuerſitas propter ludos aut propter nouum aduentum Principis non poteſt imponere collectam inuitis & nolentibus vicinis. D. 82. nu. 4.

Vniuerſitas pro ære alieno ſoluendo, & alijs neceſſarijs, poteſt imponere collectam etiã inconſulto Principe & ſuperiore. D. 82. nu. 9.

Vniuerſitatem pro neceſsitatibus proprijs ſine Principis licentia nõ poſſe imponere collectam, tenuit Salazar. D. 82. nu. 8.

Vniuerſitates recognoſcentes ſuperiorem noua vectigalia imponere non poſſe ſine licentia ſuperioris, & hæc eſt communis opinio. D. 82. nu. 7.

Vniuerſitatis Conſilium vbi congregatur debet interuenire officiales domini. D. [illegible] .5.

[illegible] *tatis Conſilium, vide in verbo* [illegible] *ſilium vniuerſitatis.*

[illegible] *iſſe diſponere de tertia parte dotis vi* [illegible] *etur dotata hæredem inſtituendo.* D. 58. nu. 17.

Voluntas teſtatoris non ſufficit ad inducendum fideicommiſſum, niſi tranſierit in diſpoſitionem, & nu. 29. vbi Regia ſententia. D. 60. nu. 18.

Volũtas coacta nõ eſt volũtas. D. [illegible] n. 15.

Voluntatis declaratio, quæ facto fit, potentior eſt, quã quæ fit verbis. D. 32. n. 13.

Votum non habet in Cõſilio, nec in electione minor, qui ex reſcripto Principis intrat Curiam. D. 51. nu. 2.

[illegible] *ructuarius licet regulariter teneatur præſtare cautionem, n*[illegible] *alias nõ faciat fructus ſuos, ſi tamen bona poſsideat, & cautio ab eo non fuit petita, ſecus erit.* D. 8. nu. 13.

Vſufructuarius regulariter tenetur præſtare cautionẽ de bene vtendo. D. 8. nu. 2.

Vſufructuarius tenetur cautionem fideiuſſoriam præſtare. D. 39. nu. 11.

Vſura non permittitur etiam ſi bonum publicum ſequatur. D. 62. nu. 11.

Vſura non poteſt conſiderari in teuuta forali. D. 62. nu. 21.

Vſura eſt accipere maiorem quantitatem ob retardatam ſolutionem, tam intereſſe damni emergentis, quã lucri ceſſantis. D. 62. nu. 13.

Vſura non dicitur intereſſe, quod recipit legatarius, quando in eius facultate nõ eſt cõſequi legatũ ex quo data eſt optio hæredi ſoluẽdi vnũ vel aliud. D. 14. n. 9.

Vſura verſatur, quando aliquid ab eodem contrahente datur & recipitur ob dilatam ſolutionem. D. 14. nu. 17.

Vſura eſt vbicumque quãtitas eſt ſoluenda per diuumerationem temporum propter retardatam ſolutionem capitalis. D. 14. nu. 2. *ſed contra nu.* 26.

Vſura non minus eſt prohibita iu vltimis voluntatibus, quàm in contractibus. D. 14. nu. 3.

Vſura directe committitur in mutuo, indirecte verò, ſeu palliate in alijs contractibus & diſpoſitionibus. D. 14. nu. 7.

Vſura in mutuò eſt regularis, in legato verò irregularis. D. 14. nu. 8.

Vſuram non cõmittit qui recipit ſibi oblatũ liberali animo, vel intereſſe ſibi à teſtatore relictum. D. 14. nu. 11.

Vſura ceſſat ceſſãte volũtate. D. 14. n. 16.

Vſura non eſt omne, quod ſoluitur per dinumerationem annorum & menſium. D. 14. nu. 26.

Vſura non conſideratur in perceptione annui intereſſe legati, cum non proueniat ex voluntate legatarij, ſed ex diſpoſitione teſtatoris. D. 14. nu. 27.

Vſurã ſolũ conſiderãt Doctores, quãdo aliquid legatur, & donec differtur ſolutio aliquid

aliquid annuatim ei perſoluitur. D.14.*nu.*28.

Vſura non eſt propriè intereſſe, quod præſtatur legatario ex diſpoſitione teſtatoris. D.14.*nu.*29.

Vſuræ vſurarum de iure non debentur. D.13.*nu.*1.

Vſurarum perceptionem non facit licitam communis vſus vel obſeruantia. D.60.*nu.*9.

Vſurarum pupillarium (quia reputantur ſors) debentur vſuræ. D.23.*nu.*8.

Vſuras permittens lex nō valet. D.62.*n.*5.

Vſuræ pupillares an ſunt licitè de iure Canonico. D.18.*nu* 2.

Vſuræ condemnatæ ſunt vtriuſque teſtamẽti pagina. D.14.*nu.*6.

Vſuræ prohibitæ ſunt iure naturali diuino Canonico, & ciuili. D.14.*nu.*1.

Vſuræ de iure diuino ſunt reprobatæ. D.62.*nu.*7.

Vtiles actiones habens præfertur habenti directas. D.70.*n.*3. *limitatur nu.*13.

Vtilitas publica priuatæ eſt præferenda. D.90.*nu.*11.

Vulgò quæſitus dicitur, qui patrem certũ demonſtrare non poteſt. D.81.*nu.*8.

Vxor cui vſusfructus bonorum à marito fuit legatus, tenutam bonorum [illegible] pr[illegible]dere non poteſt. D.8.*nu.*4.

Vxor, ſi ab ea cautio non pe[illegible] de bene vtendo fructus facit ſuos [illegible] num luctus D.8.*nu.* ;

Vxor tutrix filiorum tranſiens ad ſecundas nuptias, [illegible] bonorum mariti, non priuatur a [illegible] mento, licet reliqua non reſtitu[illegible] dederit. D.17.*nu.*8.

Vxor ſoluto matrimonio præter dotem & augmentũ, & veſtes quotidianas, nihil amplius de bonis viri conſequi poteſt de iure Regni Valentiæ. D.36.*nu.*12.

Vxor ita grauiter infirma, vt nõ poſſit eſſe in obſequio viri, ſi infirmitas durat per tantùm tempus, vt redditus dotis nõ ſufficiant ad expenſas infirmitatis, eas ſoluere marito tenetur. D.41.*nu.*2.

Vxor infirma culpa viri non tenetur expẽſas infirmitatis viro ſoluere. D.41.*n* 14.

*Vxor impetrans tori ſeparationem eſt alen[illegible] à marito, licèt non ſit in eius obſe[illegible]uio [illegible] ita fuit declaratum in Regia [illegible] nu.*19. D.41.*nu.*18.

Vxor [illegible] proprio ſi[illegible]cet pretium [illegible] ſoluat de pecunia mariti, de iure [illegible] Romanorum [illegible] niũ ſibi quærit, non marito. D. [illegible] *limita.nu.*2. & 5. *vbi duæ* [illegible]*tentiæ.*

Vxor, vide in verbo mulier, & in verb[illegible] dua.

Vxor quæ percipit fructus bonorũ mari[illegible] ob dotem non ſolutã, ſæpe recipit mul[illegible] maiorẽ quantitatem, quã ſit intereſſe [illegible] ni paſſi, vel lucri ceſſan[illegible]is. D.62.

Vxor mortuo viro habet re[illegible] [illegible]rum [illegible] hæreditatis, pro dote. D.62.*nu* 40

Vxori, cui fuit conſtante matrimonio aliqua res in ſolutum dotis data, an poſſit per creditorem hypothecarium mariti conueniri, ut dictam rem illi dimittat [illegible]e oblata. D.118.

Vxor Virgini in Re[illegible] [illegible]tatid

Digitized by Google

Prem. Legatoria Artistica
ACH... FIORE
Via G... Digitized by Google